

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

10 1/2

4 1/2
27/11

A. R. P.
CAROLI LUDOVICI RICHARD
THEOLOGIE PROFESSORIS EX ORDINE
PRÆDicatorum,
ANALYSIS
CONCILIORUM

GENERALIUM, ET PARTICULARIUM,
CONTINENS EORUM CANONES

SUPER
DOGMATE, MORALI DOCTRINA
AC DISCIPLINA

TAM VETERI, QUAM RECENTIORI,
ERUDITISSIMIS ADNOTATIONIBUS

ILLUSTRATOS,

ET CUM NOVO, NOMINATIM VERO
CUM PECULIARI GALLIARUM JURE, COLLATOS;
QUOS ANTEVERTIT, PROOEMII LOCO, DE
CONCILIIS IN UNIVERSUM TRACTATUS.

OPUS CLERO SÆCULARI, ET REGULARI,
ITEMQUE JURISCONSULTIS UTILISSIMUM.

QUOD
E GALlico IN LATINUM IDIOMA TRANSTULIT
R. D. JOANNES ANTONIUS DALMASUS
VICETINUS, SACRÆ THEOLOG. DOCTOR COLLIGIATUS.

T O M U S I.
CONTINENS TRACTATUM PRÆVIUM DE CONCILIIS,
ET CONCILIA A SÆCULO PRIMO USQUE
AD DECIMUM.

SUPERIORUM PERMISSU, ET APPROBATIONE.

AUGUSTÆ VINDELICORUM,
SUMPTIBUS MATTHÆI RIEGER p. m. FILIORUM.
M DCC LXXVIII.

110 . i . 492 .

P R Æ F A T I O
JOANNIS ANTONII DALMASI
IN SUAM HUIUS
CONCILIORUM ANALYSIS
LATINAM INTERPRETATIONEM.

Cum semper ita fuerint homines a natura facti, ut, quæ demum extitisset superiorum temporum ratio, quæ majorum mens, quæ instituta, nemo non scire cuperet, & curiosius investigaret; hæc profecto laudanda cupiditas, quæ christianum hominem præcipue, ac, prope dixerim, unice decet, non aliunde melius expleri poterat, quam ex certa, cumulataque Conciliorum, quæ catholica passim Ecclesia ab apostolicis usque temporibus celebravit, eorum nempe solemniū cœtuum notitia, ad quos pro re nata convenere, qui dignitate, qui sanctitate, qui doctrina primas tenebant; ut identidem gliscentes hæreses profligarent, schismata cohiberent, abusus eliminarent, mōrum depravationi congruum remedium afferrent, sua singuli, communia omnes, jura tuerentur: uno verbo, quidquid ad orthodoxæ fidei incolumitatem expedire visum esset, conjunctis opinionibus, animis.

X 2

mis.

110 . i . 492 .

800 10 4000 04

4th DC 12
27/11

nuinum emolumentum deflueret tanti Operis :
utpote quod Ecclesiæ, ab ipsis incunabulis ad
hæc usque tempora, doctrinam, mores, ritus, ac
disciplinam accuratissime ob oculos ponit. Equi-
dem, ad me quod attinet, eo studium, curam-
que contuli, quoad mea tulit imbecillitas, ut,
quam elaboravi, versio cum spectatissimi
Auctoris mente congrueret.

VALE.

PRÆ-

P R Æ F A T I O

A U C T O R I S.

Operis, quod ob oculos in præsentia Lectori est, rationem, vim, & utilitatem unus eodem tempore titulus exhibet. Ejus ratio in eo primum est posita, ut omnes super Dogmate, Moribus, ac Disciplina Canones, qui in ingentibus, quibus continentur, Collectionibus disseminati, & dispersi sunt, Fidelibus, & potissimum Religionis Ministris in manus tradantur; adeoque ab immensis iis Voluminum congestis quasi sarcinis abstineri possit, quorum acquisitio, & lectio difficultates adjunctas habent, quas superare paucissimis datum est. Ejusmodi sunt magnæ Conciliorum Collectiones tres; prima Luparensis, quæ triginta septem Voluminibus, ut ajunt, *in folio*, constat; altera PP. *Labbei, & Cossartii*, quæ complectitur Volumina septemdecim, rursus edita cum incremento Venetis, studio, & opera *Nicolai Coleti*, presbyteri: quibus addenda Volumina quinque, pariter *in folio*, Supplementi loco, a P. *Joanne Dominico Mansi*, e Congregatione Matris Dei, deinde Lucensi Archiepiscopo publici juris facta. Denique P. *Harduini* tertia, Voluminibus duodecim itidem *in folio* exhibita.

Est id secundo loco propositum, ut Conciliorum Canones cum Jure, & Jurisprudencia, quæ reapse viget in Gallia, cumque ejusdem Legibus, Effatis, Usibus, ac Libertatibus conferantur; impediaturque proinde Lector, ne hujus temporis Disciplinam cum ea confundat, quæ sta-

tuitur in Conciliorum Canonibus; quos hoc Regnum non sequitur: item ne compararetur ad ea, quæ olim erant, aut adhuc sunt penes exteras regiones in usu posita, ab iis distinguenda, quæ apud nos obtinent in præsentia; atque ita quidem tuto in judiciis, in agendi ratione, ac in decisionibus veluti manu ducatur. Ejusmodi est hujus Operis universa ratio, scopusque duplex.

Hunc autem duplicem scopum ut attingamus, Opus ipsum quatuor in Tomos partimur. Historicam in primo quidem, & secundo Tomo, omnium tam generalium, quam particularium Conciliorum notitiam cum Canonibus exhibebimus, qui in iisdem editi fuere: quin ex iis quidquam demamus, quod ad Fidem, ad Mores, ad Disciplinam, ad ea demum omnia, quibus modus in Conciliis statui solet, referatur. Nec solum Canonibus nihil ad eorumdem vim, & rationem pertinens, adimemus, minusve fideliter, quam se habent in suis ipsis fontibus, eosdem oculis subjiciemus; sed iisdem præterea Adnotationes addemus, quarum ope explicentur, ponanturque in bono lumine, qui obscuri sunt: atque a multiplici, seu barbarorum, seu redundantium vocabulorum, sub quibus sæpenumero delitescentes, quasque obruti in amplissimis vulgo Collectionibus comperiuntur, involucro extricentur. Neque vero nobis parcemus, quin subdamus Adnotationes cæteras, quibus opus fuerit ad non unius generis difficultates solvendas, quas Concilia, quorum historiam conteximus, pati possunt: perficiamusque, ut peculiarium quorumque Disciplinæ

capitum origo, institutio, progressus, mutationes, existentia, vel abrogatio perspiciantur.

Tomus tertius, & quartus complectetur alphabetico ordine argumenta omnia, de quibus agitur in Conciliis, quæque in variis eorundem editis Collectionibus indiscriminatum vagantur; super his vero argumentis singulis præcipuos Canones, qui ad ea pertinent, quosvis ita hoc loco dabimus, ut primum editi sunt: quia scilicet iis nativo, quam adscititio sermone exhibitis major inest ad probationem vis. Hos Canones excipiet Gallicum Jus, & hoc ipsum e Pragmaticis Sanctionibus, & Concordatis, Constitutionibus, Edictis, & Declarationibus Gallorum Regum, Parliamentorum, & Magni Consilii Decretis, vel, ut vocantur, Arrestis, generalium Cleri Cœtuum Deliberationibus, Gallicanæ Ecclesiæ Legibus, Usibus, Libertatibus, ac denique Jurisconsultorum optimis delibatum. Ita quidem Canonibus ante Juris dispositiones, quod eos omnino vel abrogat, vel adoptat, aut moderatur, & ex parte tantum recipit, collocatis, haud ægre, unoque veluti intuitu, qui prorsus abrogati sunt, ab iis discernentur, qui, aut quam late patent, aut solum adhibito modo servantur, & locum habent; qua profecto distinctione opus unicuique est, ut pro re nata quis theorice consilium ineat, ac reapse eidem semel inito insistant.

Sumamus exempli loco vocabula, *Abbates*, *Annatæ*, *Appellatio*, *Approbatio*. Super horum unoquoque quid demum agimus? Initio statim adcuratam ejus notionem, seu definitionem tradi-

dimus; illud deinde in sua peculiaria genera dividimus, ac ejusdem originem, progressum, vicissitudines, & multiplicem statum investigamus; ipsumque, cum res ita fert, partimur in tot paragraphos, quot ipsa materies postulat. Dein super hujus materiei partibus singulis, de quibus agendum suscipimus, pro ut nobis ipsi proposuimus, primo quidem chronologicum ordinem secuti, Conciliorum Canones eodem spectantes, statimque deinceps, eodem servato ordine, Juris dispositiones afferimus, quas Pragmaticæ Sanctiones, & Concordata, Ediçta, Statuta, & Declarationes nostrorum Regum, Parlamentorum, & Magni Consilii Decreta, Cleri Deliberationes, Gallicanæ Ecclesiæ Leges, Usus, & Libertates, interque Jurisconsultos gravissimi nobis suppeditant. Cum porro caput, quod est præ manibus, ut interdum contingit, apud ejusdem nationis doctos viros agitatum, & controversum occurrit, in eam partem descenditur, ut rationum momenta, quæ utrinque stant, fideliter exponantur.

In hac nostræ mentis adumbratione dubio procul Operis, quod in publicam lucem a nobis emittitur, gravitas, & emolumenta cernuntur. Dum enim Conciliorum Canones, qua par est, fide excerptos, & luculenter explicitos omnium oculis subdimus, magnarum Collectionum, quæ eos continent, usum iis omnibus facilem reddimus, qui eas possident; cæteros vero, qui iisdem carent, ut indemnes carere possint, comparamus: dum autem hos Canones ad nationis peculiare Jus, ac Jurisprudentiam, quæ nunc temporis viget,

get, exigimus, nemini non in agendi ratione, iudiciisque facem præferimus. Haud ergo modum prætergressus fuerit, qui dixerit, hanc Analysin tanti momenti, ac ponderis esse, quanti sunt ipsa Concilia, atque adeo majoris, utpote quæ eorum vim omnem exhibet; ad eorumdem acquisitionem, usum, intellectionem viam sternit: ea denique novo cum Jure confert, ut mordicus teneantur, si huic consentanea, sin contraria, deserantur. Jam vero quem latet, quantum intersit Fideles, & singillatim Religionis Ministros probe callere Conciliorum Canones, in quibus Fidei fundamenta, Morum principia, regulæ ad Ecclesiæ Disciplinam, externamque Politiam pertinentes, pluresque Leges ad abusus, qui & Sanctuarium peculiariter, & Christianam Rempublicam generatim dedecorant, antevertendos, aut corrigendos institutæ conjunctim, confertimque tamquam in sacro deposito existunt?

Hæ notitiæ, in quibus utilitas cum pretio, ac dignitate contendit, magnifice testantur, ac prædicant Operis gravitatem, quod easdem comparat, & modico quidem sumptu: quodque, si totum spectetur, primum est, quod in hoc sane genere lucem aspexerit.

Non est nobis, ingenue fatemur, ignotum Opus, quod voluminibus duobus in 8. ut Typographi dicunt, Bruxellis impressum fuit apud Franciscum Foppens, an. 1706. hoc titulo: *Analysis, seu Notio generalis Conciliorum œcumenicorum, & particularium, e quibus nobis supersunt Canones, seu quæ veteri, ac recentiori Disciplinæ deserviunt*; verum, præter quamquod Opus
illud

illud nihil sit aliud, quam primi, & secundi **Tomi** Operis nostri imperfecta diminutio, ac mutilatio veluti quædam; publicum de eo **judicium**, referente Salmonio in suo excellenti **Traçtatu De Studio Conciliorum** pag. 779. ejusmodi fuit:
 „Omniū Canonum, quæ a generalibus, & par-
 „ticularibus Conciliis edita fuerunt, epitomen,
 „sensumque præbere contendit Auct̃or; ego ve-
 „ro mihi temperare non possum, quin vitia pro-
 „feram, quæ in hoc Opere notata sunt. Nulla
 „ibi satis accurata diligentia in plerisque Cano-
 „num Excerptis, seu Redactionibus, quæ nobis
 „ab Auct̃ore exhibentur. Tribuit is Canonum
 „pluribus significationem ei ex diametro oppo-
 „sitam, quam iidem obtinent in Conciliis; nec
 „animum, ut oportet, in id intendit, ut particu-
 „larium Conciliorum Canonibus, quos Ecclesia
 „non approbavit, aut quos etiam reprobavit,
 „temperamenta, quasque antidota quædam, ad-
 „hibeat.”

Conciliorum Historia voluminibus quatuor, quod ajunt, in 12. ann. 1699. Rothomagi, ab Hermantio typis edita, existimatione licet ipsa per se digna sit, nihil amplius, quam primi, & secundi nostri Operis Tomi compendium complectitur, nec prorsus a vitiis, quæ Bruxellensi *Analyfi* exprobrantur, immunis est. Non semper fidelis Canonum interpretatio, ipsæque Adnotationes non semper, aut satis appositæ, coherentesque, aut satis nostris placitis consonæ. Satis etiam habet interdum Auct̃or, universim Canonum argumentum innuere, quin eos distincte afferat, & benè multas declarationes super eorum,

rum, quos affert, pluribus desiderandas relinquit.

Conciliorum manuale Dictionarium, quod an. 1764. iterum prælo datum, est illud quidem Opus utile, at ab hoc quoad rem ipsam, & quoad formam omnino aliud. Ejus Auctor id sibi proposuit, ut uno volumine *in 8. omnium: quæ certa, & nota sunt, Conciliorum compendiarum Expositionem* traderet; posita magis opera in hūstorica, & dogmatica Conciliorum parte, quam in Canonum super morali Dōctrina, ac Disciplina versantium descriptione; ad quos sane quod attinet, sæpissime a peculiari Concilio, de quo agit, tot numero Canones ad Morum, Disciplinæque reformationem editos ait, nihilque præterea.

Nihil jam aliud nobis superest, quam ut Animadversiones tres iis addamus, quas hætenus exhibuimus. Prima est, Opus hoc ab iis omnibus, quibus aliqua cum eo similitudinis, & affinitatis species inesse potest, ex eo etiam capite secerni, quod adest in ejus fronte suis omnibus numeris absolutus, in procemii modum, de Conciliis in universum Tractatus; qui quidem Tractatus adeo fusus, enucleatusque est, ut inter omnes, quicunque ad hæc usque tempora hoc in genere, gallice quidem, prodire potuerunt, facile præstet. Altera est, si quando Adnotationes nostræ super quibusdam Canonibus defunt, qui potissimum eas requirere viderentur, id proinde fieri: quia scilicet has ipsas ad tertium, & quartum Operis Tomum remittimus, ubi, quæ iisdem Canonibus continentur, argumenta discutimus. Da-
bi-

bimus, exempli loco, Eliberitani Concilii octavum, & nonum canones, quibus nullam Adnotationem apponimus, propterea quod sub verbo *Divortium* in nostro volumine tertio ea materies, de qua in iis agitur, a nobis funditus pertractetur; materies, inquam, quam DD. *Linguet, Hubert, & Desnoyers* consulenda Monumenta gravissimam, & celeberrimam his ipsis temporibus reddiderunt. Animadversio tertia, per quam dicendi finem facimus, eo spectat, ut reputetur, nos seu quoad Canonum interpretationem, & explicationem, seu quoad historicam, dogmaticam, moralem, aut puræ, puræque Disciplinæ partem, ac universam denique hujus Operis seriem Auctoris primi nominis usos esse. Auctores hi, præcipuo quodam in pretio habiti, sunt inter alios, *Theodorus Balsamon, Zonaras, Beveregius, Balutius, Holstenius, de Marca, Du-Cange, Gabriel Albaspinæus, Episcopus Aurelianensis, Cardinalis de Aguirre, Pater Mansi, Archiepiscopus Lucensis; Rebuffus, Chopinius, Fevretus, Van-Espen; Patres, Christianus Lupus, Sirmondus, Thomassinus, Morinus, Alexander, Natal. Cellarius; DD. Tillemontius, Du-Pinius, Fleurius, Duguetius, Bossuetius, Salmonius, Gibertus, Hericurtius, La Combe, Fousse, Potherius, Piales*: ac Scriptores cæteri, qui egere de Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ, Auctores Historiæ ejusdem Ecclesiæ, Redactores Monumentorum Cleri, &c.

A
REVERENTISSIMO P. GENERALI
CONCESSA.

Nos, Frater

JOANNES THOMAS DE BOXADORS,

sacrae Theologiae Professor, nec non totius Ordinis

FF. Prædicatorum humilis Magister

Generalis, & servus.

T*enore præsentium, nostrique auctoritate Officii, tibi*
R. P. CAROLO LUDOVICO RICHARD,
Provinciae nostrae sancti Ludovici Regis alumno, sacrae
Theologiae Professore licentiam, quantum penes nos est,
concedimus typis mandandi Opus a te concinnatum, cui
titulus: Analyſis Conciliorum generalium, & particu-
larium, cum eorum canonibus, &c. dummodo exami-
natum, atque approbatum illud fuerit a Reverendis Patri-
bus sacrae Theologiae Professoribus P. F. RIOLS, & P.
F. BISTOS, Provinciae nostrae Tolosanae alumni, cæte-
raque aliunde servantur, quæ de jure servanda sunt.

Datum Romæ in conventu nostro sanctæ
Mariæ super Minervam, die octava
Augusti 1769.

Subscriptus

FR. JOANNES THOMAS DE BAXADORS,
Magister Ordinis.

Regist. Pag. 82.

J. JOS. THEAS,

Sacrae Theologiae Doctor, & Socius.

AP.

APPROBATIONES THEOLOGORUM ORDINIS.

Ego subscriptus Theologiæ Professor, e Fratrum Prædicatorum Ordine, legi, & examinaui de Reverendissimi Patris Generalis nostri mandato manuscriptum Codicem, cui titulus: *Analysis Conciliorum, &c.* Ecclesiasticæ Scientiæ præcipua pars Conciliorum cognitio est; eam laboriosus Auctor, jam publice notus, qui hoc argumentum selegit, quod suis vigiliis proponeret, illud utiliore, & graviore in modum exhibet. Videor equidem mihi diligentiae jus reddere, quam ejus doctrina, & critice luculentissime produnt, testatus, me nihil in ipsius Opere natum esse, quod cum Fide, ac Moribus non apprime congrueret. In quorum fidem subscripsi.

Parisiis, die 7. Septembris an. 1771.

Subscriptus
F. JOANNES DE RIOLS,
Theologiæ Professor.

Legi Reverendissimi Patris Generalis jussu manuscriptum Codicem, qui inscribitur: *Analysis Conciliorum, &c.* Ipse hujus Operis titulus, quod R. P. RICHARD publici juris facit, ejusdem elogium conficit, ob oculos ponens argumenti gravitatem, quod cognitione Canonum continetur, quos Concilia super Dogmate, Morali scientia, ac Disciplina tam veteri, quam recentiore ediderunt. Ejus est perspicuus, concisusque stilius, sana, & orthodoxa doctrina, prudens, & consulta critice; curiosæ, utiles, & accuratæ perquisitiones: solidæ, & convincentes ratiocinationes.

Parisiis, die 10. Decembris an. 1771.

Subscriptus F. BISTOS,
Theologiæ Professor, Embrodunensis
Dioecesis Vicarius-Generalis.

APPRO-

APPROBATIO

ORDINARIATUS AUGUSTANI.

Analys Conciliorum Generalium, & Particularium &c.
 quam R. P. CAROLUS LUDOVICUS RICHARD
 Ord. Prædicat. Theologus, ex conciliorum collectio-
 nibus non absque maximo labore edidit, & eruditissi-
 mis notis illustravit, quamque postmodum R. D. JO-
 ANNES ANTONIUS DALMASUS Theologiæ Do-
 ctor in Idioma latinum transtulit, omnibus, quibus
 Sacrorum Canonum Intelligentia, & juris Ecclesiastici
 Notitia Curæ est, præcipue vero iis, quibus non sup-
 petunt facultates, spissa, & pretiosa conciliorum ope-
 ra comparare, singularem adferet utilitatem, & hinc
 omnino meretur, ut iterato typo vulgetur.

Augustæ Vindelicorum, die 8. Aprilis Anno 1777.

JOANNES HERZ, JOSEPHUS ANTONIUS STEINER,

SS. Theol. Licent. Emi-
 nent. ac Sereniss. Ar-
 chiep. Trevit. Episcopi
 Augustani Consil. Eccl.
 Fiscalis, Consist. Affes-
 sor, & in spirit. Pro-
 vic. General. nec non
 Can. ad S. Gertrud.

SS. Theol. Doctor, Eminent. ac
 Sereniss. Archiep. Trevir. Epi-
 scopi Augustani Consil. Eccles.
 Major Pœnitentiarius, Visitator
 generalis, Consistorii Affessor,
 & librorum Censor.

EXCERPTUM EPHEMERIDIS ECCLÉSIASTICÆ.

Mensis Martii, ann. 1772.

ANALYSIS CONCILIORUM Generalium, & Particularium, continens eorum Canones super Dogmate, Morali Doctrina, & Disciplina tam veteri, quam recentiore, qui Annotationibus explicantur, & cum novo, nominatim vero cum peculiari Galliarum Jure conferuntur, quosque antevertit de Conciliis universim Tractatus, ut proœmii loco sit; Opus sæculari, & regulari Clero, perinde ac Jurisconsultis utile; per R. P. CAROLUM LUDOVICUM RICHARD, Theologiæ Professore, ex Ordine, & Novitiatu generali Fratrum Prædicatorum, Dictionarii universalis Scientiarum ecclesiasticarum Auctorem, Tomus Primus, Parisiis upud Vincent, in via Mathurinorum, in Aedibus Cluniacensibus; in 4. pag. 908.

In Januarii mensis Ephemeride Prospectum probati hujus Operis annuntiavimus; conjectis in eum oculis lectores nostri magnam de eo existimationem percipere debuerunt; iisdem re jam ipsa de Operis sedulitate, ac soliditate ex primo Volumine, quod Bibliopola Venale proferat, judicare licet; ut dici possit, in eo P. RICHARD nominis claritatem, quam sibi comparavit, sustentare. Gravissimum hoc Opus est, eorumque unum, quæ apprime Ecclesiasticis utilia sunt. Conciliorum studium iis prorsus necessarium esse quis dubitet? An vero alia de causa, quam quod hæc ignorantur, inimicus homo tantopere Morum doctrinam, ecclesiasticamque Disciplinam devastat? Quæ non adjumenta hinc hauriant Ministri vigiles, accuratique, ut ipsi sibi facem ad agendum præferant, Ecclesiæ Legibus obser-

observantiam concilient, ad utilem in Collationibus, quæ per statas Diœceses usui sunt, operam ponendam se comparent, denique perficiant, ut prima nascentis Ecclesiæ ratio, quasque mens, quæ adeo his temporibus in oblivionem abiit, reviviscat? Conciliorum studium hoc semper hætenus Episcopi commendarunt. Ecclesiasticorum plerique non ita comparati erant, ut solidum in modum ad illud incumbere. Quid enim reapse est, quod ab iis requiratur, ut seu Luparensis, quæ 37. in folio, quod ajunt, seu PP. Labbæi, & Cossartii, quæ 17. seu P. Harduini, quæ 12. Volumina complectuntur, Conciliorum Collectiones mediocris proventus adminiculo sibi conquirant? Addamus his Collectionem Conciliorum Galliæ, quam P. Sirmundus elaboravit: eas quoque, quas aliarum nationum Ecclesiæ sibi vindicant. Necesse ergo erat, Ministros aliquibus imperfectis, hand satis accuratis, ac minime idoneis compendiis, ut se super hoc argumento erudirent, contentos esse; ejusmodi sunt, œcumenicorum, & particularium Conciliorum Analysis, in 2. Voluminibus in 8. Conciliorum Historia, auctore D. Hermantio, in 4. Volum. in 12. Conciliorum manuale Dictionarium, in 1. Volum. in 8. At P. Richardi Opus erit probe medium inter eas magnas collectiones, & hæc Compendia, quæ nihil dicunt; & pretium, quo idem venit, utpote plerisque omnibus accommodatum, in causa est, ut iidem excusatione careant, reique sint, siquidem renuerint hoc tempore illud acquirere, suumque peculiare studium in eo collocare. Eos, quod in nobis est, cohortamur, ut ne Subscriptionem claudi sinant, & beneficio, quod hæc iis affert, utantur. Argumenta singillatim persequi non aggredimur, quæ in hoc primo Volumine continentur; eorum quæ præstitit Auctor, imaginem Prospectus exhibuit: id unum monebimus a Tractatu de Conciliis eum exordiri, & ita quidem, ut nemo unus ad hoc usque tempus tam bene super hac parte, quam P. Richardus scripserit. Huic primo Volumini Romanum Concilium, ann. 900. finem imponit.

E X C E R P T U M

*Anni Litterarii 1772. Epist. IV. Num. 8.
pag. 190. & seq.*

Tibi sane, Domine, notæ sunt Conciliorum magna Collectiones tres; Luparensis e triginta septem Voluminibus itidem in folio, Patrum Labbæi, & Cossartii, Jesuitarum, e septendecim Voluminibus itidem in folio, Venetiis, opera Nicolai Coleti, presbyteri, non sine incremento, iterum editis; quibus addenda Volumina quinque pariter in folio, Supplementi loco, a P. Joanne Dominico Mansi, & Congregatione Matris Dei, deinde Archiepiscopo publici juris facta; denique P. Harduini Collectio e duodecim Voluminibus, & his ipsis in folio. Harum, prope dixerim, immensarum Collectionum acquisitio, & lectio difficultatis plurimum offerunt; jam vero P. Richardus Religionis Minorum, Jurisconsultis, iisque omnibus, qui solidam eruditionem adipisci student, gravissimum servitium præstat per hanc excellentem Analysin, quæ redacta ad Volumina quatuor universos, & singulos super Dogmate, super Moribus, superque Disciplina Canones exhibet. Ejus curæ, laborisque argumentum, & emolumenta tibi equidem ob oculos posui; Volumen primum, quod prodiit, cujusque rationem tibi reddere aggredior, multo melius efficiet, ut hujus reductionis vim, utilitatemque assequaris.

In primi hujus Tomi fronte, P. Richardus dogmaticum Compendium posuit, in quo traditur Ecclesiæ Doctrina super Conciliorum auctoritate, super eorumdem convocationis ratione, super eorum qualitate, qui in iis judicandis obtinent, uno verbo, super argumentis omnibus, quæ eodem referri, satisque Lectoris animum, ad hæc rerum genera quod spectat, imbuere possunt. Ad rem deinde ipsam accedit, suamque in hoc primo Volume Analysin ab Jerusalemitano Concilio, quod ab Apostolis super ipso divini eorum Magistri sepulchro in urbe Jerusalem habitum fuit, ad Romanum usque Concilium ducit, quod an. 900. celebratum est, quin ullum prorsus omittat. Primo quidem locum celebra-

lebrationis, cujusque Concilii, tum habiti cœtus occasionem, Præsidum, præcipuorumque Episcoporum nomina, denique super Dogmate, Moribus, ac Disciplina decisiones annuntiat. Equidem in hac Canonum Collectione eos tantum seligam, qui mihi visi sunt continere aliquod Moralis doctrinæ specimen, usumque hominis cura dignum, qui sæculorum retro actorum peculiarem notam, quasque characterem explorat. Hujus veluti philosophici aspectus ope nemo non persuasum habere potest, se partem Historiæ Morum ad varias ætates spectantium in Judiciorum Collectione detecturum, quæ lata sunt, ut eorum seu corruptio cohiberetur, seu qui in eosdem irreperant, abusus corrigerentur

P. Richardi Analysis a vitiis immunis est, quæ Abbreviatoribus exprobrari possunt, qui eum in hoc curriculo antecesserunt. Ei prorsus, quæ necessaria, amplitudo est, omnisque diligentia, quæ in eadem expeti potest.

EXCERPTUM PRIMUM EPHEMERIDIS ENCYCLOPÆDICÆ

Diei 1. Junii, ann. 1772. Tom. IV. Part. II.

Pergrave sane, ac jamdiu ab Ecclesiasticis æque, atque a Jurisconsultis expetitur Opus est accurata generalium, & particularium Conciliorum Analysis. Quam utile id Operis futurum esset, perspiciebatur; at illud tam late patebat, adeo laboriosum erat, tam multis difficultatibus suberat, tanque absolutam, cumulatamque, & Conciliorum, & novi, potissimum vero peculiaris Galliarum Juris notitiam requirebat, ut qui id oneris sibi sumere vellet, eum singulari quadam eruditione, vi, ac sollicitudine se instructum sentire oporteret. At quæcunque tandem in hoc copatu salebræ occurrerent, eadem tamen R. P. Richardum minime deteruerunt, qui nedum ob obstacula specie tenus insuperabilia

lia, quæ ei nihilominus subeunda, & æquanda erant, despondit animum, sed ostendit e converso per successum, qui hoc ipsum susceptum Opus consecutus est, scientiæ, ac sollicitudini cum assiduo labore conjunctis difficile nihil esse. Unius hujus Analysis forma, atque adumbratio legentium animo satis exhibet Auctoris singularem ingenii vim, perinde ac dignitatem, magnamque utilitatem ejusdem Operis; cujus æstimabile argumentum fuit, ut ipse pronuntiat, omnes Conciliorum Canones diligenter expositos, enucleatosque, ac ad facilem captum redactos, cum novo, & præcipue Galliarum peculiari Jure, præsentis Jurisprudentia, Legibus, Usibus, & Libertatibus collatos, parva impensa Christifidelibus, in primis vero Ecclesiasticis comparare. Constat ergo a R. P. Richardo officia fuisse præstanda duo, unum autem supra omnem comparisonem altero difficilius; omnium quippe Canonum accurata interpretatio, & perspicua explicatio nihil demum aliud, quam horum ipsorum Canonum perfectam notitiam, laborem, multumque constantiæ postulabant; dein Dogmatum, Moralis doctrinæ, ac Disciplinæ, quæ Conciliorum Canones statuerunt, notitiæ addenda erat, ut hi Canones ipsi ad Galliarum Leges, Usus, & Libertates exigerentur, longe maxima Gallicanæ Jurisprudentiæ cognitio: atque hanc quidem scientiam P. Richardus probe, si quis unquam alius e laboriosioribus Jurisconsultis affectus est, quemadmodum ex hujus primi Voluminis lectione compertum fit. In hac ipsa Canonum cum Gallicis Legibus conciliatione per Auctorem præterea tuta, æque ac splendida critice, & ad capita componenda, quæ primo aspectu hominum plerisque mutuo pugnare videntur, rara quædam facilitas exhibetur. Duplex argumentum hoc, in hujus Analysis adumbratione enuntiatur, eo R. P. Richardum suapte natura ducebat, ut Opus suum bifariam divideret quod sane præstitit. In prima nimirum Parte chronologicum secutus ordinem, historicas, breves eas quidem, sed quæ satis tamen sunt, quoniam nihil desiderandum relinquunt, omnium tam generalium, quam particularium Conciliorum notitias, cum eorum super Fide, Moribus, ac Disciplina Canonibus tradit; & notitias has comitantur

Adnotationes, quæ, quidquid in eorundem Canonum pluribus obscurum est, in optimo lumine ponunt. In altera Parte, quæ majoris procul dubio momenti est, quandoquidem operæ multo plus requirebat, ægriusque perfici poterat, omnia in Conciliis agitata rerum capita, præcipuosque Canones, qui ad hæc singula referuntur, alphabetico ordine Auctor disposuit. Ibi Canones hi verbis ipsis, quibus editi sunt, afferuntur, eosque sequitur novum, & peculiariter Gallicum Jus, secundum Pragmaticas Sanctiones, Concordata, Constitutiones, Edicta, & Declarationes Regum Galliæ; neque vero Parliamentorum, & Magni Consilii Decreta, generalium Cleri Coetuum Deliberationes, Leges, Usus, & Libertates Ecclesiæ Gallicanæ, itemque præstantiorum Jurisconsultorum Scripta Auctor ibidem negligit. Ordo hic eo se graviores prodit, quod P. Richardus, ita Conciliorum Canones post novi Juris statuta collocans, quod eos omnino vel abrogat, vel adoptat, quodque eos moderatur, vel recipit ex parte tantum, perficiendum sibi proposuit, ut haud ægre, perque unam hujus dispositionis inspectionem, qui abrogati ab iis, qui omnino recepti, aut solum ex parte adoptati sunt, fecernerentur; quæ profecto Theologis æque, ac Jurisconsultis necessaria, & præcipua cognitio est, eosque in theoria ducere, & in praxi illustrare una potest, atque adeo debet. Inest etiam huic Analyfi frustra hætenus exoptatum emolumentum, quod Conciliorum Canones multiplicibus aut barbaris, aut obscuris, aut supervacaneis vocabulis in ea tandem excussi prostant, quibus involuti, ac prope immerfi in magnis Collectionibus existebant; quas quidem Collectiones qui possident, hujus Analysis ope facilius iis uti, qui vero non possident, dummodo hanc Analysin sibi comparent, ab iisdem percommode abstinere poterunt.

Est hæc universim animo cudenda hujus Operis notio; nec magnificentius, quam verius de eo nostrum elogium est; quique illud legerint, in eo, quæ occurrunt, subsidia, quæque continentur, emolumenta, multo etiam, quam annuntiamus, copiosiora esse fatebuntur.

EXCERPTUM ALTERUM EPHEMERIDIS ENCYCLOPÆDICÆ

Diei 13. Junii, ann. 1772. p. 37. & seq.

Judicium, quod de hujus Analysis forma nos quidem edidimus, eximilque, qui eam antecedit. Tractatus notio, quam legentibus inspirandam censuimus, satis, quæ nostra saltem sententia est, hujus Operis gravitatem, magnamque utilitatem, potissimum vero R. P. Richardi ejusdem auctoris meritum, solidamque eruditionem probant. Si docti hujus Theologi animadversiones, ejusque historicum Conciliorum Compendium Lectoribus fecere satis; iidem etiam multo majore cum fructu, ac voluptate ipsam Conciliorum Analysis legent, super quibus splendidissimas, ad historiam quod attinet, notitias invenient cum Adnotationibus, seu potius Animadversionibus, quæ ad Canonum illustrationem, qui sine earum subsidio obscuri videri possent, plurimum conferunt, & admodum præcipuæ sunt. Auctor non edidit in præsentia nisi eam primam partem, quæ hoc primum Volumen conficit, in quo omnia Concilia chronologico ordine digesta sunt; quemadmodum in Parte altera id ipse sibi proposuit, ut de omnibus argumentis, quæ in iis ipsis Conciliis pertractata sunt, alphabetico ordine loqueretur.

Immoremur aliquo momento temporis in his historicis, chronologicisque notitiis, dum nobis P. Richardus judicii de gravibus Tractatibus ferendi, quos in sequentibus Voluminibus editurus est, occasionem præbeat. . . . Hujus Voluminis eo jucundior lectio est, quod in eo declarationes occurrunt, quæ faciunt apprime satis super priorum Ecclesiæ sæculorum Disciplina, superque variis nationum usibus, penes quas Concilia singula coacta fuere; alia quoque ex parte historicæ eadem notitiæ brevissimæ sunt, nec testimoniorum congerie, ac prope ostentatione quadam, aut fusioribus narrationibus defatigant. Nobis Auctor in antecessum maxime perspicuam, enucleatamque Tractatum notionem tradit, quos in tribus sequentibus Voluminibus pollicetur, quosque Theologi, æque ac Jurisconsulti quo avidius præstolati fuerint, eo libentius recipient, ac promptius, & alacrius arripiant.

TRAC-

TRACTATUS DE CONCILIIS.

CAPUT PRIMUM.

De Conciliorum Nomine, ac Definitione.

Vox, *Concilium*, atque adeo *concilius*, ut suæ Novæ Collectionis pag. 1089. & 1429. Balutius animadvertit, plurimum in eodem loco ad quidpiam deliberandum personarum cœtum generatim significat; idem innuunt vocabula, *convēntus*, & *synodus*, & in eo differunt a *comitiis*, quod ad hæc scilicet populus universus, ad concilia vero solummodo populi pars, ejusque potiora membra conveniant. Itaque in Galliarum Annalibus passim legitur, Reges habuisse suas synodos, & ut monet D. de Marca, *lib. 6 de Concord. cap. 24. n. 5.* inter eos cœtus, *synodorum* nomine designatos extitisse nonnullos, qui *regii* nuncupantur, utpote qui non ex Episcopis tantum, sed Comitibus, aliisque Regni primoribus præterea constabant, e quorum sententia leges ad politiam spectantes, tam Ecclesiasticæ, quam civiles a Regibus edebantur; & hinc ea vetus in Regiis edictis formula, quam profert Bignonius in suis Adnotationibus super Marculfo, *lib. 1. cap. 25. Nos una cum*
Richard Concil. Tom. I. A aposto-

apostolicis viris, & patribus, cæterisque Palatii nostri ministris, &c.

Verba, *concilium*, & *synodus* sumuntur etiam nonnunquam, penes auctores, seu profanos, seu sacros, ad loca ipsa, in quibus aliquis coetus cogitur, significanda. Utitur hac notione Concilii nomine Plinius, *lib. 1. cap. 9. sect. 35.* Ecclesiastici auctores sæpenumero, cum Ecclesias vocant *concilia martyrum, concilia sanctorum*. In Actis summi Pontificis Stephani III. apud Baronium, ad an. 259. n. 4. dicitur: *Nemefius gratia Christi roboratus, circuibat cryptas, & concilia martyrum.* Anastasius de summo Pontifice S. Damaso loquens: *Hic, inquit, multa corpora sanctorum martyrum requisivit, quorum etiam concilia versibus decoravit.* S. Gaudentius, in Tractatu de Dedicatione Basilicæ Quadraginta Martyrum, suam ita mentem aperit: *Habemus ergo & hos quadraginta, & prædictos decem sanctos ex diversis partibus terrarum congregatos; unde hanc ipsam basilicam eorum meritis dedicatam, concilium sanctorum nuncupari approbare decernimus.*

Subsecutis temporibus, usu demum receptum est, ut non tam late pateret *concilii*, & *synodi* nomen, sed ad designandos, super Ecclesiasticis negotiis, Ecclesiæ ministrorum cætus solum adhiberetur. Nos quidem hæc una, & unica significatione, in hoc Tractatu, *concilii* nomen accipimus, illudque ita sumptum definiendum suscipimus.

Synodi, vel concilii nomine, inquit D. du Plessis Argentræus, post Melchiorem Canum, *maiores nostri semper intellexerunt Sacerdotes, præsertim Episcopos, in locum unum congregatos, ut causas eas scilicet definirent, quæ ad Ecclesiæ fidem, seu mores pertinerent.* (*Element. Theolog. p. 150. col. 1. Melchior Canus, de Locis Theolog. p. 146. Edit. Patav. an. 1734.*)

Pater Annatus, Generalis Doctrinæ Christianæ, *concilium* definit, ut sit *Prælatorum Ecclesiæ congregatio, ad fidei controversias, vel Fidelium mores reformandos, a legitimo Capite convocata.* (*In Apparatu ad Theol. T. II. p. 4.*)

Definitiones hæc generales sunt, nec satis esse videntur, ut nobis omnium Ecclesiæ Conciliorum, quæ in multiplici genere sunt, nitidam, accuratamque notionem suppeditent.

Mel-

Melchior quidem Canus, & Argentæus de concilii convocatione non meminerunt; & P. Annatus de Præfulibus tantum loquitur, e quibus illud coalescere debet. Accuratio, & absolutior nobis videtur definitio, quæ sequitur:

Concilia sunt Episcoporum legitimi coetus, ab eo, qui id juris obtinet, ut iisdem præsit, aut ejus consensu convocati, ad Ecclesiastica negotia, quæ fidem, mores, aut disciplinam efficiunt, in ordinem redigenda.

Congruit hæc definitio Conciliis omnibus, seu generalibus, seu particularibus, & quidem iis tantum congruit; cætus enim, vel Ecclesiasticus, cui deesset conditionum aliqua, quæ in ea sunt expositæ, concilium non esset. Hæreticorum, super religione, coetus omnes *conciliabula*, *conventicula* nuncupantur; neque aliud nomen tribuitur etiam Catholicorum Episcoporum, super fide, moribus, aut disciplina cætibus, cum ob aliquod vitium, quodcunque tandem fuerit, illegitimi sunt.

C A P U T II.

De Conciliorum Divisione.

Dividuntur Concilia, i. in generalia, & particularia.

Generale Concilium est, ad quod vocantur omnes, & singuli christiani Orbis Episcopi. Dicitur etiam *universale*, *Oecumenicum*, a græco vocabulo *οἰκουμένη*, quod *habitabilem terram* significat; verum animadversione dignum est, quamvis ad grammaticæ leges exacta verborum vi, *generale*, *universale*, *Oecumenicum*, una sint, eademque res, nihilominus *Oecumenici* nomen, quod aliquid amplius innuit, quam generale, usu ipso consecratum fuisse, ut *generale*, *legitimumque* & *a tota Ecclesia approbatum, receptumque* significaret. Potest igitur esse generale concilium, quin legitimum sit; ut generale sit, satis est omnes christiani Orbis Episcopos ad illud appellatos esse, ab eoque exclusum fuisse eorundem omni-

no nullum, nisi forte hæreticus, aut excommunicatus esset; ut autem legitimum sit, et vere œcumenicum, necesse præterea est, ut in eo nihil non e regulis actum sit, illudque Ecclesia receperit; adeoque possunt esse concilia, quæ convocatione generalia sint, celebratione autem, eventuque non sint ejusmodi. Hujus generis sunt Concilia, Mediolanense in causa S. Athanasii an. 354. habitum; Ariminense an. 359. Ephesinum, cognomento *Latrocinium Ephesinum*, an. 449. Constantinopolitana duo, contra sanctas imagines, unum quidem an. 730. Leone Isaurico, alterum vero an. 755. Constantino Copronymo rerum potentibus.

Particulare Concilium est, ad quod non omnes christiani Orbis Episcopi convocantur, sed ii tantum, qui ad peculiarem nationem, seu provinciam spectant, aut etiam Diocesanos unius Episcopus una cum Clero, qui eidem subest; itaque.

Concilia tribuuntur, 2. in Nationalia, Provincialia, & Diocesana.

Nationale Concilium est Episcoporum, & Archiepiscoporum ad eandem nationem, idemve regnum spectantium cœtus, cui præest Patriarcha, vel Primas. Hujusmodi sunt Conciliorum pleraque, quæ Toleti, Carthagine, Aureliani celebrata sunt, & Parisiense, an. 829.

Provinciale Concilium est Episcoporum in eadem Ecclesiastica provincia degentium cœtus, cui præest Archiepiscopus, aut Metropolitana.

Diæcesanum Concilium, seu Synodus diæcesana est aliqujus Diæceseos Parochorum, aliorumque Clericorum cœtus, cui diæceseos Episcopus præest.

3. Conciliorum divisio est in patriarchalia, & primatialia.

Illud est patriarchale Concilium, quod e Patriarcha, ejus metropolitanis & horum suffraganeis constat; Episcopi ad primatus jurisdictionem pertinentes, a Primate convocati, primatiale Concilium constituunt. Plures Patriarchatus quandoque per deputatos coeunt; ejusmodi fuit Constantinopolitanum Concilium, sub Menna, & Agapeto, itemque illud, quod

quod appellatur in *Trullo*, a nomine ædium Imperatoris, in quibus habitum est.

4. Non defunt concilia, quæ sint aliquid amplius, quam *nationalia*, quin tamen generalia dici possint; ea sunt ejusmodi, quæ summi Pontifices, ex Occidente universo, in gravibus litigiis, totam Ecclesiam afficientibus, olim cogebant, antequam suam super rebus, de quibus consulti fuerant, sententiam ad Orientales mitterent. Ita Felix III. concilium coegit contra Acacium, Cælestinus contra Nestorium, S. Leo contra Eutychen, Martinus, & Agatho contra Monothelitas, Stephanus IV. contra Iconoclastas, &c.

Habebant etiam aliquando concilia summi Pontifices in urbe Roma, quæ nec provincialia, nec dioecesana, sed ex utrisque mixtio veluti quædam erant; spectant ad genus hoc concilia conflata ex Episcopis, qui Romæ versabantur, ex ecclesiasticis urbis Romæ; aliarumve Dioeceseon reapse in ea urbe existentibus, atque adeo e laicis, qui muneribus, aut pietate, & eruditione inter cæteros eminebant; ejusmodi concilium est, quod Symmachus ante coegit, quam ad nonnullos Arientis Episcopos responderit, a quibus per litteras de incommodis monitus fuerat, quæ eorum dioecesibus Eutychiani afferebant; ejusmodi fuit, quod Papa Cornelius ad an. 251. celebravit in causa Maximi, Urbani, & Sidonii, qui, postquam chisma abjuraverant, in Ecclesiam recipi postulabant; ejusmodi fuit, quod ob Anglicanæ Ecclesiæ negotia coegit Agatho summus Pontifex in Constantini Basilica, quodque ex Episcopis sexdecim, universoque Romano clero constabat, quemadmodum *tom. i. p. 47. Concil. Angl.* videri potest. Quotannis etiam summi Pontifices in urbe Roma omnes Italiæ, & Siciliæ Episcopos congregabant; deinceps, eo se conferre ex utroque regno, tres tantum Episcopi jussi sunt.

Quædam denique Concilia sunt, quæ appellantur *universalia*, *plenaria*, non quidem absolute, quod P. Alexander animadvertit, sed adhibita restrictione, cujusmodi sunt totius omnino nationis, aut regni Concilia. Hac nimirum significatione Africæ concilium alterum, an. 418. Zosimo Ro-

manam Ecclesiam administrante, celebratum S. Augustinus in Epistola 47. *plenarium* appellat, & Concilium, quod annis singulis habebatur, & cui omnes Africæ Episcopi interesse debebant, a Carthaginensi Concilio tertio *universale anniversarium* nuncupatur. Sunt etiam Concilia, quæ *generalia* dicuntur, propterea quod ea probarunt summi Pontifices, & Occidentis Episcopi, quamvis ex Orientis tantum Episcopis conflata fuerint.

C A P U T III.

De Conciliorum Origine, & Institutione.

Lutherus in Libro, qui *De Conciliis* inscribitur, Concilia divinæ institutionis non esse, & quod inde consequitur, ad confirmandam veritatem nullius utilitatis esse posse contendit. Is error est divinis veteris Testamenti Scripturis evidenter oppositus. In lege veteri suum erat Hebræis Synedrium, id est, magnum consistorium, seu concilium, septuaginta senatoribus constans, quibus legem interpretandi, ejus sensum statuendi, omnesque difficultates, quæ deinceps super religione suboriri poterant, solvendi suprema facultas erat; atque hoc quidem synedrium, seu concilium Deus ipse instituerat, ut ex *Numer. Cap. XI. v. 16.* itemque ex *Deuter. Cap. XVII. v. 8.* compertum fuit, ubi nempe leguntur hæc: *Si difficile, & ambiguum apud te judicium esse perspexeris venies ad sacerdotes Levitici generis, & ad judicem, qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis, qui judicabunt tibi judicii veritatem.* Potiore ergo ratione supremus Legislator Christus Dominus, cujus Moyse non nisi figura erat, senatam instituit, qui in religionis negotio judicandi jure polleret, quemadmodum in novo Testamento perspicitur.

Divinus hic Servator, Apostolos in suæ ipsius divinitatis fide firmare volens, coegit omnes, ex iisque quæsit, quid homines de ipso dicerent: *Quem dicunt homines esse filium hominis?* Petrus, qui Ecclesiæ caput futurus erat, statim

Ille respondit: *Tu es Christus, Filius Dei vivi*; responsum divinitus inspiratum, Christo ipso Domino teste, qui S. Petro subdidit e vestigio: *Beatus es, Simon Barjona, quia caro, & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in caelis est.* Matth. XVI. 17.

Idem Evangelista nos docet, Christum Dominum promississe, se futurum in medio duorum, triumve, qui in ejus nomine convenissent: *Ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum*; (Matth. XVIII. 20.) his autem Christi Domini verbis conciliorum originem, & institutionem contineri oecumenicum Chalcedonense concilium, anno 451. habitum, nos certos facit. Ita quidem celebre concilium hoc in sua ad summum Pontificem S. Leonem I. Epistola eloquitur in hanc rem: *Supercaelestem sponsum inter nos conversantem nos cernere putabamus. Si enim, ubi sunt duo, vel tres congregati in nomine ejus, ibi se in medio eorum fore perhibuit; quantam circa quingentos viginti sacerdotes peculiaritatem (familiaritatem) potuit demonstrare?* Constantinopolitanum concilium tertium, quod oecumenicum sextum est, a se coactum, & ipsum ait *secundum a Domino editam vocem; Ubi duo, vel tres fuerint congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* In his ipsis verbis omnes ad unum, Græci, & Latini Patres conciliorum originem, & institutionem perspexerunt.

Conciliorum igitur originem ex Dei ipsius ordine, & institutione repetendam esse non minus Christi Domini verba probant, quam exempla; atque hinc Apostolorum, eorumque successorum in concilium conveniendi sollicitudo; hinc etiam Apostolorum, qui ad Hierosolymitanum concilium coiverant, verba hæc, quibus haud verentur suam ipsorum decisionem Spiritui Sancto. ipsi tribuere; *Visum est Spiritui sancto, & nobis.* Act. XV. 28.

Ne quis ergo dixerit, Apostolos humano tantum motu quodam, atque ut Hæbreos, Græcos, aut Romanos imitarentur, in concilium convenisse. Convenerunt ii quidem certe Spiritus sancti afflatu permoti, ut scilicet ad Christi Domini exemplum, & lectiones se conformarent.

CAPUT IV.

De Conciliorum Necessitate, & Utilitate.

§. I.

Conciliorum necessitas.

Concilia tum generalia, tum particularia non absolute quidem necessaria sunt, necessitate nimirum physica, seu metaphysica: quia Deus per absolutam, qua pollet, potestatem, absque hujus generis adjumentis Ecclesiam suam sartam, tectamque servare potest; bene vero necessaria sunt morali quadam necessitate; ut videlicet, si ordo spectetur, quem Deus ad satius Ecclesiæ suæ regimen statuit, agnoscenda sit, pro multiplici temporum, rerumque ratione, generalium, aut particularium conciliorum necessitas. Eas porro temporum, rerumque rationes, seu circumstantias, in quibus seu generalia, seu particularia concilia cogi necesse est, seu causas, quæ magnos hos cætus postulant, Bellarminus redigit ad sex numero. (*Bellarmin. de Concil. Eccles. Lib. I. cap. 9. 10. & 14.*)

Earum prima est, inquit hic haud suspectæ hac in re fidei auctor, ortus hæreseos novæ, quæ nondum scilicet dijudicata fuit; ob hanc nempe causam coacta fuere priora septem generalia Concilia; nullo enim non tempore censuit Ecclesia novarum hæreseon periculum tanti momenti esse, ut cohiberi non posset, quin eidem omnium, aut maxima saltem ex parte, Ecclesiæ Principum, qui quidem convenissent, ut contra fidei hostes in arenam descenderent, conjuncti, collectique conatus apponerentur.

Altera, quæ concilii convocationem requirit, causa est calamitas schismatis aperte grassantis inter Romanæ Urbis Episcopos duos, qui inter se de Thara contendunt. Experientia compertum est, nullum aptius, potiusque remedium tam gravi malo adhiberi posse, quam generale concilium, præsertim quod inter contendentes judicet; hinc tot coacta concilia ad finienda schismata, quæ in Ecclesia suborta sunt,
initio

initio ab eo ducto, quod inter Papam S. Cornelium an. 252. vita functum, &, qui primus omnium antipapa fuit, Novatianum efferbuit.

Tertia ratio, quæ sæpe ad cogenda concilia fummos Pontifices impulit, necessitas fuit, in qua versabantur, ut nempe communis hostis Ecclesiæ conatibus, per Christianorum Principum, eorumque subditorum foedera, seu sacrum bellum, vulgo *cruciatas*, obluctarentur.

Hæreseos in Romano Pontifice suspicio, pergit Bellarminus, ejusve morum depravatio rationem quartam suppeditaret, cur haberetur generale concilium, ad eundem vel deponendum, si hæreticus, vel admonendum, si corruptus, & inemendabilis in moribus comperiretur.

Esset etiam necessarium, quinto loco, generale concilium, si forte Cardinales ad Papæ electionem progredi non possent, aut nollent. In hac facti specie generalis concilii esset, huic malo consulere.

Abusum denique, vitiorumque, quæ, ita ferente humanæ naturæ imbecillitate, in Ecclesiæ ordines omnes irrepunt, communis reformatio, sexta causa est, quamobrem generalia concilia convocentur; itaque ex iis omnibus, quæ hætenus habita sunt, nullum, aut prope nullum est, quod super morum reformatione canones non ediderit.

Infert ex his rationibus Bellarminus, quamvis absolutæ necessitatis generalia concilia non sint, in dubium tamen revocari non posse, quin in consueto rerum ordine, spectatoque præsentis religionis in terris statu, cujusmodi institutus a Deo est, generalium quidem conciliorum quodammodo, particularium autem absolute necessaria sit ad melius Ecclesiæ regimen convocatio; si enim, prosequitur strenuus controversiarum actor, scandala, & hæreses esse necesse est; haud minus oportet in Ecclesia judicium, certumve tribunal existere, quod hæc scandala de medio tollere, & has hæreses damnare possit; secus Ecclesia brevi periret.

Quod si mirum videtur, quasque portento simile, Bellarminum pro hujus in Ecclesia tribunalis necessitate pugnare, eum scilicet, qui controversiarum judicem fallere, & falli

nescium, cui omnes Christi fideles obsequi debent, Papa esse testatur; respondebit ipse, oportere, ut Papa non suo ipsius judicio fidat, nec divinam revelationem expectet, cum id agitur, ut in fidei negotio judicetur, sed omnem diligentiam afferat, quam rei gravitas postulat, et consueta adjumenta ad eam dijudicandam adhibeat; jam vero consuetum, & quod inde fit consequens, necessarium, ut id judicii feratur, adjumentum concilium esse, seu magnum, seu parvum; 1. propter ea Christi Domini verba: *Ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum*; 2. quia Apostoli in concilium coiverunt, ut controversiam dirimerent, quæ Antiochiæ super legalibus cæremoniis exorta erat, licet eam singuli privatim finire potuissent; 3. ob omnium temporum, omniumque locorum consuetudinem: nam semper Ecclesia ad res dubias explicandas concilia coegit, & ita quidem, ut Romani Pontifices novam hæresin sine novo concilio nunquam damnaverint; 4. auctoritatis Patrum, Conciliorumque in id conspirantium ratione habita: *Neceffe habuimus convenientibus in unum pluribus Sacerdotibus, cogere, & celebrare concilium*, inquit S. Cyprianus in prima ad S. Stephanum Papam Epistola. Videri possunt, inter alia concilia, Nicænum, Chalcedonense, quartum, & undecimum Toletanum, quæ conciliorum necessitatem probant in eo positam, ut fidei, & morum detrimentum impediatur.

Si plures hæreses sine generali, quædam etiam sine ullo prorsus vel particulari concilio damnatæ dicantur, hac de re facile conveniet; etenim, quin de veteribus hæresibus loquamur, cujusmodi fuere, quas Menander, Ebion, Cerinthus, Nicolaitæ; Valentiniani, Marcionitæ, Tatianitæ disseminarunt, Vigilantii discipulos, Origenistas, Pelagianos, &c. absque concilio, saltem generali damnatos fuisse perspectum est; quid ita? Quia errores hi patebant ipsi per se, omniumque Ecclesiarum fidei evidenter adversabantur; ut proinde S. Augustinus Pelagianis generale concilium petentibus ita responderit: *Aut vero congregatione Synodi opus erat, ut APERTA PERNICIES damnaretur, quasi nulla hæresis aliquando sine synodi congregatione damnata sit.*

(Contr.

(*Contr. duas Epist. Pelag. Lib. IV, cap. ult.*) Dum S. Doctor hac loquendi ratione utitur, satis significat, haud opus esse concilio, ut hæreses proscribantur, quæ notoriæ sunt, communique fidelium consensu, qui per universum terrarum orbem diffusi sunt, aperte repugnant, cujusmodi est Pelagianorum hæresis, qui originale peccatum, & gratiæ, ad salutem, necessitatem negabant. Tum quidem satis est, ibi, ubi originem habuit, errorem damnari, quandoquidem certum est fore, ut, cum primum cæteris Ecclesiis damnatio hæc innotuerit, eam nemo non sollicitè recipiat, & prohet. Non ita res habet, cum error occultior est, subtilior, captu, perspectuque difficilior, aut cum latius jam serpsit, cujusmodi S. Cypriani super hæreticorum baptismo, ut aliquod exemplum afferam, error fuit. Sane tunc necessaria evadunt generalia concilia; atque in hac circumstantia S. Augustinus S. Cyprianum excusat, eum inquiring solummodo generalis concilii definitioni super hoc capite non deferre non potuisse. (*Aug. Lib. II. de Baptis. cap. 4.*) Hac ipsa de causa confugiendum fuit ad generalia concilia, ut Nestorii, & Eutychis errores diris devoverentur: quia scilicet errores hi, notorii licet, & aperte dogmatibus per universam Ecclesiam certis, & communi prædicatione propositis repugnantes, in magnarum tamen nonnullarum sedium Episcopis præsidium, & fulcrum nanciscebantur. Alia ratio, quæ generalia concilia necessaria reddit, ea est, quod, ut error eradicetur, edendi sunt aliquando canones, qui Ecclesiæ doctrinam explicent, extricentque; id autem melius, feliciusque in generali, quam in particularibus Conciliis fit. „Quamvis enim Ecclesia, „ inquit Bossuetius, omnem veritatem funditus norit, ex „ hæresibus tamen discit, ut agebat magni nominis Vincen- „ tius Lirinensis, aptius, distinctius, clariusque eandem ex- „ ponere. “ (Bossuet, *Instruct. super Promissis*, n. 35.)

Necessaria sunt ergo generalia concilia, tum ut litigia finiantur, quæ super obscuris, intellectuque difficilibus doctrinæ capitibus suboriuntur, tum ut explicentur, & enucleentur ejusdem doctrinæ articuli, qui publica quidem dogmata in Ecclesia constituunt, ab hostibus tamen vi, numeroque

que pollentibus impugnantur, tum denique ut universim i capitibus, & in membris reformatio comparetur.

At, inquiet fortasse quispiam, Papa unus, & unicuique, au saltem eidem addito Pastorum cœtu, & concilia particula ria omnes super doctrinæ capitibus disputationes dirimere nulli non abusui remedium afferre, & quicquid in Ecclesia reformatione indiget, reformare, & in ordinem redigere possunt. Necessaria ergo non sunt generalia concilia; eorumque necessitatem propugnare, nihil est aliud, quam vel le disputationibus super doctrina nullum unquam finem, nullumque malis remedium fore.

Quicumque Papæ, quam vocant, infallibilitatem asserunt, cum Bellarmino respondebunt, hujus eum prærogativæ vi non eximi, seu quin consuetis adjumentis utatur, cujusmodi sunt generalia concilia a Deo instituta, ut veritates ad salutem necessariæ dignoscantur, seu quin Apostolorum exemplum imitetur, qui in concilium coiverunt, ut controversias finirent, quæ eorum temporibus super quibusdam doctrinæ capitibus prodierunt, seu quin ad consuetudinem se conformet, quæ in Ecclesia semper obtinuit, seu quin conciliorum decisionibus, & Patrum auctoritati acquiescat. S. Leo, qui initio statim haud esse necesse judicaverat, Eutychianismi damnandi causa, generale concilium cogi, quia manifestus, agebat, is error erat; primus fuit, qui Theodosium Imperatorem extimularet, ut, ad eum dampnandum, generale concilium convocandum curaret, ubi intellexit Dioscorum, Alexandrinum Episcopum, suas omnes vires eidem addicere. Quid? quod ii Papæ ipsi, qui maxime suam sibi infallibilitatem persuaferant, generalia concilia plura coegerunt, ac vel ipse Gregorius VII. „ quantumvis de sua ipsius auctoritate sollicitus esset, inquit Fleurius, nihil age, re sine concilio volebat; *Serm. 3.* “ Ita quidem papalis infallibilitatis propugnatores ipsi ad propositam difficultatem respondent; & quoniam hi tam feliciter evadunt, iis hac in re nullum prope negotium est, qui non recipiunt infallibiles Papas esse, utcunque tandem spectentur. Quoad hos igitur posteriores id unum superest, ut ad id respondeant, quod

quod additur, generalium conciliorum necessitatem propugnare, perinde esse, ac disputationes super doctrina perpetuas, & irreparabilia mala reddere; atque horum sane ejusmodi responsio est.

Generalium conciliorum necessitas non est in causa, cur in Ecclesia disputationibus nullus finis, nullumque malis remedium sit; neque enim ea necessaria sunt ad omnium generum disputationes finiendas, & ad omnium quoque generum sananda mala; id nempe eorum celebrationem omnino impediret, cum fieri non possit, ut tam sæpe habeantur. Cum ergo generalibus conciliis opus tantum sit ad extrema, & communia mala reparanda, & ad definienda admodum difficilia, & perobscura doctrinæ capita, super quibus inter Catholicos est sententiarum varietas; qui spiritali, ac temporali auctoritate insigniti sunt, ea, rebus ita se habentibus, cogere debent; quæ si minus coegerint, seu quod iis bona voluntas desit, seu quod externa obstacula subsint, quæ superare haud in eorum potestate est; num propterea quispiam dixerit, aut generalia concilia nunquam esse necessaria, aut, si quidem sunt, de fine disputationum, & malorum Ecclesiæ desperandum esse, saltem si non amplius ea cogerentur? Minime vero. Generalia concilia semper, in proposita facti specie, necessaria jure ipso sunt, quia consuetum hoc adjumentum est, quod ad dijudicanda litigia, & avertenda mala, de quibus agitur, sua in Ecclesia Deus instituit; quod si reapse coacta non fuerint, dubitari non potest, quin Ecclesiam, quæ deficere nunquam potest, dubio procul sustentet Deus, seu per concilia particularia, seu per consensionem, concentumque Pastorum, seu per contententium conciliationem, ac sensum sopitis disputationibus: seu per alia demum subsidia, quæ nos quidem latent, sed quæ tamen ipsa supremum, & invisibile Ecclesiæ Caput in suæ sapientiæ thesauris abdita servat; cum enim generalia concilia in quibusdam difficultibus, & salebrosis circumstantiis omnino necessaria esse dicuntur, id sane de morali necessitate, ac pro meliore Ecclesiæ regimine intelligi debet; tametsi nimirum in iis ipsis circumstantiis absque generali concilio subsisteret, & constaret Eccle-

Ecclesia; nihilominus id pluribus incommodis non carere eaque graves jacturas quoad ingentem filiorum suorum numerum pateretur, qui citra id adjumenti, seu fidei, seu morum vitio, ac detrimento perirent; atque huc omnis prorsus redigitur controversia, cum quaeritur, necessaria, nec ne sint generalia concilia.

§. II.

Conciliorum Utilitas.

In dubium vocari non potest, quin concilia comparent Ecclesiae emolumenta prorsus innumera. Ei sunt haec adminiculo, sua ut dogmata, mores, disciplinam, cultum, caeremonias denique moderetur; contra externorum, aut domesticorum hostium conatus suam ei unitatem, & integritatem fervant: ejus omnia mala antevertunt, aut sanant. Convertantur re ipsa oculi ad concilia, quae numero plurima in Ecclesia ad hoc usque tempus habita sunt; perspicieturque, eorum alia eo spectasse, ut orthodoxae fidei, sine cujus professione salutem consequi nemo potest, dogmata deciderent, & exponerent, eidemque oppositos errores damnarent; alia haereticos in communis Christi fidelium Matris sinum, aut Schismaticos in unitatis centrum, a quo se ipsi sejunxerant, restituendos sibi proposuisse: in id alia incubuisse, ut Christianorum hominum mores ad Evangelii effata formarent, certasque purioris moralis doctrinae regulas tradidisse: alia canones edidisse, per quos Ecclesiae disciplinam, omnesque, qui ad ejus politiam pertinent, quasi ramulos instituerent, aut perficerent, servarent, aut in integrum restituerent; omnia, & singula eodem spiritu, scilicet eo veritatis, ordinis, de animarum salute, de Dei gloria, de ejus aedium ornamento, sollicitudinis spiritu animata conspirasse, ubique locorum, nulloque non tempore, ut abusus corrigerent, scandala, & vitia evellerent, virtutes fererent, superque imperii daemonis, ejusque errorum exitio, Christi Domini, ejusque veritatis imperium propagarent, firmarentque. Tunc igitur ac merito tamquam nervi corporis Ecclesiae, ejus fidei fundamentum,

tum, basis, & fulcrum, ejusdem salus, ipsiusque hostium terror nunquam non concilia spectata sunt. Suam ita mentem aperiebant ann. 1549. Colonienſis concilii Patres; ut proinde ſibi temperare non potuerit Gerſonius, quin pronuntiaret: *Nulla fuit haſtenus, nec erit in poſterum pernicioſior peſtis in Eccleſia, quam omiſſio generalium conciliorum, & provincialium. De Potheſt. Eccl. Conſid. 8.*

Et ſane, ſi minus in multiplici rerum ratione concilia appime utilia, vel etiam neceſſaria ſunt, cur ea Deus inſtituit? Cur ejusmodi coetus, Divini Numinis afflatu, inſtituque, Apoſtoli coegerunt? Cur Eccleſia, per omnia tempora, perque omnes Chriſtiani Orbis partes, tam gravibus curis, impenſisque, id genus conventus habitos voluit? Cur Sancti Patres, tanto verborum apparatu, tantaque vi, conciliorum tum neceſſitatem propugnarunt, tum uſum commendarunt? Cur Eccleſia, dum Episcopos conſecrat, eos jubet, obſtricta jurisjurandi fide, recipere, ſe, dummodo nullum ſubſit canonicum impedimentum, ad concilia proſecturos, ad quæ legitime vocati fuerint? *Vocatus ad Synodum, veniam, niſi præpeditus fuero canonica præpeditio. Pontific. Rom.* Cur concilia anathemati ſubdunt Episcopos, qui ab iſſdem recedunt, quin canonicum, quod eos eximat, impedimentum afferre poſſint? Cur omnia denique mala, quæ Eccleſiam divexant, conciliorum omiſſioni, tamquam uni e præcipuis eorundem cauſis, ac fontibus, tribuunt Paſtorum ſapientiſſimi, Doctorumque perſpicaciſſimi?

At, inquiet aliquis, brevior, faciliorque patet via, qua omnes diſputationes, & in omni facti ſpecie, quæcunque tandem eſſe poſſit, expediantur; ut ſcilicet ad Papam confugiatur, qui de re propoſita judicabit, & quod protulerit, judicium ad omnes catholicæ reipublicæ Episcopos mittet, qui illud ſuſcipiant, probentque, aut rejiciant, & improbent; brevis hæc, & facilis via omnes difficultates adimit, & inutilia concilia reddit.

Hæc via, non imus inficias, ut plurimum recta eſt; eadem tamen nec ſemper iniri poteſt, nec ſemper ſatis idonea eſt, nec ſemper Apoſtolorum exemplo, agendi rationi, qua

Sum-

Summi Pontifices usi sunt, Sanctorumque Patrum, & Ecclesiae canonum menti est consentanea.

Non semper via, quæ proponitur, iniri potest. Interclusum est ad Papam perfugium, schismatis tempore, quo plures contendentes de Papatu inter se digladiantur, aut apostolica sede vacante, quo vacationis tempore Cardinales nolent, aut non possent ad Papæ electionem progredi, vel si forte de Papa hæretico, improbo, corrupto deponendo ageretur; quæ triplex est facti species, in qua generale concilium, ex Bellarmini sententia, necessarium evadit.

Eadem via, ut semper iniri posset, non semper satis idonea est; requiritur aliquid amplius perturbationum, turbarumque, obscuritatum, nebularumque temporibus? Id intellexit Innocentius I. de S. Joannis Chrysostomi negotio verba faciens; en hujus magni Pontificis verba in Epistola, quam ad Constantinopolitanum Clerum hac de re misit: *Sed quid adversus ista in præsentī faciemus? Necessaria est congregatio synodi, quam & nos jam pridem congregandam esse diximus. Hæc enim sola est, quæ hujusmodi tempestatum motus sedare possit. Innocent. I. Epist. ad Clerum C.P. apud Sozomenum. Lib. VIII. Histor. Eccl.*

Gregorius X. in Epistola de convocatione generalis concilii XIV. quod ann. 1274. Lugduni habitum est, suam haud minus acriter, vehementerque sententiam dicit super oecumenici concilii cogendi necessitate, ad remedium schismati, & corruptioni, quæ in ejus temporis clericorum, & laicorum mores irreperat, afferendum: *Quis dabit capiti nostro aquam, exclamat flebiliter hic sollicitudinis plenus Pontifex, & oculis nostris fontem lachrymarum, ut populos nostræ humilitati commissos spiritualiter, & temporaliter interfectos diebus, & noctibus lugeamus? . . . Ad tanta discrimina relevanda suspirat affectus, zelus accenditur, & spiritus anxietur. Ad quod cum nos sufficere non posse sciamus, levamus oculos nostros ad montem, montem quidem Dei . . . & quia salubre in his adhiberi remedium interest generaliter omnium; nos cum fratribus nostris, aliisque viris prudentibus, exacto, & frequenti tractatu præhabito, prout tantæ necessitatis instantia exigebat, de ipsorum consilio generale concilium, sicut imitatione digna Sanctorum Pa-*

Patrum consuetudo laudabilis, longæque observationis exemplum nos instruit, opportuno tempore decrevimus congregandum, ut in eo tam circa præmissa, quam circa cætera, quæ salutem respiciunt animarum, illa, Deo auspice, communi consilio inveniantur provisio, & ejusdem approbatione concilii roboretur. Consuli possunt & Leo in Epistolis 25. 54. & 12. Clemens VII. in Epistola ad Franciscum I. Galliarum Regem, & Paulus III, in Bulla de Tridentini concilii convocatione.

Perfugium ad Papam unum, pluribus ut malis, quæ quandoque Ecclesiam affligunt, remedium quærat, non semper est consentaneum tum Apostolorum exemplo, qui licet in gratia confirmati, post S. Spiritus in eos descensum, ut proinde errare non possent, haud a concilio tamen celebrando abstinuerunt, ut quæstiones tunc temporis suborientes dirimerent; tum agendi rationi, quam Papæ ipsi inierunt, qui nempe suum esse arbitrati sunt, omnibus retro sæculis, longe maximum conciliorum, tam generalium, quam particularium numerum cogere.

Mens denique Patrum, & Ecclesiæ canonum est, ut crebro habeantur concilia, quæ semper tamquam disciplinæ robur, & columnen, efficacissimumque adjumentum spectata sunt, quod adhiberi possit, ut ei servetur vis, aut eadem, si quando remissa fuerit, redintegretur. Nunquam finem, dicendi facerem, si vellem omnes conciliorum canones recensere, qui, gravissimis propositis poenis, crebram horum sanctorum cœtuum celebrationem mandant. Facile poterit, hac de re quemque convincere hujus Operis lectio; ego vero satis habeo, hoc loco dicere, Chalcedonense Concilium, quod alia innumera secuta sunt, canone 19. instaurare decretum generalis primi Nicæni concilii, quod provincialia concilia bis quoquo anno celebrari jubet.

Frustra cum Luthero, & Calvino diceretur, inutilia, atque adeo perniciofa concilia esse, quandoquidem probe novimus, quid omnino ad salutem credendum, agendumque sit; eorum constitutiones nequaquam servari; ambitionis, cupiditatis, vanæ gloriæ, discordiæ, & factionis pruriginem in iis grassari, ac penitus dominari, iisdemque nullam prorsus inesse fe-

licem exitum, fatente ipso S. Gregorio Nazianzeno in sua ad Procopium Theodosii Imperatoris, qui eum ad concilium invitaverat, quod Constantinopoli cogere volebat, ministrum Epistola, Vahinanes, & futes declamationes!

Quamquam scimus, quid credi, usuique haberi oporteat, & quaecunque tandem cogi possent, concilia novos fidei articulos edere, novasque morum regulas statuere non posse; non minus tamen verum est, in conciliis plurimum utilitatis esse, non ut novi quidem fidei articuli edantur, sed ut confirmentur, aut explicentur veteres, super quibus dubitationes conflare, & nubes offundi possunt; neque ut novae morum regulae instituantur, sed ut eae, quae sunt institutae, restituantur: emendentur abusus, qui eas deformarunt, puniatur earundem violatio, contemptusque, ac detur opera, ut custodiantur, & accurate servantur. Nihil a vero alienum magis, quam ambitionis, vanae gloriae, discordiae aut cupiditatis cacoethen semper in conciliis dominari: siquidem eorum plurima sunt, in quibus nihil non, ad cumulatissimam concordiam, integerrimamque pacem compositis omnium animis, actum est, & ea ipsa, in quibus initio quidem turbas, acrioresque altercationes privati quidam homines excitarunt, tandem ad decreta desierunt sapientiae plena, quaeque humilitatem, mansuetudinem, modestiam, consensionem, charitatem, omnisque generis virtutes redolent. Non ergo de omnibus omnino conciliis S. Gregorius Nazianzenus loquitur, cum ait, iis nullum prosperum successum fuisse; sed de aliquibus tantum, & peculiariter de Constantinopolitano, ann. 381. habito loquitur, in quo ipse magnae urbis sede se abdicandi consilium iniit ob turbas, quas ibidem Aegypti, & Macedoniae Episcopi in eum concitaverant. Ac ne concilia quidem, in quibus extitit animorum dissensio, omni prorsus successu caruisse testatur, sed solum non eum omnem exitum sortita esse, qui ad pacis redintegrationem ex iisdem expectabatur. Caeterum singularibus laudibus effert Nicenum concilium primum, cujus canones a Constantinopolitano firmati fuerant. *Orat. 21. in Laud. S. Athan.* Haud aliter igitur sentit de conciliis, quam

quam Græca Ecclesia universa, e cujus ipse clarissimis Patri-
bus unus fuit, quæque eo venerationis erga sanctos ejus-
modi cœtus progressa est, ut prioribus septem œcumenicis
conciliis addictum, quotannis, solemnem festum diem ageret:
quam sane observantiam satis firmo fundamento niti vel ex eo
licet intelligi, quod, secundum divinas literas, nihil omnino
quam generalia concilia, nobis suppetit obsequio dignius.
Quidni? Ecclesiæ sanctitas, amplitudo, majestas, sapientia,
vis, & auctoritas plusquam humana nusquam emicant eo appa-
ratu, eoque splendore, quo in his magnis, augustisque cœtibus,
in quibus conspiciuntur, eodem spiritu animati Pastorum pri-
mi, sua invicem lumina communicantes, conjunctisque viribus
adlaborantes, ad sui quisque gregis bonum, per sapientissimas
constitutiones super fide, moribus, disciplina, cæremoniis, Sa-
cramentis, Christianæ vitæ officiis, uno verbo, super iis omni-
bus, quæ ad communem omnium salutem conferre possunt.

Fateamur ergo, necesse est, concilia generalia, & particula-
ria, morali sane rationi, ad melius Ecclesiæ regimen, in plu-
ribus circumstantiis, non solum utilia esse, verum etiam abso-
lute necessaria. Hæc tamen conciliorum moralis necessitas
haud fidei articulum efficit; ne erretur in hoc genere, satis
fuerit, conciliorum utilitatem in iis ipsis circumstantiis agno-
sci, in quibus nos absolutam eorum moralem necessitatem
probavimus.

CAPUT V.

De Conciliorum Materie.

Veniunt per conciliorum materiem res ipsæ, quas pertractan-
di, discutiendi, peremptoria sententia judicandi jus penes
concilia est, & hæc quidem res protenduntur ad Ecclesiastica
quæque negotia, ad ea scilicet, quæ spectant fidem, mores,
disciplinam, Sacramenta, sacræ Scripturæ sensum, & interpreta-
tionem, librorum censuram, & generatim quidquid ex Eccle-
siæ jurisdictione est, ad ejusque regimen, seu administratio-
nem pertinet; ipsam enim Ecclesiam concilia repræsentant,

agantque ejus nomine, & auctoritate. Ita semper a conciliis factitatum videmus, omnibus retro temporibus, ex ejus exemplo, quod Apostoli Hierosolymis habuerunt, quodque absolute pronunciavit super fide, moribus, ac disciplina; super fide, statuens Mosaicam legem ad salutem non amplius necessariam esse; super moribus, definiens illicitam, & criminofam esse fornicationem; super disciplina, judicans abstinendum esse a sanguine & suffocatis, seu dapibus, quæ Idolis immolatæ essent; quod nihil amplius, quam disciplinæ, externique regiminis caput erat. Porro super propositis his rebus omnibus statuendi facultas conciliis negari non posset, quin eadem Ecclesiæ ipsi, & Episcopis universis, ubicunque tandem degerent, negaretur, sua nempe dignitate, suoque Judicum titulo, iisdem adempto: quoniam concilia Ecclesiam exhibent, & Episcopi, si vere Judices sunt, institutione divina, in religionis negotiis, non minus conjunctim, quam separatim ejusmodi sunt.

Sentiret etiam perperam de potestatis Episcoporum amplitudine, eorumque officeret libertati, qui diceret eos non posse in conciliis, nisi de rebus agere, quarum gratia peculiariter convenerunt. Plurimorum vel generalium conciliorum Acta contrarium evidenter evincunt; nos e millibus uno in id exemplo contenti erimus. Generale primum Nicænum concilium non alia de causa convocatum fuerat, quam ut Arii damnaret hæresin, certumque super Paschate dissidium componeret; viginti tamen de disciplina canones edidit, quos Ecclesia tamquam leges religiose servandas suspexit.

Possunt etiam concilia adhibere, & consecrare certa quædam vocabula, certas formulas, seu loquendi rationes quasdam, quæ veluti propria vox, & fidei regula sint; & quia contrariorum eadem, quod ajunt, ratio est, eo quoque iure gaudent, ut peculiare quasdam formulas, seu locutiones proscribant, utpote quæ propria erroris nomina, & formulæ sunt. Verba, quæ super dogmatibus fidem exprimunt, ex Ecclesiæ penu sunt: quia ad ea statuenda, aut servanda, Christi que Domini vocem, & doctrinam ab ea, quæ pseudoapostolorum est, discernendam plurimum faciunt. Ita quidem Nicænum concilium primum consecravit vocabulum *omousion*, videlicet consubstan-

tia-

tiale, ut Filii cum Patre perfectam æqualitatem exprimeret, quam Ariani negabant; & nomine *Theotokon* usa est Ephesina synodus, ut sanctam Virginem vere Dei matrem esse significaret contra Nestorianos, qui augustam hanc prærogativam eidem adimere conabantur; & quoniam Apostolus nobis mandat, ut *profanas vocum novitates vitemus*, nova verba scilicet, novum sermonem, novas formulas, quæ disseminando, inculcandoque errori mirum in modum inserviunt; liquido constat conciliis non minus ejusmodi venenatas locutiones damnandi, quam errores ipsos, quos eadem continent, insinuantque, proscribendi jus esse.

Ad ea quod attinet, quæ mere civilia, ac temporalia sunt, de his quidem ut ipsa per se judicent, concilia nil juris obtinent, cum ea, quam a Christo Domino institutore acceperunt, æque atque Ecclesiæ, quam repræsentant, potestas non nisi spiritualis potestas sit, quæ non alio, quam ad animarum sanctificationem in hac mortali vita, earumdemque æternam salutem in altera, per cohortationes, documenta, & Sacramentorum administrationem refertur. Agere tamen concilia de temporalibus rebus possunt, quæ ad eorum tribunal, ut ibidem judicentur, libere deferuntur; possunt id etiam facere, cum mixti quidam coetus sunt, & partim Episcopis, partim Principibus, dominis, & magistratibus sæcularibus constant, cujusmodi fuere conciliorum plura, quæ nono, decimo, & undecimo sæculis habitæ sunt. Eodem quoque jure concilia pollent, cum ii, qui ea constituunt, iisve præsent, duplici spiritalium, ac temporalium Principum titulo insigniti sunt.

CAPUT VI.

De iis, quorum est negotia, quibus Conciliorum materies continetur, proponere, & concludere.

Conciliorum Præsidibus negari non potest negotia proponendi jus, quæ eorum materiem, propositumque finem constituunt. Rectus id sensus dictat, & constans conciliorum mos ad amissum cum ratione cohæret. Hoc tamen eorum jus, qui conciliis præsent, non est ex eorum numero, quæ ex-

clusiva dicuntur, quandoquidem certum est, Episcopos cæteros una cum iis participes ejusdem esse, semperque id libertatis obtinuisse, ut in conciliis, quibus intererant, ea proponerent, super quibus eorumdem cœtuum judicio, ac deliberatione sibi opus esse censebant. Cernitur id in Sardis, Carthaginisque conciliis, quin alia commemorentur. Fecit persuasio hæc, ut in Tridentini concilii sessione prima, Pio IV. Ecclesiam regnante, ægre ferrent Episcopi Legatos usos esse nova formula ad illud usque tempus ignota, *proponentibus legatis*, peterentque eorum non pauci, ut eadem supprimeretur tamquam Episcoporum juri, & possessioni contraria, qua ipsi gaudebant, ut res proponerent, quas Ecclesiæ bono utiles, aut necessarias judicassent. Super hujusmodi significationibus, Legati, per Actum concilii fragmentis insertum, declararunt eam formulam nihil incommodi seu rebus hactenus gestis, seu legitimæ Episcoporum potestati allaturam.

Ad negotiorum, in quibus ut in propria materie concilia versantur, decisionem, & conclusionem quod spectat, hæc quidem semper ad eos sanctos cœtus pertinuerunt, qui nunquam non definite pronunciarunt, & quorum nomine definitiones inscriptæ fuerunt: *Sancta synodus definivit; universum concilium dixit; ab universis Episcopis dictum est; placet universis Episcopis*. Consuetudinem hanc, primum, in Concilio Lugdunensi, an. 1245. mutavit Papa Innocentius IV. qui induxit novam formulam, secundum quam definitiones inscribuntur Papæ nomine, cum concilii approbatione: *Innocentius, sacro approbante concilio, &c.* Cardinalis Alliacus, Cameracensis Archiepiscopus, in suo de Ecclesiæ auctoritate Tractatu, memoriæ prodit hanc novam formulam magnopere Constantiensis concilii, cui ipse intererat, Patribus displicuisse, & negotio in deliberatione posito, se quidem una cum alijs pluribus in ea fuisse sententia, ut ex usu veteri pronunciaretur; quod tamen locum non obtinuit. Nova igitur formula probari potest, sed ea tamen adhibita circumspectione, ut ne propterea quispiam imaginetur Papam unum, & unicum quæstiones decidere, nec Episcoporum suffragium requirere, nisi tanquam consilium, aut saltem tanquam approbationem, seu con-

consensionem quamdam, a qua stricto jure abstinere posset, quæque in Episcopis necessariorum Judicum titulum, perinde ac jus pronunciandi, judicandique definite cum Papa, minime consequeretur.

CAPUT VII.

De iis, qui voce gaudent in Conciliis.

Triplex distinguitur vox, seu suffragium; vox definitiva, seu decisiva, & deliberativa; vox consultativa, seu consilii; & vox honoraria, seu decentiæ, & honoris.

Definitiva seu decisiva, & deliberativa vox nihil est aliud, quam definite cum auctoritate judicandi potestas. Vocis, seu suffragii genus hoc ad Judices tantum pertinet.

Consultativa, seu consilii vox est facultas dicendi sententiam super aliqua re, sine auctoritate tamen, & sine jure decidendi, finiendique quæstionem. Hujus generis vox, seu suffragium convenit Jurisconsultis, & generatim omnibus doctis viris super iis rebus, ad quas eorum notitiæ referuntur,

Ea demum est honoraria vox, quæ cuipiam ob eminentem, qua exornatus est, dignitatem conceditur. Hæc Regibus, Reginis, &c. concedi potest.

Nos in præsentia de voce solum deliberativa loquimur, quoad negotia mere Ecclesiastica, cujusmodi sunt, quæ fidem, mores, Sacramenta, &c. spectant. In eo igitur est positus quæstionis status, 1. an laici in conciliis super negotiis mere Ecclesiasticis, seu spiritalibus deliberativa voce gaudeant; 2. an secundi ordinis clerus una cum primi ordinis clero, seu Episcopali corpore, hujus juris particeps sit.

§. I.

*Gaudentne Laici deliberativa voce in Conciliis,
quoad negotia mere Ecclesiastica?*

Id asserunt Protestantes; contrarium, ut fidei articulum, propugnant Catholici, probantque e sacra scriptura, e Patribus, ex uniformi, & constanti Conciliorum praxi, ex Christianorum Principum testimonio, & ex theologis rationibus pluribus.

SACRA SCRIPTURA.

I. Non ad laicos, sed solum ad clericos Christus Dominus hæc verba retulit: *Quaecunque alligaveritis super terram, erunt ligata & in caelo; & quaecunque solveritis super terram, erunt soluta & in caelo;* (Matth. XVIII.) itemque hæc: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, docentes eos servare omnia, quaecunque mandavi vobis; & ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi;* (Matth. XXVIII.) hæc demum alia: *Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit.* (Luc. X.) Hac de causa nos docet S. Paulus Deum suam in Ecclesia posuisse quosdam quidem Apostolos, quosdam autem prophetas; alios autem pastores, & doctores ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem Corporis Christi in unitatem fidei, & agnitionem Filii Dei . . . ut jam non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinae in astutia ad circumventionem erroris. (Ephes. IV.) Certum est, & id sane demonstrant allata verba, ad fidei unitatem, integritatemque servandam, ad schismatum, & hæresum impetum reprimendum, ad erudiendos, regendos, & sanctificandos homines, Christum Dominum suam in Ecclesia, tamquam in bene instituto corpore, statuisset discrimen status, ordinemque, secundum quem alii jubere, alii parere debent; alii pastores, & doctores, oves alii, & discipuli sunt; si enim omnes pastores sunt, ubinam oves erunt, ac si omnes magistri sunt, & doctores, ubinam erunt discipuli? Nec minus certum est, Christum Dominum non omnes promiscue laicos, sed suos tantum apostolos, suosque discipulos allocutum esse per ea verba, quibus ligandi, & solvendi, cum auctoritate docendi, sacramenta administrandi, & fideles regendi, sub Magistrorum, Doctorum, Pastorum, Dispensatorum ejus Mysteriorum titulo, potestatem iisdem tribuit. Certum præterea est, non nisi ad pastores, quos Christus Dominus ad Ecclesiae suae regimen statuit, pertinere eam reapse regere, instituire, edocere non sine auctoritate, superque iis rebus omnibus, quæ quoad fidem, mores, ac disciplinam, ad eamdem

dem spectant, definite pronunciare. Certum ergo, quod inde fit consequens, etiam est; laicos in conciliis deliberativa voce nequaquam gaudere; cum enim hæc deliberativa vox nihil demum aliud sit, quam de fide, de moribus, de disciplina, deque aliis rebus omnibus ad Ecclesiam spectantibus definite, & cum auctoritate judicandi potestas, seu jus: hæc eademque potestas, hoc idem jus suapte natura secum trahit Magistri, Doctoris, Pastoris, Administratoris Ecclesiæ officium, & qualitatem, ab iisque sejungi nequit.

ECCLESIÆ PATRES.

II. S. Irenæus, libro quarto adversus Hæreses, suam in hæc verba mentem aperit: *Eis, qui in Ecclesia sunt presbyteri, obaudire oportet, his, qui successionem habent ab Apostolis, sicut ostendimus hi enim fidem nostram custodiunt & Scripturas sine periculo nobis exponunt.* (Cap. 26. & 33.)

Magni nominis Osius, Cordubensis Episcopus, ad Constantium Imperatorem ita scribebat: *Ne te rebus misceas Ecclesiasticis, nec nobis his de rebus præcepta mandes, sed a nobis potius hæc ediscas. Tibi Deus imperium tradidit, nobis Ecclesiastica concedidit; ac quemadmodum, qui tibi imperium subripit, Deo ordinanti repugnat; ita metue, ne, si ad te Ecclesiastica pertrahas, magni criminis reus fias. Reddite (scriptum est) quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo. Neque nobis igitur terræ imperare licet, neque tu, o Rex, adolendi habes potestatem.* (Epist. ad Constantium Imper. apud S. Athanas. Tom. I. p. 371.)

Non aliter S. Ambrosius ad Imperatorem Valentinianum juniorem scribebat; en hujus sancti Archiepiscopi, & Ecclesiæ Doctoris verba: *Quando audisti, clementissime Imperator, in causa fidei laicos de Episcopo iudicasse? Certe, si vel Scripturarum seriem divinarum, vel vetera tempora retraxerimus, quis est, qui abnuat, in causa fidei, in causa, inquam, fidei, Episcopos solere de Imperatoribus Christianis, non Imperatores de Episcopis judicare?* (Epist. 21.)

Consuli possunt S. Ignatius in suis Epistolis, Tertullianus in suo de Præscriptionibus Tractatu, Sanctus Athanasius,

S. Gregorius Nazianzenus ; S. Joannes Chrysostomus , S. Hieronymus , S. Augustinus , omnes ad unum Patres ; certoque constabit eos unanimi consensione docere, Ecclesiasticum iudicia ad Ecclesiae pastores tantum, nullaque prorsus ratione ad laicos pertinere.

C O N C I L I A .

III. Conciliorum uniformis, & constans praxis, a primo ad postremum usque, in clericorum favorem contra laicos deponit: quoniam eorum nullum in medium afferri potest, in quo his quidem deliberativa vox in negotiis mere ecclesiasticis fuerit; quod aliunde derivari non potest, quam ex eo quod concilia persuasum semper habuerint in sua ipsorum potestate non esse, jus laicis tribuere, quo ipsi a Christo Domino donati fuerant; atque id sane, cum occasio se obtulit, Christianos Principes ingenue fateri non puduit. Cum Donatistae, qui ab Episcopis damnati fuerant, ad Constantinum Imperatorem appellassent, ut eos ipse judicaret, hic Princeps hoc iis praeclarum responsum dedit: *Petit a me in saeculo iudicium, cum ego ipse Christi iudicium expectem*; hac responsione significare volens, ut Optatus Milevitanus, & S. Augustinus animadvertunt, causarum mere ecclesiasticarum iudicem se non esse. Imperator Theodosius junior, Candidianum Comitem, ad Ephesinum concilium mittens, ita concilii Patres alloquitur, in sua ad eosdem Epistola: *Candidianum. . . . Comitem. . . . ad sacram vestram synodum abire iussimus, sed ea lege, & conditione, ut cum quaestionibus, & controversiis, quae circa dogmata fidei incidunt, nihil quicquam commune habeat; nefas est enim, qui Sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est, illum ecclesiasticis negotiis, & consultationibus se se immiscere.* (Epist. 43.)

R A T I O N E S T H E O L O G I C A E .

IV. Theologia nobis suppeditat longe plurima rationum momenta, quae evincunt, laicos ad deliberandum in rebus mere ecclesiasticis ineptos esse; nos ex earum praecipuis nonnullas proferre contenti erimus.

1. Sacrarum, profanarumque, spiritualium, ac temporalium rerum distinctio nititur ipsa natura, quæ duo hæc rerum genera, quarum alia prorsus vis, & ratio est, segregat, confundique, ac permisceri vetat. Eodem ergo fundamento nititur distinctio, quæ inter rerum sacrarum, & spiritualium ex una parte, & profanarum, ac temporalium, ex alia, ministros interest; atque hæc duo ministeria confundere velle, nihil est aliud, quam id, quod sacrum est, cum eo, quod profanum, per mixtionem naturæ contumeliosam, & rerum essentiae contrariam confundere.

2. In omnibus bene institutis societatibus, secundum naturæ instinctum, semper homines a cæteris distincti, & peculiariter divinitatis cultui, religionis exercitationi, negotiisque ad eam pertinentibus addicti, consecratique extiterunt; quod sane in omnium, per universum terrarum orbem, populorum, & religionum historia perspicitur. Necessaria ergo rerum consecutione fit, ut aut in Christiana societate, quemadmodum in cæteris omnibus, adsint homines, peculiariter Dei cultui consecrati, & religionis negotiis addicti, mancipatique, aut ejus institutor Christus Dominus minus sapiens, minusque illustratus fuerit, quam reliqui omnes legislatores, vel imperiorum, rerum publicarum, societatumque quarumlibet fundatores.

3. Sunt potestates in terris duæ, spiritualis una, temporalis altera. Utrique suum in Dei ordine commune fundamentum est, & evidenter utramque designant sacrae Litteræ. Ita sane sacri Codices ipsi, qui nos docent, nostrum Servatorem Deum esse, nos quoque monent, eundem efficere, ut Reges regnent, iisque, quicquid habent potestatis, & auctoritatis, communicare: *Per me Reges regnant.* (*Proverb. VIII. 15.*) Deus porro, qui duas, quas diximus, potestates statuit, earum quoque ministerium, earumque ministros, quoad earundem vim, earundemque finem, distinxit. Spiritualis potestatis intima vis, & finis est, id, quod internum homini est, moderari, justitiæ amorem ei inspirare, eum sanctificare, ad æternamque felicitatem veluti manu ducere, eundem docendo, cohortando, ligando, aut solvendo

vendo in animi, & conscientiae recessu, seu interiore parte Temporalis potestatis finis est, publicam inter homines tranquillitatem factam tectam servare, quin ab eorum arcani dispositionibus, & consiliis hac in re pendeat, & ad id obtinendum, vim, & poenas, prout res tulerit, adhibere. Hæc inter potestatum duarum, temporalis scilicet, ac spiritualis, rationem ipsam, finemque discrimina in causa fuerunt, ut earum ministeria, & ministros Deus separaret: quia spiritalem Potestatem, quæ, quod intus est, moderatur, quæque se in animum per suavitatem solum, charitatemque insinuare potest, a ministris exerceri necesse fuit, qui distincti ab iis essent, penes quos temporaliis potestas est, quæ se poenarum, suppliciorumque terrore instruit, munitque, ut externum ordinem tueatur. Hæc ergo ministeriorum, ministrorumque distinctio essentialis est duarum potestatum fini, rationi, & statui conformis, earumque communis Auctoris jussu, sapienterque copulatas dispositiones necessario consequitur.

4. Judicare non potest, leges ferre, constitutiones edere in Ecclesia, super fidei, morum, disciplinæque negotiis, qui auctoritate, ac jurisdictione caret; id evidens est: quoniam prima in legislatore, & judice ad ferendas leges, & pronuntianda judicia, requisita conditio est legitima auctoritas, sine qua quascunque luberet leges sancire, & quæcunque judicia pronuntiari possent, nulla essent ipso jure, nullamque haberent obligandi vim; jam vero laici nullam jurisdictionem, nullam auctoritatem obtinent in Ecclesia, aut saltem non ea pollent, nec pollere possunt auctoritate, quæ ad decidendum in fide, moribus, disciplina, universim, in negotiis mere ecclesiasticis necessaria est: quia ejusmodi auctoritas suam sumit originem in sacerdotio, in officio, & qualitate pastoris, in docendi, ligandi, & solvendi potestate; hoc autem sacerdotio, hac qualitate, hoc officio pastoris, hac docendi, ligandi, & solvendi potestate non jam laicos, sed suos apostolos, suosque discipulos tantum, & in horum personis, eorundem successores, ministros, eorum instar, Ecclesiæ, Deique mysteriorum dispensatores Christus Dominus insignivit. Laici ergo, in negotiis
mere

mere ecclesiasticis, judicare, leges ferre, constitutiones edere, & quod inde consequitur, deliberativa voce in conciliis gaudere non possunt; qua sane si gauderent, quæ non inde incommoda sequerentur? Quid non perturbationis, confusionisque pareret in concilio multitudo laicorum, quos ad illud acciri oporteret? Quam aless, ac salebrarum plena res, super mysteriis intellectu difficilioribus, superque puriora morum scientiæ principiis, decisiones exponi, & accommodari eorum captui, qui tamen officii vi, quod in conciliis obirent, ita comparati esse deberent, ut de his adeo sublimibus argumentis ipsi deciderent? Quæ ambiguitates, quæque animorum hæitationes, ut constaret, utra pars superaret in ea facti specie, in qua laici, numero superiores, ab Ecclesiasticis dissentirent?

PROTESTANTIUM OPPOSITIONES.

I. Oppositio. Concilii Hierosolymis ab Apostolis celebrati synodica Epistola hanc inscriptionem præfert in græco textu: „Apostoli, & Seniores, seu Presbyteri, & Fratres,“ Omnes ergo fideles, seu laici, seu clerici, qui concilii tempore Hierosolymis versabantur, ei interfuerunt, in eoque prorsus, ut Apostoli, opinati sunt.

Responsio. Versio vulgata legit: *Apostoli, & seniores Fratres*, absque particula, *&* ante *Fratres*; & hæc quidem lectio græco textui præferenda est: quippe quæ in melioribus, & vetustioribus manuscriptis codicibus reperitur, cuiusmodi est manuscriptus codex Alexandrinus, qui antiquissimus omnium est, qui supersunt. Vox ergo *Fratres* ei *seniores* addita absque intermedia particula, *&*, solum proinde Presbyteros, *seniores Fratres*, non autem laicos significat. Firmatur ex eo vulgatæ Versionis lectio, quod in Actorum capite XV. quo Hierosolymitani concilii historia continetur, memoriæ proditur, 1. Paulum, & Barnabam ad apostolos, & ad presbyteros missos fuisse; 2. apostolos, & presbyteros coivisse; 3. Paulum, & Silam servanda mandasse dogmata, quæ apostoli, & presbyteri definierant, nulla in his locis tribus mentione laicorum facta. At, facta hypo-

hypothefi, græci, qui nunc extat, textus lectionem cum veritate congruere, nec librarii, aut correctoris mendum esse id unum consequens fiet, Hierosolymitano concilio laicos tamquam auditores, non vero tamquam iudices interfuisse: quandoquidem subsecuta concilia, nobis ne unum quidem laicorum exemplum exhibent, qui ad eorum aliquod, Judicum titulo, recepti fuerint.

II. *Oppositio.* S. Paulus, in primæ ad Corinthios Epistolæ Capite V. omnibus Corinthi fidelibus, indiscriminatum, mandat, ut conveniant, & hominem incestu pollutum, qui iis dedecus afferebat, Satanæ tradant, hoc est, communionem privent. Id probat laicos excommunicandi, adeoque in conciliis judicandi jure pollere:

Responsio. Quamvis ad omnes generatim Corinthios suam S. Paulus Epistolam mittat, eidem tamen Apostolo non ea mens est, ut in eum incestus reum omnes excommunicationis sententiam pronuntient; id unum vult, Ecclesiæ ministros eam pronuntiare, omnes autem ejus æquitatem profiteri, eique se subdere.

III. *Oppositio.* Fidei, & morum causa laicos æque, ac clericos afficit, eamque proinde ab utrisque pertractari, ac judicari necesse est; quod eo fit verius, quod, hoc in genere, nihil aliud requiritur, quam scientiæ necessarius gradus, ut quispiam traditionis, sententiæque communis super fide, superque moribus testis sit; hæc autem scientia se multo magis passim in laicis, quam in Episcoporum ingenti numero prodit.

Responsio. Falsum est, in universum, eos omnes, quorum interest, posse causam agere, & judicare; si enim res ita se haberet, omnes, & singulæ, quarum interest, partes in sua ipsarum causa iudices essent. Ergo judicandi munus, tam in spiritualibus, quam in temporalibus negotiis, ad eos tantum pertinet, qui iudicis officio funguntur; ejusmodi est a Deo statutus ordo. Nihil refert laicos adesse, qui scientia, & sapientia nonnullos Episcopos antecedant; hæc emolumenta, quibus præstant, characteri, ac dignitati, cujus expertes sunt, inhærens jus iis tribuere non possunt. Quam

multi

multi caufidiei, jurisque confulti funt longe fapientiores, doctioresque, quam iudices, & confiliarii ! Num propterea quispiam dixerit eos poffe fuis e fedibus hos dejicere, aut faltem cum iisdem federe, conjunctis fuffragiis judicatu- ros ? Prætere- rea religionis caufa laicos non eadem ratione, atque Epifco- pos afficit; eos quidem tamquam difcipulos, ac tamquam oves, hos autem tamquam magiftros, pastores, iudices, & legisla- tores afficit; ita fane, Epifcopi in conciliis non modo ut traditionis, communisque fententiæ testes, verum etiam ut magiftri, pastores, iudices, & legiflatores adfunt. Tam- quam testes per excellentiam, cum auctoritate testantur do- ctinam, qua de agitur, ei confonam effe, quam eorum Ecclefiæ ab Apoftolis acceperunt. Tamquam magiftri, do- cent miffionis vi, quam obtinent a Christo Domino. Tam- quam pastores, e Spiritus Sancti mandato fuum quisque gre- gem pascunt, & regunt. Tamquam iudices, ex officio, ac per jus eorum dignitati addictum pronuntiant. Tamquam legiflatores, leges condunt, quæ obligandi vim habent. Quis non videt has prærogativas non puris, putisque fide- libus, fed folis Ecclefiæ miniftris a Christo Domino collatas fuiffe ?

IV. Oppofitio. Concilia repræfentant Ecclefiam, quæ non folum e clericis, fed etiam e laicis coalefcit, & conftat. De- liberativam vocem laicis adime; tum vero concilia non am- plius Ecclefiam, fed folum Ecclefiæ partem, & eam quidem minorem repræfentabunt.

Refponfio. Universam Ecclefiam fatis pastores exhibent, quos Chriftus Dominus ad eam regendam inftituit, ea pror- fus ratione, qua per eos exhibetur ditio, qui ejus admini- ftrationi præfecti funt, fpectata regiminis forma, quæ ejus propria, & peculiaris eft. Hi quidem leges fanciunt, quæ publicæ leges funt, quæque totam aliquam nationem obli- gant, tametfi populum, quæ major eft nationis pars, mini- me confuluerint. Quidni Ecclefiæ, ejusque legum fit eadem ratio ? Nonne, Exodi cap. 19. legimus univerfum populum Moyfi refpondiffe, quamvis populi feniores, ac principes tantum acciti effent, & refpondiffent ? Nonne etiam Regum

lib.

lib. 3. cap. 8. convenisse dicitur universus Israel, omnis Ecclesia Israel, licet coetus non nisi ex senioribus, ex tribuum primoribus, & ex familiarum capitibus confectus esset?

V. Oppositio. Sanctus Cyprianus in duodecima ad suum populum Epistola, super nonnullis presbyteris, qui Ecclesiae negotia male administrabant, se rediturum promittit, additque: *Tunc examinabuntur singula praesentibus, & judicantibus vobis.* Idem in Epistola 28. de subdiaconis duobus, & acolytho verba faciens, qui persecutionis tempore lapsi erant, haec habet: *Cui rei non potui me solum judicem dare. . . . & haec singulorum tractanda sit, & limanda plenius ratio, non tantum cum collegis meis, sed cum plebe universa.* S. Ambrosius in sua ad imperatorem Valentinianum Epistola loquitur in haec verba: *Causam fidei in Ecclesia agendam quis abnuat? Si quis confidit, huc veniat. . . . iste populus judicat, cujus in corde lux divina est, non humana; lex non atramento scripta, sed Spiritu Dei vivi. . . . Sed Auxentius sciens non ignaros vos esse fidei, vestrum refugit examen.* Hi textus probant laicos fidei, rerumque spiritualium judices esse.

Responsio. S. Cyprianus eam regulam sibi statuerat, ut nullum alicujus momenti negotium sine sui cleri, sui que populi consensione, sententiaque dirimeret, adeoque mirum videri non debet ab eo iudicium quoddam iisdem tribui quoad negotia, quorum gratia eos convocabat; at sedulo animadvertendum est, ejusmodi iudicium nec necessitatis, nec auctoritatis, & jurisdictionis, saltem quoad populum, sed opinionis, sententiae, consensionis, & consilii purum putumque iudicium esse. Ita S. Cyprianus se se gerebat studio permotus, quo populum sibi concreditum prosequeretur, & ut eum honorifice haberet, quemadmodum ipse testatur, *honoris plebi suae exhibendi gratia*; non autem quod crederet ita sibi facto opus esse, aut quod cogitaret populo cui, praeerat, peremptorii suffragii jus in Ecclesiasticis caetibus esse; atque hinc ejus effatum illud: *Ecclesia est in Episcopo*; hinc ipse concilia semper *Conventus Episcoporum*, nunquam vero laicorum appellat; hinc denique nunquam laici in concilio- rum ullo, quibus hic sanctus Doctor interfuit, deliberativam

vocem

vocem obtinuerunt. Eadem adhibenda responsio est S. Ambrosii, aliorumque Patrum textibus, qui asserunt, fidei causas agi consuevisse, coram populo, tamquam iudice, *adstante, & judicante populo*. Utique populus iudex erat in publicis disputationibus, quas Catholici cum hæreticis agitabant, præsentem ipso, non ita quidem, ut cum auctoritate decisivam iudicium super discussis capitibus pronunciaret, sed ita solum, ut catholicis veritatibus acquiesceret, earumque triumpho applauderet; iudex erat, & reapse iudicabat, non per auctoritatem, ac jurisdictionem, pastorum instar, qui Ecclesiæ regimini præpositi erant, sed per convictionem, approbationem, assensionemque.

Id ergo pro fidei articulo habendum est, laicos in conciliis deliberativa voce carere, quia scilicet, id est fidei dogma, quod evidenter in sacris literis, traditione, Patribus, Theologis, Ecclesiæ definitionibus, & quoties laici id sibi juris arrogare voluerunt, reclamationibus continetur. Est hæc Parisiensis theologicæ Facultatis sententia, quæ tamquam hæreticam, sequentem Antonii de Dominis propositionem damnavit: *Consensus totius Ecclesiæ in aliquo articulo non minus intelligitur in laicis, quam etiam in presbyteris, & prælatis; sunt enim etiam laici in Ecclesia, imo ex Ecclesia, ipsiusque solidam, & maiorem partem constituunt. Hæc propositio, inquit Facultas, est hæretica, & status Ecclesiæ perturbativa, quatenus ad fidei propositiones statuendas consensum laicorum requirit. Quod si veterum Canonistarum, Theologorumque non pauci hanc propositionem, tamquam scholæ opinionem tantum, quæ asseri, aut negari possit, spectare videntur; e quorum numero sunt Petrus Alliacus, Matthias Ugolinus, aliique, id propterea fit, quod iidem plura fidei dogmata, tamquam scholæ opiniones pertractent, non quasi persuasum habeant, eadem dogmata ad fidem non pertinere, sed quia, exercitationis solum, ac disputationis in modum, sibi de iis agendum proponunt. Iidem auctores explicatione indigent, etiam cum dicunt, laicis deliberativam vocem concedi posse, in iis ipsis conciliis, quæ ad pertractanda fidei negotia, & alia mere spiritualia, coacta sunt. Verum id quidem est de voce, seu suffra-*

gio honoris, & decentiæ, non autem de voce deliberativa, seu suffragio decisivo: quia laici, quemadmodum probatum est, hujus sane vocis, seu suffragii impotes omnino sunt.

§. II.

Gaudetne deliberativa voce in Conciliis secundi ordinis Clerus?

Per secundi ordinis clerum, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, & inferiores clerici intelliguntur; quæriturque, an hi in conciliis provincialibus, nationalibus, & generalibus, divino jure, deliberativam vocem obtineant; neque enim de conciliis diocesanis, *Synodorum* nomine, quod iisdem remanet, notis hoc loco agitur.

D E P R E S B Y T T E R I S.

Super quæstione, quæ præ manibus est, præcipue opiniones quinque, ad presbyteros quod attinet, numerari possunt.

Prima, quæ Gersonis, Almanii, aliorumque plurium Theologorum est, in eo versatur, ut simplicibus presbyteris, ac potissimum parochis deliberativam vocem in conciliis tribuat, seu jure divino, quæ nonnullorum sententia est, seu ex laudabili, legitimeque præscripta consuetudine, sed cum subordinatione tamen; ita scilicet, ut Episcoporum decreta valida sint, independentem a presbyterorum suffragiis, liberumque conciliis sit admittere presbyteros ad suffragia conferenda, eosdemve rejicere.

Docet opinio altera, jure divino, & ex ordine, solos Episcopos in conciliis deliberativa voce gaudere; presbyteris autem vocem tantum consultativam ibidem esse, eosdem tamen deliberativa voce pollere posse, siquidem concilio visum fuerit, hanc ipsis concedere. Ex hac opinione, presbyteri, Cardinales, Episcopi electi, & non consecrati, Abbates jurisdictione quasi Episcopali pollentes, Episcoporum absentium deputati, voce deliberativa gaudent, suntque iudices proprie dicti, sed ex Privilegio.

Si tertiæ opinionis fautoribus fides, presbyteri, divino jure, fidei iudices sunt, ut Episcopi, vocatique, horum
instar,

inſar , per eandem auctoritatem , ut definiant , & Eccleſiam regant ; ac Presbyterianorum quidem hic error eſt.

Ex opinione quarta , diſtingui debet radicalis , ut vocant , ſeu fundamentalis , in fidei negotio , judicandi poteſtas , & hujus poteſtatis exercitatio. Simples presbyteri , in ordinatione , radicalem , ſeu fundamentalem , in fidei negotio , judicandi poteſtatem omnes , & ſinguli ſuſceperunt ; & ob hanc ſine cauſam , radicalis poteſtas hæc dicitur etiam *poteſtas ordinis*. At hujus poteſtatis exercitationem , uſumve , aut ejus exercendi jus haud receperunt ; & ad Episcopos tantum pertinet id juris iisdem concedere , ſiquidem , ad Eccleſiæ bonum , expedire crediderint ; perinde foret ac presbyteri , ſeu ſacerdotes radicalem poteſtatem adminiſtrandi Sacramenta Poenitentiae , & Matrimonii in ordinatione recipiant , quamvis eam valide exercere non poſſint , ſine Episcoporum venia , & approbatione , qui iis juridiſtionem ad id neceſſariam conferunt. Eſt hæc complurium Theologorum , & Canonistarum , eorumque univerſim omnium ſententia , qui presbyteros aſſerunt ſexaginta duobus diſcipulis ſucceſſiſſe , quemadmodum Episcopi Apoſtoliſ duodecim ſucceſſerunt.

Sunt denique Auctores , qui putent ſolos Episcopos in conciliis , ſeu quoad radicalem poteſtatem , ſeu quoad ejus exercendæ jus , vel quoad ejusdem poteſtatis exercitationem , uſumve , deliberativa voce pollere. Quamobrem , ex his auctoribus , Episcoporum deputati , Episcopi electi , & non conſecrati , Cardinales , Abbates conſultativam ſolummodo vocem obtinent ; cumque apud Hiſtoricos legitur , eos in conciliis deliberativam vocem obtinuiſſe , id debet intelligi de voce deliberativa minus proprie dicta , quæ a voce conſultativa non differt , niſi nomine , quæque nihil eſt aliud , quam honoris , & indulgentiæ ſuffragium , quod etiam laicis concedi poteſt. Nos quidem ſentimus , Episcopos , & hos tantum deliberativa voce in conciliis gaudere , ſimplicibus autem presbyteris , conſultativam tantum vocem ibidem eſſe.

Quod dicimus , his probationibus confirmamus.

P R I M A P R O B A T I O.

Conciliarum Auctoritas, & Praxis.

1. Afferunt Concilia, disertis verbis, fidei, & ecclesiasticorum negotiorum judicem, præter Episcopos, esse neminem. Concilium Alexandrinum, an. 340. ex Episcopis circiter centum conflatum, in causa S. Athanasii, Eusebianos arguit, qui in concilio, quod in eum S. Doctorem coegerant, laicorum ministerio usi essent, cum ejusmodi causæ non nisi ad Episcopos pertinerent: *Si enim sibi solis, utpote Episcopis, judicium adscribebant, quid opus erat comite, & militibus?* (Tom. I. Hard. Collect. p. 579.)

In Concilio Chalcedonensi, Ægypti Episcopi, semel & iterum exclamarunt: *Petimus, superfluos foras mitti; Synodus Episcoporum est, non clericorum. Petimus, superfluos foras mitti; Imperator Episcopos vocavit; Synodus Episcoporum est.*

In provinciali Concilio Burdegalensi, an. 1624. legitur censura hæc: *Sacro approbante Concilio, decretis ultimi concilii inhærentes, opinionem quorundam, qui ausi sunt asserere, præter Episcopos, quosdam etiam alios, habere vocem decisivam in Concilio provinciali, ut erroneam judicamus.* (Ibid. Tom. XI. p. 122.)

2. Concilia Episcopis mandant, gravioribus indictis poenis, ut ad hos sanctos coetus se conferant, aut, si minus adesse potuerint ipsi per se, Presbyterum, in sui locum, ad eos mittant; simplicibus autem presbyteris, non idem præcipiunt; quod argumento est, hos, tamquam ecclesiasticorum negotiorum judices, ab iis non spectari.

3. Conciliarum decreta tribuuntur Episcopis tantum, non item presbyteris, qui iisdem interfuerunt; quod evincit, presbyteros spectatos non fuisse tamquam judices in conciliis, & quasi ad eorum decreta definite contulerint. Videri possunt Concilia, Nicænum primum, Chalcedonense, & subsequentia, quæ de presbyteris ne mentionem quidem faciunt, licet horum aliqui semper, ac sæpe quamplurimi, in conciliis, ut in primo Nicæno ipso, adfuerint.

4. In-

4. Ingens occurrit conciliorum numerus, in quibus nemo unus est, præter Episcopos, qui loquatur, qui decidat, & qui subscribat; aut si qui forte presbyteri in iisdem subscribunt; id hi quidem aliter, atque Episcopi faciunt. Ut exemplum afferam, in concilio Constantinopolitano, an. 448. Episcopi ita subscribunt: *Flavianus Episcopus Constantinopolis, definient, seu judicans, subscripsi*; presbyteri vero subscribunt in hunc modum: *Andreas, presbyter, & archimandrita, subscripsi in depositione Eutychis*, sine ulla prorsus additione, quæ iudicis qualitatem innuat.

5. Cum concilia hæresin aliquam impugnare, aut aliquod fidei caput statuere volunt, Episcoporum tantum auctoritatem proferunt, presbyterorum vero nunquam: quia nimirum, hos tanquam iudices minime spectant. Videri, inter alia, possunt concilia duo, Alexandrinum, an. 430. in Epistola ad Nestorium data, & Ephesinum, an. 431. in ejus ad Theodosium, & Valentinianum Imperatores Epistola.

6. Cum ad concilia pergebant Episcopi, non semper presbyteros, qui ipsi a comitatu essent, deligebant; nonnunquam diaconos, aut inferiores clericos sibi sumebant; quod sane probat presbyteris, divino jure, deliberativam vocem nequaquam suppetere: quoniam divinum jus dispensationem non patitur.

SECUNDA PROBATIO.

Patrum Auctoritas.

Ecclesie Patres non appellant nisi Episcopos, cum id agitur, ut statuatur aliquod fidei dogma, vel reprimantur hæretici, qui fidem impugnant. Non nisi Episcopos loquentes, deliberantes, judicantes, definientes in conciliis ostendunt. Eorundem sanctorum coetuum decreta non nisi Episcopis tribuunt, superque hoc multiplici rerum propositarum genere, nullam presbyterorum mentionem faciunt. Eos ergo, non spectant tanquam fidei iudices, ac tanquam deliberativa voce præditos in conciliis, quæ semper Episcoporum, nunquam autem presbyterorum coetus, conventusque ab iisdem patribus nuncupantur.

T E R T I A P R O B A T I O.

Summorum Pontificum Auctoritas.

Summi Pontifices, semper senserunt, & declararunt, neminem, præter Episcopos, fidei judicem esse, ac voce deliberativa in conciliis gaudere. Videri possunt Papæ, Cælestinus I. in epistola ad Episcopos Galliæ, super nonnullis presbyteris, qui Semi-Pelagianorum errores ab Episcopis damnatos docebant: Gelasius, in Epistola ad Orientales; Vigilius, qui ecclesiastica negotia servanda esse testatur Episcoporum judiciis, & id quidem, *juxta ecclesiasticum morem, juxta paternas traditiones, juxta omnem auctoritatem evangelicæ, apostolicæque doctrinæ*; (Tom. I. Concil. Hard. T. III.) Concil. Hard. p. 9. Ibid. T. X. & Labb. XV.) Clemens VII. Paulus IV. & Gregorius XIII. in eadem sententia sunt; horumque postremus, a Rothomagensi Concilio consultus, an. 1581. super iis, penes quos esset in conciliis suffragii jus, respondit Abbates commendatarios, & Capitulorum deputatos, consultiva voce gaudere, & Episcoporum procuratores, voce deliberativa pollere posse, siquidem provinciali concilio placuerit.

Q U A R T A P R O B A T I O.

In cleri coetibus, an. 1615. 1655. & 1670. receptum, claratumque fuit, Episcopos solos, de jure, potestatem habere de doctrina judicandi; deputatos secundi ordinis nulla in doctrinæ, morumque negotiis decidendi potestate instructos esse ipsos per se; eamque sibi arrogare non posse, nisi procuratorum provinciarum suarum vi; quod ipsa secundi ordinis cleri membra fateri non renuerunt. Petrus de Marca *Lib. II. de Concordia Sacerdotii, & Imperii*, Bossuetius, *Variationum lib. X.* Episcopi viginti octo in Scripto, quod an. 1717. Aurelianensi Duci, regni regenti obtulerunt; hi Præsules, alii-que innumeri, conjunctis opinionibus, animisque, profitentur Episcopos, in fidei negotio, solos judices esse.

QUIN-

Q U I N T A P R O B A T I O.

Parisiensis Theologicae Facultatis, illustriorumque Theologorum auctoritas.

Universitas Parisiensis, scribens ad Regem Carolum VI. an. 1396. ita loquitur: *Concilium generale, secundum formam juris, ex Praelatis tantummodo celebrandum.* Theologorum celeberrimi, Canonistarum praestantissimi, doctique viri omnium maxime in ecclesiastica Historia versati, super hoc capite, non aliter sentiunt; ejusmodi sunt, inter alios, Cardinalis a Turrecremata, *Summae theologiae cap. 14.* Matthias Ugonius, *Libro de Concilio universali.* Hallerius, in *Defensione Hierarchiae Eccles.* pag. 216. Sanderus, *Histor. Schism. Reginae Elizabeth*; P. Alexander, in *Saecul. V. art. 13. §. 4.* P. Thomassinus, in *Ecclesiae Disciplina, Part. I. lib. 2. cap. 37. num. 11. & Parte II. lib. 3. cap. 64. adnotat. 15. n. 3.* P. Juvenius, *Tom. I. Institut. Theolog. Dissert. 4. art. 2. quaest. 3.* Bajus, in *Epist. ad Sablonium. Oper. Baji, Part. II. pag. 8.* Petrus Aurelius. *adversus Spongiam*, p. 91. D. Arnoldus in *Epist. dedicatoria Perpetuitat. Fidei ad Papam Clementem IX.* Tillemontius, & Fleurius, qui *cap. 13. tom. primi suae Institutionis ad jus Ecclesiasticum*: „ Episcopus, ait, est solus judex ordinarius, & naturalis rerum omnium ad religionem spectantium; ejus est super fide, aut moribus quaestiones decidere. „

His addi potest auctoritas Romani Pontificalis, in quo continetur ordinationis forma ubique recepta. In Episcopi ordinationis formula dicitur: *Episcopum oportet judicare, interpretari, consecrare, ordinare, &c.* Cum in formula consecrationis presbyteri ne verbum quidem occurrat, quod judicandi potestatem innuat. Id autem discriminis undenam, nisi ex eo, quod fidei causas judicandi jus ad Episcopos tantum pertinet?

S E X T A P R O B A T I O.

Rationes Theologicae,

1. Episcopi simplicibus presbyteris, divino jure, superiores sunt; id autem non esset, si simplices presbyteri deli-

berativa voce in conciliis gauderent ; tunc enim eadem, atque Episcopi , judicandi auctoritate pollerent , & hæc æqualitas, in judicandi auctoritate , Episcoporum supra presbyteros superioritatem , ut Scholæ dicunt, & presbyterorum , quoad Episcopos subordinationem de medio funditus tolleret.

2. Si presbyteris esset , divino jure , in conciliis deliberativa vox , eorum saltem unum e quaque dioecesi ad ea vocari necesse esset ; id porro in frequentibus conciliis , cujusmodi generalia concilia sunt , quæ ex omnibus Christiani orbis partibus coeunt , perturbationis multum afferret. Præterea presbyteri , utpote, in hac facti specie , citra omnem comparationem , multo plures numero, quam Episcopi , horum judicium abrogare possent. Concilia quoque , quin hac in re ab Episcopis omnino penderent , vacante potissimum episcopali sede , ipsi cogere , in iisque , super fide, moribus , ac disciplina, canones edere possent , qui legis vim obtinerent. Possent etiam Ecclesias regere , religionisque negotia finire, Episcopis inconsultis : falso denique dicerentur Cardinales, Abbates, & Generales Ordinis ex privilegio tantum, & Ecclesiæ consuetudine vocem deliberativam habere ; haberent enim divino jure.

Qui porro puris, putisque presbyteris deliberativam in conciliis vocem, divino jure, tributam volunt , suam & ipsi opinionem aiti contendunt sacra Scriptura, &c.

I.

Sacra Scriptura.

1. Cum Christi fidelium nonnulli , qui ex Judæa Antiochiam venerant, turbas conflasset , agentes, salvum posse neminem fieri , quin circumcisionem , cæterasque legales cæremonias servaret , hujus urbis fideles Paulum, & Barnabam ad Apostolos, presbyterosque Hierosolymis versantes miserunt , qui eos super hoc negotio , consulerent , Apostoli, & presbyteri convenerunt deliberaturi ; *Convenerunt apostoli, & seniores (seu presbyteri) videre de verbo hoc. (Act. XV. & XVI.)* Decreta fuit ab Apostolis , & presbyteris definitio : *Placuit apostolis, & senioribus . . . placuit Spiritui sancto, & nobis.*

lis. Apostolorum, & presbyterorum nomine scripta fuit synodica epistola : *Apostoli, & seniores fratres, his, qui sunt Antiochiae.* Cum S. Lucas, Libri Apostolicorum Actuum auctor, de constitutionibus, in eo concilio editis, loquitur, eas nuncupat Apostolorum, & Presbyterorum mandata, seu praecepta, ab Apostolis, & a Presbyteris definita dogmata : *Perambulabat (Paulus-) Syriam, & Ciliciam confirmans Ecclesias ; precipiens custodire praecepta Apostolorum, & seniorum (seu Presbyterorum). Cum autem (Paulus, & Timotheus) pertransirent civitates, tradebant eis custodire dogmata, quae essent decreta ab Apostolis, & senioribus, (seu presbyteris,) qui erant Hierosolymis.*

Iidem presbyteri, qui Hierosolymitano concilio interfuerant, a S. Jacobo apostolo, & Hierosolymorum Episcopo, post annos septem, congregati, S. Paulo, rotundis verbis, significarunt se in Hierosolymitano concilio judicasse : *De his autem, qui crediderunt ex gentibus, nos scripsimus judicantes, ut abstineant se ab idolis, immolato, & sanguine, & suffocato, & fornicatione. (Act. XXI. 25.)*

Ex allatis textibus compertum fit, simplices presbyteros, in Hierosolymitano concilio, id egisse, quod egerunt Apostoli ipsi. Ad eos, prorsus ut ad Apostolos, ventum est, ut judicarent ; iidem, ut Apostoli, judicarunt ; eorum, omnino, ut Apostolorum nomine, synodica epistola scripta fuit ; decreta iis ut Apostolis tribuuntur ; ajunt demum ipsi, Apostolorum instar, se judicasse. Deliberativam igitur vocem, in eo concilio, aut presbyteris fuisse, aut ipsis Apostolis defuisse, necesse est.

I I.

Concilia.

Simplices presbyteri deliberativam vocem obtinuerunt in Antiocheno concilio, an. 264. habito, in quo presbyter Malchus Paulum Samosatenum, Antiochenum Episcopum, qui Sabellianismum docebat, confutavit, & synodicae epistolae, post Episcopos, Eusebio teste, subscripsit. (*Lib. VII. Histor. Ecclesiast. cap. 29. & 30.*) Eandem vocem obtinuerunt in

conciliis , Illiberitano , an. 304. Arelatenſi, an. 314. Illyrico, 372. vel 375. Mediolanenſi, an. 389. Romano, an. 390. in quo ſummus Pontifex Siricius, una cum preſbyteris, Joviniani errores damnavit: Conſtantinopolitano, an. 448. Bracarenſi, an. 563. Toletano, Romano, Lateranenſi, an. 1215. Lugdunenſi, an. 1274. Conſtantienſi, Baſilienſi, quæ ad ſæculum decimum quintum ſpectant. Denique in aliis conciliis quamplurimis, ad Tridentinum uſque, an. 1563. abſolutum, & Rothomagenſe, an. 1581. quod Gregorium XIII. conſuluit, utrum Abbates, & Capitula deliberativam vocem habere deberent. Ex eo ſolum tempore, cleri ſecundus ordo deliberativa, tam in conciliis, quam in cœtibus, voce gaudere deſiit.

I I I.

Sancti Patres.

S. Ignatius, in Epistoſa ad Trallianos, preſbyteris ait perinde atque apoſtolis Chriſti Domini neminem non ſubdi debere: *Neceſſarium eſt . . . ſubjici & preſbyteris, ut apoſtolis Jeſu Chriſti.*

S. Cyprianus, in 71. ad Quintum. & 78. ſuum ad clerum Epistoſis, nos certos facit, ſuam ſe Eccleſiam conjunctim cum preſbyteris rexiffe, nihilque auſum eſſe abſque iſdem preſbyteris facere: *Quæ res, cum omnium noſtrum concilium, & ſententiam ſpectat, præjudicare ego, & ſoli mihi rem omnem vindicare non audeo.*

S. Joannes Chryſoſtomus, Homilia undecima in Epistoſam primam ad Timotheum, omnia inter episcopos, & preſbyteros, præter ordinationem, communia eſſe teſtatur: *Quæ de Episcopis dixit (Apoſtolus), ea etiam preſbyteris congruunt; ſola quippe ordinatione ſuperiores illi ſunt, atque hæc tantum pluſquam habere videntur.*

Idem aſſerit S. Hieronymus, in ſua ad Evagrium Epistoſa, verbis hiſce; *Quid enim facit, excepta ordinatione, Episcopus, quod non faciat preſbyter?*

Tertullianus, in Apologetico, & reliqui, in ſuis quique operibus, Eccleſiæ Patres, ſummi Pontifices, & veteres eccle-

ecclesiastici auctores tam honorifice, cum se offert occasio, de presbyteris prædicant, ut eos nuncupent Præpositos, Præsides, Senatores, Judices Ecclesiæ, Vicarios Christi Domini, Assessores, Cooperatores, Confratres, Collegas Episcoporum, appellatos, eorum instar, ad pascendum fidellem gregem, ad regendam Ecclesiam, &c. Jam vero fieri omnino non potest, ut hi tituli, obligationes hæ, hæc officia, hæc privilegia, quæ a sanctis patribus, a summis Pontificibus, ab ecclesiasticis Scriptoribus in Presbyteris agnoscuntur, unquam subsistant, quin iisdem decisivum quoque suffragium, & deliberativa vox tribuatur.

IV.

Rationes theologicæ.

1. Concilia docentem Ecclesiam repræsentant, quæ non ex episcopis solum, sed etiam parochis, theologiæ doctoribus, & professoribus constat, quibus interpretandi, & docendi ubique gentium, adeoque in doctrinæ, legum, morumque negotio judicandi jus denegari non potest.

2. Definire in conciliis id, quod unumquemque credere, & agere oportet, officium est pastorum proprium, inquit Bellarminus; quia pascere est docere, & ita quidem, ut cæteri credere debeant: *Definire in concilio ea, quæ sunt credenda, vel agenda, proprium est munus pastorum; id enim proprie est pascere; est enim docere, & docere ita, ut teneantur alii credere.* Cum ergo parochi sint pastores, eos in conciliis id definire posse necesse est. quod credendum est agendumque.

3. Publica Ecclesiæ negotia, subdit Bellarminus, a publicis Ecclesiæ personis pertractari debent; harum autem personarum nomine non solum Episcopi, verum etiam parochi veniunt, qui jurisdictione pollent, quique in episcopalis sollicitudinis partem, & cum episcopis ad Ecclesiæ regimen vocati sunt.

4. Ecclesiæ regimen esse debet ad prudentiæ, sapientiæque leges exactum regimen, & ejusmodi, ut maxime, si quod aliud, pacem inter fideles statuere, disciplinam fovere, errores, schismata, dissidia præfocare, ac funditus tollere,

re, mores reformare, abusus corrigere possit; jam vero quidam constat, in Ecclesiæ legibus ad hæc singula perficienda multo plus roboris fore, siquidem ad eas presbyteri sui & ipsi suffragia contulerint; tunc enim ii se magis sollicitos exhibebunt, ut ad eas servandas neminem non adducant, & iisdem libentius ipsi se populi subdent, quas suis a parochis, collata cum episcopis opera, editas noverint. Ad rectum igitur Ecclesiæ regimen spectat, ut presbyteris deliberativa vox, una cum episcopis, tum intra, tum extra concilium suppetat; itaque Cardinales-presbyteros in Papæ consistorio, & secundi ordinis presbyteros in Gallicani Cleri coetibus ejusmodi voce gaudere cernimus; idemque perspicitur in theologicæ Facultatis doctoribus, in generalibus vicariis, episcopali sede vacante, in officialibus, & inquisitoribus, qui Sententias pronuntiant, doctrinalia judicia proferunt, superque fide, moribus, & disciplina constitutiones edunt, adeoque de ipsis nonnunquam episcopis judicant. Quod si hæc omnia cum jure, ac suffragio copulentur, quod Ecclesia, nullo non tempore, presbyterorum pluribus, in œcumenicis conciliis, concessit, convictus nemo non erit, eos in fidei negotio judicandi potestatem a Christo Domino, cum initiati sunt, accepisse, quandoquidem, si minus eam accepissent, Ecclesia non posset ejus exercitationem iisdem permittere: quippe qui non essent ex eorum numero, quibus Spiritus Sanctus, hoc est, infallibilitatis donum promissum fuisset, quod sane longe maximum donum concedere in Ecclesiæ potestate non est. At quinauctoritatum, exemplorumque, quæ nobis opponuntur, discussionem suscipiamus, ita quidem opinionem hanc cum sententia, quam statuimus, quamque allatæ difficultates nulla ex parte videntur infringere, conciliare nos posse credimus.

I, Presbyteri radicalem, ut vocant, potestatem judicandi, decidendi, & leges edendi in negotiis ad fidem, mores, disciplinam, universim, ad Ecclesiæ regimen pertinentibus, a Christo Domino, in sua quisque ordinatione, acceperunt.

II. Pres-

II. Presbyteris hujus potestatis exercitatione frui per Ecclesiam licuit, in conciliis pluribus ad Tridentinum usque; eosque Ecclesia ipsa in eandem restituere poterit, quoties ei videbitur e re fore.

III. Judicandi radicalis potestas, quam presbyteri perceperunt a Christo Domino, eamque exercendi jus, quod obtinent ab Ecclesia, non impediunt; quin episcopi, divino jure, presbyteris superiores sint, & valida quoque sint, independenter a presbyterorum suffragiis, eorundem judicia: quia primis tantum pastoribus facta est infallibilitatis absoluta promissio, & quia pastores secundi ordinis non sunt judices necessarii, & stricto jure, sed judices utiles, & æquitate quadam.

IV. Suffragii jus, quod ex Ecclesiæ concessione presbyteri tenent, de suffragio proprie dicto, & vere decisivo intelligi debet: quoniam, ex communi consuetudine, absentium episcoporum deputati, & episcopaliū Ecclesiarum, vacantis sedis tempore, procuratores, hujusmodi suffragium obtinuerunt, haud secus ac simplices presbyteri, qui nonnunquam conciliis præfuerunt, Romanæ Ecclesiæ Cardinales-presbyteri, & presbyteri Ecclesiarum patriarchalium Orientis.

V. Episcopi *in partibus infidelium* deliberativa voce, quoad exercitationem, in conciliis generalibus gaudent ipsi per se, cum in regionibus fidei lumine destitutis ad animarum salutem incumbunt: quia tum quidem jurisdictione pollent, obeuntque apostolorum munia, quorum successores sunt, in suis propriis ecclesiis, & erga suos proprios subditos. Quod spectat ad episcopos *in partibus*, qui in infidelibus regionibus non laborant, hi quidem deliberativæ vocis exercitatione non gaudent nisi ex privilegio, cum nec jurisdictionem, nec Ecclesias, nec subditos habeant. Hujus generis episcopos antiquitas non agnoscebat; ac si qui erant Episcopi, qui diœcesi carerent, deliberativam vocem in conciliis non obtinebant, nisi forte ex gratia, nec alium, quam presbyterorum secundi ordinis locum in iisdem tenebant, ut nos docet Tillemontius.

VI. Ab-

VI. Abbates regulares, qui jurisdictione quasi-episcopali pollent, voce deliberativa in conciliis gaudent, a duodecimo saltem sæculo, quin nova concessione opus habeant. Abbates vero commendatarii, quorum jurisdictio ad eorum monachos, eorumque domesticos tantum refertur, hac voce tum solum, cum eadem ipsis conceditur, frui possunt.

VII. Doctores Universitatis, Officiales, magnique Vicarii, & Inquisitores id juris obtinent, ipsi per se, suam ut sententiam dicant, seu judicia proferant doctrinalia nuncupata, non autem legislativa, quæ judiciaria auctoritate nituntur. Hoc autem jure non gaudent, nisi cum illud Ecclesia ipsis concedit, per Papæ, vel Episcoporum ministerium, ut ex actis erectionis ejusmodi dignitatum constat.

VIII, Diaconis, cum ex hierarchia sint, quam Christus instituit, potest Ecclesia deliberativam vocem concedere. Hanc hi reapse in pluribus conciliis, ad quæ suis ab episcopis deputati fuerant, obtinuerunt; eamque Cardinales-diaconi etiamnum obtinent æque, atque orientalium patriarchatum diaconi. Contra sentiendum de subdiaconis, de clericis inferioribus, & potiore ratione, de laicis, quippe qui ad divinam hierarchiam minime pertinent; iis Ecclesia consultativam vocem concedere potest, nihilque præterea. Hæretici porro nunquam conciliis interesse, tamquam Judices, possunt, quia jurisdictionem, cum ab Ecclesia sejuncti sint, amiserunt. Ad ea tamen recipi possunt, tamquam traditionis testes, super capitibus, de quibus inter eos, & Catholicos convenit; ad eadem possunt tum quoque recipi, cum de eorum personis damnandis agitur, ut eorundem defensiones audiantur, quia naturalis Juris est neminem inauditum damnari.

C A P U T VIII.

De Conciliorum convocatione.

Concilia convocandi jus ad quem pertinet? Quinam ad concilia vocandi sunt? Quænam sunt convocationis conciliorum formæ? Nunquid hæ convocationis formæ, ipsaque

ipsaque convocatio ad conciliorum essentiam spectant? Singula hæc nobis hoc loco expendenda veniunt.

§. I.

De iis, penes quas est concilia convocandi jus.

Ad hæc præstionem solvendam, triplicis generis concilia distinguere debent, generalia, nationalia, & provincialia.

DE CONCILIIIS GENERALIBUS.

**Papæ, tamquam universæ Ecclesiæ capita, generalia concilia convocandi ordinario jure gaudent; eoque semper usi sunt, post octavum generale concilium, quod Constantino-
poli ab Imperatore Basilio, an. 389. convocatum fuit. Hoc tamen summorum Pontificum jus non est ex eorum numero, quæ exclusivæ dicuntur: quoniam certum est, non unam esse hæc speciem, in qua concilia ab aliis quam, a summis Pontificibus convocari possunt, ut cum plures adsunt ad Papatum contendentes, aut cum Papa est hæreticus, seu mentis impos, seu captivus apud infideles, &c.**

Nec minus certum est, priora octo generalia concilia a Christianis Imperatoribus convocata fuisse, videlicet, Nicænum primum a Constantino Magno, Constantinopolitanum primum a Theodosio Seniore, Ephesinum primum a Theodosio juniore, Chalcedonense a Valentiniano, & Marciano, Constantinopolitanum secundum a Justiniano, & tertium a Constantino Pogonato, Nicænum secundum a Constantino VI. & Irene ejusdem matre, denique Constantinopolitanum quartum a Basilio.

Verum Quidem est hæc octo generalia concilia convocata non fuisse sine Romanorum Pontificum approbatione; at non est minus verum, Imperatores ea convocasse, sua ipsorum auctoritate, non autem summos Pontifices, qui nihil aliud egerunt, nisi suum iis assensum præbuerunt, eademque firmarunt. Princeps, cujus imperio catholicæ omnes regiones subessent, generale proinde concilium cogere possent, suapte solum auctoritate, siquidem ad ipsius Ditionum

num bonum eo opus esset ; quod autem is posset in genere , id omnes Catholici Principes , conspirantibus , consentientibus eorundem animis , possunt. Id sane possunt ac jus hoc ad eos pertinet , seu tamquam suprema potestate pollentes , seu tamquam Christiani Principes iidem spectantur , seu convocationis conciliorum natura , aut vis & ratio ipsa animo reputetur. Tamquam suprema potestate pollentes ad populorum felicitatem a Deo instituti , eo omnes coetus convocandi jus obtinent , quos ad suorum subditorum pacem , ac tranquillitatem necessarios judicaverint. Tamquam Christiani Principes , sunt quoad ea , quæ externa sunt , episcopi , & quod inde consequitur ; eo jure gaudent , ut coetus haberi jubeant , quoscunque judicant ad bonum Ecclesiæ regimen necessarios , dummodo de rebus mere spiritualibus statuendi integram episcopis libertatem relinquant. Sunt etiam religionis , bonorum morum , disciplinæ Custodes , & patroni , hujusque tituli vi , iisdem servandis , aut restituendis invigilare debent ; quod sane non alia ratione melius obtinetur , quam per concilia. Præterea hujusmodi coetuum convocatio non est mere ecclesiastica res ; sed est res , quæ ad externam politiam pertinet perinde , atque aliorum omnium coetuum convocatio , quæque in conciliorum iudicandi , decidendi , & constitutiones edendi super negotiis , quæ iisdem competunt , plena , absolutaque libertate gaudent , quocunque tandem modo eorum convocatio facta sit.

CONCILIA NATIONALIA.

Supremi quique Principes eo jure pollent , ut suarum ditionum nationalia concilia cogant ; semperque id juris penes eos fuit , fatentibus ipsis Papis , Episcopisque. Post Imperii divisionem , Imperatores Arnulphus , Otho , & Henricus concilia suis in ditionibus coegerunt ; idem præstiterunt Angliæ , & Hispaniæ Reges ; nec in dubium vocari potest , quin Galli primæ , & secundæ stirpis Reges nationalia omnia concilia coegerint ,

Aurelianense concilium primum a Clodoveo convocatum fuit , instructumque ab hoc Principe super negotiis , de quibus deli-

liberare debebat, quemadmodum ex Synodicae Epistolae, nam hujus concilii Patres ad eum miserunt, verbis apparet: *Quis tanta ad Religionis Catholicae cultum gloriosae Fidei cura nos excitat, ut sacerdotalis mentis affectu, sacerdotes de rebus necessariis tractaturos in unum colligi jusseritis, secundum voluntatis vestrae consultationem, & titulos, quos dedistis, ea, quae nobis visum est, definitione respondimus.*

Alterum Aurelianense Concilium, ann. 553. convocatum fuit ex praeceptione gloriosissimorum Regum; Parisiense, ann. 615. a Clotario II. Svesionense, ann. 744. a Pipino, Paktii mario, seu magistro, Childerico III. regnante.

Carolus Magnus celebre Francofurtense concilium, ann. 794. convocavit, cui Franciae, Italiae, & Aquitaniae episcopi interfuerunt, Adriani Papae Legati praefuerunt, & hic ipse Imperator adfuit. Convocavit etiam, an 813. Arelatense concilium sextum, Moguntina, Remense II. Turo-nense II. Cabillonense II. atque ex horum omnium conciliorum decretis, veteribusque canonibus sua Capitularia congeffit, quae tamquam disciplinae sexti, septimi, & octavi Ecclesiae saeculorum puriores regulae spectantur.

Gallorum, ex tertia stirpe, Regum plures suo ad nationa-lum conciliorum convocationem jure usi & ipsi sunt. Hugo Capetus Remense concilium convocavit; Philippus Pulcher, & Philippus Augustus Lutetiae Parisiorum alia coegerunt; Ludovicus XII. universam Gallicanam Ecclesiam Turoni-bus congregavit, &c.

Ipsi quoque summi Pontifices, & Episcopi hoc supre-morum Principum jus agnoverunt, qui saepius eosdem ro-garunt, ut concilia convocarent. Ita se gessit cum Impe-ratore Constantio Papa Liberius, quemadmodum ex Theo-doreto, Historiae Ecclesiasticae lib. II. cap. 2. atque adeo ex ejusdem Papae ad Constantium Epistola licet intelligi. S. quoque Leo, ne plures alios commemoremus, concilii con-vocationem a Theodosio Imperatore petiit, ut ex hujus fan-cti Pontificis epistolis tribus, una ad Imperatorem ipsum, ad-terum Constantinopolitanum altera, ad Pulcheriam Impe-atricem tertia compertum sit. En ejus in Epistola ad cle-
Richard Concil. Tom. I. D rum

rum Constantinopolitanum , animi sensa : *Humiliter, ac sapienter exposcite , ut petitioni nostræ , qua plane via indici Synodum postulamus , clementissimus Imperator dignetur annuere.*

Clerus Gallicanus , ann. 1681. congregatus , nationalis concilii convocationem efflagitavit , in quo Regaliæ negotium finiretur.

DE CONCILIIS PROVINCIALIBUS.

Hand minus spectat ad supremorum Principum jus provincialium , quam generalium , & nationalium conciliorum convocatio , ut evidens ex eo fit , quod iidem non minus partis , quam universitatis subditorum suorum domini sunt. At, cum supremi Principes , quin ipsi concilia convocent, suæ Ditionis Episcopis ea cogendi veniam tribuunt, eorum convocatio, jure ipso, ad episcopos pertinet, qui dignitate, seu jurisdictione cæteris præstant. Ita, communi jure, & usu Ecclesiæ, nationalia quidem concilia a Patriarchis, vel a Primatibus, a Metropolitanis autem provincialia convocantur. S. Augustinus, in sua ad Victorium Epistola, nos docet in Numidia, & in Africa Episcopum ordinatione seniore eum fuisse, qui concilia convocaret.

Opponeret frustra quispiam conciliorum convocationem esse ecclesiasticæ jurisdictionis actum, qui ad eos tantum pertinet, qui primos in hierarchia gradus occupant eo prorsus modo, quo civilium coetuum convocatio non nisi ad sæculares Principes spectat; eam ipsam esse actum mere spiritalem; nec ovium esse pastores suos, sed pastorum suas oves convocare.

Nihil soliditatis habent rationum momenta hæc; etenim, 1. conciliorum convocatio ecclesiasticæ jurisdictionis actus, aut, quod inde consequitur, actus mere spiritalis omnino non est; sed potius est actus externæ politię, ac civilis administrationis, ex parte Principis, sub qua Episcopi, ut omnes alii subditi, positi sunt. Et sane Ecclesiastica jurisdictio auctoritas est, qua Ecclesiæ pastores pollent, ut super fide, moribus, disciplina, omnibusque mere spiritalibus negotiis, quæ eorum regimini subsunt, judicia pronuntient,
leges

leges ferant, constitutiones edant; jam vero conciliorum convocatio nihil horum consequitur, quippe, quæ in Episcoporum judicia, legesque omnino non influit, nec alia, quam eos congregandi vi pollet, ut ipsi nempe quascunque utiles, aut necessarias ad fidelium salutem judicaverint, leges liberrime sanciant. Contendere igitur conciliorum convocationem esse spiritalem actum, est eam confundere cum eorum celebratione, judiciisque, quæ in iisdem eduntur; quod Episcopis tantum convenit, quibus Christus Dominus Ecclesiae suæ regimen, & fidei sacrum depositum concredidit. 2. Ovium cum pastoribus comparatio absone prorsus hoc loco est. Principes uno, eodemque tempore, & oves, & pastores sunt, quoad Episcopos; in rebus mere spiritualibus oves sunt; & hac ratione, obedientiam Episcopis debent; sunt autem pastores, magistri, domini in rebus mere civilibus, aut etiam mixtis, prout ad civile forum pertinent; & hac ratione, tenentur episcopi principibus suis parere. Iam quis non videt conciliorum convocationem auctoritatis mere civilis, inhærentis personæ Principis, actum esse, ac, si Principes oves essent, hac ratione, præ episcopis, hos episcopos, & statu ipso, & fidelitatis jurejurando, quod iisdem præstant, id juris habituros, ut concilia convocarent ipsi per se? Quam id absurde!

§. II.***Quinam ad Concilia vocandi sunt?***

Primum omnium ad Concilia vocari debent quicunque voce deliberativa, per divinam institutionem in iisdem gaudent, cujusmodi sunt Episcopi; deinde vero, qui ea non gaudent, nisi ex Ecclesiae venia, cujusmodi sunt Cardinales non episcopi, quidam Abbates, &c. Ad eadem vocentur, oportet, etiam presbyteri, alique clerici ecclesiastica scientia, sapientia, virtute, experientia commendabiles, non tamquam judices necessarii, sed tamquam fideles testes, illustrati doctores, consultores prudentes, expertique, & faci in iis sanctis coetibus præferendæ pares; ecclesiasticum enim regimen non despoticum, & arbitrarium imperium est, in quo

quo nihil non supremæ auctoritati cedit ; sed suavitatis, charitatis, concordiae, & unionis regimen est, in quo jubendi jus ad rationem, religionem, legem, justitiam, veritatem solummodo spectat, atque, ubi quid in sacris literis, traditione, Patrum scriptis, conciliorum canonibus, Ecclesiae precibus, usibusque, communi fidelium omnibus retro sæculis unanimi sententia contineatur, diligenter expendi debet, ut judicia ferantur, quæ errori obnoxia non sint.

Ad concilia eos quoque invitat Ecclesia, qui aliquid utilitatis eidem afferre possunt, aut quorum interest; atque adeo hæreticos ipsos, ut eorum rationes, ac defensiones audiat, detque operam, ut suum in sinum eosdem redigat.

§. III.

Quænam sunt convocationis conciliorum formæ?

Cum suarum ditionum Episcopis supremi Principes in mandatis dederant, ut coirent, aut coeundi facultatem Episcopi ipsi obtinuerant; inter eos senior, aliquibus in locis, & in cæteris Patriarcha, Primas, aut Metropolitanus edebat convocationis Epistolam, in qua omnium Episcoporum nomina, qui concilio adesse debebant, ejus celebrationis locus, & dies, resque præcipuæ in eo discutiendæ continebantur, eamque ad omnes accitos Episcopos per presbyterum, seu diaconum, seu clericum inferiorem mittebat. Qui ex iis ad concilium se conferre non poterant, suas excusationis rationes in convocationis Epistola ipsa scribebant; interdum etiam sententiam suam scripto mandabant, & ad concilium mittebant, aut confratribus procurationem tradebant, ut, eorum nomine, decretis in concilio statuendis assentirentur.

Deputati ad concilia generalia eligebantur in conciliis particularibus, in quibus ab Episcopis, qui ad concilia generalia proficisci non poterant, facultates, e scripto, recipiebant; quod ad intelligendam rationem facit, quam Primatum aliqui Patriarchis, aut etiam summis Pontificibus, a quibus acciti fuerant, nonnunquam reddebant, se non potuisse ad concilia generalia, seu nationalia deputare: quia infidelium incur-

ationibus, vel invasionibus impediti fuerant, quominus convenirent.

Eadem ferme ratione, atque olim, etiamnum fit conciliorum convocatio.

§. IV.

Convocationis formæ, & Convocatio ipsa pertinentne ad Conciliorum essentiam?

Formæ convocationis conciliorum particularium, & convocatio ipsa ad horum conciliorum essentiam non spectat: quoniam eorum plura, haud præmissis Formis, & citra convocationem habita sunt. Fiebat olim sæpissime, ut Episcopi, qui forte in imperiali urbe versabantur, vel ad alicujus Ecclesiæ dedicationem se se contulerant, convenirent acturi de religionis negotiis, superque disciplina constitutiones aliquas edituri. Quamvis autem ecclesiastici coetus hi consuetis formis, & regulari convocatione destituti essent, id tamen non obfuit, quominus in conciliorum, quæ Ecclesia probabat, numerum referrentur; quod evincit, nec convocationem ipsam, nec consuetas hujus convocationis formas ad particularium conciliorum essentiam pertinere.

Aliter de conciliis generalibus sentiendum est; conditio enim, quæ ad hujus generis concilia necessariae sunt, una est, ut ad ea vocentur omnes christiani orbis Episcopi: quippe, qui universi, & singuli, divina institutione, fidei iudices sint, eorumque nullus, nisi hæreticus, aut excommunicatus fuerit, ab iis arceatur; ex quo apparet, generalium conciliorum convocationem formam esse, quæ præcipua, atque adeo essentialis iisdem est.

C A P U T IX.

De Conciliorum Cæremoniis.

Ex romano Cæremoniali, in concilii generalis aula, altare, in quo Missa celebretur, & sub altaris mensa aliquis Sancti reliquiæ esse debent.

Apertionis die, Papa ad Altare sermonem pronunciat convocationis concilii causas indicat, recitat precem: *Adsumus, Domine sancte Spiritus.* Canuntur deinde *Litaniae Evangelium, si peccaverit frater meus, & hymnus, Veni Creator.* Suam quisque sedem sumunt Patres; pronunciatum convocationis decretum, caniturque, *Te Deum.*

Eorum ordo, quibus est deliberativa vox, ejusmodi est

Papa super throno, in ima parte aulae concilii, duoque assistentes diaconi, super duabus sedibus ad ejus utrumque latus;

Cardinalium Collegium;

Patriarchae;

Primates;

Archiepiscopi;

Episcopi;

Abbates;

Generales Ordinum.

Ad loca quod attinet, in quibus haberi concilia debent, distinguitur locus generalis, ut regnum, provincia, urbs, & locus peculiaris, ut Ecclesia, aut palatium.

Generalem locum quod spectat, Protestantes eum esse contendunt, in quo controversiae coortae sunt. Ita sane, cum agitur de primo judicio in personali causa; non item; cum de fidei, disciplinae, caeterisque negotiis, in quibus generalia concilia versantur, quaestio est: quia ejusmodi negotia sunt omnium regionum communia.

Controversia, super legalibus caeremoniis, Antiochiae inceperat, & Hierosolymae finita fuit; Ariana haeresis in Aegypto ortum duxit, & in Bythinia damnata est.

Ephesinum concilium judicavit Nestorium, qui doctrinae suae virus evomuerat Constantinopoli, &c.

Ad peculiarem locum celebrationis conciliorum quod attinet, nihil difficultatis subesse potest. Convenit inter omnes, Ecclesiam esse, aliumve Deo sacrum locum, aut saltem domum apprime congruam, cujusmodi regium, seu episcopale palatium est.

CAPUT X.

De Præfidentia in Conciliis.

Præfidentia honoris , & patrocinii penes eum est , qui primum in concilio locum occupat , ordinem in eo factum , lectumque servat , eique patrocinatur. Nemo unus est, quin fateatur ejusmodi præfidentiam ad Principes, eosque supremos Principes pertinere , quippe qui dignitate supra cæteros eminent.

Præfidentia auctoritatis , & jurisdictionis ea est , quæ jus confert proponendi negotia , quæ conciliorum materiem constituent , peculiare, ac proprium judicium edendi , proprium suffragium ferendi , aliorum suffragium colligendi , eaque omnia præstandi , quæ societatum præfides facere consueverunt.

Contendunt Protestantes hanc quoque præfidentiam ad supremos Principes, exclusis Episcopis , pertinere. Quam infirma sit hæc assertio , quæ errorem fidei oppositum continet, facile ostendi potest.

1. Principes a Christo Domino instituti non fuerunt , ut Dei Mysteriorum dispensatores essent. His Christus nec Ecclesie suæ regimen , nec ligandi, & solvendi , aut in fidei negotio , deque rebus mere spiritualibus judicandi potestatem , nec quoad ejusmodi rerum genera vocem deliberativam , seu suffragium decisivum contulit ; quod jam probavimus , atque adeo demonstravimus ; ex quibus probationibus efficitur, colligiturque præfidentiae in conciliis Principes impares esse ; cum enim præses sit ejusmodi coetuum præcipuum membrum, eum super iis rebus omnibus, ad quas iidem coetus referuntur , deliberativa voce gaudere necesse est.

2. Non minus evidenter probatum fuit , inter potestates duas , spiritalem, ac temporalem , essentielle discrimen intercedere ; nec minus evidens est, discrimen hoc secum trahere discrimen inter coetuum ad has potestates duas , quæ tantopere inter se differunt , spectantium præfides ; horum quippe coetuum aliis , qui de rebus mere spiritualibus agunt, personæ tantum ex religionis, divinæque hierarchiæ ordine sum-

ptæ præesse debent; alii vero in civili ordine suos sibi præfides sumunt, quia in humanis tantum, ac temporalibus rebus versantur; itaque primi generis coetibus semper ecclesiasticos, nunquam sæculares homines præfuisse ex omni conciliorum historia perspicimus. Papæ præfuere conciliis, quibus interfuerunt; Metropolitani suarum provinciarum conciliis; Patriarchæ, Primates, seniores inter Metropolitanos, aut seniores inter Episcopos, aut demum ii, quibus id honoris deferendum, concilia censuerunt, præfidentiam in conciliis nationalibus obtinuerunt. Archiepiscopus Lugdunensis, utpote Galliarum Princeps, nationis conciliis præfidenti jus, tamquam suæ sedis privilegium sibi vindicat. Prima hujus contentionis origo nititur canone 20. secundi concilii Matisconensis, an. 585. celebrati, cui præfuit Priscus, Episcopus Lugdunensis, & cui, post eum, præter Episcopos, metropolitani Viennensis, Senonensis, Rothomagensis, Burdegalensis, & Bituricensis interfuerunt. Concilium hoc, quod veluti nationale erat, mandavit, ut simile, tertio quoque anno, haberetur, & a Lugdunensi metropolitano Episcopo, cum de coetus loco cum Rege convenisset, indiceretur. Id, ut videtur, sensim statuit, firmavitque Lugdunensium Episcoporum jus, qui, ex eo tempore, sæpenumero, non tamen semper, nationalibus conciliis præfuerunt.

Ne quis ergo dixerit, supremos Principes esse primos secundum Deum, *secundos a Deo*, iisdem Episcopos, ut cæteros, subesse debere; eos id esse in nova lege, quod erant Reges in veteri, scilicet religionis æque, ac reipublicæ capita, non sine potestate divinum cultum moderandi, supremumque in spiritalibus, ac temporalibus negotiis judicium ferendi; eos divinæ legis custodes, ac defensores esse; ad eam spectantium rerum curam esse præcipuam eorum regiminis partem; Episcopos non nisi Vicarios, veluti quosdam esse, quos ii sibi socios addunt ad sacra, & ecclesiastica, ut magistratus ad profana, & civilia; S. Paulum, super quæstionibus ad religionem, legemque spectantibus, ad Cæsarem appellasse; sæculares Principes, fatentibus ipsis summis Pontificibus, Ecclesiæ Patribus, ecclesiasticisque Scriptoribus, ingen-

ingenti conciliorum numero præfuisse , causa exempli , Constantinum Magnum Nicæno , Marcianum Chalcedonensi , ne in aliis plurimis immoremur ; denique Principes non minus præsidendi conciliis , quam ea convocandi , jure pollere.

Principes , ita sane , primi secundum Deum , ejusque potiores , magisque ad vivum expressæ imagines sunt. Episcopi , æque ac cæteri , tenentur iis obedire , in civilibus quidem , ac temporalibus , quarum ii per divinam institutionem domini sunt , minime vero in rebus mere spiritalibus , quas Sacerdotibus , non autem Principibus , Deus concedidit. Quod si qui occurrunt in veteri Testamento , ut Moyſes , Josue , David , Salomon , Josias , qui sacerdotalia munia quædam obierint , id propterea factum , quod vere Sacerdotes , & Prophetæ iidem essent , vel peculiari extra ordinem privilegio , quod iis Deus in certis quibusdam rerum , temporumque rationibus concedebat , quodque non poterat in aliorum exemplum trahi. Moyſes erat Sacerdos , & Propheta : *Moyſes, & Aaron in sacerdotibus ejus* (Psalm. 98.) Non ergo mirari subit eum sacerdotis officio functum esse. Josue , David , Salomon , alique nonnulli ex Hebræorum Principibus Prophetæ erant ; atque hoc sane titulo , nonnunquam sacerdotalia quædam munia , Deo mandante , aut permittente , obierunt. Cæterum aliis Hebrææ nationis Principibus , qui nec Sacerdotes , nec Prophetæ essent , ea nunquam venia data est , ut se sacerdotalibus functionibus immiscerent , Oſia Rege teste , qui lepra corruptus fuit , quod ad altare Domini thus adolere voluisset. Itaque Hebræi non ad Principes , sed ad Sacerdotes confugere jussi sunt , ut legis intelligentiam , ac dubitationum , quæ forte inter eos super religionis negotiis suborirentur , illustrationem assequerentur. Si religionis custodes , ac defensores Principes sunt , id eo spectat , ut ei obsequium concilient , eandemque servandam curent , non autem ut ejus , seu difficultates expediant , seu dogmata definiant , seu mysteria dispensent ; quod facere jure possent ipsi per se , si verum esset , Episcopos non nisi puros , putosque eorundem vicarios esse. S. Pauli ad Cæsarem appellatio abs re est : quia hic Apostolus solum tamquam ad judicem seditionis , quam

Judæi in eum excitaverant , criminumque , quorum eundem infimulabant , non tamquam ad judicem controversarum religionis , ad Cæsarem appellavit. Principum , qui conciliis præfuere , non minus præposterum exemplum est quandoquidem certo constat , iis nunquam aliam , quam honoris , & patrocinii præfidentiam , ad turbas in conciliis impediendas , rectumque ordinem in iisdem servandum , concessam fuisse , ac si quid præterea ipsi , eorumve ministri moliti sunt , Ecclesiam semper in eorundem molimina reclamasse. Ita quidem Alexandrinum concilium , an. 340. Eusebianos increpuit , qui arrogati Tyriensis concilii , an. 335. cui secularis judex præfuerat , auctoritatem , in sanctum Athanasium , afferrent : *Quomodo synodum vocare audent , in qua Comes præsidebat ?* Nihil igitur refert Principes extitisse , qui in conciliis perorarent , qui negotia quædam discutienda in iisdem proponerent , qui constitutiones ibidem ederent , aut subscriberent , firmarentque , quas conciliorum Patres ediderant ; nihil horum , in negotiis mere spiritalibus , jurisdictionis præfidentiam , aut judicis qualitatem probat. Ostendendum esset , ad id evincendum , Principes , in fidei , aliisque mere spiritalibus negotiis , tamquam Episcopos judicasse , ac definiisse ; quod sane nunquam ostendi poterit. Si Principes subscribere , confirmaruntque conciliorum decreta ad rem mere spiritalem spectantia , id in consensionis , & patrocinii modum , tamquam fideles dociles , sollicitique patroni , non autem judicum titulo , præstiterunt ; quod si quando ipsi constitutiones in conciliis ediderunt , id alia negotia , quam mixta , & quidem quoad civilem ordinem , & externum Ecclesie regimen , non spectavit , nec vero spectare potuit. Hac mente , Arelatensis , & Moguntini conciliorum Patres , eorundem conciliorum actis , decretisque ad Imperatorem Carolum Magnum missis , eum rogant , ut , si quid omissum fuerat , id ipse suppleat , corrigat , quod fortasse vitiosum , perficiatque , quod bene , ac recte se habere compertum fuerit ; nec magis refert conciliorum convocationem ad Principem pertinere ; ex convocationis enim jure , præfidentie jus inferri non potest : quia illud nec decisivum suffragium ,
nec

per influentiam in iudicia, hoc autem necessario utrumque requirit, cum agatur de præsidentia, quam legislativam, & jurisdictionalem vocant, non autem de honoris simplici præsidentia, deque coactiva vi, ad impediendum tumultum, nihilque non in ordine retinendum.

Cæterum, quamvis ad conciliorum essentiam præsidentia minime spectet, quoniam percipitur posse, stricto jure, concilium haberi, negotia per notarium proponenda mandari, iisdemque ex majore votorum numero finem imponi, quin nullum concilii membrum Præsidis titulum obtineret; negari tamen non potest, summopere utile fore, aliquem e concilii Patribus esse, qui præsit, ut turbæ, ac perturbatio avertantur, pax, & tranquillitas comparetur, rectus ordo servetur, omnia in officio contineantur; & ob has sane causas semper aliqui præsides in omnibus coetibus tam civilibus, quam ecclesiasticis extiterunt.

C A P U T XI.

De Ratione opinandi, & numerandi voces, seu Suffragia in Conciliis.

Absolutis precibus, quæ ad conciliorum apertionem fieri solent, omnibusque, qui iisdem interfunt, silentibus, articulos Præsides proponit, de quibus deliberandum est, monitis Patribus, ut libere, ac sine partium studio, aut personarum acceptione, suam quisque sententiam dicant. A diacono, vel a notario hi nonnunquam articuli proponuntur. Conciliorum tabelliones, seu notarii, sunt officarii quidam, qui sumuntur ex inferioribus clericis, enunciatoque indictionis actu, qui in concilio fit, eliguntur. Horum notariorum, seu tabellionum est, quicquid in concilio dicitur, proponitur, agitur, in scripta redigere. Expenduntur propositi articuli, initio ab iis ducto, qui fidem spectant; conferuntur cum sacris literis, cum Patrum operibus, cum generalium conciliorum definitionibus; consuluntur Theologi, & quicunque, qua pollent scientia, lucem afferre possunt. Sua Episcopi suffragia, pro ordinationis gradu, aut

aut ſedium dignitate , & Præſes ex ſuffragiorum pluralitate concludit.

Hæc ſuffragia , hæc vota , ſeu voces has numerandi ratio duplex diſtinguitur.

Prima eſt ejusmodi , ut per capita numerentur. Ex hac numerandi ratione , tot ſunt ſuffragia , quot perſonæ ſuffragandi jus obtinent ; & , quod inde conſequens fit , ſi quo in concilio fuerint perſonæ mille hoc jure pollentes , numeranda venient ſuffragia mille.

Voces , ſuffragia , ſeu vota numerandi ratio altera ea eſt , ut per nationes numerentur ; itaque ſi ſex nationes in concilio fuerint , in has ſex nationes concilium tribuitur. Harum ſex nationum quæque deputatorum , quos e ſuo ipſius gremio ſumit , una cum notariis , & eorumdem præſide , certum , ſtatumque numerum nominat. Hi cujuſcunque nationis deputati , & officarii privatim coeunt , de rebus deliberaturi , quæ ad concilium deferri debent ; cum vero de aliquo articulo inter eos convenit , eum deferunt ad deputatorum nationum ſex generalem coetum ; quod ſi propoſitus articulus unanimi conſenſu approbatus fuerit , aut ſaltem , in ſuum favorem , ſuffragiorum majorem numerum obtinuerit , firmatur , obſignaturque deferendus ad univerſum concilium , in eoque a cujuſque nationis deputatis e majore ſuffragiorum numero decernendus.

Suffragia in capita numerandi prima ratio uſui per omnem Eccleſiam fuit , ad Conſtantiense concilium uſque , quod an. 1414. habitum fuit ; ſed quia in hoc concilio numerus Episcoporum unius Italiæ longe , multumque reliquorum conjunctim omnium nationum Præſules ſuperabat , ſtatutum fuit , ut concilii Patres diſtribuerentur in nationes omnino quinque , ſcilicet Italiæ , Galliæ , Germaniæ , Angliæ , & Hiſpaniæ ; negotia , de quibus agendum eſſet , ex votorum pluralitate in unaquaque natione , & a Cardinalibus in eorum collegio ad trutinam revocata definirentur : tum vero deferrentur ad concilium , in quo ex majore , in quaque natione , ſuffragiorum , ſeu vocum numero decernerentur.

In Basileensi concilio, quod an. 1431. celebratum fuit, in quatuor classes, seu deputationes numero æquales divisi Præsules fuere; prima nuncupabatur *deputatio Fidei*; *Pacis* altera; *Reformationis* tertia; *Negotiorum communium* quarta; suus cuique deputationi præsides, suus promotor, officarii sui erant; coibant seorsum singulæ, ter in hebdomada, superque negotiis deliberabant, quæ iisdem proponebantur. Cum deputationum una deliberaverat, sententia, a qua major suffragiorum numerus steterat, ad reliquas tres deputationes postea deferabatur; & siquidem ab omnibus, aut saltem tribus deputationibus approbata esset, in generalem congregationem referebatur, in qua Præsides, concilii nomine, e suffragiorum, quæ deputationes contulerant, majore numero concludebat; deinde vero conclusio hæc enunciabatur in solenni sessione, quæ in Basileensis urbis præcipua Ecclesia habebatur.

CAPUT XII.

De Conciliorum Confirmatione.

Trisariam sumitur, quoad concilia, *confirmationis* vocabulum; 1. pro assensu, qui præbetur eorum canonibus, ac pro eorundem, quæ fit, acceptione; 2. pro auctoritate, quæ canonibus his tribuitur, ut proinde, absque hac veluti confirmatione, nullus iisdem effectus, nullum robur, nullus obligatoriae legis character ineffectus; 3. pro eorum solenni acceptione, quam Principes edunt, ut suis in ditionibus eos insigniant publicæ legis nota, & executioni mandandos curent.

Conciliorum Confirmatio, prima significatione sumpta, nullam patitur difficultatem; reciproca erat ex duarum Orientis, & Occidentis Ecclesiarum parte. Orientales Occidentium, & Occidentales Orientalium concilia confirmabant, cum utrinque nihil habebant, quod reponerent. Pertinet id juris ad omnes Episcopos, quippe, qui in causis spiritualibus universi, & singuli iudices sunt.

Eadem

Eadem conciliorum confirmatio , accepta notione **terti** nihilominus majoribus , cum bona fides locum habet , difficultatibus subesse potest. Primo enim certum est , concilia solemnium Principum confirmatione indigere , ut publicæ , civilis , & coactivæ legis , etiam in rebus mere spiritalibus characterem , & vim obtineant : quia non nisi ad Principes pertinet afflictivas iis pœnas imponere , qui pertinaciter , in ipsis mere spiritalibus rebus , conciliis obsequi recusarent. Non est etiam minus certum , concilia opus habere præterea confirmatione Principis , ut vim habeant in rebus mixtis , quæ partim scilicet spirituales , partim temporales , cumque Ecclesiæ externa politia , & administratione conjunctæ sunt. Id in causa fuit , ut tam multa , seu generalia , seu particularia concilia , quemadmodum ex eorum actis , quæ nobis supersunt , constat , suarum constitutionum confirmationem a Principibus peterent. Hac mentè , & hoc consensu Constantinus Magnus Nicæni , Theodosius itidem Magnus secundum generalis Constantinopolitani , Theodosius Junior Ephesini , Marcianus Chalcedonensis , &c. conciliorum canones confirmarunt ; idem Hispaniarum , & Galliarum Reges quoad concilia , in eorum regnis habita , præstitere. Guntramnus confirmavit secundum Matisconense concilium ; Clotarius II. Parisiense quintum ; Carolus Magnus Francofurtense Concilia Remense , Turonense , Moguntinum , Arelatense , Cabillonense sua ad hunc Principem decreta miserunt , ut ea ipse probaret , & publica fieri juberet. Haud aliter Ludovicus Pius pro Aquisgranensi , ejusque filii Lotharius , & Ludovicus pro Parisiensi Conciliis , &c. se gesserunt.

Possunt etiam Principes aliquid amplius , quam conciliorum canones confirmare , quippe , qui eo jure gaudent , ut , quoad Ecclesiæ externam politiam , atque administrationem , sanctiones edant , ut innumera statuta , constitutiones , & reformationes probant , quæ super hac re ex Imperatoribus , & Regibus emanarunt ; quod S. Augustinum impulit , ut sui tertii contra Cresconium libri cap. 51. diceret : *Reges , in quantum Reges sunt , serviunt Deo , jubendo bona , & prohibendo*

bendo mala , non solum , quæ pertinent ad humanam societatem , sed etiam , quæ ad divinam religionem.

Quod etiam attinet ad conciliorum canones , qui super dogmate , cæterisque omnino spiritalibus rebus versantur , tamquam certum spectari debet iis inesse legis vim , quin a Principum confirmatione pendeant : quoniam Principes nec fidei , nec cæterarum mere spiritalium rerum iudices sunt , & , ex Dei ordine , hoc in capite Episcopis , qui soli sunt , per divinam institutionem , in hoc rerum genere iudices , parere debent. Ob hanc prorsus causam dogmatica Tridentini concilii decreta obtinent in Gallia vim legis , & constitutionis fidei , tametsi concilium hoc ibidem receptum non fuerit aut publica in Senatus , vulgo Parliamentis , auctoritate firmatum. Id ipsum perspicietur , & quidem fusius , distinctiusque in capite , quod sequitur , ubi suus erit cæteris difficultatibus locus , quæ super conciliorum confirmatione proponi possunt.

C A P U T XIII.

De Conciliorum Auctoritate.

Expendemus in hoc Capite , 1. utrum conciliis legislativa , proprie dicta , an vero testimonialis , & consultiva solum auctoritas sit ; 2. undenam sua iisdem auctoritas ; 3. an generalium conciliorum auctoritas sit omnis erroris expers , fallere , & falli nescia , seu , quod ajunt , infallibilis ; 4. quo demum generalium conciliorum infallibilitas referatur : 5. utrum concilia generalia suam infallibilitatem a Papæ confirmatione mutuentur , an vero ea gaudeant , quin ab ejusmodi confirmatione pendeant.

§. I.

De legislativa Conciliorum Auctoritate.

Sita est legislativa auctoritas in potestate judicandi , leges ferendi , quæ obligent , & poenas iis imponendi , qui eas transgrediuntur. Pertinet hæc auctoritas ad concilia , non autem solum auctoritas consultativa , seu consilii , ut con-

tendunt Protestantes, nec simplex auctoritas testimonialis, seu testimonii, quod alii nonnulli scriptores sibi in animum induxerunt. Ad neminem non convincendum, satis est levis attentio ad rationum momenta, quæ nostram hanc sententiam firmant.

1. Auctoritas legislativa non minus necessaria est in ecclesiasticis cœtibus ad finienda super religione dissidia, quam in cœtibus sæcularibus ad finienda dissidia civilia; in utrisque iudiciis opus est, quibus id juris sit, ut decident, ut controversias dirimant, ut leges ferant, ut has ipsas executioni mandandas curent. Id ni fuerit, nulla tranquillitas, nulla pax omnino sperari poterit; nullus erit unquam disputationibus, dissensionibus, discordiis finis; in suo quisque sensu abundare poterit, & quicquid eidem libuerit, credere, & facere, eum nulla firmum reddente regula, nullo fræno cohibente. Quam tandem Ecclesiæ, ejusque divini institutoris Christi Domini notionem afferret hæc perturbatio? Iis minus sapiens, minusque perspicax, qui terrarum imperia condiderunt, id facere ad Ecclesiam suam tranquillandam, servandamque nesciisset, quod hi ad Imperiorum suorum pacem, & incolumitatem fecerunt.

2. Suum Synagogæ juridicum tribunal erat ad exhausti-
enda religionis litigia; serva tamen, & captiva erat Synagoga præ Ecclesia, quæ vera Filii Dei sponsa est. Non ergo minoribus hæc privilegiis donata fuit, quam prima, quoad caput hoc. Quamobrem videmus eam, usu nunquam ab ipsius incunabulis intermisso, coegisse concilia, in iisque voluisse pastorum primos sedere, tamquam iudices totidem, qui fidem, mores, disciplinam moderarentur, & quæcunque in ejus sinu prodire, quoad religionem, dissidia tandem finirent per canones, statuta, decreta, leges, sanctiones, quibus omnes ad unum fideles se subdere debuerunt, secus anathema subituri, ac tamquam ethnici, publicanique spectandi.

3. Protestantibus ipsis suæ sunt synodi, quibus eandem auctoritatem tribuunt, quam suis in conciliis Catholici agnoscunt, & profitentur. Celebris eorum synodus Dordracen-

in excommunicationis sententiam, & depositionis poenam pronuntiavit in Theologiae professores, qui synodalibus decretis se subdere noluerant.

4. Si Episcopi in conciliis non nisi consultores, ac testes sunt, nulla prorsus praerogativa gaudebunt non modo supra simplices presbyteros, verum etiam supra inferiores clericos, supraque laicos, qui eos mente, judicio, scientia exaequant, aut etiam superantes; æque proinde, meliusve quam ii, bona consilia dare, veritatesque testari poterunt, quas Ecclesia omnibus retro temporibus credidit. Nec magis Episcopi possent, in hac hypothese, ullam poenam pronuntiare, ullam constitutionem edere, aut ullam obligatoriam legem ferre; quod non minus absurdum, quam contumeliosum est sapientiae Christi Domini, fundatoris Ecclesiae, qui eam sine ulla auctoritate, sine ullo subsidio, sine ullo adjumento, quo se sustentaret, sibi obediuntiam pareret, reliquisset. Episcopi ergo in conciliis non minus iudices, quam testes sunt, seu potius iudices sunt, antequam testes sint; nec testes sunt, nisi quia iudices fuere; cum enim fidei novos articulos minime condant, sed eos tantum declarent, exponantque, qui in sacris Litteris, & in Traditione continentur; fieri omnino non potest, ut id præstent, quin antea judicaverint, quis sacrae Scripturae, quis traditionis sensus sit; quoniam super hoc ipso sacrae Scripturae, ac Traditionis sensu in omnibus religionis controversiis disputatur, omnisque difficultatis vis in conciliis versatur. Ante igitur Episcopi judicarunt, quam declarent, ac testarentur; ergo iudices sunt, antequam testes sint; nec testes sunt, nisi quia iudices fuerunt, & quia præjudicarunt, ut deinde testari, ac declarare possent. Quod si conciliorum judicia, & præcipuorum Ecclesiae Pastorum legislativa auctoritas non impediunt, quominus in Christianae reipublicae sinu tam multae disputationes, sectaeque sint; id oritur ex hominum perversitate, qui auctoritati obluentantur, non vero ex auctoritate ipsa, quae ad finienda dissidia, divisosque animos concilians, suapte natura, idoneo, satisque firmo adjumento est. Longe major esset perturbatio, si nulla prorsus existeret in

Ecclesiae regimine juridica auctoritas, & privato cuique liberum esset non aliam suarum sententiarum regulam, quam suum ipsius spiritum sequi.

Abutuntur sacris Litteris Protestantes, cum ad statuum, principii veluti loco, privatum spiritum, in religionis negotiis, sufficere, nobis obtrudunt; fidelium cuique, in hoc rerum genere, non nisi unum, & unicum Magistrum, Doctorem, Legislatorem, & Judicem in Christi Domini persona suppetere; non nisi ejus vocem audiendam esse, hominesque nulla judicandi, mandandi, puniendi, sed solum docendi, monendi, hortandi, persuadendi potestate pollere. Verum id sane, modo ita accipiat, ut Ecclesiae Pastorum legislativae potestati nihil officiat, at si aliter accipiat, omnino falsum. Unus Magister, unus Doctor, unus Judex unusque Legislator invisibilis, & supremus est Christus Dominus; id veritati congruit, nec tamen impedit, quin in Ecclesia judices, & legislatores visibiles, secundarii, & ministeriales sint, quos Dominus ipse Christus instituit, qui nobis ejus nomine, ejusque auctoritate loquuntur, quorum ipse vult nos vocem audire, doctrinam sequi, praecepta servare, secus ejus indignationem in omne tempus subituros: *Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit. Si quis Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus.*

§. II.

Undenam legislativa Conciliis Auctoritas?

Contendunt Protestantes, Christum Dominum Ecclesiae regendae legislativam potestatem Christianis Principibus, populisque directe, ac proxime contulisse, hos autem Episcopis, & conciliis eandem impertitos esse; ut eam proinde Episcopi, & concilia mediate solum a Christo Domino, proxime vero a Christianis Principibus, & populis teneant. Est hic contra Fidem error, quae Episcopos, & concilia, in negotiis mere spiritualibus, suam potestatem legislativam proxime a Christo Domino, nulloque prorsus modo a Principibus, populisque Christianis tenere docet.

Qui

Qui sacrae Scripturae, & Patrum textus divinam concilio-
rum, & Episcoporum institutionem probant, iidem evincunt,
proxime a Christo Domino suam legislativam auctoritatem
Concilia, & Episcopos accepisse. Inutile fuerit ejusmodi
textus repeti, super quibus nulla gravis difficultas confici
potest.

Ceterum, si a Principibus, populisque suam concilia au-
thoritatem tenerent, horum decreta ederentur eorum nomi-
ne, eundemque confirmatione indigerent, ut valida es-
sent; liceret a conciliis ad Principes, & ad populos appella-
re; tum Principes, tum populi eo jure gauderent, ut con-
cilia ad trutinam revocarent, tamquam Judices, eademque
abrogarent, siquidem iis videretur ita expedire; paradoxa
sunt hæc prorsus absorta, & inaudita, quæ Protestantes theo-
rice quidem propugnare coguntur, a quibus tamen in praxi
recedunt. Eorum synodus nationalis, an. 1552. Aureliani
habita, damnavit Joannis Morelii, Genevensis ministri, su-
per Disciplina, & Politia Christiana, Opus, in quo docebat
minister hic, ecclesiasticum regimen suam a populo auctori-
tatem mutuari.

Damnarunt iidem rursus, in alia synodo nationali, Pari-
siis an. 1565. celebrata, idem Opus utpote perversam, & pe-
riculosam doctrinam continens; & auctorem anathemate
perculerunt.

Suam ergo legislativam potestatem concilia solum a Chri-
sto Domino, minime vero a Principibus, a populis, ac ne a
secundi quidem ordinis clericis tenent: quia episcopi, e qui-
bus ea essentialiter coalescunt, sunt, jure divino, soli fidei
judices ordinarii, soli Apostolorum successores, soli gregis
pastores primi, soli, quibus supremus Pastor promisit se, sine
intermissione, ad sæculorum consummationem usque, cum
iisdem fore.

Neque vero quispiam dixerit, Christum Dominum præ-
cepisse, ut controversiæ ad totam Ecclesiam, quæ e puris
potisque fidelibus, ut ex Episcopis conflata est, perferren-
tur: *Dic Ecclesiæ*; aut concilia suam ipsorum confirmatio-
nem a Principibus petiisse, aut denique Episcopos, secun-
dum

dum canones, non posse quicquam facere, quin suos ipsi clericos consulant, & hos quidem non minus in conciliis, quam advocatos in foro, necessarios esse.

Per Ecclesiam, ad quam Christus Dominus, *S. Matth. cap. 18.* nos mittit, intelligi debent Ecclesiae ab eo institutæ iudices ipsi, primique pastores, quos statuit, ut eam regerent, & controversias finirent. Confirmationem quidem concilia a Principibus postularunt, sed solum, ut iidem efficacius eorum decreta servanda curarent, civilium ditionis legum charactere iisdem impresso, non autem ut iis tribuerent ecclesiasticarum legum vim, quam semper habuere, quin a Principum confirmatione penderent, ut constat ex poena excommunicationis, aliisque mere spiritualibus, per ipsa tantum concilia in suorum decretorum violatores inflictis. Recte quidem, sapienterque suum Episcopi clerum consulunt, ut plurimum, in alicujus momenti negotiis; est hæc complurium canonum sanctio; & præstantiorum Episcoporum sapientiæ plena, omnibus retro sæculis, agendi ratio. At Episcopos nunquam ab hac lege abstinere posse; semper, & in omnibus ecclesiasticorum negotiorum generibus esse necesse, suum ut ipsi clerum consulant; eosdem non solum ante concilia, sed in ipsis quoque conciliis, necessario debere simplicium presbyterorum sententiam sumere in quaestionibus super dogmate, moribus, disciplina, alioquin ei poenæ subesse, ut eorum iudicia nulla sint; hæc vero chimærae sunt tam divinæ institutioni contrariæ, quam aptæ, & natæ perturbationem in Ecclesiam inducere. Demonstratum supra est, Episcopos, divino jure, solos fidei, aliarumque mere spiritualium rerum necessariós iudices esse; simplices autem presbyteros, in ejusmodi negotiis, tantum utiles ex æquitate quadam, non sine Ecclesiae venia, iudices esse; denique Episcoporum iudicia, independentem a presbyterorum suffragio, valida esse: quia solis Episcopis, tamquam primis pastoribus, facta est infallibilitatis absoluta promissio. In hac divina institutione, in Dei voluntate, quæ nobis e sacra Scriptura, traditione, perpetuoque Ecclesiae usu innotescit, non autem in humanis quibusdam rationibus, aut

com-

comparationibus, jura ad ejusdem Ecclesiæ pastores spectantia quaerenda sunt. Ex iis ipsis conciliis, in quibus simplices presbyteri vocem deliberativam obtinuerunt, ne unum quidem in medium afferri poterit, quod eorum perinde atque Episcoporum, suffragia necessaria esse contenderit, & a presbyteralibus suffragiis Episcopaliū validitatem pendere voluerit; at contra proferentur innumera in quibus Episcopi, sine sui cleri sententia, judicarunt; ejusmodi sunt; 1. concilia quæ non ex regulis convocata, sed veluti fortuito, & occasione dedicationis Ecclesiæ, vel alterius eventus, cujus causa plures Episcopi convenerant, habita sunt; 2. concilia, servatis quidem regulis indicta, sed quorum tamen convocationis litteræ negotia, de quibus in iisdem agendum erat, non indicabant; 3. concilia in quibus pertractata negotia ab iis alia, de quibus in convocationis litteris sermo erat; 4. concilia, quibus Episcopi procul a suis diocesibus in exilium acti interfuerunt, aut quæ ipsi coegerunt; 5. concilia, quæ habita sunt, variis temporibus, in urbe Roma, & ad quæ summi Pontifices vocabant Episcopos, qui ex aliis, aliisque terrarum orbis regionibus, in ea christiani nominis metropoli tunc temporis versabantur; sunt ex hoc genere, inter alia propemodum innumera, concilium Romanum, an. 430. sub Papa Coelestino I. contra Nestorium; Alexandrinum, an. 362. contra Arium; Arausicanum, an. 529. illud adeo insigne concilium, in quo S. Cæsarius Arelatensis, alii-que duodecim Episcopi, qui ad Ecclesiæ dedicationem convenerant, quam Patricius Liberius, Galliarum præfectus, Arausione extruendam curaverat, eos tam celebres, super gratia, & libero arbitrio, canones ediderunt, qui, super his gravibus negotiis, Ecclesiæ fidem continent. Dixeritne quispiam nulla, & invalida hæc omnia concilia esse, quia secundi ordinis clerus in iisdem consultus non fuit?

§. III.

De generalium Conciliorum Auctoritate.

Concilia particularia, quocumque tandem suffragantium numero consent, infallibilem tamen ipsa per se auctoritatem

non obtinent, quia universam Ecclesiam non repræsentant. Hac auctoritate tum solum pollent, cum ea summi Pontifices, & reliquæ Christiani Orbis Ecclesiæ confirmarunt, & receperunt; ad illud usque tempus, haud latius patet eorum auctoritas, quam Episcoporum jurisdictio, qui iisdem interfuerunt. Non ita de generalibus, & œcumenicis conciliis sentiendum est; horum enim suprema, firma, certa, verbo, infallibilis auctoritas est, ob eam causam: quia universam Ecclesiam, quæ vi promissionum Christi Domini, infallibilis ipsa est, repræsentant.

Nemo nescit hunc divinum Servatorem, cum inibi esset, ut in cælum ascenderet, Apostolos suos misisse, ut Evangelium per universum terrarum orbem prædicarent, certosque fecisse fore, ut ipse per omnem dierum cursum, ad sæculorum finem usque, cum iis esset: *Euntes, docete omnes gentes Ecce ego vobiscum sum, omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi.* (Matth. XXVIII.) Neminem quoque latet hanc infallibilitatis, vi perpetui subsidii Christi Domini, promissionem, non ad Apostolos tantum spectare, verum etiam ad Episcopos eorum successores, tamquam Ecclesiam repræsentantes, & quod inde consequitur, ad concilia generalia, ex Episcopis undique accitis, collectisque conflata, quæque, hac de causa, universam Ecclesiam repræsentant.

Ita quidem Traditio semper intellexit laudata sacræ Scripturæ verba, ut e S. Athanasio, in Epistola ad Epictetum, S. Cælestino, in Epistola ad concilium Ephesinum, S. Augustino, lib. 1. contr. Donatist. cap. 7. S. Leone, in 65. ad Theodoretum Epistola, S. Gregorio, in Epistola 24. lib. 1. &c. liquido constat. Hi sancti Doctores credidere semper, docueruntque, ut alii omnes Ecclesiæ Patres, Apostolorum collegium, & cœtum Ecclesiæ, cui suam Christus Dominus perpetuam opem promisit, per concilium generale repræsentari; generalis concilii iudicium esse extremum iudicium Ecclesiæ; iudicium hoc esse supremum, citraque appellationem, irretractabile, irreformabile; mortem potius subire oportere, quam illud deferere; ei fideles omnes, tamquam fidei articulo, debere se subdere, eosque, qui non eidem se subdunt, hæreticos esse.

ſc. *Sunt ſancti Evangelii quatuor libros, ſic quatuor concilia ſuſcipere, & venerari me fateor,* aiebat S. Gregorius Papa, in Epistoſa, quam laudavimus. *Sequor Traſlatum Nicæni concilii, a quo me nec mors, nec gladius poterit ſeparare;* S. Ambroſii verba ſunt, in Epistoſa 32.

§. IV.

De Materie Infallibilitatis Conciliorum generalium.

Per materiem infallibilitatis conciliorum generalium, eas ipſas res intelligimus, ſuper quibus ea jus obtinent infallibiliter pronuntiandi; ac res hæ ſunt quæſtiones, ſeu negotia quæ fidem, mores, & diſciplinam afficiunt.

Concilia generalia ſuper his capitibus ſingulis falli omnino non poſſunt, hujus peremptoriæ rationis vi, quia eadem omnem, quam late patet, Eccleſiam exhibere nequeunt, quin ejus omni prorsus infallibilitate gaudeant: & quia Eccleſia in his tribus capitibus eſt infallibilis, hoc eſt, non poteſt Eccleſia proponere filiis ſuis, niſi fidem ſanam, & veritati conſentaneam; mores puros, & ad ſanctitatem compoſitos; diſciplinam, agendique externam rationem, quæ fidei, bonis moribus, divinæque legi respondeat; quoniam, ſi Eccleſia in his tribus capitibus, aut in eorum aliquo errare poſſet, ea, quicquid fidelibus ad ſalutem neceſſarium eſt, a Chriſto Domino non accepiffet; eos per ſua documenta, nedum ſalvos faceret, ac per ſalutis, juſtitia, & veritatis tramitem tuto duceret, ſed in errorem trahere, & perdere poſſet; ac proinde non amplius eſſet baſis, & columna veritatis, nec ſanctitatis, bonorum morum, rectæque agendi rationis regula.

Ad alia rerum genera quod ſpectat, quæ fidelibus ad ſalutem neceſſariæ non ſunt, concilia generalia, perinde atque Eccleſia, quam repræſentant, infallibilitatis dono ſuper ejusmodi rebus minime gaudent, ea ipſa de cauſa: quia parum eorum intereſt eo jure pollere, ut certo componant, & firmant hominum animos, quoad capita quædam, in quibus eſſe diſcordes, & aliter ſentire poſſunt, quin detrimenti quicquam ſubeat eorundem ſalus, qui unus, & unicus ſcopus eſt, quem Chriſtus Dominus, Eccleſiam ſuam efformans, ſibi propoſuit, quem-

quemque sibi proponit Ecclesia ipsa in decretis, quæ secundum divini sui Fundatoris mentem, potestatemque, quam ab eo accepit, ad hominum salutem edit.

Inter capita ad salutem minime necessaria, super quibus generalia concilia errare possunt, recensentur quæstiones mere philosophicæ, quæstiones juris humani tantum, facta non revelata, & generatim quicquid in sacris Litteris, aut in Traditione non continetur.

O B J E C T A.

Conciliorum generalium infallibilitati opponuntur hæc ; 1. decretum generalis concilii Lugdunensis, an. 1245. quod Imperatorem Fridericum deposuit; 2. decretum aliud generalis concilii Lateranensis, an. 1215. quod Principum hæreseos fautorum subditos a præstito fidelitatis jurejurando absolutos declarat, eorumque terras acquisitioni Catholicorum exponit; 3. decreta Sessionum XIV. & XVII. concilii Constantiensis, in quibus declarantur excommunicati, suisque dignitatibus, seu ecclesiasticis, seu sæcularibus spoliati, quicunque concilii statuta violaverint, absque ulla distinctione, vel exceptione Regum, Imperatorum, Principum, summorum Pontificum, Cardinalium &c. 4. conciliorum decreta, quæ disciplinam per præcedentia, tametii generalia, concilia statutam mutarunt; 5. S. Augustini, in capite 3. libri II. contra Donatistas, testimonium, quod est ejusmodi: *Ipsa concilia, quæ per singulas regiones, vel provincias sunt, plenariorum conciliorum auctoritati, quæ sunt ex universo Orbe Christiano, sine ullis ambagibus cedere; ipsaque plenaria sæpe priora posterioribus emendari, cum aliquo experimento verum aperitur, quod clausum erat, Et cognoscitur, quod latebat;* 6. Græcæ Ecclesiæ a Latina separatio, quæ efficit, ut, post hanc epocham, nullum œcumenicum, & vere generale concilium in Latina Ecclesia celebrari possit.

Respondemus ad oppositionem primam, Fridericum Imperatorem non a generali Lugdunensi concilio, an. 1245. sed ab Innocentio Papa IV. coram concilio, depositum fuisse; ex quo factum, ut Papa hic non uteretur, ad hanc depositionem, for-

formala, *Sacro approbante concilio*, ex consuetudine a summis Pontificibus tunc servata, sed hac: *Sacro præsente concilio*, coram concilio; quod probat Friderici depositionem opus fuisse solius Papæ Innocentii IV. non autem Lugdunensis concilii.

Ad oppositiones duas, quæ sequuntur, cum Bossuetio, & Fleurio, respondemus, conciliorum Lateranensis, & Constantiensis decreta, quæ temporales Potestates impetunt, edita fuisse ex condicto cum ipsis Potestatibus, Principum Oratoribus, qui iisdem conciliis intererant, in id consentientibus suorum dominorum nomine, qui præjudiciis, & erroribus temporis, quibus prava studia tum quidem in usu posita causam præbuerant, imbuti erant. Alia responsio, quam memoratis decretis adhibet Bossuetius, ejusmodi est: (*Defens. Cler. Gall. Part. II. lib. 8. cap. 10.*) concilia, quorum opus ea sunt, tamquam veram, certamque posuisse falsam opinionem directæ, vel indirectæ potestatis Ecclesiæ in Regum temporalia, sed eam tamen nec expendisse, nec statuisse, ac ne minimam quidem cogitationem in iis fuisse, ut dogmatis vim eidem adderent. Satis hæc responsa, superque sunt ad impediendum, ne qua consecutio ex quorundam generalium conciliorum in Regum temporalia molitionibus contra eorumdem sanctorum coetuum infallibilitatem trahatur. Iis exprobrari id unum potest, quod falsas opiniones quasdam pro veris habuerint, atque adeo in praxi, per facti vias, easdem secuta fuerint; at id eorum infallibilitati nocere non potest, cum id ipsis consilii non fuerit, ut eos errores, seu falsas opiniones, tamquam fidei articulos proponerent, & in dogmata erigerent: quia non nisi generalium conciliorum decisiones afficit infallibilitas, quam Christus Dominus iisdem promisit. Potest ergo generale concilium falsam opinionem ut veram ponere; potest etiam re ipsa eandem sequi, eive aliqua alia ratione, quam per definitionem, auctoritatem tribuere, atque ita veritatem huic falsæ opinioni contrariam indirecte obsecrare, & infirmare: quia in suis tantum decisionibus, secundum promissa Christi Domini, est infallibile, ac dum falsam aliquam opinionem, haud solemnem in modum decedit, pro-

missa subsistunt perinde, ac veritas falsæ opinioni contraria, tametsi non sine aliqua obscuracione, ac deliberatione. Non ita res haberet, si concilium falsam, aut quamvis aliam non revelatam opinionem decideret; tum vero infallibile esse desineret, certeque falleretur, id pro revelato, & pro fidei capite præbens, quod ejusmodi non est. Falsum, Dei nomine, testimonium ferret, id eum revelasse declarans, quod reapse non revelavit. Pro certo igitur habendum est, nec opposita concilia, nec eorum ullum, quæ universim tamquam œcumenica suspiciuntur, Ecclesiæ directam, vel indirectam in Regum temporalia potestatem, aut definiisse, aut definire potuisse; quia Regum independentia, quoad caput hoc, est veritas certa, cui in sacris Litteris, ac Traditione, in utroque scilicet sacro revelationis deposito, inconcussa fundamenta suppetunt, quæque, quominus semper in Ecclesia doceretur, non obfuit obscuratio, quam quibusdam sæculis eidem attulit temporum calamitas, quod probat Gallicæ nationis, ejusque Theologorum reclamatio, cum Bonifacius VIII. decimo tertio labente sæculo, id sibi sumpsit, ut per Bullam, quæ incipit, *Unam sanctam*, summorum Pontificum in Regum personam, ac temporalia potestatem fulciret.

Mutationes, quæ in disciplina contigerunt, quam generalia concilia statuerant, horum conciliorum, super disciplinæ capitibus, fallibilitatem non probant; Ecclesiasticæ solum disciplinæ mutabilitatem evincunt. Dicere, concilium generale super disciplina falli non posse, est dicere, nullum disciplinæ caput, in decisionis modum, ab eo statui posse, quod fidei, quod moribus, quod Dei legi, quod fidelium salutis repugnet; non inde tamen sequitur omne disciplinæ caput, a generali concilio statutum, esse immutabile. Econtra, disciplina, suapte natura, mutationi obnoxia est: quia a temporum, locorum, personarum circumstantiis pendet, fierique potest, ut quod certo quodam tempore, certis quibusdam in locis, & quoad certas quasdam personas bonum est, aliis temporibus, aliis in locis, & quoad alias personas id esse desinat, aut perniciosum evadat. Disciplina ergo a generalibus conciliis statuta mutari potest; & quidem

dem, non semel, mutationes plures, absque eorum infallibilitatis detrimento, passa est. Fieri quoque potest, ut disciplinæ caput a generali concilio statutum bonum sit ipsum per se, nihilque seu fidei, seu moribus contrarium continet, quin omnibus Catholici nominis regionibus congruat, quibus id juris est, ut suas quæque veteres, & legitimas consuetudines servant; ac ne id quidem generalium conciliorum, superdisciplina, infallibilitati officit. Hinc fit, ut, quamvis Tridentinum concilium ut œcumenicum, & quod inde consequitur, ut infallibile per universam Ecclesiam receptum sit, illud tamen Gallia, super pluribus disciplinæ capitibus, quæ nationis usibus, & libertatibus adversantur, nec recipiat, nec sequatur.

Duplex ratio præsto est, qua explicetur allata S. Augustini sententia „ generalia nempe concilia a posterioribus ejusdem generis conciliis emendari posse, cum id, quod antea non innotescebat, opera tandem, & animi contentione detegitur. “ Prima, magisque communis explicatio est, S. Augustinum, eo loci, de iis tantum decretis loqui, quæ versantur super quibusdam facti, & disciplinæ capitibus, quæ experientia detegi possunt, non autem de veritatibus revelatis, quæ scilicet per experientiam non deteguntur.

Explicatio ejusmodi altera est, ibi S. Augustinum de decretis loqui, quæ dogma spectant: vult enim ostendere in Opere toto, e quo allatum testimonium depromptum est, Baptismi extra Ecclesiam collati validitatem, quam tamquam dogmaticum caput certo spectabat. Quomodo ergo S. Doctor generalium conciliorum, super dogmate, infallibilitatem propugnare potest, eodemque tempore dicere concilia hæc, quoad dogma ipsum, a posterioribus conciliis corrigi posse? Hæc sane ratio: cum ait Augustinus generale concilium a posteriori concilio, super dogmate, corrigi posse, non loquitur de generali concilio, quod post accuratam discussionem, solemnem in modum aliquod dogma deciderit: quoniam per ejusmodi decisionem omnibus disputationibus finem imponi profitetur, neminem non ei cedere debere, futurumque fuisse, ut eidem cederet Cyprianus ipse, siquidem aliquod

quod ejusmodi concilium, contra atque ipse sentiebat, ejus ætate statuisset. De generali concilio loquitur, quod doctrinam haud ita ad veritatis regulas exactam traderet, quemadmodum S. Cyprianus, quæ ejus privatim sententia erat, eam suo in concilio tamquam opinionem, quæ problematis loco esset, proponebat, quin alios juberet eandem sequi, eosque damnaret, qui abnuerent. Evidens porro est, generale concilium, quod doctrinam quamlibet non aliter traderet, haud eam solemnem in modum decisurum esse, & a posteriore concilio corrigi posse, quod diligentius quæstionem expenderet, quin contra generalium conciliorum in dogmaticis quæstionibus infallibilitatem quidquam inferri posset: quia hæc generalium conciliorum infallibilitas non nisi solemnes eorum decisiones, in maturi, satisque accurati examinis consecutionem, afficit.

Porro græcæ Ecclesiæ a Latina separatio, nostra quidem sententia non impedit, quominus Latinæ Ecclesiæ concilia œcumenica sint, quandoquidem cum Christus Dominus S. Petri sedem, unitatis Ecclesiæ centrum statuerit, nemo se ab hac sede separare potest, quin se ab Ecclesia per schisma separet, ac se ab ea separans, jura, & auctoritatem, quæ ibidem obtinebat, amittat, ut docent S. Cyprianus, in suo de Ecclesiæ unitate Tractatu, S. Augustinus, *serm.* 255. & cæteri ad unum omnes Patres.

S. V.

Mutuanturne generalia Concilia suam infallibilitatem a Papæ confirmatione?

Hujus quæstionis pendet solutio ab alia, scilicet, utrum Papa generali concilio, totique Ecclesiæ superior sit, an vero generale concilium, quod universam Ecclesiam repræsentat, sit Papæ superius. Si generale concilium est Papæ superius, clarum est, suam illud infallibilitatem a papali confirmatione non mutuari, & quin ab hac pendeat, eadem gaudere; jam vero generale concilium supra Papam esse, veritas est, quam Gallicana Ecclesia acriter propugnat, quæque innumeris auctoritatibus, invictisque rationibus nititur, & quam hoc loco, quam late patet, exponere, instituti nostri, & officii est.

I.

Ex Sacra Scriptura.

Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam (Ecclesiam)
Matth. XVI.

Dic Ecclesiae ; si autem Ecclesiam non audierit , fit tibi sicut ethnicus , & publicanus. Matth. XVIII.

Ecclesia Dei vivi , columna , & firmamentum veritatis. I. Timoth. 3.

Non Petro , neque ejus successoribus dictum est , sed Ecclesiae , ut in eam portæ inferi non prævalerent ; ad Ecclesiam , non ad Petrum Christus Dominus supremam , & peremptoriam sententiam subituros fideles mittit ; veritatis columna , & fulcrum Ecclesia nuncupatur ; Petro igitur , ejusque successoribus superior Ecclesia est.

At , inquiunt , qui contra stant , Petrus Ecclesiae fundamentum est , ex iis Christi Domini ad eam verbis : *Tu es Petrus , & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam* ; jam vero non a domo fundamentum pendet , sed domus a fundamento.

Textum hunc Patres alii aliter explicant ; eos Launojus , *Part. V. Epist. 7.* tribuit in classes omnino quatuor. Prima eorum est , qui super S. Petro ædificatam Ecclesiam docent ; & hi quidem septendecim numero sunt. Patrum est altera , qui Ecclesiam super omnibus Apostolis extructam , & hos omnes ei fundamenti loco esse docent , & ab hac explicatione sunt Patres octo. Eos complectitur classis tertia , qui , per petram , fidem intelligunt , cujus S. Petrus , e vestigio , professionem ediderat. Hujus tertiæ explicationis propugnatores recenset Laujonius Patres quadraginta quatuor. In quarta , eaque ultima classe sunt , qui Christum Dominum ipsum eam petram esse contendunt , super qua Ecclesia constructa est ; hanc Patres sexdecim sententiam tuentur. Nec desunt e Patribus , qui per petram intelligunt fideles homines singulos , qui Christum Dominum confitentur , aliique , qui putent fundamenti titulum , de quo hoc loco sermo est , Apostolorum personæ proprium , & peculiarem esse , nec ad eorum

rum successores migrasse. Apostoli, inquiunt, erant Ecclesiae fundamenta: propterea quod ipsi Spiritus sancti plenitudinem, & fidei perfectionem acceperant, ut omnium primi Evangelium nunciarent, Ecclesiaeque fundamenta jacerent; at id omne erat eorumdem proprium, iisque tantummodo conveniebat: quoniam non semper aedificii fundamenta jaciuntur. Apostoli ergo jecerunt Ecclesiae fundamenta, eorumque successores super ejusmodi fundamentis semel jactis aedificaverunt. Perspicuum est, per has posteriores explanationes quinque nullam S. Petro praerogativam tribui, primamque tantum eidem favere videri; verum ad animadversionum, quae sequuntur, lumen evanescit haec ipsa favoris species. Animadversionum prima est, Patres, qui prioris significatione propositum sacrae scripturae textum accipiunt, paucos esse, si cum aliis Patribus, qui eundem aliter explicant, conferantur, nihilque proinde ex iisdem inferri posse, quod S. Petri superioritati, quam vocant, patrocinetur, ex ea regula apud Catholicos omnes recepta, a Tridentino concilio adoptata, insertaque a Pio IV. fidei professioni, quam edere jubentur, quicumque ad Ecclesiam redeunt, videlicet, „ Sacram Scripturam interpretandam non esse nisi ex unanimi Patrum consensu. „ Animadvertendum est, secundo loco, Patres, qui Petrum aiant Ecclesiae fundamentum esse, eandem Apostolis praerogativam tribuere. *At dicis, inquit S. Hieronymus, super Petrum fundatur Ecclesia; licet hoc ipsum alio in loco super omnes Apostolos fiat, & cum illi claves regni caelorum accipiant, & ex aequo super eos Ecclesiae fortitudo solidetur. (Lib. I. adversus Jovinian.)* In eandem sententiam loquuntur S. Cyprianus, *Epist. 27.* Origenes, S. Basilus, S. Augustinus, &c. Nonne S. Paulus pronunciat fideles esse *superaedificatos super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum?* An vero Apocalypseos cap. 21. versic. 14. non dicitur nova Jerusalem, nova scilicet Ecclesia, habere Apostolos duodecim, fundamenti loco? En verba ipsa: *Et murus civitatis habens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim, nomina duodecim Apostolorum Agni.* Apostolorum igitur quisque fundamentum est. Infereturque hinc, Episcopos singulos, qui

qui Apostolorum successores sunt, supra ipsam Ecclesiam esse? Denique, quacunque demum ratione S. Petrus Ecclesiae fundamentum sit, certum est ejus eum nec primum, nec essentialiale fundamentum esse; id enim convenire Christo tantum Domino potest: *Fundamentum alius nemo potest ponere praeter id, quod positum est, quod est Christus Jesus.* Ergo S. Petrus non nisi secundarium, minus praecipuum, & ministeriale Ecclesiae fundamentum esse potest, cujus ipse pars, & membrum est; jam vero totum est parte majus, & corpus membrorum peculiariter cuique superius est; concilium igitur, quod totum Ecclesiae corpus exhibet, est Papa majus, eique superius; quoniam Papa nunquam nisi Ecclesiae pars, & membrum est.

I I.

Ex Potestate clavium, Ecclesiae concessa.

Per clavium potestatem, intelligitur non modo potestas remittendi, & retinendi peccata, verum etiam ecclesiastica, quam late patet, jurisdictio, omnisque generatim auctoritas, qua ad hominum spiritale regimen, & salutem Ecclesia opus habet.

In clavium potestate veniunt distinguenda duo, proprietas, & ministerium, seu usus, aut exercitatio. Quoniam vero potestas haec non nisi per peculiare actus exerceri potest, compertum proinde fit, hanc exercitationem proxime concessam Ecclesiae non fuisse: quia Ecclesia, perinde atque omnis alia societas, seu communitas, non quidem ipsa per se, sed solum per suos ministros, seu officarios ejusmodi actus edere potest. Id ergo quaeritur, utrum proprietas potestatis clavium, quoad substantiam, collata fuerit immediate Ecclesiae, ut eam ipsa Papae, caeterisque ministris impertiretur, an vero tributa fuerit immediate Papae, ut eam ipsae Ecclesiae, ejusque ministris conferret. Si potestatis clavium proprietas collata fuit proxime Ecclesiae, ut eam ipsa Papae tribueret, Ecclesiam supra Papam esse certum est, quandoquidem persona, quae alicujus potestatis immediatam proprietatem habet, eamque alteri communicat, in eandem personam, quod caput hoc

hoc est, superioritatem habere censetur. At si, contra, potestatis clavium proprietas tradita fuit immediate Papæ, ut etiam ipse communicaret Ecclesiæ, Papa supra Ecclesiam est, seu superioritatem habet supra ipsam.

Distinguenda est etiam, in potestate clavium, potestas ordinis, & potestas jurisdictionis.

Potestas ordinis est potestas radicalis conferendi Sacramenta, prædicandi Evangelium, ferendi leges ad Ecclesiæ spiritale regimen. Characteri sacerdotali, & episcopali addicta est potestas hæc.

Potestas jurisdictionis est jus conferendi reapse Sacramenta, prædicandi reapse Evangelium, ferendi reapse leges, & canones ad Ecclesiæ spiritale regimen. Hæc jurisdictionis dividitur & ipsa bifariam, ut alia sit ordinaria, alia delegata.

Per ordinariam jurisdictionem intelligitur ea, quæ est propria, permanens, utpote addicta, & inhærens titulo, vel officio; ejusmodi jurisdictionis est Episcopi in sua diocesi, aut parochi in sua parochia.

Delegata jurisdictionis nuncupatur ea, quæ tribuitur, titulo commissionis revocabilis ad nutum, a Superiore, cui certi cujusdam territorii demandata est spiritalis administratio.

Hoc posito; certum imprimis est, eos omnes, qui ordinis potestate insigniti sunt, hanc proxime a Christo tenere, quoniam ea non possident nisi ordinationis vi, cujus auctor, institutor, præcipuus minister est Christus ipse, eaque essentialiter inhæret characteri, quem ipsi in ordinatione suscipiunt. Hinc fit, ut quicumque hac ordinis potestate insigniti sunt, possint valide facere, ipsi per se, & Ecclesiæ prohibitione nihil obstante, quicquid, ut validum sit, non nisi hujus potestatis exercitationem postulat, seu licita sit, seu illicita. Ita sacerdos, contra Ecclesiæ prohibitionem, valide consecrare potest.

Id igitur unum quaeritur, Ecclesiæ proprietatem, quoad potestatem jurisdictionis a Christo Domino proxime acceperit, ut eadem reapse, seu per actualem exercitationem, utendi jus Papæ, cæterisque ministris tribueret, an vero Papa ipse hac prærogativa gaudeat.

Ultra-

Ultramontani contendunt, hanc ecclesiasticæ jurisdictionis potestatem traditam fuisse a Christo Domino proxime S. Petro, qui eam, secundum omnem plenitudinem, ad Papam transmisit; ac proinde Papam unum, & unicum eam possidere jure divino, ut ejusdem, quos ipse voluerit, participes faciat; alios vero ministros eam ab ipso tenere, ejusque non nisi vicarios esse; eum posse, pro arbitrato, eorundem facultates suspendere, aut limitare, ejusque auctoritatem superiorem esse auctoritati Ecclesiæ, seu dispersa sit, seu in generali concilio congregata.

Afferunt econtra Galli, potestatem hanc proxime Ecclesiæ concessam fuisse, Ecclesiæ, inquam, primum quidem per S. Petrum, deinde vero per reliquos Apostolos repræsentatæ; adeoque hujus potestatis omnem vim, seu totalitatem residere in universitate pastorum, qui tamquam Apostolorum successores, hanc ipsam, ut ii, proxime a Deo tenent, propterea, quod eorum muneribus succedentes; omnibus eorundem juribus, & privilegiis successerunt; & hæc ipsa eodem titulo, eademque ratione possident. *Hæreditario jure Episcopi succedunt Apostolis; & cum ita succedunt, a Christo, ut Apostoli, potestatem jurisdictionis obtinent.* (Nicolaus I.) Hæc Gallicanæ Ecclesiæ sententia nititur unanimi, citra omnem exceptionem, Patrum consensu. Videri possunt S. Cyprianus, *De Unit. Eccles.* S. Ambrosius, *de Dignit. Sacerdot. cap. 2.* S. Joannes Chrysostomus, *Homil. 79. in Matth.* S. Hieronymus, *Lib. 1. contra Jovin.* S. Augustinus, *Lib. de Agone Christi, cap. 30. & Enarrat. 2. sup. Psalm. 109. & Tract. 50. & 118. in Joan.* S. Cyrillus Alexandrinus, *Lib. 12. in Joann.* S. Fulgentius, *Lib. de Fide ad Petrum, cap. 30.* Sanctus Gregorius Magnus, *Lib. 6. Exposit. in cap. 16. Lib. 1. Reg. cap. 3.* Beda, *in cap. 19. & 21. Matth. &c.*

Satis nobis hoc loco fuerit S. Augustini testimonium afferre, qui Enarratione in Psalmum 108. ita loquitur: *Quædam dicuntur, quæ ad Apostolum Petrum proprie pertinere videntur, nec tamen illustrem habent intellectum, nisi cum transferuntur ad Ecclesiam, cujus ille agnoscitur in figura gestasse personam, propter primatum, quem in discipulis habuit; sicuti est: Tibi da-*

be claves regni caelorum. Addit S. Doctor (Tract. 124. in Joann.) : Ecclesia ergo , quæ fundatur in Christo , claves ab eo regni caelorum accepit in Petro ; & in Libro de Agone Christi , cap. 30. Huic enim Ecclesiae claves regni caelorum datæ sunt , cum Petro datæ sunt , & cum ei dicitur , ad omnes dicitur : Paſce oves meas. Ergo S. Petro , sed prout ipse totam Ecclesiam repræsentabat , id dictum est , seu toti potius Ecclesiae , in Petri Persona. Eadem , quæ S. Augustini , omnium Patrum mens , & sententia est ; asserunt omnes S. Petro , tamquam symbolo unitatis Ecclesiae universæ , claves promissas fuisse , & cæteros omnes Apostolos eas recepisse , unumquemque peculiariter , tamquam peculiarium Ecclesiarum symbolum , quas instituere debebant : Claves non homo unus , sed unitas accepit Ecclesiae , subdit Sanctus Augustinus , Serm. 295.

Claves igitur acceperunt Apostoli pro peculiaribus Ecclesiis , quarum fundamenta posuerunt , iisdemque Ecclesiis proprie Christus Dominus eas tradidit , dum earum fundatoribus tradidit , quoniam non his tradidit nisi tamquam earum Ecclesiarum figuris , imaginibus , repræsentatoribus , & quidem pro ipsis Ecclesiis : quod ita Tostatus explicat : Claves illæ datæ sunt a Christo toti Ecclesiae. Quia tamen non poterat universæ Ecclesiae dispensare illas , cum non esset aliqua persona , eas Petro dedit nomine Ecclesiae Hinc leviter apparet , quomodo , mortuo Petro , potest eligere successorem , & eligendo confert eam potestatem. Hoc idem patet in communitatibus. Si enim aliqua communitas , vel collegium est , ibi erit jurisdictio ; & quia non potest administrari per universam societatem , administratur per unum de communitate. Non est tamen jurisdictio in illo ita , ut non sit in communitate ; sed est magis in communitate ; quia antequam ille constituatur in judicem , vel rectorem , nullam habet jurisditionem ; illo mortuo , vel cadente , non penitus exspirat jurisdictio. Potest alias præfici in rectorem , vel judicem , non tamen posset hoc fieri , si non remaneret jurisdictio in communitate. Ergo ipsa communitas habet magis jurisditionem. Adhuc patet hoc ; quia , sede vacante , Capitulum habet omnia , quæ pertinent ad jurisditionem Prælati , licet non ea , quæ sunt ordi-

ribus; ergo videtur, quod jurisdictio illa radicalius erat in Ecclesia, quam in Prælato. (In Cap. XV. Num. quæst. 48.)

Nobis opponuntur hæc. 1. Claves traditæ fuere S. Petro, Ecclesiam repræsentanti, quemadmodum Rex suum ipsius regnum, suum dux exercitum, suam pater familiam, suam superior communitatem repræsentant; quod id pōnit tanquam certum, S. Petrum supra Ecclesiam superioritate gaudere. At hæc non est explicatio Patrum, qui ajunt una voce, claves S. Petro promissas fuisse, ut pastorum, & Ecclesiæ unitas commendaretur, non autem ut S. Petri supra Ecclesiam superioritas designaretur, seu potius claves non homini datas fuisse, sed unitati Ecclesiæ, quæ S. Augustini locutio est. *Claves non homo unus, sed unitas accepit Ecclesiæ; (Serm. 295.)* ex quo fit, ut, quemadmodum P. Alexander animadvertit, omnes Theologi, post Magistrum sententiarum, claves a Christo datas appellaverint claves Ecclesiæ, non autem S. Petri: *Quia immediatius Ecclesiæ traditæ sunt, quam Sancto Petro, illique commissæ tanquam Ecclesiæ personam regenti. (Hist. Ecclesiast. Sæc. XV. Dissert. 8. num. 53.)*

2. Papa, prout successor est S. Petri, cui suas oves, suosque agnos pascendos Christus Dominus commendavit, pastor est totius gregis fidelis, videlicet totius Ecclesiæ, seu congregata sit, seu dispersa, seu suis in ministris spectetur, seu suis in membris inferioribus, qui laici sunt, consideretur; jam vero pastor suo ipsius gregi superior est; & pastoris est suum gregem regere, eique imperare, non autem gregis, suum pastorem regere, eique imperare. Falsa ratiocinatio! Hæ Christi Domini locutiones: *Pasce oves meas, pasce agnos meos*, metaphoricæ loquendi rationes sunt, quæ nihil aliud significant, quam Christum Dominum S. Petro eam curam, & sollicitudinem contulisse, ut per doctrinam, & institutionem, sancti verbi pane fideles aleret. Velle metaphoram hanc urgere, & contendere S. Petrum, quoad Ecclesiam, pastori, quoad gregem, & Ecclesiam, quoad S. Petrum, gregi, quoad pastorem, omnino similes esse, est aperte a ratione aberrare; est e gradu ejicere totum corpus Ecclesiæ, magisque peculiariter episcopale corpus, dum cum grege comparatur, qui

rationis est expers, aut, qui sua saltem ratione uti non potest, nisi ut pastoris, a quo tamquam supremo Domino ducitur, voci ad Imperium compositæ cæcus obediat; est id reliquos omnes pastores cæcæ obedientiæ subdere, eoque redigere, ut in Ecclesia nonnisi veluti quædam automata prodeant, ii scilicet, quibus pascendi gregis cura concredita est, ut S. Petro, qui eos repræsentabat, cum sibi dictum audiit: *Pasce oves meas*; ii, quibus S. Petrus ipse commendat, ut voluntaria prorsus affectione, & quin super Domini hæreditate dominentur, gregem sibi demandatum pascant; est denique in despoticum principem erigere præcipuum Ecclesiæ ministrum, primumque œconomum, primum dispensatorem bonorum ejusdem Ecclesiæ, contra Christi Domini exemplum, expressumque jussu, qui venit, ut ipse ait, serviendi animo, non autem ut ei servitium exhiberetur, quique suis omnibus Apostolis, sine exceptione, mandavit, ut in sua ipsorum auctoritate, suoque regimine nonnisi simplicitatis, suavitatis, sapientiæ, patientiæ, humilitatis, studii, charitatisque specimina, amota quavis elationis, dominationis, imperii specie, exhiberent. Ita quidem omnes Episcopi faciunt, pastorum titulo satis, cujus una cum Papa participes sunt, quique iis est cum ipso communis, ut omnes Ecclesiæ Patres testantur, præsertim vero S. Augustinus in hæc verba: *Et quidem, fratres, quod Pastor est (Christus), dedit & membris suis; nam & Petrus pastor, & Paulus pastor, & cæteri Apostoli pastores, & boni episcopi.* (Tract. 47. in Joann.)

Idem omnino responsum iis dandum est, qui Papam esse ajunt Ecclesiæ caput, patrem, sponsum, &c. Omnes hi tituli qui Papæ tribuuntur, quibusque, ratione habita, Episcopi quoque insigniuntur, quin eorum quispiam se Ecclesiæ superiorem esse contendat, id unum significant, inter dignitatem, officium, munia Papæ, & Episcoporum, ac omnium generatim ministrorum hierarchorum Ecclesiæ, dignitatem, officium, quoad munia capitis communitatis, patris-familias, sponsi, &c. similitudinis aliquid interesse; sed hi tamen tituli perfectam, absolutamque inter res, quæ mutuo conferuntur, similitudinem existere non significant. Non est igitur Papa naturale

caput Ecclesiæ, cujusmodi est humani corporis caput; ejus-
 ne morale quidem, essentialis, ac præcipuum caput est; ejus-
 modi caput est unus, & unicus Christus Dominus; Papa
 nihil est aliud, quam Ecclesiæ secundarium, & ministeriale
 caput, primus minister, primum membrum semper a corpore
 pendens. quoniam, ut ait S. Hieronymus in hanc rem: *Si*
auctoritas quæritur, orbis major est urbe. (Can. Legimus, dist. 63.)
 Unus etiam, & unicus Christus Dominus est pater, & spon-
 sus essentialis Ecclesiæ, quemadmodum unus quoque ipse
 supremus ejusdem magister est. Non ea est Papæ in Ec-
 clesiæ auctoritas, quæ patri in familiam; non ipse, sed
 Christus suo eam Sanguine genuit; ei sollicitudinem, &
 amorem debet, qui patris est, quin super ipsam paterna po-
 testate polleat, quia nec familia, nec Ecclesia ejus est, sed
 familia, & Ecclesia Christi Domini, cujus non nisi vicarius,
 œconomus, & depositarius Papa est. Denique Papa non ita
 Ecclesiæ, ut sponsæ sponsus, conjunctus est, quia non unum,
 idemque cum ea corpus efficit, & quia, seu per mortem,
 seu per divortium, ab eadem sejungi potest.

III.

Ex longa ad generalia Concilia confugiendi consuetudine.

Quoties in Ecclesia, super dogmate, ac disciplina, graves
 disputationes coortæ sunt, ad eas finiendas perfugium in ge-
 neralibus conciliis quæsitum est, e summorum Pontificum
 ipsorum sententia, qui omnium primi petiere concilia, quæ
 eorum judicia, cum opus esset, moderarentur, aut reforma-
 rent. Estne necesse Apostolum eligi in Judæ locum, Diaco-
 nos institui, de legalibus cæremoniis quæstionem finiri? S.
 Petrus fratres cogit, qui nihil non unanimi consensu deci-
 dunt. Cum S. Athanasius ad Julium Papam scribit, Papa
 hic, datis in Orientem litteris, monet, tametsi eam ipse cau-
 sam cum Italiæ Episcopis judicaverit, nihilominus novum
 concilium, quod Sardicense fuit, cogi oportere ad eam quæ-
 stionem, sententiamque, quam ipse pronuntiaverat, expen-
 dendam.

Papa Liberius ab Imperatore Constantio petiit & ipse concilium aliud, quod eandem causam ad trutinam revocaret. Papa Damasus, & Occidentis Episcopi a Theodosio Imperatore generale concilium postularunt, in quo Orientis negotia ad exitum perducerentur. Innocentius I. concilium petiit, in quo S. Joannis Chrysostomi causa decideretur.

Eutychen per Epistolam dogmaticam damnaverat S. Leo, quem tamen id non impediit, quominus ab Imperatore Theodosio generale concilium exposceret, quod ejus judicium expenderet. Concilium hoc Ephesi habitum fuit, suosque S. Leo ad illud legatos misit.

Papa Vigilius trium Capitulorum damnationi subscribere recusavit; & promisit fore, ut generalis concilii decisioni se dederet; eique reapse se dedit, contra atque ipse sentiebat.

Innocentius III. Philippo Augusto, divortii cum conjugē facultatem petenti respondit in hæc verba: *Si super hoc absque generatis deliberatione concilii determinare aliquid tentaremus, præter divinam offensam, & mundanam infamiam, quam ex eo possemus incurrere, forsan ordinis, & officii nobis periculum immineret. (Lib. 3. reg. 15. Epist. 104.)*

Id etiam probat generale concilium supra Papam esse, quod a Papa ad concilium generale, non autem a generali concilio ad Papam appellatio institui consuevit; neque enim a superiore ad inferiorem, sed ab inferiore ad superiorem interponitur appellatio. Nobis satis fuerit exempla in hanc rem duo, quæ in Ecclesiæ Historia insignia sunt, in medium offerre.

Primum est negotium celebrationis Paschatis. Dum Asiaticorum consuetudo, quoad celebrandi Paschatis diem, non nisi Papæ Victoris, & Romanæ Ecclesiæ judicio damnata fuit, nec tamquam hæretici, nec tamquam schismatici fuere, qui eam propugnabant, at statim ac Nicænum primum generale concilium decrevit, ut Pascha, die Dominica, celebraretur, schismatici haberi coepti sunt, quicunque ad ejus decretum se conformare renuerent.

S. Cypriani cum Papa S. Stephano disputatio exemplum alterum nobis suppeditat. Sanctus hic Papa, contra S. Cypriani sententiam judicaverat ab hæreticis collatum Baptisma vali-

validum esse; hac tamen decisione nihil obstante, S. Cyprianus sententiam suam propugnare potuit, & reapse propugnavit, quin esset hæreticus, quoad quæstio, per generalis concilii decisionem, peremptorio iudicio finiretur.

§. IV.

Ex Summorum Pontificum in id consensione.

Summorum Pontificum plures, doctrinæ, & virtutum laude præcipui ingenue facti sunt, generalium conciliorum canonibus se subesse, nec posse se ab iis dispensare, nisi in iis casibus, in quibus concilia ab iisdem ipsa canonibus dispensassent.

Nos omnia secundum canonem facimus. Jul. I. Epist. ad Orient.

Dominentur nobis regulæ, non regulis domitemur; sintus subiecti canonibus, qui canonum præcepta servamus. Coelestinus I. Epist. ad Illyricos Episcopos.

Nimis improba, nimis sunt prava, quæ sacratissimis canonibus inveniuntur esse contraria . . . Absit a conscientia mea, ut tam prope cupiditas studiis meis adjuvetur . . . Sancti illi, & venerabiles Patres, qui in urbe Nicæna sacrilego Ario cum sua impietate damnato mansuras usque in finem mundi leges ecclesiasticorum canonum condiderunt, apud nos in toto orbe terrarum in suis constitutionibus vivunt; & si quid usquam aliter, quàm illi statuerunt, præsumitur, sine cunctatione cassetur, ut, quæ ad perpetuam utilitatem generaliter instituta sunt, nulla commutatione varientur. S. Leo I. Epist. 53. nunc 80. ad Anatolium.

Confidimus, quod nullus jam veraciter Christianus ignoret, cuiusque synodi constitutum, quod universæ Ecclesiæ probavit assensus, non aliam magis exequi sedem oportere, quàm primam. Gelasius I. Epist. ad Episcopos Dardaniæ.

Necesse nobis est, quicquid synodalis decrevit auctoritas, inviolabiliter custodire. Agapetus, Epist. ad Cæsarium Arelat.

Solet sancta, & apostolica Sedes, pleraque considerata ratione tolerare, sed nunquam in suis decretis, & constitutionibus a consuetudine canonice traditionis discedere. Gregorius VII. Lib. 2. Epist. 5.

Contra Deum, & sacrorum canonum sanctiones nulli omni petitioni possumus præbere consensum. Eugenius III. *Epist.*

Videri etiam possunt Papa Zosimus, in Epistola *ad Episcopos Galliae*. Innocentius I. *Epist. ad Victoric. Rothom.* Simplicius, *Epist. ad Acacium*, Symmachus, *Epist. ad Concil. Arlat.* Martinus I. *Epist. 5. ad Ioann. Philadelph. Episcopum*. Zacharias, *Epist. 1. ad Bonifac.*

V.

Ex Generalium Conciliorum definitionibus, & factis.

Generalia concilia definire, se posse judicare, damnare, & deponere summos ipsos Pontifices, eosque re ipsa judicarunt, damnarunt, & deposuerunt.

1. Concilium Pisanum, quod an. 1409. habitum est, omnium Christianorum Principum jussu, decretum edidit, quod generalis concilii supra Papam superioritatem statuit, supremo Pontificatu Benedictum XIII. & Gregorium XII. deposuit, ut Alexandrum V. in eorum locum sufficeret.

2. Constantiense concilium, an. 1414. celebratum, declaravit concilium Papæ superius, & in locum Joannis XXIII. Gregorii XII. & Benedicti XIII. Martinum V. elegit.

3. Concilium Basileense, coactum an. 1431. confirmavit, & renovavit, quartæ; & quintæ Constantiensis Concilii Sessionum decreta duo, quorum unum declarat, generale concilium tenere potestatem suam proxime a Christo Domino, & Papam ipsum, ei parere debere, quod attinet ad fidem, ad schismatis extirpationem, & ad Ecclesiæ, in capite, & in membris reformationem; alterum vero declarat, acriter puniendum esse, quicumque non paret Constantiensis, aut alterius, cujusque, concilii decretis, etiamsi Papa esset.

Difficultatum solutio, quæ contra hæc tria concilia proponuntur, iis in locis occurret, in quibus eadem in analysi collocantur.

VI.

Ex Universitatum, & Theologorum Sententia.

Universitas Parisiensis, adeo inter cæteras omnes celebris, quamque, summi Pontifices, nullo non tempore, laudibus

cummu-

emularunt, semper concilii generalis supra Papam superioritatem, tamquam unum e capitibus, quæ ecclesiasticæ disciplinæ fundamenta sunt, propugnavit. Ea solemnem in nodum, an. 1303. declaravit, se appellationi adhærere, quam Philippus Pulcher, Galliarum Rex, a Bonifacio Papa VIII. ad generale concilium interposuerat. An. 1429. Sarrafinum adegit, ut propositionem assereret ex diametro huic oppositam, quam ipse protulerat: *Quandocunque in aliquo concilio generali aliqua instituuntur, tota auctoritas dans vigorem statuti in solo residet summo Pontifice; omnes aliæ potestates de jure nihil possunt, contra summum Pontificem.* An. 1491. appellavit ipsa a Papa Innocentio VIII. ad generale concilium, super Ecclesiæ, & Ecclesiasticorum libertate. Eandem doctrinam confirmavit an. 1663. cum, Ludovico Rege XIV. requirente, suam ut sententiam super quibusdam articulis diceret, pronuntiavit ad articulum quintum, haud se docere, Papam supra œcumenicum concilium esse. Ad extremum, die 26. Maji sequentis an. 1664. Librum damnavit Jacobi Vernantii, qui, inter alia, assererat Ecclesiam in generali concilio congregatam, proxime a Deo jurisdictionem, & auctoritatem suam non tenere.

2. Viennensis, in Austria, Universitas, ab Imperii Electoribus interrogata, an concilium Basileense deponendi Papæ Eugenii IV. & successoris eidem dandi plena potestate gauderet, respondit in hæc verba: *Spiritus Sanctus per organum sacri concilii Constantiensis declaravit aperte, talem potestatem habere Ecclesiam, & Concilium eam representans, super omni hominem, etiamsi Papalis existat dignitatis.*

3. Erfordiensis in Germania Universitas, in Tractatu, quem super Unione, & Neutralitate Principum Electorum edidit, ita loquitur: *Generale concilium subsistens, & firmum, majus, & superius est Papa in his, quæ pertinent ad fidem, schismatum extirpationem, & generalem morum reformationem. Nullus Catholicus intelligere volens potest de hoc dubitare.* Idem docet Universitas Coloniensis, in suo de Concilii, & Papæ Potestate Tractatu, quem ad Theodoricum, Coloniensem Archiepiscopum, misit; idem Cracoviensis in suo de sanctorum

Conciliorum Auctoritate Tractatu, an. 1441. ad Ladislaum, Poloniæ, & Hungariæ Regem misso; & Lovaniensis, ut in Basileensis Concilii Historia memoriæ proditur, quam Æneas Sylvius contexuit.

4. Universitatibus addi possunt celebres Theologi bene multi, cujusmodi sunt Dionysius Chartusianus, *Lib. I. De Auctoritate Papæ, & generalis Concilii, art. 1.* Alfonsus Toftatus, *II. Parte Defensorii, cap. 49. & in cap. 15. Numerorum, quæst. 48. & in cap. 18. Matth. quæst. 108.* Joannes Eckius, *Lib. III. De primatu Petri, cap. 1.* Joannes Driedo, *Lib. IV. De Dogmat. cap. 4.* Thomas Illyricus, in *Clypeo Papali*, Papæ Adriano VI. nuncupato, qui in 4. *Sentent.* eandem doctrinam tradit, Maldonatus, *ad cap. 18. Matth.* Joannes Gersonius, & Jacobus Almanius, in suis Tractatibus, *De Potestate Ecclesiæ, &c.*

VII.

Ex Jure Canonico, & Glossa.

Canon, *Si Papa, distinct. 40.* hæc habet: *Si Papa suæ, & fraternæ salutis negligens deprehenditur, inutilis, &c. . . .* hujus culpas isthic redarguere præsumit mortalium nullus, quia cum illos judicaturus, a nemine est judicandus, nisi deprehendatur a fide devius. Glossa subdit; *Nec velit corrigi; deinde quærit; Quare Papa non potest accusari, de alio crimine, quam de hæresi?* Repondetque: *Certe credo, quod si notorium est, ejus quodcumque crimen, & inde scandalizatur Ecclesia, & incorrigibilis sit, quod inde possit accusari; nam contumacia dicitur hæresis, & contumace dicitur infidelis.*

Ergo ex Jure canonico existit, in Ecclesia tribunal supra Papam positum, in quo ipse judicetur, cum est hæreticus, & ex Glossa quidem, quoties criminum reus colligi nollet, & scandalo esset.

Neque vero quispiam dixerit canonem, *si Papa*, cohærere non posse eum canone, *Nemo judicabit primam sedem . . .* neque enim ab Augusto, neque ab omni Clero, neque Regibus, neque a Populo judex judicabitur. *caus. 9. quæst. 13.* Haud inter se pugnant hi canones duo: quia cum canon *Nemo Pa-*
pam

in sit ab omni Clero judicari non posse, id sibi vult Papam nullo peculiari clero, & ne a Romano quidem judicari esse, at non negat, eundem posse ab universæ Ecclesiæ clero, quæ in œcumenicum concilium coiverit, judicari.

§. VIII.

Ex Rationibus Theologicis.

1. Dogmata ad fidem, moresque, spectantia non uni S. Petro, ejusque Successoribus tantum, sed universæ Ecclesiæ tradita fuere. Est ergo non unius Papæ, sed universæ Ecclesiæ, præ Papa, nos docere, quæ sint ea dogmata, quæ ipsa accepit a Christo Domino: siquidem totum suæ parti præberi debet, eademque superius est.

2. Dogmata concredita Ecclesiæ a Christo Domino, ejusdem sponso, novi fidei articuli, novæ revelationes non sunt, sed æternæ veritates, quæ tamen necesse habent, proponi fidelibus ab Ecclesia, tamquam veritates, quas ipsa reapse accepit a Christo Domino, ut eas hi credere debeant, tamquam fidei articulos, Ecclesiæ, ab ipsius incunabulis, revelatos. Cum Ecclesia caput aliquod controversum fidei esse decidit, haud ea quidem, novum fidei articulum creat, nec magis novam revelationem recipit; sed declarat solummodo, caput illud esse veritatum unam, quæ ei revelatæ fuere, idemque, deinceps a Christifidelibus, tamquam veritatem, & articulum fidei, quam profitentur, credi oportere; jam vero ad hanc declarationem edendam, dignoscendumque, an controversum caput in sacro revelatarum veritatum deposito contineatur, expendendæ sunt, & discutiendæ sacra Litteræ, & traditio, consulendæ peculiæ Ecclesiæ, longe lateque, per orbem diffusæ, ut intelligatur, quid eadem super hoc capite semper crediderint, ne tamquam fidei tradatur articulus, nisi quod semper, & ubique, & ab omnibus creditum fuit, secundum eam Vincentii Lirinensis immutabilem regulam: *Quod semper, & ubique, & ab omnibus creditum est, &c.* Jam quis non videt, generale concilium, ad quod Episcopi ex omnibus Christiani Orbis partibus convenientes, suarum quisque Ecclesiarum fidem ac traditionem afferunt, multo tutius, certiusque, ad reve-

revelatum: veritatem notitiam perventurum, quam facere Papa posset, & quod inde consequitur, illud, ad hanc rem quod attinet, huic prestare?

3. Eadem ratio in oecumenici concilii favorem, præ Papa, militat, quoad disciplinæ capita, quandoquidem certum est, omnium christiani orbis partium Episcopos melius nosse, quam Papam unum, quæ disciplina universim Ecclesiæ congruat.

4. Si concilium oecumenicum non esset Papa superius, necessaria rerum consecutione fieret, nullum adjumentum Ecclesiæ præsto esse, quo Papam hæreticum, corruptum, depravatumque ad scandalum, contumacem, correctionis impotem, eique similes nequam homines, quos in suum patrocinium reciperet, tandem aliquando reprimeret, compesceretque. Qui ergo, tum quidem, Christi Domini erga Ecclesiam suam amor? quæ fides esset, qui eam scilicet ad graviora discrimina redactam sine subsidio relinqueret?

Hæ rationes aliis omnibus momentis additæ, quæ hæctenus in medium attulimus, invicte probant, generale concilium supra Papam esse, suamque proinde infallibilitatem a Papæ confirmatione non mutuari, sed tenere proxime a Christo Domino, promissionum vi, quibus illud certum reddidit se cum eo semper futurum, eique per suum sanctum Spiritum præsto fore, ut impediret, ne falleretur, ut ab eo omnem omnino, in fide, moribus, disciplina, errorem averteret, Generalium igitur conciliorum confirmatio, quam summi Pontifices edunt, eos supra ipsa esse non probat; jus id quoad omnes Episcopos, tamquam fidei iudices, & testes, pertinet, quodque ipsum per se nullam superioritatem inducit: quia Episcopi, conciliorum decreta confirmantes, nihil aliud agunt, quam declarant in iis agnoscere se fidem, quæ semper in Ecclesia tradita fuit, eam se sacræ Scripturæ, traditioni, communi prædicationi consonam judicare, eam se probare, amplecti, eique se subdere. Ergo concilium confirmare, nihil aliud significat, quam illud approbare, acceptare, summumque ei assensum præbere; ejusmodi est, quæ animo insidere debet, locutionis, *confirmatio concilii*, sola, & vera notio, quo-

quoad Papam, perinde atque Episcopos cæteros. Mittebantur ad Papam generalium conciliorum decreta, ut ea probaret, non tamquam eorumdem decretorum superior, sed tamquam iis se ipse subdens, ut toti Ecclesie, a qua edita fuerant, communione se jungeret. Ejus igitur approbatio nihil aliud erat, quam acceptatio ei similis, quæ ex absentibus Episcopis petebatur, quæque nuncupata est *confirmatio*: quia cum omnes Episcopi non nisi per judicium concilia acceptarent, absentium Episcoporum subscriptionibus *confirmationum* nomen tributum fuit. Quamobrem summus Pontifex S. Martinus I. Lateranensis concilii acta, an. 649. in Monothelitas edita ad Gallie Episcopos mittens, eos rogat, ut illius concilii decisionem confirment: „ hæc acta, inquit, una cum vestris „ subscriptionibus ad nos remittite . . . “ *consentientes, & confirmantes.* (*Epist. ad Amand. Traject.*) Id omnino significat vox *confirmatio*, nihil præterea; quod eo fit verius, quod plurrima occurrunt particularia concilia, a summis Pontificibus confirmata, quæ ab aliis conciliis aut revisa, & approbata, aut revisa, & correctæ fuere; quod contingere non potuisset, si creditum esset antiquitus, per Papæ confirmationem. concilio infallibilitatis sigillum, ut ita dicam, impressum fuisse. Papa Melchiades in concilio an. 313. Romæ habito Donatistas damnaverat; non minus tamen eorumdem causa in plenario concilio, de quo S. Augustinus loquitur, revisa fuit. Innocentius I. & Zosimus approbaverant Carthaginensia contra Pelagianos concilia, quorum tamen causa in Ephesino tantum concilio, ad quod Papa Cælestinus omnia ejus litigii acta misit, finita fuit. Papa Liberius concilia confirmavit, quæ S. Athanasium damnaverant, & Sirmiensium formularum eas ediderant, quibus hic Papa subscripsit; haud proinde tamen magis orthodoxa sunt concilia hæc.

OPPOSITIONES.

I. Oppositio. Lectæ fuere, in Chalcedonensis concilii sessione tertia, Litteræ plures ad idem concilium missæ; at in quibus S. Leonis Papæ nomen ante concilii nomen legitur: *San-*

Sanctissimo , & beatissimo , universali Patriarchæ magnæ Romæ Leoni , & sancto universali concilio congregato in Chalcedonensi civitate. Chalcedonense Concilium harum Litterarum inscriptioni non reclamavit ; quod argumento est , illud agnovisse, Papam supra ipsum esse.

Responsio. Litterarum inscriptio , quæ Papæ nomen præponunt generalis concilii nomini , id unum probat, Papam esse primum , & præcipuum concilii membrum , minime vero superiorem eidem esse. Cum ad societatem scribitur, aut societas ad quempiam scribit , harum Litterarum fronti nomen capitis societatis inscribitur , causa exempli , nomen rectoris universitatis , aut decani facultatis , capituli , quin inde tamen rectoris supra totam universitatem, æque ac decani supra facultatem , vel supra capitulum eminentia , seu superioritas inferri possit. Cæterum , si quid evinceret ratio hæc, sane potius evinceret Ecclesiam Papæ , quam Ecclesiæ Papam præstare , cum Ecclesiæ nomen in Litaniis , in Canone Missæ , in cæteris Ecclesiæ publicis precibus ante Papæ nomen occurrat.

II. Oppositio. In eodem Chalcedonensi concilio legitur Dioscori damnatio , quam S. Leonis Papæ , licet absentis nomine , Paschasius ejusdem legatus ediderat , non sine concilii approbatione, in hæc verba ; *Sanctissimus , & beatissimus Archiepiscopus magnæ , & senioris Romæ Leo , per nos , & per præsentem sanctam synodum , una cum ter beatissimo , & omni laude digno beato Petro Apostolo , qui est petra , & crepido Catholice Ecclesiæ , & rectæ Fidei fundamentum , nudavit eum (Dioscorum) jam episcopatus dignitate , quem etiam & ab omni sacerdotali alienavit ministerio.* Porro animadversione dignum est. S. Leonis Papæ legatum non nisi , postquam a concilio rogatus fuerat , hanc in Dioscorum sententiam pronunciasse. Constat ergo concilium agnovisse Papam majorem , quam ipsum , supremaque auctoritate pollere ; alioquin non eum rogasset , ut sententiam ferret , sed ipsum potius eandem contulisset , vel , ut summum , Papam rogasset , ut eam ferret concilii nomine. Idem de pluribus aliis conciliis gene-

generalibus dici potest , quæ haud ægre tulerunt , Papæ , & non conciliorum nomine , sua ipsorum decreta vulgari.

Responsio. Ex agendi ratione , quam Chalcedonense concilium , & alia inierunt , id unum , quod Papæ faveat , inferri potest id ei juris esse , ut generalibus conciliis præsit , ibidem negotia proponat , opinetur primus , eorum decreta pronunciet , indicatque suo nomine , tamquam caput , & præses, non autem tamquam superior conciliorum , quorum nonnisi primum membrum est , ea prorsus ratione , qua Senatus, seu Parlamenti primus præses solummodo primum membrum, non autem superior sui corporis est , quamvis eo jure gaudeat , ut ei præsit , negotia proponat , de quibus illud deliberare debet , judicia pronunciet , ejusque sanctiones edicat. Cæterum , Papa toti Ecclesiæ , seu congregatæ , seu dispersæ, auctoritate , inferior est ; ut enim monet S. Hieronymus , major est totius mundi , quam peculiaris urbis auctoritas ; & Christus quidem Dominus Ecclesiæ universitati ; atque unitati supremam auctoritatem tribuit , cui summus ipse Pontifex subest , ut ejusdem divini Servatoris ea verba probant, quibus S. Petrum ad Ecclesiæ tribunal mittit , tamquam ad omnium supremum , ultra quod nullum amplius existit : *Si peccaverit in te frater tuus , vade , & corripe eum inter te , & ipsum solum Si te non audierit , adhibe testes unum , vel duos Quodsi non audierit eos , dic Ecclesiæ. Si Ecclesiam non audierit , sit tibi sicut ethnicus , & publicanus. (Matth. XVIII. 15.)*

III. Oppositio, Romanum concilium, ann. 504. Ecclesiam regente Papa Symmacho, celebratum, hanc diaconi Ennodii doctrinam probavit: *Aliorum forte hominum causas Deus voluit, per hominem terminari, Sedis istius Præsulem suo, sine quaestione, reservavit arbitrio. Voluit beati Petri successores caelo tantum debere innocentiam.*

Lateranense concilium, ann. 1179. XI. generale, sub Papa Alexandro III. ad Papæ, quam allerum Episcoporum electionem plus circumspectionis afferri vult, quia, cum de Romana Ecclesia agitur, ad superiorem esse non potest perfugio locus : *Quoad Romanam Ecclesiam non poterit ad superiorem ha-*

haberi recusus. Papæ ergo tribunal, tamquam supremum & generalis concilii tribunali superius, hæc duo concilia si stant.

Responsio. Romanum concilium non approbavit, in omnibus, & singulis partibus diaconi Ennodii Apologeticum, quo allata verba leguntur; si enim ita res haberet, dicendum esset concilium, etiam sanctitatem, & impeccabilitatem, summis omnibus Pontificibus tribuisse, secundum hæc alia ejusdem Operis verba: *Ille (beatus Petrus) perennem meritorem dotem cum hereditate innocentie misit ad posteros. . . .* *Quis enim sanctum esse dubitet, quem apex tantæ dignitatis attollit?* In quo se desunt bona acquisita per meritum, sufficiunt, quæ a loci decessore præstantur. Aut enim claros ad hæc fastigia erigit, aut qui eriguntur, illustrat. Cæterum, hoc loco non nisi de particulari concilio agitur, quod, ut summum, declarat, Papam ab alio particulari concilio super moribus judicari non posse, at de generali concilio non idem asserit; quod enim ad fidem attinet, fatetur ubique concilium, Papam Ecclesiæ subesse: *Est a multis antecessoribus nostris synodali ter decretum, atque firmatum, ut oves, quæ pastori suo commissæ fuerint, cum nec reprehendere, nisi a recta fide exorbitaverit, præsumant.* Lateranense porro concilium non aliud sibi vult, quam plus circumspeditionis ad Papæ, quam Episcoporum electionem requiri, quia peculiaribus Ecclesiis, quæ Episcopum eligunt, semper præsto est superior existens, qui, si quod in electionem irreperit, vitium corrigere potest; cum, quoad Romanam Ecclesiam, nullus adsit superior, semper existens, ad quem prompte, & facile confugi possit: quoniam generale concilium, etsi vere Papæ superius, ægre solum, ac non sine magno temporis dispendio cogi potest.

IV. Oppositio. Aliud Lateranense concilium, ann. 1513. sub Papa Leone X. constitutionem edidit, qua Papam omnibus conciliis superiorem declaravit, & contrarium Basileensis concilii decretum abrogavit.

Responsio. Lateranense concilium hoc œcumenicum non habetur; ab eo Parlamentum, & Universitas Parisiensis appellarunt, nationis nomine. Eodem accedit, Papam Leonem

dem X. suam ut sententiam firmet, falsis monumentis, & perperam acceptis auctoritatibus uti. Alexandrina Synodus, & Litteræ, quas ad Papam Felicem ab hac synodo scriptas ait, in causa S. Athanasii, nunquam, Baronio ipso faciente, extiterunt. Ephesinum concilium a S. Leone Chalcedonem translatum esse, absque ullo fundamento pronuntiat; Ephesinum concilium, ann. 431. sine translatione absolutum fuit, & Chalcedonense, convocatum fuit, ab Imperatore Martino, ann. 451. Nec magis feliciter Leo X. sacre Scripturæ, & Patrum auctoritate sibi præsidium quaerit.

V. Oppositio. Romanorum Pontificum plures supra generalia concilia superioritatem ipsi sibi tribuerunt. Id ad Rufum Thessalonicensem ita scribit Bonifacius I. *Talia scripta direximus, quibus universi fratres intelligant, primo convenire se citra tuam conscientiam minime debuisse; deinde de nostro non esse iudicio retractandum; nunquam enim licuit, de eo rursus, quod semel statutum est, ab apostolica sede tractari.* Lucas Holstenius, in *Collect. Synodor. Rom. num. 8.*

Non minus vehementer suam mentem aperiunt Gelasius, in Epistola ad Episcopos Dardaniæ, Nicolaus I. in Epistola 8. ad Michaellem Imperatorem, & Paschalis II. in sua ad Poloniæ Archiepiscopum, cujus quidem postremi hæc verba sunt: *Ajunt, in conciliis statutum non inveniri, quasi Romanæ Ecclesiæ legem concilia ulla præfixerint; cum omnia concilia, per Ecclesiæ Romanæ auctoritatem, & facta sint, & robur acceperint, & in eorum statutis Romana patenter auctoritas excipiatur.*

Responsio. Papa Bonifacius, in ea Epistola, de Episcopis tantum loquitur, qui peculiari titulo Romanæ Ecclesiæ jurisdictioni suberant, cujusmodi erant Illyriæ occidentalis Episcopi, ad quos certe non pertinebat, Apostolicæ sedis iudiciis vel leviter derogare. Nec magis de generali concilio Gelasius, sed de peculiaribus Episcopis loquitur, cum eos non posse asserit, primæ sedis iudicium retractare, & univérse ab hac sede ad alias appellari non posse. Nicolaus I. in eandem sententiam loquitur, & Paschalis II. id unum significat, concilia non ita summorum Pontificum manus ligare, ut iidem de canonum, quos ea condidere, summo jure

quicquam remittere omnino non possint, cum ita expedierit; sed ea potius a Romana Ecclesia vim suam mutuari, ita scilicet, ut Romani Pontifices, aut ea convocaverint, aut eorum convocationi consenserint, aut eorundem decreta probaverint, aut publicaverint, & ad eorundem executionem incubuerint, peculiari quadam ratione, quæ nempe universæ Ecclesiæ clavibus congruit. Cæterum, Romanorum Pontificum, qui se generalibus conciliis præferre videntur, testimonia, nullam licet explicationem paterentur, suum omne robur amittunt, cum iis collata, qui contra sentiunt, non modo, quia hi posteriores, & numero plures, & apertiores sunt, sed etiam, quia longe majoris sunt ponderis, dignique, quorum major ratio habeatur, ob eam causam: quia, ut sibi quispiam supra cæteros jura, & prærogativas tribuat, eum satis est, sui studio trahi, quod ex omnium hominum natura est; contra vero, ut eadem quispiam aliis in sui detrimentum adscribat, a se ipso magnopere abductus, & veritati additus, hoc æque difficile, ac parum commune est.

V. Oppositio. Frequentia concilia, cujusmodi fuere Ariminense, ann. 339. Ephesinum, ann. 449. Constantinopolitanum, ann. 758. quod e trecentis triginta octo Episcopis conflatum erat, sibi que universalis concilii titulum tribuebat, hæc, inquam, concilia errarunt, & a summis Pontificibus reformata fuerunt.

Responsio. Concilia, quæ errarunt, quæque a Romanis Pontificibus reformata fuerunt, non erant generalia, saltem celebratione, exituque, tametsi convocatione quidem ejusmodi esse potuerint, ut infra explicabimus; ac proinde ratio a summis Pontificibus inita, qui ea reformarunt, nullaque, & irrita declararunt, eos supra generalia concilia eminere non probat.

VI. Oppositio. Quicquid generalia concilia spectat, in postrema analysi ad Papam redigitur. Est Papa scilicet, qui ea convocat, qui iis præest, qui ea dirigit, qui confirmat, qui publicat, qui demum efficit, ut eorum decreta executioni mandentur. Ei ergo, quoad hæc concilia, eminentiæ privilegium negari non potest.

Respon-

Responsio. Ad generalia concilia quod attinet, quæ primis Ecclesiæ temporibus habita sunt, Romani Pontifices nec ea convocarunt, nec iis præfuerunt, nec ea confirmarunt; quod evincit antiquitati persuasum non fuisse, acta hæc ex parte eorundem Pontificum necessaria esse; verum, facta etiam hypothese, esse necessaria, contenditur hanc ipsam necessitatem ad Papam generali concilio præferendum nihil conferre. Parlamenti Præsidum primus, universitatis Rector, capituli Decanus eo jure gaudent, ut suas societates convocent, ut iis præsent, ut eas dirigant, ut earum statuta confirment, publicentque, & perficienda curent, quin tamen ex his multiplicibus actis inferri possit, eorum superioritas, quibus ea super suis societatibus efficiendi jus est; id unum inferri potest eos, ad quos hæc jure pertinent, esse suorum quemque corporum capita, & prima membra, in iis tenere primum gradum, & certis quibusdam honoris, sollicitudinis, inspectionis, jurisdictionis etiam, atque auctoritatis, sed quæ nullam superioritatem important, prærogativis gaudere. Quidni isthæc agendi ratio summis Pontificibus, quoad generalia concilia, accommodari possit?

VIII. Oppositio. Generalium conciliorum congregatio pluribus, gravibusque difficultatibus obnoxia est, adeoque Christus Dominus, quin contra præcipuas recti, prudentisque, regiminis regulas peccaret, supremam regendæ Ecclesiæ potestatem iis concedere non potuisset.

Responsio. Hæc duo, supra Papam, quam vocant, superioritas, & Ecclesiæ, ut ajunt, habitualiter regendæ suprema potestas, synonyma non sunt, & cum dicimus, generale concilium esse Papæ superius, non proinde contendimus, generale concilium regendæ habitualiter Ecclesiæ supremam potestatem a Christo accepisse; esset id ex earum rerum genere, quæ reapse ad exitum perducere nequeunt: quia vix, ac ne vix quidem passim cogi generalia concilia possunt, quippe quæ a tam multis causis pendent. Id unum volumus, potestatem supremam, & infallibilem regendæ Ecclesiæ, hoc est, decidendi infallibiliter in fidei, morum, disciplinæque negotiis, toti solum corpori Ecclesiæ, seu dispersæ, seu congregatæ in

generali concilio, cum necessitas illud requirit, & circumstantiæ patiuntur, collatam esse; generalia quippe concilia non semper necessaria sunt; ac tum quoque, cum ea quid cogi necesse esset, non tamen per temporum, rerumque variationem liceret, non desineret Ecclesia subsistere, certoque, infallibiliter decidere, ægrius licet, laboriosiusque, collatum particularium Ecclesiarum suffragiis, quemadmodum substituit, deceditque infallibiliter, hac ipsa ratione per tria Christiani nominis priora sæcula, ethnicorum persecutionibus impeditentibus, ne omnino generalia concilia celebrarentur. Non ergo contra bene instituti regiminis regulas peccavit Christus Dominus, quod superioritatem supra Papam generali concilio tribuerit, supremumque, & infallibile tribunal suum in Ecclesia collocaverit, non autem in ullo singillatim ex ejus membris, sed in ejusdem toto corpore, in omnium particularium Ecclesiarum collectione, quæ integrum universæ Ecclesiæ corpus conficiunt.

C A P U T XIV.

De Conditionibus ad œcumenica Concilia necessariis.

De conditionibus hoc loco agitur, quæ necessario requiruntur, ut œcumenicum, & infallibile suis in decisionibus concilium sit, ita scilicet, ut eidem obedientia negari, simulque, Ecclesiæ Filii titulus, ejusdemque Ecclesiæ communio servari possit.

Conditiones hæ, vel convocationem, vel celebrationem, vel exitum concilii spectant.

Ut concilium quoad convocationem œcumenicum sit, omnes Christiani Orbis Episcopos ad illud acciri, ab eodemque, eorum nullum omnino, nisi hæreticus, aut excommunicatus fuerit, arceri necesse est. Ut autem quoad celebrationem, concilium sit œcumenicum, non est necesse omnes ad unum Orbis Episcopos reapse eidem adesse; sed satis est, in eo congruum eorundem numerum existere, qui nempe, sapientium, prudentiumque virorum judicio, universam Ecclesiam representare possit; quot enim Episcopi ad coetum, qui Ecclesiæ universitatem exhibeat, requirantur, ad amissum, prorsusque præcise definiri non potest. Id pro certo haberi debet, saltem

variis Christianæ reipublicæ provinciis adesse oportere Episcoporum satis, ut suffragium, doctrinamque Episcoporum reliquarum provinciarum ad concilium deferant; quod sane per collationes, aut concilia particularia fieri potest, etsi minor Episcoporum, qui generali concilio interfunt, quam absentium numerus sit.

Ad œcumenici concilii exitum, requiritur, tertio loco, ut in eo controversiæ diligentius ad trutinam revocentur, suffragiisque omnino liberis finiantur.

Questionum maturum examen absolute necessarium est: quia Episcopi ad eas dijudicandas a Deo extra ordinem afflati non sunt, nec novas revelationes accipiunt; nulla non veritas in sacris Litteris, ac traditione continetur; in hoc ergo duplici fonte veritates omnes quærendæ sunt; & ad eas ibidem inveniendas, ineunda est studii, discussionis, examinis via, quæ humana adjumenta sunt, quæ Deus ad veritatem detegendam adhiberi vult, quin subsidia extra ordinem, quæ non promisit, expectentur. Prout solum ad sumenda hæc ex ordine adjumenta animum referunt, certi esse possunt Episcopi, sibi Spiritus Sancti subsidium, opemque præsto fore, ne suis in judiciis aberrant. Quamobrem generalia concilia semper examinis viam iniisse videmus, ut ad veritatis notitiam pervenirent.

Ad concilii, quam dicunt, œcumenicitatem, haud minus quam examen, necessaria libertas est. Ea porro est hujus rei ratio, quod concilium non est œcumenicum, nisi cum universam Ecclesiam exhibet; universam autem Ecclesiam non exhibet, nisi cum loquitur ejus nomine, cum agit per ejus mentem, cum sequitur ejus leges, cum exponit ejusdem sententia; quodque nihil horum facere potest, cum coactum, impulsusque est, quia vi, quam patitur, impeditur, quominus aut veritatem cognoscat, aut dicat, si cognoverit: Christus enim Dominus congregatis Episcopis non promisit eos se impeccabiles redditurum, supra cupiditates, & animi motus evehens, qui judices impedire possunt, ne suo faciant officio satis. Ob hanc omnino causam extiterunt concilia, convocatione quidem, generalia, quæ tamen exitu, ejusmodi esse

esse desierunt; hujus generis concilium alterum Ephesinum est, adeo *Latrocinii Ephesini* nomine notum. Ei S. Leonis Papæ Legati adfuerunt, & ad illud Occidentis Episcoporum suffragium contulerunt, quemadmodum S. Cælestini Papæ Legati adfuerant primo, & ad illud eorundem Episcoporum suffragia contulerant; at notorio libertatis vitio, apertaue regularum, quas Ecclesia semper in conciliis secuta fuerat, violatione factum est, ut illud œcumenicum esse desineret, & cum horrore rejiceretur; ejusmodi etiam Mediolanense, an. 300. & Ariminense, an. 355. concilia sunt.

At, satisne accurate controversias expenderint, ac suisne in judiciis libera fuerint concilia, qua demum ratione palam fiet? Respondet Bellarminus, non nisi per certitudinem, humanam eam quidem, sed indubitatam tamen, & cum naturali evidentia comparandam id innotescere. (*Lib. II. de Conc. cap. 9.*) Ita sane cognoscuntur historica facta omnia generatim recepta, quæque in dubium revocare nemini, qui sapiat, in mentem venit. Cum ergo concilium, quod convocatione generale erat, ab Ecclesia acceptum fuit, nedum ejus ullam reclamationem subiit, id certo argumento est, œcumenicum illud esse, non quod hæc acceptio suam ei vim, suamque auctoritatem impertiatur, quoniam ipsum per se supra omnem errorem erat, sed quod eadem confert ad probandum, in eo nihil non ex regulis actum esse, statuendumque, quod inde consequitur, illud œcumenicum extitisse.

At qui innotescet & illud, ab Ecclesia receptum concilium fuisse? Id nimirum intelligetur, ubi perspectum fuerit, doctrinam a concilio decisam tradi, nuntiarique per omnem, quam late patet, Ecclesiam, aut disciplinam ab eo præscriptam ubique & ipsam servari, siquidem re ipsa toti Ecclesiæ præscripta fuerit. Evidenter, exempli causa, cognoscitur Tridentinum, quoad dogma, vel expresse, vel interpretatione quadam ab universa Ecclesia receptum fuisse: quia doctrinam, quam illud suis in decisionibus propositam habet, universa Ecclesia tradit, nuntiatque; at, cum ejus disciplina non ubique servetur, & Galliæ Regnum, quod maximi momenti Ecclesiam in christiana republica conficit, haud illud

ceperit, quoad disciplinae capita plura, dubitari potest ex nonnullorum sententia, utrum disciplinae capita absolutum modum, & sine ulla exceptione in totius Ecclesiae gratiam praescriberet, an vero, in iis ita praescribendis, satis, quoad auctoritatem, universam Ecclesiam repraesentaverit, videlicet, liberum, satisque accuratum fuerit, ut ne peculiares consuetudines attingeret, quas unaquaeque Ecclesia, ex generalis Ephesini concilii definitione, servandi, retinendique jus obtinet. Satius fuerit pronuntiari, cum omnia disciplinae capita, a concilio statuta, suapte natura, recta sint, quamvis eorum nonnulla, cum quarundam regionum moribus parum cohaereant, id nulla prorsus ratione obesse, quin oecumenicum concilium, etiam quoad disciplinae negotia, sit fallere, & falli nescium.

CAPUT XV.

De oecumenicorum Conciliorum Numero.

De oecumenicorum conciliorum numero inter doctos viros non convenit. Eorum alii numerant unum supra viginti, scilicet Nicæna duo, Constantinopolitana quatuor, Ephesinum unum, Chalcedonense pariter unum, Lateranensia quinque, duo Lugdunensia, Viennense unum in Delphinatu, Pisanum unum, Constantiense unum, Basileense unum, Florentinum unum, unum denique Tridentinum. Alii octodecim tantum recensent, exploduntque Pisanum, Basileense, & Constantiense, saltem quoad priores sessiones quinque; ita sentiunt vulgo Itali. Concilia, Lateranense quintum, & Florentinum, in Gallia, tamquam oecumenica non spectantur.

Discordia hæc, super oecumenicorum conciliorum numero, haud ea quidem tanti momenti est, quanti fortasse cuiuspiam prima fronte videri posset; dummodo enim, qui super huiusmodi negotia disputant, nec pacem, nec charitatem ledant, amplectanturque omnia conciliorum decreta, quæ per universam Ecclesiam vigere cernunt; quid refert, theoretice, certo sciri, an concilia hæc vere oecumenica, necne, sint,

dum super hac re fuerit inter Catholicos Scriptores **sententi**
rum varietas ; suamque mentem universa Ecclesia **non ap**
ruerit ?

Longe aliter sentiendum esset, si concilium **constanter** o
cumenicum, utpote quod ita a tota Ecclesia spectaretur, **alte**
rius concilii oecumenicitatem decideret. Nemini tunc **amplius**
integrum esset, in hac facti specie, hujus concilii oecumeni
citatem in dubium vocare : quia, si concilium a tota Ecclesia
pro oecumenico habitum, in alterius concilii definienda oecu
menicitate falli posset, consequens fieret, universam Ecclesi
am in rebus ad fidem, moresque spectantibus errare **posse**,
ita scilicet, ut concilii non oecumenici, super ejusmodi re
bus, errores probaret ; nèque enim pronuntiari potest oecu
menicum aliquod concilium esse, quin eodem tempore pro
nuntietur illud super fide, & moribus errare non posse, &
quin omnes canones, quos edidit super hoc duplici rerum
genere, suscipiantur. Jam vero, cum omne concilium non
oecumenicum super fide, & moribus falli possit, consequens
evidenter est, siquidem concilium oecumenicum, quod uni
versam Ecclesiam repræsentat, decipi posset in alterius con
cilii oecumenicitate definienda, fore, ut Ecclesia universa
in fidei, morumque negotiis errare posset, declarans infal
libile in his negotiis concilium, quod ejusmodi reapse non
esset. Itemque sequitur, si concilium hoc, in se ipso infalli
bile, aliquos reapse errores super fide, & moribus definiis
set, Ecclesiam non posse illud oecumenicum, & infallibile
declarare, quin eos errores ipsa adoptaret ; nec solum super
quæstione facti, verum etiam super quæstione juris hæc de
claratio versaretur ; quod probat, fideles teneri non minus
concilii oecumenicitatem, quod Ecclesia oecumenicum decla
ravit, quam cæteras omnes veritates credere, quas ipsis ea
credendas proponit ; quandoquidem ipsa non minus est super
hoc capite, quam super cæteris infallibilis.

CAPUT XVI.

De Conciliorum Collectionibus.

Graecis, & Latinis id curæ fuit, a primis Ecclesiæ sæculis, ut Conciliorum Compilationes, seu Collectiones conficerent.

Græca Collectio, quæ omnium prima censetur, in lucem emissæ fuit, ad an. 385. seu a Stephano, Ephesino Episcopo, seu Sabino, Episcopo Heracleensi, uno e sectæ Macedonianorum antesignanis, seu ab aliquo alio scriptore nobis ignoto. Auctor, quicumque fuerit, ea nobis congeffit, quæ in synodis, a Nicæna ad ejus tempora gesta sunt. Eum Socrates nobis exhibet tamquam Macedonianorum erroribus vehementer addictum hominem, & qui solum in Ecclesiæ odium collectionem suam suscepisset. (*Lib. V. cap. 5. & 9.*)

Altera græca collectio prodiit nomine *Codiciſ canonum Ecclesiæ uniſersæ*, ante Chalcedonense concilium, quod ann. 451. habitum fuit, quoniam hujus concilii canon primus eam probavit. Collectio hæc publici juris facta est ann. 1610. studio, & opera Christophori Justelli, hoc titulo: *Codex canonum Ecclesiæ uniſersæ a Justiniano Imperatore confirmatus, græce, & latine: a Christophoro Justello, in 8. Parisiis 1610.* Ea continet Nicæni, Ancyрани, Neocæsareensis, Gangrensis, Antiocheni, Laodicensi, Constantinopolitani primi, Ephesini, & Chalcedonensis conciliorum canones, quæ græca novem concilia sunt, e quibus orientalium Ecclesiarum jus vetus canonicum conflatum est. Confundi non debet, ut egit Cardinalis Perronius in sua ad Magnæ Britanniae Regem Responsione, codex Ecclesiæ uniſersæ, a Justello datus, cum orientalis Ecclesiæ codice, quem, ab an. 1540. Tilletius, Briocensis Episcopus græce dederat, quemque Gentianus Hervetus latine reddidit ex manuscripto Pictaviensis Ecclesiæ codice. Cæterum, uniſersæ Ecclesiæ codex a Justello exhibitus, haud is quidem hoc nomine dignus est, quippe, qui non omnium conciliorum, quæ ab omnibus Ecclesiis recepta sunt, canones continet, ac re vera nihil est aliud, quam Ecclesiarum Orientis codex.

Græcæ Ecclesiæ codicem , qui ante Chalcedonense concilium usui erat , auctor , cujus nomen ignoratur , in latinum sermonem vertit. Dionysius Exiguus , ejus novam versionem aggressus , apostolicos canones ad quinquagesimum usque , Chalcedonensis præterea , & Sardicensis conciliorum canones , denique Africanæ Ecclesiæ codicem universum , in quo supra centum triginta octo , *Carthagenensis Concilii* nomine , canones continentur , eidem addidit. Ei codicem etiam adiecit decretalium Epistolarum Romanorum Pontificum , a Siricio ad Anastasium usque , videlicet , ab an. 385. ad usque 496. Dionysii Exigui Opus hoc adoptavit Romana Ecclesia ; nec defunt ex auctoribus , qui contendunt , ante id Operis , nullum Romæ , cui legi vis esset , codicem extitisse. Romana Collectio , ad usque Nicæni concilii tempora , omnino apostolicarum regularum versione constabat ; ei deinde additi fuere Nicæni canones , quorum nomen Sardicenses quoque ipsos , an. 347. editos , complectebatur.

Codex , quem Papa Adrianus I. Imperatori Carolo Magno , sub octavi sæculi finem obtulit , ut eum per imperii sui regiones in usu poneret , solum codicis a Dionysio Exiguo exhibiti exscriptio veluti quædam est. Utebatur antea Gallicana Ecclesia suo tantum peculiari codice , qui Galliæ concilia Nicænis canonibus addita continebat. Hispaniæ , Africae , &c. sui quoque codices erant.

Ad novas conciliorum collectiones quod attinet , earum aliæ generales sunt , quæ scilicet omnia tam generalia , quam particularia concilia continent ; peculiæres aliæ , quæ nempe concilia solum continent , quæ in aliquibus peculiaribus regnis , aut in eorumdem regnorum certis quibusdam provinciis habita fuere.

Prima est Jacobi Merlini , e Lemovicensi regione , Theologiæ Facultatis Parisiensis Doctoris , Canonici , & Magni Pœnitentiarii Dominiæ Nostræ in eadem urbe. Constat tomis duobus *in fol.* quorum primus prodiit Parisiis an. 1523. in *Ædibus Galioti a Prato* , alter vero , *ibid.* an. 1524. *Idem in 8. Coloniae 1530. 2. vol. Idem, Parisiis, apud Franciscum Regnault, 1535. 2. vol. in 8. & non in folio* , ut ait P. Labbæus , in Appa-

status sui Præfatione. Hujus collectionis tomus primus continet conciliorum, & litterarum decretalium Romanorum Pontificum, ex Isidoro Mercatore, compilationem. Tomus alter Constantinopolitani I. & II. Constantiensis etiam, & Basileensis conciliorum acta complectitur. Extat, in duabus tantum posterioribus editionibus, Imperatoris Caroli IV. Bulla aurea, & quod Regis Romanorum electionem spectat.

Collectio, altera est Petri Crabbe, religiosi Ordinis S. Francisci. Ea prodiit Coloniae, an. 1538. duobus voluminibus *in-fol.*, apud Petrum Quentellum. Volumen primum, cui ad Carolum quintum, Dedicatio initium dat, concilia post S. Petrum ad Joannem, papam II. usque habita continet; alterum incipit a Constantinopolitano Concilio quinto, & in Florentino definit. *Idem, in-fol. Coloniae, 1551. 3. vol.*

Tertia Laurentii Surii, Chartusiani collectio est, *in-fol. Coloniae, 1567. 4. vol.*

Collectionem quartam suppeditat editio Dominici Nicolini, typographi Veneti, qui ad eam adhibuit, præstantium virorum operam, & potissimum P. Dominici Bollani, Viri Nob. Veneti, e Fratrum Prædicatorum Ordine. „PP. Labbeus, & Cossartius, inquit, P. Echardus, aut nuncupatoriam Nicolini ad Sixtum V. Epistolam, non viderint, aut „animum ad eam non adverterint, necesse est, cum editionem hanc auctori anonymo tribuerunt.„ Divisa est in quinque volumina *in-fol.* & impressa an. 1585.

Quinta est Binii, in Theologia licentiat, & Colonienfis Canonici. Tribuitur, in volumina quatuor *in-fol.* typis edita Coloniae ann. 1606. 1618. & 1636. Id huic collectioni peculiare est, quod editor cuique concilio epitomen præfert, quæ continet concilii causas, tempus, locum, Episcoporum numerum, qui eidem interfuerunt. Ad cujusque concilii calcem, extant adnotationes, quibus vitiosa textus loca corrigit, obscura explicat, suppletque, quod nobis actum deest.

VI. Conciliorum Collectio impressa est Romæ, voluminibus 4. *in-fol.* 1608. & 1612. græce, & latine. Generalia concilia continet. In cujusque concilii fronte adest latina hi-

historia. Cardinalis Bellarminus arguitur, quod in causa fuerit, ne Basileense concilium in hac editione poneretur. Sermone, qui proœmii locum tenet, auctor est P. Sirmondus.

VII. Collectio; *Luparensis* dicta, inscriptaque, *Conciliorum omnium generalium, & provincialium Collectio Regia*, in-fol. *Parisiis*, 1644. a *Typographia Regia*, 37. vol. Chartæ, typorumque pulchritudine, & magnificentia, omnibus aliis collectionibus præstat; non omnis tamen est vitii expers; quamvis enim id consilii fuerit, ut emendata traderetur, *Binii* collectio; ex eo tamen expuncta non sunt, nisi locutionis, & impressionis errata. Ei addita fuere *Galliæ* concilia, a P. Sirmondo collecta, cum mendis, quæ in textum irreperant; & quin consulerentur *errata*, ubi aderat eorundem correctio; ne id quidem censoria virga, notatum est, *Philippum Pulchrum* jure anathemate, perculsum fuisse.

VIII. Collectio, PP. Labbæi, & Cossartii; an. 1672. impressa *Parisiis*, voluminibus septendecim, in-fol. hoc titulo: *Sacrofancta Concilia, ad regiam editionem exacta, quæ nunc quarta parte, prodit auctior, studio Philippi Labbæi, & Gabrielis Cossartii, Societatis Jesu presbyterorum*. Est hæc *Luparensi*, & P. Harduini collectionibus amplior, haud fere tamen emendatior; quam prima, cujus æque ac *Binianæ*, ut plurimum, errores exscribit.

IX. Ballutii collectio, cui titulus: *Nova Collectio Conciliorum*. *Stephanus Balutius, Tutelensis*, in unum collegit, multa notatu dignissima nunc primum edidit, notis illustravit, reliqua emendavit, ad vetustissima exemplaria manuscripta. *Tomus I. in fol. Parisiis, apud Franciscum Muguet, 1685*. Hoc unum volumen, cum alterius argumento prodiit.

X. P. Harduini collectio, inscripta: *Collectio maxima Conciliorum generalium, & provincialium, Decretalium, & Constitutionum summorum Pontificum, græce, & latine, studio, & opera Joannis Harduini, e Societate Jesu, in fol. Parisiis, a Typographia Regia, 1715. 12. vol.* Impedita fuit hujus collectionis venditio, quia continet, effata plura falsis tantum decretalibus nixa, & Gallicanis libertatibus repugnantia.

XI. Collectio P. Labbæi rursus impressa fuit, uno, & viginti voluminibus *in-folio*, Venetiis, an. 1732. Nicolai Coleti opera. Ei P. Joannes Dominicus Mansi, Clericus regularis, e congregatione Matris Dei addidit, supplementi loco, quinque volumina *in-fol.* quorum primum, prodiit Lucæ in Italia, an 1748. Denique idem auctor, nunc Lucensis Archiepiscopus, hujus collectionis, auctæ, emendatæque, novam editionem prorsus integram dedit.

Peculiares conciliorum collectiones sunt; collectio conciliorum Romæ, per Lucam Holstenium, canonicum, & bibliothecarium Vaticanum, impressa post ejus mortem, Romæ, an. 1662. *in 8.* tributa in partes duas; collectio conciliorum Africæ, aliorumque, quæ super Pelagii hæresi habita sunt; auctore P. Garnerio, an. 1673. collectio conciliorum Galliæ ad unum usque 987. voluminibus tribus *in-folio*, impressis, Lutetiæ Parisiorum, an. 1629. auctore P. Sirmondo, quam an. 1666. secutum est supplementum *in-folio*, quod D. de la Lande, P. Sirmondi pronepos edidit; collectio conciliorum Galliæ, a Tridentini concilii tempore, per Ludovicum Odespum *de la Mechinere*, Turonensem Presbyterum, Parisiis, an. 1646. *in-folio*; collectio conciliorum Hispaniæ, per Garciam Loïdsam, an. 1593. quæ non nisi ad octavi sæculi exordium pervenit, & per Cardinalem Aguirreum fuit impressa Romæ, an. 1693. voluminibus quatuor *in-folio*; collectio conciliorum Peruanorum, hoc titulo, *Lima limata*, per Franciscum Hardum, Franciscanum, Romæ, *in-folio*, 1673. collectio conciliorum Galliæ, per Henricum Spelmanum, voluminibus duobus *in-folio*, Londini, an. 1639. & 1664. collectio conciliorum Angliæ, & Irlandiæ, conjunctim, auctore Wilkins, voluminibus quatuor *in-folio*, impressa Londini, an. 1737. Nulla extat, ut Galliæ, Hispaniæ, &c. ita Germaniæ conciliorum collectio peculiaris, & propria; at hæc tamen ipsa comperiuntur in editione Capitularium Caroli Magni, per Beatum Rhenanum, an. 1531. parte secunda Tomi II. *Antiquitatum Germaniæ*, impressi an. 1606. Francofurti, studio, & opera Melchioris Goldasti, & in Constitutionibus imperialibus ejusdem auctoris, Tomo I. atque in Historia Moguntina Nicolai Serarii, an. 1604.

Præ-

Præter has collectiones, suppetunt aliae, quæ alicujus provinciae concilia seorsim continent, cujusmodi sunt collectiones conciliorum Normanniae, per Franciscum Pommeraye, Benedictinum Congregationis S. Mauri, cum Angelî Godini adnotationibus, Rothomagi, in 4. an. 1677. ac deinde *in-folio*, an. 1717. per D. Bessinium, religiosum ejusdem Congregationis; conciliorum Turonensis Provinciae, per Joannem Maan, a ecclesiasticæ, quam exaravit, Turonensis Historiæ, *in-folio*, an. 1697. conciliorum Galliae Narbonensis, auctore Balutio, in 8. Parisiis, an. 1668. collectio conciliorum Ecclesiæ Armenæ, quam exhibet Historia Armena a Galano edita hoc titulo: *Historia Armena, ecclesiastica, & politica, & Ecclesiæ Armenæ cum Romana conciliatio*; collectio conciliorum provinciae Beneventi, quæ inscribitur: *Synodicon S. Beneventanensis Ecclesiæ, continens Concilia XIX. per Vincentium Mariam Ursinum, Cardinalem, in fol. Beneventi, ex Typographia archiepiscopati 1695. &c.*

Protestantes ex ipsis conciliorum collectionibus, eorumque, qui eas contexuerunt, arrogata confessione oppositiones eruunt, quæ, eorum quidem sententia, conciliorum omnem vim, omnemque auctoritatem evertunt; 1. enim, inquit, conciliorum exemplaria, maxima ex parte, corrupta sunt, Crabbe ipso fatente, qui in hanc rem ita loquitur: (*Pag. 1002. Tom. 2. edit. 1551.*) *Concilia antiqua, & etiam posteriora vix inveniuntur; & est mirabile, quomodo hoc ita neglexerit Ecclesia Romana, & quomodo non ordinavit, ut in Ecclesiis cathedralibus, vel etiam metropolitanis saltem semper haberentur.* Respondetur, hæc verba Crabbii, ut summum, probare haud semper satis curæ fuisse, ut concilia in cathedralibus Dioceseon ecclesiis, ubi habita sunt, fervarentur, eorumque nonnulla esse, quorum admodum pauca exemplaria comperiuntur; non tamen evincere exemplaria, quæ nobis supersunt, corrupta esse, maxima ex parte: quoniam horum exemplarium, vel una lectio satis nos docet, quæ fuerit Episcoporum sollicitudo, ut suis in archivis minima quæque ecclesiastica monumenta custodirent. Milevitani concilii, quinto ineunte sæculo habiti, Patres mandant, ut Numidiæ matricula, & archi-

ivium custodiantur in prima sede, æque atque in metropoli, æ Constantina est: *Placuit . . . ut matricula, & archivus laudis, & apud primam sedem sit, & in metropoli, id est, Constantina.* Is erat Romanorum Pontificum mos, ut tuto, editoque in loco, qui *scrinium, chartarium, archivum* appellabatur, Litterarum, Actorumque, quæ Ecclesiæ utilia esse poterant, autographa servarentur. Ad calcem Epistolæ quartæ Damasi Papæ, qui sanctam sedem ab anno 366. ad 384. occupavit, leguntur hæc: *Explicit hæc epistola, vel expositio synodi Romanæ sub Damaso . . .* & post subscriptiones plures, subditur: *Similiter, & alii 146. Orientales Episcopi subscripserunt, quorum subscriptio in authenticum hodie in archivis Romanæ Ecclesiæ tenetur.* Igitur in urbe Roma, jam inde a sæculo quarto, aderant archivia, in quibus custodiebantur præcipua ecclesiastica monumenta, quæ sunt concilia, quoniam ibi sermo est de Romano concilio, deque Antiocheno, cui plures, quam centum quadraginta sex Orientis Episcopi subscripserunt. De cathedralibus plurium regnorum Ecclesiis idem sentiendum; iis nempe sua erant archivia, in quibus exemplaria ponebantur actorum ad concilia spectantium, quæ exscripta singuli Episcopi, qui conciliis adfuerant, secum asportabant, aut quæ ad Episcopos, qui ibidem adesse non potuerant, mittebantur.

2. Addunt Protestantes, gravia discrimina, quæ in variis conciliorum editionibus inveniuntur, aperto argumento esse, eorum exemplaria depravata, prorsusque corrupta fuisse. Occurrunt præterea in conciliis mutuo collatis plura, quæ invicem pugnant: id enim alia damnant, & destruunt, quod alia statuunt, & approbant. Verum discrimina quæcunque inter aliquorum conciliorum exemplaria deteguntur, eorundem auctoritatem evertere non possunt, quippe quæ essentialia non sunt, nullumque e canonibus ad fidem, vel ad mores spectantibus afficiunt. Quod ad disciplinam attinet, cum hæc sit obnoxia mutationi, eam posterius concilium mutare potest, quam præcedens concilium statuerat, siquidem par jurisdictio utrique concilio fit. Ad extremum, quoad arrogantes conciliorum repugnantias, nullum concilium vere œcu-

oecumenicum posse cuiquam alteri ejusdem naturæ concilio super fide, aut super moribus repugnare. Idem pronuntiat de conciliis particularibus, quæ omnis adoptavit Ecclesia. Ad cætera quod spectat, hæc enim verò errare possunt quoniam infallibilia non sunt; errorum tamen, in quos incidant, communia exempla non sunt.

CAPUT XVII.

De Regulis ad Concilia utiliter legenda.

I. Regula. Cum dogmatum, moralis doctrinæ, disciplinæque, in Ecclesia fontes concilia sint; primaquam ad ea utiliter legenda servari oportet regula est, ut ad hanc lectionem recta mens afferatur, nec alius in ea propositus finis sit, quam ut religionis veritates sanctæ, ejus moralis doctrinæ principia, ejusdem politicæ leges cognoscantur, eo prorsus animo, ut Dei gloria comparetur, tuto per salutis vias incedatur, aliique sine periculo per easdem ducantur, luminum omnino coelestium ope, quæ in ejusmodi pretiosis fontibus, e quibus justitiæ, & veritatis aquæ puræ dimanant, percepta fuerint.

II. Regula. Id semper obtinuit, ut in conciliis fides, & mores distinguerentur. Nicæni concilii symbolum definitionem fidei, canones vero mores, & disciplinam continent. Eadem distinctio in omnibus conciliis oecumenicis reperitur, in Tridentino ipso, quod omnium postremum est. In hoc id quod mores spectat, appellatur *Decretum de Reformatione*; quod autem ad fidem pertinet, id in ordines duos tribuitur. Primus super fide decretum continet, id nimirum quod cuique credendum est; canones alii, qui id innuunt, quod non credendum, quodque rejiciendum est, anathematis indictæ poena notantur; quod in veteribus conciliis, *anathematismorum* nomine designabatur. Quoniam igitur imprimis eo spectant concilia, ut definiant, proponantque, articulos fidei, quos omnes Christifideles credere debent, sub anathematis poena; omnino peculiaris attentio adhibenda est, ut quod reapse, tamquam aliquod e fidei articulis, concilia definiunt, proponunt-

aque, ab aliis capitibus discernatur, quæ quidem, seu data
 pera, seu incidenter, & occasione quadam, ab iis pertra-
 batur, sed quæ tamen ab iisdem tamquam revelata dogma-
 nec deciduntur, nec proponuntur, etsi longius, aut propi-
 us, frictius, aut latius, ad hæc ipsa dogmata referantur.
 Ergo in concilio sunt hæc sedulo distinguenda: acta, seu hi-
 storica eorum narratio, quæ ibidem ab Episcopis dicta sunt,
 rationes, quæ decisioni fundamentum suppeditant, quæque
 vel ab aliquibus singillatim Præsulibus, vel a toto simul
 concilio allatæ fuere, res super quibus concilium incidenter
 pronant, quin agitatæ, aut in examine positæ fuerint, res
 quas concilium significat, tamquam suum votum, suamque
 sententiam, & ad quas per theologice conclusionem infe-
 rendas comparat doctos viros, quamvis expressis, solemni-
 busque verbis eas non deciderit, facta constantia, quæ conci-
 lium pro certis, evidentibus, omniumque, quorum interest,
 confessione firmatis habet, sed super quæ non cadit concilii
 iudicium; facta, quæ contestationis materiem constituunt, &
 supra, quæ concilii iudicium cadit; res denique, quas diserte
 & ut ajunt, formaliter concilium deciderit, Christique fide-
 libus, tamquam articulos eorundem fidei, per nitidam, præ-
 cisamque decisionem proponit.

Conciliorum acta, & Episcoporum colloquia, quæ in iis
 referuntur, non nisi rerum ibidem gestarum historicæ narra-
 tiones sunt, quæ proinde divinæ fidei argumentum aliquod
 non efficiunt. Idem iudicium de rationibus singillatim
 sumptis ferendum est, quæ decisioni fundamento sunt; quam-
 vis enim super omnibus generatim rationibus, quæ defini-
 tioni sunt basis loco, œcumenicum concilium falli non pos-
 sit, super earundem tamen, peculiariter, rationum aliquibus
 falli potest, non solum earum aliquas, tamquam ad fidem
 pertinentes proferens, quæ ad eam tamen non pertinerent,
 verum etiam earundem aliquas in medium afferens, tam-
 quam veras, & certas, quæ falsæ nihilominus, aut dubiæ,
 incertæque forent. Ad decisionis infallibilitatem satis est
 fundamentorum, quibus ea nititur, aliqua de fide esse; nos
 solummodo in id exemplum ex secundo Nicæno con-
 cilio,

cilio, quod generale ſeptimum eſt, depromptum, ſuper imaginum cultu, exhibebimus. Ad imaginum cultum ſtatuerendum, falſis pluribus monumentis uſum eſt concilium hoc, ſanctis Eccleſiæ doctoribus bene multis opera tribuens, quæ non erant eorundem foetus, & perperam nonnullorum, quæ genuina erant eorundem opera, ſenſum accipiens. Nihilominus, quia concilium hoc ſuam deciſionem aliis auctoritatibus, quibus ſatis roboris ineſt, & imprimis Eccleſiæ, quæ, ante omnem memoriam, imaginum uſum receperat, auctoritate firmat, id non impedit, quin illud, ſuper hoc capite, infallibile ſit, æque atque ejusdem deciſio. Hujus rei ratio eſt, quia Spiritus Sanctus, qui generalibus conciliis præeſt, non promiſit, ea ſe, vel impeccabilia, vel infallibilia in rebus omnibus redditurum, ut ea nempe ab omni peccato, & ab omni errore, etiam levi, & accidentario tueretur, ſed ſolum ſatis iis præſto fore, eademque moderaturum, ut impediret, ne errarent in deciſione ipſa, & tamquam fidei dogma, revelatamque veritatem, id quod ejusmodi reapse non eſſet, fidelibus credendum proponerent.

Idem dicendum de rebus, ſuper quibus obiter, & per tranſennam concilium pronuntiat, quin eas Patres agitaverint, aut expenderint, quoniam, ut experientia compertum eſt, examen ad conciliorum, eorundemque deciſionum infallibilitatem neceſſaria conditio eſt. Eadem eſt rerum ratio, quas concilium tamquam ſuum votum exhibet, & ad quas per theologiam conſuſionem inferendas comparat doctos viros, tametſi ſolemne in modum, &, ut ſcholæ dicunt, formaliter eas non deciderit. Exemplo eſſe poteſt, inter alias complures, quæſtio de reſidentiae neceſſitate, quoad Eccleſiaſticos, qui beneficia poſſident, quæ animarum curam adiunctam habent. Certum eſt, controverſiam hanc acriter in Tridentino concilio diſcuſſam fuiſſe, illudque, quamvis hanc reſidentiae ſpeciem divino jure neceſſariam eſſe formaliter non deciderit, perſpectum tamen apertiffime reliquiſſe, id ſibi in votis eſſe, ac ſe ita ſentire, per decretum, quod ſuper hoc negotio edidit, quodque his verbis conceptum eſt; (*Concil. Tridentin. ſeſſ. 23. cap. 1. de Reform.*) *Cum præcepto divino man-*

adatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, et suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique divini educatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere quæ omnia nequaquam ab præstari, Et impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, etque assistunt, sed mercenariorum more deserunt; Sacrosancta synodus eos admonet, Et hortatur, ut divinorum præceptorum memores, factique forma gregis, in iudicio, Et veritate pascant, Et regant. Decretum hoc haud illam quidem residentiae, jure divino, necessitatem formaliter non decidit, ut inter omnes perspicaces Theologos convenit, fateturque inter alios, Benedictus XIV. *De Synodo Diocesana, lib. 7. cap. 1.* sed ita tamen hujus concilii votum, sententiamque perspicui finit, exhibetque, ut Episcoporum non pauci, qui eidem intererant, initio statim hallucinati fuerint, viderique existimaverint, residentiam divino jure necessariam in eo formaliter decisam fuisse, quemadmodum Cardinalis Pallavicinus in sua Tridentini Concilii Historia, *lib. 21. cap. 12.* memoriae prodit.

Facta, quæ concilium ut certa ponit, quin decidat, eaque ipsa, quæ decidit, fidei articuli, ob hanc solum causam, minime sunt; nec essent ejusmodi, nisi quatenus concilium ea tanquam indubitanter, ac certo revelata proponeret, & ita rem habere per decisionem, sacra Scriptura, & traditione nitam declararet.

Non ergo pro fidei articulis habenda sunt, nisi doctrinae capita, quæ concilium vere oecumenicum per præcisam decisionem talia declarat, quæque tanquam a Deo revelata, & in sacro Scripturae, traditionisque deposito contenta, fidelibus credenda proponit, seu definitionem suam per symbolum, seu per aliquam aliam fidei formulam, pronuntiandique rationem exprimat, quæ perspicue significet, eo illud animo esse, ut fidei articulum fidelibus credendum proponat, ut, cum Tridentinum concilium anathema in eos pronuntiat, qui doctrinae capitibus, quæ definit, & credenda proponit, oblocuti fuerint: Si quis dixerit Sacramenta novæ legis non fuisse omnia a Jesu Christo Domino nostro instituta, aut esse plura, vel pauciora, quam septem anathema sit.

Ejusmodi est regula , quæ semper præ manibus habenda est , ut quod fidei est , & quod tale non est , in conciliis discernatur ; & regula quidem hæc eo majoris momenti est , quod , ut ait in hanc rem Joannes Major , „ non minus hæreticum est , asserere aliquid esse de fide , cum de fide non est , quam aliquid negare , quod est de fide. “ Quid ita ? quia non minus crimen est Dei verbo addere , quam detrahere ; efficere , ut Deus loquatur , cum tacet , quam ut taceat , cum loquitur ; tamquam revelatum tradere , quod reapse revelatum non est , quam divinarum revelationum numerum imminuere ; quod in causa est , ut S. Joannes Apostolus , Apocalypseos cap. 22. easdem execrationes in eos pronuntiet , qui ejus Libro aliquid addere ausi fuerint , atque in eos , qui eo temeritatis devenerint , ut aliquid ex eo demant ; *Contestor enim omni audienti verba prophetiæ libri hujus. Si quis apposuerit ad hæc , apponet Deus super illum plagas scriptas in libro scripto isto ; Et si quis diminuerit de verbis libri prophetiæ hujus , auferet Deus partem ejus de libro vitæ.* Præclara sane tam multis hominum , Theologis , aliisque lectio , qui non verentur privatas , sæpenumero falsas , ridiculas , aut absurdas opiniones suas in dogmatum album referre , eosque , qui aliter sentiunt , heterodoxos declarare ! Scholarum , quæ inter se differunt , asseclæ bene multas singularum proprias , & peculiare opiniones , veluti totidem inconcussa dogmata propugnarunt , quin secum in animo reputarent , non ab hominum lubidine , atque arbitrato , sed a Dei voluntate , per ejus verbum patefacta , & per ejusdem Ecclesiam proposita pendere dogmata. Justæ mollis volumen conficeret , qui omnes , & singulas opiniones referre vellet , quas aut ignorantia , aut falsa sollicitudo , aut superbiæ , propriique amoris prurigo , quæ refractarium neminem pati potest , aut sollicitæ æmulationis abjectus impetus , aut erga peculiare corpus , seu societatem immoderationis studii impulsio in dogmata erexit. Quin de Thomistis , de Scotistis , ac de tot aliis loquar , qui ita sibi blandiri non possunt , ut se nunquam habuisse dicant , quod super hoc capite ipsi sibi exprobrarent , satis habeo P. Sebastianum de S. Paulo , Carmelitarum Provinciale , hoc le-

loco in exemplum proferre, qui suis in diffidiis cum Bollandistis, vulgavit ingens opus *in-folio*, quod ipsum non erat, eo sane iudice, nisi errorum, & hæreseon in voluminibus, quibus titulus, Acta Sanctorum, existentium compendium; quæ quidem errata producebat ad usque bis mille, & assertiones, quæ sequuntur, inter ea recensebat: „ Constantini per
„ Papam Sylvestrum baptismus fabula est; ejusdem Imperato-
„ ris ad Romanam Ecclesiam donationes sunt supposititium
„ monumentum; non est certum, Christi Domini faciem sudario
„ sanctæ Veronicæ impressam fuisse, atque adeo ullam un-
„ quam hujus nominis sanctam foeminam extitisse; Imperii E-
„ lectores Imperatoris creandi jus a sancta sede non tenent;
„ Mons Carmelus non erat antiquitus pietatis locus, & Pro-
„ phetam Eliam Carmelitæ fundatorem non habuerunt. „
Arrogati Bollandistarum errores reliqui ejusdem, atque hi, ejusdem ponderis sunt, ac satis multi, ut ostendant, qua circumspectione opus habeat, quicunque concilia legit, ne tamquam dogmata revelata, suas peculiare opiniones obtrudat; quod non nisi fidem infirmare, veritatem inobscurare, unitatem corrumpere, justitiamque, & charitatem turbare potest, contra Ecclesiæ mentem, consiliumque, quæ super omnibus capitibus, quæ ipsa nequaquam per nitidam, præcisamque declarationem firmavit, sententiarum libertatem relinquit.

III. Regula. Conciliorum scopus alter moralis doctrina est; & hæc quidem materiem suppeditat eorumdem decretis pluribus, ad quæ legenda prudentiæ, non minus, quam perspicientiæ, & sagacitatis afferri debet, ne omnia confundantur, & ut vehementioris severitatis, aut molioris lenitatis scopuli duo æque periculosi vitentur; quamvis enim conciliorum decreta, quæ eo spectant, ut moribus regulas statuunt, nostram omnem observantiam mereantur, id tamen non impedit, quominus id, quod essentiale est, ab eo, quod est accessorium, & id, quod ad morum vim, & rationem, quasque fundum pertinet, ab eo, quod puræ, putæque decentiæ est, in his decretis, seu constitutionibus distingui debeat. Sunt e constitutionibus quædam, quæ Christi fidelium ineluctabilia, pro vario, & multiplici eorumdem statu, officia præscribunt;

sunt aliæ, quibus sanctiones continentur, quæ referuntur ad ad certas quasdam rationes, & circumstantias, quibus cessantibus, ipsæ quoque sanctiones cessant; at pariter, cum harum sanctionum rationes semper subsistunt, contrariæ consuetudines non eas destruunt, nec, ut cessent, efficiunt. Nec desunt canones, quos ad verborum apicem, quibus expressi sunt, exigere non debemus, quosque recte intelligere non possumus, nisi ad legis usque vim, & propositum assurgamus, quin in cortice, & litera consistamus; ejusmodi sunt obscuris, ambiguis, æquivocis, & quæ multiplici rationi subesse possunt, vocabulis concepti canones. Hos ut intelligas, ad alios canones, qui super eodem rerum genere clariores sunt, confugas, oportet, eosque cum naturali, divino, aut humano, quocum magis cohæreant, jure compares; sunt enim ita comparatæ obligationis, & juris notiones duæ, ut mutuo referantur, nec invicem sejungi possint, quandoquidem fieri nequit, ut quispiam ad aliquod officium, nisi juris alicujus vi, quod ita præcipit, obligetur.

IV. Regula. Conciliorum pleraque coacta non fuere, nisi ut disciplinam, scilicet externam Ecclesiæ, seu generalem, seu peculiarem politiam moderarentur. Politia hæc, seu disciplina varietati essentialiter obnoxia est, quia non rebus ad salutem necessariis, & in Evangelio præscriptis continetur, sed usibus earum, aut suapte natura promiscue se habentibus, aut saltem minime necessariis, quarumque utilitas ad tempora, ad personas, ad nationes refertur; quæ scilicet utiles quidem certo quodam tempore, & quoad certos quosdam populos, inutiles vero, aut etiam perniciosæ aliis temporibus, & quoad alios populos esse possunt. Hinc fit, ut Ecclesiæ definitiones super disciplinæ capitibus non semper eadem sint, easque ipsa invertere, mutare, reformare possit, prout expedire judicaverit; hinc orta discrimina, quæ in Sacramentorum administratione, in cælibatu, in aliis ritibus pluribus Græcam, inter & Latinam Ecclesias occurrunt; hinc etiam discrepantiæ, quæ in plurium peculiarium Ecclesiarum, tametsi universæ Ecclesiæ sinu singulæ contineantur, usibus comperiuntur; hinc denique mutationes, quæ in antiquioribus,

bus, latiusque universim receptis consuetudinibus contigere, cujusmodi sunt: communio sub utraque specie, itemque infantium communio, quas Ecclesiæ visum est abrogare. Ut immutabile prorsus esset, & ad fidem pertineret aliquod doctrinæ caput, revelatum fuisse, & ut tale communi traditione credi oporteret.

Est hæc ob oculos habenda ratio, cum concilia leguntur, ne arbitraria quædam disciplinæ capita vertantur in dogmata, neve mirari subeat, eorundem plura, vel in generalibus conciliis firmata, non ubique vigere, cum sibi concilia non proposuerint suas tamquam revelatas constitutiones tradere, omnesque Ecclesias adigere, ut a suis quæque juribus, usibus, canonibusque, quoad ea, quæ apud ipsas agi licebat, jam receptis, servatisque recederent. Nicænum generale concilium, ut aliquod exemplum afferam, in vicesimo canone, mandat, ut diebus Dominicis, & Paschali tempore, preces edantur erectis pedibus; nec receptus tamen, nec servatus ab omnibus generatim Ecclesiis hic canon fuit.

Quia Theologorum nonnulli huic regulæ non institerunt, propterea disciplinæ capita plura in dogmata erigere adeo præposuere contenderunt: ejusmodi est, inter alios, in Ecclesia communis usus, ut ii solum infantes, qui extra maternum sinum, omnino aut ex parte, sunt, baptizentur. Doctus Papa, felicitis recordationis, Benedictus XIV. in Capite V. Libri VII. *De Synodo Diocesana*, animadvertit, esse portento similes hac in re sententiarum varietates inter Doctores, quorum alii contendunt, puerum in matris utero, omni ex parte, delitescentem, posse, cum necessitas urgeat, valide, & licite baptizari, modo effici possit, ut ad eum usque lustralis aqua perveniat, alicujus instrumenti adminiculo; cæteri contra stant. Summus idem Pontifex sapienter monet, cavendum etiam, atque etiam esse, ne quæstio hæc in diocesana synodis decidatur, æque, ac tot aliæ, de quibus inter Theologos controvertitur. Nihilominus Orellius Barnabita, in theologica dissertatione, quam super hoc negotio edidit, rejicere non veretur tamquam erroneam, & tamquam hæreticam P. Gabrielis Gualdo, Theatini Itali sententiam,

qui infantibus, in matrum suarum ventre omnino latentibus, cum evidens mortis periculum adest, baptisma conferri, posse propugnat.

Qui super disciplina concilia legit, ad temporum, locorum, personarum, causarum, seu occasionum circumstantias, quæ ad ea cogenda impulerunt, animum referat, necesse est; id ni fecerit, nihil, aut certe parum aberit, quin ea modo contradictionum, modo relaxationis, modo severitatis accuset. Veterum conciliorum statuta quædam duriora videntur, si cum nostris moribus, nostrisque consuetudinibus conferantur; verum alia prorsus animum subit cogitatio, cum reputatur, quæ fuerit, primis Ecclesiæ temporibus, fidelium fervor, quæque acriores sanctiones edendi necessitas, ut ritus quidam, quos deferere ne tum quidem volebant ethnici, cum christianam religionem amplexi erant, evellerentur. Veri nominis Theologus, inquit P. Thomassinus, politiam ab antiquis conciliis approbatam admiratur, perpetuoque novam a posterioribus firmatam sequitur. Imaginari nemo debet, inquit Hugo de S. Victore, factum esse levitate quadam, ut novi usus instituerentur, veteresque desinerent. (*Lib. 2. de Sacram. Part. II. cap. 12.*) Egerunt id Patres, mandaruntque, suis quisque temporibus, quod fidelium bono congruebat. Hac sane ratione, tum quoque veterum canonum vim, quasque spiritum Ecclesia custodisse dici possunt, cum eorum literam, seu externam speciem mutarunt, ut certa quædam incommoda averterent. Satis est, inquit S. Augustinus, novum aliquem usum ab Ecclesia universum receptum esse, ut ejus æquitas non amplius sine audacia prorsus intoleranda impugnari possit: *Si quid horum tota per orbem frequentat Ecclesia, nunc, Et hinc; quin ita faciendum sit, disputare insolentissimæ audaciæ est.* (*Epist. 54. num. 6.*)

Animadvertendum & illud est, conciliorum canones non eadem omnes auctoritate pollere, nec provincialium, aut nationalium eandem; atque oecumenicorum conciliorum canonibus vim & pondus inesse. Generatim, concilia particularia eos tantum obligant, qui horum conciliorum juridicis ditio-
nibus subsunt, nisi in alias Ecclesias, aut etiam Ecclesiam univer-

universam recepta fuerint, quemadmodum Neocesariensi, Ancyano, Antiocheno, Gangrensi, & Laodicensi conciliis contigit, quæ tota, quam late patet, Ecclesia suscepit. Fieri licet, ut particularium, quam generalium conciliorum leges, ad disciplinam quod attinet, majore in pretio habendæ sint; tum nempe, cum rationes, prout quibusdam Ecclesiis opus erat, initæ compulerunt, ut in earum gratiam, generalium conciliorum legibus derogaretur; fit hinc, ut Galia non omnes Tridentini concilii canones ad disciplinam spectantes sequatur, quia eorum plures ejus usibus, & libertatibus, itemque Gallicanorum particularium, tam provincialium, quam particularium conciliorum, adeoque aliarum Ecclesiarum antiquis, jamque apud Gallos receptis canonibus adversantur.

Com Papa approbat alicujus Provinciæ concilia, non inde statim sequitur, legis vim in tota Ecclesia iisdem inesse; consequens id unum fit, ea quoad provinciam approbata esse, in cujus gratiam habita fuerunt. Ut per universam Ecclesiam, canonum, quos particulare concilium condidit, auctoritas diffundatur, omnium Ecclesiarum acceptione, consensuque opus est.

CAPUT XVIII.

De Jure Canonico.

Canonici juris nomine, venit jus, ad regendam Ecclesiam, & moderanda Christi fidelium acta, quoad spiritalia bona, æternamque felicitatem, ab Ecclesiastica potestate institutum; in quo differt a jure civili, quod a sæcularibus potestatibus ad ditionum, earumque regimen, & ad hominum acta dirigenda, quoad temporalem felicitatem, institutum est. *Jus canonicum* dicitur a græca voce *canon*, quæ *regulam* significat, quia leges, ex quibus illud coalescit, & constat, cum rectitudine excellant, dignæ proinde sunt, quæ *regulæ* nomen præferant. Nuncupatur etiam *jus sacrum*, *jus ad religionem spectans*, *jus ecclesiasticum*. Eruitur e præcipuis fontibus quatuor, scilicet, e sacra Scriptura, e Conciliis generalibus,

libus, & particularibus, e sanctorum Patrum Græcorum, & Latinorum Operibus, e Romanorum Pontificum Decretalibus, seu Epistolis.

Dividitur jus canonicum, 1. in jus Orientale, quod ad Orientis, & in jus Occidentale, quod ad Occidentis Ecclesiarum regimen editum est; 2. in jus commune, quod pro tota Occidentis Ecclesia conditum est, cujusmodi est illud, quod in generalium Occidentis conciliorum decretis continetur, & in jus particulare, quod pro nationalium Occidentis Ecclesiarum aliqua confectum est, cujusmodi est Gallicanæ Ecclesiæ proprium, & peculiare jus, quod in pragmatica sanctione, Concordato, Capitularibus, & Regum edictis continetur; 3. in jus publicum, quod propius ad omnium, & longius ad singulorum rationes spectat, cujusmodi super ecclesiasticorum bonorum administratione canones sunt, & in jus privatum, quod propius ad singulorum, & longius ad omnium rationes refertur, cujusmodi sunt canones, qui certas personas, certa corpora, certosque status afficiunt; 4. in jus vetus, jus novum, & jus novissimum. Appellatur *jus vetus* illud, quod in conciliorum canonibus, quæ primis Ecclesiæ sæculis habita sunt, & in Gratiani Decreto extat. Vocatur *jus novum* illud, quod in Decretalibus, & in posteriorum sæculorum canonibus exhibetur. Dicitur *jus novissimum* illud, quod in Romanorum Pontificum constitutionibus, bullis, & brevibus occurrit, quæ per publicam auctoritatem collecta, & in lucem edita fuere, post Decretales, & canones, qui in juris canonici corpore continentur. Harum Decretalium postrema est constitutio Sixti IV. an. 1483. in lucem edita: & quicquid hoc in genere sequitur, ad jus novissimum pertinet. 5. Tribuitur jus canonicum in jus receptum, seu solemniter per publicationem, seu tacite per usum, & in jus non receptum, non acceptatum, seu tacite, seu solemniter; 6. in jus abrogatum, quod obligavit, at non amplius obligat, & in jus non abrogatum, quod semper in usu est.

Canonici juris materies, seu id, quod multiplices Ecclesiæ leges moderantur, redigitur ad personas, ad res, & ad judicia;

lia; ut in toto proinde jure nihil omnino sit, quod non a-
pe sub harum trium partium una collocari possit. Personæ
sunt aut Deo consecratæ, aut non consecratæ; & consecra-
te quidem personæ sunt aut clerici, aut religiosi, aut utræ-
que simul, aut in dignitatibus constitutæ, aut sine dignita-
tibus. Res spectant fidem, aut mores, aut politiam, & di-
sciplinam. Judicia versantur super actionibus civilibus, aut
criminalibus, &c.

Inter collectiones, quæ jus canonicum continent, sunt
aliæ veteres, aliæ medio tempore prodierunt, aliæ has pos-
tiores subsequutæ sunt, & veniunt ad nos usque. Veteres
sunt, inter alias, Collectio canonum, & constitutionum;
quæ Apostolis tribuuntur; Orientis Ecclesiæ Codex; vetus
Codex Romanæ Ecclesiæ, Codex Dionysii Exigui, qui an-
tiquis codicibus addit Summorum Pontificum Decretalia, a
Siricio, qui an. 385. in vivis agebat, ad Anastasium II. qui
an. 523. e vita migravit; Codex notus Isidori mercatoris no-
mine, qui falsa Decretalia plura vulgavit Pontificum nomi-
ne, qui Siricium præcesserant. Cardinalis de Aguirre putat
S. Isidorum Hispalensem, majore saltem ex parte, hujus col-
lectionis auctorem esse; cum enim fatetur, dum an. 636.
supremum diem obiisset, suæ collectioni inferere non potuis-
se concilia plura, quæ in ea comperiuntur, quæque non nisi
post ejus mortem habita sunt. Alii aliter sentiunt, quin ta-
men aut nomen veri auctoris collectionis hujus, aut statum
tempus, quo ea coepit se in lucem dare; designare possint.
In id unum consentiunt, ut dicant, id non nisi intra spatium
a septimi sæculi initio, ad noni finem, esse potuisse. Ad
auctorem quod spectat, sunt, qui putent, cum Petro de Mar-
ca, eam fuisse Episcopum quemdam *Isidorum* nomine, qui
peccatoris nomen suo addidit, ex consuetudine, quæ olim
vulgo inter Episcopos obtinebat, ut, per humilitatem, *pec-*
catoris nomen suo adderent; ut horum proinde auctorum sen-
tentia, *mercatoris* nomen, ex amanuensium inscitia, vel o-
scitantia, *peccatoris* nomini suffectum fuerit. Ut ut res ha-
beat, omnes canonici juris veteres collectiones veluti extin-
xit, abolevitque Gratiani Decretum, quod statim, ac pro-
diit,

diit, explicari coepit, nec porro desistit in omnibus Universitatibus; nominatur *Decretum* per excellentiam,

Gratiani Decretum continet, volumine *in-folio*, primam ejus partem, quod *Corpus juris canonici* nuncupatur. Ejus auctor Gratianus Benedictinus monachus erat, Clesii in He- truria natus, Florentiam prope. Illud an. 1127. inchoavit, & an. 1151. luci dedit, hoc titulo: *Concordia discordantium canonum*: quia reapse in id incumbit, ut canones conciliet, qui invicem pugnare videntur. Dividitur id Operis in partes tres; prima distinctiones complectitur centum & unam numero, quæ totidem veluti sectiones, tituli, seu capita sunt, quæ materiem distinguunt, & dividunt. In prioribus viginti hujus primæ partis distinctionibus, agit Gratianus de jure universim, deque multiplici ejusdem genere; de jure naturali, & positivo, divino, & humano; civili, & ecclesiastico; de eo, e quo jus ecclesiasticum conflatum est, videlicet, de conciliorum canonibus, de PP. sententiis, &c. Reliquæ distinctiones agunt de ecclesiasticis personis, de ordinibus, de variis gradibus jurisdictionis, & generatim de hierarchia universa. Decreti pars altera tribuitur in causas triginta sex, ita dictas, quia in his expenduntur utrinque quæstiones, quæ in interno, aut externo Ecclesiæ foro agitari possunt. Unaquæque causa in quæstiones, & canones subdividitur. Prima causa, quæ continet quæstiones septem, agit de Simonia; quæ subsequuntur, ad decimam sextam usque, agunt de judiciis criminalibus, accusationibus, testibus, &c. A decima sexta ad usque vicesimam primam, agitur de jure patronatus, de monachis, & monasteriis. Vicesima prima super clericorum vita versatur; cæteræ vero clericorum, & laicorum vitam sibi proponunt. Earum tricesima tertia de Pœnitentia Tractatum continet. Tertia decreti pars, quæ inferibitur: *de Consecratione*, non continet, nisi distinctiones quinque, quæ peculiariter agunt de rebus sacris, nempe, de Ecclesiarum, & Altarium Consecratione, de Missa, de Eucharistia, de Festis diebus, quibus ea suscipi debet, de Baptismo, de Confirmatione, de Jejunio, de Imaginum cultu, de Doctrina Trinitatis.

In Gratiani Decreto, ad plurimum canonum frontem, occurrunt *Pales*. Ajunt nonnulli, per id nominis reapse *paleam*, *festacem* significari, ut innuatur eos canones, tamquam paleam, inter triticum spectandos esse. Afferunt alii, ita quidem notari libuisse pravas additiones quasdam editas a Gratiani discipulo, nomine *Palea*. Vocem hanc alii derivant a vocabulo *lex antiqua*. Id certum est, eo nomine designari res quasdam, quæ minoris auctoritatis, quam cæteræ sunt, quæque huic operi deinceps additæ fuere. Porro Gratiani Decretum ipsum per se non alia, quam operum auctoritate pollet, e quibus confectum est, videlicet Gratiani collectioni non inest legis vis, ut inesset, si approbata fuisset *ad hoc*: & quas continet, decisionibus doctrinalis tantum auctoritas est, quæ nempe conciliorum canonibus, aut summorum Pontificum Decretalibus convenit, quod earum fundamentum est. Ita quidem Galli, contra eorum sententiam, qui Gratiani Decretum ipsum per se legis vi, utpote a Papa Eugenio III. approbatum, confirmatumque, pollere contendunt.

Juris canonici pars altera continet Decretalium Gregorii IX. libros quinque, scilicet collectionem Epistolarum Romanorum Pontificum, earumque potissimum, quæ ab an. 1150. ad 1230. scriptæ fuere, cum generalium conciliorum Lateranensium tertii, & quarti, aliorumque nonnullorum decretis, quæ Gratianus omisit. S. Raymundo de Pennafort, Dominicano demandata fuit compilatio hæc a Gregorio IX. qui eam insignivit legis vi, quod in obedientiæ regionibus locum habet. Tribuitur quisque liber in titulos, & quisque titulus in capita, seu Capitula. Capita, ea quidem longiora, in paragraphos, & paragraphi in versiculos dividuntur. Argumenta, de quibus in his quinque libris agitur, hoc versiculo continentur, *Judex, judicium, clerus, concubia, crimen*. Liber primus, qui complectitur titulos quadraginta tres, agit de sancta Trinitate, de juris sacri generibus, de ordinibus, gradibus, officiisque ad ecclesiasticas personas spectantibus, de rebus ad electionem, ad pallium, ad abdicationes, &c. pertinentibus, de judicum officio; de

rebus judicia antevertentibus , cujusmodi sunt pacta , transactiones , &c. Liber secundus , qui triginta titulos continet , de causis in universum , ac de judiciorum ordine , & formis agit. Tertius , cui tituli quinquaginta sunt , super præcipuis capitibus quinque , clericorum virtutibus , bonis ecclesiasticis , ecclesiasticorum bonis , & juribus temporalibus , statu monastico , & votis , clericorum officiis , functionibus , immunitatibusque versatur. Quartus agit , titulis duobus , de matrimonio , de causis ecclesiasticis , itemque de sæcularium causis non criminalibus. Quintus , titulis uno & quadraginta , de criminibus , judiciis criminalibus , & censuris ecclesiasticis loquitur. Compilationem hanc nonnulli *Pentateuchum* appellant , quia est in libros tributa quinque. Eadem nuncupatur *Extra* , quia sejuncta est a Gratiani Decreto , quod unum antea corpus juris canonici conficiebat.

Tertia canonici juris pars continet collectiones quatuor , nempe , Sextum , Clementinas , Extravagantes Joannis XXII. & Extravagantes communes. Sextus , ita nominatus , quia Gregorii IX. Libris quinque additus est , continet epistolas Gregorii IX. post compilationem ejus jussu confectam , aliorumque Pontificum ad Bonifacium VIII. usque , & hujus ipsius epistolas. Continet etiam Lugdunensium duorum generalium conciliorum decreta. Dividitur in Libros quinque. Ei nihil unquam auctoritatis in Galliis fuit , ob Papæ Bonifacii VIII. cum Philippo Pulchro dissidia. Clementinæ , a Joanne XXII. enuntiatae continent decretales Clementis V. & Viennensis , ann. 1311. concilii decreta. Extravagantes Joannis XXII. sunt Papæ hujus epistolæ. Extravagantes communes aliorum Pontificum epistolæ sunt. Dicuntur extravagantes , hoc est , errantes , quia in canonici juris corpore , scilicet in Gratiani Decreto , vel in antiquioribus collectionibus non continentur. Extravagantibus communibus nulla inest publica auctoritas. Adduntur canonici juris corporis institutiones , seu instituta , quæ Joannes Paulus Lancellotus , Perusæ in Italia Doctor , effecerat ad eorum imitationem , quæ Justinianus edi jussierat , ut ad civile jus introductionis loco essent ; Lancelloti tamen Institu-

statuta hæc non sunt e canonici juris corpore.

Præter compilationes, de quibus diximus, aliæ suppetunt, quæ jus continent, quod *novissimum* vocari potest, collectio nempe, cui titulus, *septimus Decretalium*, qui, opera Petri Matthæi, jurisconsulti Lugdunensis, ann. 1491. lucem aspexit, inscriptus: *Collectio Constitutionum, & Bullarum post Sextum, Clementinas, & Extravagantes, usque in hodiernum diem*; magnum Bullarium Romanum; concilia, Tridentinum, & provincialia, quæ post XV. sæculum habita sunt; Romanæ Cancellariæ Regulæ, numero circiter una & septuaginta. Per Romanæ Cancellariæ Regulas intelliguntur constitutiones, quas Romani Pontifices ad beneficiorum dispositionem, & provisionem, aliasque Pontificiæ Cancellariæ expeditiones, & ad litium in re beneficiaria judicium edunt. Hæ constitutiones desinunt ad Papæ mortem, ab eoque, qui electus est, postridie quam ejus electio contigit, renovantur. Harum regularum tres tantum in Galliis expressim receptæ sunt; & earum plures aliæ, non tamquam Romanæ Cancellariæ, sed tamquam æquitatis regulæ, regiis sanctionibus, aut arrestorum jurisprudentia firmatæ ibidem servantur. *Vide*, in hujus Operis secunda Parte, *verb. Cancellaria Romana*.

Est præterea suum cuique nationi jus, quod ejus proprium, & peculiare est, constatque pluribus statutis, constitutionibus, edictis, regulis, usibusque uniuscujusque nationis, Provinciæ, Ecclesiæ, Ordinis, Congregationis, Communitatis, &c.

Jus ecclesiasticum, Galliæ proprium, positum est, 1. in antiquis universæ Ecclesiæ Decretis, & Usibus, quos ea a cæterarum nationum jugo accuratissime sartos, tectosque servavit; quod fundamento est Gallicanæ Ecclesiæ libertatibus, ita dictis, quia ad hanc Ecclesiam, a servitute defendendam, inserviunt, in quam aliarum Ecclesiarum pleræque inciderunt, quibus scilicet haud satis animi fuit, ut omnium Ecclesiarum communia jura tuerentur; 2. in Pragmatica Sanctione, Concordato, Aufeliapensi, & Blesensi Constitutionibus, regis Edictis, &c. 3. in Decretis provincialium

Con-

Conciliarum Galliae ; synodalibus Statutis , Paroeciarum , Hospitalium , aliarumque Communitatum praescriptis Regulis.

Laudatur porro jus canonicum in hunc modum :

Ex prima quidem Decreti Gratiani parte deprompti canones ita laudantur : *Can. Presbyter, distinct. 32.* videlicet, Canone , qui incipit , ab hac voce , *Presbyter* , qui Canon reperitur , distinctione 32.

Canones secundae partis Decreti ita : *Can. quoniam XII. quæst. 1.* videlicet, Canone, qui incipit ab hac voce , *Quoniam* , Causa XII. quæstione prima.

Tertiae partis canones ita : *Can. nemo 9. distinct. 1. de Consecratione.* Vox hæc , *de Consecratione* , significat laudatum canonem pertinere ad tertiam Decreti partem , quæ hunc titulum præfert : *De Consecratione.*

Gregorii IX. Decretales ita laudantur ; *Cap. Sollicite 2. extra de restitutione spoliatorum* ; nempe : Capitulo , *Sollicite* , secundo , quod est extra Decretum Gratiani , nempe , in Decretalibus Gregorii IX. titulo , *de restitutione spoliatorum.*

Collectiones reliquæ laudantur ita : *Cap. discretionis , de Decimis in 6.* nimirum , Capitulo , *discretionis* , titulo *de Decimis* , in sexto Libro Decretalium. Item : *Cap. unico , de Homicidio , in Clement.* hoc est , in Clementinis , vel Clementina. Item : *Cap. execrabilis , de præbendis, & dignitatibus , in Extravag. Joann. XXII. & , Capit. Super Cathedram , de sepulchris , in Extravagant. commun.*

Animadvertendum est, in Decretis occurrere loca quædam , in quibus ipse Gratianus loquitur , ut canones conciliet , hasque conciliationes appellari *dicta Magistri*. Præter has Gratiani conciliationes , extant loca alia , quæ ejusdem & ipsa sunt ; ejusmodi est , quod ait ad initium cujusque distinctionis in prima Decreti parte , ut eam copulet cum præcedenti , aut cum sequenti ; ejusmodi est etiam , quod ad cujusque causæ exordium pronuntiat ad earum rerum expositionem , quas hac in causa , & in singulis ejusdem causæ quæstionibus expendendas sibi proponit. Loca , in quibus Gratianus loquitur , designantur per hoc vocabulum ,

Gra-

latius, & per duplicem (inversam), quæ ad eorundem
eorum marginem cernitur.

Abbreviationes pariter in juris canonici laudandis texti-
bus usitatæ ejusmodi sunt :

Ap. Bon. Apud Bonifacium, in Sexto, ubi Bonifacii
VIII. Constitutiones existunt.

Ap. Greg. apud Gregorium, in Libris Decretalium Gre-
gorii IX.

C. in Can. In Canone, scilicet, in tali capite, vel arti-
culo Decreti Gratiani, vel alicujus concilii.

Cap. Capite, seu, *Capitulo*, in Capite tituli Decretalium,
aut alicujus novæ Constitutionis.

Ca. Causa, in Causa, scilicet, in certa quadam sectione
secundæ partis Decreti Gratiani.

De Cons. seu, de C. secr. De Consecratione, in Decreti par-
te tertia.

De Pœn. seu, de Pœnit. de Pœnitentia, in Tractatu de Pœ-
nitentia, apud Decretum, causa 33. quæstione 3.

D. seu, Dist. Distinctione, in tali Distinctione Decreti
Gratiani.

E. C. & Quæst. Eadem Causa, & Quæstione, in eadem
Quæstione ejusdem Causæ, de qua jam dictum fuit.

E. vel, Eod. in eodem titulo.

E. vel, Ex. vel, Extr. Extra, scilicet, in Decretalibus
Gregorii IX. quæ prima extra Gratiani Decretum collectio
est.

Extra Jo: 22. Extravagante Joannis XXII. seu, comm.
in tali, vel tali Constitutione extravagante Joannis. XXII.

F. Finalis, Finali, Fine, postremo, postrema, seu, ad
finem.

Gl. Glossa; Notæ, seu, Adnotationes approbatæ super
utroque jure.

H. Hic, in eodem loco, *ibidem*; in eadem distinctione,
in eodem titulo, in eodem capite, &c.

H. Tit. Hoc Titulo; in hoc titulo.

l. infra; inferius, mox, e vestigio.

l. Gl. Juncta Glossa; scilicet, addita laudato textui.

Richard Consil. Tom. I.

I

Jo

In Extr. comm. In Extravagantibus communibus ; in Decretalibus, quæ appellantur Extravagantes communes.

In F. In Fine , ad finem capituli, §. &c.

In P. dec. In Parte decisa , in parte abscissa a Decretali , quæ in medium affertur.

In Pr. In Principio ; ad initium , & ante alicujus legis §. primum ; ante primum alicujus distinctionis canonem.

In F. pr. In Fine Principali ; ad finem introitus , seu procemil.

In 6. vel , In Sexto ; scilicet , in Libro sexto Decretalium , quæ Bonifacii VIII. jussu collectæ sunt.

Li. vel , Lib. Libro ; in Libro 1. 2. &c.

Lib. 6. vel , Lib. VI. Libro sexto ; in Sexto.

P. Principium ; initium tituli, &c.

Q. seu , Quæst. seu , Qu. Quæstione ; in tali quæstione talis causæ.

Sum. seu, Summa ; distinctionis , aut quæstionis Summarium , compendium , epitome.

T. seu , Tit. Titulus , Titulo.

¶. Versiculo , seu Versu ; designatur ita pars paragraphi, canonis , &c.

Ult. Ultimo , Ultima ; in postremo canone , in postrema lege , &c.

§. Paragrapho ; in Paragrapho , hoc est , articulo , seu membro legis , capituli , distinctionis , aut quæstionis Decreti.

Canonici juris eadem, ac conciliorum studium emolumenta , & commoda consequuntur , quoad dogma , moralem doctrinam, disciplinam, & historiam. Hinc ergo danda est opera , eadem animi contentione , quin ab eo nos averti sinamus , ea scilicet obducta causa , quod ibidem occurrunt abrogati canones plures , iis , qui servantur , admixti, quorum tamen abrogatio non indicatur, aut qui nullam in Gallia auctoritatem obtinent, aut qui suppositi sunt , & ex apocryphis Pontificum Decretalibus ducti , aut qui denique relaxationes continent , quæ sanctæ veterum canonum severitati repugnant.

Oppositiones has Gibertus, ecclesiasticarum institutionum
 harum Tomo primo, sibi proponit, & ibidem ad singulas
 respondet: (*Pag. 6. & seqq. Editionis an. 1750.*)

1. Vel ad fidem, vel ad mores, vel ad divina præcepta,
 quoad Sacramenta, spectat maxima canonum pars; & hi
 quidem canones adhuc subsistunt, semperque subsistent,
 cum id, quod continent, immutabile omnino sit. Tan-
 tummodo super disciplina editi canones mutationi obnoxii
 sunt, ut disciplina ipsa; sed eorum tamen complures usui
 etiam sunt, vel omnino, vel ex parte. Forum ple-
 rosque, quos, ante Tridentinum concilium, contrarius u-
 sus, aut desuetudo abrogaverat, renovavit, restituitque
 concilium hoc, cujus decreta in Gallia servantur, iis tan-
 tum exceptis, qui Libertates impetunt; & horum quidem
 non ita magnus numerus est. Quamvis autem abrogati ca-
 nones non amplius obligent, non proinde tamen inutiles
 sunt; illis enim sua est, aliis rationibus, accomodatio.
 Ceterum regulæ præsto sunt, quarum adminiculo discer-
 nantur. Præcipuarum una est, canonem abrogatum non
 esse, tametsi non amplius servetur, atque adeo contrari-
 us usus obtineat, dum eum renovant, instaurantque, iden-
 tidem Præsules, sine quorum consensu canones abrogari
 non possunt. Hæc renovatio, atque instauratio, quoad
 abrogationem, formalis oppositio est, & præscriptionem
 impedit. Hujus nimirum regulæ vi judicandum est, cano-
 nes, qui ecclesiasticis mandant, ut vestem talarem, bre-
 vesque capillos deferant, abrogatos non esse, contrariis
 consuetudinibus non obstantibus: quia per conciliorum de-
 creta, & Episcoporum constitutiones assidue renovantur.

2. Longe maximus est conciliorum numerus, etsi par-
 ticularia fuerint, & in exteris regionibus habita, quæ au-
 thoritate pollent in Gallia, quia scilicet ibidem recepta sunt;
 veniunt in hunc numerum, inter alia bene multa, priora
 quinque concilia particularia Ecclesiarum Orientis, Neocæ-
 sariense, Ancyranum, Gangrense, Antiochenum, Laodi-
 ceum, & conciliorum Africæ canones, qui Gallicanæ Ec-
 clesiæ Libertates ex parte constituunt, quemadmodum ex

earundem Libertatum Articulo XLI. licet intelligi.

3. Suppositi canones in nullo propemodum numero sunt, si cum legitimis comparentur; vix enim apocryphus unus est pro genuinis mille, quoniam in Gregorii IX. collectione, quatuordecim tantum suppositi occurrunt, *Cap. 1. de Elect. c. 3. de Pecul. c. 1. 2. 7. de Accusat. c. 3. 4. 5. 6. 7. de Simon. c. 1. de Hæret. c. 1. de Cler. Excomm. ministr. c. 1. de Regul. Juris, c. 5. de Jurejur.* Ejusmodi nullus prorsus extat in Collectionibus Bonifacii VIII. Clementis V. Joannis XXII. & Extravagantium communium; & hæc quidem collectiones conficiunt duas tertias partes corporis juris. Gratiani collectio, quod ad commentitios canones attinet, eorum tantum nonnullos continet, qui Apostolis tribuuntur, quoniam eorum quinquaginta tantum recepit Romana Ecclesia; Papæ quoque Silvestri canones, eosque, qui a falsis Decretalibus, nempe, ut notorium est, ex omnibus Literis ducti sunt, quæ laudantur Pontificum nomine, qui Siricio priores fuerunt; Decretalibus, cæteroquin, quæ bene multa haud sane rejicienda continent, quia eas impostor e pluribus testimoniis contexuit, quæ e sacra Scriptura, Patribus, Conciliisque depromptit.

4. Distinguenda sunt in antiquis codicibus hæc duo, spiritus, & littera; præterea, quod mores afficit, & quod disciplinam tantum. Verum quidem est, Ecclesiam se adaptam videri, prout tempora defluebant, ut veterum canonum, in meræ disciplinæ rebus, severitatem moderaretur; at super littera se remittens, eorum semper spiritum servavit, qui subsistit etiamnum, semperque subsistet. Ita abrogans, causa exempli, veteres canones, qui publicam poenitentiam, cum ejus duris exercitationibus, & gradibus, longisque inter hos singulos intervallis præscribit, eorum nihilominus spiritum ipsum, vimque retinuit, poenitentiam, seu satisfactionem ad peccatorum numerum, & gravitatem exigere jubens, & ad judicium de hac proportionem ferendum, veterum canonum lectionem commendans. Eorum ergo studium negligi nequit, ea obducta causa, quod abrogati sunt: quoniam semper viget, & constat eorundem spiritus,

eorumque littera recedens recentior Ecclesia, nec a veritate, nec a iustitia recessit, quia nec auctoritatis, nec infalibilitatis ei minus est, quam primitivæ Ecclesiæ fuerit, quandoquidem eam idem regit Spiritus Sanctus.

A N A L Y S I S.*Tractatus de Conciliis.*

Concilia sunt Episcoporum, aliorumque Ecclesiæ ministrorum legitimi coetus, ab eo, cui id juris est, ut iisdem præsit, vel ejus consensu convocati, ad ecclesiastica negotia, quæ eidem, mores, aut disciplinam spectant, moderanda.

Concilium generale, seu oecumenicum illud est, ad quod vocantur omnes Christiani Orbis Episcopi, eorum excluso nemine, nisi hæreticus, aut excommunicatus sit.

Concilium particulare illud est, ad quod vocantur non quidem totius Christiani Orbis, sed unius tantum nationis Episcopi, ac tunc nationale concilium est; vel alicujus Patriarchatus Episcopi, & est patriarchale concilium; vel Episcopi Primatæ, & concilium primatiale est; aut provinciæ alicujus Episcopi, & est provinciale; seu denique solus, una cum suo ipsius clero, certæ cujusdam diocesis Episcopus, & est concilium, seu synodus diocesana.

Concilia divinæ institutionis sunt, ut probant ea Christi Domini verba, quæ Chalcedonense concilium explicuit: *Ubi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum*; & Apostolorum, qui ad Hierosolymitanum converrant, hæc alia verba: *Visum est Spiritui Sancto, & nobis.*

Concilia, seu generalia, seu particularia, non sunt absolute quidem necessaria necessitate physica, aut metaphysica, quia Deus Ecclesiam suam sine conciliis tueri, incolumemque servare potest; solummodo necessaria sunt absoluta quadam morali necessitate, spectato nimirum ordine, quem Deo placuit ad Ecclesiæ suæ regimen, & incolumitatem servare; cujus sane ordinis vi, concilia, seu generalia, seu particularia cogi necesse est, pro multiplici circumstantiarum ratione, ut cum id agitur, ut disputationes, quæ super obsecris, ac difficilibus doctrinæ capitibus insurgunt, finiantur,

tur, aut explanentur etiam doctrinae capita, quibus Ecclesie publica dogmata continentur, sed quae tamen ipsa ab hostibus impugnantur vi, & numero formidandis: aut ad generalem Ecclesiae reformationem studium, & opera conferantur. In his, aliisque ejusmodi casibus necessaria concilia sunt, semper utilia, ut Ecclesiae dogma, moralis doctrina, disciplina, cultus, ritus, caeremoniae ad normam componantur, servetur ejus unitas, & integritas, eademque ab hostibus, tum qui foris, tum qui intus in ipsam irruunt, defendatur. Concilia possunt definire ecclesiastica omnia negotia judicare, ea scilicet, quae fidem, mores, disciplinam, sacramenta, sacrorum Bibliorum sensum, & interpretationem, Librorumque censuram spectant; & generatim quicquid ad ejus inspectionem, & jurisdictionem pertinet, quippe quae eam representant, aguntque ejus nomine, & auctoritate. Adhibere etiam, & consecrare certas quasdam loquendi formulas, & rationes possunt, quae sint veluti proprium fidei vocabulum, formulasque, seu locutiones contrarias damnare, quae veluti proprium erroris vocabulum essent. Quoad res mere civiles, ac temporales, non eo jure concilia pollent, ut de illis judicent ipsa per se; potestas enim, quam acceperunt a Christo Domino, eorundem institutore, aequae ac potestas Ecclesiae, quam representant, non nisi spiritalis potestas est, cui quidem non est propositus scopus alius, quam animarum, in hac vita, per documenta, & Sacramentorum administrationem, sanctificatio; possunt ea tamen de temporalibus illis rebus agere, quae ad eorum tribunal, ibidem judicandae, libere deferuntur.

Ad conciliorum praesides pertinet, jus proponendi negotia, super quibus eadem versantur, quin tamen excludantur caeteri Episcopi, quibus semper liberum fuit, in conciliis, quibus interfuerunt, ea proponere, de quibus eorundem coetus judicio, ac deliberatione sibi opus esse censuissent. Porro negotiorum, quae conciliis proposita materies est, decisio, & conclusio semper ad hos sanctos coetus pertinuerunt, qui semper definite pronuntiarunt, & quorum nomine definitiones inscriptae fuerunt: *Sancta synodus definivit.* *Un-*

versum concilium dixit. Ab universis Episcopis dictum est. Placet universis Episcopis.

Laici non gaudent deliberativa voce in conciliis, quoad negotia mere ecclesiastica, quia hujusmodi vox, seu suffragium nihil est aliud, quam definite cum auctoritate judicandi potestas, & quia laici negotiorum mere ecclesiasticorum iudices instituti non fuerunt. Conficit assertio hæc articulum fidei, sacra Scriptura, Patribus, uniformi, constantique conciliorum praxi, Christianorum Principum testimonio, pluribusque theologicis rationibus nixum. Clericis tantum, & non laicis Christus Dominus clavium potestatem concessit, quæ posita est, in facultate ligandi animas, solvendique, & eas judicandi; easdem ducendi, his Sacramenta administrandi, iisdem id proponendi, quod credere, aut rejicere, servare, aut evitare debent. Non omnes prophetæ, apostoli, doctores, pastores sunt. Id contendere, & miscere sacra profanis, essentialem distinctionem de medio funditus tollere, quæ spirituales inter, ac temporales res intercedit; est, in religione omnia, fusque deque vertere, omnia confundere.

In negotiis, quæ fidem, mores, aut disciplinam spectant, & quicquid ad plurimum Ecclesiarum regimen pertinet, judicandi, decidendi, legesque condendi radicalem potestatem a Christo Domino simplices presbyteri, cum initiati sunt, acceperunt. His hujus potestatis usu in conciliis frui licuit, ad Tridentinum concilium usque, cum Ecclesie venia, quæ poterit in eandem, quoties ita expedire crediderit, eos restituere. Judicandi radicalis potestas, quam sacerdotes a Christo Domino susceperunt, ejusdemque exercendæ jus, quod ab Ecclesia tenent, non impediunt, quo minus Episcopi presbyteri, divino jure, superiores sint, &, independentes a presbyterorum suffragiis, vallda sint eorumdem judicia, quia primis tantum pastoribus absoluta infallibilitas promissa fuit, alteriusque ordinis pastores non iudices necessarii, & stricto jure, sed utiles, & ex æquitate quadam iudices sunt. Suffragii jus, quod a Christo, & ab Ecclesia tenent presbyteri, de suffragio proprie dicto intelligi debet, quoniam, e

communi usu, absentium Episcoporum deputati, & Episcoporum Ecclesiarum procuratores, vacantis sedis tempore, ejusmodi suffragium obtinuerunt, æque ac simplices presbyteri, qui nonnunquam conciliis præfuerunt, Romanæ Ecclesiæ Cardinales-Presbyteri, & patriarchalium Orientis Ecclesiarum presbyteri.

Episcopi *in partibus infidelium* deliberativa voce, quoad exercitationem, generalibus in conciliis, gaudent ipsi per se, cum in infidelibus regionibus ad animarum salutem incumbunt, quia tum quidem jurisdictione, quam in suis peculiaribus Ecclesiis, supraque suos proprios subditos exercent, instructi sunt; contra vero Episcopi *in partibus*, qui in infidelibus regionibus non laborant, deliberativæ vocis usu, solum privilegii vi, gaudent, cum nec jurisdictionem, nec Ecclesiam, nec subditos habeant.

Abbates regulares, quibus jurisdictio quasi episcopalis est, deliberativa voce gaudent, quin nova concessione opus habeant; at abbates commendatarii, & abbates regulares, qui in suos tantum monachos, suosque domesticos jurisdictione pollent, hac voce tum solum, cum iis conceditur, frui possunt.

Universitatum doctores, officarii, magnique vicarii, inquisitores eo jure gaudent ipsi per se, ut doctrinalia judicia ferant, non autem legislativa, quæ judicariam auctoritatem sequuntur; jus hoc non obtinent, nisi cum ab Ecclesia, per Papæ, vel Episcoporum ministerium, iisdem conceditur, ut ex actis erectionis ejusmodi dignitatum constat.

Diaconis, utpote qui ex hierarchia sunt, quam Christus Dominus instituit, Ecclesia deliberativam vocem concedere potest. Eam reapse obtinuerunt in conciliis pluribus, ad quæ suis ab Episcopis deputati erant; eaque Cardinales-diaconi nunc quoque temporis, gaudent. De subdiaconis vero, de clericis inferioribus, &, potiore sane ratione, de laicis contra sentiendum est, quia e divina hierarchia minime sunt. His consultativam vocem concedere potest Ecclesia, nihilque præterea.

Hæretici porro conciliis, tamquam iudices, interesse non possunt, quia cum ab Ecclesia sejuncti sint, jurisdictionem amiserunt; ad ea tamen admitti possunt, tamquam traditionis testes, super capitibus, in quibus eos inter, & Catholicos convenit; atque adeo debent iidem in ea recipi, cum de eorum personis dampnandis agitur; quia postulat naturæ jus, ut ne quis inauditus damnetur.

Romanis Pontificibus, tamquam universæ Ecclesiæ capitibus, id ex ordine juris est, ut generalia concilia convocent; at hoc jus ipsum non est exclusivum, quandoquidem priora octo generalia concilia a Christianis Imperatoribus convocata fuere, ac multiplex est facti species, in qua generalia concilia ab aliis convocari, quam a summis Pontificibus possunt, ut cum plures inter se de Papatu contendunt, aut cum Papa est hæreticus, mentis impos, captivus apud infideles, &c. Supremi, quoque Principes nationalia suarum Ditionum, itemque provincialia concilia convocandi jus obtinent: quia conciliorum convocatio est actus auctoritatis mere civilis, inhærentis personæ Principis, supremæ potestatis vi, qua is in suos omnes subditos pollet.

Omnium primi ad concilia vocandi sunt, quicunque deliberativa voce, per divinam institutionem, in iisdem gaudent, cujusmodi Episcopi sunt, iique deinde, quibus hæc vox non nisi per Ecclesiæ concessionem est, cujusmodi sunt Cardinales non episcopi, abbates quidam, &c. Ad eadem, tamquam doctores, & consultores, vocari debent simplices presbyteri, aliive clerici sapientia, scientiaque ecclesiastica commendabiles. Accersit etiam ad concilia eos omnes Ecclesia, qui iis aliquid utilitatis afferre possunt, aut quorum res in iisdem agitur, hæreticos demum ipsos, ut eorum defensiones audiat, eosdemque, si qua tandem ratione possit, in suum ipsius sinum restituat.

Convocatio, quæ fit ex regulis per invitationis Epistolam a Patriarcha, Primate, aut Metropolitano ad eos missam, quibus id juris est, ut conciliis intersint, ad particularium conciliorum essentiam non pertinet, quoniam eorum plura, per occasionem, & quin solemnis forma ullâ præcederet,

habita sunt; et eam generatim concilia necessario sibi vindicant; quandoquidem ad ea vocentur, oportet, omnes Christiani Orbis Episcopi.

Præsentia honoris, & patrocinii, quæ in eo est posita, ut prima sedes in concilio occupetur, in eodem fervetur ordo, eique præsidium suppeditetur, ad supremum Principem, ob ejus eminentiam, ac dignitatem, pertinet. Auctoritatis vero, & jurisdictionis præsentia, quæ negotia proponendi, ad quæ concilia referuntur, judicium pronuntiandi, suffragium conferendi, & quæ aliis collata sunt, colligendi jus tribuit, pertinere non potest, nisi ad ministros, quos Christus instituit, ut ipsius Ecclesiam regerent, & in fidei negotio, omnique mere spiritali rerum genere judicarent.

Indigent concilia confirmatione Principis, ut publicæ, civilis, & coactivæ legis notam, & vim, etiam in rebus mere spiritalibus, sortiantur, quia Principum tantum est afflictivas his poenas imponere, qui vel in rebus mere spiritalibus, conciliis parere pertinaciter recusaverint. Verum, independentem ab hac Principis confirmatione, concilia, in dogmatum negotio, in hisque rebus omnibus, quæ mere spirituales sunt, sacratæ, & ecclesiasticæ legis vim, & robur obtinent, hoc est, ligant ipsa per se, in foro interno, obligantque ipsorum Principum æque, atque aliorum conscientias, quoniam iidem Ecclesiæ filii sunt non minus, quam alii, nec minus ejusdem legibus mere spiritalibus subsunt.

Conciliis suppetit auctoritas legislativa, quæ in judicandi, obligatorias leges ferendi, earumque transgressoribus poenas imponendi potestate posita est: quia potestas hæc omni recte institutæ societati essentialis, & ad ejus incolumitatem absolute necessaria est. Qui sacræ Scripturæ, & Patrum textus divinam conciliorum, & Episcoporum institutionem probant, iidem etiam evincunt, Episcopos, & concilia suam legislativam auctoritatem proxime a Christo Domino, non autem, ut Protestantes garriunt, a Principibus, & populis accepisse.

Concilia particularia, plurimi licet ad ea celebranda con-
merint, infallibi auctoritate non gaudent ipsa per se, quia
ilicet universam Ecclesiam non repræsentant. Eorum er-
o auctoritas haud latius patet, quam Episcoporum jurisdic-
tio, qui iisdem interfuerunt. E converso, suprema, & in-
fallibilis est generalium conciliorum auctoritas ob eam ipsam
causam, quod universam Ecclesiam, quæ, vi promissionum
Christi Domini, infallibilis ipsa est, repræsentant.

Generalium conciliorum infallibilitas ad omnes contro-
versas, seu negotia protenditur, quæ fidem, mores, & di-
sciplinam spectant, ea de causa, quia totam, quam late patet,
Ecclesiam repræsentare non possunt, quin ejus omni prorsus
infallibilitate gaudeant, & quia in tribus, quæ diximus, ca-
pitibus infallibilis Ecclesia est, videlicet, Ecclesia filiis suis
proponere non potest, nisi fidem sanam, & veritati conso-
nam, nisi mores puros, & sanctitati consentaneos, nisi di-
sciplinam externam, seu agendi rationem, quæ fidei, bonis
moribus, divinæque legi respondeat; si enim Ecclesia in
his tribus capitibus, aut in eorum aliquo errare posset,
quicquid ad fidelium salutem necessarium est, a Christo Do-
mino non accepisset; eos per sua documenta in errorem in-
ducere, & perdere posset, & quod inde consequitur, verita-
tis basis, & columna, sanctitatisque, bonorum morum, rectæ-
que agendi rationis regula non amplius esset.

Quoad alia capita ad fidelium salutem minime necessaria,
concilia generalia, perinde atque Ecclesia, quam repræsentant,
infallibilitatis dono, seu privilegio non gaudent, ea ipsa de
causa, quod eorum parum interest, hominum animum super
quibusdam capitibus certo sistere, ac firmare, in quibus secti
esse possunt, aliterque sentire, quin inde quicquam incom-
modi subeat, eorundem salus, quam unam, & unicam Chri-
stus Dominus, suam Ecclesiam efformans, sibi proposuit, si-
bique proponit Ecclesia ipsa, in suis edendis decretis, e sui di-
vini Fundatoris mente, ac pro potestate, quam ab ipso ad
eamdem hominum salutem accepit.

Inter capita ad salutem, haud necessaria, in quibus gene-
ralia concilia falli possunt, numerantur quæstiones mere philo-
sophi-

lofophicæ, & mere ſcholasticæ, quæſtiones humani ſolum juris, facta non revelata, & generatim quicquid in ſacris Litteris, aut in traditione non continetur.

Suam generalia concilia infallibilitatem a Papæ confirmatione non mutuuntur; eam proxime tenent a Chriſto Domino, promiſſionum vi, per quas recepit, ſe cum Eccleſia verſaturum, eique per ſuum ſanctum Spiritum præſto fore, ut impediret, ne falleretur, & ut ab ipſa errorem averteret, ad ſæculorum finem uſque: ſiquidem generale concilium nihil eſt aliud, quam Eccleſia univerſa, in unum corpus conjuncta, & quod inde conſequitur, ſuperior Papæ, qui non niſi primum membrum eſt, ab hoc univerſæ Eccleſiæ corpore ſemper pendens. Generalium igitur conciliorum a Summis Pontificibus edita confirmatio eos ſupra concilia hæc eſſe non probat. Jus hoc ad omnes Episcopos, tamquam fidei judices, ac teſtes pertinet, ipſumque per ſe nullam eminentiam, ſeu ſuperioritatem ſecum trahit: quia Episcopos, dum conciliorum decreta confirmant, ſolum declarant, ſe in iis fidem agnoſcere, quæ ſemper in Eccleſia tradita fuit; eam ſe ſacris Litteris, traditioni, communi prædicationi conſonam judicare, eam ſe approbare, eam ſe amplecti, eique ſe ſubdere. Confirmant ergo generalia concilia ſummi Pontifices, non quaſi iis ſuperiores ſint, ſed ut ea ſuſcipientes, iſque ſe ipſos ſubdentes, ut communionem ſe toti Eccleſiæ jungant. Non ergo quicquam aliud eorum approbatio eſt, quam acceptio ei ſimilis, quæ ab abſentibus Episcopis petitur, quæque ipſa dicitur *confirmatio*: quia, cum omnes Episcopos per judicium concilia ſuſcipiant, proinde abſentium Episcoporum ſubſcriptiones *confirmationes* vocantur.

Adſunt conditiones tres neceſſario ſeu eſſentialiter requiſitæ, ut concilium aliquod ſit vere generale, ſeu œcumenicum, & in ſuis deciſionibus infallibile; & conditiones hæ, vel ad convocationem, vel ad celebrationem, vel ad exitum concilii ſpectant.

Ut concilium quoad convocationem œcumenicum ſit, Catholici omnes Chriſtiani Orbis Episcopos ad illud vocati ſint,

et, oportet, tamquam qui omnes, & singuli, divino jure, sui judices sint.

Ut concilium in ipsa celebratione sit œcumenicum, non est necesse, omnes ad unum Orbis Episcopos reapse eidem adesse; satis est ibidem existere congruum eorundem numerum ad universam Ecclesiam, sapientium, & prudentium virorum judicio, repræsentandam, siquidem ad apicem, & cum præfatione, definiri non potest, quot Episcoporum ad eum certum conficiendum, qui Ecclesiæ universitatem exhibeat, ibidem adesse debeant. Id certum est, oportere e variis Christiani nominis provinciis adesse saltem Episcoporum satis, ut Episcoporum in reliquis provinciis degentium suffragium, & doctrinam ad concilium afferant; quod optime fieri potest, collationum, aut conciliorum particularium ope; tametsi multo minor Episcoporum, in generali concilio, præsentium, quam absentium numerus sit.

Requiritur, tertio loco, ad œcumenici Concilii exitum, ut in eo quæstiones diligenter examinentur, eædemque non sine suffragiorum libertate, quæ sit omnibus absoluta numeris, decendantur. Necessarium porro est quæstionum examen: quia Episcopi ad eas judicandas a Deo extra ordinem inspirati non sunt, nec novas revelationes accipiunt. Revelatæ veritates omnes sacris Litteris, ac traditione continentur; nec detegi, eruique possunt nisi studii, & examinis adminiculo, quæ scilicet adjumenta sunt ad veritatem detegendam a Deo instituta, quin nova, quæ non promisit, extra ordinem subsidia expectentur.

Non minus necessaria, quam examen, ad concilii œcumenicitatem libertas est, quia concilium non est œcumenicum, nisi cum universam Ecclesiam repræsentat; nec universam Ecclesiam repræsentat, nisi cum loquitur ejus nomine, cum per ejus spiritum agit, cum ejus leges sequitur, cum exponit ejusdem sensum; horum autem nihil facere potest, cum torquetur, molestia afficitur, cogitur, & per violentiam adigitur, impelliturque: quia vis, quam patitur, illud impedit, ut veritatem aut cognoscat, aut dicat, si cognoscit; cum
Chri-

Christus Dominus congregatis Episcopis non promiserit, eos se impeccabiles redditurum, supra præposteros scilicet animi motus erecturum, qui iudices, quominus ex officio agant, impedire possunt. Cum in concilio violentia dominatur, non censentur Episcopi suam ipsorum sententiam, suamque voluntatem exprimere, sed eorum sententiam, & voluntatem, qui eos opprimunt, iisque vim inferunt. Factum hinc, ut extiterint concilia, convocatione quidem, Generalia, quæ ipso tamen exitu, ejusmodi esse desierunt, libertatis defectu, cujusmodi, inter alia, Ephesinum secundum concilium fuit; &, quoniam difficile scitu est, an concilium quæstiones satis expenderit, & an suis in judiciis liberum fuerit, œcumenicitatis concilii non alia omnino certa regula est, quam ejusdem per universam Ecclesiam acceptio; quæ quidem acceptio tunc innotescit, cum doctrinam a concilio decisam in tota per orbem Ecclesia tradi, & nuntiari perspicitur, sine ulla Episcoporum contradictione. Ita, causa exempli, evidenter agnoscitur Tridentinum concilium ab universa Ecclesia, quoad dogma, receptum esse, quia doctrina, ad quam ejus decisiones referuntur, publice in tota Ecclesia traditur, nuntiaturque, Episcopis nequaquam contradicentibus. Sed Ecclesie tamen acceptio œcumenicis conciliis vim, & auctoritatem non tribuit; sunt enim ipsa per se fallere, & falli nescia; hæc acceptio adjumento est, ut intelligatur, in iis nihil non e regulis actum esse, &, quod inde fit consequens, ita scilicet,
ut de eorum œcumenicitate
constaret.

CON-

CONCILIA

SÆCULI PRIMII

*Concilium Hierosolymitanum an. 49. 50. seu 51.
Christi Domini.*

Huic concilio occasionem præbuit Antiochenæ Ecclesiæ super circumcisione, & legalibus cæremoniis diffidium. Cum Sanctus Paulus, & S. Barnabas Antiochiæ versarentur, fratrum nonnulli, qui ex Judæa venerant, ibidem turbas conflarunt, agentes, neminem sine circumcisione, & non servata Mosis lege, eternam salutem consequi posse. Hujus seditionis Cerinthus hæreticus caput erat. In eum S. Paulus, & Barnabas vehementer inveci sunt, asserentes, Christum Dominum suos ab hac servitute liberaturum venisse, iisque, qui circumcisionem ut necessariam spectarent, ejus gratiam omnino inutilem fore. Tum Hierosolymam se contulerunt, ubi easdem turbas, quæ Antiochenam Ecclesiam exagitabant, compere-
runt. Ad eas finiendas Apostoli convenerunt, an. 50. aut 51. numero quinque, scilicet, S. Petrus, S. Joannes, S. Jacobus, S. Paulus, & S. Barnabas. Alii præterea fratres ibidem aderant; atque adeo Hierosolymitana omnis Ecclesia eo vocata fuisse videtur, non quidem ut judicaret, sed ut judicium, quod ab Apostolis pronuntiatum esset, audiret, ac non sine observantia susciperet. Cum illi super proposita difficultate magnopere contulissent, surrexit S. Petrus, tanquam Apostolorum, atque universæ Ecclesiæ caput, atque ita conclusit, ut eos, qui recens ad fidem venerant, a Mosaicæ legis cæremoniis eximeret. Excepit S. Petri verba S. Jacobus, allatoque prophetarum testimonio, quicquid Petrus de Gentium vocatione dixerat, confirma-
vit.

vit, iudicavitque, haud turbandos, qui ex iis resipuissent, sed solum per litteras monendos esse, ut ab eo, quod idolis oblatum fuerat, a fornicatione, a carnibus suffocatis, & a sanguine se abstinerent. S. Petri, & S. Jacobi sententiam coetus universus secutus est; synodica in id edita Epistola, quam ad novos, & Gentibus, Antiochiæ urbis, Syriæque, & Ciliciæ provinciarum fideles missam, Paulus, & Barnabas, Judas, cognomento *Barsabas*, & Silas detulerunt. Clemens Alexandrinus, in IV. Stromatum suorum libro, pag. 512. synodicam hanc epistolam scriptam ait duodecim Apostolorum nomine, quos ii quidem omnes, & singulos Hierosolymitano concilio interfuisse pro certo ponit; at de quinque tantum sacra Scriptura loquitur.

In ea Cardinalis Baronius (*Super hac synodica Epistola animadversiones.*) sententia fuit, carnes idolis immolatae comedendi prohibitionem non ad universam Ecclesiam, sed ad Antiochiæ solum, provinciarumque Syriæ, & Ciliciæ Christi fideles spectasse, ad quos nempe concilii Epistola mittebatur, quibusque in locis disputationes inceperant. Utcunque sit, interdictio, quæ in ea legitur, ne idolis immolatae carnes edantur, bifariam accipi potest; primo, ne comederentur iis ipsis in locis, in quibus offerebantur, quia ad demonum mensam edere, erat eorundem sacrificia participare; secundo, ne ex iis edatur in communi victu, cum periculum adest, ne id infirmis lapsus, & scandali occasio sit, aut erronea conscientia, ita scilicet, ut id malum esse putetur. Idolis igitur oblatae carnes omnino non inficiebat ejusmodi oblatio; eæ quidem ipsæ per se promiscue se habebant; nec nisi per accidens, illicitus evadebat earundem usus, seu, quod crederetur iis vesci malum esse, seu, iis comedendis uti ob eorum oculos, qui sibi in animam indocuebant, credere eas suapte natura malas esse, eumque, qui fieret earundem particeps, significare se ad idololatriam regredi velle. At fornicationem, sine exceptione, concilium vetuit; & hac sane de re Ethnicos certiores fieri, necesse erat, quia eorum plerique licitam autumabant. Civiles leges, in ethnica religione, non nisi adulterium interdicebant:

con-

scubinas, captivarumque usum, pro lubricine permitte-
re. Ad suffocata animalia quod attinet, vetuerat jam De-
us Noe, cum ex arca pedem efferret, ne ex eorum sangui-
ne, & carne comederet; atque est sane, quod credantur
postoli hanc unam satis facilem e legalibus caeremoniis ini-
tio quidem relinquere voluisse, ut Gentes, & Judæos con-
sociarent, iisque arcam Noe, figuram Ecclesiæ, quæ om-
nes nationes recipit, in animum revocarent. Substitit id
moris in Latina Ecclesia, ad duodecimum usque sæculum,
quo nempe S. Othonem, Bambergensem Episcopum, Po-
meraniæ incolis, quos Ecclesiæ nuper addiderat, vetuisse
perspicimus, ne sanguine, & suffocatis animalibus vesceren-
tur; mos idem in Africa haud tam diu viguit; & S. Au-
gustinus memoriæ prodit, ibi risu etiam exceptas fuisse reli-
giosiores personas quasdam, quæ ægre adduci poterant, ut
eum violarent, *Lib. 32. contra Faustum, c. 13. p. 457. tom. 8.*

Ejusmodi fuit Hierosolymitanum concilium, quod con-
ciliis generalibus, ad finiendas fidei, & disciplinæ contro-
versias, in Ecclesia deinceps habitis exemplum suppeditavit.
Ejus historia in Libri Actorum Apostolicorum Capite XV.
legitur; & (*Reg. & Lab. Tom. 1.*) Apostoli quidem, pecu-
liaribus aliis de causis, iterum etiam, secundo, & tertio Hie-
rosolymis convenerunt; at coetus hi, si proprie loqui vo-
lumus, concilia non sunt. In horum primo, perfidi Judæ
successorem sorte traxerunt; & fors quidem super Matthi-
am cecidit. Venerabilis Bedæ ea est opinio, Apostolos for-
tis ratione usos esse, ut agnoscerent, quem sibi Deus Apo-
stolum vellet: quia Judæi, quotannis, magnum Sacerdo-
tem in hunc modum eligere consueverant; at interpretum
plerique putant, ea verba, *fors cecidit*, nihil aliud innuere,
quam Deum, ea occasione, voluntatem suam per apertum a-
liquod, & sensibus obvium signum patefecisse. Coetus hic
statim ab Ascensione Christi Domini habitus fuit, cum ad-
huc Apostoli in coenaculo morarentur, ubi Spiritus Sancti
adventum præstolabantur, an. scilicet C. D. 33. aut 34. Cœ-
tus alter, eodem anno celebratus, priorum septem Eccle-
siæ diaconorum electionem propositam habuit; electi fuere
Richard Concil. Tom. I. K S. Ste,

S. Stephanus, S. Philippus, Procorus, Nicanor, Timon, Parmenas, & Nicolaus. Convocatus tertius fuit an. C. D. 56. Judæorum occasione, qui Christianam fidem amplexi de S. Paulo conquerebantur, persuasum habentes, eum funditus evertere Mosis legem, erga quam observantia alte eorum animis infidebat. Hierosolymam se contulit S. Paulus, ut cum aliis Apostolis de hoc negotio colloqueretur; omnesque, post maturum examen, expedire judicarunt, ut Synagoga cum dignitate sepeliretur, declarantes, quoad Templum, & sacrificia Hierosolymis perstitissent, circumcissione adhuc, & cæteris Mosaicæ legis cæremoniis Judæos, qui Christo nomen dederant, uti posse, sed ita tamen, ut crederent satis esse, ad salutem obtinendam, Evangelii præcepta sequi. Videri possunt, super his cœtibus, 1. 6. & 21. Apostolicorum Actorum Capita, & tomus I. Conciliorum R. & L.

Tribuitur Apostolis concilium aliud (*Falsum concilium Antiochenum.*), quod Antiochiæ habitum fuisse contenditur; ejusque nonnulli etiam canones proferuntur. Eos Turrianus contraxit, & redegit ad novem; deprompti censentur ex manuscripto codice vetustissimo, ubi legitur, eosdem in Origenis bibliotheca Martyrem Pamphilum nactum esse. In primo mandatur, ut, qui credunt Jesum Christum, quique *Gallilæi* nuncupantur, deinceps *Christiani* nominentur. Secundus vetat, ne circumcissioni subdantur, qui baptismum suscepunt. Jubet tertius, eos omnes recipi, qui Christianam religionem amplecti voluerint, e quacunque tandem natione sint. Quartus avaritiam, & injusta lucra prohibet. Quintus Christianis gulam, theatra, & juramenta interdicat. Sextus scurrilitates, blasphemias, ususque ethnicorum vetat. Septimus Hierosolymitanam, quoad legales cæremonias, constitutionem renovat. Octavus de Dei, Domini nostri Jesu Christi, Sanctorumque in cœlis cum eo regnantium imaginibus agit, easque idolis suffectas vult. Nonus ciborum, ex Judæorum more, delectum vetat.

Etsi conciliorum compilatores hoc Antiochenum concilium suscipiant, idemque in Nicæno secundo concilio laudetur,

tar, illud tamen suppositum censent docti viri, plurimis, gravissimisque de causis; etenim, 1. nulla fit hujus concilii mentio, vel in Apostolorum Actis, vel in antiquis Patribus, vel in ullo veteri monumento, quod antiquitas nobis dederit, ad secundum Nicænum concilium usque, sub annum 787. qui ex eo, pro imaginum cultu, canonem affert, seu potius Gregorius, Pessinuntis Episcopus, hunc canonem laudat ex incerto rumore, usus formula *dicitur*, eumque vere Apostolorum esse non asserens: *Gregorius reverendissimas Episcopus Pessinuntensium, dixit: In synodo sanctorum Apostolorum, quæ apud Antiochiam congregata dicitur, &c.*

2. Laudantur in hoc concilio apocrypha monumenta plura.

3. Ejus, qui proferuntur canones novem, longe alia ratione laudantur a conciliorum compilatoribus, cujusmodi sunt: Turrianus, Baronius, & Binius.

4. Occurrunt in his canonibus bene multa falsa, & absurda. In primo legitur, Christi fideles designatos fuisse *Galilæorum* nomine. quod iis non nisi ab ethnicis, irrisionis ergo, atque adeo perraro tributum fuit: adde, quod medio circiter sæculo quarto, Julianus Apostata, qui Servatori nostro insultare gestiebat, hoc nomine ut etiam Christianis omnibus commune redderet, lege firmaverit. Minime fit vero simile, Apostolos præcepisse, ut Dei imago in idolorum loco poneretur, quo tempore Christiana religio in incunabulis adhuc erat, quoque idolorum templa vero Deo consecrandi occasio se nondum obtulerat. Origenes sane nos docet, ab Apostolorum morte annis centum, & quinquaginta, Christianos nondum Dei imaginibus usos esse, adeoque Entis supra omnem sensum positi, & ab omni materiæ contagione secreti formam figuris circumscribi noluisse. (*Origen. contra Celsum, lib. 7. p. 376.*) *Theandrici* vocabulum, ad duas in Christo naturas significandas, in eorum canonum uno positum, nec Apostolorum sæculo, nec subsecutis tribus in usu erat. Illud omnium primus adhibuit scriptorum auctor, quæ S. Dionysii Areopagitæ nomen falso præseferunt. Denique, in postremo canone, Synagoga dicitur *Belluina*, quod insultans vocabulum est, atque oppido ab Apostolorum suavitate, ac

pietate maxime alienum, qui observantiam, qua eam prosequerentur, suscipiendis ejusdem caeremoniis, luculentissime testabantur.

Fit etiam cujusdam Apostolorum concilii Antiochiæ habiti mentio in quadam Papæ Innocentii I. Epistola Decretali; (*Epist. ad Alex. ep. p. 851. t. 1. Epist. Rom. Pont.*) at liquido constat, in eo textu mendum inesse, perinde atque apud Originem, qui in octavo contra Celsum Libro, pag. 396. Antiochiæ ponit concilium, quod Apostoli Hierosolymis celebrarunt.

Cardinalis Sfondratus, in sua *Innocentia vindicata*, Apostolorum concilium laudat, in quo ait immaculatam Sanctæ Virginis Conceptionem definitam fuisse. Volunt alii, cum Genebrardo, (*Chronographiæ lib. 3. p. 370. edit. Lugdunen. ann. 1609.*) Apostolos, dedita opera, ad concilium convenisse, ut symbolum, quod eorum nomen præfert, canones, & constitutiones apostolicas conficerent, & sanctæ Virginis parentalia celebrarent.

P. Hieronymus *Romand de la Higuerra*, nonnunquam *Flavii Dexteræ* adscititio nomine notus, de duobus conciliis loquitur, a S. Jacobi Majoris discipulis, uno quidem Eliberi, seu Illiberi, ann. 57. altero Cheronesi in Hispania, ann. 60. C. D. celebratis. At concilia hæc, cum Ecclesiastica Historia nullam eorum mentionem faciat, rejicienda sunt.

CANONES APOSTOLICI

Nobis suppetunt, Apostolorum nomine, octuaginta canones, seu decreta; quæ priorum Ecclesiæ sæculorum disciplinam afficiunt; at non sunt eorum foetus, nec omnino, ut Turrianus, in *Defensione pro Concilio Apost.* probare conatus est, nec ex parte, ut contenderunt Binius, Sixtus Senensis, Baronius, Bellarminus, & Possevinus. Nec magis probabile fit, hos canones V. tantum sæculo cufos fuisse, prout asserit Minister Dallæus, de *Pseudo-Epigraph. Apost. lib. 3.* Satius ergo dixerimus, hos canones, licet Apostoli non sint eorumdem auctores, esse nihilominus antiquissi-

ipissimos; plurimumque super disciplina sanctionum, quas ante Nicenum concilium, seu particularia concilia plura secundo, & tertio saeculis habita, seu ejus temporis Episcopi, quod paulo post Apostolos vixerint, *homines Apostolici* nuncupati, statuerunt, proprie collectionem esse. Hæc sane Albaspinæ, Aurelianensis Episcopi, *Lib. 1. Observat. cap. 13. Petri de Marca, Lib. de Concord. Sacerdot. cap. 2.* Beveregii, docti inter Anglos viri, aliorumque complurium sententia est.

Apostolorum non esse canones hos ex eo primum evincitur, quod non solum Ecclesia in divinarum Scripturarum albam eos nunquam retulit, sed nullus etiam e Patribus, conciliorum nullum, ante Ephesinum, eos Apostolorum nomine protulerunt; eoque ipso in loco, in quo eorum meminit posterius concilium hoc, contendunt non pauci, non *canones Apostolorum*, sed *canones Patrum*, legi oportere. Veteres, qui iis usi sunt, eosdem simpliciter *canones ceteros, canones Patrum, canones ecclesiasticos* appellarunt; & si quando *canones apostolicos* nominarunt, aut inscripserunt, id non fecerunt, nisi quia nonnulli ab Episcopis editi fuere, qui Apostolis supparet erant, quique, hac de causa, *homines apostolici* nuncupabantur.

Ex eo petitur alia ratio, quod in his canonibus de quibusdam caeremoniis fermo est, quas Apostolorum tempore usitatas fuisse non constat; ejusmodi sunt, quæ in tertio, & quarto canonibus memorantur, in eo positæ, ut offerantur super altari spicæ novæ, racemi, oleum ad luminare, & thus adolendum, sanctæ oblationis tempore. Canone 36. qui ordinationes in urbibus, aut vicis, extra jurisdictionis suæ fines, Episcopum edere vetat, non congruit Apostolorum saeculo, quo nondum Doceſeon limites statuti erant, Apostolis omnibus, & singulis, per universum terrarum orbem sua missione fungentibus, pro potestate, quam in id a Christo Domino acceperant. Deciditur in octavo canone, non licere Pascha cum Judæis celebrare, quæ sane controversiâ, solum Papæ Victoris tempore, agitari cepit, nunquamque agitata fuisset, si Apostoli, pro-

ut fertur in hoc canone, hoc definiissent. Canones quinquagesimus primus, & quinquagesimus tertius Manichæorum, & quinquagesimus secundus Novatianorum, & Montanistarum hæreses impetunt, quæ quidem hæreses non nisi longo post Apostolos tempore coortæ sunt. Quadragesimus sextus, & quadragesimus septimus mandant, ut Episcopus, aut presbyter, qui, tamquam validum, hæreticorum baptisma receperint, deponantur. Hi ergo non Apostolorum canones habebantur, quo tempore, super baptismo disputatum est: quandoquidem, si tales habiti fuissent, S. Firmilianus, & S. Cyprianus, iis uti non neglexissent. Constans igitur, firmumque est, hos canones Apostolorum factum non esse. Antiquiores tamen, quam Dalæus contendit, iidem sunt: quoniam de iis sermo est in Alexandri, Episcopi Alexandrini, ad Episcopum Constantinopolitanum Epistola, ante Nicænum concilium scripta, & ab ann. 441. adeo perspecti, notique erant, ut ex canonibus viginti quinque, quos Antiochenum concilium, eo anno habitum, edidit, octodecim ex apostolicis canonibus aperte deprompti sint. Nec responderi potest, apostolicos potius canones ex Antiochenis expressos fuisse; Antiochenum enim concilium veterem canonem profert, quem apostolicorum tricesimum quintum esse perspectum est. Præterea canones apostolici nihil continent, quod primitivæ Ecclesiæ moribus, ac disciplinæ non congruat, quodque, per secundum, tertium, & quartum sæcula, apud aliquas Ecclesias in more positum, & ab aliquibus conciliis præscriptum non fuerit. Ad Papæ Gelasii, qui apocrypha inter opera apostolicos canones refert, decretum quod attinet, responsio in promptu est, id nempe vocabuli in nonnullis tantum exemplaribus legi, decretumque hoc apocryphum & ipsum esse.

Apostolicorum canonum iis necessaria cognitio est, qui Ecclesiæ veterem disciplinam percipere volunt. Eos magno in pretio habuere Græci, Latinique, cum hoc tamen discrimine, quod eosdem Græci, ad usque octuaginta quinque receperunt, & prope omnes eorum auctores, qui de
iis

post sextum sæculum locuti sunt, eos Apostolorum esse crediderunt; cum Latini olim quinquaginta solum priores canones reciperent, quos, exclusis cæteris, suæ latinæ versionis canonum Ecclesiæ universæ Dionysius inseruit, & hos canones Apostolorum esse, non ita universim credebant.

Horum canonum primus, his verbis conceptus est: Episcopus a duobus, vel tribus ordinetur, necesse est.

* Minister Dallæus ex hoc primo statuto probare contendit, apostolicos canones, non altius, quam ad quinti sæculi finem ascendere; at ei respondetur, disciplinam, quæ in hoc primo statuto continetur, notam, servatamque ante primum Nicænum concilium fuisse.

In secundo dicitur, ad presbyteros, diaconos, cæterosque clericos ordinandos, Episcopum unum tantum sufficere.

Vetat tertius Episcopis, & presbyteris, ne quicquam aliud ad altare offerant, sacrificii ergo, nisi quod a Domino præceptum fuit, ut, si quis mel, lac, aut liquoris genus aliud, in vini locum, seu volucres, animalia, & legumina offerret. Quod si hujus prohibitionis rationem non habuerint, eos deponi vult.

Quartus ait, non nisi novas spicas, racemos, & oleum ad lampades, quò tempore fit oblatio, ad altare offerri licere.

* „ Ut hi duo canones, quod oblationes ad altare editas spectat, intelligantur, sciendum est, olim fideles consuevisse duplicis generis oblationes, die dominica, ad Ecclesiam afferre. Prima continebatur certa quantitate panis, & vini, quæ communionem suscepturi consecranda præbebant. Hujus generis oblationes diaconus ad altare, ubi consecrarentur, non ante afferebat, quam in peculiari loco, qui latine *gazophylacium*, seu *secretarium* appellabatur, conclusæ fuissent, ut expenderentur, dignæ, nec ne, essent, quæ ad altare deferrentur, ad quod Catholicorum tantum, qui bonis moribus essent, oblationes recipiebantur. Oblationis genus alterum addictum erat sustentationi ministrorum Ecclesiæ, conclusumque in *gazo-*

„ *phylacio* , e quo distribuebatur in singulos , prout cuius-
 „ que ratio postulabat , ad Episcopi placitum , qui dispen-
 „ sator ejusdem erat. „

Quintus primitias cæteras ad altare offerri non vult , sed ad Episcopum , & presbyterum , ubi degunt , afferri , quos certum est , earum partem diaconis , & reliquis clericis præbituros.

Prohibet sextus Episcopo , & presbytero , suas ne conjuges abigant , vel etiam religionis specie ; id si fecerint , communionem privandi , si perstiterint nolle easdem recipere , deponendi.

* „ Ut hic canon intelligatur , sciendum est , quo tempore editus fuit , non presbyteris solum , & diaconis , sed etiam Episcopis licuisse , cum feminis , quas ante susceptos ordines sibi uxores addiderant , conjugii jure vivere. „ Hæ sunt legitimæ conjuges , quas ab iis canon , etiam religionis obducta causa , dimitti vetat. „

Vetat canon 7. depositionis indicta pœna , Episcopis , presbyteris , & diaconis , ne se sæcularibus negotiis onerent.

Vetat 8. eadem proposita pœna , ne Pascha Judæorum more , ante æquinoctium vernali , celebretur.

Mandat 9. ut , si quis Episcopus , presbyter , diaconus , aliusve clericus , cum adstet sacrificio , communicare renuerit , quin æquas , cur ita se gerat , excusationes afferat , communionem privetur , ob scandalum , quod populo præbuit , suspitioni locum dans , eum , qui oblationem edidit , eandem non recte edidisse.

* „ Erat olim in more positum , ut episcopalis urbis „ universus clerus Altari , cum solemnem Missam celebrabat Episcopus , deserviret , in eaque omnes , & singuli communionem sumerent. Nobis adhuc superest hujus disciplinæ vestigium , in aliquibus Romæ urbis Ecclesiis , in quibus solemnis Missæ ministri communionem in ea suscipiunt , ut nos docet Cardinalis Bona „ *Lib. 2. Rerum Liturg. cap. 17. §. 2.*

Canon 10. eidem pœnæ fideles subdit , qui ex Ecclesia egrediuntur , postquam sacrarum Scripturarum lectionem
 audie-

derunt, quin precum finem expectent, & quin communem percipiant.

* „ Addit Gratianus huic canoni clausulam, in *solemnitatibus* sacris, & Regino, *die Dominico*, accommodare volentes, eundem canonem disciplinæ sui temporis, quo fidelium communio ad dominicos dies, magnasque solemnitates redacta erat, quin satis secum ipsi reputarent, sui temporis disciplinam ab ea differre, quæ vigeat apostolicorum horum canonum tempore. “

11. Eum communione privat, qui, cum excommunicato, in privatis ædibus, orationi vacaverit.

12. Eandem poenam in eum statuit, qui cum clerico deposito preces fuderit, quia eum adhuc pro clerico habere censetur.

13. Alienum ullum clericum, aut laicum, sine sui Episcopi commendationis Epistola, in Ecclesiam recipi vetat.

14. Ait, Episcopo non licere, Ecclesiam, cui præest, deferere, ut aliam regendam sumat, nisi id vergat in majus religionis bonum, & hanc translationem fieri per Episcoporum judicium vult.

15. Presbyterorum, aliorumque Ecclesiasticorum, qui sine Episcopi sui consensu suam paroeciam deserunt, ut ad alterius servitium se conferant, functiones suspendit, eosque ad laicam communionem redigit; & 16. eandem in Episcopos poenam statuit, quos interdictum a proprio Episcopo in eos pronuntiatum non impedierit, quominus tamquam clericos eosdem recipiant.

17. Ab ordinibus eos arcet, qui, post susceptum baptismum, ad secundas nuptias migrarunt, aut concubinam detinuerunt.

* „ Cum canon hic bigamos in clerum recipi vetat, haud is quidem damnat secundas nuptias, quemadmodum hæreticorum nonnulli fecerunt; sed solum bigamos irregulares declarat, quia turpitudinem quamdam secundæ nuptiæ secum trahunt: prout iis inest incontinentiæ cujusdam nota, eademque Christi Domini cum Ecclesia, ipsius una, & unica sponsa, foedus unum, & unicum haud satis

“tis perfecte significant.”

18. Eidem legi eos subdit, qui viduam, aut concubinam, suamve ancillam, aut eam duxerit, quæ histrioniam profitetur.

19. Eos quoque inter irregulares rejicit, qui cum duabus sororibus, aut cum vidua, aut cum fratris filia matrimonium inierunt.

20. Clericum vetat, se cuiuspiam sponsorem dare,

21. Nihil obesse vult, quin is, qui evnuchus natus esset, aut ejusmodi per hominum malitiam, seu per tyrannorum crudelitatem evasisset, siquidem idoneus inventus fuerit, Episcopus ordinetur; at 22. eos, qui se evnuchos fecerunt, irregulares declarat, quia sui ipsorum homicidæ sunt.

23. Mandat, ut clericus deponatur, qui in se id operationis ediderit.

24. Laicum communione privat, ad annos tres, qui eandem operationem in se peregisset.

25. In Episcopos, presbyteros, & diaconos, fornicationis, perjurii, aut furti reos, depositionem statuit; sed eos tamen communione non privat.

26. Eandem poenam in cæteros ecclesiasticos, eorundem criminum reos, pronuntiat.

27. Lectoribus, & Cantoribus tantum licere vult, post ordinationem, matrimonium inire.

28. Vetat, indicta depositionis poena, ne Episcopi, presbyteri, vel diaconi Christianos, aut infideles percutiant, qui in aliquod peccatum incidunt: quoniam eos Christus Dominus suo id exemplo non docuit.

29. Episcopum, presbyterum, aut diaconum, qui ob crimina certa, & probata depositi, suum munus obire audent, ab Ecclesia rescindi vult.

30. Episcopos, presbyteros, & diaconos, qui per pecuniam ordinati fuerunt, æque atque eos, qui ordines iisdem contulerint, deponit, simulque communione privat.

31. Episcopum deponi vult, qui, ut Ecclesiam obtineret, sæcularibus potestatibus usus est, eidemque eos poenæ subdit, qui cum eo communicant.

32. Man-

32. Mandat, ut presbyter deponatur, qui, in Episcopi sui contemptum, peculiare coetus habet, & altare seorsim erigit, veluti dominandi animo. Eadem imponitur clericis pena, qui ibidem adsunt; hæc tamen sententia pronuntianda non erat, nisi post tres ab Episcopo editas monitiones.

33. Ad communionem recipi vetat presbyterum, aut diaconum, quem Episcopus ab ea removerit, nisi hic e vivis excesserit.

34. Prohibet Episcopos, presbyteros, & diaconos recipi, qui, sine sumptis communionis Literis, iter agerent.

35. Oportere ait, ut cujusque provinciae Episcopi inter se caput agnoscant, sine cujus sententia, consensuque nihil aggredi debent ultra suarum dioeceseon negotia; & ne hic quidem Episcopus, eorundem caput, quicquam agere debet nisi cum Episcopis, qui ejus comprovinciales sunt.

Episcopus hic, de quo in hoc canone sermo est, qui primum inter cæteros locum tenet, quique tamquam eorum caput spectari debet, proprie Metropolitanus est; quia porro id nominis ei non tribuitur, hinc evincitur antiquitas hujus canonis, propterea, quod Metropolitanus titulus ante Nicænum concilium primum in usu positum fuisse non videtur, quamvis Metropolitanus jura multo ante statuta essent, ut concilium hoc ipsum agnoscit, definiens, antiquis consuetudinibus standum esse: at hujus canonis sanctio id etiam probat, eum Apostolicis tribuendum non esse, quoniam eorum tempore nondum statuta erat Episcopatum, & jurium ad Metropolitam spectantium distinctio.

36. Episcopos, qui extra suarum dioeceseon fines ordinant, eosque, quos ipsi, sine venia Episcopi loci, ordina-verint, deponi vult.

37. Episcopum ad Ecclesiam aliquam ordinatum ejus curam sumere vult, secus communionem privandum; quod ad presbyterum, pariter & diaconum spectat. Quod si populus eum suscipere pertinaciter recusaverit, is quidem in suo Episcopi titulo permanebit, omnesque urbis clerici, tamquam rei, propterea, quod populum de obedientia superioribus de-

debita non docuerint . excommunicationi subduntur.

38. Mandat Episcopis , duo ut concilia quotannis habeant ; primum , per Pentecostes hebdomadam quartam ; alterum , decimo Octobri mense.

39. Episcopo mandat , ut curet Ecclesiæ bona , vetatque , ne suos in consanguineos eadem profundat ; qui si pauperes sint , iis , ut pauperibus cæteris , opem ferat , necesse est.

40. Presbyteris , & diaconis prohibet quicquam agere , inconsulto Episcopo , cui grex Domini demandatus est , declaratque , eodem tempore , ecclesiasticos bonorum dominos esse , quæ ad eos pertinent proprietatis jure , eademque , mortis tempore , prout expedire crediderint , disponere posse.

41. Declarat Episcopum , utpote cui animarum cura est , debere , potiore jure , temporalium , & spiritualium Ecclesiæ suæ rerum curam sumere , earum dispensatorem esse , sibi que addicere necessaria , tum ad suum ipsius usum , tum ut cum advenis hospitalitatis jure fungatur.

42. Anathemati subdit Episcopos , presbyteros , & diaconos , qui aleis ludunt , aut ebrietati obnoxii sunt , nec ad bonam frugem redire volunt.

43. Eandem in cæteros clericos , & laicos ipsos poenam pronuntiat , qui in eadem flagitia prolabuntur.

44. Episcopis , presbyteris , & diaconis usuram , iisdem inflictis poenis , prohibet.

45. Episcopos , presbyteros , & diaconos , qui orant cum hæreticis , communione privatos vult ; quod si quis ecclesiasticorum hos ad orandum hortatus fuerit , eum deponi jubet .

46. Episcopum , seu presbyterum damnat , qui hæreticorum baptismata suscipiunt.

47. Mandat , ut Episcopi , & presbyteri deponantur , qui ex Ecclesiæ forma baptizatos rebaptizant , aut eos non baptizant , qui baptismata secundum Ecclesiæ præceptum non susceperunt : quia Domini crucem , & mortem derident , nec verum sacerdotium a falso discernunt.

48. Eum communione privat , qui conjugem suam repudiat , ut aliam ducat , aut a viro repudiatam uxorem ducit.

49. Non aliud Baptisma validum censet, quam quod Patris, Filii, & Spiritus Sancti nomine collatum est, absque ab Ecclesiæ corpore Episcopum, aut presbyterum, qui nunc Principiorum sine principio, trium Filiorum, triumque Patrum nomine baptizaverint.

50. Mandat, ut baptisma per immersiones tres conferatur, pronuntiatque depositionis poenam in Episcopos, aut presbyteros, qui per unam tantum baptizant: quia non videntur in Domine morte, hoc est, Christi pro nobis mortui nomine baptismum conferre.

51. Ecclesiasticos deponi vult, qui a matrimonio, carnibus, & vino, tamquam a rebus malis, & execrandis abstinent.

52. Mandat, ut Episcopi, alique ecclesiastici deponantur, qui renunt peccatores resipiscentes ad poenitentiam suscipere.

53. Eandem in Ecclesiasticos poenam pronuntiat, qui carne, aut vino abstinent, diebus festis, non ut cupiditates cohibeant, sed quia id genus res ut malas abominantur.

54. Clericum deponi vult, qui suo, sine causa, Episcopo insultat.

55. In clericos, qui presbytero, aut diacono insultant, communionis privationem statuit.

56. Quicumque, cum alterius contemptu, exprobrat naturæ vitia, ut surditatem, & ejusmodi alia, eum a communione segregat.

57. Mandat, ut Episcopi, & presbyteri, qui suum gregem erudire, & ad pietatem formare negligunt, communione priventur. Quod si in hac negligentia persistierint, eos deponi vult.

58. Episcopis, & presbyteris præcipit, ut clericos cordi habeant, qui in necessitate versantur; ac si quæ ad vitam necessaria sunt, his suppeditare renuerint, eos communione spoliari vult, si vero in suscepta duritie persistierint, tamquam suorum fratrum homicidas deponi.

59. Depositionis poenam in eum statuit, qui Libros vulgat,

gat tamquam bonos, quos hæretici falsis inscriptos titulis excuderunt.

60. Homines fornicationis, adulterii, vel alterius criminis convictos ad clericaturam evehi vetat.

61. Clericum, si ab ethnico, a Judæo, vel ab Hæretico vim aliquam timens, se Christianum esse negaverit, ab Ecclesia segregatum vult, quoad, peracta poenitentia, ad communionem laicam recipi possit; at si solum negavit, se clericum esse, satis habebitur eum deponi.

62. Poenam statuit depositionis in clericum, & excommunicationis in laicum, convictos, belluæ suffocatæ, mortuæ suapte sponte, vel ab alia bellua captæ carnem comedisse.

63. Easdem poenas in clericos, laicosque pronuntiat, qui die dominico, aut sabbato, eo excepto, quod præcedit Paschatis festum diem, jejunaverit.

* „ Huic edendo canoni occasionem præbuisse videntur „ Simon Magus, Menander, aliique Hæretici, qui dedito studio jejunabant die dominico, & sabbato: quia Christi Domini resurrectionem negabant, putabantque alium Deum adorandum esse, quam eum, qui mundum creaverat, qui die septimo requieverat, & quem Judæi eo die adorabant. „ His extinctis hæresibus, liberum fuit sabbato jejunare. „ Quoad sabbatum, hoc die non jejunandi consuetudinem ab „ Apostolorum traditione derivari Tertullianus testatur., *Lib. 2. de Coron. Milit. cap. 3.*

64. Depositionis in clericum, & excommunicationis poenam in laicum fert, quos in Judæorum, vel Hæreticorum synagogas, orandi causa, ingressos esse constaret.

65. Clericum deponi vult, qui adversarium, quo cum rixabatur, occiderit, unum licet ictum tantummodo eidem inflixerit; quod si laicus in hac facti specie fuerit, communione privabitur.

§. „ De homicidio, quodammodo, involuntario agitur in „ hoc canone. „

66. Excommunicationis poenam in eum decernit, qui virgini vim intulit, jubetque, ut eam in uxorem, quantumvis pauperem, ducat.

67. Prohibet, imposita depositionis poena, Ordinationem dari, nisi ab hæretico peracta fuerit; clericos enim, atque deo fideles eos haberi non vult, qui Ordinationem, aut baptismum ab hæreticis susceperunt.

68. Quadragesimæ, feriæ quartæ, & feriæ sextæ jejuni-
um præcipit, clericis quidem, excommunicationis indicta
poena, laicis vero, communionis imposita privatione, infir-
mitatis excepto casu.

69. Vetat, iisdem poenis, Judæorum jejunia servari, eo-
rum festa coli, & ex eorumdem cæremoniis aliquas peragi,
cujusmodi esset azymi panis usus Paschatis tempore.

70. Pronuntiat in eos anathema, qui in Ethnicorum
Templa, vel in Judæorum synagogas oleum deferunt, eo-
rumve diebus festis lampades accendunt.

71. Eandem in eos poenam statuit, qui in Ecclesia ole-
um, aut ceram sumpserint, furtumque præterea, & quidem
quinquies amplius, reddi vult.

* „Haud apte impugnatur hujus canonis antiquitas ex
eo, quod olei, & ceræ meminit. Usus hic antiquissimus
est in Ecclesia; ab eoque fideles in coetibus, quos noctu
habebant, abstinere non poterant. S. Athanasius, in sua
ad Orthodoxos Epistola, tom. I. p. 114. queritur, Georgi-
um, Alexandriæ sedis usurpatorem, Ecclesiæ usui oleum,
ceramque ademisse. Romæ Præfectus ad S. Laurentium
ait, Christianorum Pontificibus, ad nocturna sacrificia il-
lustranda, cereos aureis candelabris infixos suppetere.”
(*Acta Martyr. sincera*, p. 191.)

72. Sub excommunicationis poena prohibet, ne quis in
proprium usum detorqueat, id quod Deo consecratum fuit,
cujusmodi sunt aurea, argentea, aut linea Ecclesiæ orna-
menta.

73. Vult, ut Episcopum, si forte a Christifidelibus, fide
dignis accusatus fuerit, cæteri Episcopi semel, iterum, ac ter-
tio, apud duos ex eorum confratribus, in jus vocent, in
eumque, si renuerit se sistere, congruam sententiam pronun-
tiant.

74. Hæreticorum in Episcopum, atque adeo fidelis, unus tantum accusator fuerit, testimonium recipi vetat.

75. Prohibet Episcopo, suos ne consanguineos humanationibus permotus ordinet, ut si eos suæ dignitatis hædes reddere vellet; secus fore, ut ejus ordinatio, tamquam nulla spectetur, & ipse deponatur.

76. Eum episcopatu spoliari non vult, qui oculum amissum claudusve, seu mancus est.

77. Mutum, aut surdum, aut cæcum vetat Episcopum ordinari.

78. Energumenos arcet a clericali ordine, ac ne orationem cum fidelibus vult; eos tamen, postquam liberati fuerint, ordinari patitur.

79. Neophytos, seu fide nuper imbutos, haud ita statim ad episcopatum evehi vult, nisi in iis emicet divina Gratia.

80. Vetat Episcopis, & presbyteris, ne publicorum, & sæcularium negotiorum administratione se involvant.

81. Captivos, haud a dominis libertate donatos, ordinari vetat.

82. Episcopos, presbyteros, & diaconos, qui militaria officia obeunt, deponi jubet.

83. Clericum, qui deest observantiæ regibus, & magistratibus, aut superioribus debitæ, deponi vult, & laicum, qui in eandem culpam labitur, communione privari.

84. Canonorum, tam veteris, quam novi Testamenti, Librorum catalogum continet; in quo quidem inter sacros veteris Testamenti Libros ii tantum recensentur, quos Judæi recipiebant, Judith, & Machabæorum Libris exceptis, quos Hebræi in suum canonem non referebant, quosque nihilominus hujus exemplaria nonnulla exhibent; alia quippe non desunt, in quibus eorum nulla mentio fit. Ibidem de Tobia, itemque de Ecclesiastici Libro altum silentium est; neque inter novi Testamenti canonicos Libros Apocalypsis occurrit; apostolicæ vero Constitutiones, una cum S. Clementis Romani Epistolis in sacrorum Librorum albo ponuntur. Hanc porro additionem esse, ad majorem auctoritatem iis apocryphis monumentis tribuendam, non dubitatur (*Regin. Labb. &*

Hard.

ri. tom. 1.) . Videri etiam possunt Canones apostolici
et PP. apostolicorum Scripta, a Cotelerio collecta, & im-
essa Oxonii, an. 1685. & Amstelodami, an. 1724. in-fol.
hinc nos postremum collectorem, qui aliquibus in locis ab
iis discrepat, secuti sumus.

CONSTITUTIONES APOSTOLICÆ.

Opus, cui titulus, *Constitutiones Apostolicæ*, nec Aposto-
lorum, ac ne S. Clementis quidem Romani, cujus etiam no-
men præfert, genuinus foetus est. Confectum fuit e scrip-
tis planibus, quæ Apostolorum nomen præseferabant, a sæ-
culi quinti scriptore, qui prout Apostolos loquentes inducit;
novis probationes suppeditat, Constitutiones, quas iis tri-
buit, ab iisdem minime derivari. Continentur Libris octo;
& in octavo auctor ait „ eas ab Apostolis duodecim, co-
„ ram Paulo, qui vas electionis, eorumque cooperator erat,
„ & coram presbyteris, septemque diaconis confectas fuisse „
S. tamen Stephanus, horum septem diaconorum unus, ante
S. Pauli apostolatam, martyr obierat; & auctor ipse in suo
Libro V. de S. Stephani martyrio meminit. In simile er-
tum, quoad Jacobum, Zebedæi filium, & Joannis fratrem
incidit, quem concilio, super legalibus cæremoniis, Hiero-
solyms habito interfuisse refert, eum scilicet, quem ante
annos plures Herodes morti tradiderat. Auctor (*Lib. 2. cap.*
26.) Episcopum, presbyterum, & diaconum cum Patre, Fi-
lio, & Spiritu Sancto temere comparat. Privatam vindi-
ctam ait (*Lib. 6. cap. 23.*) ipsam per se justam esse, neque
a Deo prohibitam fuisse, nisi quia venia perfectior est. Si
ei fides, Africanorum, quoad iterationem Baptismatis ab
hæreticis collati, consuetudo tam contrarium usum superat,
quam supra errorem veritas est. (*Lib. 6. cap. 15.*) Cæremo-
niarum in Liturgia præscriptarum, quæ Libro VIII. continen-
tur, ordo, ingens numerus, & magnificentia luculenter
evincunt, eam tum solum additam fuisse, cum Ecclesia sub
Christianis Principibus pace fruebatur.

S. Epiphanius, in pluribus operum suorum locis, (*Hæ-
res. 45. n. 5. Hæres. 80. n. 7. Hæres. 70. num. 10. Et Hæ-
Richard Concil. Tom. I. L res.*

res. 75. num. 6.) Apostolorum Constitutiones laudat; at, si eadem sunt, quæ nobis suppetunt, magnopere deinde corruptæ fuerint, necesse est; apostolicas enim Constitutiones a S. Epiphanio laudatas inter, & nostras non pauca notantur aperte pugnantia. Ut exemplum afferam, apostolicæ Constitutiones nostræ distinguunt diem nativitatis Domini ab Epiphaniæ die, ut primus quidem sit Decembris vicesimus quintus, alter vero Januarii sextus; at S. Epiphanius, qui in Apostolorum Constitutionibus nihil fuisse testatur, quod disciplinæ, quæ ejus ætate vigeat, adversaretur, Natalis diem ab Epiphaniæ die minime distinguebat, sed e duobus unum, & unicum conficiebat. Apostolicæ constitutiones, a S. Epiphanio laudatæ, Pascha cum Judæis celebrari volunt, quod nostræ vetant, falsitatis accusantes eorum calculum super Paschate. Occurrunt in Apostolicarum Constitutionum Collectione eximia plura, super disciplina, quæ in Græca Ecclesia servabatur, per priora sæcula quatuor, & ad quinti initium usque, quo creduntur hæ Constitutiones in ordine positæ, quem in præsentia nobis exhibent. In iis porro, hæc potissimum animadversione digna sunt.

De moribus, & Electione Episcoporum, eorumque Ordinatione.

In iis mandatur, ut is in Episcopum eligatur, qui bonis moribus sit, annos natus quinquaginta, cui una tantum conjux fuerit, cujusque ipsa conjux haud prius alteri viro nupsit. (*Lib. 3. cap. 20.*) Electus Episcopus a tribus Episcopis, aut saltem a duobus ordinari debet; quod si quis solum ab uno ordinatus fuisset, uterque, tum ordinatus, tum ordinans deponeretur. (*Lib. 3. cap. 20.*) Excipiebatur tamen necessitatis gradus, ut persecutionis tempus, aut alia ejusmodi ratio, quæ non finebat Episcopos convenire; tunc enim unus tantum ad ordinationem satis erat, dummodo plures in eam consentirent. (*Lib. 8, cap. 27.*) Electione peracta, populus, die Dominica, in Ecclesiam cum presbyteris, & Episcopis conveniebat. Is inter eos, qui cœtui præ-

merat , novum electum presbyteris , & populo præsentat-
 a , essetque , necne , quem Episcopum elegerant , ab iis
 merebat. Eorum responsum erat , ita se rem habere ; quæ-
 rebat deinde præses , an tanto ministerio dignum crederent ;
 respondebant omnes , ita se credere , idque , veluti coram
 Deo , Christo Domino , Sanctoque Spiritu , testabantur. In
 eundem modum ad præsidis interrogationem tertiam , an
 electus idoneus esset , respondebant ; tum vero unus e pri-
 mis Episcoporum , qui coetui adarant , prope altare erectus
 consistens , una cum duobus aliis , super electo preces ede-
 bat. Interea diaconi sanctorum Evangeliorum Librum a-
 pertum tenebant super ejus capite , qui ordinabatur , sub-
 missaque voce Episcopi , & presbyteri orabant. Absoluta
 prece , cumque presbyteri respondissent *amen* , Episcoporum
 unus , in ejus , qui ordinabatur , manibus Hostiam ponebat ;
 eum vero cæteri ad paratum thronum ducebant. (*Lib. 8. cap.*
5.) Ibi is sanctum osculum ab omnibus Episcopis accipie-
 bat : & post Prophetarum , Evangeliorumque lectionem ,
 populum salutabat , ei Domini nostri Jesu Christi gratiam
 precatus , ac deinde sermonem habebat , ut ad virtutem eum
 hortaretur. Sermonem habito , omnes surgebant ; cumque
 diaconus edixisset , iis , qui in audientium gradu erant , aut
 infidelibus non licere diutius in coetu persistere , Liturgia
 inchoabatur.

Episcopus alium Episcopum solus deponere nequit ; sed
 id potestatis obtinet in cæteros clericos , qui digni sunt , tu
 deponantur. (*Lib. 8. cap. 28.*) Non debet sæcularibus nego-
 tiis se immiscere , aut in causis pecuniariis defensionem su-
 scipere , aut pro quopiam respondere. (*Lib. 2. cap. 6.*) U-
 titur , oportet , secundum Deum , primitiis , & Decimis ,
 quas ei tribui lex jubet. Presbyteri quoque , & Diaconi
 sustentationem suam ex primitiis trahebant , & in decimis
 vivebant , unde reliqui clerici , & pauperes alerentur. Quod
 supererat e panis , & vini oblationibus , quas fideles edide-
 rant , quæque ad Communionem consecratæ non fuerant ,
 clero , pro cujusque dignitate , distribuebatur. (*Lib. 8. cap.*
30. & 31.) Sumebat ex iis Episcopus partes quatuor , pre-
 sby-

sbyter tres, diaconus duas, unam cæteri; hæ oblationum reliquæ nuncupabantur *Eulogiæ*. Reservatus Episcopis, & presbyteris Baptismus erat; at iis diaconi in his functionibus suppetias ferebant.

De Presbyteris, & Diaconis.

Presbyteri electio per totius cleri suffragia peragebatur; (*Lib. 8. cap. 16.*) ei deinde manus imponebat Episcopus, cæteris presbyteris, & diaconis adstantibus, Deumque obsecrabat, ut ei animarum morbos sanandi, bene docendi, & sacra Mysteria cum innocentia celebrandi, dona concederet, quia presbyteri munia sunt docere, Eucharistiam offerre, & distribuere, peccata remittere, & baptizare. (*Lib. 2. cap. 33.*) Is quidem ordines non conferebat; sed manus imponebat, & inferiores clericos puniendi, atque adeo excommunicandi facultate pollebat. (*Lib. 8. cap. 28.*) Diaconi pauperum curam gerebant; afflictos invisebant, & Episcopo, cui veluti animæ loco, quoad miseros, erant, eos detegebant. (*Lib. 2, cap. 19. 20.*) Hos unus tantum Episcopus initiabat, qui manus iis imponebat, Deumque orabat, ut eo, quod ipsorum proprium erat, adeoque altiore ordine dignos redderet. Diaconi non baptizabant, nec Mysteria offerebant; at id populo distribuebant, quod ab Episcopo, vel a presbytero oblatum fuerat. (*Lib. 8. cap. 28.*) Extendebatur eorum potestas supra subdiaconos, supraque inferiores ministros reliquos, quos, absente presbytero, si necessitas postulasset, excommunicationi subdebant. Oleo quoque, quod Episcopus sanctificaverat, consuetas super eo, qui baptizabatur, unctiones edebant; at si fœmina erat, cui Baptismus administrabatur, eam super fronte tantum ungebant, eam Diaconissis curam relinquentes, ut unctionem absolverent, quæ fere per totum corpus peragebatur. (*Lib. 3. cap. 15.*) Hæ Diaconissæ debebant esse virgines, aut viduæ, & semel nuptæ. (*Lib. 6. cap. 17.*) Iis Episcopus ministerium, coram presbyteris, Diaconis, & Diaconissis reliquis, per manuum impositionem, & per precem conferebat. (*Lib. 8. cap. 19.*) Præter unctionem, quam super fœminis baptisma suscipien-

tibus

peragebant, quæque ex earum functionibus præcipua erat, his invigilabant, & Ecclesiæ fores custodiebant. (*Lib. 3, cap. 7.*)

De Subdiaconis, cæterisque Clericis inferioribus.

Subdiaconis manus imponebat Episcopus, eodemque tempore orabat, ad Spiritus Sancti gratiam iis obtinendam, ut Domini voluntatem exequerentur, & vasa, quæ iisdem concessa erant, decenter tangerent. (*Lib. 8. cap. 21.*) Lectores, præsentem populo, sacras Scripturas legebant; & ut id digne facerent, iis Episcopus, quos lectores ordinabat, manus imponebat, & pro iisdem orabat. (*Lib. 8. cap. 22.*) Ad exorcistas quod attinet, hi quidem non ordinabantur; sed ad eorum obeunda munia sumebantur, qui peculiari beneficio, Dei domis insigniti erant; & ejusmodi sane plures, primis Ecclesiæ sæculis, existebant. (*Lib. 8. cap. 26.*)

De Clericorum Matrimonio.

Lex, quæ vetabat, (*Lib. 6. cap. 17.*) ne, qui uxores plures habuerat, Episcopus, presbyter, aut diaconus ordinaretur, prohibebat etiam, ne eorum quispiam, ordinatione suscepta, matrimonium iniret; at iisdem licebat eam retinere, quam habebant: quo tempore ad ecclesiasticas dignitates promoti fuerant, quin aliam ducere possent. Non eadem erat subdiaconorum, lectorum, & ostiariorum ratio; quamvis enim oporteret eos semel tantum conjugium iniisse, iis tamen, qui ordinationis tempore nondum illud iniissent, inire deinde licebat. Universim clerici prohibebantur, seu pravis moribus puellam, seu ancillam, seu viduam sibi conjugem sumere.

De Baptismo.

Unum, & unicum Baptisma est, quod, invocato, promuntiatoque Patris, Filii, & Spiritus Sancti nomine, conferri debet. (*Lib. 6. cap. 15.*) Cum baptizari quispiam optabat, pergebat ad diaconos, qui eum Episcopo, aut presbyteris præsentabant. (*Lib. 8. cap. 32.*) Hi vero ex eo quærebant, quæ ejus voti causa esset, ipsiusque mores, & con-

ditionem diligentius expendebant ; ac si cui prohibita professione, ut histrionis, magi, gladiatoris, aliisve simili addictum comperiissent, eum non ante suscipiebat, quod artem illam deseruisset. (*Ibid.*) At concubina, ethnici si qua a baptismo non arcebatur, dummodo non alium virum cognosceret ; tunc enim duplicis generis concubinatus distinguebatur, unus quidem libidinis, alter vero, qui solus prolis susceptionem spectabat ; primus omnino vetitus erat, alter tolerabatur ; sed hæc tolerantia non nisi apud ethnicos locum habebat ; & Christianus quidem, qui concubinam seu liberam, seu captivam teneret, eam sibi conjugam sumere jubebatur ; quod si facere renuisset, ex Ecclesia pellabatur. (*Ibid.*) Qui ad Baptismum recipiebatur, in catechumenorum gradu per annos tres remanebat ; eoque toto temporis spatio, super Ecclesiæ doctrina erudiebatur ; eisdem manus imponebatur, & super eo preces effundebantur. Is ipse jejunabat, antequam baptismum suscipere ; (*Lib. 7. cap. 22.*) ediscebatque memoriter formulas duas, quas pronuntiare debebat, dæmonem deserens, ut Christo se dederet. (*Ibid. cap. 41.*) Post hanc professionem, catechumenus oleo, quod Episcopus sanctificaverat, ungebatur ; (*Ib. cap. 42.*) ducebaturque ad sacrum balneum, ubi presbyteri a Deo petentes, ut aquam sanctificaret, petebant eodem tempore, ut, qui baptizabatur, in ea crucifigeretur, & sepeliretur, cum eo resurrecturus, & justitiæ vitam victurus, postquam peccato mortuus esset. (*Ibid. cap. 43.*) Eum aqua mergens, Patris, Filii, & Spiritus Sancti nomen Episcopus invocabat ; deinde eundem ungebat, Deum rogans, ut ei unctioni boni odoris Christi Domini in eo detinendi vis inesset. (*Ibid. 44.*) Posterior hæc unctio Sacramentum Confirmationis erat. Episcopus Orationem Dominicam recitabat, ad Orientem versus, rogabatque Spiritum Sanctum, ut super novum baptizatum descenderet, quem in fide, & veritatis professione firmaret.

De Liturgia.

Ecclesiæ, quo Christiani conveniebant, (*Lib. 2. cap. 27.*) oblongæ figuræ navi similes erant, ad Orientem conversæ,

in fine pluribus ad latus cubiculis , quæ Ecclesiæ ejusdem ministrorum rationibus inservirent. Episcopi sedes posita erat inter presbyterorum , utrinque , subsellia. Erecti diaconi , leviter induti stabant , in id incumbentes , ut laici , qui ad Ecclesiæ caput alterum , viri seorsim a foeminis , assidebant , modeste se gererent , & silentium servarent. Lector inter eos medium , eumque eminentem locum tenebat , & Moysi , veterisque Testamenti Scriptorum Libros legebat ; alter deinde Davidis Psalmos recinebat ; eique populus , postrema versiculorum verba repetens , respondebat. Subsequebatur Apostolicorum Actorum lectio , qua absolute , diaconus , aut presbyter Evangelium legebat , adstantibus omnibus erectis , silentibusque. Tum vero presbyteri singuli , peculiariter , unus post alterum , ad populum sermonem habebant ; omnium postremus Episcopus loquebatur. Si quis haud ex vulgo , sermonis , lectionis , cantusque Psalmorum tempore , ingressus esset , cavebatur , ne eos interromperet , qui has functiones obibant ; at eum diaconi sedere jubebant. Si quis ex usu recessisset ab ordine , arguebatur a diacono ; qui perficiebat , ut in congruum locum se se reciperet. Cum locus erat , ea dabatur junioribus venia , ut seorsim sederent ; secus erecti stabant ; at pro vetæ ætatis homines confidebant , apud patrem , & matrem stantibus filiis. Si locus sinebat , puellæ seorsim ponebantur ; aliter iis locus cum foeminis erat. Cæterarum primæ virgines , viduæ , & anus collocabantur. Absoluto sermone , omnes surgebant ; & diaconus , (*Lib. 8. cap. 6.*) elatum locum conscendens , agebat ; „ nullus Audientium , Infidelium nullus . . . „ Inchoabat deinde preces pro catechumenis ; & ad singulas populus respondebat : „ Domine , miserere . . . „ Suam pueri vocem huic sanctæ symphoniz admiscebant , eamque inchoabant. Deinde catechumenis , diaconi jussu , caput demittentibus , Episcopus benedictionem impertiebatur , eosque dimittebat. Preces pro energumenis , competentibus , & poenitentibus in eundem modum peragebantur ; (*Ibid. cap. 7. & 8.*) iisque , quibuscunque Mysteriorum celebrationi interesse non licebat,

bat, ſed ex Eccleſia egredi juffis, fideles, ut genuflecterent, Diaconus hortabatur. In eo ſtatu, (*Lib. 8. cap. 10.*) orabatur pro ſancta Eccleſia Catholica, & Apoſtolica per univerſum terrarum orbem diffuſa; pro peculiari Eccleſia, in qua coetus habebatur; pro omnibus orbis Episcopis, præſertim vero pro Episcopo dioceſano, ejusque dioceſi; pro omnibus præbyteris, diaconis, lectoribus, cantoribus, virginibus, viduis, perſonis conjugali vinculo obſtrictis, pro iis e fidelibus, qui oblationes, & eleemoſynas in pauperes erogaverant; pro recens baptizatis, infirmisque; pro navigantibus, aut ad metalla, aliudve ſupplicium damnatis; pro hoſtibus, & perſecutoribus noſtris; pro hæreticis, & infidelibus, ut eos Deus ab errore ad ſui cultum converteret. Poſt has preces, Episcopus populum ſalutabat, inquiens: pax Dei vobiſcum ſit. „ Populus reſpondebat: “ & cum ſpiritu tuo. „ Diaconus, elata voce, ſubdebat: invicem „ amplectiminor, & ſanctum osculum date. “ Eodem tempore clerici, per id genus osculi, Episcopum ſalutabant; illud ſibi mutuo laici, viris viri, foeminis foeminæ conferebant; in perfectæ conciliationis argumentum; at pueri erecti ad pulpitem conſiſtebant, diacono, ut recte ſe gererent, invigilante. E veſtigio (*Cap. 12.*) vetabat iterum diaconus catechumenis, audientibus, infidelibus, hæreticisque, ne, per oblationis tempus, in Eccleſia commorarentur. Jubebat matres ſibi ſuos filios ſumere, adſtantesque omnes odium, & hypocriſin ex animo evellere, conjunctaque Deo mente, ad Sacrificium ſe comparare. Tum vero dona a diaconis, ſuper altare collocata, Episcopus recipiebat, adſtantibus, utrinque, ex ordine, circum altare, præbyteris, præpoſitisque diaconis duobus, ut muſcas, & alia infecta placide averterent, quæ, ſine hac circumſpectione, in calices decidere potuiſſent. Episcopus, magnifice indutus, primo quidem ſubmiſſa voce cum præbyteris orabat; tum, ad altare ſtans, ſibi frontem in crucis modum ſignabat, coetumque ſalutabat, Omnipotentis gratiam, Chriſti Domini charitatem, & Spiritus Sancti communicationem precatus omnibus. Ad hanc ſalutationem ſimul univerſi conſueta ratio-

respondebant. Sequebatur ea Missæ pars, quam nos *Fractionem* dicimus, quia ad sanctum canonem præparatio veti quædam est. Eam Episcopus inchoabat, inquiring elavocē: „erigite corda vestra;“ respondebant omnes: „erecta habemus ad Dominum.“ Subdebat Episcopus: „gamus Domino gratias.“ Universi respondebant: „justum, & rationi consonum est ei gratias agi.“ Episcopus postrema verba hæc repetebat; & cum is præfationem, quæ in Apostolicis Constitutionibus prælonga est, absolvisset, quotquot aderant, conjunctim hymnum Seraphin recitabant; quem Isaias notat, in hæc verba: „Sanctus, Sanctus, Sanctus, est Dominus, Deus Exercituum.“ Pergebat interea Episcopus; & postquam panem, & vinum aquæ admixtum, in memoriam Christi Domini, consecraverat, orabat pro tota Ecclesia, pro se ipso, & pro Clero, pro Rege, & Potestatibus Mundi, addebatque se etiam pro omnibus Sanctis offerre, proque iis omnibus, quorum nomina Deo nota erant. Demum offerrebat pro incolumitate, & incremento bonorum terræ; pro absentibus, æqua de causa, pro universo populo, & hanc precem per glorificationem Patris, & Filii, & Spiritus Sancti absolvebat. Iterabantur preces pro cujusque generis conditionibus, (*Lib. 8. cap. 13.*) pro iis ipsis, qui in pace occubuerant; factaque martyrum commemoratione, eorundem certaminum participatio poscebatur. Cum porro diaconus populum monuisset, ut animum intenderent, aiebat Episcopus: „Sancta Sanctis.“ respondebat populus: „Christus Dominus unus est sanctus; ipse unus est Dominus.“ Eucharistiam sumebat Episcopus, & primus communicabat, deinde vero presbyteri, diaconi, subdiaconi, lectores, cantores, monachi, diaconissæ, virgines, viduæ, puerique. Deinceps omnes, & singuli ex ordine, modeste, reverenter, & sine strepitu communicabant. Episcopus, Eucharistiam distribuens, aiebat: „Hoc est corpus Jesu Christi.“ Qui eam recipiebat, respondebat *Amen*, videlicet: ita credo, quemadmodum explicant sancti Patres. Calicem interea præ manibus tenebat Diaconus, qui sub una specie communicaverat, inquiring: „Hic est sanguis Christi Domini, calix vi-

tæ. ^a Qui ex eo bibebat, respondebat, *Amen.* Dum populus communicabat, psalmorum tricesimus tertius ad cœtum detineadum concinebatur; selectus autem erat psalmus hic, occasione versiculi octavi, in quo dicitur: „ Gustate, „ & videte, quam suavis est Dominus. ^a Communione ab omnibus sumpta, diaconi in proximum Ecclesiæ cubiculum, quod e speciebus supererat, deferebant, Subsequebatur gratiarum actio; tum postrema oratio, quæ a nobis *post-communio* nuncupatur; deinde vero, cum Episcopus cœtui benedixisset, cœtum ipsum diaconus dimittebat, inquiring: „ ite in pace.

De certis Cœtus diebus, & horis.

Quoad fieri poterat, diebus singulis, mane, & vespere, sabbato potissimum, & die dominica, in Ecclesiam conveniebatur. (*Lib. 2. cap. 59.*) Matutino tempore psalmus septuagesimus secundus, vespertino, centesimus quadragessimus canebatur. Die dominica, erectis pedibus, orabatur, vicibus omnino tribus, in Christi Domini memoriam, qui eo die surrexerat, cum in sepulchro trium dierum spatio, moratus esset. Veteris etiam, & novi Testamenti Scripturæ legebantur; habebatur sermo; sancta Mysteria celebrantur, eorumque participes fideles erant. Quo tempore, nec in Ecclesia, nec privatis in ædibus cœtus haberi poterat, orabat quisque, psalmosque canebat, unus, duo, tresve simul. (*Lib. 8. cap. 34.*) Christi fideles orabant fere mane, hora Tertia, Sexta, Nona, Vespere, & ad galli cantum. Labori addicti erant hebdomadæ dies quinque; at Sabbatum, diesque Dominicus omnino ponebatur in pietatis operibus, in eoque peculiariter, ut documenta in Ecclesia perciperentur. A labore, per integram Majorem hebdomadam, & sequentem, famuli exempti erant, quia per eos dies quindecim, Christi Domini Passionis, & Resurrectionis mysteriis imbui debebant. Festi quoque apud eos erant Ascensionis, Pentecostis, Natalis, Epiphaniæ, Apostolorum, S. Stephani Protomartyris, aliorumque Sanctorum Martyrum dies,

*De Mortuorum Sepultura, Precibusque, quæ pro iis
edebantur.*

Martyrum festis diebus, (*Lib. 6. cap. 30.*) Christifideles in cœmeteria conveniebant, ut ibidem sacras Scripturas legerent, & psalmos canerent. Orabant etiam ibi pro fratribus, qui in Domino obdormierant, & Christi Domini corpus, seu ipso in loco, seu in Ecclesiis, pro iis offerebant. Funeribus, psalmos canentes, intererant, fufisque ad Dominum precibus postulabant, ut defunctis, quæ peccaverant, condonaret, iisdemque locum in Sanctorum domicilio concederet. (*Lib. 8. cap. 41.*) Tertium, nonum, & quadragesimum a morte diem, orantes, psalmos canentes, Scripturasque legentes, in ejus memoriam, qui e vivis excefferat, celebrabant. (*ibid. cap. 42.*) Erat etiam in more positum, ut de mortui hominis bonis, pauperibus tribueretur, certumque habebatur fore, ut illud charitatis opus eidem prodeffet, si pietati, dum moralem hanc vitam viveret, addictus fuisset. (*ibid. cap. 43.*) Inserviebatur iis ad mensam, qui ad funus acciti venerant; at ea erat comedentium moderatio, ut ne propterea, quin pro defuncto precibus vacarent, impedirentur. (*ibid. cap. 44.*)

De Agapis.

Coibant etiam Christifideles ad quædam charitatis convivia, quæ inter se peragebant, quæque *agapes* appellabant. (*Lib. 2. cap. 28.*) Pauperes ætate graves convocabantur, idque seponebatur, quod presbytero tribui consueverat, qui proinde, vel absens, convivii particeps erat. Diaconi quam senes duplo plus accipiebant, & duplex portio presbyteris tribuebatur, ob eorum in distribuendo divini verbi pane assiduitatem: quia tenent Apostolorum locum, ac veluti Episcopi consilium, & Ecclesiæ corona sunt. Lectoribus, cantoribus, & ostiariis una pars tribuebatur.

De Jejniis.

Inter jejunia, quæ in Ecclesia præscripta erant, Quadragesimale locum principem obtinebat. Incipiebat feria secun-

cunda, & in feriam sextam ante Palmarum feſtum diem deſinebat: ita ſcilicet, ut per dies quadraginta jejunaretur ante jejunium Paſchatis, quod ab eodem Palmarum die inchoatum, totius hebdomadæ ſpatio, ad uſque Paſchatis diem perdurabat; hac enim hebdomada, etiam diē ſabbati jejunabatur, propterea quod eo die Chriſtus Dominus ſepultus fuerat. (*Lib. 7. cap. 23.*) Per hebdomadam quoque jejunabatur, quæ Pentecoſtes feſtum conſequebatur, reliquiſque præterea ſingulis quartis, & ſextis per annum feriis; (*Lib. 5. cap. 20.*) quarta quidem feria, quia ea ipſa die Chriſtus Dominus a Juda traditus fuerat, ſexta vero in ejuſdem Paſſionis memoriam. (*ibid. cap. 15.*) Fideles Eccleſia jejunare jubens, jubebat eodem tempore, id, quod ipſi ſibi per jejunium detrahebant, pauperibus elargiri. (*ibid. cap. 20.*) Ex Quæſtionibus, quæ *Anaſtaſii* nomen præferunt, compertum fit „ Quadra-
 „ geſimæ jejunium ab eo diſtingui conſueviſſe, quod Heb-
 „ domadæ ſanctæ proprium, & peculiare erat, & prius qui-
 „ dem in feriam ſextam, quæ Palmarum dominicam diem
 „ antecedit, deſiſſe, „ (*Anaſt. Quæſt. 64.*)

De Pœnitentia.

Cam fidelium quiſpiam in gravem culpam prolabebatur, eum Episcopuſ ex Eccleſia ejiciebat, teſtatuſ tamen id ægro ſe animo facere. (*Lib. 2. cap. 16.*) Sibi quoque id diſplicere Diaconi ſignificabant; atque adeo, quomodo peccator ſe gereret, inquirebant, eumque naſti extra Eccleſiam detinebant, in quam reſſi, pro eo Episcopuſ obſecrabant, qui eum ſibi ſiſti jubebat, peractoſque examine, ſi eum patrati criminis pœnitebat, dignuſque erat, qui in Eccleſiam recipe-
 retur, impoſito, pro peccati gravitate, plurium dierum, aut plurium hebdomadarum jejunio, poſt elapſum pœnitentiæ tempuſ, monituſ, ut Dei miſericordiam imploraret, dimittebatur. In Eccleſiæ communionem peccator, per manuſ impoſitionem, reſtituebatur. (*Lib. 2. cap. 41.*) Eaſdem ſæpe-
 numero, per pœnitentiæ curſum, ei Episcopuſ imponebat; ipſumque jubebat, antequam divina Liturgia inchoaretur, ex Eccleſia pedem efferre. Pœnitentia longa ad peccatuſ exigeba-
 tur,

tur, aliaque ratione operum, verborum, & cogitationum peccata puniebantur. (*ibid. cap. 48.*) Quoad peccatores quosdam Episcopus minis contentus erat; alios jubebat eleemosynas erogare, jejunare alios, impoenitentes autem, obduratorumque ex Ecclesiæ corpore rescindebat. (*ibid. cap. 41.*) Si post excommunicationis sententiam resipuissent, infidelium instar recipiebantur, hoc est, in Audientium gradu ponebantur; at, in prece quidem, nulla erat cum iis communio; absolutaque Prophetarum, & Evangelii lectione, ex Ecclesia egredi jubebantur, quoad se dignos reddidissent, qui sacris coetibus interessent. (*ibid. cap. 39.*)

De Ecclesiasticis Judiciis.

Cuncta inter Christianos coorta litigia feria secunda judicabantur; (*ibid. cap. 47.*) cumque ea die finiri non poterant, causæ examen ad proximum sabbatum remittebatur, ne quid contestationis inter eos, die dominica, remaneret. Episcopus, adstantibus presbyteris, & diaconis, judicabat; ab iisque judicium, sine personarum acceptione, ferendum erat. Utraque pars, erectis pedibus, in media audientiæ aula, pro se dicebat; auditasque partes, antequam Episcopus decretum suum pronuntiaret, presbyteri, & diaconi conciliare studebant; neque enim æquo animo ferebatur, publice innotescere, Christianum hominem damnatum esse; sui que judicii Episcopus non nisi Christo Domino rationem reddebat. His circumpectionibus potissimum locus erat, cum de aliqua facti specie, quæ famam afficeret, agebatur. Tum quidem apostolicæ Constitutiones jubent ecclesiasticos iudices, sibi ob oculos ponere, se per suam sententiam de accusati æterna, seu vita, seu morte decidere; excommunicationi quippe, cum justa est, eam vim inesse, ut eum, quem perculerit, a vita, seu gloria excludat, ac tum apud Deum, tum apud homines confusione suffundat. Perspectæ tantum probitatis testes recipi debebant, nec ante accusatus damnari poterat, quam de ejus actæ vitæ ratione constaret. (*ibid. c. 49.*) Delator, si calumniæ convictus esset, puniebatur; itemque, si accusatum reum esse ignovisset, ut id cæteris exemplo

plo foret. Constitutionum auctor (*ibid. cap. 50.*) diligentiam proponit, quam sæculares magistratus ad sua judicia afferebant, (*ibid. cap. 52.*) notatque, cum reum ex ipsius confessione convicissent, plurimum eos adhuc dierum spatio supersedisse, antequam eum extremo supplicio damnarent, novis inquisitionibus, maturisque deliberationibus institutis, ut de criminis veritate certiores fierent; tum vero judicem mortis sententiam pronuntiaturum extulisse ad solem manus, eumque sibi testem sumpsisse, se humani sanguinis innocentem esse. At quamcunque tandem circumspectionem sæculares Magistratus in judiciis suis adhiberent, Christifidelibus tamen ad eorum tribunal actionem intendere, sæcularibusque judicibus de ecclesiasticis negotiis cognoscere non licebat. (*Lib. 2. cap. 45.*)

Apostolicæ Constitutiones impressæ fuere, quam late patent, primum, græce, & latine, Venetiis, ann. 1563. in 4. Turriani cura, & opera, cumque ejusdem animadversionibus. Iterum typis editæ prodierunt, Antuerpiæ, apud Plantinum, ann. 1578. in-folio, Venetiis, ann. 1585. in Nicolini Collectione Conciliorum, & in Bii Collectione, Coloniae, ann. 1606. in-folio. Earum versionem dedit Cotelerius, easdemque, græce, & latine, novis additis annotationibus, inter Patrum Scripta, qui *Apostolici* nuncupantur, Parisiis imprimendas curavit. Editio deinde hæc prodiit Amstelodami, ann. 1698. & 1714. curante D. le Clerc, & Antuerpiæ, iisdem annis, in-folio voluminibus duobus. Occurrunt etiam apostolicæ Constitutiones in Bibliothecis Patrum, & in Collectione Conciliorum P. Labbæi; at in cæteris Collectionibus desiderantur.

* „ Leguntur, in plerisque conciliorum editionibus, Epistolæ Romanorum Pontificum, a S. Lino, qui primus S. Petri successor fuit, ad Papam Siricium usque, qui an. 385. sedere coepit. Hæ porro disciplinæ regulas plures Christifidelium primis ignotas continent, ac proinde tamquam apocryphæ, & suppositæ rejiciendæ sunt, tametsi, ad medium usque sæculum decimum septimum, eas, tamquam veras, hominum simplicitas adoptaverit. Eædem, critices
„ vitio.

„ vitio, & per incitiam, tamquam eorum priorum tempo-
 „ rum authentica monumenta, in Gratiani Decreto laudantur.
 „ Id par est animadverti, cum veteres theologi, & canoni-
 „ stæ leguntur. Unus, & unicus e primis Pontificibus,
 „ quorum certa aliqua Epistola nobis suppetit, est S. Cle-
 „ mens, tertius Papa, cujus extat ad Corinthios Epistola;
 „ profertur ejusdem & altera, sed quæ tamen est dubiæ fidei.
 (Vide *Epistol. Pontif. Patris Coutant, Benedictini Congre-*
gationis S. Mauri. Parisiis, ann. 1721. in-fol.)

CONCILIA

SÆCULI SECUNDI.

Concilium Siculum, ann. 125.

Balutius (*In nova Collectione*) concilii cujusdam memi-
 nit, quod ann. 125. contra Heraclionitarum, & Va-
 lentini errores in Sicilia habitum ait; at concilium
 hoc suppositum creditur.

Concilium Romanum, ann. 146.

Concilium, ann. 146. contra Theodotum Coriarium Ro-
 mæ celebratum Fabricius agnoscit. In *Synodico veteri: Fa-*
bricii Bibliotheca græca, Tom. XI. p. 186.

Concilium Pergamense, ann. 152.

Laudat Balutius (*Ibid.*) Bergamense, in Asia, concilium,
 quod ann. 152. contra Colorbasianianos coactum putat, &
 alterum in Oriente, ann. 160. contra Cerdonis errores.

Concilium Romanum, ann. 170.

Romanum quoddam concilium, ann. 170. contra Quarta-
 deci-

decimanos celebratum affertur, in *Synodico veteri*, apud Fabricium, *Tom. XI. p. 186.*

Concilium Hierapolitense, an. 173.

Concilium contra Montanum, Montanistas, & Thebodontum Coriarium, Hierapoli in Asia, ann. 173. celebratum. Balutius ex Eusebio sumpsit, Fabricius, loco supra laudato. Alia per Asiam concilia, sub idem tempus, superque eadem re, celebrata creduntur.

Concilium Lugdunense, ann. 197.

Lugdunense, sub S. Irenæo, ann. 197. de Paschate. (Balutius unus).

Asianum, seu Ephesinum. Concilium hoc ex omnibus Asiæ minoris, proximarumque nonnullarum provinciarum Episcopis, qui ann. 197. seu 198. Ephesum convenerant, conflatum fuit. Ei præfuit Polycrates, ejus urbis Episcopus, deceditque in Paschatis, Martii luna decima quarta celebrandi, consuetudine persistendum esse, quin id ad sequentem Dominicum diem differretur. Synodica Epistola, quæ a Polycrate exarata, & ad Papam Victorem missa fuit, adeo hunc Pontificem exacerbavit, ut Asiaticos communionem privaret, eorumque concilium damnaret. (Balutius, in nova Collect. ex Euseb. *Lib. V. Hist. cap. 25. & seq.*)

Ponticum, in Ponto, scilicet Asiæ provincia, ann. 197. Receptum non est concilium hoc.

Concilium Osrhoense, ann. 197.

Osrhoense in Asia, ann. 197. non est receptum.

Corinthiacum in Græcia, an. 197. non est receptum.

Cæsareense in Palæstina, ann. 197. non est receptum.

Hæc tria concilia, quæ recepta non fuere, Paschatis celebrationem spectant. (*Reg. Lab. & Hard. Tom. I.*)

Romanum, ann. 167. habitum est anno quarto Imperii Severi sub Papæ Victoris pontificatu, super celebratione Pascha-

nis, & contra Asiæ Ecclesias, quæ festum hoc, Martii, in ipsa decima quarta, Judæorum more, celebrabant. Idcirco concilium, ut Pascha non nisi die Dominica post æquinoctium vernum, & Romanæ Ecclesiæ, omniumque Occidentis Ecclesiarum, su celebretur. Hujus concilii acta periere. Eusebius, *Lib. V. Hist. Eccl. cap. 22. Reg. & Lab. Tom. I.*

Romanum, ann. 198. super Paschate, Fabricius, in *Synodico vetri, Tom. XI. p. 186.*

Mesopotamiæ concilium itidem super Paschate. Fabric. *ibid.*

Ponitur ad ann. 198. concilium in Græciæ incerto loco habitum ad Patriarchæ jus per totam Assyriam, Mediam, & Persidem Seleuciensi Archiepiscopo conferendum. Concilium hoc commentitium est. Assemanius, *Biblioth. Orient. Tom. III. Part. I. p. 54.* Mansius, *Conciliorum supplam. Tom. I. p. 7. & seq.*

Concilium Lugdunense, ann. 198. seu 199.

D. de la Lande concilium memorat, ann. 198. seu 199. contra Valentini errores, Lugduni habitum, Epistolæque hujus synodi latinum fragmentum exhibet, dignum a Balutio judicatum, quod in ejus Collectione locum haberet, ubi græce, & latine prostat, ex interpretationibus duabus, Rufini, scilicet, & Valesii. *De la Lande, Supplem. Concil. antiq. Gallia a Jacobo Sirmonte, edit. pag. 12.*

CONCILIA

SÆCULI TERTII.

Concilium Carthagenense, ann. 215.

Agrippinus, Carthaginis, in Africa, Episcopus concilium, ex omnibus Numidiæ, & Africæ Episcopis, ann. 215. ea in urbe coegit, perspiciendi causa, an hæretici ad Ecclesiam redeuntibus rursus baptizandi essent, quæ eisdem ratione in ea recipiendi sint. Declarat unanimi voto concilium, hæreticos, cum Spiritum Sanctum non habeant non posse Baptismum conferre, aut peccata per Baptismum remittere, eosque ad Ecclesiam redeuntibus baptismo rursus ablui oportere. Rejicitur concilium hoc, ejusque acta perierunt. *Reg. Lab. & Hard. Tom. I. (*)*

Concilium Carthagenense, ann. 217.

Idem Agrippinus, ann. 217. Carthagine coegit concilium alterum. In eo prohibentur clerici, sibi tutelam, aliasve ejusmodi curas sumere. S. Cyprianus de hoc concilio in Epistola 66. loquitur. *Hard. Tom. I.*

Concilia Alexandrina, unum ann. 223.

An. 223. concilium Alexandriae habitum est, in quo Origenes degradatus, quod se mutilasset. Hujus concilii unus meminit Balutius in nova Collectione. (**)

Alterum ann. 235.

An. 235. Heraclas, Alexandrinus Patriarcha, concilium coegit occasione cujusdam Episcopi, cui nomen Ammonio, qui a fide defecerat. Eum Patriarcha cum convenisset, ad veritatem feliciter revocavit. *Lab. Tom. I.*

Con-

(*) Tillemontius concilium hoc ad an. 200. refert.

(**) Sunt, qui concilium hoc ad an. 231. referant sub Demetrio.

Concilia Iconiense, & Synnadenſe, ann. 235.

Eodem ann. 235. concilia duo, Iconii unum, Synnadæ terum ſuper hæreticorum Baptiſmo, & contra Donatiſtas abita ſunt. His Phrygiæ, Galatiæ, & Ciliciæ Epifcopi interfuerunt. Eufebius, *Lib. VII. cap. 7.* Auguſtinus, *Lib. 3. contra Creſconium, cap. 3.* Firmilianus, *in Epift. ad Cypr. Hard. Tom. I.*

Concilium Romanum, ann. 237.

Sub annum 237. Origenem Fabianus Papa damnavit in concilio, quod Romæ habuit. Rufinus, *lib. 2. Invent. in Hieronymum. Hard. Tomo I.*

Concilium Lambefitanum, an. 240. ſeu 242. ſeu 245.

Ann. 240. aut 242. aut etiam, ex Pagio, 245. habitum eſt Lambetii, ſeu Lambefii, in Africa, ſub Papa Fabiano, & ſub Imperatore Gordiano, concilium ex Epifcopis nonaginta conflatum, contra hæreticum, quemdam *Privatum* nomine, qui in eo damnatus, ac deinde a Fabiano ſummo Pontifice communionem privatus fuit. Qui peculiariter errores *Privati* fuerint, haud conſtat; crediturque potius aliquarum veterum hæreſeon fautor, quam novorum errorum inventor fuiſſe. Nullum amplius nobis huius concilii veſtigium ſuperreſt. *Reg. Lab. & Hard. Tom. I. Pagius, Hiſtor. Pontif.*

Concilium Boſtrenſe, ann. 242. ſeu 243.

Ann. 242. aut 243. Philadelphiæ, ſeu Boſtræ, in Arabia, quæ Urbs ab Iſaia propheta *Botron* dicitur, habitum concilium fuit. Ei adfuit Origenes, qui contra Beryllum, ejus urbis Epifcopum, in Theodoti Coriarii hæreſin lapſum, acriter diſputavit, eumque tandem ad ſanam doctrinam redegit. Nihil, ad hoc concilium quod attinet, ad nos pervenit. *Lab. & Hard. Tom. I.*

Concilium Epheſinum, ann. 245.

Ad an. 245. contra hæreticum Noetium, Epheſi, vel alibi in Aſia proconſulari concilium extitit. *S. Epiphani. Hæreſ. LVII. pag. 479. edit. Patav. Balutius, in nova Colleſt. Hard. Tom. I.*

Concilium Arabicum, ann. 249.

Ann. C. D. 249. qui Philippi Imperatoris quartus, & Papæ Fabiani undecimus erat, habitum est in Arabia concilium, ex Episcopis bene multis conflatum. Coactum fuit in Arabicos nonnullos hæreticos, qui animam mori cum corpore, atque una cum eo aliquando resurrecturam docebant. Huic concilio adfuit Origenes, qui ea vi, ac soliditate eos hæreticos confutavit, ut a suis ipsos erroribus revocaret. Eusebius, *Lib. VI. cap. 31.* Baronius, *ad an. 249. num. 6. Reg. & Lab. Tom. I. (*)*

Concilium Achajense, ann. 250.

Ann. 250. concilium contra Valesienses, seu Eunuchos habitum est, qui docebant hominem, nisi Eunuchus esset, saluum fieri non posse. Balutius, in *Collect.*

Concilium Romanum, ann. 250. vel 253.

Eodem ann. 250. Clerus urbis Romæ coegit ibidem concilium, sedis, a Papæ Fabiani morte, vacantis tempore, eorum occasione, qui seu idolis sacrificantes, seu thus iis adolentes, seu publicum aliquem alium religionis actum edentes, seu denique privatim fidei nuntium remittentes, & a magistratibus libellos ementes, quibus eos sacrificasse palam fieret, idololatræ evaserant. Ad hoc concilium Clerus finitimos Episcopos, exterosque, qui Romam venerant, convocavit; in eoque statutum fuit, ut ad confessionem, & poenitentiam reciperentur apostatæ, qui periculose ægrotarent, cæteris vero, ad Papæ electionem usque, conciliatio differretur. Cyprianus, *Epist. 52. ad Antonianum*, Baronius, *ad an. 253. num. 78. 79. 80. & 81. Reg. & Lab. Tom. I.*

Concilium Romanum, ann. 251.

Ann. 251. Papa Cornelius sexaginta Episcoporum concilium Romæ coegit in Novatianum, qui ex Ecclesia ejectus fuit. Eusebius, *lib. VI. cap. 43. Hard. Tom. I.*

Con-

(*) Docti Benedictini, auctores *Artis verificandi Datas*, sub an. 146. collocant concilium hoc.

Concilium Carthagenense , an. 251.

S. Cyprianus, an. 251, Carhagine in Africa concilium coegit, in Lapsorum causa, Christi fidelium scilicet, qui, Dei persecutione grassante, in idololatriam prolapsi fuerant; quoque facilius ad poenitentiam nonnulli laxioris moralis doctrinae presbyteri recipiebant. Re quidem vera concilium hoc Lapsos ad poenitentiam suscepit; at iis non nisi post maxime diuturnas probationes absolutionem concessit. Ibi quoque Novatianus damnatus fuit, qui in Papam Cornelium schisma conflaverat, quique ausus fuerat, ut Africanos in suas partes traheret, ad concilium scribere. In eodem concilio communione privatus fuit, jam tertio, Felicissimus, eademque aliis quinque Carthagenensis Ecclesiae presbyteris inflicta poena, qui & ipsi schisma in S. Cyprianum, suum Episcopum excitaverant. Perierunt hujus concilii acta. *Vid. S. Cypr. Epist. 40. 42. 52. 54. & 55. Reg. & Hard. Tom. I.*

Concilium Carthagenense , an. 252.

Concilium hoc, in Privatum, Felicissimum, & Novatianum, a S. Cypriano convocatum fuit. *S. Cypr. Epist. 55. ad Cornelium Papam, & Epist. 68. ad Stephanum Papam. Reg. & Hard. Tom. I.*

Concilium Romanum , an. 252.

Concilium hoc habitum fuit, S. Cornelio Ecclesiam regente. Id in eo confirmatum fuit, quod Carthagenense concilium primum, superiore anno a S. Cypriano celebratum, super Lapsorum poenitentia statuerat; Episcoposque, presbyteros, eosque omnes e clero, qui cultum idolis praestiterant, aut libellos sumpserant, ad poenitentiam suscipiendi ratio ad certum modum redacta est. Hujus concilii acta non extant. *Vide S. Cypr. Epist. 52. 64. 67. & 68. Reg. & Hard. Tom. I.*

Concilium Antiochenum , an. 253.

Coegit Demetrius, Antiochenus Episcopus, concilium hoc, in quo Novatus depositus fuit. Ballutius, in *nova Collect. Lab. Tom. I.*

Concilium Carthaginense , an. 253.

Concilium hoc ex Episcopis sexaginta sex , S. Cypriano præside , constans definiit , infantes statim a natiuitate , nec expectato octavo die baptizandos esse. Hujus concilii synodica Epistola est S. Cypriani quinquagesima nona ad Fidum missa. *Hard. Tom. I.*

Concilium Carthaginense , an. 253. vel 254.

Concilium hoc habitum fuit a S. Cypriano , ejusque collegarum pluribus in Basilidem , Episcopum Legionensem , & Martialem Asturicensem Episcopum in Hispania , propterea , quod Libellatici fuerant , schedulas scilicet , publica e scripto testimonia , seu certificata sumpserant , quibus eos sacrificasse significabatur , Vide *S. Cypr. Epist. 68. Hard. Tom. I.*

Concilia Carthaginensia , an. 252. 255. 256.

Hæc concilia tria , quæ in Ecclesia recepta non sunt , a S. Cypriano coacta fuere , super Baptismate ab Hæreticis collato , quod nullum prorsus , & irritum declaratum fuit. (*Reg. Lab. & Hard. Tom. I.*) Ponitur ad an. 255. Italiae concilium , sub Papa Cornelio , in Novatiani causa. *Reg. Tom. I.*

Concilium Romanum , an. 256.

Concilium hoc a S. Stephano Pontifice Maximo habitum fuit ; in eoque statuta validitas Baptismatis hæreticorum , contra sententiam Episcoporum Africae. *Reg. Lab. & Hard. Tom. I.*

Concilium Narbonense , an. 257. aut 260.

Concilium , eo circiter tempore , Narbone habitum creditur in causa S. Pauli , ejus urbis Episcopi , quem a suis met diaconis incontinentiæ accusatum , ab hac calumnia miraculum purgavit. Bosquetius , Montis Pessulani Episcopus , & auctor vitæ S. Pauli Narbonensis id refert , quod in hoc concilio gestum est. *Part. II. Histor. Ecclesiae Gallicæ, Labb. Tom. I.*

Concilium Alexandrinum, an. 258.

Alexandrinum concilium quoddam, contra Novatum, hoc anno ponit Fabricius in *Synod. veter.*

Concilium Romanum, an. 260. seu 263.

Cum Dionysius Alexandrinus Sabellianismi accusatus fuisset, Papa S. Dionysius, an. 260. seu 263. concilium Romæ coegit, ut accusationem discuteret. Post maturum examen, accusatus, unanimi sententia, a concilio absolutus fuit, quemadmodum S. Athanasius in suo scripto super Dionysii contra Arianos sententia testatur. Baronius, ad an. 263. num. 30. *Reg. Lab. & Hard. Tom. I.*

Concilium Africanum, an. circiter 262.

S. Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos memoriæ tradit, eosdem Episcopos, qui primum in Africano concilio cum S. Cypriano judicaverant, hæreticos rebaptizari oportere, novum judicium ex diametro oppositum in alio concilio tulisse. *Hard. Tom. I.*

Concilia Alexandrina, an. 263.

Habita sunt, hoc anno, Alexandriæ, sub Episcopo Dionysio, concilia duo; in quorum primo damnatus Sabellius, & in altero damnati Nepotianus, in Ægypto Episcopus, & Cerinthus, Millenarii, qui præterea cruenta sacrificia necessaria esse asseriebant. Ex *veteri Synodico*, apud Fabricium, *Tom. XI. pag. 292. Lab. Tom. I.*

Primum Antiochenum Concilium, an. 264. vel 266.

Concilium hoc, Papæ Dionysii, & Imperatoris Gallieni tempore habitum fuit, occasione Pauli, Episcopi Samosatensis, qui contendebat, Christum Dominum purum, putumque hominem fuisse, ante Mariam non extitisse, nomen *Filii Dei* non alia de causa, quam ob bonos mores obtinuisse, ejusque sanguinem, in Eucharistiæ Sacramento, corruptioni obnoxium esse. Ei Firmilianus, Cæsareæ in Cappadocia Episcopus præfuit, & Paulus Samosatensis, cum poenitentiam, & palinodiam simulasset, ne suæ sedis jacturam subi-

ret, censuram, & depositionem vitavit. Hujus concilia nobis non amplius suppetunt. Eusebius *Lib. VII. cap. 24.* Baronius ad an. 265. num. 3. & seq. item ad an. 266. num. 2. & seq. *Reg. Lab. & Hard. Tom. I.*

Concilium Romanum, an. 268.

Concilium hoc hæreticorum Baptismus propositum habuit. Fabricius, in *Synod. vet.*

II. Concilium Antiochenum, an. 268.

Cum Paulus Samosatenus in errorem rursus prolapsus esset, quem in primo concilio, Antiochiæ habito, revocare visus erat, ea ipsa in urbe coactum fuit concilium alterum, an. 268. seu 270. seu demique 272. C. D. qui Imperii Aureliani secundus & Pontificatus Papæ Dionysii duodecimus erat. Concilio huic interfuerunt Episcopi numero plurimi, qui Paulum Samosatenum deposuerunt, & Domnum in ejus locum elegerunt. Concilium ad Papam Dionysium, & ad omnes alios Episcopos scripsit, ut Pauli depositionem, & Domni ordinationem iisdem significaret. Cum Paulus ex Episcopalibus sedibus egredi recusaret, Aurelianus Imperator mandavit, ut domus ad eum pertineret, cui eandem Italiae, & Romæ Episcopi adjudicassent. Eusebius, *Lib. VII. cap. 24.* Baron. ad an. 272. *Lab. & Hard. Tom. I.*

Concilium Ancyranum, an. 273.

Ancyrae, in Galatia, an. 273. super disciplina concilium extitit, si Domino Pithou fides. Idem auctor aliud super eadem re ponit Ancyrae, in Cælesyria, an, 277. Pithou, in *Collect.*

CONCILIA

SÆCULI QUARTI.

Concilium Sinuessanum, ann. 303.

Et scripto traditum, Marcellinum Papam concilio, quod Sinuessæ in Campania habebatur, se se stitisse, in eo-
que confessum esse, se thus idolis adolevisse; at hæc
narratio fabula est, & concilium aperte, evidenterque ficti-
tium. *Leg. Lab. & Hard.*

Concilium Cirt hæ in Numidia, Cirt hense, an. 305.

Hoc in concilio absoluti Episcopi, qui in persecutione
sacros codices ethnicis tradiderant, & quibuscum commu-
nionem jungi proconsulare in Africa concilium, superiore an.
304. (*Concilium Alutinese.*) habitum, indicta excommuni-
cationis poena, vetuerat. *Reg. Lab. & Hard. Tom. I.*

Concilium Alexandrinum, ann. 301. seu 306. seu 308.

Meletius, Lycopolis, Ægypti in Thebaide urbis, Episco-
pus idolis sacrificasse convictus, in concilio depositus fuit,
quod S. Petrus, Alexandrinus Episcopus, convocaverat.
Hæc se subdidit concilii sententiæ Meletius, statuitque se
factionis caput, conflato schismate. Ejus asseclæ, ab ipsius
nomine, *Meletiani* nuncupati. *Hard. Tom. I. Balutius, in
Collect.*

Concilium Eliberitanum, an. 303.

Ad ann. 303. referentes concilium hoc, doctum Cardina-
lem Aguirreum ducem sequimur, cui epocha hæc vero si-
millima visa est, quin ea sit nobis mens, ut sententias da-
mnemus, quas Catholici alii auctores amplexi sunt; quod
enim attinet ad hujus concilii, quod magni momenti est;

tum tempus, tum locum, tum aliquorum canonum sensum, magnam esse opinionum varietatem non ignoramus. Quia plura in eo continentur, quæ Protestantibus contraria sunt, hi proinde, ad ejusdem vim eludendam, illud retraxerunt, alii quidem ad annum circiter 700. cujusmodi sunt Centuriatores Magdeburgenses, alii vero ad annum 1200. quæ sane adeo palmaria errata, & crassa sunt, ut ne confutatione quidem digna sint. Illud Baronius, Binius, PP. Labbæus, & Cossartius an. 305. alii an. 300. aut 301. aut 304. aut 309. statuunt. P. Harduinus, Onuphrio scribens (*in Fastis*) illud ad an. 313. refert. P. Morinus (*Lib. 9. de Pœnitent. cap. 19.*) contendit, Eliberitanum concilium post Zephirini, & ante Cornelii Pontificatum videlicet, intra annos 219. & 250. habitum fuisse; quod ex eo probat, quia Eliberitani Patres Novatiani fuissent, nisi concilium hoc ante medium sæculum tertium habitum esset; homicidis enim, & idololatriis, etiam in mortis articulo, communionem negarunt, haud secus ac Novatiani, quorum hæresis medio circiter sæculo tertio originem habuit. At soliditatis experta hæc ratio est: quia Novatianos, inter, & Eliberitanos Patres longum, latumque discrimen interest; contendunt Novatiani, nullum mortale peccatum, quod post Baptisma patratum esset, ab Ecclesia remitti posse; at Eliberitani patres contra sentiebant, ac si, mortis tempore, peccatoribus atrocium quorundam criminum reus communionem negabant, id non alia de causa faciebant, quam quia salutaris disciplinæ sancta severitas iis maxime cordi erat, & ut terrorem cæteris inspirarent; quod Papa S. Innocentius I. in iis excusavit.

Videmus etiam Sardicensis concilii an. 347. habiti Patres statuisse, canone primo, ut ambitiosis Episcopis, qui ex una in aliam Ecclesiam migrassent, communicatio, vel ad mortem, negaretur. Num propterea quispiam dixerit, eos Novatianos fuisse? Duguetius in sua, de tempore, & loco, quo Eliberitanum concilium habitum est, Dissertatione, oportere ait, ut ante an. 302. habitum sit; quo quidem tempore inchoata est sævissima Diocletiani persecutio, qua grassante, concilia haberi omnino non poterant. At ei respondetur, Diocletiani

per-

persecutionem, in Hispania, non nisi sub anni 303. finem apertam fuisse, atque ad fideles contra ejusdem immanem vim, furoremque muniendos, Eliberi concilium, eo ipso anno ineunte, coactum, in eoque canones plures, ad temporis rationem spectantes, editos fuisse.

Ad celebrationis ejusdem concilii locum quod attinet, hoc jam tempore convenit inter omnes, eum non esse Galliæ Narbonensis Eliberin, quæ sæpius *Caucoliberis*, quam *Eliberis* appellabatur, quæque adhuc *Colicure* dicitur, sed Hispaniarum Eliberin in Bætica, scilicet, Andalusia sitam, duabus, tribusve leucis Granata procul, ad quam Episcopalis sedes Eliberis, quæ non amplius subsistit, translata fuit. Eliberitano concilio adfuere plurium provinciarum Episcopi, nempe, Tarraconensis, Carthaginensis, Lusitaniæ, Bæticæ, numero octodecim, novendecim, atque adeo quadraginta, si manuscripto Domini Pithou codici fides. Præcipui, notioresque sunt, Felix Episcopus Accis in Carthaginensi ditione, quæ nunc Gades in Andalusia, qui quidem primus omnium nominatur, Osius Cordubensis, Sabinus Hispalensis, Flavius Eliberitanus, Liberius Emeritanus, Valerius Cæsaraugustanus, Decentius Legionensis, Melanthus Toletanus, Vincentius Orfunensis, Quintianus Eboricensis, & Patricius Malacensis. Interfuere presbyteri viginti sex, haud secus atque Episcopi, confidentes; at Diaconi stabant, erectis pedibus; adfuit populus universus. In Sveffionis, an. 853. concilii Historia, sanctæ Sedis legati Eliberitano concilio interfuisse dicuntur; at nondum mos obtinuerat, ut iidem conciliis provincialibus, aut nationalibus interessent. Est hoc conciliorum primum, quæ in Hispaniis, quod constat, habita sunt. In eo editi super disciplina canones octuaginta, quorum aliqui obscuri sunt, intellectuque difficiles. Ad eos, ex editione Labbæi, *Tom. I. pag. 969.* afferendos progredimur.

Primus eum Communione privat, etiam in mortis articulo, qui, cum Baptismum susceperit, pergit, rationis jam usu pollens, ad idolorum templum, ibidem sacrificaturus, aut ibidem reapse sacrificat; quod capitale crimen, seu enormitate præcipuum est.

Ut

Ut hic, aliique plures ejusdem concilii canones, in quibus *Communio* vocabulum adhibetur, bene penitus intelligentur, videndum est, quæ sit huic voci subjecta notio.

Erat olim vocis, *communio*, multiplex significatio. Sumebatur ea modo pro participatione precum Fidelium, modo pro conjunctione, quam inter se Ecclesiæ servabant, modo pro divinæ Eucharistiæ perceptione, modo pro conciliatione cum Ecclesia, & modo pro conciliatione cum Deo, seu pro sacramentali absolutione, quæ per hæc nomina, *communio, societas, consortium*, designabatur: quia sacramentalis absolutionis effectus, & finis est ad Ecclesiam reditus, & cum fidelibus societas, qua poenitentes privabantur. Hoc posteriore sensu id vocabuli sumunt S. Cyprianus (*Epist. 9. pag. 10. Epist. 10. pag. 20. Epist. 11. pag. 21.*), S. Ambrosius (*Lib. 1. de Poenitent. cap. 16. num. 90.*), Summus Pontifex S. Innocentius I. in Epistola ad Decentium, & in ea etiam, quam ad Exuperium, Tolosanum Episcopum dedit: antiquiores denique auctores, magisque critices periti viri. Jam vero hac ipsa significatione intelligi debet hic primus Eliberitani concilii canon, non autem ita, ut Communionem pro divinæ Eucharistiæ perceptione sumptam significet: quia nullibi legitur iis, quibus peccatorum absolutio concedebatur, Eucharistiam, eo tempore, negatam fuisse. Eucharistia, tamquam absolutionis sigillum spectatur, nec ea quidem ab hac sejungebatur. At e converso ex S. Cypriano, S. Innocentio Papa I. & ex aliis pluribus constat, absolutionem peccatoris, in ipso mortis articulo negatam nonnunquam fuisse, & quamvis ad poenitentiam reciperentur, eos nihilominus divinæ misericordiæ relinqui consuevisse, quin iisdem absolutio tribueretur. Subsecutis temporibus, ut vitaretur Novatianorum immoderatio, absolutio, simulque communio poenitentibus concessæ sunt, præterquam in Gallia, ubi absolutionis reis ad mortem damnatis negandæ mos ad an. 1396. perstitit. Primus ergo Eliberitani Concilii canon id sibi vult, absolutionem, ipso mortis tempore, ei negari oportere, qui, Baptismate jam suscepto, voluntarie in idololatriæ crimen inciderit. Probatur id evidenter ex Eli-

hæc concilio ipso; extant enim 1. complures hujus concilii canones, in quibus nec de conciliatione, nec de pace, nec de absolutione, sed solum de communione sermo fit; ad argumentum est, Episcopos, per id nominis idem, ac cæcos intellexisse; 2. sæpe idem canon ambiguitatem explicat: *Quinquennium a communione placuit abstineri*, inquit 1. canon, *nisi forte dari pacem velocius necessitas coegerit clementiæ*. 3. Sæpe concilii Patres communionem opposuerunt poenitentiae, ut in canone 64. „ubi peccator Communionem, peracta poenitentia, suscepturus, „ dicitur, absolutionem scilicet, sine qua nulli poenitenti concedebatur Eucharistia.

Secundus canon eandem poenam decernit in Flamines, qui fidem amplexi, susceptoque Baptismate, ad sacrificatorum officium redierunt, sacrificia scilicet idolis offerentes, ut offerenda curantes, idque eo magis, inquiunt Patres, quod per homicidia, aut per adulteria hoc crimen auxerunt.

Vox *Flamines*, ut Vossius monet, derivatur a voce *flammeum*, quod capitis ornamentum est, ita dictum, quia ignei coloriserat. *Flamines* igitur vocabantur sacrificuli quidam, qui *flammeum* hoc gestabant capiti impositum, & a cæteris sacrificulis, qui *Sacerdotes* nuncupabantur, in eo differebant, quod priores erant sacrificuli urbium provinciae, quæ *municipia* appellabantur, & posteriores, *Sacerdotes* dicti, erant magni sacrificuli totius provinciae, ejus instar Arfacii, cui Julianus Apostata in quadam apud Sozomenum (*Lib. 5. cap. 6.*) Epistola hunc titulum tribuit: *Arfacio Sacerdoti Græciæ*, quique singulorum, cujusque urbis sacrificulorum præfectus, seu superior erat. Sacrificationis ratio hæc, tum quæ *flaminium*, tum quæ *sacerdotium* vocabatur, munus erat apud Romanos perhonorificum: *Flaminii honorem, & sacerdotii*, inquit Constantinus. His sacrificulis publicæ expensæ demandabantur, spectacula imprimis, ludique, quæ *munera* dicebantur, hinc iidem sacrificuli dicti *munerarii*; cumque crudelia essent hæc, & cruenta spectacula, eos, a quibus exhibebantur, cujusque in iisdem patrati homicidii reos habebat Ecclesia. Ludis reliquis minus quidem crudelitatis, at periculi

culi non minus inerat; in iis impudentiam publice, licentiamque histriones docebant, exhibentes, laudantesque suorum deorum crimina. Cum ergo malum oculis exhibitum edisceretur, qui dabat operam, ut ea populo exhiberentur, tamquam adulterio, & impuritate foedatus ipse, eorundemque criminum reus ab Ecclesia spectabatur. Huc referuntur ea secundi hujus canonis verba: *Eo quod vel triplicaverit facinus coherente mœchia*, tametsi de crimine etiam vere patrato intelligi possint. Cæterum, qui canonem hunc de iis tantum accipiunt, qui ante susceptam Christianam fidem Flamines erant, turpiter decipiuntur; intelligendus est enim de Christifidelibus canon, qui, post susceptum Baptisma, ad Flaminum officium, seu suapte sponte, seu vi adacti redierunt; nam quamvis Christifideles id muneris obire prohibiti essent, inter eos tamen non deerant, qui illud, aut ex ambitione, aut tamquam municipale munus accipere cogebantur.

Tertius huic poenæ modum quoad eos adhiberi vult, qui satis habuere, spectacula, quin sacrum facerent, exhibere, iisdemque in mortis articulo communionem concedit, dummodo legitimam poenitentiam egerint, nec deinde in adulterium prolapsi fuerint.

Ita habet hujus canonis textus; *Item Flamines, qui non immolaverint, sed munus tantum dederint*. Vox hæc *munus* significat *spectaculum*, quemadmodum supra dictum est, & e pluribus præterea, qui in eundem sensum ea usi sunt, seu profanis, seu ecclesiasticis auctoribus probari posset: *Qui epulis . . . gladiatorum muneribus . . . pecunias profundunt*, inquit Cicero, *lib. 2. de Officiis*; & S. Ambrosius: *Muneribus gladiatoriiis patrimonium dilapidant*. Est igitur hic canon de Flaminibus intelligendus, qui spectacula apud ethnicos exhibebant; estque portento simile, Mendozam in eam abiisse sententiam, ut crederet, per eum Libellaticos designari, eos nempe, qui pecuniam dederant, ut schedulas acciperent, quæ ipsos idolis sacrificium obtulisse significabant, licet illud reapse non obtulissent.

Non defunt auctores, qui canonem hunc ad publicam tantummodo pœnitentiam referant, quæ semel tantum, non autem ad privatam, secretamque, quæ toties, eorum quidem iudicio, fidelibus concedebatur, quoties in peccata relapsi essent. At propugnari non potest sententia hæc; etenim, 1. de una solum, & unica pœnitentia loquuntur veteres, & hæc sane pœnitentiæ unitas cum allata publicæ, occultæque pœnitentiæ distinctione non cohæret; 2. pugnat cum iustitia, rectoque sensu gravissime primum, a suscepto Baptismate, erratum puniri, & peccatores innumerorum relapsuum reos per indulgentiam nullis circumscriptam terminis recipi; 3. hæc agendi ratio non esse potuisset, quin relapsus acceleraret, crimina multiplicaret, disciplinam, publicamque pœnitentiam de medio funditus tolleret; 4. cum S. Augustinus quorundam hominum, qui criminibus morte dignis obstricti in carceribus detinebantur, educationem a Macedonio petiisset, minister hic ex eo quæsit, quomodo probus vir, qui ipse erat, sanctique alii Episcopi de nequam hominum, pertinacium haud raro, & impœnitentium vita, & impunitate se adeo sollicitos exhibere possent, qui probe scirent in Ecclesia, cuius ministri erant, non nisi semel pœnitentiam concedi. S. Augustinus respondet, re quidem vera, Ecclesiam semel tantum peccatoribus pœnitentiam concedere, at Deum iis indulgere posse, eosdemque adhuc ad pœnitentiam expectare, quos nempe sospites, & incolumes servat, nec morte prestat; hæc porro Macedonii ratiocinatio, itemque S. Augustini responsio invicte probant, eos duorum generum pœnitentiam, & absolutionem non agnovisse, publicam unam, quæ semel tantum susciperetur, secretam alteram ad quam homines, quoties ad vomitum rediissent, reciperentur. Vide S. Augustini Epistolam 152. *num.* 2.

4. Flamines ad Baptismum admitti vult, postquam per triennium catechumeni fuerint, dummodo a sacrificiis offerendis, per id temporis, abstinuerint.

Hoc in canone de Flaminibus catechumenis agitur, qui populo spectacula solum concefferant, a quibus sibi temperare, quia suo deessent muneri, illudque deferrent, non

potuerant. Iis concilium catechumenatus tempus prohibet; aliis enim illud duorum tantum annorum erat, quod admodum ex quadagesimo secundo ejusdem concilii canonibus compertum fit.

5. Foeminae, quae famulam percusserit, ita quidem, ut inter triduum e vivis excedat, poenitentiam imponit annorum septem, si id egerit occidendi animo, si minus, annorum quatuor; at eam liberat, si ancilla triduo post inflictos ictus obierit. Eandem feminam, si, dum poenitentiam peragit, morbum incidat, ad communionem recipi vult.

6. Eum, vel morti proximum, absolutione privat. qui alteri per maleficium vitam ademerit; & ratio, quam inter affert concilium, ea est: quia crimen hoc sine idololatria perpetrari non potest, cum maleficium sit magia quaedam, in qua potestas daemonis invocatur.

7. Eidem poenae fidelem subdit, qui, postquam poenitentiae ob adulterium addictus fuit, in fornicationem recidit.

8. Eandem in feminas dispositionem continet, quae sine causa viros deserunt, & aliis nubunt.

9. Declarat, haud licere feminae, quae adulterii causa viros deseruit, alteri nubere, eamque, si id fecerit, non ante ad communionem recipi posse, quam is, quem deseruit, e vita migraverit, nisi forte morbi periculum adigat, ut eadem citius ei concedatur.

10. Baptizari patitur tum viros, qui uxores, tum feminas, quae viros deseruerunt, dum inter catechumenos versabantur, tametsi, postquam uxores, seu viros deseruerunt, cum aliis matrimonium inierint. At si fidelis femina viro nubat, qui conjugem sine causa deseruit, mandat concilium, ut ei, etiam in extremo vitae discrimine, communio negetur.

11. Si catechumena viro nupsit, qui contra jus, fasque uxorem deseruit, ejus Baptismus ad quinquennium differri jubet, nisi periculosus eam morbus inceserit.

Ex hoc, aliisque nonnullis ejusdem concilii canonibus perspicitur, catechumenatum dilatum fuisse, pro criminum gravitate, quibus obstricti erant, qui, ut sibi liceret in eum ingre-

pedi, postulabant. Magna est habenda hujus veteris disciplinae ratio, cujus alioquin vestigia quaedam occurrunt.

12. Communione privat, etiam in morte, seu matrem, a quemlibet e fidelibus, qui filias prostituunt.

13. Eandem in virgines poenam statuit, quæ jam Deo consecratæ votum violaverint, & in vitæ licentiam abierint, haud reputantes, cujus boni iacturam fecerint. At si semel tantum, per seductionem, aut per fragilitatem, lapsæ fuissent, & poenitentiam, per omne deinceps vitæ tempus, egissent, iis concilium in fine communionem concedi vult.

Apparet, ex hoc canone, consuetudinem consecrandi Deo virgines, quæ virginitatis votum ederent, quibusque non amplius deinde liceret conjugium inire, jam in prima Ecclesia institutum fuisse; & sane, virginum status primæ antiquitatis est in Ecclesia, quæ semper obstrictæ ab iisdem fidei violationem, tamquam grave crimen spectavit.

14. Mandat, ut puellæ, quæ virginitatem non custodierint, quin tamen voverint, conciliatione donentur post annum poenitentiae, si iis nubunt, qui eas deflorarunt; at si alios viros cognoverint, per annos quinque poenitentiae subdantur. Ratio, quam affert concilium, ut unius tantum anni poenitentiam puellis imponat, quæ virginitatem, quin tamen voverint, amiserunt, ea est: quia nuptias non violarunt, hoc est, violarunt christiani matrimonii integritatem solummodo, extra quod scilicet haud iis licuit cum viro necessitudinem, ac rem habere.

Canon hic in editionibus Luparensi, Labbæi, & Harduini, aliis verbis conceptus est; ita nimirum habet: *Post annum sine poenitentia reconciliari debebunt*; quod longe alium sensum inducit. At prima lectio præferenda, quippe quæ scriptoris anonymi, qui ante nonum sæculum vixisse creditur, & Rabani Mauri, Burchardi, & Yvonis Carnutensis auctoritate nititur, qui hunc omnes canonem his verbis referunt; *Post poenitentiam unius anni.* Can. 14. apud anonym. Auctorem antiq. canonum poenitential. *Lib. 1. cap. 79. pag. 65. Tom. II. Spicileg.*

15. Fidelibus prohibet filias, quicunque tandem fuerint inter Christianos puellarum numerus, in matrimonium ethnicis tradere, ne eas, in ipso ætatis flore, spiritali adultério, idololatriæ nimirum, exponant.

16. Eandem, quoad Hæreticos, qui se Catholicæ Ecclesiæ redintegrare nolunt, quoad Judæos, & quoad Schismaticos, sanctionem statuit, eosque e consanguineis, qui eandem violaverint, a communione amputat per annos quatuordecim.

Canon hic in Collectionibus ita legitur: *Judæis, neque Hæreticis*; at legi oportet, *Schismaticis*, cum Ferdinando d' Mendoza, seu, *neque Ethnicis*, cum aliis.

17. Communionem, vel in morte, iis dari vetat, qui idolorum sacerdotibus filias in matrimonium tradiderint.

Perspicitur ex his canonibus, quantopere Christianarum puellarum conjugia cum Ethnicis, Hæreticis, Judæis, Ecclesiæ menti repugnent.

18. Vetat, ne Episcopi, presbyteri, diaconi suas sedes, suas scilicet Ecclesias, deferant, negotiationis ergo, neve itinera per provincias instituant, ut nundinas, mercatusque frequentent; iisdem tamen licere vult, ad sustentationem sibi comparandam, filios, liberos, aliumve mittere, atque adeo in provincia negotiari.

19. Mandat, ut, si compertum fuerit, Episcopum, presbyterum, aut diaconum adulterio, post ordinationem, se polluisse, ei communio negetur in morte ipsa.

20. E gradu dejici, & excommunicatione percelli clericos vult, qui usuras sumpsisse convicti fuerint; laicum ejusdem peccati reum ex Ecclesia trudi, si renuat resipiscere, sed eidem parci, si resipuerit.

21. Mandat, ut qui, in urbe versatus, ad Ecclesiam, tribus deinceps dominicis diebus, venire neglexerit, pari temporis spatio, communione privetur, ut appareat eum ob hanc negligentiam punitum fuisse.

22. Statuit, ut, si quis a Catholica Ecclesia ad hæresim transierit, redieritque, poenitentiam peragat ad decennium, tum vero communionem percipiat; pueri porro, qui seducti fue-

erint, statim recipiantur, quia hac in re, nulla adest eorundem culpa.

23. Decernit, ut, singulis mensibus, Julio, & Augusto; b æstium, exceptis, jejunia, *superpositiones* dicta, celebrentur, præter duorum dierum jejunium, quod, quaque per annum hebdomada, servabatur. Jejunia hæc appellabantur *superpositiones*, hoc est, jejunia addita, seu aucta, seu duplicata, quia, quin cibi quicquam sumeretur, omnino transgebantur. Erant e lege semel in mense; ac, per Hispaniam, erat in id statutus sabbati dies, quemadmodum ex 26. canone perspicuum fit.

24. Eos ordinibus initiari vetat, qui baptismum extra proprias provincias susceperint, quia eorum vita non satis perfecta est.

25. His verbis effertur: *Omnis, qui attulerit litteras confessionis, sublato nomine confessoris, eo quod omnes sub hac nominis gloria passim concutiant simplices, communicatoria ei danda sunt litteræ.* Mendoza, Garcias, Baronius, & P. Sirmondus hunc canonem de litteris, seu schedulis explicant, quas fideles, qui Christi nomen in persecutionibus confessi fuerant, quique, hac de causa, *confessores* nuncupabantur, poenitentibus dabant, ut facilius suorum hi peccatorum absolutionem, ad eorum confessorum commendationem, obtinerent. Poenitentium aliqui, simplicitate quadam, & qui minus edocti essent, peccatorum suorum remissionem in ejusmodi schedulis reponebant, quin eas quidem Episcopis exhiberent. Abusum hunc Eliberitani Patres per hunc canonem corrigunt, inquiunt Auctores hi.

Putat Albaspinæus nec de poenitentibus, nec de eorum conciliatione, nec de confessorum schedulis, seu libellis, deque eorundem interpositione, seu commendatione hoc loco agi, sed de communionis Litteris, quæ fidelibus iter facientibus tribuebantur, quasque nonnulli in Hispaniis a confessoribus petere coeperant, ut in locis, ad quæ ituri erant, plaris fierent, & melius exciperentur, quamvis, ex veteri consuetudine, hæ Litteræ solum ab Episcopis petendæ essent, quorum, quoad hanc rem, 25. canon auctoritatem restituit.

Alii demum afferunt, hoc in canone, de viatoribus agi qui ad copiosiores eleemosinas extorquendas, operam dabant, ut in communionis Litteris, quas iis Episcopi de more tribuebant, poneretur, eos Christi nomen in persecutionibus confessos esse. Quamobrem, ut nonnullorum, quoad Confessoris nomen, ad concussiones super simplicibus exercendas, abusui concilium occurrat, mandat, ut quicumque iter inierint, in hunc finem, suorum Episcoporum communionis Litteras sumant, nec in iisdem notetur, eos Christum confessos esse.

26. Jejunium duplex, singulis sabbatis, servari jubet.

27. Pronuntiat Episcopum, seu quemvis e clero posse sororem, aut filiam, dummodo virgo sit, & Deo consecrata, non autem extraneam feminam apud se detinere.

Canon hic non solum subsecutis conciliis exemplo fuit, dum Ecclesiasticis tam sæpe vetuerunt, ne alterius sexus personas apud se retinerent, sed ea quoque, in duplici, & ea quidem gravi, facti specie, supergressus, Ecclesiasticos non est passus nisi filias, aut sorores secum habere, easque tum solum, cum suam eadem virginitatem Deo consecrassent.

28. Prohibet Episcopos ab iis munera accipere, qui ad Eucharistiæ participationem admissi non sunt.

Super hujus canonis sensu, inter doctos viros, dissidium est. Contendunt alii, eum de oblationibus intelligendum esse, quas, postquam poenitentes, & catechumeni exierant, & proxime ante sanctorum Mysteriorum celebrationem, fideles edere consueverant; ut proinde canon Episcopum vetet ab eo, qui non communicat, oblationem recipere. Contra, Alaspinzæus in primo suarum Animadversionum Libro, eos afferit, qui canonem hunc ita accipiunt, graviter hallucinari, quia, inquit, quod supererat ex oblationibus, quæ consecratæ non fuerant, in ecclesiasticos, & in pauperes distribuebatur: nec vero simile omnino fit, utrosque panibus azymis cibatos fuisse, cujusmodi panes erant, qui Eucharistiæ consecrationi inservire debebant. At Duguetius asserere non veretur, hunc doctum virum aberrare & ipsum a vero, quandoquidem certum est, Christi Domi-

ni corpus, antiquis temporibus, ex eo pane ipso consecratum fuisse, quem fideles, proxime antequam sanctorum Mysteriorum consecrationem Sacerdos perageret, offerebant, quod adeo clare, ac præcise, ut nihil magis, testantur S. Justinus, *Apolog. 2. pag. 97.* S. Irenæus, *lib. 4. c. 18. n. 1. 2. 4.* Tertullianus, *de Exhort. castit. c. 11.* S. Gregorius Nazianzenus, *Orat. 20. Tom. I. pag. 351.* Theodoretus, *lib. 4. Histor. Eccl. cap. 19. &c.* Harum oblationum reliquiae, propterea solum, quia ad altare a fidelibus eo animo allatae fuerant, ut Christi Domini corpus evaderent, tam pretiosae, sanctaeque erant, ut ab iis tantum, qui communicare poterant, inter ecclesiasticos, & fideles comedi possent.

29. Recitari prohibet ad altare, oblationis tempore, energumeni nomen, eique facultatem tribui, ut in Ecclesia, dum sancta Mysteria celebrantur, sua manu deserviat.

Eliberitanum concilium haud novam consuetudinem statuit, vetans, ne energumenorum nomen in Sacrificio recitetur, eosque omni servitio in Ecclesia interdicens, quoniam apostolicorum quoque canonum septuagesimus eos durius habet, quos scilicet a communi fidelium prece, & a sanctorum Mysteriorum aspectu removet. Hi consistebant in catechumenorum, & poenitentium ordine; intererant, eorum instar, sacrarum Scripturarum lectioni; & Psalmorum cantui, & cum iis egredi jubebantur. In aliquibus tamen Ecclesiis alius mos obtinebat, quæ nempe communionem ipsis energumenis concedebant, ut ex Timothei Alexandrini, qui super hoc negotio interrogatus fuerat, responsione. *Concil. Tom. 2. pag. 1791.* & Arausicano concilio primo, ann. 441. &c. constat.

30. Eos, qui florente ætate, adulterium patnaverint, subdiaconos ordinari vetat, ne deinceps subreptitie ad altiorem gradum perveniant; commendatque, ut, qui ita initiati fuerint, deponantur.

31. Statuit, ut adolescentes, qui suscepto Baptismate, in impuritatis peccatum lapsi fuerint, ad communionem, perfecta poenitentia, initoque conjugio, recipiantur.

32. Mandat, ut, qui in lethalem culpam incidit, poenitentiam non a presbytero, sed ab Episcopo accipiat; ita nihilominus, ut, si morbus inciderit, ei presbyter, aut diaconus, siquidem Episcopus iusserit, communionem tribuat.

33. Episcopis, presbyteris, diaconis, omnibusque, & singulis clericis, qui reapse ministerio funguntur, generatim mandat, ut suis quisque uxoribus, clericaturæ alioquin honore privandi, abstineant. Ad illud usque tempus, nulla communis lex se prodiderat, quæ omnes promiscue clericos ad continentiam adigeret.

34. Cereos, interdiu, in cæmeteriis accendi vetat, quia, inquit canon hic, turbandi non sunt sanctorum spiritus; eosque abscindit ab Ecclesiæ communione, qui ab hoc usu abstinere noluerint.

Huic canoni tribuuntur explicationes omnino tres. Prima, quam affert Garcias Loiaisa, ejusmodi est; vetare concilium cereos, plena luce, in cæmeteriis accendi, ne sanctorum inquietentur animæ, ne, videlicet, perturbaretur spiritalis fidelium quies, qui in cæmeteriis orabant, & incommodo suberant e luminarium ingenti vi, quæ, interdiu, ibidem accendebantur. Explicationem alteram profert Baronius, qui per sanctorum spiritus intelligit mortuorum animas, non quasi turbari posset earumdem quies ratione propriè dicta, sed metaphorice tantum, prout nempe haud gratas habebant superstitiosas cæremonias quasdam, quas neophyti defunctorum tumulis adhibebant, ethnicorum consuetudinem imitati, qui ad suos mortuos honore afficiendos, ibidem, pleno die, magnum cereorum numerum accendebant, referente Suetonio in *Tiber. cap. 98.* vel etiam ad eos evocandos, turbandos, sollicitandos, quæ Plinii *lib. 28. cap. 2.* locutio est; per hunc ergo canonem, defunctorum fidelium animas, ethnicorum instar, honorandi, aut etiam evocandi superstitiosus usus proscribitur. Albaspinæi tertia explicatio est, qui putat, concilium prohibere super Martyrum sepulchris, quæ in cæmeteriis extruebantur, cereos accendi, ne turbentur eorumdem animæ, quas sub eorum aris consistere, quoad Deus ipsorum mortem ulcisceretur, olim vulgo

go obtinebat opinio. Quod si quis dixerit, non esse credibile Eliberitanos Patres in eam abiisse sententiam, ut crederent spiritus igne, & fumigationibus turbari posse, responderetur, opinionem hanc olim valde communem fuisse, eamque sane ab Eliberitano concilio adoptari potuisse, quandoquidem totius Africae, Numidia, & Mauritaniae concilium oppido definiit hæreticos rebaptizari oportere.

35. Canon foeminas vetat in cæmeteriis noctes transigere, quia sæpenumero, orandi specie, crimina clam perpetrabant.

36. Effertur ita; „ Picturas in Ecclesiis poni nolumus, ne id, ad quod cultus noster, nostræque adorationes referuntur, super parietibus pictum sit. “

Est hæc interdictio non de Sanctorum, sed de Dei solum imaginibus intelligenda, quas quidem posteriores imagines concilium prohibet, nolens figuris limitari Dei formam, qui ens est supra sensus positum, & materiae prorsus expers, atque ita quidem præberi Ethnicis, & Catechumenis credendi ansam, sibi fucum fieri, imponique, cum Deum, qui purus, putusque spiritus est, sibimet annuntiatum audiunt.

37. Energumenis, qui catechumeni sunt, baptismum in mortis articulo conferri sinit, eosque, siquidem fideles sint, communione privari non vult, dummodo publice lampades (in Ecclesia) non accendant; sin id facere animum obfirmaverint, eos a communione amoveri jubet.

38. Fidei, qui nec poenitens, nec bigamus sit, licere pronuntiat, in necessitatis casu, catechumenum baptizare, in maritimo itinere, aut cum Ecclesia haud prope abest, ea conditione, ut, si superstes fuerit, sistatur Episcopo, per manuum impositionem perficiendus, hoc est, confirmationem ab eo suscepturus.

39. Ethnicis, si morbo correpti, sibi manus imponi petierint, annui vult, eosdemque Christianos, nempe, catechumenos fieri, modo tamen eorum vitæ ratio aliquid honestatis præferat.

Manuum igitur impositio, de qua in hoc canone sermo est, ea nimirum est, per quam ethnici in catechumenorum album referri consueverant. Non ait canon fore, ut iis ba-

ptisma tribuatur: quia non ponitur, eos versari in mortis articulo, & quia, secundum communem regulam, haud iis baptisma concedebatur, qui omnia, & singula non perfece-
rant catechumenatus officia, qui duorum annorum spatium sibi vindicabat; etiam quoad eos, quorum recta; & innocens vita erat.

Albaspinaeus, & P. Morinus hunc canonem de Confirmationis sacramento intelligendum esse contendunt, pro certo ponentes, ethnicos, de quibus ibidem sermo, jam Baptismate ablutos fuisse, supplendumque vocabulum *perfectos* ante *fieri Christianos*; at novum est, eos, qui Baptisma susceperant, *gentilium*, seu *infidelium*, seu ethnicorum nomine designatos fuisse, atque adeo novum magis, prorsusque inauditum est, dubitatum fuisse, an iis, qui Baptismi Sacramentum receperant, Confirmatio tribuenda esset: quoniam hæc duo Sacramento uno eodemque tempore conferebantur.

40. Prædiorum proprietarios vetat, id suis conductoribus, seu receptoribus computare, quod pro idolis dederint, indicta excommunicationis poena ad annos quinque.

41. Fideles hortatur, ut suis in domibus nullum, quoad fieri poterit, idolum tolerant, ac si suorum captivorum, quibus idola sustulerint, vim reformidant, ipsi se saltem ab idololatria puros, & integros servant.

Ut hic canon intelligatur; animadvertendum est, captivos tum numero quidem plures, maximaque ex parte idololatrias extitisse, & Magistratus iis præsto fuisse.

42. Mandat, ut, qui suscipiendæ fidei causa se sistunt, si bonis moribus sint, ad Baptismi gratiam, intra biennium, recipiantur, nisi morbus, aut precum, quas iidem fuderint, fervor impulerit, ut citius iis subsidium feratur.

43. Pravam consuetudinem corrigit vult, quæ alicubi per Hispanias irreperat, ut festum Pentecostes, die quadragesimo post Pascha celebraretur, mandatque, ut, e sacræ Scripturæ auctoritate, festum hoc peragatur die quinquagesimo: qui secus egerit, tamquam novam hæresin inducens notetur.

Erat olim admodum in more positum, ut super his præcipuis cæremoniis error hæresis haberetur, ut constat ex Epiph-

phanio, *Hæres.* 50. p. 419. tom. 1. ex Philastrio, *Lib. de hæres.* p. 708. *Tom. V. Biblioth. Part.* aliisque compluribus, si Hæreticis Quartadecimanos adnumerant, eos nempe, si Pascha luna quartadecima cum Judæis celebrant, quamvis non nisi super disciplinæ capite errarent.

44. Fœminam, quæ publice prostituta fuit, ac deinceps supposit, si christianam fidem amplecti velit, haud ægre recipi vult.

45. Catechumeno Baptisma conferri vult, etsi longissimum, & ut habet canon, infinitum tempus transegerit, quin ad Ecclesiam veniret, hoc est, ad idololatriam redierit, modo enim Christianum, scilicet, catechumenum fuisse aliquis Ecclesiasticorum, aliive nonnulli testentur: quia in veteri homine peccasse videtur.

Canon hic intelligi omnino nequit, nisi accipiatur de catechumeno, qui prorsus catechumenatus exercitationes deseruerit, ut ad idololatriam regrederetur, quique periculoso morbo correptus, Baptismum petierit, ac deinde, ante presbyteri adventum, vocis usum amiserit. Ei concilium, in eo necessitatis casu, Baptisma conferri vult, ex ecclesiastici, simpliciumve aliquorum fidelium testimonio, per quod certum fiat, eum aliquando catechumenum fuisse. Indulgentia cum eo concilium utitur, veteris disciplinæ severitatem temperans, quæ Christianos apostatas, vel in mortis articulo, absolvi prohibebat; ob eam causam, subdit concilium, quia catechumenus hic apostata peccasse videtur in veteri homine, nimirum in Adam, ignorantiae peccato quodam, atque ethnicorum instar, qui baptizati non fuerunt; quod proinde multo levius est, quam fidelium peccatum, qui post susceptum Baptisma ad idololatriam rediissent. Catechumenis quidem *Christiani*, baptizatis autem *Fidelis* nomen tribuitur. Occurrit distinctio hæc apud Sanctum Augustinum, *Tract.* 44. in *Joann. cap. 9.* Ita sane canonem hunc Albaspinæus in suis super Eliberitano concilio Adnotationibus explicat.

46. Statuit, ut fidelis, si per longum temporis spatium ad Ecclesiam non venerit, redeatque, quin in idololatriam lapsus fuerit, ad communionem post annos decem suscipiatur.

47. Mandat, ut, si fidelis, qui legitimam conjugem habens adulteria plura commisit, in morbum inciderit, morti-proximus conveniatur; ac si se ad bonam frugem rediturum promiserit, ei communio tribuatur; at si, postquam convalescerit, in suum peccatum reciderit, eidem non amplius ea concedatur.

48. Pecuniæ, dum Baptisma suscipitur, in sacro fonte ponendæ consuetudinem reformat, ne videatur id Episcopus vendere, quod ipse gratis accepit, clericosque, & Episcopum ab eorum lavandis pedibus, qui Baptisma suscipiunt, deinceps abstinere vult; id enim moris obtinebat in pluribus Occidentis locis, ut Mediolani, & in Galliis, at Romæ non item. In nonnullis quidem manuscriptis codicibus legitur: *Neque eorum pedes lavandi sunt a sacerdotibus, sed clericis*; at non facile mutanda est impressorum codicum lectio; nullusque non subest credendi locus, Hispanicam Ecclesiam Romanæ ritibus maximopere addictam, ut hac etiam in re ad eam se conformaret, baptizatorum pedes lavandi consuetudinem, quæ Romæ non vigeat, per hunc canonem, reformare voluisse. In Africa, qui in Paschatis vigilia baptizandi erant, majoris hebdomadæ feria quinta sese abluebant, ut indecentiam vitarent, quæ locum habuisset, si ad sacrum fontem, pædore obductum corpus, quem per Quadragesimalem abstinentionem contraxerant, attulissent. Porro munus aliquod ei tribuendi, a quo Baptisma suscipiebatur, consuetudo subsistebat adhuc S. Gregorii Nazianzeni tempore, qui etiam dapas Episcopo, iisque, qui in Baptismatis administratione ei præsto fuerant, tributas fuisse memoriæ prodit. *Gregor. Nazianz. Orat. 40. p. 655. tom. 1. Ambros. lib. 3. de Sacram. cap. 1. p. 362. tom. 2. Mabill. in Missalib. Goth. & Gall. vet. Aug. Epist. 54. ad Januar. cap. 7. part. 127. tom. 2.*

49. Prohibet, excommunicationis indicta poena, ne fideles, qui prædia possident, eorum fructus a Judæis benedici patiantur, quasi vero presbyterorum benedictionem inutilem reddere vellent. Ostendit canon hic, agrorum fructus benedicendi consuetudinem jam in Ecclesia viguisse.

50. Eadem

50. Eadem imposita anathematis poena , clericos , & fideles Judæis comedere vetat.

51. Fideles , e quacunque demum hæresi venerint , probet in Clerum recipi ; statuitque , ut si quis ex iis initatus erit , deponatur.

52. Anathema in eos pronuntiat , qui famulos libellos in Ecclesia ponere , comperti fuerint.

53. Excommunicatum non vult ab alio , quam ab Episcopo , qui eum excommunicavit , recipi posse , prohibetque , ne quis alius Episcopus eum , sine Episcopi , cui subest , consensu , ad communionem suscipiat , secus , rationem suis confratribus , non sine depositionis periculo , redditurus.

54. Consanguineos , qui sponsalium fidem adulterant , a communionem , ad triennium , abscindit , nisi sponsus , aut sponsa in gravi culpa versentur.

Evincit canon hic , jam tum sponsalia ante matrimonium celebrandi consuetudinem obtinuisse , Ecclesiæque id juris fuisse , ut eos puniret , qui , absque legitima causa , matrimonii promissa revocassent.

55. Falsorum deorum sacerdotes , qui solum coronam gesserint , quin idolis sacrificarent , aut ad servitii iisdem exhibiti impensas conferrent , ad communionem , duobus elapsis annis , recipi vult.

Ex Tertulliano , *Lib. de Corona Militis cap. 10. part. 117.* constat , coronas non modo a falsorum numinum ministris gestas , verum etiam super aris , superque victimis positas fuisse.

55. Duumviros , per magistratus annum , Ecclesiæ aditu prohibet.

Duumviri nomen commune erat magistratibus duobus , qui idem munus conjunctim obibant , erantque propemodum in provinciæ urbibus , quod in urbe Roma consules erant. His concilii Patres interdiciunt Ecclesiæ aditum , quoad officio fungerentur : quia fere non nisi per turpes demissiones , indignasque assentationes eo perveniebant. Præterea fieri ægre poterat , ut ne plura in obeundo munere contra justitiam patrarent , leges , ususque Evangelio repugnantes.

pugnantes secuti: denique propè ineluctabili necessitati suberant, ut populo spectacula exhiberent, ethnicarumque caeremoniarum participes fierent.

57. Prohibet, ne foeminae, communione alioquin privandae per annos tres, ad saecularis, hoc est, ethnicæ pompæ ornamentum suas vestes commodent.

58. Mandat, ut ubique, potissimum vero quo in loco prima Episcopatus cathedra instituta est, qui communionis Litteras afferunt, recte, necne, omnia se habeant, interrogentur.

Communione Litteræ, quæ etiam *commendatitiæ Litteræ* nuncupabantur, in Ecclesia institutæ jam erant, S. Pauli tempore, ut constat ex ejus secunda ad Corinthios Epistola, in cujus Capite III. leguntur hæc: *Numquid egemus, sicut quidam, commendatitiis Epistolis?* His Litteris ea vis inerat, ut impedirent, ne impostores, infideles, aut ex Christianis ipsis erronei, justoque anathemate perculsi homines ad sanctorum Mysteriorum participationem, ad communem mensam, & ad convictus suavitates reciperentur. Id etiam commodi eadem pariebant, ut pastores maxime dissitos mutuo conjungerent, eosque de statu Ecclesiarum cujusque provinciae certiores facerent.

59. E duabus partibus constat. Prima generatim afficit Christianos omnes, seu fideles, seu catechumenos, præcipitque, ut, si quis inter eos in ethnicorum capitolium, sacrificia spectaturus, conscenderit, idololatriæ reus, æque atque ethnicus, qui sacrificium obtulit, censeatur, licet ipse nequaquam obtulerit. Pars altera annorum decem poenitentiam ob hanc culpam imponit, si e fidelium numero sit, qui in eandem incidit; qua peracta poenitentia, eum in communionem restitui vult.

60. Eos, qui in idolis perfringendis, occisi fuerint, in Martyrum album referri vetat.

Canon hic de iis intelligi debet, qui in locis, quorum ipsi non sunt Domini, aut quin publica auctoritate muniti sint, idola confringunt. Ratio, quam in id affert, ea est, quod hæc violentiæ species ab Evangelio non firmatur, quod-

Adque Apostoli nihil tale fecisse leguntur. Sane, ex huius canonis mente, Mensurius, Carthaginis Episcopus, eos nunquam Martyres honore affici noluit, qui, in Diocletiani persecutione, ultro ipsi se stiterant, ut declararent, penes se sacros codices esse, & mori maluerant, quam eos tradere. Et canon hic ipse non eos spectat, qui jam capti, & ad iudicem ducti idola subvertebant, frangebantque, ad quæ collenda compellebantur; ac temere dicitur sancta Ecclesia virgo, quæ an. 303. aut 304. in Hispania martyrium subiit, huic sanctioni occasionem præbuisse, quia ad idolum perducta, pede illud impetiit, & in iudicis frontem expuit, referente Prudentio, in *Hymno de Martyrio sanctæ Ecclesiæ* apud Ruinartium, in libro, cui titulus: *Acta Martyrum sinceræ*, pag. 453.

(2) 62. Aurigam circi, pantomimum, aut histrionem, si fidem amplecti voluerint, suæ primum arti, sine ulla ad eam redeundi spe, nuntium remittere vult; tum vero recipi: si recepti hanc interdictionem violaverint, ex Ecclesia ejici.

(1) 61. Eum, qui defunctæ conjugis sororem ducit, a communione per annos quinque rescissum vult, nisi morbi necessitas adigat, ut ea citius concedatur.

Ex S. Basilio perspicuum fit, ejusmodi matrimonium semper in Cæsareensi Ecclesia vetitum fuisse. *Ep. 160. ad Diodor.* pag. 243. tom. 3.

63. Statuit, ut, si foemina, ex adulterio ventrem gerens, perficiat, ut ejus fructus dispereat, ei, vel ad vitæ finem, communio ob duplex crimen negetur.

64. Eadem severitate cum iis agit, qui in adulterio ad mortem usque vixerunt, at iis, quæ sua, priusquam in morbum incidant, peccata deferunt, communionem, post poenitentiam annorum decem, concedit.

65. Communionem, in ipso mortis articulo, clericum privat, qui conjugem in adulterium lapsam sciens, statim a se non repellit; ne ejus crimen clericus per tolerantiam probare videatur.

66. Eum

66. Eum , qui conjugis filiam , vel , ex aliis , neptem , qui incestus est , duxerit , vetat , vel in fine , communionem recipere.

67. Indicta communionis privatione , foeminis , seu fidelibus , seu catechumenis interdicit , ne histriones , aut theatrales actores mercede conductos habeant.

68. Catechumenam , quæ foetui per adulterium concepto spiritum intercluserit , Baptismum in morte non suscepturam pronuntiat.

69. Mandat , ut qui , quæve semel tantum in adulterium inciderit , annorum quinque poenitentiae subdantur , nisi extrema morbi vis citius conciliationem postulet.

70. Virum , si , eo consentiente , conjux adulterium patraverit , communionem , vel in morte , privandum ; at , si eam repudiaverit , post annorum decem poenitentiam , recipiendum declarat.

71. Eos , etiam morti proximos communionem privat , qui pueris abutuntur.

72. Statuit , ut vidua , si ei nupserit , quocum peccavit , ad communionem , post poenitentiae annos quinque , admittatur ; quod si eum deserat , ut alteri nubat , conciliationem ne in morte quidem obtineat ; is autem , cui ea nubit , si e fidelium numero sit , per annos decem poenitentiae subdatur.

73. Mandat , ut , si fidelis , cum se denuntiatores reddiderit , in causa fuit , ut quispiam proscriberetur , aut morte plecteretur , communionem , vel ad mortem , privetur ; at si levior causa est , eam post annos quinque suscipiat.

74. Falsum testem , pro criminis gravitate , super quo falsum testimonium reddidit , puniri vult ; quod si crimen , haud morte dignum est , isque probat se non sine repugnantia testimonium reddidisse , diuque , quin vellet quicquam dicere , cunctatum esse , ei duorum tantum annorum poenitentiam imponi ; at , si minus probet , coram clero , se adactum fuisse , ut illud falsum testimonium redderet , per annos quinque , poenitentiae subiectum vult.

75. Eum , vel morti proximum , communionem privat ,
qui

Episcopum, presbyterum, aut diaconum falsi criminis aslaverit.

76. Mandat, ut diaconus, si criminis morte puniendus se initiari passus fuerit, poenitentiae subdatur per annos tres, si ex ejus propria confessione crimen innotuerit, sin-
te alterius testimonio, per annos quinque; & his quidem lapsis, ad laicam communionem recipiatur.

77. Oportere ait, ut si diaconus populum regens, aliquos catechumenos, sine Episcopo, & sine presbytero, baptizaverit, eos Episcopus per suam benedictionem perficiat, hoc est, confirmet; ita nihilominus, ut qui ex iis prius occubuerint, pro sua ipforum fide salutem obtineant.

Ex hoc canone perspicuum fit diaconos extitisse, qui curata beneficia, seu parochias administrabant; quod etiam evincitur ex Carthaginensis concilii Epistola ad Felicem presbyterum, populumque Legionensem, & Asturicensem, ad Leodium diaconum, populumque Emeritensem missa; ex Antiocheni concilii canone 1. ex Toletani IV. concilii can. 27. & ex Tarraconensis concilii, ann. 522. habiti can. 7. Cardinalium-diaconorum tituli, seu Ecclesiae, origine quidem, nihil erant aliud, quam parochiae, quarum iis ita creditum regimen erat; atque hujus veteris consuetudinis, in apostolicorum canonum 29. vestigia cernuntur. Canon hic id etiam nos docet, creditum fuisse Baptismum ad salutem sufficere, quin absolute necessarium esset, Christifidelem „vel perfici per Episcopi benedictionem,„ per Confirmationem scilicet, quam SS. PP. *perfectiorem* appellant: quia per eam perfecti Christiani reddimur, imposita Baptismi gratiae veluti postrema manu, vel Eucharistiam sumere, quae iis tantum, qui confirmati erant, concedebatur.

78. Homini conjugato, qui adulterium cum Judaea, vel cum Ethnica perpetravit, poenitentiam imponit annorum trium, si suum ipse crimen fatetur, & annorum quinque, si de eo per alterius delationem convictus est.

79. Statuit, ut fidelis, qui tesseri pecunia luserit, excommunicetur, si vero se corrigat, conciliari post annum possit.

Præter pericula, cum aleis fere conjuncta, creditur idololatriæ genus aliquod tesserarum ludo admixtum fuisse. Deorum imagines, qui ab Ethnicis colebantur, iis erant numeri loco, & ad jactæ tesseræ successum ea falsa numina invocabantur.

80. Vetat, ne liberti ordinentur, quorum domini, seu patroni in sæculo sunt, ethnici scilicet, quia hujusmodi liberti semper in quadam servitute; quoad eos remanentes, a quibus libertate donati fuerant, censebantur irregulares: propterea quod eorum dominis id juris erat, ut servitia indigna sacerdotii amplitudine, & sanctitate ab iisdem exigent.

81. Fidelium conjuges prohibet ad laicos scribere suo ipsarum nomine, vel ab iis Litteras, earundem nomine tantum inscriptas, accipere.

Intelligit Albaspinæus canonem hunc de commendationis, seu communionis Litteris, quas nonnulli, ad hospitalitatem in itineribus obtinendam, a clericorum uxoribus extorquebant. Ea est scilicet concilio mens, ut hunc abusum proscribat, vetando clericorum conjugibus hujusmodi Litteras, seu scribere, seu accipere.

Ejusmodi sunt Eliberitani concilii canones, omnium antiquissimi, qui ad nos usque venerunt. Osius, qui ad eos edendos contulerat, in concilio Sardicensi, ann. 347. vicesimum primum laudavit, eumque fundamento esse voluit obligationi, Episcopis ibidem impositæ, ut in suis quisque dioecesibus residerent; ac proinde suis ab Ecclesiis, præterquam in peculiaris necessitatis casu, per tres deinceps dominicos dies abesse non possent. Quia porro Eliberitani concilii canones plures intellectu difficiles sunt, doctorum virorum non pauci ad eos illustrandos animum applicuerunt, inter alios, Binius, Cabassutius, Albaspinæus, & Cardinalis de Aguirre; Duguetius, in ecclesiasticarum Collationum suarum tomo primo, Garcias, & Dominus Fernand de Mendoza, ex Hispaniarum dominis; qui quidem hujus etiam concilii adversus eos, qui errores eidem imputabant, defensionem suscepit, suumque Opus ad Clementem VIII. Pontificem Maximum misit. Impressum fuit Opus hoc,

ann.

1594. *in-folio*, Matriti, seu, Mantuæ Carpetanorum, & Lugduni, ann. 1665. *in-folio*, cum Notis Garcizæ, Alpinzi, Coriolani, & Emmanuelis Gonzalez, professoris manticensis, qui ad hanc posteriorem editionem studium, operam contulit. Adnotationes Mendozæ, Bini, & Alpinzi occurrunt in tomo primo Conciliorum Labbæi, ad Iberitani concilii calcem. Leguntur ibidem præterea canones undecim huic eidem concilio adscripti, quorum alii Ibertensis concilii sunt, ut undecimus, alii ad recentiora concilia pertinent, ut sextus, qui præcipit, ut mulier, quæ fornicationis causa virum occiderit, in monasterium secedat, penitentiam ibidem actura.

Concilium Carthaginense, ann. 311.

Habuit concilium hoc, ut Carthagini daretur Episcopus; electus in eo Cæcilianus, qui Mensurio successit. Salustius, in *Collect.*

Concilium Carthaginense, ann. 311.

Conciliabulum fuit, quod Episcopi septuaginta Donatistæ confluxerunt, qui Cæcilianum, Carthaginis Episcopum, & quidem absentem, quasi traditor fuisset, deposuerunt, in ejusque locum Majorinum, præpotentis fæminæ, cui Lucillæ nomen, machinationibus, & exultatione, intruserunt. Optatus, lib. 1. *Aug. in Breviculo Collat. cap. 14. & in Epistol. 162. & in Lib. ad Donatist. post Collationem, cap. 3. Reg. Lab. & Hard. Tom. I.*

Concilium Carthaginense, ann. 312.

In hoc concilio absolutus, & restitutus Cæcilianus fuit. *Hard. Tom. I.*

Concilium Romanum, ann. 313.

Cum Donatistæ Cæcilianum, offusis ejus nomini calumniis pluribus, Constantino Imperatori invisum reddere conati essent, Papa Melchiades concilium coegit in urbe Roma, in quo Cæcilianus plene, cumulateque purgatus fuit, Donatusque damnatus. Optatus, lib. 1. *contra Parmen. Baronius, ad ann. 313. n. 17. Reg. Lab. & Hard. Tom. I.*

Richard Concil. Tom. I.

Q

Are-

Arelatenſe, in Provincia, Concilium I. ann. 314.

Conquerentibus Donatiſtis cauſam ſuam in Romano concilio male judicatam fuiſſe, Conſtantine Imperator aliud indixit in urbe Arelate, ad Kalendas Auguſti an. 314. Concilio is dies initium dedit. Papa S. Silveſter ſuos ad illud legatos miſit; adfueruntque omnium regionum Epiſcopi, ad quas Conſtantine imperium protendebatur, Galliæ, Africæ, Italiæ, Siciliæ, Sardinia, Hispaniæ, & Angliæ. Haud eorum plures tamen, quam triginta ſex agnoſcuntur; quod judicandi locum præbet, in ſubſcriptionibus lacunas eſſe. Abbas Cuminius, qui ſeptimo, & Ado, qui nono ſæculo vivebant, hoc in concilio ſexcentos ipſos Epiſcopos numerant. Marinus Arelatenſis in ſynodica concilii Epiſtola nominatur omnium primus, crediturque ei præfuiſſe. Nihil nobis ejus actorum ſuperest; id unum, ad ea quod attinet, in comperto eſt, Cæcilianum, Carthaginenſem Epiſcopum, cum ejus negotium multo, quam Romæ diligentius hoc in concilio diſcuſſum eſſet, innocentem declaratum fuiſſe. Diſjudicata Cæciliani cauſa, hujus concilii Epiſcopi conſtitutiones viginti duas ediderunt.

Prima Paſchatis feſtum, uno eodemque die, per univerſum terrarum orbem ſervari jubet, & hunc ſane diem a Papa, de more, ſignificandum, miſſis ad omnes Litteris, ad omnes ſcilicet Occidentis Epiſcopos; quoad eos enim, qui Orientis eccleſias adminiſtrabant, mos obtinebat, ut, quo die Paſcha celebrare deberent, iis Alexandrinus Epiſcopus indicaret.

2. Eccleſiæ Miniſtris imponit, ut in locis reſideant, ad quæ ordinati fuere.

Obligatio, cui clerici ſubſunt, ut Eccleſiæ addicti remaneant in ea, in qua ordinationem ſuſceperunt, apoſtolicorum canonum decimo ſecundo, & decimo tertio nititur, qui non minus, quam Arelatenſis concilii ſecundus, & vicesimus primus, quoad caput hoc, ad ſeveritatem expreſſi ſunt. Nicænum quoque concilium ſuper hac re veteres Eccleſiæ regulas renovavit, in canone decimo ſexto, impoſita clericis

con-

inimacibus excommunicationis poena, qui suas ad Eccle-
sias regredi recusarent. Concilia Antiochenum, Chalcedo-
nense, Carthaginense, & alia prorsus innumera idem sanxe-
runt; & id quidem quanti momenti sit, satis probat con-
suetudo hæc. Quæcunque tamen clericos obligatio devinciat,
et Ecclesiæ additi in ea permaneant, legitimæ rationes subesse
possunt, quibus ab hac communi lege eximantur; cujus
rei non unum nobis antiquitas exemplum suppeditat. Ita
quidem S. Presbyterum Numidicum, S. Cyprianus Cartha-
ginensi clero associavit, ad quem antea non pertinebat. Ita
etiam S. Ambrosius S. Paulinum suo clero addidit, tametsi
Barcinone ordinatus fuisset, nec Mediolani degeret. At hæc
sunt communis legis exceptiones quædam, quæ raræ sint,
oportet, nitanturque non ministrorum, loci mutandi facul-
tatem petentium inconstantia, ambitione, cupiditate, sed ger-
mana indigentia, & necessitate, vel saltem utilitate, & ma-
jore bono Ecclesiarum, ad quas mittuntur.

3. Abscindit a communione milites, qui arma deferunt,
pacis tempore: *De his, qui arma projiciunt in pace, placuit,
abstinere eos a communione.*

Sirius, in hujus concilii editione, se in quodam veteri
manuscripto codice legisse notat, *in bello*, pro, *in pace*; &
Yvo Carnutensis, qui eundem canonem refert, in alio ex-
emplari legerat, *in prælio*. Ex hac sane lectione, facile ad-
modum intelligitur allatus canon; ut nempe significet, con-
cilii Patres in ignavos desertores anathema pronuntiare, qui
arma deferunt, belli, aut prælii tempore. P. Sirmondus in
suis super Arelatenfi concilio posthumis Adnotationibus,
contendit verba hæc, *arma projiciunt*, idem significare, ac
arma conjiciunt, accipitque hunc canonem de homicidis,
qui suos peculiare adversarios, rebus ad omnem pacem
compositis, aggrediuntur; coacta videtur ejusmodi signifi-
catio. De Ecclesiæ pace canonem hunc intelligit Albaspi-
nus, & in hanc notionem explicat: „ ut nempe excom-
municentur milites, qui arma deferunt, dum Ecclesia pa-
ce fruitur, „ videlicet, qui militiam derelinquunt, & ser-
vitio se abdicant: quia rationes, quæ bellicam artem sub
ethi-

ethnicis Principibus adeo periculosam reddebant, non amplius sub Christiano imperatore subsistebant, cujusmodi Constantinus erat, qui nuper Ecclesiae pacem attulerat; & quia timendum etiam erat, ne, si forte Christiani milites ejus servitium deseruissent, id, quam hic Princeps testabatur, de religione sollicitudinem, studiumque remitteret.

4. & 5. Communione fideles privat, qui currus in circo duxerint, perinde ac theatrales homines, quoad in his professionibus perstiterint.

Horum canonum primus eos, qui equos, & currus in circo ducunt, *agitatores* appellat; iidemque sunt, quos Elibertanum concilium *aurigas* nuncupat. Qui porro in hoc quinto canone *theatrici* dicuntur, omnino sunt, quicunque theatrum conscendebant, quique scenici, mimi, histriones, pantomimi vocabantur. Perspicitur ex his duobus canonibus, aliisque similibus bene multis, eos omnes, qui id profitentur, ut populum per spectacula oblectent, semper tamquam communionem fidelium indignos spectatos fuisse, Ecclesiamque semper interdixisse, ne quis e fidelibus ad spectacula, quaecunque tandem essent, accederet. Horum erant apud Græcos, & Romanos genera quatuor; nempe, circus, arena, seu amphitheatrum, theatrum, seu orchestra, stadium, seu xystrus. Conspiciebantur in circo equorum cursus, qui quaterni e regione ad currus singulos juncti erant. In amphitheatro, gladiatorum, qui se invicem interimebant, aut hominum cum feris, aut quarundem mutua ferarum certamina spectabantur. Theatrum non tragediis tantum, & histrionalibus recitationibus addictum erat, sed choreis quoque, saltationibus, vocumque, & instrumentorum concentibus exhibendis; agebantur ibidem mutæ, omnisque gestulationis comœdiæ; in eodemque nonnunquam circumforanei propolæ, circulatores, & funambuli conspiciebantur. Cursus, luctæ, & spiculi exercitationes sibi stadium vindicabant. Hæc generum quatuor spectacula sunt, quæ semper Ecclesia fidelibus interdixit.

De iis Tertullianus in suæ pro Christianis Apologiæ Cap. 38. & in aliis suorum Operum Scriptis pluribus verba facit.

ut. Eos igitur omnes, qui populi spectaculis detinendi-
tem profitentur, a communione segregant Arelatensis con-
cilii Patres; ac super hos sane capite, adeo constans, &
communis erat Ecclesiæ mos, ut hoc S. Augustinus in Li-
bro de Fide, & Operibus ad eos ab errore revocandos uta-
r, qui petentem quemlibet ad Baptisma suscipiendum pu-
abant, quin expenderetur, aliis, nec ne, quam inchoatæ
fidei preparationibus instructus accederet: *Quasi nescio, in-*
quit, ubi peregrinentur, quando meretrices, & histriones, &
quidam alii publicæ turpitudinis professores, nisi solutis, aut dis-
raptis talibus vinculis, ad Christiana Sacramenta non permit-
tuntur accedere, cap. 18. n. 33.

Satis id esset ad probandum, semper Ecclesiam spectacula
fidelibus interdixisse: quoniam, si impuri, & ab Ecclesiæ
communione rescissi sunt, qui ea exhibent, ii etiam, qui iisdem
interfunt, suæque præsentia auctoritatem addunt, rei non esse
non possunt, secundum illud Apostoli oraculum, „ consen-
„ tientes male agentium poena dignos esse „ (*ad Rom. i. v.*
32.), & S. Cypriani effatum aliud (*de Spectacul. part. 340.*)
„ sua id præsentia neminem firmare posse, quod tamquam
„ injustum damnare debet „: *Prohibuit spectari, quod prohi-*
bet geri. Hæc ipsa erat Tertulliani contra infideles ratio-
cinatio, qui Christianorum de vitandis spectaculis sollicitu-
dinem, tamquam superstitiosam timiditatem spectabant:
Ipsi auctores, & administratores spectaculorum, inquit, quadri-
garios, scenicos, xysticos, arenarios illos amentissimos. . . dam-
nant ignominia, arcentes curia, rostris, senatu, equite, cæteris-
que honoribus omnibus, simul ac ornamentis quibusdam. Quan-
ta perversitas! Amant, quos mulcant. . . artem magnificant,
artificem notant (De Spectacul. cap. 22.)

6. his manus imponi vult, qui ægrotantes, fidem am-
plecti, nempe, catechumeni fieri volunt, quin expectetur,
cum convalescant, ut ipsi manuum impositionem susceptu-
ri ad Ecclesiam veniant, aut in mortis periculo versentur.

7. Mandat, ut fideles, qui ad publica munia, ad regimi-
ni quoque ipsa evecti fuerint, a Dicoecesano, cui subsunt
Episcopo Litteras sumant, quarum ope se in Catholicæ Ec-

clesiæ communione esse palam faciant; & loci Episcopus, in quo munus obibunt, eorum curam suscipiat, eosdemque, si quid peccaverint, a communione separare possit.

Ad hunc canonem, qui maxima, si quis alius, animadversione dignus est, intelligendum, reputetur, oportet, Christianos, qui ab una ad aliam provinciam migrabant, ad fidelium societatem, aut sacramentorum participationem recipi non potuisse, quin Episcopi loci, ubi noti erant, communionis Litteras afferrent; & quia provinciarum rectores ex alia fere, quam cui præficiebantur, regione erant, vetat proinde concilium, ne sine ejusmodi Litteris munus obeant, præcipitque eodem tempore, locorum Episcopis, ubi residerent, ut eorum agendi rationi invigilent, ipsosque ab Ecclesiæ communione segregent, siquidem in errata, quæ hanc poenam mereantur, inciderint. Canon hic, quamcunque tandem severitatem præseferat, quædam est severioris usus mitigatio, quo Ecclesia omnes magistratus, quoad in officio perstitissent, a sanctorum Mysteriorum participatione, generatim arcebat, quemadmodum ex quinquagesimo sexto Eliberitani concilii canone evincitur.

Hujus disciplinæ rationes erant; 1. aversio, qua Ecclesia ab Imperii splendidis muneribus, & dignitatibus abhorrebat; 2. amor, studiumque, quo ipsa obscuram, humilem, tranquillamque vitam prosequabatur; 3. abjecta, honestoque homine indigna adjumenta, quæ fere semper adhiberi necesse erat, ut ad dignitates, & magistratus perveniretur; 4. propemodum inevitabilis injustitias in iis committendi necessitas, dum leges, ususque servantur, qui cum Evangelii regulis pugnant; 5. in iisdem periculum, ne magistratus profanorum sacrificiorum participes fierent, quæ scilicet eorum curæ demandata erant, & ad quæ servanda suos eos status ipse adigebat; 6. obligatio, cui suberant, ut populo spectacula darent, quæ Ecclesia damnabat, quæque morum innocentiae adversabantur. Nec prope magis sibi temperare poterant magistratus, quin coronas in publicis cæremoniis deferrent, ut vetus auctor, nomine Claudius Saturninus, ostenderat in quodam de Coronis Tractatu, quem laudat

Ter-

Tertullianus in *sui, de Corona Militis*, Libri cap. 7. is auctor mos minime placebat Ecclesiæ, seu quia idololatriam colebat, seu quia videbatur Christianæ humilitati contrarius.

Magistratibus tamen, omnibusque, qui aliquam Imperii dignitatem possidebant, observantiam Ecclesia semper exhibuit, eos quoque ad sua sanctiora Mysteria suscipiens, qui ab omnibus sæculi sordibus se puros servabant, suaque auctoritate non nisi ad pacem procurandam, fovendamque utebantur. **Innocentius I.** in sua ad **Exuperium** Epistola nos certos facit, hanc ipsam veterum omnium Episcoporum sententiam fuisse; ac prorsus immerito **Tertullianus**, in suo *de Idololatria*, Libro contendit, sua magistratus auctoritate in reos tuta conscientia uti non posse, aut ullum edictum ad rectum regiminis ordinem ferre, aut ipsa sui muneris insignia sumere, videlicet, eo quidem tempore, fasces, & purpuram; prætexens, Christum Dominum purpura indutum non incessisse, nec sibi fasces, & secures Romanas præferri voluisse.

8. Mandat, quoad Africanos, qui hæreticos rebaptizare consueverant, ut, si quis hæresin deseruerit, & ad Ecclesiam redierit, super Symbolo interrogetur, ac siquidem innotuerit, eum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptismum fuisse, eidem solum manus imponantur, ut accipiat Spiritum Sanctum; at, si interrogatus, Trinitatem professus non fuerit, iterum baptizetur.

Ut canon hic in bono lumine collocetur, sciendum, quinam hæreticorum fuerint, qui Baptisma iterarent; quinam fuerint, qui ejus invocationem, precemque mutarent; quæ manuum impositionis origo sit; quid manuum impositio significet, qua Ecclesia hæreticos conciliabat.

Novatiani, **Donatistæ**, & **Ariani** rebaptizabant eos, qui jam in Catholica Ecclesia spiritalem nativitatem susceperant. **Eunomiani**, quorum erat inter Arianos cæteros insignis impietas, non Catholicos tantum, verum etiam Arianos, qui ad eorum partes abiissent, iterum baptizabant; & **Luciferianorum** nonnulli, certe, saltem **Hilarius** diaconus, e sectæ

signiferis unus, Arianorum hostis acerrimus, contendebat horum hæresi infectos non nisi per secundum Baptisma recipi posse; quam ob rem hominem hunc S. Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos *novum Universi Deucalionem* appellat.

Hæretici, qui Baptismatis invocationem, & precem mutarunt, Paulianistæ, Photiniani, Montanistarum pars, Eunomiani sunt.

Manuum impositio a Judæis ad Christianos devenit, & veteri Testamento ad novum migravit. Sane Deus (Num. cap. 27. vers. 19. 20.) Mosi mandat, ut Josue sibi sufficiat, eique suam potestatem, suamque auctoritatem per manuum impositionem impertiatur. Ad exemplar hoc Apostoli diaconorum primis suæ potestatis partem tribuerunt: *Orantes imposuerunt eis manus*; id imitati prophetæ, & doctores, qui Antiochiæ erant, Dei jussu, Paulum, & Barnabam apostolatus sollicitudinibus consociarunt, & S. Paulus Timotheum sacerdotii gratia cumulavit. Judæi, tum quoque manus imponebant; cum alicui pristinam valetudinem per miraculum restituere, vel ei benedicere, vel Dei subsidium in eundem trahere volebant. Id etiam erat, apud Judæos, in more positum, ut testes, qui contra reum deposuerant, & ad quorum depositionem is ad mortem damnatus erat, manus super ejusdem miseri hominis capite ponerent, ut e Susannæ Historia (Daniel. cap. 13. vers. 34. 40.) perspicuum sit. Non transiit ad Christianos ejusmodi consuetudo; hujusque funestæ manuum impositionis loco, quam apud Judæos mors sequebatur, in Ecclesia, primis temporibus, vigeat salutaris manuum impositio, in *pœnitentiam* nuncupata, quæ peccatorem ad pœnitentiæ exercitationes ducebat, quæ ad justitiam cum vita eidem reddendam institutæ erant, quamque semper precatio comitabatur.

Hæretici ergo per manuum impositionem conciliabantur Ecclesiæ; atque ut palam sit, quid esset hæc manuum impositio, alia aliarum Ecclesiarum disciplina distingui debet.

1. E. S. Dionysii Alexandrini, & S. Cypriani ad Stephanum Papam Epistolis constat, Romanam Ecclesiam recepisse hæreticos in hæresi baptizatos, per simplicem manuum impositionem, cum precum Confirmationis recitatione contentam, quin iis sanctum chrisma conferret, & quin sacramentum iteraretur, & hanc manuum impositionem, ob hanc causam, *impositionem manus in spiritum* dictam fuisse. Id etiam evincitur ex Papa Innocentio I. qui in suæ secundæ Epistolæ cap. 8. num. 11. ita suam mentem aperit: *Ut venientes & Novatianis, vel Montensibus, per manus tantum impositionem, suscipiantur, quia quamvis ab hæreticis, tamen in Christi nomine sunt baptizati.*

2. Africæ Ecclesia, postquam sacramenta in hæresi collata iterandi suam pristinam consuetudinem deseruit, eam accurate secuta est, quæ in Romana Ecclesia vigeat, & ad hæreticos conciliandos non nisi manuum impositionem adhibuit, quia omnino, seu Baptismum, seu Confirmationem, seu Ordinationem attingeret, ut e SS. Optato, & Augustino percipimus.

3. Orientis Ecclesiæ per chrismatis unctionem omnes hæreticos suscipiebant, quorum Baptisma non iterabant, ut luculenter ostendit Laodicensi concilii canon septimus, itemque S. Basilii, in Epistola 188. hæreticarum omnis generis communionum accurata discussione: „ Earum genus primum, inquit S. Doctor, eos complectitur, qui Ecclesiæ fidem in præcipuorum capitum aliquo deseruerunt, cujusmodi sunt Valentiniani, Marcionitæ, Montanistæ; & hi quidem non nisi per novum Baptisma recipi possunt. Genus alterum eos omnes continet, qui se solum ob quædam capita segregaverunt, quorum, si absolute loqui volumus, Ecclesia domina est, quæque essentialia non sunt, *propter ecclesiasticas quasdam causas, & quæstiones*, ut Novatiani, Encratytæ, Apotactitæ, Hydroparastatæ, ac vetus mos erat, ut hi quoque rursus baptizarentur. “ Verum, ad pacem cum aliquibus Ecclesiis servandam, possunt iidem, si libuerit, non iterum baptizari; ea tamen lege, ut sancto chrismate ungantur: *Omni autem ratione statuatur*, Basilii verba sunt, ut ii, qui

ab illorum baptismo veniunt, ungantur coram fidelibus videlicet, & ita demum ad Mysteria accedant. Tertium, & ultimum hæreticarum communionum genus, quos idem Basilius illegitimos conventus vocat, eos tantum complectitur, qui cum Sacramenta in Catholica Ecclesia suscepissent, se ab ea deinde, seu per ambitionem, seu per inobedientiam sejunxerant; aitque S. Pater eos ex veteri traditione per solam poenitentiam recipi: *Iusta poenitentia, & animadversione emendatos, rursus Ecclesiae conjungere.* Generale concilium secundum, quod Constantinopolitanum primum est, eandem, hac in re, ac S. Basilius regulam statuit.

4. Per omnem, prope generatim, Galliam, sæculo V. mos obtinebat, ut hæretici per Confirmationis Sacramentum susciperentur, ut ex Arausici concilii I. canone primo, & ex Arelatensis concilii II. canone decimo sexto compertum fit. Eadem erat Hispaniæ disciplina, quæ Galliæ. S. Isidorus Hispalensis (*Lib. 2. de Offic. cap. 24. part. 41.*) omnes hæreticos, qui Baptisma divinarum personarum nomine susceperunt, universim recipiendi rationem præscribit in hæc verba: *Hæretici, si tamen in Patris, & Filii, & Spiritus Sancti attestatione docentur Baptisma suscepisse, non iterum sunt baptizandi, sed solo chrismate, & manus impositione purgandi sunt.*

Hic igitur octavus Arelatensis I. concilii canon, vel de Confirmationis Sacramento, quemadmodum P. Sirmondo, in suis ad hoc concilium adnotationibus, visum est, vel de duplici, eaque mere cæremoniali, non autem sacramentali manuum impositione intelligi potest.

9. Canon his verbis conceptus est: *De his, qui Confessorum Litteras afferunt, placuit, ut, sublati eis Litteris, accipiant communicatorias.*

Canon hic in eundem sensum, atque Eliberitani concilii vicesimus quintus, accipi debet, tum quia de eodem abusu loquitur, tum quia idem remedium ei affert, tum quia prope modum iisdem verbis effertur. *Vide hunc Eliberitanum canonem vicesimum quintum.*

10. Christianos viros, qui conjuges in adulterio deprehende-

aderint, per cohortationes extimulari vult, ne alias, prius viventibus, conjuges ducant, quamvis eos civiles leges id facere sinant.

11. Christianas puellas, quæ ethnicis nubunt, a communione, per aliquod temporis spatium, segregatas vult.

12. Clericos usurarios communione privat.

13. Eos jubet e clero ejici, quos sanctas Scripturas, aut sacra Vasa tradidisse, vel suorum fratrum nomina protulisse, per acta publica, probatum fuerit; at, eodem tempore, vult eos, quos iidem ordinaverint, in suo statu permanere. Harum etiam accusationum, si minus, per acta publica, probatae fuerint, rationem haberi vetat.

14. Eos ad mortem usque communione privat, qui falso suos Fratres accusant, quia, ut est in sacris Litteris, falsus testis impunitus relinqui non debet.

15. Sacrificii offerendi jus, quod diaconi multis in locis sibi arrogabant, abusivum declarat.

Diaconorum temeritatis, qui contendebant, Eucharistiae sacrificium offerendi sibi jus esse, ea prima, & præcipua causa erat, quod olim æque ac presbyteri, parœcias aliquas regerent, ut liquet ex septuagesimo septimo Eliberitani concilii canone.

16. Statuit, ut, qui ob aliquod crimen, alicubi, a communione sejuncti fuerint, ad communionem regredi nequeant, nisi eo ipso in loco, in quo eadem spoliati fuerunt.

17. Vetat, ne Episcopus contra confratris sui jura quicquam moliatur; & 18. diaconos jubet observantia presbyteros prosequi.

Non satis habuere diaconi, Missæ sacrificium offerendi jus sibi arrogare; sed eo quoque ambitionis progressi sunt, ut se supra presbyteros ipsos efferrent, assidua servitia prætexentes, quæ Episcopo in sanctorum Mysteriorum celebratione præstabant, dona super altare ponentes, propius ad victimam accedentes, monentes, orandum esse, psallendum, accedendum, &c.

19. Advenæ Episcopo, si quam forte in urbem venerit, locum dari vult, ut Sanctum Sacrificium offerat, hoc est, Episco-

piscopum loci, tum quidem, honoris ergo, suum ei jus cedere, quemadmodum summus Pontifex Anicetus cum S. Polycarpo se gessit.

20. Præcipit, ut Episcopus ab aliis septem, omnino saltem a tribus, numquam autem ab uno ordinetur.

Occurrunt hujus disciplinæ capitis vestigia quædam in prima S. Pauli ad Timotheum Epistola, in qua hujus Apostoli ad suum discipulum hæc verba sunt; *Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii*; ac re quidem ipsa, S. Joannes Chrysostomus per huncseniorum coetum intelligit coetum Episcoporum, qui S. Paulo docente, Timotheum consecrarunt.

21. Presbyteris, & diaconis prohibet, ne Ecclesias deserant, quibus addicti sunt; eos, si secus fecerint, deponi vult.

22. Eos spectat, qui, cum a fide defecerint, non agunt errati poenitentiam, sed expectant, dum morbo corripiantur, ut Ecclesiæ se fistant, & communionem petant; hanc iis concilium tum quidem negari vult, & solum concedi, si convalescerint, & dignos poenitentiae fructus egerint.

Apostatae, de quibus hoc in canone agitur, erant, qui Ecclesiam deseruerant, in ejusque legum contemptu vixerant, ut præposteris tantum animi motus, tamquam regulas, sequerentur. Communio, quam petebant mortis tempore, conciliatio erat, seu sacramentalis eorundem criminum absolutio. Hanc iis gratiam concilium negat; ac disciplinam quidem hanc, etsi durior fuerit, non minus tamen verum est, primis Ecclesiæ sæculis viguisse, quemadmodum probant S. Cyprianus, Epistola 52. ad Antonianum, quadragesimus sextus Eliberitani concilii canon, & S. Cælestinus I. in secunda ad Episcopos provinciarum Viennensis, & Narbonensis Epistola. Adeo severa disciplina hæc, deinceps, pedetentim, quasque per gradus, mollior evasit; cui quidem mitigationi, quoad homines morti proximos, causam præbuisse videtur potissimum S. Augustinus, qui quæstionem hanc, *lib. 1. de conjug. adult. cap. 28. num. 35.* pertractat. *Reg. II. Lab. & Hard. Tom. I.* (Vide etiam D. Duguetium in primo, & secundo ecclesiasticarum Collectionum Tomo, Dissert.

et 17, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, & 35. super Arelatensis Concilii Canonibus.)

Concilium Ancyrae in Galatia, Ancyranum, an. 314.

Cum Imperator Maximinus Daja, qui inter Christianorum persecutores postremus fuit, Tarsi in Cilicia, sub mensem Augustum an. 314. supremum diem obiisset; Orientis Ecclesia coegit concilia plura, vel ut eos, qui cruciatuum timore fracti, persecutionis tempore lapsi fuerant, suum in sinum congrua imposita poenitentia, redigeret, vel ut Christi fidei mores redintegraret. E primis unum fuit, quod Ancyrae, quae Galatiae metropolis, habitum est, cujus canones, maxima ex parte, super eorum, qui in persecutione lapsi erant, poenitentia versantur. An. 314. celebratum creditur: verum saltem est ejus celebrationem anno 319. priorem esse; quandoquidem Vitalis Antiocheni mors, qui primus in subscriptionibus nominatur, tanquam concilii praeses, in hunc annum incidit. Colvit concilium in quinquagenario Paschatis spatio, quod temporum unum est, quae ad coetus duos, quos Episcopi quotannis habere debebant, apostolici canones designarunt; eique non solum Galatiae, verum etiam Ciliciae, Hellesponti, Ponti, *Polemoni*aci nuncupati, Bythiniae, Pamphiliae, Cappadociae, atque adeo Syriae, Palaestinae, & majoris Armeniae Episcopi adfuerunt; ut illud proinde pro generali Orientis concilio haberi possit. (*Can. Apost. 38. T. I. Cotel. p. 447.*) In subscriptionibus, octodecim tantum, ut summum, Episcopi, fere semper e singulis provinciis unus, occurrunt; quod credendi locum praebet, aut unum, duosve solum e quaque provincia deputatos, aut in subscriptionibus, quippe, quae non sunt autographae, praecipuos tantum positos fuisse. Justellus, in sua versione, non nisi subscriptiones tredecim; Isidorus autem, in sua, octodecim notat; saltem quoad aliquas editiones; in aliis enim, cujusmodi sunt Parisienses duae, an. 1525. & 1535. duodecim tantum numerantur. In editione conciliorum P. Labbei octodecim recensentur.

.Ancy-

Ancyranum concilium viginti quinque canones edidit, quorum plures ad eos referuntur, qui, grassante Maximiano Dajæ persecutione, lapsi fuerant.

Primus agit de presbyteris, qui, cum se adduci passi essent, ut idolis thus adolerent, dolore deinde perciti, bona fide & sine dolo, ad certamen redierant; fiebat enim nonnulla, ut hic ad certamen reditus, non nisi fictus, simulatusque reditus esset, cujusmodi eorum erat, qui, postquam sacrificaverant, cum magistratibus, numerata pecunia, conveniebant, ut iterum ipsi se sisterent, aut se ad eos duci fierent; il vero se ita accedentibus, aut se duci sinentibus poenas infligere simularent. Statuit concilium, in hoc primo canone, ut presbyteri, qui in persecutione lapsi sunt, quique deinde ad certamen, sine fraude, citraque collusionem redierunt, in sui ordinis honore servantur, in eoque jure, ut in Ecclesia, prope Episcopum sedeant, non iis tamen liceat offerre, pro concione dicere, ullumve sacerdotale munus obire.

Animadvertendum venit, hujus canonis dispositionem quoad presbyteros lapsos veteris disciplinæ mitigationem esse, quandoquidem, ex veteris disciplinæ regulis, presbyteri in persecutione lapsi deponebantur, quamvis per alacrem, vel magnanimam confessionem se iterum erexissent.

2. Eandem poenam imponit, eandemque pariter gratiam tribuit diaconis, qui in idem crimen lapsi, quique deinde Christum confessi sunt. Non privantur hi quidem diaconatus honore, sed solum sacrarum functionum exercitatione, quæ eorum ordini additæ sunt, nempe ferendi ad altare, aut præsentandi presbytero, vel Episcopo sacrificii, & oblationis materiem, & sæpe inter sancta Mysteria vocem efferendi ad indicandum populo Liturgiæ ordinem, eumque monendum, vel ut oret, vel ut genuflectat, vel ut se in pedes erigat, vel ut ad communionem se comparet, vel ut egrediatur, &c. quod canon exprimit per verbum *prædicare*. Idem tamen canon Episcopo libertatem relinquit, ut, pro poenitentiae fervore, aut tepore, majorem indulgentiam, aut majorem severitatem adhibeat.

3. Declarat eos , qui ad persecutionem evitandam fugerunt, aut in fuga ipsa capti, vel a domesticis traditi fuere; si bonorum suorum jacturam fecerunt , cruciatus , aut carcerem passi sunt ; quibus, vi facta, thus in manus , aut immolatæ carnes in os immissæ , dum se christianos esse clamabant, quique suum deinde dolorem ob id , quod ipsis contigerat , corporis habitu , veste , vivendique ratione , testati sunt , utpote a culpa immunes, communione privandos non esse , qua quidem si forte ab aliquo per ignorantiam, aut per nimiam sollicitudinem privati fuerint , nulla interjecta mora , clericos , æque ac laicos , recipiendos pronuntiat.

4. Mandat, ut, qui, postquam idolis , per coactionem, sacrificarunt, ad mensam quoque immolatis instructam carnes comederunt, si festivis vestibus induti, in lætitiæ argumentum ibidem fuerunt, consistant, per annum, in Audiendum, & catechumenorum gradu, prostrati per annos tres; per alios annos duos, solum precum participes, at quin ibidem offerant, aut communicent; eoque elapso temporis spatio, ad perfectam communionem suscipiantur.

Hoc in canone sunt animadversione digna potissimum quatuor; 1. plurium poenitentiae graduum ordo; 2. veteris disciplinae severitas; 3. longæ præparationes necessariae, ut ad communionis felicitatem perveniretur; 4. mos, qui tunc obtinebat, ut absolutio peccatoribus differretur, quoad poenitentiam impositam perfecissent.

5. Eos, qui profanis conviviis interfuerunt, lugubri veste, comederuntque solum tristitiam præferentes, effusi-que in lachrymas, per epularum tempus omne, inter prostratos collocat, & ad preces, quin offerant, receptos vult. Quod si non comederant, remanere debebant inter prostratos, per annos duos, unius tantum anni spatio ad preces admissi; elapsisque annis tribus, perfectam communionem percipiebant. At Episcopo integrum erat, pro majore, aut minore poenitentium fervore, spectataque eorum, ante lapsum, vitæ ratione, tempus illud protrahere, aut contrahere.

6. Eos

6. Eos spectat, qui supplicia, suorumve bonorum iacturam veriti, idolis sacrificarunt, ac dum concilium hoc summum celebraretur, ad poenitentiam recipi postulabant; sanctum concilium in Audientium numero poni vult, ad octavum diem usque, Paschatis diem scilicet; deinde in Supplicantes ad triennium consistere; tum precibus, per quos duos, quin offerant, interesse; eoque demum elapsi tempore, ad communionem suscipi. Iis tamen, si forte mortis periculum fuerit, subsidium afferri, nec sacro ipsos victimico privari vult.

7. Iis, qui idolorum conviviiis non interfuerunt, sed cibariis contulerunt, nolentes iis vesci, quæ ibidem exhibebantur, biennii poenitentiam imponit, Episcopisque expendendæ eorum vitæ rationis facultatem relinquit, ut iis communionem aut citius impertiantur, aut differant.

8. Mandat, ut, qui violentiæ sibi illatæ cedentes, iterum, aut tertio sacrificarunt, quatuor annorum spatio in prostrationis gradu permaneant, per biennium quidem, quin offerant, septimo autem anno, communionis participes fiant.

9. Eos, qui non ipsi solum in apostasiam lapsi sunt, sed suos etiam fratres ad eam impulerunt, aut in causa fuerunt, ut ad eam iidem adigerentur, per triennium auditores, per sexennium prostratos: præterea, quin offerant, anni spatio consistere, omnino per decennium, poenientiæ subesse, & per id temporis eorundem vitam expendi.

10. Mandat, ut diaconi, qui, in ipsa ordinis susceptione, edixerunt se matrimonium inire velle, si deinde inierunt, in ministerio permaneant, quoniam id Episcopus iisdem permisit; si vero in ordinatione nihil dixerint, ac deinde uxorem duxerint, ministerio priventur.

Apparet ex hoc canone, communem legem jam tum extitisse, quæ continentiam diaconis præcipiebat, ita tamen, ut Episcopus ab ea dispensare posset, & reapse dispensare censeretur, cum is, qui diaconus ordinabatur, enuntiabat, in ordinatione ipsa, se matrimonium inire velle. Animadvertendum tamen est, hanc disciplinam, quod attinet ad ineundi matrimonii veniam, quoad diaconos, qui, cum initiarentur,

edixe-

erant, se continentiam servare non posse, Ancyranæ Ecclesiæ propriam, & peculiarem fuisse, nec in aliis Ecclesiis tenuisse, quemadmodum Balsamon, Zonaras, alique græcorum canonum interpretes monent, perspiciturque ex Trullani concilii canone sexto, qui presbyteros, diaconos, & subdiaconos, qui post ordinationem sororem duxerint, deponi jubet.

11. Statuit, ut puellæ, quas post sponsalia rapi contigerit, suis sponis reddantur, etiamsi raptores iisdem abusi essent.

12. Eos vult ordinari posse, qui, antequam baptizarentur, idolis sacrificarunt, quia Baptismus, quem susceperunt, ab omnis generis criminibus eosdem purgavit.

Dionysius Exiguus hunc canonem inscribit ita: *De his, qui cum catechumeni essent, idolis immolaverunt*; ut significet, de his omnibus hoc loco non agi, qui ante Baptismum sacrificarunt, quoniam nunquam in Ecclesia dubitatum fuerat, quin idololatæ, qui, antequam in catechumenorum numerum reciperentur, sacrificaverant, post Baptismum ordinari possent. In hoc igitur canone, de catechumenis tantum agitur, qui, sui catechumenatus tempore, idolis immolaverant; an scilicet sacrificantes irregularitatem contraxissent, dubitabatur, ac dubitandi quidem ea ratio erat, quia, licet nondum baptizati essent, Ecclesiæ tamen legibus subesse videbantur. Decidit concilium, eos irregulares non esse, & ad ordines recipi posse.

13. Declarat, non licere Chorepiscopis presbyteros, aut diaconos ordinare, aut urbis presbyteris quicquam suis in parœciis jubere, vel agere, præter id, quod facere consueverunt, quin Episcopi mandato, aut venia, de scripto, muniti sint.

* Hoc primum loco de Chorepiscopis sermo est. Vocabulum hoc proprie significat *Episcopum ruralem*, *Episcopum pagi*, *Episcopum alicujus regionis*, seu territorii, quod ab urbe pendet. Eos Isidorus, in sua versione, *Episcoporum victorios* nominat, quia illi Episcopi, quoad ruralium locorum negotia, magnam suæ auctoritatis partem impertiebantur, &

quia iidem episcopaliū functionum pleraſque ibidem obibant. An Chorepiſcopi vere, ſuæ ordinationis vi, Episcopipi eſſent, in quæſtione eſt. Ea obtinet apud pleroſque ſententia, Chorepiſcopos fere non niſi puros, putosque preſbyteros fuiſſe, qui nec ordinationem, nec auctoritatem episcopalem habebant, ſed aliqua ſolum episcopalia munia in vicis obibant, quo ab Episcopis mittebantur. Non deerant tamen Eccleſiæ, in quibus Chorepiſcopi vere Episcopipi eſſent, ſuæ ipſorum ordinationis vi, aliæque, in quibus eos veluti caſus Episcopos inſtituerat, cuiusmodi erant, qui episcopalem ordinem in hæreſi acceperant, quique ſæpe Chorepiſcopipi creabantur, cum ad Eccleſiam redibant; cuiusmodi erant etiam Episcopipi, qui a ſuis ſedibus expulſi fuerant.

14. Preſbyteros, & diaconos, qui a comedenda carne abſtinebant, vetat id ex contemptu facere, quaſi caro immunda eſſet, tum eoſdem jubet, eam tangere, herbis veſci cum ea coctis, ut oſtendant, ſe quidem, ſi ab ea abſtinent, non id propterea facere, quia ab ea abhorreant, eandemve ut malam ſpectent; eos porro, qui non paruerint, deponi vult.

* Concilii ſanctio hæc contra Ebionitas, Manichæos, alioſque nonnullos hæreticos, qui carnis uſum, tamquam malum damnabant, prudens circumſpectio eſt, ne ſcilicet fideles ad credendum adducerentur, preſbyteros, & diaconos, de quibus hoc in canone ſermo eſt, eorum hæreticorum erroribus favere velle. Non ergo malus eſt ipſe per ſe carnis uſus, quamvis meritum ſit, ab eo abſtinere poenitentiaſ animo, vel quia ita factu opus eſt, cum id nimirum Eccleſia præcipit.

15. Declarat, ſi, episcopali ſede vacante, preſbyteri, qui Eccleſiæ bonorum œconomi conſtituti fuerint, earum rerum aliquam vendant; quæ ad eam pertinent, in Episcopipi electi poteſtate fore, ut contractum abrogent, aut venditionis ab iis peractæ pretium recipiant.

16. Mandat, ut, qui contra naturam peccata patrauerint, ſiquidem antequam vicesimum ætatis annum attingerent, proſtrati per annos quindecim ſint, & quinque, quin offerant;

rant; si vero post ætatis annos viginti, jamque inito matrimonio, in eadem peccata prolapsi fuerint, prostrati per annos viginti quinque permaneant, & quinque, quin offerant; si denique post quinquaginta ætatis annos, & quidem conjugati peccaverint, non nisi ad vitæ finem communione donentur.

17. Indicit, ut ejusmodi homines, si per hujus generis peccata in ignominiosos morbos, quos concilium *lepram* appellat, inciderint, ab omni cum poenitentibus, quos suis sordibus inficere possent, communicatione segregentur, iis designato peculiari loco ad poenitentiam peragendam, extra Ecclesiæ ambitum, ubi imbribus, coelique injuriis cæteris suberant, non ex Ecclesiâ proinde solum, sed ex Ecclesiæ quoque vestibulo expulsi. Monet Tertullianus, (*De Pudicitia cap. 4. p. 557.*) homines ejusmodi impuritatum reos sub nullo Ecclesiæ tecto, qua ipse vivebat ætate, toleratos fuisse. Hujus canonis græcus textus hos leprosos poenitentes *Hyemantes* nuncupat, quia sub dio commorari debebant, ne cui malus eorumdem odor nocere posset.

18. Statuit, ut, si quis, Episcopus ordinatus, a populo non recipitur, ad quem designatus est, & is quidem alia diœcesi potiri, in eaque seditiones in Episcopum institutum excitare velit, a communione separetur; si sedem, qua ante gaudebat, quam Episcopus ordinaretur, inter presbyteros sibi sumere voluerit, id honoris ei relinquatur; at si turbas in Episcopum conflât, ipso presbyteratus honore spoliatur, & anathemate percellatur.

* Ad hunc canonem intelligendum, sciendum est, primis Ecclesiæ sæculis, sæpenumero contigisse, ut Episcopi, ad Diœcesim aliquam ordinati, ab ejus diœceseos populo rejicerentur, quia, ex ejus temporis disciplina, ad sui electionem populus concurrebat. Contingebat etiam haud raro, ut Episcopi a populo rejecti, ad quem initiati erant, eas Ecclesias, aliasve turbarent, & seditiones in Episcopos excitarent, qui eas administrabant, eo consilio, ut, iis expulsis, ipsi in sedem irreperent. In hos scilicet turbulentos, & seditiosos Episcopos canon, de quo agitur, editus fuit.

19. Eidem poenae subdit bigamos, virginesque, quae, suae professionis contemptum virginitatis votum violarunt atque adeo virgines prohibet cum viris degere, *sacra* nomine. *Bigami* nuncupantur, qui, post conjugum suarum mortem, ad secundas nuptias convolant. Quamvis Ecclesia secundas, subsecutasque nuptias nunquam damnaverit, et aegre tamen semper tulit, ac tamquam incontinentiae notum quoddam spectavit, ut olim proinde bigamos poenitentiae subderet, quam una, & unica consuetudo moderabatur. E S. Basilio (*Epist. Can. 2. can. 18. p. 291. Tom. 3.*) constat, eo post separationis annum receptos fuisse. Canon hic virginibus adulteris hanc ipsam bigamorum poenam imponit.

20. Satuit, ut, qui adulterium vel ipse patrauerit, vel a conjugis patrari passus fuerit, poenitentiam agat ad annos septem, transiens per consuetos Flentium, Audientium, Prostrationis, & Consistentiae gradus quatuor. Mulier adultera haud ea quidem per horum graduum tres priores migrabat; sed, quicquid temporis in iis remanere debuisset, in Consistentiae gradu transigebat, in quo solum oblationis, & communionis privationi suberat. Cum porro saepe feminarum plures, pietatis, & humilitatis ergo, se ibidem ponerent, adulterae detegi per hujusmodi poenitentiam non poterant, quae iis cum innocentibus personis bene multis communis erat.

* Ita quidem hunc canonem legit Coillerius, suae Ecclesiasticorum Auctorum Historiae tom. 3. pag. 720. at alia suppetit lectio, quae vero propior videtur, intelligendum scilicet hunc canonem de eo esse, qui feminam ob adulterium a viro repudiatam, eo vivente, conjugem ducit, quique hac ratione, quodammodo, adulterii reum ipse se reddit. Si quis dixerit poenitentiam annorum septem, quoad hunc virum adulterum, molliorem videri, quoniam Ecclesia crimen hoc olim per annorum quindecim poenitentiam puniebat, respondetur se ita concilium gessisse, quia per civiles leges matrimonium, etiam quoad vinculum, adulterii causa, solvi licebat; ipsique nondum Catholici certo noverant, quod lex evangelica hanc matrimonii solutionem, quoad vin-

nium, in ejus facti specie, prohiberet. Cæterum, ex hoc mone compertum fit, hanc matrimonii indissolubilem firmitatem ab Ancyrani concilii Patribus ut certam poni; constat etiam poenitentiae canones eo jam tempore statutos fuisse.

21. Absolutionem ait olim feminis, ad mortem usque, dilatam fuisse, quæ in fornicationem lapsæ, ut suarum libidinum fructum extinguerent, sibi abortum curabant, concilii tamen Patres, hujus disciplinæ summum jus mollire volentes, earum poenitentiam ad annos decem in consuetis gradibus transigendos, redigere.

22. Mandat, ut, qui voluntarium homicidium patraverit, in prostratione, qui laboriosæ, & ignominiosæ poenitentiae gradus erat, ad mortem usque consistat, & solum in vitæ fine communionem percipiat. Non deerant Ecclesiæ, in quibus voluntarii homicidii reis, vel ad mortem, communicatio negabatur, ut probat Morinus, in Tractatu de Sacramento Poenitentiae, lib. 9. cap. 19.

23. Pronuntiat, Ecclesiæ veterem disciplinam, iis, qui involuntarium homicidium patraverant, annorum septem poenitentiam imponere, se tamen, ut indulgentia cum iisdem utatur, annis quinque contentum esse.

* Non dicit concilium, quid per voluntarium, quidque per involuntarium homicidium intelligat; at id explicat S. Gregorius Nissenus in sua ad Letojum canonica Epistola, ubi voluntarium homicidium esse illud ait, quod deliberatum, & dedita opera patratum fuit, involuntarium autem, quod quispiam, aliud agens, casu, & quin id ei animi esset, perpetravit.

24. Eos ait, qui ethnicorum superstitiones sectantur, & ariolos consulunt, suasve in domos hoc hominum genus inducunt, ut maleficia detegant, aut conficiant, poenitentiae obnoxios fore per annos quinque, nempe prostratos, per annos tres, & quin offerant, per annos duos.

25. Et ultimus canon est solutio casus conscientiae, qui concilio propositus fuerat. Agebatur de homine, qui feminae, quacum sponsalia contraxerat, sorore abusus erat, eam violaverat, & gravidam fecerat; quæ quidem, cum suam

is sponsam duxisset, indignatione abrepta, se laqueo suspenderat. Statuit concilium, ut, quicunque in horum criminum trium, fornicationis, incestuosi conjugii, & homicidii partem venerunt, annorum decem, per consuetos gradus poenitentiae subsint.

*Animadversione dignum est, non semper inter auctores de canonum numero convenire, quos Ancyrano concilio tribuunt, aliis viginti quinque, aliis solum viginti quatuor enumerantibus; quod propterea factum, quia nonnulli quartum hujus concilii canonem, vicesimum secundum alii, demum alii neutrum partiuntur. Gratianus (*Decret. Part. II. caus. 26. quæst. 6. cap. II. p. 1505.*) canonem addit, qui neque in manu scriptis, neque in impressis codicibus reperitur, ut Romani Correctores notarunt; & is quidem tribuitur Papæ Damaso perinde, atque alius super super homicidio canon, qui Ancyranæ concilii canonibus additus legitur in editione P. Labbæi, *Tom. I. Hard. Tom. I. Reg. Tom. II.*

Concilium Neocæsareense, an. 314.

Cum Episcoporum plerique, qui an. 314. Ancyrano concilio interfuerunt, ad Neocæsareense convenerint, posterius proinde concilium hoc, vel eodem, atque Ancyranum, an. 314. vel sequente 315. habitum creditur. Recensentur, in subscriptionibus, quindecim tantum Episcopi, quorum primus Vitalis Antiochenus est, qui pariter huic concilio præfuisse videtur. Synodicus (*Apud. Justell. T. 2. p. 1173.*) ait, concilium hoc ex Episcopis viginti tribus conflatum fuisse, & Vitali Antiocheno primum inter cæteros locum tribuit; additque, in eo de Lapsorum causa actum esse, tametsi hac de re in hujus concilii canonibus, qui supersunt, ne verbum quidem legatur; quod evincit, aut in Synodico plures, quam in præsentia nobis suppetunt, extitisse, aut eum potius de hoc concilio, quin ejus acta legerit, locutum esse, cum omnino nullus sit credendi locus, Episcopos, qui eorum poenitentiam, qui persecutionis tempore lapsi fuerant, in Ancyrano concilio paulo ante statuerant, eam rursus in hoc concilio definiisse. Nobis ejus quatuordecim canones, ex Dionysio Exiguo, aliisque omnibus Collectionibus præsto sunt,

Int. Zonaras, qui tertium tribuit in duos, quindécim numerat, qui ita quidem in Labbæanæ editionis græco textu attributi sunt.

Primus canon mandat, ut presbyter, qui susceptis ordinibus matrimonio se obstrinxit, deponatur; quod si in fornicationem, vel in adulterium prolapsus fuerit, gravius puniatur, & poenitentiae subdatur.

2. Statuit, ut, si qua femina duobus fratribus nupserit, Ecclesiae communione, ad vitae finem usque, privetur; at eidem Poenitentiae sacramentum in mortis articulo concedatur, dummodo secundum conjugium, si convaluerit, se soluturam promittat.

3. Declarat, poenitentiae tempus quoad eos, qui pluries, deinceps, matrimonium contrahunt, & bigami nuncupantur, statutum esse; at illud brevius fieri, pro poenitentis fervore, vult.

*Cum hujus concilii Patres dicunt, poenitentiae tempus, quoad bigamos statutum esse, id de consuetudine, non de canonibus intelligi debet, siquidem ante concilium hoc nullus canon occurrit, qui bigamorum poenitentiae certum aliquem modum praescribat.

4. Eum, qui criminis cum femina perpetrandi desiderium concepit, illudque non consummavit, Dei gratia, ut admodum probabile fit, servatum ait; videlicet, ut Fleurius Historiae ecclesiasticae lib. X. cap. 17. animadvertit, canonice poenitentiae nequaquam subesse, quia eidem interna peccata non suberant.

5. Praecipit, ut catechumenus, qui in eorum gradu est, qui cum fidelibus orant, si forte peccaverit, in Audientium numerum remittatur; at si peccare pergat, ex Ecclesia penitus extrudatur.

* Ad hunc canonem intelligendum, sciendum est, duplicis olim generis catechumenos extitisse, quorum alii recentiores statim ab Evangelii lectione dimittebantur, caeteri vero, seniores, post hanc lectionem, ad preces cum fidelibus recipiebantur, & genua flectebant, & cum iis dicebatur: Ca-

te chumēni, capita vestra Domina flectite. De hujus posteris generis catechumenis intelligi debet hic canon quintus.

6. Mandat, ut feminæ, quæ ventrem gerunt : baptizetur, cum primum baptizari cupiunt, quin necesse sit, postquam pepererint, earumdem baptisma differri, quia matris Baptisma infantem non afficit, cum ad illud suscipiendum oporteat quemque pro se respondere.

* Erant, qui dubitarent, an Baptismus prægnanti feminæ collatus, ejus fætum afficeret, ut is proinde per matris Baptismum baptizatus censeretur. Hanc ineptam dubitationem concilium de medio tollit, declarans, Baptismum matris non afficere ejusdem fructum : quia nemo baptizatur, quin interrogetur, respondeatque, ita se optare, & ita se velle ; quod ab infantibus, in materno sinu conclusis, fieri omnino non posset.

7. Vetat presbyteros bigamorum nuptiis adfistere, idque eo magis, quod poenitentiae quædam iis imponuntur, ac turpe esset presbyterum imponere poenitentiam bigamo, cujus agendi rationem, secundis ejusdem nuptiis adfistens, probare visus est.

8. Ad sacros ordines eum suscipi non posse pronuntiat, cujus uxor adulterii convicta fuit, & clericum, cujus uxor in hoc peccatum lapsa fuerit, eam repudiare debere, suo, id ni fecerit, ministerio privandum.

* Intelligi hic canon potest, & de minoribus clericis, qui matrimonium inire possunt, & de presbyteris quoque ipsis, quibus licebat, ut hoc etiam tempore in Orientis Ecclesiis conjuges retinerent, quas ante ordinationem duxerant, Canon hic, qui laicum ob conjugis crimen punit, sane probat, quam puri esse debeant Ecclesiæ ministri, quandoquidem, ut quispiam a sancto ministerio arceatur, eum satis sit depravatæ feminæ conjunctum fuisse, quamvis ejusdem pravitati ingemiscat.

9. Presbyterum, qui se carnis peccatum, ante ordinationem patrasse confessus fuerit, non amplius offerre vult, eundem tam ob alias, quibus ornatus est, animi dotes, sua jura cætera, & prærogativas servare patitur ; ad alia enim

pecca-

acta quod attinet, ajunt plerique, ea per manuum impositionem remitti. Sin is hoc crimen confessus non est, eisdemque convinci nequit, id ipsius conscientiae relinquetur.

*Cum ait canon hic, plerisque e concilii patribus in ea esset intentia, ut credant, peccata alia a fornicatione, quæ ante ordinationem patrata sunt, per manuum impositionem remissa fuisse, id de peccatis fornicatione minoribus intelligi debet, quæ Patres dissimulanda judicarunt; qua in re animadvertendum, dispensatione concilium uti, quoad eos tantum, qui jam ordines susceperunt; olim quippe non recipiebantur in clerum, nisi qui Baptismi innocentiam servaverant.

10. Diaconum quoque, qui, antequam initiaretur, in idem peccatum inciderit, suo ministerio privari jubet.

11. Presbyteratus ordinem cuiquam conferri vetat, nisi annos triginta sit natus, utcunque cæteroquin eo dignus sit. Ratio quam in id affert concilium, ea est, quia Christus Dominus, tricesimo tantum ætatis anno, baptizatus fuit & docere coepit.

12. Ad presbyteratum eos evehi prohibet, qui, cum ægrotarent, baptizati fuerunt: quia solum necessitate compulsi fidem suscepisse videntur; nisi forte hanc deinde gratiam concedi eorum fides, & sollicitudo, nec non idoneorum virorum raritas postulent.

13. Rurales presbyteros, in urbis Ecclesia, coram Episcopo, vel urbis presbyteris offerre vetat, eosdemque ne sacrum quidem Panem, aut Calicem distribuere vult; eos tamen patitur utrumque facere, presbyteris, & Episcopo absentibus.

14. Declarat, chorepiscopos ad septuaginta discipulorum normam institutos esse, ut proinde tamquam Episcoporum confratres spectentur, ob sollicitudinem, curamque, quam erga pauperes exhibent, eoque honore digni habeantur, ut iisdem offerre liceat.

15. Pronuntiat, diaconos in quaque urbe, quæcumque ejus amplitudo sit, non nisi septem esse debere, ex prima eorum-

eorumdem institutione, ut innuit apostolicorum Aucto-
Liber. *Reg. Tom. II.* Labbæus, & Harduinus, *Tom. I.*

Concilium Romanum, ann. 315.

Hujus arrogati concilii mentio fit in Actis S. Sylve-
quæ in Gelasii Decreto, in quadam Adriani Papæ ad C-
lum Magnum Epistola, a Zonara, a Nicephoro Calixto,
a posterioribus aliis nonnullis scriptoribus memorantur;
jam convenit inter omnes, Acta hæc nulla fide digna
Romanumque concilium hoc fictitium concilium esse. I-
bitum fertur Idibus Martii an. 315. coram Imperatore Co-
stantino, & Constantino Augusto ejus filio; concilio
terfuisse feruntur Episcopi septuaginta quinque cum centi-
novem Judæorum sacerdotibus, quin ii numerentur, qu-
eorum pontifex, *Issachar* appellatus, eo misit, ut suæ reli-
gionis partes tuerentur; id autem in causa fuisse dicitur
ut hoc concilium convocaretur, quod Helena, quæ, cum
Oriente versaretur, se propemodum ad Judaismum tra-
passa fuerat, ferre non poterat, filium suum Constantinum
Christianam Religionem profiteri; quod eum Principem im-
pulsit, ut utriusque partis præcipuos Romæ cogeret, qui
Helena ipsa, & Constantino Augusto præsentibus, suæ reli-
gionis veritatem probarent. Additur, concilium feliciter
ad Christiani nominis propagationem, & gloriam absolu-
tum fuisse, sanctumque Sylvestrum id assecutum esse, ut
suos adversarios confunderet; at nihil pejus infartum, ni-
hil ineptius, quam concilii hujus historia. Falsa prorsus est
ejus celebrationi adscripta dies. Imperator Constantinus
(*Tillemontius, in Imperatorum Historia, Tom. IV. pag. 166.*
& 168.) Romam non venit nisi mense Augusto hujus anni
315. cum Aquilejam, ubi aderat Julii die 18. prætergre-
sus esset, ut ex lege ad Senatum missa perspicitur. Con-
stantinus Augustus anno tantum 316. lucem aspexit, anno
scilicet post terminum, qui jactato huic Romano concilio
affingitur. Ad Helenam quod spectat, Eusebius, qui om-
nium optime Constantini historiam callebat, disertis verbis
hunc Principem assecutum ait, „ ut Helenam matrem, Chri-
sti

si Domini famulam redderet; „ neque id honoris S. Sylvestro tribuit. (Eusebius, *lib. 3. de vita Constantini, cap. 7. pag. 506.* Coillerius, *Auth. sacrorum, & eccl. Hist. Tom. I. pag. 725. & seqq.*)

Concilium Alexandrinum, ann. 315.

Concilium hoc S. Alexander, Episcopus Alexandrinus, contra hærefiarcham Arium coegit, qui Christi Domini divinitatem negabat. Ei centum circiter Episcopi cum presbyteris numero pluribus adfuerunt. Se coetui stitit Arius, errores suos propugnavit, & una cum suis omnibus sectatoribus anathemate percussus fuit. Nonnulli concilium hoc ad ann. 319. vel 320. vel 321. referunt. Qui illud ann. 315. ut Labbæus, adscribunt, alterum ann. 321. & ipsum contra Arium, habitum volunt. Synodum etiam presbyterorum Alexandriæ, & Mareotidis, hoc eodem anno, in Arium, Alexandriæ coactam agnoscunt; recipiunt etiam concilium aliud, contra Meletianos, Collutianos, & Sabelianos, ann. 319. seu 320. Alexandriæ celebratum; cui quidem Alexandrini Patriarchatus Episcopi omnes interfuere, ut illud proinde S. Athanasius, *Apologia secunda, generale* nuncupet. Ei Osius Cordubensis, tamquam Papæ^o legatus præfuit. Illud alii, S. Alexandro præside, & in Arium potissimum celebratum volunt; ejus acta periere. (Labbæus, *Tom. I.*). Etiam Palæstinæ concilium ann. 318. in Arii favorem ponit Balutius, in *Collect.*

Concilium Nicænum I. ann. 325.

Tria potissimum erant, quæ IV. ineunte sæculo Ecclesiam turbabant, Arii hæresis, Meletianorum schisma, superque celebrandi Paschatis die disputatio. Ut his turbis, ei-que imprimis, quam Arii hæresis excitabat, occurreret Constantinus Imperator, ex condicto cum Papa Sylvestro, Nicæ, quæ Bithyniæ metropolis erat, concilium oecumenicum convocavit; quod, Paulino, & Juliano consulibus, die 19. Junii an. 325. sub finem anni decimi noni regni Constantini, habitum fuit. Qui inter Ecclesiarum Europæ, Africæ, & Asiæ ministros primum locum tenebant, huic coetui adfuerunt.

erunt. Ad eum Episcopi, & presbyteri Syriæ, Ciliciæ, Phœniciaë, Arabiaë, Palæstinaë, Ægypti, Thebarum, Libyaë, Mesopotamiaë, Ponti, Galatiaë, Pamphiliaë, Cappadociaë, Phrigiaë, Thraciaë, Macedoniaë, Achajaë, Epiri, unus Persidis, Scythiaë unus, unus Hispaniaë convenerunt. Imperialis urbis, Romæ nimirum, Episcopus, provectæ ætatis causa, adesse non potuit; at legatos, nempe Vitum, & Vincetium, Romanæ Ecclesiæ presbyteros, misit, ut Sozomenus memorizæ prodit. Episcoporum, e S. Athanasio in Epistola ad Africanos, (*Lib. I. cap. 17.*) trecentorum decem, & octo numerus fuit; quod est omnibus antiquis Patribus, & veteribus Historicis consentaneum; ut proinde mendum in Eusebii textum irrepperit, qui solum paulo plures, quam ducentos quinquaginta recenset. (*Euseb. lib. 3. de vita Constantini, cap. 8.*) Aderant e presbyteris, diaconis, acolythis, aliisque, qui Episcopos comitabantur, prorsus innumeri. Inter Episcopos præcipui erant Osius Cordubensis, S. Alexander Alexandrinus, S. Eustathius, S. Macarius Hierosolymitanus, Coecilianus Carthaginensis, S. Paphnutius in superiore Thebaide episcopus, S. Potamon Heracleensis, uterque e Confessorum numero, S. Paulus Neocæsareæ ad Euphratem episcopus, cui, in Licinii persecutione, ferventi ferro combusti nervi, S. Jacobus Nisibis in Mesopotamia, S. Amphion Epiphaniaë, qui & ipse Christum Dominum in persecutionibus confessus fuerat, Leontius Cæsareæ in Cappadocia, S. Basilus Amaseæ, S. Hyppatius Gangrensis, S. Alexander Byfantii. Gelasius Cyzicenus, in sua Nicæni concilli Historia, *lib. 2. cap. 5.* Osiu Cordubensem id honoris affectum ait, ut in concilio Papæ personam repræsentaret, ejusque una cum presbyteris duobus Vito, & Vincentio legatus esset. At Tillemontius, in sua quarta ad Nicænum concilium Adnotatione, probat id fundamento carere; Gelasium Cyzicenum, qui ad sæculi V. finem vivebat, id omnium primum proposuisse, ejusque vestigiis nullum deinceps, alicujus quidem nominis, historicum institisse.

Aderant etiam disputandi arte præstantes viri, qui ad ea digerenda, de quibus in concilio agendum erat, adju-

men-

no essent; atque Athanasius quidem, Alexandrinæ Ec-
 clæ diaconus, in hoc negotio primas tenuit, adhuc licet
 ior esset. Adstitit Imperator, purpurâ indutus, auroque,
 adamantibus omnino contectus, hand consuetis custodi-
 i, sed solum ministris, qui Christianum nomen profite-
 tur, eum comitantibus. Ibi se Arius in conspectum
 ait, suas blasphemias propugnavit „Dei Filium, inqui-
 ens, e nihilo natum esse, fuisse tempus, quo is non erat;
 eundemque, pro suo libero arbitrio, ad vitium, vel ad
 virtutem se ferre potuisse.” Eum Episcopi acriter im-
 pugnant, ipsiusque omnes versutias, omnesque technas
 Athanasius mirabili perspicacitate detexit. Post multas
 disceptationes, concilium omnes, quoad Filium, sacræ Scri-
 pturæ locutiones uno, & unico *consubstantialis* vocabulo
 complexum est, utens græca voce *ὁμοουσιον*, quæ Filium
 non modo Patri similem, sed ita similem esse significat, ut
 una, eademque res, una eademque substantia cum Patre sit,
 ab eoque nulla prorsus ratione sejungi, aut dividi possit;
 adeoque Pater, & Filius, ut hic ipse ait, unum sint. Hoc
 ergo vocabulum *consubstantialis* solemni decreto concilium
 firmavit, consecravitque: alias præterea nonnullas voces
 delegit, quas ad Catholicam exprimendam Fidem aptissimas
 iudicavit, & Symbolum edidit, quod Nicænum appellatur,
 illudque est, quod a nobis in Missa recitatur. Huic Sym-
 bolo omnes concilii Episcopi subscripserunt, septemdecim
 exceptis Arianis Episcopis, qui deinde ad quinque redacti
 sunt. Arii quoque personam, & scripta, nominatim ejus
Thaliam, aliasque ipsius cantilenas concilium damnavit;
 Ecclesiæque auctoritati suam addens Imperator, Arium, ejus-
 que partium presbyteros in Illyriam exules amandavit.

Ad exitum perducto Arii negotio, Meletianorum schis-
 mati, quod ex annis viginti quatuor Ægyptum scindebat,
 finem imponere concilium voluit. Hujus schismatis au-
 ctor Meletius, cujusdam in Ægypto urbis Episcopus, quæ
 dicta Lycopolis, in Thebaide, cum plurium criminum,
 atque adeo thuris idolis oblati convictus fuisset, id S. Pe-
 trum Alexandrinum impulit, ut in Episcoporum coetu, quem
 anno

anno circiter 305. habuit, eundem deponeret. Renuit Meletius huic sententiæ se subdere, & factionis antesignanus evasit. Usus est indulgentia cum eo concilium, cui nempe licere voluit in urbe Lycopoli; sed absque functione ulla, & cum Episcopi simplici titulo permanere. Quoad eos, quos is ordinaverat, statutum fuit, ut redintegrarentur, vel, ut ait Theodoretus, *sanctiore ordinatione confirmarentur*, (*Lib. 1. Hist. cap. 9.*) & cum sui quisque ordinis honore, & functionibus ad communionem reciperentur.

- * Allata Theodoreti verba Henricus Valesius de nova ordinatione proprie dicta intelligi debere contendit; Hermantius, in Vita S. Athanasii, & Tillemontius, super Concilio Nicæno Adnotatione 12. contra sentiunt, & probare nituntur, nunquam, vel in Græca Ecclesia, vel in Latina, ordinationis iterationem, seu reordinationem locum habuisse, & Meletianos confirmatos, redintegratos, seu rehabilitatos, receptosque fuisse per aliquas cæremonias, quæ sane a vera reordinatione differrent: quia eorum ordinatio, valida licet, illegitima tamen, seu illicita erat, utpote absque Alexandrini Episcopi consensu facta, contra provinciæ veterem consuetudinem, ut animadvertit Fleurius, *Tom. III. lib. 3. num. 15. pag. 132.*

Diem porro celebrationis Paschatis concilium esse voluit dominicam post decimam quartam lunæ diem, quæ æquinoctium vernum proxime sequeretur: quia Christus Dominus die dominica resurrexerat, quæ proxime Judæorum Pascha secuta erat. Statutum etiam, ut Alexandrina Ecclesia, quotannis, Romanæ significaret, qua die Pascha celebrari oporteret, diemque, ad hujus festi celebrationem, apostolica auctoritate firmatum universa Ecclesia, per omnem terrarum orbem disseminata a Romana perciperet.

Viginti præterea constitutiones, seu canones ad disciplinam spectantes Nicænum concilium edidit.

- 1. His verbis conceptus est: „ Si quis a chirurgis, in morbo, vel a barbaris eunuchus factus fuit, in clero permaneat; at qui se ipse, cum bene valeret, mutilavit, inter-

„terdictus, siquidem in clero est, esse debet; ac deinceps
„ejusmodi nullus ad ordines promovendus: „

* Hujus canonis ea vis, & ratio est, ut a clericatura eos arceat, quibus inest ad innocentiam, & ad violentiam propensio; quæ vitia duo sunt puritati, & suavitati contraria, quas Ecclesia suis in ministris requirit. Cæterum, mutilatio voluntaria, æque civilibus legibus, & quidem sub mortis pœna, vetita erat; quod tamen non impedit, quin Valesianorum secta se hac crudeli operatione insigniret, suosque non modo discipulos, sed etiam hospites, volentes, nolentes, eunuchos redderet.

2. Canon eos ad Baptismum recipi vetat, qui ex ethnica superstitione, ut Fidem amplecterentur, egressi, haud satis temporis, ut edocerentur, impenderant, & ad Episcopatum, vel ad presbyteratum eos promoveri, qui paulo ante baptismum susceperant; opus enim est longo tempore, ut ad Baptisma catechumeni comparentur, multoque longiore, ut novus baptizatus probetur, antequam in statum ecclesiasticum recipiatur. Subdit canon, si deinde, qui in clerum receptus fuerit, carnalis alicujus peccati reus comperiatur, ejusque per duos, tresve testes convictus sit, suo eum ministerio privandum esse. Quicumque se rei depositioni opposuerit, depositionis periculum ipse subibit, utpote ausus magno concilio se opponere.

* Nicænis PP. ea est hoc in canone mens, ut ne ad clericaturam suscipiantur, nisi qui bene probati fuerint; & quod inde consequitur, contra hanc mentem est, eos in clerum recipi, qui ex prava, sæpius etiam plus quam ethnica vitæ ratione pridem ad fidem venerunt, quod hæretici ad suarum partium propagationem facere consueverant. Ecclesia econtra recens baptizatos diutius probabat, antequam in clerum induceret, nisi forte in aliqua extra ordinem facti specie, cum scilicet aperte constabat, neophytum ad sacerdotium a Deo vocari, quemadmodum in S. Ambrosii electione contigit, aut cum in clero non inveniebatur, qui Episcopatu dignus esset; quod causæ fuit, cur Nectarius, laicus licet, & adhuc catechumenus, in Constantinopolis episcopum

pum eligeretur, quia omnes ejus Ecclesiæ clerici hæresi secti erant.

3. Canon omnibus generatim ecclesiasticis mandat, ut quam fæminam apud se detineant, exceptis matre, sorore, amita, aliisque, quæ nihil suspicionis parere possint, quod de proximis consanguineis Rufinus intelligit. (*Lib. 1. Hæres. cap. 7.*) Fæminas, quæ huic sanctioni causam præbent, concilium *subintroductas* appellat; eas aliis extraneas, aliis *procuras*, seu *agapetas*, seu *adoptivas*, seu *socias* nuncupantibus, per variis causis, quas prætexebant, ut earum aliquam apud se detinerent: alii charitatis, & amicitiae spiritalis ergo, alii domesticæ negotia, rei que familiaris procurationem iis de se mandarent, alii denique ut ab iisdem, si forte morbo correpti essent, solatium perciperent.

* Liquido constat, hunc canonem eo spectare, ut ab omni continentiae occasione, atque adeo suspitione clericos arceat; ejusque auctoritate S. Basilus usus est, ut sacerdotem, nomine *Paragorium* ad deferendam fæminam adigeret, quam secum ad servitium tenebat, etsi presbyter hic septuagesimum ageret ætatis annum, nullique periculo omnino subesset.

Canon 4. „Per hunc canonem Episcopus ab iis omnibus, qui e provincia sunt, ordinari debet, quoad fieri potest; at si id, vel ob urgentem necessitatem, vel ob itineris longitudinem difficile fuerit, eorum tres saltem adesse necesse est, qui cum absentium, de scripto, suffragio, & consensu ordinationem peragant; at Metropolitani est, in quaque provincia, id quod ibidem factum fuerit, confirmare.” (Instituta cernitur hoc loco provinciarum divisio, tributumque jus Metropolitanis jam tum præcipuæ urbis Episcopo, quam Græci metropolin nominant, ut si quis diceret *matrem urbem*; provincias porro ad Romani Imperii divisionem exigebantur).

* Dubitatum est, utrum deberet canon hic de Episcopi ordinatione, an de ejusdem electione tantum intelligi. Græci interpretes, ut Zonaras, & Balsamon, quos nuper Guillelmus Beveregius, inter Anglos presbyteros doctus, in suis
super

super hoc canone Adnotationibus, secutus est, eum de electione tantum, alii solum de ordinatione, alii denique de electione, & ordinatione simul intelligendum existimant; ac postrema quidem sententia videtur propius ad autographum hujus canonis textum, atque ad ejus temporis disciplinam accedere. Tribuitur hujus canonis græcus textus in partes duas; verbum adhibitum in prima parte significat proprie *institui*, abstractione facta electionis, & ordinationis, seu consecrationis Episcopi. Verbum in altera canonis parte adhibitum *impositionem manuum*, & quod inde consequitur, *ordinationem*, seu *consecrationem* significat. Genuinus ergo canonis sensus ejusmodi est: „ Institui, seu eligi debet „ Episcopus ab omnibus provinciæ Episcopis, quod si fieri „ non potest, a tribus saltem Episcopis præsentibus, cum „ eorum consensu, qui absunt: qui quidem cum in electio- „ nem consenserint, ii, qui adsunt, manuum impositionem, „ seu ordinationem peragant. „ Hæc interpretatio perfecte congruit cum ejus temporis disciplina, quo Episcoporum electio, & consecratio conjunctim fieri consueverant. Hujus canonis ratio, ut ait Innocentius I. in sua ad Victricium Epistola, est, ne Episcopi in ovile furtim irrepant, sed ingrediantur cum approbatione totius Ecclesiæ, quæ per Ecclesiam exhibetur ejus provinciæ, in qua novus Episcopus consecratur. Cæterum venit animadvertendum, Episcopalem ordinationem, ab uno tantum Episcopo editam, quamvis esset illicita, non proinde tamen nullam, & invalidam fore. Dispensandi quoad hanc rem, & permittendi, ut episcopalem ordinationem unus tantum Episcopus conferat, in præsentia summo Pontifici reservata potestas est; quod cœpisse non videtur, nisi post clausulam, *Excepta Romana Ecclesia*, recenti manu additam iis verbis Compendii Canonum diaconi Ferrandi: *Ut unus Episcopus Episcopum non ordinet.* (*Van. Espen, Jur. Eccles. univ. Tom. III. pag. 83.*) P. Sirmondus, in Præfatione Appendicis II. Tomi Conciliorum Galliæ, putat, Nicænum concilium statuisse novum jus, adempta populo parte, qua prius in Episcoporum electionibus fruebatur, & huic sanctioni Orientales tantum

Ecclesias se subdidisse, Occidentis Ecclesiis in veteri consuetudine persistentibus.

5. Canon his verbis effertur: „Quoad excommunicatos
 „ seu clericos, seu laicos, sententia ab uniuscujusque pro-
 „ vinciae Episcopis omnibus servari debet, ex canone, qui
 „ prohibet, ne quis Episcopus eum recipiat, quem alii ex-
 „ pulerunt; at expendendum est, eos, nec ne, Episcopus
 „ per levitatem, per acerbicatem, aut per ejusmodi alium
 „ animi impetum communione privaverit. Ut id via, &
 „ ordine expendi posset, e re esse visum est, ut, quotannis
 „ haberentur in quaque provincia concilia duo, in quibus
 „ hujus generis controversias Episcopi in commune discute-
 „ rent., omnesque declararent legitime excommunicatos
 „ eos, qui suum Episcopum læsisse comperti fuerint, quoad
 „ coetui placuerit, mollius quoad eos judicium pronuntia-
 „ re; jam vero concilia hæc habebuntur, unum ante Qua-
 „ dragesimam, ut, omni expulsa acerbitate, oblatio pura
 „ Deo exhibeatur; sub autumnii tempestatem alterum.”

* Vetus canon, cujus in hoc mentio, tricesimus tertius eorum est, qui *Apostolici* nuncupantur, per quem statuitur, ut presbyter, aut diaconus ab Episcopo, cui subsint, excommunicati ab alio recipi nequeant. Huic regulæ fundamento est Ecclesiæ, & Episcopatus unitas; quod non impedit, quin sententiæ argumentum, & causæ ad trutinam revocari debeant, ut probari videantur Episcoporum privata studia, qui scilicet homines sunt, suæque auctoritate abuti possunt, ut injustas sententias contra innocentes pronuntient, quemadmodum post S. Augustinum, *Lib. de vera Religione, cap. 6.* Van-Espenius, super hoc canone, animadvertit. Nicænum concilium per Quadragesimam, de qua hoc in canone sermo est, quadraginta dierum jejunium intelligit, quod Paschatis festum antevertebat, ut probat luculentissime Beveregius, *lib. 3. Cod. Canonum Ecclesiæ primitiv. vindicat. cap. 1. & 2.* contra ministrum Dallæum; quod evincit, jejunii, quod festum Paschatis antecedebat, tempus ita in tota Ecclesia statutum fuisse, ut dies quadraginta comple-

tere-

teretur, tametsi jejunii per eos dies servandi ratio non eadem ubique esset. Nicænus canon hic ab Africæ Episcopis, in Apiarii negotio, laudatus fuit, ad probandum, ecclesiastica, quoad Episcopos ipsos, negotia in provinciæ concilio absolute finienda esse.

6. Servabuntur veteres consuetudines statutz in Ægypto, Libya, & Pentapoli; ita ut Episcopo Alexandriæ super has omnes provincias auctoritas sit, quoniam Episcopus urbis Romæ eandem prærogativam, hoc est, eandem jurisdictionem obtinet super *Ecclesias suburbicarias*, ut explicat Rufinus *Lib. 1. Hist. cap. 6.* Antiochiæ pariter, & in cæteris provinciis, sua cuique Ecclesiæ privilegia serventur. In universum, notorium fit, si quis, absque Metropolitanæ consensu, Episcopus creatus fuerit, hoc magnum concilium declarare, eum episcopum esse non debere. At si, cum æqua, & canonibus consentanea fuerit electio, ei per privatam pervicaciam duo, tresve oblucentur, major suffragiorum numerus prævalere debet.

* Profertur Vaticanæ Bibliothecæ manuscriptus codex, in quo canon hic ita inscribitur: *De Primatu Romanæ Ecclesiæ* (*Baron. ad. ann. 325. num. 123.*) e quo titulo intulere Criticorum nonnulli, eum ad nos integrum non pervenisse, suamque opinionem firmant Paschasini auctoritate, qui S. Leonis Papæ ad Chalcedonense concilium legatus, hujus canonis initium ita legebat: „Ecclesia Romana semper primatum habuit; „ at cum Paschasinus lectionem hujus canonis, prout in ejus exemplari aderat, absolvisset, Constantinus, qui in Constantinopolitana Ecclesia a secretis erat, in alio exemplari hunc ipsum canonem legit, prout a nobis in græco textu, & in latinis versionibus etiamnum legitur, ubi de Romanæ Ecclesiæ primatu ne verbum quidem. (*Lab. Not. in hunc canon. tom. 2.*) Altum quoque hac de re silentium in Codice Canonum Romanæ Ecclesiæ, quem Justellus exhibuit, itemque in ea canonum per Dionysium Exiguum versione, quam idem Justellus Parisiis, ann. 1628. ex antiquissimis manuscriptis codicibus imprimendam curavit. Credendum ergo, verba hæc, *Ecclesia Ro-*

mana semper primatum habuit, in aliquibus Romæ exemplaribus, parum idonea manu, textui addita fuisse; in sexto enim Nicæno canone omnino nec de Romani Episcopi in tota Ecclesia primatu, ac ne de patriarchæ quidem jure, sed de metropolitani jure agitur, quod ei cum Alexandrino, & Antiocheno Episcopis commune erat. *Ad suburbicarias Ecclesias* quod attinet, intelligendæ sunt, hoc nomine, Ecclesiæ, quæ *suburbicariis regionibus* continebantur, provinciis scilicet, quæ ab *urbico vicario*, hoc est, a vicario urbis Romæ pendebant, erantque provinciæ numero decem, quarum omnes Episcopos Romani Pontifices ordinabant, suaque ad concilia convocabant. Earum septem Italia, a Pado Tagonem usque, insulæ Siciliæ, Corsicæ, & Sardinia, reliquas tres conficiebant. E S. Leonis Epistola decima sexta constat in more positum fuisse, ut Romani Pontifices ad sua concilia Siciliæ Episcopos convocarent. In hoc ergo canone sexto id unum agitur, ut Alexandrino Episcopo sua in Ægyptum, Libyam, & Pentapolim auctoritas restitueretur; auctoritas nempe, quam Meletius, Lycopolis schismaticus Episcopus, ob crimina a S. Petro Alexandrino depositus usurpaverat. Videri super hac quæstione possunt Launojus, *Dissertat. de recta Nicæni 6. canon. intelligentia*, Valesius, *Not. ad Socratem, & Sozomenum*, Marca, *Lib. de Concordia Sacerdotii, & Imperii, cap. 3.* Sirmondus, *de Regionib. suburbicariis, cap. 3.* Schelstratius, *Part. I. Antiq. dissert. 2.* Van-Espenius, *Jur. Eccl. univ. Tom. III. pag. 85. & seq.* Duguetius, in suis Dissertationibus super Nicæni Concilii Canonibus, Ecclesiasticarum suarum Collationum, *Tom. II.*

7. Canon Hierosolymitano Episcopo honoris prærogativas servat, quas hætenus obtinuerat; „ quoniam ex more, „ inquit, ac traditione veteri, Æliæ, seu Hierosolymæ episcopus in ea est possessione, ut honoretur, hoc honore frui „ perget, salva metropolitani, qui Cæsareæ in Palæstina „ episcopus erat, dignitate. „

* Cum Titus, & Vespasianus Hierosolymam funditus evertissent, imperator Ælius Adrianus aliam proxime extruendam

in curavit, cui *Ælia Capitolina* nomen tribuit, quod ad-
de ea gerebat Nicæni concilii tempore, amisitque subsecutis
temporibus, adeo, ut *Hierosolyma* nomen resumeret. Hujus igi-
ar urbis Episcopo concilium suas honoris prærogativas
ervat, quæ, ut videtur, prælatione supra cæteros provin-
iæ Episcopos continebantur; qui sane honor ei tamquam
minus ex apostolicis sedibus episcopo debebatur, quin tamen
aut patriarcha, aut metropolitanus institueretur, ut contra
Petrum de Marca Beveregius animadvertit. Solum in Chal-
cedonensi concilio, ann. 451. celebrato, Hierosolymitanus
Episcopus, primum, tamquam Patriarcharum quintus spe-
ctatus fuit.

8. Canon rationem tradit, qua Novatiani, qui se *Catharos*,
hoc est, Puros dictitabant, sint recipiendi, cum ad Catholicam
Ecclesiam redibant. Ita scilicet recipiebantur, ut de scri-
pto promitterent, se omnia Ecclesiæ dogmata secuturos, &
cum bigamis, iisque omnibus, qui in persecutione lapsi, poe-
nitentiam Ecclesiæ legibus præscriptam peregerant, commu-
nicaturos; is enim erat Novatianorum error, ut poenitenti-
am damnarent, quam Ecclesia apostatis concedebat, item-
que secundas nuptias, ut ab iis proinde, quicunque eas ini-
issent, inter adulteros rejicerentur. Statutum etiam, ut,
qui inter Novatianos ecclesiasticis gradibus insigniti erant,
in iis, accepta manuum impositione, persisterent: quibus-
que in locis, seu urbibus, seu vicis, alii clerici non existe-
bant, gradum servarent, quem in ordinatione susceperant;
at, subdit canon, si quis eorum in locum venerit, ubi E-
piscopus, aut presbyter Catholici adsint, evidens est fore,
ut Catholicæ Ecclesiæ Episcopus episcopali dignitate gaude-
at, &, qui inter jactatos Puros, *Episcopi* nomen gerit, *pres-
byteri* nomen obtineat, nisi forte Catholico Episcopo placeat
Episcopi nomen ei impertiri; alioquin ei chorepiscopi, aut
presbyteri sedem comperiet, ut reapse in clero se prodatur,
ac ne duo in eadem urbe Episcopi sint.

* Quæritur, an manuum impositio, de qua in hoc canone
sermo est, de nova ordinatione intelligi debeat, ut Nova-
tianos in sua ipsorum secta jam ordinatos concilium rursus

ordinari iusserit, perinde, ac si ordinatio, quam sibi susceperant, nulla, & invalida omnino esset. Ita quidem Isidorus, & Gratianus hanc manuum impositionem intellexerunt. Per eam volvere alii confirmationem intelligi, quam Novatiani non conferebant; at hujus canonis græcus textus de manuum impositione accipi debet, ordinatione scilicet, quam in sua secta Novatiani susceperant, quamque concilium ratam habet, Novatianos ita ordinatos volens, cum ad Ecclesiam redeant, in susceptis ordinibus permanere. Isidorus igitur hunc canonem male vertit, inquiens: *Ut impositionem manus accipientes, sic in clero permaneant*; dicere debebat: *Manus impositionem acceptam habentes, sic in clero permaneant*. Ita hunc canonem verterunt, & interpretati sunt Ferrandus, Rufinus, Balsamon, Zonaras, Christianus Lupus, Beveregius, Van-Espen, &c.

9. Canon eum sacerdotio privat, qui citra examen ad illud evectus fuerit, aut qui, in examine, aliquorum criminum reum se ipse detexerit: quia Catholica Ecclesia eos solum sibi ministros vult, quorum vitæ ratio supra omnem censuram est.

10. Præcedentis consecutio quædam est; eos nempe deponi jubet, quibus in persecutione lapsis, seu per ordinantium inscitiam, seu cum eorundem cognitione, in clero provisum fuerit.

11. Eorum poenitentiam, qui nullam vim passi, in persecutione a Fide defecerant, statuit in hæc verba: „Cum
„ iis, qui sine metu, sine bonorum jactura, sine periculo,
„ ullave alia ejusmodi causa, quemadmodum sub Licinii tyrannide contigit, nuntium christiano nomini remiserunt,
„ indulgentia, quamvis indigni sint, uti concilio visum est.
„ Quos igitur ex animo poenituerit, hi quidem, per annos
„ tres, inter Auditores, licet fideles, per annos sex, inter
„ Prostratos consistent, & per annos duos, precum populi,
„ quin offerant, participes erunt.”

12. Canon de alterius generis apostatis loquitur, iis scilicet, qui postquam in fide firmitatem exhibuissent, & militare potius cingulum, quam Christum desererent, exuissent,

est, ad munia redierant, quæ in exercitu obstant, eadem-
 que non sine magnis sollicitationibus, per pecuniam quo-
 que, & munera repetierant. Quia, Licinio rerum potien-
 te, nisi abdicata fide, id facere non potuerant, cum Prin-
 ceps hic suis in copiis nullum, quin sacrificaret, militem
 pateretur; eos concilium, per annos decem, Prostratos esse
 iubet, postquam, triennii spatio, Auditores fuerint; at eo-
 rumdem animi præparationem, & poenitentiae genus expen-
 di vult. „ Qui enim, inquit, in timore, lacrymis, perpes-
 sionibus, bonis operibus vivunt, suamque, non externa
 specie, sed reipsa, resipiscentiam ostendunt; hi sane, suo
 Auditorum expleto tempore, precum participes esse pote-
 runt, integrumque erit Episcopo maiore indulgentia cum
 iisdem uti. At qui animum promiscue se habentem ex-
 hibuerunt, putaruntque se, specie tenus, Ecclesiam fre-
 quentantes, satis firmum suæ resipiscentiae argumentum
 præbere; hi totum tempus explebunt, quod ad poeniten-
 tiam præscriptum est. „

13. „ Quoad eos, qui morti proximi fuerint, veterem
 semper, & canonicam legem servari præcipit, ita scilicet,
 ut, si quis decedat, extremo Viatico non privetur, quod
 adeo necessarium est, ut, quicumque in mortis articulo
 communionem perceperit, & convaluerit, cum iis confi-
 stere debeat, qui precum participes tantum sunt. Uni-
 versim, Episcopus, cum examine, petentibus omnibus
 morti proximis Eucharistiae participationem concedet. „

* Per *extremum, & necessarium Viaticum*, de quo in hoc ca-
 none sermo est, Albaspinæus non Eucharistiam, sed conci-
 llationem, seu absolutionem intelligit, quæ sola ad poeni-
 tentis æternam salutem necessaria, satisque est. Videtur
 tamen vero propius Eucharistiam hoc loco, Viatici nomi-
 ne, a concilio significari, ut Balsamon, Zonaras, &c. con-
 sulerunt; pronuntiat enim concilium, se nihil innovare vel-
 le, sed solum statuere, ut vetus, & canonica lex servetur,
 ex qua poenitentibus jam jam morituris, tamquam ultimum
 Viaticum, & pacis signum, sancta Eucharistia tribuebatur.
 Verum quidem est olim non Eucharistiam modo, quæ mo-

morientibus præbebatur, sed etiam conciliationem, absolutionem, poenitentiae impositionem, & generatim, quicquid ad felicem mortem comparandam conferre poterat, Viaticum nomine designari consuevisse; at non minus, eodem tempore, verum est Eucharistiam sæpius *Viaticum* appellatam fuisse; id nominis ei aptius, magisque ad litteram conueniente; eandemque veluti christianæ perfectionis complementum, salutis extremum pignus, & necessarium pacis, & mulatæque cum Ecclesia conciliationis signum a fidelibus spectatam fuisse.

14. Canon catechumenos spectat, qui in aliquod haereticum levis momenti erratum prolapsi erant. Mandat concilium, ut, spatio annorum trium, inter Auditores permaneant, & deinde precibus cum iis e catechumenis vacent, qui *Competentes* appellabantur. Hi quidem precibus intererant, quæ Sacrificium antecedeant, atque ita comparati erant, ut baptismum suscipere possent. Proprie Competentes, hoc est, Christi Domini gratiam conjunctim postulantes, ut Sanctus Ildorus Hispalensis loquitur, nuncupabantur.

15. Episcoporum translationes prohibet in hæc verba:
 „ Ob graves turbas, & seditiones, quæ contigerunt, statutum
 „ fuit, ut consuetudo, quæ, contra regulam, alicubi irreper-
 „ sit, penitus aboleretur; ita scilicet, ut nullus ab una ad
 „ aliam urbem, seu Episcopus, seu presbyter, seu diaconus
 „ transferatur. Quod si quis, post sancti concilii definitio-
 „ nem, tale quidpiam aggressus fuerit, id facinoris omnino
 „ abrogabitur, & ipse reddetur Ecclesiæ, in qua Episcopus,
 „ aut presbyter ordinatus fuit. „

16. Super eadem materie versatur. Vetat nempe presbyteros, diaconos, & clericos unius Ecclesiæ in aliam migrare, mandatque, ut ad suas singuli dioeceses redeant, excommunicationis, si renuerint, indicta poena. Addit, si quis forte tam audax fuerit, ut eum, qui ab alio pendet, aspor- tet, suæque in Ecclesia ordinet, sine proprii, a quo clericus recessit, Episcopi consensu, ordinationem omnis omnino roboris expertem fore.

17. His verbis conceptus est ; „ Quia ecclesiasticorum plures avaritiæ, fordidæque lucri cupiditati se dedunt, divinam Scripturam, quæ ait, *pecuniam suam non dedit ad usuram*, obliviscuntur; & cum duodecimi denarii fœnore pro quoque centesimo mutuum dant: sanctum, & magnum concilium mandavit, ut si post hanc sanctionem, quispi- am extiterit, qui ex mutuo usurasumat, aliquam ejus- modi negotiationem edat, dimidium exigat ultra sortem, aut aliquod aliud inventum, ad sordidum emolumentum percipiendum, adhibeat, deponatur, & extra clerum mittatur, „

18. Diaconis interdicit, ne presbyteris Eucharistiam præ- beant: quia contra leges, & contra consuetudinem est, ut qui Sacrificii offerendi potestate non pollent, Christi Domi- ni Corpus iis, qui offerunt, impertiantur. Præterea, eos- dem prohibet Eucharistiam ante Episcopos sumere, monet- que eos presbyteris inferiores ministros esse debere, post hos ipsos, Eucharistiam ex Episcopi, vel presbyteri manu suscipere, nec in presbyterorum gradu sedere; iis vero, qui huic statuto obsecuti non fuerint, ministerii, quo fungun- tur, privationem minatur.

* Hoc in canone, hæc potissimum animadversione digna sunt; 1. concilium perspicuis, præcisisque verbis testari, Christi Domini Corpus in Sancta Communione vere a fide- libus percipi; 2. illud in Ecclesia offerri, & quod inde con- sequitur, in eadem Ecclesia verum sacrificium adesse, liqui- dem in novo Testamento, vocabula hæc, *offerre, oblatio*, sacrificium designant; 3. offerendi potestatem, non nisi ad Episcopos, & presbyteros pertinere, omnibus aliis clericis, & diaconis ipsis exclusis, ac proinde presbyterorum mayo- rem, quam diaconorum potestatem esse; 4. in Ecclesia cer- tam quamdam hierarchiam ex Episcopis, presbyteris, & dia- conis conflata existere, quemadmodum Tridentinum con- cilium definiit, *sess. 23. canon. 6. de Ordine*.

19. De ratione agit, qua Paulianistæ, Pauli Samosatani sectatores scilicet, recipiendi sint. „ Quoad Paulianistas, qui ad „ Ecclesiam redeunt, inquit concilium, decisum est, eos ab-

„ solute novo Baptismate ablui oportere. Quod si eorum
 „ aliqui e clero aliquando fuerunt, & a reprehensione liberi
 „ comperiuntur, eos iterum baptizatos Catholicæ Ecclesiæ
 „ Episcopus ordinabit; at si indigni in examine perspician-
 „ tur, deponi debent. Servabitur eadem regula quoad dia-
 „ conissas, & generatim quoad eos omnes; qui in clero re-
 „ censentur. De diaconissis est sermo, quæ habitum gestan-
 „ tes inveniuntur; at cum hæ nullam manuum impositionem
 „ acceperint, omnino inter laicos referendæ sunt. “

* Mandat concilium, ut Paulianistæ rebaptizentur, quia errabant in Trinitatis fide, atque in Baptismi forma. Christum Dominum non nisi purum, putumque hominem crede-
 bant, & unam personam tantum in Deo ponebant. Ad es-
 sentialem Baptismi formam quod attinet, hanc non servabant,
 seu, quod in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti non
 baptizarent, seu, quod nominantes Personas tres, hæreticas
 quasdam explicationes adderent, quæ his verbis omnem ef-
 ficacitatem, vimque adimebant. Diaconissæ porro erant quæ-
 dam virgines, seu viduæ semel nuptæ, vel etiam mulieres
 quædam virtute præstantes, suis a viris sejunctæ, & per
 continentiae votum Deo consecratæ, quæ ecclesiastica mu-
 nia quædam obibant: in id scilicet incumbabant, ut Episco-
 pis, aut presbyteris suppetias ferrent, cum feminas baptiza-
 bant; aperirent, & clauderent Ecclesiæ fores, feminas eru-
 dirent, pauperes solarentur, &c. Eas Episcopus ad munia
 hæc per veli traditionem, per benedictionem, per manuum
 impositionem instituebat; & id omne, quoad eas quidem,
 simplex cæremonia tantum erat, quæ nullam iis partem
 veram ad sacerdotium tribuebat, efficiebatque solummodo,
 ut de clero esse censerentur. At quæ inter Paulianistas ade-
 rant, hoc privilegio gaudere non poterant, utpote quæ ma-
 num impositionem ab Episcopo non acceperant; easque pro-
 inde concilium ad laicorum numerum redigit.

20. Et ultimus canon consuetudinis uniformitatem re-
 stituit, quæ superioribus sæculis obtinuerat, ut per domini-
 cos, & quinquaginta Paschalis temporis dies erectis, non
 flexis genibus oraretur; „ quia sunt, inquit, qui Paschatis

„ tem-

tempore genuflectant, ut nihil non in omnibus dicecesibus uniforme sit, concilium statuit, ut preces, quæ Deo debentur, erecto corpore edantur. „

* Flexis genibus orandi ritus Christi Domini, & Apostolorum exemplo nititur, qui ita compositi orabant, ut in sacris codicibus legimus. Erectis tamen pedibus, diebus dominicis, & Paschali tempore orandi mos antiquissimus est in Ecclesia. De eo Tertullianus (*De Coron. Milit. cap. 3.*) tanquam de more sua jam ætate instituto loquebatur. Morem hunc eadem ubique ratione, per omnes saltem Orientis Ecclesias, concilium servari jubet; est enim animadvertendum in Romanæ Ecclesiæ codice hunc canonem non reperiri, dataque opera omissum videri: quia usus hic in Romana, & fortasse in cæteris Occidentis Ecclesiis nondum receptus erat, quamvis receptus ibidem fuerit, postquam Dionysius Exiguus canonem hunc suo codici inseruit.

Numerat Rufinus Nicæni concilii canones viginti duos; id autem propterea, quod eorum aliquos bifariam partitur. Complura tamen decreta concilium edidit, quæ allatis canonibus non continentur. Ex Julii Papæ Epistola perspicitur, a Nicæno concilio Ecclesiæ consuetudinem e scripto firmatam fuisse, quæ in posteriore concilio id expendi sinebat, quod prius aliud statuerat. S. Augustinus (*Epist. 213. pag. 790. tit. 2.*) Nicæni concilii decretum in medium affert, quod Ecclesiæ, in qua Episcopus adhuc viveret, alterum dari prohibebat. S. Ambrosius (*Ep. 63. ad Eccl. Vercell. pag. 1037.*) aliud ejusdem concilii decretum profert, quod non solum a sacerdotio, verum etiam a clericali omnino statu bigamos arcet. Walfridi Strabonis tempore, (*Hæret. Fabul. cap. 1.*) tribuebatur Nicæno concilio versiculus: „ Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto; “ at eum Theodoretus ab Apostolis ipsis repetit, aitque Arium, qui hæreseos suæ damnationem in hac formula comperiebat, „ in ea mutationem aliquam edidisse, suosque affeclas ita canere voluisse: „ Gloria Patri, per Filium in Spiritu Sancto. “ S. quoque Basilius hunc versiculum in Ecclesia, ante omnem memoriam, usui fuisse tradit; hujusque rei testes non modo

modo Dianium, Cæsareensem Episcopum, a quo baptizatus fuerat, verum etiam antiquiores Ecclesiae doctores, ut Sanctum Clementem Romanum, Sanctum Iræneum, Sanctum Dionysium Romanum, aliosque plures appellat.

Tribuitur etiam Nicæno concilio canoniconum Librorum Catalogus, qui a S. Hieronymo laudatus dicitur; ast nihil ejusmodi in hujus Patris scriptis occurrit, nullumque concilium, ante Laodiceum, agnoscitur, quod canoniconum veteris, & novi Testamenti Librorum Catalogum contexuerit. Nec fundamenti quicquam honori illi est, qui Nicæno concilio adscribitur, ut formatas quasdam, *Ecclesiasticas dictas*, Litteras instituerit. Altero scilicet Ecclesiae sæculo, Christianidelibus, imprimis vero presbyteris, diaconis, aliisque ministris tradebantur ejusmodi Litterae, quarum vi a locorum fidelibus, ad quae pergebant, reciperentur, & cum iisdem communicarent. S. Basilus (*Epist. 203. pag. 301. tit. 3.*) de his Litteris, tamquam longe Nicæno concilio antiquioribus loquitur. Sunt alia non pauca, quae Nicæni concilii nomine circumferuntur, sed quae tamen vel ad Sardicense concilium pertinent, vel ex apocryphis monumentis deprompta sunt.

Orientis Ecclesiae disciplinam suam quibusdam canonibus firmant, quos a Nicæno concilio editos putant. Hi canones sunt, qui *arabici* nuncupantur, in Europa prorsus ignoti, ante eorundem versionem, quam sub decimi sexti saeculi finem Turrianus perficiendam curavit; at probationibus nihil infirmius, quibus hi canones fulciuntur: eae nimirum omnes ad Isidori Mercatoris Epistolam quamdam, ad aliam Julio summo Pontifici falso adscriptam, & ad nonnulla postremae ætatis Orientalium testimonia rediguntur, quibus, ad priorum saeculorum ecclesiasticam Historiam quod spectat, parum, aut nihil auctoritatis inest. Nullus coævus auctor, atque adeo eorum nullus, qui, subsecutis saeculis quatuor, Nicæni concilii historiam scripserant, arabicorum canonum meminit. Præterea, canones hi vocabula plura, ritusque non paucos continent, quibus usus, non nisi post quartum Ecclesiae saeculum fuit. Octuaginta numero sunt,
e variis

variis priorum saeculorum conciliis expressi. Nicænum concilium synodicam Epistolam scripsit, ad Alexandrinam Ecclesiam, & ad omnes per Ægyptum, Libyam, & Pentapolin fideles datam, ad quos nempe, quicquid in eodem concilio actum fuerat, potissimum pertinebat. Constantinus imperator duas & ipse Epistolas scripsit, quæ ratione aliqua, pro synodicis haberi possunt, quippe, quæ Ecclesiis pluribus hujus concilii definitiones significant. Harum prima ad omnes generatim Ecclesias data est, ad Alexandrinam peculiariter altera. Typis impressa fuit in Conciliorum Collecti-
one quædam Epistola, quæ fronti inscripta præfert: *Ofii Cordubensis, Masarii Hierosolymitani, & Victoris, & Vincentii, Romanæ Ecclesiæ presbyterorum, & S. Sylvestri Papæ legatorum nomina*; per quam summum hunc Pontificem rogant, trecentorum, qui Nicæam convenerant, Episcoporum nomine, ut in urbe Roma concilium convocet, ad Nicænum confirmandum. Huic Epistolæ addita est S. Sylvestri responsio, in qua Papa hic, postquam Nicænæ synodi decreta confirmavit, iis alia & ipse nova subdit: at hæc monumenta duo supposita sunt, Eorum stilus barbarus est, adeoque implicatus, ut intelligi omnino non possit; in iisdem Litteris Paulinus, & Julianus *Supremi Consules* appellantur; qui sane titulus nunquam Consulibus tributus fuit.

Laudantur etiam Nicæni concilii acta, quorum alia e Vaticanæ Bibliothecæ manuscripto codice ab Alphonso Pisani deprompta, alia e Belleforeffio latius edita ex græco manuscripto codice, quem Franciscus Noviliacensis, urbis Episcopus, quæ Aquæ Darbellicæ dicitur, & Constantinopoli orator, a Græcis monachis insulam, quæ Chios vocatur, incolentibus emendum curaverat; sed acta hæc authentica non sunt, nec alia genuina agnoscuntur, quam Symbolum, Canones, & synodicæ Epistolæ. Si qua enim alia hujus concilii acta extitissent, ea S. Athanasius haud silentio prætermisisset in sua de Nicæni concilii decretis Epistola, in qua amico significat, ea se, quæ ibidem gesta fuere, fideliter retulisse.

Concilium Antiochenum , ann. 331. ()*

Conciliabulum quoddam fuit ab Arianis Episcopis, aliisque nonnullis habitum, qui ex eorum secta omnino non erant, quique eorundem pravam consilium minime noverant. In eo S. Eustatius, Antiochenus Episcopus, depositus fuit, tamquam adulter, ex falsa accusatione publicæ foeminae, quam Arianæ pecunia devicerant. Obstitere tam iniquæ sententia Catholici Episcopi; sed impedire tamen non potuerunt, qui sanctus Præsul Philippos in Macedoniam relegaretur. Balutius, *Hard. Tom. I. Theodoretus, lib. 1. cap. 20.*

Concilium Cæsareense , an. 333. seu 334.

Conciliabulum hoc quoque fuit ab Eusebianis coactum in S. Athanasium, qui ei adesse noluit; at eum Constantinus ad Tyriense pergere iussit.

Concilium Tyriense . an. 335.

Hoc pseudo-concilium habitum fuit mense Augusto anni 335. in quem Imperii Constantini annus tricesimus incidebat, Flaccillus, Arii asseclarum unus, ei præfuit, tamquam Episcopus Antiochiæ, totius Orientis metropolis. Ad illud S. Athanasius se contulit, ibique calumnias, in ipsum ab Arianis excogitatas, evidenter exposuit; quod tamen non obfuit, quin eum Eusebiani deponerent, qui ejus depositionem Imperatori, omnibusque Episcopis per Litteras significarunt. *Reg. & Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.*

Concilium Hierosolymitanum , an. 335.

Hoc ipsum Eusebianorum conciliabulum fuit, qui in eo ad Ecclesiæ communionem Arium, ejusque omnes asseclas susceperunt. Synodica Epistola, quam eo consilio scripserunt, missa erat ad Ecclesiam Alexandrinam, & ad omnes Episcopos, presbyteros, & diaconos universi terrarum orbis. *Reg. & Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.*

Con-

(*) P. Mansi concilium hoc ad an. 337. aut circiter refert.

Concilium Constantinopolitanum, an. 336.

Eusebiani, in hoc conciliabulo, novam in S. Athanasio calumniam excogitarunt, eum accusantes, qui minitatus fuisset se deinceps impediturum, quin triticum Alexandria Constantinopolim exportaretur. Imperator huic calumniae fidem addidit, & se cum S. Athanasio humaniter agere credidit, quem Trevirin, tunc Galliarum metropolim, relegavit. *Reg. & Lab. Tom. II.*

Concilium Romanum, an. 337.

Concilium hoc a Julio I. & centum sex Catholicis Episcopis, in Nicænae fidei, & S. Athanasii favorem, habitum fuit, si Isidori Mercatoris Collectioni acquiescimus; at concilium hoc fictitium creditur, *Reg. & Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.*

Concilium Antiochenum, an. 339.

Eusebiani, suis ut partibus præsidium quærent, pseudoconcilium habuere; is conciliabuli exitus fuit, ut Pistus, presbyter Mareotidis, quem ex Ecclesia tamquam Ariannum S. Alexander expulerat, Alexandriae Episcopus in S. Athanasii locum ordinaretur; at omnes Catholici Episcopi in eum anathema pronuntiarunt; & Pistus quidem non potuit sedem conscendere, ad quam ordinatus fuerat. *S. Athanasius, Apolog. contra Arianos, & Epist. encycl. ad Episcopos pag. 116.*

Concilium Alexandrinum, an. 339. seu 340.

Concilium hoc a Athanasio convocatum fuit, eique centum circiter Episcopi Aegypti, Thebaidis, Libyæ, & Pentapolis interfuerunt. Sui Patriarchæ defensionem summa animorum consensione omnes, & singuli susceperunt, in eumque finem ejus Apologiam ediderunt in eximia Epistola, quam ad omnes Catholicæ Ecclesiæ Episcopos datam voluerunt, & peculiariter ad Julium Papam miserunt. *S. Athanasius, Apolog. contra Arianos, pag. 123. Reg. & Lab. Tom. II. Hard. Tom. II.*

Con-

Concilium Romanum, an. 341. seu 342.

Summus Pontifex Julius concilium hoc sub Junium mensem habuit. Ad illud Episcopi quinquaginta, & amplius convenerant; ei S. Athanasius adfuit; eumque innocentem concilium, postquam accusationum falsitatem ostendisset, quam in ipsum adversarii congefserant, declaravit. Marcellus Ancyrae, Asclepias Gazae, & quod vero simile sit, cæteri omnes Episcopi, qui Romam venerant, ut suis se quisque sedibus ab Arianis expulsos conquererentur, restituti & ipsi fuerunt. *Reg. & Lab. Tom. II. (*)*

Concilium Antiochenum, Dedicationis dictum, an. 341.

Cum magnifica Ecclesia, quam Constantinus Imperator ad an. 331. Antiochiæ inchoaverat, ad exitum post annos decem perducta esset, Constantius Imperator ejusdem filius, dedicationem ejusdem Ecclesiæ celebrare volens, in eam urbem magnum Episcoporum numerum convocavit, congregavitque. Eos SS. Athanasius, & Hilarius ad nonaginta septem protendunt, etsi Sozomenus nonaginta solum recenseat, quorum plerique Catholici erant, reliquis, quadraginta numero, Arianis; qui nihil aliud quærentes, quam S. Athanasium persequendi occasiones, hanc arripuerunt, ut concilium haberent, minime dubitantes, quin, si id assecuti essent, ut cum orthodoxis Episcopis communicarent, eum deinde sua sede trudere facile possent. Studium igitur eo contulerunt, ut orthodoxos se ipsi exhiberent, eoque consilio, Fidei formulam, captiosam eam quidem, & subdolan ediderunt, quæ fecit concilii Catholicis Episcopis satis: quippe qui nec recusasse cum Arianis communione jungi, nec eorum formulam rejecisse conspiciuntur. Propositæ præterea fuere aliæ Fidei formulæ duæ, quæ non alio ex capite notandæ videntur, quam quod in iis *consubstantialis* vocabulum desideratur. Canones deinde, seu decreta viginti dua super variis disciplinæ capitibus edita sunt.

Canon

(*) Huic concilio adscribitur Indictio 15. Hoc primum loco invenitur apud Latinos hæc inscribendi ratio.

Canon primus , qui decreti Nicæni concilii , super celebrandi Paschatis die , confirmatio est , excommunicationis poenam in laicos pronuntiat , qui ad illud violandum animum obfirmaverunt , Episcopos vero , presbyteros , & diaconos in eadem facti specie versantes , concilium deponi , suisque dignitatibus spoliari vult. Eadem in eos poenæ , qui cum reis communicaverint , conferuntur.

*Perspicitur ex hoc canone, diaconos hierarchicarum functionum participes fuisse : quippe qui eos ponit in Episcoporum , & presbyterorum numero , qui Ecclesiam administrant , his verbis : *qui præesse noscuntur Ecclesiæ.*

2. Eos damnat , qui ad Ecclesiam se conferentes , ut ibidem sacras Scripturas audiant , inobedientiæ prurigne , aut aliqua alia prava de causa , renuunt orare cum populo , & Eucharistiam cum cæteris sumere. Hujus generis homines ex Ecclesia trudi jubet , quoad suum peccatum confessi fuerint , ejus veniam supplices postulaverint , & poenitentiae fructus ostenderint. Communionem etiam cum excommunicatis iniri vetat , ea clericis indicta poena , ut excommunicationem & ipsi subeant ; nec coetus privatis in domibus haberi vult , ut cum iis oretur , qui cum Ecclesia non orant.

*Fieri sane potuisse creditur , ut huic edendo canoni occasionem præberent Audientes schismatici , qui eodem , atque Ariani tempore coeperant ; celebrabant enim cum Judæis Pascha , quin Nicænæ sanctionis rationem haberent. (*Fleurius lib. 12. pag. 279.*) Cum iis non orabant , qui ex eorum secta non erant , contendebantque peccata remittere per simplicem caeremoniam , quin ex Ecclesiæ legibus certum tempus ad poenitentiam præscriptum fervarent.

3. Canon suspendit a suis functionibus ecclesiasticos , qui cum Ecclesiam suam deseruerint , ut se ad alterius servitium conferrent , a proprio potissimum Episcopo revocati redire nolunt ; additque fore , ut , si in inobedientia perstiterint , sine restitutionis spe deponantur , & Episcopus , qui eos receperit , tamquam violator legum Ecclesiæ a concilio puniatur.

4. Mandat, ut, si Episcopus a concilio, vel presbyter, aut diaconus ab Episcopo depositi, se ministerio, serviendi animo ut antea, immiscere ausi fuerint; iis nulla superfit restitutionis in alio concilio obtinendæ spes, eorumque defensiones non amplius audiantur, atque adeo, quicumque cum ipsis communicaverint, de quorum damnatione non ignoraverint, ex Ecclesia ejiciantur.

5. „ Si presbyter, aut diaconus, in Episcopi sui contemptum, se ab Ecclesia separat, cœtum seorsim habet, erigit altare, & Episcopo, semel, & iterum revocatus, obsequi renuit, absolute deponatur, absque ulla restitutionis spe. Si Ecclesiam turbare pergat, per externam potestatem, tamquam seditiosus, reprimatur. „ (Id nimirum est, quod hoc tempore, implorare subsidium brachii sæcularis, a nobis dicitur). (*Fleurius, libro 12. pag. 280.*)

6. A proprio Episcopo excommunicatum vetat, ab aliis ad communionem recipi, nisi cum eo conciliatus fuerit, aut a concilio, apud quod se purgaverit, absolutionis sententiam obtinuerit; & sanctio quidem hæc, subditur, non solum laicos, verum etiam presbyteros, diaconos, omnesque generatim clericos, & ministros in Ecclesiæ catalogo, seu matricula inscriptos spectat; quod Dionysius Exiguus latinis his verbis exprimit: *Omnes, qui sub regula esse monstrantur.*

7. Prohibet, advenam ullum recipi sine pacis Litteris, iis nempe Litteris, quæ eundem ab Ecclesiæ communione separatum non esse testentur.

8. Rurales presbyteros, hoc est, parochos vetat *canonicas*, seu, *formatas Litteras* dare, quæ clericis longa itinera suscipientibus tribuebantur, ut ad suarum functionum exercitationem susciperentur. Eos tamen scribere patitur ad proximos Episcopos *Litteras simplices*, ita dictas: quia nihil aliud, quam clericorum, quibus concedebantur, vitæ, & ordinationis simplex testimonium continebant. Denique chor-episcopis, qui supra omnem exprobrationem sunt, eam veniam dat, ut pacis Litteras, generales scilicet, dent.

¹ Respicit canon hic ad Ecclesiae praesentem praxim, quae oculos finit pacis testimoniales Litteras, hoc est, dimissas clericis dare.

9. Urbis Episcopo, quae cujusque provincia caput est, fuit metropolitani jus, quod explicat in hunc modum: Episcopi cujusque provinciae scire debent, metropolis Episcopum totius etiam provinciae curam suscipere: quia quicunque habent negotia, undique, ad metropolin veniunt; quamobrem judicatum est oportere, ut hic eos honore praecedat, nihilque, quod alicujus momenti sit, sine eo caeteri faciant, ex veteri a patribus nostris servata regula. Episcopus quisque in propriam tantum dioecesim potestate gaudet, eamque ex conscientia regere debet. Potest is quidem presbyteros, & diaconos ordinare, & privata negotia judicare; at praeterea nihil agat Episcopus, sine consensu metropolitani, nihilque metropolitani agat, sine caeterorum provinciae Episcoporum consensu.

² Ex hoc canone, cujus magna ad tricesimum quartum Apostolorum canonem ratio est, licet intelligi, 1. metropolin ecclesiasticam civili metropoli addictam esse; 2. magna negotia, quae universam provinciam spectabant, inconsulto metropolitano, pertractari non consuevisse; 3. Episcopum quemque in sua dioecesi dominum esse.

10. Chorepiscopos spectat, & quamvis episcopalem ordinationem per manuum impositionem acceperint, eos tamen intra suae potestatis limites consistere vult, & satis habere; sibi demandatas Ecclesias regere; eosdem finit ordinare leutores, subdiaconos, & exorcistas, non item presbyteros; aut diaconos sine urbis, a qua pendent, Episcopi nutu. Denique chorepiscopum, ait, ab urbis Episcopo ordinari debere.

11. Prohibet Episcopis, aliisque clericis, depositionis, & privationis communionis indicta poena, ne sine consensu, & Litteris Episcoporum provinciae, & metropolitani potissimum, ad Aulam se conferant; quod si sua eos negotia, ut Imperatorem adeant, impulerint, id e metropolitani, & com-

provincialium ſententia, eorumque Litteris muniti facere poterunt.

12. Venia indignum declarat, privatque reſtitutionis ſpe preſbyterum, aut diaconum, qui ab Epifcopo, aut Epifcopum, qui a concilio depoſiti, ut reſtitutionem obtinerent, non quidem ad frequentius concilium, ſed ad Imperatorem perrexerint.

* Socrates, & Sozomenus nos certos faciunt, S. Joannem Chryſoſtomum, hujus canonis vi, depoſitum fuiſſe ab Epifcopis, apud quos eum Eudoxia, Imperatoris Arcadii conjux, in juſ accitum voluerat. Eum Epifcopi dixere dignum eſſe, qui rurfus deponeretur: quia ſemel depoſitus in ſuam Eccleſiam regreſſus erat, quin apud concilium eo frequentius, a quo damnatus fuerat, ſe purgaret; nullamque rationem habuere deſenſionum ſancti Præſulis, qui reponeret Epifcopos ſexaginta quinque, qui cum eo communica-verant, poſtquam depoſitus fuerat, judicaſſe, eum ſuam in Eccleſiam regredi poſſe; & quem opponebant, non Catholice Eccleſiæ, ſed Arianorum canonem eſſe, qui eum in S. Athanaſium ediderant, quem ab eorum Tyrienſi conciliabulo depoſitum Conſtantine Junior, abſque novæ ſynodi judicio reſtituerat; quod auctorum nonnullos permovit, ut crederent, Antiocheni concilii canonem, qui ad S. Joannem Chryſoſtomum deponendum adhibebatur, alium ab hoc fuiſſe, propterea quod, ſi ab Arianis editus eſſet, non eum Eccleſia inter ſuos veros canones recepſſet; at multo probabilius eſt, unum, eundemque canonem eſſe, qui licet, pravo conſilio, ab Arianis. S. Athanaſii hoſtibus, editus, ab Antiocheni tamen Concilii Catholicis Epifcopis, quemadmodum etiam a tota deinceps Eccleſia approbatus fuit: quia nihil non ipſum per ſe rectum continet, ac diſciplinæ caput, quod ſtatuit, cum ratione apprime cohæret.

13. Canon Epifcopum vetat, ſub nullitatis, & depoſitionis pœna, ordinationes, aut ulla eccleſiaſtica negotia in aliena Dioceſi peragere, niſi eo per metropolitani, cæterorumque provinciæ Epifcoporum Litteras appellatus ſit.

14. Mandat, ut, si forte provinciæ Episcopi super accusati Episcopi judicio secti sint, eum aliis innocentem, aliis reum judicantibus, metropolitanus, ad judicandum, finiendumque negotium, e proxime provinciæ Episcopis aliquos convocet.

15. Mandat, ut, si Episcopum comprovinciales, una omnes voce, damnaverint, is quidem ab aliis judicari non possit, & hoc judicium suam omnem vim, & rotam obtineat.

* Canon hic antecedentis veluti supplementum est. In eo scilicet, perinde, atque in Nicænis canonibus, aliisque pluribus statutum fuerat, ut Episcopi in suæ provinciæ concilio definitivè judicarentur, ac si forte suffragia secta essent, e proximæ provinciæ Episcopis aliqui convocarentur. In hoc autem decisum est, ut, si Episcopus unanimi consensu damnatus fuit, judicio sua vis omnis, roburque sit, quin vel a proximæ provinciæ Episcopis, vel a frequentiore concilio infirmari possit. Ita quidem canon hic accipi debet, nonnullorum auctorum sententia, qui utpote, & ipsum, in S. Athanasii odium, ab Arianis editum, a S. Joanne Chrysostomo, & a Summo Pontifice Innocentio I. rejectum ajunt. Putant alii, per hunc canonem non ad frequentius concilium appellationem, sed solum proximæ provinciæ Episcoporum, in proposita facti specie, convocationem prohiberi.

16. Episcopum, qui omni prorsus episcopatu carens, vacantem sedem, sine legitimi concilii auctoritate usurpavit, ex Ecclesia, cujus potitus est, expulsus vult, etiamsi totus ejus Ecclesiæ populus eum sibi Episcopum deligeret. Addit canon hic, legitimum, seu integrum concilium illud esse, in quo provinciæ metropolitanus adest.

17. Excommunicatum declarat Episcopum, qui renuit se ad Ecclesiæ servitium conferre, in cujus gratiam ordinatus fuit, quoad paruerit, aut aliter a provinciæ concilio statutum fuerit.

18. Episcopum vult, si minus ejus culpa sit, ut ne suam ipse Ecclesiam adeat, sed quia ejus Ecclesiæ populus renuit eundem recipere, vel ob ejusmodi causam aliam, Episcopatus honore, & functionibus in Ecclesia gaudere, in qua

versabitur, ea conditione, ut eam ne turbet, se negotiis immiscens, quæ ad eam spectant, tranquilleque id expectet, quod provinciae concilio de eo decernere visum fuerit.

19. Non ordinabitur Episcopus, nisi in concilio, coram metropolitano, omnibusque provinciae Episcopis, quos metropolitani per Litteras convocare debet. Omnes, & singulos adesse præstat; at si difficile fuerit, ut saltem plerique adsint, suumve consensum per Litteras, vel aliter præbeant, ordinationi nulla vis inerit; si vero secundum hanc regulam peracta fuerit, nonnullique ex pervicacia repugnaverint, major suffragiorum numerus prævalebit.

* Concinit canon hic Nicæno quarto, quod ad electionis & ordinationis Episcopi formam attinet. Unum est animadvertendum, cum declarat ordinationi, quæ contra formam, quam præscribit, perageretur, nullam vim, nullumque valorem fore, non significari ejusmodi ordinationem fore nullam, invalidamque, ordinatumque non suscepturum characterem Episcopalem; sed id unum significari ejusmodi ordinationem fore illicitam, & illegitimam, Episcopumque ab Episcopatus functionibus suspensum fore, quippe qui illegitime, tametsi non invalide, ordinatus esset.

20. Provinciae concilia duo, pro Ecclesiae rationibus, & ad finienda litigia, quotannis haberi vult; primum, in hebdomada post Pascha; alterum, idibus Octobris, decima quinta scilicet hujus mensis die. Presbyteri, diaconi, & quicumque aliquam sibi illatam injuriam putabant, ad hæc concilia confugere poterant, in iisque jus iisdem reddi oportebat; at peculiaria concilia cogi, sine metropolitanis, haud licebat.

21. Episcopum ab uno ad alium Episcopatum migrare non vult, ita scilicet, ut vel in eum ultro ipse se ingerat, vel populi violentiæ, aut necessitati ab Episcopis impositæ cedat; sed eum, e contra, in Ecclesia permanere jubet, quam a Deo, portionis suæ loco, primam accepit.

* Ex hoc canone, quemadmodum ex Nicæno decimo quinto, & Sardicensi primo constat, quam olim ab uno ad alium Episcopatum transmigrations odiosæ fuerint.

22. Vetat Episcopum in alterius dioecesi, sine ejus venia, nunquam aggredi, ullamve ordinationem peragere; aliter, nihil egerit, nec vi, nec valore pollebit.

23. Episcopum, vel in morte, sibi successorem dare prohibet, & nominationem hac ratione factam nullam declarat, nisi solummodo ad Episcopatum, ex Ecclesiae regula, eventum volens, qui post ultimi decessum, per Episcoporum judicium, qui in concilium convenerint, dignus compertus fuerit.

24. Temporalibus Ecclesiarum servandis bonis consulit in hæc verba: „Sua bona servantur Ecclesiae, qua fieri curantur, & fide potest, ante Deum, qui nihil non videt, & judicat. Ea sunt administranda, Episcopi judicio, & auctoritate, cui totus populus, animæque concreditæ fidelium sunt. Quod ad Ecclesiam pertinet, peculiariter presbyteris, & diaconis eam circumstantibus notum esse, eosque nihil latere debet; ut, si Episcopum decedere contingerit, perspectum sit id, quod ad Ecclesiam spectat, ne quid pereat, aut dissipetur, neve peculiaria Episcopi bona, specie negotiorum Ecclesiae, implicentur; justum enim apud Deum, & apud homines est, iis Episcopi propria bona relinqui, in quorum gratiam is ea disposuerit, & quod Ecclesiae est, eidem servari. Nullum ea damnum patiatur, oportet, nec prætexatur ejusdem ratio, ut Episcopi bona proscribantur, iis molestiae, qui ad eum pertinent, afferantur, ejusque memoria odiosa reddatur.“

* Perspicitur ex hoc canone, discrimen, quod a nobis inter Ecclesiae bona, & ea ponitur, quæ patrimonialia, seu propria ecclesiasticorum sunt, ex longissimo tempore notum esse. Perspicitur etiam, ex veteri disciplina, Episcopalis urbis presbyteros, & diaconos, qui Episcopo ad latus erant, qui scilicet addicti, quæque inhærentes ejus cathedræ dicebantur, representasse senatum Ecclesiae, qui eam una cum Episcopo administrabat, quique ejus curam, Episcopali sede vacante sumebat. Huic ipsi presbyterorum, & diaconorum senatus successerunt cathedralium Ecclesiarum Capitula.

25. Canon regulas in usu bonorum Ecclesiae servandas praescribit. Eorum dispositionem relinquit Episcopo, ut ea distribuat in omnes, qui opus habent, ex conducto cum presbyteris, & diaconis, sibi que ipsi, prout indiguerit, siquidem reapse indiguerit, ex iisdem sumat, & per ea fratribus, quos hospitalitate complectitur, ita consulat, ut iisdem nihil omnino desit. Addit canon, Episcopum, si eo non contentus, quod ipsi necessarium est, Ecclesiae bona, presbyteris, & diaconis insciis, & inconsultis, in suum privatum usum detorserit, tributa domesticis, consanguineis, fratribus, aut filiis auctoritate, ita quidem, ut Ecclesiae negotiis detrimentum clam afferatur, provinciae concilio rationem reddendum. Quod si caeteroquin Episcopus, aut presbyteri fama laborant, tamquam trahentes ad proprium commodum Ecclesiae bona, ut pauperes damnum sentiant, tum quoque ipsi, ex concilii judicio, corrigentur.

* Videtur canon hic Episcopo, &, quod inde consequitur, aliis clericis usum bonorum Ecclesiae tum solum concedere, cum iis opus habent, nec possunt aliunde subsistere; at satis perspicue statuit, clericos non esse illorum reddituum dominos, qui ex eorum beneficiis, aut stipendiis derivantur, iisque ad pia opera uti debere, ne dum eosdem tempore dissipare.

Putant auctorum aliqui (*Natal. Alex. Sac. IV. Diss. 25. Tillem. T. 6. p. 755. Hermant. in vita S. Athanasii, tom. I. p. 715.*) hos canones viginti quinque in Antiochenis conciliis pluribus editos, & huic an. 341. habito perperam tributos fuisse. Nituntur, 1. longe maxima canonum duorum decimi tertii, & vicesimi secundi similitudine, qui scilicet in uno, eodemque concilio editi non videntur: quia prorsus eandem rem continent, nec differunt nisi verbis. Ajunt 2. vero simile omnino non esse, haereticos, qui Ariani erant, canones edidisse, qui tam puras, tamque severas praescribunt agendi regulas, cujusmodi sunt, qui Episcopos prohibent, se ad Principis aulam conferre, & ab una sede ad alias migrare. At, 1. canones duo, decimus tertius, & vicesimus secundus adeo similes, affinesque non sunt, ut duobus conciliis tribui possint; inter eos, quaecunque tandem co-

gna-

gnatio fit, essentialia tamen discrimen occurrit; agitur, in decimo quidem tertio, de diœcesi per mortem vacante, in vicesimo autem secundo, de diœcesi reapse repleta; ex quo fit, ut decimus tertius vetet Episcopum ullas in diœcesi, ita per mortem vacante, functiones edere, sine metropolitani, & comprovincialium Litteris, quia hi sane mortui Episcopi locum tenent; cum ad episcopales functiones in diœcesi reapse repleta peragendas, ejusdem solum diœcesis Episcopi venia opus est.

Quod attinet ad disciplinæ puritatem, quæ in Antiochenis canonibus continetur, nec impossibile, nec mirum est, Episcopos hæreticos, qui Catholici haberi volunt, de disciplinæ puritate, saltem specie tenus, sollicitudinem exhibere, ita scilicet, ut idoneas, rectasque sanctiones edant ipsi, vel edi sinant, præsertim cum iis peculiares rationes suppetunt, cur ita se gerant: nec desunt speciosæ causæ, quæ obrem se legibus eximant, quas aliis imponunt. Ejusmodi erant in Antiocheno concilio Eusebiani. Se ibi Catholicos venditare studuerunt; eorumque intererat, haud repugnare decretis, quæ Catholici Episcopi, qui in eo concilio, quam ipsi, numero plures aderant, ad rectam disciplinæ rationem proposuerunt. Cum id in animo haberent, ut omnino S. Athanasium opprimerent, nonne utile iisdem erat, vetare Episcopos ad aulam pergere, & mandare, ut Episcopus a concilio depositus, qui post depositionem, se in ministerium ingerere ausus esset, non amplius restitui posset? Constans, firmumque habeatur, oportet, Antiochenos canones, de quibus hoc loco agitur, unius, ejusdemque concilii esse, ejus nempe, quod Antiochiæ ann. 341. habitum est; hoc enim titulo in omnibus, seu græcis, seu latinis Conciliorum Collectionibus comperiuntur, quin ullum, vel levissimum vestigium detegi possit, quod suspicandi locum tribuat, eos ad alia concilia spectare. Conspiciuntur, hoc titulo, in Dionysii Exigui Collectione: *Incipiunt expositæ apud Antiochiam in Encœniis XXV.* Hanc Dionysii Exigui Collectionem a Romana Ecclesia adoptatam esse non latet. Multo ante, Canonum codici inserti fuerant, ut Chalcedo-

nenfis Concilii acta probant. Debet ergo videri portento simile, notatum a Baronio Gratianum fuisse, qui hoc Antiochenum concilium inter concilia a Catholicis habita retulisset, quandoquidem, multis ante Gratianum sæculis, ejusdem concilii canones orientalis, & occidentalis Ecclesia receperat. Emmanuel Schelstrate super hoc concilio Commentarium dedit, quod in 4. Antuerpiæ impressum fuit. Cum orthodoxi Episcopi id in ordinem redegerint, quod fidem, & disciplinam spectabat, ad suas quisque Ecclesias redire; at Eusebiani Antiochiæ perstiterunt, ibique conciliabulum tenuerunt, in quo S. Athanasium rursus damnarunt, & Alexandrinæ sedi Gregorium, cognomento Cappadocem, imposuerunt. Canonem etiam in hoc concilio cuderunt, in quo expressis verbis statuitur, „ ut Episcopus, aut presbyter, seu iuste, seu injuste depositus, qui ausus fuerit, absque synodi judicio, suam in Ecclesiam regredi, in perpetuum expellatur, quin amplius ad suam innocentiam probandam admitti possit. “ *Reg. & Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.* Vide etiam Ceillerium, Ecclesiasticorum auctorum Histor. *Tom. IV. pag. 646.* & sequentibus, & Van-Espenium, *Jur. Eccles. univ. Tom. III. pag. 128.* & sequentibus.

Concilium Romanum, an. 342.

Summus Pontifex Julius, una cum suis comprovincialibus, habuit concilium hoc, in quo S. Athanasius iterum purgatus fuit. *Reg. & Lab. Tom. II.*

Concilium Antiochenum, an. 345.

Eusebiani, quasi eos rerum poenitisset, quas hætenus gesserant, Antiochiam convenerunt, ibique novam fidei formulam ediderunt, quæ *macrostica*, seu longis lineis exarata, ob longitudinem, dicta fuit. In ea fit credendi professio, Christum Dominum Deum de Deo, & in rebus omnibus Patri similem esse; at ibidem nunquam de *substantia*, aut de *consubstantiali* sermo est. Formulam hanc Eusebiani in Italiam miserunt per deputatos, qui Mediolanin concilium congregatos Occidentis Episcopos compererunt. (*Concilium Mediola-*

diolanense , an. 345. seu 346.) Imperator Constans, & S. Athanasius ibidem aderant. Occidentales ei novæ formulæ subscribere recusarunt. Id unum , nihique præterea de hoc Mediolanensi concilio innotescit , quod an. 345. seu 346. habitum est (*). Ponitur sub idem tempus , an scilicet 349. concilium in urbe Colonia , in quo fertur Euphratas , hujus urbis Episcopus , Gallorum viginti quatuor Episcoporum suffragio damnatus, quod cum Photino docuisset Christum Dominum non Deum, sed purum, putumque hominem esse. (*Concilium Coloniense , an. 346. suppositum*) Hujus concilii acta, quæ D. de Marca , P. Petavio , aliisque nonnullis superioris sæculi doctis viris authentica visa sunt, hoc jam tempore propemodum a nemine non rejiciuntur. Prima ratio ponitur in barbaro horum actorum stilo, qui IV. sæculo parum congruit , quo humaniorum Litterarum decrementum non ita longe adhuc abierat. Præterea , si Euphratas , ab an. 336. ad an. 346. hæresin , quæ eidem apponitur , venditasset, in eum S. Athanasius, & S. Hilarius stilum acuere non neglexissent , quod tamen neuter præstitit. Verum quidem est, hac de re , in S. Maximini Historia, (*Apud Surium , ad diem 29. Maji t. 5. p. 324.*) a Lupo de Ferrieres mentionem fieri ; at auctor hic non nisi an. 839. scribebat , annis amplius quadringentis , & quinquaginta ab Euphratæ morte. Quod autem multo majoris momenti est , Euphratas , qui tamquam hæreticus , & tamquam homo plurium criminum reus , an. 346. depositus fertur , non solum tamquam Catholicus, anno sequente , in Sardicensi concilio , cum omnibus Episcopis , qui eum Colonizæ damnaverant , si S. Sanctinius Verodunnensis , cujus nomen in Sardicensibus subscriptionibus non legitur , excipiat , receptus fuit ; sed etiam, cum Vincentio Capuensi , ab ejusdem concilii Episcopis deputatus , ut Imperatorem Constantium adiret , S. Athanasii , omniumque Episcoporum , quos e suis sedibus Arianorum factio expulerat , restitutionem ab eo petiturus. Eratne tam honorificæ legationi idoneus , qui ob mores, & doctrinam damna-

(*) P. Mansi concilium hoc sub anni 342. finem collocat , & Mediolanense ad an. 344. refert.

manatus fuerat ? Duos Euphratas extitisse respondent , qui deinceps Coloniensem sedem tenuerunt , an. 346. damnatum unum : e Sardicensi concilio ad Constantium , an. 347. legatum alterum ; at hanc narrationem sine probatione propositam evertunt monumenta ipsa , quibus utuntur , qui eam proponunt ; in Vitis enim (*Apud Surium ad 29. Maji , t. 5. p. 324.*) tam S. Severini , quam S. Gervasii legimus horum sanctorum Præsulum primum in Euphratæ depositi locum fuisse , & ab eodem Coloniensi concilio ordinatum fuisse. *Reg. & Lab. Tom. II. Hard. Tom. I. Ceilleries , in sacrorum , & Ecclesiasticorum Auctorum Historia , Tom. IV. pag. 663. & seq.*

Sardicense , in Illyria , Concilium , an. 347.

Cum Imperator Constans pro œcumenici concilii convocatione ad fratrem Constantium scripsisset , inter eos convenit , ut illud Sardicæ , quæ Illyriæ urbs , & Daciæ metropolis erat , tam ex Orientis , quam ex Occidentis Episcopis congeretur. Concilium , Ruffino , & Eusebio consulibus , undecim post Constantini Magni mortem annis , scilicet an. 347. post Maji diem 22. initium habuit ; constabat hoc ex provinciis amplius triginta quinque , Orientalibus haud numeratis , qui recesserunt. De numero veteres non consentiunt ; Socrates , & Sozomenus trecentos circiter ex Occidente , & septuaginta sex ex Oriente recensent ; centum septuaginta tam ex Oriente , quam ex Occidente S. Athanasius enumerat ; at non videtur Eusebianos enumeratione complexus , qui , re quidem vera , venere Sardicam , numero viginti quatuor ; at , quin concilio se sisterent , abire : quia , ut ad illud accederent , S. Athanasium , aliosque Catholicos Episcopos , quos ipsi deposuerant , exclusos volebant ; quod obtinere non potuerunt ; adeoque haud longe abest a Theodoretto , qui ducentos quinquaginta omnino refert , quemadmodum , inquit , ex veteribus monumentis compertum fit. (*Hist. Eccl. lib. 2. cap. 6. pag. 588.*)

Magnus Osius , Cordubensis in Hispania Episcopus , tamquam hujus concilii Pater , caput , & præses spectatus fuit.

Hunc

anc S. Athanasius (*Hist. Arian. ad Monach. p. 352. 353.*)
 us modo primum, in quo eundem sequitur Theodoretus,
 odo patrem appellat; is nimirum encyclicæ, eique, quam
 ncilium ad Julium Papam dedit, Epistolæ primus subscri-
 it; Presbyteri Archidamus, & Polixenes, tamquam Julii
 apæ nomine, cujus legati erant, subscribentes, post eum
 ominentur. Erant in concilio pertractanda capita rerum
 tria. Fidem spectabat primum; ab Eusebianis accusatos
 Præsules alterum; crimina, & violentias tertium, de qui-
 bus Eusebiani ipsi accusati erant. Quoad primum, renuit
 concilium novi quidquam agere super fide; & quæque hæc
 in re Nicæno Symbolo stare voluit. Quoad alterum, ad
 maturum examen revocata S. Athanasii, aliorumque Catho-
 licorum Episcoporum causa, innocentes concilium eos de-
 claravit. Denique, quoad tertium, Eusebianorum antesi-
 gnatos, tot calumniarum auctores, aliorumque plurimum
 criminum reos deposuit, & anathemate perculit. Edidit de-
 inde super disciplina canones, numero viginti ex græco
 textu, ex latino autem viginti unum, qui quidem textus
 aliam divisionem, atque ordinem alium secutus est. Non
 editi sunt hujus concilii, ut aliorum canones, in legis mo-
 dum; Osii, & aliquot præterea Episcoporum propositiones
 quædam sunt, totius concilii consensione firmatæ.

Primus his verbis conceptus est; „ Osii Episcopus di-
 „ xit: aboleri pravam morem, & perniciosum abusum o-
 „ portet, prohibitis Episcopis ab una ad aliam sedem migrare:
 „ quia de causa constat, ob quam ita se gerunt; & quia ca-
 „ ret exemplo, quempiam Episcoporum se magno Episcopa-
 „ tu, ut parvum fumeret, abdicasse, satis ostendunt ejus-
 „ modi translationes eorundem avaritiæ, & ambitionis af-
 „ fectum esse; quamobrem, si vobis in votis est, ad hunc
 „ abusum acrius puniendum, a laica communione, qui ejus
 „ rei fuerint, arcendi sunt. “ Omnes ad unum PP. respon-
 derunt: „ ita nobis placet. “

2. Canon. Osii subdidit: „ Si quis eo temeritatis abi-
 „ erit, ut se velit excusare, & asserere, se populi Litteras
 „ accepisse, palam est, eorum plures, quorum haud sincera
 „ fides

„ fides est, pecunia corrumpi potuisse, ut ei acclamatio
 „ Ecclesia conquæreretur, eundemque multitudo sibi E
 „ scopum peteret. Has igitur technas omnino damnari
 „ cesse est, ita scilicet, ut qui ejusmodi est, ne in mo
 „ quidem articulo, laicam communionem percipiat; id m
 „ date, siquidem approbaveritis; “ Totum concilium
 spondit: „ approbamus. “

*Ad hunc canonem intelligendum, sciendum est, in E
 scoporum electione magnam olim populo partem fuisse, et
 que, quem is petiisset, ordinari consuevisse; ut proin
 contingeret ab Episcopo, quem ad ditiozem Episcopatu
 trahebat ambitio, nequam aliquos ejus Ecclesiæ christian
 homines promissis, aut numerata pecunia corrumpi, qui
 um postularent, ad eundemque invitationis Litteras mit
 rent. Id nempe concilium improbat, laica, vel ad morte
 communione privans Episcopos, qui pravæ hujus machin
 tionis rei fuerint; erat hæc sane gravis admodum pœna, et
 in Oriente quidem ignota, sed quæ tamen idololatriæ, homi
 cidii, vel adulterii criminum reis, in aliquibus Occidentis Ec
 clesiis, imponebatur. (*in cap. 2. de Elect.*) Canonem hunc
 retulit S. Raymundus, sui temporis disciplinæ eundem ac
 commodans per hanc parenthesin (*nisi de hoc pœnituerit.*)
 quam ipse non solum contra omnium græcorum, latinorum
 que exemplarium textum, verum etiam contra constantem
 veteris Decretalium Collectionis locutionem, contraque ca
 nonis apertum sensum, & mentem addidit. In quodam eti
 am hujus concilli manuscripto exemplari, quod extat in Bi
 bliotheca D. de Thou, post verbum, *placet*, legitur additio
 hæc: *In exitu communionem laicam consequantur.*

3. Canon vetat Episcopos a sua ipsorum provincia ad ali
 am, in qua Episcopi adsunt, migrare (quod Zonaras explicat,
 „ ut ecclesiastica munia ibidem obeant, „); nisi illuc, ait ca
 non, a confratribus acciti fuerint; neque enim charitati ja
 nuam claudere volumus. Addit, si inter ejusdem provincie
 Episcopos duos coortum dissidium fuerit, neutrum posse al
 terius provincie Episcopum sibi arbitrum sumere. Pergit,
 aitque: „ Si Episcopus, postquam damnatus fuit, adeo de re-

sto suo jure se certum putat, ut iterum in concilio judicari velit, honoremus, siquidem vobis videtur, S. Petri memoriam; * qui nempe causam examinarunt, ad Julium, Romæ Episcopum scribant; judicium, si is renovandum crediderit, renovetur, & ipse judices det; si minus ei visum fuerit novo judicio locum esse, id servabitur, quod ipse statuerit. »

* Hæc postrema canonis pars, quæ ad Romanum Episcopum appellationem instituit, quartum in Isidori versione errorem efficit; & hoc sane ipsum animadversione dignius, gravius, insigniusque est Sardicensis concilii caput. Ut autem ejus notionem, occasionemque probe assequamur, in animum nobis revocemus, necesse est, Sardicense concilium potissimum in S. Athanasii, aliorumque Catholicorum Episcoporum gratiam, quos Ariani oppræsserant, coactum fuisse. Concilii Patres, qui fere omnes Occidentales erant, Catholicis Orientis Episcopis favere volentes, eorum causam, quoad fieri posset, in Occidentem trahere statuerunt; & quia nemo erat, qui melius judicare posset, quandonam Episcoporum causas rursus agi oporteret, quam Episcopus urbis Romæ, S. Petri successor, Osius, ad honorandam S. Apostoli memoriam, proposuit, ut de S. Athanasii, aliorumque Catholicorum Episcoporum, qui, ut is, ab Arianiis opprimebantur, negotio ad Papam Julium scriberetur; qua in re Petrus de Marca (*Lib. 7. de Concord. Sacerdot. & Imper. cap. 8. §. 8.*) animadvertit, Osius S. Petri memoriam honorandam proposuisse, ut Concilii Patres ad suum novo juri, quod inducere volebat, assensum præbendum facilius pertraheret. Osi propositionem alii ad appellationem ad Juliam Papam, Sardicensis concilii tempore regnantem restringunt, contenduntque, hujus Episcopi mentem non eam fuisse, ut novum, & permanens jus institueret. Ad hujus proinde restrictionis imaginem expungendam, Papæ Julii nomen in sua Collectione Isidorus omisit; constat enim hanc Isidori Collectionem eo consilio confectam fuisse, ut Romanæ Sedis potestas amplificaretur. Ut ut res habeat, sententiæ a provinciæ concilio latæ judicium hæud Romanæ urbis

urbis Episcopo defert Sardicenfis canon ; id unum vult, et consuli , ut intelligatur , iterum, necne , sit expendenda causa per hujus concilii judicium finita ; ut proinde , si visum fuerit novo examine opus esse , ad hoc examen ipsi judices nominet ; secus , latum judicium subsistat.

4. Canon : „ Gaudentius Episcopus ait ; si concilio videretur , huic canoni addendum esse, impediri oportere , si Episcopus a provinciae concilio depositus , petensque , ut ipsius causa ad Romanam Sedem deferatur , expolietur , neve alius in ejus locum , antequam Papa super ejusdem causa novae discussioni subdenda pronuntiaverit , ordinetur. “ Hic hujus canonis sensus est , tum ejus , qui antecedit , tum ejus , qui sequitur, ratione habita.

In 5. canone , Osius ita loquitur : „ Cum Episcopus provinciae concilio depositus appellaverit , confugeritque ad Episcopum urbis Romae , hic sane , si rursus negotium examinandum censuerit , ad proximae provinciae Episcopos scribet , ut ejus ipsi judices sint ; quod si Episcopus depositus persuaserit Episcopo Romae , ut presbyterum mittat , qui eum comitetur , id facere poterit , & commissarios mittere , ut ejus auctoritate cum Episcopis judicent ; at si Episcopos ad negotium finiendum satis esse crediderit , quod sua ei sapientia suggeret, id faciet. “

Canon 6. pronuntiat , „ cum omnes provinciae Episcopos electi Episcopi ordinationi adesse necesse sit, si quis per negligentiam desit, metropolitanum debere ad eum hac de re scribere , eundemque expectare. Quod si non venerit , ac ne per litteras quidem excusationes suas exposuerit , ad ordinationem procedendum. “

7. Canon Episcopum institui vetat in parvis urbibus, ubi presbyter sufficit, aut in locis, in quibus Episcopus ab antiquis temporibus nullus fuit, nisi alter loci postulet amplificatio.

* Canon hic consecutio praecedentis est , unumque cum eo conficit in graeco textu , quem Dionysius Exiguus , & Isidorus secuti sunt.

8. Canon de longis, crebrisque Episcoporum ad Aulam itineribus queritur; eumque Osius ita proposuit: „ Importunitas nostra, nostræ assiduitates, nostræque injustæ postulationes existimationem nobis adimunt, qua gaudere deberemus; sunt enim Episcopi, peculiariter Africani, qui ad Aulam pergere non desistunt. Fratris nostri Grati (erat is Carthagini Episcopus, concilio præsens), quem admodum non ignoramus, utilia ad salutem consilia contemnunt. „ Osius prosequitur: „ Negotia, quæ ad Aulam deferunt, nulli utilitati sunt Ecclesiæ. Munera scilicet, dignitatesque sæculares petunt in aliorum gratiam. „ Id decet, honestumque est, ut Episcopi pro viduis, aut spoliatis orphanis intercedant; ad Ecclesiam enim sæpe confugiunt, qui vexationem patiuntur, aut rei ad exilium, aliamve poenam damnati. Mandate ergo, si vobis placet, ut Episcopi, ob has tantum causas, aut tum solum cum ab Imperatore per Litteras acciti fuerint, ad Aulam se conferant. „ Una omnes voce dixerunt; „ Ita volumus; ita mandetur. „

In 9. canone, ita Osius: „ Ut Aulæ adeundæ ansa Episcopis adimatur, satius est eos, qui charitatis negotia habebunt, quæ sollicitent, id facere per diaconum, cujus præsentia minus odiosa erit, quique poterit responsum afferre promptius. „ Ita quidem statutum fuit, additumque „ necesse fore, ut Episcopi cujusque provinciæ tum postulata, tum diaconum ipsum, cui ea demandaverint, ad metropolitanum mittant, qui eidem tribuat commendationis Litteras ad urbium Episcopos missas, in quibus Imperator versabitur. Quod si Episcopus in Aula amicos habet, non impeditur, quin per suum ipse diaconum iis honestum, & æquum aliquod negotium commendet. „

10. Canon ejusmodi est (*): „ Qui Romam venerint, si bi demandatas postulationes ad Romanum Episcopum de-
„ fe-

(*) Hæc canonis postrema pars in græco textu nunc postrema est, Secunda pars ibi non adest.

„ferent, ut expendat, an iustæ, & honestæ sint, tum ve
 „id sibi sumat, ut easdem ad Aulam mittat. “ Plauseru
 ad unum omnes. Episcopus Alipius addidit, causæ aliquid i
 piscopis fore, ut ad Aulam pergerent, siquidem ad vidu
 arum, orphanorum, &c. solatium eo se contulerint; at nu
 lam necessitatem subesse, cur odiosa quædam, & vituper
 bilia, ut consueverant, petitori illuc iter instituunt.

11. Canon a Gaudenio, Naissenfi in Myfia Episcopo pro
 positus depositionis poenam in Episcopos statuit, qui in supe
 rioribus canonibus præscriptas regulas non servaverint.

12. Canon restrictionem continet, quam Osius præceden
 ti canoni apposuit, ut nempe, qui antequam de concilii de
 creto notitiam haberent, ad urbes in publicis viis fitas per
 venissent, hac de re a loci Episcopo certiores fierent, qui
 vero ita monitus esset, suum illinc diaconum mitteret, su
 amque ad diocesim reverteretur.

13. Mandat; ut caufidici, quibusve aliqua administratio,
 aut magnæ divitiæ suppetunt, si Episcopi electi fuerint, spe
 ctentur tamquam neophyti, nec ante consecrentur, quam
 lectoris, diaconi, & presbyteri functiones obierint, diuque
 in horum graduum unoquoque morati fuerint, ut eorum,
 & fides, & boni mores, & firmitas, & suavitas innotescant.

* Hujus canonis ea vis, & ratio est, ut ne quis ad episco
 patum, sine maturo examine, longisque probationibus eve
 hatur, præsertim si, quos evehi libuerit, divitiis affluent,
 aut foro vacent, aut publicis negotiis administrandis addi
 cti sint: quia id genus homines, utpote cæterorum maxi
 me vitiis obnoxii, quæ fere divitias, disputationes, lites,
 tumultosa, & distrahentia negotia consequuntur, sacerdotio,
 & episcopatui minus idonei sunt.

14. Canon. Osius ita: „Interdum Episcopus in aliam
 „diocesim, in aliamve provinciam venit, ibique ad longum
 „tempus, per ambitionem, moratur, quia loci Episcopus
 „fortasse minus docendo est; & peregrinus Episcopus pro con
 „ciope crebro dicere aggreditur, ut eum in contemptum ad
 „ducat, sui que desiderium excitet, atque ad eam se Ecclesi
 „am transferendum curet. Commorationis igitur temporis

modum statuere. . . . Equidem memini, fratres nostros haud ita pridem, in concilio, decrevisse, ut laicus, qui tres dominicos dies, hoc est, hebdomadas tres transegisset, quin ad urbem, in qua degit, coetum accederet, communionem privetur. Si id in laicos decretum est, multo sane satius fuerit, a sua Episcoporum Ecclesia, sine gravi necessitate, diu non abesse. Sententia hæc omnibus probata fuit.

* Concilium, de quo Osius loquitur, Eliberitanum est, cui ipse, ante annos quadraginta sex, interfuerat. In huius enim concilii vicesimo primo canone decretum, de quo is hoc loco, nobis occurrit. Ex hoc decreto ipso, pluries renovato, Theologi, & Canonistæ concludunt, parochialis audiendæ Missæ, quam concilium per *coetus* vocabulum designat, obligationem quoad laicos antiquissimam esse.

In 15. canone, ita Osius: „ sunt Episcopi, quibus in sua diocesi parum bonorum est, & alibi multum, quo pauperibus opitulentur. His est danda venia, ut ibi, per hebdomadas tres, ubi eorum bona sita sunt, ad colligendos fructus, consistant; & ejusmodi quidem Episcopus, ne ei, quin ad Ecclesiam veniat, ulla dominica dies elabatur, officium peragat in proxima Ecclesia, ubi illud presbyter peragere consuevit; verum, ad vanitatis, & ambitionis suspicionem vitandam, haud sæpius urbis Ecclesiam adeat, ubi Episcopus residet. “

* Constat ex hoc canone, eam semper Ecclesie mentem fuisse, ut fideles tum ecclesiastici, tum laici publicis suarum parochiarum officiis, per dies dominicos, interessent, nec satis haberent suis in oratoriis, aut capellis domesticis Missam audire.

16. Vetat, ut Episcopi communionem clericis tribuant, quos a suo Episcopo eadem privatos scierint, aliter apud concilium rationem reddituri.

17. Canon. Hæc Osius: „ Si Episcopus ad indignationem vehementius, quam par est, se abripi finens, in suum presbyterum, suumve diaconum excandescat, eumque excommunicet, excommunicatus ad proximos Episcopos

„ confugere poterit; ab iisque audiri debet. Episcopus, qui
 „ eum damnavit, æquo animo ferat, oportet, negotium a
 „ pluribus examinari; sed, ante examen hoc, eo audaciæ
 „ nemo progredi debet, ut cum damnato communicet. Quod
 „ si coetus in clericis contemptum, quoad proprium Episco-
 „ pum, & arrogantiam detexerit, iidem acriter arguantur;
 „ quemadmodum enim debet Episcopus suis clericis sinceram
 „ charitatem testari, ita clerici, quod in ipsis est, vera eum
 „ observantia prosequi debent. “

18. Statuit, super Januarii Episcopi significatione, ut ne
 quis Episcopus alterius Episcopi clericos sollicitet, eo consi-
 lio, ut eos ipse sua in diocesi ordinet, ob discordiam, quam
 id inter eos parit.

19. Declarat, ex Osi sententia, ordinationem clerici di-
 ceceſis alterius, absque Episcopi, cui clericus subest, con-
 sensu peractam nullam fore, & Episcopum, qui eam pere-
 gerit, puniendum esse.

In 20. „ Cum Aetius Episcopus concilio significasset, plu-
 „ res ex advenis diaconis, presbyterisque, quos Theſſaloni-
 „ cæ domicilium alliciebat, ibidem diu commorari, statu-
 „ itur, ut, quod de Episcopis decretum fuit, quoad diaco-
 „ nos quoque, & presbyteros locum habeat. „

In 21. super Olympii Episcopi significatione, ait Oſius,
 „ iustum videri, ut Episcopus e sua diocesi ob disciplinæ,
 „ Ecclesiæ, Fidei, aut veritatis defensionem expulsus, in ali-
 „ ena permanere possit, quoad in suam restitutus fuerit: quia
 „ magna sane durities esset, eum non recipi, qui persecutio-
 „ ni subest, & quia, e converso, honestatis, & benevolen-
 „ tiæ multum viduo exhiberi necesse est. “

Eiusmodi sunt unus, & viginti Sardicensis concilii ca-
 nones, qui latius scripti fuere. Cum hoc concilium ab O-
 rientis, & Occidentis Imperatoribus duobus convocatum fu-
 erit, ut utriusque Imperii Episcopi Sardicam convenirent,
 convocatione quidem œcumenicum, seu generale fuisse di-
 cendum est; at, quia Orientis Episcopi eidem interesse nolu-
 runt, & Sardica recesserunt, generale esse desiisse, & so-
 lum particulare fuisse, quod ad celebrationem attinet; illud

ita-

que Ecclesia inter particularia tantum concilia retulit. Eiusdem Dionysius Exiguus, in sua collectione, cum Carthagenensi concilio, post generalia locum tribuit. Ejus canones non statim ob Orientalibus adoptati fuerunt; & quamvis ab occidentalibus editi essent, non modo non universim in Occidente recepti, sed ne toti quidem, æque ac concilium, prius eos ediderat, in quibusdam provinciis erant. Id liquet ex eo, quod ad Africam, S. Augustini tempore. Cum enim Cresconius Donatista, & Fortunatus ejusdem factionis Episcopus huic Patri opposuisset Sardicense concilium ad Donatum Carthagenensem scripsisse, quod de falso Sardicæ, seu Philippopolis concilio verum est; S. Augustinus per Epistolam, quam ex eo proferebant, illud Arianorum concilium fuisse respondit, quin unquam diceret, Catholicorum alterum extitisse, cui Gratus, Carthaginis Catholicus Episcopus, interfuerat. At est sane prodigio simile, in ipsa urbe Roma, ubi hujus concilii canones agnoscebantur, & sæpe numero adhibebantur, ignoratum tamen fuisse, eos Sardicenses esse, quandoquidem Romani Pontifices, ut Zosimus, in Apiarii, Africani presbyteri negotio, S. Leo, alique eos proferunt concilii Nicæni nomine: quia in Codice, quo utebantur, statim a continuatione quadam post Nicænos positi fuerant, quin ab iisdem distinguerentur, innuereturque, eos Sardicenses concilii esse, quemadmodum P. Quesnellus ex Romanæ Ecclesiæ Codice demonstravit, quem reperiit, & in sua operum S. Leonis editione publici juris fecit. Sexto tantum ineunte sæculo, cum Dionysius Exiguus (*Tom. 2. pag. 15. & seq.*) Sardicenses canones, ut Sardicenses suo Codici inseruisset, iidem æque atque hic Codex in toto Occidente recepti fuere. Eos vero cum etiam Græci in Trullano Concilio recepissent, universa Ecclesia adoptavit. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.* Beveregius, in *Pandectis Canonum*. Ceillérius in *sacrorum, & ecclesiasticorum Actorum Historia*, *Tom. IV. pag. 665. & seq.* Van-Espen, *Jur. Eccles. univ. Tom. III. pag. 240. & seq.*

Pseudo-concilium Sardicense, seu conciliabulum Philippopolitense, ann. 347.

Eusebiani, cum Sardica effugissent, Philippopoli, Thracia, constitere, suumque ibi conciliabulum, cui Stephanus Antiochenus praefuit, habuere. Suum sane virum in hoc conciliabulo disseminare conati sunt per Epistolam quam veluti Sardicae scriptam in omnes terrarum partes miserunt; hac fictione usi, ut suae fugae ignominiam tegerent, atque ita legitimi Sardicensis concilii auctoritatem delegerent, quemadmodum, aliquot post annis, per suum Nicænum, in Thracia, conciliabulum, magnum Nicænum concilium delere studuerunt. Nonnulli perperam Arianorum conciliabula duo, hoc ipso anno 347. unum in ipsa urbe Sardica, alterum Philippopoli posuerunt: alii Philippopolitanum concilium hoc cum vero Sardicensi concilio confuderunt, & hoc ipsum partim catholicum, partim haeticum fuisse dixerunt. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I. (*)*

Concilium Mediolanense, ann. 347.

Habuit fuit concilium hoc contra Photinum, Sirmiensem Episcopum, qui Sabellii, & Pauli Samosatani errores ab inferis excitaverat. Personarum in Deo Trinitatem negabat, unam tantum, & singularem Personam admittens, Patrem scilicet, cui suum quidem verbum, seu sua Ratio aeterna erat, prorsus ut nobis est, sine distincta, & personali substantia; ut, eo proinde docente, Filium Deus non haberet, & purus homo, qui suum a Maria initium sumpsit, Christus esset; negabat itidem personaliter Spiritum Sanctum subsistere. Mediolanense concilium Photinum haeticum declaravit, & ab Ecclesiae communione rescidit. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.*

Concilium Carthaginense, an. 348. seu 349.

Concilium hoc est totius Africae generale concilium; adeoque

(*) *Mansi Sardicensia concilia duo ad an. 344. refert; at eum refellit P. Mamachius.*

deoque in vulgaribus , quæ elaboratæ fuerunt ; ejus editionibus , per errorem *provinciale* nuncupatur. Ei primus inter Carthaginensis locus tribuitur , non quod antea , Carthaginæ , non alia plura , sub S. Cypriano potissimum , habita fuerint , sed quod omnium maxime , quæ ibidem habita sunt , quorumque canones ad nos pervenerunt , vetus hoc , ortho-
xum , approbatumque concilium est. Antiquissimum etiam est eorum omnium , quorum canones ad Africanæ Ecclesiæ canonum codicem conficiendum contulerint. Habitum est Papæ Julii I. tempore , ut titulus indicat , cum Donatistarum cum Catholica Ecclesia redintegratio , quam Imperator Constans curaverat , recens omnino esset , anno scilicet 348. vel , ut serius , 349. Ei Gratus , Carthaginensis Episcopus , præfuit , in eademque quatuordecim editi canones.

1. In Trinitatis Fide baptizatos rebaptizari prohibet.

2. Martyrum dignitatem profanari vetat , iis ut ejusmodi honorandis , qui se per furorem , & vesaniam præcipites dederant , aliave ratione interemerant , quibusque Ecclesia non nisi miseratione quadam , sepulturam concedit , ac , potiore jure , qui se per desperationem , aut malitiam occidunt.

* Canon hic Donatistas impetit , qui se , vel ipsi voluntarie necabant , vel ab iis necandos curabant , ut , apud suæ sectæ socios , sibi martyrii honores , & gloriam conquirerent. Contra hunc abusum populos nuper redintegratos muniri oportebat.

3. & 4. Interdictiones renovant , quibus per tot jam concilia Clerici cum foeminis habitare vetiti fuerant , easque ad utriusque sexus personas protendunt , quæ continentiam amplexæ sunt , in viduitate ipsa ; ita scilicet , ut ne cum extraneis personis habitent , ac ne eas quidem invisant. Hujus sanctionis ratio , quam concilii Patres asserunt , ea est , quod omnis , inquiunt , peccati occasio fugienda est , omnis adimenda suspicio , & impedienda offendicula , quibus diaboli vafrities utitur , ut simplices animas capiat . quæ ipsæ sibi haud satis cavent , prospiciuntque , charitatis , & amoris erga proximum obtenta causa.

5. „Episcopus Privatus significat, haud dandam esse
 „Episcopo veniam, ut clericum alterius Episcopi, hoc in
 „non annuente, suscipiat, aut etiam alterius dioecesis
 „cum ordinet, quin ejus Episcopus assensum præbeat.
 Episcopus Gratus respondit, hanc veram servandæ pacis
 tionem esse, ac se quidem meminisse sanctionem huic ge-
 nam in Sardicensi concilio, cui interfuerat, editam fuisse.

6. Rei domesticæ curam, & sæcularium negotiorum ad-
 ministrationem sibi imponere clericos vetat, e Sancti Pa-
 regula, qui, „eum, ait, qui Dei servitio nomen dat, non de-
 „bere se negotiis sæcularibus implicare. „

In 7. canone, cum alterius dioecesis populo, sine proprii
 Episcopi Litteris communicandi prohibitio producitur ad la-
 cos, ad impediendas eorum technas, qui unius comuni-
 onem fugientes ad alterius communionem per deceptionem
 recipiebantur.

Per 8. prohibetur, ne ordinibus initientur administri,
 procuratores, vel etiam tutores, suam ipsi tutelam per se
 obeuntes; quoad confecta negotia, & rationes redditæ fue-
 rint, ne quid dedecoris, si citius ordinati fuerint, Ecclesia
 subeat.

9. Vetat, ne laici sibi receptores, aut ratiocinatores cle-
 ricos statuunt.

10. Vetat Episcopis, ne quid eorum unus in alterum
 aggrediatur.

11. Clericorum, qui suis superioribus subesse, & obsequi
 renunt, arrogantiam, fastumque reprimi jubet; at, ad eos
 judicandos, certum Episcoporum numerum statutum vult;
 ut scilicet diaconum quidem Episcopi tres, presbyterum au-
 tem sex, Episcopum denique duodecim judicent.

12. Antigonus, Medaurensis Episcopus de alio Epi-
 scopo, cui nomen Optantio, conquestum refert. Suas in-
 ter se dioeceses, communi consensu, partiti fuerant, ejusque
 conventionis extabant acta, utriusque manu firmata; ni-
 hilominus Optantius Antigoni populum visitare, & ad se
 trahere non desistebat. Mandat concilium, ut conventio
 subsistat, serveturque.

13. Interdictionem renovat, qua clerici vetabantur for-
ni dare, quippe quod peccatum esset in laicis ipsis dama-
ndum, Prophetisque, & Evangelio contrarium.

14. Hæc decreta servari jubet, laicis quidem excommu-
icationis, clericis vero depositionis indicta poena. *Reg.*
Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.

Concilium Hierosolymitanum, ann. 349.

S. Athanasius, cum ann. 349. Alexandriam redeundi fa-
cultatem obtinuisset, & Hierosolymam pervenisset, Maximo
ejus urbis Episcopo persuasit, ut ibidem concilium coge-
ret; quod ille perfecit. Athanasio ecclesiasticam commu-
nionem, simulque pristinam dignitatem concilium reddidit,
& ad populum Alexandrinum, atque ad Syriæ, & Ægypti
Episcopos scripsit, ut eos de re tota certiores faceret. (So-
crates, *lib. 2. cap. 19.* Sozomenus, *lib. 3. cap. 22.*)

Concilium Alexandrinum, ann. 349. seu 350.

Concilium hoc a S. Athanasio, postquam Alexandriam
pervenerat, habitum fuit. In eo Patres doctrinam, quæ pri-
mum Sardicæ, tum Hierosolymis statuta fuerat, confirmarunt.
(Socrates, *lib. 2. cap. 26.*)

Concilium Mediolanense, ann. 349.

Contra Photinum, qui jam Mediolani damnatus fuerat,
sed qui tamen haud se subdiderat, hoc concilium celebratum
fuit; & quidem frequens, utpote e plurium Occidentis pro-
vinciarum Episcopis, & Romanæ Ecclesiæ deputatis confla-
tum. In eo Vrsacius, & Valens, S. Athanasii hostes acer-
rimi, palinodiam cecinerunt, & libellum, in quo dicebant
Anathema Ario, ejusque sectatoribus, obtulerunt. Præci-
puum porro negotium, quo proposita Photini depositio erat,
Constantis Imperatoris mors interrupit. S. quidem Hilarius
concilium hoc Mediolani habitum fuisse non dicit; at id in
dubium revocari non potest, cum huic rei fidem expressis
verbis faciat Epistola ad Constantium missa, Orthodoxorum

nomine, qui in Ariminensi concilio versabantur. *Tom. Concil, Lab. pag. 797. (*)*.

Concilium Sirmienſe, ann. 350. & 351.

Utriusque concilii ſcopus unus, & unicus Photinus fui Depoſitionem in primo ob populi reclamationem evitavit at deſiſtus in altero, expulſus deinde, & in exilium actus ab Imperatore fuit. Prioris concilii, ann. 350. habitū Patres qui Orientales erant, quam ad Occidentis Epiſcopos ſcripſerunt, Epiſtolam inchoarunt per Fidei Formulam de induſtria contextam ad fallendum, quæque blandis. & ſubdolis verbis additum hæreſeos venenum celabat. Hæc nimirum prima Sirmienſis Formula nuncupatur. *Lab. Tom. II. Hard. Tom. I. Ceillarius, in ſacrorum, & Eccleſiaſticorum Auctorum Hiſtoria, Tom. IV. pag. 715. & ſeq. (**)*

Concilium Romanum, ann. 352.

Habitu fuit concilium hoc ſub initium pontificatus Papæ Liberii, Litterarum occaſione, quas ad eum Euſebiani contra S. Athanaſium miſerunt. Alias quoque ſummus Pontifex, eodem tempore, Litteras ab Ægypti Epiſcopis octuaginta in ſancti Præſulis favorem ſcriptas accepit. Singulas legit Liberius, primo quidem ſua coram Eccleſia, deinde vero in hoc Epiſcoporum Italiæ concilio, quod Sanctum Athanaſium innocentem iudicavit. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II.*

Concilium Mediolanenſe, ann. 355.

Coactum fuit concilium hoc Liberii Papæ rogatu, & Conſtantii Imperatoris juffu. In eo Orientis quidem pauciſſimi, & Occidentis trecenti, & amplius Epiſcopi adfuerunt; adſtitere tamquam Papæ legati, Lucifer, Pancratiſ, & Hilarius. Ariani, tametſi pauciores numero, quam Catholici, in hoc concilio dominati ſunt ob Conſtantii Imperatoris auctoritatem, qui adfuit ipſe, quique Epiſcopos adigere voluit, ut

(*) Sunt inter Auctores, qui ann. 347. ſunt etiam, qui 346. collocent concilium hoc.

(**) P. Manſius hoc concilium ad ann. 358. refert.

Edicto, in Epistolæ modum, Arianae hæreses venenosum, eodemque tempore, S. Athanasii damnationi subiberent. Episcoporum plerique, prava Arianorum confessionem non affecuti, eorum se dolis decipi passi sunt; qui vero Athanasii damnationi subscribere noluerunt, Constantii assensu, exilio mulctati fuere. Finem hunc habuit Mediolanense concilium, quod sane non minus, quam Ephesinum, atrocissimi nominis dignum est. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. I. Hard. Tom. I.* Balutius.

Concilium Biterrense, ann. 356.

Celebratum fuit concilium hoc, Constantii Imperatoris assensu, Saturnino, Arelatensi Episcopo sollicitante, qui, tamquam Ariannus, apud Constantium existimatione pollebat. Eo S. Hilarius una cum Catholicorum Episcoporum nonnullis se contulit; at Ariani in concilio primas egerunt; & cum hi quidem falsam eorum, quæ in coetu contigerant, narrationem ad Constantium misissent, Princeps hic S. Hilarium in Phrygiam, cum Phodanio, Tolosano Episcopo, relegavit. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.*

Concilium Sirmienense, ann. 357.

Cum Constantius Sirmii versaretur, eam sibi occasionem Ariani oblatam censuerunt, ut ibidem concilium cogerent. Qui concilio adfuerunt Episcopi, ex Occidente venerant; at nobis Historia solum servavit eorum nomina, qui coetus antesignani fuere; sunt autem Ursacius Singidonis, Valens Mursæ, Germinius Sirmii, & Potamius Olysiptonis in Lusitania. Huic postremo tribuitur potissimum Fidei Formula ibidem edita, quæ earum secunda est, quæ in hac urbe Sirmio confectæ sunt; quemque S. Hilarius, qui eam autographa lingua ad nos transmisit, (*Lib. de Synodic. pag. 1156.*) blasphemiae, & perfidiae titulo notat. In ea dici prohibetur Filium consubstantialem esse, ut significetur ejus aliam, quam Patris substantiam esse, eundemve, creatarum rerum instar, e nihilo eductum fuisse. Formula hæc in Galliis damnata fuit, & ab Anomæis in Antiocheno concilio, ann. 358. recepta. Id nominis tributum fuit Eudoxii, Antiocheni Episcopo.

scopi affecit, a graeco vocabulo Ἀνόμοιος, quod *diffinitus* significat.

Concilium Ancyranum, ann. 358.

Concilium hoc e duodecim tantum Episcopis semiariani quorum signifer Basilus Ancyranus erat, conflatum fuit. Basilus damnarunt Anomæos, scripseruntque ad suarum partium Episcopos Epistolam, quæ nobis adhuc superest. Novam etiam Fidei expositionem, conclusam anathematismis octo decim, edidit, in qua Filium Patri in substantia similem esse statuentes, negant esse ejusdem substantiæ, & *consubstantialis* vocabulum damnant; quod in causa fuit, ut *semi-Arianorum*, seu *demi-Arianorum* nomen iis tribueretur. Huic Fidei confessioni Liberius, Constantino mandante, subscripsit.

Concilium Sirmienfe, ann. 359.

Valens, & qui ab eo erant, Anomæi scilicet, auctores fuere tertiæ expositionis, seu confessionis Fidei, quam, mese Majo ann. 359. in hoc concilio contexuerunt. Ea rejiciebat *substantiæ* nomen, vetabatque, ne ulla ejus mentio deinceps fieret, cum haberetur de Deo sermo, ea obducta causa, quod ea vox in sacris Litteris non extaret; dicebat ergo Filium in rebus omnibus Patri similem. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.*

Concilium Ariminense, ann. 359.

Ab imperatore Constantio, contra Anomæos, coactum fuit concilium hoc. In eo complurium Occidentis, Illyriæ, Italiæ, Africæ, Hispaniæ, Galliarum, & Angliæ provinciarum quadringenti, & amplius Episcopi adfuerunt. *Restitutus*, Carthaginis Episcopus, ei præfuisse credi potest, quippe qui cæterorum primus in actis, qui nobis remanent, nominatur; interfuerunt Ariani numero circiter octuaginta. Arii doctrinam concilium rursus damnavit, in sola Fidei professione, quam Nicænum concilium ediderat, reliquis omnibus rejectis, constitit, & decem, contra Arii, Photini, & Sabellii errores, anathemata pronuntiavit; tum ad Imperatorem Episcopos decem, qui eum de re tota certiores facerent,

et deputavit. Horum præcipuus erat Reſtitutus Carthagenſis. Hi deputati, cum eos Ariani Nicen, ſeu Niciam, & Nicæam, Thraciæ parvam urbem traxiſſent, eo imbecitatis devenere, ut Fidei formulæ ibidem ſubſcriberent, & poſtremæ Sirmiænſi, quæ Armini rejecta fuerat, admodum ſimilis erat, eademque præterea pejor, prout ſolum aſſeret Filium Patri ſimilem eſſe ſecundum Scripturas, quin adleret in rebus omnibus, ſeu quoad omnia. Hæc ipſa ſubſtantia vocabulum absolute rejicit, omnibusque tam antiquis, quam novis hæreſibus, huic ſcripto contrariis anathema dicitur, videlicet, Catholicam doctrinam damnare videtur. Venit id Formularis nomine, quod *Nicæanum*, ſeu *Ariminenſe*, quia ibidem receptum fuit, nuncupatur; id ipſam eſt, quod, deinde, ut ubique ſignaretur, opera data fuit, quodque S. Hieronymum impulit, ut diceret univerſum terrarum orbem Ariantum evaſiſſe: quæ tamen locutio non eſt ad litteram accipienda, tum quia Epifcopi, qui Nicænae Fidei addicti perſiſterant, multo plures erant, quam qui eam deſerviriſſe videbantur, tum vero quia Formula, Arimini ſubſcripta, ſolam ſpecie tenus, Ariana erat. Hujus Concilii Patres, a nonnullis locutionibus, pro pacis bona, aſſiſtentes ſibi videbantur Catholicum ſenſum in tuto poſuiſſe. Formulæ hoc latino ſermone, ab origine, editum creditur; quod apparet ex varia ratione, qua apud Theodoretum, & apud S. Athanaſium aſſertur. Illud Ariminenſes Patres, perinde atque eorum deputati, ſignarunt, firmaruntque. *Ibid.* & Balutius, in nova Colleſſ. Fleurius, *Hiſt. Eccl. Tom. III. pag. 513.* Ceillarius, *Hiſt. Auſt. ſacrorum, & Eccl. Tom. IV. p. 519. & ſeq.*

Concilium Seleucienſe, ann. 359.

Concilium hoc, Conſtantii Imperatoris juſſu, coactum fuit. Ei 27. Septembris dies ann. 359. initium dedit. Conſtabat illud Epifcopis centum quinquaginta, ſeu centum ſexaginta, ſectis in partes tres, ſcilicet Anomæis aliis, aliis ſemi-Arianis, denique Orthodoxis aliis, qui nempe a *Conſubſtantiali* ſtabant, nec plures erant, quam quindecim circiter, fere omnes Ægyptii, quibus S. Hilarius Pictaviænſis, e Phrygia veni-

veniens, ubi tum quidem exul erat, se comitem addidi Anomæi, seu Acaciani, ita dicti ab Acacio, Cæsare, in Palestina, Episcopo eorundem signifero, in hoc concilio damnati fuere. *Ibid.*

Concilium Constantinopolitanum, ann. 360.

Concilium hoc ab Acacianis, & Arianis, contra Semi-Arianos, & Catholicos habitum fuit; in eoque confirmata Fidei Formula, quæ Arimini recepta fuerat, cum clausula quam Arianæ Nicææ, seu Nicææ in Thracia, ann. 359. addiderant, quæque *substantiæ* vocabulum rejiciebat. Concilium Formulam hanc ab omnibus Episcopis signatam voluit, & in omnes Imperii provincias miserunt cum Imperatoris mandato, ut in exilium pellerentur, quicumque ei subscribere recusassent. Episcoporum plerique, seu metu adacti, seu rebus suis consulendi studio permoti, seu in errorem tracti subscripserunt; admodum pauci, tum in Oriente, tum in Occidente, calamitatem hanc evitarunt. Inter hos posteriores, Papa Liberius, Vincentius Capuensis, Gregorius Eliberitanus, &c. recensentur. Actum deinde concilium deposuit, & ex Ecclesia expulit; deposuit præterea plures Episcopos, tam Semi-Arianos, quam Catholicos, itemque eos, qui Melitinensis, in Armenia minore, concilii, quod aliquanto ante Constantinopolitanum, ut videtur, habitum fuerat, decreta violaverant. Ad hæc decreta quod attinet, nihil in comperto est. *Ibid.* & Balutius, in *nova Collectione*; Ceilleries, *Hist. Aust. sacrorum, & Eccl. Tom. V. p. 556. & seq.*

Concilium Pariense, ann. 360. aut 361.

Cum S. Hilarius, Pictaviensis Episcopus, in Gallias redisset, ibidem concilia plura ad Nicænam Fidem restituendam, & Ariminensem perfidiam damnandam celebranda curavit; e quibus tamen omnibus illud unum, quod ann. 360. aut 361. Parisiis habitum est, innotescit. Hujus nobis superest synodica Epistola, quæ videtur esse ad Epistolam responsio, quam Orientis Episcopi, in Constantinopolitano concilio per Anomæorum factionem depositi ad S. Hilarium scripserant, ut ei technas significarent, quibus iidem hæretici utebantur,

ut,

at, occasione vocabuli *substantiæ*, Orientem ab Occidente dividerent. (*Ibid.*)

Concilium Antiochenum, ann. 360. seu 361.

Cum imperator Constantius Antiochiæ versaretur, ann. 360. seu potius 361. ut refert Theodoretus, (*Lib. 2. cap. 27.*) ibidem concilium coegit, eo consilio, ut æque Consubstantialitatem, & Substantiæ diversitatem in eo damandas curaret; at, cum Episcopi congregati eidem significassent, imprimis Antiochenæ Ecclesiæ pastorem dari oportere, suffragia ad unum omnia in S. Meletii favorem conspirarunt, qui ex urbe Beræa, ubi tunc erat, Antiochiam statim se contulit, ut Imperatori pareret. Eum Ariani, cujus fidei firmitatem acerbè ferebant, Sabellianismi insimularunt, perfecēruntque, ut Antiochia, cujus sedem ante dies triginta conscenderat, pelleretur. Eodem anno Acaciani iterum Antiochiam convenientes, ibidem novum Formulare ediderunt, in quo Filium aiebant omnino Patri dissimilem esse, addentes etiam, cum Ario, & Aetio, eum de nihilo natum esse. Formulare hoc, cæterorum maxime impietatem olens, ad nos non pervenit. *Ibid.*

Concilium Alexandrinum, ann. 362.

Concilium hoc, post Constantii Imperatoris mortem, S. Athanasio, & S. Eusebio Vercellensi operam dantibus, coactum fuit. Huic Episcopi tantum unus, & viginti, sed omnes fidei puritate, & vitæ sanctitate commendabiles, iidemque e Confessorum numero interfuerunt; qui decretum edidit, quod mandabat, ut hæreticis venia concederetur, qui errorem abjicerent, quin iis tamen locus inter clericos tribueretur; at qui solum violentiæ cesserant, ad tempus cum Arianis communicantes, quin eorum impietatem assererent, quique Nicænam Fidem profiterentur, suum in Ecclesia gradum servarent. Nemini non probatum fuit decretum hoc, uno excepto Lucifero Calaritano, qui in schisma prolapsus est. Decidit etiam concilium, Spiritui Sancto, eandem ac Patri, & Filio substantiam, eandemque divinitatem inesse. Tum in concilio, super significatione verborum *substantiæ*,
&

& *hypostasis*, discussa quaestio; quia voci *hypostasis* aliam Graeci, aliam Latini notionem tribuebant. Graeci, qui per *hypostasin*, ut nos hoc sane tempore, nihil aliud, quam personam intelligebant, tres Hypostasas, seu, Personas in Trinitate agnoscebant, ne in Sabellii haeresin inciderent, qui Deum in hypostasi unum esse dicebat. Latini, contra, qui *hypostasis* & *substantia* vocabula, tamquam unum, idemque significarent, promiscue sumebant, haud dici posse censebant tres hypostasas in Deo esse, quin in Arii impietatem incideretur. Utrique tandem, cum mentem suam explicuissent, aliquando aliorum mutuo sententiam probe affecti essent, conspirarunt & conjunctis opinionibus, animisque, Arium, Sabellium, Paulum Samosatenum, Valentinum, Basilidem, & Manetrum anathemate perculerunt. Egit praeterea concilium de Incarnationis mysterio, damnavitque Apollinaris, Laodicensi Episcopi haeresin, qui in Christo Domino Filios duos esse garriebat, unum Dei Filium, Virginis alterum. Nobis suppetit, inter S. Athanasii Opera, (*Epist. ad Antiochen. p. 771.*) hujus concilii synodica Epistola; nec dubitatur, quin eam ipse, omnium nomine, scripserit. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I. & Balutius in nova collect.*

Concilium Constantinopolitanum, ann. 362.

P. Harduinus, (*Tom. I.*) post Chronicon Alexandrinum, Macedonium, Constantinopolitanum Episcopum, ait, ob suos super Spiritu Sancto errores, in hoc concilio depositum fuisse. Dictitabat Macedonius, Spiritum Sanctum non esse Deum, sed Dei ministrum, servum, famulumque, Angelis similem, & puram, putamque creaturam esse. Coegere Macedoniani concilia plura, ut se tuerentur, unumque, inter alia, Izelii in Ponto, in quo S. Basilii Eustathium Sebastenum refert, novam Fidem didicisse; & alterum Antiochiae, in quo Aetius a sententia absolutus fuit, quae olim in eum lata fuerat. Ceillerius, in *Histor. Aust. sacrar. & Ecclesiast. Tom. V. pag. 596.*

Concilium Alexandrinum, ann. 363.

S. Athanasius, a Joviano imperatore Ecclesiæ suæ reddi-
ci, coegit concilium hoc, quod ex Ægypti, Thebaidis, &
byzæ Episcopis inter cæteros pietate, & doctrina specta-
bilibus conflatum fuit. Epistolam, eorum omnium nomi-
ni, ad Jovianum scripsit, in qua, postquam ejus pias quoad
atholicam Fidem dispositiones laudavit, & Deo gratias
agit, qui ei tam sancta desideria inspirasset, nihil se melius,
quod ei proponeret, quam Nicænam Fidem, comperisse pro-
mutuat. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.*

Concilium Antiochenum, ann. 363.

S. Meletius, Episcopus Antiochenus, huic concilio præ-
fuit, cui alii numero viginti sex Episcopi interfuerunt. In
eo Acacius Cæsareæ in Palæstina, Nicænam Fidem amplexus
est. Hujus concilii synodica Epistola, ad Jovianum impe-
ratorem missa, nihilque præterea, nobis superest. *Ibidem.*

*Concilium Laodiceæ, in Phrygia, Laodicense, seu
Laodicense, ann. 364.*

Magni in antiquitate nominis est concilium hoc, ejusque
canonibus multum semper auctoritatis fuit. Habitum est
Laodiceæ, quæ Phrygiæ, minoris Asiæ provinciæ, metro-
polis erat. Ad hoc concilium quod attinet, nec de Præside,
nec de Episcoporum numero, nec de celebrationis tempo-
re constat. Illud Baronius, & Binius an. 314. ante Nicæ-
num concilium primum, alii sub Papa Liberio, qui non ni-
si an. 352. Ecclesiam regere cœpit, alii an. 360. alii an. 370.
habitum putant: at an. 364. celebratum fuisse communis
sententia est; atque hunc quidem annum Justellus, in Ec-
clesiæ universæ Codice, ad hujus concilii marginem posu-
it. Hujus concilii nobis suppetunt canones sexaginta; quod
à Dionysius Exiguus solum quinquaginta novem enumerat,
id propterea factum: quia postremum omittit, qui canoni-
corum Librorum Catalogum continet.

Primus canon ad Communionem, sed per indulgentiam,
& post breve aliquod pœnitentiæ tempus, in jejuniis, &
Richard Concil. Tom. I. T pre-

precibus positum, eos suscipit, qui secundas nuptias, libere, & legitime contraxerunt, quin clandestinum matrimonium inirent; hoc est, ut explicant Balsamon, Zonaras, Aristenius, quin pravam ullum inter eos, antequam matrimonio jungerentur, occultum commercium extiterit: quoniam niam, in hac facti specie, eos præterea, tamquam concubinos, puniri necesse fuisset.

* Justellus, post Jacobum Leschafferium, in Opusculo, quo ann. 1601. Parisiis impressum fuit, hoc titulo, *Observation de la Bigamie*, contendit, canonem hunc, perinde ac Nicænum octavum, Ancyranum decimum nonum, & octavum Neocæsareensem intelligendos esse de bigamiæ peculiari specie, parum nota, secundum quam vir conjugem repudiabat, eaque vivente, aliam ducebat. Hæc bigamiæ species, inquit auctores hi, quamvis Ecclesiæ legibus improbat, permixta tamen Imperatorum legibus erat; de hac quidem bigamiæ specie, eorum iudicio, memorati canones accipi debent. At fundamento caret opinio hæc; agitur enim, in his canonibus de secundis nuptiis legitimis, ab Ecclesia approbatis, & secundum ecclesiasticas regulas iutis, & præterea tamquam adulterum, per longam, & asperam poenitentiam, eum puniebat Ecclesia, qui conjugem repudiabat, & hac in vivis agente, cum altera conjugium inibat. Vide Guillelmum Beveregium, in suis super hoc canone Adnotationibus.

2. Canon recipit pariter ad Communionem, Dei misericordia spectata, peccatores, qui in prece, & in poenitentiae exercitationibus perseverarunt, & perfectam resipiscentiam exhibuerunt; iis tamen ad agendam poenitentiam tempus, quod culpæ respondeat, antea præscribi vult.

* Albaspinæus, in suis ad hunc canonem Adnotationibus, dubitatum fuisse monet, concedenda, necne, esset iis poenitentia, qui plurium criminum rei erant, quandoquidem triginta annorum poenitentia, tum quidem, ei, qui unum, & unicum perpetraverat, imponebatur. Patres nihilominus opinati sunt, oportere, divinæ misericordiæ ratione habita, peccatores ad poenitentiam suscipi, qui non sine humili suorum

in criminum confessione eandem exposcerent. Idem autem animadvertit per verba hæc: *in oratione confessionis*, in canone adhibita, intelligi debere non *sacramentalem confessionem*, sed *generalem*, quam peccatores edebant, criminum confessionem, ad Fidelium pedes se prosternentes, ut ad poenitentiam admitterentur; & per vocem *communio*, æque non *charisticam Communionem* intelligi oportere, sed *Fidelium Communionem*, cum iis Communionem scilicet, quæ dabatur excommunicatis concessa, statim atque ad poenitentiam admissi erant.

3. Neophytos, seu novos baptizatos ad sacerdotium promoveri vetat.

4 (*) Ordinationes prohibet coram Audientibus, seu Auditoribus, iis nempe, qui in Ecclesiis ad institutiones tantum, non autem ad preces admittebantur.

5. Clericos vetat foenori dare, præsertim vero fortis dimidium, ultra ipsam sortem sumere.

6. Hæreticis pertinacibus eam veniam dari non vult, ut in Ecclesiam ingrediantur.

7. Novatianos, seu Quartadecimanos potissimum spectat, qui resipiscunt; statuit ergo, ut non ante suscipiantur, quam in omnes generatim hæreses, & singillatim in suam anathema pronuntiaverint: tum vero, qui *Fideles* ab iis nominantur, percepto Fidei Symbolo, sanctique Chrismatis unctione suscepta, sanctorum Mysteriorum participes fiant. Photinianorum nomen, in hoc canone, Novatianorum nomini additum reperitur in aliquibus exemplaribus græcis, in Dionysii Exigui Versione, apud Balsamonem, Zonaram, & Aristenium, & in veteri Romanæ Ecclesiæ Codice Vendelstiniensi, ann. 1609. Parisiis impresso; at nulla Photinianorum mentio in eo Codice, qui in eadem urbe, ann. 1675. inter S. Leonis Opera typis editus est, nulla in Isidori Versione, nulla in manuscripta Bibliothecæ S. Germani Pratenfis veteri Collectione, cui anni amplius mille tribuuntur. Et sane videtur parum credibile, Laodiceños Patres mandasse, ut Photinia-

(*) Canon hic, qui apud Latinos est quartus, apud Græcos quintus est.

tiniani, qui eosdem super Trinitate errores docebant, quos Paulianistæ, quique proinde, ut hi, baptizari debebant, antequam in Ecclesiam reciperentur, mandasse, inquam, ut per solam sancti Chrismatis unctionem in eandem susciperentur.

8. Rejicit Cataphrygum, seu Montanistarum Baptismum, & quamvis in Clericorum gradu sint, vel, inter eos, *maximorum* titulo gaudeant, sedulo tamen eos edoceri, baptizarique ab Ecclesiæ presbyteris, & Episcopis vult.

* Spiritus Sancti Divinitatem Montanistæ non agnoscebant, & quod inde consequitur, Sanctæ Trinitatis nomine non baptizabant; eos proinde concilium rursus baptizari vult. Qui porro ab his hæreticis *maximi* prædicabantur, erant, teste Zonara, qui apud eos peculiari quadam scientiæ laude præstabant, ac veluti primum inter sectæ Doctores locum tenebant. Putant alii *maximos*, inter Montanistas, Patriarchas fuisse; habebant enim Patriarchas, quos tamquam fuscæ hierarchiæ primos spectabant, & Cenones, qui secundas agebant: Episcopi non nisi tertium locum apud eos occupabant.

9. Vetat, ne fideles ad cœmeteria, vel ad ecclesias hæreticorum se conferant, ibidem cum iis oraturi, pristinamque valetudinem ab eorundem jactatis martyribus petitori: eosque, qui id egerint, communione privari, ac non nisi peracta pœnitentia, recipi jubet.

* Probat canon hic, i. jam inde a primis Ecclesiæ sæculis, peculiaria quædam loca extitisse, christianorum sepulturæ addicta, quæ *cœmeteria* nuncupabantur; 2. Ecclesias, seu sacella, ad Martyrum memoriam, in eorundem sepulturæ locis extrui consuevisse; 3. fuisse etiam in more positum, ut hi Martyres honorarentur, & invocarentur, siquidem fideles ad eorum Ecclesias pergebant, ut ipsos invocarent, & per eorundem patrocinium pristinam valetudinem obtinerent.

10. Prohibet, ne fideles, indiscriminatim, cum hæreticis suos matrimonio filios jungant. Ergo, in quibusdam casibus, ejusmodi matrimonia iniri licebat; ac tricesimus pri-
mus

is canon expressis verbis id fieri patitur, cum contrahentes promittebant se inter Catholicos nomen daturus.

11. Vetat, in Ecclesia foeminas statui, quæ *presbyteræ*, niores, seu *præsidentes* appellabantur; est hæc hujus canonis notio, ex græco textu, quem Zonaras, & Balsamon interpretantur. In eo scilicet interdicitur, ne qua foeminis residentia, vel auctoritas in Ecclesiasticis fidelium coetibus sit. Quamobrem ab hujus canonis, græci textus, sensu recesserunt Gratianus, & Isidorus, eum ita explicantes, ut Sacerdotissas in Ecclesia ordinari prohibuerit: *Quod non oporteat eas, quæ dicuntur presbyteræ, seu præsidentes, in Ecclesiis ordinari.* S. Epiphanius (*Hæres.* 79. n. 4.) diaconissarum gradum inter eos maximum fuisse testatur, ad quos in Ecclesia foeminæ evectæ fuere; nunquam in ea sacerdotissas extitisse, & omnino foeminas in sacerdotii partem venire non posse.

12. Mandat, ut per metropolitani, ejusque comprovincialium judicium, Episcopi, post longas eorum fidei, & morum probationes, instituantur.

13. Eos, qui ad sacerdotium promovendi sunt, tumultuose a populo eligi non vult.

* Isidorus, & Gratianus, quos Ceillarius, alique sequuntur, per hunc canonem ab eorum electionibus, qui ad sacerdotium promoveri debent, omnino populum excludi contendunt; at græca vox, quæ latinæ per *turbis* reddita est, proprie *tumultum* significat, innuitque concilii Patres solum prohibere, ne tumultuosarum populi electionum, quæ seditionem quamdam præferunt, ratio habeatur, quin eidem suffragii jus adimant, quod ei subsequitis etiam temporibus fuisse constat ex S. Gregorio Nazianzeno, (*Epist. ad Casariens.*) ex concilio Chalcedonensi, Act. XI. & ex Justiniani Novellis, 123. c. 1. & 137. c. 2.

14. Usus abolet mittendi, in Paschatis Festo, sanctam Eucharistiam ad alias paroccias, instar Eulogiæ, panis benedicti scilicet, qui in communionis signum mittebatur.

15. Ad cantores tantum, in Ecclesiæ Canone, seu Catalogo inscriptos pertinere vult ambonem, seu pulpitem con-

scendere, ibique e Libro canere. Hic hujus canonis sensus est, qui proinde non vetat, populum in Ecclesia concinere quandoquidem certum est, penes Græcos, id moris obtinuisse, ut populus ibidem caneret, quod probant S. Basilii *Epist. ad Neocæsarienses*, & S. Joannes Chrysostomus, *Homilia* 1. super iis Isaiaë verbis: *Vidi Dominum*.

16. Evangelium, cum Scripturis cæteris, die sabbati legi jubet.

* Sabbatum Græci, æque ac dominicam diem, quoad divinum Officium, non item quoad cessationem ab operibus secularibus, celebrant; ob hanc causam concilium mandat, die sabbati, perinde ac dominico, Evangelium legatur. Trahit hiuc originem præsentis temporis disciplina, ex qua Evangelium dominicis, & quibusdam majoribus diebus festis, non autem ferialibus, aut minoris momenti festis diebus ad divinum Officium legitur.

17. Plures continuos psalmos recitari vetat, & inter unumquemque psalmum lectionem recitari vult.

18. Anticipari vetat statum tempus ad officium dicendum, quod jejunii diebus recitari consuevit; ita scilicet, ut illud ad horam nonam tantum, vel ad Vesperas finiatur, pro jejuniis discrimine, quorum alia in horam nonam, alia in Vesperas definebant.

19. Mandat, ut post Episcopi sermonem, separatim catechumenorum preces edantur; his egressis, edantur, quæ penitentium sunt; denique, cum hi quoque recesserint, ex peragantur, quæ ad fideles spectant, & hæc quidem vicibus tribus, ita nimirum, ut in silentio primum oretur, secundæ vero, & tertiæ preces elata voce pronuntientur, ac deinde pax tribuatur; hanc autem a presbyteris Episcopo tributam laici sibi invicem conferant: tum consummetur oblatio, iisque tantum ad altare, communicandi gratia, liceat accedere, qui e clero sunt.

20. Diaconos vetat sedere coram presbytero, nisi eo annuente; itemque mandat, ut subdiaconi, & clerici reliqui eodem honore diaconos prosequantur.

* Hoc in canone, hierarchia e presbyteris, diaconis, & clericis inferioribus, non sine mutua subordinatione, constans animadverti potest.

21. Subdiaconos vetat, sibi sedem inter diaconos sumere, & sacra vasa tangere. Id erat, apud Græcos, in more positum, ut populi oblationes in Missa a presbytero consecrandas diaconus cum pompa in sacris vasibus ad altare deferret; ac de hac ipsa diaconorum functione intelligi debet allatus canon; qui proinde non generalem, absolutamque sacra vasa tangendi interdictionem continet, quoad subdiaconos, quibus ea tangere semper licuit, ut P. Morinus probat, (*Part. III. Exercit. XII. cap. 3.*) sed eos solum vetat diaconorum munia usurpare, populi scilicet, oblationes solemnem in modum, sacris in vasibus ad altare deferre; quod, ex græco ritu, diaconorum ministerium erat, &, apud eos, *magnus Introitus Missæ* nuncupabatur.

22. Subdiaconis itidem prohibet, ne *orarium*, seu stolam gestent, Ecclesiæque januas, vel momento temporis, deserant.

23. Eidem interdictioni lectores, & cantores subdit.

24. Iis omnibus, qui in clero sunt, iisque ipsis, qui continentiae se addicunt, cauponæ aditum interdicat.

25. Subdiaconos vetat, panem dare, & calicem benedicere, videlicet, obire diaconorum munia, qui panem, & vinum, ad consecrationem Episcopo, seu presbytero celebrantibus exhibebant, quique post consecrationem, utrumque populo distribuebant.

26. Eos ait, qui ordinem ab Episcopo non susceperunt, id sibi arrogare non debere, ut in Ecclesia, aut privatis in domibus exorcizent.

* *Vox ordinatus*; quæ apud Dionysium Exiguum legitur, in græco textu, & in Isidori versione non reperitur; sed solum *promotus*, seu *proventus* legitur; quod propius ad Græcorum disciplinam accedit, qui exorcismum non in ordinum gradu ponunt, sed inter simplicia ministeria referunt, quæ iis, quos idoneos iudicasset, Episcopus demandabat, ut P. Morinus ostendit, *De SS. Ordinat. part. 3. exercit. 14. cap. 2.*

27. Clericos, & laicos ad convivia, quæ agapes appellantur, accitos suam partem domum exportare vetat.

28. Prohibet agapes in Ecclesia peragi, ibique comedi, & mensas instrui.

29. Christianos vetat judaizare, colendo sabbatum; qui potius eo die laborare debent, & ab opere, die dominico, quod Christi fidelium est, abstinere.

30. Christianum, quemlibet balneo cum foeminis uti vetat, eoque magis, quod id inter ethnicos ipsos damnatum est.

31. Parentes prohibet filios in matrimonium hæreticis tradere, nisi hi quidem Catholicam fidem se suscepturos promiserint.

32. Ex hæreticorum manu vetat eulogias suscipi, quæ nempe maledictiones potius, quam benedictiones sunt.

33. Cum hæreticis, aut schismaticis orari vetat.

34. Pronuntiat in eos anathema, qui Christi Domini martyres deserunt, ut ad falsos hæreticorum martyres honorandos se conferant.

35. Effertur his verbis: „ Dei Ecclesiam deserere Christiani non debent, ut ad Angelos invocandos, vetitosque cœtus habendos pergant. Si quis ergo compertus fuerit, huic occultæ idololatriæ addictus, anathema sit, quia Dominum nostrum Jesum Christum, Dei Filium reliquit, ut idololatriæ se dederet. „

* Canon hic semel, & iterum *idololatriæ* nomen tribuit Angelorum cultui, quem damnat, in iisque, penes quos in usu erat, apostasiam quamdam aperte ponit. Non igitur hoc loco de religioso cultu agitur, qui Angelis exhibetur, in Catholica Ecclesia, in qua invocantur, quin Christus Dominus derelinquatur, nec veluti divinitates quædam, sed tamquam intercessores nostri apud Deum honore afficiuntur. Theodoretus, qui sexaginta circiter post Laodicense concilium annis scribebat, eos ait, (*In cap. 2. & 3. ad Coloss.*) qui in hoc canone damnati sunt, judaizantes quosdam hæreticos fuisse, per Phrygiam, & Pisidiam disseminatos, qui Angelos, quasi per eos lex data fuisset, adorari volebant. Superstitiosus, & idololatriam olens cultus, quem hujusmodi homines
iis

celestibus spiritibus exhibebant, in causa fuit, ut eidem gelici vocarentur; atque is sane cultus, unus, & unicus, in canone proscriptus est. Cæterum, silentio præterire debemus, Isidorum, Merlinum, Crabbium, ipsumque Romæ Ecclesiæ Canonum Codicem non *Angelos*, sed *Angulos* perire; ut, ex hac lectione, canonis interdictum occulta, quæ idolatriæ causa sunt, conventicula afficiat.

36. Presbyteros, & clericos vetat magos, veneficos, mathematicos, aut astrologos agere; fascias, seu phylacteria facere; hisque utentes ex Ecclesia trudi jubet.

* Phylacteria, de quibus hoc in canone sermo est, amuleta sunt, jactata remedia scilicet, ad sanandos, vel antevertendos morbos, cum veneficiis conjuncta.

37. A Judæis, vel Hæreticis dona accipi, quæ suis hi diebus festis mittebant, aut hosce ipsos festos dies cum iis celebrari vetat.

38. Panes, absque fermento, quos suum Pascha agentes Judæi dant, accipi prohibet.

39. Interdicit, ne festi Ethnicorum dies cum iis celebrentur.

40. Mandat, ut Episcopi ad concilium vocati conveniant, nisi morbo impediti fuerint, ut vel alios edoceant, vel edoceantur ipsi super iis, quæ ad Ecclesiæ, cui præfunt, reformationem necessaria sunt.

41. & 42. Clericos vetant sine canonicis Litteris, & sine Episcopi nutu iter facere.

43. Prohibet, ne subdiaconi, vel momento temporis, Ecclesiæ fores deferant, orandi specie.

* Græci interpretes monent, canonem non prohibere, ne subdiaconi secretas, privatasque, sed solum ne publicas preces recitent, quas, inter Missarum solemnias, presbyteri super populo recitabant: quia id facere non poterant, quin presbyterorum ministerium usurparent.

44. Foeminas in Sanctuarium ingredi vetat.

* Interdictio hæc in Latina æque, atque in Græca Ecclesia sæpenumero renovata fuit; ut injuriose Balsamon Latinis exprobrat, foeminas, sine pudore, & pro ipsarum arbitratu, ad

altare, apud eos, accedere. Is quidem insignis abusus est quem damnat Ecclesia, quemque Pastores impedire tenentur. Idem iudicium de prava consuetudine ferendum est, in qua beguinæ, & religiosæ quædam versantur, ut presbyteris ad Missam deserviant.

45. Eos, ut in Paschate baptizentur, suscipi vetat, qui solum post secundam Quadragesimæ hebdomadam se præstaverint.

46. Mandat, ut catechumeni, qui baptizandi sunt, et quæ fideles credunt, ediscant, eorumdemque, feria quinta, Episcopo, seu presbyteris rationem reddant.

* Canonum collectores, cujusmodi sunt Isidorus, Dionysius Exiguus, & Gratianus, canonem hunc intelligunt de Symboli recitatione, quam catechumeni, feria quinta hebdomadæ sanctæ, apud Episcopum, vel apud presbyteros edere consueverant; at Zonaras, & Balsamon, hoc in canone, de examine agi monent, quod catechumeni, cujusque hebdomadæ feria quinta, subibant apud Episcopum, vel presbyteros, ut hi quidem de eorum progressu judicare possent; quod magis est græco textui consentaneum, in quo id unum legitur: *Quinta hebdomadæ feria; cum laudati auctores addant: Hebdomadæ majoris, seu, novissimæ.*

47. Eos, qui, dum ægrotabant, baptizati fuerunt, ubi convaluerint, edoceri vult, ut doni magnitudinem cognoscant, quod perceperunt.

48. Oportere ait, ut baptizati, post Baptismum cœlesti Chrismate ungantur, scilicet confirmentur, ex ejus temporis disciplina, quo Confirmationis sacramentum, statim post Baptismi sacramentum conferebatur.

49. Panem ait, Eucharistiam nempe, Quadragesimæ tempore, non nisi sabbato, dieque dominica offerri debere.

50. Jejunium, a feria quinta postremæ hebdomadæ Quadragesimæ, intermitteri vetat, mandatque, ut per totam Quadragesimam jejunetur in *xerophagiis*, videlicet, sicca solum cibaria comedantur.

51. Non debere, ait, Martyrum festos dies, in quadragesima, præterquam sabbatis, diebusque dominicis celebrari.

52. Nup-

52. Nuptias , & ob natalem diem festa , per Quadrage-
nam vetat.

53. Christianos vetat , cum nuptiis interfunt , choreas a-
re , iisque solum licere vult , modeste , prout christianum
omnem decet , convivari.

54. Ecclesiasticos prohibet spectaculis interesse , quæ in
nuptias , & convivia peraguntur , eosque ante saltato-
rum ingressum egredi vult.

55. Vetat , ne clerici , atque adeo laici convivia in cau-
ona , suam quisque simbolum solventes , agitent.

56. Presbyteros ante Episcopum , nisi ægrotet , aut ab-
sit , in Sanctuarium ingredi vetat.

* Olim mos obtinebat , ut Episcopo Missam celebranti o-
mnes presbyteri adfisterent ; & hac sane occasione presbyte-
ros adfistentes jubet Episcopo non præire , sed eum , honoris
ergo , cum ad Sanctuarium progreditur , comitari. Nostræ
cathedrales Ecclesiæ veteris hujus disciplinæ vestigia servant,
prout Canonici Episcopo occurrunt , eumque ad Ecclesiam
ducunt , quibus is diebus officio fungi debet.

57. Mandat , ut in suburbiis , & in vicis non Episcopi ,
sed solum visitatores instituantur , eosque , qui ibi jam in-
stituti sunt , æque ac presbyteros , sine urbani Episcopi nu-
tu , jussuque , nihil agere vult.

58. Prohibet Episcopis , & presbyteris , ne suis in ædibus
Sacrificium offerant.

59. Oportere pronuntiat , ut in Ecclesia nec peculiaria
cantica , seu psalmi , nec alii libri legantur , quam canonice
veteris , & novi Testamenti Scripturæ : atque , ut , quæ-
dam hæ canonice Scripturæ sint , innotescat , eas concili-
um in sexagesimo canone enumerat. Est hic primus veteris
& novi Testamenti Librorum canon , quem in concilio edi-
tum esse constat ; is ipse , qui Tridentini concilii est , nisi
quod in veteris Testamenti Librorum Catalogo , omittuntur
Judith , Tobias , Sapientia , Ecclesiasticus , & Machabæi , &
in novo , solum Apocalypsis. Ad horum canonum calcem
nulla legitur Episcoporum subscriptio ; quod efficit , ut , qui
huic concilio interfuerint , hand nobis noti sint ; id unum
sci-

scimus, Epistolam Canonum Adriani Papæ, in conciliorum tomo sexto, notare, Episcopos numero viginti duos Laodiceo concilio subscripsisse. (Van-Espen, *Nov. Eccl. univ. tom. III. pag. 145. & seq.* Ceillerius, *Hist. Auctor. sacrar. & eccl. Tom. IV. p. 724. & seq.*)

Concilium Gangrense, an. 364.

Gangrensis concilii non minus, quam Laodicensi epocha incerta est. In universo Romanæ Ecclesiæ veteri codice, & in aliis pluribus Collectionibus, concilium hoc post Nicænum, & ante Antiochenum anno 341. habitum, ponitur. Socrates, qui omnium Auctorum primus de Gangrensi concilio locutus est, illud ponit post Constantinopolitanum primum, quod an. 360. habitum fuit; alii post S. Basilii mortem, quæ an. 379. contigit; alii post an. 362. eo fundamento nixi, quod Eusebius, qui creditur fuisse Cæsareensis in Cappadocia Episcopus, primus, in omnibus græcis, & latinis editionibus, huic concilio subscripsisse conspicitur; jam vero Eusebius, ab an. 362. ad usque 371. Cæsareensem Ecclesiam administravit. Utcunque sit, habitum est concilium hoc in quemdam Eustathium, ejusque discipulos Eustathianos dictos, qui errores plures docebant. At quis erat Eustathius hic? Isne Eustathius, qui Sebaſtes in Armenia Episcopus fuit, an aliquis alius? Eum Socrates, & Sozomenus Eustathium Sebaſtenum fuisse dicunt; Baronius contra stat, quia nec S. Basilii, nec auctorum ullius, qui passim de Eustathio Sebaſteno locuti sunt, huic ejus errores exprobravit, qui in Gangres, Paphlagoniæ metropolis, concilio damnatus fuit. Concilio huic Episcopi quindecim interfuere, in eoque viginti canones edidere, quibus venerationis multum semper tum apud Græcos, tum apud Latinos fuit. Verum quidem est, in Romanæ Ecclesiæ Codice canones tantum novendecim, apud Balsamonem autem, & Zonaram, atque in novis collectionibus cæteris viginti unum enumerari; at propterea factum, quia canon quartus in Romanæ Ecclesiæ Codice omittitur, novique Collectores, qui unum & viginti canones enumerant, pro peculiari canone, omnium canonum

nam appendicem sumpserunt. Osium Córdubensem, tam-
am Papæ Sylvestri legatum huic concilio præfuisse credi-
Baronius; at Osi nomen in omnibus exemplaribus græ-
, & latinis plerisque desideratur.

Primus canon anathema in eos omnes pronuntiat, qui
matrimonium vituperant, agentes, foeminam cum marito vi-
entem non posse salutem consequi.

* Canonem hunc Gratianus (*Dist. 3. canon. 12.*) ad presby-
terorum matrimonium redegit, contra Manichæos editum ad-
ens; at eum Romani Correctores ad omnium generum ma-
trimonia referunt, ajuntque, non contra Manichæos, sed con-
tra quemdam Eustathium, qui errorem hunc cum aliis plu-
ribus in Armenia disseminaverat, editum fuisse.

2. Eos anathemate hic quoque percellit, qui dicunt, car-
ne vesci non licere, quamvis a sanguine, dapibusque suffo-
catis, & immolatis abstineretur.

* Perspicitur ex hoc canone, a sanguine, suffocatisque,
& immolatis carnibus abstinendi præceptum adhuc, Gan-
grensis concilii tempore, viguisse.

3. Pronuntiat & hic in eos anathema, qui captivos do-
cent, Dominos suos deserere, & a servitio recedere, sub pieta-
tis specie.

4. Eos anathematizat, qui se a presbytero segregant,
qui conjugatus fuit, ab eoque celebratæ oblationis partici-
pes esse nolunt.

* Isidorus, Hervetus, Balsamon, Zonaras, Aristenius, &
Latinorum Collectorum plerique canonem hunc de presby-
tero intelligunt, qui, cum matrimonium, dum laicus erat,
iniisset, ac deinde ad sacerdotium promotus esset, uxorem,
etiam ad conjugalem usum, retinuit; quod penes Græcos
permisum erat. Quamobrem canon hic in Romanæ Ecclesiæ
Codice omissus fuit: quia cum Latinorum disciplinæ adver-
saretur, erat timendi locus, ne quid eidem incommodi af-
ferret.

5. & 6. Dicunt in eos anathema, qui Dei domum sper-
nunt, itemque coetus, qui ibidem habentur, & in privatas
ædes

sedes convenientes , ibi ecclesiasticas functiones obeunt quin presbyter ullus adfit , & Episcopus assentiatur.

7. & 8. Eadem in eos anathemata continent . qui ea, quæ Ecclesiæ oblata fuere , sibi sumunt , distribuuntve absque Episcopi , eorumque consensu , quibus ipse id officii demandavit.

9. & 10. „ Iis anathema dicunt, qui virginitatem, aut continentiam , non virtutis pulchritudine illecti, sed matrimonii horrore adducti amplectuntur, vel conjugatis insultant, quibus ipsi se præferunt. “

* Virgines quidem , quæ conjugatis se præferunt , concilium non damnat , quasi cum virginitatis statu matrimonii statum æquare velit ; at , virginitatis supra matrimonium excellentiam agnoscere, in eorum sensu damnat, qui , ut Eustathiâni, Marcionitæ, & Encratitæ, matrimonium tamquam horribile malum vituperabant , & conjugatos , tamquam ab alterius vitæ remunerationibus exclusos, spectabant.

11. „ Iis anathema, qui agapas , & charitatis convivia, quæ in Dei honorem fiunt , aspernantur, eorumque participes esse nolunt. “

* Cum Dei Filius (apud S. Lucam, *cap. XIV.*) iis, qui epulas pararent , commendasset , ut pauperes ad eas convocerent, hoc verbum primis fidelibus causam præbuit, ut agapas, seu charitatis convivia susciperent. Agebantur convivia hæc in Ecclesia, post eucharisticum sacrificium, cujus conclusio veluti quædam erant ; ad ea pauperes, æque ac divites recipiebantur ; at cum, subsecutis temporibus, intemperantia in has agapas irrepsisset , eas aboleri necesse fuit.

12. „ Iis anathema, qui asceticæ vitæ specie, singularem habitum deferunt, eosque damnant, qui induti, ut cæteri, incedunt. “

* Eos spectat canon hic, qui student se distinguere, singularibus gestandis vestibus , perinde ac si ejusmodi indumentis sanctitas contineretur , eosque contemnunt , qui vestes in more politas deferunt. Non ergo monasticum habitum damnat, singularem licet, aliumque a laicorum habitu ; quandoquidem monachi suo in habitu sanctitatem non ponunt:

ut: nec laicos damnant, qui aliter induuntur. Addendum & illud, si monachorum habitus hoc tempore tam ali-
ab eo est, quo laici utuntur, id propterea factum esse,
na quoad caput hoc laici mutarunt, non item monachi.
orum fundatores habitum fere sumebant, quem pauperes
temporis ætate gestabant. Cum laici, deinceps, suarum
estium & formam, & qualitatem mutaverint, & monachi
mutationes has adoptare noluerint, eos aliter, ac laicos in-
stos esse necesse fuit.

13. „ Foeminis anathema, quæ, vel continentiae facilius
servandæ specie, viriles habitus induunt. “

14. „ Foeminis anathema, quæ viros propterea deserunt,
quia matrimonium averfantur. „

15. „ Parentibus anathema, qui filios deserunt, asceticæ
vitæ specie, quin eorum educationis, aut resipiscentiæ
curam suscipiant.

16. „ Filiis anathema, qui eadem pietatis specie, pa-
rentes deserunt, quin iis, quem debent, honorem exhi-
beant. “

17. „ Foeminis anathema, quæ hujusmodi obducta causa,
capillos sibi recidunt, quos iis Deus in obedientiæ, quam
viris debent, argumentum tribuit, & hac ratione hujus
obedientiæ præceptum abolent. “

18. „ Iis anathema, qui dominica die jejunant, singu-
laritatis prurigine, contumacia, ejusve sanctæ diei con-
temptu permoti. “

19. „ Iis anathema, qui consueta Ecclesiæ jejunia sper-
nunt.

20. „ Iis anathema, qui Martyrum memorias, coetus,
qui apud eas habentur, quæque ibidem celebrantur, of-
ficia vituperant. “

21. Effertur ita: „ id quidem mandamus, non ut eos ab
Ecclesia abscindamus, qui se ad pietatem formare volunt,
ad Scripturarum normam, sed eos tantum, quibus ejus-
modi exercitationes occasione sunt, ut supra simpliciore
vitam cum arrogantia efferantur, contraque Scripturam,
& canones, novitatem inducant. Admiramur ergo virgi-
nita-

nitatem, continentiam, & a communi convictu separatim approbamus, modo eas humilitas, & modestia continentur; et matrimonium honore afficimus, nec diuitias cum iustitia, & liberalitate conjunctas contemnimus. Vestium, quæ ad necessarium tantummodo corporis usum sunt, simplicitatem laudamus; in iisdemque nec mollitiæ nec curiositatem approbamus. Dei domos, coetusque qui ibidem habentur, honoramus, quin tamen pietatis parietibus concludamus. Magnas etiam liberalitates, quæ fratribus, per Ecclesiæ ministerium, in pauperes conferuntur, commendamus. Uno verbo, nobis in votis est, ut, quod quid ex divinis Scripturis, & apostolicis Traditionibus dicimus, ibidem fervetur.

* Animadvertunt docti Viri, concilii Patres id dicere, non in canonis, sed appendicis, seu epilegi modum, ad intelligentiam canonum, qui præcedunt, ne qua ratione, contræ eorum mentem, in malam partem trahantur. Animadverti & illud posset, in hac appendice, Gangrenses Patres, tamquam morum regulam, non divinas solum Scripturas, sed apostolicas etiam traditiones agnoscere. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I. Ceillerius, Hist. Aust. sacrorum, & eccl. Tom. IV. pag. 734. & seq. Van-Espen, Juris Ecclesiastici universi Tom. III. part. 219. & seq.*

Concilium Romanum, an. 366.

Macedoniani, cum plura concilia, Lampascei, Nicomedie, Smyrnæ, in Pisidia, in Isauria, in Pamphylia coegissent, tandem ad Imperatorem Valentinianum, ad Papam Liberium, & ad alios Occidentis Episcopos deputare statuerunt, ut eorum fidem amplecterentur. Delegerunt, ad hanc deputationem, Eustathium Sebastenum, Silvanium Tarsensem, & Theophilum Castabalensem, quibus in mandatis dederunt, ut cum Romana Ecclesia communicarent, & Consubstantialitatem signarent. Eos Papa Liberius in concilio, quod ad an. 366. Romæ habuit, in communionem recepit, eisdemque ad Episcopos, qui eos deputaverant, Epistolam tradidit. Eustathius, Silvanus, & Theophilus, cum Roma dis-

scos-

ſent, in Siciliam ſe contulerunt, ubi regionis Epiſco-
ongregarunt, iisque præſentibus, Nicænam Fidem, &
hſtantialis vocabulum approbarunt. Tum ann. 367. in
ntem reſſi, concilio, quod eo ipſo tempore Tyanæ
ppadocia habebatur, tam Papæ Liberii, quam Siciliæ,
umque Occidentis Epiſcoporum, quibuſcum in ſuſcepto
re communicaverant, Litteras, actumque obtulerunt,
n attulerant ex urbe Romæ, Conſubſtantialitatis ſubſcri-
ne, quam ediderant, obſignatum. Eos Tyanenſes Pa-
lælitia geſtientes exceperunt, ſcripſeruntque ad om-
Orientis Eccleſias, ut eas in ſuam communionem per-
erent. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.*

Concilium Antiochenum, in Caria, an. 367.

Epiſcopi Macedoniani, numero triginta quatuor, hoc
ncilium confecerunt. In eo de Eccleſiarum quidem con-
litione ſollicitudinem teſtati ſunt; ſed *conſubſtantialis* vo-
bulum rejecerunt, mandaruntque, ut ne latum quidem a
dei Dedicætionis Antiochiæ confeſſione, Seleuciæ confir-
uta, quam eſſe opus Sancti Luciani Martyris aſſerebant,
cederetur. *Ibid.*

Concilium Romanum, an. 368.

Concilium hoc ſub Papa Damaso habitum fuit. In eo da-
nnati Valens, Urfacius, & Ariani cæteri. *Lab. Tom. II.*

Concilium Romanum, an. 369.

Rogatus a S. Athanaſio, & Ægypti Epiſcopis ſummus
Pontifex Damasus, ut Auxentium, Arianum Epiſcopum
Mediolani, deponeret, Romæ an. 369. concilium coegit, cui
nonaginta Italiæ ſimul, & Galliarum Epiſcopi adfuere. Hi
Auxentium depoſuerunt, ſcripſeruntque ad Illyriæ Epiſco-
pos, quos is magna ex parte in errorem traxerat. Schi-
ſmaticus Urficius hoc in concilio & ipſe damnatus fuit. *Ibid.*

Concilium I. Valentiz in Delphinatu, Valentinum an. 374.

Ex adſcripta die conſtat habitum fuiſſe concilium hoc IV.
Idus Julii, Gratiano Imperatore, & Equitio conſulibus, hoc
Richard Concil. Tom. I. U eſt,

est, Julii die 12. an. 374. Ei Episcopi viginti duo, vel etiam triginta, ex quodam manuscripto codice, interfuere, inter quos maxime noti sunt S. Florentius Viennensis, S. Phæbadius Agennensis, qui *Phægadius*, aut *Fagadius* nominatur, S. Concordius Arelatensis, Artemius Embrodunensis, S. Vincentius, primus Episcopus Diniensis, Britton, seu Brittanus Trevirensis, Eortius, qui fuisse creditur S. Evortius, seu Euvertius Aurelianensis, S. Justus Lugdunensis, Emilianus Valentinus, S. Paulus Augustæ Tricastinorum, Nicetius Moguntinus, & Constantius Arausicanus. Usuardus in Martyrologio, aliique nonnulli S. Paulum Tricastinum Episcopum faciunt. Similitudo nominum *Tricastinus*, & *Tricastinus* errori locum dedit. Quibus in locis Episcopi fuerint cæteri, quis item fuerit concilii præses, haud satis constat. S. Phæbadius Agennensis, qui in fronte Litterarum concilii primus est, in subscriptionibus non reperitur, in iisdemque S. Florentius Viennensis omnium primus nominatur; quod judicandi locum præbere potest, eum concilio præfuisse, titulo Metropolitanus Viennensis Provinciæ, a qua Valentia pendebat. Concilium non alia de causa convocatum fuisse videtur, quam ut aliquod dissidium, quod in Gallicana Ecclesia contigerat, componeretur; at Episcopi, rebus, ut par erat, in integrum restitutis, quatuor præterea, qui sequuntur, canones ediderunt.

1. Ejusmodi est : „ ne Clero dedecus afferatur, prohibetur, ne bigami, qui nempe matrimonium bis inierunt, aut viduam duxerunt, in postremum ordinentur, etiam si matrimonia hæc, cum adhuc essent idololatæ, contraxissent. Quia tamen communis erat abusus hic, eos turbare non libet, qui hætenus in hoc statu ordinati fuere, nisi forte alia causa subsit, quamobrem ad eorum depositionem deveniatur. “

2. „ Puellis, quæ libere nupserunt, postquam Deo virginitatem voverunt, haud statim poenitentia concedetur, eaque tandem concessa, communio differetur, quoad per cumulata, & congruam poenitentiam satisfecerint. “

3. „ Qui, postquam semel sanctum Baptisma susceperunt,

se

se demonum sacrificiis , aut aliquo impuro baptismo polluerunt , recipientur ad poenitentiam , ut Nicænum concilium mandat , ne in desperationem adducantur : at eam agent ad mortem usque. “

4. „ Qui, cum inibi essent , ut diaconi , presbyteri , vel Episcopi ordinarentur , se alicujus lethalis criminis reos confessi fuerint , ad eos ordines nequaquam promovebuntur : quia si minus reapse horum criminum rei sunt , ei saltem culpæ subsunt , quod mentiti sunt , ut se reos exhiberent. “ Perspicitur ex hoc canone , promotionis ad ecclesiasticas dignitates timorem eo tempore tam magnum fuisse , ut sæpe ad falsa crimina sibi met ipsis imponenda fideles adduceret.

Præter hos quatuor , alii duo tamquam hujus concilii canones a Gratiano laudati comperiuntur. (*Tom. I. Conc. Lab.*)

Horum primus Episcopum vetat, Ecclesiæ bona dare, aut permutare , sine sui Cleri , de scripto , consensu , & declarationem nullam declarat. Secundus mandat , ut presbyteri , qui dioecesis Ecclesias administrant , ante Paschatis sollemnia , sanctum Chrisma a proprio Episcopo , ipsi per se , vel per alium presbyterum , non autem per juniorem clericum petant. At primi Valentini concilii synodica Epistola , cujusmodi quidem ad nos pervenit , quatuor tantum priores canones continet. Data est ad Episcopos Galliarum , & provinciarum quinque , nempe Viennensis, Narbonensium duorum , Alpium maritimarum, & Alpium Græcarum , seu , secundum auctores aliquos , Novempopulaniæ, Alpium Græcarum loco. Per Gallias , tum quidem Lugdunensis , & Belgica tantum intelligebantur. Præter hanc Epistolam , concilium aliam dedit ad Clerum , & populum Forojulii in Provincia , qui quemdam nomine *Acceptum*, seu *Accepten*, unanimi consensu , Episcopum elegerant ; qui, ut ordinationem evitaret, ex humilitatis sensu quodam, se reum criminis accusavit ; negotio ad concilium delato , Patres responderunt , se , qui ejusmodi ordinationes rejicere (in 4. canone) statuisent , *Acceptum* a regula dispensare non potuisse , quamvis Concordii Arelatensis , qui rem detulerat ,

testimonium ei summo opere faveret, *Reg. Tom. III. Lib. T. II. Hard. Tom. I. Ceillerius, Hist. Aud. sacr. & eccles. Tom. pag. 606. & seq. Hist. Ecclesiae Gallic. Tom. I. pag. 310. &*

Concilium Illyriae, Illyricianum, an. 375.

Tradit Theodoretus (*Lib. 4. cap. 7. & 8.*) concilium huius Imperatoris Valentiniani iussu coactum fuisse, & hunc Principem ejus decretis auctoritatem tribuisse; quod efficit, ut credatur habitum esse an. 375. quo Valentinianus totum aestatis, & autumnus tempus in Illyria transegit. Concilii convocationis causa fuit, ut, super doctrinis variis controversiae, quae adhuc Asiam, & Phrygiam turbabant, finirentur, & remedium quibusdam abusibus afferretur, qui in iis provinciis Episcoporum, inferiorumque ministrorum electionem inficiebant. Disputationes quidem super natura Spiritus Sancti, quae separabatur a natura Patris, & Filii, potissimum versabantur; quod argumento est, Macedonii haeresin in iis provinciis grassatam fuisse. Episcopi, qui numero plures convenierant, declararunt, post longius examen, accuratiusque, quoad divinarum trium Personarum consubstantialitatem, & Verbi incarnationem, id se profiteri, quod super eo duplici capite, superiora concilia, Nicææ, Romæ, & in Galliis celebrata docuerant, credere scilicet Patris, Filii, & Spiritus Sancti unam, eandemque in tribus Personis, seu tribus Hypostasibus perfectis substantiam esse, & Christum Dominum Deum esse ferentem carnem, non autem hominem ferentem divinitatem. Eos anathemate perculerunt, qui asseriebant, Filium fuisse potestate in Patre, antequam reapse generetur, quod creatis rebus omnibus conveniebat, & quicunque eorum communionis participes essent, qui trium Personarum consubstantialitatem nequaquam confitebantur. De retum hoc ad Ecclesias, & ad Episcopos Asiæ, & Phrygiæ miserunt, cum Epistola totius concilii nomine scripta, alioque Decreto ad Episcoporum, presbyterorum, & diaconorum ordinationes spectante, ut ex perspectæ probitatis magistratibus, aut ex cleri, non vero e civilium, aut militarium officiariorum corpore sumerentur. Imperator Valentinianus concilii decreto, & Epistolæ Rescriptum
ad

ad eosdem Asiæ, & Phrygiæ Episcopos missum addidit, quo mandabat, ut Trinitatis consubstantialis Fides ubique promulgaretur. Animadversione dignum est *hypostasis* nomen, in concilii synodica Epistola, tamquam *personæ* synonymum adhiberi; cujus rei pauca reperiuntur in Occidentalium scriptis exempla. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I. Ceillerius, Hist. Aut. sacr. & eccl. Tom. V. p. 609. & seq.*

Concilium Iconii, Iconiense, an. 377. seu 378.

Sanctus Amphylochius, Iconii Episcopus in Lycaonia, concilium hoc una cum suæ provinciæ Episcopis celebravit, in eoque Spiritus Sancti divinitatem defendit. Constat id ex ejus synodica ad Episcopos plures Epistola, qui cum eo, cæterisque Catholicis conjungi petierant: sed antea scire cupiebant, qua de causa, cum Nicæna Synodus nihil super Spiritus Sancti divinitate, & consubstantialitate statuisset, eos adigi in præsentia liberet, ut utramque confiterentur. Sanctus Amphilochius respondet, si Nicæna synodus parum de Spiritu Sancto locuta est, id propterea fecisse: quia de Arii tantum hæresi tunc agebatur, quæ Verbi divinitatem, non autem Spiritus Sancti impugnabat; nihilo tamen secius Spiritus Sancti divinitatem satis in Nicæno Symbolo statui, quandoquidem in eo dicitur, in Spiritum Sanctum, ut in Patrem, & Filium credendum esse. Addit S. Præsul, Christum Dominum, dum in Spiritus Sancti, æque atque in Patris, & Filii nomine Baptismum conferri jussit, in hunc sane modum jussisse, ut eundem, perinde ac reliquas Personas duas, Deum nostrum agnosceremus. *Tom. II. Monument. Cotelerii, pag. 909. & Tom. I. Concil. Hard. pag. 798.*

Concilium Romanum, an. 377. vel 378.

Cum Orientis Episcopi, an. 377. presbyteros Dorotheum, & Sanctissimum in Occidentem misissent, qui Occidentales rogarent, ut Eustathium Sebastenum, qui in Macedoniorum hæresin relapsus fuerat, itemque Apollinarium damnarent, qui novam sectam conflare cœperat, inquires, in Christo Domino solum humanam carnem, & animam animale fuisset, eam scilicet, quæ efficit, ut vivamus, non autem

eam , per quam ratiocinamur , effutienſque, divinitatem in eo hujus rationalis animæ functiones edidiſſe ; Papa Damasus ſuper hac re concilium celebravit in urbe Roma , habente an. 377. vel 378. ineunte. In eo Apollinarii errores damnati , decretumque, Chriſtum Dominum ſimul verum hominem , & verum Deum fuiſſe , & quicumque diceret , ſeu ejus divinitati, ſeu ejus humanitati aliquid deſuiſſe , eum Eccleſiæ hoſtem judicandum eſſe. Apollinarii quoque perſonam concilium damnavit, eumque depoſuit cum Timotheo ejusdem diſcipulo , qui Alexandriae Episcopum ſe dicebat ; & hæc ſententia deinde in Antiocheno concilio , an. 379. & in concilio œcumenico Conſtantinopolitano , ann. 381. confirmata fuit. Perculit etiam anathemate quemdam Magnum , & Vitalem , quem Apollinaristarum Antiochenorum Episcopum Apollinarius ſtatueraſ. Scripſit Damasus , concilii nomine , ad Orientales Epiſtolam , cujus hæc reſpẽſe viſ, hic tenor eſt : „ omnes in concilio confeſſos eſſe , in Deo unam tantum ſubſtantiam eſſe , Perſonas vero tres ; Filium ſuam propriam ſubſtantiam habere ; verum Deum eſſe de vero Deo ; natum eſſe de Virgine , perfectum hominem , ut nos redimeret ; Spiritum Sanctum & ipſum increatum eſſe in eadem majeſtate , & virtute , ac Patrem , & Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum ; in clericorum ordinationibus, regulas a canonibus præſcriptas ſervandas eſſe. “ Deinde vero Apollinarii errorem refellit. Extat ad hujus Epiſtolæ calcem decretum , quod Hoſtenius , eumque ſecutus P. Labbæus hujus concilii eſſe crediderunt , ſed quod re vera alterius concilii eſt , in eadem urbe , ſub Papa Gelafio , habiti, ut alibi palam fiet. Sub ejusdem an. 378. finem , Damasus ex omnibus Italiæ regionibus , concilium alterum Romæ coegit. Hujus concilii convocationi occaſionem præbuit, 1. cauſa ipſius Papæ Damasi , qui ſe purgare voluit a crimine , de quo Judæus quidam nomine *Iſaac* , ab anti-papæ Urſini, vel Urſicini factione devictus, eum per calumniam accuſaverat ; 2. plurium Episcoporum cauſa , qui, quamvis a conciliis depoſiti , ſe per vim in ſede ſervabant. Suppetit nobis Epiſtola , quam concilium ad Imperatores Gratianum

num, & Valentinianum scripsit, ut apud eos de hujusmodi malis recto ordini adversantibus conquereretur. *Tom. I. Epist. Decret. pag. 523. & Tom. I. Conc. Lab. pag. 1001.*

Concilium Antiochenum, an. 379.

Concilium hoc ex centum quadraginta sex Episcopis constatum fuit, e quorum numero erant S. Meletius, S. Gregorius Nyssenus, S. Eusebius Samosatenus, S. Pelagius Laodicens, & S. Eulogius Edeffenus. Nobis hujus concilii nihil superest; id unum constat, in eo receptam fuisse, firmatamque synodicam Epistolam, seu Fidei expositionem a Romano concilio, sub Damaso, an. 378. editam, quæ Ecclesiæ Fidem super Trinitate, & peculiariter super Spiritus Sancti dignitate roborabat, & Apollinarii errores damnabat. Confirmavit præterea hoc Antiochenum concilium dogmata, quæ in ea synodica Epistola continentur, per scriptum, seu Tomum, quem concinnavit, quique laudatur in synodica Epistola concilii Constantinopolitani, ann. 382. & apud Theodoretum, *lib. 5. cap. 9.*

Concilium Romanum, an. 379.

Nobis superest hujus concilii confessio Fidei, supersunt etiam anathematismi contra Macedonii, Eunomii, & Apollinarii errores in eodem editi. De hoc concilio loquitur Theodoretus in Historiæ suæ *Cap. II. Lib. V.* & hanc ipsam Fidei confessionem affert; eadem confessio legitur in Epistola, quam summus Pontifex Damasus, eodem anno, ad Paulinum, Antiochenum Episcopum scripsit. *Tom. I. Epist. Decret. pag. 511. Hard. Tom. I. Lab. Tom. II.*

Concilium Cæsar-Augustanum, an. 380.

Concilium hoc, contra Priscillianistas, Cæsar-Augustæ, quæ Arragoniæ Regni Metropolis erat, habitum fuit. Ei adfuerunt Aquitaniæ Episcopi, cum Hispaniarum Episcopis, numero duodecim, quorum primus *Pagadius*, qui S. Phæbadius Agennensis creditur, nominatur; secundus, S. Delphinus Burdegalensis. Nobis non superest, nisi Fragmentum Auctorum hujus concilii, quod eorum conclusio esse videtur,

tur, datum est die 4. Octobris æræ 418. scilicet ann. 380. continetque anathemata plura, plura item decreta, quæ Priscillianistas aperte spectant.

Primus Canon foeminas damnat, quæ cum exteris hominibus, doctrinæ specie, aut ipsæ coetus habent, ut foeminae alias edoceant ;

2. Eos, qui jejunant, die dominica, superstitionis ergo, quique, per Quadragesimam, ab Ecclesiis recedunt, ut in altariis, aut in cubicula se recipiant, vel ut in quibusdam ruralibus domibus coeant ;

3. Eum, qui Eucharistiam, quam in Ecclesia acceperit, non consumpsisse convictus fuerit.

4. Absentiam prohibet per eorum viginti dierum, & unius spatium, qui a Decembris die decima septima ad Januarii sextam excurrunt, hoc est, post dies octo, qui Natale præcedunt, ad Epiphaniam usque.

5. Separat Episcopos a communione, qui eos susceperint, quos alii Episcopi ab Ecclesia separaverint.

6. Clericos vetat suum ministerium deferere, ea obducta causa, ut in vita monastica majori perfectioni vacent ; quod si illud deseruerint, ex Ecclesia expellentur, nec in eam recipientur, nisi postquam diu petentes fecerint satis.

* Hoc primum loco sermo est de monastica vita, in Hispania. Eam haud quidem damnat canon hic ; solum vetat, ne suum clerici ministerium deserant, ut eam amplectantur, seu clericaturæ contemptu, seu animi levitate, seu sine Episcopi venia.

7. Eos impetit, qui sibi *Doctorem* nomen, absque legitima auctoritate tribuunt.

* Animadvertit Albaspinæus Doctoratum fuisse Ecclesie dignitatem quamdam. Eum Tertullianus, in suo de præscriptionibus Libro, in ministeriorum gradum refert ; & S. Cyprianus, *Epist.* 21. de doctoribus ; & ipse loquitur, eosque videtur in clero ponere : *Optatum cum presbyteris, doctoribus, lectoribus doctorem audientium constituimus.* Vetat igitur canon hic, ne quis Doctoris titulum sibi sumat, sine eorum permissione, qui eum concedendi jus obtinent, Episcoporum

videq.

delicet, qui Doctores, æque atque archidiaconos, & poenitentiarior instituebant, quique in Ecclesiæ Canones eos describebant. Universitates, subsecutis temporibus, hoc in ipse, Episcopis successerunt; hæ quippe sunt, quæ Doctores creant.

8. Mandat, ut virgines, non nisi quadragesimo ætatis anno, & quidem per Episcopi auctoritatem velentur.

* Quoniam canones hi contra Priscillianistas editi fuerunt, & hi sane hæretici huic ipsi Cæsar-Augustano concilio occasionem præbuerunt; scitu dignum proinde est, Priscillianistarum hæreseos auctorem primum fuisse, quemdam nomine Marcum, Memphi in Ægypto natum, magicæ artis apprime peritum, ex Manichæorum secta. Hic ex Ægypto in Hispaniam venit, ubi discipulos habuit foeminam nobili genere, *Agapen* nomine, & rhetorem quemdam, cui nomen *Elpidio*. Agape, & Elpidius Priscillianum edocuerunt; qui porro Priscillianistarum sectæ nomen dedit. Quicquid in præcedentibus, peculiariter vero Manichæorum, & Gnosticorum sectis ad omnem pravitatem crassius, turpiusque erat, in hac secta, veluti in monstrosa quadam farragine continebatur. Docebant Priscillianistæ, cum Sabellianis, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, unam, & unicam personam esse. Cum Paulo Samosateno, & Photino garriebant, Christum Dominum, antequam ex Virgine nasceretur, omnino non extitisse, atque adeo hanc ipsam nativitatem non nisi apparentem fuisse; cum Marcione, & Manete contendebant, humanam naturam vere in Christo non fuisse. Hostes erant Crucis, & carnis resurrectionem credere nolebant. Matrimonium averfabantur, illudque, quantum in ipsis erat, dissolvebant, separantes viros ab uxoribus, uxores a viris, quantumvis partes refragarentur, obsisterentque. Tum has foeminas ipsi sibi sumebant, Sororum titulo, suisque in itineribus secum ducebant. Ad Ecclesiam cum Catholicis conveniebant, ibique Eucharistiam suscipiebant, quam tamen non absumebant. Jejunabant die Dominica, dieque Natalis Domini: at iis diebus, perinde ac Quadragesimali tempore, ruri, & quidem per agros, sua conventicula celebrabant.

Reg. Tom. III. Lab. II. Hard. Tom. I. Aguirræus, Concil. Hispan. Tom. III, pag. 1. & ſeq. Ceillerius, Hiſt. Auſt. ſaceror. & eccl. Tom. V. pag. 630. & ſeq.

Concilium Conſtantinopolitanum, ann. 381.

Theodoſius imperator Conſtantinopolitanam Eccleſiam ab Arianorum dominatione ſubtrahere volens, aliarumque nonnullarum Orientis Eccleſiarum malis remedium afferre, concilium hoc, menſe Majo ann. 381. congregavit. Ejus igitur convocatio eo demum ſpectavit, ut Nicæna Fides confirmaretur, Conſtantinopoli daretur Episcopus, & ad diſciplinam ſpectantia decreta ederentur. Adfuere concilio Orientis Episcopi numero centum, & quinquaginta, quorum præcipui S. Meletius Antiochenus, Helladius Cæſareæ in Cappadocia Episcopus, S. Gregorius Niſſenus, S. Petrus Sebaſtenus, ejusdem frater; S. Amphiloſchius Iconienſis, S. Pelagius Laodicensis, S. Eulogius Edeſſenus, S. Cyrillus Hieroſolymitanus, Dionyſius Dioſpoli in Palæſtina, confefſor; Vltus Carrarum, in Meſopotamia, Episcopus, pietate celebris; Abraham Barrenſis, in Meſopotamia, confefſor; aliiſque plures, in Veterum Scriptis, & præſertim in S. Baſilii Epistolis honorifice nominati. Acceſſere Macedoniani etiam Episcopi numero triginta ſex. Ullum a Damaso miſſum, qui ejus vices ageret, aut cæterorum Occidentali-um, quæmpiam ad concilium profectum eſſe non conſtat; ac Theodoſius ipſe illud ex Oriente ſolum coegerat, quod tamen non obſuit, quin ſecundum concilium œcumenicum haberetur, ob conſenſum, quem deinde Occidens decretis ſuper Fide in eo ceditis præbuit. Timotheus, Episcopus Alexandrinus, concilio præſuit, quippe qui, poſt Romanum Episcopum, primum, ex Nicæno Concilio, locum tenere debebat, quemque Socrates primum nominat. Qui præſidem S. Meletium, aut Neſtarium faciunt, cum duabus Ari-
anis ſynodis, una quidem ante, altera vero poſt Conſtanti-
nopoli habitis hoc generale concilium confundunt; eorum
primo S. Meletius, alteri Neſtarius præſuit. Examen ordi-
nationis Maximi Cynici, qui ſe conſtantinopolitanum Epi-
ſco-

scopum ordinandum curaverat, concilio initium dedit. Eum Patres nec fuisse, nec esse Episcopum pronuntiarunt, ejusque magnæ urbis episcopali sedi, solemnem in modum, S. Gregorium Nazianzenum imposuerunt; at cum paulo post S. Præful ea se dignitate abdicasset, Nectarius in ejus locum suffectus fuit. Operam deinde contulere concilii Patres, ut contra non unius generis hæreses Fidem firmarent, ac Tomum contexuere, ampliorem Fidei professionem scilicet, cujus partem Symbolum, quod a nobis in Missa dicitur, conficiebat; septem etiam canones ediderunt.

Primus mandat, ut nemini liceat, Nicænam Fidem rejicere, sed ei sua maneat auctoritas, omnesque, & singulæ, nominatim vero Eunomæorum, seu Anomæorum, Ariatorum, seu Eudoxianorum, Macedonianorum, seu Spiritus Sancti hostium, Sabellianorum, Marcellianorum, Photinianorum, Apollinaristarum hæreses anathemate percellantur.

2. Episcopos vetat, ad Ecclesias pergere, quæ extra eorum dioecesin sunt, Ecclesiasve confundere: ut proinde, secundum canones, Alexandrinus Episcopus administrare debeat Ægyptum solummodo, &c. „ Episcopi e dioecesi non egredientur, quin ad electiones, vel ad alia ecclesiastica negotia acciti fuerint; at cujusve provinciæ negotia ad Nicænos canones exigat provinciæ concilium. Ecclesiæ, quæ penes barbaras nationes sunt, ex consuetudine a Patrum temporibus recepta administrabuntur. „

* *Dioecesis* nomine, cujus hoc in canone mentio fit, veniebat magnum regimen, quod plures provincias complectebatur, quarum unicuique sua metropolis erat; & quod hoc tempore *dioecesis*, hoc est, urbis, quæ cum Episcopo subest, territorium a nobis dicitur, tunc *paræcia* nuncupabatur.

3. Constantinopolitanæ Ecclesiæ primum honoris gradum post Romanam tribuit: quia Constantinopolis erat nova Roma.

4. Maximum Cynicum enuntiat, nec Episcopum unquam fuisse, nec modo esse, eosque, quos ordinavit, in quocunque cleri gradu ordinaverit, in eo recenseri non debere, & quicquid seu pro eo, seu per eum factum fuit, effectu carere,

5. An-

5. Antiochenorum Fidem; ad Occidentalium Tomum, quod attinet, approbat in hæc verba: „ Recipimus etiam „ Antiochenorum eos, qui Patris, & Filii, & Spiritus Sancti „ divinitatem unam, & unicam confitentur. „

* Hic Occidentalium Tomus fuisse creditur scriptum aliquod, in quo se in suam communionem recipere testabantur, Antiochenorum eos omnes qui, seu a Paulini, seu a Melitii partibus starent, trium Personarum divinitatem profitebantur.

6. Eo spectat, ut impediatur, ne ad Episcopos, cæterosque ecclesiasticos accusandos, indiscriminatim, omnis generis homines suscipiantur. „ Si de privato negotio, inquit, ac „ de personali in Episcopum querela agitur, accusatoris nec „ persona, nec religio spectabitur: quia suum cuique jus „ reddi necesse est. Sin ecclesiasticum negotium fuerit, nec „ ab hæretico, seu schismatico, nec a laico excommunicato, „ vel a clerico deposito Episcopus accusari poterit. Accu- „ satus Episcopum, aut clericum, non ante accusare pote- „ rit, quam se ipse purgaverit. Qui supra omnem expro- „ brationem sunt, accusationem suam ad omnes provinciæ „ Episcopos deferent. Si provinciæ concilium satis non „ fuerit, ad aliud majus, ampliusque, nempe ad dioecesis, „ seu partitionis concilium se conferent. Non ante accu- „ satio suscipietur, quam se accusator eidem poenæ, in ca- „ lumnix casu, e scripto, subdiderit. Qui, in hujus decreti „ contemptum, Imperatori, aut tribunalibus sæcularibus „ molestiam afferre, vel oecumenicum concilium turbare „ ausus fuerit, non tamquam accusator suscipietur, sed tam- „ quam canonum, & ordinis Ecclesiæ violator rejicietur. „

7. Rationem præscribit, qua hæretici recipiendi sint, qui ad Catholicam Ecclesiam redeunt. „ Ariani, inquit, Macedoni- „ ani, Sabbatiani, Novatiani, qui se ipsi *Catharos*, seu *Ariste- „ ros* nominant, Quartadecimani, & Apollinaristæ ea lege „ recipientur, ut ab errore per exhibitum actum recedant, „ omnemque hæresin detestentur. Iis primo traditur figil- „ lum, seu sancti chrismatis unctio ad frontem, ad oculos, „ ad nares, ad os, & ad aures; ac dum peragitur hæc unctio,

„ dici-

icitur: *Sigillum doni Spiritus Sancti*. Eunomianos vero, qui per unam tantum immersionem baptizati sunt, Monistas, seu Phrygios, seu Cathaphryges, Sabellianos, & Hæreticos, reliquos suscipimus tamquam ethnicos. Eos prima die Christianos, secunda catechumenos facimus; tertia exorcizamus, postquam iis ter super facie, superque auribus insufflavimus; eosdemque erudimus, diu in Ecclesia ad audiendas Scripturas detinemus, denique baptizamus. „

*Sabbatiani, de quibus in hoc canone sermo est, erant Notianorum secta, quos quidam presbyter, *Sabbacius* nomine, a cæteris segregaverat, ut Pascha ex Judæorum consuetudine celebrarent. Hæretici porro, quos concilium baptizari jubet, ii demum erant, qui Baptismum, seu non omnino, seu non ex Ecclesiæ forma susceperant. Sancti chrismatis unctiones, quas præscribit, eadem sunt, iisdemque verbis expressæ, ac quæ apud Græcos ad Confirmationis Sacramentum statutz sunt.

Concilii Episcopi canones hos ad Theodosium imperatorem miserunt per Epistolam, in qua postquam ea retulerent, quæ quoad Fidem, & Disciplinam egerant, subdunt: „ Rogamus te igitur, ut concilii mandatis auctoritatem tribuas, „ atque ita, cum Ecclesiam per convocationis Litteras honorare affeceris, nostris quoque consiliis conclusionem, quasi- „ que sigillum addas. „ Concilii canones septem, postremoque loco Symbolum hujus Epistolæ suberant; ei centum quinquaginta, qui aderant, Episcopi subscripserunt. Quamvis autem Constantinopolitanum Concilium non nisi ex Oriente coactum fuisset, eique nemo unus, Damasi, cæterorumque Occidentalium nomine interfuisset, non id tamen impedit, quin illud Orientales œcumenici Concilii titulo, sequente statim anno, insignirent, ut ex Epistola constat, quam ad Papam Damasum, aliosque in urbe Roma congregatos Episcopos in commune scripserunt. Cum omnes deinceps Occidentis Episcopi suum ad ea consensum contulerint, quæ super Fide in eo concilio decisa fuerant, illud tamquam secundum œcumenicum; seu universale, quoad caput hoc, habitum est. Sanctus Gregorius Magnus, non semel, edicit

cit se, veluti quatuor Evangelia, concilia Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum, & Chalcedonense suscipere. *Greg. lib. 1. epist. 25. pag. 515. Tom. II. Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I. Ceillarius, Hist. Aust. sacrorum, & eccl. Tom. V. pag. 536. & seq. Van-Espen, Jur. Eccl. univers. Tom. IV. pag. 165. & seq.*

Concilium Aquilejense, ann. 381.

Concilium hoc, quod Gratianus Imperator jam inde ab anno 379. convocaverat, Septembri tantum mense ann. 381. habitum est, ad illud Orientis quidem Episcopi non venerunt; at prope ex omnibus Occidentis provinciis, si Hispaniam exceperis, vel per se, vel per deputatos, Episcopi confluxerunt. Neque vero Papæ, aut vicariatus Romæ nomine, quispiam adfuit; S. Valerianus, Aquilejensis Episcopus præfuit; verum in omnibus, quæ ibidem gesta sunt, S. Ambrosius, Mediolanensis Episcopus, primas tenuit. Huic concilio occasionem querela præbuit, quam Palladius, Illyriæ Episcopus ad Imperatorem Gratianum detulit, propterea, quod haberetur Arianus, etsi non nosset Arium, aiebat, ejusque errores non sequeretur. Concilium statuit æternitatem, & divinitatem Filii Dei, ejus immortalitatem, sapientiam, bonitatem, potentiam, & æqualitatem cum Patre. Damnavit Palladium, Secundianum, & Attalum, tamquam convictos Arianæ hæreseos, scripsitque deinde plures Epistolas, quarum quatuor ad nos usque venerunt. Data est prima ad provinciarum Viennensis, & Narbonensis Episcopos; reliquæ tres ad imperatores Gratianum, Valentinianum, & Theodosium. *Ibid.*

Concilium Constantinopolitanum, ann. 382.

Concilium hoc, æque atque illud, quod in eadem urbe Constantinopoli, anno ante, habitum fuerat, a Theodosio imperatore convocatum fuit; & Episcoporum, plerique, qui primo interfuerant, alteri quoque adfuere. In eo Patres Sabellium, Arium, Macedonium, & Apollinarium damnarunt. Constat id ex Epistola, quam ad ejus concilii Patres rescri-

plerunt, quod, eodem tempore, Romæ habebatur, in re-
n-
sionem ad eam, quam ipsi ab illius concilii Patribus ac-
erant. *Hard. Tom. I.*

Concilium Romanum, ann. 382.

Ad Gratianum imperatorem spectavit maxima ex parte
jus concilii convocatio, quod maximi momenti fuit; si-
idem præter Papam Damasum, & Occidentis metropoli-
bos quinque, eidem aderant ex Oriente duo, nempe S.
piphanius Salaminæ in Cyprio, & Paulinus Antiochiæ Epi-
opi, quos S. Hieronymus comitatus erat; at hujus acto-
um concilii prope nulla notitia suppetit. Est conjecturæ
ocus, Paulini communionem in eo confirmatam fuisse, sta-
utumque, ut ne cum Flaviano communicaretur, quod So-
lomeni testimonio, *lib. 7. cap. ii.* nixum videtur. In eo
etiam, cum Apollinaristis disputatum est, actumque de ra-
tione, qua qui ex iisdem redirent, in Ecclesiam reciperen-
tur. (Rufinus, *De adulterat. Lib. Origenis, Tom. V. Oper.*
Hieron. pag. 253. Lab. Tom. II.)

Concilium Constantinopolitanum, ann. 383.

Imperator Theodosius, ratus obtineri tandem posse, ut,
siquidem peculiarium omnium sectarum Episcopi inter se
contulissent, in eandem sententiam convenirent, eos, mense
Junio ann. 383. Constantinopoli congregavit. Adfuerunt
ergo omnium religionum, omniumque regionum Episcopi.
Unius Nectarii Constantinopolitani, ex Catholicis quidem
Episcopis, Historici meminerunt; interfuisse tamen concilio
S. Gregorius Nyssenus creditur; ejus enim extat super Filii,
& Spiritus Sancti Divinitate, superque Abrahamæ Sacrificio
Sermo, in Episcoporum coetu, medio circiter ann. 383.
Constantinopoli pronuntiatus. Cum omnes antesignani su-
am Fidei professionem exhibuissent, una, & unica, quam
Catholici ediderunt, approbata fuit; eorumque de hæreticis
victoria completa fuit. De hoc concilio nihil propterea
constat, nisi forte, quod factum extitit super Paulini, & Fla-
viani Antiocheni negotio, Flavianum aliis expulsum volen-
tibus, nolentibus aliis. *Lab. Tom. II.*

Concilium Burdegalense, ann. 384. vel 385.

Maximus, post Gratiani mortem, quæ sub ann. 384. Luduni contigit, ad Imperium evectus, Imperii sui sedem Treviris statuit. Eam vix in urbem victor ingressus erat, cum Idacius, Emeritanus Episcopus, ei supplicem contra Priscillianum, ejusque assecclas libellum obtulit. Burdegalæ concilium Imperator indixit, quo Instantius, & Priscillianus cum iis omnibus ex eorum discipulis, qui detegi potuerunt eo jubente, perducti, quibus accusatis se purgandi facultas data; locutus primus Instantius, & Episcopatu indignus concilio declaratus. Priscillianus, haud is fane favorabilis se habendum prævidens, ad Imperatorem appellavit, ejusque appellationi concilium annuit. Itaque Priscillianus, & qui cum eo accusati erant, ad concilium ducti, Idacio, & Ithacio accusatoribus insequentibus. S. Martinus, qui tunc Treviris versabatur, vehementer Ithacium, ut ab hac accusatione desisteret, hortabatur; at is Episcopus, homo ad audaciam factus, quique amans mensæ opipare instructæ, tamquam Priscillianistas eos omnes notabat, quos jejuniis, & abstinentiæ addictos videbat, accusationem hanc in sanctum Præfulem ipsum intentare ausus est. Contempsit has calumnias S. Martinus, & Imperatorem adiens, ut reorum sanguini parceret, obsecravit. Maximus, tum quidem, S. Martini interpositionis, supplicationisque rationem habuit; at, cum S. Præsul Treviris discessisset, Princeps Priscilliani negotium rursus in examine positum voluit, & Ithacio persequente, Magnoque, & Rufo Episcopis persuadentibus, morti Priscillianum, aliosque ex eadem secta non paucos addixit, cum eos, in duplici audientia, plurimum turpitudinum convicisset. Episcoporum numerus, qui ex Gallia, & Hispania huic concilio adfuerunt, incertus est. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.*

Concilium Trevirense, ann. 385. seu 386.

Coactum est concilium hoc, ut Episcopus, Britannio vita functo Trevirorum Ecclesiæ daretur. Ithaciani Episcopi, e quibus concilium conflatum erat, Felicem, qui Britannio

suc-

ederet, elegerunt, declararuntque Ithacium, propter
d Priscillianistarum mortem sollicitasset, nullius cul-
m esse. Porro Ithaciani dicti, qui inter Episcopos Ith-
consilia, ad Priscillianistas, quod attinet, approbarunt
que defensionem susceperunt. *Ibid.*

Concilium Romanum, ann. 386.

Ex Papæ Siricii ad Africæ Episcopos Epistola const-
m Romæ, ann. 386. die sexta Januarii, frequens Episc-
rum concilium habuisse, eo consilio, ut vetera nonnu-
creta, quæ per negligentiam in defuetudinem abierant
dintegraret. Cujusmodi ea vetera decreta fuerint, ex
dicari potest, quæ numero octo concilium edidit.

Decretum primum ejusmodi est: inscra apostolica Se-
piscopum ordinari neminem posse; quod de regionibus
ntelligendum, quæ eidem sedi peculiariter suberant;
æteris enim provinciis, ut in Africanis, primatis tantum
ut metropolitani consensu opus erat.

2. Episcopum ab uno tantum Episcopo ordinari non vi-
3. Eum non vult in clerum recipi, qui post peccator
remissionem, scilicet, ut videtur, post Baptismum, sæcu-
ris militiæ gladium detulerit.
4. Clericum non vult cum vidua matrimonium inire.
5. Laicum non vult in clerum suscipi, qui matrimo-
cum vidua junctus fuerit.
6. Alterius Ecclesiæ clerico ordines conferri non vu-
7. Clericum e sua ipsius Ecclesia expulsam recipi ve-
8. Novatianos, & Montanistas, per manuum imposi-
tionem, recipi jubet, iis exceptis, quos ipsi rebaptizaverunt.
Quod in Papæ Siricii Epistola superest, integram continen-
tiam spectat, quam presbyteri, & diaconi, utpote divini
ministeriumii servitio quotidie addicti, servare debent. Eos
enimque, qui hæc omnia exequi renuerint, a communione
segregatos, & in inferis puniendos declarat. *Ibid.*

Concilium Antiochenum, ann. 388. seu 389.

Id unum scimus, ad hoc concilium quod attinet, non
impedisse, ne in eos ageretur, qui S. Marcellum, Apam-

sem Episcopum morti addixerant, quia idolorum templa quæ in ejus episcopali urbe existebant, diruenda curaverat Theodoretus, *lib. 5. cap. 21.* Sozomenus, *lib. 7. cap. 15* *Hard. Tom. I.*

Concilium Antiochenum, Ann. 390.

S. Flavianus Antiochenus Messalianorum nonnullos, quos Edeffæ versari noverat, Antiochiam duci jussit, ad an. 390. ubi cum Episcopis tribus, & triginta presbyteris, & diaconis concilium habitum est, in quo Messaliani anathemate percussi. Messalianis, qui, ut S. Epiphanius memorizæ prodit, Constantio regnante, in Mesopotamia prodire cœperunt, antesignani erant Dadoes, Sabbas, Adelphius, Hermas, & Simeon. Id profitebantur, ut mundo nuntium remitterent, suæque ipsorum bona omnia defererent, quæ reapse abdicabant, ut otiosam, vagamque vitam ducerent, eleemosynas petentes, viventesque promiscue viri, & foeminae, mediis in viis æstivo tempore. Haud jejunabant, manuumque laborem, tamquam malum, & spiritalibus, qui ipsi erant, hominibus indignum damnabant. Sua omnia officia redigebant ad precem, dormientesque diei partem maximam transigebant; sua deinde somnia quasi revelationes quasdam, & prophetias venditabant. Se corporis oculis sanctam Trinitatem videre, visibilemque, & sensibilem, in modum Spiritum Sanctum recipere gloriabantur. Videbantur interdum in phrenesin incidere; irruerant de repente, agentes, se daemonibus infiliri; tum hominis arcum tendentis instar compositi se in diabolum jaculari dictitabant. Innumera alia edebant ejusmodi absona deliramenta, quæ in causa fuerunt, ut *Enthusiastarum* nomen iis inderetur. Aiebant, homines, dum nascuntur, singulos accipere, cum primi patris naturæ, dæmonem familiarem, qui ad malum extimulat; ejus expellendi rationem unam, & unicam precem esse; Baptismum, Eucharistiam, & cætera Sacramenta nihil utilitatis afferre; dæmone per precis fervorem ex anima expulso, Spiritum Sanctum sensibiliter, & visibiliter in eam descendere, & ab omnibus cupiditatum motibus, & ab insita ad malum propensione

sione animam liberare; ac proinde jejunium, aliæque voluntariæ afflictationes inutiles evadere. Eo etiam nomine Messaliani accusantur, quod docuerint, subire Deum formas varias, ut se cum eorum animabus conjungeret, & spiritalem hominis animam in divinam naturam verti. Ad extremum docebant, hominem posse ad virtutis, & scientiæ perfectionem, atque ita ad Dei similitudinem, & æqualitatem pervenire; ut proinde perfectionis cumulum assecutus, non amplius, cogitatione ipsa, aut ex ignorantia peccare posset. Epiphanius, *Hæref. 80. num. 1. 2. 3.* Theodoretus, *lib. IV. Hist. c. 11. & lib. IV. Hæret. Fabul. cap. 12.* Cotelarius, *Tom. III. Monum. pag. 402. 403. 405.* Photius, *Cod. 52. pag. 37. & 40.* Ceillerius, *Hist. Aust. sacror. & eccl. Tom. V. pag. 689. & seq. (*)*.

Concilium Sidenſe, ann. 390. seu 391.

Cum Messaliani, quos Antiochia S. Flavianus expulerat, in Pamphiliam se recepissent, S. Amphilocheus, Iconienſis Episcopus, Sidæ, quæ Pamphilie metropolis erat, concilium coegit, in quo damnarentur. Aduere concilio huic Episcopi viginti quinque. S. Amphilocheus eidem præfuit; isque, ut videtur, id sibi sumpsit, ut synodicam Epistolam scriberet, quam ad Flavianum Antiochiæ Episcopum concilii Patres miserunt, ut ei, quæ in cœtu gesta sunt, significarent. Non amplius Epistola hæc, aut Acta in eo concilio edita nobis suppetunt; periit etiam Epistola, quam Flavianus in Antiocheni concilii consecutionem ad Ofroenenſes Episcopos scripsit, præter ejus fragmenta, quæ Photius nobis servavit; ex quo etiam percipimus, Messalienses jam in aliquo alio concilio ante Antiochenum, de quo supra diximus, habito damnatos fuisse, eosdemque nihilominus in Oriente, ad ejus usque sæculum perstitisse. Subsistebant iidem etiam post Photii tempora, quandoquidem late disseminati erant, Alexio Comneno regnante, qui ann. 1118. e vivis excessit. Photius, *Cod. 52. pag. 37. 39.* Theodoretus, *lib. IV. Hist. cap. 10. & lib. IV. Hæret. Fabul. cap. 12.* Ceillerius, *ibid. p. 692.*

(*) *Editor Venetus hoc, & sequens concilium ad ann. 383. refert.*

Concilium Carthagenſe, ann. 390.

Habituſ eſt conciliuſ hoc in Baſilica, quæ perpetua reſta nuncupabatur; adfuere complures Epiſcopi, quoruſ pauci noti ſunt, quia ſubſcriptiones in noſtris exemplariſ defunt. Genetheliuſ, ſeu Genediuſ, Carthagenſiſ Epiſcopuſ præſuit; in eoſque editi canoneſ tredecim.

Primuſ enuntiatur, credendam, & prædicandam eſſe Trinitatiſ Fidem.

2. Sæpſionem renovat in ſuperiore concilio editam, ſæp continentia Epiſcopiſ, præſbyteriſ, & diaconiſ impoſita. Idem ſtatuit, quoad eoſ omneſ, qui altari deſerviunt.

* Sciendum eſt, aliquanto ante conciliuſ hoc, aliud in eadem urbe, & in Palatio habituſ fuiſſe, in quo reſ, de quibuſ in hoc agenduſ erat, indicabantur. In eodem edita fuerant decreta plura, & renovata, quoad Epiſcopoſ, præſbyteroſ, & diaconoſ continentiaſ lex, itemque ea, quæ vetabat, ne præſbyteri chriſma conficerent, virgineſ conſecrarent, & quæpiam ſolemniter conciliarent; at decreta hæc, perinde, atque ejuſ concilii acta ad noſ minime pervenerunt.

3. Præſbyteroſ vetat, chriſma conficere, virgineſ conſecrare, & poenitenteſ in Coetu, vel Miſſa publica conciliare.

4. Concilio placuiſſe, ait, eam præſbyteriſ veniam dare, ut poenitentem ægrotantem, & in periculo poſituſ conciliarent, abſente Epiſcopo, cumque ejuſ venia, poſtquam eum conſuluiffent.

* Perſpicitur, ex hoc canone, ordinariuſ poenitentiaſ miniſtruſ Epiſcopuſ fuiſſe, præſbyteruſ autem, ſoluſ eo abſente, in neceſſitateſ caſu, ex ejuſque mandato. At, quia contingere poterat ita periculum urgere, ut ad Epiſcopuſ abſentem confugere, haud per tempuſ liceret; permiſſuſ fuiſſe præſbytero, in hac facti ſpecie, Baſamon ait, ut poenitentem morti proximū, inconſulto Epiſcopo, conciliaret.

5. Novoſ Epiſcopatuſ, ſine venia Epiſcopi loci, creari non vult.

6. Statuit eum, qui de crimine præventuſ eſt, ad Epiſcopoſ, aut præſbyteroſ accuſandoſ recipi non debere.

7. Om-

7. Omnibus Episcopis, presbyteris, aut clericis prohibet, eos recipiant, qui communione ob crimina privati fuerint, neque, nedum se subdiderint, ad aulam confugerint, aut apud seculares judices, vel apud alios ecclesiasticos judices sibi consuluerint.

8. Mandat, ut presbyter ab Episcopo excommunicatus, si se non quidem apud proximos Episcopos conqueratur, sed eorum coetus habeat, & sanctum Sacrificium offerat, deponatur, anathematizetur, & procul ab urbe, in qua degit, eliminetur, ne simplices ibidem seducat. At si quam in suum Episcopum querelam rationi consonam instituerit, eam expendi oportebit.

9. Omnem presbyterum, ait, qui offert, ubicunque gentium fuerit, inscio Episcopo, contra ejus honorem agere.

10. Veterum conciliorum sanctionem renovat, qua statuitur, ut Episcopus accusatus judicetur ab aliis Episcopis duodecim, presbyter a sex, diaconus a tribus, in numerum relato Episcopo dioecesanò.

11. Commendat Episcopis, ut intra suarum, quisque dioeceseon fines permaneant, quin eorum quidquam attingant, quæ ad proximas dioeceses pertinent: quia divina lex, id quod alterius est, vel desiderari vetat.

12. Episcoporum nullum vult id sibi sumere, ut alium ordinet in concilio, quæcumque tandem sit ejusdem frequentia, sine mandato, de scripto, primatis provinciæ, additque, cum hoc mandato, tres Episcopos, in necessitatis casu, satis ad ordinationem fore.

13. Ibi dicitur Genethelius, concilii præses, eum conclusisse, data opera, ut ab Episcopis approbaretur, & signaretur, hac addita clausula, „ ut quicumque, quod promiserat, & significaverat, executus non esset, se ipse a suorum fratrum necessitate sejungeret; „ omnesque, & singuli subscripserunt.

Concilium hoc appellatur *secundum Carthaginense*, non quod alia plura in eadem urbe prius habita non fuerint, sed quod eorum conciliorum, nec acta, nec canones ad nos pervenerint, nisi ejus tantum, quod sub Episcopo Grato celebratum

tum fuit, quodque hac de causa nuncupatur *primum concilium Carthagenense*, hujusque, quod ob eandem causam, *secundum concilium Carthagenense* vocatur. Reperitur cum hac epigraphe, in Binii Collectione, quam P. Labbæus affert: *Concilium Carthagenense, nomine secundum, ordine temporis, inter Carthagenensia extantia vere postremum circa tempora Coelestini Papæ.* Binius hac in re Baronium secutus est, qui concilium hoc non nisi ann. 425. habitum credidit, corrupta ejusdem concilii editione deceptus, qui illud celebratum refert sub consulatu Valentiniani, & Theodosii, qui ann. tantum 425. simul consules fuere. At hoc impressionis mendum est; legendumque, *Theodosii loco, Neotericus*, qui revera cum Valentiniano consul erat, ann. 300. quo concilium hoc habitum fuit, ut inter doctos viros convenit, probatque Lucas Holstenius in hujus concilii editione, quam ex optimis manuscriptis codicibus nobis exhibuit. Monent etiam docti viri, in his authenticis manuscriptis codicibus, perinde atque in Holstenii editione non legi Aurelii, Alipii, Epigonii, aliorumque Episcoporum interlocutorum nomina, quæ in Binii editione leguntur; cui rei, ut videtur, id causæ est, quod qui secundi Carthagenensis concilii vulgarem editionem dederunt, ejus canones ex Africano Codice deprompserunt, prout adoptati, renovatique fuerant a Carthagenensis quarti ann. 419. habiti concilii Patribus, qui eos canones suis, non autem concilii ann. 390. Patrum nominibus proposuerant; ex quo factum, ut secundi Carthagenensis concilii canones, cujusmodi in Africano Codice existunt, retinerent Aurelii, aliorumque Episcoporum nomina, qui una cum eo in Carthagenensi an. 419. concilio aderant; cum in Holstenii editione legantur Genethelii, aliorumque Episcoporum nomina, qui secundum ann. 390. Carthagenense concilium cum eo constituebant. *Lab. Tom. II. Hard. Tom. I. Ceilleries, Hist. Aust. Sacrorum, & eccl., Tom. V. pag. 694. & seq. Van-Espen, Jur. Eccl. univ. Tom. III. pag. 263.*

Concilium Romanum, ann. 390.

Jovinianus, sectæ Jovinianitarum auctor, cum Romam contulisset, ut ibi suos errores disseminaret, a Pammachio, aliis-

ique laicis viris, qui natalibus, & pietate, ut ipse Pam-
richius, illustres erant, ad Papam Siricium denuntiatus fuit.
Iste hic, suo coacto clero, ad ann. 390. Jovinianum, ejus-
que discipulos, & anathemate perculit. Iste hæresiar-
um, qui ex austero monacho homo deliciis immerfus, & vo-
luptatis prædicator evaserat, docebat virginum, quam con-
gatarum mulierum statum haud perfectiorem esse; a dia-
bolo non amplius eos vinci posse, qui, plena fide, per Baptis-
mum renati fuere; inter abstinentiam a carnibus, earumque
sum gratiarum actione usum nihil discriminis interesse; mer-
cedem in coelis, quoad eos omnes, qui Baptismi gratiam ser-
vaverint, æqualem fore; ante Baptismum, in hominis pote-
state esse peccare, aut non peccare; at eundem, post Baptis-
mum, non amplius peccare posse; omnia peccata esse paria.
Docebat & illud, sanctam Virginem quidem, cum Jesum Chri-
stum concepit, suam virginitatem servasse, at, cum eum in
lucem edidit, virginitatis jacturam fecisse; contendens alio-
quin dicendum fore cum Manichæis, Christi Domini corpus
phantasticum fuisse. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom.*
I. S. Hieronymus, lib. 1. & 2. advers. Jovinianum; Ceillarius,
Hist. Auctorum sacrorum, & eccles. Tom. V. pag. 899. & seq.

Concilium Mediolanense, ann. 390.

Jovinianus, se Romæ damnatum videns, Mediolanum se
contulit, ut Theodosium Imperatorem adiret, qui tum ipsum,
tum ejus discipulos acerbius excepit. Omnes ex urbe pulsi;
Episcopique, qui ibidem aderant, in concilium cum S. Am-
broasio convenientes, eosdem damnarunt ex judicio, quod in
eos Papa pronuntiaverat, ad quem de re tota scripserunt.
In hoc ipso Mediolanensi concilio, vel in alio, quod ibidem
Aprili circiter mense ann. 390. ibidem habitum est, Gallia-
rum Episcopi perfecisse creduntur, ut sententia, quam supe-
riore anno in Ithacianos ediderant, confirmaretur. *Reg. Tom.*
III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.

Concilium Capuanum, ann. 391.

Paulino Antiochiæ Episcopo sub an. 388. finem, aut se-
quentis initium vivis erepto, cum ipse sibi Evagrium suc-
ces-

cessiorem dedisset, Theodosius Imperator, qui a die 10. vembriis an. 391. Constantinopolim redierat, eo accit Flavianum iussit ad concilium pergere, quod Capuæ t habebatur, ut ibidem Antiochenæ Ecclesiæ divisio finiret Flaviano illuc proficisci rennente, & excusationem, cur nueret, afferente, ejus negotium Theophilo Alexandrinæ & Ægypti Episcopis expendendum a concilio remissum fu Actum etiam a concilio de Bonosi negotio, qui Sardicæ Daciæ metropolis, Episcopus erat; ast Bonosus ipse ad p ximos, præsertim Macedoniæ Episcopos, & ad Anysium Thessalonicensem, eorum metropolitanum remissus, ut de factis cognoscerent, de quibus accusabatur. Denique decreta nonnulla concilium edidit; unum quidem, quod b quæpiam baptizari, vel ordinari vetabat; alterum vero, quod Episcoporum de una in aliam sedem translationes illi- citas declarabat. Africæ Episcopi laudant hæc decreta duo, tertiumque transmarini concilii, quo vetabatur, ne in ul- lum ecclesiastici status gradum reciperentur, qui in hæresi fuerant; at hoc decretum tertium Romæ, & Mediolani Ecclesiis tribuunt; Capuano autem concilio plenarii conti- lii titulum addunt. E. S. Ambrosio sane conjicitur ei ma- gnum Episcoporum numerum, qui ex universo, ut videtur, Occidente convenerant, adfuisse. *Ambros. Epist. 56. pag. 1007. Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I. Ceillerius, Hist. Aust. sacr. & eccles. Tom. V. pag. 705. & seq.*

Concilium Carthaginense, an. 393.

Primianus in Carthaginensem Episcopum, post Parmeni- ani mortem, electus Maximianum diaconum, a quo se le- sum fuisse contendebat, excommunicavit. Maximianus proximos Episcopos adiens, factionem in Primianum consti- vit. Episcopi Donatistæ, quos ejus vasrities devicerat, Carthaginem, numero quadraginta tres convenerunt, volu- eruntque integrum Primiano esse, ut in frequentiore con- cilio haud ita multo post celebrando se ipse purgaret. Re quidem ipsa, Cabarsussii, in provincia Bizacena concilium habitum, eodem anno 393. cui supra centum Episcopi in- ter-

tere, qui Primianum, tamquam plurimum criminum con-
tum, damnarunt. Scripsere damnationem hanc in Epi-
stola synodica. & encyclica, quam *Tracloriam* nominarunt,
usque maxima pars extat apud S. Augustinum *Serm. 2.*
Psal. 36. num. 19. pag. 276. qui tamquam Ecclesiae utile
numentum, & ad caliginem ex Donatistarum oculis dis-
ciendam aptissimum, eam populo lectam voluit. Numi-
dæ Episcopi, ad quos se Primianus contulerat, Bagajæ,
prilis dies 24. an. 394. concilium habuerunt, cui trecen-
ti, & decem Episcopi interfuerunt; quod in causa fuit, ut
illud *plenarii concilii* nomine insigniretur, maxime licet ir-
regulare fuerit, tum convocatione, tum formis cæteris,
parum in eo nulla servata est: Primianus sibi secundum
inter Episcopos gradum sumpsit; superque ejus apud conci-
lium querelis de schismate a Maximiano, ejusque fautoribus
excitato, Maximianum ipsum, licet absentem, Episcopi
nulla interjecta mora, damnarunt. *Reg. Tom. III. Lab. Tom.*
II. Hard. Tom. I. Ceillerius Hist. Antiq. sacror. & Eccles. Tom.
V. pag. 417. & seq.

Concilium Hipponense, an. 397.

Aurelius, Episcoporum unus, qui Carthaginensi conci-
lio interfuerat, sub Genethelio, an. 390. cum ei, aliquan-
to post, in Carthaginensis Ecclesiae regimine successisset, ad
perficiendum, ut in omnibus per Africam Ecclesiis vetus di-
sciplina refloresceret, & ad abusus, qui in eas irreperant,
reformandos se totum contulit. In hunc finem, & e S.
Augustini consilio, totius Africae generale concilium, cui
ipse praefuit, Hippone coegit; quod eorum primum est,
quæ, dum is Carthaginensem sedem tenuit, habita fuisse
constat. Celebratum fuit in aula consilii Ecclesiae Pacis,
quam S. Ambrosius *magnam Basilicam* nuncupat, sub consu-
latu Imperatoris Theodosii cum Abundantio, scilicet an. 394.
Octobris die octava. Ad illud ex omnibus Africae provin-
ciis Episcopi confluxerunt; eique proinde *plenarii concilii*
nomen inditum. S. Augustinum, tum quidem Hipponen-
sis Ecclesiae presbyterum, concilii Patres ipsi impulerunt, ut,

coram cœtu super Fide , & Symbolo sermonem habent atque ex hoc sermone , deinde , amicorum rogatu , S. Doctor Librum contexuit , qui extat inter ejus Opera , inscriptus , *De Fide , & Symbolo*. Ad illud usque tempus inauditum erat in Africa , presbyterum apud Episcopos publicè loqui ; primusque S. Augustinus fuit , cui id privilegii concederetur. Biennio ante , Valerius , Hipponensis Episcopus ei jam facultatem tribuerat , ut Evangelium , præsentè ipso explicaret ; at id fecerat Valerius necessitate compulsus , quia Græcus origine , non satis latinæ linguæ usu pollebat suo ut populo congrua documenta præberet.

Edidit Hipponense concilium super disciplina canones plures , quos Africae complura deinceps concilia , non sine modificationibus tamen , detractionibus , aut additionibus adoptarunt , ex quo factum , ut nobis non amplius ejus concilii tum acta , tum genuini canones suppetant ; adeoque difficulter Hipponenses canones , cujusmodi primum editi , hoc tempore discerni possint. Eorum unum , & quadraginta exhibet compendium apud Labbæum , *Tom. II. Conciliorum* , hoc titulo : *Statuta Concilii Hipponensis breviata , & quædam eorum in Concilio Carthaginensi cum Bizacenis Episcopis collata , & diligentius pertractata hæc sunt* ; verum , an ejusmodi sint , cujusmodi Carthaginensi Concilio ea Musonius obtulit , dubitatur. Hæ sunt hac de re dubitandi causæ , quod , in his quadraginta , & uno canonibus , eorum nullus occurrit , quos ex Hipponensi concilio Diaconus Ferrandus laudat , itemque eorum nullus , quos Africae posteriora concilia ex eadem Synodo proferunt , exceptis primo , quod Paschalis festi celebrationem spectat , sextoque , & octavo , qui de conciliis unoquoque anno habendis agunt. Extat etiam ad harum Constitutionum frontem , Nicænum Symbolum , Apostolici loco , quod coram Hipponensis concilii Episcopis S. Augustinus explicuit. Easdem sanctiones sequitur super Donatistarum conciliatione decretum , quod sane gravius negotium erat , quam ut in Bizacenæ provincie particulari concilio componeretur. Denique occurrunt errata plura in Epistola , quam ad promulgationem compendii horum

rum quadraginta Hipponensis concilii canonum, Musonius scripsit. Missa dicitur Aurelii, Musonii, cæterorumque piscoporum nomine, ad omnes eorum confratres e variis Numidiae, duplicis Mauritaniae, Tripolitanæ, & Consularibus provinciis; in ea ne verbum quidem de Byzacena, cuius primas Musonius erat, quamque in Epistola sua manuscripta vocul dubio non omisisset. Eadem Epistola, iterumque Acta concilii data sunt e Papæ Siricii pontificatu; quod tum quidem non erat in more positum. Allatæ difficultates horum canonum compendium, cuiusmodi sane nobis suppetunt, admodum suspectum reddunt; omnemque præbent credendi locum, hoc aliud esse ab Hipponensis concilii canonum compendio, quod Bizacenæ provinciæ concilium edidit.

In iis continentur omnino hæc: 1. statuit, ut, ad impediendum, ne quis in die celebrationis Paschatis decipiatur, omnes Africae provinciæ studeant, eum ex Carthaginensi Ecclesia percipere; 2. vetat, ne lectores, dum legere incipiunt, populum saluent, quia id juris Episcopis reservatum est, qui scilicet in Africa, pro concione dicere incipientes, populum, Domini nomine, salutare consueverant; 3. eos tantum e clericatura ad superiorem gradum evectos vult, qui scientiis imbuti fuerint; 4. Sacramenta Catechumenis administrari vetat; 5. prohibet, ne Eucharistia mortuis præbeatur, tum quia eam recipere, aut comedere nequeunt, tum etiam, ut ait Carthaginense concilium tertium, *can. 6.* ne quis imaginetur eos baptizari pariter posse; 6. mandat, ut quotannis concilium habeatur; 7. si Episcopus accusatus fuerit, de ejus negotio iudicium ad Primate[m] devolvi jubet; 8. futurum pronuntiat, ut Episcopus accusatus, qui se concilio habendo non stiterit, reum se ipse declaret; 9. & 10. de presbytero accusato iudicium ab Episcopis quinque, de diacono, ab Episcopis duobus editum volunt; 11. & 12. nullum sensum recipiunt; 13. ecclesiasticorum filios vetat operam dare, ut spectacula exhibeantur; 14. Episcoporum filios cum hæreticis matrimonium inire non vult; 15. prohibet, ne Episcopi, & clerici suos filios ejiciant, neve suorum bonorum quidpiam iis dent, qui extra Ecclesiam sunt;

16. haud licere vult Episcopo, presbytero, diacono quaestum
 fumere, aut clericis, universim, exteras apud se foemina
 detinere; 19. canon de Gradibus sacris simpliciter loquitur
 20. loquitur de Lectoribus, quin se ulterius explicet: a
 alienae Ecclesiae clericum retineri vetat; 22. clericum non
 ante ordinari vult, quam de eo per editum examen certum
 constiterit; 23. vetat in precibus Patris, & Filii nomina, pro
 miscue, poni; in 24. prohibentur clerici quidquam ultra mu-
 tuum accipere; & in 25. quidquam altari, ad sacrificium
 praeter panem, & vinum aqua mixtum offerri; 26. omne
 indiscriminatim clericos, Episcopos ipsos, nemine comitan-
 te, ad viduas, & virgines pergere; 27. primae sedis Episco-
 po qualitatem Principis presbyterorum tribui non vult; 28.
 prohibet, ne clerici in cauponis bibant, edantve; 29. Epi-
 scopos vetat mare praetergredi, ut videtur, sine Primatis
 venia; 30. Altarium ministris interdicit, ne aliter sacra my-
 steria, quam jejuni celebrent; 31. Episcopo, & Ecclesiasti-
 corum cuique, ne comedant in Ecclesiis; 32. presbyteris,
 ne poenitentes, Episcopo inconsulto, concilient; 33. man-
 dat, ut foeminae prudentia, & virtute praestanti demandetur
 virginum, quantum quidem videtur, orphanarum cura;
 34. aegrotantibus Baptismum conferri jubet; 35. conciliati-
 onem resipiscentibus concedi vult; 36. declarat chrismatis
 consecrationem ad presbyteros non pertinere; 37. in aliena
 urbe commorari clericos non debere; 38. declarationem con-
 tinebat Scripturarum, quae tamquam canonicae suscipiendae,
 quaeque tantum legendae in Ecclesia, earumque, quae ibi-
 dem haud legendae: quippe omnibus non eadem esset au-
 thoritas; id sane ex hujus tricesimi octavi canonis compen-
 dio constat. 39. Episcopum ab Episcopis saltem tribus ini-
 tiandum pronuntiat. 40. Iis Baptismum conferri jubet, qui se
 baptizatos probare non possunt; & 41. Donatistas, tam-
 quam laicos, receptos vult. Extat ad hujus postremi ca-
 nonis calcem alius eidem appositus, qui proinde huic ipsi
 concilio tribui non potest; his nempe verbis expressus:
 „ in superioribus conciliis statutum fuit, ut a nobis Donati-
 stas non in suum cleri gradum, sed in laicorum numerum
 reci-

reciperentur Nihilominus , ob exiguum clericorum numerum , qui scilicet in aliquibus Africæ Ecclesiis omnino desiderantur , visum est eos excipi ab hac regula , quos rebaptizatos non fuisse constiterit , aut qui suis cum populis ad Catholicæ Ecclesiæ communionem migrare voluerint. “

Præter primum , sextum, octavumque hujus Compendii canones , qui in posterioribus conciliis laudantur Hipponensis concilii nomine , huic tribui potest etiam tricesimus primus, qui Ecclesiasticos vetat in Ecclesiis comedere ; refertur etiam sanctio hæc ad Epistolam , qua S. Augustinus Aurelium hortatur , ut, per concilii auctoritatem , abusus reformet, qui per Africam irreperant in convivia , quæ ad Martyrum honorem , in Ecclesiis ipsis agitabantur. Ferrandus , Carthaginensis Ecclesiæ diaconus, inter latinos canonum collectores antiquissimus , utpote , qui Justiniano Imperatore regnante scribebat , alios præterea Hipponensis concilii canones assert, quos genuinos esse dubitari non potest. Primus, quem Hipponensem tertium numerat , Episcopum, quem synodus excommunicaverit , a communione abstinere debere pronuntiat ; alioquin ei nullam spem fore , ut in eam restitatur ; alter , quem Hipponensem quintum dicit , Episcopos, & presbyteros vetat ea , quæ in loco sunt , qui eorum curæ demandatus est , alio transferre , quin prius , cur ita se gerant , causam attulerint. Addit Ferrandus , tamquam hujus concilii prosecutionem quamdam , accusatorem , si quam populi vim timeat , ubi accusatus degit , posse remotiorem locum seligere , eo testes accire , ibique actionem persequi. Tertius, qui, ex Ferrando , Hipponensis octavus est, statuit Episcopos posse , cui voluerint , id relinquere , quod iis datum fuerit , ea tamen lege , ut quicquid suo ipsi nomine acquisierint , utpote acquisitum de Ecclesiæ bonis , cogantur Ecclesiæ reddere. Quartus , quem idem Ferrandus nono inter Hipponenses canones loco ponit , matricis Ecclesiæ Episcopum , metropolitanum scilicet , non debere pronuntiat id usurpare , quod dioecesis , hoc est , provinciae , cui præest, aliis Ecclesiis datum fuerit ; vetat præterea, ne
Epi-

Episcopi, Primate inconsulto, itemque presbyteri, inscio Episcopo, quidquam de suarum quisque Ecclesiarum bonis vendant. Hæc sunt, quæ ex Hipponensis concilii statutis, quod primum ex tota Africa, sub Aurelii pontificatu, coactum agnoscitur, Ferrandus nobis servavit. Alterum habuit Carthaginensis Ecclesia, Junii die 16. sequentis an. 394. at hoc non nisi provinciale fuisse videtur; in eo siquidem proconsulares Episcopi nominantur, ut., tamquam provinciae Deputati, Adrumetano concilio interfint, cui omnium Africæ provinciarum Episcopi adfuisse creduntur. Constant hæc, nihique præterea de his duobus conciliis, quorum acta periere. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I. Ferrandus, Collect. apud Justellum, Tom. I. pag. 450, tit. 54. ibid. pag. 449. tit. 34. ibid. tit. 198. p. 454. ibid. tit. 35. pag. 449. ibid. tit. 38. ibid. tit. 47. ibid. tit. 95. pag. 451. Ceille-rius, Hist. Aust. sacror. & ecclesiast. Tom. X. p. 661. & seq.*

Concilium Constantinopolitanum, ann. 394.

Rufinus, prætorii præfectus, ac tum quidem totius Orientis administrator, cum perfecisset, ut ad honorem SS. Apostolorum Petri, & Pauli Ecclesia in suburbio, quod *Quercus* dictum, prope Chalcedonem extrueretur, dedicationis ergo, plurium provinciarum Episcopos, magnumque monachorum numerum congregavit. Eo, inter alios, accivit Evagrium e Ponto, cujus virtutem tanti faciebat, ut in Baptismate, quod in ea dedicatione suscepit, eum sibi patrinum vellet; ac patrilos quidem hac primum occasione comperimus adultis datos. Absoluta cæremonia, Episcopi Constantinopolim venerunt litigium judicaturi duos inter Episcopos, Agapium, & Bagadium, coortum, qui de Bostre, Arabiæ metropolis, episcopali sede inter se contendebant. In Constantinopolitanæ Ecclesiæ Baptisterio, urbis universo præsentem clero, coetus habitus. Nectarius, qui Constantinopolitanus Episcopus erat, primus in concilii Litteris nominatur, ac secundum eum, Theophilus Alexandrinus, Flavianus Antiochenus, &c. Concilium, edito decreto, statuit, trium Episcoporum numerum, qui ad Episcopi

pi ordinationem fatigēst, ad ejus depositionem haud satis e, sed ad hanc omnes comprovinciales convenire oportet. Balfamon, qui hoc decretum affert, animadvertit id ejus ætate non viguisse, sed Africanæ collectionis canem duodecimum servatum esse, qui præscribit, ut Episcoporum causæ a duodecim Episcopis examinentur. Vem hi canones duo nullo prorsus ex capite invicem putant; Collectionis enim canon duodecim Episcoporum numerum tum solum præscribit, cum cæteri omnes provincie Episcopi congregari non possunt. Actorum concilii constantinopolitani notitia nobis deest, nec constat, ex conendentibus iis duobus Episcopis utri sedes Episcopalis adjudicata fuerit.

Animadversione dignum est a concilio, quod an. 381. habitum fuit, editum canonem fuisse, qui hujus urbis Ecclesie primum honoris gradum, post Romanam, tribuebat, eundemque canonem in hoc an. 394. Constantinopolitano concilio executioni mandatum esse. Nectarius scilicet primum in eo, locum tenuit, quin Theophilus Alexandrinus, ullusve alius Orientis Episcopus repugnaret. Est etiam animadvertendum, Theophilum, qui Flavianum pro Antiocheno Episcopo non habebat, eumque ad illud usque tempus in communionem suam non receperat, cum eo nihilominus huic concilio adfuisse. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I Ceillerius, Hist. Aust. sacror. & Ecclesiast. Tom. X. pag. 669. & seq.*

Concilia Carthagenensia, ann. 397.

Habita sunt, an. 397. Carthagine concilia duo, unum die 26. mensis Junii, die 28. mensis Augusti alterum. Eorum proximitas in causa fuit, ut mutuo confunderentur; sed ea tamen distingui necesse est; aliud enim prorsus est tum in græco, quam in latino textu adscriptum tempus; eademque in Dionysii Exigui Collectione invicem distinguuntur. Concilium diei 26. Junii non nisi provinciale concilium fuit, unumque, & unicum canonem edidit; qui Episcoporum nulli, sine formata Primatis Epistola, ejusdemve

demve consensu , licere vult mare prætergredi. Hujus concilii nihil aliud nobis suppetit.

Concilium alterum diei 26. Augusti, habitum est in aula concilii, vel, ex aliis, in sacristia Basilicæ Restitutæ Cæsario, Atticoque consulibus. Præfuit Aurelius, & quadraginta Episcopi subscripserunt, inter alios, Victor Puppianæ, Evangelus Assuris, & S. Augustinus Hipponis, ornatus hujus urbis Episcopus mense Decembri an. 395. Dionysii, Carthaginensis nempe, ut videtur, Ecclesiæ adfuerunt concilio, sed stantes, dum Episcopi confidebant; presbyterorum quempiam adfuisse non legitur. Illud inchoavit Aurelius per lectionem compendii canonum Hipponensium, quod Episcopi Byzaceni ad eum miserant, & Epistolam quam Mansoni, ejus provinciae Primas eidem addiderunt. Carthaginenses Patres eos omnes canones confirmarunt, aliosque non paucos ipsi ediderunt, quorum plures reapse in Hipponensis, aliorumque, ut videtur, nonnullorum quoque conciliorum canonibus comperiuntur; quod doctos viros permovit, ut crederent eos, quos habemus Carthaginensis tertii concilii nomine, nihil aliud esse, quam male digestam canonum compilationem, quos alia concilia plura ediderunt, censendumque, eos solum canones ad Carthaginense tertium concilium spectare, qui præferunt id nominis in Codice Canonum Africæ ex Dionysii Exigui Collectione. Qui porro nobis in Isidori, aliorumque Collectionibus suppetunt, quinquaginta numero sunt.

1. Statuit, ut omnes Africæ Episcopi de celebrandi Paschatis die a Carthaginensi Ecclesia doceantur.

2. Mandat, ut, ne ecclesiastica negotia in populi incommodum consenescant, Africæ generale concilium quotannis cogatur; eoque omnes provinciae, quibus primæ sedes suppetunt, suorum particularium conciliorum deputatos tres, & quidem non plures mittant, ne suis hospitibus oneri sint, Episcopis nempe, qui hospitalitatem cum confratribus exercebant. Excipit canon Tripolitanam provinciam, quæ, ob parvum Episcoporum numerum, non nisi deputatum unum mittere debebat.

3. Episcopis, et clericis, antequam ordinentur, conciliorum decreta ab ordinationibus legi jubet, ne ignorantiae causam prætexant. Possidius, in S. Augustini vita, *cap.* 8. hunc Patrem ait voluisse tertium hunc canonem edi, ne quis culpam patraret, in quam ipse inciderat, qui, per ignorantiam, ordinatus fuerat Episcopus, vivente Valerio, decessore suo, contra ac Nicænum concilium decreverat. Hæc Possidii animadversio Sanctum Augustinum huic tertio Carthaginensi concilio adfuisse probat, quamvis id alii admodum levibus rationibus ducti in dubium revocent.

4. Vetat, ne diaconus ordinetur, aut virgo consecretur, ante vicesimum quintum ætatis annum; lectoresque prohibet populum salutare. Canon hic, in antiquis aliquibus exemplaribus, eos solum, vicesimo ipso ætatis anno, ordinandos addit, quos sacrarum Scripturarum scientia imbutos esse constiterit, quique ab infantia, in Ecclesiæ doctrina alti fuerint, educatique, ut Fidem docere, contraque eos, a quibus impugnantur, propugnare possint.

* Ad intelligendam hujus canonis partem, quæ prohibet, ne populum lectores salutent, animadvertendum cum Albaspino, Carthaginensis tertii concilii tempore, in more positum fuisse, ut lectores Evangelium legerent, quod ab Episcopo explicandum erat. Antequam Evangelii lectionem inchoaret, lector populum salutabat, inquit elata voce, *Pax vobis*, quemadmodum hodie diaconus dicit, *Dominus vobiscum*; & quia concilii Patres hanc cæremoniam spectabant tamquam divinam salutationem, adoptatamque ab Ecclesia ad Christi Domini pacem tribuendam, ut, qui per eandem formulam salutabatur, ad communionem, & pacem Ecclesiæ susceptus videretur; eam concilium tamquam graviolem, altiusque positam lectoribus interdicit. Eadem etiam, deinceps, Episcopis, ad presbyterorum, diaconorumque exclusionem, reservata fuit.

5. Vetat, ne sacramenta, vel per ipsum Paschatis solemne tempus, catechumenis tribuantur, eo salis excepto, quod his tribui consuevit, quia si fideles per eos festos dies Sacramenta non mutant, ne catechumeni quidem mutare debent.

* Se torquent Interpretes, ut hunc canonem explicant, & terminentque, quodnam illud sacramentum sit, quod catechumenis per Paschatis festos dies tribui prohibetur. Eucharistia quidem esse non potest, quam suscipere iis nunquam licebat. Sint ergo, necesse est, publicæ eulogiæ, quæ *Sacramenta* nuncupabantur, & generatim omne mysticum, sacrumque signum; præterquam salis, quod iis in Missa, festisque diebus dabatur, statim ac catechumeni erant, quam maturius ad Eucharistiæ susceptionem compararentur. Fidelium oblationes, ut panis, vinum, oleum, mel, lac, & ejusmodi alia, ex Patrum locutione, *Sacramentorum* nomine designabantur: quia earundem rerum, postquam benedictæ fuerant, panis, & vini potissimum, partes aliquæ decerpébantur, & ad fideles deferébantur, quibus cujusdam communionis, sacramenti, & ministerii loco essent; harum rerum pars catechumenis tribuebatur. At quia sal eorum præcipuum sacramentum erat, & fideles, intra Paschalia solennia, non nisi panem, vinumque offerebant, mandant concilii Patres, ut catechumenis, per id temporis, sal tantummodo, quod eorum consuetum, præcipuumque sacramentum est, tribuatur, quandoquidem fideles ipsi, per idem temporis spatium, sua sacramenta, seu suas oblationes non mutant, satisque habent, panem, & vinum offerre; si enim alia sacramenta præter sal, ut lac, & mel, catechumenis tradita fuissent, ea in ipsorum omnino gratiam benedici oportuisset; quod non licebat, quoniam iis nunquam dabantur nisi particulae decerptæ ex fidelium oblationibus, quæ benedictionem acceperant. Quod si quis dicat, cum fideles solennibus Paschatis diebus sal non offerrent, ex eo sane, æque atque ex aliis per eos sanctos dies inusitatis oblationibus nullas particulas decerpi potuisse: respondetur, sal, ut docet hic canon quintus, consuetum catechumenorum sacramentum fuisse, ac proinde datam operam, ut iis salis aliquid, quod antea benedictum fuerat, reservaretur.

6. Prohibet, ne mortuorum corporibus Eucharistia tribuatur; Dominus enim dixit: „accipite, & comedite.“ Cadavera porro nec sumere ipsa, nec comedere possunt;

rendumque erat , ne , si ea iisdem concederetur , fratrum qui mente minus valerent , sibi ipsi imaginarentur , etiam putari mortuos posse.

7. Declarat , accusationem in Episcopum debere ad provincie Primatem deferri , accusatumque non debere a communione suspensum esse , nisi cum a Primate accitus haud sebit intra mensem a die , qua ejus Litteras accepit. Si legitima excusatio ei praesto fuerit , alterius mensis prorogatione gaudebit , eo tamen elapso , extra communionem erit , & a quoque eo , dum se purgaverit. Quod si ne ad annum quidem concilium venerit , se ipse damnasse censebitur. Quamdiu porro excommunicationi suberit , ne cum suo quidem populo communicabit. Si causae diebus aliquot accusator defuerit , communionem privabitur , & accusatus Episcopus restituetur. Accusator non recipietur , nisi exprobrationis ipse expers sit.

8. Eandem formam , eandemque dilationem ad iudicium de presbytero , aut diacono ferendum praescribit ; at suos hos Episcopus una cum finitimis Episcopis iudicare debet. Is autem Episcopos quinque appellare debet , cum agitur de presbytero , & tres , cum de Diacono. Personas caeteras ipse unus iudicat.

9. & 10. Ecclesiastica & ipsi iudicia spectant. Episcopus , presbyter , aliusve clericus , qui persecutionem in Ecclesia perpeffus , ad iudicem saecularem confugerit , si in criminali re , deponatur , quamvis absolutus fuerit , si in civili , id amittet , quod eidem adjudicatum fuit ; siquidem suum in clero locum servare vult : ob injuriam , quam attulit Ecclesiae , testatus , ejus se iudicio diffidere. Nihil imputabitur ecclesiastico iudici , cujus sententia ad appellationem abrogata fuerit ab ecclesiastico superiore , nisi forte convincatur , quod se passus fuerit odio , aut favore corrumpi. A iudiciis consensu partium electis nullus est appellationis locus.

11. Episcoporum , seu clericorum filios , aequae prorsus ac laicos , exhibere profana spectacula , atque adeo his interesse vetat ; & 12. prohibet matrimonium cum ethnicis , haereticis , aut schismaticis contrahi.

13. Episcopis, & clericis interdicit, ne quid per donationem, seu per testamentum iis largiantur, qui Christiani Catholici non sunt, licet eorumdem consanguinei sint; & 14. iis etiam prohibet, ne filios emancipent, nisi de eorum moribus certi sint.

15. Vetat præterea, ne quis e clericis aut colonus, aut publicanus sit, aut victum e sordida negotiatione lucretur; scriptum est enim: „ Qui Dei servitio adscriptus est, Deoque militat, hand se sæcularibus negotiis implicet. “

16. Usuram clericis interdicit, prohibetque, ne quid ultra mutuum accipiant.

17. „ Nulla extranea foemina cum clericorum ullo commorari debet, sed solum mater, avula, amita, sorores, nepotes, ex demum ex ipsorum familiis, quæ ante eorumdem ordinationem ibidem degebant, itemque filiorum, qui matrimonium deinde inierunt, aut captivorum conjuges. “

18. „ Clerici ordinari non debent Episcopi, presbyteri, aut diaconi, quin prius Christianos Catholicos eos omnes reddiderint, qui in eorum domo sunt. “

19. „ Lectores, ubi ad pubertatis ætatem pervenerint, ei legi suberunt, ut uxorem ducant, aut continentiae professionem edant. „ Canon hic in aliquibus manuscriptis antiquis codicibus aliter effertur, ita scilicet: „ Lectores ad usque pubertatis ætatem legent: deinceps vero non amplius, nisi aut integra pudicitia conjugem ducant, aut continentiae professionem emittant. “

20. „ Nullus Episcopus alienum populum usurpare debet, aut in alicujus collegæ dioecesin manum immittere.

21. „ Episcopus extraneum clericum, nisi ejus Episcopo annuente, sua in Ecclesia retinere, vel ad ordines promoveri non potest. “ Comprehenduntur *clerici* nomine lectores, psalmistæ, ostiarii.

22. „ Nullus clericus ordinabitur, nisi per Episcopi examen, aut populi testimonium probatus fuit. “

23. „ In precibus, non ponetur Dei Patris nomen, in nominis Filii locum; ad altare, semper fundentur ad Patrem

in Preces. Qui preces exscribent, non ante iis utentur, quam easdem doctioribus significaverint. "

24. „ Non offeretur in altari, ad Sacramentum Corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi, nisi quod ipse mandavit, hoc est, panis, & vinum aqua mixtum, & ad cetera sacrificia, scilicet ad primitias, nisi racemi, triticumque. " Aliqui manuscripti codices addunt, etsi hæc quoque primitiæ super altari offerantur, perinde ac mel, & c., quæ Paschatis solemniore die pro recens baptizatis offerri consueverunt, easdem tamen peculiari quadam ratione benedictas fuisse, ut a Sacramento Corporis, & Sanguinis homini distinguerentur.

25. Vetat clericos, eosque, qui continentiae votum ediderunt, ad invisendas viduas, seu virgines pergere, nisi prius in id veniam ab Episcopo, vel a presbytero obtinuerint; iisdem mandat, ut, non quidem soli pergant, sed aliis ecclesiasticis, iisve comitantibus, quos iis Episcopus, aut presbyteri designaverint. Mandat denique, ut ipsi quidem Episcopi, vel presbyteri eas soli visitent, sed ecclesiasticis, aliisve perspectæ probitatis Christianis viris præsentibus.

26. „ Primæ sedis Episcopus non presbyterorum Princeps, aut supremus Presbyter appellabitur, aut alio ejusmodi titulo insignietur, sed solum dicetur primæ sedis Episcopus. " Gratianus, qui hunc canonem refert, *dist. 99. can. 3.* ei de suo addit: *Universalis autem, nec etiam Romanus Pontifex appelletur.* At hæc concilii verba non sunt; &, siquidem essent, concilium hoc, utpote Africanæ Ecclesiæ nationale concilium, ejus quidem Ecclesiæ metropolitanos spectare potest, Papam autem, & universam Ecclesiam spectare omnino non potest; ut proinde immerito prorsus, ac temere Magdeburgenses Centuriatores, non sine vehementi verborum impetu, contra Papas hunc canonem proferant, quasi vero particularis Ecclesia, cujusmodi Africana erat, iis leges præscribere potuerit. Cæterum hujus canonis non ea vis est, ut hierarchiam confundat; aut inlignium, præcipuorumque Episcoporum potestatem imminuat, & amputet, sed ea tantum, ut vanam inflationem, & ambitiosos titulos disjiciat,

& damnet; atque hic fortasse originem traxit Primatis men, quod in Africa primi cujusque provinciae Episcopi bi sumebant.

27. „ Cauponas clerici, non bibendi, aut comedendi causa, sed solum prout requireret itinerum necessitas, gredientur. “

28. „ Mare non transibunt Episcopi sine venia, formaeque Epistola Episcopi primae sedis, cujusque provinciae qui etiam concilii Litteras ad transmarinos Episcopos mittere debet. “

29. „ Non celebrabitur nisi jejune altaris sacramentum, praeter quam Feria quinta majoris hebdomadae, & cum prandio parentabitur. “ Perspicitur ex hoc canone Missam in Africa, servato jejunio, celebratam fuisse, quinta hebdomadae sanctae feria tantum excepta, quae caenae Domini anniversaria dies erat; at Trullani concilii Patres hanc exceptionem recipere noluerunt. Perspicitur & illud, ubi quispiam obisset, sanctum sacrificium longe maxima adhibita sollicitudine oblatum fuisse, atque adeo vespere, cum presbyteri, qui funera facere, aut defunctum Deo commendare debebant, jejuni erant.

30. „ Episcopi, aut clerici non comedent in Ecclesiis, nisi si transeuntes, aut itineris necessitate ita postulante, impediendumque, quoad fieri poterit, ne populus ipse ibidem comedat. “ Convivia, quae *agapes* appellabantur, in Ecclesiis parandi vetus mos toleratus cernitur ex hoc canone solum quoad clericos, qui iter agebant, nec alium locum, in quo comederent, inveniebant, ut explicat Zonaras. Quod ad laicos spectat, eundem morem concilium in his non tolerat, nisi quatenus, ob populi pervicaciam, agere impediri posset. Docti Benedictini, qui S. Augustini Opera nobis dedere, eum perfecisse putant, cum adhuc presbyter tantum esset, ut in Hipponensi concilio, an. 393. canon hic ederetur.

31. „ Episcopi est, pro peccatorum magnitudine, & varietate, poenitentiae tempus statuere. “

32. „ Presbyter poenitentem, sine Episcopi nutu, concilia-

ciliare non debet, nisi forte, cum Episcopus abest, necessitas urgeat. Poenitenti, quicumque tandem fit, cujus crimen publicum, notumque per totam Ecclesiam fuerit, manus ante Absiden, ante Sanctuarium scilicet, imponentur. “

33. „ Virgines, quæ consanguineos, in quorum custodia erant, amiserint, ponentur, Episcopo, vel, eo absente, presbytero operam dante, in virginum monasterio, vel apud aliquas virtute præditas foeminas, ne vagantes Ecclesiae existimationem lædant. “ *Monasterii* vocabulum creditur additio quædam post monasteriorum foundationem apposta: quoniam, ante hujus Carthaginensis concilii tempus, virgines privatis in domibus adhuc vivebant, nec in monasteriis concludebantur.

34. „ Ægrotantes, qui respondere non possunt, ex eorum testimonio baptizabuntur, qui apud eos aderunt. “

35. „ Histrionibus, aut apostatis, qui resipuerint, nec Baptismus, nec poenitentia negabitur. “

36. „ Presbyter, sine Episcopi jussu, virgines non consecrabit, sanctumque schisma nunquam conficiet. “

37. „ Clerici non debent in alia, quam suæ residentiae urbe consistere, nisi ob causas a loci Episcopo, vel presbyteris approbatas. “

38. Quia rebaptizationes, reordinationes, & translationes Episcoporum in plenario Capuano concilio vetitæ sunt, conglugendum, ait, ad Stesensis provinciae Præsidem, obtinendi gratia, ut Cresconius expellatur, qui Villeregiensem in Numidia Episcopatum deseruerat, ut Tubiensi, seu Tubunensi in Stesensi provincia potiretur, „ facta hypothese eum in sua usurpatione persistere. “

39. Honoratus, & Urbanus, Stesensis provinciae deputati, qui contra Cresconium querelas detulerant, querelas quoque instituerunt in Numidiæ Episcopos duos, qui Episcopum ordinaverant, petieruntque, ut Episcoporum ordinationes a paucioribus, quam duodecim Episcopis fieri non possent. At Aurelius, Episcopus Carthaginensis, respondit: „ Servabitur regula vetus, quæ ad id officii tres saltem præ-

„ scribit , ob provincias , cujusmodi sunt **Arzugeriana** ,
 „ **Tripolitana** , in quibus pauci adfunt **Episcopi** , quæq;
 „ **Barbaris** proximæ sunt. “

40. „ Si qua tamen contradictio in **Episcopi** electio-
 „ suborta fuerit , **Episcopi** tres ad eam purgandam , firmen-
 „ damque satis esse non debent ; tribus unus , aut duo ad-
 „ dantur , oportet ; & oppositio eo ipso in loco disjici de-
 „ bet , ad quem is ordinandus est , antequam ad ordinatio-
 „ nem deveniatur. “

41. Statuit , ut **Carthagenensis Episcopus** celebrandi Pa-
 schatis diem indicet in concilio , quod annis singulis habenda
 est , ut deputati , qui eidam intererunt , indicatam di-
 em , redentes enuntiare possint.

42. & 43. Ecclesiam in Episcopatum erigi vetant sine con-
 sensu **Episcopi** dioeceseos , in qua Ecclesia hæc sita est , nisi
 forte res sit de **Episcopis** , qui se parum sollicitos exhibent ,
 ut cum confratribus suis communicent , atque adeo ad con-
 cilia vocati venire rennunt. Ejusmodi **Episcopi** , per sæcu-
 larem , si opus fuerit , auctoritatem , inquit **Aurelius** , cum
 omnium concilii **Episcoporum** approbatione , deponi , & ex-
 pelli debent. Ex his duobus canonibus , itemque & e se-
 quentibus perspiciendum fit , cum in Africa de erigendis **Epi-**
scopatibus agebatur , ad **Carthagenensem Episcopum** confugi
 consuevisse , quandoquidem testatur **Aurelius** , se semper re-
 quisiisse , semperque requisitum esse dioecesani **Episcopi**
 consensum , cum actum est , aut agetur de ejusdem dioecesis
 Ecclesia aliqua in Episcopatum erigenda.

44. Sine dioecesani **Episcopi** consensu , alienæ dioeceseos
 clericum sumi vetat.

45. Pronuntiat , **Carthaginis Episcopo** semper fuisse jus
Episcopos ordinandi , ubicunque postulabantur , eosque su-
 mendi , ubicunque voluisset , etiam non consentientibus , ac
 refragantibus , post requisitionem , **Episcopis** Dioecesanis.

46. Mandat , ut , qui electus fuerit **Episcopus** loci , in
 quo antea nullus extiterat , populo contentus sit , in cujus
 gratiam ipse ordinatus fuerit , quin ullo ex capite dioecesis

attin-

ingat, quæ matrici ecclesiæ superest, ei scilicet, e qua ecclesia decerpta est.

47. Canonorum Librorum catalogum continet, ei prorsus consonum, geminumque, quem hodie nos sequimur.

48. Donatistas spectat, pronuntiatque, „ eos, qui ab ineunte ætate, apud Donatistas baptizati fuerint, nihilominus, post resipiscentiam, ad sancti altaris ministerium suscipi posse. „

49. „ Episcopos, presbyteros, diaconos, omnesque alios clericos, qui suæ ordinationis tempore nihil habentes, suo deinde nomine fundos acquirunt, sacrorum bonorum usurpatores cenferi vult, nisi eos Ecclesiæ tribuerint; ita tamen, ut, si quæ ad eos bona per donationem, aut per successionem devenerint, ea pro arbitratu disponere possint. „

50. Concilii conclusionem, & Episcoporum, numero quadraginta quatuor, consensum, & subscriptionem continet.

*Gratianus, & posteriorum Scriptorum nonnulli in medium proferunt alios, tamquam Carthaginensis cujusdam concilii canones quinque, quin enuntient, e quo peculiariter concilio, primo ne, secundo, an tertio deprompti sint. Horum canonum primus vetat, ne quid ab iis exigatur, qui filios adducunt, ut baptizentur: at ab iisdem accipi patitur, quod ultro obtulerint. Secundus revocari finit Ecclesiasticorum bonorum alienationes, Precarii titulo, cum sine causa, nempe sine necessitate, & sine utilitate transactæ fuerunt. Hujusmodi contractus non amplius *precarii* nuncupantur, sed *emphyteusis*, seu census annui nomine designantur. Vetat tertius, ne communicatio, nisi ad vitæ finem, ei tribuatur, qui criminis, quod probare non potuerit, Episcopum, aut presbyterum, aut diaconum accusaverit. Quartus clericum, aut monachum, qui scurriles, & ad risum movendum accommodatos sermones habent, severe puniri vult. Quintus excommunicationis penam in laicum statuit, qui sacros canones aspernatur, & degradationem in clericum ejusdem culpæ reum. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.*

Concilium Carthagenense, ann. 398.

Concilium, quod *Carthagenense quartum* dicitur, generale seu, nationale Africæ concilium fuit. Habitum est 8. Novembris die ann. 398. Honorio, & Eutychiano consulibus. Ei præfuit Aurelius cum Donatiano, Episcopo Trabacacensi & Numidiæ primate; & Episcopi omnino ducenti quatuordecim, e quorum numero S. Augustinus erat, interfuerunt. Subscripsit etiam S. Augustinus tertio loco, tametsi, quod ordinationis tempus, ex Africæ postremis esset; quod iis mirum non videbitur, qui non ignorant in antiquis conciliis subscriptionem, plerasque tum in gradu, tum in numero Episcoporum, qui iisdem adfuerant, accuratas non esse. In hoc editi sunt canones centum, & quatuor, qui supersunt, aliter inscripti pro aliis manuscriptis exemplaribus, in quibus existunt. In aliquibus appellantur *Statuta vetera Ecclesiæ*; in aliis, *Orientis Statuta vetera*; at cum hi tituli non sint autographi, nihil inde contra eorundem canonum authenticitatem inferri potest; nec videtur, cur inscripti essent *Orientis statuta*, quandoquidem multo melius Occidentalis, quam Orientalis Ecclesiæ disciplinæ congruunt. Si quis objiciat, seu in Africana Collectione, seu in ea, quam diaconus Ferrandus contexuit, seu apud Dionysium Exiguum, seu in veteribus aliis Latinis Collectoribus eorum nullam unquam mentionem fieri: respondetur eos Collectores, non omnia vidisse, & Africæ concilia, de quibus nemo dubitat, non deesse, quæ in eorum Collectionibus desiderantur. Fieri etiam potuit, ut hi Canones non nisi serius publici evaderent, ob id nempe, quod in iisdem de Ordinis Sacramento præscribitur; erat enim in Ecclesia, per ea sæcula, principii loco, ut ea sedulo celarentur, quæ Mysteria nostra spectabant, ne in eorum notitiam venirent, qui ad ea non recipiebantur. Hujus rei exemplum cernitur in Papa Innocentio L. qui ad Decentium, Eugubii in Umbria Episcopum scribens, dum de Confirmationis sacramento loquitur: „ non possum, inquit, „ verba dicere (quæ Episcopus frontem ungens pronunti- „ at), ne videar potius Mysteria prodere, quam ad consul- „ tationem respondere; rursusque: „ tibi, cum huc veneris, „ dicam

dicam cætera, quæ scribere non licebat. Carthaginensis concilii quarti præfatio titulo *generalis concilii*, totius Africæ scilicet, illud insignivit. Ejusmodi sane concilii auctoritate opus erat ad agenda tanti momenti decreta, tanti Carthaginensis concilii quarti decreta sunt. „

Primum, Examinari eum vult, qui ad Episcopi dignitatem evehendus est, super moribus, an prudens, castus, sobrius, humilis, affabilis, misericors sit; super scientia, an Domini legem calleat, sacras Scripturas intelligat, & in Ecclesiæ dogmatum cognitione versatus sit; super fide, an omnes Symboli articulos credat; eundem vult examini, quoad hæreses, subdi; ætatem etiam in eo requirit, quam sanctorum Patrum decreta præscribunt; & siquidem has omnes qualitates ei inesse compertum fuerit, tum demum eundem non sine consensu cleri, populi, conciliique provincię, nec non metropolitani auctoritate, vel eo præsentem, ordinari debere pronuntiat.

2. „ Cum Episcopus ordinatur, Episcopi duo super ejus capite, humerisque Evangeliorum librum tenere debent; unus benedictionem pronuntiat, eique cæteri omnes præsentes Episcopi caput suis manibus tangunt. „

3. „ Cum presbyter ordinatur, dum Episcopus eum benedicit, superque ejus capite manum tenet, omnes, qui adsunt, presbyteri suas, & ipsi manus ibidem ponunt. „

4. „ Diaconi ordinationem Episcopus solus peragit, manu ejus capiti imposita, quia is quidem non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratus est. „

5. „ Subdiaconus manuum impositionem non recipit; sed ex Episcopi manu patenam, & calicem vacuos accipit; & e manu Archidiaconi urceolum cum aqua, linteolumque. „

6. „ Acolythus ab Episcopo documenta suscipit officii sui, & ab Archidiacono candelabrum cum cereo, ut suo se ministerio accendendis Ecclesiæ luminaribus additum sciatur. Accipit etiam urceolum vacuum, ut vinum ministret Eucharistiæ Sanguinis Christi Domini. „

7. „ Exorcista, cum ordinatur, accipere debet e manu Episcopi Librum, in quo exorcismi scripti sunt, eumque,

„ ne-

„ necesse est, alloquatur Episcopus verbis his : *accipe, & moriter tene ; habe potestatem imponendi manus super energumenum, sive baptizatum, sive catechumenum.* „

8. „ Episcopus, antequam lectorem ordinet, populum ejus fide, moribus, rectisque dispositionibus edocere debet ; tum ei, coram populo, Librum dat, in quo legere debet, eique dicit : *accipe, & esto lector verbi Dei. Si opus tuum fideliter, utiliterque perfeceris, partem habebis eorum mercede, qui ministri sunt verbi Dei.* „

9. „ Archidiaconus Ostiarium erudire debet, antequam eum præsentet, ut ordinetur ; deinde, ad ejus precem, Episcopus eum ordinat, eique ex altari tradit Ecclesie claves, inquiens ; *sic age, quasi rerum omnium, quæ his clavis clauduntur, rationem Deo redditurus.* „ Verba hæc, quæ concilium in sacolythorum, exorcistarum, & lectorum ordinatione ab Episcopo dicta vult, ea ipsa sunt, quæ hodie quoque dicuntur. „

10. „ Psalmista, seu cantor, inconsulto Episcopo, & solum presbyteri mandato, cantoris munus obire potest. Hoc ei presbyter tribuens : *vide, inquit, ut corde credas, quod ore canis, tuisque operibus id præbes, quod corde credis.* „

11. „ Virgines, quæ præsentantur Episcopo, ut consecrentur, habitus deferre debent, qui professioni, & statui respondeant, quem amplecti volunt, iisque similes sint, quibus deinceps utentur. „

12. „ Viduæ, seu virgines ad foeminarum in Baptismo servitium electæ, ea scientia pollere debent, ut rudiores edocere super iis possint, quæ baptizanti respondeant, oportet, superque vitæ ratione, quam, suscepto Baptismate, eas inire necesse est. „

13. „ Sponsus, & sponsa debent a consanguineis, vel a paranympis presbytero præsentari, cum ab eo matrimonii benedictionem accipere volunt ; eaque accepta, observantiam in eandem ergo, continentiam proxima nocte servare debent. „

14. „ Episcopus suum parvum hospitium apud Ecclesiam habere debet. „

15. „ Ejus supellex debet esse vilis pretii, mensa pauper; namque ipse dignitatem fide, rectaque vita sustinere debet. „
16. „ Non leget ethnicorum libros; hæreticorum autem libros, solum ob necessitatem leget. „
17. „ Viduarum, pupillorum, advenarumque curam sumet, non quidem ipse per se, sed per archipresbyterum, vel archidiaconum. „
18. „ Haud ipse sibi testamentorum executionem imponet. „
19. „ Litem non aget ob temporalia negotia, vel provocatus. „
20. „ Domesticis negotiis animum non applicabit, lectionique, preci, & prædicationi se totum dabit. „
21. „ Non ita sibi indulgebit, ut ne ad concilium se conferat, nisi gravis eum causa impedierit; atque in hac facti specie, eo deputatum mittet, qui suscipiet, ejus nomine, quidquid in concilio actum fuerit, salva fidei veritate, nempe, veritatum fidei professione. „
22. „ Clericos non ordinabit sine sui cleri consilio, populi consensu. „
23. „ Non audiet, nec judicabit cujusquam causam, nisi præsentem clero, sub nullitatis poena. „
24. „ Qui ex Ecclesia egredietur, prædicationis tempore, excommunicationi suberit. „
25. „ Si discordes Episcopos non adigit Dei timor, ut se mutuo concilient, concilium eos conciliabit. „
26. „ Eos, qui inter se contendunt, Episcopi ipsi hortabuntur, ut se potius componant, quam judicium subeant. „
27. Episcoporum translationem prohibet, qui e parvo ad magnam Episcopatum migrant, ambitione ducti; quoad eas vero, quæ ob Ecclesiæ utilitatem fiunt, mandat, ut hæc quidem ad cleri, & populi requisitionem, coram concilio, hujusque auctoritate peragantur; nec magis presbyteros, & inferiores clericos ad aliam Ecclesiam, sine suorum Episcoporum venia, transire vult.

28. „ Injustam damnationem, ab Episcopo pronuntiatam
 „ novo examini concilium subdet. „

29. „ Accusationem etiam in clericum, vel in laicum a
 „ Episcopo intentatam concilium iudicabit. „

30. „ Ecclesiae iudices, absente parte, non pronuntiabunt
 „ aliter sententia nulla erit, ipsique ejusdem rationem coac-
 „ lio reddent. „

31. & 32. „ Ecclesiae bona Episcopus, tamquam deposita-
 „ rius, non vero tamquam proprietarius accipiet; eorumque
 „ alienatio, si qua facta fuerit sine clericorum consensu, &
 „ subscriptione, nulla erit. „

33. „ Episcopi, & presbyteri in aliam ecclesiam venientes,
 „ suum gradum servabunt, & ad praedicandum, consecra-
 „ damque oblationem invitabuntur. „

34. „ Non patietur Episcopus, sedente se, presbyterum
 „ stare, ubicunque fuerit. „

35. „ Episcopo nihilominus eminentior in Ecclesiis sedes
 „ erit; at domi presbyteros habebit collegarum suorum lo-
 „ co. Inferiores ministros Africani Episcopi *collegas* appel-
 „ lare solebant, at sine suae ipsorum in hierarchico ordine su-
 „ perioritatis praepjudicio. „

36. „ Presbyteri, qui Paroecias administrant, chrisma ante
 „ Pascha, non a quovis Episcopo, sed a dioecesano, nec per
 „ juniorem clericum, sed ipsi per se, vel per sacristam pe-
 „ tent. „

37. „ Diaconus presbyteri, ut Episcopi, minister est. „

38. „ Diaconus Eucharistiam Corporis Christi Domini po-
 „ pulo non distribuet, coram presbytero, nisi eo mandante,
 „ in necessitatis casu. „

39. 40. & 41. „ Diaconus non sedebit, ubicunque fuerit,
 „ nisi presbyteri jussu; non loquetur, nisi interrogatus, in
 „ presbyterorum coetu; Albam deferet, solum absolutionis,
 „ aut lectionis tempore. „

42. „ Clerici, qui in mediis tentationibus, scilicet, ut vi-
 „ detur, in mediis Donatistarum persecutionibus assidui sunt
 „ officio suo, ad altiores gradus promoveri debent. „

43. „ Habebitur etiam Christianorum cura, qui catholicæ Fidei causa vexantur, iisque victum diaconi suppeditabunt. „

44. „ Clerici sibi nec capillos, nec barbam alere debent. „ Addunt exemplaria nonnulla: „ sed tondere, seu radere debent. „ Canon hic, & sequentium nonnulli videntur editi Messalianorum, aliorumque hæreticorum occasione, qui bona opera, manuum laborem, & matrimonium damnabant, promissasque comas, & magnificas vestes, foeminarum instar, gestabant. Constat ex hoc canone, nec S. Augustinum, nec Africæ ecclesiasticos, ac monachos ipsos barbam aluisse, quandoquidem ejus regionis monachi, tum quidem clero aggregati erant, idemque, ac clerus ipse nomen gerebant.

45. „ Professionem suam clerici externa specie præferre debent, nec in vestibus, aut calceamentis ornatum querere. „

46. „ Cum exteris foeminis commorari non debent. „

47. & 48. „ Per vias, & plateas deambulare non debent, nisi id postulet officii ratio, nec nundinis, aut mercatui, emendi causa, interesse; secus gradu spoliandi. „

49. & 50. „ Clericus, qui vigiliis deest, quin eum morbus excuset, suis stipendiis privabitur, & qui mediis in tentationibus ab officio recedit, vel eo negligenter fungitur, spoliabitur officio ipso. „

51. 52. & 53. Mandat omnibus clericis, qui pares labori sunt, ut artes ediscant, sibi que victum lucrentur, id nempe, quo se alant, & vestiant, seu per artem, seu per agriculturam maxime, licet Dei verbum calleant, quin id tamen eorum functionibus detrimento sit.

54. Clericos damnat, qui invidia trahuntur, vetatque, ne, dum hoc vitio laborant, promoveantur.

55. Suorum fratrum delatores ab Episcopo excommunicari; & in communionem, si se corrigunt, non tamen in clerum recipi vult.

56. In clericos assentatores, aut proditores degradationem statuit.

57. Maledicos clericos, & præsertim presbyteros suarum oblocutionum satisfactioni subesse vult, graduque privati si rennant, absque ulla unquam, ni satisfecerint, restitutione spæ.

58. Haud recipiendum pronuntiat, sine maturo examine clerici testimonium, qui litigiosus, aut præter modum garrulus est.

59. Episcopum, ait, debere verbis, vel auctoritate clericos componere, qui rixentur; eos vero, qui ei parere noluerint, a concilio punitos vult.

60. Suo clericum ministerio privari jubet, qui scurrilia, & turpia verba pronuntiat.

61. Clericos, qui per creatas res jurant, acriter arguendos, si pergunt, excommunicandos esse declarat.

62. Eadem severitate in clericum, qui inter convivium concinit, animadverti vult.

63. Puniri clericum vult, qui jejunium, quin gravis urgeat necessitas, intermittit.

64. Eum, qui dedito studio jejunat die dominico, Catholicum haberi non vult; dubio procul, hæreticorum causa, qui Christi Domini resurrectionem negabant, idque affectabant, ut sanctum, quo resurrexit, dominicum diem in luctu, jejunioque transigerent.

65. „ Paschatis solemne festum eodem tempore, eademque die celebrari debet. „

66. „ Clericus, qui se durius ab Episcopo punitum crediderit, sibi apud concilium consulet. „

67. „ Nec seditiosi, nec usurarii, nec qui acceptas injurias ulciscuntur, clerici unquam ordinari debent. „

68. Eos ordinari vetat, qui sunt, aut fuerunt in poenitentium gradu, quæcunque tandem eorum probitas sit; quod si quos ex hoc numero, per ignorantiam, Episcopus ordinaverit, hi quidem deponentur: Episcopus autem, si sciens, & volens fecerit, ordinandi potestate privabitur.

69. Eidem poenæ Episcopum subdit, qui quempiam cum vidua, vel cum repudiata muliere, vel in secundis nuptiis conjugatum ordinibus initiaverit.

70. Hæreticorum, & schismaticorum convivis, & coetibus interesse clericos vetat.

71. „ Hæreticorum conventiculis non *Ecclesiarum*, sed *conciliabulorum* nomen tribuitur. „

72. „ Cum hujusmodi hominibus nec orandum, nec psallendum. „

73. „ Qui cum excommunicato communicat, aut orat, communione privabitur, seu clericus sit, seu laicus. „

74. „ Poenitentiam petentibus, sine personarum acceptatione, presbyter tribuet. „

75. „ Poenitentes, qui negligentiores fuerint, serius suscipientur. „

76. „ Si ægrotus poenitentiam petit, & antequam presbyter adveniat, linguae, aut rationis usum amittit, ad poenitentiam ex eorum, qui audierunt, testimonio recipietur. Si morti proximus creditur, per manuum impositionem concilietur, eique Eucharistia in os ingeratur. Si superflus fuerit, suberit poenitentiae legibus, quoad presbytero visum fuerit. „

77. „ Poenitentes, qui morbo laborant, Viaticum percipient. „

78. „ Poenitentes, qui ægrotantes, ita quidem Eucharistiae viaticum susceperunt, haud se absolutos, si convaluerint, quoad manuum impositionem acceperint, existimabunt. „

Ut canon hic probe intelligatur, sciendum est, manuum impositiones, quoad poenitentes, in Ecclesia usitatas, olim in quadruplici genere fuisse. Eo spectabat prima, ut ad poenitentiam, qui petebant, reciperentur. Adhibebatur altera, quaque die, super eorum singulis, cum ad tertium poenitentiae gradum pervenerant. Tertia, & quarta usui erant, cum poenitentes, seu publice, seu privatim, conciliabantur. Sciendum præterea est duplicis generis viaticum extitisse, quod morientibus tribuebatur, nempe, absolutionis, seu conciliationis unum, Eucharistiae alterum. Sciendum denique, duorum quoque generum absolutionem fuisse, peccatorum unam, poenitentiae, seu poenarum alteram, quæ ad peccatorum expiationem subeundæ erant. His ita se habentibus, evidens est, ca-

nonem hunc, cum poenitentes, qui Eucharistiae viatici morbi tempore susceperunt, haud se absolutos credere velle, si pristinam valetudinem recuperaverint, usque eo dum manuum impositionem acceperint, nec de peccatorum absolutione, quoniam ejusmodi sacramentalis absolutio poenitentibus ad Eucharistiam suscipiendam necessaria semper fuit, nec de manuum impositione, quae semper absolutionis, seu conciliationis genus comitabatur, intelligi posse. Est igitur intelligendus de canonicae poenitentiae absolutione, ac de manuum impositione, quae in hujus poenitentiae cursu, tertioque potissimum gradu super poenitentibus edebatur; ut haec proinde sit hujus canonis notio, poenitentes, qui, dum aegrotabant, Eucharistiae viaticum acceperunt, a canonica, quae perficienda supererat, poenitentia non eximi, sed debere eandem repetere, & ad tertium poenitentium gradum redire, in quo poenitentes ad manuum impositionem suscipiendam se humi sternebant. Inter hunc autem, aliosque canones, qui super eodem poenitentium aegrotantium casu statuerant, id discriminis intercedit, quod superiores quidem canones sanxerant, ut hic poenitentes, qui absolutionem perceperant, siquidem convaluissent, ad eum poenitentiae locum regredi tenerentur, in quo erant, cum eos morbus incescit: at de facti specie, in qua divinam Eucharistiam in viatici modum suscepissent, omnino siluerant; hic autem canon definit, aegrotos, de quibus agitur, etiamsi Eucharistiam in viatici modum receperint, repetendae tamen canonicae poenitentiae semper obnoxios fore; ac ratio, quae hujus quarti Carthaginensis concilii Patres impulit, ut sanctionem ederent, de qua loquimur, ea est: quia poenitentes, qui Eucharistiam, morbi tempore, acceperant, causam hanc prae-textebant, ne ad poenitentiam, ubi convaluissent, regrederentur, sibi prae-sidium ex aliquarum ejus temporis Ecclesiarum, quoad catechumenos, usu quaerebant. „Sunt Ecclesiae, aiebant, in quibus catechumenis Baptisma confertur, „etsi catechumenatum suum non perfecerint, cum forte „fortuna, dum sancta Mysteria celebrabantur, eos in templum ingredi contigit, id autem propterea, quod ita solum „fors

„ fors hisdem arrisit, ut divinam Eucharistiam, sanctique Sa-
 „ crificii actionem viderent. Par ergo est, addebant, & qui-
 „ dem potiore jure, a reliqua pœnitentia nos eximi, qui sa-
 „ tis felices fuimus, ut divinam Eucharistiam non intueremur
 „ modo, verum etiam reciperemus. „ Contra ejusmodi
 pœnitentes scilicet, contraque rationem, quam afferebant,
 editus canon fuit, quem explicamus.

79. „ Qui, pœnitentiæ legibus accurate servatis, in itinere,
 „ vel aliter, sine subsidio, mortem occumbent, non carebunt
 „ illi ecclesiastica sepultura, precumque nihilominus, atque oblationum
 „ participes erunt. „

80. „ Jejunii diebus omnibus, presbyteri pœnitentibus
 „ manus imponent. „ Intelligitur canon hic de tertiæ classis
 pœnitentibus, de Prostratis videlicet, quos, jejunii quaque
 die, se ad Ecclesiam conferre oportebat, ut propè januam,
 ubi, toto spectante populo, humi se prosternebant, impositionem
 manuum, Episcopi, vel presbyterorum acciperent. Concilium hoc loco
 mandat, ut hujus classis pœnitentes, jejunii diebus quibuscumque,
 sine exceptione, impositionem manuum presbyterorum accipiant:
 quia subesse poterat dubitandi locus, eam, necne, suscipere deberent,
 magnorum jejuniorum diebus, eorum nimirum, quæ plena, & integra,
 usque ad vespèras protrahebantur; quia nulla per eos dies
 Missa celebrabatur, & quia manuum impositio, de qua sermo est,
 eo temporis spatio peragebatur, quod inter catechumenorum,
 & fidelium Missam intererat. Vult ergo concilium tertiæ classis
 pœnitentes in Ecclesia, magnorum jejuniorum diebus, adesse,
 ut impositionem manuum presbyterorum ibidem accipiant,
 quamvis nulla iis ipsis diebus Missa dicatur.

81. „ Pœnitentium est, mortuos efferre, & sepelire. „

82. „ Pœnitentes debent genua flectere, relaxationis etiam,
 „ seu remissionis diebus, quibus ab hac lege fideles exempti sunt. „
 Appellabantur *relaxationis*, seu *remissionis* dies, festa,
 Dominicæ, & quinquaginta dies inter Paschatis, & Pentecostes
 solemnia mediæ; Hi porro dies *relaxationis*, seu *remissionis*
 nomine designabantur, propterea quod eo tem-

pore fideles sancta quadam lætitia gestiebant, partim in memoriam resurrectionis Christi Domini, partim ob felicitate qua gaudebant, ut sanctam Eucharistiam fumerent. Ad perspecta erat, insignisque lætitia hæc, ut ethnicis, Tulliano referente, dicendi occasionem præberet, Christianis die dominico, in solis honorem lætari. Concilium et poenitentes flexis genibus orare vult, iis quoque diebus quibus fideles reliqui stantes orant, in lætitiæ argumentum, quia poenitentes ipsi totum poenitentiae addictum tempus afflictione transigere debent.

83. Pauperibus, & senibus, quam aliis personis plus honoris deferri vult.

84. Episcopo mandat, ut omnis generis homines, Ethnicos, Hæreticos, Judæos in Ecclesiam ingredi sinat, ad audiendum verbum, ibique ad catechumenorum Missam, & hanc ipsam, consistere.

85. „Baptizandi suum nomen dabunt, & per abstinentiam a pane, & a carne, perque crebram manuum impositionem diu probabuntur.„ Erat hæc manuum impositio mere cæremonialis, & perinde ac preces, & crucis signa, ad catechumenos ad Baptismum comparandos, & aliquantione, ac prout iisdem congruere poterat, adhibebatur, ut ait Sanctus Augustinus, *Lib. 2. de peccat. merit. & remiss. cap. 26.*

86. „Neophyti per aliquod tempus a conviviiis, a spectaculis, & ab uxoribus abstinebunt.„

87. & 88. „Catholicus, qui causam suam, seu justam, seu injustam sit, ad iudicis infidelis tribunal desert, excommunicabitur, æque, ac qui, solemnibus diebus, non ad Ecclesiæ officia, sed ad spectacula pergit.„

89. „Eadem poena imponetur ei, qui auguriis, venificiis, aut Judaicis superstitionibus se dedit.„

90. „Exorcistæ, quotidie, super energumenos manus imponent.„

91. „Ecclesiarum pavementum verrent energumeni.„

92. „Exorcistis ea cura erit, ut alant energumenos, qui in Ecclesia commorantur.„

93. „ Fratrum in diffidio versantium oblationes nec in sacristia, nec in stipis cogendæ cippis accipientur. “

94. „ Rejicientur pariter eorum dona, qui pauperes opprimunt. “

95. „ Communione, tamquam pauperum homicidæ, privabuntur, qui Ecclesiis pro defunctis oblationes negant, vel ægre reddunt. “

*Cum Aurelius, Carthaginensis Episcopus, e S. Augustini consilio, convivias, quæ super Martyrum tumulis, & in defunctorum memoriam agebantur, abolevisset, & quod in ejusmodi conviviiis absumebatur, in pauperes erogari jussisset; populus pro defunctis quidquam offerre destitit; ut ejus ergo hac in re pietas excitaretur, canon hic editus fuit. Itaque oblationes, quas fideles in defunctorum solatium erogabant, in pauperes distribuebantur; ut adeo injuria effutierint hæretici, usum offerendi aliquid in Ecclesia, ad defunctorum solatium, nihil aliud fuisse, quam inventum quoddam, quod in clericorum emolumentum vergebat.

96. „ In judiciis, sedulo inquiretur de accusatoris, & accusati moribus, & fide. “

97. „ Eum loci Episcopus examinabit, qui religiosas regere debet. “

98. „ Laici non docebunt coram clericis, nisi ab iisdem jussi. “

99. „ Fœmina, quacunque tandem scientia, & sanctitate præstet, haud sibi sumet, ut in coetu viros edoceat. “

100. „ Nec magis eo devenient fœminæ, ut baptizent. “

*Intelligi non debet canon hic de necessitatis casu, in quo scilicet baptizare fœminis licet; id unum iis interdicitur in hoc negotio, ne baptizent solemniter, vel extra necessitatis casum, vel, in necessitatis casu, ipso, præsentem clerico, aut laico, nisi forte melius, quam hi, baptizare sciant, ac si ex baptizare rennerint, periculum, quoad Sacramenti validitatem, subesse debeat.

101. „ Juniores viduæ, infirma valetudine, ex Ecclesiæ, a qua pendent, fundis alendæ sunt. “

102. „ Episcopi , seu parochi culpa fit , si juniores
 „ duas , aut religiosas adigit necessitas , & inopia , ut cum
 „ clericis familiariter vivant. “

103. „ Viduæ , quæ Ecclesiæ impensis aluntur , adeo
 „ Dei servitio assiduæ esse debent , suis ut precibus , & bonis
 „ operibus Ecclesiæ opitulari possint. “

104. „ Quæ viduæ relictæ , adhuc juvenes , maturæ
 „ ætate , se Deo consecrarunt , sæculari habitu deposito ,
 „ religiosum induerent , coram Episcopo , & Ecclesia , deinde
 „ vero ad sæculares nuptias migrarunt , Christianorum com-
 „ munionem privabuntur , ac ne in cibo quidem fumendo com-
 „ municare cum iisdem poterunt. Eadem poena iis impone-
 „ tur , quæ nubunt , etiam postquam raptæ fuerant , con-
 „ jugium cum raptore ipsa ineuntes. “ In aliquibus exem-
 „ plaribus , post hos centum , & quatuor canones , centesimus
 „ quintus occurrit , qui falsos accusatores , quoad poeniten-
 „ tiam egerint , Ecclesiæ aditu prohibet. *Reg. Tom. III. Lab.*
Tom. II. Hard. Tom. I.

Concilium Carthaginense.

Sane multis concilium hoc, quod vulgo dicitur *Carthaginense quintum*, difficultatibus obnoxium est. Baronius , & post eum, Godefridus , quos Labbæus secutus est , illud ad an. 398. referunt. Ei Schelstratius ; quem Fleurius sequitur , tribuit annum 400. Idem alii in an. 401. protrahunt. Alii denique putant id , quod nos *concilium quintum Carthaginis* appellamus , nihil aliud esse ; quam conciliorum duorum , quæ hac in urbe , an. 401. habita sunt , perturbatam , indigestamque congeriem. Rationum monumenta , quibus nituntur , ejusmodi sunt 1. Canones , qui Carthaginensi concilio quinto tribuuntur , & quindecim numero sunt , a Carthaginensibus duobus an. 401. conciliis editi comperiuntur , si quartus excipiat , qui ex Hipponensi an. 393. concilio ductus videtur. 2. S. Augustinus , in Epistola , quam an. 402. scripsit , (*Epist. 65. pag. 154. Tom. II.*) id profert , quod concilii quinti duodecimum canonem conficit , tamquam decretum recentius quam ut adhuc ne presbyteris quidem innotesceret , in quo-
 rum

n gratiam editum fuerat. Non hac profecto loquendi ratione usus esset S. Doctor, si canon hic an. 401. vel 398 additus fuisset. 3. Nulla sit Carthagenensis quinti concilii mentio vel in Codice Canonum Africae, vel in ullo veteri monumento; & solum in pseudo-Isidori Collectione unum occurrit. 4. Huic concilio apposita praefatio ridicula est, prorsusque, ad stilum quod attinet; ab iis aliis, quas Carthagenensia genuina concilia praeseferunt. Ut ut res habeant, quae canonibus quindecim Carthagenensi quinto concilio adscriptis continentur, haec sunt:

Primus, Clericos in jus, ut testes sint, vocari vetat.

2. „ Clericus, quocunque gradu sit, Episcoporum iudicio ob aliquod crimen damnatus, nec Ecclesiae, quam administravit, nec alterius cuiusvis personae patrocinio gaudere debet.

3. Matrimonii usum Episcopis, presbyteris, & diaconis interdicit, depositionis indicta poena. Reliqui clerici, continentiam quod spectat, ad Ecclesiarum, quibus deserviunt, consuetudinem se conformare debent.

4. „ In Episcopos interdictionem statuit, ne sine Primatis provinciae, conciliique auctoritate, alienent Ecclesiae bona.“

5. „ Nulli Episcopo licet suae sedis locum mutare, vel alibi in dioecesi, quam in cathedrali Ecclesia residere.“

6. „ Baptizandi sunt sine scrupulo infantes, de quorum Baptismo per testimonia certa non constat. Eadem erit Ecclesiarum ratio, de quarum consecratione dubitabitur.“ Editus propterea fuit canon hic: quia deputati Mauritaniae significarunt, saepe a Barbaris redimi infantes plures, qui baptizati, necne, essent, nulla praesto erat certa probatio.

7. „ Paschatis dies omnibus per formatas Litteras declarari debet. Africae generale concilium habebitur VIII. Kal. Novembris, nempe 22. Octobris die; & monebuntur, e scripto, cuiusque provinciae Primate, ne suum, per id temporis, provinciale concilium habeant.“

8. „ Intercessor, hoc est, is, qui vacantis Ecclesiae curam sumebat, operam dare debet, ut eidem Ecclesiae intra annum Episcopus detur. Quod si facere neglexerit,

„ elapso anno, intercessor alius ibidem statuetur. “ Ep
 „ modi commissarii nuncupabantur etiam *interventores*.

9. „ Obsecrabitur Imperator, ut per eum liceat Episc
 „ pis defensores committere, qui sibi curanda sumant neg
 „ tia pauperum, quibus gravata erat Ecclesia, quique eos
 „ divitum oppressione tueantur. “ Possidius, in S. Augusti
 ni vita, nos certos facit, Imperatores, supplicationis Episc
 porum hujus concilii rationem habentes, Rescriptum emi
 sisse, cujus vi in Africæ Ecclesiis, & in aliis, pauperum
 defensores instituerentur.

10. „ Episcopi debent adesse concilio; nisi legitimu
 „ impedimentum iisdem suppetat; si quid iis suberit impe
 „ dimenti, illud de scripto significabunt. Primates in duas,
 „ tresve sectiones tribuent provinciæ Episcopos, ut alternis
 „ vicibus ad concilium veniant. Qui, ex Episcopis, se ad
 „ concilii locum conferre non potuerint, excusationes suas
 „ in publicam Epistolam, quam provincia ad concilium mit
 „ tet, inferendas curabunt. Quod si quo impedimento, post
 „ missam Epistolam, retineantur, ejus rationem Primati red
 „ dent; secus, cum nemine, extra propriam Ecclesiam, com
 „ municare poterunt. “

11. „ Presbyteris, aut diaconis criminum reis, quæ de
 „ positionem merentur, manus imponi non debent, ut po
 „ nitentiae subdantur, laicorum instar; nec danda venia, ut,
 „ qui baptizati fuerunt, ad clericaturam evehantur. “

12. „ Statuitur, ut ecclesiastici ob aliqua crimina com
 „ munionem privati, purgationem suam per anni spatium pro
 „ sequi possint, at, elapso tempore, non amplius ad se pur
 „ gandos recipiantur. “

13. „ Episcopus, qui monachum ab alio Episcopo pen
 „ dentem, clericum, seu monasterii, in quo versatur, superi
 „ orem ordinaverit, ad suæ tantum Ecclesiæ communionem
 „ redigetur, & monachus, nec clericus erit, nec superior. “

14. „ Ad superstitiones evitandas, Episcopi, quoad fieri
 „ poterit, altaria destruent, quæ per agros, & in viis, tam
 „ quam monumenta martyrum, erecta fuerint, nisi reapse
 „ alicujus Martyris corpus, ejusque reliquiae ibidem adsint.

la universum , nulla admittetur memoria , seu capella , Martyris nomine , quin certo constet, ibi ejus corpus, vel aliquam ejusdem reliquiam existere , eumve ibi moratum esse, vel eum locum possedisse , vel passum ibidem esse; prorsusque rejicientur altaria , quæ sine certa probatione, e somniis, jactisve revelationibus extructa fuerint. “

15. „ Mandatur , ut ab Imperatoribus omnium idololatriæ vestigiorum, in ipsis nemoribus, arboribusque; abrogatio petatur. “

S. Augustinus refert, (*Lib. 18. de Civit. Dei cap. ult.*) ethnicos rumorem sparsisse , Christianam Religionem, ex oraculis, anno a Domini Nostri Jesu Christi Passione 365. & ab ejus Nativitate 398. desitutam. Hac nimirum occasione Carthaginenses Patres ab Imperatoribus postularunt , ut, quicquid idololatriæ supererat, iis operam dantibus, aboleretur, atque ita ethnici suorum oraculorum vanitatem perspicerent. Arcadius, & Honorius, postulationem rationi consonam judicantes, edicta per totum Orientem, & Occidentem, an. 399. sub Manlii Theodori consulatu, promulgata voluerant, quæ sacrificia , simulacra, nullumque non idololatriæ vestigium penitus abolebant. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. T. I.*

Concilium Alexandrinum, ann. 399.

Concilium hoc , an. 399. Origenis causa , habitum fuit. Ejus acta periere; nec nisi fragmenta quædam nobis servavit synodica Epistola , quam Theophilus , Alexandrinus Patriarcha, ubique vulgandam curavit. Ibi Origenis & persona, & errores damnantur. *Ibid.*

Concilium Cyprium , ann. 399.

Cum Theophilus Alexandrinus sui concilii synodicam Epistolam ad omnes Episcopos, & singillatim ad S. Epiphanium misisset , addita peculiari ad eundem Epistola , qua eum rogabat , ut omnes Cypri insulæ Episcopos congregaret, S. hic Præsul concilium ex ejus insulæ Episcopis constitutum coegit , quod Librorum Origenis lectionem prohibuit. Episcopis deinde, & nominatim S. Joanni Chrysostomo S. Epiphanius sui concilii decreta per Litteras significavit, quibus

bus eos hortabatur , ut & ipsi ad Origenis damnandam doctrinam concilia cogerent. Hæc omnino sunt, quæ nobis ad hoc concilium, quod attinet, innotescunt ; ejus enim acta ad nos usque non pervenerunt. Ea quidem, Socrate, Sozomeno referentibus , Origenis Libros damnabant , personam non item. *Ibid.* & Socrates, *lib. 6. cap. 12.* Sozomenus, *lib. 8. cap. 14.*

CONCILIA

SÆCULI QUINTI.

Concilium Taurinense , an. 400.

Baronius concilium hoc ad an. 397. refert ; alii ad 400. nec desunt , qui serius habitum velint. ... Celebratum fuit in Taurinensi Ecclesia , 22. Septembris die , rogantibus Galliarum Episcopis , ut difficultates plures , quæ tum quidem provinciarum , quibus præerant , pacem turbabant , componerentur. Ei , præter Italiæ Episcopos adfuere nonnulli Galliarum Episcopi , videlicet , Proculus Massiliensis , Simplicius Viennensis , alique , quorum haud nota nomina.

Synodica Epistola continet articulos octo , qui super difficultatibus in concilio propositis decreta totidem sunt.

Articulus primus Proculum , Massiliensem Episcopum spectat , qui, licet e Viennensi provincia esset , se tamen secundæ Narbonnensis metropolitani jactabat. His autem rationibus nitebatur ; quod ejus provinciæ Ecclesiæ olim erant Massiliensis pars , & quod ipse primos ejusdem Episcopos ordinaverat ; regionis Episcopi contra stabant , asserentes se non debere alterius provinciæ Episcopo , tamquam metropolitano subesse. Concilium decrevit , ut Proculus primatus

matia gauderet, quam sibi vindicabat, hac tamen lege, ut ea personale privilegium esset ætati, meritoque concessum, non sedis jus, ac post ejus mortem, res in communem ordinem restituerentur.

Simplicius Viennæ Allobrogum Episcopus contendebat & ipse de metropolitani, quoad Viennensem provinciam, jure cum Episcopo Arelatensi, qui illud propterea sibi arrogabat, quia S. Trophimus, Arelatensis Episcopus, Fidem in iis provinciis primus nuntiaverat. Concilium, haud spectatis rationum momentis, quas Arelatensis Episcopus afferbat, expendi voluit, utra urbs, quoad civile regimen metropolis esset, is autem, quem metropolis Episcopum esse constitisset, primatiæ honorem in tota provincia obtineret, ejusque tum Episcopos ordinaret, tum Ecclesias visitaret; utrique tamen, ad pacis, & charitatis bonum, libertate relicta, ut in sua quisque provincia, tamquam metropolitanus, Ecclesias proximas visitaret. Videntur Episcopi duo, ad hanc difficultatem finiendam, concilii sententiam secuti, & inter se provinciam partiti; prout ea se habet hoc ipso tempore. In veteribus notitiis, Vienna tamquam metropolis ponitur, & Arelate simpliciter urbs appellatur; at postquam Arelatensi urbi suum Constantinus nomen dedit, magnis additis privilegiis, urbs hæc veluti Galliarum secunda spectata fuit, eique Imperatores ipsum metropolis titulum concesserunt, ut constat ex Honorii Epistola an. 418.

Articuli tertii constitutio spectat Episcopos quatuor, qui aderant concilio, & in ordinationibus multa peccaverant. His rem fatentibus concilium præterita condonavit, ea tamen statuta lege, ut quicumque deinceps violasset Ecclesiæ decreta vetera, excideret ordinandi jure, & voce in conciliis, qui autem contra canones ordinati essent, sacerdotii honore spoliarentur.

4. & 5. Confirmant Triferii Episcopi sententias duas, unam in laicum quemdam Palladium nomine, in presbyterum Exuperantium alteram.

6. Sanctionem in eos continet, qui cum Felice, Trevirensi Episcopo, communicabant, ex Ithacianorum grege, a qui-

quibus ordinationem acceperat. Concilium decrevit, prout S. Siricius, & S. Ambrosius egerant, iis tantum, qui se a Felicis societate sejunxissent, Ecclesiae communicatio concederetur.

7. Episcopis prohibet, ne suorum confratrum clericos abstrahant, quos in sua ipsorum Ecclesia ordinent, ne ubivis excommunicatos ad communionem recipiant.

8. Ad eminentiorem gradum eos evehi vetat, quibus illi, dum Ecclesiae ministri erant, nati essent, quive omnes illicite suscepissent. Canon hic, ad clericorum incontinentiam quod spectat, in Arausicano concilio, anno 448 laudatus fuit. Regiense concilium, an. 439. mandavit, quemadmodum in Taurinensi decretum fuerat, Episcopos duo, qui alium, secus ac postulabat canonum ratio, Ebroduni ordinaverant, ordinandi jure in posterum privantur. *Ibidem.*

Concilium Toletanum Primum, ann. 400.

P. Floresius, inter Ordinis Eremitarum S. Augustini Scriptores doctus, in sua *Hispania Sacra*, hispanice scripta, satis firmis rationum momentis ostendit Toleti, totius Hispaniae metropolis, concilium quoddam, sub an. 396. habitum fuisse; illud, tamen, de quo loquimur, Hispanicorum primum, dubio procul ob celebritatem, habetur. *Habitu VII.* Idus Septembr. aerae 438. nempe an. 400. Christi Domini, Papa Anastasio Pontifice, Imperatoribus Honorio, & Arcadio, & Stilicone consule, ut disciplina restitueretur, Ecclesiaeque, quas Priscillianistae disciderant, redintegrarentur. Adfuerunt Episcopi undeviginti ex omnibus Hispaniae provinciis. Patruinus Emeritanus, concilii praeses, illud aperuit, proponens, ut discrepantia ad scandalum prava, quae penes Episcopos in agendi rationem, & peculiariter in ordinationes irrepsit, tolleretur, quae discrepantia deveniebat ad schisma ipsum; & Nicaeni concilii sanctionibus insisteretur. Visa est rationi consona Praesidis sententia, in qua sancitum, ut, quicumque Nicaena decreta, non ignorans violasset, excommunicaretur, nisi id purgaret, in quo defecisset. Tum vero editi canones viginti numero.

Primus eam veniam dat, ut conjugatis diaconatus con-
feratur, dummodo casti sint, & continentiam servant; at
stat, eodem tempore, ne ad presbyteratum diaconi, &
Episcopatum presbyteri promoveantur, qui continentiam
is cum uxoribus non servaverint, ex iisque filios susce-
perint, vel ante legem super hac re a Lusitaniae Episcopis
tam.

2. Eum ordinari non vult, qui publicam poenitentiam
petit. Quod si nihilominus necessitas ita postulet, aut ejus-
modi consuetudo sit, eum subdit, ostiarium, vel etiam lecto-
rem institui posse, ea tamen conditione, ut nec Evangeli-
um, nec Epistolas legat: ac si quem ex hoc hominum gene-
re diaconum ordinatum esse constiterit, hunc quidem inter
subdiaconos tantum positum vult, quin manus imponere,
aut sacra vasa tangere possit. „ Jam vero, pergit canon, eum
poenitentis nomine designamus, qui peracta, post Baptismum
ob homicidium, aliudve ejusmodi crimen, publica poeni-
tentia, publice, sub cilicio, ad divinum altare, conciliatus
fuit. “

3. Lectorem, qui viduam conjugem duxerit, ad subdia-
conatum, ut summum, evehi posse pronuntiat.

4. „ Subdiaconus, qui post uxoris mortem, aliam ducit,
suum gradum amittit, & ostiarius, aut lector evadit, ea
tamen lege, ut nec Epistolam, nec Evangelium legat. Si
tertium conjugium inierit; poenitentiam agat, & a com-
munionem, per annos duos, segregabitur; post conciliatio-
nem vero in laicorum numero semper consistet. “

Ex his canonibus duobus perspicitur subdiaconum, eo
quidem tempore, inter majores, & sacros ordines recens-
tum non fuisse, interdictamque bigamiam clericis ipsis, qui
minoribus tantum ordinibus insigniti erant. Perspicitur
praeterea subdiaconum in Ecclesia Epistolam, & Evangeli-
um legere potuisse, siquidem subdiacono bigamo id impo-
nitur poenae loco, ut nec Epistolam, nec Evangelium legat.
Verum animadversione oppido dignum est, non Evangelii
lectionem in solemni Missa fieri solitam, hoc loco, subdia-
conis bigamis interdictam, sed eam, quae ad sermonis initium
perage-

peragebatur, quæ scilicet iisdem permiffa erat; quemadmodum simplicibus lectoribus, extra sacrificii tempus, licebat certas quasdam Sacræ Scripturæ partes legere, quas iis Episcopus, aut presbyter designabant.

5. Ecclesiastica dignitate presbyteros, aut clericos spoliati qui alicujus urbanæ, vel ruralis Ecclesiæ servitio addicti non interfunt sacrificio, quod ibidem quotidie fit, nisi se corrigant, suoque ab Episcopo veniam obtineant.

* Probat canon hic, sæculo quinto Missæ sacrificium, diebus singulis, oblatum fuisse, eique omnes clericos adesse debuisse.

6. Virgines Deo consecratas prohibet familiariter cum confessore, & cum laico, quicumque sit, versari, nisi earum propinquis fuerit; ad convivium solas accedere, nisi seniores, honestæque personæ, & perspecta probitate viduæ ibidem extiterint; itemque in lectorum domos, nisi sorores consanguineæ, vel uterinæ sint, se conferre.

* Confessoris nomine, de quo in hoc canone sermo est, intelligi debet cantor, seu psalmista, perinde atque in canone decimo nono; ac de hujusmodi cantoribus, seu psalmistis explicandum est etiam *Confessorum* vocabulum, quod in orationis præfatione legitur, quæ Feria sexta in Parasceve pro iisdem dicitur, & ita quidem concepta est: *Oremus pro omnibus Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Acolythis, Exorcistis, Lectoribus, Ostiariis, Confessoribus.*

7. „ Si clerici uxorem peccare contigerit, poterit ipse eam domi ligare, jejuniis subdere, & punire, quin tamen in ejus vitam quidquam molliatur; at ei non licebit ad mensam cum ipsa sedere, quoad pœnitentiam egerit, & ad Dei timorem regressa fuerit. “

* Obtinebat in Hispania, tum quidem mos, ut viri uxores adulteras morti addicerent; ratio hæc impulit concilii Patres, ut id clericis interdicerent, quibus pravæ, infidæque conjuges essent; ea solum facultate iisdem concessa, ut eas jejuniis, carcere, aliisque ejusmodi pœnis punirent.

8. „ Qui militiæ nomen dedit, post susceptum Baptisma, „ quamvis in ea vitæ ratione haud graves culpas patrasset,

&

It neminem occidisset , si in clerum receptus est , ad diaconatum pervenire non poterit. "

9. " Nulla religiosa, vel vidua publicas domi suæ preces edere debet, seu cum confessore, cum cantore, vel psalmista scilicet, seu cum domestico, sine Episcopi, presbyterive præsentia. Vesperarum officium in Ecclesia solum legendum est; aut si in rurali domo legitur, id coram Episcopo, presbytero, aut diacono fieri debet. "

*Latina locutio, *Antiphonas facere*, quæ in canone occurrit, significat *psalmos alternis recitare*, seu, *canere*; & vocabulum *lucernarium*, quod in hoc ipso canone legitur, significat *Vesperarum officium*, quod vespere dicebatur, postquam lucernæ, seu lampades accensæ fuerant. Ratio, propter quam concilium non vult domi publicum officium dici, nisi adsit Episcopus, presbyter, aut diaconus, ea est: quia ad officii, & peculiariter vespertini finem, peragebatur sacræ Scripturæ interpretatio, quæ non nisi ad Episcopum, ad presbyterum, vel, iis absentibus, ad diaconum pertinebat. Factum etiam fuerat, ut Priscillianistæ in ejusmodi privatis coetibus, in quibus nec Episcopus, nec presbyter, nec diaconus aderant, suos errores disseminarent; ut huic ergo incommodo occurreret, id vetuit concilium.

10. " Eos, qui sub aliena potestate sunt, clericos ordinari non licet, sine dominorum consensu, ac nisi eorum vita probata sit. "

11. Mandat, ut si quis præpotens clericum, aut pauperem, aut religiosum spoliaverit, renuatque Episcopo, sui purgandi facinoris causa, se sistere, communionem privetur, quoad bona, quæ ad eum non pertinent, restituerit.

12. Clericum vetat, Episcopum suum deserere, ut in alterius clerum ingrediatur. Excipitur clericus, qui recedit a schismate, vel ab hæresi, ut se Catholicæ Ecclesiæ reddat. Excommunicati declarantur, quicumque se a Catholicis segregant, ut se schismaticis socient.

13. Eos, qui divino servitio adsunt, quin unquam communicent, monitos vult, ut vel communicent, vel se in poenitentia.

nitentium numero ponant; secus fore, ut communione partem non haberentur.

14. Eum ex Ecclesia, tamquam sacrilegum ejici jubet, qui e presbyteri manu acceptam Eucharistiam non absumpserit.

* Hi duo postremi canones impetunt Priscillianistas, qui Eucharistiam a Catholicis presbyteris non accipiebant, sed ex eorum manu, pro ejus temporis consuetudine, acceptam non absumebant.

15. Excommunicatum, seu laicum, seu clericum vitari jubet. Si quis cum eo bibere, comedere, aut colloqui contempnus fuerit, excommunicationi subdetur; at id intelligitur de illis tantum, quibus excommunicatus patefactus fuit.

16. „ Religiosa, quæ peccaverit, in Ecclesiam non recipitur, nisi ad bonam frugem redierit, & per annos decem poenitentiam egerit; cæterique Christiani, excommunicationis indicta poena, prohibentur eam, poenitentiae tempore, ad mensam suscipere. Quod si ei nupserit, qui eam corripuit, recipi ipsa non poterit in poenitentium numerum, nisi, vivente viro, vel post ejus mortem, ex castitatis legibus congruo temporis spatio vixerit. “

17. „ Qui, cum fidei conjugē, concubinam habet, excommunicatus est; at si concubina ei est sponsæ loco, ut, titulo sponsæ, seu concubinæ, pro ipsius optione, unius feminae societate contentus sit, a communione non rejicietur. Secus excommunicatus sit, quoad resipuerit, & in officium per poenitentiam redierit. “

* Distinguebantur olim duorum generum concubinæ; erant aliæ conjugēs illegitimæ, aliæ conjugēs omnino legitimæ, quibus obstringebatur matrimonii fides, quin Ecclesiæ solennes formæ singulæ servarentur, & quin iis dos statueretur. Ita quidem, in sacris Litteris, Agar, & Cethura nuncupantur *Abrahæ concubinæ*, quamvis ejus vere, & proprie conjugēs essent; ita etiam, hoc tempore, in Germania, Principes, qui conditionis multo, quam ipsi sunt, inferioris conjugem, servatis omnibus Ecclesiæ caeremoniis, ducere nolunt, eam clam, vel etiam publice, non sine solemnibus formis quibusdam, ducunt. Ex Romanis legibus, non omnis femina cui-

homini legitime nubere poterat ; utrumque e Romano-
 civium numero esse , & inter conditiones proportionem
 habere necesse erat ; non poterat Senator libertam , liber ca-
 ram ducere ; & captivorum conjunctiones *matrimonia* non
 habebantur. Jam vero foemina, quæ sponsæ titulo, retineri
 poterat, concubina esse poterat ; idque leges ferebant,
 ut vir unam tantum haberet , nec conjugatus esset. Fi-
 hinc suscepti , nec legitimi erant, nec spurii, sed filii na-
 tales , a parentibus agniti , & donationum capaces. In
 distinctiones Ecclesia non descendebat, insistentque na-
 tali juri , omnem viri cum foemina conjunctionem,
 modo unica, & perpetua esset, approbabat.

18. „ Si vidua ex Episcopo, presbytero, diacono, nupse-
 rit clerico, religiosarum nulla cum ea comedet ; nec ipsa,
 nisi ad mortem , communionem percipiet. “ Ejusmodi vi-
 luis propterea non licebat iterum nubere : quia post virorum
 mortem, continentiam vovebant,

19. „ Episcopi, presbyteri, diaconi filia , Deo consecrata,
 quæ peccaverit , aut nupserit , communionem non nisi post
 viri mortem suscipiet, siquidem poenitentiam egerit ; pater,
 aut & mater, nisi se ab ea sejunxerint , excommunicatio-
 nem subibunt. Huic ipsi foeminæ , si a viro separata fuerit,
 vivente ipso , concedetur ad vitæ finem conciliationis
 gratia. “

20. Statuit, ut, „ quamvis chrismatis absque Episcopo
 non consecrandi mos pene ubique fervetur , quia tamen
 nuntiatum est, presbyteros illud alicubi consecrare , unus
 tantum Episcopus sanctum chrisma deinceps consecret, per-
 que omnem suam dioecesin mittat ; atque ut id executioni
 mandetur , unaquæque Ecclesia ad Episcopum mittet dia-
 conum, aut subdiaconum , appropinquante Paschatis festo ,
 ut ad eum diem chrisma ab iisdem afferri possit. “ Sub-
 dit deinde : „ certum est Episcopum posse chrisma quovis
 tempore consecrare ; nihil ergo presbyteri sine Episcopi au-
 thoritate, consensuque agant. Diaconi sanctum chrisma ad-
 ministrare non poterunt ; id presbyteris tantum licet , &
 quidem absente, vel mandante , si adest, Episcopo. Memi-
 Richard Concil. Tom. I. A a nerit

nerit Archidiaconus de hac sanctione Episcopos admonere, ut eam ipsi servant, nec presbyteri violent. "

* Super hujus canonis sensu interpretes non consentiunt. Eum alii de sancti chrismatis unctione intelligunt, quam presbyteri perficere possunt, & reapse perficiunt in capite, cum Baptismum non sine consuetis caeremoniis ministrant, non autem de unctione, quae super fronte Confirmationis Sacramento peragitur, quae scilicet aquae sancti chrismatis consecratio, solis Episcopis reservata est. Hugo de S. Victore, *lib. 2. de Sacram. cap. 3.* testatur, unctionem hanc olim presbyteris interdictam fuisse, nec ab illis perfici sine Episcopi venia potuisse; contendunt alii decem per hunc canonem duo; primum, non posse presbyterum conficere sanctum chrisma, vel Episcopi jussu, quamvis ejus unctionem, etiam in fronte, Episcopo absente, vel, si adest, permittente facere possit; alterum, diacono id facere non licere, quod presbyter facit, sanctique chrismatis ab Episcopo consecrati unctionem peragere. Secundam hanc opinionem, qui propugnant, ex eo confirmant, quod presbyteri Confirmationis extra ordinem ministri sunt; ut proinde Tridentinum concilium de Confirmationis ministro verba faciens satis habeat dicere, ejus ex ordine ministrum Episcopum esse.

Hos viginti canones sequitur Confessio, seu Formula Fidei contra omnes haereses, & Priscillianistarum errores potissimum; & est veritati proximum, hanc Fidei Formulam memoratis canonibus additam fuisse, editamque in aliquo Toletano concilio, quod huic an. 400. posterius fuerit, & quod probabile sit, in eo, quod an. 447. habitum est; hujus enim formulæ titulus disertis verbis enuntiat, „ eam Papæ S. Leonis jussu editam fuisse. “ Addit titulus eos ipsos Episcopos, qui Fidei confessionem ediderunt, viginti quoque canones in Toletano concilio condidisse. At hæc additio præpostera est, aut hoc loco temere posita; neque enim aliud Toletanum, quod canones viginti ediderit, quam anni 400. concilium agnoscitur; & ad hoc tempus spectant Episcopi, qui ei subscripserunt. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. T. I. de Aguirre Concil. Hispan. Tom. III.*

Concilium Constantinopolitanum, ann. 400.

Concilium hoc S. Joannes Chrysostomus, & Asiae Episcopi complures, qui Constantinopoli aderant, celebrarunt. Theodosius, Valentinianopolis Episcopus concilio libellum obtulit in Antoninum, Episcopum Ephesium, metropolitanum, quem plurium criminum, & simoniae peculiariter accusabat. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.*

Concilium Ephesium, ann. 401.

Coegit concilium hoc S. Joannes Chrysostomus ex Asiae, Lydiae, & Cariae Episcopis. In eo Heraclides, S. Chrysostomus diaconus, Ephesus Episcopus creatus fuit, ordinatusque a S. Praefule, & a concilii Episcopis, numero septuaginta; in eodem concilio depositi simoniaci Episcopi sex. Balutius, Palladius, in *Dialog. pag. 53.* Socrates, *lib. 6. cap. 11.* Sozomenus, *lib. 8. cap. 6.*

Concilia Carthagenensia, ann. 401.

Erat in Africa in more positum, ut ibidem, quotannis, omnium provinciarum generale concilium haberetur: at, an. 401. habita concilia duo, unum Junii die 16. die 13. Septembris alterum.

Primum in Ecclesiae Restitutae sacristia celebratum, in quo Aurelius, qui praerat, ministrorum, seu superiorem, seu inferiorum inopiam, sermone habito, significavit. Unum videbatur huic malo remedium afferri posse, ut Donatistae in Ecclesiae sinum sedentes, ad ecclesiasticum statum reciperentur; at quia Romae, & Mediolani Episcopi id prohibuerant, nihil super hoc capite decidi placuit, quin transmarinae, Romana nominatim, & Mediolanensis Ecclesiae consulerentur. Aurelius deinde rogandum Imperatorem proposuit, ut omnia, quae in Africa supererant, quaeque urbibus ornamento non erant, idola dirui juberet. Legem quoque peti voluit, qua vetarentur epulae, quas ethnici celebrabant, ob saltationes, & alia abscondita, quae iidem, ad Religionis contemptum, in iis perpetrabant. Postulata haec, & alia nonnulla placuit concilium excepit.

In concilio , quod die 13. Septembris ejusdem anni 401. in Basilicæ Restitutæ sacristia , ut superius , habitum est, lætæ primum Litteræ , quibus Papa Anastasius hortabatur Africæ Episcopos , ut vexationes dissimularent , quas Catholica Ecclesia , in eorum provincia , ab hæreticis, & schismaticis Donatistis perpetiebatur. Initum deinde consilium fuit, ut cum iis humaniter ageretur ; & in hac generatim animorum præparatione , concilium super disciplina sanctiones quindecim edidit, quarum undecim afferuntur in Carthaginenfi concilio quinto ; in quo ipso comperiuntur etiam nonnullæ concilii diei 16. Junii constitutiones ; quod credendi locum præbet, hoc concilium quintum, ut jam dictum est , nihil aliud esse, quam duorum hujus anni 401. aliorumque nonnullorum Africæ conciliorum compilationem.

Sanctio 5. jubet intercessorem , seu commissarium , cui concredita est vacantis Ecclesiæ cura , se sollicitum exhibere , ut ei , intra annum, Episcopum comparet , quin ipse ejus Ecclesiæ Episcopus eligi possit. Quod si is electionem perficere non potuerit, alter in ejus locum commissarius, elapso anno, ponetur.

Per sanctionem 9. Episcopis viginti, e quorum numero Sanctus Augustinus erat, concilium committit , qui Hippozartyrem in Proconsulari se conferant , ibique, in Equitii ob crimina damnati locum, universo populo consentiente, Episcopum ordinent.

12. Sanctio Episcopum , qui hæredes externos , qui ei sanguine juncti non sunt , aut, siquidem sunt , hæreticos, ethnicosve Ecclesiæ prætulerit , anathemate, saltem post mortem , percelli jubet ; vetatque , ne ejus nomen inter nomina sacerdotum Domini referatur , etiamsi testamentum nullum ediderit : quoniam Episcopus negotia sua debet in ordine ponere, prout ejusdem professioni congruit.

Sanctio 13. ab Imperatore peti vult, ut per eum liceat servos in Ecclesia libertate donari. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.*

Concilium Milevitanum, an. 402.

Sub Imperatorum Arcadii, & Honorii consulatu quinto, c. est, an. 402. 17. Augusti die, Milevi, in Numidia, tius Africæ generale concilium habitum est; ei præfuit urelius, Carthaginensis Episcopus; in eodemque nonnulli canones editi.

Primus est consuetudinis confirmatio, quæ semper in Africa servata fuerat, ut Episcoporum gradus ad promotionis antiquitatem exigerebatur, adeoque juniores senioribus, priores scilicet posterioribus honorem deferrent. Ab hac tamen regula excepti fuere Numidiæ, & Mauritaniae Primates, ut hi quidem supra Primates cæteros, quamvis ordinatione antiquiores essent, locum tenere possent.

2. Mandat, ut, quicumque ordinati fuerint, sumant Epistolam scriptam, signatamve ordinatoris manu, quæ significet, qua die, quibusque consulibus eorum ordinatio contigerit.

3. Statuit, ut ponatur matricula, seu catalogus Episcoporum Numidiæ, tam in urbe primæ sedis, nempe, cujus Episcopus Primas fuerit, quam in urbe Constantina, quæ ejus provinciæ metropolis civilis erat.

In 4. spectatur, *Quod-vult-Deus*, Centuriæ in Numidia Episcopus, a persona, quæ concilio aderat, accusatus; mandaturque, ut hic Episcopus, ad causæ finem usque, remaneat a suorum confratrum communione sejunctus.

5. Statuit, ut, quicumque, semel, in aliqua Ecclesia lectoris officium obierit, in alia tamquam clericus retineri non possit. *Reg. Tom. III. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I*

Concilium Romanum, an. 402.

Revocamus ad hunc titulum canones, seu decreta tredecim, quæ leguntur in Collectione Conciliorum Gallicæ, quam P. Sirmondus, in ea quoque, quam P. Labbæus ediderunt, quæque ad Gallos Episcopos data sunt. Notatur hæc totidem esse ad quæstiones responsa, quas hi sanctæ sedis, nempe Papæ Innocentio I. proposuerant, quemadmodum e filii similitudine judicatur, quæ inter hos canones, & laudati Papæ Litteras intercedit. Eos antecedit præfatio,

in qua dicitur, in difficultatibus, quas veritatis inquisitio cum trahit, confugiendum ad preces esse, & Episcoporum non paucos in erroris tenebras incidisse, quia doctrinam mutare voluerunt, quam Patrum traditio posteritas commendaverat. Quæsierant Galliarum Episcopi, quæ deum ratione se gerere debeant cum virginibus, quæ postquam velum, & presbyteri benedictionem acceperant, & castitatis publicam professionem emisserant, se incestibus polluerunt, aut vetitum matrimonium inierant.

Deciditur in primo canone, in castitate vivendi consilium mutasse, velum deseruisse, primumque obstrictam Fidem violasse, totidem peccata esse: easque proinde, quæ ea perpetrarunt, cum in gravem culpam lapsæ propterea sint, quod Deum dereliquerunt, ut se homini addicerent, debere eam deslere per annos plures, ejusque veniam per dignos poenitentiae fructus obtinere.

2. Canon eas quoque poenitentiae subdit, quæ postquam virgines remanere statuerunt, seu raptæ, seu sponte nubunt, tametsi nec solemnem virginitatis professionem ediderint, nec velum susceperint. Ad has ipsas quod attinet, statuitur, ut, ad certum tempus, communione destituantur, vitamque in fletu, animi demissione, jejunioque ducentes, sua crimina deleant.

In 3. monentur presbyteri, & diaconi, oportere eos bonis operibus vacantes populo exemplo esse, ut, quæ tradunt, documenta aliquid utilitatis afferre possint; iisdem perinde, atque Episcopis, ea lex imponitur, ut coelibatum ex Patrum sanctionibus servant. Ratio, quæ in id affertur, est: quia, momentis singulis, sanctum Sacrificium offerre, baptizare, & ministrare debent; quod ab iis animi, & corporis castitatem requirit. Præterea, qua fronte auderent, puellis virginitatem, & viduis castitatem prædicare; si ipsi matrimonii libertate uterentur? His ob oculos ponitur castitas iis præscripta, qui in Hierosolymitano templo sacrificia offerebant, ususque, qui inter ipsos idololatrias obtinebat, ut, quibus diebus suas sacrilegas caeremonias obibant, & cum demoni victimas offerre debebant, continentiam servarent.

4. Eos a clero arcere videtur, qui sæculari militiæ, post acceptum Baptismum, addicti fuerunt, cum vix, ac ne vix videm fieri potuerit, quin, per id temporis, spectaculis interessent, & contra jus, fasque aliquid, lucri animo, facerent.

Constat ex 5. in ea consuetudine Romanam Ecclesiam fuisse, ut eum in clerum reciperet, qui in infantia baptizatus virginitatem servaverat, eumque ipsum, qui Baptismate, cum adultus esset, suscepto, castus permanerat, vel unam tantum conjugem duxerat, dummodo alterius criminis reus non esset: non tamen eos, qui Baptismi sanctitatem per aliquod carnis crimen polluerant, quamvis deinde matrimonium iniissent; qui enim concedatur ei sacerdotium, qui se per longæ poenitentiae satisfactionem purgare debet?

Pronuntiatur in 6. quemadmodum eadem in omnibus Ecclesiis per universum terrarum orbem disseminatis Fides viget, quod in causa est, ut Ecclesia appelletur Una, ita æquum fore, ut eadem esset in his Ecclesiis omnibus disciplina.

7. Statuit, Paschali tempore, presbyterum, & diaconum posse Baptisma in parœciis administrare, etiam præsentem Episcopum, cujus nomine illud tum quidem confert: at, cum, alio tempore, baptizandi necessitas fuerit, id ad presbyterum, non item ad diaconum pertinere, quandoquidem hanc potestatem diaconis concessam fuisse non cernitur; si tamen hanc olim usurparunt, eos necessitate, quæ suberat, excusari, quin idem sacramentum deinceps tuta conscientia conferre possint.

8. Oportere, ait, exorcizari, continuis diebus pluribus, olea, quæ ad Sacramentorum administrationem benedici libuerit.

9. Non licere declarat, in nova lege, ut in veteri, cum fratris uxore conjugium iniri, aut concubinas cum conjugē detineri.

10. Vetat, ne ordinentur Episcopi, qui sæculi judicaturam exercuerunt, quamvis eos populus elegisset: quia tum solum ejus suffragio standum est, cum evangelicæ disciplinæ congruit, & personam sacerdotio dignam afficit; jam

vero evidens sit, eos, qui secularia munia possederunt, culpis immunes esse non posse, seu mortis poenas indices seu injusta judicia pronuntient, seu reos quaestioni subditi seu spectaculorum, aliarumque publicarum oblectationum curam suscipiant, vel iisdem interfint. Idem canon id probat, quod in Nicæno primo decisum fuerat, eum, qui vi mutilatus fuerit, in clerum recipi posse.

11. Prohibet matrimonium viri cum fratris conjugē, itemque amitæ cum filio fratris mariti; & ejusmodi conjugiiis fornicationis notam inurit.

12. Eos tantum, qui jam clerici erant, *Episcopos* eligi vult, cum minime deceat eum clero præfici, qui in inferioribus officiis non deservierit, prorsus ut *quempiam* ad Imperium pervenisse non legitur, quin prius militiam professus fuerit; is ergo ad Episcopatum eligendus, quem *ætas*, tempus, meritum, & vita commendabilem reddunt.

13. Notatur, eum Episcopatu privatum fuisse, qui ab una ad aliam Ecclesiam migrabat, & spectatum fuisse, quasi propriam conjugem deseruisset, ut alterius pudori vim inferret; additurque, hanc agendi rationem impunitam remanere non debere.

14. Interdictionem, jam pluries editam, renovat, ne a proprio Episcopo expulsus clericus recipiatur, eique ne laicam quidem communionem in alia Ecclesia concedi vult. Eum, qui hoc in capite prævaricatus fuerit, canon hic extra Catholicorum societatem, extraque apostolicæ sedis communionem declarat.

15. Episcopos vetat extra propriam diocesim ordinationes edere; volens, ex quarto Nicæno canone, Episcoporum ordinationem a metropolitano, & ab Episcopis provinciae peragi.

16. Mandat, ut a ministerio removeantur laicorum quidam, quos a proprio Episcopo, cum causæ cognitione, excommunicatos, alius Episcopus ad clericaturam suscepit.

Reg. Tom. IV. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.

Concilium Carthagenſe , ann. 407.

In Africanæ Eccleſiæ Canonum Codice , poſt Canonem nonageſimum quartum , legitur habitum fuiſſe Carthagine concilium , die 13. Junii an. 407. Imperatoribus Honorio VII. & Theodoſio II. conſulibus. Ei præfuit Aurelius Carthagenſis Episcopus ; in eodemque editi canones duodecim.

Primus ; Carthagenſis Episcopi prudentiæ relinquit , ut Africæ generale concilium indicat , cum e re fore non videatur , ut illud quotannis cogatur , prout in Hipponenſi concilio ſtatutum fuerat , ob laborem , & perturbationem , quam id Episcopis afferebat. „ Illud ergo non cogetur niſi ob communes cauſas , quæ univerſam Africam ſpectant , cujuſmodi dogmaticæ quæſtiones ſunt ; privatæ vero cauſæ finiuntur in provinciis , in quibus coortæ fuerint. “

Ejus , qui ab eccleſiaſtico jure appellat , libertati relinquit , ut ſibi judices eligat , de quibus ipſe cum accusatore conveniet ; at vult , poſt ſententiam ab his judicibus pronuntiatam , non amplius appellationi locum eſſe.

3. Mandat , ut Vincentius , & Fortunatianus , ad Imperatores deputati , advocatos eligendi facultatem ab iſdem petant , quibus Eccleſiæ negotia demandare poſſint , ut ea propugnent , quique , ut Episcopi , ad judicum tribunalia ingrediendi jure gaudeant , ut iſdem , quæ crediderint utilia , proponant.

*Ad hanc primam concilii poſtulationem reſpondit Imperator Honorius per Conſtitutionem an. 407. XVIII. Kal. Decembr. datam , quæ legitur lib. 38. Cod. Theod. de Episcopis, & Cler. futurum inquiens , ut Eccleſiæ negotia deinceps non per coronatos , clericos ſcilicet , quos ita nuncupat a corona , quam geſtabant , ſed per ſcholaſticos , nempe ſæculares advocatos defenderentur ; hæc nimirum advocatis , hoc eſt , patronis , defenſoribus Eccleſiarum origo eſt ; quibus ſucceſſere , ſubſecutiſ temporibus , potentes viri , qui nomen *Advocatorum Eccleſiarum* retinuerunt , licet eas armorum magis , quam eloquentiæ , & ſcientiæ vi tutarentur.

4. Inibi poni vetat Episcopos , ubi hætenus non fuere , ſine auctoritate Metropolitanæ , & concilii provinciæ.

* Ex hoc canone compertum fit, novorum Episcopatum erectionem tum quidem sanctæ sedi reservatam non fuisse eandemque provincialis concilii, & Primatis, seu Metropolitanæ auctoritate peragi consuevisse.

5. Populis a Donatistis, qui ad Ecclesiæ finem redeunt conversis, quibus, dum ab Ecclesia sejuncti erant, Episcopus aderat, integrum esse vult, ut post ejus mortem, alium habeant, aut se priori Catholico Episcopo subdant. Qui vero nullum Episcopum habuerunt, Episcopi jurisdictioni subduntur, cujus opera resipuerunt, dummodo hæc resipiscencia ante Imperatoris, super unitate, legem contigerit, quod si postea contigit, mandat canon, ut ad diocesin spectent, a qua naturaliter pendent.

* Duæ sunt hujus canonis partes. In prima, populi ab Episcopis Donatistis ad Catholicam Fidem perducti posse dicuntur, Episcopos, a quibus ad Catholicam Fidem perducti sunt, sibi servare, cum utrosque in Catholicæ Ecclesiæ finem redire contigit, quin provincialis concilii sententiam expectent, aut sane posse priori Catholico Episcopo post ejus, qui eos convertit, mortem se subdere. In altera canonis parte statuitur, ut populi ab Episcopo Donatista conversi subint eidem Episcopo, qui eos ad Catholicam Ecclesiam reduxit, quamvis etiam, ante suum ad Catholicam Ecclesiam regressum, eum sibi Episcopum non habuissent, modo tamen conversio hæc ante contigerit, quam Imperator super Unitate, seu Unionem legem ederet. Erat hæc Imperatoris Honorii Constitutio, ad an. 405. edita, *Edicti*, seu *Rescripti* nomine, ad Donatistas, certis quibusdam in refractarios statutis penis, ad Ecclesiæ unitatem redigendos. Perspicitur ex hoc canone prudens Ecclesiæ indulgentia, quæ a disciplinæ severitate se relaxare non timet, ut regressum hæreticis, seu schismaticis facilem reddat.

In 6. Judices nominantur, qui Episcopi negotium expendant, qui accusatus fuerat, quamvis Episcopus accusatus rogasset, ut ei se sisterent.

7. Jubet ad Papam Innocentium scribi super diffidio, quod inter Romanam, & Alexandrinam Ecclesias intererat, ut Ecclesiæ duæ in gratiam mutuo redirent.

* Dis-

Diffidium, de quo concilium loquitur, illud erat, cui occasionem dederat Theophili factio, data opera, ut S. Joannes Chrysostomus in exilium pelleretur, quem Papa Innocentius I. propugnabat, qui Theophilum excommunicare tuerat, referente Palladio, in Chrysostomi vita, p. 214.

8. Jubet, ex evangelica, & apostolica disciplina, nec vi-
rum, quem conjux, nec conjugem, quem vir dimiserit,
esse alteri conjugalem fidem obstringere, sed innuptos ma-
re, aut se invicem conciliare, sin renuerint, poenitentiae
subdi. Additur opus fore, ut in hanc rem lex ab Impera-
ore petatur.

*Per Romanas leges licebat viris divortium cum uxoribus
facere, & alias ducere, certis quibusdam de causis. At
proinde concilium necesse fore, ut imperialis petatur lex,
quae ejus sanctionem confirmet.

9. Alias preces, alias praefationes, alias commendatio-
nes publice recitari, aliasve manuum impositiones peragi
vetat, quam quae in concilio approbatae sint.

*Balsamon vult, per preces, universam Liturgiam; per
praefationes, psalmodias, & lectiones sacrae Scripturae, ad
usque Evangelia; per commendationes, preces, quae super
catechumenis edebantur, ut Deo commendarentur; per ma-
nuum impositiones, benedictiones intelligi, quas Episcopi
poenitentibus tribuebant post preces, quae pro iis edebantur.
Canon hic est curae probatio, quam Episcopi conferre debent,
ut a divino Officio rescindant, quidquid esset veritati, de-
centiae, pietati contrarium.

10. Depositionem in Episcopos, & clericos statuit, qui,
si forte accusati fuerint, ad Imperatorem confugiunt, ut ab
eo saeculares judices petant; at ecclesiasticos judices ab eo
peti non vetat.

11. Eos e clero trudi vult, qui in Africa communionem
privati, transmarinas regiones, & peculiariter Romam a-
deunt, ubi se in communionem recipiendos curent, ut Bal-
samon animadvertit.

12. Mandat, ut clerici, vel Episcopi, qui se ad aulam
conferre voluerint, formatam clerici quidem ab Episcopo,
Epi-

Episcopi vero a Metropolitano Epistolam sumant, ad Papam datam, quæ rationes contineat, quæ eos ad aulam perducant, ut aliam iisdem Papa tribuat, ad aulam eundi grati. Quod si qui formatam, seu dimissoriam, ad Romam adeundam, Epistolam sumpsit, ad aulam recta perexerit, eam communicationi suberit; at si aliis de causis Romæ ventem necesse habere contigerit ad aulam pergere, id ei per unius Papæ epistolam, ipsius rationes continentem, licere poterit. Probat canon hic cum Ecclesiæ mente pugnare, Episcopos, & presbyteros ab Ecclesiis recedere, quibus adstricti sunt, ut ad Principum aulas, aut alio se conferant.

In Codice Canonum Africæ, & in communibus Collectionibus comperiuntur alia contra Donatistas Carthaginensia concilia quatuor, quorum priora duo an. 408. tertium an. 409. & quartum an. 410. habita fuere; horum nulli prorsus canones extant. Habita est etiam Carthagine celebris, an. 411. Catholicos inter, & Donatistas collatio, cui Catholici Episcopi ducenti octuaginta, & centum quinquaginta Donatistæ interfuerunt. Ei S. Augustinus adfuit, confuditque Donatistas, quorum secta post hanc collationem aperte decrevit. *Reg. Tom. IV. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.*

Concilium Bracarense, an. 411.

Affert Labbæus hujus concilii Acta deprompta e Lusitanæ quadam Historia, Bernardo Britone e Bernardinis auctore, Ulyssipone an. 1609. typis edita. Eadem acta profert Harduinus, at eorum fronti apposita adnotatione, quæ monet, Joannem Baptistam Perezium, Canonicum Toletanum ea supposita credere, & Cardinalem Aguirræum haud fere melius de iisdem sentire. Re sane ipsa speciem præferunt supposititii monumenti, excusque, postquam, in Hispaniis, animos occupavit opinio S. Jacobum, apostolum, eo venisse, nuntiandi Evangelii gratia, elapso nempe decimo secundo sæculo. Eorum locutio serpit, & cum latinitatis regulis pugnat. In iisdem legitur, Episcopos in Ecclesiam, cui *Santa Mariae* titulus, convenisse; quod parum congruere videtur communi sententiæ, quæ obtinet, primam Beatæ Virginis

ginis Ecclesiam Ephesinam fuisse , in qua an. 431. concilium habitum est. Ad hanc Ecclesiam designandam , utuntur Acta vocabulo *Fanum*, ethnicorum proprio ad suorum coetuum locum significandum , & penes christianos inusitato, quibus usui erant *Ecclesiae*, *Basilicae* , aut alia ejusmodi nomina , cum de locis loquebantur , quæ publicis veræ Religionis exercitationibus addicta erant. Decreta , quæ huic concilio tribuuntur , continentur Fidei professione quadam , in plures articulos secta , ad quorum singulos Episcopi respondebant. „ Ita credimus. “ *Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.*

Concilium Carthagenense , ann. 411.

Cum Pelagius, & Celestius , an. 411. Carthagine , errores suos super divini Reparatoris gratia , superque originali peccato vulgassent , Aurelius ibidem concilium coegit., cui Celestius se sistere coactus fuit. Ejus Acta non pervenerunt ad nos usque ; servavit tamen eorum partem S. Augustinus, & Mercator. Celestii præcipuus adversarius , hoc in coetu , Paulinus fuit , diaconus Mediolanensis : is ipse , quæ a S. Augustino rogatus S. Ambrosii vitam scripsit. Celestius, hæreseos, & pertinaciæ convictus, a concilio damnatus fuit, ecclesiastica communione privatus. De hoc primo contra Pelagianos concilio sermo est in ejus concilii synodica Epistola, quod an. 416. Carthagine habitum est ; ibique coactum dicitur , prope quinquennio ante , nempe sub finem an. 411. vel sequente 412. *Reg. Tom. IV. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.*

Concilium Cirthense , seu, Zertense, an. 412.

Sylvanus , Sommesæ Episcopus , & Numidiæ Primas præfuit huic concilio Cirthæ , seu Zertæ , quæ erat, ut videtur, Sommesæ proxima. Nobis suppetit synodica ejus Epistola, cui Sylvanus, Valentius, Aurelius, S. Augustinus, ejusdem auctor , aliique quatuor Episcopi subscripserunt. Ad eam scribendam id S. Augustinum impulit , quod Donatistæ suis affeclis persuadebant , Marcellinum tribunum, Imperatoris, in Carthagenensi collatione, commissarium non alia de causa , quam quia pecunia devictus fuerat , in eos pronuntiassent. Donatistas ergo ipsos S. Augustinus impetit in hac

Epi-

Epistola, Concilii nomine. In ea paucis complectitur, quid in Carthaginensi collatione actum fuerat, & Donatistarum mendacia luculentissime exponit. *Ibidem.*

Concilium Hierosolymitanum, ann. 415.

Præfuit concilio huic Joannes, Hierosolymorum Episcopus; atque adeo, præter ipsum, ei nullus alius Episcopus adfuisse videtur. Inter presbyteros, e quibus hæc synodus conflata fuit, noti sunt Orosius, Avitus, Vitalis, & Passianus. Cum presbyter Orosius, quem S. Augustinus ad S. Hieronymum miserat, id retulisset, quod super Pelagii, & Celestii hæresibus, in Africa gestum fuerat, Pelagius ingressus est, quem Orosius erroris accusavit. Diu disputatum, tandemque negotium ad Papam Innocentium remissum fuit. *Ibidem.*

Concilium Diospolis, seu Palestinæ, Diospolitenum, ann. 415.

Conflarunt Episcopi quatuordecim concilium hoc, quod Diospoli, Palæstinæ urbe, *Liddæ* nomine in sacris Litteris nota, habitum fuit. Eulogius, qui Cæsareæ archiepiscopus fuisse creditur, nominatur omnium primus, & ante Joannem Hierosolymitanum; ob eam, ut videtur, causam, quia Palæstinæ metropolitanus erat. Huic Heros Arelatensis, & Lazarus Aqui-sextiensis libellum exhibendum curarunt, errores continentem, quos partim e Pelagii, partim e Celestii scriptis expresserant. Libellus hic in concilio lectus fuit; ad eumque Pelagius ita respondit, ut concilio probarentur ejusdem responsa: quippe, qui errores suos callide negans, aut pallians, id assecutus est, ut Episcopos falleret, ore professus, quod corde damnabat. Verum ergo est, si Pelagius in hoc concilio absolutus fuit, ejus doctrinam in eodem proscriptam fuisse, in quam scilicet ipse anathema pronuntiare coactus fuit, suam ut damnationem vitaret; quod S. Augustinum, cujus judicium concilio semper fovit, impulit, ut diceret, „ ibi hominem quidem, qui hæresim negabat, absolutum, et non ibidem absolutam hæresim ipsam fuisse: “

Tamen non hæresis est absoluta, sed homo hæresim negavit.
(Serm.)

*Serm. contra Pelag. pag. 1511. Tom. V.) (Ibidem & Ba-
tius, in Collect.*

Concilium Carthaginense, an. 416.

Concilium hoc ex Episcopis numero sexaginta octo con-
stat fuit ; eique Aurelius præfuit. In Africam reversus
Aurelius, concilii Patribus Litteras obtulit, quas in Pelagium
& Celestium Heros, & Lazarus scripserant. Id consilii con-
cilium cepit, ut anathemate Pelagium, & Celestium percel-
leret, & hoc negotium ad apostolicam sedem deferret. Syn-
odica ergo Epistolam Patres ad Papam miserunt, additis
Litteris, quas Heros, & Lazarus scripserant, non sine con-
cilii, quod ipsi celebraverant, Actis, iisque, quæ ad alterum
an. 411. concilium ediderat. Ita desinebat synodica Episto-
la: „ Quamquam Pelagius, & Celestius hanc doctrinam im-
„ probant, & scripta rejiciunt, quæ in eosdem prolata sunt,
„ quin mendacii convinci possint ; anathemate tamen percel-
„ lendus universim est, quicumque docet humanam naturam
„ ad peccatum vitandum, & Dei jussa perficienda posse sibi
„ sufficere, se ejus gratiæ adeo evidenter per Sanctorum
„ preces significatæ hostem ostendens : & quicumque negat,
„ per Jesu Christi Baptismum, pueros a perditione liberari,
„ æternamque salutem consequi. “ *Ibidem.*

Concilium Milevitanum, an. 416.

Concilium, hac in urbe secundum, uno, & sexaginta
Episcopis e Numidiæ provincia constabat. Hujus concilii
Patres damnationem errorum Pelagii ab Innocentio summo
Pontifice per Epistolam petierunt, cui hujus Hæresiarchæ
Librum, quem S. Augustinus cum suo ad eundem responso
per Timatium, & Jacobum miserat, addiderunt. Sanctus
hic Doctor Epistolam quoque ad Papam misit, quam ad Pe-
lagium scribebat, ut ad ea responderet, quæ super Diospo-
litano concilio Pelagius ei proposuerat ; periit Epistola hæc.
Tribuunt nonnulli Milevitano concilio huic canones viginti
septem ; qui ejus nomine inscripti in communibus Collecti-
onibus reperiuntur. At, si vicefimum tertium excipias,
qui alibi non legitur, reliqui vel Milevitani primi, vel Car-
tha-

thaginensis, an. 418. vel aliorum conciliorum sunt; & hic ipse vicesimus tertius canon multo ante an. 416. in Africa servabatur; is autem canon eo spectat, ut si quis hæreticos deferens, Donatistas scilicet, se ab iis in poenitentia positum fateatur, Catholicus Episcopus de poenitentiae causa diligenter inquirat, ut, ea probe perspecta, videat, quamdiu is in eo statu morari debeat, & quandonam eum conciliari necesse fuerit. Vicesimus sextus, Milevitani concilii nomine a Turonensi concilio secundo laudatur; at, in Africana Collectione, tribuitur Concilio Carthaginensi diei 1. Maji an. 418. *Ibidem.*

Concilium Carthaginense, ann. 417.

Cum Papa Innocentius I. qui Pelagium, & Celestium damnaverat, mense Februario, seu Martio an. 417. supremum diem obiisset, convolavit Romam Celestius, & Papæ Zosimo, Innocentii successori se stitit, eo animo, ut appellationem, quam quinquennio ante interjecerat, prosegueretur. Supplicem, in hunc finem, libellum obtulit, qui ejus fidei expositionem continebat. Ei summus Pontifex, qui ab excommunicatione, qua obstrictus erat, eundem absolverat, duorum mensium prorogationem concessit, eaque de re ad Africae Episcopos scripsit, quibus notior erat hominis causa. Ejus acceptis Litteris, Aurelius, Carthaginis Episcopus, ea in urbe, ad Novembrem mensem, ducentorum quatuordecim Episcoporum synodum congregavit. In eo edita decreta, & statuta plura, quæ deinde probavit Roma, universusque terrarum orbis. Creduntur hæc subsecuti concilii sanctionibus materiem suppeditasse; at non eadem erant, ut ex eo uno perspicitur, qui nobis superest, quemque S. Prosper in synodicae horum quatuordecim, supra ducentos, Episcoporum Epistolæ fragmento nobis servavit, in hæc verba: „ Nos quidem statuimus, sententiam contra Pelagium, „ & Celestium a venerabili Episcopo Innocentio pronuntiatam subsistere, quoad hi candide confitentur, Christi Domini gratiam non solum ad agnoscendam, verum etiam perficiendam in quoque opere justitiam nobis adjumento esse; ut,

t, sine ea, nihil habere, cogitare, dicere, aut facere, quod
d veram pietatem pertineat, valeamus. " Confirmavit Pa-
concilii decreta, Pelagiumque, & Celestium, e sui deces-
is Sancti Innocentii I. iudicio, damnavit; tum satis lon-
n ad omnes Episcopos Epistolam scripsit, in qua errorum
lagii, & Celestii rationem reddebat, Ecclesiæque super-
stia, originali peccato, Baptismique quoad infantes ne-
ssitate fidem statuebat. Imperator, acceptis concilii Actis,
idit in Pelagianos Rescriptum, Ravennæ datum; Aprilis
e 30. an. 418. missumque ad Palladium, Præfectum præ-
xii Italiæ; quod exilii poenam contra Pelagium, Celesti-
m, eorumque assecclas, cum bonorum proscriptione enun-
abat. *Ibidem.*

Concilium Carthaginense, ann. 418.

Tanti momenti visum est Africæ Episcopis Pelagianorum
negotium; ut concilium e suis omnibus provinciis cogen-
dum censerent, quod Carthagine, ad Kalendas Majas an. 418.
Imperatoribus Honorio II. & Theodosio VII. consulibus in-
dixerunt. Ducenti, & amplius, eo confluxe; coetui locum
aula secreta Basilicæ Faustæ suppeditavit; ei Aurelius Car-
thaginensis, & Donatianus Teleptensis, Episcopi præfuere.
Photius, cui notum erat concilium hoc, in eo viginti quin-
que supra ducentos Episcopos numerat; alii ducentos qua-
tuordecim, pluresque, pauciores alii. Edidit concilium hoc
in Pelagianos canones novem, quibus hic tenor est.

Primus „ Quicumque dixerit Adam conditum fuisse mor-
talem hominem; ut, seu peccasset, seu non peccasset, mo-
ri deberet; egredi scilicet e corpore, non sui quidem pec-
cati merito, sed suæ ipsius naturæ necessitate, anathema sit. "

2. „ Quicumque dixerit pueros recens natos baptizandos
non esse, eosve, quamvis ad peccatorum remissionem ba-
ptizentur, nullum ex Adam originale peccatum trahere,
quod per regenerationem expiari necesse sit, ex quo sequi-
tur, Baptismi formam, ob peccatorum remissionem, quoad
iplos, falsam esse, anathema sit. "

3. „ Si quis dixerit, Christum Dominum, cum ita lo-

„ cutus est : in domo Patris mei mansiones multae sunt , signi-
 „ care voluisse , in coelorum regno , medium quemdam ,
 „ liumve locum esse , in quo felices vivunt pueri , qui
 „ grant ex hac vita sine Baptismo , sine quo in coelorum
 „ gnum ingredi nequeunt , quæ vita æterna est , anathema
 „ sit ; cum enim Dominus dixerit : *Quicumque renatus*
 „ *fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, in cælorum regnum intro-*
 „ *non potest* ; quis dubitare potest , quin is , qui Christi
 „ hæres esse non meruerit , suam cum diabolo partem ha-
 „ beat ? Qui non est ad dexteram , dubio procul ad fini-
 „ stram erit. “

* Canon hic in præsentia nec in Africana Collectione , ne-
 apud Dionysium Exiguum legitur ; sed existit in veteri Co-
 dice Canonum Romanæ Ecclesiæ , & apud Photium , *Biblat.*
cap. 58. Est prorsus e cæterorum canonum stilo , eundem-
 que S. Augustinus testatur in opere , (*Lib. 2. de Anima, &*
ejus origine, cap. 12.) sub an. 419. finem elucubrato , ubi
 concilia , & Papam , ait , damnasse Pelagianorum errorem , qui
 pueris non baptizatis salutis , & quietis locum , extra coelorum
 regnum , concedere audebant. Si ergo canon hic hodie nec
 in Africana Collectione , nec apud Dionysium Exiguum re-
 peritur , non est , quod dubitetur , quin olim ibidem extiterit ,
 & qui hujus Carthaginensis concilii octo tantum canones nu-
 merant , e secundo , & tertio unum fecerint.

4. „ Quicumque dixerit Dei gratiam , quæ nos per Chri-
 „ stum justificat , solum ad peccatorum præteritorum remissio-
 „ nem conferre , non autem ad opem nobis ferendam , ne am-
 „ plius peccemus , anathema sit. “

5. „ Si quis dixerit , eandem per Christi Dei merita gratiam
 „ nobis adjumento esse , ne peccemus , propterea solum , quia
 „ nobis Præceptorum intellectionem aperit , ut sciamus , quid
 „ quærere , & prosequi , quidque evitare , & averfari debeat-
 „ mus , at nobis non dare , ut amemus etiam , & possimus
 „ id , quod nos facere debere cognoscimus , anathema sit.
 „ Cum enim dicat Apostolus , *scientiam inflare , & charitatem*
 „ *ædificare* ; magnæ impietatis est , credere , nos habere Christi
 „ Domini gratiam propter eam , quæ inflat , non propter eam ,

„ quæ

quæ ædificat : quoniam utrumque Dei donum est , scire , quod agere debemus , & amare id agere , ne scientia inflare possit , dum charitas ædificat ; & quemadmodum scriptum est : *Deum docere hominem scientiam* , ita scriptum quoque , est *charitatem a Deo esse*. “

6. „ Quicumque dixerit , justificationis gratiam datam nobis esse , ut facilius per gratiam id perficere possimus , quod jubemur per liberum arbitrium facere , perinde ac si , quin gratiam accipiamus , Dei Præcepta , quamvis difficulter , exequi possimus , anathema sit. Dominus enim de præceptorum fructibus loquebatur , cum dixit : *sine me nihil potestis facere* , non autem : *difficilius potestis*. “

7. „ Quod S. Joannes apostolus ait , *si dicimus , quia peccatum non habemus , ipsi nos fallimus , & veritas in nobis non est* , quicumque putat intelligendum esse , quasi ex humilitate dicere non debeamus , nos omnis omnino peccati expertes esse , non quia vere ita est , anathema sit. “

8. „ Quicumque dixerit sanctos in dominica Oratione dicentes , *Dimitte nobis debita nostra* , non id pro se ipsis dicere : quia hæc petitio non amplius iis necessaria est , sed pro aliis , qui peccatores sunt in eorum societate , & hæc de causa , sanctorum unumquemque non dicere , *Dimittite mihi debita mea* , sed *Dimitte nobis debita nostra* , & intelligatur justum pro aliis potius , quam pro se petere , anathema sit. Apostolus enim S. Jacobus erat sanctus , & justus , cum dicebat : *In multis deficiamus omnes*. “

9. „ Qui hæc eadem dominicæ Orationis verba , *Dimittite nobis debita nostra* , solum humilitatis ergo , non cum veritate a sanctis dici volunt , anathemata sint. Quis enim cum ferre potest , qui , dum orat , non hominibus mentitur , sed Deo ipsi , qui labiis dicit , se velle sibi remitti , & corde dicit , se nullum habere debitum , quod sibi remitti possit ? “

Præter hos novem canones , qui Pelagianos peculiariter spectant , decem alios super Donatistarum redintegratione concilium edidit.

Primus, Mandat, ut, ubivis Donatistæ resipiscentes, Episcopi dicecesi sint, quem ejus loci Catholici agnoscent.

2. Vult, ut, cum in eadem dicecesi fuerint Episcopi duobus, nempe senior Catholicus, & Donatista ad fidem reversus, paræciæ, quæ ab utroque pendebant, æque inter eos dividantur, ea lege, ut senior partiatur, & alter eligat.

3. Statuit, post possessionis annos tres, Ecclesiam non amplius ex iis repeti posse, qui ejus populum ad fidem reduxerint, seu ante, seu post Honorii legem.

4. Eum impetit, qui facto ipso confratris professionem turbaverit, haud data prius opera, ut a proximis amice delectis Episcopis, vel ab iis, quos Primas contendentibus judices dederit, contestatio judicaretur.

5. Episcopis vigilantiam, & sollicitudinem, ad extinguendum Donatistarum schisma commendat.

6. A judicum sententia, qui communi consensu delecti fuerint, appellari vetat.

7. Cujus magna est ad quintum ratio, „ Episcopum, ait, „ qui monitus, ut ad Donatistarum reductionem incumbere-
„ ret, per sex deinceps menses, nihil egerit, cum nemine
„ communicare posse, quoad eos reduxerit. “

8. Addit, „ Episcopum hunc, si eos ad fidem rediisse
„ declaraverit, & id falsum compertum fuerit, Episcopatus
„ sui jacturam subitum. “

9. Mandat, ut, „ presbyteri, cæterive clerici, qui de
„ sui Episcopi judicio conquesti fuerint, sibi apud proximos
„ Episcopos consulant, ex Episcopi sui consensu; quod si
„ ab eo sibi appellandum crediderint, appellationem suam
„ ad Africæ concilium, vel ad suarum provinciarum Pri-
„ mates deferant, qui vero ad transmarinos judices appella-
„ re voluerit, eum nemo unus in Africa ad communionem
„ suscipiat. “

10. Exceptionem continet interdictionis, quam Cartha-
ginense, seu, Hipponense, an. 397. concilium ediderat, ne
qua virgo, ante vicesimum quintum ætatis annum, conse-
craretur, & velaretur. Canon hic, ante ejusmodi ætatem,
id fieri patitur, cum virginis castitas ob eorum potentiam,
qui

si eam in matrimonium postulant , periculo subest , aut
am hanc ipsa gratiam ad mortem petit , modo hanc ii , a
quibus ea pendet , cum ipsa petant.

Sua in Pelagianos Acta , suaque Decreta ad Papam Zosi-
um concilium misit, addita synodica Epistola , in qua, quid-
quid in Cælestii negotio , seu præsentem ipso , seu absente ,
gestum fuerat , ei exponebat. Atque ea quidem decreta ,
tamquam Ecclesiæ doctrinam summus Pontifex approbavit.
Ejusmodi fuit Carthaginense , an. 418. concilium , cui hoc
jam tempore docti viri tribuendos consentiunt celebres con-
tra Pelagianam hæresim canones , qui per errorem , secundo
Milevitano concilio tribuebantur ; qui quidem error extat
adhuc apud Gratianum , *Dist. 4. de Consec.* quod Baronius,
& post eum, Labbæus animadverterunt. Hi canones ex ip-
sis S. Augustini contra Pelagianos, & Semi-pelagianos operi-
bus decerpti sunt , nihilque sunt aliud , quam ipsius expressa
doctrina , quam super hac re adoptavit Ecclesia , teste sum-
mo Pontifice Joanne II. cujus Epist. 3. hæc verba sunt ; *S.*
Augustinus , cujus doctrinam , secundum prædecessorum meorum
statuta , Romana sequitur, & servat Ecclesia. (Reg. Tom. IV.
Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.

Concilium Tellenſe , seu , Teleptenſe , ann. 418.

Habitu fuit concilium hoc , Februarii die 24. in Apoſto-
lorum Ecclesia. Ei triginta tres Episcopi adfuere , Donatia-
no præfide , qui in Actis, primæ sedis, & urbis Teleptæ Epi-
scopus dicitur. In eo lectæ Papæ Siricii Epistolæ duæ ;
nonnullæque sanctiones editæ , quarum pleræque ex iisdem
Papæ Epistolis ductæ.

Prima , eum vetat in clerum recipi , qui post Baptismum,
in sæcularem militiam conscriptus fuerit.

2. Jubet Episcopum a tribus Episcopis ordinari , e cæte-
rorum, de scripto, & metropolitani , seu primatis consensu.

3. Unum tantum Episcopum non posse alium, præterquam
in Romana Ecclesia , ordinare.

4. Episcopos, presbyteros, & diaconos e continentia le-
gibus vivere debere.

5. Episcopos , ad negotium aliquod dijudicandum nominatos , cœtus locum determinare.

6. Episcopum , qui bis, terve accitus , ut concilio se sistat , id facere neglexerit , a reliquorum Episcoporum communione suspendi.

7. Clericum vetat viduam sibi conjugem sumere , eumque, qui, cum laicus esset, viduam duxerit, a clero arcet.

8. Prohibet , ne quæ Ecclesia clericum , ab alia expulsum, recipiat.

9. Mandat, ut, qui a Novatianorum, aut Montanistarum hæresi redierint , per manuum impositionem, recipiantur.

10. Præcipit , ut nemo non veterum conciliorum decreta servet.

Non aliunde , quam ex Teleptensis concilii præfatione nobis innotescit concilium aliud habitum Tusdræ , coloniz Byzacenzæ, sub an. 411. Ei Vincentius, & Fortunatianus, ambro Proconsularis provinciæ Episcopi, adfuere ; in eodemque editi canones duo , quorum primus eos , ex Episcoporum numero , qui moniti , ut se ad concilium conferrent, venire renuerint, communione privatos vult ; huic tamen legi senes , qui non amplius egredi , iterque facere possunt, & infirmos eximit ; vetat alter , ne Episcopi, ad universale concilium deputati, Episcopum recipiant , qui deputatus non fuerit.

Sub idem tempus, habita sunt in Africa concilia plura, quorum anni ignorantur, videlicet, *Suffetulense, Macrianaense, Septimunicense, Themitanum, Marazanense, & Hipponense.* Balutius nobis dedit Septimunicensis concilii canones sex.

Primus, Statuit matricis urbis iudicium ad Episcopi electionem satis fore , ut cæterarum diæcesis Ecclesiarum nec clerum, nec populum ad eam appellari necesse sit.

2. Episcopos ad aliquod iudicium dijudicandum nominatos , intra statum tempus , de eo cognoscere vult.

3. Idem est ac Tugdrensis primus.

4. Vetat , ne populus clericum excommunicet , seu adsit, seu absit Episcopus. Id non alia ratione accipi potest, quam si populus renuat cum hoc clerico communicare.

5. Ob-

5. Oblationem, Feria quinta majoris hebdomadae, bis
ri jubet.

6. Jejunium, per quinquaginta Paschalis temporis dies,
terdicit.

Idem auctor dat Thenesii, seu Thenesiae, in Byzacena,
concilii, Themitani dicti canones tres.

Primus, Statuit, ut, si a iudicibus appellatum fuerit,
nas Primas nominaverit, major eorum numerus nomine-
ur, sin appellatio nihilominus interjecta fuerit, negotium
referatur ad concilium, ut in eo judicetur.

2. Idem est ac Tusedrentis primus.

3. Eum, qui criminum reus est, accusatoris personam
agere non posse vult.

Exhibentur etiam Marazanensis concilii canones tres.

Primus, eam Episcopis facultatem concedit, ut ad civi-
les iudices confugiant, cum id agitur, ut ab iis quidpiam
contra hæreticos obtineatur, quamvis Carthaginense, ann.
407. concilium iisdem vetuerit, dignitatis, qua gaudent,
privationis indicta poena, ne ejusmodi iudices ab Imperato-
re peterent.

2. Clericos vetat, absque Episcopi consensione, forma-
taque Epistola, se aliis populis immiscere.

3. Mandat, ut Byzacena universa unam, eandemque in
Sacramentorum celebratione disciplinam servet.

Hipponense quoque concilium mandavit, 1. ut Episcopus
a concilio excommunicatus, si hanc censuram contempsisset,
omni spe redintegrationis excideret; 2. ut nec Episcopus,
nec presbyter ea, quæ in locis existunt, in quibus ordina-
ti fuere, alio transferre possent, nisi prius causas, cur ita
se gererent, attulissent; 3. ut Episcopi id, quod suo ipsi no-
mine acquisissent, in Ecclesiae emolumentum conferrent,
at quod iis datum fuerit, cui maluerint, largiri possent; 4.
ut ne Episcopus, in matricis, seu metropolitane Ecclesiae
favorem, id usurparet, quod aliis ejus dicecesis Ecclesiis
tributum fuerit, nec, inconsulto Primato, res venderet,
quæ ad ejus Ecclesiam pertinent, itemque presbyteris non

liceret Ecclesie bona , inconsulto Episcopo, vendere. *Id. Tom. IV. Lab. Tom. II. Hard. T. I. Balutius.*

Concilia Carthagenfis, an. 418. & 419.

Apiarius, Sicquensis, in Proconsulari, presbyter; cum plurimum gravium criminum reus evasisset, ab Urbano Episcopo, qui olim S. Augustini discipulus fuerat, depositus & communione privatus fuit. Ab Episcopi sui sententia Papam Zosimum appellavit, quamvis id Africae plura concilia vetuissent, Nicænumque mandasset, ut ecclesiastica negotia in suis quæque provinciis finirentur. Zosimus humaniter, & ad favorem apposite Apiarium excepit; nec satis habens, eum ab excommunicatione absolvere, & in gradum pristinum restituere, in Africam misit legatos tres, Fulstinum, Potentianum in Marchia Anconitana Episcopum, Philippum, & Asellum Romæ presbyteros, quibus ad Africae Episcopos Litteras tradidit. Aurelius, Carthaginis Episcopus, ut eos audiret, concilium coegit, cujus nihil nobis superest: at de quo tamen in alio, quod sequenti anno, Maji die 25. habitum, sermo est. In commissione Legatorum Zosimi, quæ lecta in concilio fuit, continebantur hæc quatuor; primum Episcoporum ad Papam appellationes spectabat; alterum eorundem Episcoporum crebra ad aulam itinera; tertium presbyterorum, & diaconorum apud proximos Episcopos causas, si forte suus eos Episcopus temere communione privasset; quartum excommunicationem, quam Urbanus inflixerat. Id proponebatur, ut ipse anathemati subderetur, aut etiam Romam in jus vocaretur, nisi corrigeret, quod præpostere fecisse videbatur. Africae Episcopi non acquievere Papæ contentionibus super primo capite, quod appellationes ad sanctam sedem firmabat; nec super tertio, quod presbyteros, & diaconos operam dare posse volebat, ut eorum causa apud proximos Episcopos in examine poneretur. At, quia Papa Sardicenfis concilii canonibus nitebatur, quos laudabat *Nicæni concilii* nomine, Africani Episcopi dixere, se quidem in suis exemplaribus eos canones non invenire, quia tamen observantia Nicænum concilium prosequen-

querentur , ad eos servandos canones consentire , quoad vera Nicææ decreta melius, pleniusque cognoscerent. Scribere super hac re ad Zosimum Papam Epistolam , quæ haud usque ad nos pervenit.

Zosimus , die 26. Decembris an. 418. mortem occubuit ; quod tamen non impediit ejus Legatos , quin Carthagine permanerent , ubi adfuere concilio , quod Maji die 25. an. 419. in aula Basilicæ Faustæ celebratum fuit. Ei præfuit Aurelius cum Valentino , Numidiæ Primate ; his proximus sedit Faustinus Potentiensis, Papæ legatus ; plurimum infra Africæ provinciarum deputatis Episcopis , numero ducentis septendecim , omniumque postremis aliis duobus Papæ legatis, Philippo, & Asello , qui presbyteri tantum erant , confidentibus. Adstabant erecti diaconi. Lecta voluit Aurelius Legatorum documenta , quibus erat insertus canon, per quem licet Episcopo , quem provinciae concilium deposuit , ad Romanum Pontificem appellare , suæque causæ novum examen apud proximæ provinciae Episcopos, & Papæ legatum petere. Laudatus erat canon hic *Nicæni concilii* nomine , quamvis esset Sardicensis quintus. Cum S. Alypius monuisset, canonem hunc in Nicæni concilii græcis exemplaribus non reperiri , una omnium sententia fuit , ut ad Papam Bonifacium de re scriberetur ; tum lectus secundus canon , quem ipsum Papa Zosimus, tamquam Nicænum proferebat , sed qui tamen Sardicensis decimus quartus est , quique presbyterum, seu diaconum a proprio Episcopo excommunicatum ad proximos Episcopos confugere patitur. Eum S. Augustinus servandum recepit , quoad emendatiora Nicæni concilii exemplaria suppeterent. Decretum denique, prout S. Alypius proposuerat , ut Aurelius ad Antiochiæ, Alexandriæ, & Constantinopolis Episcopos scriberet , qui genuinos Nicænos canones traderent , ut , si qui a Faustino proferebantur , inter eos extitissent , omnino servarentur , si minus , concilium cogere-
tur , in quo , quid facto opus esset , deliberaretur. Lectis Nicæni concilii canonibus, & Symbolo , in id consensere Patres , ut canones triginta tres super continentia clericorum, usura , sancti chrismatis consecratione , poenitentium publi-

ca conciliatione, &c. in superioribus conciliis editi in Carthaginensis concilii acta infererentur; hos inutile fuerit hoc loco repeti. Lecti deinde, in eadem sessione, antecedentium septendecim conciliorum, quorum primum Hipponense, an. 393. & postremum est Carthaginense, Kal. Maji an. 418. habitum, canones centum, & quinque.

Sequente anno 419, ejusdem mensis Maji die tricesima, Episcopi in Basilicæ, nomine, *Restitutæ* sacristiam conveniunt. Hoc in cœtu finita negotia plura, nominatque commissarii viginti duo, ad finienda cætera, quos inter S. Augustinus, S. Alypius, & Possidius. Eadem die, visum est concilii Patribus, sex canones iis addere, qui lecti fuerant, ad designandas personas, quæ recipi ad ecclesiasticum accusandum non poterant.

Primus, Accusatorem suscipi eum vetat, qui excommunicatione jam obstrictus, nondum ab hac censura solutus est, sive sit clericus, sive laicus.

2. Non vult accusatores recipi captivos, libertos, & personas infames, ut mimos, comædos, itemque hæreticos, ethnicos, & Judæos. Subditur tamen hoc ipso in canone, omnes hujus generis homines posse in causa propria, cumque eorum res agitur, accusare.

3. Pronuntiat, si accusatio complectatur capita plura, accusatorem, qui caput primum probare non potuerit, ad proponenda cætera suscipi non debere.

4. Declarat eos, qui accusare non possunt, ne testes quidem esse posse; accusatorem non posse domesticos testes, vel annis quatuordecim minores proferre.

5. Addit, si quis Episcopus quempiam sibi soli crimen confessum dicat, negante altero, eum non debere ægro animo ferre, sibi soli non credi, ac si dicat, sibi per conscientiam suam non licere cum accusato communicare, cæteros Episcopos cum hoc Episcopo communicare non debere, ut nullus non Episcopus caveat, ne cui exprobrare audeat, quod pervincere deinde non possit. Postremus canon hic in Africana Collectione tribuitur in duos; quod in causa est, ut sex numerentur; quinque tantum Labbæus recenset.

Sua

Sua concilium Acta cum synodica Epistola ad Papam Bonifacium, per ejus Legatos, misit. S. etiam Cyrillum, Alexandriae, & Atticum Constantinopolis Episcopos, datis adrumque Litteris, rogavit, ut authentica exempla canonum icæni concilii mitterent; quod præstiterunt.

Non defunt auctores, qui primum concilium, in quod Zoni Papæ Legati recepti fuere, non Carthagine, sed in Mauritania Cæsariensi, atque adeo Cæsareæ habitum putent. Niantur hi quidem S. Augustini textibus pluribus, qui iisdem avent. Ita sane loquitur S. Doctor in sua ad Optatum Epistola, quæ 190 est: *Quamvis Tuæ Sanctitatis nullas ad me ipsam datas acceperim Litteras, tamen, quia illæ, quas ad Mauritaniam Cæsariensem misisti, me apud Cæsaream præsentem, venerunt, quo nos injuncta nobis a venerabili Papa Zosimo, apostolica sedis Episcopo, ecclesiastica necessitas traxerat.* In Epistola 139. ad Marium Mercatorem, n. 1. sibi ipse concinit. Possidius, in vita S. Augustini, cap. 14. testatur, se una cum pluribus aliis Episcopis adfuisse concilio, quod Cæsareæ in Mauritania, ad Ecclesiæ negotia quædam finienda, sanctæ sedis jussu, habitum fuit. (Vide Van-Espenium, *Jur. Eccl. univ. Tom. III. pag. 273. & seq. Reg. Tom. IV. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.*)

Concilium Ravennatense, ann. 419.

Coegit imperator Honorius concilium hoc ad schisma tollendum, quod Papa Zosimo vita functo, in Romana Ecclesia coortum fuerat; in ejus enim locum alii presbyterum Bonifacium, alii archidiaconum Eulalium elegerant. Balutius.

Concilium Carthagenense, ann. 426.

Apiarius, qui ea solum conditione, ut Sicquensem Ecclesiam defereret, in sacerdotium restitutus fuerat, cum Fiacram, Proconsularis urbem, ut creditur, recessisset, ibi senovis criminibus polluit, quæ incolas, ut in eum jure agerent, impulerunt. Ergo communionem privatus fuit; ac nedum se purgavit, sed appellationem ad Papam simulans, Romam abiit. Cælestinus, qui tunc sanctam sedem tenebat, eum, cujus verbis fidem addiderat, in communionem restituit,

tuit, & in Africam cum Episcopo Faustino remisit, qui jam
 tamquam Papæ Zosimi legatus, ibidem fuerat. Ad eorum
 adventum, Africæ Episcopi Carthaginem convenerunt, ibi
 que universale concilium celebrarunt, Aurelio Carthaginen
 Episcopo, & Valentino Numidiæ Primate, præsidibus. Cum
 Faustinus, & Apiarius se se stitissent, suæ hic conscientie si
 mulis permotus, crimina quorum accusabatur, non sibi
 non potuit, prorsusque ab Ecclesiæ corpore sectus fuit. Mi
 serunt ad summum Pontificem Cælestinum Patres Acta con
 cili, cum synodica Epistola, in qua eum obtestantur, ut
 amplius ad suam eos communionem suscipiat, quos ipsi com
 munionem privassent, quippe, quod facere non poterat, quin
 Nicæno concilio adversaretur. „ Si id, subdunt, quoad mi
 „ nores clericos, seu laicos, vetitum in eo est, quando ma
 „ gis illud, quoad Episcopos idem servari voluit? Qui ergo
 „ suis in provinciis a communionem amoti sunt, a Tua Sancti
 „ tate, præmatore, contraque regulas, restitui non debent.
 „ Tu quidem presbyteros, aliosque clericos rejicere debes,
 „ qui eo temeritatis deveniunt, ut ad te confugiant; id enim
 „ præjudicii nulli Africanæ Ecclesiæ attulit patrum nostro
 „ rum sanctio, & Nicæna decreta Metropolitano ipsos Epi
 „ scopos subdiderunt. Nempe, cum magna prudentiæ, &
 „ justitiæ laude, mandarunt, ut, ubi originem duxerant, ibi
 „ omnia negotia finirentur, nec credere Spiritus Sancti
 „ gratiam, cuique provincie deesse debere, quin scilicet E
 „ piscopis lumen, & vim, quibus ad judicia opus esset, im
 „ pertiretur, præsertim cum quicumque se læsum crediderit,
 „ ad provincie, vel etiam universale concilium appellare
 „ possit, nisi forte putetur, Deum posse justitiam privato se
 „ orum homini afflare, ac longe plurimis conjunctim Epi
 „ scopis eandem negare. Qui tutum esse, certumque pote
 „ rit transmarinum judicium, ad quod, quin necessarii testes,
 „ mittantur, sexus, aut propectæ ætatis infirmitas, aut aliquid
 „ aliud impediet? Nullum enim nobis concilium occurrit,
 „ quod jusserit, ut quispiam a Sanctitate tua mitteretur. „
Reg. Tom. IV. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I.

Nonnunquam in conciliorum numero ponitur cœtus, in quo S. Augustinus sibi successorem dedit. Coetus hic, Hipponæ, die 26. Septembris ann. 426. habitus est in Pacis Ecclesia, præsentibus cum eo duobus Episcopis, Religiano, Martiniano, & presbyteris septem; adfuit etiam frequens populus Hipponensis. Tum S. Augustinus significavit se sibi successorem Heraclium, e septem, qui aderant, presbyteris unum velle. Electionem hanc populus non sine magnis acclamationibus approbavit, Ecclesiæque notarii in Acta retulerunt. At S. Augustinus, ne Nicænum concilium violaret, quod ipse violaverat, patiens se, Valerio decessore in vivis agente, Episcopum consecrari, Heraclium in presbyteratus ordine manere voluit, omni tamen ei demandato suarum sollicitudinum pondere, rogatoque populo, ut, quicquid negotii contigisset, ad Heraclium conferret. (Sanctus Augustinus, *Epistol.* 213. Balutius, in *Collect.*

Concilium Constantinopolitanum, ann. 426.

Attico, Constantinopolitano Episcopo, die 10. Octobris ann. 425. e vivis sublato Sisinnius, pietate, castitate, & in pauperes charitate celebris, successor electus fuit, die tamen solum 28. Februarii sequentis ann. 426. ab Episcopis numero pluribus ordinatus, quos Theodosius imperator in id congregaverat. Sisinnius, eo ipso momento temporis, Epistolam, una cum iis omnibus Episcopis, scripsit ad Berminianum, Perges in secunda Pamphylia, & Amphilochem Sides in prima Pamphylia Metropolitanos, & ad cæteros ejusdem provinciæ Episcopos, contra Messalianorum hæresin, quæ se per eas regiones a quarti sæculi fine disseminaverat. Id unum constat de hoc concilio, cujus Acta in Ephesino lecta, approbata, & confirmata fuere. (Balutius.)

Concilium Constantinopolitanum, ann. 428. seu 429.

Cum Sisinnius, Constantinopolitanus Episcopus, Decembris die 24. ann. 427. e vita migrasset, ut ei successorem darent, provinciæ Episcopi convenerunt. Deliberationis multum fuit, Philippum aliis numero pluribus, Proclum aliis, pres-

presbyteros duos, qui cum Sifinnio de Sede contendere Episcopos sibi petentibus. Theodosius imperator, qui Constantinopolitanum episcopatum nemini, qui ex eadem Ecclesia esset, conferre statuisset, exterum hominem, cui Germanicia ortum dederat, nomine Nestorium, accitum, nomenque Episcopum voluit, eum ipsum, qui deinde Nestorianorum hæreticorum caput extitit. (Balutius.)

Concilium Alexandrinum, ann. 430.

Concilium hoc ex Ægypti Episcopis conflatum fuit quibus, ut convenirent, Nestorii, Constantinopolitani Episcopi, errores causam præbuerunt. Stetit concilio sententia, ad Papam scribi oportere, ut, quam late serperent Nestorii deliramenta, quamque eorum consecutiones anteveri necesse esset, eidem significaretur; erat etiam Patribus es mens, ut ex Papa quæreretur, communicandum ne cum Nestorio, an aperte ab ejus communione recedendum esset. S. Cyrillus Alexandrinus sibi, super his tribus capitibus, ad Papam scribendum sumpsit; atque ut S. Cælestino Nestorii doctrinam ob oculos poneret, suas ad eum Homilias, suas Epistolas, Tomosque in capita tributos misit, qui Patrum sententia super Incarnatione complectebantur. (*Concilium Romanum.*) Romæ coegit, ineunte Augusto mense ejusdem anni 430. Papa concilium, in quo, post examen Litterarum, alicujusque Scriptorum Nestorii, statutum fuit, ut, si minus, intra decem ab Epistolæ Papæ significatione dies, perspicue, & sine ulla verborum ambiguitate, Nestorius declararet, se Fidem recipere, quam Ecclesiæ Romana, & Alexandrina, ac tota Catholica Ecclesia docebat, esset jam tum ab Ecclesiæ communione sejunctus, omnique potestate spoliatus, quæ ad sacerdotii dignitatem pertinet. Eandem poenam concilio illis omnibus minitatum est, qui Nestorium in errore secuti fuerant, & e converso, quoscunque hic Episcopus deposuerat, in ministerio servavit. Summus Pontifex S. Cyrillo demandavit executionem decretorum concilii, adeoque ipse, quidquid in eo gestum fuerat, per Epistolas plures, Episcopis significavit. In concilio etiam sermonem habuit, quo
osten-

edit, auctoritate Patrum, sanctam Virginem Dei matrem
 e. Litteras quoque ad Nestorium, & ad S. Cyrillum dedit;
 Cyrillus quidem, (*Concilium Alexandrinum.*) eodem ann.
 430.) Egypti Episcopus Alexandriae coegit, scripsitque, con-
 cilio nomine, synodicam ad Nestorium Epistolam, quæ ter-
 zæ, postremæque monitionis loco esset; ei futurum decla-
 mas, „ut si minus, intra temporis spatium a Papa S. Cæle-
 stino designatum, suis repudiatis erroribus, resipuisset,
 non amplius ab iis Episcopus haberetur. „ Fusc deinde,
 super Incarnatione, Cyrillus Ecclesiæ Fidem exponit; ad præ-
 cipua Nestorii objecta respondet, finemque scribendi facit
 per anathematismos duodecim, quibus eidem errores expli-
 cat, quos damnare debet, siquidem Catholicus haberi vult.
Reg. Tom. IV. Lab. Tom. II. Hard. Tom. I. & Balutius, in
Collect.

Concilium Ephesinum, ann. 431.

Concilium hoc, quod generale tertium est, Imperator
 Theodosius II. Catholicis, Nestorio ipso, itemque ejusdem
 sanctoribus sollicitantibus, convocavit. Data est die 19.
 Novembris ann. 430. & adhuc superest convocationis Epi-
 stola, cujus fronti unius S. Cyrilli nomen inscriptum legitur,
 et si encyclica Epistola sit, ad cujusque provinciæ Metropo-
 litanum missa. Scripta est, e consueta forma, duorum Im-
 peratorum Theodosii, & Valentiniani nomine; nihilque in
 eadem occurrit, quod in hac convocatione ullam Papæ par-
 tem fuisse significet; immo vero Papa ipse, in sua ad Theo-
 dosium Epistola, concilium hujus Principis jussu coactum
 fatetur; id enuntiat rotundis verbis concilium totum, &
 Legati pariter profitentur; addit etiam Firmus, Cæsareæ in
 Cappadocia Episcopus concilium hoc, Imperatoris decreto,
 convocatum fuisse. Contraria opinio, quæ in ejus convo-
 catione suam Papæ S. Cælestino partem fuisse vult, apocry-
 phis tantum monumentis quibusdam nititur, cujusmodi sunt
 Theodosii ad S. Augustinum Epistola, & S. Petronii, Bono-
 nensis Episcopi, Acta.

Summus Pontifex Cælestinus, haud e re judicans, ut concilium se ipse conferret, eo misit legatos tres, Arcadium & Projectum Episcopos, & Philippum Romanæ Ecclesiæ titulo Apostolorum, presbyterum. His perferendas de Epistolas tres, ad S. Cyrillum unam, ad concilium alteram & ad Imperatorem tertiam. Eo Asiæ Episcopos quadraginta circiter, Ephesi Episcopus Memnon acciverat; eodemque aliis quinquaginta comitantibus, S. Cyrillus advenit; fuere universim Episcopi prope ducenti, iidemque, dimissis ex parte, Metropolitani sapientia præcipui. Apertum concilium die lunæ 22. Junii ann. 431. a Pentecostes festo prima sexta, die scilicet ad ejus inchoationem indicta, in ecclesia sanctæ Virginis. Centum, & nonaginta octo Episcopi huic primæ sessioni interfuere, cum Vesulatio, Carthaginensis Diacono, quem Africa delegaverat. S. Cyrillus primas sedebat, utpote Papæ S. Cælestini locum occupans; hunc ordine sequebantur Juvenalis Hierosolymitanus, Memnon Ephesinus, &c. Perfecit concilium, ut Nestorius canonicæ monitionibus tribus acciretur ad cœtum, in quo se defenderet super erroribus, quorum accusabatur, videlicet, „duas „in Christo Personas esse, divinam, humanamque, ac proinde, Filios duos, Deum unum, hominem alterum, & Mariam non esse matrem Dei, sed Christi tantum. „ Recusavit id Nestorius, ad ejusque recusationem, lectum est Nicænæ Symbolum, itemque secunda S. Cyrilli ad Nestorium Epistola, quæ Nicænæ doctrinæ consentanea comperta est; lecta deinde Nestorii ad Cyrillum ipsum responsio, quæ generatim cum auctore damnata fuit, Episcopis unanimi voce clamantibus: „Qui Nestorium non anathematizat, anathema „sit. „ Epistolæ quoque Papæ S. Cælestini, nec non ejus, quam nomine concilii Ægypti, S. Cyrillus ad Nestorium scripserat, peracta lectio. Lecta sunt etiam plura Patrum testimonia, eademque Actis inserta, ut, quænam eorum doctrina fuisset, ostenderetur. Lecti pariter, Actisque inserti articuli numero viginti ex Nestorii Homiliis, aliisque scriptis deprompti, itemque Capreoli, Carthaginensis Episcopi, Epistola; quibus actis, concilium damnationis sententiam contra Nestorium

nium pronuntiavit in hæc verba: „Cum Nestorius, inter alia, a nobis in jus accitus obsequi, Episcoposque nomine nostro ad eum missos suscipere recusaverit, non potuimus, quin ejus impietatum examen aggredieremur; cumque ex ejus tam Litteris, quam Scriptis aliis, sermonibusque, quos paulo antea in urbe habuit, per testes probatis ipsum convicerimus, qui impia cogitaret, doceretque; Canonibus, nostrique sanctissimi Patris, & collegæ Cælestini, Romanæ Ecclesiæ Episcopi, Litteris ad hanc necessitatem redacti, postquam sæpe lacrymas fudimus, ad hanc tristem sententiam devenimus. Jesus Christus Dominus noster, in quem is blasphemias eyomuit; eum omni episcopali dignitate spoliatum, & ab omni ecclesiastico coetu abscissum, per hoc sanctum concilium, declaravit. „ Omnes, qui aderant; Episcopi, numero centum nonaginta octo, quique ad concilium, post 22. Junii diem, pervenerant, huic sententiæ subscripserunt, quam populus lætitia gestiens, unaque voce plaudens excepit. Ita prima concilii sessio finem habuit.

Postridie, 23. Junii die, concilium depositionis sententiam Nestorio significatam voluit, statimque de ea Constantinopolitanam cleram certiore fecit; concilii quoque Acta, per synodicam Epistolam, ad Imperatorem Theodosium misit. Scriptis & ipse ad Imperatorem Nestorius, se a S. Cyrillo, & a Memnone, quos tanquam seditiosos notabat, male habitum conquerens. Comes Candidianus, excubiarum imperatoris dux, qui Ephesum missus fuerat, ut concilio suppetias ferret, Nestorii partes suscepit, promulgandumque edictum curavit, quo sententiæ, qua deponebatur, eum nullam rationem habiturum declarabat. Joannes Antiochenus, cum una cum Orientis Episcopis, qui eum comitabantur, Ephesum pervenisset, qua ipsa hora urbem ingressus est, atque in hospitio, ad quod diverterat, suum & ipse concilium habuit; & absque ulla juris forma, S. Cyrillum, & Memnonem, tanquam barbarum auctores, & ob anathematismorum hæreticum sensum, sua dignitate spoliatos, cæterosque omnes eandem partem Episcopos a communione separatos pronuntiavit, quoad anathematizasset anathematismos duode-

cim, seque Orientalibus addidissent ad controversias conjunctim discutiendas, quæ Ecclesiam turbabant. Cum porro Papæ legati, Arcadius, Bojertus, & Philippus, decima die Julii ann. 431. Ephesum pervenissent, eadem die, secunda concilii sessio in Memnonis episcopalibus ædibus habita est. Sanctus Cyrillus, utpote Papæ locum tenens, concilio præesse non destitit, in quo lecta est S. Cælestini Epistola, quæ testabatur Christum Dominum ipsum Episcopos, suæ Ecclesie doctores, in Apostolorum persona, instituisse, eosque debere, conjunctis viribus, ad apostolicæ doctrinæ depositum factum, rectumque servandum incumbere. Postridie, 11. Julii die, concilium in Memnonis episcopalem domum, tertio, convenit; & legati qui, antequam eo se conferrent, Nestorii depositionis Acta perceperant, nihil non, e canonum ordine, gestum fuisse declararunt. Ad Imperatorem deinde scripsere concilii Patres, ut ei Legatorum adventum, consensumque, quem iidem, etiam de scripto, Nestorii depositioni præstiterant, quæ proinde totius terrarum orbis commune judicium credebatur, significarent.

Habita est quarta sessio, die 16. Julii, in Ecclesia sanctæ Mariæ. In hac S. Cyrillus, & Memnon suum in querelam supplicem libellum contra Joannem, ejusque conciliabulum obtulerunt, a quibus, sine potestate, & sine formis, depositi fuerant. Eam depositionem adeo præposteram, absouam, irregularem concilium nullam prorsus, & irritam declaravit. In sessione quinta, quæ ejusdem mensis sequente die 17. habita est, concilium Joannem Antiochenum, omnesque Episcopos, qui ejus conciliabulum constituebant, ab ecclesiastica communione amputatos declaravit.

In Julii, diem 22. ann. 431. incidit sexta sessio. In hac Fidei definitio, quæ a Nicæno symbolo incipiebat, lecta, & Actis inserta est; damnata est etiam Nestorianæ fidei professio; vetitumque, depositionis in Episcopos, & clericos, atque anathematis in laicos indicta poena, ne qua alia Fidei professio, quam Nicæna proponeretur, aut scriberetur.

Sessionem septimam, eamque postremam Augusti dies 31. in Actis designat; at legendum esse contenditur Julii 31. diem,

em, quia concilium non amplius convenit post Comitibus annis adventum, qui Ephesi erat, Augusto ineunte mense. Hic hæc in magna Ecclesia sanctæ Virginis habita est; in demque expedita fuere pecullaria negotia plura, editique canones sex, quos synodica Epistola, ad omnes Ecclesias illa præcedit.

Primus Canon declarat Metropolitanos, quicumque oecumenicum concilium deseruerint, ut se schismatico concilio addicerent, aut Celestii sensa susceperint, nihil, utpote communicatos, & interdictos, in provinciæ Episcopos gere posse; sed, e converso, Episcopis ipsis, proximisque Metropolitanis subesse, qui eos omnino ab episcopatu deponere poterunt.

2. Pronuntiat Episcopos, qui schisma, vel initio statim, vel postquam contra Nestorium subscripserunt, amplexi fuerint, a sacerdotio prorsus abscissos, & ab Episcopatu depositos fore.

3. Clericos, qui a Nestorio, vel ab ejus affectis interdicti, aut depositi fuerint, propterea, quod recte sentiebant, restitui jubet.

4. Clericos, qui oecumenico concilio adhærent, schismaticis Episcopis, nulla ratione, subesse vult.

5. Clericos, qui schisma, erroresve Nestorii, aut Celestii amplexi fuerint, deponi præcipit.

6. Statuit, ut nemo non, qui ob crimina a concilio, vel a Episcopo suo damnatus, a Nestorio, vel ab ejus fautoribus restitutus fuerit, de canonicis servandis regulis parum sollicitus, pronuntiatæ in ipsum sententiæ obnoxius remaneat; quicumque vero illis obistere, utcumque voluerit, quæ a sancto Ephesino concilio statuta fuerint; si Episcopus est, aut clericus, deponatur, aut si laicus, communione privetur. His canonibus sex subscribere Episcopi ad nunc omnes. In aliquibus editionibus occurrunt præterea septimus, octavusque canon, qui nihil sunt aliud, quam concilii interdictio, ne quid addatur Nicænæ Formulæ, decretumque super servandis Cyprienſis Ecclesiæ juribus. Zonaras, & Balsamon commentati sunt hos canones octo, qui in Justelli Col-

lectione totidem reperiuntur. At eorum nullum affert Dionysius Exiguus in Latine Ecclesie veteri codice, ob eam, ut videtur, causam: quia nihil continent super Ecclesie publica disciplina, sed ea solum, quae Nestorii, ejusque fautorum peculiare negotium spectant. *Reg. Tom. V. Lab. Tom. III. Hard. Tom. I. & Balutius.*

Concilium Constantinopolitanum, ann. 431.

Cum Theodosius imperator Nestorii depositionem approbasset, Episcopi, tum qui ad Ephesinum concilium delegati fuerant, tum qui Constantinopoli versabantur, ibidem concilium coegerunt, ut ad ejus magnae urbis Episcopum electionem procederent. Maximianus, Constantinopolitanae Ecclesiae presbyter, & S. Joannis Chrysostomi discipulus, electus fuit, Octobris die 25. unanimi Imperatoris, Cleri, Populi-que consensu, triduo supra menses quatuor a Nestorii depositione. Summum Pontificem Caelestinum Imperator, & Concilium, de hac re tota certiores fecerunt. *Ibidem.*

Concilium Tarsense, ann. 431. vel 432.

Conciliabulum fuit, quod cum Alexandro Hierapolitano, aliisque nonnullis suarum partium Episcopis Joannes Antiochenus coegit, cum Tarsum, ab Ephesino concilio redeuntes, praetergrederentur. Id iterum sibi sumpsit, ut S. Cyrillum, & cum eo Episcopos septem deponeret, quos Ephesinum concilium ad Imperatorem Theodosium delegaverat, quique ad Maximiani ordinationem, Constantinopolim accituerant. Theodoretus, & Orientales caeteri, qui huic conciliabulo adfuere, se nunquam in Nestorii depositionem consensuros receperunt. Hanc obstrictam fidem in frequenti concilio firmarunt, quod Antiochiae, vix regressus, Joannes habuit, & in S. Cyrillum tertiam depositionis sententiam pronuntiarunt; at inter eos tandem inita pax, cum Joannes Antiochenus Nestorii doctrinam damnasset, & S. Cyrillus Fidei confessionem, quam Orientales ediderant, communi consensu, in concilio, quod Antiochiae Joannes coegerat, approbasset.

Inter

Inter Theodoretum, & Alexandrum Hieropolitanum, qui paci subscribere volebant, ex una parte, & Andream Samosatenum ex alia convenit, ut Zeugmæ concilium cogerent. In eo lecta est S. Cyrilli Epistola, quæ omnino Catholica comperta est; se huic sancto Præsuli Andreas in communionem addidit; at Episcopi secundæ Ciliciæ, & Maximinus Anazarbensis, eorum metropolitanus, Nestorio addicti permanserunt, coactoque Anazarbæ, ann. 433. concilio, quidquid Ephesi in S. Cyrillum actum fuerat, cum Maximo confirmarunt. Cum autem Theodoretus, qui magna estimatione gaudebat, cum Joanne Antiocheno in gratiam redisset, secundæ Ciliciæ Episcopi Tarsum, ann. 434. in concilium convenerunt, seque & ipsi cum eo conciliarunt; tum suam synodicam Epistolam ad Theodoretum miserunt, ut eam ipse Joanni exhiberet. Fere omnes etiam primæ Ciliciæ, & Isauriæ Episcopi, ejus communionem amplexi sunt. Depositi fuere, actique in exilium, perinde ac Nestorius, quicumque ex Episcopis in ejus erroribus animum obfirmarunt. Emisso Theodosius edicto, mandavit, ut hujus hæresiarchæ sectatores *Simoniani* nuncuparentur, neminique liceret, ejus super Religione Scripta retinere, aut legere, sed eadem, post accuratam perquisitionem, flammis darentur. *Vide* Collectionem, quæ *Synodici* titulum præfert, quæque Lovanii, ann. 1682. & Parisiis, ann. 1683. in tomo primo Conciliorum Balutii, typis edita prodiit.

Concilium Regii in Provincia, Regiense, ann. 439.

Habendo concilio huic, Novembris die 29. ann. 439. occasionem præbuit gradu præstans adolescens, *Armentarius* nomine, qui Embroduni Episcopus, contra canones, ordinatus fuerat, cujusque ordinatio, e tribus capitibus nulla erat; 1. quia provinciæ Episcopi in eam non consenserant; 2. quia peracta fuerat a duobus Episcopis tantum; 3. denique, quia ei deerat metropolitani, qui S. Hilarius erat Arelatensis Episcopus, approbatio. Apparet hinc, Embrodunum, maritarum licet Alpium provinciæ, quoad civilia, capitalem, seu metropolitanam urbem, ecclesiasticæ metropolis jura, eo

nondum tempore, obtinuisse, quandoquidem Episcopis, qui Armentarium ordinarunt, crimini vertitur, quod egerint sine Metropolitani auctoritate; nisi forte dici lubeat, S. Hilarius Arelatensem, ob Papæ Zosimi privilegia, suæque ipsius sedis prærogativas, veluti primum earum provinciarum metropolitam spectatum fuisse, sine cujus consensu ordinatio, quam alius Metropolita peregisset, illegitima censeretur. Summus Pontifex Hilarius, tricesimo quarto post hoc concilium anno, Ingenutum Embrodunensem Episcopum ait, semper Metropolitani gradu potitum esse; Ingenuus porro hic in Armentarii locum electus fuit. Interfuere concilio huic Arelatensis, proximarumque provinciarum Episcopi duodecim, cum Vincentio presbytero, quem Constantinus delegaverat, quique ipse Vapinci Episcopus fuisse creditur. Episcopi, quorum sedes innotescunt, hi demum sunt: Hilarius Arelatensis, qui præfuit, Auspicius Vasionensis, Valerianus Cemelienensis, Maximus Regiensis, Theodorus Foro-Julienensis, in Gallia, Nectarius Dinienensis. Concilii Patres edidere canones octo.

Primus, Episcopos duos, qui Armentarium ordinaverant, veniamque petebant, nulli amplius concilio, aut ordinationi deinceps adesse vult. Sanctio hæc edita fuerat in Taurinensi concilio, *can. 3.*

2. Armentarii ordinationem nullam declarat, ad aliumque procedi vult.

3. Armentario, quem poenituisse reputat, Chorepiscopi qualitatem concedit, cujus munia ruri tantum obire poterit, & in Ecclesia, quam Episcoporum aliquis ei cedere poterit, miserationis ergo, vel ut eam regat, vel ut ibidem sancti ministerii particeps sit, tamquam extraneus Episcopus, modo tamen extra maritimarum Alpium provinciam; eundem prohibet in ea Ecclesia ullam ordinationem peragere, unquamque in urbibus, vel absente Episcopo, Sacrificium offerre. Episcopales functiones, quarum ei facultas conceditur, hæ sunt, ut sua in Ecclesia neophytos confirmet, ante presbyteros offerat, populo publice benedicat, & virgines consecret: „ ut proinde, concilii verba sunt, infra Episcopum,

pam, supraque presbyterum sit. „ Ait concilium, se nihil aliud hac in re facere, quam quod octavus Nicænus canon, ad Novatianos, mandaverat.

4. Quoad clericos ab Armentario ordinatorum, statuit, ut, si eos ordinavit, qui excommunicati essent, ut contenditur, i quidem deponantur: qui vero exprobrationis expertes fuerint, eos Embrodunensis, qui eligetur, Episcopus retinere possit, vel ad Armentarium, quæcunque tandem Ecclesia ei designata fuerit, remittere.

5. Simplicibus presbyteris facultatem tribuit, qua jam, inquit, in aliquibus provinciis gaudebant, ut in familiis, in agris, aut privatis in domibus, pro fidelium votis, non autem in Ecclesia benedictionem impertiantur. Eam quoque facultatem Armentario concedit, ut in rurali Ecclesia, quæ eidem obtigerit, solemnem benedictionem populo conferat, ibidem virgines consecret, neophytosque confirmet.

* Perspicitur ex hoc canone, 1. in Galliarum provinciis, ab hoc concilio pendentibus, id juris simplicibus presbyteris non fuisse, ut vel secretas, minimeque solemnes benedictiones tribuerent, quamvis in aliis provinciis eo jure gauderent; 2. eos prohibitos fuisse publicas benedictiones in Ecclesia conferre, quod iisdem deinde vetuit Agathense concilium, ann. 506. *can. 44.* 3. ad Armentarium a simplicibus presbyteris distinguendum, eidem concedi, ut sua in Ecclesia publicas, & solemnes benedictiones conferat, ibi virgines consecret, & neophytos ibidem confirmet; quod simplicibus presbyteris non licebat. Orientales a Latinis, super benedictionum articulo, discrepabant: siquidem in Oriente simplices presbyteri, etiam publice benedicebant.

6. Mandat, ut, post Episcopi mortem, Episcoporum tantum proximus veniat funera celebraturus, quæque ad Ecclesiæ regimen, & pacem necessaria fuerint, præscripturus; & 7. addit eundem, elapsis diebus septem, recedere debere, ut, cæterorum Episcoporum instar, Metropolitanum mandatum expectet, sine quo nemini liberum erit ad vacantem Ecclesiam accedere, ne se a populo coactum simulet ejus episcopatum accipere.

8. Ex veteri Nicæni concilii constitutione, (*Can. 5.*) provincialia concilia duo quotannis haberi jubet, siquidem pacifica, satisque tranquilla tempora ad ejusmodi coetus fuerint.

Hujus octavi canonis loco, vetus Collectionis Isidori manuscriptus codex alios duos ponit, quorum primus excommunicationis, atque adeo exilii poenam in eos statuit, qui seditiones in Ecclesiam, ejusque Episcopos excitaverint; iisdem tamen, si poenitentiam egerint, communionem concedi vult: at eos in clerum recipi vetat. Pronuntiatur in secundo, satis fore concilia provincialia, singulis annis, haberi, quibus presbyteri, diaconi, judices, aut urbis corpora, ipsique privati homines adesse debebunt, & in quibus, qui se laesos contenderint, se defendere poterunt, suoque super negotio, concilii Decisionem expectare. Balutius, qui duos hos canones nobis dedit, nullum de iisdem judicium profert; satis habet animadvertere, eorum secundum ex Antiocheno concilio, sub Papæ Julii pontificatu, ann. 351. habito depromptum esse. Is reapse hujus concilii, non sine aliqua mutatione, vicesimus canon fuit. *Reg. Tom. VII. Lab. Tom. III. Hard. Tom. I. Sirmondus, Tom. I.*

Concilium Arausicanum primum, ann. 441.

Celebratum fuit concilium hoc, 5. vel. 8. Novembris die ann. 441. consule Cyro, Imperatore Valentiniano III. regnante, summoque Pontifice S. Leone I. in Ecclesia Justiniana, seu Justiana, ex Arausionis Diœcesi. Ei præfuit S. Hilarius, aliique præterea Episcopi sexdecim adfuere, quorum nonnulli Regiensi concilio interfuerant, scilicet, Auspicius Vasionensis, Constantinus Vapincensis, Maximus Regiensis. Novus Episcopus Embrodunensis, nomine *Ingenus*, adfuit, & ipse cum S. Eutherio, Lugdunensi Episcopo, qui in subscriptione declaravit, se suorum comprovincialium, sui que filii Salonii consensum expectare. Superventor subscripsit Episcopi Claudii, sui patris nomine. Hujus concilii, quæ causa fuerit, haud constat; adeoque habitum creditur in executionem octavi canonis concilii Regiensis, qui concilia duo quotannis haberi jubet. Ut ergo suam huic sanctioni vim,

utque servaret, damnata prius Episcoporum, qui non aderant, agendi ratione, statuit Arausicana synodus, ut nunquodque concilium in posterum sequentis concilii diem, locumque designet. Indicit ad 18. Octobris diem, in eo ejusdem Arausionensis Dioecesis loco, cui nomen *Lucia-*, concilium sequentis ann. 442. absentes Episcopos de reuocandi cura S. Hilario relicta. Arausicanum concilium unum triginta canones edidit.

Primus, pronuntiat presbyteros, si desit Episcopus, posse, et sancti chrismatis unctionem, & benedictionem, hæreticos conciliare, qui in mortis periculo versantes, resipuerint, & se Catholicæ Ecclesiæ reintegrare voluerint.

2. Conciliatio, qua de agitur in hoc canone, Confirmationis Sacramentum est, quod hæreticis ad Fidem redeuntibus conferebatur, sed quod iisdem non nisi ab Episcopis administrari poterat, præterquam in mortis periculo, cumque nullus Episcopus aderat, qui eos confirmaret; tunc enim simplices presbyteri poterant id facere; quodque canon hic eos agere finit, quoad hæreticos graviter ad mortem ægrotantes, qui ad Ecclesiam regredi volunt, id jam S. Sylvester, quoad omnes neophytos, qui in iisdem circumstantiis versarentur, iisdem licere voluerat. (Vide *Gesta Summ. Pontific.*)

3. Ministrorum nullus, qui baptizandi munus susceperunt, pergere debet sine chrismate: quia statutum est inter nos, ut ejus unctio semel in Baptismate peragatur. Si quis, casu aliquo, hanc unctionem in Baptismate non recepit, Episcopus in Confirmatione de re monebitur; una est enim apud nos, & unica chrismatis benedictio; non quod iterata unctio præjudicii quidquam afferat, sed ut non necessaria habeatur.

Sunt manuscripti codices, in quibus legitur: *ut necessaria habeatur*; sunt & critices periti viri, qui ita legendum asserunt, absque negante particula: nec latet, quam acriter, super hoc capite, digladiati fuerint Pater Sirmondus, Jesuita, qui a negatione stabat, & Abbas Sancti Cyrani, sub *Petri Aurelii* nomine delitescens, qui negationem impugnabat.

Hoc ergo Abbate iudice, ea est hujus canonis notio, ut
 cessariæ chrismationes duæ sint, Baptismatis una, Confir-
 mationis altera; adeoque, cum prima, quæ in Baptismo
 peragi debet, casu aliquo omissa fuerit, Episcopus confi-
 matus monendus sit, ut chrismationem hanc, quæ in Bap-
 tismate omissa fuit, in Confirmatione perficiat, absque
 præjudicio, quam præterea in confirmatione edere debet;
Ut necessaria habeatur rechrismatio, seu, chrismatio repetita.
 Ex Patris Sirmondi sententia, canonis sensus est, unam tantum
 sancti Chrismatis unctionem esse debere, eam nempe, quæ
 fit in Baptismate; hanc non esse repetendam, nec novam in
 Confirmatione peragendam; sed, cum in Baptismate, casu
 aliquo, aut necessitate quadam, omissa fuerit, in Confir-
 matione tribuendam esse; *Ut non necessaria habeatur rechrismatio.*

Hæc posterior lectio potioribus manuscriptis codicibus
 nititur, & plures, quam altera fautores habet. Ut igitur
 hic canon intelligatur, sciendum est, duobus, tribusve pri-
 mis Ecclesiæ sæculis, Sacramenta tria, Baptismatis, Confir-
 mationis, & Eucharistiæ, uno eodemque tempore, etiam in-
 fantibus conferri ab Episcopo consuevisse. Tum quidem
 una tantum erat chrismatio, seu sancti chrismatis unctio,
 quam Episcopus, statim a Baptismate, & ante Confir-
 mationem, super baptizati capite peragebat. Deinceps, Confir-
 mationis Sacramentum, seu manuum impositio a Baptismate
 sejungi coepit; quod in causa fuit, ut consuetudo multi-
 plex in Ecclesiam, quoad unctionem sancti chrismatis in-
 duceretur; eam aliis Baptismati, aliis Confirmationi adden-
 tibus; aliis denique eandem tum in Baptismate, tum in
 Confirmatione peragentibus. Ex hoc igitur canone in Gal-
 liarum Ecclesiis id moris obtinuisse videtur, ut una tantum
 unctio, & quidem in Baptismate, adhiberetur, nec in Con-
 firmatione repeteretur, sed, cum in Baptismate, ob aliquam
 necessitatem, omissa fuerat, in Confirmatione conferretur.
 Contra, Romana Ecclesia duabus unctionibus utebatur, ad
 Baptismum una, ad Confirmationem altera; primam simplices
 presbyteri peragere poterant, alteram Episcopi tantum;
 quem-

quemadmodum ex Papæ S. Innocentii I. ad Decentium, Eugubinum Episcopum Epistola compertum fit.

3. „ Qui, in ipso pœnitentiæ cursu, mortem obeunt, manuum impositionem, quæ reconciliatoria dicitur, non suscipient, sed Communionem tantum; quod sufficit ad morientium solatium, ex Patrum definitionibus, qui communionem hanc *viaticum* nuncuparunt. Quod si mortui non fuerint, in pœnitentium gradu consistent, &, postquam dignos pœnitentiæ fructus ediderint, legitimam Communionem cum reconciliatoria manuum impositione percipient. „

* Communio, seu Viaticum, de quo in hujus canonis exordio sermo est, absolutio sacramentalis est a solempni absolute, a reconciliatione, scilicet manuum impositione distincta; legitima vero Communio, de qua ad canonis calcem mentio fit, nihil est aliud, quam communio, quæ pœnitentibus conceditur, qui totam pœnitentiam per Ecclesiæ leges præscriptum peregerunt. Non desunt, qui contendant communionem per hunc canonem iis concessam, qui, nondum absoluta pœnitentia, moriuntur, de communionem tantum, seu participatione suffragiorum Ecclesiæ, non autem divinæ Eucharistiæ intelligi debere; at alii, & potiore quidem, ut nobis videtur, ratione asserunt, hoc in canone de Ecclesiastica Communionem agi, eundemque explicandum esse, ex Nicæno decimotertio, qui morientibus etiam Eucharistiæ Communionem concedit, ea lege, suam ut pœnitentiam absolvant, si convaluerint. Idem præcipitur in Carthaginensi concilio quarto, *canonib. 76. 77. & 78.*

4. „ Clericis petentibus pœnitentia negari non debet. „

°Sunt, qui canonem hunc de publica pœnitentia tantum intelligant: quia, ut probabile fit, sanctiones aderant, quæ vetabant, ne publicæ pœnitentiæ clerici subderentur; eum alii de occulta, quoque pœnitentia accipiunt, ut in S. Leonis ad Rusticum Epistola. Ut ut res habeat, certum est, concilium non pati clericos ad aliam pœnitentiam suscipi, quam ad eam, quæ nullam infamiæ notam secum trahit, quæque cum officio, quod obeunt, graduque, quem occupant, stare potest.

Hæc

Hæc etiam est dispositio canonis decimi concilii Toletani decimi tertii.

5. „ Tradendi non sunt , qui ad Ecclesiam confugiunt , sed ob loci reverentiam defendendi , & pro iisdem intercedendum. “

6. „ Si quis clericorum servos, seu captivos sumpserit, & suorum locum , qui ad Ecclesiam confugerunt , in omnibus Ecclesiis communione privetur. “

7. „ Sunt etiam ecclesiasticis censuris reprimendi, qui alio quo servitutis genere sibi volunt servos subdere , qui in Ecclesia libertate donati , vel Ecclesie ipsi testamento commendati sunt. “

* Imperator Constantinus eam dominis facultatem concesserat , ut servos in Ecclesia libertate donarent , duabus editis legibus , quæ extant in Codice , hoc titulo : *De his , qui in Ecclesia manumittuntur*. Alii, morientes, suos libertos Ecclesie commendabant ; & hujus quidem generis *liberti sunt*, quos concilium vexari vetat : quia sub Ecclesie patrocinio esse censebantur , propterea, quod domini , ut *Manumissionis* actum magis solemnem redderent , eos servos in Ecclesia, coram fidelibus, libertate donaverant.

8. „ Si quis clericum ordinare vult , qui alibi degit, perficiat imprimis , ut apud se commoretur ; eumque non ordinet, quem suus Episcopus ordinare distulit , quin prius eundem Episcopum consuluerit. “

9. „ Si quis alterius diocesis clericos ordinavit , eos ad se vocet , si integri vitæ, moribusque puri sunt, suisve cum Episcopis eos conciliet. “

10. „ Ecclesie , quam in aliena diocesi construit , dedicationem Episcopus celebrare non potest. Clericos tamen, qui eidem deserviant , præsentare poterit ; eos tamen ordinare , aut, si ordinati sunt , approbare ad diocesenum Episcopum spectat ; hujus Ecclesie regimen ad eundem pertinet. Si laicus, qui Ecclesiam erigit , alium, quam diocesenum Episcopum ad ejus peragendam dedicationem accersit , nec qui accersitus est , nec ullus alius Episcopus coetui interesse debet. “

*Cernitur hoc loco juris patronatus origo; juris scilicet ad pertinentis, qui Ecclesiam fundavit, ut clericos præstat, qui eidem deserviant, prout Episcopus fundator clericos, quos in suæ Ecclesiæ gratiam petit, dioecesano præstare potest; at quoad eos, qui in Episcopatu succedunt, et qui e familia sunt, hic juri locum esse debuisse non certatur. Perspicitur etiam Litterarum, quæ *Visa* dicuntur, seu probationis Episcopi dioecesani necessitas.

11. „ Nullus Episcopus excommunicatum ad communionem suscipere debet, antequam, qui excommunicationem pronuntiavit Episcopus, eam sustulerit. Proximi concilii erit de excommunicationis æquitate, vel injustitia judicare.“

*Ejusmodi semper fuit Ecclesiæ disciplina, quam confirmavit primæ Nicænzæ synodi canon quintus; ex quo factum, ut Episcopi, si quos e dioecesanis communione privassent, sollicite, diligenterque, per Litteras, proximos Episcopos, de re tota certiores facerent.

12. „ Qui subito linguæ usum amittit, Baptismum, aut Pœnitentiam suscipere potest, si ita ei in votis esse per testes, aut per aliquod ab eo exhibitum signum constet. Idem pronuntiaverat, *can. 34.* Carthaginensæ concilium tertium.

13. „ Hominibus sensuum expertibus concedendum, quidquid pietatis est, cujusmodi sunt Ecclesiæ preces, piæ ceremoniæ, Sacramenta, quæ rationis usu carentibus conferri possunt, ut Baptisma, extrema unctio, & Eucharistia ipsa, tum solum tamen, cum ad mortis articulum redacti, id ante petierunt, quam in hunc insaniz statum incidèrent.“

14. „ Energumeni baptizati, qui sibi liberationem expectant, quique in clericorum manus se tradunt, si eorum monitis se dociles exhibuerint, Eucharistiam quoque percipient, ut sacramenti virtus contra demonis vexationes, iis robur afferat, ipsosve etiam prorsus ab iisdem liberet.“

*Sunt, qui putent, solum in mortis articulo licere per canonem hunc energumenis Communionem tribui: at falluntur; hic enim canon universum, absoluteque intelligi debet, æque atque Eliberitati concilii tricesimus septimus; quare,
cum

loun abbas Germanus in Gassiani Collectione septima; cap. 29. dixisset, in quibusdam provinciis energumenos nunquam communicasse, Abbas Serenus respondit, veteres Patres iis nunquam communionem negasse, sed potius iisdem quotidie, si fieri posset, concedendam existimasse.

15. „ Energumeni, qui solum catechumeni sunt, quam citissime poterit, baptizari debent. “

16. Qui a dæmone possessi fuere, ad nullum cleri ordinem suscipi debent, iis interdicenda sunt collati ministerii munia. “

17. „ Calix, cum capsula afferatur, oportet, & consecratur, Eucharistia eidem admixta. “

* Per obscurus est canon hic. Sunt exemplaria, in quibus *pro afferatur* calix, legitur *offeratur* calix; at prior lectio, quæ manuscriptis pluribus codicibus nititur, potior videtur. Interpretum nonnulli putant, hujus canonis eam significationem esse, ut, cum calicem, aut ciborium consecrari lubet, in iisdem vasibus Eucharistiam celebrari necesse est. Sentiunt alii, id unum sibi canonem velle, duarum specierum mixtionem in Missa fieri oportere, Eucharistiae, seu consecrati panis portione in calice posita, & hanc quidem mixtionem appellari minus proprie *consecrationem*, secundum eam locutionem, quæ legitur in Missæ Canone: *Hæc commixtio, & consecratio Corporis, & Sanguinis*, &c. Ceillarius ita canonem explicat: „ Ex aliquibus, inquit doctus hic Benedictinus, veteribus monumentis perspicitur, eum Gallicanæ Ecclesiæ morem fuisse, ut in solemnibus Missis, ante consecrationem Diaconus, in vase turris instar efficto, Eucharistiam, uno, seu pluribus ante diebus consecratam ad altare deferret, ac tum demum sacerdos Sacrificium offerret; „ id porro per hunc canonem præcipi vero simile fit; cumque subditur in eodem canone „ calicem Eucharistia admixta, consecratum fuisse “ id innui videtur, e ciborio eductas fuisse veteres species iis admiscendas, quæ novæ consecrabantur.

18. „ In omnibus provinciarum nostrarum Ecclesiis deinceps catechumenis Evangelium legatur. “

* Ex

* Ex Romano ordine constat, id fuisse in more positum, ut tertii scrutinii catechumenis explicarentur quatuor Evangeliorum initia; ex quo factum, ut, qui Missae Fidelium intererant, non nisi post Evangelium dimitterentur. Probat canon hic, contrarium in provinciis, de quibus hic loquitur, usum viguisse, quem scilicet deinde corrigi vult. Diaconus etiam Amalarius nos docet, eandem Evangelii catechumenis non legendi consuetudinem, quam tamen ipse non approbat, in Metensi Ecclesia, ejus temporibus, obtinuisse. Amalarius, *Lib. III. de ecclesiastic. Offic. cap. 36.*

19. „ Nunquam est catechumenis danda vana, ut in Baptisterium ingrediantur. „

20. „ Idem ne in privatis quidem precibus, quae domi sunt, benedicendi sunt cum fidelibus, sed manendi, ut benedictionem seorsum susceperint recedant. „

21. „ Cum Episcopi duo quempiam, per vim, ejusque in gratiis, Episcopum ordinant, si ita ordinatus Episcopatu dignus est, in alterutrius locum substituetur, utroque deposito; si a duobus tantum Episcopis ordinatus, in suam ordinationem consenserit, pariter & ipse damnabitur. „

22. „ Decretum etiam; ne amplius diaconi conjugati ordinentur, nisi prius castitatis votum ediderint. „

23. „ Si quis diaconus, ordinatione suscepta, deinceps cum conjuge rem habuerit, arceatur a ministerio. „

24. „ Excipiuntur ab hac lege diaconi, qui prius ordinati fuere; eique tantum praeae subduntur, ut ne ad superiorem ordinem, prout Taurinense concilium statuit, promoveri possint. „

25. „ Eos, qui bis matrimonium inierint, ultra Subdiaconatum promoveri vetat. „

26. „ Prohibet, ne, in posterum, diaconissae ordinentur, & jam ordinatae benedictionem cum simplicibus laicis recipere vult. „

* Episcopus primum clero, tum populo benedictionem impertiebat; ac proinde concilium, quod diaconissas tamquam ex clero non spectat, eas jubet cum laicis benedictionem suscipere. Non desunt docti viri, in quorum numero

P. Morinus est, qui putent, hanc canonem diaconissarum in Ecclesia non abrogare, sed solum vetare, ne ab examine, ne infra quadraginta annorum aetatem, ne sine istis, quas concilia postulant, conditionibus suscipiantur. Alii, a quibus P. Sirmondus stat, concilium, censent, non minus diaconissas abrogare, quoad nomen, gradum, officium, sed quoad ordinationem tantum, prohibere scilicet, ne amplius ordinentur per impositionem manuum. Episcopi quod efficiebat, ut eadem e clero esse censerentur; jam ordinatas ad simplicium laicorum classem redigere. Ceterum omnes interpretes asserunt, diaconissas omnino per hunc canonem abrogari.

27. „ Viduae, quae viduitatem servare voluerint, ejus professionem edent apud Episcopum, in sanctuario, vel in secreta Ecclesiae aula, ab eoque viduitatis habitum accipiant; quae si professionem suam deseruerint, damnabuntur, aeque ac qui eandem sustulerint. „

„ Vidua, quae viduitatis professionem edere volebat, suam imprimis professionem Episcopo dabat e scripto, vel in loco, ubi presbyteri ad altaris tergum sedebant, vel in sacristia, vel denique in aulis ad Ecclesiam attinentibus; vox enim, *secretarium*, quae in canone legitur, triplicem hanc significationem suscipere potest. Promittebat vidua, in sua professione, se in perpetua castitate victuram; accipiebat deinde ex Episcopi manu viduarum habitum, qui niger erat, & velum, seu pallium. Ex ordine Romano, vidua velum ex Altari sumebat, sibi que ipsa imponebat, sine Episcopi ministerio. Quoad viduarum poenam, quae editum votum violabant, eas Carthaginense concilium quartum, *can. 104.* aeque atque eundem raptores excommunicationi subdebat.

28. „ Virgines, & Monachi, si editam servandae castitatis professionem deseruerint, tanquam praevaricatores habebuntur, iisque congrua poenitentia imponetur. „

29. Antecedentia omnia decreta confirmat, mandatque, ut nullum concilium, quin aliud proxime habendum indicaverit, absolvatur; ac sequentis quidem anni 443. concilium, Luciani, seu Lucianae, in eadem Arvensiana dioecesi, designat.

• Perspicitur ex hoc canone, Episcopos singulos, qui concilio adfuerant, Actorum, quæ in eo edita fuerant, exemplum secum asportasse, & S. Hilario, Præsidis titulo, in mandatis datum esse, ut eorundem exemplum ad absentes Episcopos mitteret.

30. Statuit, ut Episcopus, si ex infirmitate sensus expers fuerit, aut linguæ usum amiserit, non quidem presbyteris, presente ipso, obeunda munia demandet, quæ non nisi ad Episcopos pertinent, sed Episcopum alium arceffat, cuius ejus Ecclesiæ munia hæc exequatur.

Ad horum cānōnum calcem occurrunt decreta nonnulla, præ Gratianus, alique huic ipsi concilio tribuerunt. Spectant hæc excommunicationis rationem, formamque, & quod in excommunicatorum conciliatione servabatur. His additæ Orationes tres, quas Ecclesiæ super pœnitente recitabat: itemque decretum, quod vetat, ne quis, exceptis pueris, & ægrotantibus, Feria sexta majoris hebdomadæ, & in Paschatis vigilia, jejunium, ante noctis initium, interrumpat; pariterque, ne iis duobus diebus divinæ Mysteriæ celebrentur, cum prohibitum canonibus sit, ne per eosdem dies Sacramenta pœnitentibus conferantur. Verum his omnibus decretis hodie nulla amplius auctoritas inest. *Aug. Tom. VII. Lab. Tom. III. Hard. T. I. Sirmondus Tom. I.*

Concilium Vasionense, seu Vassense, ann. 442.

Concilium, quod ad Octobris diem 18. an. 442. Lucianæ in Arausica diecesi, indictum fuerat, habitum est die 13. Novembris ejusdem anni, non in Arausica diecesi, sed in Vasionensi, & in urbe ipsa Vassione, apud Anspicium Episcopum Catholice Ecclesiæ ejusdem urbis, quemadmodum in hujus concilii titulo notatum legitur. Ejus convocationis causæ non innotescunt, quam consilium in superioribus conciliis initum, ut una quotannis, aut altera synodus haberetur; latent pariter Episcoporum & nomen, & numerus, qui ei adfuerunt: quia scilicet eorum subscriptiones nobis non suppetunt. Ado, Viennensis Episcopus, qui de hoc concilio sub anni 337. finem loquitur, Nectarium, ex

eius decessoribus unum, ait, concilio præfuisse, ibique pi-
ce in Ecclesia prædicasse, Patris, Filii, & Spiritus Sa-
unam tantum naturam, potestatem unam, unam divini-
tem, unamque virtutem esse. In eo editi canones decem.

Primus, „ Galliarum Episcopi, ab una ad aliam pro-
ciam intra regnum migrantes, testimoniis non indige-
nempe, ut videtur, formatis Litteris, dummodo ex-
municati non sint, quippe quos vicinitas satis indicat.“

* Liquet ex hoc canone, formatas, seu commendatitias, &
commendationis Litteras Episcopis necessarias tum solum
fuisse, cum per externas regiones iter habebant.

2. Mandat, ut pro iis oretur, qui subito, & quin Com-
munionem perceperint, in poenitentia, quam fideliter pe-
cipiunt, cursu ipso moriuntur. Eorundem & oblationes
suscipi, & commemorationem fieri ad altare vult; ratio
quam in id affert, ea est, quod, si vixissent, iis Eucharis-
tia negata non fuisset.

* Idem statutum erat in Carthaginensi concilio quarto, can.
79. & in Toletano undecimo, can. 12.

3. „ Presbyteri, & diaconi non ad aliū confugiant,
quam ad Episcopum dioecesanum obtinendi chrismatis cau-
sa; quod facient sub Paschatis tempus ipsi per se, aut sal-
tem per subdiaconum, cum ipsi non poterunt, cum tantū
momenti rem minoribus ministris demandari dedecet.“

* Occurrit eadem sanctio in Toletano concilio primo, can.
20. in secundo Bracarense, can. 11. & in Carthaginensi can. 36.

4. „ Qui defunctorum oblationes detinent, easve Eccle-
siae tribuere differunt, tanquam homicidae, & pauperum
interfectores excommunicationi subdantur.“ Affert in istis
e S. Hieronymi ad Nepotianum Epistolae locum, ubi ait S.
Pater, „ aliquid amico tollere, furtum esse, at Ecclesiam
tollere, sacrilegium.“

* Eadem constitutio legitur in conciliis, Arelatensi secun-
do, can. 47. Agathensi, can. 4. Aurelianensi tertio, can. 22.
& quinto, can. 16. & Matisconensi primo, can. 4.

5. Eum, qui Episcopi sui sententiae acquiescere non vult,
ab ea ad concilium appellare finit.

Idem

*Idem statuitur in Carthagenensi concilio quarto, *can. 66.* & Aurelianensi tertio, *can. 20.*

6. Ex prima S. Clementis ad Sanctum Jacobum Epistola ostendit, non eos solum vitandos esse, quos Episcopus nominatim anathemate perculit, sed eos quoque, quos ipse, quin dicat, sibi non probari significat.

*Convenit inter critices peritos viros, duas S. Clementis ad S. Jacobum, Domini fratrem, Epistolas suppositas esse.

7. Ad cohibendam leviter accusandi, seu excommunicandi facilitatem, mandat Episcopis, ut ob errata leviter se facile flecti patiantur; additque eos, quoad cetera crimina, tamquam accusatores in forma debere se gerere.

8. Pronuntiat Episcopum, si solus alterius crimen novit, quin illud per testes probare possit, illud evulgare non debere, sed clam dare operam, ut reum corrigit, eumque tam in sua, quam in aliorum communione relinquere, quamdiu ei probationes in ipsum non suppetunt; at si reus animum obfirmaverit, ut ne se corrigit, poterit eum Episcopus a sua ipsius, non autem ab aliorum, quibus ejusdem crimen notum non est, communione segregare.

*Ceillerius animadvertit, canonem hunc pugnare cum quanto Carthagenensis concilii septimi, an. 419. qui a suorum confratrum communione Episcopum segregat, qui ita se gesserit.

Sequentes canones duo eo spectant, ut impediant, quominus eos, qui charitate permoti, expositorum, inventorumque puerorum curam susceperunt, ab hoc recto opere timor avocet, ne sibi lis inferatur, quod saepius accidit, accusenturque, quasi eos ipsi rapuerint. Concilium agitur, ex Honorii lege mandat, ut, qui expositos pueros invenerint, id Ecclesiae significant, proximoque Dominico die, erantur ad altare, expositum puerum inventum esse, atque ita, si intra decem a pueri expositione dies quispiam extiterit, qui suum fateatur, ei puer reddatur, hoc autem elapso tempore, nemo amplius ad eum petendum suscipiatur: alioquin ecclesiasticae censurae poena, tamquam homicida, plerendum.

Imperator Constantinus, an. 331. mandaverat, ut infantes expositi ad eos tamquam filii, aut tamquam captivi per-

tinerent, qui eos aluissent, aut educaissent. Honorius, a. 412. addiderat, eum, qui ita expositum puerum tolleret, debere, quo se in tuto poneret, testium assertionem ab Episcopo firmatam sumere. His legibus non obstantibus, turbabantur persæpe, qui charitate ducti eos pueros collegerant, sibi que sumperant; educatosque reddere cogeantur; quod in causa erat, ut nemo amplius eorum curam suscipere auderet, iidemque potius canibus, inquit concilium, expositi essent, quam eorum miserationi, qui inventos excipere vellent. Mandat ergo concilium, ut Imperatorum leges serventur. *Reg. Tom. VII. Lab. Tom. III. Hard. Tom. I. Sirmundus, Tom. I.*

II. Arelatense Concilium, ann. 443.

Quo potissimum anno concilium hoc habitum fuerit, non convenit inter auctores. Illud alii ad an. 443. referunt, ad an. 451. seu 452. alii. Qui ad an. 443. celebratum volunt, eo nituntur, quod in S. Hilarii Arelatensis Vita legitur, Celidonium, seu Quelidonium, an. 444. ab Episcopatu depositum fuisse: quia contra canonum interdictionem, ad episcopalem dignitatem, postquam cum vidua matrimonium inierat, evectus fuerat; jam vero non alii canones noti sunt, qui eos deponi iubent, qui Episcopi, conjugio cum vidua inito, creati fuerint, quam secundi Arelatensis concilii quædragesimus quintus; ut hic proinde canon sit, cujus in Actis contra Celidonium editis facta est mentio. Concilium hoc non ex Episcopis ab Arelatensi concilio pendentibus solum coahuit; ei adfuere plurium provinciarum Episcopi, quemadmodum in decretis perspicitur, quæ Metropolitanos afficiunt. Ob hanc, ut videtur, causam concilium hoc, simplicium conciliorum provincialium ratione habitæ, sibi magni nomen imponit. In eo Vasionense concilium an. 442. nominatim laudatur. Qui ei interfuerunt Episcopi noti non sunt. Ad canones in eo editos quod spectat, sunt exemplaria, ut Pithuanum, & Vaticanum, quæ tantum viginti quinque continent: sunt alia, quæ triginta tres, cujusmodi sunt Corbienne, Lugdunense, &c. Denique Remense refert ejus

iones quinquaginta sex, fere omnes ex Nicæno, Arelaten-
primo, Vasionensi, & Arausicano conciliis excerptos.

Primus declarat neophytum eligi non debere, qui diaco-
n, aut presbyter ordinetur.

2. Conjugatum quempiam vetat ad sacerdotium evehi, ni-
si matrimonii usu recesserit; seque continentiam servatu-
m promiserit; quod canon conversionem appellat; *Nisi
remissa fuerit conversio.*

3. Vetat, excommunicationis indicta poena, diaconis,
presbyteris, & Episcopis, ne suis in domibus alias foeminas
habitant, quam amitas, matres, sorores, filias, neptes, su-
asque proprias conjuges *conversas*, quæ nempe se continen-
tiam servaturas receperint.

4. Diaconos, presbyteros, & Episcopos prohibet, adole-
scentulas liberas, seu captivas in sua cubicula inducere.

5. Renovat Nicæni concilii, super Episcoporum ordina-
tione, canonem quartum.

6. Episcopum, inconsulto Metropolitano, ordinatum,
pronuntiat censeri Episcopum non debere, ex magno con-
cilio. (est hoc Nicænum, *can.6.*)

7. Cleri ingressu eos interdicat, qui se mutilabant, præ-
texentes, se carnis tentationibus obluatari non posse.

8. Eum, qui excommunicatum recipit, concilio ratio-
nem eddere jubet.

9. Novatianum ad communionem recipi vetat, nisi erro-
rem abjuret, & poenitentiae specimina exhibeat.

10. Eos, qui in persecutione voluntarie lapsi sunt, & a
fide defecerunt, poenitentiae annorum septem, ex undeci-
mo Nicæni concilii canone, subesse vult.

* Undecimus hic Nicæni concilii canon, qui hoc loco lau-
datur, poenitentiam annorum duodecim his imponit, qui
persecutionis tempore voluntarie lapsi fuerint. Cur ergo
Arelatenfis secundi concilii Patres non nisi poenitentiae annos
septem præscribunt, usi tamen undecimo Nicæno canone,
qui duodecim statuit? Id ab iis propterea factum, quia Ru-
fini versionem (*Lib. 2. Hist. cap. 6.*) secuti sunt, qui Nicæni

-concilii undecimum canonem vertit, prout in secundi A-
latensis concilii decimo legitur.

11. Eos addidit poenitentiae annis tantum quinque, quae
supplicia, ut Fidem desererent, impulerunt.

Ad hujusmodi canonibus locum praebebat, quod Occidens u-
niversus scatebat Barbaris, partim Arianis, & partim ethni-
cis, qui imperium vastabant.

12. Eos, qui, dum poenitentiam agerent, mortui sunt,
ad communionem admitti, eorundemque, post mortem
oblationem accipi vult.

* Communio, qua de agitur in hoc canone, est conjun-
ctio cum fidelium corpore, seu cum fidelibus perfecta socie-
tas, quae efficiebat, ut Ecclesia eorum oblationes reciperet,
quae eas eidem, aut ipsi per se praesentabant, aut alteri eas, qui
Deo suo nomine, offerret. Hujus generis communio plura
stimatur, quam simplex communio, seu conciliatio; eam Ec-
clesia mortuis reddere poterat, & ipsa quidem erat iisdem
utilis: frustra enim iis reddita esset, si nihil emolumenti
ex ea percepissent.

13. Ecclesiasticis vetat, ne Ecclesias suas deserant, quam-
visque demum causam praetexant; ac si constiterit, quempi-
am in aliena Ecclesia versantem, ab hujus Ecclesiae Episco-
po, proprii Episcopi ingratis, ordinatum fuisse, haec or-
dinatio nulla erit. Est haec decimi quinti, & decimi sexti
Nicæni canonis dispositio.

14. Renovat hic quoque decimum septimum Nicæni con-
cilii canonem, & Chalcedonensis concilii canonem tertium,
qui clericos, imposita depositionis, aut excommunicationis
poena, usuram, aut negotiationem exercere, & se villicos
reddere vetat.

15. Vetat; ne diaconi, indicta depositionis poena, in san-
ctuario, seu aula secreta Ecclesiae, inter presbyteros sede-
ant, & Christi Domini Corpus, iis praesentibus, ministrant.

* Canon hic est decimus octavus Nicæni concilii, non qui-
dem cujusmodi extat in ejus concilii græco textu, sed cu-
jusmodi legitur in Rufini Versione, Nicænum concilium
haud sane diaconis vetat Eucharistiam populo tribuere co-
nam

ram presbyteris ; sed iis solum prohibet , ne eam presbyteris
 ipsis tribuant. E S. Justini Apologia secunda perspicimus, dia-
 conorum officium fuisse, Eucharistiam inter præsentem in Ec-
 clesiæ coetibus distribuere, eamque ad absentes deferre. Sub-
 secutis temporibus , Carthaginense concilium quartum , *can.*
 38. hanc diaconorum potestatem ita restrinxit, ut ab iis Eu-
 charistiam populo tribui nollet coram presbytero , nisi eo
 mandante , vel ita re postulante.

16. Et 17. „ Photiani quidem, aut Paulianistæ , e Patrum
 „ statutis baptizandi sunt ; at Bonosiaci , seu Bonosiani per
 „ Chrismatis unctionem, & manuum impositionem recipien-
 „ di : quia baptizati sunt æque atque Ariani , in Trinitatis
 „ nomine. “

* Hæc statuta Patrum sunt undevicesimus Nicæni concilii
 canon , e quo hic , at ex falsa Rufini interpretatione , ductus
 est ; de Photinianis enim non loquitur , nec loqui poterat
 Nicæna synodus, cujus tempore nondum prodierant, sed so-
 lum Paulianistas, Pauli nempe Samosatani discipulos , no-
 minat , qui tamquam purum, putumque hominem Christum
 spectabant, Cum autem, subsecutis temporibus, Photinus,
 Sirmienfis Episcopus Paulianistarum errorem amplexus esset,
 hi quidem sæpius *Photiniani* dicti sunt. S. Gregorius, *Epist.*
 63. Bonosianos quoque baptizandos ait ; suis ergo hi Pho-
 tinianorum errores addiderint , necesse est ; quod nondum
 fecerant hujus concilii tempore , quod eorum Baptismum
 validum indicat.

18. Et 19. „ Ad Arelatensem Episcopum spectat concili-
 „ um cogere, prout ei videbitur expedire. Qui aliqua in-
 „ firmitate impediti fuerint, quo minus ad concilium acce-
 „ dant, eo deputatos mittere debent ; cæteri vero conve-
 „ niant, oportet, sub excommunicationis poena. “

* Mandaverat Arausica synodus postremo canone , ut ab
 unoquoque concilio futurum indiceretur ; hic autem præci-
 pitur, ut Arelatensis Episcopus pro suo ipsius arbitratu con-
 cilia indicat.

20. Excommunicationem , quam primi Arelatensis Con-
 cilii quartus , & quintus canones tulerant , contra comæ-

dos, & curruum in publicis ludis ductores renovat.

21. Pœnitentes quoque a communione segregat, qui inrimonium ineunt, aut suspecta commercia detinent.

*Intelligi debet canon hic de viris, & foeminis in publicâ pœnitentia versantibus, qui post alterutrius partis mortem ad novas nuptias migrabant.

22. „ Non imponetur personis conjugatis publica pœnitentia, nisi ex earum mutuo consensu. “ (Quia scilicet ea continentiae subdebat.)

23. „ Episcopus, qui per negligentiam, patitur infidelés in ejus territorio faces accendere, & arbores, fontes, aut lapides venerari, sacrilegii reus est. Loci dominus, seu qui ejusmodi superstitiones mandat, ni se moniti corrigant, a communione abscinduntur. “

24. Eos, qui falso capitalium criminum fratres accusant, communione privatos vult, ad vitæ finem usque, nisi pœnitentiam peccati magnitudini respondentem egerint, prout in magno concilio (scilicet, Arelatensi primo, can. 14.) statutum fuit.

25. Monachos apostatas, qui pœnitentiae se subdere nolunt, communionem non suscepturos pronuntiat, nisi eam perfecerint, nunquamque in clerum recipi vult.

26. „ Hæreticos, in mortis articulo, qui ad Catholicam fidem redire volunt, presbyter, unctione chrismatis, si Episcopus absit, conciliabit. “

*Canon hic, & sequentes novendecim iidem, atque Arausici primi concilii canones sunt. Id unum differt inter hæc concilia duo, quoad quadragesimum quintum canonem, quod, cum Arausicanum concilium eos tantum super subdiaconatum evehi prohibuerit, qui duas conjuges habuissent, Arelatense eos addit, qui viduam duxissent. Valentense concilium, an. 474. eos quoque deponi voluit, qui ita ordinati essent.

47. 48. Et 51. sunt Vasionensis concilii quartus, quintus, & decimus.

49. Si quis, per sacerdotalem, scilicet, episcopalem auctoritatem, communione spoliatus fuerit, eum populi, æque

ac cleri commercio, & frequentatione privandum pronuntiat, quemadmodum veteres decreverunt.

50. „Iis, inter quos inimicitiae publicae sunt, non est „danda venia, ut in Ecclesia cum fidelibus adsint, quoad in „gratiam redierint. „

52. Puellas, quæ, cum suam Deo virginitatem voverint, post ætatis annum viceſimum quintum nubunt, excommunicationi cum viris subdit; iisdem tamen, utrisque petentibus, poenitentiam concedi vult.

53. Si captivus ipse se occiderit, facti rationem dominum non redditurum ait.

54. Ut venalitas, & ambitus ab electionibus arceantur, nominari jubet ab Episcopis personas tres, e quibus urbis clerus, & populus suum sibi Episcopum deligere poterunt.

* Ex hac nova ratione procedendi ad electionem Episcopi, perspicuum fit, Ecclesiam, quinto jam sæculo, coactam fuisse electionum jus, ut abusibus occurreret, coartare. Idem deinde statuit Justinianus imperator, (*Cod. de Episc. & Cleric. leg. 42.*) cum hoc tamen discrimine, quod Imperator personas tres a populo designari vult, e quibus deinde meliorem, ad Episcopatum, eligat.

55. Pronuntiat, laicum, qui Religionis officia percipiendi gratia, apud alterius diœcesis Episcopum se receperit, ad eum pertinere, a quo edoctus fuerit, & ab ipso ordinationem suscipere posse.

56. „Metropolitani contra magnum concilium nihil ag- „gredientur. „

*Ita nuncupatur, in sexto canone, Nicænum concilium; & in vicesimo quarto, Arelatense primum. At hoc in canone, secundum Arelatense concilium ipsum sibi *magni* titulum tribuit: quia nationalis erat, aut saltem e pluribus provinciis constabat. *Reg. Tom. VII. Lab. Tom. IV. Hard. Tom. I. Sirmundus, Tom. I.*

Concilium Romanum, ann. 443. seu 444.

Summus Pontifex S. Leo, ad Ecclesiæ publicam utilitatem spectare judicans, ut abominationes, quas inter Mani-

chaos Romæ versantes ipse detexerat, horrore essent, immo plures Episcopos, presbyterosque, cum iis, qui prin-
cipalis Imperii dignitates tenebant, magnamque Senatus, atque ad
populi partem coegit. Ejus sectæ electos, eos nempe, qui
Manichæorum mysteria participabant, in omnium consp-
ectum adduci jussit; qui, cum plures suorum dogmatum in-
pietates, multasque suorum festorum superstitiones fassus
esset, detexere crimina, quæ silentio tegere jubet patet.
Eas omnes abominationes fassus est ipse eorum Episcopus.
Omnes eorum libri flammis addicti; atque ut in eo con-
gestarum rerum monumentum posteritati relinqueret, S. Leo
conventus Acta, & verbalia Judicia edendi curavit, & sedulo quo-
que ad alios misit. *Reg. Tom. VII. Lab. Tom. III. Hard. Tom. I.*

Concilium Asturicense, ann. 445. seu 446.

Cum Acta, quæ S. Leo contra Manichæos edenda cur-
verat, ad Hispaniam usque pervenissent, ejus exemplum se-
cuti Episcopi dedere operam, ut ejusdem sectæ homines
ibidem delitescerent detegerent. Eorum plures Asturicæ
inveniuntur, & ad Idacium Bracarensem, & Turibium Asturi-
censem Episcopos delati. Idacius, in suo Chronico, pag. 26.
appellat *Gesta episcopalia contra Manichæos*, id quod in eo
Asturicæ actum fuit; quod conjecturæ locum præbuit, con-
cilium tunc hac in urbe habitum esse.

In Galliis, sub S. Germani Antissiodorensis Episcopatu,
quoddam concilium ponitur; at quod de ejus tempore, lo-
coque dicitur, infirmis tantum conjecturis nititur. Con-
vocandi concilii causa fuit Catholicorum Angliæ ad Gallia-
rum Episcopos deputatio, subsidii petendi gratia contra Pe-
lagii hæresin, quæ Angliam inficiebat. Ergo super hac re
concilium in Galliis habitum creditur, ad quod S. Germa-
nus Antissiodorensis, & S. Lupus Trecensis ut se confer-
rent, orthodoxæ Fidei defensionem super Christi Domini
Gratia suscepturi, rogati fuerint. Huic missioni S. Cælesti-
nus Papa vim, & robur addidit; Galliaque Episcopi duo
cum in Angliam pervenissent, ibi frequens concilium Ver-
loncastriæ, seu in Fano S. Albani, urbe ob S. viri, cujus

omen gerit, martyrium celebri, coegerant. In eo Episcopi Pelagium, & Agricolum, ex ejus discipulis unum, qui magistri sui erroribus Anglorum fidem foedaverat, unanimi voce damnaverunt. Est hoc Anglicanum concilium primum. *leg. Tom. VII. Lab. Tom. III. Hard. Tom. I. Wilkins, Tom. I.*

Concilium Toletanum, ann. 447.

Cum Priscillianistæ Hispaniam, præsertim vero Gallæciam, inficere pergerent, eos S. Turibius, Asturicensis Episcopus Scripto impugnavit, quod ad Idacium deinde, ac Ceponianum Episcopos misit. Papæ quoque Sancto Leoni suum opus obtulit, ad eundem missis capitulis sexdecim, quæ errorum in iis hæreticis jam damnatorum capita plura completebantur. Habendum sensit S. Leo Concilium omnium Episcoporum Hispaniæ, aut saltem provinciale Gallæciæ, si minus haberi poterat generale ob dominorum varietatem, qui tunc in Hispania regnabant. Gallæciam cum Lusitanæ parte Svevi occupabant; quod reliquum erat, partim ad Gothos, partim ad Romanos spectabat. Habitum est ergo Toleti, ann. 447. plurimum provinciarum concilium, in quo primum omnium id ponderatum, quod in ann. 400. concilio contra Priscillianistas statutum fuerat; atque adeo videtur Actorum ejus concilii excerptum editum; certum saltem est, & in dubium vocari non potest, quin Toletano ann. 447. concilio tribuenda sit Fidei Confessio, quæ inter Acta concilii ann. 400. legitur; hujus enim Confessionis titulus expressis verbis enuntiat eam a Tarraconensis, Carthaginensis, Lusitanæ, & Boeticæ Episcopis editam, & Papæ S. Leonis jussu, ad Balconium, Bracarensem Episcopum, missam fuisse; quod confirmatur testimonio Lucretii, ejusdem urbis Episcopi, in concilio ann. 563. ibidem habito; qui missa etiam ad Balconium fuisse, subdit, octodecim anathemata, eidem Fidei Professioni addita. Eadem aliquando S. Augustino tributa fuit, cujus nomine laudatur a Sententiarum Magistro, *Sentent. 3. dist. 21.* at hoc nomine inscripta in nullo manuscripto codice legitur; ut eam proinde nova S. Doctoris

etoris Operum editio inter Sermones posuerit, qui eidem suppositi sunt. Quæ potissimum animadversione digna continent octodecim anathemata, sunt, oportere nos credere „ mundum a Deo creatum esse; Patrem, Filium, & Spiritum „ Sanctum tres distinctas Personas esse; Filium, cum se hominem fecit, humanum corpus, humanamque animam suscepisse; leges duas, veterem, & novam unius, ejusdemque „ Dei esse; non alias canonicas Scripturas existere, quam „ quæ ab Ecclesia receptæ sunt; astrologiam judicariam „ scientiam vanam esse; matrimonia, quæ secundum Dei legem fiunt, licita, & legitima esse; & quamvis, voluntariæ afflictationis ergo, ab esu carnis avium, & animalium, „ quæ grandiora sunt, abstinere possit, eam tamen execrationi esse non debere. „

Loquitur etiam Lucretius, de quodam Gallaciæ concilio, sub ann. 447. ab ejusdem provinciæ Episcopis habito, ad quod sua Scripta S. Leo, suam scilicet, ut videtur, ad Turibium Epistolam misit. *Tom. II. Concil. pag. 1229. Idacius, in Chron. ad an. 446. Lucretius, in Concil. Bracar.*

Concilia Constantinopolitana, ann. 448. & 449.

Coactum esse horum conciliorum duorum primum, die 8. Novembris ann. 448. in aula consilii Constantinopolitanæ cathedralis Ecclesiæ, occasione diffidii, quod inter Florentium, Sardicensem Episcopum, Lydiæ metropolitanum, duosque ejusdem provinciæ Episcopos coortum fuerat; at, eo diffidio composito, Eusebius Dorylæ, unus Episcoporum concilii, supplicem libellum in Eutychem obtulit, in quo enuntiabat, eum non desistere in Christum Dominum blasphemias proferre. Eutychem ad proximam sessionem, quæ die 12. Novembris habita est, concilium acciri jussit; in ea lecta est secunda Sancti Cyrilli ad Nestorium Epistola, & alia quam idem Pater, ann. 433. ad Joannem Antiochenum, super conciliatione, scripsit; in iis, super Incarnationis mysterio, vera Ecclesiæ Fides perspecta est. Eutyches, canonice licet accitus, nec ad sessionem tertiam, quæ 15. Novembris die, nec ad quartam, quæ postridie, nec ad quintam, quæ ejus-

eiusdem mensis die 17. habitae fuere, accedere voluit. In sexta, quae habita die 20. auditi Theophilus, & Mennas, qui ob primam in ius vocationem, ad Eutychem missi retulerunt, se quidem eum dicentem audisse: „ Absit, ut dicam „ Christum Dominum duarum naturarum esse, aut de mei „ Dei natura loquar. „ Sessioni septimae, quae 22. Novembris die habita est, & cui viginti novem Episcopi, seu triginta duo, atque adeo, ex Theophane, plures adfuere, se stitit Eutyches; cumque duas in Christo naturas, post unionem, seu incarnationem, fateri noluiſſet, damnationis in eum sententiam Flavianus pronuntiavit, his verbis: „ Eutyches, jam presbyter, & archimandrita, est plene convictus per ea, quae & in antecessum egit, & in praesentia significavit, in Valentini, & Apollinarii errore versari, eorumque blasphemias pertinaciter sequi, eo magis, quod „ ne monitorum quidem, documentorumque nostrorum rationem habuit, ut sanam doctrinam susciperet. Quamobrem, plorantes, gementesque super ejus extrema perniciē, declaramus, Christi Domini nomine, in quem blasphemias evomuit, eum omni sacerdotali gradu, communione nostra, suiſque monasterii regimine spoliatum esse; significantes omnibus, qui deinceps eum alloquentur, aut frequentabunt, eos ipsos excommunicationi obnoxios fore. „

Appellavit Eutyches ab hac sententia, & generalis concilii convocationem ab Imperatore Theodosio petiit, qui annuens, concilium Ephesi convocavit. Martii dies 30. an. 449. convocationi ad Dioscorum, Alexandrinum Episcopum, Epistola adscripta est. Eutyches, Constantinopolitani concilii Acta, post sententiam in eum pronuntiatam, corrupta fuisse contendens, mutata scilicet in iisdem plura, & abasa, quae ad ejus fidei puritatem probandam facerent, Imperatori supplicem libellum obtulit, in quo petebat, ut Episcopi, & testes, qui ejus damnationis participes fuerant, itemque Notarii, qui ejus Acta in scripta redegerant, ad Phalasium, Caesareae Episcopum, detegendae veritatis ergo, accirentur. Decretum est ex ejus votis, & Aprilis die 13. quae in feriam quartam ann. 449. incidebat, Episcopi numero triginta-

ginta, e quibus quindecim superiori concilio adfuerant, i Constantinopolitane Ecclesie Baptisterium convenerunt. Thalassius huic coetui praeerat. Eo Eutyches Eleusinium & Constantium, ambos diaconos, & monachos sui monasterii misit, a quibus defenderetur. Ab Eutychis defensoribus nihil non ex altercationibus actum est; ac Sanctum Flavianum Imperator adegit, ut suam Fidei Confessionem exhiberet, quae omnino fuit Niceni, Constantinopolitani, & Ephesini conciliorum doctrinae consentanea. *Reg. Tom. VII. Lab. Tom. III. Hard. Tom. I.*

Concilium Ephesinum, ann. 449.

Cum Fidei Professio, quam Sanctus Flavianus exhiberat, tristia praedicia non disjecisset, quae in eum Eutychiani Theodosio Imperatori inspiraverant; Princeps hic, Dioscori, Alexandrini Episcopi, rogatu, qui per Endoxium, & eunuchum Chrysaphium, acerrimum Flaviani adversarium, sibi gratiam comparaverat, concilium Ephesi convocavit. Convocationis Epistola, quae die 30. Martii ann. 449. mandat, ut Exarcha, seu Patriarcha, secum sumptis metropolitanis decem a se pendentibus, aliisque decem Episcopis, adsit Ephesi, Augusti proximi prima die. Jussus est etiam ab Imperatore Abbas Barsumas Ephesum se conferre, omnium Orientis Abbatum, seu Archimandritarum nomine, ut ibi sedem cum Episcopis sumeret. Hoc primum Abbatis exemplum est, qui judicis gradum in generali concilio obtinuerit. Papam quoque S. Leonem Imperator ad concilium invitavit; & cum Romam die solum 13. Maji convocationis Epistola pervenisset, vix ei per tempus licuit legatos mittere. Selegit Pontifex ad id officii Julium, Puteoli in Campania Episcopum, Renatum, tituli S. Clementis presbyterum, qui in itinere mortem occubuit, & Hilarium diaconum, cum Dulcitio notario. Voluit Theodosius Episcopos, qui Eutychen damnaverant, adesse concilio, non tamen ut iudices, quia id agebatur, ut eorum sententia ad examen revocaretur. Ut tumultum impediret, Ephesum misit Elpidium, consistorii comitem, regium scilicet consiliarium,

arium, & Eulogium tribunum, & notarium, cum ea facultate, ut, ad jussa perficienda, Proconsulis Asiæ sagittarios sumeret, iisque Imperii copias adderet. Apertum est concilium, *Kal. Augusti*, in Ecclesia, cui *Mariæ* nomen, ubi Ephesinum concilium primum habitum fuerat. . . Adfuere centum triginta circiter, aut centum triginta quinque Episcopi provinciarum Ægypti, Orientis, Asiæ, Ponti, & Thraciæ. Dioscorus Alexandrinus primam in concilio sedem tenuit; secundam Julius Puteolanus, S. Leonis legatorum primus; tum ordine sedentibus Juvenali Hierosolymitano, Domino Antiocheno, & Flaviano Constantinopolitano, cpi non nisi quintus, utpote recentiori, locus fuit. Præsto erant Episcoporum plerisque notarii, qui scriberent, quæ dicebantur; at eam omnes Dioscorus expulit, præter suos, eosque, qui Juvenali, & Erasistrato, Corinthi Episcopo, aderant, de quorum animo sibi videbatur dubitare non posse. Joannes presbyter, & primicerius notariorum Alexandriæ obiit promotoris munia, proposuitque paucis rationes, quæ Imperatorem ad concilium cogendum impulerunt; lecta est deinde convocationis Epistola. Se in conspectum dedit Eutyches, Episcopos sibi voluit Fidei testes, pro qua in primo Ephesino concilio cum iis pugnaverant, iisque suæ fidei libellum obtulit, quem ut legi juberent, petiit. Tum lecta Constantinopolitani concilii Acta, duæque S. Cyrilli Epistolæ, in quibus super distinctione duarum naturarum insistit. Nihil censoria virga notandum in iis compertum, quæ ad suæ fidei expositionem Flavianus dixerat. At cum ventum est ad postremæ sessionis locum, ubi Eusebius Dorileensis ab Eutyches requirebat, ut fateretur naturas duas, ediceretque Christum Dominum nobis, secundum carnem, consubstantialem esse, concilium exclamavit: „ Tollite de medio! comburite Eusebium! Vivus flammis detur! Secetur bipartito! Ut divisi, dividatur? „ Dioscorus, his clamoribus, haud contentus, petiit, ut, quicumque duas post incarnationem naturas diceret, anathemate percelleretur. Confestim, unusquisque manum extollens; „ Si quis admittit naturas duas, anathema sit, „ Eutyches tam in presbyterii dignitatem, quam in monasterii regi-

regimen restitutus; S. Flavianus Constantinopolitanus; & Eusebius Dorileensis depositi, omnique episcopali, ac sacerdotali dignitate spoliati, ope comitum Elpidii, & Eulogii, qui perfecerunt, ut Proconsul, magna hominum comitante caterva, qui vinculis, baculisque, & gladiis instructi erant, in cœtus locum ingrederetur. Fregit omnes Episcopos metus, qui Flaviani, & Eusebii depositioni subscripserunt; Papæ solum legati injustitiæ, & violentiæ obstiterunt. Præter Flavianum, Eusebiumque, alii quoque Episcopi in hoc concilio depositi, de quibus haud in Actis mentio, nempe Theodoretus, Ibas Edeffenus, Sabinianus Perrhensis, Domnus Antiochenus, Daniel Carrhosenus, Irenæus Tyrus, & Aquilianus Biblosiensis in Phœnicia. S. Flavianus ita pedibus tritus, aliisque rationibus male habitus, tam a Dioscōro ipso, tum a Barsuma, ejusve monachis, ut, post aliquot a concilio dies, Hypopii in Lydia mortem occumberet. Ejus memoria venerationi est in Ecclesia. Ejusmodi fuit hujus pseudo-concilii Ephesini exitus, quod Ecclesia tantopere averfatur, & respuit, quodque, tam justo titulo, Conciliabuli detestabilis, & *Latrocinii Ephesini* nomine dignum fuit, quia Dioscorus, ejusque affeciae in eo potius ut latrones, quam ut Episcopi se gesserunt. *Ibidem.*

Concilium Romanum, ann. 449.

S. Leo, a suo diacono Hilario, qui clam Epheso evaserat, ut Romam rediret, de Pseudo-concilii, cui tamquam Papæ legatus adfuerat, tristi successu certior factus, acerbo moerore correptus fuit, coegitque frequens concilium ex Occidentis Episcopis, quibuscum Epistolas plures, Octobris diebus 13. & 15. datas scripsit, quarum aliæ ejus tantum, aliæ Romani concilii nomen præferunt. Quam ad Imperatorem Theodosium scripsit, violentiæ Dioscori, & irregularitatis Ephesini concilii amara querela est. Ab eo S. Pontifex generale concilium petit. (*)

Con-

(*) Sunt Auctores, qui aliud concilium, sequenti an. 450. super eodem negotio, a S. Leone, Italique Episcopis numero plurimis habitum ponant.

Concilium Constantinopolitanum, ann. 450.

Imperator Theodosius, in suo ad synodicam S. Leonis
olam responso, eum rogabat, ut Anatolii, Constanti-
nitani Episcopi, in Flaviani locum, ordinationem ap-
aret. Legatos ad Theodosium misit S. Leo, data ad
eum Epistola, qua se Anatolii ordinationem confirmatu-
dicebat, si publicam is, apud clerum, populumque Con-
stantinopolitanum, doctrinae professionem ederet, quae in
S. Leonis ad Flavianum Epistola, in secunda S. Cyrilli
Nestorium, & in Patrum testimoniis continebatur, quae
eius concilii Actis inserta erant: suaque manu signatam
ordinationem daret, quae in omnibus Ecclesiis vulgari pos-

Legati Abundius, & Asterius, Episcopi, Basilus, &
Senator, presbyteri, cum, solum post Theodosii mortem,
Constantinopolim pervenissent, ab ejus successore Martino
saniter excepti fuere. Anatholius statim Episcoporum
concilium, qui ea in urbe versabantur, una cum abbatibus,
presbyteris, & diaconis, congregavit. Exhibuit Abundius S.
Leonis ad Flavianum Epistolam cum Graecorum, Latinorum-
que Patrum textibus, qui ejus doctrinam firmabant. Lecta
publice, compertaque consentanea Patrum sententiis,
etiam etiam testimonia lecta sunt; tum vero, Anatholi-
us ei subscripsit, pronuntians in Nestorium, & Eutychen,
que in utriusque dogmata, & sectatores anathema; sub-
scribere pariter, quotquot aderant, Episcopi, presbyteri,
diacones, diaconi, nonnullis Eutychianis exceptis, qui flecti
non potuerunt. Harum subscriptionum actus editus, coram
omnibus, qui eum, addita rerum, quas gesserant, narratio-
nem ad Papam miserunt. *Ibidem.*

Concilium Mediolanense, ann. 451.

Abundius, Comensis Episcopus, & Senator, pres-
byter Mediolanensis, uterque Papae legati, ei suae legatio-
nis exitum significassent, ad Ecclesias suas redeuntibus Pon-
tifici ad Eusebium, Mediolanensem Episcopum, Epistolam
emit, qua eum rogabat, ut a sua metropoli pendentes
Episcopos cogeret, iisque praesentibus, ejus ad Flavianum

Epistolam lectam vellet, qui suam eidem approbationem adderent, hæresibusque, quibus Incarnationis mysterium impetebatur, anathema dicerent. Perfecit Eusebius, quod optabat S. Leo; Episcopisque, numero viginti, Mediolani, ut creditur congregatis, lecta est, in cœtu, S. Leonis ad Eusebium Epistola, tum ea, quam idem Pontifex ad Flavianum scripserat, quæ unanimi consensu approbata fuit, utpote Evangelii, sanctorumque Patrum doctrinæ consentanea. Episcopi deinde eos omnes, qui impiam super Incarnatione doctrinam sequebantur, anathemate perculerunt. Synodica Epistola, quam ad S. Leonem scripserunt, inter hujus Patris Epistolas extat; præfert ea quidem Eusebii unius nomen; at ei omnes Episcopi subscripserunt. *Ibidem.*

Ingenuus Embrodunensis eam attulit, quam Galliarum Episcopi ad S. Leonem miserunt, ut, quam ejus ad Flavianum Epistolæ addebant, approbationem ostenderent. Eam firmant Episcopi quadraginta quatuor, quorum primus Ravennus Arelatenfis, S. Hilarii successor; quod credendi locum præberet Arelaten eos convenisse. Viennensis quoque provinciæ Episcoporum Cœtus, ad Ravenni electionem, in S. Hilarii locum, habitus fuit. *Tom. I. Oper Leon. post Epist. 76.*

Concilium Chalcedonense, ann. 451.

Generalis concilii celebrationem, tamquam verum, germanumque malorum Ecclesiæ remedium spectans S. Pontifex Leo, illud per Legatos ab Imperatore Theodosio, qui interim obiit, postulaverat. Martianus, ejus successor, qui e S. Leonis mente sentiebat, duas ad eum Epistolas scripsit, hortatus, ut ipse in Orientem veniat, concilii ibidem habendi gratia, aut, si minus id ei commodum esset, eum de re moneat, ut ipse ejus Litteras per totum Orientem, Thraciam, & Illyricum mittat, quarum vi omnes Episcopi in certum quemdam locum, prout ei placuerit, convocentur. Cum porro S. Leo Imperatori respondisset, se quoque petiisse concilium hoc: at bella, quæ Occidentem vastabant, non finire Episcopos convenire; Princeps hic convocavit ipse concilium Nicææ in Bithynia, ad primam Septembris diem an.

451. per Epistolam ad Anatolium Constantinopolitanum, omnesque metropolitanos missam. S. Leo, ad quem ipsum Epistolam convocationis concilii Imperator misit, ad eum rescripsit, se, præter Lucentium Asculi Episcopum, & Basilium presbyterum, quos paulo ante ad conciliationem, & pacem cum Anatolio curandam miserat, deligere alios præterea legatos, qui in indicto concilio ejus locum tenerent, scilicet Paschasinum, Lilybæt in Sicilia Episcopum, & Bonifacium Romanæ Ecclesiæ presbyterum, quibus etiam addidit Julianum Coosensem, qui in Oriente jampridem erat. Extant super hac re S. Leonis Epistolæ quatuor; ad Imperatorem Martianum duæ, ad Anatolium una, & ad Concilium quarta. In Epistolarum ad Imperatorem Martianum una congruere ait S. Leo, quos misit legatos, peculiariter Paschasinum, ejus nomine præesse concilio, quia, *quidam*, inquit, *de fratribus contra turbines falsitatis non valere Catholicam tenere constantiam.*

Cum Episcopi Nicæam convenirent, Imperator, qui concilio interesse volebat, & ob turbas in Imperio subortas in eam urbem se conferre non poterat, eos invitavit, ut Chalcedonem, quam ab urbe Constantinopoli non nisi Bosphorum dividit, se transferrent. Ergo Episcopi Nicæa Chalcedonem perrexerunt, ubi 8. Octobris die an. 451. in sanctæ Euphemie martyris Ecclesia, centum quinquaginta a Bosphoro passibus, extra Chalcedonem urbem sita, concilium aperuerunt. De eorum numero non convenit. Solum trecentorum quinquaginta circiter, in concilii Actis, occurrunt nomina; at ex concilii tamen ad S. Leonem Epistola, viginti supra quingentos erant. Lucentius, in concilio ipso, sexcentos adfuisse pronuntiat; eundemque S. Leo in sua ad Galliarum Episcopos Epistola numerum ponit. Eos diaconus Liberatus, in *Breviar. cap. 13.* sexcentos triginta numerat, & Nicephorus Gregoras, *lib. 15. cap. 26.* sexcentos triginta sex. Erant omnes concilii Episcopi ex Orientis Imperio, exceptis sanctæ Sedis legatis, & Africæ Episcopis duobus, Aurelio Adrumeti, & Rusticano, seu, Rufino, cujus episcopalis Sedes notata non est. Primæ quidem sessio-

nis exordio Imperator interfuisse non dicitur; at ipse deliberationibus adfuit, quæ eam præcesserunt, quandoquidem memoriæ proditur, Theodoretum super vi, quam contrajussusque perpessus fuerat, ei supplicem libellum exhibuisse, hunc Principem mandasse, ut is concilio interesset. Unde viginti e primis Imperii Officiariis, in media Ecclesia collocati, ante altaris clathratum septum, quibus ad lævam, quæ nobilior apud Græcos, Papæ legati Paschasinus, Laurentius. & presbyter Bonifacius, tum Anatolius Constantinopolis, Maximus Antiochiæ, cæterique deinceps Episcopi dioeceseon Orientis, Ponti, &c. Sedebant ad dexteram Dioscorus Alexandrinus, Juvenalis Hierosolymitanus, & Episcopi reliqui Ægypti, Palæstinæ, &c. In cœtu medio expositum Evangelium; quod non semper tamen factum videtur: quia, in quadam sessione, Magistratibus potentibus, allatum fuit.

Cum omnes Episcopi confedissent, Paschasinus, Papæ legatus, & concilii præses se in pedes erexit, in mediumque progressus Magistratibus dixit, sibi, cæterisque legatis beatum Episcopum urbis Romæ, omnium Ecclesiarum caput, in mandatis dedisse, ne in concilio remanerent, nisi ex eo Dioscorus egredi jussus esset. Magistratus, post contentione non nihil, Dioscoro mandarunt, ut medius, tamquam accusatus, sederet. Tum vero Eusebius Doryleensis, procedens, petiit, ut libellus, quem ipse Imperatori contra Dioscorum obtulerat, legeretur; quod ei cessit ex voto. Lecta deinde pseudo-concilii Ephesini, itemque Constantinopolitani concilii Acta. Omnes ad unum Patres, Dioscoro excepto, tum ei, qui dicit naturam unam, ut Christi Domini carnem nobis non esse consubstantialem neget, tum ei, qui dicit personas duas, ut Dei Filium dividat, anathema dixerunt, hoc est, æque damnarunt Eutychen, qui unam tantum naturam in Christo post Incarnationem admittebat, ac Nestorium, qui in eodem admittebat personas duas. S. Flavianus purgatus fuit, ejusque adoptata sententia; omnesque, & singuli Dioscorum deseruerunt; & ita quidem se habuit prima sessio.

Habita sessio altera, Octobris die 10. quæ incidit in feri-
nam quartam. In ea actum de Fide; lecta fuere symbola duo,
Nicaenum, & Constantinopolitanum scilicet, itemque sancto-
rum PP. Athanasii, Cyrilli, Cælestini, Hilarii, Basilii, Grego-
rii scripta, & S. Leonis ad Flavianum Epistola. Episcopi,
post uniuscujusque ex his monumentis lectionem, elata vo-
ce, se ita credere testati sunt. Solum qui ex Palæstina, &
Illyrico erant, super Epistolæ S. Leonis locis tribus difficul-
tatis aliquid nacti sunt; at cum Aetius, & Theodoretus ea lo-
ca singula per S. Cyrilli omnino similes locutiones purgassent,
his hac in re factum satis; adeoque omnes Episcopi conclau-
narunt. „ Est hæc Patrum, & Apostolorum fides; nos ita
credimus. Qui non ita credit, anathema sit. Petrus ita
per Leonem locutus est; Apostoli ita docuerunt. “ Cum
autem Aetius Nicopolitanus sibi temporis satis petiisset, ut
S. Cyrilli Epistolam tertiam, in qua duodecim anathematismi
continentur, expenderet; Magistratus ad dies quinque remi-
sere sessionem tertiam, quæ tamen Sabbato 13. Octobris die,
triduo ante terminum a Magistratibus enuntiatum habita.
Dioscorus in ea depositus ob crimina, & quia ter accitus,
concilii jussu, parere aperte renuerat. Eum Imperator Gan-
gren in Paphlagonia relegavit, ubi an. 454. vivere desist.

Magistratus, qui sessioni tertiæ non interfuerant, adfue-
re quartæ, die 17. Octobris habitæ. In hujus initio lecta
est secundæ sessionis conclusio, in qua iidem dierum quin-
que spatium concesserant ad examen quæstionis Fidei, super
qua universum concilium, unanimi voce, declaravit, se Ni-
cæni, & Constantinopolitani conciliorum Symbola sequi,
cum Fidei expolitione a S. Cyrillo Ephesi data, sanctique
Leonis contra Nestorii, & Eutychis hæreses Scriptis, hoc est,
ejus ad Flavianum Epistola, quin iis adimere, aut addere
quidquam vellet. Jussi deinde ingredi Ægypti Episcopi
tredecim, qui in id quidem consenserunt, ut Eutychi ana-
thema dicerent, sed pati non potuere se adduci, ut S. Leo-
nis Epistolæ subscriberent, afferentes rationis loco, id sibi,
absque Alexandrini Patriarchæ consensu, per concilium non
licere, quod pro se, quin intelligerent, appellabant. Ma-

gistratus obtinuerunt, ut, prout se habebant Constantinopoli, quoad Alexandriae Episcopus ordinatus esset, relinquerentur; & sane non ante in Ægyptum rediere, quam S. Proterius, in Dioscori locum, ordinaretur. Ægypti quoque monachi aderant, quorum aliqui Abbates erant, qui Eutychen damnare, & S. Leonis ad Flavianum Epistolæ subscribere recusarunt; his concessa mensis prorogatio, ut concilio se subderent.

In sessione quinta, quæ die 22. Octobris habita, lecta est Fidei definitio a concilii præcipuis Episcopis habita. Patiebatur hæc difficultatis aliquid ex legatorum parte: quia solum dicebat Christum *ex duabus naturis, in duabus naturis* esse, quemadmodum S. Leo in sua ad Flavianum Epistola dixerat. Ut ejusmodi difficultatibus fieret satis, electi sunt inter concilii Episcopos commissarii viginti duo, qui Fidei Decreto formam, in qua nobis in præsentia suppetit, tribuerunt. In eo confitentur unum, eundemque Jesum Christum, vere Deum, & vere Hominem, Filium unicum, Dominum in duabus naturis, sine confusione, & in una tantum persona, unaque tantum hypostasi. In græco textu non dicitur esse Christus Dominus *in duabus naturis*, sed legitur, *ex duabus naturis*; at dubitari non potest, quin id mendum sit, quin tamen dici possit, qua demum ratione in textum irreperit. Evagrius, qui textum integrum affert, lib. 2. cap. 4. legit, *in duabus naturis*. In disputatione Catholicos inter, & Severianos, an. 533. agitata convenit, concilium posuisse *in duabus naturis*. Idem legitur apud Euthymium, *Analest. Græc. p. 56, & 57.* idem apud Leonem Byzantinum, *Tom. II. Biblioth. Patr. p. 511. & 529.* Veteres etiam latinæ versiones, circa variationem, legunt, *in duabus naturis*.

Habita est Octobris die 25. sexta sessio. In hæc Imperator ad Episcopos græce, & latine pro concione dixit; lectaque est, eo jubente, Fidei Definitio, quæ pridie edita fuerat; huic Episcopi quinquaginta supra trecentos, omniumque primi legati subscripserunt. Declaravit deinde Imperator, se habere nonnullos articulos, quos proponeret, eosque potius Ecclesiæ, quam sua ipsius auctoritate decisos velle; primus
esse,

esse, ut nemo, sine consensu Episcopi loci, monasterium ædificaret, & monachi subessent Episcopo ipsi; alterum, ut clerici vetarentur prædia conducere, ullamve sibi, nisi bonorum Ecclesiæ, & quidem ex Episcopi mandato, administrationem, & exactionem sumere; tertium, ut clerici, qui certæ alicui Ecclesiæ deserviunt, ad alterius urbis Ecclesiam mitti non possent, sed ea contenti essent, cui primo addicti fuere, iis exceptis, qui e regionibus suis expulsi, in aliam Ecclesiam necessitate adacti migrarunt. Ex his articulis tribus confecti tertius, quartus, quintus, & vicissimus canones, non sine mutatione tamen aliqua. Martianus, concilio approbante, mandavit, ut Chalcedonensis urbs, tam sanctæ Euphemie, quam concilii ratione habita, deinceps metropolis privilegiis gauderet, at quoad nomen tantummodo, salva Nicomediensis metropolis dignitate. Ita finis impositus sessioni sextæ, quam nonnulli tamquam concilii postremam spectarunt: quia in ea super fide, superque communibus Ecclesiæ negotiis dispositio finem habuit. Animadvertitur in plurium Ecclesiarum exemplaribus non extitisse nisi sessiones sex cum canonibus, quos Papa Pelagius, in Epistola ad Episcopos Istriæ, tamquam sextæ sessionis partem spectabat. Evagrius, qui fuse de prioribus sex sessionibus agit, leviter, obiterque posteriores attingit; quod tamen non impedit, quin in iis acta, tamquam ad concilium pertinentia spectari debeant.

Sessiones, septima, octava, & nona datæ sunt Octobris die 26. quia omnes hac die habitæ. In septima, concilium conventionem inter Maximum Antiochenum, & Juvenalem Hierosolymitanum initam confirmavit, ut nempe Phœnicia, & Arabia sub Antiochenæ, & Palæstinæ tres sub Hierosolymitanæ Ecclesiæ jurisdictione remanerent. Actum est in octava de Theodoreti negotio, qui Cyrensis, sub Antiochiæ patriarchatu, Episcopus erat; depositus Sede fuerat a falso Ephesino concilio; in eam restitutus fuit, cum in Nestorium, & in Nestorianismum anathema pronuntiasset, & Fidei Definitioni a Chalcedonensi concilio editæ subscripsisset. Ibæ, Edeseni Episcopi, negotium in nona discussum fuit; & in

decima, orthodoxus habitus est, suæque Ecclesiæ redditus a qua injuste expulsus fuerat.

Sessiones, undecima, & duodecima, aliis licet diebus habitæ, una quidem Octobris die 29. altera vero ejusdem mensis 30. super uno tantum, Bassiani nempe. & Stephani Ephesani negotio versatæ sunt, qui ea de Ecclesia inter se contendebant, quique ambo depositi fuere: quia ambo per machinationes, & vim Episcopi creati erant. Utrique tamen concessum, ut Episcopi dignitatem servarent; iisque, ex Ephesinæ Ecclesiæ redditibus, per annuos ducentos nummos aureos statuta pensio. Est hoc primum ecclesiasticarum pensionum vestigium, quæ solum ob eorum paupertatem, quibus firmantur, concedi debent.

Sessio decima tertia eodem die habita, quo præcedens. In ea decisum, ut, ex Nicæno canone quarto, qui unum tantum in unaquaque provincia Metropolitanum volebat, Nicomediensis Episcopus, qui ab omni antiquitate in Bithynia Metropolitanus erat, talis haberetur ab Episcopo Basilinopolis, & a Nicææ Episcopo ipso, qui tamen solum, honoris ergo, Metropolitanus titulum retineret. In sessione decima quarta, quæ habita est 31. Octobris die, pronuntiatum, ut Sabinianus, Perrhæ in Syria Episcopus in suæ Ecclesiæ possessione permaneret, de qua Athanasius ob crimina ejectus cum eo contendebat. In sessione decima quinta, eadem 31. Octobris die habita, cum Papæ Legati, & Magistratus recessissent, Orientis Episcopi, qui, quod concilii supererat, conficiebant, canonem ediderunt in Constantinopolitanæ Ecclesiæ gratiam, ut nempe Episcopus ejus urbis, dictæ, *novæ Romæ*, supra cæteros omnes Episcopos, post veteris Romæ Episcopum, honoris prælatione gauderet. Canon hic censebatur vicesimus octavus inter Chalcedonensis concilii canones quorum hic tenor est:

Primus, Confirmat omnes canones in præcedentibus conciliis editos, eosdemque servari jubet.

* Intelligendus est canon hic de omnibus conciliis, tam generalibus, quam particularibus, quæ Chalcedonense præcesserunt, adeoque de Græcæ Ecclesiæ Codice, a Justello in lucem

rem edito, qui centum septuaginta canones ex Nicæno, Nicaenano, Neocæsariensi, Gangrensi, Antiocheno, Laodicensi, & Constantinopolitano conciliis depromptos complectitur; Canonum enim aderat jam tum Collectio, quemadmodum ostendunt non uno in loco Chalcedonensis concilii Acta. Stephanus Ephesinus in veteri codice manuscripto tribuitur Collectio hæc; at is ei fortasse non nisi Ephesini, & Chalcedonensis Conciliorum canones addidit.

2. Mandat, ut, si quis Episcopus in commercio Gratiam posuit, quæ venalis non est, & ob pecuniam Episcopum, chorepiscopum, presbyterum, diaconum, aut aliquem alium clericum ordinavit, vel ob pecuniam statuit oeconomum, defensorem, custodem clavium, seu eorum aliquem, qui in catione designantur, ordinator sui gradus amittendi periculum subeat, ordinatusque, seu provisus officio, ac munere, quod emere voluerit, non utatur; & hujus infamis negotiationis intercessor ipse, si clericus est, deponatur, si laicus, aut monachus, communione privetur.

* Canon hic simoniæ genus omne damnat, & punit, non in ordinatione solum, sed etiam in nominatione Officiorum Ecclesiæ, quicunque fuerint, cujusmodi sunt oekonomi, defensores, seu advocati, custodes, &c. Extat idem canon in Constantinopolitani concilii, ann. 459. encyclica Epistola, & in Parisiensis, ann. 829. concilii Actis; legitur etiam in Actis coetus cleri Gallicani, ann. 1655. atque hujus coetus Præsules eo usi sunt contra Episcoporum secretarios, qui immodica salaria pro sigillo, & cæteris Episcopi juribus exigunt; hinc factum, ut Michael Amelotius, Episcopus Turonensis, per Mandatum ann. 1675. prohiberet, ut ne quid ob ordinum Litteras, aut quamvis aliam expeditionem daretur, aut reciperetur.

3. Canon prohibet Episcopis, clericis, monachis, ne prædia conducant, aut temporalia negotia sibi sumant, nisi eos ad tutelam, cui se subducere nequeant, leges appellent, iisdemve Episcopus Ecclesiæ, miserarumve personarum, ut viduarum, & orphanorum, negotia demandet.

* Tutelæ, & curatelæ clericis, jam inde Sancti Cypri temporibus, vetitæ erant. Imperatores deinceps clerici & monachos ab earum onere liberarunt. *Justinian. in 51. Cod. de Episcopis, & Clericis.*

4. Declarat, etsi honore afficiendi sint, qui vitam veteritariam ducunt, nihilominus, quia non desunt, qui, monasticæ professionis suscipiendæ specie, Ecclesiam, & Imperium turbant, percurrentes urbes, ut monasteria sibi contrahant, prohibitum fore, sine consensu Episcopi urbis, & proprietarii terræ, monasterium, aut oratorium, nempe capellam, seu parvum monasterium ædificari. Vult etiam turbari urbium, quam ruris monachos Episcopo subesse, & quiete vivere, ad jejunium tantum, precemque incumbentes, qui se sæcularibus negotiis implicant, nisi iis ab Episcopo, ob necessitatem aliquam, addicantur. Eos vetat, eodem tempore, captivos in sua monasteria, sine dominorum voluntate, recipere.

5. Veteres canones, quoad Episcopos, & clericos, qui ab una ad aliam Ecclesiam migrant, servari jubet.

6. Prohibet, ne quis ecclesiasticus ordinetur, seu presbyter, seu diaconus, quin alicui urbis, aut ruris *Ecclesiæ*, vel monasterio applicetur, nullasque declarat ordinationes absolutas, vetans, ne, qui eas susceperunt, ullam earundem functionem peragant, in eorum dedecus, qui eos ordinaverint.

* Animadversione digna sunt, hoc in canone, potissimum duo; primum est, ordinari consuevisse presbyteros monasteriis, quæ fere e laicis tantum constabant, addicendos, ut ibi Missam dicerent, & cætera sacerdotalia munia ibidem obirent; & hos presbyteros ab eorundem monasteriorum superioribus discrepasse, quemadmodum e Sancti Augustini Regula, & Epistolis compertum fit; alterum est, ordinationes per hunc canonem reprobatae non solum illicitas, verum etiam nullas, & invalidas fuisse, ex veterum Scholasticorum pluribus a P. Morino laudatis, *de SS. Ordinat. Part. III. Exercit. 5. cap. 49.*

7. Eos, qui semel in clerum, aut in monasticum statum ingressi sunt, sub anathematis poena, vetat, quem Dei cultui obnoxiosum amplexi sunt, statum deferere, ut militiæ non adscribat, aut sæcularem aliquam dignitatem suscipiant.

* Ut probe intelligatur, quid sibi velit canon hic, an intelligatur, oportet; tametsi matrimonium nunquam infidelibus clericis interdictum fuerit, veteres tamen persuasum habuisse, nec clericos, quicunque demum essent, nec monachos posse, sine apostasia quadam, clericalem, aut monasticam vitam deferere, ut militiæ, aut sæculari dignitati addicerent: quia ejusmodi status ab iis spectabantur, tamquam essentialiter clericali, & monasticæ vitæ contrarii: hæc scilicet hujus canonis notio est, quem decimo testatur Christiani nominis sæculo adhuc viguisse testatur P. Thomaſius, *De Disciplin. Eccl. Part. IV. lib. 2. cap. 4.*

8. Mandat, ut clerici Hospitalium, Monasteriorum, Ecclesiarumque, aut capellarum Martyrum, itemque, quicunque his in locis degant, sub Episcopi cujusque urbis potestate sint, ex Patrum traditione, canonicæ correctionis poena quoad clericos, & excommunicationis, quoad monachos laicos indicta poena.

* Erant olim clericorum, & monachorum quidam hospitalium, Ecclesiarumque martyrum servitio addicti, qui se a sæculari Episcopi jurisdictione exemptos se contendebant. Hæc Chalcedonense concilium, ex Patrum, & Canonum traditione, Episcopo subdit.

9. Vetat, ne clerici, quibus cum aliis clericis litigia sunt, Episcopum suum deferant, ut ad sæcularia tribunalia se conferant, eosque jubet suas causas persequi, primo quicunque apud proprium Episcopum, deinde vero, ex ejus mandato apud eum, de quo inter partes convenerit; omnino canonicis indictis poenis. Addit canon oportere, ut clericorum cum suis Episcopis diffidia a provinciæ concilio judicentur, at si Episcopo, aut clerico lis cum Metropolitano sit, hæc partitionis Exarcha, vel a regiæ urbis Constantinopolis de dijudicetur.

* Canon hic, qui de iudice agit, a quo clericorum causæ finiendæ sunt, triplicem facti speciem complectitur; aut scilicet clerico cum alio pariter clerico, aut suo cum Episcopo, aut denique suo cum Metropolitano negotium est. In prima facti specie, negotium, seu civile, seu ecclesiasticum, in prima quidem instantia, ad Episcopi tribunal deferri debet; quod Novellæ Justiniani 123. capite 21. non solum ob causas inter clericos, sed ob eas quoque, quas laici clericis intentant, confirmatur; in altera, quæ clerici est, cui suo cum Episcopo lis, negotium deferretur ad provinciæ concilium; in tertia spectante ad clericum, vel Episcopum, quibus suo cum Metropolitano dissidium, ad partitionis Exarcham, vel ad Constantinopolitanam sedem perfugiendum. Per partitionis Exarcham, non simplex provinciæ Metropolitanus, ut Balsamon animadvertit, sed is intelligitur, qui toti alicui diocesi, secundum veterem hujus vocabuli significationem, præerat, hoc est, districtum, seu partitionem ecclesiasticam plures provincias complectentem administrabat, quam *diocesin*, quod ipsum notat Balsamon, veteres appellabant. Diocesanos igitur Exarchas, vel, ut Dionysius Exiguus vertit, Prælatos erant, quibus provinciarum plures Metropolitana suberant. Ita quidem, in ipsi Chalcedonensis concilii Actis, Domnus, Episcopus Antiochenus, dicitur *orientalis Dioceseos Exarcha*. Imperator Justinianus canonem hunc in suæ 123. Novellæ capite 22. confirmans, *Exarchas* vocabulo *Patriarchas* nomen substituit; at eadem utrique subjecta notio. Denique canon vult, in tertia facti specie, ad Constantinopolis Episcopum recta confugi posse, per privilegium, quod ejus regiæ urbis sedi concilium concedit, præ Patriarchis cæteris, cum solus Constantinopolitanus Metropolitanum, qui alteri Patriarchæ subest, judicare possit.

10. Canon ejusmodi est: „ Non licet clerico inscribi eodem tempore, & numerari in clero duarum urbium, ejus scilicet, in qua primum ordinatus est, ejusque, ad quam, utpote majorem, per ambitionem migravit; qui id egerint, reddentur Ecclesiæ primæ, quod si quis jam ad aliam Ec-

„ Ecclesiam translatus est, nulla amplius ei pars erit ad primæ, seu oratoriorum, aut hospitalium ab eadem pendendum negotia; omnino, sub depositionis pœna, quoad eos, qui in eandem culpam, in posterum, recident. „

11. Pacis, & communionis Litteras pauperibus iter agentibus tribui vult, quos quidem reapse Catholicos esse constiterit, ut iis per ejusmodi Litteras subsidia, quibus indigent, comparentur. Iis, quorum eminentior conditio, reservat commendationis Litteras, quippe quibus fere addebantur aliqua eorum pietatis, & virtutis elogia, qui eas afferebant.

* Pacis Litteras, quæ quondam pauperibus iter facientibus tribuebantur, affabre describit Sozomenus, Historiæ Ecclesiasticæ *Lib. VI. cap. 16.* ubi Julianum Apostatam refert admirari consuevisse pacis Litteras, quas pauperibus ad subsidium, quocunque pergerent, comparandum Episcopi suppeditabant. Ad commendationis Litteras, quod spectat, de quibus hoc in canone sermo est, Balsamon, Zonaras, Aristhenius, Græcique cæteri, quos Gentianus Hervetus sequitur, eas personis tantum suspectis tributas dicunt, leguntque ita postrema canonis verba: *Quoniam litteras commendatitias iis solis personis, quæ sunt suspectæ, præberi oportet.* Personæ suspectæ, inquiunt interpretes hi, quia censura aliqua obstricti fuerant, opus habebant commendationis, seu commendatitiis litteris, quæ probarent eas ab ejusmodi censuris solutas fuisse: quia secus Episcopi, per quorum dioceses ab eis iter agi debebat, eosdem ad pacem, & communionem recipere noluisent. At hanc Græcorum Interpretum explicationem solide refellit Albaspinæus, ostenditque *pacificas* Litteras a commendatitiis in eo discrepasse, quod priores quidem vulgaribus pauperibus, posteriores vero eminentioris conditionis personis, seu clericis, seu laicis, tribuebantur.

12. Canon editus occasione dissidii, quod inter Tyri, & Beryti, interque Nicomediz, & Nicææ Episcopos coortum fuerat. Pronuntiat Episcopos, depositionis indicta pœna, non posse ad Potestates confugere, aut a Principe litteras
●bti-

obtineret, ut provinciam bifariam dividant, duosque Metropolitanos ibidem instituant; urbes porro, quæ *metropoles* nomine decoratæ jam fuerunt, eo, solum honoris ergo, gaudere vult, sine præjudicio jurium veræ métropolis.

13. Vetat externos, ignotosque clericos ullam in aliena urbe functionem obire, sine commendatitiis Episcopi sui literis, quæ de eorum ordinibus, deque eorundem moribus fidem faciant.

* *Lectorum* vox, quæ apud Isidorum, apud Dyonisium Exiguum, & in ipso Romanæ Ecclesiæ Codice occurrit, hunc canonem obscurum reddit; at græca lectio, quæ habet *ignotos, lectorum* loco, quæque est potior, difficultatem de medio tollit. Disciplinam, quæ hoc in canone continetur, instauravit Tridentina synodus, *sess.* 22.

14. Declarat, quandoquidem, in aliquibus provinciis, lectoribus, & cantoribus concessum est, ut matrimonium in eant, iisdem tamen non licere uxores ducere, quæ Catholicæ non sint, aut perficere, ut eorum filii apud Hæreticos baptizentur; nec magis eos operam dare vult, ut iidem filii conjugium cum Hæreticis, Judæis, aut Ethnicis contrahant, nisi resipiscentiam promiserint; eos vero, qui apud Hæreticos Baptisma susceperint, a parentibus ad Ecclesiæ communionem redactos vult.

* Ex hoc canone licet intelligi, Ecclesiæ disciplinam, ad ejus ministrorum continentiam quod attinet, non eandem ubique fuisse. In aliquibus Orientis provinciis, lectoribus, & cantoribus matrimonium inire licebat; & mos hic nullibi non hoc tempore, tam in Oriente, quam in Occidente, receptus est. Idem canon horrorem exhibet, quo Ecclesia, nullo non tempore, Catholicorum cum Hæreticis matrimonia rejecit, ob seductionis periculum, tam quoad Catholicam partem, quam quoad prolem.

15. Diaconissam, per manuum impositionem, ordinari vetat, quin quadragesimum ætatis annum attigerit, & magno-pere probata sit. Quod si, post manuum impositionem, ac postquam aliquod temporis spatium in servitio transegit, eam
nube-

nubere contingat, in divinæ gratiæ contemptum, anathematum cum viro suberit.

16. Virgines etiam Deo consecratas nubere vetat, idemque monachis præcipit; quibus, nisi paruerint, communio-
nis privationem, quoad Episcopo placuerit, minuitur.

* Constat ex hoc canone, Chalcedonensis concilij tempore, virginum, quæ se Deo consecrabant, perinde ac monachorum vota nondum tamquam matrimonij impedimenta dirimentia spectata fuisse: quandoquidem concilium non quidem separari virgines, seu monachos, qui post emissâ vota matrimonium iniissent, sed solum communione privari jubet, hoc est, excommunicari, quoad Episcopo visum esset. Gratianus, qui canonem hunc affert, *caus. 27. quæst. 1. can. 22.* ex Isidori Versione, quique eum jam attulerat, *ibid. can. 12.* ex Versione Dionysii Exigui, a Tiburiensi concilio editum vult, atque ita quidem, quemadmodum pluribus aliis in locis ostendit, quam parum accurate veros canonum, quos profert, fontes indicet.

17. Episcopis rurales paroecias adjudicat, quarum pacifica possessione, ex annis triginta, gaudent; subdit tamen, si intra annos triginta suborta fuerit aliqua difficultas, hanc ad provinciæ concilium deferri posse; ita porro, ut, si Metropolitanus contendendum partium una fuerit, adeatur partitionis Exarcha, seu Constantinopolitanus Episcopus, ac si, quam novam urbem Imperatoris potestas statuerit, ecclesiasticarum paroeciarum ordo politici regiminis formam sequatur.

* Perspicitur ex hoc canone, cum Princeps novam urbem aliquam erigebat, urbis jam erectæ statum mutatum fuisse; ea nimirum urbs statim acquirebat privilegia, tam civilia, quam Ecclesiastica: quorum erat, ut cathedrali Ecclesiam, & Episcopalem clerum haberet.

18. Depositione, & excommunicatione ecclesiasticos, & monachos punit, qui conjurationes, & machinationes in suos Episcopos, suosve confratres conflant, cum crimen hoc civilibus quoque legibus vetitum sit.

19. Mandat, ut, quo occurratur incommodis, quæ Ecclesiæ negotiis conciliorum raritas affert, habeantur quotannis concilia duo, prout Nicæna decreta postulant, eo in loco, quem Metropolitanus elegerit, qui vero ex Episcopis citra legitimum impedimentum convenire neglexerint, a confratribus arguantur.

20. Si Episcopus alienæ diœcesis clericum suscepit, eum, & clericum a communione separatos vult, quoad clericus ad Episcopum suum redierit, nisi forte clericus hic, ob suæ regionis excidium, Ecclesiam mutare coactus fuerit.

* A communione separatio, de qua hoc in canone sermo est, non de anathemate, seu de excommunicatione, sed solum de communionis cum cæteris Episcopis privatione, aut de suspensione ab ordinum functionibus accipi debet; eamque hac postrema notione Romanæ Ecclesiæ Codex, & posteriora concilia, nominatim Tridentinum intellexerunt, cum suspensionis pœnam in Episcopum, qui alienum subditum, sine proprii Episcopi venia, ordinaverit, in eumque, qui ita ordinatus fuerit, pronuntiarunt.

21. Clericos, aut laicos, promiscue, ad accusandos Episcopos, aut clericos recipi vetat, quin prius super accusantium fama examen initum fuerit.

22. Depositionis indicta pœna, prout veteres canones jam statuerant, clericos vetat Episcopi sui bona, post ejus mortem, diripere.

23. Constantinopolitanæ Ecclesiæ defensori mandat, ut ejiciat ex urbe exteros clericos, monachosque, qui eo veniebant, quin ab Episcopo missi essent, ibique Ecclesiæ, & peculiarium familiarum tranquillitatem sæpe turbabant.

24. Monasteria, semel Episcopi auctoritate consecrata, & bona ad eadem spectantia statum mutare posse non vult; ut proinde non amplius liceat in sæculares habitationes ea verti, aut bona, quæ ad ea pertinent, usurpari.

25. Episcoporum ordinationes intra tres menses peragi, nisi absoluta necessitas Metropolitanum adigat, ut differat, & vacantis Ecclesiæ redditus ab œconomo servari jubet.

26. Suum quippe cathedrali Ecclesiæ œconomum esse vult ex ejus Cleri corpore sumptum, qui ejusdem Ecclesiæ bona, ex Episcopi mandato, administret, ut, quæ sit hujus administrationis ratio, perspiciatur, ac ne Ecclesiæ bona dissipentur, aut sacerdotii fama deteratur.

* Canonem hunc, eo spectantem, ut impediatur, ne Episcopi in ecclesiasticorum bonorum administratione infidelitatis accusentur, renovavit Hispalensis prima synodus, *can. 5.*

27. In eum, qui foeminam rapit, etiam matrimonii specie, in ejusque complices, & fautores anathema; quod si clericus fuerit, depositionem pronuntiat.

28. Gradum secundum Constantinopolitanæ Ecclesiæ concedit in hæc verba; „ Jure Patres, ac merito sua veteris Romæ Sedi privilegia contulerunt, quia erat regnans urbs; eademque de causa, Constantinopolitani concilii Episcopi centum quinquaginta judicarunt, novam Romam, cui superpetit Imperii, & Senatus honos, & iisdem privilegiis in ecclesiastico ordine gaudere debere, & ab antiqua Roma secundam esse; ut proinde Metropolitanæ partitionum trium, Ponti, Asiæ, & Thraciæ, ab iisque pendentes Episcopi, qui apud barbaros sunt, a Constantinopolitano Episcopo ordinentur, postquam in suis Ecclesiis canonice electi fuerint. At hi Metropolitanæ, adstantibus eorum suffraganeis, secundum canones, suæ quisque provinciæ Episcopos ordinabunt. “

* Canon hic nec in Dionysii Exigui Collectione, nec penes Latinos Collectores cæteros invenitur. Editus est in concilii sessione decima quinta, magnoque dissidio argumentum suppeditavit inter concilii Patres, & Papæ legatos, qui de eo conquesti in sessione decima sexta, die prima Novembris habita, quæ postrema fuit. Eum approbare nunquam voluit S. Leo. Præter hos canones viginti octo, alios duos exhibent Balsamon, Zonaras, Aristhenius, aliique interpretes Græci; at recentiore manu exarati videntur.

Primus, Episcopos ad presbyterorum gradum nunquam redigi debere declarat.

2. Prorogationem Egypti Episcopis, ut S. Leonis ad Fla-

vianum Epistolæ subscribant, ad usque Alexandrini, in Dioscori locum, Episcopi electionem concedit.

Inter varia Chalcedonensis concilli exemplaria discriminis multum occurrit. Vulgares Collectiones numerant sessiones sexdecim; at sex tantum cum canonibus aderant in Ecclesiis pluribus. Quæ tamquam postrema notatur sessio, in iis Collectionibus decima sexta est. Hæc Liberato duodecima est, aliis decima tertia. Doctus P. Mansi, hodie Lucensis Episcopus, se nactum, ait, in quodam nongentorum annorum manuscripto codice, ad eandem urbem Lucam spectante, vetustissimam Chalcedonensium canonum versionem, quæ nondum lucem aspexit, quæque adeo fidelis est, ut nulli, quoad caput hoc, veteri Versioni cedat. Ea viginti septem tantum canones continet, & Chalcedonense concilium ad ann. 450. refert, quamvis non nisi an. 451. habitum fuerit, idque ex veteri usu, qui in supputandis annis, religiosam diligentiam, in gratiam rotundi numeri negligebat. Hæc exemplarium varietas ex eo derivatur, quod, in generalibus conciliis, magnarum Sedium Episcopi suos quisque notarios habebant, per quos redigenda, seu exscribenda, prout iis opus erat, Acta curabant. Ea erat omnium sollicitudo, ut Fidei Definitiones, & Canones secum deferrent, suisque in provinciis vulgarent; at quoad Acta super peculiaribus negotiis versantia, quorum non intererat, cura non eadem erat. Ea omnino alii negligebant; alii eorum partem tantummodo colligebant; & hi quidem aliter ea collocabant, pro adscripti temporis ordine, aut pro rerum ipsarum merito. *Reg. Tom. VIII. Lab. Tom. IV. Hard. Tom. II. Balutius, in Collect. Mansi, Supplem. Tom. I.*

Concilia S. Patricii, an. 451. seu 456.

Data nobis sunt, S. Patricii nomine, concilia duo, quorum primum reapse videtur habitum in Irlandia, quo tempore S. hic vir ejus insulæ Episcopus erat; coactum enim cernitur extra Romanum Imperium; Britones prope, quo tempore, quaque in regione nondum ethnica superstitio penitus everfa erat; quod S. Patricio congruit, qui Irlandiam
ethni-

ethnics infartam comperit, cum eo, Evangelium nuntiaturus, se contulit. Extat in Benedictinorum Cantabrigiensium Bibliotheca antiquissimum hujus concilii manuscriptum exemplar; ejusque canonum plerosque, S. Patricii nomine, laudat Arbedocius, octavi sæculi scriptor. Ponitur concilium hoc ad an. circiter 451. aut 456. Ejus canones sunt numero triginta quatuor, quorum plerique agendi rationem in clericis moderantur.

3. Clericis vetat, ne cursitantes, animumque dissipantes inter populum, sui temporis jacturam faciant.

4. Eos patitur stipem cogere, qua ipsi sibi suppetias ferant; & 5. iisdem mandat, ut, quæ, præterquam opus habent, collegerint, super Episcopi altari ponant in alium pauperem eroganda.

6. Clericos, qui non modeste induti incesserint, nec breves capillos, Romanorum more, gestaverint, ab Ecclesia separari jubet. Eadem poena statuitur in Ostiariorum, aliorumque inferiorum clericorum conjuges, quæ haud velatæ prodierint.

7. Omnes ad unum clericos, captivis tantum exceptis, matutino, & vespertino officio interesse vult.

8. Præcipit, ut clericus, qui se summæ, quæcunque fuerit, pro ethnico sponforem dedit, si hic ethnicus habens, quo solvat, sua bona celet, ne faciat suo ipse debito satis, summam det, de qua sponpondit; quod si, ut se solutioni subducatur, singulare cum hoc ethnico certamen ineat, ab Ecclesia arceatur.

9. Suspectam omnem monachos inter, & virgines frequentationem prohibet, nolens eos simul in eodem hospitio versari, aut in eodem curru per agros excurrere.

10. Clericos in divino officio obeundo negligentes, itemque comam alentes impetit, amovetque ab Ecclesia, ni resipuerint.

11. Eum punit excommunicatione, qui excommunicatum clericum recipit.

12. Christiani excommunicati eleemosynam accipi vetat. Idem statuitur in canone 13. quoad ethnics, qui aliquid Ecclesie offerre vellent.

14. Statuit anni pœnitentiam ob homicidii, & fornicationis crimina, itemque quoad eos, qui aruspices consulunt.

15. Furem subdit pœnitentiæ mensium sex, quorum die viginti, non nisi panem comedens, jejunare debebat.

16. Christianum, qui se veneficum putat, aut ejusmodi videri studet, anathemate plecti vult, &, quoad pœnitentiam egerit, in Ecclesiam recipi vetat.

17. Communione virgines privat, quæ nupserunt, postquam Deo virginitatis votum edidissent; at iisdem pœnitentiam concedit, ea conditione, ut se ab adultero separent, nec amplius in posterum in eadem domo, vel in eadem villa cum eo commorentur.

18. Excommunicato, usque eo dum ad pœnitentiam receptus fuerit, etiam Paschatis nocte, Ecclesiæ ingressum negat.

19. & 22. Excommunicatam declarat foeminam, quæ virum deserit, ut alteri nubat, & patrem ipsum, si in hoc adulterium consenserit.

20. Communione Christianum hominem privat, qui renuit solvere, quod debet, quoad satisfecerit.

21. Christianum, cui cum alio Christiano lis est, ad civiles judices eam deferentem, quin suæ causæ examen Ecclesiæ relinquat, a communionem separat vult.

23. Presbyterum, qui Ecclesiam erexit, ibi Sacrificium offerre non posse pronuntiat, nisi postquam Episcopum, ut eam consecret, appellaverit.

24. Advenam, qui sibi alicubi domicilium statuit, baptizare, offerre, consecrare, atque adeo Ecclesiam erigere vetat, quamvis ethnicus Princeps annuat, quin prius ab Episcopo facultatem acceperit.

25. Notat Episcopum consuevisse, per aliquod tempus in Ecclesiis singulis commorari; mandat propterea, ut quod eo temporis spatio fideles dederint, ad Episcopum, ex veteri usu, pertineat ab eo impendendum, vel ut suis, vel ut pauperum rationibus consulat, prout congruere judicaverit.

26. Clericum, si id sibi sumpserit, tamquam sordidi lucri amatorem ab Ecclesia segregandum addit.

27. Clericum vetat, communione alioquin privandum, ullam, ubi sibi domicilium statuit, functionem edere, quin prius in id veniam ab Episcopo obtinuerit.

28. Clericos, qui ab Ecclesia segregati fuerint, domi suæ privatim, non autem cum aliis orare vult, nec vel offerre, vel consecrare posse, quoad per poenitentiam satisfecerint.

29. Omnibus Baptismum petentibus quadraginta dierum jejunium præscribit, illudque ante hoc tempus iis administrari non vult.

30. Episcopum finit, die dominica sacrificium offerre, si forte ea die extra diocesin versatus fuerit: at eum vetat, sine diocesani venia, ullam ordinationem peragere.

31. Tamquam homicidam, ac tamquam excommunicatum spectari clericum vult, qui utitur alterius opera, suum ut adversarium occidat.

32. Mandat, ut Ecclesiasticus, si captivos redimere voluerit, id sua ipsius pecunia faciat, nec eos tollat effugii causa; id enim clericis furum notam, & Ecclesiæ dedecus afferebat.

33. Eos, qui e Magna Britannia venerint, sine sui Episcopi Epistola, in regione domicilium ponere, suasque functiones obire vetat.

34. Statuit, ut Diaconus, si Abbatem suum deferat, ut ad aliam Paroeciam se conferat, ibi altari deservire non possit, sed suus eum Parochus, seu Abbas (videtur enim id unum, & idem esse) adigat, ut ad Ecclesiam suam redeat. Eadem ratione monachum haberi vult, qui sine Abbatis venia, e monasterio egressus fuerit. Hujus concilii canones ad presbyteros, ad diaconos, & ad universum clerum referuntur. Non præferunt nisi S. Patricii, aliorumque duorum Episcoporum nomina, quorum unus Auxilius dicitur, Jeserninus alter.

Concilio alteri, quod S. Patricio tribuitur, nec ejus, nec ullius Episcopi nomen adscriptum est. Extat etiam in eo canon, cujus Præscriptum cum agendi ratione pugnat, quam sanctus hic Præsul cum puellis servabat, quæ suam Deo virginitatem consecrare volebant. Eas Patricius, invitis etiam

parentibus, recipiebat; contra, canon, qui viceſimus ſeptimus eſt, ut virgo ſuſcipiatur, patris conſenſum poſtulat. Jacobus Warreus aſſert præterea canones novem e S. Patricii Opusculis ductos, quorum quintus adulteræ foeminae verum vetat aliam ducere, vivente prima; quod viceſimo ſexto, & viceſimo octavo, concilii ſecundi S. Patricio adſcriptis canonibus ex diametro adverſatur. Nihil ergo ſuper huius concilii ſeu loco, ſeu tempore ſtatui poteſt; at dubitari non poteſt, quin antiquiſſimum ſit: ſiquidem paſſim adhuc ethnici regionem occupabant, ut ex canone ſecundo liquet. Hi porro canones unus omnino, & triginta ſunt. Plerique videntur eſſe reſponſa ſuper variis difficultatibus, quæ Episcopis in concilium congregatis propoſitæ fuerant.

Primus, Omne cum peccatoribus commercium prohibet, cum iis ſcilicet, ut videtur, qui ob crimina excommunicati erant.

2. Haud pugnandum, ait, in neceſſitate, quin victus, reſtitutusque ab ethnicis accipiatur; quemadmodum lampadis elichnium non recipit oleum, niſi quatenus eo indiget, ut foveatur.

3. Abbatem, ait, debere diligenter expendere, cui ligandi, & ſolvendi poteſtatem tribuat. Poenitentiam minus longam, ſed cum ſinceræ reſipiſcentiæ notis conjunctam longiori, ſed quæ remiſſior fuerit, languidiorque, præponit.

4. Excommunicatum, non eum quidem exécrationibus impetendum, ſed a Communione, a Menſa, a Miſſa, & a pacis oſculo removendum, & poſt correctionem, ſi hæreticus eſt, evitandum pronuntiat.

5. Judæ, qui damnatus, poſtquam ad divini Reparatoris menſam receptus eſſet, bonique Latronis, qui poſt Crucis ſupplicium in Paradifum ſuſceptus fuit, exempla proponit, ut, ante judiciû diem, de nemine judicandum oſtendat.

7. Eos iterum baptizari vetat, qui ſymbolum acceperunt, a quocunque tandem illud acceperint, prorfus ut ſemen hand ejus, qui ſerit, impuritate polluitur. At declarat per huius Sacramenti Collationem eos non reſtitui, cum hoc ſymbolum non acceperunt; Apoſtatas autem per manu-

in impositionem recipiendos esse. Canon hic veteris Ecclesiae, quod ad hanc rem attinet, sanctiones instaurat.

8. Monet, Ecclesiam quidem institutam non esse, ut reos defendat, e re tamen esse, magistratibus persuaderi, ut satis debeant per poenitentiae gladium eos morti tradere, qui in Ecclesiae sinum confugiunt.

9. Ecclesiae ministros, qui in canonicum aliquod peccatum lapsi sunt, veniam sperare sinens, iis omnem sui ministerii functiones in posterum obeundi spem adimit; at non repugnat, quin ejus titulum servant. Caeterorum canonum textus adeo amanuensium oscitantia corruptus est, ut vix eorum sensus attingi possit.

11. Tamquam e poenitentiae ratione spectat, ut a peccati amore desistatur.

12. Eos, qui dum viverent, se dignos non reddidere, qui sacrificii participes essent, subsidium, post mortem, invenire non posse declarat.

14. Novatianos, ait, per totum annum abstinuisse, Christianos vero statis solum temporibus jejunasse.

15. Edocendum, e Servatoris exemplo, populum, ait, ad quem missus fueris; at deferendum, si inutilis eidem evadas; licere enim, in hac facti specie, tacere, & e conspectu abire. E contra, si quid fructus percipi possit, prodeundum est, & populus erudiendus, quodcunque tandem periculum subfit.

16. Episcoporum ordinationes, quæ non prout super hac re præscribit Apostolus, editæ sunt, nullas declarat.

17. Mandat, ut monachi vivant in solitudine, sine temporalibus divitiis, sub Episcopi, seu Abbatis potestate, evitentque in rebus omnibus id, quod ultra necessitatem est, utpote qui appellati sint, ut frigus, nuditatem, famem, sitim, vigiliis, jejunia perferant. Videtur ætatis anno vicefimo professionem addicere, ut perfectæ vitæ ratio, cum ætas perfecta est, ineatur. In textu legitur: *A viginti annis debet unusquisque constringi*; at Wilkins legendum putat: *A virginis annis*.

18. In clericis, in monachis, in virginibus, in viduis, laicis fidelibus meriti graduum discrimen statuit.

19. Dies octo ad catechumenatum præscribit, quibus lapsis, Baptisma in Paschatis, Pentecostis, & Epiphaniæ solemnitatibus suscipiendum.

22. Eum, ait, qui Paschatis nocte non communicat, tamquam fidelem spectari non posse.

23. Jusjurandum per aliud, quam Dei nomen prohiberi videtur.

25. Vetat, ne quis fratris uxorem ducat; ratio, quam affert, ea est, quia foemina hæc utpote una caro cum viro est soror fratris ejusdem viri.

26. & 28. Videntur secundum matrimonium personis adulterii causa separatis permittere, & spectare primum matrimonium per hoc crimen solutum, quemadmodum per mortem solvitur. *Lab. Tom. III. Wilkins, Concil. Anglic. Tom. I.*

Concilium Andegavense, ann. 453.

Habitu fuit, Octobris die 4. concilium hoc ab Episcopis septem, qui ad Thalassii, seu Thalassii ordinationem, in hanc urbem convenerant. Eustochii Turonensis erat huic coetui præesse; at is id honoris Leoni Bituricensi detulit, quem, ut eo se conferret, hortatus fuerat. Thalassius nominatur omnium postremus, utpote junior, ut videtur. Edidit concilium disciplinæ canones duodecim.

Primus, Clericos prohibet judicio, quod Episcopi pronuntiaverint, oblucri; ad sæculares judices, sine suorum Episcoporum approbatione, confugere; sine eorum venia, ab uno ad alium locum transire, aut sine eorundem Episcoporum commendatitiis Litteris iter facere.

2. Diaconos monet, ut presbyteris cum omni prorsus humilitate observantiam exhibeant.

3. Violentias, & membrorum mutilationes prohibet.

4. Sub interdicti poena, ecclesiasticos vetat, exteras foeminas frequentare, eas scilicet omnes, ut explicat canon ipse, quæ infra amitas sunt. Excommunicati declarantur

ibidem

dem clerici, qui ad tradendas, aut capiendas urbes opem contulerint; ut proinde nec sacramenta participare, ac in communibus quidem mensis ad cibum cum aliis fidelibus fumendum admitti possint.

5. Eidem poenæ subdit tum poenitentes, qui poenitentiam deserunt, tum virgines Deo consecratas, quæ in crimen voluntarie lapsæ sunt.

6. 7. & 8. Eos excommunicat, qui foeminas sibi conjuges sumunt, quarum viri adhuc in vivis sunt; item clericos, qui Clerum deserunt, ut sæculari militiæ nomen dent, & in laicorum albo se ponant; denique vagantes monachos, qui sine commendatitiis Litteris, aut absque necessitate itinera instituunt.

9. Episcopos vetat alienæ diœcesis clericos, sine diœcesani Episcopi consensu, ordinare.

10. Omnes clericos Communione privat, qui sui ordinis functiones exequi renunt, nisi se ab eo, cui jus non erat, ordinatos probent.

* Summopere obscurus est canon hic. Ejus postremam partem P. Sirmondus ita accipiendam putat, ut ne quis Communionem spoliari debeat, quin criminis, excommunicatione digni, probe convictus fuerit.

11. Mandat, ut ex conjugatis, qui ad presbyteratum, vel ad diaconatum suscipiuntur, ii tantum sumantur, qui unam tantum uxorem habuerunt, eamque virginem experti sunt.

12. Omnibus, qui errata sua fassi fuerint, & in viam redierint, poenitentiam, & veniam concedit; hanc tamen veniam Episcopi prudentiæ remittens, qui eam, peracta poenitentia, iisdem concedet. Addit concilium, eam sibi mentem esse, ut, qui hæc statuta neglexerint, puniantur, liceatque confratribus in eos insurgere. *Reg. Tom. VIII. Lab. Tom. IV. Hard. Tom. II.*

Concilium Arelatense, ann. 455. seu 461.

Concilium hoc, Decembris die 30. in Arelatensis Ecclesiæ choro, ann. 455. vel ut serius, 461, habitum est, Ravenna, seu Ravennio, ejus urbis Episcopo, qui illud coe-

gerat, præfide, tametsi S. Rusticus Narbonensis, qui e concilio patribus unus fuit, metropolitanus eo senior. esset. A fuere omnino Episcopi tredecim, quorum plerique Lirinensi monachi fuerant. Episcoporum reliqui, quorum sedes incognitæ sunt, sunt Nectarius Diniensis, Florus Augustæ Tricassinorum, Constantius Uticensis, Asclepius Aptensis; Maximus, qui fortasse Regiensis, aut Avenionensis Maximus; Chrysantus, qui Chrysaphius Sistaricensis esse creditur. Huius concilii convocationi causam præbuit dissidium, quo Theodorus, Forojuliensem Episcopum inter, & Faustum Abbatem Lirinensem, super jurisdictione, coortum fuerat. Cum Theodorus super Abbatia Lirinensi, quæ ex ejus diocesi erat, quæque nunc ex Grassiensi est, longius, quam ejus decessor Leontius, sua jura protendere voluisset, Abbas Faustus acriter obstitit, suisque functionibus a Theodoro interdictus fuit; quod grave scandalum attulit. Mandatum Episcopi, ut Theodorus rogaretur officia, quæ ei Abbas Faustus exhiberet, accipere, eumque ad sui monasterii regimen quamprimum remittere; ea tamen lege, ut hic Episcopus non alia super monasterio sibi jura arrogaret, quam quæ Leontius ejus decessor sibi tribuerat: clerici, nempe, & altaris ministri ab ipso tantum, vel ab eo, cui ipse id munus demandasset, ordinarentur; ejus esset sanctum chrisma monasterio tribuere, ibique neophytos confirmare; nec in monasterio exteri clerici, sine Episcopi mandato, ad communionem, sanctumque ministerium susciperentur, ac solum monachi, quicunque ordinibus initiati non erant, Abbati subessent, cui eorum cura commissa erat. Sanctio hæc, deinceps, exempli veluti loco fuit, quoad privilegia, quæ Monachis Episcopi concesserunt. Ita quidem Arelatense concilium controversiam finit, quæ Lirinensis monasterii pacem turbabat. Nobis adhuc Epistola præsto est, qua Ravennius ad eum eorum collegas accivit. Eam sequitur, in Conciliorum Collectione, synodica Epistola, in qua discutiendum negotium paucis refertur. *Reg. Tom. VIII. Lab. Tom. IV. Hard. Tom. II.*

Concilium Constantinopolitanum, ann. 459.

Gennadius, Constantinopolitanus Patriarcha, unius, & octoginta e provinciis pluribus Episcoporum concilium, Constantinopoli, ad ann. 459. habuit. Ad hujus concilii acta, quod attinet, una nobis superest Gennadii contra simoniam encyclica Epistola, cui omnes Episcopi subscribentes, Chalcedonensis concilii contra simoniam canonem renovant, adduntque depositionis anathema in clericos, aut laicos, quicunque Ecclesiasticum ministerium emere, aut vendere voluerint. Epistolam hanc Balsamon in ecclesiasticarum legum corpore collocavit. *Ibid.* & Balutius, in *Collect.*

Concilium Turonense, ann. 461.

Huic concilio, quod 18. Novembris die ann. 461. Turoni habitum est, S. Martini solemne Festum occasionem præbuit. Adfuere Episcopi numero novem, videlicet, S. Perpetuus Turonensis, S. Victorius Cœnomanensis, Leo Bituricensis, Eusebius Nannetensis, Amandinus Catalaunensis, Germanus Rothomagensis, Athenius Redonensis, Mansuetus Britonum Episcopus, & Venerandus, de quo id unum constat, cum cœcus esset, eum, Jucundini presbyteri sui manu, concilii decretis subscripsisse. Tredecim sunt decreta hæc.

Primum est ad presbyteros, Ecclesiæque ministros cohortatio, ut in sanctitate, corporisque, & animi puritate vivant, prout eorum dignitas, & sacræ functiones postulant. „ Si continentia, decreti verba sunt, laicis præscripta est, ut orationi vacare possint, & assequi, ut a Deo exaudiantur, quanto magis eadem presbyteris, & diaconis necessaria est, qui nullo non tempore, parati esse debent, Sacrificium offerre, aut baptizare, si opus fuerit?

2. Veterum canonum severitatem moderatur, qui presbyteros, & Levitas, quibus adhuc cum uxoribus commercium erat, a communione abscindebant. Satis habet, suis eos functionibus interdicare, & a superioribus ordinibus arcere. Eos, & generatim ecclesiasticos omnes hortatur, ut ebrietatem evitent, quam *omnium vitiorum focum* appellat; mandatque, ut ebriosus clericus, pro arbitrato, puniatur.

• *Levit.*

**Leuitarum* vocabulum, quo canon hic utitur, omnes altaris miniſtros, nempe, non diaconos ſolum, ſed etiam ſubdiaconos ſignificare poteſt. Inter altaris miniſtros, qui continentiae legi ſubſunt, S. Leo ſubdiaconos complectebatur.

Decretum 3. exterarum ſæminarum, tamquam incontinentiae fontium, frequentationem clericis prohibet, eoſque niſi ab Epifcopo moniti ſe corrigant, communione privat.

4. Inter oſtiarios rejicit inferiores clericos, quibus matrimonium permiſſum eſt, ſi viduas duxerint.

5. Clericos excommunicationi ſubdit, qui militiam amplectendi, aut laicorum more vivendi animo, miniſterium ſuum deſerunt.

6. Eandem poenam in eos ſtatuit, qui religioſam profeſſionem derelinquunt, aut virgines Deo conſecratas ſibi conjuges ſumunt, quoad poenitentiam egerint, & a præcepto receſſerint, in quod eos dæmon jecit.

7. Omne cum homicidis commercium vetat, quoad crimen per poenitentiam deleverint.

8. Cibum ſumi cum iis prohibet, qui ſuſceptae poenitentiae exercitationes deſerunt, ut ſe ruruſ dedant ſæculi voluptatibus, iisſue potiffimum, quæ poenitentibus vetabantur.

9. Conſratrum ſuorum communione Epifcopos privat, qui alienae dioceſeos clericos, ſeu eccleſiaſticos ſibi tribuerint.

10. & 11. Verſantur in eadem re. Segregant ab Eccleſiae communione clericos, qui Epifcopum ſuum deſerebant, ut ſe alteri dederent; voluntque, ſi is alienus Epifcopus eos ad ſuperiorem gradum evexerit, eorum ordinationem nullam eſſe, niſi legitimus eorum Epifcopus ſuum eidem aſſenſum præbeat.

12. Clericos prohibet, ſine commendatitiis Epifcopi ſui Litteris, iter, extra propriam dioceſin, aggredi.

13. Clericos ſinit negotiationis aliquid agere, dummodo ſine uſura, quippe quam divina Præcepta prohibent.

Thalaſius, Andegavenſis Epifcopus, ad quem miſſa decreta hæc, iis ſubſcripſit in hæc verba: „THALASIUS, peccator

„legi, subscripsi, & approbavi Dominorum Episcoporum
„functiones has, quas ipsi ad me miserunt.

Omnium primus Thalafius, inter Galliarum Episcopos, in conciliorum subscriptionibus, suo nomini *peccatoris* titulum addidit. Usus hic deinceps admodum frequens evasit. *Ibid.*

Concilium Venetense, in minori Britannia, ann. 465.

Occasione ordinationis Episcopi Venetensis, coegit S. Perpetuus concilium hoc, cui, præter ipsum Perpetuum, adfuere Episcopi quinque, scilicet, Paternus, qui concilii actis secundus subscripsit, Athenius Redonensis, Nunechius Nannetensis, Albinus, & Liberalis, de quorum sedibus ignoratur. Ediderunt hi Præsules canones sexdecim, quorum aliqui magnopere Turonensibus similes sunt.

Primus, Homicidas, falsosque testes ab ecclesiastica communione separat, quoad sua crimina per poenitentiam deleverint.

2. Eandem poenam in eos pronuntiat, qui conjuges tamquam adulteras repudiantes, quin eas ejusmodi esse probarent, alias ducebant.

3. Non Sacramentorum solum communione, sed etiam communi fidelium mensa eos privat, qui postquam poenitentiae se subdiderunt, ejus exercitationes intermittunt, ut se rursus suis veteribus consuetudinibus, omninoque sæculari vitæ dedant.

4. Eas a communione separat, & inter adulteras rejicit, quæ, postquam virginitatis professionem ediderunt, & proinde benedictionem per manuum impositionem susceperunt, adulterii reæ comperiuntur. Statuit eandem in eos poenam, quibuscum id criminis eæ patnaverint.

5. Eidem poenæ clericos addicit, qui, sine commendatiis Episcopi sui Litteris, provincias percurrunt.

6. Hanc ipsam poenam ad monachos protrahit, qui, absque ejusmodi Litteris, iter egerint, mandatque, ut corporali punitioni subdantur, nisi ad eos corrigendos verba sufficiant.

7. Iis privatas cellulas, præterquam intra monasterii ambitum, & Abbate annuente, interdicit; atque hanc ipsam
Abba-

Abbatis veniam concilium ad eos restringit, quos longa experientia majori solitudini idoneos ostendit, aut qui, ob infirmitates, consuetam regulam servare non possunt.

8. Abbatem vetat habere monasteria plura, seu domicilia, præterquam in urbibus recessus quosdam, ubi se a hostium incursionibus in tuto ponat.

9. Clericos prohibet, excommunicationis indicta poena, ad sæcularia tribunalia, absque Episcopi venia, confugere: at si Episcopus iis fuerit suspectæ fidei, iisdemve fuerit cum ipso res, oportere subdit, ut ad Episcopos alios confugiant.

10. Ad fraternam charitatem fovendam Episcopo licere non vult, clericum ab alio Episcopo ordinatum, sine huius venia, ad superiorem gradum provehere.

11. Pronuntiat clericos, quibus matrimonium interdictum est, videlicet, presbyteros, diaconos, & subdiaconos nuptiarum conviviiis, aut coetibus, in quibus inhonestis cantionibus, aut choreis locus datur, interesse non posse, ne oculos, auresque sacris mysteriis addictas inquinent.

12. Eos vetat apud Judæos vesci, vel ad mensam hos invitare: quia non omnibus iis cibis utuntur, quos nos licitos credimus.

13. Ebrietatem impetit. Clericus, qui ebrius fuerit, a communione segregandus, vel corporali poenæ subdendus est. Notatur in hoc canone, ebrium hominem, si quid agat mali, quin sciat, non proinde reum non esse: quia ejus inscitiam creat mentis voluntaria alienatio.

14. Clericum, qui in urbe versans, nec ægrotans, Laudum officio, nempe, matutinis precibus adesse neglexerit, communione ad dies septem privandum ait.

15. Sacrarum cæremoniæ ordinem, usumque psalmodiæ vult in tota Ecclesiastica Turonensi provincia, nempe Lugdunensi tertia eundem esse.

16. Clericis, sub excommunicationis poena, divinationem prohibet, cui nomen, *Sanctorum sortes*. Ita nuncupabatur superstitiosus futura divinandi mos ex textibus, qui forte fortuna, aperto aliquo sacrae Scripturae Libro, primum occurrerent. Erant clerici vanæ huic superstitioni vehemen-

men-

menter addicti, quam iis concilium, utpote pietati, & fidei peculiariter oppositam interdicat, P. Sirmondus, & post eum Ceillerius opinati sunt, Paternum, qui concilii Actis secundus subscripsit, Sanctum Paternum Venetensem esse, ejusque ordinationis occasione concilium hoc habitum fuisse. At Sancti Paterni Venetensis vita, a Bollandistis exhibita, nos docet, Sanctum Paternum sæculo post Venetense concilium vixisse. *Reg. Tom. IX. Lab. Tom. IV. Hard. Tom. II.*

Concilium Romanum, ann. 465.

Summus Pontifex S. Hilarius, occasione anniversarii ordinationis suæ, concilium hoc, die 19. Novembris, in Basilica Sanctæ Mariæ, celebravit. Aduere Episcopi quadraginta octo, quorum duo erant e Galliis, Ingenius Embrodunensis, & Saturnus Avenionensis. S. Maximus Taurinensis nominatur post Papam primus. Edita sunt in hoc concilio decreta aliqua, quæ Sanctus Hilarius pronuntiavit, quæque cæterorum Episcoporum acclamationibus approbata fuere.

In primo ait Papa, suo se principalis Episcopi titulo adigi, ut de Ecclesiæ disciplina sollicitudinis plus, quam quisvis alius, suscipiat, eoque magis, ni ita se gesserit, reum fore, quo magis dignitate evectus erat.

Monet in altero, eos omnes extolli ad sacros Ordines non debere, quibus aliæ, quam virgines conjuges fuerint, aut qui bis matrimonium inierint.

Addit in tertio, eos quoque ab his Ordinibus arcendos esse, qui litteras non callerent, aut quibus membrum aliquod amputatum esset, aut qui publicam poenitentiam egissent.

In quarto Episcopum, ait, id ipsum per se damnare debere, quod ipse, vel ejus decessores contra Ecclesiæ regulas egerint; secus fore, ut propterea puniatur.

In decreto quinto, eoque postremo, vetat, ne morientes Episcopi sibi successores designent. *Reg. Tom. IX. Lab. Tom. IV. Hard. Tom. II.*

Concilium Cabillonense, ann. 470.

Cum Pauli Cabillonensis Episcopi mors, quæ in an. 470 incidit, pluribus in ea Ecclesia incommodis, ob trium competentium machinationes, occasionem præbuiſſet, S. Patiens, Lugdunensis Archiepiſcopus, ad quem pertinebat, Metropolitani titulo, de ſucceſſore providere, in eam ſe urbem cum S. Euphronio, Auguſtodunenſi Episcopo, & provinciæ Episcopis cæteris contulit. Hi Præſules Episcopum elegerunt ſanctum preſbyterum, Joannem nomine, cujus animi nihil minus obverſabatur, cujuſque in agendo ſapientia cumulatiſſime electioni reſpondit. Ei, ſua in Eccleſia, die 30 Aprilis, publicus deferitur honos. *Lab. unus, Tom. IV.*

Concilium Bituricense, ann. 472.

Habuerunt concilium hoc Agreſius Senonenſis, proxima provinciæ metropolitanus, S. Sidonius Clarmontiſis, & aliquot alii Præſules, eligendi Bituricenſis Episcopi gratia. Cum populus ſuum electionis juſ in unum S. Sidonium contuliſſet, S. Præſul Simplicium nominavit, qui & ipſe tamquam ſanctus a Bituricenſi Eccleſia colitur, Kal. Martii. *Lab. unus. Tom. IV.*

Concilium Arelatenſe, ann. 475.

Hujus concilii occaſio fuit quidam preſbyter, nomine Lucidus, qui errores plures ſuper Prædeſtinatione, ſuperque Gratia diſſeminabat. Leontius Arelatenſis coegit ibidem in hanc rem concilium, quod fere ad ann. 475. refertur. Adſuere cœtui Episcopi triginta, quos inter, S. Euphronius Auguſtodunenſis, Sanctus Patiens Lugdunenſis, Fauſtus Regienſis, Sanctus Mamertus Viennenſis. Perfecit Fauſtus Regienſis, ut acta concilii, contra Lucidum, ſuſpenderentur, & nihil omiſit, ut eum ad veritatem reduceret, ſeu per colloquia ſuavitatis plena, ſeu per ſcriptum, quod ad eum miſit, & in quo, paucis, quid in Prædeſtinationis, & Gratiæ negotiis credendum, quid rejiciendum, notabat. Fauſto eſſit ex voto res, & Lucidus palinodiam cecinit libello ad concilii Patres miſſo; de quo quidem concilio id unum in com-

imperto est, in eo de Prædestinatione fuisse actum, erroref-
 se, quos Lucidus super hac re proposuerat, damnatos fu-
 e. Propositiones, quas Lucidus damnat, haud prorsus eæ-
 m sunt, ac quarum damnationem Faustus ab eo postulave-
 t; at perspicitur, doctrinam, cui se adhæsurum promittit,
 demum spectare, ut credat, Christum Dominum pro om-
 nibus hominibus mortuum esse; a Deo neminem ad damna-
 tionem prædestinari; liberum arbitrium in Adamo non pe-
 sisse, hominisque cooperationem per Dei gratiam non ex-
 lodi. Leontius Arelatensis Fausto colligenda mandaverat,
 quæ super Prædestinationis, & Gratiae negotiis in concilio
 lista fuerant; at opus suum Faustus in publicum nondum
 miserat, cum iis quædam addere iussus fuit, per novum
 concilium, quod Lugduni habitum ob errores quosdam, qui
 adhuc, ut videtur, super iisdem negotiis serpebant. Id unum
 de hoc Lugdunenfi concilio constat, quod sub S. Patiente,
 qui ad annum usque 480. circiter, Lugduni Episcopus fuit,
 celebratum esse vero simile sit. Porro Arelatensis concilii,
 contra Prædestinarianismum, Acta perierunt, facta quidem
 hypothese ea unquam extitisse; docti enim viri super Præ-
 destinarianismo, seu Prædestinarianorum hæresi, perinde ac
 super hoc Arelatenfi concilio, superque presbyteri Lucidi
 persona admodum secti sunt. Contendunt nimirum alii cum
 P. Sirmondo, Jesuita, extitisse Prædestinarianorum sectam;
 presbyterum Lucidum ejus auctorem fuisse; hujus errores
 in Arelatenfi concilio damnatos esse, eumque in hoc ipso
 concilio palinodiam cecinisse. Afferunt alii cum Præsidente
 Manguino, Prædestinarianorum hæresin imaginariam hæresin
 esse; nihil eam aliud esse, quam nomen, quod S. Augustini
 Discipulis Semi-Pelagiani tribuebant; a Fausto Regiensi Are-
 latense concilium, æque ac Lucidi palinodiam supposita fu-
 isse. Consuli possunt in hanc rem P. Sirmondus in Opere,
 quod edidit, *Prædestinati* titulo; P. Duchesne, in sua *Præde-
 stinarianismi* Historia; Præsident Manguinus in Refutatione,
 quam edidit, *Prædestinati* P. Sirmondi, & Cardinalis Norisius,
 in sua Pelagianorum Historia, lib. 2. cap. 15.

Concilium Romanum, ann. 487.

Felix Papa III. die 14. Martii, sub Boetii consulatu, con-
 git concilium hoc in Constantini Basilica. Ei Episcopi Ita-
 liae quadraginta, Africae quatuor interfuerunt, & praeterea
 presbyteri septuaginta sex, qui in concilii Actis omnes, &
 singuli nominantur. In eo summus Pontifex initio statim
 significavit, quem sibi moerorem afferret excidium Ecclesia-
 rum Africae, ubi non e vulgo solum homines, & inferio-
 res clerici, sed diaconi, presbyteri, & Episcopi ipsi se re-
 baptizari passi fuerant. Cum synodus id statuisset, quo-
 tanti momenti res postulabat, Epistolam summus Pontifex
 quae concilii exitum continet, ad omnes peculiarium pro-
 vinciarum Episcopos dedit. Ea, quae nobis suppetit, data est
 die 15. Martii, anno postquam concilium habitum fuerat.
 Episcopos monet Papa, iis, qui in persecutione lapsi sunt, af-
 ferenda esse remedia eorum ulceribus accommodata, ne, si im-
 mature cicatricem obducere libuerit, non id hominibus lethali
 contagione laborantibus inutile solum sit, sed medici quo-
 que, rei aequae, atque aegrotantes evadant, qui adeo pernicio-
 sum malum nimis superficie tenus attigerint. Tum de-
 scendens ad singula, mandat, ut Episcopi, presbyteri, & dia-
 coni, qui in baptisma sibi iterandum consenserint, aut vi tor-
 mentorum adacti fuerint, poenitentiae ad mortem usque sub-
 dantur, quin fidelium non solum, sed etiam catechumenor-
 um precibus ipsis intersint. Iis tamen omnibus, quorum
 prius animum idoneus vir exploraverit, communionem lai-
 cam in morte concedit. Ecclesiasticos vero, monachos, re-
 ligiosas, & saeculares, qui lapsi, quin coacti essent, verum
 se erigendi desiderium testati fuerint, per annos tres inter
 Catechumenos, per annos septem inter Prostratos, seu Poe-
 nitentes, & per annos duos cum fidelibus laicis Orationi
 Adstantes, quin ullam tamen oblationem exhibeant, ex re-
 gula in Nicæno concilio statuta, consistere vult. Futurum
 addit, ut iidem, siquidem ob tormentorum vim lapsi sunt,
 post annorum trium poenitentiam, per manuum impositio-
 nem, ad Sacramenti participationem suscipiantur. Quoad
 pueros clericos, seu laicos, mandat, ut per aliquod tempo-
 ris

is spatium sub manuum impositione detineantur, iisque deinde communio reddatur, ne in nova errata, ipso poenitentiae tempore, incidant; at nec iidem, nec eorum quispiam, ui, extra Catholicam Ecclesiam, baptizati, aut rebaptizati, verint, unquam ad ecclesiasticum ministerium admittantur, uique dolo permoti fuerint, deponantur. Ecclesiae denique catechumeni, qui ab Arianis Baptisma susceperint, trium inter Auditores permaneant, tum in Catechumenorum numero sint, inter quos iis orare licebit, quoad cum is Catholicæ Communionis gratiam, per manuum impositionem, percipiant. Mandat, ut, si quis eorum, qui poenitentiae addicti fuerunt, in extremo vitæ discrimine versetur, viaticum, vel ab Episcopo ipso, qui ei poenitentiam imposuerit, vel a quovis alio, atque adeo a quolibet presbytero accipiat, cum tamen eum ad poenitentiam admissum fuisse certo constiterit. Episcopis, & presbyteris vetat Papa, ne suas in urbes alterius Episcopi poenitentem recipiant, sine ejus e scripto significatione, seu poenitens ipse se ligatum fateatur, seu se solutum esse contendat. Oportere subdit, ut, si quid improvise contigerit, rei solutio a sancta sede petatur. Ad extremum, Papa, ex Nicæni concilii mente, vult eos, quibus, in mortis articulo, ante poenitentiae finem, communio concessa est, si convalescant, precis solum participes fore, quoad tempus ad poenitentiam præscriptum absolverint. *Reg. Tom. IX. Lab. Tom. IV. Hard. Tom. II.*

Concilium Constantinopolitanum, ann. 492.

Euphemius, Constantinopolitanus Patriarcha, Anastasii imperatoris, Chalcedonensis concilii hostibus omnino mancipati, technas antevertere volens, Episcopos, qui Constantinopoli versabantur, coegit, ejusque concilii decreta cum iis confirmavit. Anastasius concilium, & ipse ann. 496. convocavit, in quo per Episcoporum ministerium, quos Constantinopoli comperit, id affectus est, ut Euphemius deponeretur, & Zenonis Henoticon confirmaretur. Eodem anno Macedonius Chalcedonensis concilii decreta, concilio

habito, confirmavit; at in eo de Zenonis Henotico aliter
 luit, Anastasii metu; hæc legimus in Synodico; cum e con-
 verso Victor Tunetanus, in *Chron. pag. 5.* memorie prod-
 derit, Macedonium in quodam concilio damnationem in ex-
 pronuntiasse, qui Chalcedonensia decreta susciperent, item
 que in eos, qui Nestorii, & Eutychis errores assererent
 verum irrepsisse mendum in hunc locum perspicuum est. &
 pro *suscipiunt*, legendum esse *despiciunt*: quandoquidem Vi-
 ctor idem fatetur paulo post imperatorem Anastasium per-
 fecisse, ut Macedonius, Constantinopolitanus Patriarcha
 deponeretur, & una cum ecclesiasticorum pluribus in exi-
 lium pelleretur, quia Chalcedonense concilium damnare no-
 lebat. *Ibidem*, & Balutius, in *Collect.*

CONCILIA

SÆCULI SEXTI.

Concilia Romana, ann. 494. 495. 499. 501.
502. 503. & 504.

Horum Conciliorum primum ex Episcopis septuaginta
 conflatum fuit, quibuscum Papa Gelasius, super Li-
 bris apocryphis, iisque, quos Sancta, & Catholica Ecclesia
 Romana cum veneratione recipit, decretum edidit. Ita
 quidem in Conciliorum Collectionibus legitur, quamquam,
 quoad caput hoc, varietas occurrat in antiquis aliquibus
 exemplaribus, quæ decretum hoc non Romanorum concili-
 orum alicui, sed uni Gelasio tribuunt. Continet hoc de-
 cretum primo canonicorum veteris, & novi Testamenti Li-
 brorum Catalogum, Tridentino similem, nisi quod Gelasia-
 nus Machabæorum librum unum, & unicum numerat,
 cum a nobis duo numerentur; at nostri duo, in veterum
 exemplarium plerisque unum tantum conficiunt. Post
 vete-

veteris, & novi Testamenti Scripturas, Gelasius recipit etiam concilia quatuor, Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum, & Chalcedonense, & quæcunque concilia Patres auctoritate donarunt. Recipit etiam Patrum Opera, quorum Romana Ecclesia auctoritatem admittit. Ex hoc numero sunt Scripta S. Cypriani, S. Gregorii Nazianzeni, S. Basilii Cappadocis, S. Athanasii, S. Cyrilli, S. Joannis Chrysostomi, Theophili Alexandrini, S. Hilarii Pictaviensis, S. Ambrosii, S. Augustini, S. Hieronymi, S. Prosperi; S. Leonis ad Flavianum Epistola, ac cæterorum omnium Patrum Opera, qui in Romanæ Ecclesiæ communione mortui sunt, uti Romanorum Pontificum Decretales Epistolas, & Martyrum Acta. Declarat deinde Pontifex, a Catholica Ecclesia Libros non recipi, quos Hæretici, aut Schismatici, aut ipsi Catholici contexuerunt, qui quidem, aliquo in capite, a Catholice ipsius Ecclesiæ sententia recefferunt, videlicet, Tertullianus, Eusebius Cæsariensis, Lactantius, Africanus, Posthumianus, &c. Abgari ad Christum Epistola, ea quoque, quæ Christi ad Abgarum dicitur, itemque Itinerarium S. Petri, S. Clementis nomine, Acta S. Andreæ, S. Thomæ, S. Petri, S. Philippi; Evangelia S. Thadæi, S. Matthiæ, S. Petri, S. Jacobi, S. Barnabæ, S. Bartholomæi, S. Andreæ, &c. inter apocrypha rejiciuntur. Denique Gelasius damnat omnes characteres, seu schedulas, antidoti loco, quibus Angelorum nomen inditum est, & generatim omnia hæreticorum, & schismaticorum, eorundemve asseclarum Scripta; quorum nomina a Simone Mago, ad usque Acacium Constantinopolitanum notat, iisque omnibus anathema dicit. Ex Operum Indice, quæ in hoc concilio inter apocrypha recensentur, facile intellectu est non æquæ omnia, atque adeo nonnulla, quoad certas quasdam rationes tantum damnari, ac respui; ita rejiciuntur hæc, ut aliquod exemplum afferam: Eusebii Historia, ob laudes, quas in Origenem congerit; S. Clementis Alexandrini Scripta, ob errores, quibus Hæretici Hypotiposeon Libros infarferant; Scripta Cassiani, quia in Collatione decima tertia Semi-Pelagianis favet;

denique S. Cypriani Scripta, quia rebaptizationis contra Stephanum Papam defensionem in iisdem suscipit.

Idem Papa Gelasius, Maji die 13. an. 495. alterum Romanum concilium habuit, cui adfuere Episcopi quadraginta quinque, presbyteri quinquaginta octo, sæculares Magistri duo, diaconique plures, quorum numerus haud scripto traditus. Misenius, Episcoporum legatorum unus, qui Constantinopoli ann. 483. Ecclesiae causam pròdiderant, cum libellum supplicem obtulisset, in quo suam resipiscentiam significabat, ad Ecclesiae communionem, & sacerdotalem dignitatem rediit; idemque, sub Symmachi pontificatu, Cumani Episcopi titulo, Romano concilio interfuit.

Concilium hoc habitum est Kal. Martii ann. 499. in Basilica S. Petri. Papa Symmachus, qui illud convocaverat, ut popularibus emotionibus, cujusmodi in ejus ordinatione contigerant, remedium afferret, eidem præsuit. Adfuere presbyteri sexaginta septem, & diaconi quinque. Canones, seu sanctiones tres edidit concilium hoc.

Primus Canon presbyterum, diaconum, aut clericum, quicumque, vivente Papa, eoque inconsulto, suffragium suum ad Papatum alicui dedisse, aut promisisse convictus fuerit, deponendum pronuntiat, seu per schedulam, seu per iurandum, suam fidem obstrinxerit. Eadem in eos poena decernitur, qui, super eadem re, in privatis aliquibus cœtibus deliberaverint. Præter depositionem canon etiam excommunicationem iis minitatur.

2. Statuit, ut, si Papa subita morte sublatus fuerit, qui sui successoris electioni consulere posset, is Episcopus consecratur, cui totius cleri suffragia præsto fuerint: quod si quæ partitio in suffragiis extiterit, majoris numeri ratio habeatur.

3. Mandat, ut, si quis edita molimina detexerit, & detecta probaverit, non solum absolvatur ipse, si conscius fuerit, sed etiam congrue compensetur. Subscripsit his decretis Papa omnium primus; tum Episcopi, presbyteri, & diaconi, qui aderant, subscripserunt; archipresbytero Laurentio, inter presbyteros, primas tenente.

Archipresbyter hic Laurentius, eadem, qua Symmachus die, Papa a Patricii Festi aëclis electus fuerat. Theodoricus Rex in Symmachi favorem decidit: quia prior ordinatus fuerat, & suffragia plura retulerat. At cum aliquot post annis, qui a Laurentio stabant, atroces in Papam Symmachum accusationes conflassent, in eumque finem falsos testes, quos ad regem Theodoricum miserunt, subornassent: Princeps hic, non sine Papæ Symmachi consensu, concilium coegit, in quo de accusationibus in eundem editis judicaretur. Hujus concilii prima sessio, quæ ex Italiæ Episcopis constitit, habita est in Julii Basilica, mense Julio ann. 501. Habita est sessio altera, *Kal. Septembris*, in Ecclesia Sanctæ Crucis, *Hierosolymæ* nuncupata, aliter *Basilica palatii Safforii*. Papam ea die ad concilium pergentem aggressa per iter hostium cohors, & presbyterorum eum comitantium plures saxorum jactu fauciat, occidissetque, nisi Regis officarii tres præsto fuissent, qui Papam ad ædes S. Petri, unde venerat, reduxerunt. In tertia, postremaque sessione, quæ in Octobris diem 23. incidit, pronuntiata est a concilio sententia, quæ Papam ab afflictis accusationibus liberabat. Huic sententiæ septuaginta sex Episcopi subscripserunt.

Ann. 502. die 6. Novembris habitum est Romæ in Basilica S. Petri concilium aliud, cui Papa Symmachus præfuit. Huic interfuerunt Episcopi octoginta, presbyteri triginta septem, & diaconi quatuor, quorum unus Hormisda, qui summus deinde Pontifex fuit. In eo revocatum est ad examen Statutum quoddam, quod sub S. Simplicii Pontificatu Basilus prætorii præfectus ediderat, qui etiam Odoacren, Italiæ Regem repræsentabat. Eo spectabat Statutum hoc, ut ne quis Romanæ urbis Episcopus renunciaretur, quin Italiæ Rex consulere, assensumque præberet; ut Romani Episcopi, sub anathematis pœna, quidquam ex Ecclesiæ bonis alienare prohiberentur, ac si qua forte alienatio fieret, nullius omnino valoris esset: Ecclesiarum pretiosa supellex, & ornamenta, quæ quidem supervacanea essent, venderentur, eorumque pretium in pauperes distribueretur. Universum concilium opinatum est, hujus Statuti nullam rationem

habendam esse, & Papa Symmachus, abusibus in posterum occurrere volens, quos idem Statutum reformare continebat, nulli Papæ licere statuit ullum ruralem fundum, quicumque ejus amplitudo fuerit, in perpetuum alienare. : permutare, vel in usufructu positum, præterquam clericis captivis, exterisque donare; urbium domos, quæ non aliis gravibus impensis sustentari possent, in annui census locatione relinqui posse: eadem lege presbyteros titularum ecclesiis Romæ, æque ac reliquos omnes clericos obligari; eademque enim jure dici posse, eum, qui non nisi secundum ius Ecclesiæ gradum tenet, haud legi subesse, ad quam summus Pontifex, per Christi Domini charitatem, se ipse redegit. Poena in eos lata, qui Ecclesiæ bona vendunt, aut alienant, aut donant, depositio est; at anathemate plectuntur, qui rem alienatam accipiunt, itemque qui alienationis, aut donationis contractui subscribunt. Ecclesiasticorum cuicunque concilium eam veniam dat, ut res alienatas cum fructibus repetat; at declarat, sanctionem hanc ad sanctam solum sedem spectare, integrum relinquens Episcopis singulis in provinciis, ut suæ quisque Ecclesiæ consuetudinem pro sua ipsorum conscientia sequantur.

Aliud præterea concilium Symmachus, ann. 403. Romæ habuit, cui Episcopi octodecim supra ducentos, ut e subscriptionibus apparet, interfuerunt; at earum pleræque censentur additæ, vel ad alia concilia pertinere: quia in iis comperiuntur Episcopi plures, qui ante annos quinquaginta duos Chalcedonensi concilio adfuerant, quorumque in Historia, post annos decem, quam illud concilium habitum fuit, nulla amplius occurrit mentio. Cum ad Sancti Petri Confessionem Episcopi confedissent, iussit Papa Scriptum proferri, quod in eos, qui concilium impugnabant, in quo Papa Symmachus innocens declaratus fuerat, Ennodius elucubraverat; adhuc nobis suppetit Apologia hæc, & illam Ennodius elaboravit, ut ad Scriptum responderet, quod in publicum Schismatici emisserant hoc titulo: *Contra irregularis Absolutionis Synodum*. Ennodii Opus communi omnium voce approbatum inter apostolica decreta relatum fuit. Re-

novata decreta vetera , quæ prohibent, ne suum oves pastorem accusent, nisi cum is contra fidem errat, easve peculiariter læsit; quia licet pastorum res gestæ reprehensione dignæ videantur, iidem tamen dicteris impetendi non sunt. Statutum præterea , ut Episcopus suis bonis spoliatus, aut sua sede pulsus redintegraretur, & omnia in integrum restituerentur, antequam in iudicium acciri posset. Hæc omnia concilium servari voluit, sub pœna depositionis, quoad clericos, & privationis communionis, quoad monachos, & laicos, cum anathematis comminatione in pertinaciæ casu; quod argumento est excommunicationis pœnam, quam anathematis minorem fuisse. Satis perspicue ostendit Ennodius, Papam Symmachum a Schismaticis adulterii accusatum fuisse; crediturque calumnia hæc ei per peculiarem sanctionem jubendi occasionem præbuisse, ut Episcopi, presbyteri, & diaconi semper apud se perspectæ probitatis virum, rerum ab ipsis gestarum testem haberent, & qui non satis haberent in bonis, ut huic impensæ pares essent, aliis ipsi se socios adderent, quo clericorum vita non solum a malo, verum etiam a suspitione in tuto esset. Ejusmodi focii *Syncelli* nuncupabantur.

Romanorum Conciliorum , Symmacho quidem Pontifice, postremum *Kal. Octobr. ann. 504.* in S. Petri Ecclesia habitum est; ut nempe competiretur malis remedium, quibus Ecclesiæ per eos suberant, qui temporalia bona sibi usurpabant, quæ iis fideles, ad suorum peccatorum remissionem, donaverant, aut testamento reliquerant. Instauratæ sanctiones, quas ediderant in hanc rem superiora concilia; decretumque, ut eorum bonorum usurpatores, tamquam hæretici aperti haberentur, Communionem scilicet, quoad omnino restituisent, privarentur. Eos quoque concilium excommunicationi subdidit, qui bonorum Ecclesiæ possessionem iniiscent, prætexentes ea sibi liberalitate, aut mandato Principum donata fuisse, seu quod ea ipsi invasissent; eosque prohibet bona hæc filiis, aut hæredibus, in successionis modum, relinquere. Subscribere concilio huic Episcopi centum, & quatuor; at eorum majorem numerum Justellus

affert , quam Labbæus , qui varietatis tam multum , seu quoad Episcoporum , seu quoad Ecclesiarum eorundem nomina , in subscriptionibus occurrere animadvertit , ut vix , ac ne vix quidem restitui possint. *Reg. Tom. IX. & X. Lab. Tom. IV. Hard. Tom. II.*

Concilium Agathense , in Occitania , ann. 506.

Alaricus, Visigothorum in Hispania Rex , licet Arianus, Catholicis suarum ditionum Episcopis in Agatham urbem conveniendi facultatem concessit. Octoginta quatuor e provinciis pluribus , quæ sub ejus Principis dominatione erant, adfuisse tradit Ceillerius ; P. Longueval , in sua *Gallicana Ecclesiæ Historia* , viginti quatuor tantum recenset : & Hermantius , in sua *Conciliorum Historia* , triginta quinque. S. Cæsarius, Arelatensis Episcopus , huic cœtui præfuit. Notiores Episcopi cæteri sunt S. Cyprianus Burdegalensis, Tradianus Bituricensis, Heraclianus Tolosanus, S. Quintianus Redonensis , S. Galactorius Bearnienis, seu Lescariensis, qua in urbe ut Martyr colitur , utpote morte ab Arianis affectus ; Gratus Oleronensis , cui tribuitur Beati titulus ; S. Glicerius , seu Luzerius Conforanensis , cujus festam Augusti die 7. celebratur ; Sophronius Agathensis, & Petrus, qui Episcopi Palatii titulum sumit , ob eam, ut videtur, causam : quia in Alarici Regis palatio , cum aulici partim Catholici, partim Ariani essent , suus utrisque Episcopus erat ; quod vero similis videtur , quam quod ait Valesius , qui conjicit Petrum , Palatii Episcopum, eundem ac Lemovicensem Episcopum esse , qui *Episcopi Palatii* nomen sumit : quia Palatii, qui locus Lemovico proximus est , degebat , quemadmodum Sagienses Episcopi interdum Oximenses, & Carnatenses, interdum Dunenses appellabantur. At, præterquam quod Episcopus hic in Lemovicensium Episcoporum Catalogis non reperiatur, tum quidem eam sedem occupabat Ruricius , ut constat ex ejus Epistolarum una , ad S. Cæsarium Arelatensem missa , in qua se accusat, quod senectutis infirmitatibus impeditus Agathensi concilio an. 506. interesse non possit. Episcopi decem , cum eo se ipsi conferre non potuissent, deputa-

atos miserunt , quorum alii presbyteri erant , diaconi
i. Coivere , xi. Septembris die , an. 506. in Ecclesiam
Andree , ubi quædam hujus Apostoli exuviae servaban-
r. Fufis pro Alarico Rege precibus , qui , licet Arianus,
iffimus Princeps , quæ stili locutio est , nominatur , facta
t veterum canonum confirmatio ; & quadraginta septem
idem canones editi.

Primus mandat , ut bigami , seu qui viduas conjuges
xerint , seu presbyteri , seu diaconi sint , suscepti ordinis
omen servant , quin ejus munia tamen obire possint ; pla-
et enim concilio , miseratione quadam , sinere eos honoris
gradu frui , quo tunc gaudebant , contrariisque , quæcun-
que tandem super hac re ab aliis conciliis editæ fuerint , san-
tionibus derogat.

2. Mandat , ut clerici refractarii ab Episcopo puniantur ,
et si quis ex eorum numero , superbia tumens , commu-
nionem contempserit , Ecclesiæque adesse , ac suas ibidem
functiones peragere neglexerit , e matricula deleatur , & ad
exteram communionem redigatur ; ad exterorum clericorum
communionem scilicet , quibus gradus supra laicos concede-
batur , at infra Ecclesiæ clericos , quibus idem erat , atque
his gradus. Addidere Patres , fore , ut , si resipuissent , &
errati poenitentiam egissent , in Ecclesiæ matriculam repone-
rentur , in suosque gradus restituerentur. (Matricula di-
cebatur Catalogus , cui inscripta erant tum clericorum , qui
de Ecclesiæ retributionibus participabant , tum pauperum
nomina , quos alebat Ecclesia ipsa.)

3. Mandat , ut Episcopi , qui nulla moderatione servata ,
innocentes , aut levium solum culparum reos communionem
privaverint , eosque vel efflagitantes suscipere noluerint ,
moneantur , ut id faciant , a proximis Episcopis , qui iis
renuentibus , obtinebunt auctoritatis satis , ut excommuni-
catis communionem , ad concilii celebrationem usque , con-
cedant , ne forte morientes ejus peccatum augeant , qui eos
a communionem removerat.

4. Clericos , seu laicos , qui pia legata retinent , tam-
quam pauperum homicidas , excommunicationi subdit , pro-
ut

ut a concilio statutum est. (Est hoc Vasionense concilium, ann. 442.)

5. Clericus, qui Ecclesiam diripuerit, ad communionem exteram redigetur, scilicet, ut paulo ante explicatum est, non amplius ex ejus Ecclesiae clero censebitur.

6. Declarat, oblationes ab exteris Episcopo factas, tamquam ad Ecclesiam pertinentes spectari debere, tum quia præsumptio, eos, qui donant, id ad suæ ipsorum animæ salutem facere, tum quia justitiæ consonum est, ut, quæ admodum iis Episcopus fruitur, quæ Ecclesiae donantur, id quod Episcopo datur, ad Ecclesiam pertineat. Ex hoc rerum genere eas excipit, quæ in fidei commissis, seu Episcopo, seu Ecclesiae donatae sunt.

7. Episcopos vetat Ecclesiae domos, captivos, & vasa alienare, nisi Ecclesiae necessitas, aut utilitas postulet, ut hæc vendantur, vel ad usum dentur; quod coram duobus tribusve proximis Episcopis probabitur, eorumque subscriptione firmabitur: iisdem tamen licere vult, captivos, qui Ecclesiae bene deservierunt, libertate donare, quin a successoribus ad captivitatem redigi possint, iisdemque, dum libertate donantur, aliquid dare, seu terram, seu vineam, seu domum, dummodo, quod datur, aureorum viginti solidorum summam non superet. Quæ verò in tenui proveniunt, & Ecclesiae parum utilia, hæc in exterorum, aut clericorum favorem disponendi facultatem Episcopo concilium relinquit.

8. Mandat, ut, si clericus sua munia deserat, & apud sæcularem judicem se recipiat, ut disciplinæ severitatem evitet, excommunicatione cum eo plectatur, qui suum eidem præsidium concesserit,

9. Decretorum executionem commendat, quæ summi Pontifices Innocentius, & Siricius in presbyteros, & diaconos ediderunt, qui post ordinationem cum uxoribus continentiam non servant. Affert, hac occasione, Epistolarum utriusque Pontificis loca, quæ altaris ministrorum cultum spectant.

10. & 11. Vetat, ne quis e clericis alias apud se foeminas, quam matrem, sororem, filias, aut neptes detineat, famulasve, aut libertas habeant, quæ in eadem domo degant.

12. Rotundisverbis jubet, omnes fideles, dominicis diebus exceptis, per totam Quadragesimam, atque adeo Sabbatis jejunare. (Scilicet, in Orientis Ecclesiis, sabbatum a jejunio liberum erat; & is quidem Gothorum, qui ab Oriente venerant, mos fuisse videtur.)

13. „ Explicabitur publice Symbolum Competentibus, „ in omnibus Ecclesiis, eadem die, nempe diebus octo ante Pascha. “ (*Competentes* nuncupabantur catechumeni, qui Baptismati suscipiendo idonei judicabantur.)

14. „ In altarium consecratione non sufficit chrismatis „ unctio; sacerdotali præterea, videlicet, episcopali benedictione opus est. “

15. Præscribit poenitentibus, ut, dum poenitentiam petunt, impositionem manuum Episcopi, itemque ex ejus manu cilicium super capite ex communi consuetudine accipiant. Addit fore, ut, si capillos amputare, vestem mutare, dignosque poenitentiae fructus edere poenitentes renuerint, ex poenitentium albo explodantur. Adolescentibus porro, ob ætatis imbecillitatem, haud facile poenitentiam concedi vult; eorum tamen omnibus, qui versantur in mortis periculo, viaticum vult, hoc est, absolutionem concedi.

*Publicæ poenitentiae usus hoc loco perspicitur. Vulgo imponebatur in Quadragesimæ initio: & Feria quinta majoris hebdomadæ iis absolutio tribuebatur, qui eadem digni putabantur. Regino, qui nono labente sæculo, & decimo ineunte vivebat, cæremonias, quæ ejus ætate ad publicam poenitentiam imponendam servabantur, ita describit: „ Quadragesimæ prima die, quicumque poenitentiam acceperunt, vel accepturi sunt, se sistunt Episcopo, ad Ecclesiæ januam, nudis pedibus, sacco induti, prostrataque in terram facie. Episcopus decanis, parœciarum archipresbyteris, & testibus, hoc est, poenitentium presbyteris, qui eos sedulo examinare debent, comitantibus, poenitentiam peccatis respondentem iisdem imponit; tum eos in Eccle-
„ liam

„ siam inducit ; humique cum clero stratus , poenitentia
 „ psalmos septem pro iisdem recitat. Deinde secundum
 „ nones iis manus imponit ; eos aqua benedicta aspergit
 „ & super eorum capite cineres ponit , qui illud cilicio invo
 „ vunt. Iis denique declarat , oportere , ut , quemadmodum
 „ Adam e Paradiso ejectus fuit , ita & ipsi ex Ecclesia eji
 „ antur , suisque ministris mandat , ut eos ejiciant. Et
 „ clerus extra Ecclesiam ponit , concinens triste illud : *h*
 „ *sudore vultus tui vesceris pane tuo.* “ Regino , *De Discipl. Ec*
cles. Edit. Balutii , p. 135. Cineres , qui etiamnum , Qua
 dragesimæ prima die , cilicii loco , suscipiuntur , solemn
 que , & publica absolutio , quæ Feria quinquagesimæ hebdomadæ san
 ctæ peragitur , hujus disciplinæ vestigia sunt.

16. & 17. „ Non est diaconatu insigniendus , qui non an
 „ norum viginti quinque , nec presbyteratu , aut Episcopatu
 „ qui non annorum triginta ætatem attigit ; & antequam or
 „ dinentur , qui conjugati sunt , eorum conjuges assensum
 „ præbeant , necesse est ; nec ordinandi sunt , nisi postquam
 „ quoad domicilium se ab uxoribus separaverint , & perin
 „ de atque ipsæ poenitentiam promiserint. “

18. „ Laici , qui Natalis Dominici , Paschatis , & Pente
 „ costis solemnibus diebus non communicant , Catholici
 „ cenferi non debent. “

19. „ Velum religiosis foeminis tribui non debet , ante
 „ quadragesimum ætatis annum , quantumvis earum mores
 „ probati sint. “

20. „ Archidiaconus clericos , qui longos capillos defe
 „ runt , vel invitos tondere debet. Idem clerici non nisi
 „ vestes , & calceamenta , quæ eorum status sanctitati con
 „ gruunt , gestare debent. “

21. „ Si quis in sua terra privatum oratorium habere vo
 „ luerit , ei permittitur , ut in eo Missam , ad suæ familiæ
 „ commodum , dicendam curet ; at Paschatis , Natalis , Epi
 „ phaniæ , Ascensionis , Pentecostis , cæterosque solemnes di
 „ es in urbibus , vel in parocciis celebrari necesse est ; qui
 „ que iis solemnibus diebus , sine Episcopi venia , in ejus
 „ modi

„modi privatis oratoriis Missam dicerent, aut officium peragerent, excommunicationi subessent.“

22. Renovantur veteres canones, qui clericos prohibent Ecclesiæ bona utcunque alienare, quorum iis ususfructus conceditur. Eorum venditio, aut donatio, si quam ediderint, nulla declaratur; jubenturque Ecclesiam de suo, si satis in bonis habent, indemnem reddere & communione privantur. (Ecclesiastica bona hæc, quorum ususfructus clericis cedebatur, id erant, quod subsecutis temporibus, *beneficiorum* nomine designatum est.)

23. Episcopum vetat, quoad ecclesiasticas dignitates, juniores clericos senioribus anteferre; nisi forte horum quispiam, ob violata Episcopi jussa, dignus esset, qui ad humilitatem redigeretur. Ei tamen facultas relinquitur, ut archidiaconum eligat, quem aptiorem compererit, siquidem, qui inter clericos senior est, huic officio obeundo par non sit.

24. Vasionensis concilii, an. 442. super pueris expositis, nonum, & decimum canones renovat.

25. Excommunicatione conjugatos plectit, qui se separarunt, antequam apud provinciæ Episcopum matrimonii dissolvendi legitimas causas sibi subesse probaverint.

26. Eidem poenæ clericos subdit, qui titulos bonorum Ecclesiæ supprimunt, aut tradunt, itemque eos, qui clericos ipsos ad ejusmodi titulos tradendos sollicitarunt.

27. Vetat nova monasteria, sine Episcopi venia, ædificari, vagosque monachos ordinari in urbibus, aut in ruris parœciis, iis exceptis, quibus Abbas favorabile testimonium reddiderit; vetat etiam, ne quis Abbas alterius monasterii monachum, quin ejus superior annuat, recipiat: eundemque monachum ad monasterium, e quo egressus est, remissum vult. Addit Episcopum, si monachum ad clericatum evehi necesse fuerit, id facere non posse, nisi ex Abbatibus consensu.

28. Mandat, ut, ad dæmonis tentationes, pravosque hominum sermones vitandos, puellarum, & virorum monasteria invicem distent.

29. Ecclesiam vult eorum, si opus fuerit, defensionem suscipere, quos domini legitime manumiserunt.

30. Statuit, ut, quia in divini officii celebratione unam, eandemque rationem servare par est, post Antiphonas presbyteri, & Episcopi Collectas dicant; matutini, & vespertini temporis Hymni diebus singulis concinantur; ad Officiorum finem post Hymnos Capitula e Psalmis ducta recitentur, & post Collectam, seu vespertini temporis Precem, cum Episcopi benedictione populus dimittatur. (Perspicitur hinc divinum officium jam tum ex Antiphonis, Collectis, seu Orationibus, Hymnis, & Capitulis confectum fuisse.) Initio quidem quicunque Psalmi seu Hymni alterni, seu e duplici choro concinebantur, *Antiphonæ* dicti sunt; redactum deinde est vocabulum hoc ad versiculum, qui ante Psalmum canebatur, eumque fere ex eodem Psalmo ductum significandum.

31. „ Qui inimicitias invicem foveant, & conciliari renuunt, primum a presbyteris monendi sunt; si eorum monitis obsecuti non fuerint, excommunicationi suberunt. „

32. „ Clericus, sine Episcopi nutu, neminem potest apud laicum judicem in jus vocare; ipse in jus apud eundem accitus, respondere potest; at accusationem intentare in re criminali non debet. Laicus, qui injuste, & per calumniam, clericum adigit, ut apud laicum judicem litiget, communionem privabitur. „

33. „ Si Episcopus, cui nec filius, nec nepos est, alium suorum bonorum hæredem, quam Ecclesiam instituit, quidquid bonorum ex Ecclesia provenientium dederit, repetatur; si ei filii sunt, hi quidem Ecclesie illatam injuriam ex bonis ab eo sibi relictis compensabunt. „

34. „ Judæi ad menses octo inter Catechumenos probationi suberunt, antequam baptizentur; at, si forte mortis periculum adsit, ante id temporis baptizabuntur. „

35. „ Episcopi, qui a metropolitano ad concilium, vel ad Episcopi ordinationem vocati adesse renuerint, quin morbo, vel aliquo Regis mandato impediti fuerint, Ecclesie communionem privabuntur ad primum concilium usque. „

36. „ Quicumque e clericis fideliter deserviunt, laborum suorum salarium, seu stipendium, secundum canones, ab Episcopis recipere debent. „

* Qui sequuntur canones quinque, iisdem propemodum verbis ex Venetensi concilio ducti sunt. In iis homicidæ, alique testes communione spoliantur; renovantur interdictiones in clericos, & monachos, ne quod iter, sine suorum Episcoporum venia, & Litteris peragant; in presbyteros, diaconos, & subdiaconos, ne nuptiarum convivii intersint; & omnes demum clericos, & laicos, ne cum Judæis comellant. Ecclesiasticis summopere commendatur, ut ebrietatem evitent, secus, corporali punitione, aut triginta dierum excommunicatione plectendi.

42. Clericos, & laicos vetat auguriis, & sanctorum sortibus, quas vocant, se dedere. *Vide Venetensis concilii, an. 465. canonem sextum.*

43. Prohibet, ne poenitentes ordinibus initientur; presbyteros autem, aut diaconos, qui ita per ignorantiam ordinati fuerint, sui ministerii munia obire non vult.

44. „ Presbytero omnino non licet benedictionem, in Ecclesia, populo, aut poenitenti tribuere. „ De solempni benedictione Episcopo reservata hoc loco agitur.

45. & 46. „ Licet Episcopis, ob validas causas, & quidem absque aliorum Episcoporum consensu, terrulas, parvas vineas, suarumque ecclesiarum alia minoris momenti bona alienare. Poterunt iidem de profugis captivis disponere. „

47. „ Disertis verbis jubentur omnes ad unum laici, die dominica, integræ Missæ interesse, nec ante egredi, quam Episcopus populo benedixerit. Qui defuerint, ab Episcopo publice arguentur. „ (Presbyteri nondum in Missa benedictionem tribuebant. Benedictio hæc intelligi debet de solempni, quæ majoribus festis diebus adhuc in nonnullis Ecclesiis ante Communionem tribuitur. Leguntur hæc: *Totas missas teneri*; quæ quidam locutio sæpe pro omnibus divinorum Officiorum generibus, at peculiariter pro ipsius Missæ officio sumitur.)

Alii præterea viginti quatuor tamquam Agathensis concilii canones a Gratiano laudantur; verum pene omnes deprompti sunt ex Epaonensi concilio, nec in antiquioribus manuscriptis codicibus cum Agathensibus comperiuntur. Impressi sunt inter Hispaniæ concilia post Toletanum concilium septimum. Eos igitur hoc loco referri inutile fuerit. P. Antonius Pagius, ad ann. 406. P. Sirmondum, ait, quadraginta octo canones in Agathensis concilii manuscriptis codicibus nactum esse; at P. Sirmondus se tantum quadraginta septem nactum testatur. *Reg. Tom. X. Lab. Tom. IV. Hard. Tom. II.*

Primum Concilium Aurelianense, ann. 511.

Clodoveus Rex, e S. Remigii Remensis, & S. Melanii Redonensis consilio, Julii die 10. ann. 511. concilium hoc habendum curavit. Ei adfuere Metropolitani quinque, videlicet, Cyprianus Burdegalensis, Tetradius Bituricensis, Licinius Turonensis, Leontius Eaufiensis, & S. Gildardus, seu Godardus Rothomagensis, cum Episcopis numero pluribus, omnino triginta duo, quorum nonnulli Agathensi concilio interfuerant: quia, ut videtur, eorum diœceses ab Alarici dominatione, post victoriam ex hoc Visigothorum rege reportatam, in Clodovei potestatem devenerant. Articulos, super quibus sanctiones edi oportebat, Clodoveus ipse Præsulibus indicavit. Hinc confecti canones triginta, & unus, quos antevertit brevis Præfatio, in qua Episcopi profitentur Clodovei auctoritate se convenisse; & Epistola, in qua, postquam ejus Principis pietatem, & de catholica Fide sollicitudinem commendarunt, eundem rogant, ut decreta, quæ in responsionem ad articulos plures ab eo sibi propositos ediderant, confirmet, seu potius iis sua ipsius auctoritate vim, & robur afferat.

Primus Canon eo spectat, ut asyli jus servet, quod Canones, Romanæque Leges Ecclesiis, & Episcoporum ædibus ipsis concesserant. Prohibet ergo, ne homicidæ, adulteri, & fures non ex Ecclesia solum, sed ex Episcopi atrio domoque tollantur, reddanturve, nisi obstricta jurisjurandi fide, fore,

fore, ut nec mutilatione, nec alia poena plectantur, sed ea quoque conditione, ut reus faciat læsæ parti satis, & is, qui jurejurandum violaverit, excommunicationi subfit. Quod si pars, cujus interest, compositioni stare noluerit, & reus effugerit, metus causa, hunc e clericis repeti non licebit.

2. Modum adhibet huic primo canoni, quoad raptores, qui una cum puellis, quas rapuerunt, in Ecclesia se in tuto ponunt. Si puella per vim, & repugnans rapta fuerit, ac de re constet, ea quidem in libertate ponetur, & raptor captivus fiet, aut jubebitur se ipse redimere. At si puella in raptum consensit, eique pater adhuc superfit, hæc ei reddetur, quin ullam ipse satisfactionem a raptores exigere possit.

3. Mandat, ut captivus, si quarum culparum reus ad Ecclesiam confugerit, domino reddatur, qui jurejurando recipere jubeatur, ei se ob effugium nil mali illaturum; at si contra obstrictam fidem eum male habuisse convictus fuerit, a communione, & a Catholicorum mensa arceatur; quod si captivus egredi renuat, tametsi dominus, petentibus clericis, ei se nil mali allaturum jurejurando promiserit, ex Ecclesia per vim extrahi poterit.

4. Vetat, ne quis sæcularis, citra Regis jussu, consensuve judicis ordinetur; iis tamen exceptis, quorum parentes, & majores e clero fuerant: quia sub Episcoporum potestate remanere debebant. (Ea hujus canonis ratio est: quia liberæ conditionis laici, cum militare servitium Regi deberent, clericaturæ, quæ eos ejusmodi muneribus eximebat, haud absque ejus approbatione addicebantur.)

5. Mandat, ut agrorum fructus, quos Ecclesiæ, per Regis donationem, cum exemptione a muneribus, tenent, in Ecclesiarum reparationes, presbyterorum, & pauperum sustentationem, captivorumque redemptionem impendantur, jussis Episcopis in id incumbere, additisque comminationibus severis, ut negligentes suorum fratrum communione priventur.

6. Eos excommunicatione percelli vetat, qui sua se contra Episcopum, aut contra Ecclesiam jura prosequi posse arbitrantur, dummodo suis ipsi prosecutionibus contumeliosas exprobrationes, aut criminosas accusationes non addant.

7. Abbates, Presbyteros, clericos, & religioſos excommunicationi ſubdit, ſuarumque qualitatũ honore ſpoliatos vult, qui gratiam petitori ad Principem ſe contulerint, ſine Episcopĩ venia, qui tamen eos poterit reſtituere, ſiquidem plene cumulateque ſuo ſatis errato fecerint.

8. Mandat, ut ſi captivum Episcopũ, inſcio domino, at ejus ſervitutis ipſe probe conſcius, diaconum, aut presbyterum ordinaverit; captivus quidem clericus permaneat: Episcopũ vero, ſeu qui eum ordinandum curavit, duplum pretium ſolvat; ſin Episcopũ id ignoravit, erit in eum actio, qui eum ad ordinationem præſentaverit.

9. Presbytero, ſeu diacono, qui capitalis criminis rei fuerint, deſiſtionis, & excommunicationis poenam imponit.

10. Aſſentitur, ut clerici hæretici, qui quidem ex animo reſipuerint, ad munia ſuſcipiantur, quibus eos dignos Episcopũ judicabit, ea tamen lege, ut iisdem ipſe prius manuum impoſitionem impertiatur. Aſſentitur etiam, ut Gothorum Eccleſiæ per eaſdem cæremonias, atque Eccleſiæ Catholici concilientur.

11. Communionem, & Catholicorum menſam poenitentibus interdicit, qui ut ad acta redeant, quæ ſæculi ſunt, ſuo ipſorum ſtatui nuntium remittunt; vetans, ne quis poſt interdictum cum iſdem comedat, ea indicta poena, ut, qui ſecus egerit, communionem & ipſe privetur.

12. Presbyteris, aut diaconis, qui ab altari, ut alicujus culpæ poenitentiam agerent, receſſerunt, eam veniam dat, ut Baptiſmum conferant, ſi neceſſitas urgeat, nec alius Eccleſiæ miniſter, qui eum conferat, comperiatur.

13. Si presbyteri, aut diaconi vidua iterum nupſerit, & poſteriore virum relinquere noluerit, ambos excommunicationi obnoxios fore pronuntiat.

Canones tres, qui ſequuntur, proventuum Eccleſiæ diſpenſationem ſpectant. In iis ſtatuitur, ut omnium quidem fundorum ad Eccleſiam pertinentium adminiſtratio, ſeu matriſci Eccleſiæ, ſeu parœciis donati fuerint, penes Episcopum ſit, oblationum vero, quæ in cathedrali Eccleſia ad altare ſunt, dimidia pars Episcopĩ ſit, & cleri altera; at in parœciis
pars

pars solum tertia; Episcopus porro pauperibus, & invalidis, qui laborare non possunt, victum, & vestitum, pro viribus, tribuat.

17. Declarat, ex jure veteri, Episcopo jurisdictionem fore in novas omnes Ecclesias, quæ per ejus diocesin extructæ fuerint.

18. Cum consobrina, seu fratris vidua, seu defunctæ uxoris sorore conjugium iniri vetat.

19. Abbates subdit Episcopis, qui eos corrigere, si regulæ defint, & semel in anno convocare debent. Pareant, oportet, monachi abbatibus, qui iis adiment, quidquid proprietatis titulo habuerint; vagantes in carcerem trudent, cum Episcopi subsidio, ut eos ex regula puniant. (Quæ regula fuerit, de qua fit hoc loco mentio, non constat; nec in comperto est ullam, tum quidem, omnibus monasteriis communem in Galliis extitisse.)

20. Prohibentur monachis orario uti, in monasterio, & calceamenta gestare.

* P. Longueval, in sua *Gallicanæ Ecclesiæ Historia*, tomo secundo, vocabulum *orarium* per *stolam* vertit: at male vertit.

* „ Vox *orarium*, inquit Hermantius (in suæ *Conciliorum Historiæ Tom. II.*) proprie significat subtile linteum, quo facies abstergebatur; & id quidem Monachis prohibet synodus, & post eam, S. Isidorus in Regula, quam promonachis edidit, *cap. 12.* „ Ceillerius quoque vocem *orarium* per linteum, quo facies detergitur, vocabulum reddit. Ad calceamenta quod attinet, latinus textus habet *tzangas*, quo nomine *calcei* significantur. Id P. Longueval ita intelligit, ut fuerit calceamentum quoddam ex corio confectum, cothurno, & fortasse levioribus ocreis admodum simile.

21. Monachum, qui monasterium deserit, & uxorem ducit, in ecclesiasticum statum ingredi nunquam posse pronuntiat.

22. Monachum, qui ambitione ductus a monasterio recesserit, non posse, sine Episcopi, aut abbatis venia, cellulam alibi, ut seorsim vivat, extruere.

23. Si Episcopus, beneficentia quadam, Ecclesiæ terras clericis, aut monachis dederit, quas colerent, quibusve ad

statum tempus fruerentur, eos non posse cum Ecclesiae detrimento easdem retinere, aut contra Ecclesiam ipsam, civilem legum vi, ullam praescriptionem acquirere.

24. Mandat, ut Quadragesima diebus quadraginta, non autem quinquaginta constet. (Ut nimirum in omnibus Galliarum Ecclesiis consensionem statuerent, sanctionem habuerunt Episcopi: quia in earum aliquibus non pauci jejunium, singulis Quadragesimae Sabbatis, intermittebant; quod in causa erat, ut iidem a Quinquagesima jejunium inchoarent.)

25. Declarat civium nullum, nisi ob infirmitatem, possuri Paschatis, Natalis Dominici, & Pentecostis festos die celebrare.

26. Addit licere nemini, e Missa egredi, antequam ad exitum perducta fuerit, & antequam Episcopus benedictionem tribuerit. (Benedictio Missam finiebat; nullum enim tunc ultimum Evangelium dicebatur.) Est haec institutio admodum recens, inquit P. Longueval; suam ea originem fidelium pietati debet, qui saepe initium Evangelii S. Joannis ad Missam finem sibi recitatum volebant.

27. Mandat, ut omnes Ecclesiae Rogationes, seu Litanias celebrent; ut jejunium, quod per eos tres dies servabitur, ad Ascensionis festum desinat; ut in ejus tridui jejunio, Quadragesimales cibi usui sint; & ut, eorundem trium dierum spatio, servi, ancillaeque ab opere exempti sint.

28. Clericos, qui tam sanctum opus participare neglexerint, ex Episcopi voluntate puniendos pronuntiat. (In latino textu legitur; *Suscipiant disciplinam*.) Id verti potest: virgis caedantur. *Disciplina* vocabulum primo quidem pro cuiusque generis correctionibus sumebatur; sed quia in monasteriis, ad disciplinam sartam, tectamque servandam, flagellatio peculiariter usui erat, ideo correctio haec *disciplina* nomine designata fuit.

29. Veteres canones renovat, qui omnem cum exteris faeminis familiaritatem tam Episcopis, quam presbyteris, & diaconis interdicunt.

30. **Eos Ecclesiæ communione privat, qui divinationes, auguria, vel sortes falso *Sanctorum* dictas observant.**

31. **Episcopum die dominico adfistere vult Officio ejus Ecclesiæ, quæ a loco, in quo ipse versabitur, propius aberit, nisi eum aliqua infirmitas impedierit. *Reg. Tom. X. Lab. Tom. IV. Hard. Tom. II.***

Concilium Agaunense, ann. 515.

Cum S. Sigismundus, Regis Gondebaudi filius, Arianam hæresin abjurasset, quam Burgundiones profitebantur, ut aliquod suæ pietatis specimen exhiberet, Agauni, seu in Fano S. Mauritii in Vallesia, templum eo magnificentius, in quo SS. Martyrum Agaunensium reliquiæ jam quiescebant, erigendum curavit. Monasterium quoque auxit, eo consilio, ut majorem monachorum numerum ibidem poneret. Cum Ecclesia, ann. 515. ad exitum perducta esset, Princeps hic, ad ejus celebrandam Dedicationem, Episcopos sexaginta, tam ex Burgundiæ regno, quam ex finitimis provinciis, & totidem comites, seu magnos dominos, qui eidem dedicationi adfisterent, congregavit. Quamvis porro S. Aviti Viennensis nomen in rerum in concilio gestarum narratione non reperiatur, certum tamen est, sanctum hunc Præsulem in eo Sermonem, cujus unus nobis titulus superest, pronuntiasse. Ex Episcopis cæteris, qui adfuere, non alios, quam S. Viventium Lugdunensem, Maximum Genevensem, Theodorum Sionensem, & Victorem Gratianopolitanum agnoscimus. Dies sexdecim occupavit coetus, ab Aprilis 30. ad Maji 15. quo temporis spatium decreta plura ad monasterii dispositionem edita; quorum præcipuum fuit, ut in eo vigeret perpetua, nunquamque intermissa psalmodia, in eumque finem monachorum cohortes novem, ad Officia diu, noctuque concinenda, sibi mutuo succederent; quamobrem eximuntur labori manuum, cujus usus in monasteriis cæteris obtinebat. Qui Actus, seu Relationis eorum, quæ in hoc concilio contigerunt, authenticitatem impugnant, ad ejus falsitatem probandam id afferunt, quod de hac perpetua psalmodia ibidem dicitur, contendentes, ejus usum in Occidente institutum non

fuisse, & solum in Oriente, in Acemetarum monasteriis scilicet, locum habuisse. Verum ex veteribus monumentis pluribus potius evincitur, perpetuam psalmodiam in Occidente, per Agaunense monasterium, initium sumpsisse; ad consuetudinis, quæ ibidem quoad caput hoc obtinebat, imitationem, sanctam Salabergam mandasse, ut in virginum monasterio, quod ipsa Lauduni fundavit, adessent religiosæ trecentæ circiter, quæ per agmina distributæ, noctu, & interdiu, Dei laudes canerent; sanctum Amerium, qui ex Agaunensi monasterio eductus fuerat, statuuisse & ipsum, in S. Romarici monasterio, virginum ordines septem, quæ sine intermissione divinum Officium concinerent, diu, noctuque; eundemque morem a Dagoberto in S. Dionysii basilica institutum fuisse, idque ad Agaunensis monasterii exemplum, refert Fredegarius. In eodem coetu Hymnemundus Agauni abbas electus fuit; decretumque, ut ipse, ejusque successores se sanctorum Librorum scientia sedulo imbuerent, eorumque exempla ad monachos erudiendos edenda curarent: pronuntiatum est etiam, si quis deinceps coetus sanctiones impetere conaretur, Abbatem posse sibi apud sanctam sedem consulere. Ad calcem Actorum hujus concilii, quæ exhibentur in Galliae Christianæ tomo quarto, in Conciliis P. Labbæi, & in Scripto, cui titulus, *Les Mafures de l'Isle-Barbe*, occurrit donatio, qua Rex Sigismundus Agaunense monasterium ad monachos sustentandos, ad fovenda luminaria, & ad cætera, quibus ecclesia, domusque opus haberent, locupletavit. Agaunensibus monachis unum, idemque triclinium erat, unum, idemque dormitorium, unus, idemque focus. Eorum vestimenta, alimenta que Abbatis inspectioni, ac prudentiæ relicta erant.

Concilium Tarraconense, in Hispania, ann. 516.

Concilium hoc, ex Episcopis decem constans, quorum primus Joannes Tarraconensis, Metropolitanus, habitum est die 6. Novembris anno 516. In eo editi canones tredecim, tam ut vetus disciplina custodiretur, quam ut quidam abusus anteverterentur,

Primus mandat, ut ecclesiastici, aut monachi, quibus ea venia datur, ut suis consanguineis opitulentur, iisdem necessaria suppeditent, & eos invisere possint; ita tamen, ut apud eos haud diutius consistant, secumque provectæ ætatis, perspectæque probitatis virum, suorum actorum testem ducant; quod si quis hanc sanctionem violaverit, si clericus, sua dignitate spoliatur; si monachus, in monasterii cellulam conjiciatur, & in poenitentia ex pane, & aqua ponatur, prout Abbas jusserit.

2. Clericos vetat emere viliori pretio, aut carius vendere; statuens, ut qui se hujusmodi commercio implicuerint, a clero impediantur.

3. Clericum, ait, qui pecuniam cuiuspiam in necessitate versanti mutuam dederit, posse, pro data pecunia, vinum, aut triticum sumere, quo tempore, quaque ratione voluerit; at si is, cui mutuam pecuniam dedit, harum specierum neutram præ manibus habuerit, clericum satis habere vult, eandem ab eo summam, absque ullo prorsus augmento, recipere.

4. Vetat Episcopis, cæterisque omnibus clericis ullum die dominico iudicium peragere: quippe qui dies omnino in Dei servitio ponendus est. Eos tamen, ait, edere posse iudicia, diebus reliquis, at in re criminali nunquam.

5. Pronuntiat Episcopum, qui a Metropolitano ipso ordinatus non fuit, etsi non sine ejus venia, se Metropolitano, intra bimestre spatium, præsentare debere, ut ab eo documenta, & monita necessaria suscipiat. Si qua eum infirmitas impedierit, Metropolitanum de re per Litteras certiore faciet. At si neglexerit id facere, eum arguent Episcopi cæteri in synodo, quæ prima habebitur.

6. Suorum fratrum mensa, ad futurum concilium usque, privat Episcopum, qui ei, quod indictum fuerat, non interfuit, quin ullus eum morbus retinuerit.

7. Est pro ruralibus parœciis constitutio. Cum presbyter, & diaconus iis deserviebant, hi quidem alternis per suam uterque hebdomadam, ibi degebant. Sabbato earum ecclesiarum clerus omnis in promptu erat, ut die dominica Officium ibidem perageret; at quotidie in iisdem parœciis Matu-

tinum, & Veſperæ dicebantur. Qui Officiis deerant, ex ſu-
mo canonum jure puniri debebant.

8. Mandat, ut Epifcopi ſuarum Dioceſeon eccleſias, quæ
annis, viſitent, ibique neceſſarias reparationes edant ex ten-
omnium fructuum parte, qui iis attributi ſunt, prout in
teri traditione eſt.

9. Lectorem, ſeu oſtiarium e clero expulſum vult, q-
novum conjugium inire, aut cum conjuge adultera mori
voluerit.

10. Vetat, ne quid ſalarii ſumant clerici, in ſæcularium
judicium modum, quod operam dederint, ut jus redderet
niſi forte gratuitæ oblationes in eccleſia iisdem fiant, null
ſervitii, quod præſtiterint, ratione habita. Qui contra fecer-
rint, gradu deſcici, uſurariorum inſtar, debent.

11. Monachos prohibet, qui ad externa loca ſe conferunt,
ad eccleſiaſticum miniſterium incumbere, niſi ex abbatis man-
dato, ſine quo nec ſæcularibus negotiis ſe ſe immiſcere de-
bent: ſiquidem monaſterii utilitas non ita poſtulet, atque ita
quidem, ut imprimis Gallicanarum Eccleſiarum canones,
quoad monachos, ſervent.

12. Mandat, ut, poſt Epifcopi mortem, qui nullum teſti-
mentum ediderit, preſbyteri, & diaconi omnium bonorum in-
ventarium conficiant, ac ſi quem ex iisdem bonis aliquid
ſumpſiſſe conſtiterit, ad reſtituendum adigatur.

13. Metropolitanus eſſe, ait, non ſolum cathedralis Eccleſiæ
preſbyteros, ſed rurales quoque, cum ſæcularium aliquibus,
ex numero puerorum eccleſiæ, ad concilium vocare. Vide-
tur porro canon hic de concilio tantum loqui, quod ſere ad
Epifcoporum ordinationem habebatur. Gratianus Tarraconen-
ſis concilii fragmentum affert, in quo dicitur, quemadmo-
dum Baptiſma iterari non licet, ita Confirmationem quoque
ſemel tantum conferri debere. *Reg. Tom. X. Lab. Tom. IV.
Hard. Tom. II.*

Concilium Gerundenſe, in Hiſpania, ann. 517.

Habitu eſt concilium hoc, Junii die 18. ann. 517. con-
ſtatumque ex metropolitano Tarraconenſi, qui eidem præſuit,
ejuſ-

eiusdemque provinciae Episcopis sex. In eo editi canones decem.

Primus, Mandat, ut in Missæ, divinique Officii celebratione, Metropolis ritum sequatur provincia universa.

2. Ut Litanie, seu Rogationes duæ, trium dierum utraque intermisso carnis, & vini usu, annis singulis, peragantur; prima quidem, per hebdomadam, quæ dies Pentecostes proxime sequitur, a Feria quinta ad Sabbatum, & hoc ipsum.

3. Altera vero Litania edatur prima Novembris die, ea conditione, ut, si dominica fuerit, remittatur hæc Litania in sequentem feriam quintam, ut ei sabbatum finem imponat.

4. Ut solemne Baptisma, Paschatis tantum, & Pentecostes festis diebus administretur, reliquis autem per annum festis, solum ægrotantes baptizentur, quibus nullo unquam tempore Baptisma negari licet.

5. Ut infantes, quia fere, cum lucem aspiciunt, ægroti sunt, quamprimum baptizentur, præsertim si reapse morbo laborent, perspicianturque ubera non petere.

6. Ut clerici, qui ordinati fuere, dum ægrotarent, ab Episcopis ad subdiaconos usque, seorsim ab uxoribus suis habitent, aut, si minus separatim degunt, apud se detineant confratrum unum, eorum vitæ futurum testem.

7. Ut clerici, qui in cœlibatu ordinati fuere, nullam familiam, ad rei domesticæ procurationem, habeant, nisi mater, aut soror fuerit.

8. Ut ne suscipiantur in clerum laici, qui post conjugis mortem cum altera rem habuerint.

9. Ut in clerum recipi possit, qui morbo correptus petiit, percepitque poenitentiae benedictionem, *viaticum* dictam, quæque per communionem tribuitur, dummodo, postquam convaleuit, publicæ poenitentiae addictus non fuerit, criminumve convictus, quæ eidem obnoxia sunt.

10. Ut Episcopus, seu presbyter, quotidie, post Matutinum, & Vesperas, dominicam Orationem pronuntiet. *Ibid.*

Concilium Epaonense, ann. 517.

Ubinam gentium extiterit Epaonensis locus, in quo habitum concilium hoc, acriter disputatum est; pauca sunt ecclesi-

fiastionæ Historiæ capita, quæ magis in controversiam vocata fuerint. Chorerius hujus concilii locum statuit *Pona*, cujus existentia vix innotescit. Vetus inscriptio Yene ad Bellicensem dioecesin spectante inventa, quæque Deæ Epaonæ mentionem faciebat, doctorum virorum pluribus, & inter alios Fleurio, *Historiæ Ecclesiasticæ Tom. VII.* Yenen fuisse concilii, de quo agitur, locum persuadet. Occurrit in *Ephemeride ecclesiastica ad mensem Februarium ann. 1763.* super Epaonensis loci situ, D. Vapincensis Episcopi Monumentum. Probat illustris auctor veterem Epaonem, ubi concilium, quod ejus nomen præfert, habitum esse, eum locum esse, qui hodie *Albon* dicitur, & Viennensis dioeceseos parœcia est, Viennam Allobrogum inter, & Romaniam, ab utraque urbe quinque circiter leucis distans, & a Rhodano parum diffita. Epaonis terra quondam a Viennensi Ecclesia pendebat; quod non impedit, quin eam comiti *Abbo*, feudi titulo, daret Ludovicus Pius, per Diploma Aquisgrani datum, regni ejus anno decimo octavo, quem esse christiani nominis 831. nihil vetat, si ab eo tempore ducatur ipsius regni initium, quo eum Carolus Magnus in Imperii societatem suscepit. Alia Charta, quæ distinctius Epaonis situm statuit, legitur in folio 43. *Chartularii Ecclesiæ Viennensis*; est hæc ab *Arhulfo*, ejusque conjuge *Adaora* huic Ecclesiæ facta bonorum donatio, quæ in Viennensi Agro possidebant, in loco *Ancyron* dictus, in Epaonensi territorio. Adscripta est huic Chartæ 17. Decembris dies, anni decimi a Vienna diruta, Carolo Imperatore (Carolo Calvo) regnante. Ancyron etiamnum Viennensis Agri parœcia est, a comitatu Albonensi pendens, quæque, utpote tunc in Epaonensi territorio sita, Epaonen ostendit eundem locum esse, qui nunc temporis *Albon* dicitur. Perspicitur vocabulum *Epaonensis*, quod in Ludovici Pii Diplomate legitur, jam corruptum fuisse, ut alia complura, sub Caroli Calvi regno, siquidem in posteriore Charta legitur *Ebbaonensi*. Seu ergo, per mutationum continuationem, eo ventum fuerit, ut e voce *Ebbaonensi*, *Albon* fieret; seu comes *Abbo*, vel *Alba* suum terræ nomen dederit, quam ab Ecclesia Viennensi in feudum acceperat, constans, firmumque videtur, veterem

rem Epaonem locum esse, qui nunc *Albonis* nomine notus est, & quo pendet adhuc, ut tunc pendebat, Ancyronensis parroecia; quod identitatis characteristicum signum est.

Sub Agapiti consulatu, & X. Kal. Octobr. hoc est, die 1 Septembris ann. 517. Epaonense concilium habitum est, anno primò regni Sigismundi, cui S. Avitus, Viennensis Episcopus, catholicam Fidem afflaverat. Aduere concilio huic Episcopi viginti quinque, ex Burgundiæ regno universi, quorum primus S. Avitus, qui cœtui præfuit, quem convocaverat, quemadmodum ex encyclica Epistola compertum fit, qua S. Præsul omnes, & singulos suæ provinciæ Episcopos, ad concilium convenirent, hortatus est. In eo editi canonum quadraginta.

Primus, Mandat, ut Episcopi a Metropolitano, vel ad concilium, vel ad Episcopi ordinationem acciti, morbi causa tantum, eximi possint.

2. & 3. Bigamos ad presbyteratum, aut diaconatum evehere eosque, qui publicam poenitentiam egerunt, in clerum suscipi vetant.

4. Episcopos, presbyteros, & diaconos prohibet, canes, aut aves ad venationem alere, excommunicationis ad menses tres in Episcopum, ad menses duos in presbyterum, & ad mensem unum in diaconum, statuta poena.

5. Vetat, ne unius diœcesis presbyteri in alterius diœcesis parroecia, vel capella servitium præstent, sine proprii Episcopi venia, nisi hoc Episcopus, a quo pendent, eis concesserit, in cuius diœcesi hæc ecclesia est. (Canon hic antiquitatem probat disciplinæ, quæ presbyteros jubet, qui in aliena diœcesi operam suam collocare volunt, a proprio Episcopo litteras sumere, quibus initium, *exeat*.)

6. Ad communionem recipi vetat presbyteros, aut diaconos, qui sine Episcopi sui Litteris iter faciunt.

7. Ecclesiæ bonorum venditiones a presbyteris editas qui parroeciis deserviunt, nullas declarat.

8. Eos vult in scripta referre, quid emerint, vel ipsi sibi vel Ecclesiæ nomine. Abbatibus idem præcipit, qui nihil

Ven

vendere, sine Episcopi venia, possunt, ac ne captivos quidem qui monachis donati fuerunt, manumittere.

9. & 10. Abbates vetant monasteria duo regere, & in Episcopo nova instituere.

11. Clericos, ait, posse apud sæculares iudices litem agere, defendentes tamen, non postulantes, nisi forte Episcopus iubeat.

12. Episcopum prohibet quidpiam, sine Metropolitano autu, ex Ecclesiæ bonis vendere; at eundem finit utiles permutationes edere.

13. Clericum falsi testimonii convictum pronuntiat capitalis criminis reum censi.

14. Clericum, ait, in alia ecclesia Episcopum ordinatum debere ecclesiæ, quam deserit, ecclesiastica bona reddere, quibus ex ejus liberalitate auctus fuerat. (Id probat ecclesiæ cujusque beneficia nondum possessa nisi ab iis fuisse, qui in ea residere, eique deservire poterant.)

15. Vetat, ne clerici Catholici cum clericis Hæreticis ad mensam assideant, excommunicationis quidem superiorum ordinum clericis, corporali autem clericis inferiorum ordinum indicta poena. Vetat præterea laicos cum Judæis, & clericos vel cum iis vesci, qui cum Judæis comedissent.

16. Presbyteros patitur per sanctum chrisma morientes hæreticos conciliare; qui porro bene valent, Episcopum adire debent.

17. Nulla declarat legata, quæ Episcopus edit, testamento, ex ecclesiæ bonis, nisi eam de propriis compenset.

18. Ecclesiæ bona, quæ clerici, vel Principis auctoritate possident, nunquam in proprietatem abitura declarat, quæcunque præscriptio subesse possit.

19. Mandat, ut, si Abbas, etsi se innocentem jactet, compertus errati, aut fraudis reus, successorem Episcopi sui nomine recipere nolit, negotium ad Metropolitanum deferatur.

20. Vetat Episcopis, presbyteris, diaconis, aliisque omnibus clericis, ne, quibus non decet, horis se ad invisendas faminas conferant; quod de meridie, & vespere canon intelligit;

git; addens, si eas adeundi necessitas subfit, id eos facere posse, aliis clericis comitantibus.

21. Viduas consecrari vetat Diaconissarum titulo. Iis poenitentiae solum benedictio tribuetur, si voluerint se convertere, hoc est, religiosam vitam agere. (Viduas diaconissas consecrandi consuetudo, in Occidente, post hanc Epao-nensis concilii constitutionem aboleri coepit. Ad poenitentiae benedictionem quod attinet, de qua in hujus canonis fine sermo est, hoc loco non de benedictione agitur, quae publicis poenitentibus tribuebatur, cum Ecclesiae redintegrabantur, sed de precibus, quas edebat Ecclesia, cum viduas suscipiebat, quae, continentiam promittentes, se Deo consecrabant; id ita Turopense secundum concilium explicat.)

22. Mandat, ut presbyter, seu diaconus, capitalis criminis reus, deponatur, & in monasterio, quoad vixerit, detineatur, ubi ei communio tribuetur.

23. Eos excommunicatione plectit, qui poenitentiam deserunt, ut saecularem vitam ducant, nisi intermissam poenitentiam repetant.

24. Eam laicis veniam dat, ut clericos, quacunque dignitate insigniti sint, accusent, dummodo, quod in eos proferunt, verum sit.

25. Reliquias in ruralibus Oratoriis poni vetat, nisi adsint proximis in locis clerici, qui advenientes Officium ibidem peragant, iisque pretiosis cineribus, per psalmorum cantum, honorem exhibeant. Quod si satis proximi clerici nulli sint, ad ea oratoria nemo ordinabitur, quin vi foundationis satis ad vestitum, victumque suppetat.

26. Alia altaria, quam lapidea, chrismatis unctione, consecrari vetat.

27. „ Provinciae Episcopi, in divini Officii celebratione, „ Metropolis ritum sequentur. „

28. „ Si Episcopum mori contigerit, antequam, quem „ damnavit, absolvat, eum successor absolvere poterit, siqui- „ dem errorem correxerit, ejusque poenitentiam egerit. „

29. Poenitentiae, quam veteres canones iis praescribunt, qui post Baptismum in haeresein lapsi sunt, breviores terminos

sta-

statuit; eum nempe redigit ad annos duos, quorum spatibus per singulas hebdomadas diebus jejunare debent, ecclesiam frequentare, ibi inter poenitentes consistere, & catechumenis egredi.

30. Eos ad poenitentiam recipi vetat, qui incestuosa matrimonia contraxerunt, nisi se separent. Ita nuncupata matrimonia cum cognata, cum socru, cum nuru, cum parentibus, cum vidua, cum consobrina, aut consobrinæ filia.

31. Poenitentiam renovat, quam vicesimus secundus, & vicesimus tertius Ancyрани concilii canones in homicidia præscribunt, qui poenam legibus latam vitaverint.

32. „ Presbyteri, aut diaconi vidua non poterit iterum nubere; id si fecerit, expelletur ipsa æque, ac vir ex ecclesia, quoad se separaverint. „

33. „ Hæreticorum ecclesiæ tamquam impuræ, & execrandæ spectabuntur, nec sanctis usibus addici poterunt, quippe quæ purgari omnino non possunt; sed ea repeti poterunt, quæ per vim Catholicis ademptæ fuerint. „

* Pugnat canon hic cum Aurelianensis concilii primi canone decimo, qui statuit oportere, ut hæreticorum ecclesiæ consecrentur; atque is quidem communis usus ecclesiæ est.

34. „ Dominus, qui sua ipsius auctoritate, captivum vi spoliaverit, Ecclesiæ communionem privabitur per annos duos. „

35. „ Cives, natalibus distincti, Paschatis, & Dominici Natalis noctem cum Episcopo, ubicumque locorum fuerit, celebrabunt, ut ejus benedictionem percipiant. „

36. „ Peccatorum nulli adimenda est veniæ spes, si poenitentiam agat, & se corrigat. Quod si versetur in mortis articulo, poenitiæ tempus, quod canones præscribunt, ei remittendum est, ea conditione, ut, si convaluerit, eam peragat, postquam peccatorum suorum absolutionem perceperit. „

37. „ Laicum, quin pietatis argumenta præbuerit, ordinari non licet. „

38. „ Nec magis in puellarum monasteria, nisi provectæ ætatis, perfectæque virtutis personis, & quidem monasterii

ratio.

rationibus ita postulantibus, ingressum concedi licet. Qui ipsi in ea pedem inferunt, ut Missam dicant, statim ac Servitium absolutum est, egredi debent. Clerici, & juniores monachi potissimum, in ea non ingredientur, nisi iis consanguineæ ibidem sint. „ (Ostendit canon hic tum quidem Monialibus non nisi capellas intra ædes fuisse.)

39. „ Si captivus, atrocis criminis reus, in ecclesiam confugerit, a corporalibus tantum poenitis immunis erit; nec jurare jubebitur ejus dominus, ei se nec consuetum laborem impositurum, nec capillos, ut notum reddat, amputaturum. „

40. Pronuntiat Episcopos, quæ horum canonum executioni invigilare neglexerint, & coram Deo, & coram confratribus reos fore. Post Metropolitanorum duorum, S. Aviti Viennensis, & S. Viventioli Lugdunensis subscriptiones, conspiciuntur subscripta nomina S. Sylvestri Cabillonensis, S. Apollinaris Valentientis, S. Aviti fratris, S. Gregorii Lingonensis, S. Pragmatii Augustodunensis, S. Maximi Genevensis, S. Florentii Arausici; &c. *Ibidem.*

Concilium Lugdunense, ann. 517.

Episcopi decem ex eorum numero, qui Epaonensi concilio interfuerant, Lugduni, eodem anno 517. aut sequenti, cum Viventiolo, ejusdem urbis Episcopo, concilium aliud celebrarunt, occasione Stephani, quem Rex Sigismundus fisco præfecerat. Is Palladium sibi consanguineam, vel, ut in S. Apollinaris vita legitur, suæ primæ conjugis sororem duxerat. Convicti ambo; cautumque in primo canone, ut eorum damnationem quicumque pronuntiaffent, Episcopi propugnarent, in eundemque modum se gererent cum iis omnibus, qui ejusdem criminis rei essent. Decrevere deinde Patres, in secundo canone, ut si forte eorum quispiam hac de causa vexaretur, reliqui de ejus perpeffionibus solliciti essent, eique ob detrimenta, quæ passus esset, solatium afferret. Voluere præterea, in canone tertio, ut, si Rex sententia in Stephanum, & Palladium edita exacerbatus, ab Episcoporum, qui eam ediderant, communione abstinere, nec amplius in ecclesia cum iisdem versari pergeret, se ipsi in mona-

steria reciperent, e quibus non ante pedem efferrent, quam pax cæteris omnibus reddita esset. Noluerunt, in quantum canone, quempiam eo temeritatis progredi, ut alterius ecclesiam usurparet, eoque absente, Officium, aut ullum proprium alium jurisdictionis actum ibidem obire, ea indicta poenitentia ut suorum fratrum communione privaretur. Ad viventis Episcopi sedem adspirandi interdictiones, in quinto canone innovant, eosque qui se ita ordinandos curassent, itemque qui in ejusmodi ordinationum partem venissent, in omne tempus excommunicatos declarant. Ex sexto, eoque postremo hujus concilii canone, tantam judicii in reos duos lati æquitatem Rex agnovisse videtur, quandoquidem ajunt Episcopi se ex hujus Principis sententia, eam Stephano, & Palladio veniam dedisse, ut adestent Ecclesiæ precibus, ad populi Orationem usque, post Evangelium, scilicet usque ad *Orate, fratres.* (*Reg. Tom. X. Lab. Tom. IV. Hard. Tom. II.*)

Concilium Constantinopolitanum, ann. 518.

Coactum est concilium hoc, Julii die 10. ann. 518: pontificatus Hormisdæ quinto, & imperii Justiniani primo, a Joanne patriarcha, conflatumque ex Episcopis quadraginta, tam iis, qui Constantinopoli versabantur, quam proximis. Cum populus, & monachi petissent, ut Euphemii, & Macedonii, Constantinopolis Patriarcharum, & Leonis, Romani Episcopi nomina, cum conciliis quatuor, & nominatim Chalcedonensi, in sacra dyptica referrentur, factum est eorum votis satis; mandatumque præterea, ut qui, Euphemii, & Macedonii causa, expulsi, seu in exilium acti fuerant, revocarentur, in suasque quisque sedes restituerentur; cum populus etiam, & monachi postulassent, ut in eos, qui se apertos Chalcedonensis concilii hostes professi fuerant, cujusmodi nominatim Severus, Antiochenus pseudo-patriarcha fuerat, anathema pronuntiaretur, eum æterno anathemate dignum, ab omni functione, omnique Presbyteri, atque adeo Christiani hominis nomine amotum, & generatim communione spoliatum, tamquam blasphematorem, & calumniatorem factorum conciliorum, synodus declaravit. Cum autem Joannes patriarcha
huic

huic coetui non adfuisset, Episcopi, e quibus constabat, synodicam ad eum Epistolam, quæ, quidquid in eo gestum erat, continebat, ab Episcopis quadraginta, quorum primus Theophilus Heracleensis, subscriptam miserunt. Ejusdem concilii Patres synodicam aliam Epistolam ad Papam quoque Hormisdam miserunt, rogantes, ut suam Orientis Episcopis communionem concederet, legatosque Constantinopolin mitteret, qui ejus auctoritate, eos in Ecclesiam recipere, qui in schisma, vel in hæresin lapsi erant, omnibusque Ecclesiis pacem reddere possent.

Cum porro Joannes, Constantinopolitanus patriarcha ad Joannem patriarcham Hierosolymitanum scripsisset, Præsul hic, Augusti die 6. ejusdem ann. 518. Hierosolymis concilium habuit, in quo statutum, ut generalium conciliorum quatuor, & Papæ S. Leonis nomina in dypticis ponerentur; approbatumque etiam anathema, quod in Severum pronuntiatum fuerat. Idem actum & in concilio, quod eodem anno, Septembris die 16. Tyri habitum fuit. *Ibid.*

Concilium Romanum, ann. 519.

Cum Papa Hormisdas ex Oriente tum Justinii imperatoris, tum Joannis, Constantinopolitani patriarchæ, tum comitis Justiniani Litteras accepisset, quæ ab Orientalibus generalia quatuor concilia suscipi, sanctique Leonis, ipsiusque Hormisdæ nomina fuisse in dypticis posita testabantur; Papa hic, ineunte ann. 519. concilium Romæ coegit; quod decrevit fore locum iis rebus omnibus, quæ in Constantinopolitano concilio ad Chalcedonensis confirmationem, & in Severum, pseudo - episcopum Antiochenum, & Eutychianos cæteros gestæ fuerant: at quod idem concilium ad nomen Euphemii, & Macedonii in dyptica restitutionem statuerat, nullum fore, quia hi duo Episcopi cum Acacio communicaverant; mandavit deinde, ut ad apostolicæ sedis communionem susci-perentur Orientis ecclesiæ, siquidem schismaticum Acacium damnarent, ejus æque, atque Euphemii, & Macedonii e sacris Tabulis expuncto nomine. Occidentis, & Orientis ecclesiarum conciliatio, his conditionibus, statuta fuit. *Ibidem.*

Eodem ann. 519. Caerlonii, metropolis Cambriae, seu regionis Walliae, sub Episcopatu S. Davidis, ejus urbis episcopi, ad Pelagianae hæreseos reliquias in ea provincia extirpandas, omnium Magnae Britanniae Episcoporum concilium extitit. Aliud etiam fuit in Sardinia, sub annum 521. cujus nobis superest synodica Epistola, in qua Africae Episcopi suam super Gratia, & libero Arbitrio sententiam explicant, quæ non alia, quam Sancti Pauli Apostoli, & Sancti Augustini est.

Concilium Arelatense, ann. 524.

Coactum est concilium hoc, cui quartus inter Arelatensia locus tribuitur, occasione dedicationis ecclesiae Sanctæ Virginis, die sexta Junii, pontificatus Papæ Joannis I. anno secundo, & Theodorici in Italia regni secundo supra tricesimum. Ei præfuit Sanctus Cæsarius, Arelatensis Episcopus, adstantibus Episcopis duodecim, presbyteris tribus, alioque deputato, *Eumeterio* nuncupato, qui non alium, quam Legati-Gallicani, Episcopi sui, titulum sumpsit. In eo editi canones quatuor, qui nihil aliud efficiunt, quam eos renovant, qui jam in conciliis pluribus instituti fuerant.

Primus pronuntiat, ordinari non debere diaconum ante vicesimum quintum ætatis annum, aut Episcopum, presbyterumve ante ætatis annum tricesimum, & oportere, ut, qui ordinabitur, mundi vitam, ex aliquo tempore, deseruerit.

2. Presbyteratus, seu diaconatus ordinem laico, non nisi post annum ab ejus resipiscentia, conferri vult.

3. Prohibet, secundum veteres canones, ne poenitentes, aut bigami ordinibus initientur.

4. Vagantes clericos, æque atque eos, a quibus recipiuntur, aut proteguntur contra proprios Episcopos, communione privat. *Ibidem.*

Concilium Ilerdense, an. 524.

Habitu est concilium hoc Augusti die 8. an. 524. anno decimo quinto regni Theodorici in Hispania. Episcopi, numero octo, edidere canones sexdecim, qui sequuntur.

Primus, Mandat, ut qui altari serviunt, qui Christi Domini Sanguinem distribuunt, aut qui sacra vasa tangunt, ab humano sanguine, quavis, etiam defendendæ obsessæ urbis obducta causa, fundendo abstineant; eosque, qui contra fecerint, communione privari, & a sui ministerii functionibus amoveri, per annos duos; errata vigiliis, jejuniis, & precibus expiari, & cum satis fecerint, ita redintegrari posse vult, ut ne tamen iis concedatur, ut ad superiores ordines promoveantur. Quod si poenitentiam suam negligenter obierint, erit in Episcopi potestate, ut eam protrahat.

2. Præscribit poenitentiae annos septem in eos, easve, qui efficiunt, quacunque demum ratione, ut infantes ex adulterio concepti, aut nati pereant; vetans, ne iisdem communio, ante hunc terminum, tribuatur; eaque lege, ut rei, post elapsos eos annos septem, pergant, dum vixerint, poenitentiam agere, ac si clerici fuerint, postquam in communionem redierint, non amplius servitium præstent, sed choro tantum adfistere, cum cantoribus, possint; venenati autem poculi præbitores communionem, solum ad vitæ finem, suscipiant, siquidem, ex quo scelus patrarunt, illud in omne tempus deflexerint.

3. Agathenses, & Aurelianenses, super monachis, canones renovat, addens Episcopum posse, ex abbatis consensu, & ad Ecclesiæ utilitatem, quos e monachis dignos compererit, ordinare; at eum vetat canon hic in donationes monasteriis factas manum immittere, volens tamen, ut si quis laicus efficere cupiat, ut ecclesia, quam erexerit, consecretur, id non possit, sub monasterii titulo, eo consilio, ut impediat, ne ea in Episcopi dispositione sit, nisi eadem ecclesia ad monachorum communis usus sit.

4. Incestuosos, ait, quoad se separaverint, excommunicatos fore, ut Christianorum nullus vesci cum iis possit; eosdem tamen ad catechumenorum Missam receptos vult.

5. Pronuntiat, si quis ex altaris ministris in carnis peccatum aliquod, ex fragilitate, lapsus fuerit, & cum Dei gratia sinceræ poenitentiae specimina præbeat, in Episcopi potestate fore, ut eum quamprimum restituat, vel diutius ab Ecclesiæ

separatum relinquat, prout in agenda criminis poenitentia sedulum, aut inertem compererit; ea tamen conditione, ut eum, dum restituit, omnino sperare vetet, fore, ut ad superiores gradus promoveatur; quod si clericus recidat, privabitur officio suo, nec nisi in morte ad communionem suscipietur.

6. Mandat, ut qui viduam, aut religiosam violavit, excommunicatione plectatur, eidemque poenae religiosa subit, nisi se ab eo separaverit; quod si ea suum ad officium redierit, publicae poenitentiae addicatur; & quoad satisfecerit, excommunicatio sublegetur.

7. Eum, qui se nunquam cum eo conciliaturum juravit, quicum litigat, a Communione Corporis, & Sanguinis Christi Domini ad annum separat, eidemque consilium dat, ut quamprimum eleemosynis, lacrymis, & jeuniis peccatum deleat.

8. Vetat, ne quis clericus suum captivum, suumque discipulum ex ecclesia, in quam confugit, caedendum extrahat, secus, ad congruam satisfactionem usque, ab ecclesia removendus.

9. Eos, qui ab haereticis rebaptizati fuere, quin ad id tormentis adigebantur, poenitentiam Nicænis canonibus designatam subire vult, ut scilicet per annos septem precibus vacent, inter Catechumenos, & inter Catholicos, per annos duos; deinde vero, per Episcopi clementiam humanitatemque, Oblationis, & Eucharistiae cum fidelibus participes sint.

* Canon hic undecimum Nicæni concilii canonem spectat, qui poenitentiae annos duodecim iis imponit, qui in haeresi rursus baptizati fuerunt. Erraverint ergo Ilerdenses Patres, necesse est, dum iis poenitentiae annos septem ex Nicænis canonibus imposuerunt, aut mendum in exemplaribus fuerit, quæ usui fuerunt ad Collectiones, in quibus annorum septem numerus reperitur; & sane P. Mansi, in sui ad Labbeana concilia Supplementi tomo primo, pag. 406. monet, ex vetustissima Lucensi Collectione, quæ Ilerdentium canonum Compendium continet, nonum imponere poenitentiam annorum duodecim iis, qui in haeresi rebaptizati fuere.

10. Mandat, ut longiori poenitentiae subdantur, qui, cum in culpam aliquam lapsi essent, ab ecclesia non recesserunt, quo tempore id Episcopus iisdem praecepit.

11. Episcopo mandat, ut pro personarum qualitate clericos puniat, qui manus conseruerint.

12. Ordinationes, contra veteres canones peractas, attingi non vult, satisque habet prohibere, ne ad superiores ordines evehantur, qui ita ordinati fuerint; at futurum declarat, ut deinceps contra canones ordinati deponantur, prohibitis iis, qui ejusmodi ordinationes ediderint, ullam amplius talem edere.

13. Catholicorum oblationes rejici vult, qui filios haereticis baptizandos dedisse convicti fuerint.

14. Vetat fideles cum iis vesci, qui se rebaptizandos curarunt.

15. Veterum canonum, super clericorum cum exteris faeminis familiaritate, executionem praecipit, refractarios post primam, & alteram monitiones, beneficiis privandos addens. *Ibidem.*

16. Pronuntiat in clericos anathema, qui defuncti Episcopi bona, resque furripiunt, tamquam sacrilegii reos, iisque solum aegre, ac vix exteram communionem concedi vult.

*Secum ipso pugnare videtur canon hic, prout clericis, anathemati, & quod inde consequitur, excommunicationi obnoxiiis, tamquam sacrilegi furti reis, exteram communionem concedit. Si excommunicati sunt, quomodo iis externa communio concedi potest? Ut haec apparens repugnantia tollatur, animadvertendum est, *anathematis* vocabulum hoc in canone adhibitum non stricta significatione, pro excommunicatione majore proprie dicta, sed pro canonica quavis poena, generatim, sumendum esse; clerici enim ad exteram, seu exterorum communionem redacti, excommunicationi proprie non suberant, sed positi solum erant in exterorum clericorum numero, qui iter agebant, quin suorum Episcoporum formatis Litteris muniti essent, quique ad Eucharistiae participationem admittebantur, cum se Catholicos ostendebant, sed ita tamen, ut ne iisdem liceret suorum ordinum

functiones obire. Communionem ergo, non autem Ordinum functiones clericis, de quibus agitur, concedit canonicus ubi poenitentiam egerint, satisque pro peccato fecerint; quia distinguitur Communio triplex, nempe Communio Sacerdotalis, quam ipse sibi presbyter tribuit, Communio Ecclesiastica, quam presbyteri, & clerici, in Sanctuario, ex Episcopi, seu alicujus presbyteri manu percipiunt, ac denique Communio laica, quam ex archidiaconi manu, extra Sanctuarium, simplices fideles accipiunt; potest proinde concipere intelligi de Communionem laica, eoque potiore jure, quam extera, seu peregrina Communio in conciliis, & apud ecclesiasticos auctores pro laica Communionem quandoque sumitur: *Peregrina, quæ alias dicitur laica*; Glossa, in cap. Clerici 13. q. 2. & distinct. 50. cap. Contumaces. Burchardus, Yvetotensis, & Surius laudant aliquot alios Herdensis concilii canones, itemque Cardinalis de Aguirre, *Concilior. Hispan. Tom. III. pag. 171. &c.*

Concilium Valentinum, in Hispania, ann. 524.

Habitu fuit concilium hoc, die 3. Novembris an. 524 Theodorici regis decimo quinto, & primo pontificatus Papæ Joannis I. Ei sex tantum Episcopi cum archidiacono Sallustio, qui Marcellini Episcopi sui nomine subscripsit, interfuere; condideruntque canones itidem sex.

Primus mandat, ut, antequam oblationes afferantur, & catechumeni dimittantur, post sancta Evangelia legantur Epistolæ S. Pauli, e quibus non modo fideles, verum etiam catechumeni, poenitentes, ipsique ethnici salutaria Domin nostri Jesu Christi præcepta, & Episcopi prædicationem percipere possint.

2. Præcipit, ut, cum Deus Episcopum ad se vocaverit, nihil eorum sibi sumant clerici, quæ in Ecclesiæ, vel Episcopi ædibus comperta fuerint; quod si quid sustulerint, ad restitutionem per Metropolitanum, aut provincialium Episcoporum auctoritatem adigantur: servetur proinde Regienis concilii decretum, quod defuncto Episcopo propiorem Episcopum parentaturum venire jubet, Ecclesiæque curam, ad usque

que successoris ordinationem sumere, ut ejus præsentia impediatur, ne quis e clericis prævaricetur; & quo tutius res habeat, idem Episcopus, intra dies octo, si fieri poterit, annuum, quæ defunctus reliquerit, inventarium conficiendum curet, & ad Metropolitanum mittat, qui idoneam personam delegabit, quæ suas clericis pensiones solvat, ea lege, ut ei, si diuturna vacatio fuerit, rationem reddat, quo suam clerici sustentationem percipiant, neque vero futuro Episcopo dolendum sit, se in domum omnino vacuum ingredi, in qua, unde ipse subsistat, & aliis præsto sit, invenire non possit.

3. Mandat, ut, si, nullo edito testamento, Episcopus occiderit, ejus consanguinei moneantur, sibi nihil ex ejus bonis, Metropolitano, ejusque comprovincialibus insciis, sumendum esse, ne Ecclesiæ bona cum iis confundant, quæ ad defuncti successorem pertinent; & hanc ob causam, iidem consanguinei, dum novus Episcopus ordinetur, expectent, aut, si longius vacatio protrahatur, ad Metropolitanum se conferant; clerici porro, seu laici, qui hanc sanctionem violaverint, Ecclesiæ communionem priventur, ni resipuerint, & ab actione destiterint.

4. Mandat, ut Episcopus, qui ad confratris sui funera acciri consuevit, ægrotantem adeat, vel ut ab adversa valetudine recreatum gratuletur, vel ut eum de domesticarum rerum ordine statuendo moneat, vel ut ejus ultimam voluntatem exequatur; statim autem ab Episcopi morte, Deo pro ipso Sacrificium offerat, sepeliendum curet, servetque, quod superiores canones super bonis, rebusque mobilibus ad eum, Ecclesiamve spectantibus statuerunt. Oportere subdit, si quis Episcoporum subita morte correptus fuerit, ejusque funeribus finitimi Episcopi, longioris itineris causa, adesse non possint, ejus corpus, per diei, noctisque spatium, custodiatur, & interim fratres, religiosique, vel alii, psalmos sine intermissione canentes, adstent; illud deinde presbyteri, cum dignitate, secreto imponant, quin tamen humo dent, ad Episcopi, quam poterit diligentissime, acciti adventum usque, quo defunctus solemnem in modum sepeliatur.

5. Mandat, ut clerici in Episcopum refractarii, aut vagantes, seu diaconi, seu presbyteri suorum ordinum functionibus, & communione priventur.

6. Episcopum vetat alienæ diœceseos clericum, sine diœcesani nutu, ordinare, aut presbyteratus ordinem cuiquam conferre, quin in sui servitii loco se permanfurum promittat.

* Ilerdense, & Valentienſe concilia ad ann. 524. referentes, conciliorum vulgares Collectiones ſecuti ſumus; at hoc loco moneamus, oportet, eas hoc in capite mendoſas eſſe, & hæc concilia duo non ann. 524. habita fuiſſe, ſed potius 546. in quem incidebat annus decimus quintus non *Theodorici*, ſed *Theudiſ*, qui anno ſeptimo imperii Juſtiniani, ſcilicet anno Chriſti 531. in Hiſpania regnare cœpit. Id perſpicitur in Hiſpanicorum conciliorum manuſcripto codice, qui cæterorum omnium antiquiſſimus Lucæ ſervatur. Vide Cardinalem Aguirreum, *Concil. Hiſpan. Tomo III. pag. 172.*

Concilium Juncenſe, ann. 524.

Erat Junca Africæ urbs in Byzacenæ provincia, Concilii, quod ann. 524. habitum in ea fuit, nobis ſynodica tantum, quæ Liberati, Byzacenæ Primatis nomen præfert, Epiſtola ſupereſt; in qua quidem Primas Bonifacium Carthaginẽſem, ad quem miſſa eſt, ad operam dandam, ut canones ſerventur, hortatur. Cum S. Fulgentius huic concilio, Ruſpenſis Epiſcopi titulo, aſſet, Epiſcoporum quidam, nomine *Quod-vult-Deus*, cum eo de prælatione contendit; at univerſum concilium in S. Præſulis favorem decidit. Aliquanto poſt, cum Epiſcopi ambo ad Suffletenſe concilium ſe contuliſſent, publice Patres obſecravit, S. Fulgentius, ut ei prælationem tribuerent, qui ejus humilitatem admirati annuerunt. *Ibid.*

Concilium Carthaginẽſe, ann. 525.

Concilium hoc, die 5. Februarii ann. 525. qui regni Hil-derici ſecundus erat, in aula ſecreta eccleſiæ S. Agilæi mar-tyris, habuit Bonifacius, Carthaginẽſis Epiſcopus, ad eccleſiæ ſuæ privilegia, quæ impetebantur, facta teſta ſervanda. Epiſcopi, numero ſexaginta aderant. Primum omnium, Nicæ-num Symbolum lectum voluere, Catholicum non habendum te-ſtati,

ti, quicumque ei subscribere renuisset; tum legi jusserunt
 fricæ plurium, super variis, in universum, disciplinæ ca-
 nibus, conciliorum canones, eosque peculiariter, qui Car-
 aginensis Ecclesiæ privilegia spectabant. Cum Patres ad
 tinam revocassent abbatis Petri negotium, quem cum om-
 bus ejus monachis excommunicatione perculerat Libera-
 s, Byzacenæ Primas, occasione monasterii, quod idem Pri-
 as a se pendere, Petro, ejusque monachis contra stantibus,
 contendebat, decreto edito statuerunt, omnia deinceps mona-
 ria, ut semper fuere, a clericorum jurisdictione omnino
 bera fore, ut monachi solum ad suam ipsorum salutem in-
 ambant, Deoque placere studeant. Tum vero Bonifacius,
 cretorum auctoritate nixus, quæ supra omnes Africæ ec-
 clesias Carthaginensi primatum concesserant, suum esse decla-
 avit, ejusdem urbis Episcopi titulo, celebrandi Paschatis
 diem omnibus suæ ditionis Ecclesiis indicere, easque mone-
 re Festum hoc, proximo anno, Aprilis die 7. celebrandum
 esse. *Ibid.*

Concilium Carpentoractense, ann. 527.

Concilium hoc, conflatum ex Episcopis sexdecim, in nu-
 merum relato S. Cæsario Arelatensi, qui eidem præfuit, ha-
 bitum fuit VIII. Idus Novemb. nempe die 6. ejusdem men-
 sis ann. 527. sub pontificatu Felicis IV. & regno Athalarici,
 regis Italiæ. Unus, & unicus in eo canon editus est; statuens,
 ut, si cathedrali ecclesiæ fuerit ad expensas bonorum satis,
 parœciarum redditus in clericos iis deservientes, aut in ec-
 clesiarum reparationes conferantur; sin Episcopi expensæ re-
 ceptos ejus Ecclesiæ redditus superent, suis ipse rationibus
 ex ditiorum parœciarum proventibus consulere poterit, id
 iisdem relinquens, quod clero, reparationibusque sufficiet, ea
 tamen lege, ut nec divinum Servitium, nec clericorum por-
 tionem imminuat. Idem canon concilium, sequenti anno,
 eadem sexta Novembris die, Vastione habendum indixit; at
 illud non nisi biennio post coactum fuit, nisi dici lubeat,
 quod conjicit P. Mansi, Carpentoractense concilium an. 528.
 non autem 527. habitum fuisse. Carpentoractensis concilii
 Pa-

Patres ad annum a sanctorum Myfteriorum celebrati Agræcium, Antipolitanum Episcopum suspenderunt, qui concilium non venisset, & irregulares ordinationes deperegisset, eique per synodicam Epistolam, cui subscribere unum omnes, hanc sententiam significarunt. Subscripti pariter canoni, quem super parochialium bonorum administratione condiderant, cum hoc tamen discrimine, quod in loco universi, præter S. Cæsarium Arelatensem, & Contuliosum Regiensem, *Peccatorum* titulum sumunt, cum omnes & singuli sententiæ in Agræcium latæ subscribentes, se Episcopos nominent. *Ibid.*

II. Concilium Arausicanum, ann. 529.

Episcopi tredecim, quorum præses S. Cæsarius Arelatensis fuit, habuere concilium hoc, die 3. Julii ann. 529. qui tertius erat Papæ Felicis IV. & Athalarici, Italiæ regis, in ecclesia, quam patricius Liberius, Galliarum prætorii præfectus Arausione extruendam curaverat. Cum Episcopi cæremoniam dedicationis ejus ecclesiæ perfecissent, proposuerunt communibusque suffragiis firmarunt nonnullos articulos, quos sancta Sedes ad eos miserat, quosque veteres Patres sacris Scripturis deprompserant, ad eos edocendos, quorum animis sensa, catholicæ, super Gratia libero Arbitrio, Fidei consentanea non infidebant. Hi articuli, fere omnes aliquibus sacrorum Codicum textibus nixi, viginti quinque numero sunt, & in canonum modum concepti, quamvis in consuetudine anathemata, nisi forte vicesimus quintus, non desinant,

Primus eos damnat, qui asserunt primi hominis peccatum nil mutationis attulisse, nisi uni hominis parti, scilicet ejus corpori, quod morti obnoxium reddidit, nullaque ratione ejusdem animo nocuisse, ita libero relicto homine, ut prius erat; quæ Pelagii erat hæresis.

2. Eos damnat, qui ajunt, Adæ peccatum non offecisse, nisi ei soli, seu nihil aliud ad ejus posteros, quam corporis mortem migrasse.

3. Docet, si quis dixerit, Dei Gratiam humanæ invocationi dari posse, nec Gratiam esse, quæ facit, ut eam invocemus,
eum

adversari prophetæ Isaïæ, & Apostolo idem dicenti; **inventus sum a non quærentibus me; palam apparui iis, qui me agnoscere non studebant.** „

4. **Eos damnat, qui contendunt, Deum expectare voluntatem nostram, ut nos a peccatis purget, nec per infusionem, operationem Spiritus Sancti in nobis effici, ut a peccatis liberi velimus.**

5. **Eos damnat, qui ajunt incrementum Fidei, perinde ac initium, actumque ipsum, per quem in eum credimus, qui impium iustificat, & per quem ad sancti-Baptismatis operationem pervenimus, non esse in nobis Gratia donum, sed licet per inspirationem Spiritus Sancti, quæ voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem mutant, sed hæc omnia a nobis provenire.**

6. **Rejicit, tamquam doctrinam, Apostoli documento contrariam, eam, quæ vult Deum misericordia cum iis uti, qui non volunt, qui desiderant, qui suos omnes conatus edunt, qui laborant, qui vigilant, qui quærunt, qui petunt, qui pulsant: quæque non profitetur per Dei gratiam fieri, ut credamus, ut velimus, & ut possimus omnia, ut oportet, facere.**

7. **Pronuntiat, si quis id sibi arrogat, ut sine lumine, & inspiratione Spiritus Sancti, qui omnibus internam eam suavitatem tribuit, quæ efficit, ut veritas suscipiatur, eique fides addatur, possit ipse suis naturalibus viribus cogitare, ut oportet, ad agendum ferri, quidquid boni est, quoad salutem, eternamque vitam saluari, hoc est, Evangelii prædicationi se dedere; oportere, ut erroris, & hæreseos spiritus eum seduxerit, quia nec ipsius Christi Domini vocem intelligit, qui ita loquitur in Evangelio: „ Sine me nihil potestis facere; „ nec Apostoli, qui ait: „ Non satis est nobis virium, ut rectam ullam cogitationem efformare possimus ipsi per nos, „ tamquam ex nobis ipsis; ac Deus est, qui nos idoneos reddit, ut recte cogitare possimus, & cogitemus. „**

8. **Rejicit, tamquam a vera Fide remotos eos, qui garrunt, alios venire posse ad Baptismi gratiam, per Dei misericordiam, & alios per liberum arbitrium, quod certe in iis omnibus vitiatum est, qui ex primi hominis prævaricatione nati sunt;**
quam-

quamvis enim qui propugnant doctrinam hanc, profiteantur liberum arbitrium per Adæ peccatum in omnibus hominibus debilitatum esse, non proinde tamen asserunt, illud ita debilitatum esse, ut ne aliqui possint, sine Dei revelatione, ipsi per se æternæ salutis mysterium acquirere; quod contrarium est verbis Christi Domini, qui ait, „ non jam aliquem „ non posse, sed neminem unum posse ad eum venire, nisi „ eum, quem Pater traxerit. “

* Id nimirum hujus concilii priores octo articuli, seu canones reapse continent; reliqui septendecim nihil aliud proprie sunt, quam sententiæ e S. Augustini, & S. Prosperi verbis expressæ; at non minus Actorum concilii partem conficiunt.

9. „ Est effectus gratiæ Dei, cum bona aliqua cogitatio „ nobis inest, aut cum nos ipsi nobis a falsitate, & ab injustitia cavemus; quoties enim aliquid boni facimus, Deus est, „ qui in nobis, & cum nobis agit, ut id nos ipsi faciamus. „

10. „ Oportet, ut baptizati, atque adeo sancti, quo possint „ ad bonum finem pervenire, aut in bonorum operum praxi „ perseverare, sine intermissione Dei subsidium implorent. „

11. „ Nemo unus offert vere Domino, nisi quod ab eo accepit, ut illud eidem offerret, quemadmodum scriptum est: „ *Nos id tibi damus, quod accepimus de manu tua.* „

12. „ Deus nos amat, quales sumus per ejus dona, non „ autem quales sumus per merita nostra. „

13. „ Liberum arbitrium, cum in primo homine infirmatum fuerit, & veluti ægrotum redditum, reparari non potest, nisi per Baptismi gratiam: quia (quoad extensionem virium, quam in innocente homine habebat) reparari non „ potest, nisi ab eo, qui potuit illud dare secundum id, quod „ ait Veritas ipsa: *Si Filius vos liberat, vere liberi eritis.* „

14. „ Nullus miser liberari potest a miseria, quæcunque „ fuerit, nisi is, qui a Dei misericordia prævenitur, quemadmodum ait Psalmista: *Deus meus, misericordia tua præveniet me.* „

15. „ Sicut Adam per suam iniquitatem in malum mutatus fuit, & hac de causa degeneravit a statu, in quo Deus „ eum

nam creaverat; ita fidelis mutatur per gratiam, sed in melius, a statu, in quo erat per peccatum. Prima mutatio est hominis prævaricatoris; altera est effectus potestatis dexteræ Altissimi. „

16. „ Nemo gloriari de eo debet, quod, quasi non accepit, se habere putat; ac ne ita quidem ipse sibi blandiri lebet, ut existimet, se id accepisse, quia forinsecus habet Legis litteram, quam potest legere, aut intelligere; quandoquidem, si iustitia nobis per Legem data esset, frustra mortuus esset Christus Dominus, cum potius ipse e converso sit, qui *in altum ascendens magnam hominum multitudinem captivum duxit, supraque homines sua dona profudit.* En omnium gratiarum fontem, originemque. Qui negat hinc se habere, quod habet, aut id vere non habet, aut ei, quod se habere autumat, adimetur. „

17. „ Quæcunque vis Ethnicorum est, mundana cupiditate continetur; quæ autem Christifidelibus vis inest, a Dei charitate derivatur; quæ charitas nostris in cordibus diffusa est, non per voluntatis arbitrium, quod nobis inest, sed per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. „

18. „ Non est debita merces ullis meritis gratiam præcedentibus; sed Gratia nemini debita præcedit, ut edamus opera, quibus inest meriti ratio. „

19. „ Integra licet, ac perfecta, prorsus ut creata fuerat, permansisset humana natura, in eo tamen statu, sine subsidio Creatoris sui, se ipsa servare non potuisset. Quomodo ergo posset eadem, sine Dei gratia reparare, quod amisit, quoniam sine hac gratia, integritatem, quam acceperat, servare non poterat? „

20. „ Multa Deus in homine, quæ bona sunt, facit, quin ea homo faciat; at homo nil boni facit, quod, ut faciat, Deus non efficiat. „

21. „ Quemadmodum jure optimo iis, qui se per Legem justificari volebant, & proinde a Gratia exciderant, dixit Apostolus: *Si Lex est, quæ justificat, frustra Christus Dominus mortuus est,* ita iis, qui Gratiam in naturalibus facultatibus omnino ponunt, eodem jure dici potest: *Si natura*

„ est, quæ justificat, frustra Christus Dominus mortuus est.
 „ quoniam ante Christum Dominum, & lex, & naturales
 „ cultates jam habebantur, quin vel hæ, vel illa justificare
 „ perspicuum est, Christum Dominum frustra mortuum
 „ esse. Fructus ergo mortis est, ut impleamus ejus legem
 „ per Gratiam, secundum ea divini Servatoris verba :
 „ *veni legem solvere, sed implere*; naturamque, quam Adam
 „ perdidit, & evertit, reparemus, secundum hæc alia ejusdem
 „ Christi Domini verba ; *Ego veni quærere, & salvum facere*
 „ *quod perierat.*

22. „ Nemo quidquam, quod ejus proprium sit, nisi me-
 „ dadium, & peccatum habet. Si quid ei veritatis, justitiæ
 „ que est, id in ipsum derivatur ex eo fonte, cujus siti accen-
 „ damur omnes in hujus mundi deserto necesse est, ut ab
 „ quibus guttis refrigerati, &c. non deficiamus in via. „

23. „ Suam ipsorum, non Dei voluntatem homines faci-
 „ unt, cum id faciunt, quod Deo displicet. At, cum faciunt
 „ quod volunt, ut obediant Dei voluntati, quamvis agant
 „ voluntarie, Dei tamen voluntas eorum voluntatem præpo-
 „ rat, iisque imperat, quod tunc volunt. „

24. „ Nos Christo Domino inserti sumus, ut furculus, qui
 „ racemum ferre debet, vineæ insertus est, seque ac furculus,
 „ quam habet vitam, ex vinea trahit, non ipse vineæ tribuit,
 „ ita ambo discipulis, non Christo profunt, quia ea in iis ma-
 „ nent, iique in eo.

25. „ Dei donum absolute est Deum amare. Ipse dedit,
 „ ut amaretur; amat ipse, licet non ametur; nos amavit,
 „ cum eramus eidem ingrati, effecitque, ut, quo ei placere-
 „ mus, in nobis esset; diffudit enim in cordibus nostris cha-
 „ ritatem Spiritus Patris, & Filii, quem amamus cum Patre,
 „ & Filio. „

* Cum hos articulos viginti quinque statuisset concilium,
 „ ita concludit: „ Debemus ergo docere, & credere, e sacræ
 „ Scripturæ oraculis supra allatis, & veterum Patrum defini-
 „ tionibus, per primi hominis peccatum, ita depresso, in-
 „ firmatumque liberum arbitrium fuisse, ut nemo deinceps
 „ Deum, ut oportet, diligere, in eum credere, seu ejus causa

„ bonum facere unquam potuerit, quin eum divinæ Miseri-
 „ cordiæ gratia præveniret. Quamobrem credimus Abel ju-
 „ stum, Noe, Abraham, Isaac, Jacob, aliosque omnes veteres
 „ Patres ea fide, quam S. Apostolus Paulus in iis agnoscit,
 „ commendatque, non per naturam, sed per Dei gratiam
 „ præditos fuisse; & post Domini nostri adventum, eandem
 „ gratiam non a libero arbitrio, sed a Christi bonitate, & libe-
 „ ralitate in eos, qui Baptismum desiderant, derivari. Credi-
 „ mus etiam baptizatos, omnes posse, & debere, per subsidium,
 „ & cooperationem Christi Domini id perficere, quod ad eo-
 „ rum animæ salutem tendit, siquidem fideliter operari ve-
 „ lint. Aliquos per divinam potestatem ad malum prædesti-
 „ natos esse non modo non credimus, sed, si quis ita credit,
 „ eum detestamur, eidemque anathema dicimus. Profitemur
 „ etiam, in omnibus bonis operibus, haud nos incipere, ut
 „ Dei misericordia solum nobis adjumento sit, postquam nos
 „ ipsi inceperimus, sed Deum, quin ullum bonum meritum
 „ nostrum præcedat, nobis fidem, sui que amorem inspirare, ut
 „ Baptismi sacramentum fideliter expetamus, & post Baptis-
 „ mum, quæ ei grata sunt, facere cum ipsius subsidio possi-
 „ mus. Evidens proinde fit, oportere nos credere boni La-
 „ tronis, quem Dominus ad paradisi patriam vocavit, Corne-
 „ lii centurionis, ad quem Angelus Domini missus fuit, item-
 „ que Zachæi, qui Dominum ipsum hospitio recipere meruit,
 „ fidem non à natura, sed a Dei liberalitate venisse. “ Huic
 Fidei definitioni Episcopi subscripserunt, eidemque primæ
 conditionis laicos octo, omnesque gradu præstantes viros, qui
 dedicationis cæremoniæ adstiterant, subscribere voluerunt.
 Primum inter hos locum tenet Patricius Liberius; Galliarum
 prætorii præfectus. Id iis, hac in re, consilii fuit, ut ea Fi-
 dei definitio iis quoque sana doctrina imbuendis inserviret,
 quos e laicis Semi-Pelagianæ erroribus infecerant.

S. Cæsarius, qui concilio præfuerat, ejus Acta per Arme-
 nium, presbyterum, & Abbatem, Romam misit, ut eorum ap-
 probationem obtineret. Papa Bonifacius, Felicis IV. succes-
 sor ad S. Cæsarii Epistolam respondit; nec solum doctrinam
 in Arausicano concilio statutam approbavit, verum etiam plu-

ra testimonia protulit; ut eam magis, magisque firmaret, se vehementer mirari testatus, esse, qui in negotio tam clare, luculentique in sacris litteris evoluto, explicitoque hallucinantur. P. Sirmondus, in suis *super Arausicano concilio Adnotationibus*, declarat se in antiquis pluribus manuscriptis codicibus, ad frontem Epistolæ Papæ Bonifacii, nactum esse verba hæc: „ Arausicanum concilium hoc Papæ Bonifacii decreto confirmatum fuit; & quicumque alia, quam hujus concilii, hujusque Papalis decreti sensa foverit, scire debet, se sanctæ apostolicæ Sedi, universæque Ecclesiæ adversari. “ Adnotatio hæc in Regia Conciliorum editione suppressa fuerat; at Labbæo id curæ fuit, ut eam in sua editione an. 1671. ad Arausicani concilii calcem reponeret. Idem P. Sirmondus in adnotatione altera subdit. „ ostendi, interesse, concilium, quod olim creditum fuerat sub S. Leonis pontificatu celebratum fuisse, ad hunc an. 529. spectare, & ob plures scientiæ, & pietate eminentes viros scilicet habitum esse, qui ante concilium in Galliis visi fuerant Semi-Pelagianis favere, quorum errores in hoc concilio, sanctæ apostolicæ Sedis auctoritate firmato, tandem proscripti, & anathemate perculsi sunt. “ Concilium hoc, addit hic Pater, tam gravi disputationi, quæ per annos amplius centum, inter sanctissimos, & doctissimos, utrinque, viros exarserat, tandem aliquando finem imposuit; ac S. Augustini quidem auctoritate, & pro ejusdem doctrina ejusmodi dissidium ab hoc concilio compositum fuit.

Eodem an. 529. Valentia in Gallia Viennensi concilium ponitur, quod inter ea tertium, quæ ea in urbe habita sunt, numeratur. Ejus acta perierunt; at ex eorum fragmento, quod in Cæsarii vita a Cypriano diacono affertur, compertum fit, Gratia negotia in eo rursus agitata fuisse, sanctumque Cyprianum, Telonensem Episcopum, divinarum Scripturarum auctoritate, & veterum Ecclesiæ Patrum testimoniis probasse, hominem in suæ salutis opere nihil facere posse, quin prius a præveniente Dei gratia vocatus fuerit, eundemque tandem in suam veram libertatem restitui, cum a Christo Domino liberatur, redimiturque. *Reg. Tom. XI. Lab. Tom. IV. Hard. Tom. II.* *Con-*

Concilium Vasionense, Vassenſe, ann. 529.

S. Cæſarius, quem morbus, ne ad Valentienſe concilium pergeret, impedierat, Vasionenſi præfuit, quod Novembris die 7. an. 529. quarto pontificatus Papæ Felicis IV. & III. regni Amhalarici, Italiæ Regis, habitum fuit. Epifcopi, qui bien- nio ante in Carpentoraſtenſi concilio illud indixerant, ei ad- fuere numero duodecim; cumque veteres canones, de more, legi juſſiſſent, nec præſentium quiſquam iis obſtitiffet, actis proinde Deo gratiis, canones quinque ad diſciplinæ, divini- que potiffimum Officii ſtatuumdum ordinem ediderunt.

Primus ſtatuit, ut, ex uſu in Italia ſalubriter inſtituto, ru- rales omnes preſbyteri apud ſe juniores lectores non conjuga- tos, educandos, & ſpiritualiter nutriendos, tamquam boni Patres recipiant, eos percipiendis pſalmis, diviniſque legen- diſ litteris addicentes, Dominique lege imbuentes, ut ſibi in iis junioribus alumnis dignos ſucceſſores præparent, æter- namque mercedem, ob hoc bonum opus, a Deo accipiant. Porro ſi quiſ eorum, ubi ad perfectam ætatem pervenerit, voluerit ob carnis fragilitatem, uxorem ducere, id canon eidem integrum relictum vult.

2. Preſbyteros finit, ad omnium Eccleſiarum ædificatio- nem, totiuſque populi utilitatem, non in urbibus ſolum, ſed in ruralibus etiam parœciis omnibus prædicare; volens, ſi quæ preſbyterum infirmitas, quominus prædicet, impedierit, diaconos ſanctorum Patrum Homilias elata voce recitare: id enim hiſ fane licere, quippe qui Evangelium coram populo legere poſſunt.

3. Mandat, ut ex apoſtolicæ Sedis, Orientiſque, & Italiæ provinciarum exemplo, ubi magna cum religione ſæpe di- citur *Kirie eleiſon*, in omnibus Eccleſiis, quæ a concilii Epi- ſcopis pendent, ad Matutinum, ad Miſſam, & ad Veſperas idem dicatur, itemque in ſingulis, etiam Quadrageſimæ, & Defun- ctorum Miſſis, ut in publicis, dicatur ter *Sanctus*; verbum e- nim ſanctum, quantumvis diu, noctuque pronuntiaretur, fa- tidio eſſe non poſſe.

4. Mandat, ut in omnibus Eccleſiis fiat Papæ, qui tum

quidem sanctam Sedem occupaverit, commemoratio; & pro Orientis, Africae, & Italiae consuetudine, post *Gloria Patri*, &c. addatur, *Sicut erat in principio*, &c. ob hæreticos, qui Dei Filium non semper cum Patre extitisse, sed cum tempore coepisse effutiunt.

5. Hunc usum in provinciis ad concilii jurisdictionem spectantibus servari jubet, Arianorum causa, qui in iisdem dominabantur.

Concilia Romana, annis. 330 & 331.

Felici Papæ, Octobris die 12. an. 525. vitæ functo Bonifacius II. successor datus est. Eodem tempore Dioscorum elegit factio; quæ schismatis ad mensem occasio fuit. Dioscoro die 12. Novembris ejusdem ann. vivis erepto, Bonifacius se pacificum possessorem videns, in S. Petri Basilica concilium coegit, in quo decretum ab Episcopis firmatum voluit, per quod ei licebat, successorem sibi deligere. Nominavit ergo diaconum Sigilium, quem Episcopi, obstricta jurisjurandi fide, agnituros se receperunt; at sentiens Papa se hac in re violasse sanctos canones, sanctæque Sedis dignitatem læsisse, coegit concilium alterum, in quo primi decretum abrogari jussit, abrogatumque, coram omnibus Episcopis, clero, & Senatu, flammis devovit.

Habuit, Romæ, idem Papa concilium tertium, in S. Andreae consistorio, quod in Vaticano prope S. Petri Ecclesiam erat, die 7. Decembris an. 531. Hujus Acta nobis dedit Holstrenius, ex manuscripto Vaticanæ Bibliothecæ codice. Adfuere concilio huic Episcopi quatuor, presbyteri quadraginta, & diaconi itidem quatuor. In eo Stephani, Lerissæ, Theſſaliæ metropolis, Episcopi, quem Epiphanius, Patriarcha Constantinopolitanus, ab officio suspenderat, negotium discussum est. Quodnam judicium super hac re concilium tulerit, ignoratur: quia ejus Acta ad nos integra non pervenerunt.

Concilium Toletanum, ann. 531.

Montanus, Episcopus Toletanus, aliis septem Hispaniarum Episcopis adſistentibus, Maji die 17. an. 531. quinto regni Amalarici, concilium hoc celebravit, in quo editi super disciplina

plina canones, seu sanctiones numero quinque.

Primus Canon statuit, ut, qui ab infantia a parentibus ad clericaturam designati fuerint, primo quidem tonsuram suscipiant, deinde vero ponantur in Lectorum gradu ab eo, qui iisdem præpositus fuerit in Ecclesiæ ædibus, ob Episcopi oculos, instituendi. Ubi decimum octavum ætatis annum compleverint, ex iis quæret Episcopus, clero, populoque præsentibus, velint, nec ne, conjugium inire; neque enim licere, libertatem iis ab Apostolo concessam adimi. Si se continentiam servaturos libere promiserint, subdiaconi fient vicesimo ætatis anno. Expletis annis viginti quinque, si prudenter se gesserint, diaconi ordinabuntur, vigilantia super ipsis adhibita, ne matrimonium ineant, ullumve secretum cum feminis commercium habeant. Si hujus culpæ convicti fuerint, tamquam sacrilegi spectabuntur, & ex Ecclesia ejicientur. Quod si conjugati, maturaque ætate se non sine conjugum suarum consensu, in castitate victuros receperint, ad sacros ordines adspirare poterunt.

2. Pronuntiat eos, qui in hunc modum, ab ineunte ætate, educati fuerint, nullo unquam tempore, quæcumque se occasio obtulerit, propriam Ecclesiam deserere posse, ut ad aliam migrent, Episcopumque, qui eos sine ejus nutu receperit, ob cujus oculos instituti fuerint, apud confratres reum fore: quia confratri adolescentem, quam a rusticitate & infantie crassitie abstraxit, ab Episcopo adimi durum est.

3. Veteres canones renovat, qui clericos vetant alias, quam proximas consanguineas apud se feminas detinere.

4. Clericos, qui subsidii ad victum loco, sibi rustica prædîa, aut vineas struxerint, iis, quoad vixerint, frui finit, ea tamen lege, ut ne ea per testamentum, vel in successionis titulum post mortem disponere possint, nisi iis ab Episcopo data fuerint, ea conditione, ut servitia, seu certos quosdam census Ecclesiæ redderent.

5. Matrimonia inter consanguineos prohibet, & hujus interdictionis eosdem, ac perspectæ consanguinitatis terminos esse vult.

Hos canones sequitur Montani, Toletani Episcopi, Epistola ad Christiani territorii Palentiae, in presbyteros, qui consecrandi sacri chrismatis libertatem, contra Ecclesiae consuetudinem, quae jus hoc Episcopis reservat, sibi arrogaverunt. Ignoratisne, ita ad eos Montanus, veterum Patrum regulas, & conciliorum decreta, quibus jubentur parociani presbyteri, quotannis, ad sacrum chrisma quaerendum pergere ipsi per se, vel sacristas, non autem e vulgo homines mittere, qui illud ex Episcopi manu recipiant? Patres quidem, & concilia, cum vos illud quaesitum venire jubent, ejus consecrandi facultatem vobis ademisse videntur.

Cardinalis Aguirraeus contendit concilium hoc an. 527. non autem 531. habitum fuisse: quia annus 527. anno quinto regni Amalarici, & aerae 565. respondet. *Tom. III. Conciliorum Hispan. pag. 154.*

II. Concilium Aurelianense, ann. 533.

Constum fuit concilium hoc, jubentibus Galliae Regibus, Theodorico, Childeberto, & Clotario Clodovei filio, eorum regni anno vicefimo secundo, Joannis II. Pontificatus primo, *IX. Kal. Jul.* die nempe 23. Junii an. 533. Ei Episcopi viginti sex, & presbyteri quinque pro totidem absentibus Episcopis interfuere; Honoratus vero Bituricensis Episcopus praefuit, Leontius, Aurelianensis licet Episcopus, secundo tantum loco subscripsit. Unus, & viginti super disciplina in eo editi canones, qui prope nihil sunt aliud, quam veterum instauratio.

Primus, „ Episcoporum nullus a metropolitano, cui subest, ad concilia, & ordinationes vocatus, poterit se, nisi eidem legitima, quominus veniat, excusatio suppetat, eximere. “

2. „ Coget metropolitanus, quotannis, suae provinciae concilium. “

3. „ Nihil sibi sumet Episcopus, quamlibet ob causam, etiam si de Episcoporum, aliorumve clericorum ordinationibus ageretur: quia non licet Episcopo pati se pecuniae cupiditate corrumpi. “

4. „ Si quis forte se per pecuniam ordinandum curaverit, expelletur, cum Dei donum pretio emi non debeat. “

5. “ Ad unius e confratribus sepulturam accitus Episcopus, non abnuet, falsis prætextis causis; Episcopus autem, qui ad id officii venerit, nihil amplius accipiet, quam quod ei necessarium ad propriam impensam fuerit. “

6. „ Ibit Episcopus una cum episcopalis domus presbyteris, ibique iisdem præsentibus, eorum, quæ comperta ibidem fuerint, inventarium conficiendum curabit, omnia probis viris custodienda relinquens, ne pereat, quod ad Ecclesiam pertinet. “

7. „ Metropolitanus, prout veteres canones jubent, ab Episcopis comprovincialibus, cum clero, populoque, eligetur, & a comprovincialibus convenientibus ordinabitur. “

8. Diaconus, qui in captivitate conjugium iniit, si in libertatem restitutus fuerit, a sui ministerii functionibus amovebitur. “

10. “ Presbyterorum nullus, sine Episcopi venia, cum sæcularibus habitabit, si contra fecerit, officii sui communionem privabitur. “

10. „ Qui patris uxorem duxerit, anathemate mulctabitur. “

11. „ Matrimonia legitime inita dissolvi partium voluntate non poterunt, quæcunque tandem infirmitas iisdem contigerit. Communionem, id si fecerint, spoliabuntur. “

12. „ Perfici vetat cantandi, saltandi, epulandi in Ecclesiis edita vota, quippe, quæ Deum potius irritant, quam placant. “ (erant arrogata vota hæc ethnicarum superstitionum reliquiæ, quæ funditus evelli admodum ægre potuerunt.)

13. Prohibet, Abbates, eosque, qui martyrum sepulchra custodiunt, claustrales item, & presbyteros pacificas, seu communionis Litteras dare. “

14. „ Clerici, qui neglexerint officium suum, aut, quæ eorum ordinis ratio est, Ecclesiæ adesse renuerint, e gradu deicientur. “

15. „ Recipientur oblationes pro mortuis, qui, dum crimen aliquod perpetrarunt, occisi fuere, dummodo non ipsi sibi mortem consciverint. “

16. Nemo illiteratus , aut Baptismatis formæ nescius presbyter, aut diaconus ordinabitur. "

17. & 18. „ Si feminæ , quæ diaconissæ ordinatæ fuerint iterum , contra canonum decreta, nupserint, excommunicationi subduntur. Omnino interdicitur , ne qua diaconissa ordinetur , idque ob sexus fragilitatem. "

19. „ Christi fidelium cum Judæis matrimonia , sub excommunicationis poena, vetita sunt. "

20. „ Eadem in Catholicos statuta poena , qui in idolorum cultum recidunt , aut qui comedunt immolatos cibos , vel animalium carnem , quæ belluarum morfu ; aut morbo vivis sublata , aut casu aliquo suffocata fuerint. " (Hæc Mosaicæ Legis ritus , longo etiam post tempore, Ecclesiarum nonnullæ servarunt.)

21. „ Abbates , qui suorum Episcoporum mandata contemnunt , nisi erratum suum per humilitatis acta deleverint , ad communionem non suscipiuntur. " *Ibidem.*

Concilium Carthaginense , an. 334. seu 335.

Sub an. 534. finem, aut 535. initium, Reparatus, quia Carthaginensi episcopali sede Bonifacio successerat , Africa generale concilium convocavit, ubi Episcoporum plerisque, persecutorum violentia in servitutem redactis , concilium nullum, ex annis centum , haberi potuerat. Ad hoc Episcopi centum & septendecim se contulerunt, & in Faustæ basilicam, in qua plurimum martyrum reliquiæ quiescebant, convenerunt. Nicænos canones legi iusserunt ; cumque, qua demum ratione Arianæ Episcopi , qui Catholicam Fidem amplectebantur, suscipiendi essent, inquisissent, super hac difficultate , superque alia, scilicet, utrum qui in infantia , ab Arianis baptizati fuerant, ad clericaturam elevari possent , apostolicam sedem consulere statuerunt. Summus Pontifex Agapetus, ad quem synodica Epistola remissa fuit , quia Papæ Joanni II. dum delegati iter agerent, vita functo susceptus fuerat, respondit ad quæstionis caput primum , quod Arianos Episcopos resipiscentes spectabat , eos quidem ecclesiasticorum reddituum , qui ad clericorum sustentationem statuti fuerant, parti-

participes fieri debere, non iisdem tamen eam veniam dandam, ut in ecclesiasticis dignitatibus persisterent; ad secundum autem articulum, eos, qui Arianismum, ut se catholice Ecclesie adderent, deserebant, ad nullam cleri dignitatem extollendos esse, quacunque ætate ejus sectæ erroribus infecti fuissent. Ei quoque placere iis, quo subsistant, ex Ecclesie redditibus subsidium afferri, promptæque misericordie specimina iis omnibus exhiberi. qui errorem abdicant, ut veram Fidem suscipiant. Quoad clericos, qui Vandalorum dominationis tempore, mare prætergressi fuerant, de quibus ipsis concilium eum consulerat, eos, ait, ex concilii sententia, inter ejusmodi clericos, ad communionem recipi non debere, qui per Litteras Episcoporum Africæ non probarent, se ad Ecclesiarum utilitatem missos fuisse, ne vagarentur. *Ib.*

*Concilium Clermontiense in Alvernia, seu Claromontanum,
an. 553.*

Die 8. Novembris an. 535. qui pontificatus Agapeti primus, regni Childeberti vicesimus quartus, & regni Theodeberti secundus erat, Honoratus, Archiepiscopus Bituricensis, & Galliarum Episcopi plures, omnino quindecim, in urbem Cleromontium, seu Claromontium, in Alvernia, e Theodeberti consensu, cui ea urbs suberat, convenerunt. Fusæ flexis genibus pro Regis persona, ejusque regni prosperitate preces concilio initium dederunt; has excepit sanctionum lectio, quarum aliquibus renovatis, novisque additis, omnino canones sexdecim confecti sunt.

Primus, mandat, ut in conciliis semper a rebus ad mores, ac disciplinam spectantibus incipiatur, antequam ullum aliud negotium proponatur.

2. Ad abusum antevertendum, qui irrepere cœperat, ut Episcopatus per Regum favorem obtinerentur, statuit, ut, qui Episcopatum desideraverit, per clericorum, civiumque electionem, & metropolitani consensum promoveatur, quin potentium personarum patrocinium adhibeatur, quin sit technis dolisque locus, quin adigatur quispiam, seu metu, seu donis, ut electionis decretum exaret; secus., adspirans,

quamvis dignus, Ecclesiae, cuius Episcopus esse voluit, communione privetur.

3. Pallis, aliisque ad altaris usum linteis tegi vetat mortuorum corpora.

4. Clericos vetat sibi apud saeculares potestates in Episcopos praesidium quaerere.

5. Eos excommunicationi subdit, qui avaritia abrepti, perierint a Rege alicujus Ecclesiae bona, in provisorum praedictum, eorundemque donationem, quaecunque in ipsorum gratiam facta esset, nullam declarat.

6. Interdictionem renovat in secundo Aurelianensi concilio jam editam, ne matrimonia cum Iudaeis contrahantur, idque indicta poena privationis societatis, mensaeque fidelium & communionis Ecclesiae.

7. Presbyteri corpus, quod humo datur, velo tegi vetat, quod Christi Domini corpus obtegit, ne, dum defunctorum corporibus honorem deferri lubet, altaria inquinentur.

8. Ecclesiae ornamenta commodari vetat, ut nuptiarum pompae deserviant.

9. Iudaeos vetat Christianorum iudices statui.

10. Episcopos vetat suorum confratrum parochias invadere.

11. Alienae dioecesis clericum, quin ejus Episcopus annuat, recipi, & ordinari prohibet.

12. Iterum vetat sub excommunicationis poena, conjugum iniri cum fratris vidua, cum uxoris sorore, cum sobrina, aut sobrinae filia, & cum patruvi vidua.

13. Suis dignitatibus spoliatur presbyteros, diaconosque, quibus post ordinationem suis cum conjugibus commercium fuit.

14. Eum excommunicat, qui utcumque Ecclesiam reprivat, quam ei de scripto donavit, nec eam reddit, ab Episcopo primum monitus.

15. Praecipuis per annum diebus festis, Dominici natalis scilicet, Paschatis, & Pentecostis, sancta mysteria in privatis oratoriis celebrari vetat. Presbyteri, & diaconi, qui urbis, aut parochiarum servitio addicti non sunt, sed in ruralibus domibus degunt, se ad Episcopum conferant, quocum celebrent solemnia haec. Civium praecipui, eodem consilio, in urbem redi-

dibunt, sub excommunicationis poena. (*Instauratus est non hic ex conciliis, quæ præcesserunt; legiturque in textu, natus majores; quod vocabulum æque atque illud, seniores, &pe primores, dominos significat.*)

16. Renovat super presbyterorum, & diaconorum poenitentia sanctiones veteres. Eosdem vetat, æque atque Episcopos, non solum exterarum feminas apud se detinere, sed etiam si earum aliquam in cubiculum, secretiusve conclave, ubi si morantur, famulas ipsas, aut Deo consecratas virgines ingredi.

Constitutiones has excipit synodica ad Regem Theodebertum Epistola, qua eum obsecrant Episcopi, ut alterius Principis subditos bonis, quæ in ejus regno possident, pacifice rui finant, atque adeo impediatur, ne quis bonis spoliatur, quæ ad eum in alterius Regis ditione pertinent, consuetis quidem vectigalibus eidem solutis. Regni Clodovei inter ejus filios quatuor, Theodoricum, Clodomirum, Childebertum, & Clotarium partitio huic petitioni occasionem præbuerat. Honoratus Bituricensis, qui concilio præfuerat, subscripsit primus, & secundum eum, S. Gallus Cleromontensis, tamquam Episcopus loci, quemadmodum Leontius, Aureliani Episcopus, in concilio ibidem habito secundus subscripserat. In reliquis subscriptionibus habita est ordinationis ratio, quin sedium dignitas spectaretur; ut proinde Archiepiscopi non defuerint, qui post Episcopos subscriberent. *Ibid.*

Concilia Constantinopolitana, ann. 536.

Cum Anthimus, Trapezi Episcopus, Eutychiana hæresim infectus, post Epiphanii mortem, quæ in annum 535. inciderebat, Theodoræ imperatricis gratia, Constantinopolitanæ sedis impositus fuisset, summus Pontifex Agapetus, qui Constantinopoli versabatur, sequenti anno ibidem, ad judicium de Anthimo ferendum, concilium coegit. Anthimus, cum se sistere recusasset, damnatus fuit, in ejusque locum electus Mennas, magni hospitalis S. Samsonis, Constantinopoli, Superior, qui Catholicus erat, doctus, optimisque moribus. Papa deinde synodicam ad Petrum, Hierosolymitanum Patriarcham,

archam, Epistolam scripsit, ut ei rationem, qua ad Anthimi depositionem, & Mennæ ordinationem devenerat, significaret. Cum porro Episcopi Orientis, & Palæstinæ in Severum pseudo-patriarcham Antiochenum, Anthimum, Petrum Apameæ, & Zoaram, monachum Eutychianum, Papæ Agapeti libellum supplicem obtulissent, & ipse negotium hoc absolvere non potuisset, utpote Aprilis die 22. an. 536. Constantinopoli vita functus; Imperator Justinianus, ad illud finiendum in eadem urbe concilium haberi jussit magno constans Episcoporum numero, qui primam, die 2. Maji ejusdem anni, sessionem tenere. Mennas, Constantinopolis in Anthimi locum electus Episcopus, concilio præfuit, Italiæ Episcopis tamquam Papæ Agapeti legatis, ad ejus dexteram confidentibus. Habitæ præterea sessiones quatuor, earumque postrema die 4. Junii. Concilium in Severum, Anthimum, Petrum Apameæ, Zoaram, omnesque eorum asseclas anathema pronuntiavit. Huic judicio ab Episcopis octoginta octo subscriptum fuit, idemque confirmavit Imperatoris Justiniani lex, ad Mennam missa, & Augusti die 6. an. 536. data. Cum Episcopus hic ad Petrum, Hierosolymitanum Episcopum, concilii sui Acta misisset, Petrus, die 19. Septembris ejusdem anni, concilium coegit, quod quidquid in Constantinopolitano concilio gestum fuerat, confirmavit. *Reg. Tom. XI. Lib. Tom. V., Haru. Tom. II.*

III. Concilium Aurelianense, ann. 538.

Maji die 7. an. 538. qui regni Childeberti vicesimus septimus, & pontificatus Sylverii secundus erat, Aureliani concilium, cui tertius inter Aurelianensia locus tribuitur, habitum est, ex Episcopis undeviginti, & delegatis presbyteris septem, S. Lupo, Lugdunensi archiepiscopo, Episcoporum primo, & concilii præside. Post hunc, alii Archiepiscopi quatuor, S. Pantagathus Viennensis, S. Leo Senonensis, S. Arcadius Bituricensis, S. Flavius, seu Filius Rothomagensis subscripserunt; Ingeniosus vero, Archiepiscopus Turonensis, cum adesse non potuisset, Campanum presbyterum, suo nomine, delegavit, qui post alios omnes delegatos subscripsit.

fit. Renovati fuere in hoc concilio , ut in præcedentibus , veteres super disciplina canones ; novique editi , numero triginta tres.

Primus haberi quotannis jubet a Metropolitanis provinciale concilium cum suffraganeis , quos morbus tantum. quin conveniant, impedire poterit. „ Metropolitanus , qui pacis „ tempore biennium elabi , quin concilium convocet , passus „ fuerit , erit per integrum anni spatium a sanctæ Missæ celebratione suspensus ; eidemque poenæ suberunt suffraganei , „ qui sine morbi causa, adesse neglexerint. “

2. Subdiaconos, cæterosque superiores clericos , nisi continentiam servaverint , depositos, & ad laicam communionem redactos vult ; itemque mandat, ut Episcopus, ad menses tres, a sui ministerii functionibus amoveatur, si subdiaconum, quem haud e continentiae legibus vivere non ignorat, officium suum obire finit.

3. Statuit, ut e consuetudine, ac decretis apostolicæ Sedis, Metropolitanus a Metropolitanis, si fieri potest , & coram provinciae Episcopis ordinentur , eorumque electio e provincialibus Episcopis fiat , non sine cleri, civiumque consensu ; Episcopi quoque, Metropolitanis, urbisque clero, & populo consentientibus , eligantur , cum rationi consonum sit, eum, qui omnibus præesse debet, omnium suffragia obtinere.

4. Interdictionem toties Ecclesiasticis repetitam instaurat, ne exteras feminas , quæ nempe non iis maxime propinquæ sint, apud se detineant. Metropolitanus, hoc ex capite, a provincialibus , & Episcopus suffraganeus a Metropolitano , cæterisque provinciae Episcopis arguetur.

5. Eam Episcopo facultatem relinquit, ut pro suo ipsius arbitratu statuat, quid ex oblationibus in urbanarum Ecclesiarum gratiam editis ad Ecclesiae reparationes , eorumque, qui eidem deserviunt, sustentationem sumendum sit. Quod autem ad oblationes attinet , quæ parœciis, Ecclesiisque ruralibus factæ sunt, locorum consuetudinem servari vult.

6. „ Laicus non ordinabitur, nisi post conversionis annum, „ hoc est anno, post quam continentiam voverit ; diaconus, „ nisi vicefimo quinto ætatis anno ; & presbyter, nisi tricesi-

„ mo.

consuetæ retributiones, pro temporum ratione, præbeantur. Si qua subit difficultas, apud provinciæ syndicum sibi consulere clericos patitur.

20. Idem perfugium concedit clerico, qui se ab Episcopo injuste habitum judicaverit.

21. Concilii arbitratui, & prudentiæ relinquit, ut clericos puniat, qui conspirationes, quemadmodum paulo ante contigerat, seu scripto, seu jurejurando conflaverint.

22. Mandat, ut usurpatores bonorum ecclesiæ, quique fidelium oblationes retinent, iisve, pro eorum mente, uti negligunt, ab ecclesiastica communione suspensi maneant, quoad ecclesiæ, vel Episcopo restituerint. Eidem poenæ eos omnes subdit, qui postquam aliquid ecclesiæ donaverint, eo temeritatis devenerint, ut id resumant.

23. Vetat, degradationis indicta poena, ne abbates, presbyteri, alique ministri quicquam ex ecclesiæ bonis alienent, oppignerentve, quin eorum Episcopus de scripto annuat.

24. Personis, quæ adhuc juniores sunt, itemque conjugatis, sine duarum partium consensu, & facta etiam hypothese, utriusque perfectam ætatem esse, poenitentiae benedictionem concedi non vult.

* Hujus canonis sensus est, nec juniores, nec conjugatos ipsos, etiam si duarum partium consensus adfit, nisi ad maturationem ætatem pervenerint, ad publicam poenitentiam admitti debere. Ea est hujus rei ratio: quia qui in publica poenitentia versabantur, continentiam servare debebant.

25. „ Qui poenitentiam deserunt, ut ad sæcularem vitam redeant, aut militiæ nomen dent, excommunicationi suberunt ad mortem usque; at iisdem viaticum concedetur. „

26. Villicos, aut reddendæ rationi obnoxios ordinari vetat, nisi, secundum apostolicæ sedis statuta, eos testamentum, scriptumve aliud liberaverit, ea Episcopo, a quo ordinati fuerint, indicta poena, ut suis a functionibus per annum abstinere.

27. Diaconis, cæterisque clericis superioribus, qui scœnoridant, degradationis poenam imponit, cum iis quidquam ultra mutuum exigere, suove, aut alieno nomine, negotiari non liceat.

28. Quia populo persuasum erat, non licere die dominique, equis, bobus, aut vecturis iter confici, dapes parari, autrum quidquam agi, quæ ad domorum, aut personarum nirem spectarent, quod Judaicum potius ritum, quam Christianam disciplinam sapere videbatur, se velle pronuntiat, quod hæcenus licuit, & in posterum liceat: „ Volumus tamen, subdit, ut eo die a colendis agris, scilicet, ab arando, a formanda vinea, a desecandis falce scenis, a metendo, seu terendo frumento, ab eruncando, a struendis sepius abstinetur, quo facilius Ecclesiæ precibus vacari possit. Si qui contra fecerint, eos corrigere non laicorum, sed Episcoporum est. “ Concilium ad hunc condendum monem videtur adactum metu, ne Christiani Judæorum superstitionem, quorum magnus tunc erat in Galliis numerus, imitarentur.

29. „ Laicorum nullus ex Officio egredi debet, antequam Oratio Dominica dicta fuerit; & si Episcopus adsit, ejus benedictio expectetur. Nemo Missæ, & Vesperarum Officio cum armis adsistat. “

* Extat in prima hujus canonis parte, *De Missis*, vocabulum, quod sæpe pro variis divini Officii Horis sumitur, quæ per Orationem Dominicam, uti hoc etiam tempore, singulæ fiebantur. Porro interdictio, ne ad Ecclesiam arma afferantur, non Romanos spectat, qui ne gladium quidem, præterquam in bello, itineribusque gestabant, sed Gallos, qui semper armati incedebant, ipsisque in Ecclesiis arma gerebant.

30. „ In Judæos interdictio, ne a die Coenæ Domini ad secundam usque Paschatis feriam cum Christianis versentur. “

* Hujus interdictionis causa erat, ut videtur, metus, ne Judæi, vel Christiani eo sancto tempore ad absonum aliquod facinus devenirent; Judæi quidem, super Christi Domini Passione fidelibus insultantes: fideles vero ipsi de ejus morte ex Judæis ultionem quærentes.

31. Excommunicationem pronuntiat in urbis, aut loci aliqujus iudices, qui hæreticum eo progressum esse cum scirent,

ut quempiam e Catholicis rebaptizaret , non denuntiarunt , puniendumque curarunt.

32. Vetat , ne cujusvis generis clerici quempiam , & laici clericos , sine Episcopi venia , traducant ad laicos judices.

33. Imprecationem in eos continet , qui neglexerint dare operam , ut concilii statuta servantur , quæ Episcopi , se a Deo afflatos communi consensu tulisse , ajunt.

Subscripti fuere canones hi die septima mensis tertii, Maji scilicet. Ex eo , quod mensis Majus appellatur hoc loco *mensis tertius* , infert Pagius, Gallis annum a Paschate tunc coepisse. At illatio non cohæret. Pascha hoc an. 538. in Aprilis diem 4. incidit ; ac proinde , si Pascha anno initium dedit , Majus erat solum secundus mensis. Majus in Gallia, Aurelianensis tertii concilii tempore , *tertius mensis* nuncupabatur : quia sub Merovingiensium stirpe , quæ an. 414. coepit , & 751. desiit , annus Gallicus a die incipiebat , qua milites recenscebantur , quæ mensis Martii prima erat. Ita mensis Majus , sub Merovingensium regno , erat Gallici anni tertius. *Reg. Tom. XI. Lab. Tom. V. Hard. Tom. II,*

Concilium Barcinonense , ann. 540.

Provinciae Episcopi septem , cum Barcinonem ad ann. 540. convenissent, edidere sanctiones decem, quæ sequuntur.

Prima., Canetur Psalmus quinquagesimus ante Canticum.*

2. „ Tribuetur ad matutinum , itemque vespertinum Officium fidelibus benedictio. “

* Occurrit eadem sanctio in tricesimo Agathensis concilii canone. Sanctionem hanc Albaspinæus editam putat ; quia suberat dubitandi locus, satius , necne esset, solum in Missa, & Vespere fidelibus benedici , cum dimittebantur , ne amplius , ea quidem die , ad Ecclesiam redirent , quam ad matutini temporis Officium , quo peracto redituri erant ; dubitandi ratio erat : quia fidelium benedictionem ad vespertinum Officium remitti, videbatur propius accedere ad Christi Domini exemplum , qui discipulos deferens ad coelum iturus , suam iis benedictionem, suamque pacem reliquit.

3. „ Clericorum nulli comam alere , aut barbam sibi radere licebit. “

*In aliis Hispaniarum conciliis , ut in Coyacensi, an. 1050. habito , jubentur sibi clerici barbam radere ; & fortasse tertius hic Barcinonensis concilii canon clericis idem præcipit ; nec subest dubitatio , si stare velimus veteri manuscripto Lucensi codici , in quo tertius canon hic ita legitur : *Nullus clericorum comam nutriat , vel barbam , sed radat.*

4. „ Diaconi in presbyterorum coetu sedere prohibiti sint. “

5. „ Presbyteri , absente Episcopo , Collectas dicent. “

6. & 7. „ Qui poenitentiae subduntur homines , erunt ab-
„ raso capite , religiosumque habitum deferent , vitam agen-
„ tes in jejuniis , & in prece. Epulis non intererunt , & nulli
„ commercio vacabunt , satis habentes frugaliter domi vivere. “

8. „ Poenitentiam qui petent morbi tempore , ab Epi-
„ scopo accipient ea lege , ut , si convaluerint , poeniten-
„ tium vitam agant , quin tamen iis rursus manus imponi ne-
„ cesse sit , eaque præterea lege , ut a communione segrega-
„ ti maneant , quoad Episcopo probata sit eorum agendi
„ ratio. “

9. „ In periculo versantibus tribuetur Viatici benedictio. “

*In vulgaribus Collectionibus, *Beatificam benedictionem* legimus ; at credimus melius in aliis legi , *viaticam benedictionem.*

10. „ Quoad monachos id servabitur , quod iisdem præ-
„ scriptum fuit in Chalcedonensi concilio. “ *Ibid.* & Agut-
reus , *Concil. Hispan. Tom. III. pag. 165. & seq.* Mansi , *Tom. I*
Supplementi ad Collect. Labbean. Concil. pag. 419.

IV. Concilium Aurelianense , ann. 541.

Concilium hoc ex Lugdunensibus provinciis quatuor , Viennensibus duabus , Alpium Græcarum , Maritimarumque provinciis , Narbonensibus duabus , provinciis Aquitaniae , & Novempopulanae , & Sequanorum provincia , videlicet , e Galliarum provinciis omnibus , exceptis Germanicis duabus , & duabus Belgicis conflatum fuit. Errarunt ergo Fleurius , *Tom. VII. pag. 427.* & post eum Ceillarius , *Tom. XVI. pag. 732.* qui concilii hujus Episcopos e singulis tribus Franciæ regnis , omnibusque Galliarum provinciis excepta Narbonensi prima convenisse dixerunt. Huic concilio nullus e

Clotarii regno Episcopus aderat , nullus item a provincia duabus Germanicis , duabusque Belgicis , econtra non erant ibidem Episcopi Narbonensis primæ ; Usetia enim, quæ est Utica Galliarum, ad hanc provinciam spectabat, nec ab ea in subsecutis temporibus ob Gothorum dominationem sejuncta fuit. Aduere concilio huic Episcopi omnino triginta omnes absentes exhibuere presbyteri undecim , & Abbas *Amplichius* nomine ; delegatus Amalii , Parisiensis Episcopi. I præfuit Leontius Burdegalensis , & Marcus, Aurelianensis Episcopus, subscripsit omnium postremus. Nobis aliarum, ad hoc concilium convocaretur , causæ non suppetunt , quarum disputationes , quæ super celebrandi Paschatis die eo tempore coortæ sunt , servandæque consuetudinis desiderium , quam ut quotannis in concilium Episcopi convenirent , superior concilia statuerant. Edidit concilium hoc canones triginta octo , e quibus octo renovant interdictiones veteres , in ecclesiasticos quidem , ne alienent , in laicos autem , ne usurpent Ecclesiæ bona ; quæ autem cæteri continent , hæc sunt.

Primus. „ Paschatis Festum in omnibus Ecclesiis ita celebrabitur, ut est in Tabula, seu Cyclo Victorii. Illud Epiphaniæ die quotannis in Ecclesia populo annuntiabit Episcopus quisque. Si qua suberit super ipso die difficultas, apostolicam Sedem Metropolitanæ consulent ; ejusque responsio nemo non stabit. “

* Victorii Cycli, quem canon proponit regulæ loco, non erat erroris expers ; & Victor Capuanus sub idem tempus ostendit, auctorem hallucinatum esse , dum anni 455. Pascha ad Aprilis diem 17. retulit , quod debebat in diem 24. incidere.

2. „ Quadragesima in omnibus Ecclesiis ad eundem modum servabitur, quin eam ullus Episcopus a Sexagesima, vel a Quinquagesima inchoatam velit ; sed ita , ut nemo, nisi subsit infirmitatis causa , per Quadragesimæ sabbata se jejunio subducatur. Prandere, nisi die dominico, non licebit. “

* Quadragesimale jejunium propterea non unum, & idem ubique erat : quia nonnulli, Græcorum consuetudinem imitati , sabbato jejunabant , secunda post Quinquagesimam feria

Qua-

Quadragesimam inchoantes , alii quinquaginta, alii sexaginta dies jejunio tribuebant. Morem hunc concilium prohibet, & neminem patitur per totam Quadragesimam jejunio se eximere, nisi Dominico die, & morbi causa diebus cæteris. Dominicum diem excipiens canon, licere, ait, eo die *prandere*: quia cum cibus jejunii diebus vespere sumeretur, tum quidem Fideles *cænare* dicebantur; quod probat, eo nondum tempore vespertinis jejunii horis refectioni locum fuisse.

3. „ Si quis e civium præcipuis in Paschate, aliisque solemnibus Festis, urbe discedere coactus fuerit, id non nisi cum Episcopi venia faciet. “

4. „ Nemo alium in calice liquorem offerat, quam vinum aqua mixtum: quia aliud offerri, quam quod Dominus præcepit, sacrilegium est. “

* Huic canoni locum præbuit Gallorum mos in eo positus, ut suum sæpe vinum melle, & absynthio condirent.

5. „ In ea Episcopus Ecclesia, ad quam electus fuit, consecrari debet. Id si fieri non potest, eum saltem in provincia coram Metropolitano, aut ejus auctoritate, comprovinciales consecrent, necesse est. “

6. „ Operam dabunt Episcopi, ut parœciarum clericis præsto canonum exemplar sit, ne suam ipsi, eorumque populus inscitiam prætexere possint. “

7. „ Domini in suarum terrarum oratoriis, seu capellis non alios clericos ponent, quam quos Episcopus, in cujus territorio eadem sacella sita sunt, approbaverit. “

8. „ Poenitentiae tempus iis statuendum, qui, postquam in hæresin lapsi sunt, ad catholicæ Fidei unitatem redeunt, ab Episcopi arbitratu pendeat, qui eos in communionem, prout, & quando ei visum fuerit, poterit restituere. “

9. „ Alienationes, seu oppignorationes bonorum Ecclesiae, quas Episcopus, qui moriens nihil relinquit, ediderit, revocabuntur; at si quos captivos manumiserit, hi libertate gaudebunt, ea lege, ut Ecclesiae deserviant. “

10. „ Episcopus, qui bigamum ordinaverit, eumve, qui viduam sibi conjugem sumpsit, a Sacerdotii functionibus ad annum suspensus erit; si vero hanc censuram spreverit,

„ cæterorum Episcoporum communione privabitur , ad ma-
 „ gnæ usque fynodi tempus , vel ex aliquibus manuscriptis
 „ codicibus ad primam fynodum usque. Qui autem ab eo
 „ contra regulas ordinati fuerint , e gradu ejicientur.

12. „ Si qua difficultas super temporalium bonorum pos-
 „ sessione inter Episcopos suborta fuerit , amice intra an-
 „ num , aut per arbitros , quos elegerint , inter eos conve-
 „ nient. Si compositionem distulerint , a fratrum communio-
 „ ne separabuntur , cum injustum sit dissidia , quæcunque
 „ tandem causa subsit , inter eos esse , qui rebus omnibus
 „ præfunt. “

13. „ Judicibus interdicitur sub excommunicationis pœ-
 „ na , ne clericis , qui Ecclesiæ reapse deserviunt , quorum
 „ nomina in matriculam relata sunt , imponant officia publi-
 „ ca , & peculiariter ne Episcopos , presbyteros , & diaconos
 „ adigant , ne tutelæ acceptent ; cum rationi consonum sit ,
 „ Christi ministros exemptione gaudere , quam civiles leges
 „ ethnicæ superstitionis sacerdotibus concedebant. “

15. Et 16. „ Ecclesiæ communione privantur , qui su-
 „ scepto Baptismate ad idololatriæ certas quasdam consuetu-
 „ dines redeunt , cujusmodi sunt , immolatis dapibus vesci ,
 „ jurare super animalium capite , ethnicorum diis invocatis. “
 (Est in textu , *invocatis nominibus paganorum* ; at legendum ,
Numinibus .) Bovis caput adorabant Galli , ac fortasse de hac
 superstitione concilium loquitur , dum ait : *Ad caput alicujus*
feræ , vel pecudis .

17. „ In presbyteros , & diaconos interdictio statuitur , ne
 „ communi suis cum uxoribus lecto , & cubiculo utantur. “

20. „ Nullus e laicis absque Episcopi , aut Ecclesiastici Su-
 „ perioris auctoritate , in carcerem trudere , interrogare , aut
 „ damnare clericum audeat ; at clericus a Superiore monitus ,
 „ audientiam subeat , nec ad forenses artes , judicii decli-
 „ nandi causa , confugiat. Cum clericum inter , & laicum lis
 „ est , non audiat judex laicus , nisi unus e presbyteris , vel
 „ archidiaconis adsit ; quod si clericus apud laicum tribunal
 „ litem prosequi voluerit , ecclesiasticus Superior annuat. “

21. „ Qui sine Episcopi , vel ecclesiastici Superioris venia
„ quempiam vi, aut fraude ex Ecclesia traxerit , quem neces-
„ sitas impulit , ut in ea sibi asylum quæreret , ex eadem
„ pellatur , quoad poenitentiam egerit , ea conditione , ut
„ personam in locum , e quo extraxit , restituat. “

22. „ Interdicitur excommunicationis indicta poena , ne
„ ad ineundum , contra parentum voluntatem , cum puellis
„ conjugium , Potestatum auctoritas adhibeatur. “

23. Prohibentur etiam Ecclesiarum , aut Episcoporum ser-
„ vi , ne violentias exerçant , & captivos faciant. “

24. „ Haud ferendum , captivos , mutui conjugii ineundi
„ causa , in Ecclesias confugere ; separandi sunt , & paren-
„ tibus , dominisque reddendi. “

26. „ Si parœciarum clerici , quæ in Procerum terris
„ statutz sunt , servitii dominis exhibendi specie , neglexe-
„ rint officium suum , eos urbis archidiaconus rite monebit ,
„ & corriget. “

27. „ Aurelianensis tertii , & Epaonensis conciliorum , su-
„ per prohibitis gradibus , canones renovantur. “

28. & 29. „ Voluntarius interfector , qui id affecutus
„ fuerit , ut a publica vindicta , & a consanguineorum per-
„ secutione se in tuto poneret , poenitentiz nihilominus ab
„ Episcopo subdetur : qui foeminas quoque eidem subdet , quæ
„ adulterium patrauerint cum clericis , qui & ipsi pro Episco-
„ pi voluntate punientur. “

30. „ Christianos redimendi facultas datur , qui , cum facti
„ essent Judæorum captivi , ad Ecclesiam confugiunt , & re-
„ dimi petunt , modo pretium , quo hi captivi æstimabuntur ,
„ solvatur. “

31. „ In Judæos interdictio ponitur , ne Exteros , & Christia-
„ nos circumcidant , aut christianas captivas sibi conjuges su-
„ mant. Judæus , qui Christianum captivum perverterit , su-
„ os omnes captivos amittet ; & si quis Christianus capti-
„ vus libertate donatus fuerit , ea conditione , ut Judaicæ
„ religioni nomen det , conditio nulla est , & is in captivita-
„ te manebit.

32. „ Captivorum posteri servitio, & oneribus suberni
„ sub quibus, licet ex longo tempore, libertas iis data est
quibus descendunt. “

33. „ Si quis in terra, quam possidet, parochiam habe
„ voluerit, ei statuatur imprimis reddituum satis, & clerici
„ qui eidem deserviant. “ Hæc nimirum juris patronatus
„ rigo est. *Reg. Tom. XI. Lab. Tom. V. Hard. Tom. II.*

V. Concilium Aurelianense, ann. 549.

Hoc Aurelianense concilium quintum habitum est Octo
bris die 28. an. 549. qui regni Childeberti tricesimus octavus
erat, Indictione XIII. Epochæ hæc, quæ nuncupatur *Indi*
ctio, quæque annorum quindecim revolutione continetur
ut numerata Indictione XV. redeatur ad Indictionem I. in
Oriente, a Constantini Magni regno, instituta fuit; at in
Gallia sexto tantum sæculo usui esse cœpit. Aurelianen-
sia concilia quartum, & quintum sunt Acta omnium prima
satis authentica, e quibus Gallos ea usos esse compertum
fiat. Adfuere concilio huic Episcopi quinquaginta; unus,
& viginti miserunt deputatos, alii presbyteros, archidiaconos
alii. Inter præsentem Episcopos erant Metropolitani
novem, videlicet, S. Sacerdotius Lugdunensis, qui concilio
præfuit; S. Aurelianus Arelatensis; S. Hefychius Vien-
nensis, hujus nominis secundus, S. Nicetus Trevirensis; S.
Desideratus, seu Desiderius Bituricensis; Aspasius Eaufensis;
Constitutus Senonensis; Urbicus Vefontionensis; & Avulus
Aqui-sextiensis. Marcus, Aurelianensis Episcopus, non in-
terfuit, utpote accusatus, & in exilium actus; ac nimirum,
ut judicium de eo ferretur, tam frequens concilium ex om-
nibus provinciis, quibus tria Galliarum regna continebantur,
Rex Childebertus coactum voluerat; at Præsul innocens ju-
dicatus, suæque Sedi redditus fuit. Edidit concilium cano-
nes viginti quatuor.

Primus Eutychis æque, ac Nestorii errores, utpote ab
apostolica sede damnatos, anathematizat. Huic canonum cau-
sam præbuisse videtur timor, ne turbæ rursus in Oriente ab
Eutychianis, & Nestorianis excitatæ in Occidentis ecclesias
pervaderent.

2. Excommunicationis sententiam ab Episcopis haud pronuntiandam ait ob leves causas, sed ob errata, quorum reos ex ecclesia ejici veteres Patres jusserunt.

3. Interdictiones in clericos pluries editas renovat, ne apud se detineant exteras faeminas, aut, quibus non decet horis, consanguineas tolerant, ne, quae eas sequuntur, pravis suspicionibus locum praebeant, atque id sub poena, quoad refractarios, suspensionis ad annum a sui ministerii functionibus.

4. Eos, depositionis indicta poena, jubet, etiam cum legitimis uxoribus e continentiae legibus vivere; iisdem tamen communionem concedit.

5. Vetat Episcopis, fumere, aut ordinare alienae dioecesis clericos sine Episcopi venia, ea statuta poena, ut ne sex mensium spatio sacrum faciant. Clericos autem ita ordinatos ad suum Episcopum remissos, & a suarum functionum exercitatione, prout ei visum fuerit, suspensos vult.

6. „Episcopus, qui servum, aut libertum, cum causae cognitione, sine domini venia ordinaverit, a sanctorum Mysteriorum celebratione ad sex menses suspensus erit; novusque clericus sub heri potestate manebit, ea conditione, ut hic ab eo solum honesta servitia exigat. Si quod ab eo servitium, quod sacro ordini dedecus afferre possit, sibi exhibitum herus voluerit, Episcopus, qui eum ordinavit, eum retrahet, dans secundum veteres canones in ejus locum captivos duos.”

* Liberti non integram libertatem recipiebant; sed debebant adhuc suis dominis servitia quaedam; hac de causa concilium vult eos, absque horum dominorum consensu, clericali ordini, per quem iis oneribus eximebantur, addici non posse.

7. Captivos, qui in Ecclesia manumissi fuerunt, in servitutem redigi vetat, nisi ob culpas in lege notatas eo se beneficio indignos reddiderint.

8. Vetat, ne quis Episcopus clericos ordinet, episcopali sede vacante; ne altaria consecret; ne quam ecclesiae rem sumat, si secus egerit, Missae ad annum celebratione privatum vult.

9. Quempiam ad Episcopatum evehi prohibet, quin tem per anni spatium spiritalibus regulis, ecclesiastica disciplina a doctis, probataeque vitae viris imbutus fuerit.

10. Episcopatum emi pecunia, ad eumve obtinendū prentationes adhiberi vetat, depositionis indicta poena. Edicit Episcopum a Metropolitano, ejusque comprovinciali non sine Regis consensu, consecrari oportere. Sunt etiam scripti codices, in quibus hic Regis consensus deest.

11. Declarat ex antiquis canonibus, haud populo dandū Episcopum, quem recusat, nec clericos, aut cives, ut ei subdant, potentium hominum auctoritate adigendos esse; cuius ita ordinatum Episcopum deponendum.

*Perspicitur ex his canonibus, Episcopos in id incubuit, ut electionum libertatem, quam regia passim auctoritas, & potentium virorum commendationes lædebant, in integrum restituerent. Erat Regibus jam tum potior in Episcopatum nominationibus pars; dignumque animadversione et in canonibus ipsis, qui pro electionum libertate edebantur, semper Regis consensum ad novi Episcopi ordinationem requisitum esse.

12. In Episcopi viventis locum, nisi ob aliquod capitale crimen depositus fuerit, Episcopum ordinari vetat.

13. Prohibet, ne quis bona Ecclesiis, monasteriis, aut hospitalibus legata usurpet, eam alioquin poenam subiturus, ut ad rei usurpatae restitutionem usque ex ecclesia trahatur.

14. Interdictionem hanc ad Episcopos, ad cujusque generis clericos, & ad omnis conditionis laicos protendit, quoad cujusvis ecclesiae bona, seu in eodem regno, seu in alio.

15. Hospitalis a Rege Childeberto, & Regina Ultrogotha, ejus conjuge, in urbe Lugduno, instituti foundationem confirmat. Huic foundationi omnes concilii Episcopi, ita quidem Rege, & Regina exoptantibus, subscripserunt; nec Lugdunensis Episcopus, itemque ejus successores quidquam ex hospitalis bonis sibi, aut Lugdunensi ecclesiae tribuerunt; sed, eodem tempore jussus est Episcopus operam dare, ut illud semper a sedulis administratoribus regeretur, ut in eo agro-

torum numerus per foundationem enuntiatus detineretur, ut in illud advenæ reciperentur. Concilium in eum, qui contra quidquam ageret, tamquam in pauperum interfectorem anathema pronuntiavit.

16. In eos etiam omnes anathema pronuntiat, qui ecclesias, aut loca sancta donationibus, a quocunque in eorundem gratiam editis, spoliare ausi fuerint.

17. „Si cui in Episcopum, aut in ecclesiæ vicem agentes negotium fuerit, is quidem primum se ad Episcopum conferat, ut litigium amice finiat. Si hæc agendi ratio e voto non cesserit, ad Metropolitanum confugiat, qui de re ad Episcopum scribet, ut causa per arbitrariam sententiam finiat. Episcopus porro, si compositioni aures accommodare noluerit, ad eumque Metropolitanus iterum scribere coactus fuerit, Metropolitanus iussu communionem privatus, quoad negotii rationem redditurus ad eum venerit, permanebit. At si evidens fuerit, injustum negotium esse, quod in Episcopum suscitatur, is, qui illud suscitaverit, excommunicationi ad annum suberit. Si Metropolitanus ab Episcopo semel, & iterum interpellatus distulerit ei jus reddere, Episcopus sibi apud proximum concilium consulat.

18. Suspendit Episcopos ad annos sex, qui a Metropolitanis ad concilium appellati venire noluerint, aut, antequam absolutum fuerit, abierint, nisi in evidenter infirmitatis casu.

19. „Puellæ, quæ sua sponte se Deo consecraverint, aut a parentibus oblatæ fuerint, annum ibidem transigent, antequam religionis habitum sumant. At quæ in monasteriis se consecrant, ubi perpetua clausura non est, ibidem triennii spatio sæcularem habitum retinebunt; tum vero religiosarum iis habitus, e monasterii statutis, dabitur. Quod si eo sumpto suum bonum consilium deseruerint, & ad civilem societatem, nubendi causa, redierint, cum iis, quibus nupserint, excommunicationi subduntur. Si vero se ab iis separaverint, & poenitentiam egerint, in communionem restituentur.

20. „Eos, qui in carceribus ob crimen, quodcumque
 „erit, detinentur, archidiaconus, aut Ecclesiae praepositus
 „singulis dominicis diebus, invisent, ut, quid iis opus si-
 „videant, iisdemque alimenta, & caetera necessaria suppe-
 „tent, impensis Ecclesiae, per seduli, fidelisque viri minist-
 „rium, quem in hunc finem Episcopus eliget. „

21. Statuit, ut, quamvis quilibet Domini presbyter, atque
 adeo fidelis quisque sibi pauperum curam sumere possit
 Episcopi tamen peculiarem in modum se de pauperibus le-
 profis sollicitos exhibeant, seu in episcopali urbe, seu in ca-
 teris dioeceseon locis comperti fuerint, iis ex ecclesiae do-
 mo, pro ejusdem redditibus, vestitum, victumque suppeti-
 tantes.

22. Veteres super captivis, qui ad Ecclesiam confugiunt
 constitutiones renovat.

23. Annuam provincialis concilii celebrationem praecipit

24. Praecedentia decreta confirmat, volens, quidquid Dec-
 afflante in concilio statutum fuerat, accurate deinceps, san-
 cteque servari. *Ibidem.*

Eodem ann. 549. aut, aliorum sententia, ad ann. 553.
 Episcopi decem, qui Aurelianensi quinto concilio interfue-
 rant, Clermontium in Alvernia convenerunt, ibique conci-
 lium, quod Clermontiense secundum censetur, habuerunt.
 Haud novos quidem canones condiderunt; sed priores sep-
 tendingu Aurelianensis quinti concilii canones confirmarunt,
 excepto decimo quinto, qui hospitalis Lugdunensis per Re-
 gem Childebertum foundationem spectat. *Ibidem.*

S. Nicetus, Trevirensis Archiepiscopus, qui Aurelianensi
 concilio quinto, & Clermontiensi secundo interfuerat, aliud
 in urbem Tullum, Theobaldi consensu, ann. 550. convoca-
 vit. Hujus concilii Acta ad nos usque non pervenerunt.
 At convocatum videtur molestiarum occasione, quas S. Ni-
 ceto Galli quidam attulerant, quos ob incestuosa matrimo-
 nia a communione repulerat. Potest id ex Mappinii, Re-
 mensis Episcopi, Epistola conjici, quam ad eum scripsit, ut
 se excusaret, quod Tullensi concilio interesse non potuisset.
 Hanc Mappinii Epistolam exhibet Conciliorum Labbæi tom. 115

quintus, veluti Supplementi loco ad Tullenſis concilii Acta. *Ibid.*

Dupinus, Bibliothecæ ſuæ *Tom. IV. pag. 434.* hallucinatus eſt, inquiens conciliū in urbe, quæ Gallice *Tulle* vocatur, in Lemovicenſi provincia, habitum fuiſſe. Eum in errorem induxit Latina vox *Tullenſe* conciliū, quam Gallice reddidit *de Tulle*, loco *de Toul*. Ut *Tulle* diceretur in latino textu, *Tutelenſe* legendum eſſet. Errorem hunc ſecutæ ſunt prima, & ſecunda *chronologicarum*, auctore Abbate Lenglet Duſreſnoi, Tabellarum editiones.

Concilium Conſtantinopolitanum generale quintum, ann. 553.

Hujus concilii prima ſeſſio, ſeu collatio, in ſecreta Conſtantinopolitanæ cathedralis eccleſiæ aula, die 4. Maji, ann. Chriſti 553. regni Imperatoris Juſtiniani viceſimo ſeptimo habita eſt. Ei, cum Papa Vigilius, qui tum Conſtantinopolim verſabatur, adeſſe noluiſſet, Eutychius, ejus urbis Patriarcha, præfuit; Apollinaris Alexandriæ, Domnus ſeu Domnus Antiochiæ Patriarchæ, aliique Episcopii numero centum quinquaginta unus, ſeu centum quinquaginta quinque adfuerunt. Huic celebrando concilio cauſam præbuit trium Capitulorum examen, quæ nimirum erant Theodori Mopſueſteni Scripta, Theodoreti in eos Anathematismi, quos S. Cyrillus ediderat, & Ibæ ad Marin Epistoſa. Papa Vigilius Aprilis die 11. ann. 548. judicium tulerat, *judicatum* dictum, quo damnabat Capitula tria, quin Chalcedonenſi concilio derogaret. Judicium hoc nemini ſatis fecerat. Trium Capitulorum hoſtibus haud probabatur clauſula: „ ſalva concilii Chalcedonenſis auctoritate; „ nec æquiore animo ferebant Capitulorum trium deſenſores, Papam, ut ea damnaret, ſe adduci paſſum eſſe; e Romano clero ipſo non deſuere, qui per provincias in eum ſcriberent, perſuaſum habentes, eum, Capitula tria damnantem, Chalcedonenſe concilium deſeruiſſe. Ut ergo remedium his incommodis afferretur, triumque Capitulorum negotium ad exitum perduceretur, Papam Vigilium inter, & Imperatorem Juſtinianum de hoc cogendo concilio convenit. In eo habitæ ſeſſiones, ſeu collatio-

lationes octo; hujus enim concilii sessiones *collationum* nomine designatæ fuere.

Cum superiores collationes Theodori Mopsuesteni Scripta, Theodoreti, in Cyrillianos, Anathematismos, & Ibæ ad Marin Perſam Epistolam diſcuſſiſſent, octava, eaque poſtrema ſententiam contra tria Capitula prorsus editam pronuntiavit. Ajunt concilii Patres, in ea se professione eſſe, ut ſuſcipiant concilia quatuor, ſequanturque, quidquid ea, quod ad Fidem attinet, definierunt; deinde ſubdunt: „Eos ab eccleſia ſeparatos, qui hæc concilia non recipiunt, judicamus; Theodorum Mopſueſtiæ, ejusque impia ſcripta, & impietates a Theodoreto contra veram fidem, contra S. Cyrilli capitula duodecim, contra Ephesinum concilium, & ad Theodori, ac Neſtorii deſenſionem ſcriptas damnamus. Impiam etiam Epistolam, quam Ibæ ad Marin Perſam ſcripſiſſe dicitur, anathematizamus, in qua negatur, Verbum carnem ſumpſiſſe, & hominem factum eſſe ex Maria Virgine, in qua S. Cyrillus tamquam Hæreticus, & Apollinarista accuſatur, in qua Ephesinum concilium, propterea quod Neſtorium, citra examen, depoſuerit, vituperatur, & in qua Theodorus, & Neſtorius cum impiis eorundem ſcriptis defenduntur; hæc ergo Capitula tria, eorumque deſenſores, qui per Patrum, aut Chalcedonenſis concilii auctoritatem eadem propugnare contendunt, anathemate plectimur.“ Sententiam in tria Capitula pronuntiatam ſequuntur anathemata quatuordecim in errores, qui ad eos aliqua ratione referri poterant, quos tamquam Theodori Mopſueſteni, & Neſtorii proprios, & peculiare anathemate concilium perculerat. Damnantur in primo, quicumque non conſitentur divinam naturam in tribus Perſonis unam, & conſubſtantialem eſſe; in ſecundo, quicumque non agnoſcunt in Dei Verbo natiuitates duas, ſpiritualem unam, per quam ex Patre ante omnia ſæcula natus eſt, corporalem alteram, ſecundum quam natus eſt, noviffimis temporibus, ex ſancta Virgine Maria, Dei Matre. In 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., & 10. damnatur, quicumque in Chriſto Domino naturas duas in unam, & unicam Perſonam unitas profiteri renuit; qui

negat unum, eundemque esse, qui miracula edidit, & qui passus est, sanctamque Virginem vere, & reapse Dei matrem esse. In iisdem statuitur, naturas duas, sine diminutione, sine confusione, in Christo Domino unitas fuisse, ut proinde suas utraque proprietates servaverit, & adorationem, quæ Christo exhibetur, unam, & individua esse: quia non adoramus in Christo naturas duas, quod adorationes duas induceret, quæ separatim Deo Verbo, & separatim homini præstarentur; sed adoramus per unam tantum adorationem Dei verbum incarnatum cum ejus propria carne, prout ecclesia ab initio per traditionem docuit. Ibidem in eos anathema dicitur, qui negant, Dominum nostrum Jesum Christum, qui sua in carne crucifixus fuit, verum Deum, ac Dominum gloriæ, & e sancta Trinitate unum esse. Anathema undecimum impetit Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Nestorium, Eutychen, Origenem, cæterosque omnes generatim hæreticos, quos sancta catholica, & apostolica ecclesia, itemque superiora concilia quatuor anathematizarunt, æque atque eorum scripta, eosque ad unum omnes, qui perverse doctrinam suam ad mortem usque tradiderunt. Postrema anathemata tria compendiarium præcipuorum errorum enumerationem continent, quæ in Theodori Mopsuesteni, Theodoret, & Ibas scriptis occurrunt, cum damnatione Capitulum trium, eorumque omnium, qui eorundem defensionem suscipiunt. Omnes Episcopi, suo quisque nomine, firmarunt hæc quatuordecim anathemata, & quidquid in concilio actum fuerat.

Alia quindecim anathemata, quæ generali concilio quinto in græco imperialis Bibliothecæ manuscripto codice tribuuntur, nobis, post Lamberium, Balutius dedit; & quidem contra Origenis errores omnia. Putant ergo nonnulli præter collationes octo, quæ in Concilliorum Collectionibus exhibentur, alias duas in hoc Constantinopolitano concilio habitas esse; & Evagrius, qui Historiæ suæ Libro VII. capite XXXVIII. hujus concilii Synopsin contexit, huic opinioni patrocinari videtur.

Papa Vigilius, cum menses sex, quin ipse concilli sententiae se dederet, excurrissent, tandem ejus decisiones approbavit, ut ex Epistola constat, quam Decembris die 8. a. 553. datam ad patriarcham Eutychium scripsit. Fatetur hac Epistola, se charitati defuisse, qui se a fratribus sejunxisset, quibuscum antea ejusdem fidei sensa foverat, & ad fovebat. „ At, subdit, neminem pudere debet palinodiam canere, cum agnoscitur rerum veritas, quae prius haec probe perspectae fuerant, quia non satis fuerant expolita, atque illustratae; „ qua in re veterum plurimum, & nominatim S. Augustini exemplum affert, qui licet, in divinis litteris apprimè versatus, sua ipsius opera retractavit, quod mendosum erat, corrigens, addensque, quod postea invenerat. Se quidem, ait, eos veteres imitatum, quid super tribus Capitulis cum vero cohaereret, in eorundem Patrum Scriptis inquirere non destitisse; pluraque in Theodori Mopsuesteni, Theodoret, & Ibae Scriptis, catholicae Fidei contrarium comperisse. Eorum praecipuos errores profert, suaeque Epistolae finem imponit, inquiens: „ Damnamus ergo, & anathematizamus impia Capitula tria; eidem anathematis nobis subditur, quicumque oportere crediderit, haec tria Capitula recipi, aut propugnari, animumve ad id perficiendum referri. Eos nobis fratres, & collegas agnoscimus, qui veram fidem in superioribus conciliis, Nicæno scilicet, Constantinopolitano, Ephesino, & Chalcedonensi statuta servantes, Capitula haec tria damnarunt, aut damnant; abrogamusque, nullumque esse, & irritum volumus, per hoc Scriptum, quidquid a nobis, aut ab aliis ad trium Capitulorum defensionem actum fuit. „ Constitutionem etiam satis amplam Papa hic, cum Constantinopoli versaretur, ad trium Capitulorum damnationem edidit, datam die 23. Februarii ann. 554. Ea nobis in Balutii, itemque in Harduini Collectionibus Conciliorum latina suppetit ex manuscripto Bibliothecae Colberti codice, qui unus, & unicus notus est. Statim ab hujus concilii celebratione, Imperator ejus Acta Hierosolymam misit eaque Episcopi Palaestinae in concilio approbarunt, quod super hac re ipsa coegerunt. At Occiden-

dentis ecclesiæ plures ea rejecerunt, quibus falso persuasum erat, Capitulorum trium damnationem, quin Chalcedonense concilium læderetur, edi non potuisse. Hæ porro habitæ fuere schismaticæ; & schisma quidem in Gallias, usque & Irlandiam pervasit, quoad omnia dissidia S. Gregorii Magni prudentia composuit. *Reg. Tom. XII. Lab. Tom. V. Hard. Tom. III. & Balutius, in nova Collect. Concil.*

Concilium Parisiense, ann. 551. seu 553.

Hujus concilii convocationi occasionem præbuit examen causæ Suffracii, Parisiensis Episcopi, qui gravis criminis, per ipsius propriam confessionem, convictus fuerat. Episcopi viginti septem, quos inter Sapaudus Arelatensis primum locum tenebat, consecere concilium hoc, quod depositionis sententiam in Saffaracium pronuntiavit. Ad hujus concilii Acta quod attinet, hæc una nobis sententia, cum viginti septem subscriptionibus, superest.

V. Concilium Arelatense, ann. 554.

Sapaudus, Episcopis undecim, absentiumque deputatis octo adstantibus, habuit concilium hoc, die 29. Junii ann. 554. qui regni Childeberti quadragesimus tertius erat. Hi omnes ex Arelatensi, duabusque finitimis provinciis, Episcopi condidere canones septem.

Primus „Episcopi, quotquot e provincia sunt, panes ad Sacrificium non offerrent, nisi secundum formam, quæ in Arelatensi ecclesia usui est. „

* Bisariam intelligi potest canon hic. 1. Explicari potest de panis ad Sacrificium oblatis figura, quæ per universam provinciam, una & eadem esse debebat; erat panis hic vulgo rotundus, & cruce notatus. 2. Credi potest concilium loqui de ratione ponendi super altari panis, qui consecrandus offerebatur. Ecclesiarum plurium super hac re varius, & multiplex usus erat; is fere obtinebat, ut panes hi ponerentur in crucis modum; at huic ipsi cruci non una figura erat.

2. „Dioecesani Episcopi correctioni monasteria suberunt. „

3. „ Prohibentur abbates itinera longa peragere, diuque
 „ a Monasteriis recedere, puniendi, si secus egerint, ab Epi-
 „ scopo secundum canones. „

4. „ In presbyteros interdictio fit, ne diaconum, aut subdia-
 „ conum, Episcopo inconsulto, deponant. „

5. „ Episcopi curanda suscipient puellarum monasteria,
 „ quæ in eorum diocesi sunt, & operam dabunt, ut abbatif-
 „ sæ contra regulam nihil agant. „

6. „ In clericos interdictio, ne deteriora reddant ecclesiæ
 „ bona, quorum usus penes eos est, ea indicta poena, ut ju-
 „ niores quidem clerici, qui nempe infra subdiaconos sunt,
 „ disciplinam subeant, cæteri vero tamquam pauperum ho-
 „ micidæ spectentur. „

7. „ In Episcopum interdictio, ne quem alienæ diocesis
 „ clericum ad Ordinem ullum promoveat, sine ejus Episco-
 „ pi Litteris, ea statuta poena, ut Episcopus, qui eum sciens
 „ ordinaverit, communione privetur ad menses tres; & qui
 „ ordinationem susceperit, deponatur. „ *Reg. Tom. XII.*
Lab. Tom. V. Hard. Tom. III.

Concilium Parisiense, ann. 557.

Habitu fuit concilium hoc sub annum tertium Pelagii
 I. & Regis Childeberti quadragesimum sextum. Ei adfue-
 runt Episcopi numero quindecim. Notiores sunt Probus Bi-
 turicensis, qui concilio præfuit, S. Prætextatus Rothoma-
 gensis, S. Leontius Burdegalensis, S. Germanus Parisiensis,
 S. Paternus Abrinensis, Sanctus Chaletricius Carnetensis, &
 Episcopus, nomine *Samson*, qui Sanctus Samsonius, Brito-
 nensis Episcopus, fuisse creditur. Editi in hoc concilio ca-
 nones decem.

Primus excommunicationem in eos pronuntiat, qui ec-
 clesiæ bona retinuerint, nec eos, nisi restituerint, ab hac
 poena solutos vult. Vetat præterea, ne quis eorundem ec-
 clesiæ bonorum possessionem ineat, ea per interregna ser-
 vandi specie. Eam Episcopi hujus canonis causam afferunt,
 quod justitiæ non congruit, ut ipsi tabellarum ecclesiæ pu-
 ri, putique custodes potius, quam ejusdem bonorum defen-
 sores sint.

2. Vetat, imposita perpetui anathematis poena, ne quis potiatur Episcoporum bonis, quippe quæ ad ecclesias pertinent.

3. Episcopos impetit, qui Regis concessionem prætexentes, aliena bona usurpare voluerint, aut reapse usurpaverint.

4. Cum fratris, patris, aut patruī vidua, cum conjugis sorore, cum nuru, cum amita, cum socrus filia conjugium iniri vetat.

5. Eos catholicæ ecclesiæ communione privat, & ad perpetuum anathema damnat, qui virgines per publicam declarationem Deo consecratas rapiunt, aut sibi conjuges petunt.

6. Eandem poenam in eos statuit, qui ad Principis auctoritatem confugiunt, ut viduas, puellasque, eorum parentibus, iisve, a quibus educantur, invitis, uxores ducant.

7. Interdictionem renovat, ne quis scilicet recipiatur, quem suus Episcopus a communione repulerit.

8. Ordinari non vult Episcopum, invitis civibus, sed eum solummodo, quem clerus, & populus, non sine plena libertate, selegerint; eundem nec Principis jussu, nec pactione, quæcunque fuerit, nec contra Metropolitani, & comprovincialium Episcoporum voluntatem intrusum vult. Addit canon, si quis Episcopatum, e Regis mandato, usurpaverit, eum a quoquam Episcoporum recipi non debere, ea statuta poena, ut eum recipiens Episcopus a cæterorum communione abscindatur, cum ignorare non possit, eum illegitime ordinatum fuisse. De ordinationibus vero jam editis Metropolitanus una cum comprovincialibus, & finitimis Episcopis judicabit, quos eliget, & quibuscum in congruum locum ad omnia ex veteribus canonibus judicanda conveniet.

* Perspicitur hoc in canone alios, quam provinciæ Episcopos, ad competentem numerum usque, vocandi mos, ut de Episcopo judicium feratur.

9. Mandat, ut captivorum filii, qui custodiendis mortuorum sepulchris addicti sunt, quibusque libertas ea lege concessa est, ut aliquod servitium, seu hæredibus, seu ecclesiis exhibeant, obligationes sibi ab eo impositas, a quo libertate

donati sunt, exequantur, sed ita, ut, si ecclesia eos fisci functionibus prorsus exemerit, ab iis tum ipsi, tum eorum posteri liberi sint.

10. Propositos canones ab omnibus absentibus Episcopis signatos vult, ut, quod ab omnibus servari debet, unanimi quoque consensu receptum sit. In subscriptionibus porro non suarum sedium, sed *Peccatoris* nomen sibi Episcoporum plerique sumunt. *Ibid.*

Concilium Bracarense in Lusitania, ann. 563.

Ann. 563. qui Regis Ariamiri tertius erat, Lucretius, Bracaræ Episcopus, aliis septem Episcopis adstantibus, hac in urbe concilium habuit, in quo, universo præsehte clero, cum convocati concilii causas proposuisset, ut nempe catholicæ Fidei decreta contra Priscillianistarum reliquias custodirentur, & abusus, quicunque tandem in clericale ministerium, aut in Dei servitium irrepsissent, reformarentur, S. Leonis ad Turibium, & ad Episcopos Gallæciæ, itemque concilii Gallæciæ ad Balconium, contra Priscillianistas, Epistolas legi iussit, ac deinde conciliorum tam generalium, quam particularium super disciplina canones, quibus additi sequentes viginti duo.

Primus, „ Servabitur ubique idem ordo psalmodiæ, quoad Officia, seu matutini, seu vespertini temporis sint, quin ei monasteriorum consuetudines admisceantur. „

2. „ Ad solemnum dierum Vigiliis, & ad Missas, eandem Lectiones in Ecclesia recitabuntur. „

3. „ Episcopi, ac perinde presbyteri ita populum salutabunt: *Dominus vobiscum*; populo respondente: *Et cum spiritu tuo*; ex totius Orientis usu, qui apostolica traditione nititur, non autem in Priscillianistarum modum. „

*Postulat canon hic animadversiones duas. Prima est, Priscillianistas haud satis habuisse populum salutare semel tantum per hæc verba „ pax vobis, in Missæ celebratione, sed „ idem quoque fecisse in reliquis omnibus locis, in quibus „ dicitur: „ Dominus vobiscum. Altera est, hoc in canone „ mendum esse, & *Orientis* loco *Occidentem* legendum esse;

„ ratio

atio est, quia in Oriente non dicitur ad Missam: „ Domi-
nus vobiscum; „ at Episcopi, & presbyteri dicunt omnes:
x omnibus; „ seu cum nemine non pax sit, „ quemadmodum
SS. Basilii, & Chrysostomi Liturgiis, & apud S. Cyrillum
alexandrinum, *lib. 12. in Joan.* videri potest.

4. & 5. „ In Baptismatis administratione, & in Missæ ce-
lebratione servabitur forma, quam Profuturus, Bracarenfis
Episcopus, instituit, & sancta sedes approbavit. „

6. „ Metropolitano in coetibus primo loco servato, sede-
bunt Episcopi reliqui pro ordinationis tempore. „

7. „ Tribuentur ecclesiæ bona in æquales portiones tres,
quarum una ad Episcopum, altera ad clericos, tertia ad ec-
clesiæ reparationes, aut luminaria spectabunt. „

8. „ Episcopis non licebit alterius Episcopi clericos, sine
ejus e scripto venia, ordinare. „

9. „ Stolum diaconi humeris impositam deferent, nec am-
plius tunica tegent, ut a subdiaconis secernantur. „

10. „ Lectorum nullus ferre poterit sacra vasa, nisi eum
Episcopus subdiaconum ordinaverit. „

11. „ Lectores nullum sæcularem habitum, in Ecclesia
canentes, nec longos capillos, ut Ethnici, deferent. „

* Perspicitur ex hoc canone, jam tum clericos in Ecclesia
vestes ab iis alias gestasse, quas extra ecclesiam, & in con-
suetu vitæ commercio ferebant. Latinum vocabulum *gra-*
nos, quod in textu est, per longos capillos redditum fuit,
qui latine *grani* nuncupabantur, inquit Ducangius, quia pe-
nes Gothos rotundum in modum amputabantur, atque ita
aliqua ratione granorum formam imitabantur. Censent ta-
men alii per vocem *granos*, intelligendam esse barbæ partem,
quæ sub naribus est. *Barbam non decurtent, nec rasorio gra-*
nones, seu granos radant, inquiunt Chartusianorum statuta
vetera, ubi de conversis fratribus sermo est.

12. „ Nulla poësis canetur in ecclesia, præter Psalmos, &
sanctas veteris, novique Testamenti Scripturas, ut sancti ca-
nones. mandant. „

13. „ Laici, seu viri, seu sæminæ, Sanctuarium, ut com-

„ municent, non ingredientur, cum id, secundum canones,
 „ clericis tantum liceat. „

* Ecclesiarum Sanctuarium olim velo celabatur, quod ejus
 aditu laicos prohibebat, eaque observantia toti, quam late
 patebat, ecclesiæ deferebatur, ut intra ejus ambitum expue-
 re auderet nemo.

14. „ Clerici, qui carnem non comedunt, herbis saltem
 „ cum carne coctis vescuntur, ut omnem suspicionem evi-
 „ tent, se Priscillianistas esse. „

15. „ Qui cum quopiam ob crimen, aut hæresin excom-
 „ municato communicabit, excommunicationem & ipse sub-
 „ ibit; ut veteres canones enuntiant. „

16. „ Ecclesiastica sepultura, quæ scilicet ad Psalmorum
 „ cantum fit, non iis dabitur, qui sibi ipsi mortem conscive-
 „ rint, seu sibi venenum propinantes, seu se præcipites dan-
 „ tes, seu se suspendentes, seu quavis alia ratione, ac ne iis
 „ quidem, qui morte ob patrata crimina puniti fuerint, nec
 „ magis eorum fiet in oblatione commemoratio. „

17. „ Idem quoad catechumenos sine Baptismate mortuos
 „ servabitur, cum contraria consuetudo solum ob canonum
 „ ignorationem inducta fuerit. „

* Canon hic, qui in Missa preces pro catechumenis edi ve-
 tat, qui, nondum suscepto Baptismate, e vita excesserunt,
 non caret difficultate, quamvis ei S. Joannes Chrysostomus,
 & S. Augustinus favere videantur. S. enim Joannes Chryso-
 stomus in Homilia tertia super Epistola ad Philippenes,
 postquam dixit Missæ sacrificium defunctis prodesse, subdit:
*Atque id quidem de his, qui in fide discesserunt; catechumeni vero
 neque hac dignantur consolatione, sed omni auxilio sunt destituti.*
 S. Augustinus, Cap. 2. lib. 1. de Anima, & ejus Origine, lo-
 quitur in hæc verba: *Nulla ratione conceditur, ut pro non
 baptizatis cujuslibet ætatis hominibus offeratur sacrificium Cor-
 poris, & Sanguinis Christi.* At his testimoniis duobus op-
 ponitur auctoritas Papæ Innocentii III. qui Cap. Apostoli-
 cam, de Presbyt. non baptiz. & Cap. Deditum, de Baptismo,
 contrarium pronuntiat; & auctoritas S. Ambrosii, qui in
 Oratione funebri Valentini Imperatoris, qui adhuc cate-
 chu-

chumenus occubuerat, ita de hōc Principe, ac de Gratiano ita ſequitur : *Omniſus vos oblationibus frequentabo. Quis prohibebit innoxios nominare? Quis vetabit commendationis proſecutione completi?*

18. „ Nemo ſepelietur in eccleſiis, ſed extra, circumque
„ parietes; ſi enim urbes eo privilegio gaudent, ut intra
„ earum mœnia defuncti ſepeliri non poſſint, idem potiore
„ jure in Eccleſiis ſervandum eſt, obſervantiæ cauſa ſancto-
„ rum Martyrum corporibus debitæ, quæ in iis continen-
„ tur. „

* Ex hoc uſu, ut circum Eccleſiarum parietes mortui ſepelirentur, derivata eſt capellas circa eccleſias extruendi conſuetudo, quæ ſexto ſæculo initium habuit. Antiquis eccleſiis capellæ nullæ erant, ut etiamnum in S. Pauli, S. Joannis Lateranenſis, & S. Laurentii, in urbe Roma, Eccleſiis videre eſt, quæ multum antiquitatis obtinent, quibuſque nullæ capellæ ſunt. Cœpti ſunt ergo ſepeliri mortui circum eccleſiarum parietes, ſub fornicibus, ſeu cameris, quæ extra aderant, & e quibus pedetentim effectæ ſunt capellæ, quæ ſcilicet in noſtris Occidentis eccleſiis in præſentia cernuntur; Orientis enim eccleſiæ adhuc capellis carent. Quod autem canon ſubdit, in ambitu murorum urbium ſepulturæ mortuos dari non licuiſſe, refertur id ad Duodecim Tabularum Legem, hiſ verbis conceptam : *In urbe ne ſepelito, neque unito.* Plura tamen exempla proferit Onuphrius, in *lib. de Ritu ſepeliendi*, quæ mortuos olim in eccleſiis ſepultos probant; at id privilegii fundatoribus conceſſi vi, quibus ea nempe facultas dabatur, ut in navi ſepelirentur, non autem in ſanctuario, vel in choro, qui locus erat præbyteris, & martyribus reſervatus.

19. „ In præbyteros interdictio, ne benedicant eccleſiarum chriſma,* neve altaria conſecrent, ſecus, ab officio deponendi. „

20. „ Interdictio, ne quis ad ſacerdotium, quin ad annum lectoris officium obierit, perque ſubdiaconi, & diaconi gradus migraverit, prout in veteribus canonibus eſt,

„ evehatur ; cum ante docere , quam didicerit , nemini
„ ceat. „

21. „ Quod pro defunctis, aliave pietate permoti fide
„ offerunt, a clericorum uno seorsim ponetur, ac deinde
„ ter univēsum clerum distribuetur, semel in anno, vel it
„ rum, ad vitandas oblocutiones, quæ ex distributione
„ inæqualitate suborirentur, siquidem id unicuique daret
„ quod per ejus hebdomadam oblatum esset. „

22. „ Interdictio, sub degradationis pœna, ne vel editi
„ vel lecti in hoc concilio canones violentur. „ *Ibidem.*
Aguirre Tom. III. Concil. Hispan. ()*

Concilium Santonense, ann. 563.

Leontius, archiepiscopus, & metropolitanus Burdegalen-
sis, concilium hoc e provinciæ suæ Episcopis congregavit,
in eoque deposuit Emerium, Episcopum Mediolani Santo-
num, qui, Clotarii regis jussu, sine metropolitani, cleri, po-
puli que consensu, consecratus fuerat. Presbyter, cui de-
mandatum fuerat decretum electionis Heraclii, quem conci-
lium Eumerio suffecerat, cum Parisios pervenisset, ita regem
Charibertum allocutus est : „ Domine, sedes apostolica te sa-
„ lutat. Erat ex ejus temporis stilo, ut omnes Episcopa-
„ les sedes *apostolicæ*, omnesque Episcopi *Papæ* nominaren-
„ tur. At Charibertus presbyterum in exilium misit, &
„ Emerium in Santonensem sedem restitui jussit. „ *Ibidem.*

Concilium Lugdunense, ann. 556. seu 557.

Habitu est Gontrandi jussu concilium hoc, ad dijudi-
candas accusationes in Salonium Embrodunensem, & Sagit-
tarium Vapincensem, fratres duos intentatas, quos hoc ip-
sum concilium ab Episcopatu deposuit. Constabat concili-
um Episcopis octo præsentibus, & absentium Episcoporum
deputatis ibidem octo. S. Philippus Viennensis, qui præfuit,
S. Nicetus, seu S. Nizierius Lugdunensis, S. Agricola Cabil-
lonensis, & S. Syagrius Augustodunensis præcipui sunt. In
hoc concilio sex, qui sequuntur, editi canones.

Pri-

(*) P. Pagius huic concilio annum 560. tribuit.

Primus, „ Inter ejusdem provinciæ Episcopos coorta dis-
 „ fidia ab ejusdem provinciæ Metropolitano, aut, siquidem
 „ contententes e distinctis duabus provinciis fuerint, a Me-
 „ tropolitanis duobus finientur. „

2. Ut pravis caviillationibus remedium afferat, per quas
 legatis piis testamento editis ecclesiæ privantur, concilium,
 sub excommunicationis pœna, mandat, ut, etiamsi cujusvis
 donationi, aut testamento defuerit formarum aliqua, quas
 leges requirunt, testatoris tamen, qui eam necessitate, aut
 simplicitate gravatus omiserit, voluntas executioni detur.

3. „ Qui in captivitate personas liberas injuste detinent,
 „ excommunicati sunt. „

4. „ Ex veterum Patrum decretis, eum, quem suus Epi-
 „ scopus excommunicationi subdiderit, in communionem
 „ recipere nemo poterit, quin eum Episcopus, qui ab eccle-
 „ siæ communione repulit, restituerit. „

5. „ Non poterit Episcopus id clericis adimere, quod iis
 „ Episcopi, qui eum præcefferunt, de suis patrimonii bonis,
 „ in proprietatem, aut de ecclesiæ bonis, ususfructus titulo,
 „ dederint; hos autem clericos, si quid peccaverint, aliter
 „ quam adeptis ejusmodi bonis, puniri oportebit. „

* Ex hoc canone palam fit, beneficia non amplius adimi
 posse, pro Episcopi voluntate, iis exceptis, quæ ipse dederit,
 ut jam Aurelianensis tertii concilii decimus septimus canon
 statuerat.

6. „ Diebus primam Novembris Dominicam diem præce-
 „ dentibus, preces, & processiones, ut ante Ascensionem, in
 „ omnibus ecclesiis, & in parœciis omnibus perageantur. „
 „ Videlicet, secundas Rogationes, Novembris mense, conci-
 „ lium hoc loco statuit. „ *Reg. Tom. XII. Lab. Tom. V.*
Hard. Tom. III.

Concilium Turonense, ann. 566. seu 567.

S. Euphronius, Turonensis, Novembris die 17. coegit in
 S. Martini Ecclesia concilium hoc, eique præfuit. Adfnere
 præterea Episcopi octo, scilicet, S. Prætextatus Rothoma-
 gensis, S. Germanus Parisiensis, S. Felix Nannetensis, S. Cha-

letricius Carnotensis, Domitianus Andegavenfis, Viturius Redonenfis, S. Domnulus Cenomanenfis, & Leudebandus Sagiensfis. Pagius, de hoc concilio verba faciens, honore tamquam sanctum, in urbe Redonenfi, Victurium affectum ait. Non extat tamen Episcopus hic in Calendario Sanctorum ejus dioeceseos, quod P. Lobineau publicum fecit. Ad hoc concilium sancta Radegunda scripsit, ut monasterii, quod ipsa Pictavii statuerat, & regulæ, quam ibidem servatam volebat, confirmationem obtineret. Episcopi, qui non alio consilio convenerant, quam ut disciplinæ consulere, viginti septem in hanc rem canones edidere.

1. Provinciale concilium, bis in anno, aut saltem semel, haberi vult, Episcopis indicta excommunicationis poena, qui acciti, propriam utilitatem, aut Regis interdictionem prætexentes, se ad illud conferre noluerint.

2. Mandat, ut Episcopi, quibus mutua diffidia sunt, presbyteros sibi arbitros eligant, eorumque decisioni se subdant, ea, nisi ita se gesserint, statuta poena, ut eos poenitentiae sequens concilium addicat.

3. His verbis conceptus est: *Ut Corpus Christi in altari non imaginario ordine, sed crucis titulo componatur.*

* Canonem hunc alii aliter explicant. Sunt, qui velint concilium declarare Domini nostri Jesu Christi Corpus super altari non in imaginum ordine, sed sub Cruce, qui mos adhuc obtinet, ponendum esse. Aliorum judicio, canonis verba significant, Christi Domini Corpus non arbitraria dispositione, & pro presbyteri, qui Missæ sacrificium celebrat, imaginatione super altari poni debere, sed in Crucis modum, prout jam alia concilia mandaverant, & in veteribus Ordinibus cernitur. Hæc secunda interpretatio propius accedit ad ejus temporis disciplinam, qua scilicet singulis vicibus offerebantur, & imponebantur altari panes, qui ad populi communionem consecrari debebant. Ergo canon hic de ratione intelligi debet, qua panes hos, seu has hostias super altari disponi oportebat, ita nimirum, ut Crucem conficerent.

4. Laicis prohibet, ne Missæ, & Vigiliarum, nempe Matutinorum tempore, cum clericis, apud altare consistant. „Su-

„pe-

perior ecclesiæ pars, clathrato septo separata, solum psallentium clericorum choris patere debet. Nihilominus, subdit canon, Sanctuarium laicis, ipsiusque sæminis aperietur, ut (privatim) orent, & communionem percipiant. „

* Plura nobis exhibet canon hic, quæ peculiari animadversione digna sunt. Primum est, ecclesiæ superiorem partem, quam septum separabat, quæque clericis addicta erat, nuncupatam fuisse *chorum*, ob clericorum turmas, seu *choros*, qui ibidem psallebant. Alterum est, Sanctuaria nostra dicta etiam fuisse *Sancta Sanctorum*; hoc est, *Sanctissima*, antiquæ Legis, ubi Moyſis Tabernaculum in duas partes divisum erat, quarum prima nominabatur *Sancta*, & secunda, quam velum separabat a prima, *Sancta Sanctorum* appellabatur. Tertium animadversione dignum est, Gallicanam inter, & Romanam Ecclesias id nimirum discriminis, quod ad laicorum Communionem attinet, interfuisse, quod in Gallicana ecclesia mos obtinebat, ut viri, & sæminæ ad Communionem in Sanctuario suscipiendam pergerent; cum ex Romanæ ecclesiæ disciplina, quam exhibet Romanus Ordo, Episcopi, qui Papæ ad Missam adstiterant, viros, & sæminas, suo quemque loco communicantes, ecclesiam percurrerent.

5. „ Unaquæque urbs suos alet pauperes; ruris presbyteri, & incolæ alent, & ipsi suos, ne urbes, & provincias vagi mendicantes excurrant. „

6. „ Episcopis tantum licebit communionis, aut commendationis Litteras dare. „

7. Vetat, ne Episcopi, sine sui cleri presbyterorum, aut dioceſeos abbatum consensu, archipresbyterum, aut abbatem deponant.

8. „ In Episcopum, sub excommunicationis poena interdictio, ne cum eo communicet, quem ab alio Episcopo excommunicatum noverit. „

9. „ Interdictio, ne Episcopus Brito, seu Romanus, hoc est, Gallus, sine Metropolitani, aut comprovincialium consensu ordinetur. „

* Facit canon hic, ut judicetur, Britones, qui in Armorica peculiarem nationem constituebant, dedisse jam tum operam, ut

ut se Turonensis Episcopi, metropolitani sui, jurisdictione subducerent.

10. & 11. „ In Episcopos, presbyteros, diaconos, subdiaconos, sub excommunicationis poena, interdictio, ne quod obducta causa, etiam ad rei familiaris procuracionem, et teras fœminas, viduas, aut virgines Deo consecratas apud se detineant, „ Mater tantum, & filia hoc loco excipiuntur. Jubentur Episcopi ad hujus sanctionis executionem incumbere, sibi que mutuo suppetias ferre.

„ Quoniam nobis mandatum est, inquiunt hujus concilii Patres, nostrarum ut manuum labore ipsi nos nutramus, nosque vestiamus; quid causæ est, quamobrem serpentes domi nostræ concludamus, prætexentes, eo nos indigere, ut ad vestimenta nostra laboret? „

12. „ Episcopus, qui conjugatus est cum conjugē, tamquam cum sorore, vivere debet; & quamvis ejus clerici, ut ipsius castitatem testari possint, ei, tam in cubiculo, quam alibi, semper adesse debeant; ad omnem tamen suspicionem vitandam, domicilio a conjugē sejunctus erit. „

13. „ Si Episcopus non est conjugatus, nullam domus fœminam habere debet; si quas habet, licebit clericis eas expellere. „

14. „ Soli semper cubabunt presbyteri, & monachi; & hi quidem in communi dormitorio, sub inspectione, seu abbatis, seu præpositi, ubi nonnulli vigilabunt, & lectionem edent, dum cæteri conquiescent. „

15. „ Invigilabitur, ne monachi extra monasterium excurrant, & ne cum fœminis familiaritatem foveant. Si quis e monachis ausus fuerit uxorem ducere, excommunicatione plectetur; ad eumque ab uxore separandum, laici iudicis auctoritas adhibebitur, qui, excommunicationis interdicta poena, ut pro viribus præsto sit, adigetur. „

16. „ Nulli fœminæ ea detur venia, ut in monasteriorum ambitum ingrediatur. Abbas, & præpositus, qui hoc in capite negligentes fuerint, excommunicationi suberunt. „

17. Monachorum jejunia moderatur in hunc modum: „ A Paschate ad Quinquagesimam, ad Pentecosten scilicet, Ro-

ationum diebus tantummodo jejunabunt; at jejunabunt et integram hebdomadam, quæ Pentecosten sequitur, & princeps cujusque hebdomadæ diebus tribus, nempe quarta, quinta, & sexta feriis, ad Augustum mensē usque. In Augusto mense non jejunabunt: quia quotidie alicujus sancti festum occurrit. Septembri, Octobri, & Novembri mensibus, ter in hebdomada jejunabunt, & a primis Decembris die ad natale Dominicū usque quotidie. A Natali ad Epiphaniam, a jejunio vacabunt, ob magni festorum numerum, primis tribus Januarii mensis diebus exceptis, quibus etiam ad abolendas superstitiones, quibus ethnici per eos dies operam dabant, majores nostri, inquit concilium, mandarunt, ut Litanie privatim recitarentur, psalleretur in ecclesiis, & Circumcisionis die, Missa hora octava, hoc est, horis duabus post meridiem celebraretur. Ab Epiphania ad Quadragesimam ter in hebdomada jejunabunt. "

* Hæ quoad monacharum jejunia sanctiones ab iis omnino discrepant, quas in hanc rem S. Benedicti Regula statuit. Quod argumento est hanc Regulam in provinciarum, quæ Turonensis concilii Episcopis suberant, monasteria nondum receptam fuisse.

18. Psalmodiæ ordinem moderatur. „ Observantia in „ Martinum ergo, & ad ejusdem cultus honorem, en, in „ quiunt concilii Patres, psalmodiæ ordinem, quem, tam „ hujus Sancti basilica, quam in nostris ecclesiis, serva „ jubemus. Festis diebus singulis, ad Matutinum, hoc est „ ad noctis Officium, antiphonæ sex cum duobus ad unam „ quamque psalmis dicuntur. Per totum Augustum mensem „ surgetur mane, quia in eum Festa, Missæque Sanctorum in „ cidunt. (Mane surgendi ratio erat, quia is mensis sc „ tebat Sanctorum Officiis, quorum Missa bene mane diceb „ tur, ut populus deinde messi vacare posset.) Septemb „ mense, dicuntur antiphonæ septem, cum psalmis duobus „ ad singulas; Octobri mense, antiphonæ octo, quæque „ psalmos tres, hoc est, ad psalmos viginti quatuor; Novemb „ bri, viginti septem; Decembri, triginta, cum decem antiphonis.

„ phonis; & sic porro Januario, & Februario mensibus, ad
 „ Pascha usque; ita quidem, ut numquam pauciores, quam
 „ duodecim psalmi ad Matutinum dicantur; Patres enim, in-
 „ quit concilium, mandarunt, ut psalmi sex ad Sextam, &
 „ duodecim ad duodecimam horam, scilicet ad Vesperas di-
 „ cerentur; quod ex Angeli revelatione perceperunt. Quid-
 „ ni ergo psalmi saltem duodecim ad Matutinum dicantur?
 „ Qui id facere neglexerit, eo die, ex pane tantum, & aqua,
 „ jejunabit; quod si omiserit jejunare, jejunabit per inte-
 „ gram hebdomadam, ex pane, & aqua tantum. „

* Aimonius nos docet, *lib. 3. cap. 81.* psalmodiæ ordinem, in S. Martini Turonensis ecclesia servatum, a S. Avito institutum fuisse in S. Mauritii, & a S. Germano in S. Vincentii Monasteriis, eundemque deinde a Rege Gontrando in S. Marcelli, & a Rege Dagoberto in S. Dionysii monasteria inductum fuisse.

* Concilii Patres hoc loco ad id animum referunt, quod refert Cassianus, *Institutionum Monasticarum Lib. II. cap. 4.* scilicet „ Ægypti, & Thebaidis solitarios recitasse psalmos
 „ duodecim ad Vesperas, itemque duodecim ad noctis Offici-
 „ um, prout iis Angelus faciendum edixerat. „

19. „ Archipresbyteri, ruri versantes, clericum semper
 „ habebunt, qui cubet in eorum cubiculo, eosque, quocunque
 „ se contulerint, comitetur, ipsorum castitatis futurus testis.
 „ Quoad presbyteros, diaconos, & subdiaconos satis erit eos
 „ in eodem, atque ipsarum conjuges, cubiculo non cubare,
 „ suasque conjugibus ipsis captivas semper adesse. Archi-
 „ presbyteri, qui juniorum clericorum, qui iis subsunt, ca-
 „ stitati non invigilaverint, ab Episcopo constringentur, ut ex
 „ pane, & aqua jejunent. „

* Ex his omnibus circumpectionibus compertum fit, quan-
 topere cordi esset Ecclesiæ, ut ejus ministrorum fama extra
 omnem suspensionem esset.

20. Religiosas vetat nubere, seu velum ex Episcopi ma-
 nu sumpsere, seu vestem tantum mutaverint.

* Viduæ, quæ professionem ediderant, ut viduitatem cu-
 ste-

stodirent, peculiarem habitum deferebant. Vincentius Lirinensis eum nigrum fuisse nos docet.

21. Renovat decreta vetera, quoad gradus, in quibus conjugium inter consanguineos iniri non licet. Laudat in id Levitici decimum octavum caput, primique Aurelianensis, Epaonensis, & Clermontiensis conciliorum canones.

22. Pastoribus, & presbyteris mandat, ut ex ecclesia Christianos pellant, qui e quodam ethnicae superstitionis vestigio Januarii primam diem in Jani honorem celebrabant; qui in festo cathedræ S. Petri mortuorum manibus cibaria offerebant, quique a Missa domum regressi, ejusmodi dapes dæmonibus consecratas edebant; qui honorem lapidibus, arboribus, aut fontibus exhibebant.

* Celebrabant ethnici, ad defunctorum honorem, festum, quod *Feralia* nuncupabant; incipiebat festum hoc die 20. Februarii mensis; & perdurabat ad finem usque. Ejusdem mensis die 22. celebrabant, in defunctorum honorem pariter, festum aliud, quod ab iis *Caristia*, seu, *cara Cognatio* vocabatur, & escas supra tumulos afferebant; persuasum habentes, venire manes, ut iis vescerentur. Denique, eodem mense, ac sub idem tempus, etiam Dei *Termini* festum, *Terminalia* dictum, agebant; quod credendi locum præbet. superstitiosum cultum, quem canon damnat, dum esse nonnullos, ait, qui „nescio quos lapides,“ honorant, intelligendum esse de honore, qui agrorum limitibus deferebatur. Festum ergo cathedræ S. Petri, de quo loquitur canon hic, die 22. Februarii institutum fuit, ut fideles a superstitionibus, quæ per eos dies exercebantur, averterentur; & quo tutius obtineretur, ut a superstitiosis conviviis amoverentur, quæ ethnici mortuis parabant, iis licere libuit, eó die, in S. Petri honorem agapas agere; quod causæ fuit, ut festum hoc appellaretur *festum epularum sancti Petri*, seu S. Petri convivium. Ita Festum S. Petri ad Vincula Kal. Augusti institutum fuit, ut Christiani ab ethnicis superstitionibus, quibus hujus mensis initium addictum erat, abducerentur.

23. Præter hymnos S. Ambrosii, qui in Officium recepti erant,

erant, alios quoque recitari patitur dignos habitos, qui concinantur, modo tamen auctoris nomen in exordio notatum sit.

24. & 25. Imprecationes, e Psalmo 108. potissimum ductæ in eos continent, qui sibi sumunt, aut retinent ecclesiæ bonum.

26. Excommunicationi subdendos jubet iudices, domosque, qui, licet Episcopi conquerantur, pauperes opprimunt.

27. Idemque postremus non solum tamquam Sacrilegus sed etiam tamquam Hæreticos notat Episcopos, qui pro ordinationibus pecuniam accipiunt; in quam rem laudem *Tractatus de Dogmatibus ecclesiasticis*, ut palam fiat, simoniam hæresin esse. *Ibid.*

Concilium Bracarense, ann. 572.

Die prima Junii, ann. 572. Mironii Regis secundo, S. Martinus Dumenfis, Archiepiscopus Bracarenfis effectus, ex Galliae provinciis duabus, Bracarenfi nimirum, & Lucensi concilium habuit, quod Bracarense secundum dicitur, tamen præter illud ann. 563. quod primum habetur, aliud, inquit Cardinalis Aguirreus, ann. 561. seu circiter, habitum fuerit. Vacabat tunc temporis sancta sedes per Papæ Joannis III. mortem, si hujus concilii inscriptioni fides additur. At vel in hac inscriptione, vel in celebrati hujus coetus die, qui notatur Kalendis Juniis, mendum sit, oportet, quandoquidem ex Pontificali, Joannes hic non nisi Julii die 13. hujus ann. 572. sepulturæ datus fuit. S. Martinus concilio præfuit, quod ex Episcopis duodecim, sed ex utraque provincia constabat. Initio statim id lectum voluit, quod statutum fuerat in superiore concilio, cui ipse ann. 563. interfuerat, finiendumque proposuit, quod tum quidem ad disciplinam factam, tectamque servandam, perfici non potuerat. Hac mente decem editi canones,

1. Episcopos jubet, dum visitationem peragunt, clericos examinare, & populos edocere.

2. Episcopum vult, in visitatione non sumere pro suo honorario jure, *cathedratico* nuncupato, nisi aureos solidos duos,

duos, nec sibi tertiam oblationum partem, quæ in fæminarium, & in reparationes conferre debet, vindicare; eundemque non posse a parœciarum clericis ullum servile opus exigere.

3. Episcopis mandat, ut gratis ordinationes peragant, solumque post maturum examen, & e plurium testimonio, clericos ordinent.

4. Episcopos vetat tertiam solidi partem, quæ hætenus exacta fuerat ob sanctum chrisma, ea prætexta causa, quod ei non nihil balsami admixtum est, in posterum sumere, ne Spiritus Sancti dona vendere videantur.

5. Quidpiam etiam a fundatoribus ob ecclesiarum consecrationem exigere vetat; hoc solum cavere vult, ut eæ satis, & e scripto dotatæ sint, cum hæud rationi consonum sit, sed in deservientium gratiam, seu ad luminaria, proventus nihil iisdem suppeteret.

6. Vetat, ne, si quis ecclesiam fundare contenderit, ea lege, ut cum clericis oblationes participet, eam ullus Episcopus, utpote cupiditate potius, quam pietate fundatam consecret; alicubi locum habebat abusus hic.

7. Presbyteros prohibet ob Baptisma quidquam exigere; eos solum patitur id sumere, quod sponte ipsis oblatum fuerit.

* Editus hic canon fuit, ut afferretur abusui remedium, qui tunc apud presbyteros obtinebat, cujusque consecutio nonnunquam erat æterna infantium perditio, quæ moriebantur, quæ baptizati essent. Contingebat sæpe sæpius, ut presbyteri mercenarii baptizare differrent filios pauperum, qui, quod darent, non habebant, vel etiam ejusmodi pueris Baptisma omnino negarent.

8. Eum communione privat, qui accusationem in clerikum intentatam, eum scilicet in fornicationem lapsum esse, nequaquam per duos, tresve testes, probare potuerit.

9. Metropolitano mandat, ut Paschatis diem Episcopis, ad concilii finem, denuntiet; & Episcoporum, cuique, ut, Dominici natalis die post Evangelium de eodem populum moneat, ne quis Quadragesimæ initium ignoret. Prioribus

diebus tribus proximæ ecclesiæ conveniebant, & processiones, seu preces publicas peragebant; tertia die Missa tribus aut quatuor post meridiem horis celebrabatur, in cujus fine admonebatur, ut jejunium servarent, mediaque Quadragesima baptizandos pueros adducerent, ut prius per exorcismos purgarentur.

10. Canon quorundam presbyterorum consuetudinem damnat, qui Priscillianistarum hæresi erant infecti, Missas pro mortuis dicebant, cum jejunium fregissent, mandatque, ut si quis e presbyteris simile quidpiam deinceps egerit, summum Episcopus officio privet, deponatque. Ad horum decem canonum calcem, Garcias Loaisa alios quinque e variis Bracaræ habitis conciliis depromptos posuit; extant apud Burchardum priores quatuor, & apud Yvonem Cornotensem quintus. In his præcipitur, ut diebus viginti ante Pascha, catechumeni ad Ecclesiam ducantur; ut, qui moniti ab ethnicis, quibusdam superstitionibus abstinere noluerint, excommunicatione plectantur; ut presbyter, qui pretiosam supellectilem ab ipsius titulo pendentem alienaverit, degradetur; ut, qui choreas ante ecclesias duxerint, incesserint personati, aut sexus indumenta mutaverint, trimestri poenitentiae subdantur; ut, qui ecclesiæ bona per negligentiam deteriora reddiderunt, eorumve jacturæ occasionem præbuerunt, ad restitutionem adigantur. *Ibid.* & Aguirrens, *Concil. Hispan. Tom. III.*

Eodem ann. 572. Luci in Lusitania concilium habitum fuit, cui sanctæ sedis legati adfuerunt, & Nitigius, Lucensis Episcopus, præfuit. Hand nobis suppetunt ejus Acta; constat tamen, Ariamirum regem in eo confirmasse divisionem dioeceseon Gallæciæ, quam rex Theodomirus ab alio concilio in eadem Lucensi urbe, ann. 562. celebrato petierat. Hujus concilii Patres hanc ipsam Lucensem urbem in metropolin erexerunt, novosque Episcopatus instituerunt, e quorum numero fuit Dumense monasterium, cujus S. Martinus, qui ejus abbas erat, primus Episcopus fuit. *Ibid.*

Concilia Parisiensa, ann. 573. & 577.

Gontrandus rex, dissidium finire volens, quod eum inter & Sigebertum fratrem coortum erat, concilium ex omnibus sui regni Episcopis Lutetiae Parisiorum habendum indixit. Episcopi ergo, numero triginta duo, die 15. Februarii ann. 573. Ceillerio referente, seu mense Novembri ejusdem anni, ut P. Longueval statuit, in S. Petri basilicam, quæ hodie *sanctæ Geneveffæ Ecclesia* dicitur, convenere. Ejusmodi porro concilii hujus occasio fuit. Ægidius, Remensis archiepiscopus, Castroduni, in Sigeberti ditione, Episcopatum erexerat, & presbyterum e Carnutenſi Diœcesi, nomine *Promotum*, ejus Episcopum consecraverat. Carnutum urbs ad Gontrandum spectabat, & Castrodunum ex hac diœcesi erat. Episcopus Carnutenſis, cui *Papolo* nomen, de iis, quæ Remensis Episcopus egerat, apud Gontrandum regem conquestus est, asserens nihil ei juris fuisse, ut in aliena diœcesi Episcopatum erigeret. Gontrandus Episcopi Carnutenſis defensionem suscepit; & Remensis Episcopi partes Sigebertus amplexus est. Hi duo Præsules concilio non adfuere; at Carnutenſis ei supplicem libellum obtulit, quo causam vicit. Concilium ad Remensem Episcopum ea de re scripsit, cui significavit Promoti ordinationem canonibus, & rationi contrariam esse, quandoquidem nec e Remensi diœcesi, nec e Gallia Belgica Castrodunum erat; oportere proinde, ut eum presbyterum, quem Episcopum creaverat, ipse deponeret; futurum addens, ut, siquidem is in ea usurpatione diutius persistere, altare benedicere, pueros confirmare, ordinationes peragere, suove Episcopo Papolo obſistere præsumpſſet, tum ipse, tum qui ejus benedictionem post hoc decretum suscepissent, a communione separarentur, & anathemate percellerentur.

Ann. 577. concilium aliud, super accusationibus, quas Chilpericus rex contra S. Prætextatum, Rothomagensem Episcopum intentaverat, Parisiis habitum fuit. Accusationum prima erat, ab eo Præsule, contra Regis voluntatem, principem Meroveum, ejus perduellem filium, cum patruſ

vidua, nempe cum Brunealta, Austrasiæ regina, matrimonio junctum fuisse. Erat altera, eum in Regis vitam eum ho-
juniore Principe conspirasse, aliosque plures, collatis donis in con-
spirationem traxisse. Cum hæc duo capita coram concilii Episcopis, qui numero quadraginta quinque in sac-
tæ Geneveffæ ecclesiam convenerant, proposita fuissent, Prætextatus primum factus, negavit alterum. Haud longum abiit concilii prima sessio; in altera, quæ Chilperico rege præ-
sente habita, Rothomagensis Episcopus, qui aurum, multi-
plicemque suppellectilem huic principi surripuisset, accusatus fuit. Cum accusatus respondisset, Chilpericus se cohibere non potuit, quin eorum aliquibus, qui eidem intimi erant, ediceret, eum quidem reum non esse; at rationem inveniri oportere, qua reginæ Fridegundæ nunquam intermissis apud eum sollicitationibus Præsulem depositum postulanti fieret satis. „Ite ergo, subdidit, cum animum momento tempo-
ris intendisset, eique dicite, tamquam ex vestra ipsorum sententia, & in consilii modum: Haud te latet Chilperi-
cum regem ita esse ad omnem humanitatem a natura factum, ut se facile flecti sinat. Ei te humilem siste, eaque a te facta dic, de quibus ipse te accusat; tum vero omnes, & singuli ad ejus pedes nos abjiciemus, tibi gratiam com-
precanti. „ Prætextatus hoc dolo captus se reum postridie coram concilio factus est, prostratusque ad regis pedes: „pec-
cavi, inquit, in cælum, & coram te, summæ miserationis Princeps; equidem infamis homicida sum; tuam in vitam moliri volui, tuumque solio, cui infides, filium imponere. „ Chilpericus confessionis Prætextati testes Episcopos sumpsit, suis eum excubiis tradidit; & in palatium reversus, misit ad concilium canonum codicem, cui additi fuerant, qui Apostolorum nomen præferunt, & ubi dicebatur Episcopum perjurii, adulterii, aut homicidii convictum deponi oportere. Rogatos etiam Episcopos voluit, ut Prætextati vestis, toto spectante concilio scinderetur, in eumque execrationes recitarentur, quas Psalmus 108. continet, aut iis saltem perpetuæ excommunicationi subderetur. Haud ea quidem maledicta pronuntiata; at Prætextatus depositus, & in carcerem

conjectus fuit, unde elapsus, acerbe cæsus, & in maritimam insulam, prope Augustam Romanduorum, Cæsaream scilicet, ut videtur, insulam, gallice *Jersey*, relegatus. Melantius, homo Fridegundæ mancipatus, in Rothomagensi sede positus, in Prætextati locum, quem una reum effecit simplicitas, qua se criminis accusavit, cujus innocens erat. Apostolorum in concilio lectus canon vicesimus primus est, a Prætextati adversariis corruptus, qui exploso *furti* vocabulo *homicidium* substituerunt; ita quidem P. Longueval; at Ceilleries vicesimo quarto canoni additum fuisse vult *homicidii* vocabulum, quod in textu non extat.

S. Gregorius Turonensis, qui nobis hujus concilii Acta servavit, aliud Cabilloni ponit, decimo octavo Gontrandi anno, nempe 579. in quo Salonius, Embrodunensis Episcopus, & Sagittarius, Episcopus Vapincensis, iterum ab Episcopatu depositi; & Embroduni quidem Emeritus, Vapinci autem Aridius, seu Arigius in eorum locum suffecti. *Ibid.*

I. Concilium Matisconense, ann. 58. vel. 582.

Hoc quoque concilium Gontrandus rex, vicesimo primo sui regni anno, & Pelagii II. Pontificis quinto. Ei adfuere Episcopi unus, & viginti, e quorum numero S. Priscus Lugdunensis, quem, Junio mense, tamquam sanctum honore affectum probant manuscripti, quos Cointius laudat, veteres codices; S. Evantius Viennensis, S. Artemius Senonensis, S. Remadius, seu Remigius Bituricensis, S. Siagrius Augustodunensis, S. Aunarius Antissiodunensis, S. Agricola, seu S. Ariglius Nivernensis, S. Flavius Cabillonensis, & Hiconius Maurianensis, qui primus hanc sedem, Gontrando regnante, tenuisse videtur. Huic concilio, quæ occasio fuerit, ignoratur. Ajunt Episcopi in Præfatione, se, cum ob publica negotia, & ob pauperum necessitates convenissent, dedisse potius operam, ut veteres canones instaurarent, quam novos statuerent. Hos igitur edidit.

Primus. „Episcopi, presbyteri, & diaconi cum avia, matre, sororibus, neptibus, si necessitas ita postulet, morari, ac degere poterunt, at cum exteris fæminis nunquam. „

2. „ Nullus Episcopus, presbyter, diaconus, verbo, cler-
 „ cus, aut laicus in puellarum monasteriis versabitur, si
 „ privatim eas alloquetur, nisi cum perfecta virtus, vel pro-
 „ vecta ætas a pravis suspicionibus in tuto ponat. Nemini
 „ licebit alio, quam in exedram ad colloquia, vulgo *parla-*
 „ *torium*, aut in oratorium ingredi, operariis exceptis, qui-
 „ bus ad reparationes opus est. At, nulla prorsus obdecta
 „ causa, Judæis ea dabitur venia, ut cum religiosa, remotis
 „ arbitris, sermonem conferant. „

* Religiosarum pleræque jam tum clausuram fervabant;
 at earum exedræ nondum clathratæ erant. Hac de causa
 tam multæ circumspeditiones adhibebantur, ut suspectæ col-
 locutiones impedirentur.

3. „ In Episcopos interdictio, ne quam feminam sua in-
 „ cubicula, nisi presbyteris duobus, aut diaconis itidem duo-
 „ bus præsentibus, ingredi sinant. „

4. „ Interdictum, sub excommunicationis poena, ne obla-
 „ tiones a fidelibus defunctis in ecclesiæ gratiam editæ reti-
 „ neantur. „

5. „ Vetiti clerici gestare sagula, vestes, calceamenta, vel
 „ arma, laicorum more, secus, ad triginta dies includendi,
 „ quorum spatio ex pane, & aqua jejunabunt. „

6. „ In archiepiscopum interdictio, ne sine *pallio* divinum
 „ Officium celebret.

* Putat Cointius alicujus huic posterioris concilii hunc
 canonem esse: quia tum quidem usui nondum erat in Gallia,
 ad Metropolitanum significandum, *Archiepiscopi* vox. Evin-
 citur id ex hoc ipso Matisconensi concilio, in quo metropoli-
 tani sex non alio, quam *Episcoporum* nomine in subscriptio-
 nibus usi sunt. Præterea nullum sexti sæculi concilium
 est, in quo metropolitanus *Archiepiscopi* titulum sumpserit,
 nullusque iis scriptor id nominis tribuit. Denique eo qui-
 dem tempore, pallii usum Arelatensibus tantum Episcopis
 concessum fuisse ex Vigilii, & Pelagii Epistolis constat. Oc-
 currit sane in S. Cæsarii Arelatensis ann. 542. vita sancti Te-
 stamento *Archiepiscopi* nomen; at præterquam quod hic pe-
 culiaris Actus est, peculiare etiam causæ subesse poterant,

sur Arelatenſibus Epiſcopis, tamquam ſanctæ Sedis vicariis, ejusmodi titulus tribueretur. Cæterum, ſubſecutis temporibus, ad maxime ſolemnes dies *pallii* uſus redactus fuit.

7. „ In laicos judices, ſub excommunicationis pœna, interdictione, ne clericos in carcerem trudi jubeant, niſi ob criminales cauſas, cujuſmodi ſunt homicidium, furtum, & maleficium. „ (Cernitur hoc loco *privilegiatorum*, ut dicuntur, *caſum exceptio*.)

8. „ In clericos interdictione, ne alium clericum apud laicum tribunal accuſent, ea lege, ut, ni pareant, inferiorum quidem Ordinum clerici novies flagro ſubdantur, qui autem in ſuperioribus Ordinibus conſtituti fuerint, ad menſem in carcere detineantur. „

9. „ A S. Martini feſto die ad natale Dominicum uſque, jejunabitur ſecunda, quarta, & quinta feriis; hiſque diebus ex ordine, qui per Quadrageſimam ſervatur, Miſſæ celebrantur; ac tum quidem mandabitur, ut canones legantur, ne quis ignorantiaſ cauſam prætexat. „

* Clericos tantum ſpectat canon hic, qui pluribus diebus, quam laici jejunium ſervare debebant, ut ex diſciplina, quæ per ea tempora in Galliis vigeſbat, compertum fit.

10. „ Jubentur clerici parere Epiſcopo ſuo, & feſta cum eo celebrare. „

11. „ Gradu, quoad vixerint, deſciantur, qui ſacris Ordinibus initiati ſuis cum uxoribus rem habuiſſe convicti fuerint. „

12. „ Puellæ, quæ nubunt, cum ſe Deo conſecraverint, quique eas ducunt, excommunicationi ſubdantur. Hos, ſi ſeceſſerint, ut pœnitentiam agant, loci Epiſcopus, quod e re fore judicaverit, communionem privabit; ſed ita, ut ne morbo laborantibus, aut in periculo verſantibus communionem deneget. „

13. & 14. „ In Judæos interdictione, ne quod judicum munus inter Chriſtianos obeant; ne vectigalia recipiant; ne domo exeant a Cœnæ die ad Paſcha primum uſque, prout felicis recordationis rex Childebertus mandavit. „ (Aurelianenſe concilium tertium hanc ipſam ſanctionem edide-

rat, eamque Childebertus I. sua auctoritate firmaverat.) habentur etiam Judæi observantia clerum prosequi, prohibeturque coram Episcopis, absque eorundem nutu, sedere.

* Vocabulum *Teloniarii*, quod in concilii textu legitur, per *vestigalium receptores* redditum est, eos omnes significans quibus demandatum est, ut, in maritimis potissimum portibus, ex mercibus jura sumant; at interdum etiam pro *im* accipitur, ad quos hæc jura pertinent. Adhibetur hæc notione in Abbatiae Corbeiensis veteri Chartulario Gallico, quod Ducangius in medium affert, cujusque hæc verba sunt.
 „ Omnia Mercium Telonia, quorum sunt Corbiæ venditio, &
 „ emptio, ad eum (ad abbatem) pertinent; abbates enim
 „ sunt ejus urbis Telonarii.”

15. & 16. Christiani quidem cum Judæis vesci, & Judæos servos Christianos habere prohibentur. Ea datur venia, ut Christianus servus solidis duodecim ex Judæo redimatur.

17. & 18. Qui perjurant, aut falsos testes subornant, itemque, qui calumniis innocentes impetunt, excommunicatione plectuntur.

19. Canon hic religiosam spectat *Agneta* nomine, quæ e monasterio elapsa, & in illud reducta, per potentes homines, exhibita bonorum suorum parte, rursus abire volebat. Declaratur communione spoliata, tum ipsa, tum quæcunque hujusmodi donationes ediderint, quæque eas hac conditione receperint. *Ibidem.*

Concilium Lugdunense, ann. 583.

Concilium hoc, quod fere Lugdunense tertium censetur, habitum est mense Majo, Gontrandi regis anno vicefimo secundo, nempe Christiani nominis 583. Ei præfuit hujus urbis Episcopus, adstantibus præterea Episcopis septem, & absentium Episcoporum deputatis duodecim. Edidit concilium hoc canones sex.

Primus vetat, ne clerici exteras fæminas apud se detineant, & ne qui ordinibus, cum conjugati essent, initiati fuere, in eadem suis cum conjugibus domo versentur.

2. Circumspectiones notat, quibus Episcopi in commendatitiis, quas captivis tribuunt, Litteris uti debent, ut iis nempe redemptionis diem, & pretium apponant.

3. Religiosas communione privat, quæ e monasteriis, quibus addictæ sunt, egrediuntur, usque eo dum ad eadem redierint.

4. Vetera, quæ incestuosa matrimonia damnant, decreta renovat.

5. Episcopos vetat, Dominici natalis, aut Paschatis diebus, extra ecclesias suas celebrare, nisi morbo impediantur, aut absint Regis jussu.

6. Leprosos, quacumque in urbe, aut in cujuscunque urbis territorio extiterint, ecclesiæ impensis, per Episcopi curam altos, & sustentatos vult, ut per alios urbes vagandi libertas iis adimatur. *Ibidem.*

II. Concilium Matisconense, ann. 585.

Habitu est concilium hoc, Octobris die 23. ann. 585. Gontrandi regis jussu. Ei Sanctus Priscus Lugdunensis præfuit, qui se in subscriptionibus Lugdunensem Episcopum nuncupat, at in Præfatione, ad canonum frontem, *Patriarcha* nuncupatur; qui titulus in Occidente diu Romano Episcopo servatus fuit, sed quo tamen ipso deinceps, magnarum sedium Metropolitanæ, ut Lugdunensis, & Bituricensis, insigniti fuere. Gregorius Turonensis S. Nizerium, Prisci decessorem, *Patriarcham* nominat; & S. Egerius Cadurcensis eundem titulum S. Sulpitio Bituricensi tribuit. Adfuere concilio huic Episcopi quadraginta sex, aliorumque Episcoporum deputati viginti. Inter Episcopos, qui aderant, tres sede carebant. Hallucinatus est ergo Fleurius, qui *Tom. VII. pag. 629. & 630.* Episcopos tantum quadraginta tres, & deputatos quindecim concilio huic interfuisse memoriæ prodidit. Initium concilio dedit, e Regis mente, in Episcopos inquisitio, qui Gondebodii, ejus hostis, partes secuti fuerant. Depositus Faustianus, qui ordinatus erat, ad ejus usurpatoriæ nominationem, urbis Episcopus, quæ Aquæ Darbellicæ; damnatique, qui eum ordinaverant, Bertramus Burdegalenis,

Orestes Vafatensis, & Palladius Santonenfis, ut eidem, quoad in vivis egisset, alimenta suppeditarent. Edidit deinde concilium canones viginti, qui admodum luculenter plura disciplinæ capita explanant.

Primus peculiarem in modum commendat, Dominicus ut dies servetur, qui scilicet in celebrandi Dei laudibus, precibusque fundendis in Ecclesia, inquit concilium, transigi debet. Eo die lites agi, bovesque jungi, & iugo subdi vetat. Notat etiam in eos poenas, qui ejusdem diei sanctitatem violaverint. Si causidicus fuerit, foro, quoad vixerit, prohibebitur; Si rusticus, aut captivus, ad fustuarium damnabitur; si clericus, aut monachus ad menses sex communione privabitur. Subdit concilium: „ Noctem etiam, quæ dominicum „ diem præcedit, in sanctas vigiliis impendamus, nec ea nocte „ dormiamus, eorum instar, qui nomine tantum Christiani „ sunt. „

* Perspicitur hinc, fideles adhuc in ecclesia noctem celebrasse, quæ sabbati ad dominicam est, pravosque solum Christianos fuisse, qui huic se consuetudini eximerent.

2. „ Paschatis festum celebrabitur admodum solemnem in „ modum, per integros dies sex, quorum spatium nullum opus „ fiet, sed in id incumbetur, ut Dominus vespere, mane, & „ ad meridiem laudetur. „

* Erant igitur, eo tempore, sex in Paschate festi dies. Noni Sæculi concilia plura, ut Moguntinum, & Meldense, festos dies octo in Paschate numerant; atque is erat Græcorum Ecclesiæ mos, ut ex Constantinopolitano concilio, *Trullano*, seu in *Trullo* dicto perspicitur.

3. „ Pueri, paschali solum tempore, nisi necessitas aliter „ postulet, baptizabuntur; eosque ad Quadragesimæ initium „ parentes ecclesiæ præsentabunt, ut, statis diebus, manuum „ impositione, sanctisque unctionibus receptis, festo tandem „ ipso die baptizari possint, & ad sacerdotii honorem, si vixerint, pervenire. „

* Duo sunt hoc in canone animadversione digna; primum est, in eo consuetudinem aboleri, quæ in Galliam irreperat, ut Pentecostis, Dominici natalis, S. Joannis, atque adeo Mar-

tyrum festis diebus Baptisma conferretur; alterum est, eum irregularitati cuidam, quæ Ordinum susceptionem impedi-
bat, obnoxium fuisse, qui alio, quam Paschatis tempore bap-
tizatus esset. Concilium ergo per hanc sanctionem vete-
res canones spectat, qui a sacerdotio eos arcebant, qui Bap-
tisma, extra solemnes dies ad hujus Sacramenti administra-
tionem designatos, susceperant, itemque eos, qui morbo la-
borantes, & in lecto jacentes baptizati fuerant; hi porro *climici* appellabantur a græca voce, quæ lectum significat.

4. „ Omnes, tum viri, tum sæminæ, Dominicis diebus,
panis, & vini oblationem ad altare peragant, excommuni-
cationis pœna in eos statuta, qui hæc concilii mandata con-
temperint. „

5. Excommunicationis indicta pœna, decimas, ex veteri
consuetudine, solvi jubet, ut eas ad pauperum levamen, &
ad captivorum redemptionem impendentes presbyteri, pro-
ces, quas pro pace, & pro populi salute fundunt, efficaces
reddant.

6. Renovat Africani concilii decretum sequens: „ Nemo
nisi jejunos, excepto die Cœnæ Domini, Missam celebret. „
Vult etiam pueros, quibus vino imbutæ, quæ supersunt, Sa-
crificii particulæ tribuuntur, jejunos esse; qui proinde, ut
eas percipiant, quarta, & quinta feriis, ad ecclesiam ducendi
sunt.

* Exceptio diei Cœnæ, quoad Missæ servato jejunio ce-
lebrationem, animadversione digna est, ostenditque, eo qui-
dem die, post vespertinam refectionem, sacrum fieri con-
suevisse, quo propius ad primam Sacramenti institutionem
accederetur. Est etiam animadversione dignus vetus mos,
ut pueris consumendæ tribuerentur Eucharistiæ particulæ,
quæ post fidelium communionem supererant.

7. Mandat, ut eorum causæ, qui in ecclesia manumissi
fuerunt, non amplius nisi ab Episcopo judicentur, qui tamen
suam ad audientiam consuetam, aliumve laicum judicem ac-
quire poterit.

8. „ Nemo non prohibitus sit eos, vi facta, qui in ecclesias
confugerunt, extrahere; ita nihilominus, ut, si culpæ con-
victi

„ victi fuerint coram Episcopo; eos Præsul ipse extrahi
 „ finat, quin ecclesiæ sanctitas violetur. „

9. „ Si quam laicus in Episcopum querelam habet, me-
 „ tropolitanum adeat, qui solus, aut cum uno, vel duobus
 „ Episcopis, aut in pleno concilio, pro negotii gravitate,
 „ auditis partibus, judicabit. Qui hoc decretum violave-
 „ rint, excommunicati ad generale usque, totius nempe na-
 „ tionis, concilium remanebunt. „

10. „ Nec magis presbyteri, diaconi, & subdiaconi ab
 „ alio, quam ab Episcopo judicari poterunt. „

11. „ Hospitalitas omnibus, & peculiariter Episcopis
 „ commendatur, qui scilicet eam aliis prædicare, iisque, quod
 „ inde consequitur, ejusdem exemplum præbere debent. „

12. „ In laicos judices interdictio, sub excommunicatio-
 „ nis poena, ne viduarum, & orphanorum causas dirimant,
 „ nisi Episcopus, ejusve archidiaconus, vel aliquis ejusdem
 „ clero presbyter adsit. „

* Hujus sanctionis ratio est, quia ecclesia eorum omnium
 patrocinium suscipiebat, qui præsidio carebant, ipsosque
 tamquam suos pupillos spectabat.

13. „ Quoniam Episcopi domus hospitalitati, absque ullo
 „ personarum discrimine, exercendæ peculiariter addicta est,
 „ canes in ea non alentur, ne eos mordeant, qui illuc mise-
 „ riarum suarum subsidium quæsituri veniunt. Prohibetur
 „ etiam, ob eandem causam, ne ibidem accipitres nutrian-
 „ tur; subditurque episcopalem domum non ab animalibus,
 „ quæ latrant, quæque mordent, sed per recte facta, sacro-
 „ rumque hymnorum cantum custodiendam esse. „

* Ostendit hæc singularis sanctio, quantopere Episcopis
 cordi esset, ut in eorum ædes ingressus semper pauperibus,
 & advenis liber esset, quicunque eleemosynam, aut hospita-
 litatem quæsituri accessissent.

14. Excommunicatione plectuntur proceres, & aulici, qui
 privatorum hominum bonis, per vim, potiuntur, aut qui ea-
 dem a Principe, per assentationem, obtinent.

15. Honos, quem laici ecclesiasticis deferre debent, statui-
 tur in hunc modum. „ Cum laicus clericum in sacris Ordini-

„ nibus constitutum per viam obvium habet, et per profun-
 „ dam reverentiam se flectere debet. Si clericus, & laicus
 „ equo insident, eum laicus humiliter salutabit, caput aperi-
 „ ens; at si clericus pedes incedit, & laicus equitat, hic pe-
 „ des consistet, ut obvio clerico debitum honorem exhi-
 „ beat. „

16. „ Subdiaconi, acolythi, vel exorcistæ conjux non po-
 „ terit iterum nubere. „

• Concilium hoc loco ad clericorum, qui inferiores ali-
 quos Ordines obtinent, conjuges interdictionem protrahit,
 quæ jam pluries in clericorum conjuges, qui superioribus Or-
 dinibus initiati sunt, edita fuerat.

17. „ Vetitum sepeliri mortuos supra corpora, quæ non-
 „ dum consumpta sunt, eosdemve sepeliri in alienis sepul-
 „ chris, absque eorum venia, ad quos ea sepulchra pertinent. „

18. „ Declaratur catholicam Ecclesiam ab incestuosis con-
 „ jugiis abhorreere, gravioribusque poenis eos punituram esse,
 „ qui prurigne adacti mutuae consanguinitatis gradus sper-
 „ nunt, ut in luto, tamquam immunda animalia, volutentur. „

19. „ Clerici reorum judicio, & executioni interesse pro-
 „ hibiti. „

20. „ Mandata tertio quoque anno nationalis concilii
 „ celebratio, a Lugdunensi Episcopo cum Regis approba-
 „ tione indicenda, commodo in loco, quo Episcopos con-
 „ venire oportebit. „ Hos canones viginti confirmat Gon-
 trandus Rex Mandato die 10. Novembris ann. 585. dato, in
 quo Episcopos hortatur, suis ut populis ipsi per se, & non
 per alios, verbi Dei panem distribuant. *Reg. Tom. XII. Lab.*
Tom. V. Hard. Tom. III.

Concilium Altissiodorense, seu Antissiodunense, ann. 585.

Quamquam concilio huic pontificatus Pelagii II. primus,
 & regni Chilperici decimus septimus, hoc est, Christiani no-
 minis annus 578. in aliquibus exemplaribus adscriptus legi-
 tur; certum tamen videtur illud anno tantum 585. aliquan-
 to post Matisconense secundum, habitum esse. Id huic rei
 probationi est, quod hoc concilium, seu potius hæc synodus
 An-

Antissioduni ad notificationem, & executionem canonum secundi Matisconensis concilii, quibus Antissiodunensis Episcopi titulo, Aunacarius, seu Aunarius subscripserat, habitus fuit. Itaque ejus concilium, seu synodus non constitit, nisi ex ipsius dioceseos abbatibus, presbyteris, diaconisque, quibus jus erat constitutiones, quæ in Matisconensi concilio editæ fuerant, notas facere, & ut ab iis servarentur, operam dare. Iis ipse alias addidit, ad ecclesiasticæ, & monasticæ disciplinæ custodiam, & ad quarundam superstitionum reformationem, quæ ethnica quædam vestigia erant; hæc porro constitutiones, seu canones quadraginta quinque numero sunt.

Primus. „ Prohibiti fideles primam Januarii diem, ethnicorum in modum, colere, ita scilicet, ut personati vaccas, aut cervos exhibeant, & sibi mutuo diabolicas strenas, seu xenia largiantur; eo tamen ipso, ut quovis alio per annum die, alter alteri servitium præstare potest. „

* Legitur in textu: *Vetula, aut cervolo facere. Vetula* passim in veteribus Libris pro *vitula* scribitur; vitula porro juveneam, seu vaccam significat. Apud ethnicos, & nequam Christianorum aliquos, die prima Januarii, instruebantur ludicræ larvatorum catervæ, in eo positæ, ut animalium non unius generis, & nominatim cervi, & vaccæ figuram fumerent. Prohibet id synodus, harumque superstitionum causa, in veteri Romano Ordine, occurrit ad Januarii diem primam Missa ad idololatriæ extirpationem a Deo petendam: *Ad prohibendum ab idolis.* Vetus Pœnitentialis liber, ex Andegavensi manuscripto codice ductus, ridiculis his larvatis cohortibus annorum trium pœnitentiam præscribit: *Si quis kalendis Januarii in vitula, vel cervolo vadet, tribus annis pœniteat.* Jam diabolicæ strenæ, de quibus hoc in canone sermo est, mensis continebantur, quas dapibus onustas, Januarii die prima, in transeuntium gratiam, ad suas quisque fores ponebat. At præterea, quidquam ea die, vel ignem ipsum proximo dare audebat nemo.

a. „ Omnes presbyteri, ante Epiphaniam, questum mittent

„tent Quadragesimæ initium, populoque nuntiabant, ipso Epiphaniz die.“

3. „Non licet privatis in ædibus, ad celebrandas festorum dierum vigiliis, coetus agi, sylvulis, arboribus, aut fontibus vota solvi, aut panno lineo pedum, hominumque figuras confici. At si quis votum ediderit, faciat ei satis in ecclesia, pauperibus super matricula conscriptis id dans, quod vovit.“

* In textu leguntur hæc: *Non licet compensos in domibus propriis, nec pervigilias in festivitatis Sanctorum facere.* Difficultatem de medio sustulit, seu potius abscidit Cointius, ponens in textu *conventus*, quin moneret legi *compensos*; at hoc vocabulo ibidem relicto, haud facile statui certo potest, quæ sit eidem subjecta notio. Nonnulli vocem hanc ita accipiunt, ut cætus significet, quos vespere, ut simul nerent, fæminæ agebant; sane *pensum* est lanæ stata pars, quæ nendi causa, fæminis tribuebatur; adeoque *compensum*, seu *compensos facere*, significare posset *quotidianum opus una conficere, conjunctim nere.* Putant alii *compensum* oblationem esse, ita dictum, quia plures ad eam contribuebant. Est etiam in textu, & in omnibus editionibus, *pede, & homine lineo*; ex quo factum, ut id de pedum, hominumque figuris ex panno lineo confectis acciperetur; at Fleurius legit *ligneo*, quia *pedes ex ligno* reddidit.

4. „Prohibetur consulere sacrilegos, augures, divinos, sanctorum sortes, seu divinationes, quæ ligno, aut pane peragebantur.“

5. „Vigiliæ in honorem S. Martini omnino impediendæ sunt.“ (Dubio procul quia lætitiæ significationes, quæ in iisdem exhibebantur, in abusum degeneraverant.)

6. „Presbyteri, post mediam Quadragesimam, sanctum chrisma quæsitum ibunt; & qui pergere ipsi non poterunt, suum archidiaconum, suumve archisubdiaconum mittent. Illud in vase huic usui addicto, linteoque involuto, ad observantiam compositi deferent, quemadmodum Sanctorum exuviz deferri solent.“

* Canon hic videtur innuere sanctum chrismum, tam quod in Antissiodunensi ecclesia ad mediam Quadragesimam confici consuevisse. Toletanum concilium primum decrevit, Episcopum posse quavis die illud conficere. Ecclesia tamen jampridem majoris hebdomadae Feriam quintam hanc caeremoniam selegisse videtur. Dicebat olim Episcopus eo die Missas tres, quae in veteribus Sacramentariis referuntur; primam, ad poenitentium conciliationem; et chrismatis benedictionem, alteram; denique tertiam, diei propriam, quae in coenae memoriam vespere dicebatur.

7. „ Medio mense Maio, omnes presbyteri in urbem et synodum veniunt, omnesque abbates, prima Novembri die. „

8. „ Vinum melle conditum, aut quaecvis alia potio, quam vinum ipsum ad altare non offeratur. „

9. „ Impediendi laici, ne in ecclesia choreas agant, permittantur, ut cantilenas puellae concinant, aut ipsi convivii ibidem instruant. „

10. „ Ne bis in die super eodem altari Sacrum fiat. Id primis super altari Missam dicere non debet presbyter, quod die ibidem Episcopus eam dixerit. „

11. „ In Paschatis vigilia post mediam noctem a potu, & cibo abstinendum. Eam aequae, ac natalis Dominici, aliorumque solemnum dierum vigiliis celebrari oportet, ad secundam horam usque, scilicet ad usque matutinas circiter horas septem.

12. & 13. „ Mortuis Eucharistia, vel Osculum non tribuatur, nec eorum corpora velis involvantur, quae altari interserviunt. Ne diaconis quidem licet sibi humeros his velis tegere. „

* Tribuebatur interdum mortuis Eucharistia, vel saltem sepulchro cum iisdem includebatur; quod Carthaginense tertium, & Trullanum concilia vetuerunt.

14. 15. & 16. „ Nemo sepulturae detur in Baptisterio; non imponatur mortuo mortuus, scilicet unus supra alterum in eodem sepulchro non sepeliatur; boves die Dominica non

„ iun-

„jungantur, edanturve alia opera, quam quæ canones no-
„tant. „

17. „ Pro iis oblationes non recipientur, qui voluntarie
„mortem ipsi sibi moliti sunt. „

18. „ Baptismus nisi Paschatis tempore, ne infantibus
„quidem, præterquam in mortis periculo, conferetur. „

19. „ Non licet presbyteris, diaconis, & subdiaconis, si
„minus jejuni fuerint, officio ad Missam fungi, atque adeo
„eidem adistere. „ (Eo nimirum tempore omnes altaris
ministri cum celebrante communicabant.)

20. „ Si Archipresbyter Episcopum, vel archidiaconum
„de criminibus non monuerit, quæ a presbyteris, diacono-
„nis, & subdiaconis contra continentiam patrata sciverit,
„excommunicationi ipse ad annum suberit, & rei deponen-
„tur. „

21. & 22. „ Prohibiti presbyteri, diaconi, & subdiaconi
„cognoscere carnalem in modum conjuges, quas ante ordi-
„nationem duxerant; prohibita etiam presbyteri, diaconi,
„aut subdiaconi vidua iterum nubere. „

23. „ Abbas, qui monachum in adulterium, aut furtum
„lapsum, vel aliquid proprietatis titulo possidentem non
„punierit, aut ad Episcopum, vel archidiaconum non detu-
„lerit, anni spatio in aliud monasterium, ubi poenitentiam
„agat, concludetur. „ (*Adulterii* vocabulum sæpe pro sim-
plici fornicatione, aut pro incestu sumitur.)

24. & 25. „ In abbates, & monachos interdictio, ne ad
„nuptias pergant, aut patrini sint. „

26. „ Abbas, qui feminam in ejus monasterium ingredi
„passus fuerit, in aliud monasterium concludetur ad menses
„tres, ut ex pane, & aqua ibidem jejunet. „

27. 28. 29. 30. 31. & 32. „ Nemini licet socrum, nurum,
„fratris, aut patrui viduam, suæ conjugis defunctæ foro-
„rem, aut consobrinam etiam, vel e consobрино natam sibi
„conjugem sumere. „

33. & 34. „ In presbyteros, & diaconos interdictio, ne
„mortis judicio, aut quæstioni fontium intersint. „

35. „ In quemvis clericum interdictio, ne quem e con-
fratribus apud sæcularem judicem in jus vocet. „

36. & 37. „ Haud fæminis licet Eucharistiam nuda manu
fufcipere, aut Domini pallam, fcilicet corporale tangere. „

* Ostendit canon hic, adhuc eo tempore Eucharistiam in
manum recipi confueviffe, quæ viris nuda, alboque linteolo,
dominicali dicto, tecta fæminis erat.

38. & 39. „ Sub excommunicationis pœna interdictio, ne
quis cum excommunicato communicet, absque ejus venia,
qui eum communione privaverit. „

40. „ Presbyteros, & diaconos in convivio cantare, aut
saltare non licet. „

41. „ Nec magis iisdem licet quempiam accusare; at, si
quid iisdem litigii fuerit, propinquorum, aliorumve sæ-
cularium unum rogabunt, ut illud sibi sumat. „

42. „ Fæminæ, cum communicant, suum dominicale ha-
bere debent. Quæ illud non habuerit, sibi communionem
in proximam dominicam differat. „

* Auctores super *dominicalis* vocabulo secti sunt. Intel-
ligunt illud alii de albo linteolo, quod fæminæ super manu
tenebant, ut in illud Eucharistiam fumerent; de velo cæte-
ri, quod eæ capiti impositum, dominicis diebus, gestabant,
quo majore cum modestia sacram Eucharistiam fumerent;
Sanctus Augustinus, *Sermon. 152. de Tempore*, de
dominicali loquens, his verbis utitur: *Omnes viri, quan-*
do communicare desiderant, lavent manus; Et omnes mu-
lieres nitida exhibeant linteamina, ubi Corpus Christi accipiant.
Ex alia parte non deest in veteribus aliquibus Poenitentia-
libus Libris locutio hæc: *Si mulier communicans dominicale*
suum super caput non habuerit, usque ad alium diem dominicum
non communicet. Opiniones hæc duæ, itemque auctoritates,
quibus nituntur, conciliari posse videntur ab eo, qui dixe-
rit, 1. *dominicalis* vocabulum linteolo, quod fæminæ super
manu tenebant, ut in illud Eucharistiam fusciperent, & in
velo, quod in capite ferebant, commune fuisse; 2. velum
hoc

hoc iis ad duplicem finem inservire potuisse, tum scilicet ut eorum caput obtegeret, tum ut ibidem Corpus Christi Domini confisteret, extremam veli partem, ad Eucharistiam recipiendam, tenente manu; atque ita quidem velum illud duplici ex capite *dominicale* dici potuisse; 3. alias in aliis ecclesiis consuetudines viguisse, ac proinde nihil obfuisse, quominus in quibusdam ecclesiis linteolum, super quo fæminæ Eucharistiam suscipiebant, *dominicale* diceretur, & in aliis velum, quo ipsæ sibi ad communionem caput tegebant, eodem nomine designaretur. Videtur ergo admodum vero simile, hunc Antissiodunensis concilii quadragesimum secundum canonem de velo intelligendum esse, quod ad communicandum fæminarum capiti impositum esse oportebat: siquidem de linteolo, quod iis in hunc finem supra manum esse debebat, jam in tricesimo sexto concilio locutum fuerat, inquiens, nudam in manum Eucharistiam sumere fæminis non licere.

43. „Judex, aliusve laicus, quicumque fuerit, qui sine
„Episcopi, archidiaconi, vel archipresbyteri nutu, aliquid
„in clerici damnum egerit, excommunicationi per annum
„suberit. „

44. Laici, qui sui archipresbyteri monitis auscultare per
„contumaciam renuerint, excommunicatione plectentur,
„multamque præterea solvent, quam Rex præscripsit. „

45. „Quicumque non servaverit statuta hæc, aut de eo-
„rum infractione Episcopum monere neglexerit, excommu-
„nicationi ad annum subdetur. „ *Ibid.*

Concilium Constantinopolitanum, an. 587.

Huic habendo concilio Gregorius, Antiochenus Episcopus, adulterii, & seditionis accusatus occasionem præbuit; qui quidem, post longum examen, absolutus fuit. Papa Pelagius II. hujus concilii Acta abrogavit: quia Joannes Jejunator Constantinopolitanus Episcopus in iis universalis Episcopi titulum sibi sumpserat. *Ibid.*

III. Concilium Toletanum, ann. 589.

Recaredus, Leovigildi, Viſigothorum in Hiſpania Regis filius, & ſucceſſor, cum S. Leandri opera rejecta, qua infectus erat, Ariana hæreſi, Catholicam fidem amplexus eſſet, Toletum concilium convocavit, ut ſuorum ſubditorum reſipiſcentiam firmaret, qui ejus & exemplum ſecuti, & cohortationibus permoti Arianismo nuntium remiſerant. Incepit concilium hoc die 6. Maji ann. 589. eique Episcopi ſexaginta quatuor, deputatique octo pro totidem Episcopis abſentibus interſuere. Eos, antequam ſeſſiones haberent, Rex qui aderat, hortatus eſt, ut ad eas ſe jejuniis, vigiliis, & precibus compararent. Triduum ergo integrum Præſules in his pietatis exercitationibus tranſegerunt; deinde vero, cum conveniſſent, ſuam Rex ſuper Trinitate Fidei profeſſionem lectam voluit, in qua declarabat, ſe in Arium, in ejus doctrinam, in ejusdemque aſſeclas anathema pronuntiare; ſuſcipere concilia, Nicænum, quod in Arium ipſum, Conſtantinopolitanum, quod in Macedonium, Ephelinum primum, quod in Neſtorium, Chalcedonenſe, quod in Euty- chen, & Dioſcorum catholica Eccleſia celebravit, & omnia univerſim orthodoxa concilia, quæ cum memoratis quatuor in Fidei puritate conſentiunt. Tum concilium articulos viginti tres, addito in Arianorum præcipuos errores anathemate, protulit. Cum hæc acta eſſent, Episcopis propoſuit Recaredus Rex, ut ſtatuta ederent, quibus eccleſiaſtica diſciplina in ordine poneretur, quæque hæreſis eidem intulerat, incommoda repararentur; & peculiariter petiit, ut in omnibus per Hiſpaniam, & Gallæciam eccleſiis, ex Orientalium conſuetudine, Symbolum in Miſſæ ſacrificio, ante Communionem Corporis, & Sanguinis Chriſti Domini, clara, & auribus obvia voce, recitaretur. Ergo editi canones viginti tres.

Primus. „ Omnibus veterum Conciliorum Decretis, ſum-
 „ morumque Pontificum ſynodiciſ Epistoſis ſua ſtabit vis;
 „ & nemo, quin dignus ſit, ad eccleſiaſtici miniſterii gradus
 „ efferetur, eorumque nihil fiet, quæ SS. Patres vetuerunt.

* Est animadversio dignum, Hispanica concilia nihil unquam deliberasse, quin prius lectum Codicem voluissent, in quo sancti Conciliorum Canones, & synodicae Romanorum Pontificum Epistolæ continebantur, ut nihil statuerent, seu super fide, seu super moribus, quod iisdem adversaretur.

2. „ Ad populorum fidem firmandam, Constantinopolitani concilii Symbolum, ante dominicam Orationem iis ad Missam cani jubebitur, ut veram Fidem testati, se purius ad participandum Christi Domini Corpus, & Sanguinem comparent. „

* Timotheus, patriarcha Constantinopolitanus, ann. 510. mandavit, ut Symbolum ad Missas singulas caneretur, quod cani consueverat majoris tantum hebdomadæ feria sexta, qua catechumenos in Paschæ vigilia Baptismum suscepturos Episcopus edocebat. Hispanica ecclesia, in Occidente quidem, hanc consuetudinem prima recepit; illudque primo proxime ante *Pater noster*, ut adhuc in Mozarabico Missali cernitur, recitabatur. Hinc originem, in Hispania, traxit mos, ut fidelis quisque, antequam ei communio tribuatur, Symbolum recitare jubeatur.

3. „ Episcopis non licebit Ecclesiæ bona alienare; at quod ipsi suæ dioceseos monasteriis, ecclesiisve, sine gravi propriæ Ecclesiæ incommodo, dederint, firmum, & stabile permanebit. Idem peregrinorum, & pauperum rationibus consulere poterunt. „

4. „ Si suæ quoque dioceseos ecclesiam designare velit Episcopus, in qua monasterium instituat, id facere poterit, e sui concilii consensu, tametsi monasterio huic, ut subsistat, ex ecclesiæ bonis aliquam partem tribui oporteret. „

5. „ Episcopi, presbyteri, & diaconi, qui ab Arianismo resipuerant, suis cum conjugibus maritali more vivebant. Eos concilium vult in posterum ex continentiae legibus vivere, in eumque finem, alio cubiculo, aliisque, si fieri potest, ædibus uti. Clericis porro, qui semper Catholicî fuere, interdicitur, ne cum suspectis fæminis ulla prorsus ratione versentur; quod si quas hujus generis fæminas

„ apud eos degere compertum fuerit, eas Episcopi vendi
 „ perceptumque pretium in pauperes erogabunt. „

6. „ Ab Episcopis manumissi libertate gaudebunt, q
 „ iis, eorumque filiis peculiare ecclesiae praesidium desit:
 „ demque erit eorum ratio, quos alii manumiserint, aut
 „ clesiis commendaverint. „

7. „ Ut locus inutilibus, & fabulosis sermonibus adin
 „ fiet semper ad Episcopi mensam sacrae Scripturae
 „ quae convivis documento sit. „

8. „ E fiscalibus familiis educti remanebunt ecclesiae
 „ dicti, cui immatriculati sunt, capitatione soluta, qu
 „ eos quisquam, Principis donationem praetexens, revind
 „ re possit. „

* Sanctus Isidorus, *Orig. lib. 20. cap. 9.* fiscum ait, publi
 cum saccum fuisse, in quo exactores pecuniam Principis m
 mine sumptam ponebant, & hinc *fiscellae*, & *fiscinae* nomi
 ortum traxisse. Quidquid de hac etymologia sentiendu
 sit, certum est, *familiam fiscalem*, seu *familiam fisci* clericoru
 appellatos fuisse famulos, aut captivos, qui eorum *fiscos*
 bona scilicet, seu dominia colebant: quia ad clerum hi fa
 muli pertinebant, seu ei a Principe donati fuissent, seu ea
 ipse aliter acquisisset. At quia contingebat, ut captivos ho
 privati homines a Principe peterent, concilium, *Recaredi*
 rege consentiente, nullam ejusmodi petitionum rationem
 haberi vult, etsi donatione Principis niterentur, ea lege, ut
 eorundem captivorum capitatio solveretur, qui ecclesiarum
 quibus immatriculati essent, servitio addicti remanerent.

9. „ Ecclesiae, quae, Arianæ cum essent, Catholicae evale
 „ runt, ad Episcopos pertinebunt, in quorum *diocesibus*
 „ sitæ sunt. „

10. „ Viduæ, aut puellæ non adigentur, ut nubant; &
 „ quicumque impedierit, he vidua, aut puella castitatis vo
 „ tum custodiat, anathemate percellatur. „

11. In aliquibus Hispaniarum ecclesiis, poenitentes, tur
 pem in modum, non autem secundum canones, poeniten
 tiam agebant, a presbyteris conciliationem petentes, quo
 ties iis peccare libuisset.

* Concilium, ut huic præsumptioni, quam execrabilem nuncupat, remedium afferat, mandat, ut is, quem sui peccati poenituerit, primum a communione removeatur, & sæpe manuum impositionem suscepturus, cum cæteris poenitentibus, veniat, absolutoque deinde satisfactionis tempore, in communionem restituatur, prout Episcopus judicaverit. Addit eos, qui poenitentiae tempore, aut post conciliationem in peccata relapsi fuerint, pro veterum canonum severitate damnandos esse.

* Canon hic magnam difficultatem patitur, quæ interpretes torquet, & distrahit. Putant alii canonem, cum eos, qui in peccata recidunt, seu poenitentiae tempore, seu post conciliationem, pro summo veterum canonum jure damnandos ait, id unum significare, non amplius ad publicam, & solemnem poenitentiam admittendos esse, quæ semel tantum ex antiquis canonibus, summorumque Pontificum, Siricii potissimum ad Himerium, Tarraconensem Episcopum, decretis concedebatur; non tamen proinde fore, ut a secreta, & sacramentali poenitentia excludantur. Afferunt e converso alii, intelligendum canonem esse de secretæ ipsius, & sacramentalis poenitentiae negatione, secundum veteres canones, qui ejusmodi poenitentiam, & secretam conciliationem iis denegabant, qui in peccata post solemnem poenitentiam relabebantur, præterquam in mortis articulo; atque adeo in hac ipsa circumstantia non semper eam concedebant. Id probant concilia bene multa, ut Eliberitanum, & Arelatense primum, itemque S. Cypriani, & Romani cleri Epistolæ, ea quoque, quam Innocentius I. ad Exuperium, Tolosanum Episcopum, misit, & alia innumera Veterum testimonia a PP. Marino, Thomassino, Petavio, Cabassutio, &c. in medium allata. Cæterum, si Toletani tertii concilii Patres a publica solum poenitentia peccatores recidivos excludissent, iisdemque secretam poenitentiam concessissent, a scopo sibi proposito recessissent, ut frænum scilicet peccatoribus poenitentibus adhiberent, & impedirent, ne reciderent, eorumque novis, crebrisque prævaricationibus efficax remedium afferrent, proposita resipiscentiæ, obtinendæque concilia-

liationis gratiae difficultate : quandoquidem hi recidivi peccatores, quoties lapsi essent, conciliati fuissent per secretum, & sacramentalem poenitentiam, quae hisdem relicta esset.

* Quod si quis dicat, hanc agendi rationem duram, crudelem, parum Ecclesiae quoad insignes peccatores charitati, & suavitati consentaneam, & solum ad eos in desperationis abyssum praecipites agendos accommodatam futuram fuisse; respondetur, difficultatem hanc, saltem quoad peccatores idolatriae, homicidii, vel adulterii reos, ab omnibus Catholicis solvendam esse : siquidem certum est olim, in ecclesiis pluribus, poenitentiam, & conciliationem, ad mortem tantum, ejusmodi peccatoribus concessam fuisse, atque adeo alicubi ne hoc ipso momento quidem; non quasi de eorum salute desperaretur, sed quod Dei misericordiae, de qua pro his minime desperabatur, ipsi relinquerentur, & hinc salubri asperitati id unum propositum esset, ut iis, aliisque major peccati metus, majorque ad poenitentiam fervor inspiraretur.

12. „ Episcopus, aut presbyter ad poenitentiam non recipient eum, eamve, qui hanc petierint, seu bene valentes, seu morbo laborantes; quin prius ei, si vir fuerit, capillos amputaverint, aut eam, si faemina, vestem mutare jusserit. (Circumspectio haec, ad impediendum, ne reciderent, qui peccaverant, necessaria videbatur.)

13. „ In clericos interdictio, ne confratres ad saecularia tribunalia traducant, quin suum ad Episcopum antea perrexerint, indicta aggressori poena, ut causam amittat, & communione privetur. „

14. „ In Judaeos interdictio, ne uxores, aut concubinas Christianas, aut captivos ad exhibendum servitium Christianos habeant, & ne publica munera exercent; ea lege, ut pueri, si qui ex ejusmodi conjugiiis nati fuerint, baptizentur, ac si forte suos Judaei Christianos servos circumcissioni subdiderint, suosve ad ritus initiaverint, hi quidem, nec soluto pretio, iis adimantur, & christianae Professioni reddantur. „

15. „ Si qui fiscales servi Ecclesiam erexerint, & dotaverint, Episcopus apud Principem, ut eam confirmet, operam dabit. „

16. „ Jussi judices se ecclesiasticis addere ad omnia per universam Hispaniam, & Gallæciam idololatriæ abolenda vestigia. „

17. „ Idem jussi impedire, ne patres, & matres filios suæ libidinis fructus, aut quibus se gravius oneratos sentiunt, e vivis tollendos curent. „

* Crimen hoc haud rarum in aliquibus Hispaniæ regionibus supererat ex ethnicorum moribus.

18. „ Quin antiquis canonibus derogetur, qui duo quotannis concilia præcipiunt, spectata itinerum longitudine, & Hispanicarum ecclesiarum paupertate, Episcopi semel tantum in anno in locum a Metropolitano selectum conveniant. Locorum judices, regique domini ministri concilio, Kal. Novembr. habendo, intererunt, ut rationem, qua populos regere debent, ex Episcoporum ore percipiant, qui ipsis inspectores dati sunt. „

19. Postulabant non pauci, ut ecclesiæ, quas extruendas curaverant, consecrarentur, ea conditione, ut ipsi bonorum administrationem, quibus eas dotaverant, retinerent. At, cum hæc dispositio veteribus canonibus adversaretur, statutum proinde est, ut ejusmodi administratio ad Episcopum pertineret.

20. „ In Episcopos interdictio, ne servitutibus, aut impositionibus novis, ultra jura vetera, quibus in Paroecias gaudent, presbyteros, & diaconos onerent. „

21. „ In regii domini officarios, sub excommunicationis poena, interdictio, ne ecclesiarum, Episcoporum, aliorumque clericorum servis tributaria opera imponant. „

22. „ Prohibitæ cantilenæ funebres, itemque vetita pectoris percussio, dum Christiani sepulturæ dantur; satis in eorum funeribus habendum est, psalmos cani, ut resurrectionis spes ostendatur. „

23. „ Vetitæ saltationes, & profani cantus in Sanctorum solemnitatibus, cum hi dies, intento ad divina Officia ani-

mo, sanctificari debeant. Quia porro abusus hic per
tam Hispaniam communis erat, eum Episcopi, & sae-
lares iudices, in sua quisque jurisdictione, abolere jube-
tur.

* Recaredus rex, sui regni anno quarto, sanctionem ed-
dit, qua, quidquid in hoc concilio actum, decretumque fu-
rat, confirmavit. Ei primus ipse, tum Episcopi sexaginta
duo subscripserunt, in numerum relatis iis, quos absentes
Episcopi delegaverant. Erant metropolitani quinque, sci-
licet Euphemius Toletanus, S. Leander Hispalensis, Mige-
sius Narbonensis, Pontardus Bracarenfis, Maxonas Emerita-
nus, qui tamquam inter metropolitanos senior, primus sub-
scripsit. Praesul erat doctrina, & pietate commendandus
catholicae Fidei defensor intrepidus in Arianos, quibus sol-
licitantibus a Leovigildo rege depositus, & in exilium actus
fuerat. *Reg. Tom. XIII. Lab. Tom. V. Hard. Tom. III.*
Aguirraeus, Concil. Hisp. Tom. III.

Concilium Narbonense, ann. 589.

Migesius, Narbonensis Episcopus, alique septem Episco-
pi in ea Galliarum parte, quae Gothis parebat, quique om-
nes, aut ipsi per se, aut per deputatos Toletano concilio in-
terfuerant, Narbonem convenerunt, die prima Novembris
ejusdem anni 589. ibique canones quindecim ediderunt.

1. Clericos vetat, purpureas vestes deferre, quippe quae
laicis tantum in dignitate positae congruunt.

2. Cani jubet *Gloria Patri*, ad cujusque Psalmi finem, &
ad majorum Psalmorum divisionem quamque.

3. Notat veteres canones non pati presbyteris, diaconis,
aut subdiaconis domos ad publicas plateas esse; nec mirum:
dedecere enim eosdem de fabulosis, & inutilibus rebus collo-
quentes ibidem consistere.

4. Mandat, ut quivis seu liber, seu servus, Gothus, Ro-
manus, hoc est, Gallus, Syrus, Graecus, aut Judaeus, die do-
minica, ab omni opere abstineat, ea statuta poena, ut liber
quidem auri solidos sex urbis comiti solvat, servus autem
virgae, ictibus centum subdit.

5. 6. & 7. Eo spectant, ut clericorum inobedientiam, obsequia parva, & molimina reprimant: „ Si quis seniore, „ eumve, qui dignitate superior eidem est, male habuerit, „ poenitentiam agat anni spatio, prout Episcopus jusserit. „

8. Poenitentiae annos duos clerico imponit, qui de ecclesiae bonis, aut ex ejusdem ædibus quidquam sumpserit, eumque vetat, quoad reddiderit, & criminis poenitentiam egerit, in officium restitui.

9. Prohibet, ne suos Judæi mortuos ad psalmorum cantum sepeliant, ea poena imposita, ut auri uncias sex urbis comiti solvant.

* Hæ pecuniariae multæ id ponunt tamquam certum, concilio sæculares judices, prout Toletanum concilium mandaverat, adfuisse.

10. Clericos jubet ecclesiae deservire, ad quam eos Episcopus misit, ad annum, si secus egerint, retributionibus, & communione privandos.

11. Ordinari presbyterum, seu diaconum vetat, qui legere nesciat, cum ita quidem ejus ministerium nulli utilitati ecclesiae esse possit.

12. Prohibet presbyteros, & diaconos e sanctuario egredi, dum Missa celebratur; diaconum autem, subdiaconum, & lectorem se alba exuere, antequam Missa absoluta fuerit. (Alba ergo, in ipsa Sanctorum Mysteriorum celebratione, clerici ad unum omnes induti erant.)

13. Subdiaconis, ostiariis, & clericis cæteris mandat, suum ut servitium fideliter ecclesiae præstent, suisque senioribus velum trahant, aulæa scilicet, quæ ecclesiarum foribus aderant; futurum subdens, ut subdiaconi quidem, qui hæc officia neglexerint, primo arguantur, deinde retributione priventur, inferiores autem clerici virga plectantur.

* Certum est, fuisse olim in more positum, ut vela, ad ostium, non in ecclesiis solum, verum etiam in magistratuum auditoriis, & in privatorum hominum peculiaribus ædium partibus tenderentur. *Inveni ibi velum pendens in foribus ecclesiae, S. Epiphani ad Joannem Jerosolymitanum scribentis hæc verba sunt. Lypsius proconsul abduxit velum introgressus,*

ius, & post exiens, ex tabella recitavit sententiam; Baronia Tom. II. Annal. ad. ann. CCLXXXV. Cum amicis tam familiariter vixit, ut salutaretur quasi unus de senatoribus, patre velo; Lampridius, de Alexandro Severo. Canon ergo hie ecclesie fores vela, seu aulaea a clericis trahi vult, ut senioribus, aut superiorum ordinum clericis liber transitus sit. Est hæc hujus canonis vera ratio, quem male vertit Hermantius, inquiens „seniores in eo juberi ad ecclesie jam „vela tendere.“

14. Vetat, ne quis divinos, aut sortilegos consulat, mandans, ut fuste cædantur, vendanturque, qui se tales vendunt, perceptumque ex iis venditis pretium in pauperes erogetur.

15. Abominabilem quorundam Catholicorum usum cum execratione, damnat, qui feriam quintam, in Jovis honorem colebant, quasi is dies esset eidem sacer; mandatque, ut, quicumque in posterum eum diem coluerit, nisi festum aliquod ab Ecclesia præceptum in eundem inciderit, penitentiae ad annum subdatur, damneturque ad eleemosynas, si liberae, & ad virgas, si servilis conditionis fuerit. *Ibid. & Aguirreus, Concil. Hispan. Tom. III.*

Primum Concilium Hispalense in Hispania, ann. 590.

S. Leander, Hispalensis Episcopus, ibidem habuit concilium hoc una cum suffraganeis septem, Recaredi regis anno quinto, nempe Christi 590. Præter canones tres nihil ex eo nobis superest. Priores duo in responsum ad supplicem Libellum editi, qui a Pegasii, Astigisiani Episcopi, diaconis concilio exhibitus nomina captivorum ecclesie continebat, quos ejus decessor Gaudentius libertate donare contenderat, quorumque partem suis ipse consanguineis tribuerat. Concilium ex canonum dispositione declarat, Episcopum non potuisse captivos manumittere, suisve propinquis quidquam largiri, si nihil ex ejus bonis ecclesia possidebat. Assentitur tamen, si forte Gaudentius Episcopus nihil ecclesie reliquit, quo suorum ei captivorum jacturam compensaret, eos libertate gaudere, ea conditione, ut ecclesie servitio addi-

addicti remaneant, ab eaque pendeant, nec dare, quod acquifierint, nisi suis ipsorum filiis possint, qui cum posteris & ipsi ecclesiae deservient, ab eaque pendebunt; ut eorum bona, qui absque hæredibus obierint, ad ecclesiam redeant; ita quidem canon primus. Jam quoad captivos, quos suis is Episcopus consanguineis legaverat, mandatur, ut eos ecclesia recipiat, nisi is aliunde hanc ei jacturam compensaverit; contra æquitatem enim, inquit secundus canon, contraque religionem est, ut, qui Ecclesiae impensis vivit, eique nihil de suo dat, dona ab aliis collata eidem adimat. Vetus canon tertius, ne clerici exteras fæminas, aut captivas apud se detineant, mandatque, ut, siquidem presbyteri, diaconi, aliive ecclesiastici suorum Episcoporum monitis non paruerint, locorum iudices possint eas fæminas sumere, Episcopo annuente, ea tamen lege, ut eas se nunquam clericis reddituros promittant, excommunicationis indicta poena; eas enim concilium puellarum monasteriis, quibus deserviant, datas velle. *Reg. Tom. XIV. Lab. Tom. V. Hard. Tom. III. Aguirreus, Concil. Hispan. Tom. III.*

Concilium Cæsaraugustanum, an. 592.

Kal. Novembr. hujus ann. 592. qui Recaredi regis septimus, & S. Gregorii Magni secundus erat, Cæsaraugustæ habitum concilium est, cui adfuere Episcopi undecim, & diaconi duo, qui duos absentes Episcopos repræsentabant; ei præfuit Artemius, Tarraconitanus Episcopus, & provinciae metropolitanus. Edidit concilium hoc canones tantum tres.

1. Statuit, Arianos presbyteros, qui ad Catholicam ecclesiam redierint, sui ordinis munia, siquidem in fide, & in moribus puri sint, obire posse, postquam presbyterorum benedictionem rursus acceperint; idemque de diaconis dictum vult, ut, qui tamen inter eos haud e regulis vixerint, in clero quidem maneant, at depositi. (Scilicet eorum plerique continentiam non servabant.)

2. Præcipit, ut reliquiae, apud Arianos inventæ, ad Episcopos afferantur, & igne probentur; qui vero eas retinuerint,

rint, aut celaverint, excommunicationis comminationibus subint.

* Credebatur, eo tempore, veras reliquias igne absumi non posse; hanc proinde probationem concilium præstitit ad earum veritatem perspiciendam, quæ in locis Ariana heresi infectis inventæ fuerint. Ecclesiastica Historia non supeditat ejusmodi probationum exempla numero plura super quibus consuli potest, inter alios doctus P. Mabillonius in Præfatione Benedictini sæculi sexti, num. 45.

3. Ecclesias, quas Ariani Episcopi, antequam benedictionem perciperent, consecraverunt, a Catholico Episcopo minus consecrari vult. Hos canones sequitur Episcoporum concilio quatuor Epistola, per quam consentiunt, ut fisci receptores certum quoddam jus sumant per grani modum, quod, ut videtur, ecclesiæ agri ferebant. *Ibid.*

Concilium Romanum, ann. 595.

S. Gregorius Papa, die 5. Julii, ante S. Petri corpus, habuit concilium hoc, cui adfuere Episcopi viginti duo, præter hunc sanctum Pontificem, qui eidem præerat, & presbyteri præterea triginta tres, qui sedebant Episcoporum instar, Diaconis cum reliquo clero stantibus. In eo editi canones sex, quos a S. Gregorio propositos approbarunt Episcopi omnes, anathema repetentes, quod Papa in eos omnes promuntiabat, qui iis refragati essent.

1. Mandat, ut ne in posterum sancti altaris ministri cantant, sed Evangelium tantum in Missa legant; subdiaconi vero, aut, si opus fuerit, minores clerici psalmos conciant, & cæteras lectiones peragant.

* Huic canoni locum præbuit abusus, qui apud Romanam ecclesiam abierat in consuetudinem, ut sumpti cantores diaconatu insignirentur, data iisdem venia, ut cantui vacarent, quos potius prædicationi, & eleemosynarum distributioni addici oportebat.

2. Satis fore ait, ut selecti clerici, vel etiam monachi Episcopo cubiculare servitium exhibeant, qui sint ejus vitæ secreti testes, quibusque ipsius exempla emolumento esse possint.

* Alterius abusus occasione sanctio hæc edita fuit; is ne pe abusus irreperat, ut Episcopi Romæ commorantes cubiculi secreta servitia sæculares famulos adhiberent, & proinde internam Episcopi vitam ignorantibus clericis i verant.

3. Ecclesiastici patrimonii rectoribus vetat, ne signa t ris, & domibus ab eo pendentibus, fiscalium ministrorum instar, apponant, ac ne ineant facti vias, ut pauperum be tueantur.

4. In usu persisti vetat, qui inter populum inoleverat, Romanorum Pontificum corpora, quæ humo dabantur, d maticis tegerentur. Nimirum populus eas sibi dalmaticis partiebatur, ac tamquam reliquias quasdam servabat.

5. Prohibet, ne quid sumatur, quavis obducta causa, Ordinationes, ob Pallium, vel ob Litteras. Si quid tamen or natus cuipiam e clero, postquam Litteras, & Pallium ac pit, ex honestate quadam, dare velit, non interdicitur.

6. Constitutio est super receptione servorum, seu ecclesiasticorum, seu sæcularium in monasteria. Eos indiscriminat omnes recipere erat, omnibus servis se ecclesiæ subduci occasione dare; sin omnes, citra examen, in servitute re nerentur, næ Deo, qui nobis omnia largitus est, aliquid a meretur. Statutum ergo, ut, qui Deo se dare vellet, pri in sæculari veste probaretur, quod si moribus ostenderet se ex animo cupere, ab hominum servitute liberaretur, asperiores vitam amplecteretur. Re sane ipsa captivis, m le convertis, haud e voto cessisset monasticæ vitæ ratio adeo tum. quidem erat ad laborem, ad paupertatem, ad mac rationem composita. *Ibid.*

Concilium Toletanum, ann. 597.

Toletani concilii, ann. 597. regni Recaredi decimo secundo, inscriptio enuntiat, illud ex Episcopis sexdecim coaluisse & hos quidem in SS. Apostolorum Petri, & Pauli Ecclesiis convenisse. Non extant tamen nisi subscriptiones Episcoporum tredecim, quorum Massonas Emeritanus est primus

& Adelphius Toletanus tertius. Hi Præsules edidit canones tantum duos.

1. Episcopos jubet operam dare, ut non solum ipsi continentiam servent, sed a presbyteris, & diaconis quoque servandam curent; eosdemque pronuntiat posse refractari deponere, claustroque includere, ubi poenitentiam agant, cæteris exemplo sint.

2. Episcopum vetat sibi redditum sumere, qui ad Ecclesiam, aut capellam in ejus dioecesi exstructam pertinet: hunc redditum presbytero datum vult, qui servitium ibidem præstabit, si redditus sufficit; si minus, diacono; si ne diacono quidem sufficit, saltem ostiario, qui ecclesie, seu capellæ nitorem curet, ibique lampades, noctu accendat, quæ ante reliquias sunt. *Ibid.*

Sequenti ann. 598. Huescæ, seu Huescariz, quæ Tarraconensis provincie urbs est, concilium habitum, in quo statutum, ut Episcopi quotannis suarum dioeceseon abbates, presbyteros, & diaconos convocarent, quibus super ineunda vitæ ratione, superque frugalitate potissimum, & continentia, præcepta, & monita traderent, sedulo etiam apud clericos, & notarios, atque alios, quomodo suspectæ feminæ se gererent, expendentes, cognoscerent, caste, nec ne presbyteri, diaconi, & subdiaconi viverent; ne quis ex falsis rumoribus notaretur, aut crimen pravis excusationibus tegeretur. Quot Episcopi huic concilio adfuissent, haud memorie proditum. *Ibid.*

Concilium Barcinonense, ann. 599.

Habitu est concilium hoc die prima Novembris an. 599. Recaredi regis decimo quarto. Asiaticus, Tarraconensis Archiepiscopus, Episcopis undecim adstantibus, præfuit; ab his editi canones quatuor.

1. Prohibet, Episcopos quidquam sumere pro Ordinatione, quæ dicitur *benedictio subdiaconi, vel presbyteri*. *Benedictio* vocabulum, quod hoc loco pro ordinatione ponitur, explicando inservit Cæsaraugustani concilii canoni primo, supra ellato, qui mandat, ut Ariani presbyteri, ad Catholicam

Eccle-

Ecclesiam redeuntes, benedictionem suscipiant, antequam sacerdotii functiones edere possint.

2. Vetat etiam, ne quid Episcopi sumant pro pretio liquoris sancti chrismatis, quod presbyteris ad confirmandos neophytos impertiuntur.

* Apparet ex hoc canone, Hispaniæ presbyteros tum temporis Confirmationem neophytis contulisse, quod solum ut hujus Sacramenti extra ordinem ministri, & sancta quidem Sede annuente, facere poterant. Reapse videmus S. Gregorium Papam, eodem sæculo, Sardiniae presbyteris id licere voluisse.

3. Laicos, vel e Regis mandato, ad Episcopatum evehi vetat, nisi prius interstitia per canones præscripta servaverint, per ecclesiastici ministerii gradus transierint, & se benemoratos ostenderint. Subdit oportere, ut clerus, & populus eligant duos, tresve præsentandos metropolitano, Episcopisque provinciæ, qui eum e tribus, super quem fors ceciderit, consecrabunt; itemque oportere, ut hanc de personarum merito decidendi rationem jejuniū præcedat.

4. Excommunicatione plecti jubet, & a fidelium societate amoveri, quin iis cum quopiam colloquii solatium superfit, virgines Deo consecratas, & utriusque sexus poenitentes, qui matrimonium inierint, itemque fæminas, quæ raptæ se a raptoribus non separaverint. *Ibid.*

CONCILIA

SÆCULI SEPTIMI.

Concilium Romanum, ann. 601.

Concilium hoc, Aprilis die quinta ann. 601. Romæ habitum, id habuit propositum, ut monasteriorum tranquillitati consuleret, eademque ab Episcoporum vexationibus

Richard Concil. Tom. I.

P p

bus

bus in tuto poneret. S. Gregorius, qui ei præerat, vetuit, ne quis Episcopus ulla ex parte, monasteriorum bona, prædia, redditus, aut titulos imminueret; volens, quidquid iis dissidii ob prædia fuerit, quæ ad suas ipsorum ecclesias pertinere contenderint, per arbitros prompte finiri. Statuit præterea, ut post abbatis mortem successor eligeretur per liberum, & unanimum communis consensus, & quidem ex ejus corpore, si idoneus in ea quispiam compertus esset; si minus, ex aliis monasteriis sumeretur; electus sine fraude, & venalitate, ordinaretur; solus sui monasterii regimen obtineret, nisi forte alicujus contra canones criminis reus evasisset; suorum ei monachorum nullus, seu aliis monasteriis præficiendus, seu in clerum cooptandus, quin ipse assentiretur, adimi posset; liceret ipsi eorum aliquem ad Ecclesiæ servitium offerre, siquidem satis multi ad divinum Officium, & ad monasterii servitium ei præsto essent; qui vero e monachis ad ecclesiasticum statum migrasset, non amplius in monasterio degere posset. Vetuit etiam Episcopos inventarium bonorum, titulorumve monasterii, vel post abbatis mortem, edere, ibidem publicas Missas celebrare, suam cathedram ponere, & vel levissimi momenti quidpiam statuere, nisi abbatis rogatu, sub cujus potestate semper esse monachi debent. His decretis Episcopi unus, & viginti, cum sexdecim presbyteris, subscripserunt. *Reg. Tom. XIV. Lab. Tom. V. Hard. Tom. III.*

Concilium Parisiense, ann. 615.

Rex Clotarius II. cum solus totius Gallorum Imperii dominus evasisset, singulas ejus partes in ordine positas voluit, in eumque finem, concilium Parisiis coegit, quod Parisiense quintum censetur, omniumque, quæ hætenus in Galliis habita sunt, frequentissimum. Huic Episcopi septuaginta novem, una cum proceribus, & Principis clientibus, vulgo *vassallis* numero pluribus, interfuere. De nominibus Episcoporum, ejusque, qui præfuit, haud constat, quia subscriptiones periere. Anno Clotarii uno supra tricesimum, & Patre *Deusdedit* primo, Octobris die 18. in S. Petri, & S. Ge-

veffæ ecclefiam convenerunt, & canones quindecim edirunt.

Primus. „ Gratis fiet a metropolitano, comprovincialibus, clero, populoque urbis, Epifcoporum electio; quæ fi aliter facta fuerit, ordinatio, ex Patrum decreto, nulla cenfebatur. „

2. „ Sibi nullus Epifcopus fuccefforem eligere poterit; eoque vivente nemo ordinabitur in ejus locum, niſi conſtituerit, eum fuæ regendæ ecclefiz imparem eſſe, aut ob crimen depositum fuiſſe. „

3. „ Puniendi clerici, qui ſuos Epifcopos aſpernati ad Principes, ad Proceres, vel ad Patronos alios confugerint; eos nemo recipiet, quin ab Epifcopo cui ſubſunt, veniam obtinuerint; quod ſi quis ab Epifcopo monitus eos retinuerit, in hunc ex eccleſiaſticis legibus animadvertetur. „

4. „ Sæcularis quiſque judex clericum, quicumque fuerit, in ſuo Epifcopo damnare vetitus. „

5. „ Interdictio, ſub excommunicationis pœna, ne Eccleſiæ liberti ad ſervitium publicum adigantur. „

6. „ Sub eadem pœna interdictio, ne quid ex legatis ad eccleſiarum ſuſtentationem, & reparationes editis ſubtrahatur. „

7. „ Poſt Epifcopi, preſbyteri, vel alterius clerici mortem, nemini licebit, ſub excommunicationis pœna, eorum propria, & peculiaria, vel Eccleſiæ bona, ſeu per Principis mandatum, ſeu per judicis auctoritatem attingere; ſed ea archidiaconus, clerusque cuſtodient, quoad defuncti ſuper iisdem ultima voluntas, & diſpoſitio innotuerit. „

8. „ In Epifcopos, & archidiaconos interdictio, ut ne ſuas eccleſias ditandi ſpecie ſibi arrogant abbatum, preſbyterorum, aliorumve titularium bona, quæ iidem morientes relinquunt; bona nimirum hæc locis remanere debent, quibus ea donator teſtamento legavit. „

9. „ Vetitum uſurpari, aut retineri, quavis obducta cauſa, alterius Epifcopi, vel alterius eccleſiæ bona. „

10. „ Vetitum teſtamenta, quæ Epifcopi, & clerici, in eccleſiarum favorem ediderint, abrogari. Statutum etiam,

„ excommunicationis indicta poena , ut executioni man-
 „ tur defunctorum voluntas , cum piarum personarum te-
 „ mentis deest formarum aliqua, quas loca postulant. „
 nonem hunc Lugdunense concilium secundum, an. 567.
 bitum renovat.

11. „ Diffidia, quæ inter Episcopos coorta fuerint, a
 „ metropolitano finientur, non autem a laico iudice, ea in Ep-
 „ scopum, qui ad laicum iudicem confugerit, statuta poe-
 „ na ut a metropolitano communione privetur. „

12. „ Religiosi, & religiosæ, qui monasterium suum de-
 „ seruerunt, ut apud suos, vel in sua prædia se recipere
 „ ab Episcopo monebuntur, ut ad monasterium quisque su-
 „ um redeant; ni paruerint, excommunicationi, ad usque
 „ mortis articulum, suberunt; at si paruerint, iis Eucharistia
 „ post humilem satisfactionem, concedi poterit. „

13. „ Virgines, & viduæ, quas, postquam suis in domi-
 „ bus, mutata veste, se Deo consecrarunt, nubere contige-
 „ rit, excommunicatione plectentur, tum ipsæ, tum earum
 „ viri, quoad culpam reparaverint. „

14. „ Prohibentur, sub excommunicationis poena, ince-
 „ stuosa conjugia, videlicet, cum fratre vidua, cum uxoris
 „ sorore, cum duarum sororum filiabus, cum vidua patris,
 „ tam ex patre, quam ex matre, & cum puella, quæ religio-
 „ nis habitum sumpsit. „

15. „ In Judæos interdictio, ut ne aliquod publicum, vel in
 „ exercitu, munus obeant. Si quis ejusmodi munus aliquod
 „ obtinere voluerit, perficiat prius, oportet, ut ipse ejus-
 „ que familia ab Episcopo baptizetur. „

Clotarius rex, ipso celebrati concilii die, ad horum ca-
 nonum executionem, aliquibus tamen temperamentis adhi-
 bitis, edictum emisit. Addidit canonum primo, qui Episco-
 pi per clerum, & populum electionem spectat, ut, antequam
 ordinaretur, jussu Principis opus esset. Episcopi quidem
 hac de re non meminerant; at is erat vetus mos ab Aurelia-
 nensi concilio firmatus, quod Regis assensum requirit. Ca-
 noni tertio, qui clericos vetat Procerum, atque adeo Princi-
 pis auctoritate in Episcopum uti, inseruit, ut, si clericus,
 qua-

quacunque de causa, ad Regem confugerit, & a Rege ipso, non sine Litteris, ad Episcopum remissus fuerit, eum Episcopus recipiat, & veniam eidem tribuat. Ex interdictione in clericos edita, ne sæculares iudices adeant, excipit criminalia negotia, de quibus sæculares iudices, aliquibus appellatis Episcopis, cognoscere vult. Hinc ecclesiasticos iudices, una cum sæcularibus iudicibus ad inquirendum de privilegiatis casibus appellandi consuetudo, in Gallia, originem traxit. Vetat, demum mortis indicta poena, ne cum virginibus, aut viduis Deo consecratis matrimonium ineatur, populumque a novis omnibus tributis exoneratum vult.

Clotarii II. edictum, & Parisiensis concilii canones confirmavit concilium alterum aliquanto post in Gallia celebratum, sed de cujus tum loco, tum anno ignoratur. Sunt tamen, qui concilium hoc in regia quadam domo, gallice *Boneuil* (quæ, ut videtur, Bonopolis in Bria Francia, seu Brigiensi Tractu erat,) ad an. 616. habitum putent. In eo editi canones ad eorum calcem, quos Parisiense concilium edidit, in manuscripto quodam veteri Remensi codice comperiuntur. Erant numero quindecim; at manuscriptus codex undecim tantum, postremumque ipsum mutilum exhibet. In iis postquam Episcopi, ex Clotarii edicto, Parisiensis concilii canonum executionem mandarunt, ita pronuntiant: ut nemini liceat altaria, quibus in locis corpora sepulta fuerint, consecrare; ut monachi, quæ ipsorum regula est, in commune vivant, sub superioris obedientia, quin proprii quidquam habeant; ut in monasteriis nec Baptismus conferri, nec pro sæcularibus defunctis Sacrum fieri, nec iidem sepulturæ dari, sine Episcopi venia possint; ut clerici nullam domi suæ sœminam, præter amitam, matrem, sororem detineant; ut qui in ecclesias, tamquam in asyli loca confugerint, nec vi extrahi, nec vinculis constringi possint; ut abbates, & archipresbyteri suis functionibus haud priventur nisi criminis rei, quod hac poena dignum sit; ut nec presbyteris, nec diaconis, in ulla facti specie, matrimonium iniire liceat, ea refractariis indicta poena, ut ex ecclesia trudan-
tur; ut Episcopus, cum aliquem excommunicaverit, id pro-

ximis urbibus, Ecclesiæque significet, quo excommunicatus notus sit, & a nemine recipiatur. Eorum poena, qui cum excommunicato noto communicant, ea est, ut ex ecclesia ejiciantur, & communione priventur ad annos duos. Statutum in eodem concilio; ut personæ liberæ, quæ necessitate venditæ, vel oppignoratæ essent, reddito, quod acceperunt, pretio in integrum restituerentur. *Ibid.*

II. Concilium Hispalense, ann. 619.

Habitu fuit concilium hoc in aula secreta ecclesiæ civitatis *Jerusalem*, die 13. Novembris ann. 619. sub rege Sisinio, & Papa Bonifacio V. Ei S. Isidorus Hispalensis præfuit. adstantibus aliis Episcopis septem, cum clero, & secularibus duobus, Illustrium titulum gerentibus, Pisside Boeticæ, e qua erant hi omnes Episcopi, provinciae præfide & Suanila, fisci moderatore. Hujus concilii decreta, propter eorum varietatem, super quibus versantur, in Actiones seu Capitula tredecim tribuuntur.

In actione prima, Theodolphus, Malacensis Episcopus supplicem libellum obtulit, in quo querebatur provinciam suam, bello vastatam, finitimorum Episcoporum prædam evasisse, qui ejusdem potiti erant. Statutum fuit, ut ei omnes Ecclesiæ redderentur, quin ullus præscriptioni locus esset, quæ scilicet afferri non potest, cum possessionis causa hostilitas est.

Compositum est in actione altera, inter Episcopos duos. Astigistanum, & Cordubensem, diffidium ecclesiæ causa, quam ambo contendebant a se pendere, suæque dioceseos limitibus contineri. Concilium deputatos nominavit, qui dioceseon limites expenderent, ac deinde possessionem perspicere, declaravitque, si hæc annorum triginta esset, in possessoris favorem præscriptioni locum fore.

* Theodosius Magnus, *Lib. I. Cod. de Action. cert. temp. fra.* & Chalcedonense concilium, *can. 17.* statuerant, ut per possessionem annorum triginta Ecclesiæ bona præscriberentur. Imperatorum alii postularunt annos centum, qui deinde ad quadraginta redacti fuere. At Hispalensis secundi concilii

tem-

tempore in Hispania ex Alarici Visigothorum regis jussu servabatur Theodosii lex.

Instaurati in actione tertia veteres canones, qui clericos vetant suas ecclesias deferere, ut ad alias migrent.

Actio 4. clericorum ordinationes, qui viduas duxerant, nullas declarat, eosque prohibet ad diaconatum evehi.

5. Deponit presbyterum, & diaconos duos, qui contra regulas ordinati fuerant, Episcopo, qui oculis laborabat, satis habente iis manus imponere, dum presbyter benedictionem tribuerat, nempe ordinationis formulam pronuntiaverat. Has ordinationes concilium nullas declarat, additque presbyteri hujus audaciam, si is adhuc in vivis esset, punitione dignam esse.

* Perspicitur ex hoc canone hujus concilii Patres spectasse manuum impositionem, tamquam essentialem ordinationis materiam, nullo autem modo instrumentorum porrectionem cujus nullam mentionem faciunt.

6. Cordubensem presbyterum restituit, quem suus Episcopus injuste damnaverat, & generatim vetat, ne Episcopi deponant presbyterum, diaconumve, quorum causa in concilio examinata non fuerit. In Episcopos anathema pronuntiat, qui eos, citra examen, tyrannica potestate, non canonica auctoritate utentes damnant; aut, qui alios per favorem extollunt, aliosque per odium, aut per invidiam deprimunt, damnantque ex levibus suspicionibus. Subdit Concilium Episcopum, re quidem vera, Sacerdotii, seu Diaconatus dignitatem unum, & unicum conferre posse, at eam tamen, quibus contulit, adimere unum, & unicum omnino non posse.

7. Magni momenti sanctionem edidit facultatis occasione, quam Agapius, Cordubensis Episcopus, parum in ecclesiastica disciplina versatus presbyteris quibusdam concesserat, ut altaria erigerent, & ecclesias consecrarent, absente Episcopo. Vetat concilium, ne qua detur in posterum ejusmodi venia, declaratque presbyteris non licere altaria, vel ecclesias consecrare, presbyteros, aut diaconos ordinare, virgines consecrare, fidelibus baptizatis, vel ab hæresi venientibus manus imponere, & Spiritum Sanctum tribuere; sacrum chrisma

conficere, eove baptizatorum frontem notare; poenitentem in Missa publice conciliare; formatas, seu ecclesiasticas Litteras dare; cum hæc omnia, & singula munia Episcopis servata sint, per canonum auctoritatem, & presbyteris vacata: quia licet hi plura cum Episcopis communia habeant, tamen iisdem interdicta sunt, utpote qui supremam Sacrodotii rationem non obtinent, atque ut graduum, in ecclesiastico ministerio, discrimen servetur, & Episcopatus prerogativas has distinguatur. Ac ne permissum quidem presbyteris est, in baptisterium ingredi, baptizare coram Episcopo, catechumenum facere, poenitentem conciliare, Eucharistiam consecrare, populum edocere, benedicere, & salutem præsentem Episcopo; at iis Episcopus harum functionum quam, cujusmodi poenitentium conciliatio est, permittere potest.

8. Mandat, ut captivus, *Elisseus* nomine, quem suus Episcopus manumiserat, quique inobediens evaserat, ad pristinam captivitatem, ob ingratum animum, redigatur.

9. Oportere ait, ut Episcopus quisque, secundum Chalcedonense concilium, sibi e cleri corpore œconomum eligat, eumque pronuntiat, nec laicorum opera ad hanc functionem uti, nec Ecclesiæ bona, œconomo ipso inconsulto, administrare posse.

10. Monasteria per Bæticam provinciam instituta confirmat, Episcopis, excommunicationis indicta poena, prohibitis eorum ullum suppressere, eorumdemve bona usurpare.

11. Monachis concedit bonorum regimen, quæ in Bætica provincia ad Religiosorum monasteria pertinent, ea conditione, ut separatis in domibus degant, ut nullam cum iis familiaritatem ineant, ut eorum nemo, præter abbatem, seu superiorem, vel ad earum vestibulum accedat; ut abbas ipse, seu superior, non nisi sororum duabus, tribusve præsentibus, antistitam alloqui possit, raraque, & brevialia colloquia sint. Addit concilium, monachum, cui demandata est librorum, domorum, ædificiorum, omnium, verbo, rerum cura, quibus puellarum monasterium indiget, Episcopi iudicio apprime probatum esse debere; ut eæ suæ solum salutis, Dei

fervitio, suisque operibus vacent, inter quæ concilium ponit monachorum vestes, qui iisdem deserviunt.

12. Agit de Syrii cujusdam ex Acephalorum secta Episcopi, qui concilio se stitit, resipiscentia. Is quidem naturarum in Christo distinctionem negabat, divinitatemque in eo passibilem assererat; attulit textus plures, suam ut sententiam tueretur, diuque salutaribus Episcoporum documentis oblectatus est; at se tandem dedidit, falsusque est, naturas duas in unam, eandemque personam unitas in Christo Domino existere. Obluctatio, quam primum exhibuit, eos impulit, ut hanc veritatem fusius probarent, allatisque sacrarum Litterarum oraculis, sanctorumque Patrum, inter alios, S. Hilarii, in ejus super Epistola ad Timotheum Commentario, quod ad nos non pervenit, Sancti Ambrosii, Sancti Gregorii Nazianzeni, Sancti Basilii, Sancti Augustini, Sancti Leonis Papæ, & Sancti Fulgentii testimoniis, Acephalorum hæresin confutarent.

13. Eaque postrema concilii Actio probat, definitque duas in unam personam unitas in Christo naturas esse; divinitatem in eo passam non esse, in ipsoque nihil, præter humanitatem, fuisse, quod pati posset. *Ibid.*

Concilium Charucense, ann. 622.

Cum Acephali, qui divinam tantum naturam in Christo agnoscebant, Armeniæ partem suis erroribus infecissent, Jeser Necainus, ejusdem Armeniæ patriarcha, qui Catholicæ Fidei maxime addictus erat, coegit ad an. 622. in urbe Charuc, antea Theodosiopoli, in majore Armenia, concilium, cui adfuere Episcopi plures, & cum iis, proceres bene multi, Græcique etiam, Syriique nonnulli, Heraclii imperatoris jussu. Concilium mensem integrum perduravit; in eo agitatae non unius generis controversiæ, quæ ad ejus temporis errores referebantur. Cum diu, multumque deliberatum esset, unanimi tandem consensione convenit, ut quidquid Acephali in cœtu Thevini habito egerunt, aboleretur; Chalcedonensis concilii decreta omnia susciperentur, e Trisagio verba hæc, quæ addiderat Petrus Fulo: „ qui crucifixus es

„ pro nobis „ expungerentur; festa demum Natalis Christi Domini, ejusque Baptismi, non amplius eadem die, sed separatim, ut antea celebrarentur. Concilium hoc Græcos inter, & Armenos pacem restituit. *Ibidem.*

Concilium Remense, ann. 625.

Conflatum fuit concilium hoc ex uno, & quadraginta episcopis provinciarum Galliae, quæ a Clotario rege habebant. Fleurius, eumque secutus Ceillerius eorum Episcoporum sex ajunt metropolitanos fuisse; dicere debuissent undecim, videlicet Sonnacium Remensem, qui, ut videtur concilio præfuit, Theodoricum Lugdunensem, S. Sindulfum Viennensem, S. Sulpitium Bituricensem, Modegildum Turonensem, Senochium Eaufensem, S. Medostum Trevirensensem, S. Cunibertum Colonensem, Richerium Senonensem, S. Donatum Vesontionensem, & Lupoaldum Moguntinum. Verum quidem est, auctores nonnullos contendere Moguntiam, & Coloniam ecclesiasticarum metropoleon titulo nondum eo tempore insignitas fuisse: quia constat Papam deinceps Coloniam Moguntiae subdidisse, & hanc posteriorem sedem, ad S. Bonifacii favorem, in metropolim erexisse. At id probare solum potest, eas ecclesias sua jura amisisse, quo tempore ecclesiastica disciplina in magna perturbatione, quoad metropolitanorum jura potissimum, versabatur; & quoniam Colonia, & Moguntia, Remensis concilii tempore, civiles dubio procul metropoles erant, asserti proinde potest easdem, secundum veteres canones, ecclesiasticas quoque metropoles extitisse. Ut ut res habeat, Remensis concilii Patres edidere canones viginti quinque.

Primus, „ Quantumcunque temporis, ex quo quispiam „ ecclesiastica bona, Precarii jure possidet, elapsum fuerit, „ ea sibi propria facere, iisdemque ecclesiam frustrari non „ poterit. „

* *Precarii* nomine designabatur contractus, per quem ecclesia laicorum cuiuspiam sua bona cedebat, quibus certo quodam annuo soluto censu frueretur. Jus hoc interdum ad quintum hæredem usque protendebatur.

2. „ Clerici, qui obstricta jurisjurandi fide, scriptisve sua manu firmatis, in proprium Episcopum conspiraverint, nisi resipuerint, deponentur. „

3. „ Generalis conciliū in S. Petri basilica, Clotarii regis studio, & opera, Parisiis habiti sanctiones custodientur. „

* Eiusmodi concilium hoc loco *generale* nuncupatur, videlicet *nationale*, quia ex Episcopis septuaginta novem conflatum fuit.

4. „ Si qua subest suspicio, adhuc in Galliis hæreticos superesse, eos Ecclesiarum pastores, diligenti, accurataque adhibita perquisitione, ad Catholicam Fidem perducere conabuntur. „

5. „ Nemo temere communione privabitur, eritque penes provinciæ concilium judicandi jus, valida, necne, sit excommunicationis sententia. „

6. „ In laicos iudices interdictio, ne publica clericis onera imponant, eosve ad ullas pœnas damnent, sine Episcopi consensu; itemque, ne recipiantur in clerum, sine Principis, aut Iudicis venia, qui domini redditibus præfecti sunt. „

7. „ Qui in ecclesias confugerint, extrahi non poterunt, nisi obstricto jurejurando, fore, ut iidem nec ad mortem, nec ad supplicia, nec ad mutilationem damnentur; confugi-
entes tamen non extradentur, nisi canonicam pœnitentiam, pro criminis ratione, se peracturos promiserint. „

8. „ Quicumque incestuosa conjugia inierint, excommunicationi subduntur, nullumque munus gerere poterunt. Eos apud Iudices, & Regem Episcopi, & clerici denuntiabunt, ut eorum bona ad propinquorum emolumentum proscribantur, quin ea, nisi per separationem, peractaque pœnitentia, recuperare possint. „

* Canoniarum jam tum censurarum contemptus Episcopos adigebat, ut iis adderent pœnas alias, cujusmodi erat bonorum per Principis auctoritatem proscriptio.

9. „ Qui voluntarie, non autem se defendens, homicidium patraverit, excommunicatus erit, quoad vivet; si pœnitentiam egerit, communionis viaticum in morte suscipiet. „

10. „ Clerici, aut laici, qui pia suorum parentum leg
 „ retinent, excommunicatione tamquam pauperum homi
 „ dæ plectentur. „

11. „ Excommunicationis indicta poena interdicitur,
 „ Christiani captivi aliis, quam Christianis vendantur.
 „ suos Judæus Christianos captivos male habet, ut eos
 „ Judaismum suscipiendum adigat, captivi addicentur Regi
 „ fisco. „

12. „ Iter agens clericus haud recipietur, nisi Episcopo
 „ sui Litteris munitus sit. „

13. „ In Episcopum interdictio, ne per ullum prorsus co
 „ tractum vendat, aut alienet ecclesiæ servos, & bona c
 „ tera, quæ pauperibus victum suppeditant. „

14. „ Interdictio, ne ethnicorum augures consulantur,
 „ eorum cæremoniae servantur, ne cum iis superstitiosæ de
 „ pes edantur, ne fidelium quispiam eorum sacrificiis inter
 „ sit. „

15. „ Captivi non recipientur accusatores. Qui supe
 „ capitibus pluribus quempiam accusat, nec primum probat
 „ admitti non debet ad probanda cætera. „

16. „ Si quis, post Episcopi mortem, & antequam ejus
 „ testamentum apertum fuerit, aliquo ecclesiæ bono potiri,
 „ aut in episcopaliæ ædium supellectilem manum inferre
 „ audet, a fidelium communione abscindatur. „

17. „ Interdictio, sub eadem poena, ne quis personas li
 „ beras, ut in servitutem redigat, persequatur. „

18. „ Nec pro se clericus, nec pro ecclesia poterit, sine
 „ Episcopi venia, litem agere. „

19. „ Non est sumendus laicus, ut in Paroeciis archypres
 „ byter instituatur; at eum, e laicorum numero, qui senior,
 „ aut loci procerum unus extiterit, ordinari clericum licet. „

* Ita quidem explicandus est canon hic ex textus verbis,
 quæ ejusmodi sunt: *Ut in parochiis nullus laicorum archi-*
presbyter præponatur; sed qui senior in ipsis esse debet, clericus
ordinetur. Ergo P. Longueval male vertit, inquiens: „Ne
 „ mo trahetur e laicis, ut archipresbyterorum functiones in
 „ pa-

„ parœciis obeat; sed seligetur e clero senior, ut id muneris gerat. „ *Histor. Ecclesiæ Gallicanæ, Tom. III. pag. 458.*

20. „ Quod Episcopo donarunt exteri, debet ad ecclesi-
„ am, non ad Episcopum pertinere; quia donator ad animæ
„ suæ salutem, non ad Episcopi peculiarem utilitatem id ob-
„ tulisse censetur. „

21. & 22. „ Episcopus alterius ecclesiæ bona usurpasse
„ convictus deponetur; si sacra vasa quamvis aliam ob cau-
„ sam, quam ad captivorum redemptionem fregerit, a functio-
„ nibus suspendetur. „

23. & 24. „ Qui viduas, seu virgines Deo consecratas ra-
„ puerint, communione cum iis, quas rapuerint, siquidem,
„ & ipsæ in raptum consenserint, privabuntur. Eadem in
„ iudices statuta pœna, qui canones contempserint, aut edi-
„ ctum violaverint, quod Rex, ut canones servarentur, Pa-
„ risiis edidit. „

25. „ Non eligetur, ut urbis Episcopus sit, nisi qui ex
„ eadem urbe sit; & electio per totius populi suffragium,
„ provinciæ Episcopis consentientibus, fiet. Si quis alia ra-
„ tione ad Episcopatum promotus fuerit, deponatur; qui-
„ que eum ordinaverint, a sui ministerii functionibus, ad
„ annos tres, deponantur. „

* S. Papa Cælestinus I. jam mandaverat, multo ante, ut
ex urbis clero, quantum fieri posset, Episcopus sumeretur.
P. ergo Longueval, cujus est animadversio hæc, haud sibi
constat, cum postremum hunc canonem ita vertit: „ non
„ eligetur urbis Episcopus, nisi qui de regione sit: „ *ut dece-*
dente Episcopo in locum ejus non alius subrogetur, nisi loci illius
indigena; ex quo sequitur P. Longuevallii versionem, nec
textui, nec ejus animadversioni ipsi congruere.

Canones hos sequuntur statuta numero unum, & viginti,
quæ *Sonnacii* nomen præferunt; at multo recentiora esse ex
eorundem statutorum pluribus compertum fit. Causa ex-
empli, mandatur; ut solus pastor, per Quadragesimam, pœ-
nitentium confessiones audiat; ut presbyter quisque Missam
dicat bis in mense; ut Eucharistia ad ægrotos in vase ido-
neo deferatur, face præcedente. Festorum, quæ præcepta
sunt,

sunt, catalogus texitur, & in eorum numero B. Virginis Nativitas ponitur, quam statuit Papa Sergius I. ad sanctam sedem ann. 687. evehctus, quæque in Gallia recepta non fuit, nisi regnante Ludovico Pio, qui patri Carolo Magno ann. 814. successit. *Ibid.*

IV. Concilium Toletanum, an. 633.

Concilium hoc, ex Episcopis sexaginta duobus, & absentium Episcoporum deputatis septem conflatum, S. Isidoro Hispalensi præside, cogi coepit in sanctæ Leocadiæ ecclesia, die nona Decembris ann. 633. qui regni Sisenandi tertius, & pontificatus Honorii Papæ I. septimus erat. Sisenandus, insigni religione, & pietate Princeps, una cum Procerum nonnullis in concilium ingressus, ante Episcopos humi prostratus, effususque in gemitus, & lacrymas, eos obsecravit, ut pro eo Deum orarent, ut ecclesiæ jura facta tecta servarent, ut denique ad reformandos abusus incumberent. Hujus consilio Episcopi canones septuaginta quinque edidere.

Primus. Fusius digestam Fidei professionem continet, in qua nitide contra præcipuas hæreses, quid super Trinitatis, & Incarnationis mysteriis credendum sit, explicatur; scilicet in ea dicitur, personarum in essentialitate unitatem, secundum divinas Scripturas, & SS. Patrum doctrinam, credi; Filium ex Patre, qui nec factus, nec genitus ipse est, genitum esse; Spiritum Sanctum ex Patre, Filioque procedere; Filium incarnatum esse in Virginis sinu, per operationem Spiritus Sancti, &c. De Incarnatione verba faciens concilium hac locutione utitur, *fusciens hominem*, quæ admodum usitata est in Patrum Scriptis, cujusmodi sunt S. Augustinus, *Lib. octoginta trium Quaestionum, Quæst. 9. & Lib. de Fide & Symbolo, cap. 4. & Lib. 9. de Civit. Dei, cap. 17.* S. Ambrosius, *Lib. 5. de Fide, cap. 5.* Origenes in *Matth. 13.* S. Hieronymus, *ad Galat. &c.* Hanc tamen loquendi rationem Scholastici rejecerunt, eique substituerunt verba hæc, *fusciens humanitatem*, quia ea quidam hæretici abuti poterant; quod S. Thomam impulit, ut diceret, *3. part. quæst. 4. eam non ut propriam locutionem accipiendam, sed pie*
ex-

explicandam esse, ut nempe Dei Filius hominem suscepisse dicatur, quia humanam naturam suscepit, quæ efficit, ut vere homo sit.

2. Ait, quoniam concilii Patribus una est, eademque fides, ita iis in Mysteriorum, cæterarumque divini Officii partium celebratione, secundum veteres canones, unam, eandemque disciplinam esse debere.

3. Mandat, ut si qua super Fide quæstio, vel commune aliquod negotium contigerit, generale totius Hispaniæ, & Gallæciæ concilium cogatur; at, ob privata negotia, concilium quotannis, in quaque provincia, medio circiter mense Majo, in loco, quem metropolitanus designaverit, habeatur.

4. Concilia celebrandi formam distincte præscribit, in hunc modum: „Prima diei hora, ante solis ortum, nemo non ex ecclesia egredi jubebitur, ejusque fores clauden-
 „tur. Omnes ostiarii ad eam consistent, per quam Episco-
 „pi ingredi debent; ingredientur hi simul omnes, & sedem
 „pro ordinationis gradu singuli sument. Post Episcopos,
 „appellabuntur presbyteri, quos, ut ingredi jubeantur, impu-
 „lerit ratio aliqua; tum diaconi, quibus opus esse visum fu-
 „erit. Sedebunt in orbem Episcopi, diaconi ex eorum
 „conspectu stabunt; ingredientur deinde laici, quos conci-
 „lium ingressu dignos censebit; hos sequentur notarii, qui
 „quod e re fuerit, legant, scribantque; & fores custodien-
 „tur. Cum diu Episcopi, servato silentio, intentoque in
 „Deum animo sederint, archidiaconus dicet: *Orate*. Sta-
 „tim se omnes humi sternent, orabuntque silentes non sine
 „lacrymis, & gemitibus; seniorum vero Episcoporum unus,
 „assurgens, elata prorsus voce precem edet, prostratis re-
 „manentibus cæteris. Ejus absoluta prece, omnibus re-
 „spondentibus *Amen*, archidiaconus dicet: *Surgite*. Ubi se om-
 „nes in pedes erigent, Episcopique, & presbyteri cum ti-
 „more, & modestia confidebunt. Tum vero diaconorum unus,
 „indutus alba, medium in cœtum afferet Canonum Librum,
 „e quo eos leget, qui de conciliis habendis agunt; tum me-
 „tropolitanus, dicere ingressus eos, quibus aliquid negotii
 „fuerit, ut id proponant, hortabitur; nec ad aliud progres-
 „sus

„sus fiet, quin illud expeditum sit. Si quis exterorum
 „presbyter, clericus, aut laicus concilium adire, & concilia-
 „re voluerit, negotium suum archidiacono patefaciet. qui
 „illud concilio denuntiabit; dein parti facultas dabitur, ut
 „ingrediatur, suumque ipsa negotium proponat. Episcopo-
 „rum nullus, ante finis horam, confessum deferet; e concilio
 „egredietur nemo, quin omnia ad exitum perducta fue-
 „rint, ut omnes subscribere decisionibus possint; credendum
 „enim est, in suorum sacerdotum medio Deum esse, cum fa-
 „tumultu, intentis, tranquillisque animis, ecclesiastica ne-
 „tia finiuntur. „

5. Ad evitandas vanitates, quæ ob discrepantes tabulas
 seu cyclos in celebratione Paschatis contingebant, metropo-
 litanos vult de hujus festi die se mutuo commonefacere
 suis ut comprovincialibus eum significant, eodemque omni
 tempore Pascha celebrent.

6. Baptismum, e S. Gregorii decisione, per unam tantam
 immersionem conferendum pronuntiat, ne Ariani, qui tri-
 immergebant, approbari videantur; Trinitatis enim fidei
 satis designari per verba, quæ in Baptismi collatione pronun-
 tiantur; *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

*In Ecclesiæ exordio conferebatur Baptisma per immer-
 siones tres, nempe ter in aquam mergebatur is, qui bapti-
 zatur, ut per eam triplicem immersionem, personarum in
 Deo trinitas notaretur. At quia Ariani ejus triplicis immer-
 sionis cæremonia ad naturarum distinctionem, & pluralitatem
 in Deum inducendam abusi sunt, S. Gregorius Papa per E-
 pistolam ad S. Leandrum Hispalensem missam mandavit, ut
 Hispani una, & unica immersione in Baptismate contenti es-
 sent; atque id etiam præscribit hic canon sextus: quia non
 deerant inter Hispanos presbyteros, qui triplici immersione
 ad Baptisma uterentur, cum cæteri una tantum contenti
 essent.

7. Abusum reformat, qui in aliquas ecclesias irrepsit,
 ut earum fores Feria sexta majoris hebdomadæ clauderentur,
 & Officii nihil fieret, nec Passio prædicaretur. Contra hoc statuit
 concilium, populosque, ea die, ad peccatorum suorum ve-
 niam

niam elata voce petendam cohortationibus excitatos vult, ut pœnitentiæ compunctione purgati, Resurrectionis Dominicam diem celebrare, & sacramentum Corporis, & Sanguinis Christi Domini puro corde recipere possint.

8. Jejunium Feriæ sextæ in Parasceve, non nisi Officio, indulgentiæque, & communis absolutionis precibus absolutis, intermissum vult; excipit ab hac lege pueros, senes, ægrotantesque.

* Non intermittebantur, eo tempore, Quadragesimalia jejunia, nisi pomeridiana hora sexta. Id ergo asperitatis, potiore jure, servandum erat ea sexta Feria, qua nempe die mos obtinebat, ut multo asperius, duriusque, & sæpe quidem pane tantum, & aqua sumptis, jejunaretur.

9. Lampadis, & cerei benedictionem per omnes Gallæciæ ecclesias in Paschatis vigilia peractam vult, ut Resurrectionis sancta nox honore afficiatur.

* Cerei, novique ignis, in Paschatis vigilia, benedictionis cæremonia olim ad mediam noctem peragebatur. De ea sermo est in Alcuini Libro, *De divinis Officiis*, ad titulum, *De Sabbato sancto Paschæ*: apud Amalarium Fortunatum, *De Ecclesiasticis Officiis*, cap. 118. apud Walfridum Strabonem, *De Rebus Eccles.* cap. 30. & apud Rabanum Maurum, *Lib. II. De Institutione Clericor.* cap. 38. Omnes auctores hi tribuunt hujus cæremonię institutionem Papæ Zosimo, qui ann. 418. mortem occubuit.

10. Abusum corrigit, qui ecclesias aliquas pervaserat, ut Dominicis solum diebus Oratio dominica diceretur; mandatque, ut eam omnes ad unum clerici quotidie in Officio recitent, quod publice, aut privatim dicent, e S. Cypriani, S. Hilarii, & S. Augustini sententia, & id quidem, depositionis indicta pœna.

* Dominicæ Orationis ad Missam recitandæ usus oritur a Christo ipso, qui ita Apostolos docuit, si S. Hieronymo credimus, cujus in *Lib. III. contra Pelagianos*, hæc verba sunt: *Sic docuit Christus Apostolos suos, ut quotidie in Corporis illius Sacrificio, credentes audeant loqui: Pater noster, qui es in Coelis.*

II. Per totam Quadragesimam *Alleluja* cani vetat, quia illud tristitiæ, & pœnitentiæ tempus est; itemque die prima Januarii, qua die fideles, ut in Quadragesima, quo ab ethnicorum superstitione recederent, jejunabant.

* *Alleluja* est hebraica vox, quæ significat *laudare Deum cum gaudio, lætitia, & cantu*; hinc S. Augustinus, in *Psalms*. 105. Psalmos, qui Deo cum sancta hilaritate laudando additi sunt, *Allelujaticos* nuncupat. Afferit idem Pater, in divino Officio, lætitiæque tempore, cujusmodi Paschale tempus est, *Alleluja* canendi morem ab Apostolis derivari. Illud ergo mœroris, & pœnitentiæ tempore, cujusmodi est Quadragesimale tempus, haud canebatur. At quia per aliquas Hispaniarum ecclesias usus obtinuerat, ut illud in Quadragesima ipsa, postrema tantum excepta hebdomada, caneretur, ab eo proinde per totam Quadragesimam fideles abstinere concilium vult: ac si ejus interdictio Septuagesimam quoque Dominicam non complectitur, id causæ est, quod eo nondum tempore statutum erat, ut a Septuagesimæ Dominica die omitti *Alleluja* inciperetur.

12. Laudes post Epistolam dicendi usum reformat, easque non nisi post Evangelium dictas vult ad honorem Christi Domini, qui in hoc ipso Evangelio annuntiatur.

* Concilium *Laudes* appellat hymnum, seu canticum puerorum trium, quod in Hispania post Epistolam dicebatur, inquit Garcias Loaysa, in suis ad hunc canonem adnotationibus; in quo fallitur.

* Quod hic canon *Laudes* vocat, nihil est aliud, quam Versiculus cum *Alleluja*, qui canitur in Hispania, ex ritu Mozarabico, post Evangelium, quique omnino similis est Versiculo cum *Alleluja*, qui post Responsorium, ex Romano ritu, canitur. Responsorium porro post veteris Testamenti Lectionem, quæ Epistolam præcedebat, Hispani canebant. Post Epistolam dicebatur *Amen*, statimque Evangelium inchoabatur.

13. Hymnos, quos Patres, ut S. Hilarius, & S. Ambrosius contexuerunt, quamvis e sacra Scriptura non sint, cani finit; si enim, inquit, id unum, quod extat in sacris Litteris, in Offi-

cio recitandum esset, Missarum, cæterarumque ecclesiasticarum precum, plerasque abrogari oporteret. Usus canendi Hymnos, & Cantica, Christi Domini exemplo, & Apostoli in Epistola ad Ephesios testimonio confirmat.

* Hymnos, & Cantica in Ecclesia canendi morem ad summam antiquitatem referunt Philo, in Libro *De Supplicum Virtutibus*, & Eusebius, *Lib. II. Hist. Eccl. cap. 26.* &c. ex quo factum, ut Antiochena concilia plura, jam inde a sæculo tertio, Paulum Samosatenum damnarent, qui inter errores alios rejiceret Hymnos, & Cantica, quæ in honorem Christi Domini canebantur.

14. „ Ex Ecclesiæ communi usu, canetur ad Missam dominicis, festisque Martyrum diebus, trium in fornace puerorum hymnus. „

* Per *Missæ* vocabulum, concilium intelligit diei Officium, quod in ecclesiasticis Libris *Missæ* sæpenumero nuncupatur. Eadem *Missæ* vox etiam pro omnis generis precibus interdum sumitur.

15. Clericis omnibus, indicta communionis privatione, mandat, ut ne satis habeant ad cujusque psalmi finem dicere, *Gloria Patri*, sed dicant, *Gloria, & honor Patri*, prout in Psalmo vicesimo octavo, & in tertio Apocalypsis capite dicitur.

16. Non deerant, qui post Responsorium non dicerent *Gloria*, rati cum iis, quæ dicta fuerant, id non congruere. Ut iis omnis scrupulus eximeretur, decisum fuit, ut, cum Responsorium jucundum, lætumque esset, *Gloria* diceretur, si autem triste, moestumque, Responsorii ipsius initium repeteretur.

17. Sub excommunicationis poena mandat, ut Apocalypseos Liber tamquam divinus recipiatur, legaturque in Ecclesiis a Paschate ad Pentecosten, Officii tempore.

18. „ Ad Missam dabitur benedictio, non quidem proxime post dominicam Orationem, sed post mixtionem hostiæ cum calice, & ante communionem, quam presbyteri, & diaconi ante altare, reliqui clerici in choro, & populus extra chorum percipient. „

Id ostendit, eam in Hispania,

Qq 2

ut

ut in urbe Roma, consuetudinem viguisse, ut ad unumquemque communio, quo in loco singuli aderant, deferretur.

19. Regulas instaurat, quæ ad Episcoporum ordinationes, & potissimum, quæ ad electionum libertatem spectant notatque distinctionem, quidquid in iis præposterum, & absonum est; prohibens, ne ad sacerdotium evehantur, qui criminum convicti fuere, aut qui, ea facti, publicam poenitentiam subierunt; qui hæretici fuerunt, aut Baptismum iterum susceperunt; qui se ipsi eunuchos fecerunt, aut aliqua corporis parte mutilati sunt; qui plures conjuges, aut concubinas habuerunt, aut viduas duxerunt; qui servili conditione sunt; vel neophyti, vel laici, vel negotiis impliciti; qui Litteris imbuti non sunt; qui tricesimum ætatis annum non attigerunt, nec per varios ecclesiasticos gradus transierunt; qui prensationes, aut pecuniam, ut ad hanc dignitatem pervenirent, adhibuerunt; qui a suis decessoribus electi fuere; qui denique, nec a populo, cleroque electi, nec a metropolitano, provinciæque synodo approbati sunt.

20. „ Qui Episcopus electus fuerit, ab omnibus provinciæ Episcopis, vel saltem a tribus, consentientibus cæteris, coram metropolitano, ejusque auctoritate, eoque in loco, quem hic designaverit, die dominica consecrabitur. „

21. „ Nec diaconi ante vicesimum quintum, nec presbyteri ante tricesimum ætatis annum ordinabuntur. „

22. 23. & 24. „ Episcopi castam, & innocentem vitam ducent. Sibi viros addent, quorum vita exemplo sit, quique in eodem cubiculo diu, noctuque versantes, quæ sit eorum vitæ ratio, testari possint. Presbyteri, & diaconi, qui infirmitatum, aut proVectæ ætatis causa, apud Episcopum commorari non poterunt, habebunt & ipsi viros virtute præditos, qui in eorundem cubiculis degant. Juniores clerici una versabuntur, in eodem cubiculo, ob prudentis senis oculos. Si orphani sunt, eorum tum bonis, tum moribus Episcopus invigilabit. „

* Perspicitur ex his canonibus, eum olim morem obtinuisse, ut presbyteri, & diaconi in Episcopi ædibus degerent, communemque cum eo vitam agerent. Id quoque cernitur

in conciliis Toletano secundo, Aurelianensi pariter secundo, Turonensi tertio, &c. & in S. Augustini vita, quam Possidius descripsit. Hæc nimirum canonicorum, qui in eodem clau- stro, & sub eadem regula vivebant, origo est.

25. 26. & 27. „Episcopi est sacram Scripturam, & Cano- nes scire, ut populum tam fidei, quam morum negotiis in- stituat. Cum presbyter addicetur paræciæ servitio, ei Li- brum ritus administrationis Sacramentorum continentem, eodem tempore, dabit Episcopus; cum idem presbyter ad concilium, vel ad processiones veniet, Episcopo rationem reddet administrationis paræciæ, quomodo ibidem & Offi- cium peragit, & Baptismum confert; promittet etiam E- piscopo, in ipsa servitii susceptione, se caste, & in Dei ti- more victurum. Eadem erit diaconorum ratio, qui ad pa- ræciæ exhibendam operam designati fuerint. „

28. „Episcopus, presbyter, diaconus, injuste damnati, quorumque innocentia in altera synodo perspecta fuerit, pristinas functiones obire non poterunt, quin ad altare gradus, quibus exciderant, sui scilicet officii notas recepe- rint; Episcopus stolam, annulum, & pastorem baculum; presbyter stolam, & casulam; diaconus stolam, & albam; subdiaconus patenam, & calicem, & sic porro de gradibus reliquis. „

29. „Deponentur, & in monasteria trudentur, ibidem poenitentiam acturi, clerici, qui magos, aruspices, augures, divinosque cæteros consuluerint. „

30. & 31. „In Episcopos, reipublicæ hostibus proximos interdictio, ne quod ab iis mandatum, nisi Rege annuente, suscipiant; ne demandatam læsæ Majestatis reos exami- nandi provinciam acceptent, nisi prius ipsis, obstricta ju- risjurandi fide, promissum fuerit fore, ut iisdem venia tri- buatur. Si effusi sanguinis participes fuerint, deponen- tur. „

32. „Ad Episcopos pertinet monere judices, qui injusti- tias perpetrant, eosque apud Regem, nisi se corrigant, de- nuntiare. „

33. „ Quamvis integra, absolutaque reddituum ad fundas ecclesias spectantium administratione gaudeat Episcopus, ex iis tamen non potest sibi ultra tertiam partem sumere. „

34. & 35. „ Possessio annorum triginta satis firmus Episcopo titulus est, ut ecclesias retineat, quas in alterius per eandem provinciam Episcopi dioecesi possidet; at inter aliarum provinciarum Episcopos non eadem vi pollet possessio hæc. Excipiuntur ab hac regula ecclesiarum recens extructæ, quæ ad Episcopum, in cuius dioecesi territorium est, in quo ædificatæ sunt, spectare debent. „

36. „ Si Episcopus unoquoque anno dioecesim invisere non potuerit, id officii perspectæ probitatis presbyteris, aut diaconis demandabit, qui expendent ecclesiarum redditus, necessarias reparationes, eorumque vitam, quibus parœciarum administratio commissa est. „

37. „ Id quisque solvat, oportet, quod ecclesiarum, sub alicujus ecclesiastici servitii conditione, promisit. „

38. „ Si qui donationem aliquam in ecclesiam contulerunt, eorumve filii ad necessitatem deinde redacti fuerint, iis ecclesia hæc opitulari debebit. „

39. „ In diaconos interdictio, ne sibi in primo chori ordine locum sumant, dum presbyteri non nisi in secundo sunt. „

40. „ In Episcopos, in presbyteros, & potiore quidem jure, in diaconos interdictio, ne deferant stolas duas. Diaconus ergo unam tantum super sinistro humero stolam geret, & stola hæc nec varis coloribus picta, nec auro ornata erit. „

* Diaconatus veluti symbolum, seu nota præcipua erit stola, nec deerant ecclesiæ, in quibus diaconi diu, noctuque stolam gestare, quam in ordinatione acceperant, per anni spatium jubebantur. Diaconorum stola crucis in modum erat; eademque sinistro eorum humero imposita, ut manus dextera ad prædicationem, & ad ordinis functiones reliquas libera esset.

41. „ Omnes clerici, seu lectores, diaconorum, & presbyterorum instar, sibi capitis verticem radent, nec nisi capil-

lorum extremam partem, seu filum relinquent in coronæ formam; non autem in modum lectorum Gallæciæ, qui promissam comam, ut sæculares deferunt, satisque habent, parvum in orbem, summam capitis partem radere. Omnes igitur ad unum clerici, quam late patet Hispania, eandem tonsuram, eandemque vestem gestabunt; qui vero ad hanc sanctionem haud se conformaverit, excommunicatione plectetur.

Est apprime canon hic animadversione dignus. In eo perspicitur, 1. *presbyterorum* nomine, venisse Episcopos ipsos, itemque *lectorum* nomine, cæteros omnes inferiorum ordinum clericos. Perspicitur, 2. omnes ecclesiasticos, in numerum relatis Episcopis, fuisse raso capite, capillorum quasi filo, seu parvo circulo tantum excepto, qui mos hoc ipso tempore apud Benedictinos reformatos obtinet. Perspicitur, 3. S. Ecclesiæ visum esse per ea tempora tanti momenti usum hunc, ut clericos, qui ad eum se conformare renuissent, tamquam hæreticos spectaret, & excommunicationi subderet. Quod si quis dixerit, ejusmodi consuetudinem haud communem fuisse, & regiones extitisse, quibus nota non erat, quod de patria sua Scotia venerabilis Beda testatur: in prompta responsio est, peculiarium, quarum quidem exiguus numerus, ecclesiarum usum obesse non potuisse, quominus mos, de quo agitur hoc loco, morali quadam ratione communis esset; si enim canones consulantur, quos edidere super hac re concilia numero plura, nullus, aut prope nullus occurret, qui non omnibus clericis mandet, ut raso capite sint, aut saltem capillos, in coronæ modum, tam breves gerant, ut ad aures tantum, & quidem, quod ajunt, exclusive perveniant, ita scilicet, ut aures omnino prostent. S. Isidorus, *Lib. 2. De Eccles. Offic. cap. 4.* Apostolos ipsos, ait, clericalem tonsuram in Ecclesiam induxisse, & hunc morem a Nazarenis mutuatos esse, quem alii S. Aniceto Papæ tribuunt, qui ann. 161. martyr occubuit. Facile, opinor, fuerit, opiniones has duas conciliare, si dixerimus S. Anicetum nihil aliud egisse, quam tonsuræ, quæ jam in Ecclesia apud clericos usui erat, deferendæ rationem statuisse. At eam quidem,

seu Apostoli ipsi, seu solum S. Anicetus induxerint, certum semper est maxima, quam praefert, antiquitate veneranda esse; severe semper, acriterque omnibus clericis ab omnibus temporum conciliis, Patribus, Episcopis, & Doctoribus praescriptam fuisse, sanctiones has ad nostra usque tempora multiplicatas, ac tam saepe repetitas etiamnum subsistere; saecularem & regularem clerum ad se non conformare non posse; quod sine vero scandalo, omnino lacrymis digno scandalo, omnium Statuum ecclesiasticos, omniumque Ordinum religiosos cerni, qui effectas ad elegantiam, & artem comas, et longos, cincinnatos, fibulatos, pulvere conspersos, sine ulli coronae, tonsuraeque vestigio deferunt. Superiorum sane ac potissimum Episcoporum est abusus hos extirpare, quorum supremo Judici rationem reddent. Id facere possunt, & debent; possunt, inquam, & quidem facile. Quid enim Episcopum impedit, quin ordines, conciones habendi, & confessiones excipiendi facultates, ac; denique quidquid ab eo pendet, inexorabilis neget ecclesiasticorum, & religiosorum, cuique, qui non accurate, constanterque se conformaverit ad Ecclesiae canones, quibus ad eos, quod attinet, in vestitu simplicitas; in caesarie modus, in omni generatim vita, regula, & ratio praescribitur? Quod autem possunt, omnino debent; in vestibus scilicet, capillis, ornatu, in omni denique re saecularis, & regularis cleri modestia, tamquam e gravioribus ecclesiasticae, & regularis disciplinae capitibus unum, semper, & quidem jure, spectata est; per hanc enim potissimum populus ad pietatem, docilitatemque formatur, ut dicto audiens ad Deum trahatur; cum saecularis, & profana species, mundanus, studiosusque cultus scandali plurimum eidem asferant, nec nisi, quoad religionis ministros, aversionem, & contemptum inspirare possint. Videri potest Tractatus, cui titulus. *Traité des Peruques*, auctore D. Thiers.

42. Instauratur toties repetita in clericos interdictio, ne exterius apud se faeminas detineant.

43. „Jubentur Episcopi poenitentiae clericos subdere, qui cum exteris faeminis, iisve peccaverunt, qui ipsis famulae sunt, easdemque faeminas, in criminis poenam, vendere.”

44. „Jubentur Episcopi separare clericos, qui viduas, repudiatasve, aut depravatas fœminas sibi conjuges sumunt. „

45. „Clerici, qui in aliqua seditione sumpserint, fumentve arma, deponentur, & in monasterium includentur, ut poenitentiam ibidem agant. „

46. „Clericus, qui sepulchra expilans compertus fuerit, p clero expungetur, & ad triennium poenitentiae subdetur. „

47. „E Sisenandi regis edictis, omnes clerici a publicis officiis immunes erunt, quo liberius divino Servitio vacare possint. „

48. „Utentur Episcopi clericis ad œconomiam bonorum ecclesiae, prout in Chalcedonensi concilio statutum fuit. „

* Perspicitur ex hoc canone, quantopere semper Ecclesia in votis habuerit, ut Episcopi spiritalia temporalibus anteferrent: quippe quos jussit œconomos habere, qui eorum bona administrarent, dispensarentque, ut ipsi sanctis sui ministerii functionibus, cujusmodi sunt prædicatio, institutio, Sacramentorum administratio, se totos dedere possent.

49. „Parentum pietas, aut professio voluntaria monachum facit. Quamobrem, utraque ratione, monachus quispiam fit, obligatio subsistit, nec is amplius ad civilem societatem redire potest. „

50. „Clerici, qui se monachos facere voluerint, ab Episcopis non impediuntur: quia monastica vita potior est clericali, & ad contemplationem aptior. „

* Videtur canon hic cum Patrum sententia pugnare, dum monasticam vitam ait clericali meliorem esse, „ cum e converso dicant Patres, „clericalem vitam meliorem esse, quam monasticam. „ Verum ita explicari potest canon, ut non quidem *statum statui*, sed *personam personæ* comparet, clericumque, qui in ecclesiasticum monasterium decedit, ut omnino contemplationi in absoluto recessu vacet, ei præferat, qui contemplationem prorsus negligit, ut externis ministerii functionibus se tantum dedat. Ut ut de hac explicatione sentiendum sit, super ipsa controversia, utra vita scilicet, clericalisne, an monastica, activane, an contemplativa sit potior, ita quidem statuendum est. Clericalis vita, seu activa, quam

hoc sane loco intelligimus, status, seu munus est, quod functionibus potissimum continetur, quæ per documenta, prædicationem, Sacramentorum administrationem, eleemosynam, erga proximum exercentur; monastica vero, seu contemplativa vita in eo imprimis est posita, ut Deo unice, & proxime, per ejus essentiae, perfectionum, & operationum affectivam considerationem, animus applicetur. Hoc posito, certum est, contemplativam vitam, ex præcipua ejus parte spectatam, activa meliorem, excellentiorem, perfectioremque suapte natura esse, utpote quæ proxime ad Deum refertur, eum in se ipso considerat, amatque per se ipsum; cum activa vita, præcipuæ pariter ejusdem partis ratione habita, primo, & immediate proximum spectet, quoad Deum; ex quo fit, ut hæc Deum secundario tantum, quasique Divinitatis radium super proximo reflexum spectet; & hac sane de causa Christus Dominus Mariam præfert sorori Marthæ, eam, inquiens, partem optimam elegisse. Maria scilicet, contemplativæ vitæ symbolum, tranquille assidet Servatoris pedibus, divinum ut verbum audiat, sacro in otio; melior hæc nempe, & optima pars. Activæ vitæ imago, Martha turbatur, in omnem se partem versat, multumque sollicitudinis exhibet, ut servatorem excipiat, eique deserviat; rectæ quidem hæc curæ sunt, at minus perfectæ, quam Mariæ jucunda tranquillitas. At ex his duabus vitis veluti sororibus confociatis efficitur tertia, quæ *mixta* dicitur, quæque utriusque exercitationes complectitur. Tertium hoc vitæ genus utroque seorsim sumpto perfectius est; illud selegit Christus Dominus, suisque Apostolis contulit, Apostoli denique suis, in sancto ministerio successoribus reliquerunt. Ejusmodi est doctrina Patrum, inter alios Sancti Basilii, in *Constit. Monast. cap. 2.* Sancti Hieronymi, in *cap. III. Jerem.* Sancti Gregorii, Papæ, *Lib. 6. Moral. cap. 17.* Sancti Bernardi, *Serm. 3. in Assumpt. S. Thomæ, 2. 2. quæst. 182.*

51. „Episcopi sibi utilibus laboribus monachos non addi-
cent, nec sibi quoad eos arrogabunt, nisi quod canones
„iisdem tribuunt, videlicet, ut monachos ad virtutem hor-

ten-

„tentur, abbates, & cæteros officarios instituant, regulam-
„que servandam curent. „

52. & 53. „ Monachus, si forte conjugii animo, suum sta-
„tum deserat, in monasterium regredi jubebitur, ubi cri-
„men defleat, & per pœnitentiam expiet. Religiosi porro
„quidam girovagi, qui nec clerici, nec monachi sunt, adi-
„gentur, ut harum professionum alterutram eligant. „

54. „ Qui in periculo versantes pœnitentiam susceperunt,
„quin ullum peculiare crimen confiterentur, sed ita solum,
„ut se generatim peccatores agnoscerent, in clerum recipi
„poterunt; non item, qui pœnitentiam suscipientes, lethale
„peccatum publice fassi sunt. „

* Erant olim publicorum pœnitentium genera duo. Pa-
traverant alii, fassique fuerant publica crimina, aut secreta
crimina publice confessi erant; & hi quidem suo cilicio, so-
lemnibus diebus, inter Missarum solemnias, pœnitentiam
agebant: alii secreta solum peccata patraverant, eorumque
se publice non accusaverant, adeoque publicæ, nec sub cili-
cio, nec diebus solemnibus, pœnitentiæ suberant; ac de se-
cundi hujus generis pœnitentibus publicis loquitur 54. ca-
non. Secreta ergo peccata patraverant quidem, & in au-
rem confessi fuerant; at quia non ea publice fassi erant, eos
concilium a clero non excludit, etsi publicam pœnitentiam
egerint. Vide P. Morinum, *de Pœnitent. Lib. 5. cap. 7.*

55. „ Laici, qui publica pœnitentia suscepta, rasoque in
„hunc finem capite, ad pristinum statum redeunt, cogentur
„ab Episcopo pœnitentiam perficere. Si renuant, habebun-
„tur apostatæ, & publico anathemate percellentur. Eadem
„erit eorum ratio, quos parentes, aut qui se ipsi monasticæ
„vitæ devoverint, si forte sæcularem habitum receperint;
„eadem virginum, aut viduarum, sæminarumque pœniten-
„tium, quæ sumptum religionis, seu pœnitentiæ habitum
„deposuerint, aut matrimonium inierint. „

* Publicis pœnitentibus proprius, & peculiaris habitus
erat, per initam in pœnitentiæ susceptione obligationem, ad
ejus usque finem ab iis deferendus; obligationi fere simi-
lem, cui religiosi, & religiosæ subsunt, ut suorum Ordinum
habi-

habitum deferant; qui proinde, si eum ante absolutam poenitentiam deseruissent, sua vota violasse censebantur.

56. „ Duo sunt viduarum genera. Sæculares aliæ sunt, „ sanctimoniales, seu religiosæ cæteræ. Priores quidem ha- „ bitum mutare, & nubere possunt; posteriores vero eum „ mutarunt in facie Ecclesiæ, nec possunt amplius sine cri- „ mine nubere. „

57. Sisebuto regnante, compellebantur Judæorum plures, ut Christo nomen darent; quia porro jam Sacramenta susceperant, nempe, Baptismum, sancti Chrismatis unctionem, Corpus, & Sanguinem Christi Domini; eos proinde concilium ad fidem, quam per vim susceperunt, custodiendam adigunt, ne forte ea quidem contemptui, Dei vero nomen blasphemiiis sublit; vetat tamen, ne deinceps Judæi Fidem profiteri cogantur, inquit, eam voluntarie, solaque persuasionem suscipiendam esse.

58. „ In clericos, & laicos, sub excommunicationis poena, interdictio, ne quid præsidii Judæis contra Fidei rationes afferant. „

59. Mandat Episcopis, ut Judæos ad Ecclesiæ finem revocent, qui eam post susceptum Baptisma deseruerunt; mandat præterea, ut sui iis filii, quos circumciderint, adimantur, eorumque servi, quibuscum perinde se gesserint, libertate donentur.

60. „ Judæorum apostatarum filii, & filiæ ponentur in „ monasteriis, aut apud personas piæ, ut, prout Christiana „ religio postulat, in fide, & moribus educantur. „

61. „ Suorum parentum bonis non privabuntur, Judæorum, qui a fide Catholica defecerunt, Christiani filii. „

62. „ In Christianos Judæos interdictio, ne quid commercii cum infidelibus Judæis ineant. „

63. „ Judæi, quorum Christianæ conjuges sunt, ab Episcopo monebuntur, ut Christianam fidem suscipiant; si renuerint, a conjugibus separabuntur, & filii, quos susceperint, matrum fidem, & conditionem sequentur. Pueri, quibus pater Christianus, & mater Judæa fuerit, Christianam, & ipsi religionem sequentur. „

* **Durum, prorsusque a justitia alienum videri posset a parentum sinu infantes abstrahi, Christiana religione, parentibus ipsis reluctantibus, imbuendos, nisi constaret Judæos, in Hispania, tamquam servos spectatos fuisse, qui proinde non poterant de filiorum suorum sorte, aut religione statuere.**

64. „Interdictio, ne Judæorum testimonium suscipiatur, qui Christianam fidem amplexi, deinde vero in apostasiam lapsi sunt. „

65. „Nec Judæi, nec eorum posterii publica munera possidebunt. „

66. „Judæi non habebunt Christianos servos; si quos per temeritatem habeant, vel emptos, vel a donantibus acceptatos, hi servi ipsi manumittentur. „

67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. & 74. „Non licet Episcopo, servos Ecclesiæ libertate donare, nisi eam aliunde compenset; aliter eos successor in servitutem rediget. Ecclesiæ liberti semper ejus patrocinio gaudebunt, tum ipsi, tum eorum posterii, quia Ecclesia nunquam moritur; at iisdem officiis suberunt, quæ sibi patroni super iis reservare, quos manumiserint, consueverunt. Ea datur venia, ut sumantur Ecclesiæ servi, qui ad ruralium ecclesiarum servitium presbyteri, aut diaconi ordinentur, modo prius manumissi fuerint, ea conditione, ut eorum, post mortem, bona ad Ecclesiam redeant; nec in eam ipsi, æque ac liberti cæteri, testimonium ferre possint; at sæcularium liberti non poterunt in clerum recipi, quin eos patroni ab omnibus obligationibus liberaverint. Privatorum tantum hominum libertos, ab his sibi commendatos, Ecclesia in patrocinium suscipiet. „

75. Et ultimus canon obedientiam Principibus debitam spectat, eumque Sisenandus edendum curasse videtur, ut regni, quo ex Svinthila, Gothorum rege, non sine Dagoberti, Gallorum regis subsidio, potitus fuerat, possessionem sibi servaret. Hoc in canone concilium, postquam in eos declamavit, qui jusjurandum Regibus præstitum violant, eos anathemate plectit, qui aliquam in eos conjurationem ediderint, qui eorum vitæ insidias struxerint, aut qui eorundem aucto-

rita-

ritatem usurpaverint. *Ibid.* & de Aguirre, *Concil. Hisp. Tom. III.*

V. Concilium Toletanum, ann. 636.

Habitu fuit concilium hoc in Sanctæ Leocadiæ basilicæ ann. 636. Cinthilæ, qui Sisenando frater, & successor fuit regni primo. Ei præfuit Eugenius, Episcopus Toletanus; adfuere Episcopi unus, & viginti, absentiumque deputatio duo; in eodem editi canones octo.

Primus. Mandat, ut quotannis per dies tres, a 14. Decembris inchoandos, Litanie, seu publicæ preces edantur; sed ea tamen lege, ut si forte dominicus dies eorum dierum trium unus extiterit, ad proximam sequentem hebdomadam remittantur.

2. Concilii, quod Sisenando regnante, habitum fuerit, acta omnia confirmat, mandatque, ut ejus successor Cinthilæ regi nemo non sublit; vetat præterea, ne quid molestiæ hujus filiis, ubi e vivis excesserit, afferatur.

3. Pronuntiat in eos anathema, qui se ad regiam dignitatem evexerint, quin a nobilibus viris, universo consentiente populo, eligerentur.

* Ostendit canon hic Gothorum regnum electivum fuisse, & Episcopos in temporalis regiminis partem venisse.

4. & 5. Prohibent, excommunicationis indicta poena, ne vivente Rege, quis ei successor futurus sit, superstitionis rationibus inquiratur, ac ne quis in eum obloquatur.

6. Mandat, ut Principum beneficia post eorum mortem subsistant.

Et 7. Ut in omnibus Hispaniæ conciliis, legatur sanctio, quæ in Toletano concilio quarto, ad Regum securitatem, edita fuit.

8. Principibus potestatem confirmat, iis indulgendi, qui hæc statuta violaverint. *Ibidem.*

VI. Concilium Toletanum, ann. 638.

Cinthila rex, qui postrema Junii die ann. 636. edictum emiserat, quo Toletani concilii quinti canones confirmabat, sextum concilium hoc in eadem Toletanam urbem an. 638.

Januarii 9. die convocavit; cui in Sanctæ Leocadiæ basilica habito adfuerunt Episcopi quadraginta septem, & absentium deputati quinque, Sylva, Narbonensi Episcopo, præside, qui primus etiam subscripsit. In eo editi canones undeviginti.

Primus. Fidei super Trinitatis, & Incarnationis mysterio, professionem continet.

2. Litaniarum, seu publicarum precum, quas superius concilium præscripsit, usum servari jubet.

3. Règi gratias haberi vult, qui e regni sui finibus Judæos expulerit, in eoque neminem nisi Catholicum patiatur. Vult etiam Reges, qui deinceps electi fuerint, ei legi subesse, ut obstricta jurisjurandi fide, se nullum infidelem passuros recipiant, & pronuntiat in eos anathema, qui hoc jusjurandum violaverint.

* Editus fuit canon hic, rege Cinthila, regnique Primoribus, qui aderant, consentientibus. Recaredus rex, Toletani tertii concilii tempore, coepit legem primus edere, qua ex Hispaniarum regnis omnibus pellitur, quicumque catholicam Fidem non profitetur; atque hæc ipsa lex, a successoribus religiose servata Hispanis Regibus *Catholicorum* nomen, per autonomasiam, promeruit.

4. Simoniacos indignos declarat, qui ad gradus ecclesiasticos extollantur; qui forte per simoniam ordinati fuerint, itemque qui eos ordinaverint, gradu excident.

5. Mandat, ut Ecclesiæ bona si qui habuerint, precarii solum titulo teneant, & id per actum declarent, ne unquam præscriptionem afferre possint.

6. & 7. „ Monachi, religiosæ, & viduæ, quæ religionis habitum deserunt, ut ad sæcularem vitam redeant, cogentur se pristino statui reddere, & in monasteria concludentur. Idem juris quoad eos, easque, qui postquam capillos sibi amputatos voluerunt, & publicæ poenitentiae habitum susceperunt, eum deponunt, ut rursus sæcularem induant. Si qua subsit difficultas, ut iterum poenitentiae legibus subiciantur, aut in monasteria trudentur, excommunicatione plectentur, quoad obsecuti fuerint. „

* Ex

* Ex his canonibus duobus, sexto, & septimo constat, utriusque sexus personas, quæ publicam poenitentiam amplectebantur, se tondendas curasse, & religiosum quemdam habitum detulisse, qui poenitentium proprius, & peculiaris erat, prorsusque a sæcularibus vestibus discrepabat.

8. „ Si fœmina, cujus vir poenitentiae addictus fuit, ei superstes fuerit, ad novas nuptias transire poterit; si ea prior obierit, debet vir, si quod reliquum vitæ fuerit, in continentia transigere. Eadem erit fœminæ ratio; si poenitentiae addicta sit, non poterit iterum nubere, si forte viro superstes fuerit; at si ipsa prior occubuerit, poterit vir secundam conjugem ducere. Etatis tamen eorum, earumve, quibus poenitentiam concedit, Episcopus rationem habere debet, ut eos adigat ad continentiam, e S. Leonis sententia in Epistola ad Rusticum, Episcopum Narbonensem. „

9. & 10. „ Quoties mutatur Episcopus, Ecclesiæ liberti declarationem renovant, ab ea se ecclesia pendere. At in servitiorum compensationem, quæ eidem ecclesiæ præstare pergunt, eorum filios Episcopus edocebit, educabitque. „

11. Accusationes recipi vetat, quin prius exploratum sit, recipiendi, nec ne, sint accusatores, ne per malam accusatoris voluntatem labes innocenti inuratur.

12. Excommunicatos, longæque poenitentiae addictos vult proditores, qui legitimos Principes deserunt, ut se apud eorum hostes recipiant. Ecclesiarum etiam immunitatem, tam ob presbyterorum interpositionem, quam ob reverentiam, quæ sanctis iis locis debetur, servatam vult.

13. De honore agit, qui aulicorum præcipuis exhibendus est, itemque de benevolentia, qua seniores debent juniores complecti, ac de exemplo, quod iisdem præbere tenentur.

14. Commendat, ut honorifice habeantur, & compensentur subditi, qui fideliter Principi, & Patriæ deserviunt.

15. Donationes in Ecclesiarum gratiam, seu a Principibus, seu ab aliis editas, utpote, quæ pauperum patrimonis evaserint, firmas, & stables fore vult, ut iis proinde, nullo unquam tempore, nullaue de causa, frustrari possint.

* Postremi canones eo spectant, ut Regis personam, ejusque filios, & bona in tuto ponant. *Reg. Tom. XIV. Lab. Tom. V. Hard. Tom. III. Aguirreus, Concil. Hispan. Tom. III.*

VII. Toletanum Concilium, ann. 646.

Toleti habitum est concilium hoc, curante Rege Chinlavingo, ann. 646. Nationale concilium est, quod ex Episcopis viginti octo, & absentium deputatis undecim conflatum fuit. Ei præfuit Orontius, Episcopus Emeritanus, adstantibus aliis metropolitanis tribus, Antonio Hispalensi, Eugenio Toletano, & Protasio Tarraconensi. In eo editi canones sex.

Primus. Excommunicatos in omne vitæ tempus declarat omnes, absque Episcoporum exceptione, clericos, omnesque laicos, qui, si qua seditio coorta fuerit, in conjuratorum partes abierint. Datur ea tamen venia, ut iis morti proximis communio tribuatur, siquidem in poenitentia perstiterint.

2. Statuit, ut si celebrans, in ipsa sanctorum mysteriorum celebratione, morbo correptus fuerit, alius Episcopus, aut presbyter sacrificium prosequi possit; Missam nemo nisi jejunus celebret, inchoatamque intermittat.

* Casus, quos concilium hoc loco prævidet, tum quidem crebriores erant, jejunii diebus potissimum, longioris liturgiæ, provectæque plurium Episcoporum ætatis causa; hinc adstantium sacerdotum usus originem traxit. Fleurius, *lib. 38. pag. 456.*

3. Episcopum, qui monitus ad celebranda confratris funera se conferre cunctatus fuerit, communione ad annum privari jubet; clericosque, qui eum monere neglexerint, per anni pariter spatium in monasteria conjici, ut poenitentiam ibidem agant.

4. Episcopos vetat plus, quam aureos solidos duos, qui conficiunt monetæ Gallicæ scuta duo, quotannis e quaque dioeceseos ecclesia sumere, secum plures equos, quam quinque ducere, dum ad visitationem pergunt, aut in ecclesiis singulis ultra diei spatium commorari.

* Hujus canonis textus ejusmodi est: *nec unquam quinquagenarium numerum electionis excedat.* At in aliis exemplaribus legitur pro *quinquagenario* *quinarium* legitur.

* Et sane quinquaginta equorum numerus omnino redundans Episcopo est, qui suæ diœcesis visitationem peragit. Neque vero probabile est, Gallæciæ Episcopos eo quidem tempore, cum tam magno apparatu, siquidem voluissent, incedere potuisse. Quod si quis dixerit, Papam Alexandrum III. in Lateranensi concilio tertio, Archiepiscopis eam veniam dedisse, ut equis quadraginta, atque adeo quinquaginta in suarum diœceseon visitatione uterentur; respondetur, eam puram, putamque tolerantiam fuisse, quoad archiepiscopos opulentiores, quo tempore Præfulum pompa cum ecclesiæ divitiis excreverat.

5. Eremitas huc illuc vagantes, aut rudes solitarios ferri vetat, ea lege, ut monasteriis proximis includantur, nec amplius sinantur in solitudine vivere, nisi qui religiosæ vitæ instituta in monasteriis perceperint, & percepta servaverint.

6. Mandat, ut ob Regi debitam observantiam, ob regiæ, in qua is degit, urbis honorem, & ad metropolitani consolationem, propiores Episcopi ab eo rogati, semel in mense, Toletum veniant, præterquam messis, & vindemiæ tempore. *Ibid.*

Concilium Lateranense, ann. 649.

Summus Pontifex Martinus I. in ecclesia Salvatoris, *Constantiniana* dicta, ad Laterani ædes coegit concilium hoc, cui adfuere Episcopi centum, & quinque, relatis in numerum Papa ipso, & Stephano, Dorensi Episcopo, Hierosolymitanorum Suffraganeorum primo, quem S. Sophronius, Hierosolymorum Episcopus, ante annos aliquot, Romam miserat. Concilii Episcopi reliqui ex Italia erant. Huic habendo causam præbuit Monothelitarum hæresis, qui unam tantum voluntatem in Christo ponebant, quique in eodem damnati fuere, quod absolutum fuit per actiones, seu sessiones quinque, *secretarias* nuncupatas, e temporis stylo, vel a loco, vel quia coetui necessariae personæ tantum intererant.

Ha-

habita est prima sessio die quinta Octobris ann. 649. In Martinus convocati concilii causam explicuit; lectus in eum supplex libellus, quem Stephanus, Dorensis Episcopus, exhibuerat, ut errorum damnationem peteret, quos Cyrillus, Sergius, Pyrrus, & Paulus vulgaverant: itemque libellus alter, eodem spectans, cui abbates quinque, & monachi viginti duo Græci subscripserunt. Eorum scripta, qui accurruntur, ad examen revocata in sessione tertia, quæ habitæ decima septima Octobris die, initio ab iis ducto, qua Theodoros, Pharanitanus Episcopus, scripserat, quippe quod unus novæ ejus hæresis auctor fuerat. Per lectos textus res ex ejus scriptis depromptos perspicue probatum fuit non in Christo agnovisse operationem unam tantum, cujus unum Verbum fons, & origo erat, humanitas autem non instrumentum, & instrumentum. Confutavit errorem hunc, cui scilicet Patrum concilii Chalcedonensis auctoritas opposuit; tum lecti sunt Cyri Alexandrini articuli non unus, constitutumque est in septimo, qui in eos omnes anathema pronuntiat, qui unam, & unicam operationem theanicam, e S. Dionysio, Alexandrino Episcopo, in Epistola ad Cyrillum, in Christo Domino non agnoscit. Ostendit, multo citius ratiocinatione, Martinus necessario operationes duas, quæ Alexandrici vocabulo contineri, eoque S. Dionysium non alio modo operatione usum esse, quam ut duarum operationum, prorsus distinctarum naturarum in una, eademque persona unionem designaret; eumque proinde sapienter dixisse, Christum Dominum, nec divinas actiones ut Deum, nec humanas ut hominem edidisse: quia personalis duarum naturarum unionis incommodum proprium erat, ut divinæ actiones humanum in modum, & actiones humanæ divinum in modum fierent. Christus Dominus miracula patrabat per carnem suam rationali animam unitam, quæ ei hypostatice, seu personaliter unita erat, & per omnipotentem virtutem suam per passionibus, quibus nobis vitam compararunt, se voluntarie subdebat.

In sessione quarta, quæ die 19. Octobris habitæ est, summus Pontifex, cum ea percurrisset, quæ contra orthodoxam Fidem Cyrus, Sergius, & Pyrrus scripserant, præpostera dete-

xit, & absque, in quæ lapsi fuerant. Lecta est etiam Pauli Constantinopolitani ad Theodorum Papam Epistola, Typusque, cujus ipse auctor erat; tum legi iussa Nicænum, & Constantinopolitanum Symbola, quibus addita Fidei Definitio, quam ediderant Ephesinum, & Chalcedonense concilia, denique Constantinopolitani secundi, generalis quinti, quatuordecim Anathemata. In sessione quinta, eaque postrema, quæ 31. Octobris die habita est, lecta sunt Græcorum, & Latinorum Patrum scripta, qui in Christo voluntates duas, & operationes itidem duas esse docuerunt; lecti pariter Hæreticorum libri, qui ante Monothelismi ortum, contenderunt in Christo unam tantum voluntatem, unamque tantum operationem esse. Monothelitarum errore accurate, funditusque discussio, suam concilium sententiam protulit canonibus viginti, qui Ecclesiæ Fidem super Trinitatis, & Incarnationis mysteriis statuunt. In iis damnantur, quicumque non confitentur Trinitatis personas tres unius, ejusdemque naturæ esse; Verbum hominem factum; Mariam, semper Virginem, esse vere Dei matrem; Christum Dominum esse consubstantialem Deo, secundum divinitatem, & consubstantialem homini, & matri, secundum humanitatem; proprie, & vere existere Verbi Dei, & Verbi incarnati naturam; naturas duas in Christo distinctas, sed unitas substantialiter sine confusione, & indivisim subsistere, adeoque unum tantum, eundemque Dominum, & Deum esse Jesum Christum; in eo naturas duas servare discrimen suum, suasque proprietates, absque ulla diminutione; duas in Christo voluntates, & operationes duas esse, indivisim unitas: quippe cum Christus, per hanc utramque naturam, operatus nostram salutem sit, necessaria proinde consecutione concilium anathema dicit hæreticis, qui in Christo ipso unam tantum, & voluntatem, & operationem agnoscunt; qui rejiciunt voluntates duas; qui nec unam, nec duas voluntates dicere volunt; qui operationem theandricam de una tantum operatione explicant, contra Patrum sententiam, qui operationes duas, divinam, & humanam agnoscunt; qui denique propugnant per voluntates duas contrarietatem, & divisionem in Christum

n indui, quique, quod inde fit consequens, non eide isti Domini persone tribuunt, quidquid de ipso in Evangelistarum, & Apostolorum Scripturis dicitur. Eos quoque concilium damnat, qui non recipiunt, quidquid ad Catholicam Ecclesiam a Sanctis Patribus, & ab œcumenicis conciliis quinque transmissum est, ad minimam syllabam usque non anathematizant hæreticos omnes, & singulos, qui unitatis, & Incarnationis mysteria impugnarunt, videlicet Nestorium, Arium, Macedonium, Apollinarem, Eutychen, Nestorianum, Paulum Samosatenum, Origenem, Dydimum, et aliosque ab Ecclesia rejectos, damnatosque. Pater Martinus subscripsit omnium primus definitioni huic, cuiusque Acta ex latino sermone, quamprimum græce recepta, quoque per Orientem, & Occidentem misit eum encyclica Epistola, suo & concilii nomine, ad omnes fideles, ut iis Monothelitarum errorem, & quidquid in concilio generalium erat, ob oculos poneret. *Reg. Tom. XV. Lab. Tom. VI. Hard. Tom. III.*

Ann. 645. vel ipso 649. habitum fuerat Aureliani concilium, quod hujus urbis sextum censetur, in græcum quendam, Monothelitarum hæresi infectum. Hujus novatorum technæ non impedierunt, quominus concilii doctus Episcopus, nomine Salvius, ad incitas eum redigeret, convictumque pudore suffunderet; qui proinde damnatus fuit, ejectusque turpiter e Galliis, ad quas mare transgressus venerat Pater Cointius, quem Fleurius, & Ceillerius sequuntur, Salvium hunc Valentiae Episcopum fuisse putat, & *martyrem* nominat. Id porro difficultatem aliquam afferre potest, in hujus urbis Episcoporum Catalogo, quem Pater Columbius laudat, occurrere quidem Valentiae Episcopum, *Salvium* dictum, qui *miræ sanctitatis Episcopus* prædicatur; at Episcopus hic in hoc ipso Catalogo ponitur ante Gallum, qui ante 552. Aurelianensi quinto concilio interfuit.

Concilium Cabillonense, ann. 650.

Coactum fuit concilium hoc, regnante, & mandante Rege Clodoveo II. die 24. seu 25. mensis Octobris ann. 650. in

Vincentii basilica. Ei praesentes fuere Episcopi triginta octo, pro absentibus Episcopis deputati Abbates quinque unusque archidiaconus, omnes, & singuli e Clodovei ditionibus, e Neustriæ, & Burgundiæ regnis scilicet. Horum Episcoporum primi sex erant metropolitani, nempe Condroricus Lugdunensis, Landolenius Viennensis, qui idem et Dadolanius fuisse creditur, Viennæ ejusdem Episcopus, Aprilis die prima cultus; S. Ouenius Rothomagensis, Arnarius Senonensis, S. Vultfoladius, seu Florentius Bituricensis, & S. Donatus Vesontionensis. Hujus concilii subscriptiones Episcopum exhibent *Licerium* nomine, qui Venasensis Episcopi titulum sumit, quia Carpentoractenses Episcopi sæpe in eadem urbe Venasca commorabantur, quæ suum Venassino Comitatu nomen dedit; aliumque *Bettouem* dictum, qui se inscribit Juliobonæ Episcopum, quæ vulgo creditur esse Insula bona in Cauxiensi regione, quæ dubie substituerunt, in alicujus favorem, ad tempus, in Episcopatum erecta fuerat. Quamvis porro concilium hoc Episcopi convocatum dicant, ut veteribus canonibus fieret satis, qui eam legem metropolitanis imposuerant, ut quotannis cum suis comprovincialibus convenirent; alia tamen ejusdem convocationis causa fuisse videtur, ut scilicet Agapii, & Bobonii, qui ambo Diniae urbis Episcopi erant, contentiones, itemque in Theodosium, Arelatensem Episcopum editæ accusationes expenderentur. Hi tres Episcopi re comperti sunt; judiciumque in eos pronuntiatum partem conficit sequentium viginti canonum, quos hoc ipsum concilium edidit.

Primus. Mandat, ut in fidei negotio stet quisque Nicæni concilii doctrinæ, quam Chalcedonense confirmavit.

2. Canones servari vult.
3. Interdictiones renovat toties in ecclesiasticos repetitis, ne exteras apud se feminas habeant.
4. Episcopos duos eodem tempore eidem urbi esse vetat.
5. Laicos prohibet sibi parœciarum bona administranda, seu parœcias ipsas curandas sumere. Eo deveniebat abusus

hic, ut laici non deessent, qui archipresbyteri munus rent.

5. Eos, qui ante legitimum iudicium ecclesiasticis bonis iuntur, pauperum homicidas declarat.

7. Episcopos, archidiaconos, & quemvis alium vetat, aliquam de parœciæ, hospitalis, aut monasterii bonis fure, post presbyteri, aut abbatis mortem, penes quem eorum regimen erat.

8. His verbis conceptus est. „ Quod ad peccatorum poenitentiam attinet, eam nos quidem hominibus utilem iudicamus; omnesque, unanimi consensu, Episcopi iudicant, sacerdotes, poenitentium confessione suscepta, iis poenitentiam imponere debere. „

9. Vetat Christianos captivos extra Clodovei regnum mendi, ne in Iudæorum potestatem incidant.

10. Oportere pronuntiat, ut Episcopus a comprovincialibus, ab urbis clero, & civibus eligatur, secus eorum ordinationem irritam, & nullam fore.

11. Vetat, excommunicationis indicta poena, ne laici iuges per rurales parœcias excurrant, quas Episcopus visitare consuevit, & ad convivia, seu hospitia sibi paranda clericos, seu abbates adigant, nisi forte loci archipresbyter, aut abbas eos invitaverint.

12. Statuit, ut ad pacem servandam, & monasticas dissolutiones antevertendas, nunquam abbates duo in eodem monasterio sint; quod si forte abbas, adhuc in vivis agens, sibi successorem elegerit, penes eum, qui electus fuerit, nulla erit ante abbatis mortem bonorum monasterii administratio, & regiminis nulla pars.

13. Vetat, ne alterius diœcesis clerici, sine suorum Episcoporum consensu, retineantur, aut ordinentur.

14. Querelas spectat ad concilium delatas contra laicos proceres, qui oratoria suis in domibus habentes, ægre ferebant Episcopo super clericorum agendi ratione, superque eorundem oratoriorum redditibus inspectionem esse, nec patiebantur eos clericos ab archidiaconis corrigi. Declarat concilium, Episcopi esse eos clericos ordinare, & invigilare,

ut ad eorum oratoriorum servitium, ibique peragendum officium redditus impendantur.

15. Vetat, sub excommunicationis poena, ne abbates monachi, & monasteriorum procuratores sibi apud laicos præsidium quærant, aut sine Episcopi, cui subsunt, venia, & aulam se conferant.

16. Canones contra simoniam editos renovat, pronuntiatque in eos omnes depositionis poenam, qui se, oblata pecunia, ordinandos curaverint.

17. Excommunicationis poenam in sæculares omnes decernit, qui in ecclesiis, aut intra earum ambitum, tumultum excitaverint, vel, aliquem vulnerandi animo, gladium eduxerint.

18. Renovat antiquos canones, qui vetant, ne die dominico frumenta desecentur, aut asportentur, ne terra subigatur, ullave alia cultura fiat.

19. Vetat sub excommunicationis poena, ne fæminæ, quæ ecclesiarum dedicationi, aut martyrum festis interiant, in ecclesiæ ambitu, & atrio choreas agant, aut inhonestas cantilenas recinant, cum potius orare, psallentemque clerum audire deberent.

20. Spectat Agapium, & Bobonium, qui se ambo Dinenses Episcopos venditabant. Declarat concilium ambos, quippe qui contra canones multa peccaverint, Episcopatu excidisse; mandat etiam Theodosio, Arelatenfi Episcopo, ut ab Episcopalibus functionibus, ad proximum usque concilium abstineat. *Ibid.*

VIII. Concilium Toletanum, ann. 653.

Coactum fuit concilium hoc die 16. Decembris anno 653. Receswinthi regis jussu, qui concilio adesse voluit, obtulitque scriptum ad concilii Episcopos datum, quos hortabatur, ut generalium quatuor conciliorum fidem sectarentur, & jusjurandum abrogarent, quod natio universa in Toletano quarto concilio ediderat, ut sine veniæ spe, damnarentur, qui in Regem, remque publicam conspirassent, quippe quod, tamquam multiplicis perjurii fons ab eo spectaretur. Idem

scrip-

scriptum continebat professionem Fidei, & ad palatinos, seu aulæ proceres, concilio præsentés, cohortationem, ut in id, quod Episcopi mandassent, assentirentur, idque ipsum sedulo exequerentur. Scriptum hoc obscuri, & barbari styli est. Eadem est constitutionum duodecim, seu canonum ratio, quos concilii Episcopi numero quinquaginta duo edidere.

Primus. Fidei professionem continet ab Episcopis editam, qui pronuntiant, se unanimes eam profiteri, quæ in Constantinopolitano Symbolo continetur, quod in sanctorum mysteriorum celebratione recitare consueverunt; id unum addunt, de Spiritu Sancto loquentes, eum a Patre, & Filio procedere.

2. Dispensationem a jurejurando contra perduelles, iisque parcendi facultatem statuit, prout Rex postulaverat.

3. Eos impetit, qui ad ordines per simoniam perveniunt, declaratque eos, qui hac ratione ordines conferunt, recipiuntve, sua dignitate excidisse.

4. 5. & 6. Versantur super continentia clericorum, peculiariter vero subdiaconorum, qui putabant sibi post ordinationem licere matrimonium inire; quod iis ea poena interdicitur, ut in monasterium, poenitentiae agendæ causa, includantur.

* Subdiaconi jam tum, quemadmodum hoc ipso tempore, non nisi implicitum continentiae votum edebant, iique proinde, de quibus agitur hoc in canone, se propterea excusatos volebant, quod ignorerent se in ordinatione votum hoc emisisse. Respondent concilii Patres, Ecclesiam iis suam super hac re mentem satis significasse, per tradita sacra vasa, quæ cum Episcopi benedictione in ordinatione susceperunt.

7. Declarat eos, qui in ordinibus constituti sunt, nec ecclesiasticum statum deserere, nec suas ad conjuges redire posse, ea obducta causa, quod per vim ordinati fuerint. Opponit iisdem concilium, ordinationem æque, ac baptismum, sanctum chrisma, seu confirmationem, & altarium consecrationem, stabilem, firmamque esse; nec minus oportere in suo eos statu persistere, quam pueros promissis stare, quibus in Baptismate se obstrinxerunt, quamvis hoc sacra-

mentum infcii, vel etiam inviti susceperint. Quod cum Augustino de conatibus intelligi debet, quos in eos, a quibus baptizantur, edunt interdum pueri.

8. Eos ordinari vetat, qui non universum psalterium canticis, hymnisque, qui usui sunt, necnon Baptismi ceremonias, & formam callent.

9. Statuit, ut, qui sine evidenti necessitate, Quadragesimali tempore carnem comederint, ea priventur per annum totum, & in Paschate non communicent; qui vero ob protractam ætatem abstinere non possunt, ea vescendi facultatem ab Episcopo petant.

10. Nihil est aliud, quam super Regis electione, qualitatibus, obligationibus constitutio.

11. Confirmat veteres canones.

12. Quoad Judæos, Toletani concilii, sub Rege Sisenando, ann. 633. celebrati decreta servari vult.

* Episcopi quinquaginta duo, cum comitibus sexdecim ex præcipuis Regis ministris, absentium Episcoporum deputatis decem, abbatibus itidem decem, uno archipresbytero, unoque primicerio his canonibus subscripserunt. Ad subscriptionum calcem extat concilii decretum, super bonorum ad Reges spectantium dispositione, edictumque Receswinthi, qui ejus, allatis omnibus circumstantiis, executionem mandavit. *Ibid.* & Aguirreus, *Concil. Hispan. Tom. III.*

IX. Concilium Toletanum, ann. 655.

Concilium hoc secunda Novembris die ann. 655. in sanctæ Virginis ecclesia, Rege Receswintho operam dante, coactum fuit. Ei præfuit S. Eugenius, Archiepiscopus Toletanus; unaque cum ipso adfuere Episcopi quindecim, Abbates sex, unus archipresbyter, unus primicerius, diaconus unus, quem absens Episcopus miserat, & comites quatuor. In eo septendecim canones editi.

Primus. Si ecclesiastici se bonorum Ecclesiæ proprietarios reddiderint, iis, qui eam fundarunt, ditaruntque, aut eorum hæredibus licere vult, suas hac de re querelas ad Episcopum, ad Metropolitanum, vel ad Regem deferre, si forte

Epi-

Episcopus, aut metropolitanus nullam delatarum querelarum rationem habeant.

2. Eam fundatoribus auctoritatem tribuit, ut ecclesiarum, & monasteriorum, quæ extruenda curaverint, reparationibus, ne corruant, invigilent, iisdemque concedit presbyteros ad eorum servitium Episcopo præsentandi jus, quin Episcopo liceat, in ipsorum præjudicium, alios ibidem ponere. Si tamen fundatores non remitterent clericos huic operæ idoneos, poterit Episcopus clericos his functionibus dignos, at fundatoribus annuentibus, instituere. Quod si in fundatorum contemptum Episcopus sua ipsius auctoritate ad ecclesiarum, seu monasteriorum, de quibus agitur, servitium ordinaverit, eorum ordinatio nulla erit, aliosque Episcopus, quos ei fundatores præsentaverint, ordinare debet. Cernitur luculenter institutus hoc in canone patronatus laicus.

3. Si Episcopus, aliusve ecclesiasticus ex ecclesiæ suæ bonis quidquam præstationis, aut patrimonii titulo, dederit, debet, sub nullitatis poena, donationis actui causam inferre, ut appareat, justitiane, aut fraus in ea locum habuerit.

4. Statuit, ut, si parum in bonis habuit Episcopus ordinationis suæ tempore, quod post susceptum Episcopatum acquisierit, ad ecclesiam pertineat; quod si tantundem, aut plus habuerit, quam ecclesia, ejus hæredes cum ecclesia partientur, ratione habita; possit autem Episcopus de rebus disponere, quæ ejus personæ ipsi donatæ fuerint; sin obeat, quin disposuerit, hæ quoque ad ecclesiam pertinebunt. Quoad ecclesiasticos cæteros idem præcipitur.

5. Declarat Episcopum, qui sua in dioecesi monasterium fundat, illud dotare non posse, nisi quinquagesima Episcopatum reddituum parte, aut centesima, siquidem simplicem ecclesiam sine monasterio fundaverit.

6. Episcopum finit reddituum, quos ei parochialis ecclesia debet, tertiam partem eidem remittere, aut hanc ipsam tertiam partem alteri ecclesiæ donare, & hanc ab eo factam, seu remissionem, seu translationem perpetuam, & irrevocabilem esse vult.

* Ex

* Ex posterioribus his canonibus duobus constat, licuisse Hispaniarum Episcopis monasteria, vel capellas fundare, cum facultate statuendæ iisdem dotis ex Episcopatum reddituum partē; tertiamque parociae bonorum partem, qua gaudebant, & adhuc alicubi gaudent, nec novum, nec locis aliquibus peculiare, sed vetus, omnibusque statæ dioeceseos parocis commune jus extitisse.

7. Episcopi, aut presbyteri hæredes vetat, successionis possessionem inire, sine metropolitani, aut Episcopi consensu; si vero de metropolitani hæreditate sermo sit, ante successorem eidem datum, coactumve concilium.

8. De præscriptione annorum triginta quoad bona, quæ Episcopus alienaverit, ita statuit, ut ea solum ab ejusdem mortis die, non autem ab alienationis tempore contra ecclesiam excurrat.

9. Modum præscribit Episcopi stipendio, qui ad confratris sui funera, & ad inventarium bonorum ecclesiæ, operam contulit. Si dives ecclesia est, nihil amplius sibi sumere poterit, quam auri libram, & libræ dimidium, si pauper; at quod ediderit, inventarium ad metropolitanum mittere debet.

10. Mandat, ut ecclesiasticorum, quos status cœlibatui subdebat, ab Episcopo ad subdiaconum, filii successioni inepti sint, ecclesiæque servi, cui pater deserviebat, evadant.

11. Episcopos, ait, non posse ecclesiæ servos in clerum inducere, quin eos prius manumiserint.

12. Addit manumissionis annos non ab actus in id editi die, sed a die mortis ejus, qui manumiserit, numerandos.

13. Et sequentes tres pronuntiant ecclesiæ libertos non posse liberas personas sibi conjuges sumere; secus fore, ut omnes tamquam liberti habeantur, hoc est, ipsi, eorumque posterī præstare ecclesiæ debeant ea ipsa servitia, quæ liberti patronis debent, quin de suis ipsorum bonis, nisi in filiorum, ejusdemve conditionis propinquorum favorem statuere possint.

14. Baptizatos Judæos jubet præcipuis diebus festis in urbe versari, ut solemni officio cum Episcopo interfint, atque ita Episcopus ipse de eorundem resipiscentiæ, fideique
inte-

integritate judicare possit, ea in refractarios statuta poena, ut pro ætate, seu virgis plectantur, seu alia corporali punitione afficiantur. Imposuere concilio finem ad regni Receswinthi prosperitatem edita vota, & alterius, ad Kal. Novembr. sequentis anni 656. in eadem Toletana urbe concilii indictio. *Ibid.*

X. Concilium Toletanum, ann. 656.

S. Eugenius, archiepiscopus Toletanus, adfistentibus Episcopis undeviginti, & absentium Episcoporum deputatis quinque, præfuit concilio huic, quod die prima Decembris ann. 656. habitum est. Ei locus inter nationalia concilia tribuitur, quippe cui præter S. Eugenium, alii metropolitani duo, nempe, Fugitivus Hispalensis, & Fructuosus Bracarenfis interfuerunt. In eo editi canones septem.

Primus, mandat, ut Festum Annuntiationis B. Virginis, quod in aliis Hispaniarum ecclesiis, diebus aliis celebrabatur, diei 18. Decembris, quæ ante natale Dominicum octava est, deinceps addicta sit.

2. Clericos, qui jusjurandum ad Principis, reique publicæ incolumitatem editum violaverint, sua dignitate spoliatos vult, eorum tamen in integrum restitutionis facultate Principi reservata.

3. Excommunicationis ad annum indicta poena, vetat Episcopos in consanguineos, amicosve parœcias, aut monasteria conferre, ut redditus ex iis percipiant.

4. & 5. Statuunt, ut sæminæ, quæ viduitatis statum amplectuntur, suam de scripto professionem apud Episcopum, ejusve ministrum edant, qui iis habitum tribuent cum nigri, seu violacei coloris velo, quod capiti impositum ferre debent; quæ vero habitum viduæ proprium deseruerint, excommunicationi subant, conclusæque maneant in monasteriis reliquo vitæ tempore.

6. Pueros, qui parentibus operam dantibus, tonsuram, & religionis habitum susceperunt, adigi vult, ut religiosi vivant; ea tamen lege, ut filios, qui religiosi sint, solum quoad decimum ætatis annum attigerint, offerendi potestas pe-

nes

nes parentes sit; post eam vero ætatem requiratur pueron consensus.

* Licebat in Hispania matribus, & patribus filios, seu feminæ, seu mares essent, religiosæ vitæ consecrare, quæ ætatis annum decimum attigissent; at cum pueri ad hanc ætatem pervenerant, veluti emancipati, quoad caput hærent, nec amplius in parentum potestate erat, eos religiosæ vitæ nisi consentientes addicere. Eandem, quam hoc constitutionem concilium in Trullo continet, id autem propterea quod utriusque concilii Patribus persuasum fuit, pubertatis ætatem ab anno decimo incipere; hæc enim ætas non eadem ubique erat, seu quoad naturam, quæ eam afferebat seu quoad leges, quæ eandem statuebant; eam nempe legum aliz ab anno decimo, aliz a decimo secundo, aliz a decimo quarto, denique a decimo sexto aliz repetebant.

7. Christifidelibus, & potissimum clericis vetat, suos Judæis captivos vendere: quia ignorare non possunt, captivos hos pretioso Christi Domini sanguine redemptos fuisse, ut emendi potius e Judæorum manibus, quam iisdem vendendi sint.

* Constabat etiam tum coetus, cum Patribus oblatum fuit Potamii, Bracarenfis Episcopi scriptum quoddam, in quo se Præsul pravi cum fæmina commercii reum fatebatur. Iussus est ingredi, suumque scriptum recognoscere; cumque ex eo quæsitum fuisset, libera ne esset ipsius confessio, & veritati consentanea, eam jurejurando firmavit, edixitque effusus in lacrymas se, ante novem circiter menses suapte sponte ecclesiæ suæ regimen deseruisse, ut se carceri includeret, ibique poenitentiam ageret. Concilium declaravit eum, ex antiquis canonibus, episcopatu deponendum esse; at, miseratione quadam, eidem Episcopi nomen, gradumque servavit ea tamen conditione, ut, quoad viveret, poenitentiz subesset; Fructuosum deinde Dumensem Episcopum delegit, qui Bracarensem Ecclesiam, quæ leucæ tantum spatio Dumaberat, administraret. Idem concilium testamentarias Ricimerii, Dumenfis, ante Fructuosum, Episcopi dispositiones, tam-

tamquam S. Martini, ejus decessoris ultimæ voluntati contrarias, ejusdemque ecclesiæ perniciosas abrogavit.

Hoc Potamii exemplum memorandum omnino est, & ejusmodi, ut ei simile vix in Ecclesiæ Historia universa inveniri possit. Archiepiscopus scilicet ignominiosi, occultique criminis, cujus nec testem, nec accusatorem habet, publice, & coram totius suæ nationis concilio, ipse se accusat. Præbet id nobis expendendi locum, quæ fuerit Ecclesiæ vetus disciplina, quod ad ordinationem, & ordinum obeunda munia spectat, quoad Christianos, qui in lethalis, carnisque peculiariter, seu fornicationis peccatum aliquod lapsi erant. Nec longa, nec molesta erit inspectio hæc: si enim apostolici, necnon veterum conciliorum canones, itemque sanctæ sedis decreta, vel obiter percurrantur, dubio procul compertum fiet, ex veteri Ecclesiæ disciplina, per ordinationis negationem, aut per depositionem, interdictumque a susceptorum Ordinum functionibus, punitum fuisse Christianum quemque, qui se ullo prorsus, etiam occulto, imprimis vero carnis peccato polluisset, quod sanctorum Ordinum exercitationi, quæ singularem animi, & corporis puritatem requirit, peculiari ratione adversatur. Videri in hanc rem possunt Apostolicorum canonum decimus quintus, Eliberitani concilii decimus nonus, tricesimus, & septuagesimus sextus, Toletani primus, qui primum omnium generalis Nicænæ Synodi, super ordinationibus, canones laudat, S. Innocentii I. ad Toletani primi concilii Patres Epistola, ad Episcopos nempe, qui eidem concilio interfuerant; vicesimum quartum, vicesimum quintum, & vicesimum septimum Lucensis concilii capita; nonus Aurelianensis primi concilii canon, Epaonensis concilii vicesimus secundus, &c. Hi quidem canones omnes probant, Potamium nihil aliud fecisse, nisi ad veterem Ecclesiæ disciplinam se conformasse, cum suas ipse functiones sibi interdixit, seque ipse deposuit, atque id eum fecisse ex conscientiæ legibus, quamvis ejus peccatum occultum esset. Probatur id etiam S. Genebaudi, Laudunensium Episcoporum primi exemplo, qui S. Remigii, Remensis Episcopi, neptem duxerat, & a qua se, ut continens vi-

viveret, separaverat, sed e qua tamen ipse duos deinde filios suscepit. S. hic Episcopus poenitens se Ecclesiae legibus adactum credidit, quamvis lateret ejusdem criminis, Episcopatu se ipse abdicaret. Illud ingenue S. Remigio, patrono suo declaravit, a quo in angustissimam domunculam conclusus, quæ adhuc prope S. Juliani ecclesiam cernitur, poenitentiam egit per annos septem, quorum spatio S. Remigius Laudunensem Ecclesiam cum Remensi administravit.

Certum ergo est, ex Ecclesiae disciplina veteri, homicidium, idololatriam, simoniam, & incontinentiam, seu publicam seu occulta, impedimento fuisse, quominus ordines susciperentur, susceptorumque munia obirentur, prorsus ut hoc adhuc tempore, ex homicidio, hæresi, simonia, aliisque in genus criminibus oritur irregularitas. Sub medium tantum sæculum sextum, Ilerdensis concilii Patres aliqua ex parte huic veteri disciplinæ derogare coeperunt in canonum quinto, quos ediderunt, ubi scilicet pronuntiarunt, „ si quis ex „ eorum numero, qui altari deserviunt, ex fragilitate, in carnis peccatum inciderit, in Episcopi potestate fore, eum in „ officium suum, quin tamen ad superiores Ordines evehat, „ restituere. „ Succrevit relaxatio post noni potissimum sæculi initium, eoque tandem devenit, ut jam non amplius, seu Papæ, seu Episcopi dispensatione opus sit, suis ut functionibus, post sinceram poenitentiam, occultorum contra incontinentiam criminum reus clericus restituatur. At non minus vere dixerimus, Ecclesiae mentem omnino mutatam non esse, in suisque ab eadem ministris, hoc ipso, ut olim, tempore, singularem cordis, & corporis puritatem requiri. Consuli super hac re potest Cardinalis Aguirrei Dissertatio, quæ ad Toletani concilii decimi calcem extat, in ejus *Conciliorum Hispaniæ* Tomo IV.

Concilium Nannetense, ann. 658.

In Nannetensis, quæ Britanniae ad Ligerin urbs erat, concilii inscriptione dicitur illud, Papæ Vitaliani jussu, ann. circiter 658. habitum fuisse. Huic subscriptioni concinit Flodoardus; at ex hoc tamen concilio nihil affert præter rem, quæ ad

ad ejus Historiam Remensis Ecclesiæ referebatur; Episcopos scilicet eam S. Nivardo, Remorum Archiepiscopo veniam dedisse, ut Haltavillersiense monasterium, ad Matronæ ripas situm, quod Barbari diruerant, restitueret. Nobis suppetunt in Conciliorum Collectionibus, sub Papæ Formosi pontificatu, canones viginti, Nannetensis Concilii nomine; sed, quia nulla legitur iisdem adscripta dies, an ad hoc, an ad aliud concilium pertineant, incertum est. Eos nonnulli auctores concilio tribuunt, quod in urbe Nannetensi, sub noni sæculi finem, habitum ponunt. At vero ut nobis propugnari non posse videatur opinio hæc, faciunt rationes duæ; prima est, Nannetensem urbem, post medium nonum sæculum, funditus everfam fuisse, nunquam intermissis Britones inter, & Normandos ethnicos bellis, quibus decimum tantum sæculum finem attulit; altera est Nannetensis concilii canones duos, tertium, & decimum in Capitularium, quæ octavo sæculo prodire, Librum septimum relatos fuisse. Afferendos ergo suscipimus hoc loco viginti canones hos, qui aptius alibi collocari non possunt.

Primus. Mandat, ut dominicis, festisque diebus presbyteri quærant a populo, an ex alia parœcia quispiam, in sui presbyteri contemptum, ad audiendam Missam venerit, eumque, si quem nacti fuerint, ex ecclesia expulsum ad suam parœciam regredi jubeant; quærant præterea, quispiam ne adit, cui rixa sit; ac si quos tales compererint, statim concilient; renuentes vero ejiciant ex ecclesia, quoad obsecuti fuerint.

* Occurrit hoc in canone obligatio, cui fideles subsunt, ut diebus dominicis, & festis Missam suis in parœciis audiant; perspiciturque, proprium presbyterum non alium esse, quam parochum; ei quippe mandantur, quæ parocho tantum, quoad parochianos, seu pastori, quoad oves congruere possunt.

2. Parochos vetat aliorum parochorum subditos ad Missam recipere, nisi iter agant, aut ad lites venerint.

3. Prohibet, ne presbyteri cum fæminis degant, ne iis quidem exceptis, quibuscum eos versari canones sinunt, famularum causa, quarum servitio iis opus est. Idem præter-

rea canon fœminas vetat ad altare accedere, ibi presbytero deservire, vel ad clathratum septum consistere.

4. Mandat, ut, cum primum parochus scierit parochiano-
rum aliquem ægrotare, ad eum invisendum se conferat;
ejusque domum ingressus, aquæ benedictæ asperfusionem per
totum ægrotantis cubiculum peragat, antiphonam recitans,
Asperges me, Domine, &c. statos deinde Psalmos septem cum
precibus pro infirmis canat; omnibusque egredi jussis, ad
ægrotum accedat, eum ad peccatorum confessionem, & ad
omnium christianarum virtutum usum, quas ejus præsens
status pati potest, humaniter cohortaturus.

5. Statuit, ut presbyter, cum ægrotantis confessionem
audiet, ei absolutionem, addita solum conditione, tribuat, ut
si eum Deus pristinae valetudini restituerit, culpis responden-
tem poenitentiam agat.

6. Canones renovat, qui vetant pro sepultura quidquam
exigi, mortuosque in ecclesia sepeliri.

7. Neminem favere vult ordinationi furtivæ, occultæque
clericali alienæ diœcesis, sub poenis per Chalcedonense conci-
lium inflictis, suspensione scilicet in eum, qui ita ordina-
tus fuerit, depositione in eum, quinaverit, si clericus, & ex-
communicatione, si monachus, aut laicus fuerit.

8. Presbyterorum cuique unam tantum ecclesiam esse
vult, nisi ei subsint in ecclesiis singulis alii presbyteri, qui
in iis & Officium diu, noctuque peragant, & Missam quoti-
die celebrent.

9. E panibus, quos ad ecclesiam populus diebus domini-
cis, & festis attulerit, aut quos presbyter ipse paraverit,
aliquos benedici jubet, qui in eos distribuuntur, qui non
communicabunt.

10. Agit de decimis, oblationibusque fidelium; mandat-
que, ut secundum sanctos canones ex iis fiant partes quatu-
or, quarum prima cedat ecclesiæ, pauperibus altera, Paro-
cho, ejusque clero tertia, & Episcopo quarta.

11. Mandat, ut, antequam clerici ad sacros Ordines pro-
moveantur, subdantur examini per dies tres, deque eorum
natalibus, vita, & moribus inquiratur, ea lege, ut, qui huc

ext

examine præfecti fuerint, sua excidant dignitate, si indignos admiserint, & ejusmodi indigni ab altari repellantur.

12. Marito licere vult, adulterii causa, uxorem ejicere; eum tamen vetat, vivente hac aliam ducere, mandatque, ut fœmina in adulterium lapsa per annos septem poenitentiae subdatur. Eam quoque facultatem viro tribuit, ut cum ea in gratiam redeat, ea conditione, ut eandem & ipse poenitentiam agat.

13. Fornicationis peccato poenitentiam imponit annorum trium.

14. Præscribit poenitentiae annos septem personæ conjugatæ, quæ adulterium patravit, eique annos quinque, quæ conjugata non est.

15. Confraternitatum consuetudines in ordinem redigit, ab iisque removet abusus plures, & potissimum lauta convivium, quæ in iisdem celebrabantur.

16. Presbyterum vetat aliam ecclesiam, quam suam, ambire, ad eamque obtinendam potenti homini dona tribuere, suam propriam ecclesiam, si ita se gesserit, amissurum.

17. Ob voluntarium, publicumque homicidium, imponit poenitentiae annos quatuordecim, quorum spatio, qui illud patraverit, sejunctus erit ab ecclesia per annos quinque, & reliquo tempore precibus aderit, quin offerat, & quin communice.

18. Ob homicidium involuntarium imponit poenitentiae annos quinque, jejunii ex pane, & aqua dies quadraginta, separationis a fidelium precibus annos duos, & quin communice, annos tres. Eam presbyteris libertatem relinquit, ut abstinentiam præscribant, prout expedire crediderint.

19. Fœminis, tamquam rem canonibus, civilibus legibus, sacrae Scripturae contrariam, interdicit, ne forensibus litigiis, publicisque coetibus intersint, nisi a Principe, vel ab Episcopo accitæ sint, earumve præsentiam res ipsa postulet, in qua tamen facti specie iis opus est Episcopi venia.

20. Episcopos, eorumque ministros operam dare vult, ut aboleant idololatriæ vestigia reliqua, cujusmodi sunt arbores dæmonibus sacrae, quarum ramum, aut palmitem populus

præ observantia cedere non auderet, saxa prope nemora, in parietinis sita, super quibus vota, & oblationes eduntur, &c.

Sequenti ann. 659. Julii die 22. rex Clodoveus II. in vico Clichium, concilium convocavit, cujus nobis super privilegium in favorem abbatiæ S. Dionysii. Ei subscribitur Rex, & Episcopi viginti tres, diaconi duo, & proceres plures. Authenticum, necne sit privilegium hoc, acriter disputatum est. Illud P. Mabillonius genuinum putat ex abbatis Hilduini testimonio. Doctus hic Benedictinus Constantiensi concilio ad ann. 653. refert, ad 659. alii. An non adversione dignum est, privilegium a rege Clodoveo II. in conditione S. Dionysii monasterio concessum esse, ut ejusdem religiosi, quemadmodum in Agaunensi S. Mauricii monasterio, perpetuam psalmodiam ederent, eoque consilio se partirentur in choros plures.

Concilium Emeritense, ann. 666.

Concilium hoc, ex Episcopis duodecim provinciarum Lusitaniarum, seu Portugalliarum conflatum, Receswinthi regis jussu die 6. Novembris ann. 666. habitum est, & viginti tres canones edidit.

Primus. Nihil est aliud, quam Constantinopolitanum Symbolum, cum additione processionis Spiritus Sancti a Patre, Filioque. Pronuntiant Episcopi, se corde, & ore doctrinam profiteri, quæ in hoc symbolo continetur.

2. Mandat sub excommunicationis poena, ut diebus festis in Lusitaniarum ecclesiis, quemadmodum alibi fit, dicantur vespere, postquam lumen allatum fuerit, & antequam canatur sonus, hoc est, psalmus *Venite, exultemus*, ita dictus, quia canebatur elata voce.

* Ex hoc canone, itemque ex decimo nono Toletani primi concilii capite constat, eam olim consuetudinem obtinuisse, ut accensis luminibus vespertino tempore, & post solis occasum, vespere dicerentur. Sanctus Basilus in Capite XXIX. Libri de Spiritu Sancto nos docet, afferri consuevisse lu-

lumen his verbis: *Laudemus Patrem, & Filium, & Sanctum Spiritum.*

3. Mandat, ut, cum Rex ad exercitum perget, quotidie pro eo, ejusque familia sanctum sacrificium, ad ipsius usque reditum, offeratur.

* Pro Regibus orandi mos semper in Christiana Ecclesia vixit, ut constat ex primæ S. Pauli ad Timotheum Epistolæ Capite II. ex octavi Apostolicarum Constitutionum Libri Capite XII. ex Arnobii Libro quarto contra Gentes, &c.

4. Jubet Episcopos, postquam consecrati fuerint, Metropolitano e scripto promittere se caste, sobrie, & cum æquitate victuros.

5. Mandat, ut Episcopus, qui infirmitatis causa, aut quia Rex utitur ejus opera, ad concilium a Metropolitano, vel a Principe indictum venire non poterit ipse per se, ad illud mittat non quidem diaconum, sed archipresbyterum suum, aut saltem presbyterum, qui post Episcopos sedere, ejusque nomine, cujus personam refert, respondere possit.

* Ex hoc canone compertum fit, absentium Episcoporum deputatos in conciliis ad Episcoporum tergum sedisse. Hac de causa prohibentur Episcopi ad ea pro se diaconos mittere: quia Nicæni concilii canon 20. vetat, ne in presbyterorum cœtu diaconi sedeant. Hæc tamen sanctio haud generatim servata fuit, quandoquidem diaconi a suis Episcopis ad concilia non semel missi cernuntur, causa exempli, Petrus ad Toletanum concilium quintum, Wamba ad sextum, Clemens, Ambrosius, Aquila ad septimum, &c. atque adeo constat archipresbyterorum cœtibus archidiaconos præfuisse.

6. Declarat Episcopos suffraganeos a Metropolitano accitos, ut cum eo celebraturi festis diebus Natalis Domini, & Paschatis veniant, eo se conferre debere, sub excommunicationis poena, nisi eos morbus, aut pravum tempus impediat; & id quidem observantiæ ergo, quæ metropoli debetur.

* Toletanum concilium decimum tertium alias huic sanctioni causas tribuit, ut nempe privata negotia finiantur,

ut in suffraganeos querelæ expediantur, ut Episcopi conferantur.

7. Mandat, ut Episcopus, qui concilio secundum veteres canones quotannis habendo non aderit, includatur, ad statutum tempus poenitentiam acturus, in locum, qui a concilio delectus fuerit; ac per id temporis ejus domum, suppellectilem, & quidquid ad eundem pertinet, (quod canon per *cellæ* vocabulum exprimit) Metropolitanus administret, ut is, cum redierit, in earum rerum omnium possessionem restituatur.

8. Vult Episcopum suæ dioceseos servandis juribus sedulo invigilare; possessionem annorum triginta tituli loco esse. Et quia dissidium inter Silvam, Ingidani, & Justum, Salmanticæ, Episcopos coortum fuerat, statutum est, ut commissarii, qui dissidium componerent, expedirentur: propterea, quia nondum excurrerant anni triginta, cum Justus gaudebat possessione soli, quod Silva tamquam ad suam diocesin pertinens repetebat.

9. Eum, cui sancti chrismatis distributionem Episcopus demandavit, vetat ab iis, quibus illud distribuit, itemque presbyteros ob collatum baptismum, vetat quidquam exigere; eos tamen, quod gratis oblatum fuerit, recipere sinit.

10. Mandat, ut Episcoporum cuique suus in Cathedrali ecclesia sit archipresbyter, suus item archidiaconus, suus denique primicerius, seu *primicerius*, ut in textu est; quæ tria cleri capita sunt; eos canon Episcopo subesse vult, nihilque supra suam ipsorum potestatem aggredi omnino sub excommunicationis poena.

11. Mandat, ut abbates, parochi, & diaconi suo quisque Episcopo, quemadmodum par est, obsequantur; eum suscipiant, cum in ipsorum ecclesia visitationem peraget, nullumque sæculare negotium sine ejusdem consensu aggrediantur.

12. Eam Episcopo veniam dat, ut e parœciis presbyteros, & diaconos extrahat, quos in sua cathedrali Ecclesia collocet, quin proinde super ecclesiis, e quibus extracti fuerint, inspectione gaudere, earumque proventum percipere desinant, ea quoad eos lege, ut cum Episcopi delectu presbyteros

teros, ipsorum loco servitium præstituros, statutis pensionibus ibidem ponant. Hoc in canone facile perspicitur canonicorum origo, qui parochi primitivi dicuntur. Episcopi, qui in suis episcopalibus urbibus Parochorum satis ad obeundum cathedralium ecclesiarum suarum officium non inveniebant, rurales parochos, atque adeo monachos eo vocabant; qui mos in ipsa basilica S. Petri Romæ vigeat, ad quam monachi, qui divinum officium canerent, ex ejus urbis monasteriis quatuor accersebantur. At quia ejusmodi rurales parochi parœcias suas pro cathedralibus, quarum beneficia, *canonicatus* dicta tum quidem erant admodum modica, ægro solum animo deserebant, eos rurales parochos iisdem honoribus, atque urbanos jam cathedralibus ecclesiis addictos gaudere placuit, iisdemque præterea licere pensionem super parœciis, quas deserebant, retinere, vel ibidem vicarios statuere, quibus congruam portionem tribuerent. Haud sane facile fuerit canonem hunc cum Chalcedonenfis concilii decimo, qui titulorum, seu beneficiorum pluralitatem prohibet, conciliari; quia tamen oportebat institui canonicorum capitula ad servitium cathedralibus ecclesiis præstandum, cumque ecclesiæ non alia bona suppeterent, quam quæ parœciis donata fuerant, institutiones hæ non aliter fieri poterant; atque hinc, ut vero simile fit, prodire jura, quæ cathedralium ecclesiarum pleræque tam super urbanis, quam super ruralibus parœciis, seu quoad redditus, quos inde percipiunt, seu quoad primitivorum parochorum qualitatem, & prærogativas, obtinent.

13. Episcopum finit ecclesiæ bona clericis dare, qui suum accurate munus obeunt; quibus etiam bonis eos, si abusi fuerint, aut negligentes evaserint, privare possint.

14. Oblationum, quæ Missæ tempore, diebus festis Ecclesiæ fiunt, partitionem statuit. Cum universus clerus in communis operæ partem veniat, quæ ad divinum officium confertur, singuli proinde clerici retributionem gradui, quem obtinent in ecclesia, percipere debent. Tribuentur ergo ejusmodi oblationes in partes tres, quorum prima ad Epi-

scopum, secunda ad presbyteros, & diaconos, tertia ad subdiaconos, & inferiores clericos pertinebit.

* Oblationum dominicis, festisque diebus in ecclesie gratiam per fidelium pietatem factarum, usus primae antiquitatis est. Fit earum mentio in canonibus apostolicis; de iisdem Tertullianus in Apologetici Capite XXXIX. & Sanctus Cyprianus in Libro de Opere, & Eleemosyna, verba faciunt. Oblationes hæc pane, vino, & pecunia continebantur, & ad offertoria edebantur: unde iis collatum est inter sacra munera nomen. Ex de quibus hoc in canone sermo est, pecuniaria dona erant monetæ quædam scilicet, quibus ut plurimum Christi Domini imago, aut nomen impressum erat; non deerant ex istis tamen, quæ nec nomen, nec figuram præseferabant. Præter hæc Hostiæ, quæ fidelibus ad communionem dabantur, huius generis monetæ formam, quæ fere denarii erat, referebant. Fideles ergo, sanctam Hostiam suscipientes, horum denariorum unum donare consueverant; atque hinc superstitiosus mos alicubi obtinuit, ut in mortuorum ore poneretur Christi Domini Corpus, tamquam pretium, quod pro animæ e terris ad cælum transitu solvebatur.

15. Vetat, ne Episcopi, & presbyteri male habeant ecclesie famulos per mutilationem, mandatque, ut, si hujus criminis rei fuerint, sæcularibus iudicibus tradantur; ita nihilominus, ut poenam, ad quam damnabuntur, Episcopi moderentur, nec eos cum ignominia tondere patiantur.

* Ecclesiasticis perinde, ac laicis id juris erat, suos ut famulos, etiam per mutilationem, punirent. Ejusmodi jus concilium hoc loco clericis adimit; eos tamen finit appellare sæculares iudices, qui eorumdem servos puniant, sed ex conditione, ut ne eos ad tonsionem damnent: quia iudicis sententia abrasum caput adeo penes Hispaniarum Gothos de decori, & infamiae tribuebatur, ut mors tamquam levius supplicium, referente Luca de Thuy, spectaretur.

16. Episcopos vetat ultra partem tertiam ex parochiarum redditu sumere; eum quoque ad reparationes impendi vult; acriterque ab Episcopo argui presbyteros, si qui forte redditum hunc sibi ab eo traditum, suarum ut ecclesiarum repara-

rationes ederent, alio detorserint, adigique, ut in præscriptum usum præceptas pecuniæ summas conferant.

17. Corporales pœnas in eos statuit, qui mortui Episcopi sui famam obtrectant, ejus uomini post mortem parcendum inquiens, qui, dum viveret, in honore fuit. In obtrectationis reum pœna est pœnitentia mensium trium, si presbyter fuerit, mensium quinque, si diaconus, mensium novem, si subdiaconus. Minoris conditionis personæ reliquæ suberunt, ex Episcopi mandato, virgæ ictibus quinquaginta; laici demum Ecclesiæ impensis alti, sex mensium spatio, excommunicationi subduntur.

18. Parochis eam veniam dat, ut ex ecclesiæ suæ servis sibi clericos eligant, ea lege, ut eos pro reddituum suorum ratione sustentent.

19. Presbyterum, qui plurium ecclesiarum servitio additus fuerit, die quaque dominica in singulis iisdem Ecclesiis sacrificium offerre vult, eorumque nomina recitare, qui eas extruxerunt, aut donationibus locupletarunt, seu vivi, seu mortui sint.

*Tria sunt hoc in canone animadversione digna. Primum est, demandatum olim fuisse uni tantum presbytero plurium ecclesiarum servitium, seu quod suo singulæ sustentando non essent, seu presbyterorum paucitatis causa. Alterum est, licuisse presbytero, ita postulante necessitate, Missas plures eadem die celebrare. Tertium tandem est, fuisse in more positum, ut eorum nomina, qui ecclesias fundaverant, aut beneficiis auxerant, in ipso Missæ sacrificio recitarentur; quem quidem morem antiquissimum fuisse probant summi Pontificis S. Innocentii I. ad Episcopum Decentium Epistola prima, S. Augustini centesima tricesima septima, & Papæ Gelasii ad imperatorem Anastasium Epistola; atque is ipse mos sensim progressus eo tandem devenit, ut hoc jam tempore, per acceptum ex pecunia stipendium, Missa peculiari titulo dantibus applicetur. Coepta est ergo Missa primum dici, quin in ea fieret, nisi omnium generatim fidelium mentio; tum facta in ea est eorum peculiaris commemoratio, qui ultra consuetas oblationes aliquid tribuebant; denique,

qui eleemosynam dedere, quæ presbytero in diem alen-
par esset, contenderunt ejus Missam ad se prorsus, & propri-
tis jure pertinere debere, tametsi jus iis non esset, nisi
eam fructus Missæ partem, quæ eorum eleemosynæ respo-
debat.

20. Continet sanctiones plures super ratione, qua ecclē-
siæ servi manumittendi sint.

21. Vetat, ne Episcopus decessoris sui donationes abro-
get, dum constat ecclesiam, cui præerat, ex ejus bonis emol-
umenti plus percepisse, quam is amicis, famulis, aliisve pe-
testamentum donavit.

22. Hæc omnia decreta confirmat, eorumque executio-
nem præcipit sub excommunicationis pœna.

23. Gratiarum actiones quoad Receswinthum regem
concilii nomine, & ad ejusdem prosperitatem vota continet
*Reg. Tom. XV. Lab. Tom. VI. Hard. Tom. III. Aguirreus
Concil. Hispan. Tom. IV.*

Concilium Augustodunense, ann. 670.

S. Legerius, Augustodunensis Episcopus, coegit concili-
um hoc, an. 670. quæ communis opinio est, non autem 666.
aut 676. quod nonnulli contendunt. Superfunt nobis ejus
statuta aliqua, quæ monasticam omnia disciplinam spectant;
at palam est, eorum plura deesse, quandoquidem a primo gra-
dus fit ad quintum, ab octavo ad decimum, & a decimo ad
decimum quintum.

Primus. Mandat, ut abbates, & monachi nihil sibi propri-
um, & pecuniare habeant, victumque, & vestitum monachi
ab abbate recipiant.

5. Monachos, & abbates vetat habere compadres, nempe
patrinos esse.

6. Monachos prohibet in urbes pergere, nisi forte ob mo-
nasterii negotia, & in hac ipsa facti specie eos jubet habere
abbatis sui ad urbis archidiaconum Litteras.

8. Monachis interdicit, ne suum in monasterium alterius
sexus personas ingredi sinant, ullave cum exteris feminis
familiaritate jungantur. Idem canon vagros monachos ferri
ve-

vetat, alteriusque monasterii monachum, quin ejus superior annuat, ab abbate retineri non vult.

15. Monachis, & abbatibus mandat, ut canones, & S. Benedicti regulam servant, ut omnia in commune possideant, ut conjunctim laborent, ut hospitalitatem exercent, ut assidui ad preces sint, ac temporales poenas, aut excommunicationem, ad annos tres, monachis minitatur, qui horum statutorum aliquod transgressi fuerint. Quod si Abbas ipse refractarius extiterit, a communione suspensus ad annum erit; si præpositus, ad biennium.

* Occurrunt nonnulli præterea canones, qui huic S. Leegerii concilio, seu synodo tribuuntur. In his jubentur omnes clerici scire memoriter, & recitare fideliter S. Athanasii symbolum; quod argumento est, ex eo tempore, Symbolum, quod a nobis *S. Athanasii* dicitur, huic S. Doctori adscriptum fuisse. Declaratur laicos, qui in Paschate, & in Natali Dominico non communicant, tamquam Catholicos spectandos non esse. Prohibentur presbyteri, depositionis indicta poena, Missam dicere, postquam se cibo, & vino ingurgitaverint; & fæminæ vetantur ad altare accedere. *Reg. Tom. XV. Lab. Tom. VI. Hard. Tom. III.*

Concilium Herfordiense, ann. 673.

Habitu fuit concilium hoc die 24. Septembris an. 673. a Theodoro Cantuariensi, qui eidem præfuit, & ab aliis Episcopis quatuor. Eos Theodorus ad charitatem, & concordiam mutuo servandam cohortatus, quæsiuit a singulis, pro cuiusque gradu, in eam, nec ne, sententiam conspirarent, ut quod a majoribus canonice statutum fuerat, custodirent; quibus ita se velle respondentibus, Canonum Librum protulit, ex eoque indicatis articulis, quos notaverat, iisque maxime necessarios noverat, ut eos reciperent, ad eosque se conformarent, obsecravit. Quæ reapse in iis continentur, hæc sunt.

Primus. „ Servavimus omnes Pascha die dominica, quæ
„ lunæ primi mensis diem decimam quartam proxime fe-
„ quitur. „

2. „ Epi-

2. „ Episcopus quisque populi suæ curæ concrediti p
tione contentus in alterius dioecesim nihil molietur. „
3. „ Episcopi nulla in re turbabunt monasteria Deo co
secrata, deque eorum bonis per vim nihil adiment. „
4. „ Ab uno monasterio ad aliud monachi non migra
bunt, nisi abeundi facultatem ab abbate obtinuerint. „
„ obedientiam conversionis suæ tempore obstrictam præsta
debeant. „
5. „ Nec magis Episcopum suum clerici deferent, & ali
bi recipientur, quin ejus commendatitias Litteras asse
rant; si domicilio alibi posito regredi renuerint, excom
municationi cum eo suberunt, qui eos receperit. „
6. „ Episcopi, clericique ex terreo contenti erunt, quod in
obtulerint, qui hospitalitatis officium erga eos obibunt
nullamque sacerdotalem functionem, sine dioecesani Epi
scopi venia, edendam suscipient. „
7. „ Cum fieri omnino non possit, ob causas plures, ut
habeantur quotannis concilia duo, habebitur unum Ka
lend. August. in loco, *Cloveshoe* nomine. „
8. „ Episcopi nihil in alios alii aggredientur, ambitione
permoti; sed invicem suæ quisque ordinationis gradum
servabunt. „
9. „ Augebuntur numero Episcopi, prout augebitur fide
lium numerus. „
10. „ Legitima tantum, & non incestuosa iniri conjugia
poterunt; nec poterit uxor deferri, nisi fornicationis cau
sa; & ita quidem, in hac ipsa facti specie, ut qui legiti
mam uxorem dimiserit, non aliam ducat, si vere Christia
nus esse voluerit, sed coelibatum servet, aut cum conjugē
in gratiam redeat. „ Theodorus Cantuariensis concilii
Acta ipse edidit, & Titillo notario dictavit. *Ibid. & An
glic. I.*

XI. Toletanum Concilium, ann. 675.

Wamba, Regis Receswinthi, ann. 672. vita functi succes
sor, suum regnum tranquillum videns, Carthaginensis pro
vinciæ Episcopis habendi concilii facultatem concessit; qui
pro-

inde, ejus regni anno quarto, hoc est, an. 675. Toletum, sanctæ Virginis ecclesia, 7. mensis Novembris die, con-
erunt. Quiricius, ejus urbis archiepiscopus concilio
fuit, cui Episcopi præterea sexdecim, diaconi duo ab-
entibus Episcopis delegati, abbates sex, & Toletanus ar-
diaconus subscripserunt. Concilii Actis initium dat lon-
Præfatio, in qua suæ fidei professionem edunt Episcopi;
e quidem priorum quatuor generalium conciliorum, su-
Trinitatis, & Incarnationis Mysteriis, doctrinæ concinit;
super iisdem Mysteriis, duobus est, quam Nicænum, &
nstantinopolitanum Symbola, multo fusior. Præfationem
apiunt canones sexdecim.

Primus. Rationem statuit, qua se in conciliis Episcopi
tere debent; ita scilicet, ut se ad gravitatem, & modesti-
componant, ut ne se in inutiles sermones, aut in injurias
undant, nec in disputationibus pervicacius insistant. Qui-
mque vero, nedum hanc sanctionem servaverit, cachin-
s potius, excitatoque rumore concilium turbaverit, eum
piter expulsum, & tridui spatio communione privatum
sit.

2. Negligentiam, ut edoceantur ipsi, & alios edoceant, E-
scopis exprobrat; mandatque, ut Metropolitani quidem
ffraganeis erudiendis invigilent, suffraganei vero populos
concreditos erudiant.

3. In publici Officii celebratione, per unamquamque pro-
vinciam, metropolitane ecclesiæ cæremonias, & ritus ser-
vari vult; ad eosque se abbates ipsos in publico suorum
monasteriorum Officio conformare; quod canon de Vesperis,
de Matutinis, de Missa denique intelligit.

4. Vetat, ex novo Carthaginensis quarti concilii capite,
fidentium Episcoporum oblationes recipi, iisdemque ad
ltare accedendi facultatem concedi, quoad in gratiam re-
ierint. Eorum præterea poenitentiam vult duplo, quam
fissidium fuerit, longiorem fore.

5. Constitutio est in ea, quæ Episcopi per vim moliti, &
ontra jus fasque ausi fuerint. Reparare jubentur de pro-
priis bonis damna, quæ allaturi fuerint, aut jam attulerint;
quod

quod si forte peccaverint cum aliqua fœmina, filia, nepte, seu, quovis in gradu, consanguineâ Viri Principis, statuitur, ut in omne tempus excommunicati, depositique sint, nec nisi morientibus communio concedatur.

6. Prohibentur Episcopi de criminibus morte dignis ipsi per se judicare, membrorumque mutilationem, vel in ecclesiæ suæ servos, præcipere; & id indicta depositionis, & excommunicationis poena; quin communionem nisi in morte recipiant.

7. Mandat, ut Episcopi publice, aut saltem coram testibus, peccatores corrigant; ac si quem ad exilium, vel ad carcerem damnaverint, sententia pronuntietur præsentibus testibus tribus, eamque ipsi sua manu firment.

8. Vetat, sub excommunicationis poena, ne quid, etiam sponte oblatum, ob Baptismum, ob sanctum Chrisma, vel ob Ordines accipiatur; si Episcopus acceperit, excommunicationi suberit, ad menses duos; si presbyter, ad tres; si diaconus, ad quatuor; subdiaconi vero, & clerici reliqui, proportionem habita.

9. Mandat, ut qui Episcopus ordinabitur, ad altare, & quidem ante ordinationem, juret se nihil dedisse, nihilque daturum esse, ut Episcopus eligeretur. Qui ad episcopatum per simoniam pervenisse convicti fuerint, poenitentia subduntur, & ab ecclesia separabuntur, quin Ordinis sui functiones edere possint, ad integram satisfactionem usque, quoad sinceram scilicet, acerbamque per annos duos poenitentiam egerint.

10. Eos, qui Ordines suscipiunt, e scripto promittere vult se integre, constanterque Catholicæ Fidei addictos fore, contra ejus leges nihil acturos, suisque superioribus obsecuturos.

11. Explicat Toletani concilii primi canonem decimum quartum, qui ex ecclesia tamquam sacrilegos expulsos vult, qui Eucharistiam, cum a presbyteri manu acceperint, non consumpserint. Declaratur hoc loco ejusmodi poenam in eos tantum statutam esse, qui Eucharistiam per contemptum rejiciunt; quin imo eos excusat, qui eam ob naturalem infirmitatem rejiciunt, cum, inquit canon, ægrotantibus non

par-

paucis contigerit, ut Eucharistiam rejicerent: quia eam deglutire præ ficcitate non poterant, quin Domini Calicem biberent. Excusat etiam canon infantes, eosque, qui in aliqua mentis alienatione versantur. Ad eos ergo canon spectat, qui Eucharistiam data opera, & per contemptum rejiciunt; si fidelis hoc peccatum patnaverit, communione privabitur, saltem ad annos quinque; si infidelis, virgis cædetur, & ad perpetuum exilium damnabitur.

* Hoc in canone veniunt notanda plura. Cernitur in eo primū communionem morientibus sub una tantum panis specie fere omnibus tribui consuevisse, sed eidem nonnunquam vini speciem additam fuisse. Apparet etiam communionem infantibus recens baptizatis, amentibusque, quibus lucida intervalla erant, collatam fuisse.

* Infantes recens baptizatos communicandi consuetudo, ad undecimum usque sæculum, saltem in ecclesiis pluribus, viguit; at iis, Christi Domini Corporis loco, postremis sæculis Sanguis unus, & unicus tribuebatur, in quo scilicet ablutam tantummodo extremam digiti partem presbyter infanti sugendam offerebat. Quod autem canon hic ad virgas, & ad exilium fideles damnat, qui Eucharistiam rejecerunt, de Judæis intelligi debet, qui per metum Christo nomen dederant, sumptamque sanctam Eucharistiam, cum reliquis fidelibus communicantes, non consumeabant.

12. Mandat, ut poenitentes in mortis periculo versantes, nulla interjecta mora, concilientur; quod si moriantur, postquam ad poenitentiam admissi fuere per manuum impositionem, quin tamen conciliati fuerint, id canon obesse non vult, quominus in ecclesia pro iis oretur, & oblatio ex eorum mente, scilicet, ad eorum animæ requiem edita recipiatur.

* Distinguenda sunt tria hoc in canone expressa, Poenitentia, manuum impositio, denique Reconciliatio. Poenitentiam accipere, erat se subdere poenitentiae legibus, & ad poenitentium gradum per oris confessionem, & cordis contritionem admitti. Reconciliatio erat communio ipsa, seu sanctæ Eucharistiae participatio. Constat id ex sexagesimo
sex-

sexto Carthaginensis quarti concilii capite, cujus, quoad ægrotantes in phrenesin lapsos, hæc verba sunt: *Accipiat poenitentiam, & si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia.* Ita quidem Loaysa super hoc decimo secundo capite disserit, at abs re tamen, & perperam, dum ait manuum impositionem accipere, fuisse presbyteri absolutionem accipere, & reconciliationem fuisse communionem ipsam, prout absolutioni presbyteri opponitur. Verum quidem est, presbyterum imposuisse, seu extendisse manum, cum sacramentalem absolutionem poenitenti tribuebat, quod etiamnum facit; at hanc reconciliatoriam, ut vocant, manuum impositionem plures aliæ, quæ ejusmodi non erant, antecedeant: quandoquidem certum est, sæpe manus poenitentibus impositas fuisse, ut longe, lenteque, pedetentim scilicet, ad sacramentalem absolutionem compararentur, quæ, in consueto quidem cursu, tum solum iis tribuebatur, cum satis omnino fecerant, suamque poenitentiam absolverant. Verum etiam est, sanctæ Communioni tribui posse *reconciliationis* nomen: quia nimirum ea perfectæ cum Deo reconciliationis nostræ veluti sigillum est, nosque intime cum eo conjungit; at id nominis ei congruere non potest, ut sacerdotalem absolutionem excludat, ei que opponatur, cum hæc vere conciliatoria sit, strictaque, & propria notione *reconciliationis* titulum mereatur. Jam vero Carthaginensis concilii quarti sexagesimum caput, a Loaysa in medium allatum ei adversatur; quoniam impositio manuum presbyteri in eo *reconciliatoria nuncupatur*, dum a communione secernitur: *Reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori ejus Eucharistia.*

13. Renovat antiquos canones, qui a dæmone possessos, aut violentis motibus agitados vetant altari deservire, divinaque Sacramenta suscepturos ad illud accedere. Eos tamen concilium excipit, quos imbecillitas, aut morbus concutit, quin his extra ordinem motibus agitentur; nec renuit eos ipsos, qui a dæmone possessi fuerunt, ad sui Ordinis functiones post annum redire, quos per id temporis non amplius ab eo possideri constituit.

14. Mandat, ut in ipsa divinorum Officiorum celebratione, qui cant, aut sanctum Sacrificium offert, semper alium a tergo habeat, qui eandem functionem obire possit, si quidem eum se male habere contigerit.

* Capitis in orbem deliquia, quæ in præsentia vapores, seu vertigines nuncupantur, crebra erant in Hispaniis hujus concilii tempore; & quia casus hi nonnunquam presbyteris Officium peragentibus, aut Missam celebrantibus contigebant, ut huic incommodo occurreret; concilium sapienter mandavit, ut celebranti semper alius presbyter a tergo esset, qui ejus loco, siquidem opus esset, Officium obiret, aut sacrificium absolveret: atque hinc fortasse originem traxit mos, ut solemnibus diebus celebranti daretur adstans presbyter, primo quidem ob necessitatem, deinde vero ad honorem tantum.

15. Superiores, quoad annuorum concilliorum celebrationem, sanctiones instaurat, jussis sub excommunicationis ad annum poena Episcopis omnibus, ad ea se conferre, nisi morbus, aut ineluctabilis aliqua necessitas eos impederit.

16. Gratiarum actiones continet, quoad Deum, ac deinde quoad Regem Wambam, qui *Restaurator disciplinae ecclesiasticæ sui temporis* appellatur, & cui longa vita in hoc mundo, & æterna gloria in altero expetitur. *Reg. Tom. XV. Lab. Tom. VI. Hard. Tom. III. Aguirreus, Concil. Hispan. Tom. IV.*

Concilium Bracarense, ann. 675.

Concilium hoc eodem anno, & sub eodem Rege, ac superius habitum fuit. Episcopi octo numero, quorum Leodecilius, cognomento *Julianus*, primus est, novem in eos canones edidit.

Primus. Incipit a fidei professione Nicæno Symbolo consentanea, cum additione Processionis Spiritus Sancti ex Patre, Filioque. Animadverti deinde volunt in eodem Episcopi, in ecclesiasticam disciplinam magnum abusum numerum irrepsisse, videlicet, ut alii lac, alii racemos offerrent vini loco: nec deesse, qui populo Eucharistiam traderent, quam vino diluissent, quasi id necessarium ad Communionis

Richard Concil. Tom. I.

T t

inte-

integritatem esset; ut presbyterorum nonnulli ad cibum, potumque in consuetis mensis, communibusque sumendum sacris vasibus uterentur; ut alii, nulla ecclesiastica consuetudinis ratione habita, sine stola Sacrum facerent; ut nonnulli in Martyrum solemnitatibus, sibi reliquiis ad collum positis, se per diaconos albis indutos super cathedris in processum ferri vellent; ut Episcoporum plerique cum feminis versarentur, quin adessent, qui, quomodo ipsi se gererent, transferrentur; ut eorum nonnulli personas honore dignas, sacque ipsorum fratres indignum in modum haberent, flagella nempe laniatos vellent; ut iidem ad extremum ordinationum causa pecuniam exigerent: hos nimirum abusus singulos in canonibus, qui sequuntur, concilium proscribit.

2. Vetat lac, aut racemum vini loco, ad Sacrificium offerri, aut Eucharistiam vino dilutam tribui; quod institutioni repugnat, in qua Christus Dominus panem, & vinum se junctim dedit. Nihil ergo aliud ad sanctum Sacrificium, quam panis, & vinum aqua mixtum ex veterum conciliorum definitione offeretur.

3. In communibus mensis, & sacris vasibus, seu bibi, seu edi vetat; itemque ecclesie vela, & ornamenta ad profanos usus adhiberi, vendi, donari omnino sub poena excommunicationis, si laicus; & depositionis, si clericus, aut religiosus hanc sanctionem violaverint.

* Ecclesie jam preesto erant eo tempore aurea, & argentea vasa, quae ad communium mensarum servitium conferre presbyteros non pudebat; haec ipsa divino Servizio addita vasa multo etiam majora, quam hodierna fuerint, oportet; siquidem presbyteri, quorum hoc loco damnatur agendi ratio, patenis, catinorum, seu patopfidum loco, utebantur. Ejusmodi patenis eandem quoque formam ac catinis communibus fuisse necesse est; secus enim, qui aliquem adhuc religionis, & fidei sensum retinebant, vasa, super quibus adorandum Christi Domini Corpus, & Sanguis quievissent, horrore perciti non attigissent.

4. Presbyteros vetat Sacrum facere sine stola, utrique humero imposita, & ad pectus in crucis modum applicita, seu

seu decussata, prout eam scilicet ordinationis die ipsa gestarunt, ut ita super pectore crucis signum deferant.

5. Ecclesiasticos, cujuscunque gradus extiterint, cum faminis, sine eorum probitatis testibus, una ipsorum excepta matre, versari vetat.

6. Diaconorum esse vult, Martyrum reliquias capsa conclusas super humeris ferre, Episcopumque, siquidem eas ferre ipse voluerit, peditem cum populo incedere, quin se a diaconis ferendum curet.

* Ita quidem canon hic explicari solet; reliquiarum tamen nomine, de quibus loquitur, non nuda Martyrum ossa intelligenda videntur, sed ipsum Christi Domini corpus, quod sæpe *sacra reliquia* in Græcorum Euchologio, & alibi nuncupatur. Haud ægre adducetur, ut in hanc sententiam descendat, qui ad Missæ sacrificii celebrandi veterem usum, ipsamque canonis, de quo agitur hoc loco, vim, & rationem parumper animum adverterit. Ponebantur olim in calice, dum recitabantur ea Missæ verba, *hæc commixtio*, &c. particulæ duæ Corporis Christi Domini; una quidem, quæ ex superiore Sacrificio reliqua fuerat, altera vero, quæ ex diei sacrificio erat, simulque cum prima ponebatur in calice, ut palam fieret ex iis duabus conjunctim particulis unum, idemque Sacrificium confici. Episcopus celebrans ad priorem particulam ex ecclesiæ, vel episcopali ædium capella, in qua servabatur, sumendam pergebat, sumptamque dominicis, festisque diebus, in pyxide, seu ciborio ad altare ferebat; jam vero, ut irrepunt ubique abusus, inter Episcopos non defuere, qui se a diaconis gestatos vellent, dum ipsi eam hostiæ particulam in pyxide collo apposita, vel, ut est in canonis titulo, *appensis collo reliquiis*, ferrent. Porro canonem hunc, ex ejus contextu ipso, de consecratæ hostiæ particulis, seu de ipso Christi Domini Corpore, non autem de nudis Martyrum ossibus intelligendum evincunt hæc; 1. ita canon incipit: *Bona quidem res est, divina sacerdotibus contrèllare mysteria*: loquitur ergo de divinis Mysteriis; non de Martyrum exuviis, quæ *divina Mysteria* nuncupari non possunt: 2. canon hic nunquam dicit *reliquias Martyrum*,

sed simpliciter reliquias; 3. vas, in quo ejusmodi reliquiae feruntur, *Dei arcam* appellat; quæ sane loquendi ratio non nisi ciborium, quod Christi Domini Corpus includit, designare potest; 4. Addit si Episcopus *sanctas Dei reliquias* deferre ipse voluerit, oportere, ut eas pedes populum secum deferat; en ipsa canonis verba: *Quod si etiam Episcopus reliquias per se deportare elegerit, non ipse a diaconibus in vestibus vestabitur, sed potius pedissequus, una cum populo, progressionem procedente, ad conventicula sanctarum ecclesiarum sanctas reliquias per eundem Episcopum portabuntur.* Estne verosimile Episcopum Sanctorum exuvias capsis admodum insignibus inclusas ipsum solum ferre voluisse, atque ad id potuisse?

7. Vetat, indicta excommunicationis, & exilii poena, Episcopi, presbyteros, abbates, & diaconos fuisse cædi jubentur; hujus enim generis punitiones quoad lethalia soluta errata locum habere debere.

8. Simoniam prohibet, depositionis indicta poena, tum in eum, qui Ordines contulit, tum in eum, qui eosdem suscepit, prout Chalcedonensium canonum secundus statuit.

9. Episcopis interdicit, ne magis proprium, quam ecclesiae patrimonium cordi habeant; quod si forte suos ipsorum redditus, cum ecclesiasticorum detrimento, vel iisdem neglectis, auxerint, ecclesiam de suo compensent, necesse erit *Ibid.*

Concilium Romanum, ann. 680.

Habitu est concilium hoc, die 27. Mensis Martii anno 680. Agathone Ecclesiam regente. Ei adfuerunt Episcopi ex Italia centum viginti quinque, ex Gallia tres, videlicet Adeodatus Tullensis, Felix Arelatensis, & Taurinus Telonensis; unus e Majore Britannia, nempe Wilfridus, Eboracensis Episcopus, qui superiore anno Romam venerat, suam ut sede se injuste pulsum conquereretur, in quam eum quidem Episcoporum amplius quinquaginta concilium, eo ipso anno 679. Romæ habitum restituerat. Singuli tres Galliarum Episcopi, in subscriptionibus, se Gallicani concilii Legati.

istos dixerunt; quod credendi locum præbet contra Monothelitas concilium in Galliis habitum fuisse. Quamquam Wilfridus ipse, in sua subscriptione, se quoque Britannici concilii Legatum inscribit, tametsi ab ejus regionis Episcopis eum Romam missum esse non constat; at enim is obtinebat in ecclesiasticis Actis mos, ut ejusdem provinciae Episcopi, licet congregati non essent, *concilii* nomine designarentur. Scripsit Romanum concilium Epistolas duas ad Imperatores, hoc est, ad Constantinum cognomento *Pogonatum*, & ad ejus fratres Heraclitum, & Tiberium, qui, ut Augusti titulo insigniti erant. Harum Epistolarum una auctoritate Papæ, altera Papæ simul, & concilii nomen præferunt. Explicat Agatho, in prima, Ecclesiæ super Trinitatis, & incarnationis mysterii Fidem, superque duarum potissimum voluntatum quæstione persistit. Docet nempe, quemadmodum in divinis Personis tribus una tantum natura est, deoque una tantum naturalis voluntas, una operatio, potestas una; ita, cum in Christo Domino duæ perfectæ naturæ sint, divina, & humana, naturales quoque duas in eo voluntates, & operationes duas esse, sed quæ tamen ipsæ contrariæ non sunt, quia Christus Dominus, quidquid humanæ naturæ est, excepto peccato, suscepit. „Ejusmodi est, pergit, veræ Fidei regula, quam Apostolica Ecclesia semper tenuit, propugnavitque.“ Duarum deinde in Christo voluntatum distinctionem probat ex veteris, & novi Testamenti pluribus, quæ Patres explicuerunt, oraculis, quibus Chalcedonenfis concilii definitionem addit.

Altera Epistola, quæ Papæ, & Romani concilii nomine data est, institutionem veluti quamdam continet in eorum potestatem, qui ad Constantinopolitanum generale concilium deputandi erant. In ea Episcopi suam suæ fidei professionem edunt, declarantes in Christo Domino, quippe qui perfectus Deus, perfectusque itidem homo est, duas voluntates, duasque operationes esse, quemadmodum ex apostolica, & evangelica traditione perceperunt.

Sub idem tempus, Benedicto Biscopio in Angliam redenti Papa Joannem cantorem ecclesiæ S. Petri, & abbatem S.

Martini, in urbe Roma, comitem addidit, iussam, quæ ejus regionis ecclesiis fides esset, diligentèr inquirere, ejusque cum Romam regressus esset, testem fore. Joannes Abba primi Lateranensis concilii Acta secum detulit, interfuitque concilio, quod Theodorus Cantuariensis die 17. Septembris ann. 680. Hetfeldisæ habuit. In eo pronuntiarunt Episcopi, se generalia quinque, & Papæ Martini, nempe, Lateranense contra Monothelitas, concilia suscipere; in eos anathema dicere, qui in iisdem conciliis anathemate perculsi fuerant, eosque recipere, qui in iisdem recepti fuerant. *Reg. Tom. XV. Lab. Tom. VI. Harduin. Tom. III.*

Concilium Constantinopolitanum, generale sextum, an. 680.

A Romano concilio, de quo modo dictum est, electi, qui tamquam deputati Constantinopolim pergerent, Abundantius, Joannes, & Joannes alter Episcopi, Theodorus, & Gregorius presbyteri, Joannes diaconus, & Constantinus subdiaconus Romanæ Ecclesiæ. Theodorus presbyter, Ravennatis ecclesiæ legatus, cum aliquibus monachis, eo pervenit die 10. Septembris ann. 680. & prima sessionum octodecim, e quibus concilium consistit, habita est die 7. Novembris ejusdem anni, in atrio majore Palatii, cui *Träa* nomen, *Domini* scilicet. In hac sessione non plures, quam quadraginta circiter Episcopi adfuere, quorum primi, Papæ Legati, nempe Theodorus, & Gregorius presbyteri, & Joannes diaconus nominantur.

Adfuit concilio Imperator, stipatus officiariis tredecim, primamque sedem occupavit. Aderant ad sinistrum latus Legati Papæ, tamquam in honorificentiore parte. Tenebant dexterum latus patriarchæ duo, Constantinopolitanus, & Antiochenus, cum Alexandriæ deputato. Evangeliorum Libri in medio coetu collocati. Rebus omnibus in hunc modum dispositis, Papæ Legati Imperatorem alloqui aggressi sunt, dixeruntque ante annos circiter quadraginta sex Sergium, Constantinopolitanum Episcopum, aliosque docuisse in Christo Domino unam tantum voluntatem, unamque tantum operationem esse; sanctam sedem rejecisse errorem hunc,

eosque, qui concilio, Constantinopolitane Ecclesie nomine, intererant, dicere debere, undenam ea novitas orta esset. Lecta sunt Ephesini concilii acta.

In sessione altera, quæ habita est 10. Novembris die, Chalcedonensis concilii acta lecta sunt.

In sessione tertia, quæ in Novembris diem 13. incidit, lectus est Menas, Constantinopolitani Archiepiscopi, ad Vigili-um, Romæ Papam, sermo in eo versans, unam, & unicam in Christo voluntatem esse. Eum Librum corruptum esse legati probarunt. Id ergo sermonis Imperator rejecit, & concilii quinti, hoc est, Constantinopolitani secundi præfationem, & omnia deinde acta, ad sessionem usque septimam, legi jussit. His inserti fuerant Libri duo, Vigili Papæ nomine; ad imperatorem Justinianum missus unus, ad Theodoram Imperatricem alter, ubi legebantur verba hæc: „The-
„odoro Mopsuesteno anathema, qui non confitetur in Chri-
„sto Domino hypostasin unam, personam unam, operatio-
„nem unam. „ Asservere legati iis Libris duobus falso *Vigili* nomen inscribi, eosque Chalcedonensis concilii actis additos fuisse; id autem probarunt ex eo, quod si Vigilius unam operationem docuisset, conciliumque doctrinam hanc approbasset, unius operationis vocabulum in Fidei definitione adhibitum fuisset. Lecta est hæc universa, in eaque nihil simile compertum fuit; lecta sunt etiam Chalcedonensis concilii acta; jussitque Imperator Macarium, Antiochenum Patriarcham, ejusque asseclas ex receptorum Patrum testimoniis suam, quod promiserant, sententiam probare.

In sessione quarta, habita Novembris die 15. lectæ Agathonis Papæ, ejusque concilii Epistolæ duæ, quæ luculenter Ecclesie doctrinam super duabus voluntatibus, & duabus operationibus statuunt.

In sessione quinta, quæ solum 7. Decembris die habita est, Macarius Antiochenus protulit testimoniorum volumina duo, quæ e Patrum Scriptis deprompta erant; tertiumque in sequenti sessione sexta, duobus post mensibus habita, die nempe 12. Februarii ann. 681. Edixere Papæ legati, quæcunque Macarius congesserat, testimonia nihil ad præsentem

quæstionem facere, eorumque nullum probare, unam tantam voluntatem, unamque tantum operationem in Christo esse mutilata pleraque fuisse, ut quoad reapse, ac suspte nature unice Personarum Trinitatis voluntate intelligendum esse Incarnationi accommodari posset.

In sessione septima, diei 13. Februarii, lectum est volumen textuum Patrum, quod legati ad probandas voluntates duas, & operationes, itidem duas protulerunt.

In sessione octava, cui Martii dies 7. inscripta est, ex Patriarchis duobus quæsit Imperator, apud eosne de fide Litterarum Papæ Agathonis, ejusque concilii convenire Georgius, Constantinopolitanus Patriarcha fassus est, se cum loca omnia cum Patrum scriptis contulisset, exemplaria consentanea comperisse; se cum Papa ipso sentire, & credere. Eadem fuit Episcoporum a Constantinopolitana sedis dependentium opinio. At Macarius Antiochenus suo in errore persistens, anathemate perquisus fuit, & pallio spoliatus, cum convictus esset Patrum testimonia, quæ protulerat, mutilasse.

Non interfuit Macarius sessioni nonæ, quæ habita est die 8. Martii, ac ne in sequentibus quidem, ad decimam quartam neque, ex ejus parte quispiam occurrit. Continuatum est in sessione nona textuum examen, quos Macarius attulerat; comperitque est eos, vel ab ipso mutilatos fuisse, vel quos non corruerat, perspicue voluntates duas in Christo probare. Id Basilus, Gortyniensis Episcopus, ab Imperatore notatum voluit, cum ventum esset ad lectionem testimonii S. Athanasii, super iis Christi Domini verbis: *Pater, si possibile est, transeat a me calice iste*; ubi S. hic Doctor ait: *Jesus Christus membrum duplex voluntatum, humane, quæ carnis est, & divinæ.* Macarium, Patrum doctrinam adulterasse convictum omni dignitate, & functione Sacerdotali excidisse pronuntiatum est.

Episcopi duodecim, qui Constantinopolim ad superiores sessiones pervenire non potuerant, ad decimam die 18. Martii habitam convenere. In ea, Patrum testimonia a Romanis collecta, & in medium allata, quæ duas in Christo vo-

lentes, duasque operationes probabant, ad veritatem exacta fuere; erant ea numero triginta novem e tredecim Patribus ducta; ac deinde in eadem collectione, Hæreticorum unam tantum voluntatem, unamque tantum operationem in Christo adstruentium textus enucleati.

Undecima sessio, Martii 20. die habita, superiore ipsa frequentior fuit triginta circiter Episcoporum adventu. In ea lecta est S. Sophronii, Hierosolymitani Patriarchæ, ad Sergium Constantinopolitanum Epistola; tum lectus libellus, quem Imperatori Macarius Antiochenus obtulerat, ejusque ad eundem Principem sermonum unus. Sub hujus sessionis finem, Imperator enuntiavit se quidem sequentibus sessionibus non adfuturum, & magistratus quatuor, qui ejus nomine adessent, videlicet Constantinum, & Anastasium patricios, Polienctum, & Petrum exconsules nominavit.

Ergo quatuor hi magistratus adfuere sessioni decimæ secundæ, quam Martii die 22. octoginta circiter Episcopi celebrabunt. Lecta est monumentorum collectio, quæ Macarius Imperatori tradiderat, quæque idem Princeps ad concilium remissa voluerat. Continebat collectio hæc Sergii ad Cyrum Epistolam, jactatos Menæ ad Vigilium, & Vigili ad Justinianum, & Theodoram sermones, & Sergii ad Honorium Epistolam, cum hujus Papæ responso. Rogarunt magistratus Episcopi, ut ab Imperatore obtinerent, ut Macarius, & quicunque in ejus sententia erant, Constantinopoli pellerentur.

In sessione decima tertia, quam 28. Martii dies attulit, repetita est Epistolarum Sergii, & Honorii lectio; quas cum concilium Apostolorum, Conciliorum, & Patrum doctrinæ contrarias, & Hæreticorum placitis consentaneas perspexisset, tamquam ad corrumpendos animos accommodatas rejecit, execratumque est. Dixit anathema non solum Sergio, Cyro, Pyrrho, Paulo, & Petro, omnibus, & singulis Monothelitarum hæresi infectis, sed etiam Honorio ipsi, pronuntiantibus Patribus se in ejus ad Sergium Epistola comperisse, eum omnino ejus errorem sequi, suamque ipsius impiæ doctrinæ auctoritatem addere.

Decima quarta sessio, 4. Aprilis die habita; in eo fere omnis posita fuit, ut jactatus Menæ ad Papam Vigilium sermo, itemque Vigili ad Justinianum, & Theodoram sermones, generalis concilii quinti actis inserti ad trutinam revocarentur. Omnes ad unum Patres dixerunt in eos anathema, qui ejus concilii acta depraverant, in eosque omnes, qui voluntatem unam, & operationem unam, & unicam in Christo docent.

Polychronius, presbyter, & monachus accusatus, qui Macarii errores propugnaret, in sessione decima quinta, die 26. Aprilis habita, accitus in jus fuit. Jussus dicere, quod sentiebat, declaravit se unam tantum voluntatem, unamque tantum operationem theandricam credere, sponditque suam se fidem per mortui resurrectionem probaturum. Accepta sponsio; allatus in medium mortuus, super quo Polychronius suam fidei confessionem posuit; at mortuus non resurrexit, tametsi Polychronius ei ad multas horas insisterasset; quamobrem concilium presbyterum in errore pertinacem videns deposuit, in eumque anathema pronuntiavit.

In sessione decima sexta, quæ in Augusti diem 9. dilata fuerat, Constantinus, presbyter ecclesiæ Apameæ, metropolis secundæ Syriæ, Macarii Antiocheni discipulus, & sanctorum anathemate perculsus, & e concilio ejectus fuit. In sessione decima septima, habita undecima Septembris die, actum id unum est, ut inter omnes de fidei definitione conveniret. Eam legit Agatho, Georgii Constantinopolitani lector, notariusque. Eadem lecta rursus in sessione decima octava, quæ decima sexta ejusdem mensis die habita est. Ei adfuit Imperator ipse, cum centum sexaginta, & amplius Episcopis. In hac definitione concilium declarat, se recipere superiora concilia quinque; damnare novi erroris auctores, videlicet Theodorum Pharanitanum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, & Petrum Constantinopolitanos, Papam Honorium, Cyrum Alexandrinum, Macarium Antiochenum, Stephanum ejusdem discipulum; approbare Papæ Agathonis, ejusque concilii Epistolas duas, tamquam Chalcedonensis concilii, S. Leonis, & S. Cyrilli doctrinæ consentaneas. am

am concilium, deciditque naturales voluntates duas, duasque operationes in Christo esse; has duas voluntates non esse contrarias; voluntatem humanam sequi voluntatem divinam, & huic omnino subesse. Vetat aliam doctrinam tradi, depositionis in clericos, & anathematis in laicos indicta poena. Papæ legati tres, omnium primi, deinde patriarchæ, omnesque deinceps Episcopi subscripsere. Subscripsit Imperator omnium postremus, & ad executionem decretorum concilii edictum vulgavit. In hoc perspicue Ecclesiæ super voluntatibus duabus, duabusque operationibus doctrinam explicat, prohibetque contrariam doctrinam disseminari, sub poena depositionis in clericos, privationis dignitatis, & proscriptionis bonorum in laicos, & exilii in privatum quemque. Episcopi, antequam recederent, synodicam Epistolam ad Agathonem Papam scripserunt. *Ibid.*

XII. Toletanum Concilium, ann. 681.

Gothorum in Hispania Rex, Wamba, cum Andabaustus venenum ei propinasset, per aliquod tempus, memoriæ, omnisque sensus expers in lecto jacuit. Toletanus Archiepiscopus ei, quem eo rerum deductum videret, poenitentiam tribuit, monasticamque vestem imposuit. Princeps hic, in pristinam valetudinem restitutus, cum audisset, quod contingerat, se regno abdicavit, solemnique actu Ervigium, Chisdesvinti regis consanguineum, sibi successorem designavit. Ervigius, ut sibi regnum per Episcoporum, procerumque suis in ditionibus confirmationem, tutum, certumque redderet, eos Toletum, primo sui regni anno, qui Christi 681. erat, congregavit. Januarii dies 9. initium, & 25. finem concilio dedit. Ei adfuere Episcopi triginta quinque, Juliano Toletano præside, abbates quatuor, presbyteri duo, & diaconus unus, absentium Episcoporum vices agentes, & Palatii officarii, Proceres quindecim. Edidit concilium canones tredecim.

Primus. Enuntiant concilii Patres se suscipere definitiones fidei, quas generalia priora quatuor concilia edidere. Ervigii quoque electionem, & Wambæ abdicationem, super
ex-

exhibitis monumentis, Episcopi ratas habent; approb- nempe actum a Palatii primoribus signatum, quibus præ- tibus Wamba religionis habitum, & tonsuram acceper- ejus decretum, quo Ervigium successorem suum declarant ad Julianum Toletanum monitum super ratione, qua in pe- agenda Ervigii unctio se gerere deberet; edendamque vi hujus Regis expositam consecrationem; declarantque inde populos a fidelitatis jurejurando liberos, quod Wamba præstiterant; eosdemque jubent Ervigium sibi legitimum Regem agnoscere, eique hoc titulo obsequi, secus anathemate percellendos.

2. Eos, qui morbi tempore, cum etiam linguae usu, sensusque caretent, poenitentiam susceperunt, ejus exercitium- nes integre servare jubet, si deinde convaluerint, sed ad militaria munia regressu interdicit; ut autem ostendat iis poenitentiam imponi posse, qui cognitionis expertes sunt, infantium exemplum affert, qui licet Baptismum sine cognitione perceperint, ejus tamen obligationibus subsunt. Eadem nihilominus a presbytero petentibus tantum concessam vult; ut proinde quicumque poenitentiam iis dederit, qui notitiam amiserunt, excommunicationi ad annum subdendus sit.

3. Mandat, ut qui communioni propterea privati fuerint, quod alicujus in Principem, aut rempublicam criminis re- essent, in ecclesiasticam communionem restituantur, cum primum eos Princeps in gratiam receperit, suæve ad mentis honorem extulerit.

* Est sane animadvertendum, hoc in canone, de iis tantum agi, qui communione spoliati fuerant, quia se aliquo in Principem, aut in rempublicam crimine obstrinxerant; si enim de excommunicatione actum esset ob crimen lata, quod nec Principem ipsum, nec regiminis, & reipublicæ bonum spectaret, excommunicato nihil profuisset Principis favor.

4. Ordinari vetat Episcopos, ubi nullus adhuc Episcopus fuit, in ruribus peculiariter, seu vicis, & in suburbiis, nec contra ac statuunt canones, duo in eadem urbe Episcopi esse videantur. Itaque nominatim Episcopi, rurali in loco, in quo nullus antea Episcopus fuerat, ordinationem damnat,

quam

quam Emeritanus Episcopus, a Rege Wamba coactus ediderat; hanc novi episcopatus erectionem abrogat; & nihilominus, quin novum Episcopum deponat, ei, ex gratia, episcopatum designat, qui primus vacaverit.

5. Damnat aliquorum sacerdotum usum, qui pluries eadem die sacrificium offerentes, in postrema tantum Missa communicabant; mandatque, ut, quoties Christi Domini Corpus, & Sanguinem super altari immolaverint, toties ejusdem Corporis, & Sanguinis participes fiant.

* Walfridus Strabo, noni sæculi Scriptor, memorie tradit, in *Lib. de Reb. Eccl. cap. 21.* Summum Pontificem Leonem IV. Missas novem usque una, eademque die dicere consuevisse. Vetitum subsecutis temporibus fuit, ne quis sacerdos pluries eadem die sacrum faceret, certis quibusdam exceptis diebus, & necessitatum casibus, atque annuente quidem Episcopo: *Sufficit sacerdoti unam Missam in die una celebrare Non modica res est, unam Missam facere; & valde felix est, qui unam digne celebrare potest. Quidam tamen pro defunctis unam faciunt, & alteram de die, si necesse fuerit.* Ex Gratian. de *Cons. D. I. cap. sufficit.*

6. Eam Toletano Episcopo facultatem tribuit, ut omnes Hispaniarum Episcopos ordinet, e Regis delectu, quin tamen ulla ex parte lædantur provinciarum jura, eaque lege, ut Toletanus Episcopus novum electum Episcopatu dignum judicet, & hic quidem intra menses tres documenta percepturus metropolitano se sistat.

7. Wambæ legem abrogat, quæ eos ferendi testimonii jure privabat, qui publicis rationibus ita postulantibus arma non sumpserant; & ejusmodi quidem homines haud tamquam infames rejeptos vult.

8. Vetat, ne viri conjuges deserant, nisi fornicationis causa, iisdemque minitatur fore, ut a fidelium societate, ecclesiæque communionem, nisi ad eas redierint, segregentur.

9. Leges in Judæos editas renovat.

10. Iis concedit asyli jus, qui se in ecclesias recipiunt, & ad triginta circum passus, ea tamen conditione, ut iis reddantur, qui eosdem a se haud male habendos juraverint.

11. Excommunicatione, aliisque gravibus indictis poen-
ethnitas plures superstitiones vetat, quæ adhuc in Hispani-
locum habebant.

12. Mandat, ut quotannis provinciale concilium, Kalen-
Novembr. habeatur.

13. Vota continet ad regni Ervigii prosperitatem. &
gratiarum ad eundem actiones, qui concilium coegit.
Princeps hic, ut ejus decreta firmaret, edictum tulit, die 7
Januarii ann. 681. datum. *Ibid.* & Aguirrens, *Concil. H-*
span. Tom. IV.

XIII. Concilium Toletanum, an. 683.

Concilium hoc anno quarto regni Ervigii, scilicet an. 683
die 4. Novembris habitum est. Ad illud Episcopi quadra-
ginta octo, absentium Episcoporum deputati viginti septem
abbates quinque, Toletanæ Ecclesiæ archipresbyter, archidia-
conus, & primicerius, denique procures viginti sex conve-
nerunt. Cum porro rex Ervigius libellum plura capitula
continentem, super quibus ut aliquid statueretur, in votum
habebat, ad concilium misisset, Episcopi sanctiones, seu ca-
nones duodecim edidit, libelli sibi a Principe exhibiti ra-
tione habita; initio ducto a fidei confessione, scilicet: re-
citatione Nicæni Symboli, quod ab omnibus, tum quidem,
in Hispaniarum ecclesiis, Missæ tempore canebatur.

Primus. Injuriarum oblivionem continet in eorum gra-
tiam, qui cum homine, cui nomen Paulo, in regem Wam-
bam, & in publicum regimen conspiraverant.

2. Contra clericos, & aulæ procures, criminum accusa-
tos procedendi rationem moderatur. Suis eos bonis, suis-
que dignitatibus spoliari, in vincula, vel in carcerem conji-
ci, virgis cædi, quæstioni subdi, aliove prorsus supplicio ple-
cti vetat, quoad in presbyterorum, seniorum, & magistratu-
um competentium coetu rite judicati fuerint.

3. Remittit tributorum reliqua ad primum usque Ervi-
gii regnantis annum, eosque omnes anathemate plectit, qui
huic sanctioni refragari ausi fuerint.

4. Vetat etiam, sub anathematis poena, regis Ervigii, seu conjugii, seu filiis mali, quidquam inferri.

5. Licere non vult Regum viduis iterum, vel regi nubere; quod si quis eas sibi conjuges sumpserit, excommunicationi suberit.

* Longius etiam progreditur Cæsaraugustanum concilium tertium, jubetque Regum viduas in aliquo monasterio, religionis habitum sumere, ibique reliquum vitæ tempus transigere. Id his canonibus propositum est, ut turbas antevertant, quæ suboriri possent, si forte ambitiosus quispiam, qui Regis viduam sibi conjugem addidisset, hac obducta causa ejus regnum in legitimorum successorum præjudicium usurpare vellet. Huic tamen rationi nec fundamenti, nec roboris satis inesse videtur, ut vidua non modo viduitatem servare, sed etiam suis ingratis, & contra, ac suapte natura fertur, religioni in monasterio nomen dare jubeatur. Videtur id cum naturali, divinoque jure pugnare.

6. Declarat nec servos, nec liberos, iis exceptis, qui a fisco sunt, ullum in palatio, aut regis in terris munus obire posse.

7. Ecclesiasticos deponi vult, qui, ut sibi illatas molestias reparent, altaria exspoliant, cereos extinguunt, lugubrem in modum Ecclesiam instruant, aut a Missæ sacrificio offendo abstinant.

8. Episcopos, excommunicationis indicta poena, jubet ad Metropolitanam pergere, cum ab eo vel ad aliquas, ut Paschatis, Pentecostis, & Natalis Dominici, solemnitates celebrandas, vel ad Episcopos consecrandos, vel ad Regis jussa executioni mandanda vocati fuerint.

9. Confirmat duodecimi Toletani concilii canones.

10. Gaudentium, Valeriæ Episcopum, qui, cum in morbum incidisset, poenitentiae addictus fuerat, quin ullum crimen confessus esset, suas functiones obire, & sancta mysteria celebrare, secundum sanctos canones finit. Hac oblata occasione, edita est universim lex, ut Episcopi, qui periculoso morbo laborantes, poenitentiam per manuum impositionem suscepissent, ad sua munia, postquam a metropolitano

re-

reconciliati essent, regredi possent; at si ante susceptam penitentiam criminis convicti essent, eamve suscipientes, alicujus criminis reos enuntiassent, a suis functionibus abstinerent, quoad metropolitanus aliter statueret. Qui vero cum aliqua occulta peccata patrassent, ea confessi non fuerant, traduntur ipsi sibi, suæque conscientiae, suam ut dignitatem vel abdicent, vel, occultam poenitentiam agere servent.

11. Vetat, ne quis alterius Episcopi clericum retinere recipiatve, aut ejus fugæ faveat, aut eidem delitescendi rationem suppeditet; quod non solum de presbyteris, diaconis, & clericis cæteris, sed de abbatibus quoque, & monachis intelligitur. Declarat deinde in fugitivorum nomen non esse ponendos eos, qui negotiorum causa ad metropolitanum se conferunt.

12. Pronuntiat clericum, qui, cum ei suo cum Episcopo res sit, apud metropolitanum se recipit, ab Episcopo excommunicationi subdendum non esse, antequam metropolitanus judicaverit, eum excommunicatione dignum esse. Potest etiam, si forte a metropolitano læsus fuerit, ad Principem confugere. At si excommunicatus esset, priusquam vel ad synodum, vel ad metropolitanum, vel ad Regem confugeret, excommunicatus remaneret, quoad se ipse purgasset. Explicit concilium per actas Ervigio regi gratias, perque edita in ejus prosperitatem ad coelum vota. *Reg. Tom. XVII. Lab. Tom. VI. Hard. Tom. III. Aguirrens, Concil. Hispan. Tom. IV.*

XIV. Toletanum Concilium, ann. 684.

Inchoatum Concilium hoc die 14. Novembris ann. 684. qui regnantis Ervigii quintus erat, ejusdemque mensis die 23. absolutum fuit. Ei septendecim Episcopi cum abbatibus sex, itemque sex absentium Episcoporum deputatis interfuerunt. Convocationis hujus concilii causa fuit eorum confirmatio, quæ contra Monothelitarum errores in sexto generali concilio, Constantinopoli habito, gesta fuerant. Episcopi, qui Constantinopolitanum concilium tanquam ge-

nerale non habebant, quia ad illud ipsi vocati non fuerant, ejus acta examinarunt; contulere cum prioribus conciliis quatuor; approbarunt, receperuntque cum observantia, & in album. post ea quatuor concilia retulerunt. Suam deinde super Incarnatione fidem explicant, fatenturque disertis verbis, in Christo Dominò voluntates duas, divinam unam, humanam alteram, & operationes itidem duas, dicto in eos anathemate, quicumque non credunt Jesum Christum esse verum Deum, & perfectum hominem in una, eademque persona. Continetur id capitibus, seu canonibus decem. Subscripsere Fidei definitioni, quam Constantinopolitanum concilium ediderat, suamque subscriptionem una cum Libro, in quo fufius fidem suam explicabant, ad Leonem Papam II. miserunt. At cum Benedictus II. Leonis successor in eo Libro locutiones aliquas comperisset, quæ parum emendatæ ei visæ sunt; id sequentis concilii celebrationi locum præbuit.

XV. Toletanum Concilium, ann. 688.

Habitu fuit concilium hoc die 11. mensis Maji an. 688. qui Pontificatus Papæ Sergii, itemque Egicæ, generi, & successoris Ervigii, primus fuit. Ad hoc unus, & sexaginta Episcopi cum abbatibus novem, Toletanæ ecclesiæ archidiacono, & primicerio, presbyteris quinque, quorum duo abbates erant absentium Episcoporum loco, & septendecim comitibus, se contulerunt. Coactum est in Palatii ecclesia concilium, eique Egica ipse rex adfuit. Initium concilio dedit locutionum discussio, quæ Papæ Benedicto haud satis probatæ fuerant.

Prima erat hæc: „Voluntas genuit voluntatem, ut sapientia sapientiam genuit. „ Ita efferebatur altera; „Tres „ in Christo substantiæ sunt. „

* Afferuere Toletani concilii Patres locutiones has accuratas esse, easque allatis S. Athanasii, S. Augustini, & S. Cyrilli testimoniis purgarunt, firmaruntque: Dei voluntas, inquiunt, communis est Personis tribus, perinde ac sapientia, divinæque perfectiones reliquæ; Deique voluntas nihil est

aliud, quam ejus natura, ejus substantia, & ejus essentia. Dici proinde potest Patris voluntas Filii voluntatem genuisse, seu Filius ex Patris voluntate genitus fuisse; quemadmodum dici potest Filius e Patris natura, substantia, & essentia natus, seu genitus esse, tametsi una tantum, & unica in divinis Personis tribus essentia sit.

Quod attinet ad substantias tres, quas in Christo Domino agnoscunt concilii Patres, id ipsi de Corpore, de Anima, & de Divinitate intelligunt. Afferunt ergo Christum Dominum, cum ex Corpore, ex Anima, & ex Divinitate constet, dici posse, hac sane notione, trium substantiarum esse, quamvis si corpus, & anima humana pro una tantum natura, unaque substantia sumantur, dicendum sit, in eo non nisi naturas duas, duasque substantias esse. Egerunt deinde Episcopi de duplici jurejurando ab Egica rege, qui concilio aderat, præstito. Duo juraverat Princeps hic, quæ inter se contraria videbantur. Per jusjurandum primum, Ervigio regi promiserat se ejus filiorum defensionem suscepturum contra aggressorem quemque; per alterum, suis se subditis omnibus jus redditurum receperat. Vereor, inquit Princeps, ut Ervigii filios defendere possim, quin jus negem pluribus, quos ille, vel bonis injuste spoliavit, vel in servitutem redegit, vel iniquis judiciis oppressit. Hæc ad Egicam regem Episcoporum responsio fuit, ea juramenta duo contraria non esse, quandoquidem censebatur suos se levios non nisi secundum æquitatis leges defensurum promisisse; at, siquidem optione opus esset, juris omnibus, & singulis subditis tribuendi promissionem jurejurando firmatam pervincere debere, quia publicum bonum privato præferendum est. Concilii decreta Rex per edictum confirmavit. *Ibid.*

Concilium Cæsaraugustanum, an. 691.

Concilium hoc ann. 691. Kalend. Novembr. habitum est, ediditque canones quinque.

Primus. Statuit, ut ecclesiarum dedicatio die dominica peragatur.

2. Episcopos jubet super celebrandi Paschatis die metro-
poli-

politatum consulere, & ad ejus, quoad hanc rem, sanctionem se conformare, ut hæc solemnitas uno, & eodem ubique tempore celebretur.

3. Vetat, ne monachi, in intimum claustrum, sæculares recipiant, ibidem manendi causa, nisi perspectæ probitatis personæ sint, aut pauperes, in hospitalitatis modum.

4. Mandat, ut Ecclesiæ servi, quos Episcopus manumiserit, ostendant successori, intra annum ab ejus morte, suæ manumissionis Litteras, secus in servitutem redigendi.

5. Jubet Regum viduas religiosarum habitum sumere, & se, quod iis reliquum vitæ fuerit, in monasterium concludere, ne quis in eas, siquidem in civili societate remanserint, observantiæ desit, aut ne cui eædem despiciatui obnoxia sint. *Ibidem.*

Concilium Constantinopolitanum, dictum Quinisextum, seu in Trullo, seu Trullanum, ann. 692.

Convocatum fuit concilium hoc Imperatoris Justiniani II. jussu, qui patri Constantino Pogonato, ann. 684. vita functo successerat. Ei ducenti, & undecim Episcopi interfuerunt celebrato in palatii domo, nomine *Trullo*, ubi scilicet, ante annos circiter undecim, generale concilium sextum habitum fuerat. At *Trulli*, vel *in Trullo* nomen concilio remansit, quod rerum potente Justiniano II. coactum fuit, & cui nomen etiam indictum *Quini-Sexti*, ut palam fieret duorum illud superiorum conciliorum purum, putumque supplementum fuisse. Spectarunt illud Græci tamquam generale concilium; at Latini rejecerunt, eique Papa Sergius, vehementer licet instante Justiniano imperatore, subscribere nunquam voluit. Et sane Papa, nec ejus convocationis omnino particeps fuerat, nec eidem, vel ipse per se, vel per legatos suos interfuerat. In eo editi canones centum, & duo, qui deinde disciplinæ corpus, ad Orientis ecclesias quod attinet, confecerunt. In iis Episcopi edicunt initio statim se omnia priorum sex generalium conciliorum decreta recipere; damnare errores, & personas, quibus in iis indicta damnatio, & Apostolorum fidem omni ex parte factam tectam

fervare. Tum canones recensent, quos sequi volunt, scilicet octoginta quinque, qui Apostolis tribuuntur, Nicæni, Ancyranos, Neocæsarienses, Gangrenses, Antiochenos, Icodicenos, Constantinopolitanos, Ephesinos, Chalcedonenses, Sardicenses, Carthaginienses, Conciliorumque Constantinopolitani sub Nectario, & Alexandrini sub Theophilo; atque apostolicas Constitutiones, S. Clementis nomine, utpote ab hæreticis depravatas rejiciunt, e converso approbant S. Dionysii, & S. Petri Alexandrinorum Præfulum, S. Gregorii Thaumaturgi, S. Athanasii, S. Basilii, S. Gregorii Nysseni, S. Gregorii Nazianzeni, S. Amphilochoi, Timothei, Theophili & S. Cyrilli, Gennadii, patriarchæ Constantinopolitani canonicas Epistolas, editamque in unius Africanæ ecclesiæ gratiam a S. Cypriano, ejusque concilio Constitutionem; quæ quidem esse creditur Carthaginensis concilii Præfatio, in qua ait Pater hic, „ id sibi neminem arrogare debere, ut sit Episcopus, „ scoporum Episcopus, suosve collegas per tyrannicum more „ tum ad obediendum adigere. „

3. Canon eos, qui ad diem usque 15. Januarii ann. 692. conjugati fuere, quin vellent conjugium dissolvere, depositioni jubet; eos vero, quorum conjugia ante id temporis soluta fuerint, suum gradum fervare, quin ullam tamen suæ dignitatis functionem obire possint; vetatque, ne in posterum quicumque bis matrimonium inierit, aut concubinam post baptismum habuerit, aut viduam, repudiatam, prostitutam, captivam, comicam conjugem duxerit, Episcopus, presbyter, aut diaconus ordinetur, ullove alio in clerum gradu cooptetur.

4. In eos e clero, quibus cum virgine Deo consecrati commercium fuerit, depositionis, & in laicos ejusdem criminis reos excommunicationis pœnam pronuntiat.

5. Renovat antiquos canones, qui vetant, depositionis indicta pœna, ne clerici exteræ fœminas apud se detineant; cui legi eunuchos ipsos subesse vult.

6. Eidem depositionis pœnæ subdiaconos, diaconos, & presbyteros subdit, qui matrimonium inierint; si quis ma-
tri-

trimonio se obstringere voluerit, id sane faciat, antequam eorum ordinum ullum suscipiat.

7. Diaconos coram presbytero federe vetat, nisi forte alia in urbe patriarchæ, seu metropolitani personam exhibeant.

8. Provinciale concilium, singulis semel annis, haberi jubet.

9. Clericos vetat caupones agere; & 10. refractariis depositionem minatur.

11. Vetat sub eadem poena, ne quis eorum scenori det, ne cum Judæis azymos panes comedat, ne ullo cum iis commercio, aut familiaritate jungatur, ne eos morbi tempore arcessat, ne eorum remedia sumat, ne balneo cum iisdem utatur.

12. Eandem depositionis poenam in Episcopos statuit, qui suis cum uxoribus degunt.

13. Declarat, cum quispiam dignus compertus fuerit, qui subdiaconus, diaconus, aut presbyter ordinetur, haud subendum esse, promittere ordinationis suæ tempore, fore, ut a conjugis societate deinceps abstineat, ne matrimonium a Deo institutum, ac per ipsius præsentiam benedictum dedecoretur. Constitutionem hanc firmant Episcopi per quinti Carthaginensis concilii, ann. 400. habiti canonem, quem non intelligebant, quoniam in eo jubentur expressis verbis, „sub-
„ diaconi, diaconi, presbyteri, & Episcopi a suis uxoribus
„ abstinere, *secundum statuta vetera*, & esse tamquam eas non
„ haberent. „ Cum porro legere deberent in eo canone, *secundum statuta vetera*, legunt, *secundum terminos præscriptos*; quod iis credendi locum præbuit, Carthaginense concilium non vetuisse matrimonii usum subdiaconis, diaconis, & presbyteris nisi certis quibusdam temporibus, nempe, cum ad altaria accedebant, jejuniique diebus preci addictis.

14. Presbyteratui tricesimum ætatis annum, & diaconatui vicesimum quintum statuit, secundum veteres canones.

15. Subdiaconatui vicesimum ætatis annum designat.

16. Neocæsariensis concilii statutum rejicit, quod vetat, ne diaconi plures, quam septem in qualibet, vel majorum urbium ecclesia sint, quia in Apostolorum Actis non sit ma-

joris diaconorum numeri mentio. Constantinopolitani tres hanc explicationem damnant, contenduntque diaconos septem, de quibus in Actorum Libro sermo est, communium tantum mensarum, non autem altarium ministros fuisse.

17. Pronuntiat clericos, qui ecclesias suas deseruerint, ad alias ecclesias migrent, sine sui Episcopi venia, in alterius ecclesiae Catalogum referri non posse, sine proprii Episcopi dimissorialibus Litteris.

18. Clericos, qui suas ecclesias deferere coacti fuerint, ad eas, cum primum iis liberum fuerit, redire jubet.

19. Eos, penes quos ecclesiarum regimen est, explicat vult clero, & populo sacras Litteras, ut eos pietate, veritate fide imbuant, & conventus diebus singulis, Dominicis autem potissimum instituant.

20. Si qua disputatio super fidei negotio suborta fuerit, eam veteribus Ecclesiae doctoribus faciem praefereantibus solutam vult.

21. „Non licet Episcopo in urbe, quae ex ejus diocesi non est, publice praedicare. „

22. „Clericis depositis ea datur venia, ut si suorum criminum poenitentiam egerint, breves capillos, ut ceteri clerici deferant; at si suis tantum ingratis poenitentiam tantum amplexi fuerint, gerant laicorum instar promissam comam. „

23. „Qui pro Ordinibus pecuniam dederunt, quique acceperunt, deponentur. „

24. „In omnes ecclesiasticos, secus simoniacos habendos, interdictio, ne pecuniam, aut quidquam aliud exigant, ut sanctam Communionem tribuant. Idem prohibentur etiam equorum cursibus, atque histrionum spectaculis interesse, eorumve aliquam curam sumere. „

25. Adjudicat rurales parochias Episcopo, qui eas regit ex annis triginta, ut ei tamen, qui eas revindicare voluerit, liceat ante hunc elapsum terminum in provinciae concilio probare eas ad Episcopum, qui earumdem detentor est, non pertinere.

26. „Presbyter, quem ex ignorantia illicito matrimonio obstrictum esse contigerit, haud is quidem deponetur; at non ei tamen licebit ullam sui ordinis functionem peragere, ut proinde nec benedicere, seu publice, seu privatim, nec communionem tribuere possit. „

27. „Prohibiti clerici, aliter per hebdomadam separandi, alias, quam sui status proprias vestes, vel in urbe, vel per iter deferre. „ Tum ergo in Oriente clerici a laicistonsura, & vestibus distinguebantur.

28. „Racemus, qui cum Eucharistia distribui consuevit, separatim benedicetur, primitiarum instar, ex eodemque separatim quoque petentibus dabitur. „

29. „Presbyteri celebrabunt semper Missam jejuni, quanta ipsa majoris hebdomadæ Feria, quamvis Carthaginense concilium tertium diem hunc exceperit ob causas, quæ firmæ, aptæque tum quidem erant, ac non amplius subsistunt. „

30. „Si presbyteri, qui inter Barbaros versantur, se a conjugibus separare voluerint, communi consensu, se veluti volentes erigere supra Apostolorum canonem, qui vetat, religionis specie, conjugem deserere, non iis amplius licebit, ulla prorsus ratione, cum iisdem conjugibus degere, ut in hunc modum ostendant se reapse, quod promiserunt, perficere velle. „

31. „Cum clerici in privatarum ædium oratoriis sine Episcopi nutu, nec baptizare, nec Mysteria celebrare possint; qui secus egerint, deponentur. „

32. & 33. Is apud Armenos vigeat mos, ut sine aqua Eucharistiam consecrarent, eosque tantum, qui e sacerdotali stirpe erant, in clerum reciperent; has consuetudines concilium damnat, pronuntiatque in clericorum delectu, nihil aliud, quam meritum spectandum esse. Lectores præterea prohibet in ecclesia publicè legere, nisi cæsis capillis sint, sui que pastoris benedictionem susceperint.

34. „Clerici, vel monachi, qui suos in Episcopos, aut confratres conspiraverint, gradu, quem obtinent, spoliabuntur. „

35. „ Ad Episcopi mortem, metropolitanus nec ejus, „ ejusdem ecclesiae bonis potiri poterit, sed ea remanebit „ in clericorum custodia, ad novi Episcopi electionem „ que; si desint clerici, ea metropolitanus successoribus „ bit. „

36. Conciliorum Constantinopolitani, & Chalcedonensis constitutiones renovat, quae Constantinopolitanae sedis, quae Romanae sedi privilegia, eandemque in ecclesiasticis negotiis auctoritatem concedit, tribuitque ei quae sedi gradum secundum, Alexandrinae tertium, Antiochae quartum, & Hierosolymitanae quintum.

37. „ Episcopi, qui ob Barbarorum incursiones, suarum „ ecclesiarum possessionem inire non potuerunt, suam Episcoporum dignitatem, gradumque servabunt, cum potestate clericos ordinandi. „ Haec scilicet Episcoporum a partibus infidelium origo est.

38. Confirmatur Chalcedonensis concilii duodecimus canon, qui statuit, ut urbium, quas imperialis potestas extruxit, vel instauravit, ecclesiae sequantur dispositionem urbium Imperii.

39. Cum Joannes, metropolitanus insulae Cypri, coactus esset egredi cum populo, quia insula a Barbaris capta fuerat, & ad novam urbem Justinianopolim, ubi consisteret, se conferre, ei servatur ecclesiarum Helleponti regimen, cum eo jure, ut a provinciae Episcopis eligatur; eidem subditur Episcopus Cyzicenus, qui a Justinianopolitana ecclesia perdebatur.

40. „ Natus annos decem recipi monachus potest, tametsi „ S. Basilii non nisi decimo septimo aetatis anno licere voluerit monachos recipi. „

41. & 42. Iis tantum venia datur, ut solitarii sint, qui per annos triginta in monasterio versati sunt, prohibeturque, ne tolerantur in urbibus errones, qui *eremitarum* nomen sumunt, longosque capillos cum nigris vestibus gestant.

43. Recipi possunt omnis generis homines, majores etiam peccatores, in monasteria, quia vita monastica poenitentiae status est.

44. „ Monachus, fornicationis, aut initi matrimonii con-
 „ victus poenam a canonibus in fornicatores praescriptam
 „ subibit. „

45. „ Ornari non licebit pretiosis vestibus, gemmisque
 „ puellas, quae religiosarum habitum sumunt. „

46. „ In religiosos, religiosasque interdictio, ne egredi-
 „ antur e Monasterio, quin is aut ea veniam dent, quibus
 „ ejus regimen est; & in veniae quidem casu ne exeant, nisi
 „ seniore comite. „

47. „ Interdictio, in monachos quidem, ne in puellarum,
 „ in puellas vero, ne in virorum monasteriis dormiant. „

48. „ Interdictio, ne monasteria, Episcopi auctoritate
 „ consecrata, in profanos usus vertantur, aut saecularibus
 „ dentur. „

49. „ Ejus uxor, qui Episcopus electus fuerit, ab eaque
 „ se, communi consensu, ante electionem sejunxerit, debe-
 „ bit ante viri ordinationem in monasterium ab eo dissitum
 „ se recipere. „

50. „ Aleae clericis sub depositionis, laicis sub excommu-
 „ nicationis poena vetitae sunt. „

51. Iisdem sub iisdem poenis interdicitur, ne spectaculis,
 & certaminibus cum feris intersint, Mimorumve, aut Salta-
 torum in theatro personas agant.

52. „ Celebranda praecipitur, omnibus per Quadragesi-
 „ mam diebus, praesantificatorum Missa, exceptis sabbatis,
 „ diebus dominicis, & Annuntiationis die. „

55. „ Qui infantes ad baptismi fontem susceperunt, pro-
 „ hibentur eorundem matrem, si forte vidua evaserit, con-
 „ jugem ducere. „

54. „ Interdictio, ne quis patrum filium, ne pater, & fili-
 „ us, matrem, & filiam, aut sorores duas, ne denique fratres
 „ duo duas sorores sibi conjuges sumant. „

55. & 89. Vetat concilium jejunari Quadragesimae sabba-
 tis, excepto sabbato sancto, quo die jejunandum ad mediam
 noctem usque; mandatque, ut Romana ecclesia suam quoad
 caput hoc consuetudinem mutet. Fuit haec rationum una,
 propter quas rejecit Romana Ecclesia concilium hoc.

56. „ Interdictio, ne comedantur ova , & caseus diei
„ Dominicis, & Sabbatis Quadragesimæ. „

57. „ Interdictio, ne lac, & mel ad altare offerantur. „

58. „ In laicos interdictio, ne coram Episcopo, presby-
„ ro, & diacono, Eucharistiam ipsi administrent. „

59. „ Interdictio, ne in capellis domesticis baptizetur. „

60. & 61. Mandatur, ut gravibus, asperisque laboribus
„ onerentur, qui se a dæmone possessos simulant, habeant
„ que, tamquam si reapse ejusmodi essent; & excommunica-
„ tioni subdantur ad annos sex, divini quique eos consulant
„ qui vates hujusce generis belluas ducunt, ut rudes homines
„ oblectent, decipiantve, qui bona eventa dictitant, & circula-
„ torum genus omne.

62. 63. 64. & 65. Mandatur, ut supprimantur indecenti
„ ludi plures, qui calendarum diebus agitabantur; fæminarum
„ choreæ publicæ; fæminarum in viris, aut virorum in fæmi-
„ nis larvæ; personarum usus, & Bacchi invocatio, vindemia-
„ tempore; ut flammis devoveantur falsæ Martyrum histo-
„ riæ, ab Ecclesiæ hostibus, ad Dei, & Religionis dedecus
„ confictæ; ut omnes sermocinationes, aut disputationes pu-
„ blicæ super Religione laicis interdican-
„ tur, impediaturque
„ ignis ad officinas, domosve, novis lunis exorientibus, ar-
„ cendatur.

66. & 67. „ Totam Paschatis hebdomadam fideles, festi-
„ vum in modum, interque pietatis officia transigent, canen-
„ dis psalmis, hymnis, & spiritalibus canticis, divinarumque
„ Scripturarum lectioni in Ecclesiis vacantes, quin iis, per
„ illud omne tempus, liceat equorum cursibus, ullisve aliis
„ publicis spectaculis interesse. „

68. „ Fideles nullius animalis sanguinem comedent, de-
„ positionis in clericos, & excommunicationis in laicos in-
„ dicta poena. „

69. „ Nemini licebit comburere, lacerare, aut suffitori-
„ bus, aliisve id genus hominibus vendere Evangeliorum Li-
„ bros, nisi prorsus ian-
„ tiles evaserint, quod computruerint,
„ aut a vermibus corrosi fuerint. „

70. „ Sanctuarii aditus, scilicet altaris ambitus laicis omnibus interdicetur, præterquam Imperatori, qui eo ingredi poterit oblationem suam editurus, ex usu veteri. „

71. & 72. „ Interdictio, ne fæminæ, in ipsa sancti Sacrificii celebratione loquantur; ne, qui ad civilium legum studium incumbunt, imitentur ethnicorum mores, ut in theatro prostent, incedantque aliter induti, atque ejusmodi professionis homines in more habent; & ne Catholici hæreticas conjuges ducant, ea statuta poena: ut eorum matrimonia irrita, & nulla sint. „ Canon hic, qui nulla declarat Catholicorum cum hæreticis matrimonia, cum Latine Ecclesiæ disciplina pugnat.

73. Erga crucis salutare signum veneratio commendatur, & ut ei debitus fervetur honos, illud super pavimento notari prohibetur, ne nostræ victoriæ trophæum pedibus proteratur.

74. Agapas, seu charitatis convivia in ecclesiis peragi vetat.

75. Nihil ibi nisi, quod decuerit, & id quidem sine perturbatione, sine conatu cum modestia, & attentione canetur.

76. Non feretur in ecclesiarum ambitu, seu caupona, seu mercatorum officina; Christus enim Dominus vetuit, ne ejus Patris domus in commercii, & negotiationis domum vertetur.

77. „ Christianus quisque cavere debet, ne cum fæminis in balneo consistat; laici, hujus culpæ rei excommunicatione plectentur, & clerici deponentur. „

78. „ Qui baptizari cupiunt, imbuentur fidei rudimentis, ducenturque ad Episcopum, vel ad presbyteros, hebdomadæ quinta die. „

79. „ Interdictio, ne dentur placentæ in Natali Domini, prætexto sanctæ Virginis partu, quæ reapse in puerperio non fuit, cum haud communi, sed ineffabili ratione pepererit. „

80. „ Qui absque necessitate ab ecclesia continuis tribus dominicis diebus abfuerint, si clerici sint deponentur, si laici

„ laici, excommunicationi subduntur. „

81. „ Sub anathematis poena interdictio , ne trifagio :
„ dantur ea verba : *Qui crucifixus es pro nobis.* „

82. Labet in posterum pingi Christum Dominum subli-
mana, utpote digniore, quam agni, quem S. Joannis digne
monstravit, forma, sub qua in pluribus imaginibus exhibe-
batur.

83. „ Interdictio, ne mortuis Eucharistia tribuatur, si
„ scilicet in os ingeratur. „

84. „ Baptizari jubentur infantes, de quorum baptis-
„ ex certis probationibus non constiterit. „

85. Conceditur servis libertas, quos domini, coram duo-
bus, tribusve testibus manumiserint.

86. Damnantur ad depositionis poenam clerici, qui id agere
commercii, ut prave vitæ sæminas alant, congerantque.
Laici porro, ejusdem criminis rei, excommunicationi sub-
erunt.

87. „ Si conjux virum deserit, ut alteri nubat, adulterii
„ notam subit, & digna est, quæ puniatur ex ecclesiæ legi-
„ bus; ejus tamen vir non proinde Communionem privi-
„ tur. Idem de viro dicitur, qui conjugem deserit, ut al-
„ teram ducat. Hi porro non recipiuntur ad Communionem
„ nisi post poenitentiae annos septem, secundum gradus,
„ qui notantur in S. Basilii canone quinquagesimo septimo. „

88. „ Interdictio, ne, quaecunque tandem fuerit, bellus in
„ ecclesiam inducatur, nisi per iter, absoluta postulante ne-
„ cessitate, ut sub testeo ponatur animal, quod e victoris
„ usu est. „

89. Renovatur interdictio, ne ore tur die dominico flexis
genibus, quod a sabbati vespere ad finem usque Officiorum
diei dominici intelligendum.

90. „ Qui, aut quæ abortum sollicitaverint, homicidarum
„ poenæ suberunt. „

92. „ Qui, sub *matrimonii* nomine, sæminas rapiunt, su-
„ umve raptoribus subsidium præstant, deponentur, si clerici
„ fuerint, & excommunicatione percelluntur, si laici. „

93. **Damnantur eorum, earumve connubia, quibus de virorum, uxorumve morte certo non constat, mandaturque, ut, si post ejusmodi connubia prior vir redierit, eum femina recipiat.**

94. „**Interdictio sub excommunicationis poena, ne eadem, qua ethnici, jurandi ratione fideles utantur.**„

95. „**Hæretici, quorum Baptisma validum judicatur, in Ecclesiam recipientur, errorum abjuratiōe per scriptum edita; iisque Spiritus Sancti sigillum dabitur, cum sancti Chrismatis ad frontem, ad oculos, ad nares, ad os, & ad aures unctiōe; at quorum Baptisma validum non censetur, cujusmodi Eunomiani, Montanistæ, Sabelliani, & Paulianistæ sunt, hi quidem excipientur, ut ethnici, nempe catechumeni fient, ac deinde baptizabuntur.**„

96. „**Cum omnis iis vanitas vetita sit, qui se puritatem vitæ Christi Domini imitatu-ros in Baptismate promiserunt, prohibentur fideles proinde sibi capillos ad artem crispare, ne scandalum infirmis creent.**„

97. „**Prohibiti viri, ne suis cum uxoribus in ecclesiarum ambitu degant, easve ulla prorsus alia ratione profanent.**„

98. „**Interdictio, ne ducatur alterius sponsa, dum sponsus in vivis est.**„

99. „**Interdictio sub excommunicationis poena, ne servetur Armenorum mos, qui carnes in ecclesiarum ambitu coctas, in Judæorum modum, presbyteris offerebant.**„

100. „**Interdictio sub eadem poena, ne inhonestæ picturæ, quæ corrumpendis moribus, turpibusque voluptatibus excitandis accommodatæ sunt, effingantur.**„

101. „**Qui Eucharistiam suscipere voluerint, eam in manus, crucis in modum, unam alteri impositam, non autem in vas ex auro, ullave alia materia confectum sument, cum nulla æque pretiosa materia sit, atque hominis corpus, quod Christi Domini templum est.**„

102. **Iis, qui statuti sunt ad liganda, & solvenda peccata commendatur, ut suum ministerium prudenter, & sapienter obeant, expendant, an poenitentia sincera sit, eam ad peccati rationem, & ad poenitentis vires exigant, & ad regulas se con-**

conformant, quas S. Basilius in sua ad Amphilochem Epistolâ, super hac re tradit. Ejusmodi quidem sunt *Trullanæ* seu in *Trullo* dicti concilii canones. Iis Imperator ope cinnabari, per privilegium ejus dignitati addictum, subscripsit primus. Relicta est in loco lacuna, ubi Papa subscribere; tum subscribere Patriarchæ quatuor, & secundum hos, concilii Episcopi omnes. *Reg. Tom. XVII. Lab. Tom. VI. Hard. Tom. III.*

XVI. Toletanum Concilium, an. 693.

Habitu fuit concilium hoc die 2. mensis Maji an. 693. Ei adfuere quinquaginta novem Episcopi cum abbatibus quinque, & absentium Episcoporum deputatis tribus; adfuit & ipse rex Egica, Comitibus sexdecim septus. Lectus initio statim libellus, Episcopis ab eo exhibitus, et continens, de quibus eos in coetu agere necesse erat; deinde vero longam fidei professionem, ut apud eos erat in more positum edidit, quam canones tredecim secuti sunt.

Primus. Mandat, ut Judæi, qui ad fidem venerint, attributis, quæ fisco solvere consueverant, immunes sint; at leges confirmat jam in ejus nationis homines latas, qui in perstinacia peristebant.

2. Invehitur in idololatriæ vestigia, scilicet eos impetit, qui honorem saxi, fontibus, aut arboribus deferebant, qui auguria observabant, aut veneficiis operam dabant.

3. Segregat in omne vitæ tempus, a Christianorum societate eos, qui contra naturam peccant, damnatque, ut subsint fustis ictibus centum, ut iis caput ad infamiam radatur, ut exilio, quoad vixerint, plectantur, addita interdictione, ne iis communio nisi in mortis articulo concedatur, & quidem postquam dignos poenitentiae fructus egerint.

4. Eum, qui desperationis impetu abreptus se ipse occidere voluerit, Communione privat ad menses duos.

5. Mandat, ut Episcopi ex ruralium ecclesiarum redditibus tertiam partem in reparationes impendant. Eos etiam vetat e suarum dioeceseon parocciis, pro Regis inquisitionibus, quidquam exigere; denique prohibet, ne plures ecclesie eidem

dem presbytero conferantur, ea lege, ut quæ pauciores, quam decem servos habuerint, aliis addantur.

* Hæc dictio, *inquisitio Regis, tributum* significat, quod ecclesiæ debebant Regi solvere, cum id ipse requisisset, quodque fere nostris decimis, nostris donis gratuitis, nostrisque iucundis, lætisque ob coronæ susceptionem gratulationibus respondebat. Quia porro contingebat interdum, ut Episcopi a suis ecclesiis ejusmodi tributa, variis obductis causis, ultra tertiam, quam ex iisdem percipiebant, reddituum partem exigenter; iis proinde concilium abusus hos interdicat, contentosque esse vult redditum ad eorundem ecclesias spectantium parte tertia, quippe quæ satis esset, seu ad reparationes, seu ad alias necessitates, quas Episcopi prætexebant, ut cum ad aulam, vel ad exercitum, vel ad concilium convocabantur, aut cum oportebat Regem suscipi, templa decorari, &c.

6. Ad consecrationem adhiberi non vult, nisi album, integrum, statumque, & mediocris quidem magnitudinis panem, quippe qui alendo animo addictus, stomacho gravis esse non debet.

* Eo spectat canon hic, ut abusum corrigat, qui apud Hispaniæ presbyteros nonnullos irrepsit, qui cum panem ad consecrationem designatum sedulo parare deberent, ejus loco, suo communi pane contenti erant, e quo excerptam in orbem crustulam super altari offerebant.

7. Mandat, ut sexto post habitum quodque concilium mense enuntientur ejus decreta in synodo, quæ ex abbatibus, presbyteris, cleroque universo, cum episcopalis urbis populo conflata fuerit.

8. In omnibus cathedralibus ecclesiis, ruralibusque parochiis, quotidie pro Rege, & regia familia Sacrificium offerri jubet, excepta majoris hebdomadæ Feria sexta, qua die altaria detecta sunt, & nemini licet Sacrum facere. Continet etiam sanctiones plures, ut Regum filiis res bene ver-
tant.

9. Sisbertum, Toletanum archiepiscopum, impetit, qui Egicæ regi obstrictam jurejurando fidem violaverat, conspi-
rans

rans cum aliis pluribus, ut & regnum, & vitam adimere Deposuit, bonis omnibus spoliatus, sibi in potestate traditum Rex perpetuo carceri addixit; quem præterea concilium damnavit, ut communionem nisi Rex favisset, solus moriens perciperet.

10. In eos anathema semel, iterum, ac tertio pronuntiatur, qui Regum vitæ insidias struunt, quique alicui, seu in eodem, seu in rem publicam, conjurationi se socios addunt, quos proinde cum pastoris ad mancipiorum conditionem redigit.

11. Nihil aliud continet, quam ad Egicæ Regis prosperitatem, eorumque, qui fideles persistenterint, incolumitates vota.

12. In Sisberti locum, cui modo Toletanus Episcopus adeptus fuerat, Felicem, Hispalensem episcopum, ponit; Felici Faustinum, Bracarensem episcopum, sufficit; Faustino denique Felicem, Episcopum Portugalliae, successorem dat.

13. Narbonensis provinciae Episcopos, qui pestis causa ad concilium accedere non potuerant, ejus decretis in concilio, quod ipsi Narbone cogent, subscribere jubet. Narbonense concilium edictum fert, quo Toletanum confirmat. *Id.* & Aguirreus, *Concil. Hispan. Tom. IV.*

XVII. Toletanum Concilium, an. 694.

Habitu fuit concilium hoc die 9. Novembris ann. 694 in sanctæ Leocadiæ ecclesiæ, quæ in uno e Toleti suburbiis sita erat. Ei Egica Rex adfuit cum magno Episcoporum numero, sed quorum subscriptiones nobis non suppetunt. In eo editi canones octo.

Primus. Mandat, ut, antequam in conciliis de peculiari- bus negotiis agatur, in sanctæ Trinitatis honorem triduo jejunetur; eoque temporis spatio, de Fide, de Episcoporum correctione, deque spiritualibus rebus aliis habeatur sermo, quin sæculari cuipiam adesse liceat.

2. A Quadragesimæ exordio ad majoris usque hebdomadæ Feriam quintam, baptisterium clausum, Episcopique sigillo obsignatum vult, quia recludi possit, nisi gravis necessi-

tas aliter postulet; clausas quoque vult per id temporis ecclesiæ fores; neque enim decere eas, quibus diebus sacrificium non offertur, apertas relinqui.

3. Episcopum quemque, Feria quinta hebdomadæ sanctæ, fratrum pedes lavandi cæremoniam servare jubet, ut se ad Christi Domini exemplum conformet.

4. Presbyteros vetat sacra vasa, vel ornamenta ecclesiæ in proprium usum conferre, vendere, aut dissipare, ea secus indicta poena, ut communione priventur, eademque de suo restituant.

5. Vetat mortuorum missas pro vivis dici, eo animo, ut iis mors afferatur. Est hæc prohibitio sub poena depositionis in presbyterum, perpetuique carceris, & excommunicationis ad mortem usque, tam in ipsum, quam in eum, a quo ad ejusmodi sacrilegium patrandum excitatus fuerit.

* Ea erat nonnullorum in Hispania presbyterorum impietas, & inscitia, ut mortuorum Missas dicerent, & viventibus applicarent, ea mente, ut per hanc applicationem iis mortem inferrent, eaque spe fore, ut voti compotes fierent. Canon ergo hic in impiam, & sacrilegam hujusmodi superstitionem editus fuit.

6. Usum renovat in eo positum, ut singulis mensibus litanæ, seu publicæ preces pro Regis prospera valetudine, pro reipublicæ bono, pro remissione peccatorum populi peragerentur.

7. Prohibet, gravibus indictis poenis, ne Regis filiorum vitæ, eorumve bonis, post ipsius mortem insidiæ struantur; refertque sanctionem hanc ad Reginam ipsam, siquidem hæc Regi superstes fuerit.

8. Omnes per Hispaniam Judæos damnat, suis ut bonis spolientur, & in perpetuam servitutem redigantur, ea lege, ut ne ii, quorum servi fuerint, suas eos cæremonias exercere patiantur, iisdemque filios, ubi ad septimum ætatis annum pervenerint, in Christiana religione educandos, ac deinde cum christianis in matrimonium jungendos adimant.

* Huic canoni locum præbuit plurimum Hispaniæ Judæorum in rempublicam, & in Christianos conspiratio, quam

sane probavit exitus. Ut hos quoque canones confirmaret, Rex Egica edictum tulit. *Ibidem.*

Concilium (in Anglia) Bergamstedenſe, ann. 696.

Bridovaldus, Archiepiſcopus Cantuarienſis, Gybmundo, Episcopo Raffenſi, eccleſiaſticisque pluribus nationis ordinibus adſiſtentibus, præſuit concilio huic; cui Witeredus ipſe, Rex Cantii, procerum pluribus comitantibus adſuit. In eo editi canones viginti octo.

Primus. Suis Eccleſiam juribus, ſuiſque redditibus frui, pro Rege preces edi, ejuſque mandatis, quemque libenter obſequi jubet.

2. „ In eos mulcta, qui Eccleſiæ jura violaverint, quinquaginta ſolidorum erit, & in eos eadem, qui infregerint Regis jura. „

3. 4. 5. 6. & 7. „ Adulteri laici pœnitentiæ addicentur, & excommunicatione plectentur. Si exteri fuerint, e regione pellentur; nobiles viri, hujus criminis convicti, ſolidorum centum, ignobiles vero ſolidorum quinquaginta mulctam ſolvent; ſi eccleſiaſticus in hanc culpam incidet, & reſipuerit in ſui miniſterii functionibus perſiſtere poterit, dammodo Baptiſmum conferre malitioſe non diſtulerit, nec ebrietati deditus ſit. „

8. & 9. Tonſurato, qui regulam ſuam non ſervat, hoc eſt, monacho facultas datur, ut alio migret, modo quempiam inveniat, a quo recipiatur; itemque ſervo ad altare manu-miſſo, ut libertate gaudeat, & quidem ita, ut liberarum perſonarum inſtar ſuccedere poſſit.

10. 11. 12. 13. & 14. „ Sub pecuniaria mulcta, aut corporali punitione, in eos interdictio, qui dominicis diebus operi vacaverint, vel iter egerint. Eadem in eos pœnæ, qui dæmonibus quidpiam obtulerint. „

15. & 16. „ Si dominus ſervo carnem præbuerit, jejunii die, ſervus libertate donabitur; at ſi ea ſervus ſuapte ipſe ſponte veſcatur, decem ſolidorum mulctam ſolvat, aut virgis punietur. „

17. „Fidei ab Episcopo, & Rege verbis obstrictæ juris-
jurandi vis, & pondus inerit. „

18. „Abbates accusati, & interrogati jusjurandum ad al-
tare edent, ut presbyteri, & diaconi in hac verba: verita-
tatem dico in Christo Domino, aut mentior. „

19. „Cæteri clerici secum sument personas quatuor, ut
se purgent per jusjurandum, quod edent demisso capite,
manuum una super altari posita, elataque altera. „

20. „Exteri se purgabunt ipsi per se, jurejurando ad al-
tare edito. „

21. „Ethnici se sistent, comitantibus personis quatuor,
coram quibus jurabunt, flexo ante altare capite. „

22. „Cognoscet Ecclesia de eorum causis, qui ad Episco-
pum pertinent. „

23. „Si quis accusat Ecclesiæ servum, hunc, modo Eu-
charistiam perceperit, dominus per suum tantummodo jus-
jurandum purgare poterit; at si eam non percepit, debe-
bit, sponsores dare, aut virgarum poenæ se subdere. „
Reliqui canones præscribunt, „poenas in fures, erroneos, &c. „
*Reg. Tom. XVII. Lab. Tom. VI. Hard. Tom. III. Anglic,
Tom. I.*

CONCILIA

SÆCULI OCTAVI.

XVII. Toletanum Concilium, an. 701. vel 704.

Vitiza, Hispaniarum rex, coegit concilium hoc in eccle-
sia S. Petri, prope Toletum, suum ut regnum in or-
dinem redigeret. Aulæ proinde ad illud procures una cum
Hispaniæ Episcopis convocavit; ad nos tamen non pervene-
runt hujus concilii, seu acta, seu canones; ob eam scilicet
causam, quæ communis opinio est: quia in eo sane edita

fuere decreta plura pietati, Ecclesiæque disciplinæ contraria. Baronius aliter sentit, aitque, Vitizam, qui in ipso sui regni initio se bonum, & religiosum Principem exhibuerat, in concilio, quod ejus jussu coactum fuerat, quidquam fecisse, quod Religioni, & pietati adversaretur, haud proinde vero similem fieri. Est ergo longe probabilius constitutiones has, æquitati licet, ac sapientiæ consentaneas, ejusdem deinde Principis jussu, qui eas ediderat, abrogatas fuisse: quia cum ipse sibi nequaquam constiterit, vitæque ad libertatem, ac tyrannidem effusæ rationem inierit, mutos eos testes habere noluit, qui in ipsum deposuissent, si eos subflectere passus esset.

Concilium. Romanum, ann. 721.

Summus Pontifex Gregorius II. concilium hoc Aprilis die 5. ann. 721. coegit e viginti duobus Episcopis, quorum tres exteri, nempe Sinderadus Hispaniæ, Sedulius Angliæ, & Fergustus Scotiæ. Matrimonia illicita cum fæminis Deo consecratis in causa fuerunt, ut hoc concilium convocaretur, quod opinatum est, eos omnes, qui hujus criminis rei essent, anathemati subdendos esse; itaque Papa ante S. Petri corpus, damnationis sententiam pronuntiavit, articulis undecim, in quibus papali anathemate plectitur, quicumque presbyteram sibi conjugem sumpserit, eam scilicet, cujus vir presbyteratu initiatus fuerit, quippe cui vetitum sit iterum nubere, vel post viri mortem, diaconissam, religiosam, comatrem, fratris uxorem, neptem, patris, aut filii conjugem, consobrinam, consanguineam, aut affinem, itemque qui viduam, aut puellam rapuerit. Anathemate quoque plectuntur, qui divinos, aut præstigiatores consulunt, aut ligaminibus utuntur; qui, in apostolicarum Litterarum præjudicium, hortis, locisque ad Ecclesiam pertinentibus potiuntur; quidam *Adrianus* dictus, & diaconissa nomine *Epiphania*, qui jurejurando, quod invicem obstrinxerant, non obstante, matrimonium inierant; pariterque, qui operam ad hoc matrimonium contulerant, clericos denique, qui sibi capillos crescere sinunt.

Coegit idem Papa Romæ concilium alterum, ann. 724. super magnæ existimationis monacho, *Corbiniano* nuncupato, quem ipse Episcopum ordinavit, ea addita facultate, ut ubique gentium prædicare posset, quique cum se episcopalis dignitatis onere, ut optabat, liberare non potuisset, in Bavariam migravit, sibi que sedem Frisingæ statuit.

Creditur etiam idem Papa concilium habuisse in urbe Roma ad defensionem cultus Imaginum, ann. 726. ut apparet ex Papæ Adriani I. ad Carolum Magnum Epistola.

Gregorius III. habuit & ipse concilium super eadem re, & in eadem urbe, ann. 732. Huic adfuere nonaginta tres Episcopi, cum presbyteris, diaconis, universoque Romano clero, nobilibus viris, consulibus, & reliquis e populo. In eo statutum, ut quicumque Ecclesiæ usum, quoad sanctarum Imaginum venerationem, contemneret, eas scilicet aut subduceret, destrueret, profanaret, aut contumeliosis verbis ad risum, contemptumque traduceret, Christi Domini Corpore, & Sanguine privaretur, & ab Ecclesiæ communione segregaretur. Periere concilii hujus Acta, nobisque, quod illud attinet, id unum constat, quod Anastasius in Gregorii III. vita de eo scriptum reliquit. *Reg. Tom. XVII. Lab. Tom. VI. Hard. Tom. III.*

Concilium Germanicum, ann. 742.

Congregavit concilium hoc, Aprilis die 21. an. 742. Dux, Princepsque Gallorum, Carolus Magnus; ei adfuerunt ex ipsius ditionibus Episcopi septem, videlicet S. Bonifacius Moguntinus, Burchardus Vitsburgensis, Regenfriddus Coloniensis, Wintanus Buroburgensis, Vilebrardus Eichstadiensis, Dado Ultrajectensis, & Eddanus Strasburgensis. Ea Principis in hujus coetus convocatione mens erat, ut statuerentur unanimi consensu adjumenta, quorum ope divina lex, & ecclesiastica disciplina in integrum restituerentur, impedireturque, ne fideles a pseudo-presbyteris, ut in antecessum, deciperentur. Eo consilio edidit concilium canones sexdecim, quos alii redigunt ad septem, cujusmodi occurrunt in Labbeana Collectione, & in Capitularibus, quæ Balutius exhibuit.

Primus. Episcopos a Bonifacio archiepiscopo, qui titu Legati S. Petri insignitur, institutos confirmat; mandatq; deinde, ut quotannis, coram Principe, concilium ad moru & disciplinæ reformationem, & ad redintegrationem juri Ecclesiæ celebretur; reddantur ecclesiis adempta bona; m presbyteri, diaconi, cæterique clerici depravati, nullam pa sus ecclesiasticorum reddituum partem percipiant, sed em verso gradu dejiciantur, & poenitentiae subdantur.

2. Vetat clericos arma ferre, præliari, & in hostem a bellum pergere, nisi forte delecti fuerint, ut Missam in exer citu celebrent, & Sanctorum exuvias gestent, unus scilicet duove Episcopi suis cum capellanis, suisque presbyteris. Nihilominus dux quisque presbyterum sibi comitem addere poterit, qui eos judicet, qui sua peccata confessi fuerint, iisdemque poenitentias imponat. Idem cano clericos venari, aut nemora excurrere stipatos canibus, vel accipitres aut falcones apud se detinere.

3. Parochos jubet Episcopo suo subesse, eique annis singulis, Quadragesimali tempore, suæ fidei, omniumque sui ministerii functionum rationem reddere; semper paratos esse eum cum populo congregato suscipere, cum e canonibus suæ dioceseos visitationem peraget, confirmationis tribuendæ causa; & Feria quinta majoris Hebdomadæ novum ab eo chrisma recipere.

4. Ignotos Episcopos, presbyterosque, undecunque venerint, ante diocesani Episcopi, ejusve Synodi approbationem ad ministerium suscipi vetat.

5. Mandat Episcopis, ut opem ferente Comite, qui ecclesiarum ad eos spectantium defensor est, Dei populum ab ethnicis omnibus superstitionibus purgent.

6. Statuit, ut utriusque sexus personæ Deo consecratæ, quæ a concilii adscripta die in fornicationem inciderint, in carcerem conjiciantur, ubi ex pane, & aqua poenitentiam agant; ibique, si presbyteri sint, ad biennium virgis cæsi ad sanguinem usque, sin clerici, vel monachi ter virgis cæsi, ad annum remaneant; eandemque poenitentiam, & quidem ab-raso capite, religiosæ violatæ subire cogantur. *Perspiciatur*

hinc

hinc, religiosas in habitus traditione radendi consuetudinem eo nondum tempore obtinuisse.

7. Interdicit presbyteris, diaconisque, ne pallia, aut sagula laicalibus similia gestent, eosque vult casulas ferre, quod usitatum, & commune ecclesiasticorum indumentum erat. Monachos vero, & religiosas perficere jubet, ut S. Benedicti regula in eorum monasteriis servetur.

In executionem primi canonis hujus concilii idem Carolus Magnus coegit concilium alterum, Kalendas Mart. an. 743. Liptinæ, quæ domus regia, hodie Lestina in Agro Cameracensi, cui S. Bonifacius Moguntinus præfuit. Hujus concilii meminit Hincmarus, Remensis Archiepiscopus in XXXVII. ad Rodolphum Bituricensem Epistola. In eo editi canones quatuor,

Primus. Nihil est aliud, quam præcedentis concilii confirmatio, Episcopis omnibus, & clero promittentibus, se, prout veteres ecclesiastici canones præscribunt, accurate vituros. Se quoque S. Benedictini regulam servaturos, Abbates, & monachi, itemque religiosæ receperunt.

2. Statuit, ut Princeps præsentium bellorum causa sumat ad statum tempus Ecclesiæ bonorum partem Precarii, Censûsque titulo, suas ut copias sustentet, ea lege, ut Ecclesiæ, aut monasteriis annum duodecim in unamquamque familiam denariorum solidum solvat: cumque eum mori contigerit, cui Ecclesiæ solum traditum fuerit, hoc ad Ecclesiam redeat, tradique nihilominus iterum possit eodem precarii titulo, si ita postulet Ecclesiæ bonum, & Princeps jubeat. At canon pro certo ponit, Ecclesias, & monasteria, quorum bona Princeps precarii titulo sumet, ex facultate, quam concilium eidem concedit, nil damni pati; suumque Ecclesiæ redditum, si pauper est, omni ex parte tributum vult. Erat ergo Precarium hoc feudi genus quoddam, ad obeundum servitiam, militari homini concessum, & quidem, ut eo tempore feudi genus omne ad vitam tantum.

3. Mandat Episcopis, ut impedian, puniantque adulteria, incesta, & illicita conjugia. Vetat etiam christianos servos ethnicis vendi.

4. Ethnicarum superstitionum interdictionem renovat, mulctæ solidorum quindecim indicta poena. Argenteus solidus erat, valebatque monetæ gallicæ solidis viginti quinque. Ad horum canonum calcem teutonica lingua legitur abjurationis formula, & superstitionum index, quæ magis per ea tempora in usu erant, cum documento super illicitis matrimoniis, superque celebrandi sabbati interdictione. Earum superstitionum præcipua erat in eo posita, ut populi ex omnibus mortuis ipsi sibi sanctos statuerent; quæ, ut videtur, facilitatis origo fuit, qua hominum pluribus, quorum erat dubia sanctitas, publicus cultus iis temporibus deferabatur.

Non desunt, qui ann. 756. alterum Liptinæ concilium ponant. At P. Pagius in suis ad ann. 745. num. 12. & 13. criticis adnotationibus, luculenter ostendit unum tantum concilium, quod ipse ad an. 745. refert, Liptinæ habitum fuisse, nitturque nona S. Papæ Zachariæ ad S. Bonifacium Epistola.

Concilium Sueffionense, ann. 744.

Pipinus, Gallorum princeps, & dux coegit concilium hoc, die 2. seu 3. Martii an. 744. pro Galliæ parte, quæ eidem suberat. Concilio huic Episcopi viginti tres cum presbyteris, aliisque clericis adfuere; adfuit & Pipinus cum procerum præcipuis, qui decretis subscribere; S. Bonifacius Moguntinus præfuisse creditur, quamvis ejus nomen in subscriptionibus desit; adeo non sunt hæ numeris omnibus absolutæ. In eo editæ sanctiones decem, quæ propemodum eadem sunt, ac quas Germanica, & Liptinense concilia statuerant.

Prima. Nicæni concilii Fidem, & canonica cæterorum conciliorum judicia, ad ecclesiasticam disciplinam facilius restituendam, ubique locorum indici vult.

2. Ad impediendum hæreseos progressum synodum quotannis habitam vult.

3. Positos ait in Galliarum urbibus legitimos Episcopos, & Abelem quidem Remensis, Ardebertum vero Senonensis Ecclesiarum Archiepiscopos ordinatos, ad quorum judicium, cum res tulerit, confugiatur. Placet etiam monachos, & religiosas suis redditibus pacifice frui, nec dissolutos clericos esse;

esse; eosdemque nec sæcularibus vestibus indutos incedere, nec venationi vacare.

4. Laicis fornicationes, perjurya, falsa testimonia interdicit. Presbyteri, qui parœcias incolunt, in mandatis dat, suo ut Episcopo sub sint, ei quotannis, in Quadragesima, quomodo se gesserint, rationem reddant, ab ea sancta Olea, & Chrisma petant, eum denique, cum visitationem agit, excipiant.

5. Exteros clericos, presbyterosve, qui a diœcesano Episcopo approbati non fuerint, recipi vetat.

6. Mandat Episcopis, ut ad ethnicae superstitionis extirpationem invigilent.

7. Cruces succendi jubet, quas Adalbertus in agris fixerat.

* Erat Adalbertus hic natione Gallus. Episcopum se ditabat, suisque erroribus, & efficta ad pietatem hypocrisis populos seducebat. Ecclesias suo ipsius nomine consecrabat, parvasque cruces, & parva oratoria in agris prope fontes, aliisque in locis statuebat, in quæ cum Episcoporum contemptu populum congregabat. Impostor hic una cum quodam Clemente, qui seductor & ipse erat, in Sueffionensi concilio tamquam hæreticus damnatus fuit.

8. Clericos vetat habere domi fæminas, præter quam matrem, sororem, neptem.

9. Prohibet, ne laici apud se fæminas Deo consecratas detineant. Eosdem vetat alterius viventis viri conjugem ducere, quia vir conjugem repudiare non potest, nisi adulterii causa. Hæc postrema verba argumento sunt persuasum fuisse concilii Patribus, in adulterii casu ex conjugis parte, liberum fuisse viro novum matrimonium inire; ac re quidem vera, eorum temporum Episcopi super matrimonii insolubilitate haud satis edocti erant.

10. Eum, qui concilii leges violaverit, a Principe, vel ab Episcopis, vel a Comitibus judicandum pronuntiat. *Reg. Tom. XVII. Lab. Tom. VI. Hard. Tom. III.*

Concilium Romanum, ann. 744.

Papa Zacharias, qui ann. 741. Gregorio III. successerat, cum Episcopis quadraginta, presbyteris viginti duobus, dia-

conis sex, omnique reliquo Romano clero, ann. 744. vel, ut alii numerant 743. hoc in ecclesia S. Petri concilium habuit; explicuitque ipse causas, quibus ad eum coetum convocandum adactus fuerat, quæ scilicet eo demum redigebantur, ut orthodoxa Fides, & ecclesiastica disciplina custodirentur; edidit ergo hac mente, sequentes canones quindecim, quos concilium unanimi voce approbavit.

Primus, & Secundus. „ Episcopi non degent cum sæminis, „ ut suum ministerium contemptibile reddant. Eadem erit „ presbyterorum, & diaconorum ratio, quibus matres tantum, „ aut consanguinearum proximas apud se detinere licebit. „

3. Clerici nec sæcularia indumenta, nec longos capillos deferant.

4. „ Episcopi, qui a Papa ordinati fuerint, se quotannis, „ die 15. Maji, Romam conferent, modo non absint ab urbe „ longius; secus eo scribere satis erit, suam ut submissionem „ testentur. „

5. „ Qui presbyteri conjugem, diaconissam, religiosam, „ aut spiritalem commatrem duxerit, tradetur anathemati, privabiturque Corpore, & Sanguine Christi Domini; nullus „ que cum eo presbyter communicare poterit, aliter depoenendus. „

6. „ Eadem statuitur in eum poena, qui neptem, consobrinam, socrum, aut conjugis sororem duxerit. „

7. „ In eos anathema, qui virgines, aut viduas rapiunt. „

8. „ Anathema in clericos, & monachos, qui sibi capillos „ excrescere sinunt. „

9. „ Anathema in eos quoque, qui festa celebrant, anni „ die prima, ethnicorum instar. „

10. „ Itidem in eos anathema, qui filias nuptui Judæis „ dant, iisve Christianas servas vendunt. „

11. „ Habebuntur ordinationes Quatuor anni Temporibus, exterumque clericum Episcopi, sine diocesani Episcopi dimissoriis Litteris, ordinare non poterunt. „

12. „ Dissidia, si qua inter ecclesiasticos fuerint, non „ sæcularibus, sed ab Episcopis judicabuntur; erit autem dissidentium Episcoporum judex Papa. Clericus, qui Episcopum

„pūm male in se animatum noverit, poterit apud Episcopū, qui propius aderit, sibi consulere, secundum canones; quod si ejus judicio negotium subdi non libeat, illud ad Sanctam Sedem deferri poterit. „ De Italiæ Episcopis intelligi debet canon hic.

13. „ In Episcopum, presbyterum, diaconum, ad sancta myſteria celebranda venientes, interdictio, ne baculis utantur, aut operto capite ſint, dum ad altare conſiſtunt. „

14. „ Episcopos, aut presbyteros, cum orationem dixit, quæ Miſſæ initium dat, non amplius altare deferere debet, finiendamve Miſſam alteri demandare; at proſequi debet ad finem uſque, aliter poenam ſuſpenſionis a Communionē Corporis, & Sanguinis Chriſti Domini ſubiturus. „

15. „ Inſtauratur Summi Pontificis Gregorii II. in concilio, an. 721. Romæ habito, ſanctio, qua matrimonia inter conſanguineos in vetitis gradibus, & cum perſonis Deo conſecratis interdiciuntur. „ Subdit Papa Zacharias, „ ſequidem auditione accepiffe, Papam S. Gregorium Germaniæ populos, in fidei ab iisdem ſuſceptæ exordio, conjugia in quarto conſanguinitatis gradu inire paſſum eſſe; at nihil tale in Romanæ Eccleſiæ archiviis comperiſſe. „ *Ibid.*

Concilium Romanum, ann. 745.

S. Bonifacius, Moguntinus, cum Carolum Magnum impulſiſſet, ut concilium habendum juberet, in quo clerici plures hæretici, quos Adalbertus in Sueſſionenſi concilio damnatus ſeduxerat, ad examen vocarentur, duas miſit ad Papam Zachariam Litteras, rogans, ut ad Carolum Magnum Principem ſcriberet, qui memoratos impoſtores duos, Adalbertum, & Clementem, quorum pravos mores, erroresque Bonifacius ad vivum exprimebat, in carcerem conjeſtos vellet.

Adalbertus ſuas unguas, ſuosque capillos cum S. Petri reliquiis deferendos, honorandosque præbebat; & accedenti cuique, confeſſionis edendæ cauſa, nihil opus eſſe dicebat ſua eum peccata accuſare; ſe enim abditiffimas quasque cogitationes, perſpectas habere; eumque proinde poſſe de ſuſcepta abſolutione certum domum redire. Clemens vero
ca-

canones, concilia, & Patrum scripta rejiciebat, contendensque se posse Episcopum esse, quamvis ei essent filii duos quos ex adulterio susceperat; christiano homini licere fratri viduam sibi conjugem addere; Christum Dominum inferos descendentem, damnatos omnes, ipsosque idolatras ab eo carcere liberasse; denique plures alios errores per prædestinationem potissimum obtrudebat. Papa Zacharias lectis S. Bonifacii Litteris, quas ad eum presbyter Denardus attulerat, concilium coegit in urbe Roma, cui adfuerunt Episcopi septem, presbyteri septendecim, diaconi, clerusque universus. In eo Adalbertus, & Clemens depositi, & matheate perculsi fuere una cum omnibus sectatoribus. Papa Zacharias ad S. Bonifacium misit concilii Acta, quibus Epistolam postrema Octobris die ann. 745. datam addidit. *Ibid.*

Concilium Cloveshonienſe in Anglia, ann. 747.

Cuthbertus, Archiepiscopus Cantuariensis, habuit concilium hoc ann. 747. Septembri ineunte mense, cui Anglicæ nationis Episcopus alter interfuit; Ethelbaldus, Merciorum rex ei adfuit ipse cum regni proceribus. Ibi lecta est S. Bonifacii ad archiepiscopum Cuthbertum epistola, aliaque duæ, quas Papa Zacharias ad omnes Magnæ Britanniae incolas scripserat, ut eos ad mores suos reformandos adduceret; Episcopi porro, cum de necessitate, cui suberant, ut sui ministerii officiis facerent satis, atque ita aliis exemplo essent, inter se contulissent, contexuere triginta canones, qui sequuntur.

Primus. „ Episcopi officium suum, sui que ministerii functiones omnes cum sollicitudine, & vigilantia perficient; „ studiosius, accuratiusque Dei servitio, quam sæcularibus „ negotiis vacabunt, documentisque, & exemplis ad populum „ lorum, qui eorum curæ concrediti sunt, formandos mores „ incumbent. „

2. „ Eos, quamvis dioceseon limitibus invicem segregatos, pacis, & charitatis vincula consociabunt. „

3. „ Suarum quisque dioceseon visitationem quocumque „ an-

anno peragent, & operam dabunt, ut ethnicarum superstitionum vestigia de medio funditus tollant. „

4. „ Abbates, & Abbatissas monebunt, ut e sua quisque regula vivant, monachisque, & monialibus, quibus præsunt, exemplo præeant. „

5. „ Monasteria non negligent, quorum per vim sæcularum res potiti sunt; ea visitabunt, si opus fuerit, curabuntque, ut ibidem presbyter adsit, cujus ope iis, qui in iisdem degunt, nihil eorum desit, quæ ad salutem necessaria sunt. „

6. „ Non ordinabunt presbyteros, clericos, vel monachos, nisi de eorum vitæ probitate, deque eorundem doctrina, mentisque viribus in antecessum certi fuerint. „

7. „ In monasteriis tam virorum, quam puellarum lectiones, & scholæ ad juventutis institutionem habendæ sedulo, quæ Ecclesiæ, prout opus habuerit, utilitati esse possint. „

8. „ Deferent presbyteri sæcularia negotia, ut Ecclesiæ servitio, altaris officio, divinoque cultui se totos dedant. Domus oratorii, ejusque ornamentorum curam sument; lectioni, preci, Missarum celebrationi, psalmorum cantui vacabunt; servitium abbatibus, & abbatissis præstabunt, suæque curæ concreditos commonebunt, & ad virtutem, tam exemplis, quam sermonibus pertrahent. „

9. „ In sui regiminis locis omnibus nuntiabunt Dei verbum, & Sacramenta administrabunt, caventes, ne vino se ingurgitantes, luxui præter modum addicti, vel in sermonibus parum de dignitate solliciti sæcularibus, aut monachis scandalo sint. „

10. „ Non symbolum tantum, Dominicam orationem, Missæ, itemque Baptismi preces, quæque in Sacramentorum administratione servantur, cæremonias populo sibi concredito tradent, sed vulgari etiam lingua explicabunt. „

11. „ Sacerdotalia munia in eundem ubique modum edentur, & in Baptismi quoque administratione consensio servabitur. Qui ad hunc suscipiendum accedent, ea docentur, quæ ipsos scire necesse est; iisque, qui se infantibus patrilos dant, declarabitur, quid sibi velit diabolo, „
ejus-

„ ejusque pompis abrenuntiare, quæque sit Fides, quam p-
fiteri debent. „

12. „ Presbyteri, divinum officium obeuntes, declam-
bunt in theatri modum; sed modeste, simpliciterque p-
Ecclesiae usu concinent. Qui canere non possunt, satis
bebunt legentes pronuntiare. „

13. „ Totius anni festa, quo ipso die in Romano Marty-
rologio notantur, etiam e Romanæ Ecclesiae ritu servatur.
tur. „

14. „ Dominicus dies, ubique celebrabitur, ita quidem
ut unice in divinum servitium impendatur. Omnes eo di-
abbates, & presbyteri in sua quisque Ecclesia consistunt
ibidem sacra mysteria celebraturi, nisi eos ineluctabile
causæ egredi cogant; & sic porro de cæteris majoribus
festis, quibus populus in Ecclesiam Dei verbum auditurus
convenit. „

15. „ Canentur diei, noctisque canonicae Horæ septem,
eadem ubique locorum in psalmodia, seu in Psalmorum
cantu ratione servata; ita scilicet, ut in officiorum reci-
tatione non aliæ preces, quam quæ e sacris Litteris ductæ,
vel e Romanæ Ecclesiae usu sunt, admisceantur. Eccle-
siastici porro, monachi, & moniales precibus, quas pro se ip-
sis edent, alias addent pro Regibus, & pro universo Chri-
stiano populo. „

16. „ Rogationes, seu litanie a clero, populoque, magna
cum reverentia, Aprilis die 25. nempe, S. Marci die, tri-
duoque ante ascensionem fient; per eos dies jejunabitur
ad Nonam usque: Missa celebrabitur, & processionis ordi-
ne crux, Sanctorumque reliquie deferentur, quin his cæ-
remoniis profani cantus misceri liceat. „

17. „ S. Gregorii, cum incidet, ejusque discipuli S. Au-
gustini, mensis Maji die 28. festum celebrabitur. His die-
bus duobus a servilibus operibus abstinabitur; & in lita-
niis, post S. Gregorii nomen, illud S. Augustini patris, &
doctoris Anglorum recitabitur. „

18. „ Quatuor Temporum jejunia iisdem diebus, & in
cum-

„ eundem modum servabuntur, atque in Romana Ecclesia
„ servantur; cavebiturque, ut de iis populus moneatur. „

19. „ Suis monachi superioribus suberunt, ex eorum in-
„ stituto vivent, & in vestitu modestiam servabunt, quin
„ vana, sæcularium instar, ornamenta conquirant. „

20. „ Episcopi monasteriis, quæ in eorum diocesibus fi-
„ ta sunt, invigilabunt, dabuntque operam, ut ibi in pace
„ vivatur; ut monachi ad laborem, & ad spirituales lectiones
„ incumbant; ut ne sæcularibus eo facilis aditus sit, neve
„ ædes hæ poetarum, musicorum, mimorumque recessus sint.
„ Ingressus in puellarum domos laicis potissimum vetitus
„ est; mandaturque, ut eædem bonis potius legendis libris;
„ Psalmisque canendis, quam multicoloribus pannis, qui civi-
„ lis societatis vanitati inserviant, acu pingendis vacent. „

21. „ Instructa ad sobrietatem erit religiosorum, & reli-
„ giosarum, itemque ecclesiasticorum mensa, ad quam non
„ convenient, nisi absoluta hora Tertia, scilicet ad meridi-
„ em, nisi infirmitas aliter postulet. „

22. „ Monebuntur monachi, religiosæ, & clerici, ut ad
„ Christi Domini Corpus, & Sanguinem suscipiendum assidue
„ se comparent; arguenturque, qui, ne ad sacram mensam
„ accedant, male vivunt, & peccata confiteri, ac resipiscere
„ negligunt. „

23. „ Cohortationibus excitabuntur ad crebram Commu-
„ nionem non solum pueri, qui suæ nondum innocentiae ja-
„ cturam fecerunt, sed etiam, qui natu grandiores sunt, &
„ qui in coelibatu, vel in matrimonio vitam agunt, quique
„ peccare desinunt, ne, si hoc iis salutare alimentum defit,
„ effætis viribus deficiant, secundum ea Christi Domini ver-
„ ba: *Nisi manducaveritis carnem Filii Hominis, & biberitis*
„ *ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* „

24. „ Sæculares, qui se stiterint, ut monasticum habitum
„ suscipiant, eo diligentius a monasteriorum superioribus pro-
„ babuntur, quod semel receptos non amplius, nisi ob graves
„ causas, & e synodi quidem judicio, dimittere poterunt. „

25. „ Episcopi, a concilio reversi, perficient, ut ejus de-
„ creta in peculiari presbyterorum, abbatum, & præposito-

rum

rum costu enūntientur; quod si forte ipsi suarum diceo-
 seon abusus quosdam reprimere nequeant, eos deferent
 concilium, coram Archiepiscopo, ceterisque omnibus,
 iisdem remedium afferatur.

26. Contendebant nonnulli, se per eleemosynas posse
 canonicas poenas, ad peccatorum satisfactionem a presbytero im-
 positas, imminuere, aut commutare. Nascentem abusu
 hunc damnat concilium, statuitque super eleemosyna prin-
 cipia plura e Patrum scriptis deprompta, quorum edita fuerit
 lectio. Primo, eam erogari vetat eo animo, ut liberius pec-
 cetur, quantumvis in parvi momenti rebus. Secundo, eam
 edi non vult de male acquisitis bonis. Tertio, non amplius
 eam peragi finit, ut canonicæ poenitentiae satisfactio dimi-
 nuatur, jejuniumve, & alia expiatoria opera, quæ Dominus
 sacerdos ob crimina imposuit, evitentur. Vult ergo elee-
 mosynam poenitenti adjumento esse, ut suorum morum cor-
 rectionem acceleret, divinamque indignationem, quam pri-
 vis operibus provocaverat, citius flectat; quia scire debet,
 quo vetitorum operum plus ipse sibi permisit, eo se magis
 debere ab iis ipsis, quæ permissa sunt, abstinere; & quoniam
 jora, quæ patravit, mala sunt, eo copiosiores bonorum eius
 operum fructus esse debere. Bene quidem habet Psalmus
 sæpe cani, genua sæpe flecti, recto, & sincero animo, quoti-
 dieque eleemosynam tribui; at non ob hæc tamen bona
 opera a jejunio secundum Ecclesiæ regulas imposito absti-
 nendum est; & carnem, quæ, quia præter modum eidem
 blanditi sumus, & morem gessimus, nos ad peccatum impu-
 lit, in eoque detinuit, affligi, macerarique per jejunium ne-
 cesse esse, ut ita per eam ipsam quamprimum culparum no-
 strarum veniam obtineamus.

27. Eos quoque concilium damnat, qui putabant, suæ se
 poenitentiae satisfacere per alias personas, quæ pro ipsis Psal-
 mos canebant, aut jejunabant. „Sciat quisque, inquit, eam
 ipsam carnem, quæ ad peccatum traxit, pro peccati ratio-
 ne puniendam esse, siquidem eam in futuro sæculo ab æ-
 terno Judice puniri nolimus. Si enim liceret pro pecca-
 tis fieri per alium satis, facilius divites, quam pauperes
 æter-

„ eternam salutem consequerentur, & quidem contra expref-
 „ sam veritatis ſententiam: *difficilius eſt divitem in cœlorum*
 „ *regnum ingredi, quam camelum per acus foramen trans-*
 „ *ire.* „ Pronuntiatur in canone, tametſi, qui canit, non in-
 telligat latina Pfalmorum verba, ſuam tamen eum mentem
 ad ea, quæ generatim a Deo petenda ſunt, referre poſſe;
 quod probat in Angliæ Eccleſiis eo tempore publicum Offi-
 cium latine peractum fuiſſe. Verum quia Pfalmi in Saxo-
 nicam quoque linguam converſi erant, ea proinde lingua,
 nonnulli Pfalmos privatis in precibus recitabant.

28. „ Vetitus quiſque frequentiores communitates ſtatu-
 „ ere, quam per redditus, ſeu quoad victum, ſeu quoad ve-
 „ ſtitum ſuſtentari poſſint; vetitique monachi, & religioſæ
 „ ſæcularia, & profana indumenta ferre, inventasque ad lu-
 „ xum rationes, & ornamenta, contra proprii ſtatus uſum,
 „ ſuis in veſtibus affectare. Æque protenditur ad clericos
 „ interdictio hæc. „

29. „ Juſſi religioſi, religioſæque, qui poſt ſtatum tem-
 „ pus in laicorum domibus commorantur, ad monaſteria
 „ regredi, in quibus profeſſionem ediderunt, ſeu ſuapte ipſi
 „ ſponte egreſſi, ſeu per vim egredi coacti fuerint, quin re-
 „ deuntes non ſuſcipere quiſpiam poſſit. „

30. Labet in ſæcularibus, & regularibus eccleſiis omni-
 bus quaque die, & ad canonicas Horas ſingulas, non ſolum
 pro perſonis Deo conſecratis, verum etiam pro Regibus, pro
 Principibus, pro toto populo preces edi, & ſacrificia ad re-
 quietem animarum defunctorum offerri. *Ibid. & Anglic. I.*

Concilium Vermerienſe, ann. 753.

Pipinus, cum ſe Regem renuntiandum curaſſet, in Childe-
 rici locum, qui in Sithivenſi, nempe S. Bertini monaſterio
 habitum ſumere coactus fuit, concilium convocavit, ſui
 regni anno ſecundo, Chriſti ſcilicet 753. Vermeriæ, quæ do-
 mus regia eſt, in Sueſſionenſi diœceſi. Eo confluxere numero
 plures Epifcopi, abbates, & proceres; & concilii quidem
 Patres edidere unum, & viginti canones, quorum plerique
 ſuper matrimonio verſantur; ſed qui probant Eccleſiæ regu-

las, super hujus Sacramenti indissolubilitate, non satis tempore perspectas fuisse.

Primus. „ Qui in tertio consanguinitatis gradu matrimonio inierunt, separabuntur; at, postquam poenitentiam egerint, iis liberum erit cum aliis matrimonium inire. „ Non separabuntur, qui matrimonium inierunt in quarto gradu; at erunt tamen ejusmodi conjugia deinceps vetita. „

2. „ Qui cum conjugis suæ filia commercium habuerit, rem seu cum matre, seu cum filia non amplius habere potest, nec alteri, seu mater, seu filia nubere possunt. Alii conjux, si, postquam novit virum cum ejus filia peccasse, cum eo commercium non habuit, potest iterum nubere, nisi continentiam servare malit. „

3. „ Presbyter, qui neptem duxit, separabitur, & deponetur. Si quis eam deinde duxit, separari ab eadem debet; qui tamen, si continentiam servare non potest, cum alia potest novum matrimonium inire. „

4. „ Quacunque ratione fœmina velum suscepit, illud custodire debet, nisi forte suis ingratis velata fuerit; & in hac facti specie, presbyter, qui eam ita velaverit, deponetur. Si ea velum sumpsit, sine viri consensu, in hujus potestate erit eam ad illud aut servandum, aut deponendum adigere. „

5. „ Si mulier cum aliquo conjuravit de viri morte, & hic se defendens aggressorem occidit, idque probare potest, ei licet, conjugem repudiare, & aliam sibi conjugem sumere. „

6. „ Vir liber, qui puellam servam duxit, liberam potans, poterit aliam ducere; itemque mulier, quæ servum duxit liberum rata. „

7. „ Servus, qui propriam servam concubinam habet, eam deferere potest, ut domini servam ducat. Melius tamen se gereret, si sua cum serva matrimonium iniret. Perspicitur hoc loco captivos habuisse interdum & ipsos captivas suas.

8. „ Si libertus cum domini captiva peccat, adigi potest a domino, ut eam ducat. „

9. „ Si mulier virum sequi renuit, qui in aliam provin-
 „ ciam migrare, suumve dominum sequi jubetur, ea quidem,
 „ vivente viro, non poterit alteri nubere; at vir, quem ea
 „ sequi noluit, aliam conjugem ducere, poenitentiae se sub-
 „ dens, poterit. „

* Pater Cointius, Fleurius, alique auctores contendunt
 novi ineundi matrimonii libertatem, quam Episcopi per
 hunc canonem, ejusdemque concilii nonnullos alios con-
 cedunt, intelligi non debere, nisi postquam conjugum alte-
 ruter e vita migravit; at hæc interpretatio sustineri non
 potest, & simplex horum canonum lectio satis persuadet ibi
 de matrimonii, etiam utroque vivente conjugue, ineundi li-
 bertate sermonem esse. Faciunt igitur hi canones, ut inno-
 tescat, quam parum, eo sane ignorantiae tempore, notæ fue-
 rint Ecclesiae regulæ, præsertim quod attinet ad matrimonii
 insolubile vinculum, illud scilicet ex christianæ moralis do-
 ctrinæ capitibus, quod maximis apud barbaras nationes con-
 traditionibus obnoxium fuit.

10. „ Si filius cum noverca rem habuit, neuter conjugii-
 „ um inire poterit; at maritus aliam conjugem ducere po-
 „ terit; at id eum non facere satius est. „

11. „ Qui conjugis filiabus, ejusdemque conjugis foro-
 „ ribus abutuntur, conjugium inire non possunt, ac ne eæ
 „ quidem, quibuscum peccarunt. „

12. „ Qui cum duabus sororibus commercium habuit,
 „ neutram habebit, etiamsi earum una sit ejus conjux. „

* Ex his posterioribus canonibus duobus constat, exclu-
 sionem a matrimonio poenitentiam fuisse, quæ ob gravia cri-
 mina imponebatur.

13. „ Servam, qui sciens, & volens, sibi conjugem libere
 „ sumpsit, retinere debet. „

14. „ Episcopi, qui sede carent, & regionem percurrunt,
 „ presbyteros non ordinabunt; & si, quos ordinarunt, ido-
 „ nei fuerint, rursus ordinabuntur. „ Dubio procul hi am-
 bulantes Episcopi ordinationem episcopalem suscepisse, &
 vere Episcopi esse non censebantur.

„ super hac re querelas deferet ad concilium, quod reos
 „ communicatione plectet, deponetque. „

6. „ Prohibitæ abbatissæ habere monasteria duo, suorum
 „ claustro egredi, nisi forte hostium incursionibus expulsi
 „ sint. Cum aliquam abbatissam Rex ad aulam vocat
 „ semel in anno, & ex Episcopi quidem consensu, illuc
 „ pergat, statimque ad monasterium, quamprimum potest,
 „ revertatur, quin per iter consistat. Nec magis religiosæ
 „ ipsæ e claustro pedem efferent; & si quæ in grave aliquo
 „ erratum inciderit, poenitentiam agat in monasterio, prout
 „ Episcopus judicaverit. Quod si quæ iis causa subit,
 „ Regem, aut synodum alloquantur, eo sæculares mittere
 „ ac ne ad aulam quidem se conferent, dona ferendi specie
 „ satis habentes ea mittere. Si quæ puellarum monasteria
 „ in ea sint paupertate, ut ibidem regula servari nequeant,
 „ Regem de re monebit Episcopus, ut per suas ipse elemo-
 „ synas, prout par erit, suppetias ferat. „

* Apparet ex hoc canone, jam tum institutam consuetudi-
 nem fuisse, ut quorundam monasteriorum abbates, & abba-
 tissæ quotannis Regi donum offerrent.

7. „ Publicum in iis tantum locis baptisterium adesset, quæ
 „ Episcopus designaverit; at in necessitatis casu presbyteri
 „ ubique baptizare poterunt. „

8. „ Presbyteri nec baptizare, nec Missam dicere, sine pro-
 „ prii Episcopi venia, poterunt, ejusque synodo interesse
 „ debebunt; secus poenitentia obnoxii, quas sancti canones in-
 „ tuunt. „

9. „ Qui communicat cum clerico, aut laico, quem suus
 „ Episcopus communionem privavit, excommunicationem &
 „ ipse subit. Ejus dona nemo accipere, ei nemo pacis oscu-
 „ lum dare, eum nemo salutare, cum eo nemo unus orare
 „ debet. Qui se injuste excommunicatum putat, ad metro-
 „ politanum confugere potest; interim vero excommunica-
 „ tionem servet; si quis eam contempserit, ad exilium a Re-
 „ ge damnabitur. „

10. „ Non ea dabitur monachis venia, ut Romam, aut alio
 „ se conferant, nisi ab abbate missi. Si monasterium per ab-
 „ ba-

Galliarum Episcopos convocavit, tametsi, quot eidem adfu-
erint, haud constet, quia subscriptiones omnino desunt. Eo
spectavit concilium, ut veterem disciplinam restitueret,
magnumque abusum numerum reformaret. Hac mente
canones edidit viginti quinque.

Primus. „Unicuique civitati, scilicet, unicuique alicujus
„momenti urbi suus erit Episcopus; & quod inde consequi-
„tur, Episcopus unus, idemque plures episcopatus possidere
„non poterit. „

2. „Prælati omnes obedient iis ex Episcopis, qui in me-
„tropolitanorum locum statuti fuerint, donec abufibus pro
„canonum ratione remedium aliter afferatur. „

* Perspicitur ex hoc canone metropolitani potestatem sim-
plicibus Episcopis tributam fuisse, ob eam, ut videtur, cau-
sam, quia magnæ sedes plures, cujusmodi Remensis erat, a
clericis occupabantur, qui interdum tonsura tantum insigniti
erant.

3. „Episcoporum cuique, intra cujusque diocesanos fines,
„tam in clerum, quam in monachos, & laicos, ad morum
„correctionem potestas erit. „

4. „Habebuntur quotannis concilia duo; unum mense
„primo, Martio scilicet, coram Rege, & in loco, quem ipse
„delegerit; alterum prima Octobris die Sueffione, vel alibi,
„prout inter Episcopos in mensis Martii concilio convene-
„rit. „

* Hoc Martii mensis concilium generalis Episcoporum, &
Procerum coetus erat, qui *Capus Martis* nominabatur; eaque
de causa Regis arbitrio relinquitur, ut ejus ipse locum de-
signet. Mandavit hoc ipso anno Pipinus, ut ejusmodi coe-
tus non nisi Majo mense haberetur. Itaque non amplius
Campus Martius, *Campus Martis*, ut ante consueverat, sed
Campus Medius, *Campus Maji* dictus fuit.

5. „Episcopi invigilabunt, ut in virorum, ac puellarum
„monasteriis regula custodiatur. Si abusus corrigere non
„possunt, eos metropolitano denuntiabunt; si ne metropo-
„litanus quidem potest iisdem remedium afferre, suas ipse

20. „ Abbates, & abbatissæ, si monasteria, quibus pa-
 „ sunt, regia sint, Regi, sin episcopalia, Episcopo adminis-
 „ tionis bonorum ad monasteria ipsa spectantium rationem
 „ reddent. „

* Regia erant regie foundationis monasteria, aut quæ
 peculiari Principis patrocinio posita fuerant; Episcopi
 vero, quæ ab Episcopis de eorundem Ecclesie bonis fun-
 data, aut peculiariter Episcopo, ejusque Ecclesie subacta
 fuerant.

21. „ Penes Episcopum erit parœciarum, quæ in ejus di-
 „ cecesi sunt, dispositio. „

22. „ Peregrini a portorio immunes erunt. „

23. „ Viduarum, orphanorum, & ecclesiarum cause
 „ Comitibus, cæterisque judicibus omnium primæ expedien-
 „ tur. „

24. „ Interdictio, ne pecunia tribuatur, ut ad ecclesiasti-
 „ ci ministerii gradum aliquem, quicumque tandem fuerit,
 „ perveniatur. „

25. „ Nec Episcopi, nec abbates, ac ne laici quidem ipsi
 „ ullum salarium sument, ut suum cuique jus reddant. „

Occurrunt in Capitularibus his canonibus additi quinque;
 at iidem omnino sunt, ac Metensis concilii, ann. 756. habiti,
 postremi quinque.

Concilium Metense, ann. 756.

Concilium hoc, ut in ejus titulo dicitur, post Vernori-
 ense, Pipino regnante coactum est; quo anno, haud est me-
 moriæ proditum; eum Balutius hujus Principis quintum pu-
 tat, qui in æræ communis annum 756. incidit. Labbeus
 triennio ante, hoc est, ann. 753. illud habitum vult. Est
 etiam varietas in canonum numero. Eos decem numerat
 Capitularium editio; octo tantum Conciliorum Collectio;
 sunt hi partim civiles, partim ecclesiastici, ut in concilio-
 rum nonnullis aliis, quia coetus, in quibus editi sunt, consti-
 abant ex Episcopis simul, & laicorum primoribus.

Primus. Ad graves pecuniarias mulctas, vel ad carcerem
 damnantur homines liberi, qui cum suis ad Baptismum, vel
 ad

ad Confirmationem commatribus, & matrinis incesta perpetrant; quod evincit in Confirmationis Sacramento patrilos, & matrilas extitisse. Servi porro, & liberti hujus criminis rei damnantur ad virgas, vel ad carcerem; quos si dominus recidere passus fuerit, multæ solidos sexaginta ipse Regi solvet. Si homo liber haud ab hoc errato se corrigit, interdicitur, eadem statuta poena; ne domum recipiatur, neve cum eo cibus sumatur.

2. „Superiorum ordinum ecclesiastici, ejusdem incestus criminis rei, deponentur; cæteri cædentur fustibus, aut in carcerem conjicientur. „

3. „Episcopi archidiaconus cum Comite monebit presbyteros, reliquosque clericos, ut ad concilium se conferant. „ Si quis e presbyteris obsequi renuat, eum Comes, ejusve defensorem adiget, ut sexaginta solidorum multam ad regiae Capellæ emolumentum solvat; perficietque Episcopus, ut presbyter, aut clericorum quilibet refractarii ex canonibus judicentur. Si quis incestuosum presbyterum, aut clericum, aliumve accusaverit, jubebit accusatum Comes, cum Episcopi legato, Regi se sistere, qui reum ad aliorum correctionem puniet. „

4. „Interdictio, ne quid tributi pro annona æque, ac pro transitu vacuorum curruum, equorum onerariorum, aut peregrinorum, qui Romam, vel alio se conferunt, exigatur. Interdictio pariter, ne hi postremi ad pontium, aggerum, pontonumve transitum detineantur, superve sarcinula, quam gestant, turbentur; quod si quis hoc ex capite iis insultaverit, solvet multæ solidos sexaginta, quorum dimidium peregrino, regiaeque Capellæ dimidium alterum adjudicabitur. „

5. „Quoad monetam, libra viginti duobus tantum solidis constet; & ex his solidis viginti duobus monetarius unum habeat, & reliquos domino reddat. „

* Ex hac constitutione judicari potest, quanti solidus esset, quandoquidem argenti pondo libra, scilicet marcæ duæ non nisi solidos viginti duos conficiebant, atque adeo solidos olim viginti tantum; quod in causa fuit, ut *viginti so-*

lidorum summa libræ nomine designaretur. *Marca*, seu *bes romanus*, seu *selibra francica* semper est habita semi-libra; at varietatem subiit pro vario libræ pondere. Quadruplex erat usui potissimum in Galliis *marca*; *Trecensis*, cujus usus in rusticanis nundinis; *Lemovicensis*, *Rupellenfis*, & *Turonensis*, quæ cæterarum maxime communis evasit; hinc nobis *libra turonica*. Ex hac ipsa constitutione, id quoque perspicitur penes procerum quosdam jam tum, id juris fuisse, ut nummos cudi juberent.

6. „Mandatur, ut sua, cuique privilegia serventur.“

7. „Omnibus tam laicis, quam ecclesiasticis iudicibus commendatur, ut iustitiam accurate reddant, partibus sub corporalis punitionis poena prohibitis, ejus petendæ causa in prima instantia, & antequam a Comite, ejusque assessoribus judicatæ fuerint, ad Regem accedere.“

* Comitiss assessores hoc loco *Rachemburgii* nuncupantur. Designabantur etiam teutonico nomine magistratus subalterni, qui cum Comite iudicabant. In Caroli Magni Capitularibus nominantur *Scabini*, unde *Echevinorum* nomen apud Gallos perstitit.

8. Prohibentur pariter ecclesiastici sub eadem poena, ad aulam pergere, ut de domini, aut superioris sui iudicio conquerantur, nisi legatum dominus suo nomine mittat. *Ibid.*

Concilium Compendiense, ann. 757.

Concilium hoc Pipinus rex haberi jussit in urbe Compendio, parlamenti, vulgo, seu generalis coetus occasione, quem eo convocaverat; eidemque Georgium Episcopum, & Sacellarium Joannem, sanctæ sedis legatos adesse voluit, ut plus ponderis sanctionibus ibidem edendis adderet. Ex privilegio, quod hoc in concilio S. Chrodegandus, Metensis Episcopus, suo Gorgiensi monasterio concessit, quodque Episcoporum viginti subscriptione firmatum est, Præsulum, qui eidem interfuere, numerum novimus. In eo editi canones, in Conciliorum quidem Collectionibus octodecim, in Capitularium vero Editione unus, & viginti numero sunt;

at

et postremi tres ad Metense concilium, in quo tres primi sunt, profecto spectant.

Primus. Non separantur sponsi, qui quarto consanguinitatis gradu conjuncti sunt; bene vero, cum unus in tertio, & alter in quarto est.

2. Idem, quoad eos statuitur, qui matrimonium in iisdem affinitatis gradibus inierunt.

3. „ Vir conjugem repetere potest, quæ absque ejus consensu velum sumpsit. „

4. „ Si socer nurui, quæ liberæ conditionis fuerit, maritum dederit, ei alii propinqui, si ipsa voluerit, alium dare virum poterunt. „

5. „ Si vir liber servam conjugem duxit, liberam ratus, „ aliam ducere potest; eademque est, quoad fæminam lex, „ quæ servo nubit, liberum rata. „

6. „ Vassallus, qui conjugem ducere jussus e feudo, in „ quo morabitur, ea deinde relicta, ut se apud sui prioris „ domini propinquos reciperet, hoc in loco aliam duxit, hanc „ posteriorem retinere potest. „

7. „ Si quis conjugem, cui cum ipsius fratre commercium „ fuisse comperit, repudiavit, & aliam duxit, quam virgi- „ nem non invenit, posterior fæmina hæc ejus legitima „ sponsa est; quod si tertiam duxerit, cogetur ad secundam „ redire; & tertia, cui voluerit, nubere poterit. „

8. „ Qui adulterium cum fratris conjuge perpetravit, „ nunquam matrimonium inire poterit, æque ac fæmina „ adultera; at hujus fæminæ vir aliam conjugem ducere po- „ terit. „

9. „ Baptismus ab homine administratus, qui se presby- „ terum dictitabat, nec baptizatus fuerat, validus est, quem „ admodum Papa Sergius definiit. „

10. Matrimonium patri interdicitur, qui nurum corrumpit; itemque nurui, quia non declaravit, quod ei contigerat ex parte soceri; at filio ea datur venia, ut aliam conjugem ducat.

11. „ Puella, quæ dum libera erat, velum sumpsit, in „ Religione remanebit. „

12. „ Qui generum, aut nurum ad Confirmationem tenuit

„ pa-

„ patrini titulo, separari debet a conjuge, quin ipse, vel
 „ novum conjugium inire possint. „

13. „ Si vir eam conjugi veniam dedit, ut in Religione
 „ ingrederetur, & velum sumeret, potest aliam ducere; idem
 „ que de fœmina sentiendum est. „

14. & 15. „ Qui cum matre, & filia, vel cum sorore
 „ duabus commercio pollutus, deinde matrimonium inire
 „ se a conjuge separare debebit, nec novum matrimonium
 „ inire poterit; eidemque poenæ suberunt fœminæ, quibus
 „ cum peccavit, si incestus consortes fuerint. „

16. „ Leprosus, cujus uxor sana est, pati, si velit, potest
 „ eam alteri nubere. „

17. „ Cum fœmina virum nunquam matrimonium con-
 „ summasse contendit, negante viro, credendum viro est. „

18. „ Qui lege *Faida* jubentur in aliam regionem fugere
 „ novum matrimonium inire non poterunt, itemque fœminæ
 „ quas deseruerunt. „

* Designabatur *Faidæ* nomine jus, quod ejus propinquis,
 qui occisus fuerat, dabat lex, ut occisorem persequerentur,
 ipsique justitiam sibi conquirent.

Cernuntur in hujus concilii canonibus pluribus decisio-
 nes, quæ cum Ecclesiæ doctrina super insolubili matrimoni
 vinculo parum congruunt. Dum hoc ipsum *Compendiale*
Concilium celebraretur, ad Pipinum pervenere Imperatoris
 Constantini oratores, qui ad eum inter alia dona misit orga-
 na ad illud usque tempus in Galliis ignota. *Ibidem.*

Concilium Attiniacense, ann. 765.

Attiniaci, ad Axonam, in Remensi Diœcesi, concilium hoc
 habitum fuit. * Nobis ad ejus acta quod attinet, nihil super-
 est præter viginti, qui ei adfuerunt, Episcoporum nomina,
 mutuoque ab iisdem obstrictam fidem, fore scilicet, ut cum
 eorum, quempiam mori contigisset, suos, unusquisque præ-
 byteros centies psalterium recitare, & Missas centum cele-
 brare juberet; & Episcopus Missas & ipse triginta diceret.
Conventus, inquiunt Patres Labbæus, & Harduinus, hoc anno
 (765.) apud Attiniacum villam habiti meminerunt plerique, *sed*

to, quid actum sit, nemo prodit. Hinc perspicitur, quam iacula sit imaginatio D. Voltaire, qui in suæ Generalis Historiæ Cap. V. pronuntiare non dubitat confessionem auricularem expresse primum per Attiniaensis concilii canones descriptam fuisse.

Concilium Calichtyense, ann. 783.

Concilium hoc habitum fuit Adriano I. Ecclesiam regentem, & Carolo Magno rerum potente ann. 785. ut statuit Wilkins Conciliorum Magnæ Britanniae Tomo primo, vel in. 787. Labbæi sententia, vel etiam ann. 782. si Ceillerio des. Coetui huic Aelfwaldus, Northumbriæ rex adfuit, cum Gregorio Ostiensi, & Theophylacto Tudertensi, Adriani apæ legatis, Episcopis sex, absentis Episcopi deputato, abbatibus, Comitibusque. In eo viginti, qui sequuntur, editi canones.

Primus. „ Fiet Nicænæ Fidei, doctrinæque in sex generalibus conciliis receptæ, & statutæ professio. „

2. „ Administrabitur Baptisma, quod ad ejus formam, ac tempus attinet, prout canones præscripserunt. Omnes fideles Symbolum, & Orationem dominicam memoriæ commendabunt, patriniq; & matrinæ in ea erunt obligatione, ut super utroque infantes edoceant, quos ad Baptismi fontes tenuerint. „

3. „ Suam bis in anno synodum habebit Episcopus, suamque dioecesim quotannis lustrabit, suos ut dioecesanos erudiat, a malo avertat, ad bonum pertrahat, & inter eos funditus omnes abusus evellat. „

4. „ Clerici, seu canonici Romanæ Ecclesiæ consuetudinem, & monachi Orientalium monachorum usum, in vitæ ratione, vestituque servabunt, ut sit inter eos, canonicorumque distinctio. „

5. „ Seligentur e dioecesani Episcopi sententia, perspectæ virtutis abbates, & abbatissæ, qui regant monasteria in abbatum, & abbatissarum locum, quos mori contigerit. „

6. „ Presbyteros, & diaconos Episcopi eos tantum ordinabunt, qui idonei, dignique fuerint, addicentque Ecclesiæ,

„ fixæ, ad quam eos ordinarunt, quin eas ab iisdem defen-
 „ nant. „

7. „ Horæ canonicæ, statò tempore, & cum reverentiâ
 „ omnibus Ecclesiis recitabuntur. „

8. „ Servabuntur Ecclesiis privilegia, quæ iis a sanctis
 „ de concessa fuerint; non autem, quæ nequam homines
 „ contra canones usurpaverint. „

9. „ Ecclesiastici jejunii diebus haud clam comedet,
 „ nisi necessitas ita postulet. „

10. „ Fideles panem, non crustam tantum, ad Missam offe-
 „ rent. Altaris ministri non ei deservient nudis cruribus,
 „ sanctumque Sacrificium in calice, & patena ex bubulo cor-
 „ nu confectis non offerent. Episcopi suis in conciliis, seu
 „ synodis sæcularia negotia non judicabunt. „

11. Extimulantur cohortationibus Reges, suum ut regi-
 men ad justitiæ leges exigant, Ecclesiamque honore afficiant.

12. In ordinem redigitur Reges eligendi ratio; manda-
 tur, ut iis honor deferatur, & obedientia præstetur; in eos
 conspirationes prohibentur; conspirantes Episcopi deponun-
 tur, eorumque conspirationis participes perpetuæ excommu-
 nicationi subduntur.

13. Commendatur divitibus, & potentibus, ut e justitiæ
 regulis judicent, quin cujusquam rationem habeant, aut mu-
 nera accipiant.

14. Vetantur fraudes, rapinæ, violentiæ, tributa injusta:
 super Ecclesia, ejusque omnibus membris, Regibus, Epi-
 scopis, presbyteris, & laicis pax, & concordia commendatur.

15. „ In eos omnes anathema, qui incestuosa, & illegi-
 „ tima conjugia contrahunt. „

16. „ In spurios interdictio, ne bonorum ad eos spectan-
 „ tium, a quibus in lucem emissi sunt, hæredes sint. „

17. „ Fideles decimam, utpote a Deo præscriptam, sol-
 „ vent; ab usura vero, a falsis ponderibus, falsisque mensu-
 „ ris abstinebunt.

18. „ Christiani, quæ ediderunt vota, fideliter exequu-
 „ tur. „

19. „ Evellantur omnes ethnicorum rituum reliquiæ. „

20. „ Si quem absque poenitentia, vel absque confessione
„ mori contigerit, pro eo non orabitur. „

Miserunt Episcopi canones hos ad Adrianum Papam per
Epistolam, in qua testantur se quidem eos Episcopis, abbati-
bus, senatoribus, Ducibus, totique per regnum populo pro-
posuisse, seque eos servaturum neminem non promississe.
*Reg. Tom. XVIII. Lab. Tom. Tom. VI. Hard. Tom. III. &
Anglic. Tom. I.*

II. Nicænum Concilium, generale septimum., ann. 787.

Inchoatum fuit concilium hoc die 24. Septembris an. 787.
in Ecclesia sanctæ Sophiæ, Adriano I. summum pontifica-
tum tenente, & Constantino, imperatoris Leonis, & impe-
ratricis Irenes filio regnante. Papæ legati duo, Petrus Ro-
manæ Ecclesiæ archipresbyter, itemque Petrus presbyter, &
abbas monasterii S. Sabæ in urbe Roma, in concilii Actis,
tamquam Adrianum Papam repræsentantes, omnium primi
nominantur; secundum hos Tarasius, Constantinopolitanus
patriarcha; tum cæterorum Orientis patriarcharum deputati.
Concilio huic tercenti septuaginta septem Episcopi, cum Im-
peratoris commissariis duobus, pluribusque archimandritis,
abbatibus, & monachis adfuere. Ejus convocationi præci-
pua causam attulit Iconoclastarum hæresis, adeo persecu-
tionibus celebris, quas excitavit; quamque imperator Leo
Isauricus ex Musulmanis hauserat, apud quos ex Judæorum
nequitie originem duxerat. Hi nimirum Christiani nominis
hostes, qui publicum cultum imagini Christi Domini exhi-
bitum ferre non possent, Caliso Yezido persuaserunt omni-
bus, quæ in Christianorum Ecclesiis aderant, picturis deleri
jussis, ejus regnum diuturnum fore. Califus, huic promissi-
oni fidem addens, perfecit, ut omnes in Ecclesiis, publicis-
que locis picturæ, quam late patebat ejus Imperium, suppri-
merentur. Institere hujus barbari principis vestigiis impe-
rator Leo Isauricus, ejusque filius Constantinus Coproni-
mus mandantes, ut Christi Domini, B. Virginis, Sanctorum-
que in cælis cum Christo ipso regnantium imagines, ubi-
cunque extitissent, flammis devoverentur ea obducta causa,
quod

quod eas honore affici idololatria esset. In hanc ergo hæresin habitum est hoc secundum Nicænum concilium.

PRIMA SESSIO.

Illud aperuit Constantinopolitanus patriarcha Tarasius. In sessione prima Episcopos hortatus est, ut omnem, seu in verbis, seu in doctrina novitatem rejicerent, Ecclesiæque, quæ errare non potest, & in qua utique, & minimæ, seu dubiæ, incertæque in utramque partem contentiones non agnoscuntur, traditioni mordicus adhererent. Lecta est Epistola Imperatoris, ejusque matris Imperatricis nomine, ad concilium missa, lectæ pariter summi Pontificis Adriani Litteræ; peractaque lectione hac, in medium prodire jussi Basilius Ancyrae, Theodorus Myrae, & Theodosius Armorionis Episcopi, qui superiore anno Iconoclastarum partes susceperant; at qui declararunt se, postquam quæstionem expenderant, imaginibus honorem, cultumque deferre, ægro animo ferentes se in alia sententia fuisse. Suam fidei professionem singuli tres ediderunt, & Theodosius quidem Armorionensis in sua comparisonem adhibuit sane dignam, quæ proferatur. „ Si Imperatorum imaginibus, inquit, in provinciis, urbesque delatis, occurrit cereis, & odoramentis instructus populus, non ut pictis tabulis, sed ut Imperatori honorem exhibeat; quanto potiore jure, Christi Domini, Servatoris, Deique nostri, sanctæ ejusdem Matris, omniumque sanctorum, & beatorum Patrum imagines in Ecclesiis pingendæ sunt? „ Audiit etiam concilium alios septem Episcopos, qui mœroris multum testati sunt, quod se Iconoclastis addidissent, quorumque receptio in aliam sessionem remissa fuit.

SECUNDA SESSIO.

In sessione altera, quæ die 26. Septembris habita, Gregorius Episcopus Neocæsariensis is ipse, qui in pseudo-concilio Constantinopolitano, an. 754. primas tenuit, in medium prodiit, se reum fassus est, & veniam petiit. Eum Tarasius ad sequentem sessionem remisit, ut suum abjuramentum libellum afferret. Lecta est deinde Adriani Papæ ad Constanti-

num,

num, & Irenen Epistola, in qua statuebat imaginum cultum, contendens eum Romanæ Ecclesiæ a S. Petro traditum fuisse. Ejusdem etiam Papæ ad Tarasium Epistola lecta fuit. Cum legati ex eo quæsiissent, eamne approbaret, respondit Tarasius, Papam in utraque Ecclesiæ traditionem super imaginum cultu perspicue explicare; se quoque expendisse, quid super hoc articulo sacræ Scripturæ docerent, cumulateque persuasum habere, imagines adorari oportere, affectione relata, scilicet patriæ cultu soli Deo reservato. Universum concilium declarationem hanc, & Papæ Litteras approbavit.

TERTIA SESSIO.

Gregorius Neocæsariensis suam fidei confessionem legit in sessione tertia, quæ Septembris die 28. habita fuit; suusque ei locus, æque atque Episcopis septem redditus, qui in prima sessione se stiterant. Lecta deinde Tarasii ad Orientales Epistola, in qua præter suam fidei super Trinitate, & Incarnatione confessionem, se ab imaginum cultu stare nitide pronuntiabat; lecta pariter ad hanc Epistolam Orientis Episcoporum responsio, profitentium, apostolicarum trium Orientis sedium nomine, se quidem recipere œcumenica concilia sex, illudque rejicere, quod *septimum* nuncupabatur, videlicet *pseudo-concilium Constantinopolitanum, ann. 754.* Lecta item Theodori Hierosolymitani patriarchæ synodica Epistola, ad Alexandrinum, & Antiochenum, ut moris erat, patriarchas missa. Perspectum in ea fuit, eum sex œcumenica concilia, quin alia profiteretur, amplexum esse, Ecclesiæque traditiones ad Sanctorum, eorumdemque tum reliquiarum, tum imaginum venerationem, quod attinet suscepisse. Papæ legati declararunt eas duas Epistolas, tamquam Tarasii, & Adriani Litteris consentaneas sibi probari; Deoque gratias egerunt, quod Orientales orthodoxam quoad imagines fidem tenerent.

QUARTA SESSIO.

In sessione quarta, quæ Kalend. Octobris habita, cum patriarcha Tarasius ad Ecclesiæ traditionem super imaginibus

ostendendam Patrum libros afferri jussisset; ductum initium a sacrarum Litterarum oraculis de Seraphin, a quibus Arca foederis tegebatur, & interna templi pars ornabatur; lecta deinde Patrum testimonia, unum S. Joannis Chrysostomi, ubi de S. Meletii imaginibus sermo est, quas fideles secum ferebant, & in cubiculis, in quibus dormiebant, pingendas curabant; unum S. Gregorii Nysseni, ubi se quidem ait saepe numero, semperque cum fletu, sacrificii Abrahamæ picturam vidisse; unum S. Asterii Amaseensis, unum S. Cyrilli, unum S. Gregorii Nazianzeni, &c. Inter excerpta sane, quæ legi jussa, nonnulla sunt, quæ Scriptoribus tribuuntur, quorum foetus minime sunt; ut inter cætera, S. Athanasio adscriptus sermo, qui miraculi narrationem continet, quod Bergyti contigisse traditum super Christi Domini imagine, a Judæis pertusa, e qua egresso sanguine ægrotantium plures in pristinam valetudinem restituti sunt. At id contra auctoritatem decisionis concilii nihil conficit, quæ scilicet veris, & authenticis monumentis satis firmatur; & quamvis in quibusdam scriptis adjudicandis erratum sit, conveniat nihilominus necesse est, eos, qui eorumdem auctores sunt, non aliam, quam Ecclesiæ doctrinam, super imaginum cultu, reapse in animo habuisse. Nihil ergo aliud Nicænis Episcopis exprobrari potest, quam eos haud satis critices peritos fuisse. Alios præterea bene multos veterum, & ut aliquos nominemus, S. Nili, & S. Maximi Sermones, & Litteras concilium legi jussit; atque in S. Maximi quidem Actis memoriæ proditur, eum, & Monothelitas Episcopos, qui ad eundem convenerant, ante Evangelia, crucem, & Christi Domini, sanctæque Virginis imagines genua flexisse, has salutasse, manuque tetigisse, ut ea confirmarent, de quibus mutuo consenserant. Leontii, Neapolis in Cypro Episcopi, testimonium, quod legatis requirentibus lectum fuit, luculenter externum imaginum cultum statuit, pravasque omnes quæ eidem tribui possent, notiones rejicit, ostendens cultum hunc esse ab eo prorsus alium, quem Deo præstamus; neque enim ad imaginem ipsam referri, sed ad rem, quam exhibet, quemadmodum Imperatoris imagini præstitus honos

non in ejus imagine consistit, sed ad Imperatorem progreditur, qui per imaginem refertur. Joseph tunicam osculatur & patriarcha Jacob non ex amore, vel ad honorem erga illud indumentum, sed erga Joseph, quem sibi præ manibus esse putabat, ejus tunicam osculatur. In eundem modum Christiani omnes, Christi, vel Apostolorum, vel Martyrum imaginem salutantes, salutationem hanc referunt ad Christum ipsum, ad Apostolos, ad Martyres, perinde ac si eos ob oculos haberent; & hæc intentio in salutatione, & adoratione spectanda est. Allata fuere ejusdem auctoris opera plura, quæ ejus orthodoxiam testabantur; deinde vero lecta sunt Anastasi, Antiocheni Episcopi, loca nonnulla, in quibus ipse adorationem, quam hominibus, sanctisque Angelis tribuimus, ab ea clare distinguit, qua Deum prosequimur. Adoratio, quæ Sanctis persolvitur, purum, putumque honoris argumentum est; quæ autem Deo præstatur, latriæ, seu servitii cultus est, qui ei uni debetur, ut inquit Moses: *Domini Deum tuum adorabis, Et illi soli servies.* Lecta sunt etiam aliquot alia Patrum testimonia; tum vero Euthymius, Sardicensis Episcopus legit, concilii nomine, fidei confessionem, cujus articulus, qui imagines spectat, his verbis conceptus est; „Recipimus pretiosæ, & vivificæ Crucis figuram, Sanctorumque reliquias, & eorundem imagines; has amplectimur, & salutamus ex sanctæ Dei Ecclesiæ veteri traditione; e nostrorum scilicet Sanctorum Patrum doctrina, qui eas susceperunt, mandaruntque, ut in omnibus Ecclesiis, & in omnibus locis, in quibus Deo servitium solvitur, ponerentur. Eas honoramus, & adoramus Christi Domini nempe, ejus sanctæ Genitricis, & Angelorum imagines, qui quidem Angeli, quamvis incorporei, justis tamen hominibus, tamquam homines apparuerunt; itemque Apostolorum, Prophetarum, Martyrum, cæterorumque Sanctorum, qui per eorum imagines nobis eos ipsos in mentem revocant, nosque eorundem sanctitatis participes quodammodo efficiant.

QUINTA SESSIO.

Quinta sessio, quæ Octobris die 4. est, in eo fuit posita, ut ex plurium monumentorum lectione demonstraretur, Iconoclastas, dum sanctas imagines impugnarunt, id unum affectos esse, ut Judæos, Saracenos, Ethnicos, Manichæos, aliosque nonnullos Hæreticos imitarentur. Ea sessionis hujus conclusio fuit, ut sanctæ imagines in pristinum locum restituerentur, ac in solemnibus fidelium processionibus deferrentur; earum una in coetu medio poneretur, ibique ab omnibus salutaretur; omnia denique Iconomachorum scripta ad flammam damnarentur.

SEXTA SESSIO.

Sextæ Sessionis tempore, quæ in Octobris diem 6. incidit, versatum concilium in legenda Refutatione definitionis fidei, quam ann. 754. Iconomachi ediderant. Hæc Refutatio tributa erat in tomos sex. Initio statim in ejusmodi definitione impugnatus fuit œcumenici septimi Concilii titulus, quem Iconoclastæ suo coetui tribuebant. „ Qua unquam ratione (Refutationis verba sunt) œcumenicum appellari concilium potest, quod a cæterarum Ecclesiarum Episcopis nec receptum, nec approbatum, sed potius anathemati addictum fuit? ad quod Papa, qui tunc Romanam Ecclesiam administrabat, nec ipse per se, nec per Episcopos, qui apud eum sunt, nec per suos legatos, nec per encyclicam Epistolam, quæ est conciliorum consuetudo, nec per operam suam contulit? &c. „ Præcipui porro, maximeque momenti oppositio erat, quam ex Eucharistia Iconoclastæ ducebant, agentes, eam unam, quæ permixta sit, Christi Domini imaginem esse. Refutationis auctor respondet, nec Apostolorum, nec Patrum quempiam dixisse sacrificium incruentum imaginem esse Corporis Christi Domini. Non id, inquit, ab eo didicerant; non iis ipse dixit: „ Accipite, comedite, comedite imaginem Corporis mei; sed accipite, & comedite: hoc est Corpus meum. „ Est ergo demonstratum, nec Dominum, nec Apostolos, nec Patres unquam dixisse incruentum sacrificium, quod a Sacerdotibus offertur, Chri-

Christi Domini imaginem esse ; cum e converso illud esse proprium ejus Corpus, & proprium ejusdem Sanguinem pronuntiaverint. Verum quidem est, Patrum nonnullos sibi vi-
 sos esse designare posse *antityporum* nomine oblatas res, an-
 tequam consecrarentur, hoc est, appellare posse figuras, &
 imagines quasdam, quæ has res consecratas, videlicet Christi
 Domini Corpus, & Sanguinem repræsentant; & post conse-
 crationem eadem res proprium Corpus, & proprius Sanguis
 Christi Domini nominantur, quia ejusmodi esse creduntur,
 & reapse ejusmodi sunt. Quod ait Refutationis auctor, Pa-
 trum nullum unquam *imaginis* nomen Eucharistiæ tribuisse,
 accuratum non est; hanc scilicet eorum nonnulli imaginem,
 alii symbolum appellarunt; nec defuere, qui *signum*, & *Sa-
 cramentum* dicerent; at is dubio procul id sibi vult, Patrum
 nullum Eucharistiæ tribuisse nomen *imaginis simplicis, vacuæ,
 communisque*, quæ solummodo exemplar exhibet, quin con-
 tineat. Realem ergo Christi Domini in sancta Eucharistia
 præsentiam credebant Nicæni Patres, nec Iconoclastas, quasi
 contra sentirent, accusabant. Quod autem ab his hæreticis
 opponebatur, nec peculiare preces, nec cæremonias ullas
 in Ecclesia ad imaginum consecrationem esse, hac respon-
 sione refellitur, alia bene multa apud Christianos existere,
 quæ suo tantum nomine, sine consecratione, sine precibus,
 sancta sunt; ejusmodi est Crucis figura, quam adoramus,
 cujusque signum in nostra ipsorum fronte notamus, vel di-
 gito in aere conficimus, ad dæmones expellendos. Idem
 de imaginibus sentiendum est; eas honoramus ob nomen,
 quod gerunt, & ob id, quod repræsentant. Ita salutamus,
 amplectimurque sacra vasa, tametsi nullam benedictionem
 perceperint, ea spe freti, ut eadem osculati sanctificationem
 aliquam recipiamus. Haud benedicunt Græci hoc ipso tem-
 pore, seu cruces, seu imagines, seu sacra vasa. Bene mul-
 tas tam sacræ Scripturæ, quam Patrum auctoritates contra
 imaginum cultum Iconomachi proferebant; respondet ad
 singulas Refutationis auctor ostendens, aut ea testimonia so-
 li idolorum cultui adversari; aut ex apocryphis operibus
 deprompta esse.

tiones: honorate, inquit, Bethleem, & adorate præsepe. Cum ergo nos Crucem salutamus, subdunt concilii Patres, & canimus: „adoramus Crucem, Domine, & adoramus lanceam, quæ tibi latus perfodit; „pura, putaue salutatio est, ut ex eo palam sit, quod instrumenta hæc labris contingimus. Tum vocis adoratio multiplicem notionem distinguunt, desinuatque dicentes, Sacram Scripturam, dum ait: „Dominum Deum tuum adorabis, eique soli servies, „non spectare adorationem indefinite, tamquam æquivocum nomen, quod aliis convenire, pluresque significationes suscipere potest; sed ad Dei tantummodo servitium redigere, quod ei, & quidem soli præstamus, quodque *latrariam* nuncupamus.

OCTAVA SESSIO.

Habita est octava sessio Constantinopoli in Magnoræ palatio, Octobris die 23. Huic adfuit Irene Imperatrix cum Imperatore filio, conciliique Patres admodum humaniter, & eloquenter ambo allocuti sunt. Lecta est horum jussu fidei definitio, elata voce, ut a populo, qui aderat audiretur. Episcopi conclamarunt unanimes Apostolorum, Patrum, omniumque orthodoxorum fidem in ea contineri. Ei prima subscripsit Imperatrix, & post eam Constantinus Imperator, ejusdem filius. Concilium porro non imaginum cultum tantummodo per solemne decretum hoc approbavit; sed edidit præterea ad Ecclesiæ disciplinam in integrum restituendam sequentes canones viginti duos.

Primus. Confirmantur veteres canones, eorumque executio commendatur; sunt autem Apostolorum, Conciliorumque tum generalium Rex, tum denique particularium canones. Labet etiam eos anathemate plecti, quos iidem canones anathemati subdunt; eos deponi, quos deponunt, eos poenitentiae addici, quos iidem addici jubent.

* Canonem hunc non recipit Romana Ecclesia, quippe quæ canonum, qui Apostolis tribuuntur, quinquaginta priores tantum ut authenticos spectat, nec eos approbavit, quos Constantinopolitanum concilium edidit, nec Chalcedonensis concilii

cilii vicesimum-octavum, nec Quinifexti pariter concilii canones.

2. Expendetur, an is, quem placet ad Episcopatum extolli, psalterium calleat, an statuerit ad canonum, & sacrae Scripturae lectionem incumbere, suamque vitam, & documenta, quae populo tradere debet, ad eosdem canones, sacrasque Litteras conformare.

3. Nullae declarantur Episcoporum, presbyterorum, seu diaconorum electiones omnes, a Principibus editae; & Episcopos, quidem eligi, & ordinari vult a provinciae Episcopis omnibus, aut saltem tribus, si longius iter, aut alia necessitas plures convenire non patitur.

4. „ In Episcopos interdictio, ne aurum, argentum, aliudve quidpiam ab Episcopis, clericisve, aut monachis exigant, qui eorum jurisdictioni subsunt; ne quem suis functionibus interdiciant, aut separent, pravo aliquo animi impetu abrepti, ulliusve Ecclesiae fores claudant, impediendi causa, quominus divinum Officium in ea peragatur; omnino eam poenam subituri, ut quemadmodum alios habuerint, & ipsi habeantur. „

5. Ecclesiasticos in ultimam locum reiectos vult, qui e donis vanitatem trahebant, quae Ecclesiae ordinationis ergo tribuerant, eosque contemnebant, qui nihil dederant; ea lege, ut si recidant, maiorem poenitentiam subeant. Idem canon poenas toties in simoniaco decretas renovat.

6. „ Habebuntur quotannis provincialia concilia, Principibus quidem ea impedire volentibus excommunicationem, Metropolitanis vero, qui iisdem adesse neglexerint, poenas canonicas subituris. „

7. Ponentur reliquiae in omnibus Ecclesiis, in quibus non adsunt; nullamque Ecclesiam Episcopi consecrabunt sine Martyrum reliquiis, depositionis indicta poena.

8. Interdictio, ne admittantur, seu ad communionem, seu ad precem, seu ad Ecclesiam Judaei, qui, postquam baptizati fuere, suam religionem clam profitentur. Vetatur praeterea, ne eorum filii baptizentur, aut emanent eorumdem ser-

vi. Si quis eorum tamen ex animo ad fidem venerit, tum ei, tum ejus filiis Baptisma conferri poterit.

* Canon hic impetit Judæos quosdam, qui resipiscentiam, christianæque religionis professionem simulabant; at clam judaizabant, Sabbatum scilicet, cæterasque judaicas cæremonias servabant.

9. Mandatur, ut ad Constantinopolis Episcopale palatium omnes Iconoclastrum Libri deferantur, ibidem cum hæreticorum libris cæteris custodiendi; & nemo non prohibetur eosdem celare, sub pœna depositionis, si Episcopus, presbyter, aut diaconus fuerit, & excommunicationis, si monachus, aut laicus.

10. „ Interdictio, ne ceteri clerici ad Missam in privatis oratoriis dicendam, sine proprii eorundem Episcopi, aut patriarchæ Constantinopolitani venia suscipiantur; qui vero eam facultatem obtinuerunt, ut apud hujus urbis proceres degerent, non sibi sument ullum temporale negotium, sed ad puerorum, aut domesticorum institutionem, sanctaque Scripturam iisdem legendam unice incumbunt. „

11. „ Unicuique Ecclesiæ suus erit œconomus; & si cui desit, metropolitani erit Episcopis, & Patriarchæ metropolitanis œconomum dare. Idem servabitur in monasteriis. „

12. „ Vetiti, nullitatis indicta pœna, Episcopi, & abbates vendere, aut donare Principibus, aliisve, suæ Ecclesiæ, siue monasterii bona. „

* Contigerat turbarum tempore, quas Iconoclastæ extiterant, Episcopales ædes, & monasteria in cauponas converti, addicique profanis usibus. Est hæc & canonis decimi tertii materies.

13. Mandat, ut ædes hæc, & monasteria hæc in pristinum statum restituantur, excommunicationis, aut suspensionis in detentores statuta pœna.

14. „ Nemo tonsuratus, in Ecclesia super ambone, seu pulpito leget, quin lectoris ordinem susceperit. Eadem erit monachorum ratio; lectorem tamen abbas in suo monasterio per manuum impositionem ordinare poterit, modo ipse sit presbyter, & manuum impositionem, tamquam

„ ab-

„ abbas ab Episcopo acceperit. Chorepiscopi quoque ordina-
 „ re lectores poterunt ex veteri consuetudine annuente E-
 „ piscopo. „

* Animadverti hoc in canone possunt tria. Primum, Græ-
 cos dare consuevisse tonsuram separatim, & sine ullo pror-
 fus ordine. Secundum, lectorum ordinationem peractam
 fuisse per manuum impositionem tantum, non autem iisdem
 tradito Prophetarum Libro. Tertium, abbates potuisse ad
 suorum monasteriorum servitium lectores facere, &, quod
 inde consequitur, conferre minores ordines.

15. „ Unus, idemque clericus in duabus distinctis Eccle-
 „ siis non inscribetur, nisi forte ruri, ubi ei venia dabitur,
 „ ut Ecclesiis duabus ob hominum raritatem deserviat. Qui
 „ vero deservit urbis Ecclesiæ, nec satis ad victum habet,
 „ professionem deligere debet, quæ ei ad subsistendum adju-
 „ mento sit, quemadmodum de S. Paulo dicitur, *Act. 20. v.*
 „ 34. *Sicut ipsi scitis: quoniam ad ea, quæ mihi opus erant; &*
 „ *his, qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ.* „

16. Interdicuntur omnibus clericis, nullo prorsus excep-
 to, magnificæ vestes, & multicolores serici panni, & odorem
 exhalantium oleorum usus; & quia non deerant, qui alio-
 rum in vestitu modestiam deridebant, eos quidem puniri lu-
 bet. Monet canon, olim personas omnes Deo consecratas
 simpliciter, & modeste indui consuevisse; quodcunque in-
 dumentum non ob necessitatem, sed ob venustatem sumitur,
 superbiz, & vanitatis suspensionem parit, ut S. Basilius ait.

17. Vetatur, ne quis audeat operam dare, ut oratoria,
 seu capellæ construantur, quin ad ea perficienda satis fun-
 dorum suppetat; Episcopique ejusmodi ædificia impedire ju-
 bentur.

* Spectat canon hic potissimum monachos, qui sua mona-
 steria deserebant, & alia construenda curare volebant, ut re-
 giminis honorem consequerentur, aliis scilicet imperarent,
 & præessent.

18. „ In fæminas, seu liberas, seu servas interdictio, ne in
 „ Episcopalibus ædibus, aut in monasteriis habitent. „

19. Nihil sumetur ob collatos ordines, vel ob receptionem in monasteria, sub depositionis poena, quoad Episcopos, & abbates, qui presbyteri sunt; in abbates vero, qui presbyteri non sunt, & in abbatissas ea statuta poena, ut e suo monasterio pellantur, & in alio ponantur. Accipi tamen id poterit, quod parentes pro dote dant, aut quod religiosus suis propriis de bonis affert; ea lege, ut quod datum fuerit, monasterio remaneat, seu, qui in illud ingreditur, ibidem permaneat, seu inde egrediatur, nisi forte, cur egrediatur, Superior in causa sit.

20. Vetat, in posterum monasteria duplicia virorum, feminarumque; ita nihilo minus, ut ea subsistere sinat, quæ fundata jam sunt e S. Basilii regula. Vetat præterea monachum in feminarum monasterio dormire, & solum cum sola religiosa cibum sumere.

21. „Suum monachi monasterium non deferent, ut ad alia migrent, neque in ea recipientur, absque abbatis, cui sub sunt, nutu. Eadem erit religiosarum ratio.“

22. A Christianorum conviviiis cantuum, musicorumque instrumentorum, quæ ad lubricitatem trahunt, genus omne arceri jubet. Vetat etiam monachos ad mensam cum feminis solos sedere; nisi ita omnino postulet earundem feminarum spiritale bonum, vel consanguinitas, vel itineris causa.

Patriarcha Tarasius Adriano Papæ, per Epistolam eorum rationem reddidit, quæ in Nicæno concilio gesta fuerant; & Adrianus quidem illud approbavit, confirmavitque. Mitti etiam ad Carolum Magnum, aliosque Latinæ Ecclesiæ Principis concilii exemplaria, latine reddita. Concilium hoc suscipere Galliarum Episcopi renuerunt, ob causas plures; 1. quia Occidentis Episcopi nullam in eo partem habuerant, ac ne vocati quidem ad illud fuerant; eique Papæ tantum legati adfuerant; 2. quia idem concilium ex omnibus Ecclesiæ partibus congregatum non fuerat, ejusque decisio cum universæ Ecclesiæ sententia non congruebat; 3. quia Galliarum usus is quidem erat, ut imagines haberent, at nullum tamen, seu relatum, seu absolutum cultum iis exhiberent;

4. ob *adorationis* vocabulum, quod Nicæna eadem Synodus, de cultu loquens, qui debetur imaginibus, adhibuerat.

Rationum momenta hæc Episcopi suis cum querelis ad Carolum Magnum detulerunt, qui mandavit eorum aliquibus, ut ea colligerent, quæ super hac re sancti Patres dixerunt. Prodiit hæc collectio tertio post anno, quam concilium habitum fuerat, nempe 790. tributa in Libros quatuor, qui *Libri Carolini* dicti. Biennio post opus hoc omnino, vel ex parte, Carolus Magnus per Angilbertum, abbatem Centullensem ad Papam Adrianum misit, rogans, ut ad difficultates, quas concilii decreto opponebant Galliarum Episcopi, responderet. Responsum in articulos singulos dedit Papa; ostenditque Nicænos Patres, ne latum quidem unguem a Romanæ Ecclesiæ veteri traditione recessisse. Responsum hoc haud Galliæ Ecclesiam adduxit, ut sententiam mutaret, hujusque regni Episcopi in concilio ann. 794, Francofurti habito decretum super imaginum cultu, Nicæno prorsus oppositum ediderunt. Labente tantum sæculo nono, vel ineunte decimo, Gallicana Ecclesia se Græcis, & Romanis, quoad imaginum cultum addidit. *Reg. Tom. XIX. Lab. Tom. VIII. Hard. Tom. IV.*

Concilium Forojulii, seu Aquilejæ, Forojuliense, ann. 791. vel 796.

Paulinus, Aquilejæ patriarcha, concilium hoc Forojulii in sanctæ Virginis Ecclesia cum suis suffraganeis habuit. Illud aperuit fusa ejus oratio, qua significavit se, quem ex longo jam tempore, quominus haberet concilia, bellorum incommoda impedierant, arripuisse pacis momentum, ut unum cogeret, in quo statui Fides, propugnarique posset, contra novos errores duos, quorum unus is erat, Spiritum Sanctum a Patre tantum, non item a Filio procedere; alter, Christum Dominum adoptione solummodo Dei Filium esse. Statuit ipse Fidei dogmata, id explicans, quod Nicænum concilium suo in Symbolo super iisdem dixit; immoratur autem potissimum in articulo Spiritus Sancti, super cujus divinitate suam haud clare mentem Nicæna Synodus aperuerat; quod aper-

apertius, ſatiusque Conſtantinopolitana præſtitit, eum, inquit, cum Patre, & Filio adorandum eſſe. Quia porro poſterior hæc Synodus id unum dixerat, Spiritum Sanctum a Patre procedere, nonnullique hinc occaſionem ſumebant proponendi, non eum procedere etiam a Filio; additum eſt inde Symbolo, Spiritum Sanctum ex Patre, Filioque procedere. Docet Paulinus ejusmodi explicationes, ſeu additiones non eſſe interdictionibus oppoſitas, quas toties concilia iterarunt, ne qua fidei nova profeſſio conderetur; quia, qui has additiones ediderunt, non aliam doctrinam fovebant eoque tantum ſpectarunt, ut Nicæni ipſius Symboli ſenſum verbis clarioribus exhiberent. Poſt hanc animadverſionem Paulinus oſtendit, allatis Sacræ Scripturæ oraculis pluribus Spiritum Sanctum ex Patre, Filioque procedere, quia alioquin perſonis his duabus conſubſtantialis non eſſet; quod ei non poteſt, quandoquidem Pater, Filius, & Spiritus Sanctus unum, & idem natura ſunt, & ſanctæ Trinitatis operationes indiviſibiles ſunt, & inſeparabiles. Deinde, qui Felicem, & Elipandum nominet, qui Chriſtum Dominum dividebant in duos, naturalem unum, adoptivum alterum, eo confutat Pſalmi verbis his, quibus Dei Filius, factus Homo designatur: „Tu es ſemper idem, annique tui non transibunt.“ Edidit concilium canones quatuordecim.

Primus. Simoniam damnat, vetatque, ne ordinationem ergo quidquam ſumatur.

2. Paſtores vult per vitæ excellentiam ſibi gregis exemplar eſſe, quemadmodum ejusdem lumen per documenta ſunt.

3. Eoſdem vult ab immodico vini uſu potiffimum abſtinere, ea, ſi inemendabiles fuerint, indicta poena, ut honori, quo gaudent, gradu ſpolientur.

4. Eos vetat, apud ſe detinere fæminas alias, quam quæ per Nicænum canonem quintum permiſſæ ſunt.

5. Clericorum nullum ſæculi negotiis implicatum vult.

6. Haud magis licere clericis vult ſe muneribus immiſcere, quæ a civilia ſocietatis hominibus, vel a terrarum orbis Principibus obeuntur; eoſdemque ne dum venationi, proſanis cantilenis, muſices instrumentis, aliisque ejusmodi ludis

are vult, sed potius oblectationem suam in sacris legentibus Litteris, canendisque Hymnis, & spiritalibus Canticis ere.

7. Episcoporum nullum eo progredi vult, ut presbyterum, diaconum, aut abbatem deponat, quin Aquilejensem patriarcham prius consuluerit.

8. Vetat clandestina, interque consanguineos edita matrimonia; jubetque inter sponsalia, & matrimonii celebrationem satis temporis interesse, ut commode expendi possit, consanguinei sponsi, necne sint; eos, qui in vetitis gradibus matrimonium iniisse comperti fuerint, separari, & poenitentiae subiici, ac remanere, si fieri potest, innuptos; at si filios habuerint, nec possint in coelibatu vivere, iisdem licere vult matrimonium cum aliis inire. Matrimonium nullum fiet, nisi in facie loci paracho.

9. Nemo matrimonium ante pubertatis ætatem contrahat; cavendumque, ne nimia sit inter contrahentes ætatis disparitas, ut adulterii occasiones vitentur.

10. Qui se ab uxore separat, fornicationis causa, novum matrimonium ea vivente inire non potest: quia Christus Dominus viro licere volens uxorem dimittere, non item licere voluit aliam ducere, quemadmodum S. Hieronymus animadvertit. Porro rea femina non potest iterum nubere, vel post ipsius mortem.

11. Puellæ, aut viduæ, quæcumque sit earundem conditio, quæ nigrum habitum in continentiae signum semel sumpserunt, obstrictum in ejus susceptione votum servare debent, quamvis ab Episcopo consecratæ non fuerint. Quod si clam nubant, aut in depravatione vivant, e legum rigore punientur; ab iis, quibus nupserint, separabuntur, & dum vixerint, poenitentiae subduntur; ut Episcopo tamen liceat, pro poenitentiae fervore, indulgentia cum iis uti. At iisdem in mortis articulo Viaticum concedetur. Addit concilium, feminam nullam posse, inscio Episcopo religiosæ habitum sumere. Apparet ex hoc canone veterem Aquilejæ, proximarumque provinciarum consuetudinem fuisse, ut personæ Deo consecratæ nigri coloris habitum ferrent.

12. Interdictio, ne quis omnino in puellarum monasteria pedem inferat, sine facultate dioecesani Episcopi, qui ne ipse quidem in ea, nisi presbyteris, ejusve clericis comitatus ingrediatur. Nec abbatissæ, nec religiosæ egredientur, Romam, aut alia veneranda loca adeundi specie, peregrinationis ergo. Quæ contra fecerint, poenam canonicis legibus latam subibunt, anathemate, vel excommunicatione plectantur, aut honoris gradu, quo insignitæ fuerint, privabuntur pro culpæ gravitate. Eos æque spectant hæc poenæ, qui sine Episcopi nutu, in religiosarum monasteria ingrediuntur.

13. Inchoabitur dominici diei cultus ad sabbati vespem ab hora scilicet, qua Vesperæ per sonitum indicuntur; at ne proinde sabbatum intermisso opere celebrabitur, quod adhuc rustici nonnulli facere consueverant. Servabantur etiam festa cætera ab Episcopis, aut pastoribus annuntiata; transigentur in prece, bonorumque operum exercitatione; atque his quidem diebus conjugati continentiam servabunt.

14. Decimarum, & primitiarum solutionem commendat, nonnullisque veteris Testamenti allatis textibus firmat. *Ibid.*

Concilium Francofurti ad Mænum, Francofordiense, an. 794

Congregatum fuit concilium hoc ineunte æstate ann. 794. Imperatoris Caroli Magni jussu, qui omnium suæ obediæ provinciarum, videlicet Galliæ, Italiæ, Germaniæ & Angliæ Episcopos ad illud accivit; qui numero tercenti circiter adfuerunt. Adfuit Imperator ipse cum Theophilacto, & Stephano, Adriani Papæ legatis; ut proinde diu concilium hoc in Gallia tamquam generale spectatum fuerit. Adfuere pariter inferiorum ordinum plures doctrina præstantes viri, quos inter Alcuinus. In eo damnata Elipandi Toletani, & Felicis Urgelitani hæresis, in adoptione posita, quam Dei Filio tribuebant; editique canones quinquaginta sex.

Primus. Errorem damnat Elipandi, Archiepiscopi Toletani, & Felicis, Episcopi Urgelitani, contendentium, Christum Dominum non naturalem, sed solum adoptivum Dei Filium esse.

2. Nicæni concilii secundi, quod *Constantinopolitanum*

concilium appellat, doctrinam rejicit super imaginum cultu, pro certo ponens, illud imaginibus eundem adorationis, & servitutis cultum tribuere, qui sanctissimæ tantum Trinitati debetur. En hujus canonis verba: „ Quæsitum est, quid sentiendum de novo quodam concilio, Constantinopoli a Græcis habito, in quo anathema in eum dicitur, qui Sanctorum imaginibus servitium, & adorationem non exhibet, quæ divinæ Trinitati exhibetur; id nimirum unanimi consensu damnarunt concilii Patres, hanc adorationem, & hanc servitutem omni prorsus ratione spernentes, rejicientesque. „ Liquido constat, a Francofurtensibus Patribus Nicænos quoad imaginum cultum damnari, ex falsa solum hypothefi, adscriptoque iisdem errore, a quo sane longe aberant. Gallorum Episcoporum plerique haud græce sciebant, adeoque de Nicæni concilii, quod *Constantinopolitanum* nuncupat, Actis ex infideli tantum versione judicarunt. Constantini, Cyprii Episcopi, sententiam legerunt his verbis expressam: „ Suscipio, amplectorque cum honore sanctas, & venerandas imagines secundum cultum, & adorationem, qua consubstantialem, & vivificam Trinitatem prosequor. „ Jam vero textus præcise contrarium habet: „ Amplector cum honore sanctas, & venerandas imagines, & Patriæ adorationem soli Trinitati defero. In eos excommunicationem pronuntio, qui sentiunt, quique loquuntur aliter. „ Ex Carolinis Libris perspicitur ob hanc Cyprii Constantini sententiam, priorem in modum lectam, Gallos Episcopos in secundum Nicænum concilium male animatos fuisse, falso ratos illud eam, cui non reclamaverat, approbasse.

3. Tassilonem refert Bavarie ducem, qui in monasterium conjectus fuerat, in medium concilium prodisse, petisse criminum veniam, quæ tum in Gallorum publicam rem, tum in Pipinum, & Carolum Reges patraverat, suamque Ducatus Bavarie puram, & simplicem abdicationem exhibuisse. Ei proinde Carolus Magnus ignovit, actusque, qui in id editus est, expedita voluit exempla tria.

4. Eo spectat, ut monopolis occurrat, & populo solatium afferat. Imperator e concilii sententia taxavit annonæ pre-

tium; scilicet avenæ modium ad denarium unum; bonæ ad duos; secalis ad tres; tritici ad quatuor; & panem ratione habita; vetans, ne quis unquam ejusmodi merces, penuriæ tempore carius venderet.

5. Novos denarios Principis jussu cufos in commercio recipi jubet, dummodo justî ponderis, & e puro argente sint.

6. Episcopo mandat, ut jus suæ dioecesis abbatibus, & clericis reddat cum ipsius officiariis, qui cum eo judicabunt. Quod si quis ejus judicio acquiescere noluerit, ab eo ad Metropolitanum, tandemque ad Principem appellare poterit.

7. Vetat, ne Episcopi extra dioeceses suas commorentur suasve Presbyteri Ecclesias deferant.

8. Ursionem Viennensem inter, & Elifantum Arelatensem, super Metropoleon, quibus præerant, limitibus, diffinitum componit; prout scilicet in eandem rem, a summis Pontificibus Gregorio, Zosimo, Leone, & Symmacho, quorum lectæ Epistolæ sunt, statutum fuerat; ut nimirum Viennæ suffraganeos quatuor haberet, & Arelate novem. Erant etiam Episcopis Tarantasiæ, Embroduni, urbisque, quæ Aquæ Sextiæ, contentiones, quæ pariter Papæ judicio remissæ fuere.

9. Petrum, Verodunensem Episcopum, spectat accusatum, qui in conjurationem contra Carolum Magnum conspirasset. Mandatum, ut cum Episcopis duobus, tribusve, aut suo saltem cum Archiepiscopo, qui Trevirensis erat, se ipse purgaret. At is, cum neminem, qui cum eo jurare vellet, comperisset, hominem misit, qui pro ipso *Dei judicium*, quæ tunc locutio erat, experiretur. Eodem tempore suam coram Deo innocentiam testatus est, Dominumque obsecravit, ut in suæ innocentiae testimonium homini, quem ipse miserat, opem ferret. Episcopi homo sine Regis, aut concilii mandato egressus, ut *Dei judicium* experiretur, sospes, & incolumis rediit; quod eum Principem impulit, ut Episcopum in gratiam reciperet, suæque humanitatis officiis complecteretur. Cujusmodi esset hoc *Dei judicium*, haud constat, utrum singulare certamen, an crux, an denique ferrum candens; at est animadversione dignum, nec Regem, nec concilium

lium sua illud auctoritate firmare voluisse; ejusdem tamen rationem habuisse.

10. Magonardo, seu Mainardo, Rothomagensi Archiepiscopo mandat, ut Gerboldum deponat, qui se Episcopum venditabat, sed qui suae tamen ordinationis nullum testem proferre poterat, atque adeo se nunquam diaconum, & presbyterum canonice ordinatum fuisse confessus erat. Est, quod Gerboldus hic idem esse credatur, ac Gerboldus, qui sub id temporis Eboricensi sede abdicata, a Carolo Magno Fontenellensem abbatiam, & vectigalium maritimis in portibus receptoris munus obtinuit.

11. Monachos vetat, saecularibus negotiis se se immiscere, suisque e monasteriis egredi litis causa, nisi id in eorum regula expressum sit.

12. Vetat, ne se quispiam reclusum faciat sine Episcopi, & abbatis consensu, qui in reclusionis locum ingrediendi rationem ipsi moderabuntur. Constat Episcopum ad reclusionis caeremoniam peragendam ipsum se contulisse, suumque sigillum ad reclusi januam apposuisse; hæc ipsa nonnunquam obturabatur.

13. „ Dormiet abbas in dormitorio cum monachis, e S. Benedicti regula. „

14. „ Dabitur opera, ut in monasteriis cellerarii, seu procuratores eligantur, qui avari non sint, sed quos Regula postulat. „

15. „ In monasteriis, in quibus adsunt sancta corpora, sit, oportet, oratorium in claustro, ubi peculiare officium quotidie peragatur. „

16. „ Prohibentur abbates, ob ingressum in religionem pecuniam exigere. „

17. „ Cum a Rege mandabitur, ut abbas eligatur, non fiet electio nisi e dioecesani Episcopi consensu. „

18. „ Quaecunque peccaverint monachi, vetantur abbates eos mutilare, iisdemve oculos erutos velle. „

19. „ In clericos, & monachos interdictio, ne ad cauponas bibendi causa se conferant, „

20. „ Sciet Episcopus canones, & quod ejus officium spectat. „

21. „ Servabitur dies dominicus, a sabbati vespere, „ usque sequentis diei vespere. „ Mos erat tunc temporis, ut sabbato, & in festorum vigiliis hora nona ab opere cessaretur.

22. „ Interdicitur, ne Episcopi in ruribus, pagisque habitent. „

23. „ Interdicitur, ne aliorum servi recipiantur, aut condendantur absque heri consensu. „

24. „ Clerici, & monachi in sua quisque professione permanebunt. „

25. Commendat omnibus, ut decimam solvant, ejusque solutionis neglectæ causam fami tribuit, qua regnum nuper afflictum fuerat.

26. „ Ab iis Ecclesiæ reparandæ, qui earum beneficiis possident. „

27. „ In clericos interdictio, ne absque Episcopi necesse ab una ad aliam Ecclesiam migrent. „

28. „ Nemo ordinabitur, nisi ad peculiarem Ecclesiam. „

29. „ Credi habebit Episcopus quisque, sibi concredendum populum, suosque potissimum clericos edocere, ut semper adfint inter eos idonei, dignique, qui ad canonica munera eligantur. „

30. „ Si clericus cum laico litigat, Episcopus, & Comes causam disjudicabunt. „

31. „ Nec conjunctiones, nec insidiæ fruantur, & si quæ conflatae fuerint, dabitur opera, ut disjiciantur. „

32. „ Monasteria ad canones exigentur. „

33. „ Tradetur Catholicæ Ecclesiæ fides, super sancta Trinitate, fidelibus omnibus, itemque dominica oratio, & Symbolum. „

34. „ Teretur pedibus avarities, & cupiditas. „

35. „ Exercebitur hospitalitas. „

36. „ Qui infamia notati sunt, accusatores esse non poterunt. „

37. „ Erit curæ, ut in necessitatis casu reconciliatio poenitentibus concedatur. „

38. „ Presbyteri in suos Episcopos perduelles non communicabunt cum clericis capellæ Regis. „

39. „ Presbyteros, qui in delictis comperti fuerint, Episcopus judicabit; quod si negotium in ejus tribunali finire non potest, deferetur ad concilium, in quo definitive judicetur. „

40. „ Curabunt Episcopi, & presbyteri, ut orphanæ puellæ a piis fæminis educantur. „

41. „ Prohibiti Episcopi suis ab Ecclesiis ultra hebdomadas tres abesse; & post Episcopi mortem id unum ad ejus hæredes pertinere poterit, quod ipse ante susceptum Episcopatum possidebat, facta etiam hypothefi, non eum de his ipsis rebus in Ecclesiæ favorem disposuisse. „

* Perspicitur ex hac constitutione, ut ex aliis pluribus, quantopere semper Episcopi necessaria judicata fuerit residentia; quidque sollicitudinis afferretur, ne, quod de Ecclesiæ bonis parsimonia reservaverat, ad laicos deveniret; debet id in Ecclesiæ, & pauperum emolumentum cedere.

42. „ Interdictio, ne novis Sanctis honos exhibeatur, in eorumve honorem capellæ erigantur, iis exceptis, quos in Ecclesia veneratione dignos reddidere authentica martyrii Acta, aut vitæ sanctitas. „

43. „ Destruentur arbores, & nemora ethnicis divinitatibus consecrata, quemadmodum canones mandant. „

44. „ Cum arbitri electi fuerint, stabitur eorumdem judicio. „

45. „ Non jubeantur pueri jusjurandum edere, quod faciunt Gontbadingiani, scilicet Burgundiones, qui Gondebaudii legem sequuntur, e qua puerorum jusjurandum in probationem admittebatur. „

46. „ Quod attinet ad virgines, qua nempe ætate iis velum dari possit, & cuinam exercitationi ad annum usque vicefimum quintum addici debeant, id servabitur, quod in canonibus notatum est. „

47. „ Explorabunt Episcopi, quæ vitæ in abbatibus rati
 „ quæ parum e regula vivunt, idque Regi significabunt,
 „ deponantur. „

48. „ Oblationes, quæ in Ecclesia fiunt, ab iis distri-
 „ entur, quibus id officii Episcopus demandaverit, & m-
 „ ab aliis. „

49. „ Nemo evehetur ad sacerdotium ante tricesimam
 „ ætatis annum. „

50. „ Debent omnes ad solemnis Missæ finem sibi ut-
 „ tuo pacem dare. „

* Dabatur adhuc eo tempore per osculum pax; at eam non
 dabant viri feminis; quæ eandem ipsæ sibi invicem dabant.

51. „ Haud recitabantur ante oblationem, seu offertori-
 „ um nomina. „

* Videtur hæc explicatio propius accedere ad litteram,
 textumque, qui ita habet: *De non resipiendis nominibus, antequam oblatio offeratur.* Sunt tamen auctores, qui ita exhibendam canonis mentem putent: „ non recitabuntur eorum
 „ nomina, qui oblationem ediderunt, antequam presbyter
 „ offertorii preces recitaverit. „ Nituntur aliquibus monu-
 mentis, quæ hunc sensum determinare videntur, cujusmodi
 Papæ Innocentii I. decretum est, quod eorum nomina, qui
 oblationem attulerunt, ante recitari vetat, quam presbyter
 eam Deo per suas preces obtulerit.

52. „ Non est credendum tribus tantum linguis oriri
 „ posse, quia Deus adorari potest per omne linguarum ge-
 „ nus; & homo, siquidem, iusta postulet, exaudiri. „

* Homines quosdam impetit canon hic, qui contendebant
 non nisi linguis tribus orari posse. Haud nominat concili-
 um has linguas tres; at fuisse creduntur hæc, hebraica, græ-
 ca, & latina; quæ tamquam cæterarum sanctissimæ specta-
 bantur, cum ob sacrum textum, tum ob titulum super Chri-
 sti Domini cruce positum, qui scilicet hebraice, græce, &
 latine scriptus erat.

53. „ Nec Episcopo, nec presbytero licet sanctos cano-
 „ nes ignorare. „

54. „ Ecclesiæ, quas liberi homines ædificarunt, donari,

„ aut

aut vendi possunt; sed ea conditione tantum, ut Ecclesia non destruat, in eaque officium quotidie peragatur. „

* Patitur concilium solummodo vendi Ecclesiæ ædificium ipsum, materiale dictum, sed ea lege, ut nec diruatur, nec profanis usibus addicatur.

55. Exponit concilio Rex sibi per Adrianum Papam licere, sua semper in aula Engelramnum Archiepiscopum detinere; rogatque Patres, ut sibi quoque per eos liceat, apud se Episcopum Hildeboldum habere, cujus in gratiam eandem facultatem a sancta Sede obtinuerat. Universum concilium ad Ecclesiarum bonum annuit.

* Perspicitur ex hoc canone, quam strictæ obligationis esse censeretur Episcoporum residentia, quandoquidem Carolus Magnus oportere credidit, ut super ea dispensationem in sui Archicapellani gratiam a Papa obtineret, eamque in concilio firmandam curaret. Archicapellanus hic Engelramus erat, Metensis Episcopus, qui hoc loco *Archiepiscopus* nominatur, ob sanctæ Sedis privilegium, quæ ei, quemadmodum etiam Chrodegando, & Drogoni, Metensibus itidem Episcopis duobus, hunc titulum cum pallio concesserat. Hildeboldus porro Colonienſis Episcopus erat.

56. Concilium, Regis rogatu, Alcuinum, ob ejus in Ecclesiasticis rebus eruditionem, in societatem, & in precum communionem recipit. *Ibid.*

Concilium Aquisgranense, an. 799.

Cum Felix Urgelitanus nec in concilio, quod in hanc rem hoc ipso anno Romæ, nec in alio, quod Urgelii habitum fuit, adduci potuisset, ut hæresin abjuraret; Episcopi, qui hoc posterius concilium conficiebant, eum etiam atque etiam rogarunt, ut suam causam propugnaturus ad illud accederet, quod ann. 799. Aquisgrani, ubi Carolus Magnus Paschatis festum celebraverat, habitum est. Felicem ergo, cum ad concilium se contulisset, Imperator adegit, ut cum Alcuino coram congregatis Episcopis disputaret. Perduravit disputatio a feria secunda ad sabbatum usque. Felicem victum, quicunque aderant, judicarunt; unus Felix fuit, cui

de sua ipsius clade non conveniret. Eum ergo concilia pertinacem videns damnavit, & Episcopatu deposuit; at dejectione hac revocatus ad mentem, se errasse non sine chrymis fassus est, & quam potuit, clarissimis, humillimis verbis palinodiam cecinit; scripta Fidei confessione in Epistolæ modum, quam ad Ecclesiæ suæ presbyteros, diaconos cæterosque fideles mittit, & in qua se *Felicem olim Episcopum, quamvis indignum*, nuncupat; exponitque, quemadmodum Episcopi a Carolo Rege missi, eum, ut Aquisgranæ conferret, impulerant; quæ concessa libertas, suam ut sententiam defenderet; quæ sibi a concilii Episcopis exhibitæ humanitatis specimina; quæ rationum vis eum deviceret refert præterea, quid actum in Romano concilio coram Papa Leone III. & Episcopis quinquaginta septem; se deinde veritatis vi, universæque Ecclesiæ consensu convictum profusus ex animo ad hanc redire, suæque sinceræ resipiscentiæ Deum testem velle; se proinde non amplius sensurum, docturumve promittit, Christum Dominum secundum carnem adoptivum, seu nuncupativum Dei Filium esse, sed crediturum, e sanctorum Patrum doctrina, eum esse in utraque natura, Dei verum, & unicum Filium, personalis naturarum duarum, divinæ, & humanæ, quæ in ipso sanctæ Virginis sinu facta est, unionis causa. Clerum ergo, populumque Urgelitanum hortatur, ut ut hanc doctrinam cum universæ Ecclesiæ amplectatur, Dei miserationem in ejus gratiam imploret, operamque det, ut scandalum de medio tollatur, quod ipse inter fideles per errores suos excitaverat; hoc nempe fatetur haud abfuisse a Nestorii deliramentis, qui purum tantummodo, putumque hominem Christum credebatur.

Ibid.

CON.

CONCILIA

SÆCULI NONI.

Concilium Aquisgranense, ann. 802.

Perfecit Carolus Magnus, ut hoc concilium, seu hic generalis coetus, Novembri mense ann. 802. haberetur. Ei S. Paulinus, Aquilejensis Episcopus, tamquam Papæ Leonis III. non autem Adriani I. ut in nonnullis exemplaribus legitur, Legatus præfuit. Episcopi suis cum presbyteris, diaconisque, Abbates cum monachis eos comitantibus, & Imperator cum Ducibus, Comitibusque seorsim inter se contulerunt, coetusque veluti tres conflarunt. Episcopi, Imperatoris jussu, omnium canonum Collectionem legerunt, receperuntque se iis mordicus adhæsurus. Ab abbatibus lecta S. Benedicti regula, quæ reformationi normam præberet; denique plurium suæ ditionis populorum leges Imperator lectas voluit; tum horum trium coetuum consecutiones perspicuens, mandavit, ut abusus, qui inter laicos, in clero, & in monasteriis grassabantur, secundum canones reformarentur; ut canonici ad canones, & monachi ad S. Benedicti regulam suæ vitæ rationem exigent. Episcopi in suo peculiari coetu per editum viginti duobus articulis Capitulare docuere, quomodo presbyteri parœciis præfecti se gererent; eorum præcipuæ constitutiones ejusmodi sunt.

I. & II. „Orabunt omnes ad unum presbyteri, absque
„ulla prorsus intermissione, pro Imperatoris incolumitate, &
„prosperitate, pro Principibus ejus filiis, filiabusque, æque
„ac pro Episcopo diocesano. „

III. & IV. „Dabit operam presbyter quisque, suæ ut Ec-
„clesiæ nitorem, ac dignitatem servet, suumque populum
„dominicus, festisque diebus edoceat. „

VII. „Tribuentur decimæ in partes tres, quarum primam sibi vindicabit Ecclesiæ sustentatio, alteram pauperes, & peregrini, tertiam presbyteri. „

XII. & XIII. „Presbyterorum nullus, ob Baptismi, aliorumque Sacramentorum, administrationem, quidquam exiget; omnesque in Ecclesiâ permaneant, ad quæ ordinati fuerint. „

XV. XVI. XVIII. & XIX. „In presbyteros interdictio, ne cum feminis degant; ne se sponsores statuant; ne in laica tribunalia litigent; ne arma gerant; ne in campos ingrediantur; denique ne jurent. „

XXI. & XXII. „Presbytero cuique id erit curæ, ut in congruam poenitentiam imponat, qui ei sua peccata confessi fuerint, nec sinat ægrotantium quempiam mori, quin ei Viaticum administraverit. „

Capitulare hoc in titulo *Capitulare Episcoporum* dicitur, quia editum fuit ab Episcopis ad presbyterorum institutionem, qui eorum sollicitudini concrediti erant; at est, quod ei suam Imperator auctoritatem addidisse credatur, ut certam ejusdem executionem firmamque redderet. Refertur eundem Aquisgranensem coetum Capitulare aliud, quod de ecclesiasticis tantum negotiis agit, divisumque est in articulos septem. Per articulum primum, recipit Carolus Magnus haud se divisurum ecclesiarum bona, quæ ditiores videbantur, quod faciendum laicorum aliqui proposuerant. Per secundum, assentitur Episcoporum electionem a clero, & populo fieri; & per tertium, ecclesiasticorum bonorum custodem, & vindicem se declarat, eademque usurpari vetat. Tres qui sequuntur, articuli querelas in Chorepiscopos editas, latumque in eosdem decretum continent. In iis Imperator ait, se iterum, iterumque propositis in Chorepiscopos querimoniis defatigatum misisse Archiepiscopum Arnonem ad Leonem Papam, quem super hoc negotio consuleret; Pape vero responsum ejusmodi fuisse, Chorepiscopis, nec presbyteros, diaconos, subdiaconos ordinandi, nec Ecclesias dedicandi, nec virgines consecrandi, nec confirmationis conferendæ, nec episcopalis ullius functionis obeundæ potestatem esse;

esse; & quidquid per usurpationem facere contenderant, rursus a legitimis Episcopis fieri oportere, absque ullo id iterandi metu, quod nullum erat; eundem Papam mandasse, ut omnes Chorepiscopi damnarentur, & in exilium pellerentur, sibi tamen satius videri, ut eos Episcopi majore humanitate complecterentur, iidemque in presbyterorum numero ponerentur, ea conditione, ut nullam Episcopalem functionem, sub depositionis poena, in posterum aggredierentur. Id nimirum, subdit Imperator, in concilio apostolica auctoritate Ratisbonæ habito statutum fuit; pronuntiatum scilicet, Chorepiscopos non esse Episcopos, quia nec ad episcopalem aliquam sedem, nec a tribus Episcopis ordinati fuerant. Nos ergo, prosequitur Princeps, mandavimus, e Papæ Leonis, & nostrorum Episcoporum, aliorumque subditorum nostrorum sententia, ut nulli Chorepiscoporum liceat Confirmationem conferre, presbyteros, diaconos, aut subdiaconos ordinare, virginibus velum dare, sanctum Chrisma conficere, Ecclesias, aut altaria consecrare, vel populo in publica Missa benedictionem impertiri; omnino sub poena nullitatis, & ab omni ecclesiastico gradu depositionis, quoad Chorepiscopos: quia hæc munia singula episcopalia sunt, & quia Chorepiscopi sunt puri, putique presbyteri. Quamobrem Episcopi eos iterum confirmabunt, aut ordinabunt, quibus manus imposuerunt Chorepiscopi, & sic porro, quin vereantur, ne Sacramenta iterent: quia scriptum est, spectari non debere, tamquam iteratum, quod probatur non factum fuisse. Hæc tamen adeo præcisa mandata non obfuere, quin longo deinceps tempore Chorepiscopi in Gallia subsisterent. Occurrunt ad medium sæculum nonum, Ricboldus, Chorepiscopus Remensis, Vitans, Chorepiscopus Cameracensis, & Angelramus, Chorepiscopus Lingonensis. In eo positus abusus erat, quod hi Chorepiscopi, qui vulgo presbyteratus ordine tantum insigniti erant, episcopales omnes functiones sibi aliquando arrogabant; ob hanc proinde causam declaratum est; ordinationes ab iisdem editas nullas esse. Agit articulus septimus, idemque postremus de ratione, qua presbyter accusatus se purgare debebat, deque testium, & accusatorum qualitate.

litate. Statuitur nempe, ut si accusator is est, quem canones postulant, & coram Episcopis, per congruum testimonium fide dignorum numerum crimen probat, de quo presbyter accusat, hic canonice judicetur.

Datum est Capitulare hoc ann. 803. At generalis concilium, seu concilium, quod Aquisgranum superioris anni mēis Novembri convocatum fuerat, adhuc habebatur, ut patet vetus manuscriptus codex, in quo legitur, Capitulare hoc editum fuisse in magno Aquisgranensi concilio, cui Paulinus Aquilejensis, tamquam sanctæ sedis Legatus præfuit: *Factum in magna synodo, quando Paulinus patriarcha Aquilejensis in apostolicæ sedis tenuit in Aquisf. Man. Remense apud Balutium, Tom. I. p. 379.*

Concilium Arelatense, ann. 813.

Carolus Magnus, an. 811. encyclicam ad omnes sui regni Archiepiscopos Epistolam miserat, in qua eos rogabat, ut sibi significarent, quemadmodum ipsi, eorumque suffraganei super Baptismo, & cæremoniis, quæ eum præcedunt, & comitantur, presbyteros, & populos erudirent. Tractatus pluribus occasionem dedit Epistola hæc. Biennio post Senatū, cœtumve, vulgo Parlamentum Aquisgrani congregavit, in quo mandavit, ut haberentur concilia quinque in metropoleon ad ejus ditionem spectantium præcipuis, Archie, Moguntia, Remis, Turonibus, seu Cæsaroduni, & Cabiloni; eorumque decreta ad se perferrentur. Quinque concilia hæc ann. 813. habita sunt; in iisque editæ constitutiones ad encyclicam Epistolam referuntur, quæ biennio ante ad omnes Archiepiscopos missa fuerat. Habitu fuit Arelatense concilium die 10. Maji in S. Stephani Ecclesia. Ei præfuit Joannes, urbis Archiepiscopus, cum Nebridio Narbonensi; hi se gloriosissimi, piissimique Principis Oratores, uterque dicunt. Editi sunt hoc in concilio canones viginti sex.

Primus. Fidei professionem continet, cum additione *et Patre, & Filio.*

2. Ad canendas Missas, fundendasque pro rege Carolo, & regia familia preces, generalem in Ecclesia coetum indicit.

3. Archiepiscopum quemque jubet, suffraganeos suos cohortari, ut ad presbyteros, populosque super Baptismate, superque omnibus Fidei mysteriis recte instituendos, per sanctæ Scripturæ studium se comparent; quia inscitia, utpote parens errorum omnium, esse non debet in presbyteris, quibus aliorum demandata institutio est. Hos ergo sanctam Scripturam, & Canones scire oportet, & dum populos edocent, iisdem exemplo præire.

4. & 5. Vetant, ne laici, hoc est patroni, ex Ecclesiis parochos pellant, quibus earum curam Episcopi concediderant, aliosve substituant, absque proprii eorundem Episcopi judicio; itemque ne dona exigant, ut aliquarum Ecclesiarum regimen presbyteris tradant: quia sæpe contingit sua laicos cupiditate adigi, ut ministros sacerdotalibus functionibus indignos præsentent.

6. Episcopum quemque operam dare vult, ut canonici, & monachi e suo quisque instituto vivant.

7. Mandat, ut ad servitium in puellarum monasteriis exhibendum, bonis moribus, provectaque ætate homines eligantur; ut presbyteri, qui ad ea se conferent Missam celebraturi, ea absoluta, statim egrediantur; ut juniori nulli clerico, aut monacho in hæc monasteria accessus pateat, nisi consanguinitatis causa.

*Perspicitur ex hoc canone, religiosarum Ecclesias, eo adhuc tempore, intra monasteria ipsa extitisse.

8. In canonicorum, monachorum, aut religiosarum monasteria plures, quam domus vulgo pati possit, recipi vetat.

9. Jubet unumquemque, e suarum manuum labore, Deo decimas, & primitias offerre.

10. Non solum in civitatibus, scilicet magnis in urbibus, sed in omnibus quoque parœciis Dei verbum prædicari vult.

11. Eos omnes separari, qui incestuosa matrimonia contraxerunt, adigique præterea, ut poenam subeant, quam veteres canones statuerunt.

12. & 13. Unumquemque, quod in ipso erit, operam dare,
ut

ut inter Episcopos, Comites, clericos, monachos, univ-
sumque populum pax fervetur; in hunc finem Comites, i-
dices, totumque populum Episcopo obedire, conjunctim
viribus agere, ut justitia custodiat.

14. Famis, alteriusve necessitatis tempore quemque
suis facultatibus iis alimenta, qui ad ipsum pertinent, im-
peditare.

15. Mensuras, & pondera esse ubique locorum equalia,
& justa.

16. Dominicis diebus nullum prorsus mercatum haberi
nec magis lites agi; & neminem non ab omnibus servi-
bus, & ruralibus operibus abstinere, ad Dei cultum, & a
ea, quæ ad hunc aliqua ratione referuntur, solum lacun-
bere.

17. Episcopos singulos semel in anno suæ quæque di-
cecesis visitationem peragere, oppressorumque pauperum
patrocinium suscipere, adhibita etiam regie potestatis aucto-
ritate ad eos reprimendos, quos precibus, monitisque flecte-
re non potuerint.

18. Presbyteros clave conclusum sanctum chrisma servi-
re, & nemini tribuere medicinæ specie: quia Sacramentum
est, quod alii, quam presbyteri, tangere non debent.

* Concilia, Moguntinum, & Trevirense addunt bene mul-
tos persuasum habere facinorosos, qui se sancto chrismate
abluerint, aut ex eo biberint, nunquam detegi posse, quæ-
cunque in eos inquisitio fiat; idque in causa fuisse, ut, qui
alicujus criminis rei erant, sanctum chrisma obtinendum
curarent. Est hæc rationum una, propter quas mandatum
est, ut illud apposita clave custodiretur.

19. Oportere, ait, ut parentes filios, & patrini filiolos eru-
diant, ii quidem, quia eos genuerunt, hi vero, quia pro is-
dem respondent.

20. Suas antiquis Ecclesiis decimas, & cætera bona ser-
vat, quorum possessione gaudent.

21. Quod mortuorum in basilicis sepulturas spectat, id
servatum vult, quod veteres Patres mandarunt.

22. Super publicis, & sæcularibus litigiis judicia in Ecclesiarum propylæis, & in Ecclesiis ipsis exerceri vetat.

23. Potentes viros, ut Comites, Vicarios, Judices, Centuriones pauperum bona publice tantum emere vult, coram Comite, iisque, qui inter cives præcipui sunt.

24. Episcopis singulis mandat, ut suæ diœceseos presbyteris, & diaconis invigilent, profugos clericos adigant, ut ad suum quisque Episcopum redeant, eosdemque repetentibus reddant.

25. „ Si quis beneficii, hoc est, ususfructus titulo, possidet alicujus Ecclesiæ bona, non ad reparationes tantum, „ verum etiam ad novæ Ecclesiæ, si opus fuerit, constructionem conferet. „

26. „ Qui publici criminis convicti sunt, publicam ejus „ poenitentiam ex canonibus agere debent. „

„ Hi sunt, inquiunt Arelatensis concilii Episcopi, reformationis articuli, quos paucis notavimus Imperatori exhibendos. Eum rogamus, iis ut si quid deest, addat, & „ si quid minus congruit, id corrigat; at, si in iisdem articulis, prudentes, utilesque sanctiones occurrunt, obsecramus, obtestamurque, ut eas executioni mandatas velit. „

Concilium Remense, ann. 813.

Habitu est Remense concilium medio circiter mense Majo. Vulfarius, ejus urbis Archiepiscopus, ei præfuit; Episcoporum, qui eidem adfuere, numerus haud scripto traditus. Antequam aperiretur, jejunatum est de more per triduum, ut Spiritus Sancti lumen imploraretur; tum vero quadraginta quatuor, qui sequuntur, editi canones.

Primus, & 2. „ Suam Christiani quique fidem, & dominicam Orationem callere debent. „

3. „ In eo singuli clerici ordine, ad quem promoti sunt, „ Ecclesiæ deservire debent. „

4. 5. 6. & 7. Sancti Pauli Epistolas in concilio legi justum, ut palam fieret, qua eadem ratione a subdiaconis in Ecclesia legendæ. Lectum pariter Evangelium ad diaconorum documentum; & ut sacra Mystera majore cum dignitate

dignitate, celebrare presbyteri docerentur, ordo Miſſæ, itemque Baptiſmatis in examine poſitus.

8. 9. 10. & 11. Ut recti ordinis ratio apud canonicos, apud monachos, & apud paſtores in integrum reſtitueretur, lecti canones, Sancti Benedicti Regula, Sancti Gregorii Paſtoralis Liber, & Patrum ſententiæ plures.

12. & 13. Adminiſtrandæ Poenitentię expoſita ratio, ut presbyteri perciperent, quemadmodum confeſſiones audire deberent, & ex canonibus poenitentiam imponere. Hac oblata occasione ſermo habitus de capitalibus peccatis octo, ut eorum diſcrimen oculis ſubjiceretur, & ab iſdem averſio animis inſpiraretur.

* Animadvertendum veteres numeraffe capitalia peccata octo, quia vanam gloriam a ſuperbia diſtinguebant.

14. & 15. Commendatur Epiſcopis, ut diligentius, accuratiusque ſanctorum Patrum lectioni, divinique verbi prædicationi ſe addicant. Quia vero plures contexendis ſermonibus pares non erant, eos lubet ſanctorum Patrum Homilias prædicare, easque in vulgarem linguam convertere, ut intelligi poſſint.

16. Commendatur Epiſcopis, & presbyteris, ut ſedulo, expendant, quomodo peccatorum confeſſionem audire, & poenitentiam imponere debeant.

17. & 18. „ Epiſcopi, & abbates, dum cibum ſument, in-
„ decentes ſcurrilitates edi non ſinent; ſed excipient paupe-
„ res ſuam ad menſam, pietatis lectione interim edita; fiet-
„ que ab iſdem ante convivium, quod ſobrium ſit, oportet,
„ ciborum benediſtio; deinde vero gratiarum actio. „

19. „ Epiſcopi, & iudices acriter intendent animum, &
„ perſpicient, quid iudicandum, quidque Dei iudicio relin-
„ quendum. „

20. „ In presbyteros interdictio, ne a minore titulo ad
„ majorem migrent. „

21. „ Presbyter, ſuum qui gradum, ſuamve Eccleſiam
„ emerit, deponetur. „

22. „ Presbyteri commorari non poterunt, niſi cum ma-
„ tre tantum, aut cum ſorore, aut cum cæteris denique

per-

„ personis, quæ nulli prorsus suspitioni subsint, prout Nicæna synodus statuit. „

23. „ Abbates in victu, vestituque, & in omni vitæ ratione, Dei, & Imperatoris voluntatem sequentur. „

24. „ Statuentur superiores secundum canones. „

25. & 26. „ Monachi, & Canonici non hac illac vagabuntur, nec ad cauponas divertent. „

27. „ In urbibus, & monasteriis presbyteri, & monachi non plures erant, quam sustentari possint. „

28. „ Prohibetur avarities, & cupiditas. „

29. „ In monachos interdictio, ne pergant ad litium loca, ad laicorum judicum audientias, seu tribunalia sollicit. „

30. „ In presbyteros, & monachos interdictio, ne sæcularibus se negotiis immisceant. „

31. „ Discernendi peccatores, quibus publica, quibusque occulta solum pœnitentia imponenda. „

32. „ Abstinebitur a turpi, & usurario lucro. „

33. „ Confugietur ad Imperatoris pietatem, ut puellarum monasteriis necessaria comparentur; ad earundemque castitatis custodiam invigilabitur. „

34. „ Vivent viduæ, prout earum statui congruit, sub Episcopi auctoritate. „

35. „ Dominicis diebus servilia opera non edentur; non pergetur ad judiciorum loca; non fient publicæ donationes; nullus denique mercatus habebitur. „

36. „ Boni illegitimis rationibus acquisiti donationes, in Ecclesiæ gratiam editæ, nullæ erunt; eique reddetur donata res, ad quem pertinebit, pœnitentiæ addictis usurpatoribus, pro culpæ gravitate. „

37. „ Qui ad se trahit per mendacia, quod ad Ecclesiam pertinet, id ei restituet; & si quis fraudulenter, & occulta cupiditatis sensa fovens, Ecclesiæ donaverit, ei reddet Ecclesia, quidquid acceperit. „

38. „ Solvetur ad apicem decima. „

39. „ Nemo petet, accipietve munera, solum ut jus cuique reddat. „

40. „Augebuntur preces, & oblationes pro Imperatore
ejusque filiis. „

41. „Obsecrabitur Imperator, ut faveat, annuatque, ut
Pipini sanctione, solidi, de quibus in lege sermo est, denariis
quadraginta non aestimentur: quia id nempe plures
perjuriis, falsisque testimoniis occasione est. „

* Ex lege Salica, valebant solidi denariis quadraginta; &
id erat in animo, ut multæ, quas ea lex imponebat, be-
ratione solvi juberentur; quod ad perjurium reos adigebat,
ut se multæ subducerent.

42. „Rogatur etiam Imperator, ut impediat, ne quis ac-
get iis hospitium, qui ad ejus servitium pergunt, aliisque
quibus eo opus fuerit. „

43. & 44. „Rogabitur itidem Princeps, ut suorum veterum
Capitularium executionem urgeat, quo id perficiat, ut
lites prompte finiantur, falsique testes reprimantur. „

Concilium Moguntinum, ann. 813.

Die 8. seu 9. Junii an. 813. concilium hoc in clauetro Ec-
clesiæ S. Albani Martyris congregatum fuit. Ei adfuere
triginta Episcopi, abbates viginti quinque, pluresque hici
Comites, & Judices. Coetus præfides fuere Hildeboldus Co-
loniensis, qui sibi Archiepiscopi sacri palatii titulum sumpsit,
quia Archicapellanus erat; Riculfus, Archiepiscopus Mogun-
tinus; Arno, Archiepiscopus Salisburgensis, & Barnarius,
Episcopus Wormatiensis. Quo facilius omnia negotia in
ordinem redigerentur, tributus est coetus omnis in clâs-
ses tres. In prima erant Episcopi cum aliquibus a secretis; le-
geruntque una omnes sanctum Evangelium, Epistolas, Acta-
que Apostolorum, canones, plura Patrum opera, & inter
alia S. Gregorii Pastorale, ut ex his fontibus adjumenta su-
merent, quorum ope in clero, interque populum, Fidei,
itemque morum puritas restitueretur. In altera classe ade-
rant abbates cum probatæ virtutis monachis, legentes S. Be-
nedicti regulam, agentesque inter se de ratione, qua eccle-
siastica disciplina pristino robori redderetur. Denique in
tertia Comites erant, & Judices, qui conjunctim civiles le-
ges

discutiebant; expendentes, finientesque eorum omnia causas, qui ad eos confluebant.

didit concilium canones quinquaginta sex, quorum plera ad quæstiones ab Imperatore propositas responsa sunt. de Fide, de Spe, & de Charitate agunt priores tres.

„ Servabitur in Baptismatis administratione Romanus mos, & illud quidem e Leonis Papæ decreto, in Paschate, & Pentecoste solummodo conferetur, etsi quovis tempore baptizari possint, qui in periculo sunt. „

„ Christiani fideles inter se pacem, & unionem servabunt. „

„ Si Episcopi pueros comperiunt, qui parentum successione frustrati fuerint, ob legata pia, per sollicitationem, vel aliter ab iis edita, huic malo, quantum in ipsis sit, remedium afferent; quoad ea vero, quæ corrigere non poterunt, ad Principem confugient. „

7. „ Eri non poterunt pauperum, minusve potentium personarum bona, nisi in cœtu publico, ut omnis vexatio vitetur. „

8. „ Episcopis laici, quod Ecclesiarum regimen, viduarumque, & orphanorum defensionem spectat, parere debent; itemque Episcopi Comitibus in justitiæ administratione suppetias ferre. „

9. „ Clerici canonici vivent secundum canones, suisque superioribus obedient; iis una omnibus mensa, & dormitorium unum erit. Qui ex Ecclesiæ bonis retributiones percipiunt, nempe, qui beneficia possident, a regula non eximentur. In suo omnes claustro commorabuntur; diebus singulis a mane ipso lectionem, & quod iis præceptum fuerit, audituri convenient: legetur iis comedentibus; eademque obedientiam, quibus subsunt, præstabunt, secundum canones. „

10. „ A sæculi voluptatibus abstinebunt clerici, nec spectaculis, aut indecentibus conviviiis intererunt; usuram, & omne sordidum lucrum, itemque amorem pecuniæ, sæcularia negotia, honores, invidiam, odium, & alienæ famæ obtreptionem vitabunt. Haud dona accipient ob Sacramenta: & in vestitu, in incessu, in sermone modesti

„erunt. Inviolatam castitatem servabunt, cavebunt a sa-
 „minarum colloquiis, indefessique ad studium, ad psalmodi-
 „am, ad cantum, & ad aliorum institutionem incumbant. „

11. „ Vivent abbates una cum monachis, e Sancti Bene-
 „dicti regula, prout in concilio promiserunt, & quantum
 „humana imbecillitas patietur. Monasteria a Decanis re-
 „gentur: quia praepositi sibi nimium auctoritatis arrogant. „

12. „ In monachos interdictio, ne ad laicorum iudicum
 „tribunalia se conferant; eaque ne abbas quidem adire po-
 „terit, nisi annuente Episcopo. Vetantur pariter monachi
 „suis e claustris exire, extraque monasterium bibere, & co-
 „medere sine abbatis venia. „

13. „ Abbatissae, & religiosae, quae professionem secun-
 „dum S. Benedicti regulam ediderunt, hanc regulam ipsam
 „servabunt; caeterae insistent canonicorum regulae, nec e
 „monasteriis pedem efferent, sine Episcopi facultate. „
 Aderant ergo jam tum religiosae canonicissae praesertim in
 Germania, & in Belgio, ubi reapse collegiales plures Ca-
 nonicissarum Ecclesiae adhuc subsistunt.

14. „ In clericos, & monachos interdictio, ne villici, aut
 „procuratores saecularium negotiorum sint; ne ferantur ad
 „ludos; ne canibus, aut avibus ad venationem incumbant;
 „ne vestes gerant, quae eorum statui parum congruant; ne
 „falsis ponderibus, falsisque mensuris utantur; ne denique
 „injusta litigia aggrediantur. „

15. 16. 17. 18. „ Commendatur perfectionis sollicitudo,
 „voluptatumque, saecularium negotiorum, & pseudo-pro-
 „phetarum fuga. „

19. „ In canonicorum, monachorum, & religiosarum mo-
 „nasteria non plures recipientur, quam quibus eadem alen-
 „dis sint. „

20. „ Legati Principis operam dabunt, ut concorditer
 „cum dioecesanis Episcopis expendant, an canonicorum,
 „monachorum, & puellarum monasteria bene sita sint, &
 „intra ambitum habeant, quidquid eorum, earumve neces-
 „sitas, qui ibidem degunt, postulare potest; ut ne opus ha-
 „beant, ad id alibi quaerendum egredi. „

21. „ Scire debet Episcopus, qui canonicorum numerus
in monasterio abbati suppetat; eos, si se monachos facere
voluerint, Episcopus, & abbas monasticam regulam ser-
vare jubebunt, si minus, vivent iidem omnino, ut cano-
nicos decet. „

22. „ Clerici acephali, seu ertonés, hoc est, qui nec Re-
gis servitio addicti sunt, nec Episcopis, aut abbatibus sub-
sunt, in carcerem ab Episcopo conjicientur, quod si pa-
rere renuerint, excommunicationi ad Archiepiscopi judi-
cium usque subduntur; sin Archiepiscopus eos corrigere
nolit, arctius concludentur, quoad aliter concilium, aut
Imperator mandaverint. „

23. „ Qui tonsurati fuere tamquam canonici, vel tam-
quam monachi, quin suum ipsi assensum præberent, rema-
nebunt in clero, vel inter monachos. At vetatur, ne
quis deinceps tonsuretur, quin legitimam ætatem habeat,
& quin ipse, aut ejus dominus assentiantur. „ Tum qui-
dem, qui etiam non assentientes clero, aut monasteriis addi-
cti fuerant, ibidem permanere jubebantur.

24. „ Id servabitur, quod in sanctis canonibus quoad cle-
ricos notatum est, qui Imperatorem adeunt. „

25. „ Quamvis Episcopus absit, aut ægrotet, aut alia de
causa prædicare non possit; non est tamen omittenda do-
minicis, festisque diebus in populorum gratiam prædicatio. „

*Probat constitutio hæc, adhuc eo tempore raro factum esse,
ut alii, quam Episcopi, prædicarent.

26. „ Poterunt presbyteri in puellarum monasteriis con-
gruo tempore Missam dicere, ac deinde suas ad Ecclesias
redibunt. „

27. „ Presbyteri conclusam tenebunt sanctum chrisma,
nullamve ejus partem nemini dabunt, obducta remedii, aut
maleficii causa, sub depositionis poena. „

28. „ Orarium (stolam), tamquam peculiarem suæ dig-
nitatis notam, semper presbyteri ferre debent. „

29. „ Laici presbyteros suis ex Ecclesiis non pellent, nec
in eas inducent, sine Episcopi consensu. „

30. „ Laici non exigent a presbyteris dona, quos presentabunt, ut alicui Ecclesiae deserviant. „

31. „ Episcopus quisque sua in dioecesi inquiret secum de clericis in ea commorantibus; ac si quos profugos contempnerit, eos ad Episcopos suos remittet. „

32. „ Litaniae penes Graecos idem significant, quod Rogationes penes Latinos. At inter exhomologeses, & Litanias id interest discriminis, quod exhomologeses ad peccatorum tantum confessionem fiunt, Litaniae vero ad gratiam, quaecunque fuerit, a Deo petendam. Utraque nomen per idem vocabulum designantur. „

33. „ Peragetur trium dierum spatio magnae Litaniae processio; nec in ea incedetur equo, aut pretiosis vestibus, sed nudis pedibus, & sub cinere, ac cilicio. „ Rogationes hoc loco *magnae Litaniae* nomine significantur.

34. & 35. „ Servabitur jejunium Quatuor Temporum, hebdomada prima Martii, secunda Junii, tertia Septembris, eaque Decembris, quae ante Natalis Domini vigilia est. Qui caetera jejunia, quae indicentur, contempserit, excommunicationi suberit, prout in Gangrensi concilio statutum est. „

36. „ Festa, quibus ab opere abstinendum, haec sunt: Pascha, & hebdomada tota, Ascensio, Pentecostes, ut Pascha, S. Petrus, & S. Paulus, S. Joannis Baptistae nativitas, Sanctae Mariae Assumptio, S. Michaelis dedicatio, S. Remigii, S. Martinus, S. Andreas, in Natali dies quatuor, octavi Domini scilicet, Circumcisio, Epiphania, & Purificatio. Sanctorum festa, quorum reliquiae in paroecia sunt, itemque Ecclesiae dedicatio. „

* Animadversione dignum est, nondum occurrere in hoc albo nisi B. Virginis festa duo, Apostolorum itidem duo, & notatum cerni S. Remigii festum inter S. Michaelis, & S. Martini festos dies; quod argumento est, tum quidem huius sancti Episcopi translationem Octobri mense celebriorem fuisse, quam diem ejus mortis, qui in Januarium incidit.

37. „ Dominicis diebus vetitae nundinae, ac tribunalia,
„ item-

„ itemque cujusquam ad mortem, aliamve poenam vetita
„ iisdem diebus damnatio. „

38. „ Cum Deus decimæ solutionem mandaverit, eam
„ solvere negliget nemo. „

39. „ Eo audaciæ nemo deveniat, ut ab Ecclesia reum
„ abstrahat, ad quam confugit, vel ad ad mortem, aliamve
„ poenam damnet. Reparabit is tamen malum, quod egerit. „

40. „ Vetita ad lites tribunalia in Ecclesia, in domibus
„ eidem proximis, seu in ejusdem atrio. „

41. „ Interdictio, ne veterum Ecclesiarum bona Oratoriis
„ super extructis dentur. „

42. „ Quicunque ecclesiastica beneficia possident, ad Ec-
„ clesiæ reparationes contribuere, eique decimam, & reli-
„ quos census solvere debent. „

43. „ Presbyter Missam solus canere nequit; quomodo
„ enim dicere posset, *Dominus vobiscum, sursum corda*, &
„ ejusmodi alia, si unus ipse Missæ interesset? „

44. „ Monebitur identidem populus, ut oblationem pera-
„ gat, & pacem suscipiat: quia remedium animis oblatio est,
„ & pax, quæ recipitur, unanimiorem, & concordiam desig-
„ nat. „

45. „ Presbyteri monebunt fideles, ut Symbolum, & Do-
„ minicam orationem ediscant; iis, qui hæc neglexerint, je-
„ junia, aliasque poenitentias imponent; in hunc finem pa-
„ rentes seu ad monasteriorum, seu ad presbyterorum scho-
„ las mittent filios, qui suam ipsi fidem percipiant, domique
„ alios edoceant; eam vero, qui non poterunt aliter disce-
„ re, vulgari lingua discent. „

46. „ Ad ebriositatis funditus evertendum vitium, quod
„ cæterorum omnium fons, & origo est, ebriosi excommu-
„ nicationi subdentur. „

47. „ Jussi patrini filiolos catholicæ Religionis veritati-
„ bus imbui. „

48. „ Inhonestæ cantiones, in Ecclesiis potissimum, in-
„ terdictæ. „

49. „ In clericos interdictio, ne alias, quam in canonibus
„ permissas fæminas apud se detineant. „

50. „Episcopi, abbates, alique ecclesiastici vice domi-
 „præpositos, advocatos, seu defensores eligent homines i-
 „tute præditos, fideles, justos, ad humanitatem compo-
 „cupiditatis expertes, mendacio, & perjurio minime ob-
 „os; eosque destituent, si male fungantur officio suo. „

51. „Interdictio, ne ab uno in alium locum transferantur
 „Sanctorum corpora, sine Principis, & Episcoporum auctoritate
 „ac sine concilii venia. „

52. „Interdictio, ne mortui sepeliantur in Ecclesiis, nisi
 „fuerint Episcopus, Abbas, presbyter, aut fideles laici. „

53. „Jubentur Episcopi incestuosos sedulo inquirere,
 „ex Ecclesia ejicere, dum ad resipiscentiam venerint. „

54. „Interdictio, ne quis matrimonium contrahat
 „quarto consanguinitatis gradu; qui post hoc decretum
 „egerint, separabuntur. „

55. „Suum nemo filium, suamve filiam levabit e Baptismi
 „fonti, suamve filiolum, commatrem, eamve, cujus filium
 „aut filiam ad Confirmationem præsentaverit, sibi con-
 „jugem sumere poterit. „

56. „Qui carnis peccatum cum filiola patraverit, duxerit
 „sorores duxerit, matrimonium deinceps inire non poterit
 „eadem in feminam statuta poena, quæ duobus fratribus,
 „aut patri, & filio nupsit. „

Concilium Turonense, ann. 813.

Quo mense, qua die concilium hoc habitum fuerit, quis
 eidem præfuerit, haud constat; hunc tamen Turonensis
 urbis Archiepiscopum fuisse haud dubium est. Adfuerunt
 cum magno abbatum, & presbyterorum numero, Episcopi
 plures, qui unum, & quinquaginta canones hos ediderunt.

Primus. „Hortationibus excitantur populi, ut imperatori
 „Carolo Magno fideles sint, assidueque pro ejus incolumitate
 „Deum orent. „

2. „Debent Episcopi, quoad fieri per eos potest, Evangelium,
 „& S. Pauli Epistolas memoriter scire, quibusque ex-
 „plicantur, sanctorum Patrum opera sæpe legere. „

3. „Non licet Episcopo canones, & S. Gregorii Pasto-
 „re

„ le ignorate, quod iis veluti speculum esse debet, in quo
„ se ipsi nunquam non spectent. „

4. „ Episcopus sibi concreditum populum prædicatione
„ instituere, exemploque ad virtutem promovere debet. „

5. 6. 7. & 8. „ Episcopi mensa ad sobrietatis regulas exi-
„ genda est; ei addenda sancta lectio; ad eam suscipiendi
„ pauperes, & peregrini. Venatio, musica, & profana oble-
„ scamenta cætera Episcopis interdicta. „

9. „ Presbyteri, & diaconi recta suorum Episcoporum
„ exempla imitari debent, quippe qui eorundem officiorum
„ legibus subsunt. „

10. & 11. „ Episcopus, tamquam fidelis œconomus, Ec-
„ clesiæ bona sedulo administrare debet. Ei licet ex Eccle-
„ siæ thesauro, coram presbyteris, & diaconis id extrahere,
„ quod ad familiæ, & ad ejusdem Ecclesiæ pauperum susten-
„ tationem necessarium est. „

* Ex hoc canone compertum fit, redditus bonorum Eccle-
siæ in communi thesauro positos fuisse, e quo Episcopus,
qui eorum dispensator erat, nihil depromere, nisi præsentibus
presbyteris, diaconisque debebat.

12. „ Nemo presbyteratu initiabitur, quin ad tricesimum
„ ætatis annum pervenerit, & apud Episcopatum antea per-
„ stiterit, quoad suas functiones perciperet, certoque consta-
„ ret, ejus mores cum regulæ ratione congruere. „ Cernitur
hoc loco seminariorum imago, quæ multo post instituta fuere.

13. „ Alterius diœcesis presbytero haud venia dabitur, ut
„ Missam dicat, nisi commendationis Litteras secum afferat. „
Erant hæc *formatæ Litteræ*, quarum usus adhuc vige-
bat.

14. „ Si presbyter a minore titulo ad majorem transierit,
„ plectetur eadem sententia, quæ in Episcopum pronuntia-
„ retur, qui tenui relicta sede, potiorē sibi arrogaret. „

15. „ Quicumque presbyter Ecclesiam suam per pecuniam
„ obtinuerit, ejiciendum curans, qui eam possidebat, depone-
„ tur. Nec clericus ullus, nec laicus Ecclesiam admini-
„ strandam presbytero dare poterit, sine Episcopi nutu. „

16. „ Ecclesiæ cujusque decimis utentur presbyteri, an-

„nente Episcopo, prout pauperum, & Ecclesie rationes
„postulaverint. „

17. „Episcopus quisque Homilias, ad sui populi institu-
„tionem habebit; quas ut intelligantur, in Teutonicam lin-
„guam, seu in linguam romanam rusticam vertendas cur-
„bit. „ Appellabatur autem *lingua romana rustica*, seu *ro-*
manensis loentio, latinus sermo corruptus; unde gallicus
sensim conflatus est.

18. „In id Episcopi diligenter incumbant, ut ea presby-
„teros doceant, quæ Baptismi sacramentum spectant. „

19. „Monendi presbyteri, ne, cum Sacrum fecerint, &
„ipsi communicaverint, Domini Corpus infantibus tribuant,
„aliisque indiscriminatim, quicumque aderunt, ne, siquidem
„inter eos fuerint, qui criminibus infarti sint, Eucharistia ne-
„dum sit iis remedio, sed damnationem in eosdem pertrahat.

* Ostendit canon hic eorum plerosque, qui Missæ intere-
rant, adhuc in eadem communicasse, servatumque pariter fu-
isse veterem usum infantibus distribuendi, quod ex Eucha-
ristia, post generalem communionem supererat. Is usus per
hunc canonem interdictus. Duodecimo tamen sæculo Eu-
charistia adhuc infantibus tribuebatur; & Qdō, Parisiensis
Episcopus, vetat in synodo ann. 1175. ne Hostiæ, vel non
consecratæ, infantibus dentur.

20. „Presbyteri clave claudant sanctum Chrisma, ne quis
„ex eo sumere possit; quia complures autumant, reos, qui
„eo se abluerint, aut ex eodem biberint, detegi omnino non
„posse. „

21. „Presbyteri cauponas non ingredientur, ut ibidem
„edant, aut bibant, secus canonica sententia percellendi. „

22. „Cum omnes Episcopi in palatium convenerint, de-
„cernant oportet, quem potissimum pœnitentialem Librum
„sequi debeant, ut pœnitentias statuunt. „

23. „Clerici, & canonici, qui in Episcopatu versantur,
„degent omnes in clauetro, cubabunt in eodem dormitorio,
„& in eodem triclinio comedent, ut facilius ad officium se
„conferant. Iis Episcopus, pro suis facultatibus, victum.

„ve-

„ vestitumque parare debet. „ Id ostendit canonicos tunc in commune vixisse ob Episcopi sui oculos.

24. „ Eadem erit canonicorum ratio, qui in monasteriis vivunt, sub abbatum regimine. „

25. „ Reformabuntur monasteria, quæ a regulæ severitate remissa sunt, quorumque abbates ut canonici potius, quam ut monachi vivunt. „

26. „ Eidem legi suberunt abbatissæ, & religiosæ, quæ professionem editam negligunt. „

27. & 28. „ Haud citius dabitur junioribus viduis velum; itemque virginibus, ante vicesimum quintum ætatis annum, citra necessitatem. „

29. „ In religiosarum monasteria clerici non ingredientur, nisi ut ibidem Missam celebrent, aliove ecclesiastico officio fungantur; statimque, ac suas functiones obierint, egredientur. „

30. „ Abbatissæ suis e monasteriis pedem non efferent, absque Episcopi facultate, nisi forte ut Imperatorem adeant. „

31. „ Is tantum canonicorum, monachorum, & religiosarum numerus, cui sustentando domus sit, recipietur. „

32. „ Ita fideles vivent, mutuam ut pacem, & concordiam servant. „

33. „ Comites, & iudices suis Episcopis propter amorem Dei obedientes esse, eorumque & consilia sumere, & opinionem audire; Episcopi vero honorifice Comites, & iudices habere debent. „

34. „ Comites, & iudices monebuntur, ne indignos homines, aut e populi fœce quoslibet apud se testimonium ferre patiantur: quia ejusmodi personæ admodum vili pretio pervinci possunt, ut falsum testimonium ferant. „

35. „ Christifidelium nullus aut accipere, aut exigere dona potest, ut suum cuique jus tribuat. „

36. „ Monebitur quisque, suam ut familiam, suosque pauperes alat, atque sustentet. „

37. „ Orandum flexis genibus, præterquam die Dominica, & Paschali tempore, quo is est Ecclesiæ totius usus, ut oret quisque stans. „

38. „ Fideles monere debent presbyteri, ne Ecclesiam ingredientes rumorem edant, ut in ea modeste se gerant, nec solum argerris, & obtreccionibus abstineant, verum etiam a pravis omnibus cogitationibus mentem amoveant. „

39. „ In laicos interdictio, ne sua tribunalia in Ecclesia, vel ad ejusdem fores teneant. „

40. „ Interdictio, ne diebus dominicis tribunalia pateant, aut nundinae celebrentur. „

41. „ Sæcularis potestatis est incestuosos, parricidas, & homicidas reprimere, qui poenitentiae a presbyteris impostae se subdere nolunt. „

42. „ Docebunt presbyteri populos, id, quod ad hominum, beluarumve sanandos morbos per magiam usui est, ad eorum valetudinem conferre non posse. „

43. Interdicitur jusjurandum.

44. Datur opera, ut impediatur, ne pauperes a potentibus opprimantur; mandaturque, ut ad Imperatorem confugiant, rogandi causa, ut ipse eorum causas expendi jubeat.

45. Jubetur quisque justis ponderibus, & mensuris uti.

46. „ Solvetur Parochis decima; perficientque Beneficia, ut Ecclesiae, & monasteria, quorum redditus percipiunt, reparentur. „

47. „ Nemo non jejunia ob publicam necessitatem indico servabit. „

48. Damnatur vinolentia, & crapula, ponunturque ob oculos mala, quae inde promanant.

49. Monentur domini, suos ut subditos humaniter habeant, nedum vexent, & opprimant.

50. „ Ter saltem in anno laici, nisi sua eos crimina impediunt, communicabunt. „

51. „ Expendimus sedulo, inquiunt Episcopi, e Principis monito, an quispiam esset, qui bonis, quae ejus parentes Ecclesiae donaverant, ab aliquo e nobis spoliatum contederet; at super hac re nullam in nos querelam deteximus: nemo enim fere unus est, qui Ecclesiae sua bona tribuat, quin ususfructus titulo de Ecclesiae bonis recipiat, quantum dedit, vel etiam duplum, triplumve; & post ejus mortem

„ filii, aut consanguinei, prout cum Ecclesiæ superiore con-
 „ venit; eodem jure gaudent. His quoque hæredibus nos ea
 „ parentum bona, a quibus per legem exclusi sunt, in benefi-
 „ cium (hoc est, in feudum) daturus obtulimus. „

Concilium Cabillonense, ann. 813.

Hujus concilii, prorsus ut Turonensis, Actis deest mensis,
 & dies. Episcopi Galliæ Lugdunensis ei adfuere cum abba-
 tibus, edideruntque canones sexaginta sex, quorum plures
 animadversione admodum digni sunt.

1. 2. 3. 4. & 5. „ Episcopi sine intermissione ad Sacræ
 „ Scripturæ, Canonum, & Pastoralis S. Gregorii lectionem
 „ incumbere debent; suis populis exemplum præbere, eos-
 „ que per prædicationem edocere; scholas præterea ex Im-
 „ peratoris mandato instituere, in quibus Litteræ, & Sacræ
 „ Scripturæ doceantur; ut ibi formentur docti homines, qui
 „ contra hæreses Ecclesiam tueri, atque adeo Antichristo ipsi
 „ obsistere possint. Debent etiam humilitatem, & religionem
 „ totius oris, & corporis habitu præferre, se irreprehensos
 „ reddere, & ab omni turpi, sordidoque lucro abstinere. „

6. „ Exprobratur, inquiunt Episcopi, nostrorum fratrum
 „ aliquibus, qui avaritiæ causa ad nuntium sæculo remitten-
 „ dum nonnullos adducant, ut Ecclesiam suis bonis donent;
 „ par est, has suspiciones ab omnium animo penitus amove-
 „ ri Ecclesia, nedum fideles spoliare debet, sed tam-
 „ quam bona mater, pauperes, infirmos, orphanos, & viduas
 „ alere; quia scilicet Ecclesiæ bona sunt peccatorum redemp-
 „ tio, patrimonium pauperum, clericorum in communitate
 „ viventium stipendium. Iis Episcopi tamquam propriis uti
 „ non debent, sed tamquam bonis, quorum iis concredita est
 „ administratio. „

7. „ Poenitiæ subduntur, qui in Ecclesiæ favorem do-
 „ nationes ab aliquibus extorserunt, quos permoverunt, ut
 „ se Deo consecrarent; reddenturque hæredibus bona. „

8. „ Si triticum, aliasve merces presbyteri in apothecas
 „ conferunt, non id ea mente facere debent, ut congesta carius
 „ vendant, sed ut in pauperes penuriæ tempore distribuant. „

9. &

9. & 10. „ Ecclesiasticis interdicitur, quidquid eorum oculis, aut auribus illecebræ argumento esse posset; sobriamque exercere, & prædicare jubentur. „

11. „ Prohibentur Episcopi suas causas ad secularia tribunalia deferre, nisi forte ut pauperibus, viduis, & orphanis subsidio sint. Eadem statuitur in presbyteros, & diaconos, multoque apertius in monachos interdictio. „

12. „ Vetita presbyteris, diaconis, & monachis villicatio.

13. „ Nuntiatum nobis e nostris fratribus, aliquos in quos ordinant, eam legem imponere, ut jurent se sacris ordinibus dignos esse; contra canones nihil acturos; Episcopo, qui eos ordinat, Ecclesiæque, in qua ordinantur, obedientiam præstituros. Vetamus ejusmodi jusjurandum, quod incommodis obnoxium est. „

14. „ Episcopi, dioceses suas visitantes, cavebant, ne curiam oneri sint. „

15. „ Archidiaconi nullum censum, seu retributionem parochiarum presbyteris exigent; id enim tyrannidem potius, quam æquitatis ordinem sapit; quia, si, quæ S. Petri Apostoli sententia est, suum Episcopi clerum non debet dominationis animo excipere, id multo minus Archidiaconis congruit. „

* Contraria tamen consuetudo prævaluit in dioceseon plebrique, in quibus parochi quoddam visitationis jus Archidiacono solvunt.

16. & 17. Vetus etiam erat in aliquibus Ecclesiis mos, ut presbyter quisque pro balsamo, qui sancti chris-matis confectioni inserviebat, & pro Ecclesiarum luminari, quotannis Episcopo tres, quatuorve denarios daret. Alibi unusquisque presbyter denarios duodecim, aut quatuordecim in censum solvebat. Has omnes exactiones concilium prohibet.

18. Mercedes pariter, seu mulctas ab iis, qui decimam non solvebant, vel ab incestuosis exigi vetat, quod Episcoporum nonnulli faciebant, e condito cum Comitibus, quibuscum has ipsas mulctas partiebantur. Eos concilium communione privandos pronuntiat, qui renuunt decimam solvere, & incestuosos.

fructuosos poenitentiae subdendos, quin pecuniarie multæ exigantur.

* Legitur in concilii textu: *Wadios excipient. Wadium*, seu *Wadius*, seu *gadium*, id significat, quod Gallice *gage*, Latine *pignus*, merces dicitur.

19. „Episcoporum, & abbatum terræ, ac vinearum decima Ecclesiæ solvenda immunes non erunt. Familiae debent Ecclesiæ decimam solvere, in qua earum infantes baptizati sunt, & in qua eadem per anni cursum Missam audiunt. „

20. „Episcopis, & Comitibus mutua pax commendatur. „

21. „Comites, & iudices haud personarum acceptione trahentur, nec dona recipient, sed e iustitia judicabunt. Justos tantum, & integros officarios subalternos habere studebunt, ut ne quid detrimenti populus ex eorum avaritie patiatur. „

22. „Mandatur monachis, ut e S. Benedicti regula vivant. „

23. „Ordinationes notatis temporibus peragentur. „

24. „Sciendum est ex Imperatore, cuinam solvenda multa pro Episcopi, presbyteri, diaconi, aut monachi cæde. „

25. „Aliquibus in locis peragendæ canonice poenitentiae, itemque peccatores excommunicandi, & reconciliandi, secundum præscriptum per canones ordinem, mos abrogatus est. Imperatoris patrocinium, præsidiumque, ut ordo hic restituatur, implorandum est. „

26. „Ecclesiæ non debent in partes tribui inter terrarum hæredes, in quibus exstructæ sunt; quod ita interdum ad scandalum fit, ut unum, & idem altare dividatur in partes quatuor, quæ suum singulæ presbyterum habent. Si qua lis fuerit, Ecclesiam Episcopus interdicere debet, usque eo dum contententes consentiant. „

27. „Iterari non magis Confirmatio debet, quam Baptisma. „

28. „Interdictio, ne matrimonium in gradibus per canones vetitis contrahatur. „

29. „Habenda ratio graduum consanguinitatis, & affinitatis, quos æque fæmina, ac vir contrahunt. „

30. „ Interdictio, ne captivorum matrimonia solvantur,
 „ cum eorum dominis consentientibus inita sunt, quam
 „ iidem aliorum dominorum servitio addicti sunt. „

31. „ Neque vero separabuntur a maritis conjuges, qui
 „ filios ad Confirmationem tenuerunt, per errorem, aut
 „ malo, eoque consilio, ut a viris separarentur; at, quoniam
 „ xerint, poenitentiae subduntur. „

32. „ Gravi, inquit concilium, abusui occurrendum est.
 „ Nonnulli non omnia presbyteris, quibus confitentur, peccata
 „ declarant; at, quoniam homo ex animo, & corpore contra
 „ confiteantur quisque necesse est peccata, quibus corpus in
 „ strumento fuit, & quae cogitatione tantum patrata sunt. „

33. „ Ajunt aliqui Deo, presbyteris alii sua quemque pec-
 „ cata confiteri debere; utrumque magno cum fructu fit in
 „ Ecclesia; ita scilicet, ut nostra singuli peccata Deo, qui
 „ demum est, qui ea remittit, eademque ex Apostoli insti-
 „ tutione, alii aliis confiteamur, oremusque alii pro aliis, eter-
 „ nae salutis ergo. Itaque confessio, quae Deo fit, peccata
 „ purgat; quae autem presbytero, rationem docet, qua ea pur-
 „ gari necesse est; Deus enim salutis, & sanctitatis auctor.
 „ hanc saepe largitur per invisibilem suae potestatis opor-
 „ tionem, saepe etiam medicorum opera. „

* Quod hoc loco de confessionis, quae Deo peragitur, uti-
 litate concilium ait, confessionis presbytero edendae neces-
 sitatem non impedit, de qua scilicet in praecedenti canone lo-
 quitur, inquiens debere quemque sua omnia tam carnis,
 quam mentis peccata sacerdotibus confiteri.

34. „ In ullo prorsus, at potissimum in poenitentiae judi-
 „ cio, personarum acceptioni locus esse non debet. Animo-
 „ rum medici imitari debent corporum medicos, qui sine per-
 „ sonarum acceptione, ferrum, & ignem adhibent, cum ad
 „ sanandum aegrotum ita facto opus esse judicant. Saluti-
 „ rem ergo, congruamque poenitentiam imponere sacerdos
 „ debet, eam scilicet exigens ad sacram Scripturam, ad ca-
 „ nones, ad Ecclesiae consuetudinem, ad animi poenitentium
 „ fervorem, ad eorundemque de suo ipsorum macerando
 „ corpore sollicitudinem. „

35. „ Abstinendum est, ipso poenitentiae tempore, non a vino, & carne solum, quorum usus tum quidem vetitus, sed ab omni etiam potione, omnique cibo, quibus mollities allici consuevit. „

36. „ Damnantur, qui peccant dedita opera, sibi que impunitatem e suis eleemosynis pollicentur; praetexentes, sacram Scripturam dicere, *eleemosynam extinguere peccata, quemadmodum aqua extinguit ignem*. Verum id quidem est, inquit concilii Patres, de fragilitatis peccatis, at non item de iis, quae eo prorsus animo perpetrantur, ut deinde per eleemosynam redimantur; quia, qui ita peccant, videntur Deum mercede conducere, ut sibi liceat impune peccare. Non ergo peccandum, ut eleemosyna erogetur, sed eroganda eleemosyna, quia peccatum est. „

37. „ Presbyteri legent saepe concilia, quae esse debent eorum vitae, eorundemque praedicationum regula. „

38. „ Quoad Poenitentiae administrationem standum est antiquis canonibus, sacris Litteris, & Ecclesiae usui, rejiciendique poenitentiales Libri, quorum errores certi, & auctores incerti sunt; qui sane Libri sunt causa mortis plurimum; quia ob gravia peccata leves tantum poenitentias imponunt; quique proinde, quae Prophetae locutio est, cubitis pulvillos, capitibusque pulvinaria supponunt in omnium gratiam, ut animos perdant. „

39. „ In omnibus, etiam solemnium festorum, Missis pro defunctis orabitur. „

40. „ Presbyteri depositi concludentur in monasteria, ut poenitentiam ibidem agant; quod si saecularem in modum vixerint, excommunicationi subduntur. „

41. „ Non recipietur presbyter, qui in alienam diocesim pergit, nisi secum afferat Episcopi sui dimissorias Litteras, quae rectam ejus vitam, causamque testentur, ob quam suam ipse diocesim deferuerit. „

42. „ Interdictio, ne tribuantur, adimanturve presbyteris Ecclesiae, absque Episcoporum consensu. „

43. „ Declarantur nullae, & sine effectu ordinationes a Scotis, vel Hibernis editae, qui se Episcopos dicunt; quia
Richard Concil. Tom. I. Ccc „ ejus-

„ ejusmodi ordinationes erroribus pluribus, & simonia in-
 „ sectæ censebantur. „

44. „ Prohibentur presbyteri villicos, aut secretarios age-
 „ re, seu ab epistolis, seu a publicis actis; in cauponis bibe-
 „ re, nundinas frequentare, Romam, aut Cæsarodunum per-
 „ gere, sine Episcopi nutu. „

45. „ Scatent sane abusibus peregrinationes, quæ Roman,
 „ vel ad Sanctum Martinum Turonensem instituuntur. Sunt
 „ ecclesiasticorum nonnulli, qui putant se, statim atque ea
 „ sancta loca inviserunt, sua peccata expiassè, suasque in fun-
 „ ctiones, quas sua ipsi culpa amiserunt, restituendos esse.
 „ Laicorum quidam sibi ad impune peccandum ex his pere-
 „ grinationibus præsidium quæerunt. Sunt etiam divites,
 „ qui pecuniæ ad hæc itinera congerendæ specie, pauperes
 „ opprimunt; nec desunt pauperes, qui has peregrinationes
 „ non alio animo peragunt, quam ut liberius mendicent. Ro-
 „ gatur Imperator, ut hujusmodi abusus reprimat; lauda-
 „ turque, qui e confessoriorum suorum consilio, & pœniten-
 „ tiæ studio in has peregrinationes incumbunt. „

46. „ Cavendum est, ne diutius a suscipiendo Corpore,
 „ & Sanguine Christi Domini abstinenceatur; at timendum, ne
 „ indigne suscipiatur, ac se quisque probet, oportet, ut ea
 „ digne suscipiat; & se ad communionem per corporis, &
 „ animi puritatem comparet, atque adeo a matrimonii usu
 „ aliquot ante diebus abstineat, quam ad sanctam mensam
 „ accedat. „

47. „ Omnes, & singuli, iis exceptis, quos gravia crimina
 „ indignos reddunt, Feria quinta hebdomadæ sanctæ commu-
 „ nicare debent. Est hæc Ecclesiæ mens, quæ, eo die pec-
 „ catores reconciliat, ut ad Communionem admittat. „

* Notari potest hoc in canone, morem olim obtinuisse, ut Feria quinta majoris hebdomadæ generalis Communio fieret.

48. „ E Sancto Jacobo, & Patrum traditione, presbyteri
 „ debent infirmos ungere oleo, quod Episcopus benedixerit;
 „ nec negligendum est remedium hoc, quod animi, & cor-
 „ poris morbos sanat. „

49. „ Interdictio, ne Missa privatis in domibus celebretur. „
50. „ In votis est, ut diei dominicæ sanctificationem Imperator per authenticam, & solemnem constitutionem præcipiat. „
51. „ Monentur Præsules, dominique, suis ut subditis magna charitatis specimina exhibeant. „
52. „ Jubentur abbatissæ religiosas suas cum sanctitate, ac pietate ducere, iisque imprimis exemplo præire, non ignorant, se debere Deo earum rationem reddere. „
53. „ Declaratur, sequentes canones ad canonicas spectare, quæ nullam regulam professæ sunt. „
54. „ Abbatissæ magnam suarum communitatum curam præferent, suasque religiosas rebus ad vitam necessariis instruent, ne, si minus ita se gesserint, religiosæ ipsæ in peccatum incidant. „
55. & 56. „ Prohibentur abbatissæ, & religiosæ ullum virum alloqui, seu clericum, seu laicum, nisi interdiu, coram testibus, & solum ab hora prima ad Vesperas usque. „
57. „ Abbatissa non egredietur e monasterio, sine Episcopi, ejusve magni Vicarii venia, nisi ad aulam accita sit, eivè per locorum distantiam non liceat veniam hanc obtinere. „
58. „ Abbatissa perficere studebit, ut hospitia, quibus religiosæ opus habent, extruantur, aut reparentur. „
59. „ Religiosæ simul omnes recitabunt canonicas Horas singulas, ad sanctorum Librorum lectionem animum applicabunt, in eodem dormitorio cubabunt, & spiritali collationi quotidie intererunt. „
60. „ Presbyteri in puellarum monasteria non ingredientur, nisi ut suas ibidem functiones edant. „
61. „ Religiosæ nullo cum viro suis in cubiculis comedent; quod si quando necesse fuerit, in exedra ad colloquia patente fiet, & coram testibus; si ejusmodi exedra nulla sit, extruetur. „
62. „ Religiosæ non egredientur e monasterio, nisi necessitate ita postulante, & abbatissa annuente. „

63. „ Nemo, seu clericus, seu laicus in puellarum monasteria ingredi poterit, nisi adsit ibidem agendi necessitas. „

64. „ Ostiaria eligetur religiosa, cujus proventus, vi-
tæque ratio supra omnem reprehensionem sit. „

65. „ Abbatisa, quid agere debeat, ex Episcopo quæret,
eique obediet secundum canones. „

66. „ Edentur preces pro Imperatore, pro ejus filiis, &
pro reipublicæ bono. „

Ejusmodi sunt canones conciliorum quinque, quæ in Galliis an. 813. Caroli Magni jussu habita sunt. Eos Episcopi ad hunc Principem miserunt, rogantes, ut eos executioni mandandos curaret; qui, ut id solemnius faceret, Aquisgranum, Septembri ejusdem anni mense generalem coetum convocavit, in quo eos canones præsentare se expendi voluit; exiisque confecit Capitulare articulorum viginti septem, qui nihil sunt aliud, quam eorundem canonum confirmatio, & compendium veluti quoddam; his addidit articulos duos, qui in iis conciliis quinque pertractati non fuerant. Primus exploratum vult, verum, necne esset, quod ferebatur, in Austria presbyteros ad revelandas furum confessiones, detegendosque proinde fures pecunia adduci. Animadversione digna est Constitutio hæc, prout ostendit, quam sancte, integreque custodiendum confessionis secretum judicaretur. Articulus secundus inquiri pariter in eos jubet, qui juris specie, quod *faida* dicebatur, turbas, & seditiones dominicis, festisque diebus, æque ac ferialibus excitabant; quod omnino impediendum. Nuncupabatur *faida* in barbaris legibus jus, quo gaudebant occisi hominis consanguinei, ut ejus mortem per occisoris necem ulciscerentur. *Reg. Tom. XX. Lab. Tom. VII. Hard. Tom. IV.*

Concilium Aquisgranense, an. 816.

Imperator Ludovicus Pius convocavit concilium hoc, ad quod Septembri mense hujus ann. 816. Episcopi convenere. Eos Imperator hortatus est, ut regulam ederent pro canonicis, & ad id necessarios Libros suppeditavit. Demandata fuit provincia hæc Amalario, Metensis Ecclesiæ presbytero, qui

qui se tamen intra Patrum, & conciliorum excerpta continuit; Aquisgranenses Episcopi extremam manum regulæ, seu potius regulis imposuerunt; sunt enim duæ, pro canonicis una, pro religiosis canonicissis altera.

Prima constat articulis centum quadraginta quinque, quorum priores centum tredecim nihil sunt aliud, quam ab Amalario edita excerpta; qui subsequuntur, ipsius concilii Constitutiones sunt.

Can. 114. Primo omnium Patres falsam opinionem everunt, quæ nonnullorum animis infederat, qui sibi exprobrata in servandis Evangelii præceptis negligentia, respondebant, ea præcepta ad monachos tantum, clericosque spectare; ostenduntque arctam viam unam esse, quæ ad vitam ducit, & ad hanc quidem vitam nisi per ejusmodi viam pervenire neminem posse; adeoque oportere, ut laici perinde, ac clerici, & monachi per eandem incedant, siquidem volunt in futura vita felices esse; quod probant e pluribus sacræ Scripturæ textibus, promissisque, quæ edit in Baptismate Christianus quisque, se Satanae, ejusque pompis, & operibus abrenuntiare.

115. Licet canonicis linteam subuculam ferre, carne vesci, dare, & accipere, bona possidere proprietatis jure; non item monachis, qui peculiarem omnium rerum abdicationem profitentur.

116. „ Cum Ecclesiæ bona sint fidelium vota, peccatorum pretium, pauperum patrimonium, qui eorum administratione gaudent, magnam eorundem curam sumere debent, quin ex iis quidquam ad proprium usum detorqueant. „ Claustra, ubi canonici degere debent, accurate conclusa erunt; ita scilicet, ut nemini liceat nisi per januam ingredi, aut egredi. „

117. „ Aderunt in interiore parte dormitoria, triclinia, cellaria, & omnia loca cætera iis necessaria, qui in commune vivunt. „

118. „ Sedulo curabunt Superiores, ut Ecclesiarum servitio, redditibusque respondeat canonicorum numerus; ne, si æquo majorem eorum numerum per vanitatem congef-

„serint, impares sint expensis cæteris, ipfisq; canonicon
 „necessitatibus, qui ad victum idonea non recipientes, a
 „derent errabundi, & in moribus depravati. „

119. „Recipientur in clerum nobiles viri, quin humil
 „conditione, aut ex Ecclesiæ familia homines excludantur,
 „qui digni comperti fuerint: quoniam apud Deum non est
 „personarum acceptio. „

120. „Clerici, qui patrimonium, aut Ecclesiæ bona
 „Episcopi veniam possident, victum tantummodo, & e
 „mosynarum partem percipient. Qui tenent Ecclesiæ bona
 „absque patrimonio, Ecclesiæque perutiles sunt, victum ha
 „bebunt, vestitumque cum eleemosynarum parte; quos
 „cæteros, qui & patrimonio, & Ecclesiæ bonis carent, Pra
 „latorum erit iis omnia, quibus indiguerint, comparare. „

121. 122. & 123. „Canonici eandem cibi, & potus quan
 „tatem, absque ulla personæ acceptione, recipient; habe
 „bunt, universim, in dies singulos, vini libras quatuor, hoc
 „est, ænophori gallici quadrantes circiter tres, quæ Parisi
 „ensis mensura est; quod si vineæ in provincia defint, iis
 „dabuntur cervisiæ libræ tres, & vini libra una. „

124. „Studebunt canonici virtutibus animum exornare,
 „cavebuntque, ne per nimiam in vestibus elegantiam, &
 „concinnitatem, Religionis dignitati dedecus afferant; at
 „extremam etiam ex alia parte immunditiam, & neglig
 „tiam vitabunt. „

125. „Nullum cucullum gestabunt, quæ monachorum
 „vestis est, quia rectus ordo postulat, ut sui quisque status
 „habitum, eumque ab Ecclesia præscriptum deferat. „

126. & 131. „Assidui singulis officii horis intererunt, seu
 „diu, seu noctu, & statim atque æris campani signum audi
 „erint, ad modestiam, & reverentiam compositi, in Ecclesiam
 „accurrent. „

132. „Se gerent in Ecclesia, tamquam coram Deo, An
 „gelisque, quos dubitari non potest in loco præsentem esse.
 „in quo celebrantur Mysteria Corporis, & Sanguinis Christi
 „Domini. „

133. „Seu legant, seu canant, seu psallant, magis opera

„dabunt, ut populo exemplo sint, quam ut e suavi vocis
 „concentu vanitatem trahant; & ad legendum, canendum-
 „que, qui melius has functiones obire poterunt, eligentur. „

134. „ Qui canonicis Horis adfistere, ad collationem ve-
 „nire, a superioribus iussa facere, mensæ statis horis adesse
 „negligent; qui e claustro egressi fuerint, extra dormitori-
 „um cubaverint, sine venia, & ineluctabili necessitate: mo-
 „nebuntur semel, iterum, denique tertio; si hæc monita ni-
 „hili fecerint, publice arguentur; sin in pravitate persiste-
 „rint, ad panem, & aquam redigetur eorum victus omnis;
 „tum iis disciplina dabitur, siquidem ætas, & conditio pati-
 „antur; si minus, satis habebitur eos a communitate segre-
 „gare, & jejunio addicere. Ad extremum, si eo devene-
 „rint, ut corrigi omnino nolint, extructo in hunc finem in-
 „tra claustrum carcere concludentur; deinde vero ad Epi-
 „scopum canonicè damnandi adducentur. „

135. „ Quod attinet ad pueros, & juniores clericos, qui
 „in communitate vel aluntur, vel educantur, perficient su-
 „periores, ut in claustrum cubiculo degant, duce, ac magistro
 „perspectæ virtutis sene; cui, si eos negligat, acriter incre-
 „pito alius substituetur. „

136. „ Absolutis diurnis officiis, pergent omnes canonici
 „ad Completorium, quo peracto ad dormitorium se conse-
 „rent, ubi cubabunt, seorsim quisque. Aderit in dormito-
 „rio per totam noctem accensa lampas. „

137. „ Cantores diligenter cavebunt, ne animi dotes tur-
 „pibus vitiis inquinent, sed eas potius humilitate, castitate,
 „sobrietate, ac omni denique virtutum genere decorare stude-
 „bunt. Eligentur e senioribus, qui statis horis adsint can-
 „torum scholæ, impedianque, ne, qui cantum discere debent,
 „tempus inutilibus rebus terant. „

138. „ Ecclesiæ Prælati seligent bonis moribus homines,
 „quibuscum communitatum sibi concreditarum curam par-
 „tiantur, nulla gradus, quem in communitate obtinent, vel
 „ætatis, sed solum personalis meriti ratione habita. „

139. „ Præpositi dabunt prompte, magnaue cum chari-
 „tate, quidquid fratribus dare debent. „

140. „Prælati cellerarium, seu procuratorem, integræ
 „vitæ hominem, qui Deum timeat, qui prudens, vigilans,
 „promptus, humilis, quique nec avarus, nec prodigus sit,
 „nominabit. „

141. „Episcopi, Christi Domini in Evangelio verborum
 „memores, *hospes fui, & suscepistis me*, hospitale e decessio-
 „rum exemplo statuent, in quod eum pauperum numerum
 „recipiant, quem Ecclesiæ redditus pati poterunt. Eo ca-
 „nonici suorum fructuum, atque adeo oblationum decimam
 „partem conferent; unusquisque ex iis eligitur, tum ut
 „pauperes, advenasque recipiat, tum ut hospitalis tempora-
 „ralia administret. Si clerici nullo non tempore pauperum
 „pedes lavare non possunt, id in Quadragesima saltem faci-
 „cient; & hac de causa hospitale ita situm erit, ut ab iis fa-
 „cile adiri possit. „ Est hæc, ut creditur, hospitalium ori-
 „go, quæ apud cathedrales Ecclesias fundata sunt, & a cano-
 „nicis administrantur.

142. „Prælati operam dabit, ut peculiare ædes infir-
 „mis, & senibus, quibus deerunt, in claustris sint; eos fr-
 „tres visitabunt, & solabuntur; iidemque ex Ecclesiæ sub-
 „fidiis ibidem sustentabuntur. „

143. „Prælati ostiarii deliget e canonicis, perspecti
 „probitate virum, qui sine venia ingredi, aut egredi non sine,
 „& post Completorium claves ad superiorem deferet. „

144. „Fæminæ non poterunt in claustrum ingredi, multo-
 „que minus ibidem comedere, aut dormire; easque canoni-
 „corum nullus sine testibus alloquetur. „

145. Postremum hoc hujus regulæ caput communis ad
 bonorum operum prosecutionem, vitiorumque fugam hor-
 tatio est, simulque eorum collectio, quæ in superioribus ar-
 ticularis præscripta sunt.

Canonicissarum Regula.

Canonicissarum, seu religiosarum, quippe quæ castitatis
 voto obstrictæ erant, regula viginti octo canones, seu arti-
 culos continet. Horum priores sex excerpta quædam sunt
 Epistolarum S. Hieronymi ad Eustochium, ad Demetriadem,
 &

& ad Furiam; Epistolæ S. Cypriani, quæ inscribitur, *de Moderamine Virginum*; Sermonis S. Cæsarii, ad religiosas missi, itemque alterius Sancti Athanasii ad Christi Domini sponfas. Reliqui easdem fere constitutiones continent, ac canonico-
rum regula, quantum sexus discrimen patitur.

Can. 7. „ Abbatissis id alte animo repositum erit, se non
„ alia de causa supra cæteras a Domino constitutas esse, quam
„ ut vitæ integritate iisdem exemplo sint; & earum agendi
„ rationi invigilent; ut earundem vitia corrigant, earumque
„ temporalibus, & spiritalibus necessitatibus consulant. In
„ monasterii negotia non nisi statum tempus impendere, sed
„ ejusdem temporis multum preci, lectioni, aliisque pietatis
„ exercitationibus tribuere debent. Si communitatis ratio-
„ nibus adiguntur, ut sæculares alloquantur, id cum gravi-
„ tate, & modestia faciant, sororum duabus, tribusve præ-
„ sentibus. „

8. „ In monasterium puellas tantum morum probitate
„ commendatas recipient, nec eas sinent, continentiae voto se
„ obstringere, nisi postquam iis regulam legerint, eas pro-
„ baverint, iisdemque ad obligationes suas ediscendas adju-
„ menta suppeditaverint. „

9. „ Operam dabunt, ut postulantes ita sua bona dispo-
„ nant, ut ne hoc ex capite monasterium ingressæ turben-
„ tur. Quod si religiosarum aliqua det Ecclesiæ sua omnia
„ bona, quin vel usumfructum sibi reservet, ex Ecclesiæ
„ redditibus ei dabitur ad victum satis. Sua sibi bona ser-
„ vare eadem, si velit, poterit; at ea conditione, ut procura-
„ tione, per publicum Actum, propinquorum, aut amico-
„ rum aliquem muniat, qui ejus bona ipsa administret, ejus-
„ demque apud judicem jura defendat. „

10. „ Religiosæ meminerint, oportet, se utpote castitatis
„ voto obstrictas ei legi subesse, ut semper in monasterio
„ permaneant, ibique, prout earum animus, & corpus ferunt,
„ Domino ferviant; nihilque sibi prodesse, corpus velare, si
„ peccato se mancipantes animum inquinent. sibi, quod
„ vetitum est, concedant. Evitent ergo desidiam, mentis
„ avocationes, & cætera vitia omnia; alternisque vicibus in

„ Psalmorum cantu, in manuum labore, & in sanctis lectionibus occupentur. In eodem omnes dormitorio cubant, at in peculiari cubili singulae; in eodem una triclinio comedent, nisi eas morbus, aut ætatis effætæ vires impediant; legetur mensæ tempore, ad quam silentes accumbent, ad lectionem intenta mente; quotidie ad collationem pergent, in qua legetur aliquis ad pietatem permovens Liber; si quæ in errato fuerit, pro errati gravitate punietur. Quæ nobilis conditionis extiterint, haud iis se præferent, quarum genus nihil habebit, quod emineat. Eadem erit earum ratio, quæ virtute, aut scientia cæteris præstant, animo reputantes, donum id esse, quod a Deo acceperunt, cujus causa debent ei gratias agere, non intromiscere. „

11. „ Tam accurata erit earum monasterii clausura, ut eo ingredi, vel inde egredi nemo, nisi per januam possit. „

12. & 13. „ Nulla erit inter eas quoad potum, cibumque distinctio. Dabuntur unicuique in dies singulos panis, itemque vini, siquidem ibi commune est, libræ tres; at scilicet rilitatis tempore vini quidem libræ duæ tantum, vel etiam una, id, quod deerit, supplente cervisia. Vescuntur piscis carne, herbis, & leguminibus, si tamen haberi possint, quod abbatissæ arbitrio relinquitur. Lana iis, & linum parabitur, suas ut vestes ipsæ conficiant, exceptis ægrotantibus, infirmisque, quæ non habent ad hæc elaboranda opera virium satis. „ Erat earum vestibis niger color.

„ In id in primis incumbunt abbatissæ, ut sancta religio-
 „ sis, quas moderantur, exempla præbeant, vitia omnia ex
 „ earum animo evellant, in eoque omnes virtutes serant.
 „ Eos docebunt, ut superbiam, avaritiam, invidiam, odia,
 „ obtrectionem, mustrationes, scurrilitates, vanos sermones,
 „ & ejusmodi cætera evitent, quibus ad perditionem
 „ trahuntur, qui se ad ea ferri sinunt; sed e converso charitatem,
 „ humilitatem, patientiam, castitatem, sobrietatem,
 „ benignitatem, obedientiam, suavitatem, denique cæteras
 „ omnes virtutes sectentur, quibus eorum assidua exercitatio
 „ qui ad cælestem patriam contendunt, contineri debet. „

15. „ Religiosæ cum fervore ad Ecclesiam pergent, ut ibi
„ canonicas Horas recitent, ad primum æris campani soni-
„ tum; ibique nil agent, quod non loci sanctitati respondeat. „

16. „ Religiosæ in mentis, & cordis prece potissimum
„ versari debent. „

17. „ Religiosæ, servato silentio, se in dormitorium reci-
„ pient post Completorium, nec detinebuntur, ut colloquan-
„ tur, aut quidquam rumoris edant. „

18. „ Abbatissæ suarum religiosarum vitia minime diffi-
„ mulabunt; ea potius corrigent, atque adeo radicitus ex-
„ tirpabunt. „

19. „ Abbatissæ, perinde atque earum inferiores, omnem
„ familiaritatem, & omne non necessarium colloquium cum
„ viris peculiariter evitabunt. „

20. „ Nominabit Abbatisa tres, quatuorve perspectæ pro-
„ bitatis canonicissas, quibus præsentibus cæteræ viros allo-
„ qui poterunt, qui ad eas necessaria perferunt. „

21. „ Laicas famulas habere canonicissis licet; at invigi-
„ landum, ne hæ famulæ, quibus adeundæ urbis facultas est,
„ illinc in monasteria mundanas quasdam rationes afferant,
„ quæ occasione sint, ut earum dominæ prolabantur. „

22. „ Commendatur peculiariter puellularum educatio,
„ quæ in monasteriis instituuntur; proponiturque tamquam
„ christianæ, ad quam eædem formandæ sunt, educationis
„ exemplar ea, quam S. Hieronymus in sua ad Lætam Epi-
„ stola præscribit. „

23. „ Commendatur religiosarum cura, quæ vel ægrotant,
„ vel ætate provectæ sunt. „

24. & 25. „ Abbatissæ ad regiminis ferendum pondus ali-
„ quas perspectæ virtutis religiosas sibi addere debent. „

26. „ In ostiarias eligentur religiosæ, quæ consenuerint,
„ quarumque virtus emineat. „

27. „ Presbyteri, qui Missam canonicissis dicere debent,
„ prope communitatem degent, eamque non ingredientur,
„ nisi ut sancta Mysteria celebrent. Officii, & Missæ tempo-
„ re velum aderit, quod canonicissas celabit. Si quæ confi-
„ teri voluerit, id faciet in Ecclesia, ut a cæteris videatur.

„ In-

„Infirmarum confessiones in earundem cubiculis audiri-
 „terunt; at presbyter suorum gestorum testes diaconum, &
 „subdiaconum secum habebit. „

28. „Instituetur hospitale monasterio proximum; intra
 „que monasterium locus erit pauperibus feminis excipien-
 „dis addictus; ut canonicissæ, Quadragesimali saltem tem-
 „pore, earum pedes lavare possint. „ Religiosæ, ad huius
 hospitalis sustentationem, impendebant oblationum decimæ,
 quæ in earum monasterium conferebantur.

Harum duarum regularum exemplum Imperator ad Me-
 tropolitanos misit cum encyclica Epistola, per quam iis ma-
 dat, ut e suarum quisque provinciarum Episcopis, prælati-
 que aliis cœtum habeant, in eo memoratas regulas lectas
 velint, singulis canonicorum, & canonicissarum communi-
 tatibus accurata earum exempla præbeant, invigilentque, ut
 ibidem eadem servantur. Hujus Epistolæ exemplaria tria,
 ad Metropolitanos tres, scilicet ad Sicaïrum Burdegalensem,
 ad Magnum Senonensem, & ad Arnonem Salisburgensem
 missa ad nos pervenerunt.

Concilium (in Anglia) Celichytense, an. 816.

Habitu est concilium hoc, Julii die 27. ann. 816. ma-
 dante Quenulfo, Merciensium rege, qui eidem interfuit ipse
 per se; Wulfriddus, Archiepiscopus Cantuariensis præfuit,
 adstantibus plurium Angliæ provinciarum Episcopis duo-
 decim; adfuere pariter procerum multi, præter abbates, pres-
 byteros, diaconosque. In eo editi sunt, qui sequuntur canones
 undecim.

1. „Catholicam in eo Fidem, doctrinamque, quam vete-
 „res canones continent, exponunt Episcopi, eamque se non
 „solum servaturos, sed etiam aliis tradituros recipiunt. „

2. „Ecclesias recens exstructas dioecesanus Episcopus
 „consecrabit aquæ benedictæ aspersione, cæterisque, quas
 „Ritualis Liber præscribit, adhibitis cæremoniis. Ibi Eu-
 „charistia cum reliquiis in pixide, seu capsula servabitur;
 „ac, si defint reliquiæ, Eucharistia ab Episcopo consecrata
 „sufficiet, quippe quæ Christi Domini Corpus, & Sanguis
 „est.

„ est. Aderit ibidem etiam pictura aliqua, ut, cui Sancto de-
„ dicata sit Ecclesia, vel altare, significetur. „

3. „ Fideles, ut pacem, & unanimitatem servant, haud
„ satis habebunt in eundem modum credere, sed in sinceri-
„ tate, & in Dei timore, dictis etiam, & factis consentient. „

4. „ Eligent Episcopi in sua quisque diocesi abbates, &
„ abbatissas e communis consensu. „

5. „ Haud sinentur Scoti ullam ecclesiasticam functionem
„ edere, seu baptizare, seu Missam celebrare, seu Eucharis-
„ tiam distribuere: quia eos ordinatos fuisse non constat. „

6. „ Non abrogabuntur judicia, quæ Episcopi in synodo
„ pronuntiaverint; & quivis alius actus, crucis signo con-
„ firmatus, inviolate servabitur. „

7. „ Episcopi, abbates, & abbatissæ nullum Ecclesiarum,
„ & monasteriorum fundum alienare poterunt, nisi ad ho-
„ minis vitæ tempus, & quidem e communis consensu;
„ eoque spectantes tituli monasterio remanebunt. „

8. „ Monasteria, in quibus regularis vita semel instituta
„ fuerit, in hoc semper statu persistent; abbas, & abbatissa
„ ab Episcopo benedicentur. „

9. „ Episcopus quisque judiciorum, quæ in concilio edi-
„ ta fuerint, exemplum trahet cum Archiepiscopi nomine,
„ qui ei præfuerit, cumque anni adscriptione, quo congre-
„ gatum fuerit. „

10. „ Ad Episcopi mortem, ejus bonorum decima pars
„ pauperibus dabitur, seu pecude, seu speciebus aliis conti-
„ neatur. Manumittentur ejus omnia Anglicana mancipia,
„ habebiturque in singulis Ecclesiis cætus, ad æris campani
„ sonum, ut ibidem recitentur Psalmi triginta. Quisque E-
„ piscopus, & Abbas quisque Psalmos sexcentos, & Missas
„ centum, & viginti dici jubebunt; manumittent servos tres,
„ & solidos tres singulis dabunt. Unusquisque monachus,
„ aut clericus uno die jejunabit, ut in coelesti regno locum
„ per commune suffragium defuncto comparet. „

11. „ Alienæ dioceseos parochias Episcopi non usurpa-
„ bunt, nullamque in iis Episcopalem functionem edent, cu-
„ jusmodi sunt, Ecclesias consecrare, presbyteros ordinare, &c.

„ Ex-

„ Excipitur Archiepiscopus, quia caput Episcoporum est,
 „ qui ab eo pendent. Magni momenti negotia presbyter,
 „ sine sui Episcopi nutu, non aggredientur. In Baptismi
 „ ministracione. haud satis habebunt super infantium
 „ aquam effundere; sed eos in lavacrum immergent, De
 „ lium imitati, qui ter in Jordanem immersus fuit. „

Apparet, ex hoc canone, ex eo tempore in aliquas
 Angliam Ecclesias Baptismum per infusionem induci coepisse.
Ibid. & Anglic. Tom. I.

Imperator Ludovicus Pius, an. 817. senatum, vulgo Pa-
 lamentum, Aquisgrani habuit, in quo Imperatoris titulum
 filio natu majori, reliquis autem duobus, suarum ditionum
 partes duas, Pipino Aquitaniam, & Ludovico Bavariam con-
 tulit. Editio in id actu Gallicanorum abbatum *plures de*
recti ordinis in monasteriis restituendi ratione inter se collo-
cuti edidere statuta octoginta in conciliorum collectionibus
memorata, quorum hæc præcipua, & animadversione dig-
niora sunt.

Primus. „ Abbates, cum redierint, totam, quam late patet.
 „ S. Benedicti regulam legent; eamque, postquam ipsi præ
 „ ceperint, suis a monachis servandam curabunt. „

2. „ Eam, quicumque e monachis facile poterunt, memo-
 „ riæ commendabunt. „

3. & 4. „ Officium peragent ex hac regula; *adlaborabunt*
 „ suis ipsi manibus in re culinaria, & pistoria, officiisque ce-
 „ teris; & suas congruo tempore vestes detergent. „

5. „ Nunquam recubabunt post Matutinum, nisi forte ar-
 „ te consuetam horam surrexerint. „

6. „ Haud se radendos curabunt per Quadragesimam, nisi
 „ Sabbato Sancto; quod anni reliquum erit, die quaque de-
 „ cima quinta radentur. „

7. „ Poterit iis Prior balnei usum concedere. „

8. 10. & 78. „ Monachi, ægrotantibus exceptis, nullo un-
 „ quam tempore, vel in monasterio, vel extra monasterium,
 „ volucres comedent; præterquam in Dominico Natali, &
 „ in Paschate, ac quatrIduo tantum, cum id cibi monasterium

„ parare poterit. Nec fructus, nec acetariam extra convi-
vium comedent. „

11. „ Non erit statum tempus ad venam monachis inci-
dendam ; id, cum opus fuerit, fiet ; ac tum quidem dabi-
bitur aliquid extra ordinem ei, cui sanguis emissus fuerit. „
Est in textu *specialis consolatio*. Dicebatur *consolatio* cænula,
merenda, jentaculum, quod interdum ægrotantibus vespe-
re concedebatur. Haud omissum deinceps in monasticorum
Breviariorum Kalendariis notari singulis mensibus diem, quo
vena monachis incideretur ; atque hic quidem dies ibi di-
citur *dies æger*, seu *dies minutionis*, hoc est, ægrotationis, seu
emissi sanguinis dies.

12. „ Cum necessitas postulabit, laboris causa, cumque di-
cetur defunctorum officium, dabitur monachis poculum,
vel in Quadragesima, post prandium, ad vespervas, & ante
Completorii lectionem. „

* Hæc, jejunii diebus, quibus primum fideles potu, absque
cibo contenti erant, vespertinæ refectionis, seu cænulæ ori-
go est.

13. „ Cum arguetur a Priore monachus, dicet *mea culpa* ;
se ad ejus pedes abjiciet, & veniam petet ; tum Prioris
jussu, in pedes erectus, ei cum humilitate respondebit. „

14. „ Quidquid peccaverint monachi, non flagellabuntur
nudi coram aliis. „

15. & 16. „ Monachi non iter agent sine comite ; non
erunt patrini ; nec fæminas salutantes osculabuntur. „

18. & 39. „ Consueti jejunii diebus, quarta nempe, &
sexta feriis, levior erit eorum labor. Quadragesimali tem-
pore laborabunt ad Nonam usque ; tum absoluta Missa
cibum sument. „

20. „ Eorum indumenta nec vilia erunt, nec pretiosa, sed
ad honestam mediocritatem composita. „

21. & 22. „ Iis dabuntur levis texturæ panni duo, nempe
duæ ex panno rectis, ac transversis cancellatim filis con-
texto subuculæ ; duæ tunicæ, seu inferiores habitus ; cu-
culi duo, vel etiam tres, qui in monasterio usui sint ; la-
cernæ ad externum usum duæ, femoralium, seu subligacu-

„lorum, itemque calceorum paria duo; ad noctem chiro-
 „thecæ, hiberno tempore, manicæ hiberno; scapulare, seu
 „superior vestis, endromedes duæ, seu pellitæ vestes, pen-
 „dentes ad talos usque; fasciæ, quibus femora, præsertim
 „in itinere, sibi cingebant; crepidarum ad æstivum noctur-
 „num usum paria duo, & cilicina ad hiemem saga, hoc est,
 „gallicæ, seu lignæ soleæ; ad tergendas vestes sapo. Ade-
 „rit semper adeps in monachorum alimento, præter quam
 „feria sexta, viginti ante Natale Dominicum dierum spatio,
 „& a Quinquagesimæ die Dominica ad Pascha usque. (Con-
 „cessus erat in Gallia monachis, ob olei raritatem, adipis
 „usus. Ex hac etiam constitutione perspicitur, nondum eo
 „tempore abstinentiam a carnibus die sabbati obtinuisse.)
 „Iisdem dabitur cervisiæ mensura duplex, si vinum parari
 „non possit. „

* Est in textu *rocas*, ut scapulare, seu superior habitus ex-
 primatur. Et sane credidere nonnulli, quod gallice dicitur
froc, a vocabulo *rocas*, seu *roccus* constatum fuisse. At sa-
 tius, aptiusque derivatur id nominis a *flocus*, seu *froccus*, quod
 monachorum, & rusticorum indumentum erat.

23. & 24. „Lavabunt sibi invicem pedes in Quadragesima,
 „& alio tempore. Feria quinta majoris hebdomadæ Ab-
 „bas religiosorum suorum pedes lavabit, & osculabitur, de-
 „inde vero iis ad potum serviet. „

* Pedum lotio in his constitutionibus, & alibi *mandatum*
 dicitur; quia, dum hoc humilitatis, & charitatis opus per-
 gebatur, canebantur ea Christi Domini verba, *mandatum vo-
 rum do vobis, &c.* Itaque *mandatum facere* significat alicui
 pedes lavare. Potum autem Feria quinta hebdomadæ san-
 ctæ iis proferre, quibus loti sunt pedes, mos est, qui in Ec-
 clesiis bene multis adhuc subsistit.

25. „Monachorum portione abbates contenti erunt, in
 „eundem modum vestiti erunt, cubabuntque, ac labora-
 „bunt, nisi utilius occupati fuerint. „

26. „Non comedent cum hospitibus ad monasterii fores,
 „sed in triclinio, eorundemque hospitem ratione habita,
 „fratrum portiones augere poterunt. „

27. „Non

27. „ Non ibunt, nisi raro, & in necessitate, ad invisenda
„ rustica prædia; & monachorum nullum ad eorum custodi-
„ am relinquent. „

28. „ Lectio fiet in triclinio, ad primam, & secundam
„ mensam. „ Hæc secunda mensa eorum erat, qui in prima
legerant, & deservierant.

31. „ Trahetur Præpositus e monachorum numero; eique,
„ tam intra, quam extra monasterium, præcipua erit post ab-
„ batem auctoritas. „

34. & 35. „ Ingressus in monasterium hand facile novitio
„ concedetur; hospitem servitio in eorundem statione per
„ dies aliquot addicetur. Committet consanguineis suorum
„ bonorum administrationem, quæ disponet ex regula post
„ probationis annum. Tum solum monachalem tonsuram
„ suscipiet, & habitum sumet, cum obedientiæ votum edet.
„ Post professionem triduo caput, & faciem cucullo teget. „

* Quod hoc loco *cucullus* dicitur, nihil aliud esse videtur,
quam monachorum scapulare, quod capiti, humerisque te-
gendis inservit, quodque interdum *cuculli*, interdum *scapula-*
ris nomine designatur. Eo spectabat cæremonia hæc, ut
juniores professi monerentur, oportere, ut deinceps oculos,
quoad terrenas res, clausos haberent, & se tamquam mundo
mortuos spectarent.

36. & 37. „ Pueri, qui ad religiosam vitam designantur,
„ offerentur ad altare a patre, & matre, Offertorii tempore.
„ Parentes pro infante coram laicis testibus petitionem edent;
„ & hanc ipse, cum ætas ei fuerit, confirmabit. Ita quidem
„ oblatis pueri haud carne vescuntur, nisi infirmitatis causa. „

40. „ Monachis, ob crimina inclusis, præsto erit cubicu-
„ lum ad ignis usum, & proximus locus aliquis, ubi pote-
„ runt in id incumbere, quod iisdem mandabitur. „

44. „ Cellas, hoc est, parva monachorum, aut canonico-
„ rum monasteria Abbates habere poterunt, dummodo hand
„ pauciores, quam religiosi, vel canonici sex in iisdem cellis
„ convivant. „ Hæc nimirum prioratum a monasteriis pen-
sientium origo est.

46. „ Non aderit schola in monasterio, nisi in puerorum gratiam, qui ibidem oblatis fuerunt. „ Id, ut videtur, intelligendum de internis scholis, quoniam externæ quidem publicæ non deerant in monasteriis pluribus.

47. „ Feria sexta majoris hebdomadæ pane tantum, & aqua jejunabitur. „

49. „ Omnium, quæ tam Ecclesiæ, quam monachis dæ fuerint, decima pars in pauperes distribuetur. „

54. „ Nominabuntur superiores *Nomni*. „ Hoc *nomni* vocabulum honoris, & reverentiæ est, quod ad nos venit à *Ægypti* monachis.

57. „ Panis libra, antequam coquatur, triginta solidi erit, libræ scilicet cum dimidio, seu unciarum octodecim post coctionem vero unciarum sexdecim. „

* Solidi viginti ex denariis duodecim in solidos singulos libræ pondus æquabant, & quod inde sit consequens, solidi triginta pares erant libræ, ejusque dimidio.

62. & 67. „ Abbas, præpositus, & decanus, tametsi presbyteratu initiati non sint, benedictionem lectoribus impertientur, qui eam stantes suscipient. „

68. „ Eulogiæ, hoc est, ad altare oblatis, & non consecratis panes in triclinio distribuentur; & hæc quidem distributio a presbyteris fiet. „

69. „ In capitulo legetur initio statim Martyrologium, deinde Regula, vel Homiliarum aliqua. „

74. „ In Missa stabitur ad *Sanctus*, & genu flectitur ad *Pater*. „ Tum quidem in Missa nondum alia, quam Hostiæ cum Calice, proxime ante *Pater*, elevatio erat.

75. „ Nemo in monasterium per pecuniam recipietur. „

His sanctionibus æque propemodum, ac S. Benedicti regulæ, subsecutis temporibus auctoritas fuit. Eas recepit Italia ipsa; & auctor *Chronici Montis Cassini*, qui de iis loquitur, etsi septuaginta duas tantum numeret, ab Occidentali monachis, tamquam ipsam S. Benedicti regulam, servatas ait S. Benedicto Anianensi, & Arnulo, Nermouteriensi abbati Imperator in mandatis dedit, ut omnia per ejus imperium

monasteria visitarent, & ad hæc nova statuta disciplinam exigerent.

Concilium Parisiense, ann. 825.

Habitu fuit concilium hoc, Ludovico Pio regnante, & Eugenio II. Pontifice, Kal. Novembr. ann. 825. Ex Episcopis, qui eidem adfuere, Jeremias tantum Archiepiscopus Senonensis, Jonas Aurelianensis, Halitgarius Cameracensis, Freculphus Lisiacensis, & Adegarius in Actis commemorantur; at multo plures adfuisse haud potest dubium esse. Ei convocando causam præbuit super imaginibus quæstionis examen. Lecta in eo est Adriani Papæ ad Imperatorem Constantinum, & Irenem Epistola; notatumque, uti eos merito vituperaverat, qui imagines aspernabantur, ita prudentiæ regulas eundem prætergressum esse, mandantem, ut iis superstitiosus cultus exhiberetur. Lecta etiam scripta plura, Carolo Magno rerum potiente, super imaginibus edita, inter alia, Carolini Libri. Episcopi porro censuram, cui Nicænum concilium secundum in his subditur, approbarunt, & Adriani Papæ ad eosdem Libros responsa haud satis firma compererunt; deinde vero Michaelis Imperatoris ad Ludovicum Pium Epistolam, & complura tam Sacræ Scripturæ, quam græcorum, latinorumque Patrum super imaginibus loca legerunt, quorum collectionem ediderunt, ut decisionibus suis, quas ad capita quindecim redegerunt, vim, & robur adderent.

In iis æque eos impugnant, qui imagines abrogatas volebant, atque eos, qui contententes se S. Gregorii Magni, quoad Serenum, Massiliensem Episcopum, vestigiis insistere, easdem superstitioso cultu prosequerentur. Nimirum Episcopus hic imagines a suo populo adorari videns, ex Ecclesia sustulerat, flammisque devoverat; ejus sollicitudinem approbat S. Gregorius, quia reapse imagines adorandæ non sunt; at factum arguit, inquiens, imagines in Ecclesia collocari, ut, qui legere nesciunt, eas picturas intuentes, id percipere possint, quod in Libris legere nequeunt. Eam ergo consuetudinem concilium servatam vult, ut imagines in

Ecclesiis ponantur; at eas adorari vetat; ac, ne quem adorationis vocabulum in errorem inducat, eam explicat, ostenditque soli Deo exhibendam esse, quin tamen moderatum quemdam erga imagines cultum improbet, cujusmodi esset eas in decenti loco ponere, ornare, apteque tenere. Excipit ab hoc numero crucis imagines, hanc quidem adorandam propugnans: quia Christus Dominus eidem affixus fuit, tametsi rationum pleræque, quibus imagines non esse colendas statuit, crucis etiam cultum impugnent. Erroris accusat Nicænum secundum concilium, quod dixerit, imagines non solum coli, & adorari licere, verum etiam sanctas esse, & accedentibus sanctitatem afferre. Adrianum denique Papam notat, quod hujus concilii decreta confirmaverit, & superstitiosum imaginum cultum approbaverit.

Concilii Episcopi Collectionem hanc cum Epistola ipsorum nomine scripta ad Imperatorem Ludovicum per Episcopos duos miserunt, quorum unus Halitgarius Cameracensis fuit, alter Amalarius, de cujus sede non constat; et enim alius ab Amalario Trevirensi, qui tunc ad plures abierat. Ad eum miserunt eodem tempore Litterarum exempla duo, quas ipsi contexuerant, Papæ nomine ad Imperatorem Michaellem unam, Imperatoris Ludovici nomine ad Papam alteram. Continentur in prima partes tres, videlicet ratio, auctoritas, & concilium. Ita vero suam super imaginibus sententiam explicant, ut dicant, jam inde ab Ecclesiæ exordio, nec præceptum, nec vetitum esse imagines haberi; iis honorem nec exhiberi, nec negari licere; eademque a nemine servari posse, nisi ut edoceatur, eumque sibi in mentem revocet, quem repræsentant. Huic fere gemina est Epistolæ, Ludovici Imperatoris nomine, ad Papam forma. Ejusmodi sunt Parisiensis concilii super imaginibus Acta, quæ a Jeremia Senonensi, & a Jona Aureliani Romam allata sunt. Horum Præsulum duorum legationem quomodo summus Pontifex Eugenius II. suscepit, haud constat; at certum est, ex una parte, eum nihil egisse, quod secundi Nicæni concilii auctoritatem lædere posset, & ex altera, credidisse se prudenti œconomia cum Gallis Episcopis

pis uti debere, eosque, quin se, ab ipsorum communione se-
jungeret, tolerasse. Ejus, successores se in eundem modum
gesserunt; ac Nicolaus I. qui anno 858. sanctam sedem con-
scendit, ab Adone, Viennensi Archiepiscopo, pallium peten-
te postulavit, ut priorum sex generalium conciliorum au-
toritatem agnosceret, quin de secundo Nicæno, quod gene-
rale septimum est, loqueretur. Diu ergo deinceps in Gallia,
quod attinet ad caput hoc, ita res habuit; ut nempe crux
honoraretur, imagines servarentur, eas confringentium im-
pietas damnaretur, eademque in Ecclesiis ad decorationem,
documentumque, honorifice ponerentur; at nullo tamen
externo, & religioso cultu afficerentur.

Industrii quidam controversiarum ad Fidem spectantium
Scriptores sibi visi sunt Gallos Episcopos excusare posse, fa-
vorabiliter eorum sententiam interpretantes, agentesque, eos
non rejecisse, nisi immodicum cultum, quem aut per igno-
rantiam, aut per animi præoccupationem putabant a Græcis
imaginibus exhiberi. Ita quidem fortasse statui de aliquibus
potest: at de omnibus profecto non potest; nec sane nobis
excusari posse videntur, hi saltem omnino; 1. qui sentie-
bant haud licere ullum externum, & religiosum cultum San-
ctorum imaginibus reddi; 2. qui Papam Adrianum I. accu-
sabant, quasi in sua ad Constantinum, & Irenem Epistola
imagines superstitione adorari jussisset; 3. qui ad impugnan-
dum imaginum cultum, suamque sententiam roborandam,
in medium afferebant S. Basilii textum, in quo S. Doctor se
Sanctorum imagines, secundum Sanctorum Apostolorum tra-
ditionem honorare, & adorare testatur in hæc verba: *Fig-
uras imaginum eorum honoro, & adoro; specialiter hoc traditum
a Sanctis Apostolis, & non prohibitum*; 4. denique qui cru-
cem, quæ Christi Domini mortem exhibet, adorantes, hoc
est, honorantes, renuebant ejus imagines honorare, „ Chri-
„ stum agentes super cruce, non autem super ejus imagine
„ mortuum esse; „ quasi vero Christus ipse super crucibus lapl-
deis, ferreis, aureis, argenteisque, quibus honos, cultusque de-
fertur, occubuisset. Jam vero, si veræ Crucis imaginem
honorari licet, cur ipsius Servatoris imaginem honorari ve-

titum sit? Episcopi, qui ita sentiebant, haud nobis videntur omni ex parte excusari posse: quia, si paulo minus praëjudiciis abrepti fuissent, diligentiusque animum intendifsent, veritatem ipsam acu tangeere potuissent.

Hujus concilii Acta impressa fuere Francofurti, an. 1596. apud hæredes Andreæ Wechel, ex veteri codice manuscripto. P. Labbeus satis habuit, Bellarmini scriptum referre, suæque Collectioni non nisi Imperatoris Ludovici ad Papan Eugenium II. Epistolam, traditumque Jeremiæ Senonensi, & Jonæ Aurelianensi documentum inseruit. P. Harduinus, & ipse duo tantum monumenta hæc protulit, cum adnotatione P. Sirmundi, super Parisiensi concilio, quod male ad an. 824. refert. Ann. 1608. Goldastus iterum edidit Parisiensis concilii Acta, in *imperialium super Imaginibus Constitutionum Collectione*, Francofurti typis impressa; eidemque concilio *de la Lande* locum tribuit in *Supplemento Conciliorum Gallie*, quod an. 1666. Parisiis prodit.

Concilium Engilheimense, ann. 826.

Imperator Ludovicus, cum Junii die 1. ann. 826. Engilheimum, seu Ingelheimium, regiam ad Seltzium domum, venisset, senatum, gallice Parlamentum, cum Germanicæ proceribus ibidem habuit, ediditque articulis septem Capitulare, quod apostolica auctoritate confirmatum, Conciliorumque Collectionibus insertum fuit.

Horum articulorum secundus, & tertius poenas in eos statuunt, qui factis, aut dictis clericorum, vel monachorum quempiam male exceperint.

Quartus eos, qui religiosam rapuerint, aut dedeconarent, itemque horum criminum fautores impetit.

Quintus eum publicæ poenitentiae addicit, qui blasphemiam in Deum evomuerit; conjectumque in carcerem vult, quoad poenitentiam absolverit.

Sextus Missam in privato oratorio, sine diocesani Episcopi facultate, celebrari vetat.

Septimus privilegia clericis a præcedentibus Regibus, vel

a Lu-

a Ludovico Imperatore concessa confirmat. *Reg. Tom. XXI. Lab. Tom. VII. Hard. Tom. IV.*

Concilium Romanum, ann. 826.

Novembris die 15. ann. 826. habitum fuit concilium hoc. Ei præfuit Eugenius II. septuaginta duobus Italiz Episcōpis, presbyteris octodecim, diaconis sex, aliisque pluribus clericis adfistentibus. In eodem canones triginta octo fere omnes ad ecclesiasticæ disciplinz reformationem editi.

1. 2. & 3. „Non eligentur Episcopi, nisi quos recte facta, & doctrina commendaverint. Iis ad agendum regulæ loco erit S. Gregorii Pastoralis Liber. Presbyter, qui, ut ordinaretur, munera dederit, sacerdotii honore privabitur, itemque qui eadem acceperit. „

4. „Episcopi insciti a metropolitano, presbyterique, diaconi, & subdiaconi a proprio Episcopo suspendentur, ut iis satis temporis ad ediscendum suppetat. Si minus suis obeundis muneribus pares evaserint, canonice judicabuntur, videlicet suspendi poterunt. „

5. „In Episcopi electione veteres canones servabuntur, ut scilicet eorum nullus nisi e cleri, populi que consensu ordinetur. „

6. „Episcopi non ultra hebdomadas tres, extra Ecclesiam suam morabuntur, nisi forte metropolitani jussu, vel ad servitium Principis. „

7. „Clerici in clauetro Ecclesiæ proximo degent; idem omnibus dormitorium, idem triclinium, officinæ eædem erunt; eorumque curæ Superiores idonei, & Episcopo subordinati præerunt. „

8. „Episcopi in parœciis non nisi ex incolarum consensu parochos statuent. „

9. „Is tantum canonicorum numerus in Ecclesias recipietur, cui sustentando sint. „

10. „Nullus presbyter ordinabitur, sine beneficii titulo, videlicet, quin id pro stata Ecclesia, vel pro monasterio fiat. „

11. „Presbyteri legent, & meditabuntur assidue divinas

„ Litteras. Ludo abſtinebunt, ac voluptate, quam e ludo
„ ipſo ſpectando percipere poſſent. „

12. „ Presbyteri nec uſurarii, nec venatores erunt. Ad
„ ruralia opera non incumbunt, nec domo egredientur, niſi
„ ſacerdotali habitu induti, ne ſæcularium injuriis expoſiti
„ ſint, & ut ſemper prompti ſint, expeditique ad ſua obeunda
„ munia. „

13. „ Non poterunt in jûs acciſi ut teſtes ob ſæcularia ne-
„ gotia, niſi neceſſarii teſtes ſint ipſi. „

14. „ Presbyteri, convicti criminis, quod deſignatione dig-
„ num ſit, deponentur, ponenturque ab Epifcopo in loco,
„ ubi poenitentiam agant. „

15. „ Eccleſiaſticorum quivis, pravi commercii ſuſpicionem
„ laborans, monebitur a ſuperiore, ſemel, iterum, ac tertio;
„ ſi minus reſipuerit, canonice judicabitur. „

16. „ Epifcopi parœciarum, aliorumque pietatis locorum
„ bona ad proprium uſum non detorquebunt, ex iſſis nihil
„ præter conſuetudinis rationem percipient. „

17. & 18. „ Prohibiti presbyteri, quavis obducta cauſa,
„ ullius eorum, qui ſe ſtiterint, oblationes reſpuere; & Epi-
„ ſcopi, diſmiſſorias clericis dare, niſi ab aliquo alio Epifcopo
„ petiti fuerint, ne erroneſ evadant; has porro diſmiſſorias
„ Litteras, ne adulterari poſſint, Metropolitanus, Papa, aut
„ Princeps firmabunt. „

19. & 20. „ Epifcopi, & presbyteri, cum inſtituti ſint, ut
„ Dei laudes concinant, bonis que operibus vacent, diligant
„ aliquem negotiorum peritum, & bene moratum virum, qui
„ cauſarum ad eos, & ad eorundem Eccleſias ſpectantium
„ curam agat; quem ſi presbyteri ſibi comparare non potue-
„ rint, eorumne prava agendi ratio in cauſa ſit, exquirent
„ Epifcopi, ac reos naſti punient ex canonum regula. „

21. „ Monaſteria, vel oratoria pendeſcent a fundatoribus,
„ quibus id juris erit, ut cum Epifcopi approbatione presby-
„ teros ibidem ſtatuant. „

22. „ Excommunicatione plectentur, qui invadunt Ec-
„ cleſiæ bona. „

23. „Episcopi sollicitudinem conferent, ut hospitalium, aliorumque pietatis locorum, quæ in eorum dioecesibus sunt, visitationem peragant. „

24. „Quoad pietatis loca, quæ derelicta sunt, siquidem a sæcularibus pendent, hos monebunt Episcopi, ut ibidem presbyteros statuunt, iisdemque sustentationem comparent. Si, postquam moniti fuerint, differant trium mensium spatium, quin iis ullum presbyterum dent, Episcopus eorum curam suscipiet, ac de re Principem certiore faciet, ut ad eorundem curandum servitium sibi auctoritatem conquirit. „

25. „Restituentur Ecclesiæ, aut pietatis loca, quæ vetustate corruerunt. „

26. „In Episcopis interdictio, ne novos annuos census presbyteris, aut clericis, aut pietatis locis imponant. „

27. „Non ponentur abbatum titulo in monasteriis, nisi viri, qui monachorum erratis cognoscendis, & corrigendis pares sint. Hi quidem Sacerdotes erunt, ut majore ad recti ordinis, statutorumque custodiam auctoritate polleant. „

28. & 29. „Operam dabunt Episcopi, ut monachi, qui solum habitu tales sunt, regulam servant in monasterio, e quo egressi sunt, eosve in alia mittant; ut, cum se Deo voverint, monasticum habitum sumpserint, sibi capillos tondendos curaverint, e statu vivant, quem amplexi sunt. In eundem modum se gerent, quoad sæminas, quæ religionis habitum, seu velum sumpserunt; at non retinebuntur in monasteriis, qui in ea per vim coniecti fuere, nisi crimen aliquod hac poena dignos reddiderit. „

30. „Sanctificabitur dies Dominicus, ita quidem, ut ab omni servili opere, & ab omni negotiatione abstinetur. „

31. „Trudentur in carcerem, quicumque diei Domini sanctitatem violaverint. „

32. „Interdictio, ne in religione retineantur, qui per vim eidem addicti sunt. „

33. „Laicorum nullus in loco sedebit, in quo presbyteri, cæterique clerici in ipsa Missæ celebratione consistunt,

„ scilicet in presbyterio; cum locus hic reservatus sit, & ibidem honorifice, & cum libertate divinum Officium fiat,

34. „ Instituentur scholæ in episcopatibus, parocciis, & cæteris, in quibus necessariæ judicabuntur, doctoresque magistris, qui ad litteras, liberales artes, Ecclesiæque studia docenda idonei sint. „

35. „ Nonnulli, potissimum feminae, festos dies in balneis, choreis, inhonestisque cantionibus transigebant, quos potius in precem, Ecclesiarumque frequentationem impendere debuissent; mandat concilium presbyteris, ut hunc usum corrigant. „

36. „ Vir se ab uxore separare non debet, nisi fornicationis causa; at possunt ambo, communi consensu, religiosum uterque statum amplecti, cum Episcopi facultate, qui seorsum stationes iis designabit. „

37. „ Interdictio, ne quis eodem tempore conjugem suum, aut conjugem simul, & concubinam habeat. „

38. „ Mandatum editum, ut separentur, qui votis in gradibus matrimonia contraxerunt, ea indicta poena, & anathemate percellantur, & communione priventur. „ Petronaxus, Ravennatensis Archiepiscopus his decretis primus subscripsit. *Lab. Tom. VII. & VIII.*

Concilium Parisiense, ann. 829.

Concilium hoc die 6. Junii ann. 829. Imperatoris Ludovici Pii jussu congregatum fuit. Ex hujus Principis diplomate certum fit, habitum esse in Ecclesia S. Stephani de Gressibus, & quidem ab Episcopis viginti quinque, metropolitanis scilicet quatuor, eorumque suffraganeis. Metropolitani autem erant Ebbo Remensis, S. Aldericus Senonensis, Rennardus, seu Rognoardus Rothomagensis, & Landranus Turonensis; qui una cum cæteris edidere sanctiones quasdam, quas tribuerunt in libros tres, quæque documenta potius e sacra Scriptura, Patribus, conciliisque deprompta, quam canones sunt. Continet Liber primus articulos quinquaginta quatuor, secundus tredecim, tertius viginti septem.

I. „ Haud satis ad æternam salutem est, Patrem, Filium,

&

„ & Spiritum Sanctum, cæterosque omnes articulos in Sym-
 „ bolo enuntiatos credere. Sunt etiam bona opera necessa-
 „ ria, quia fides sine operibus mortua fides est. Fides qui-
 „ dem præcedere debet; at eam opera sequantur, oportet.
 „ Judicari hinc potest; ad quas poenas damnabuntur, qui
 „ suam fidem non solum pietatis operibus non exornant;
 „ sed etiam per prava facta dedecorant. „

2. & 3. „ Dei sancta Ecclesia Corpus est, cujus caput est
 „ Christus Dominus. Eam, quemadmodum nos docent san-
 „ cti Patres, regunt potestates duæ, sacerdotalis, & regia. „

4. & 5. „ Episcopi primum omnium in se ipsis id refor-
 „ mare debent, quod cum eorum dignitatis excellentia non
 „ congrueret. Hi quidem sunt Apostolorum successores, &
 „ vicarii; sunt in salutis tramite populi Duces, & magistri;
 „ veritatis defensores, & vindices, erroris hostes, Ecclesiæ
 „ ornementum, & columnæ, Coeli janitores, quibus cœlestis
 „ Regni claves concreditæ fuerunt. Boni Episcopi sunt, qui
 „ Episcopatum non prehensione obtinuerunt, sed per vi-
 „ tam sanctam promeruerunt; qui se nec dignitate inflari,
 „ nec labore, qui ab eo imponitur, frangi sinunt; qui mi-
 „ nus honoribus frui student, quam sarcinam ferre, eo ani-
 „ mum applicantes, ut suæ curæ concreditos cognoscant,
 „ doceant, corrigant. Sancte licet Episcopus vivat; si mi-
 „ nus eos audet arguere, qui male vivunt, cum iisdem ipse
 „ se perdet. Quid autem ei proderit haud ob propria pec-
 „ cata puniri, si poenæ ob aliena subest? „

6. „ In Ecclesiæ quidem exordio nemo ad fidem, & Bap-
 „ tismi Sacramentum admittebatur, quin institutio præcede-
 „ ret; at cum fides hoc jam tempore ubique statuta sit, &
 „ Christianorum filii ante rationis ætatem ad baptismum re-
 „ cipiantur; supplendæ sunt institutiones, quarum in ipsa
 „ baptismi susceptione capaces non erant. „

7. „ Ad hujus Sacramenti administrationem accurate ser-
 „ vabuntur a canonibus notata tempora, quæ sunt festa Pa-
 „ schatis, & Pentecostis; qui contra fecerint, punientur, nisi
 „ cum humilitate se corrigant. Ei legi subsunt patrini, suos
 „ ut filiolos edoceant, quorum nempe, rationem Deo reddere
 „ de-

„ debent. Quamobrem ipsi sciant, oportet, quæ religioni
„ officia sint. „

8. „ Interdictio, ne violentur in posterum canones,
„ ab Ordinibus eos arcent, qui in morbo baptizati sunt,
„ aut qui per cupiditatem tantum, vel extra præscriptam
„ pora se baptizandos curarunt. „

9. & 10. „ Operam dabunt presbyteri, ut, qui baptismum
„ susceperunt, in ejus susceptione promissa perficiant; et
„ que, cum ad rationis ætatem pervenerint, commoneant,
„ ut secundum obligationes vivant, quas per hoc Sacramen-
„ tum contraxerunt. „

11. & 12. „ Episcoporum electiones, & ordinationes a
„ omni simoniæ labe immunes erunt; & qui secundum ca-
„ nones ordinati fuerint, sine intermissione exemplo, & in-
„ stitutioni, quam suis populis præbere debent, insistant. „

13. 14. & 15. „ Non erunt avari; hospitalitatem exer-
„ cunt; ad proprios usus non ea trahent, quæ Deo conse-
„ crata, & pauperum sustentationi addicta sunt. „

16. „ Si quid consanguineis donare voluerint, id sumat
„ de bonis tantum, quæ, antequam Episcopi essent, posside-
„ bant, aut quæ per hæreditariam successionem, Episcopus
„ sui tempore, acquisierunt. „

17. „ Non alienabuntur Ecclesiæ bona, nisi urgeat extre-
„ ma necessitas, consentiente provincie primæ, præsen-
„ tibusque finitimis Episcopis. „

18. „ Pastor ita possidere debet Ecclesiæ bona, ut se ab
„ iis possideri non finat; eademque non ipse sibi, sed aliis
„ possideat. „ Desinant ergo ambitio, & zelotypia nobis di-
„ cere: habent Ecclesiæ bonorum nimis. Si recte impendun-
„ tur Ecclesiarum bona, Ecclesiis haud nimium bonorum est.
„ Proh mirum! Mundi ambitio numquam satis bonorum ha-
„ bet, & Christi Domini Ecclesiam nimis habere contenditur.

19. „ Secreta malignitas sæpe inferiores trahit, ut præla-
„ tis obtrecent. At Episcopi invigilare ipsi sibi debent,
„ ne per mensæ, vestiumque luxum, aut per alias vanitates
„ his sermonibus occasionem præbeant. „

20. & 21. „ Episcopi semper clericos habeant, oportet,

„ qui

„ qui in eorum cubiculo recubent, ut ipsorum vivendi ratio-
 „ nis testes sint; debent suo cum clero cibum sumere, nec
 „ ab eo recedere, ut cum laicis comedant. Sua ab Ecclesia
 „ sine necessitate non aberunt; extraque hos necessitatis ca-
 „ fus, canonicas Horas suis, cum clericis dicent; iis quotidie
 „ super sacra Scriptura collationes edent, & cum iisdem
 „ vescantur. „

22. Cum essent, qui quererentur, Episcopos non deesse,
 qui sibi a laicis praesentatos ordinare renuerent, statutum
 fuit, ut, si post examen idonei comperti essent, eos Episco-
 pus non ordinare non posset; si minus, allatis probationibus
 ineptos ostenderet.

23. Hortatur concilium Episcopos, ut erga sibi concre-
 ditum gregem suo faciant officio satis, nec dominatione cum
 ovibus suis utantur.

24. Eisdem monet, suo ut gregi corporaliter, & spiri-
 tualiter opulentur.

25. In aliquibus dioecesibus, archidiaconi, alique Epi-
 scoporum ministri, de sua magis explenda avaritie, quam de
 populorum salute solliciti, exactionibus eosdem premebant.
 His Episcopis concilium mandat, ut eos impediant.

26. „ Habebuntur, saltem semel in anno, concilia, & hæc
 „ habendi facultas ab imperatore petetur. „

27. „ Chorepiscopi nec Confirmationem conferre, nec ali-
 „ as Episcopis reservatas functiones edere debent, propte-
 „ rea quod hi quidem non Apostolorum, sed sexaginta duo-
 „ rum discipulorum successores sunt. „

28. & 29. „ In presbyteros, & monachos interdictio, ne
 „ colonias teneant, aut negotientur; & in monachos pecu-
 „ liariter, ne cui ecclesiastico, aut sæculari negotio se im-
 „ misceant, nisi urbani Episcopi mandatum, vel necessitas ita
 „ postulent; in presbyteros, ne suis ab Ecclesiis recedant;
 „ & in Episcopos, ne eos alibi occupent, cum divini Servi-
 „ tii, eorumque salutis detrimento, qui eorundem absentiae
 „ tempore, sine confessione, aut sine baptismo mortem oc-
 „ cumbunt. „

30. „ Episcopus quisque provinciali concilio discipulos
 „ suos

„ suos præsentabit , ut ex eorum institutione de ipsius ad
 „ eos edocendos sollicitudine judicetur. „

31. „ Non prædicabitur Evangelium, retributionis causa.
 „ Oblationum, & decimarum quartam partem Episcopi, sine
 „ magna necessitate, non sument; sed eas distribuent, ut ad
 „ Ecclesiae bonum, & ad pauperum solatium impendantur. „

32. Presbyterorum plures iis, quorum confessiones audiebant, alias poenitentias, quam quæ a canonibus præscriptæ sunt, imponebant, quibusdam Poenitentialibus errorum plenis utentes. Episcopis concilium mandat, ut ejusmodi Poenitenciales Libros perquirant, inventosque flammis devoveant.

33. „ Episcopi, extra necessitatis casum, non debent manus imponere, ut Spiritum sanctum tribuant, nisi jejuni sint, non autem postquam comederint, quemadmodum in aliquibus provinciis fieri consuevit, quod omnino non decet. Nec magis Confirmationis Sacramentum, nisi Paschatis, & Pentecostis solemnibus diebus conferre debent. „

34. Veteres contra impudicitiae crimina canones infirmitur.

35. „ Super presbyterorum, aliorumque clericorum, qui depositi fuerint, vita sedulo Episcopi invigilabunt, eoque canonicæ poenitentiae subdent. „ Nimirum plures nihili depositionem faciebant, & sæcularem in modum vivebant, crimini se dedentes.

36. „ Erroneorum pariter clericorum licentiam reprimunt, ab Episcopis licet, abbatibus, aut Comitibus recepti essent; atque in id quidem Imperatoris subsidium petunt, quoad Italiam potissimum, ubi clerici e Germania, & Galliis profugi libere suscipiebantur. „

37. „ Abbates, qui per superbiam suo Episcopo obedire detrectaverint, aut a Synodo corrigentur, aut prælaturæ, qua gaudent, honore per superiorem auctoritatem spoliabuntur. „

38. „ Commendatur clericis modestia, honestas, omnium omnino spectaculorum fuga; prohibeturque, ne recent velatæ fæminæ in religiosarum antistites eligantur. „

39. „ Prohibentur presbyteri quidem viduas velare, & virgines consecrare, sed sine Episcopi consensu; abbatissas vero viduis, & virginibus velum dare. „

40. 41. 42. & 43. „ Vetantur fœminæ, ne ipsæ se velent, ut Ecclesiæ deserviant, & presbyteri, ne fœminas, quæ se ita velarunt, audere sinant ullum in Ecclesia servitium præstare. Jubentur Episcopi abbatissas e summo canonum jure punire, quæ non verentur ipsæ viduis, aut virginibus velum dare. „

44. „ Interdictio, ne viduis statim a viri morte velum detur. Tricesima, ex Imperatoris edicto, expectanda dies, quia tum demum iis liberum est, ut nubant, aut Deo se consecrent. „

45. „ E nobis alii, inquiunt Episcopi, a viris fide dignis auditione acceperunt, alii suismet oculis ipsi viderunt, in aliquibus provinciis fœminas contra divinam legem, & canones ad altare accedere, impudenter sacra vasa tangere, sacerdotalia indumenta presbyteris exhibere; & quod longe indignius, contraque omnem rationem est, Dominum Corpus populo distribuere; & alia facere, quæ memorari turpe esset. Mandatur omnibus Episcopis, ut pro viribus adnitantur, ne amplius ejusmodi abusibus in eorum dicecesibus locus sit. „

46. „ In canonicos, & monachos interdictio, ne sine Episcopi nutu religiosas invisant. Religiosæ confessionem non edent nisi in Ecclesia coram testibus, qui ad aliquam distantiam aderunt. Si qua eas infirmitas impedierit, quominus in Ecclesia confiteantur, aderunt & in cubiculo testes, dum confessionem peragent. Nullo modo congruit monachum deferere monasterium, ut se ad religiosarum confessiones excipiendas conferat, aut clericos, laicosque, Episcoporum, & presbyterorum canonicorum judicium declinantes, ad monachos, qui sacerdotes sunt, edendæ confessionis causa pergere; monachis enim id unum licet, eorum confessiones audire, qui de ipsorum communitate sunt. „

47. & 48. „ In presbyteros interdictio, ne privatis in ædi-
bus,

„bus, aut in horis, quod plures faciunt, Missam dicere.
 „Sacrum fieri non alibi licet, quam in Ecclesia, præter
 „quam in itinere, aut in necessitatis casu. Prohibetur præ-
 „ter, Missam dicere, quin adstans aliquis præsto sit, qui re-
 „spondere possit. „

49. „Unusquisque presbyter unam tantum Ecclesiam ha-
 „bere poterit; quemadmodum Episcopus unum tantum Ep-
 „iscopatum habet.

50. „Obsecratur etiam atque etiam Imperator, ut in
 „usus auctoritate diem dominicum sanctificatum velit; &
 „hac mente, gravibus indictis poenis, prohibeat, ne per eum
 „sanctum diem lites agitentur, nundinae celebrentur, rin-
 „colantur, vel quidquam plaustro asportetur. „

51. „Interdicitur, ne quis modios, aut sextarios habeat,
 „quorum alia mensura sit, scilicet ad accipiendum magnos,
 „ad dandum autem, aut vendendum parvos. „

52. „Damnatur iniquitas, & avaritia Comitum, & Epi-
 „scoporum provinciarum occidentalium Galliae, qui subdi-
 „tis suis prohibebant, ne messis, aut vindemiae tempore,
 „frumentum, & vinum majore, quam ipsi taxaverant, pretio
 „venderent; adeoque sibi datum volebant denariis quat-
 „or frumenti modium, qui duodecim valere poterat. „

53. Inter usurarios rejicitur dives, qui famis tempore
 tritici modium renuit pauperi mutuum dare, nisi hic se post
 messem plures modios redditurum recipiat, ad exaequatio-
 nem usque currentis pretii modii, quem acceperat.

54. „Interdictio, ne, qui publicae poenitentiae subiant, ad
 „patrini, aut matrinae officium, seu in Baptismo, seu in
 „Confirmatione admittantur. Firmantur haec singulae Con-
 „stitutiones auctoritatibus pluribus; atque ita quidem cor-
 „ficatur actorum Parisiensis concilii Liber primus. „

* Liber secundus peculiariter de Regum erga subditos, sub-
 ditorumque erga Reges officiis agit. Sunt haec ex Jona
 Aprelianensis Episcopi, qui concilio aderat, Tractatu ad
 verbum ducta. Inscribitur Tractatus hic, *Institutio Regis*,
 & ad juniorem Pipinum Aquitaniae regem mittitur.

2. 3. 4. & 5. „Id omnium primum, inquit concilium, regi propositum esse debet, ut recte ipse se regat, ut domum suam moderetur, ut bonum aliis exemplum præbe-
 . Suum cuique jus sine personarum acceptione reddere debet; se exterorum, viduarum, & orphanorum defensor ostendere; latrocinia reprimere; adulteria punire; nec impudicas personas, nec scurras apud se detinere; par-
 cidia, & perjurya exterminare; Ecclesiis patrocinari; pauperes alere; regni negotiis homines ad æquitatem factos præficere; prudentes, & sobrios senes sibi consiliarios eligere; suæ indignationis effecta differre; e justitiæ legibus, & cum animi robore patriam defendere; catholicam Fidem sanctam, tectamque servare; filiorum suorum impietates non tolerare; statas horas præci dare, nec extra convivium tempus comedere. Scriptum est enim: *væ regioni, cujus Rex puer est, cujusque Principes mane ipso com-
 tunt.* „

6. Monentur viri principes, & cujusque generis homines, ut erga proximum charitate referti sint, eique nec iniuriæ, nec dedecoris quidquam afferant.

7. Deploratur Christianorum calamitas, qui tantopere Christi Domini legem negligunt.

8. Commendatur subditis, ut Principi, qui suam a Deo potestatem accepit, obsequium profiteantur.

9. Pronuntiatur ærumnas publicas, & mutationes, quæ sepe contingunt in regnis, ut scilicet ad alios Principes transferantur, peccatorum populi, & Principum effecta esse.

10. Inter errores rejicitur Christianorum quorundam opinio, qui putabant eos, qui baptizati fuerant, quæcunque tandem crimina perpetrassent, aliquando salvos fore, nec nisi ad certum tempus in inferis remanuros, eo scilicet elapso, Deum misericordia cum his usurum.

11. Fideles hortatur concilium, ut ad Ecclesiam conveniant, precibus adfuturi; monetque, ut ad observantiam compositi ibidem consistant.

12. Arguuntur, qui, dum in Ecclesia perstant, nullam precibus attentionem præbent, quæ ad Deum mittuntur.

13. Qui longioris distantiae causa, ad Ecclesiam proficisci non possunt, monentur, ne Deum proinde orare desistant, quippe qui ubique locorum orari potest.

Actorum Parisiensis concilii Liber tertius, per Episcoporum Epistolam, ad imperatores Ludovicum, & Lotharium. *invidiorum Augustorum* titulo, missam incipit. Quia fratres ad eum mittebant articulos, quos concinnaverant: hos in Epistola vix innuerunt, cui tamen addidere septem articulos Libri primi, quos tamquam ad utilitatem præcipuos spectabant; aliosque viginti confecerunt, quorum executionem ab eo postulabant. Ex his ergo articulis viginti septem conficitur Actorum hujus concilii Liber tertius. Priores septem sunt 4. 34. 52. 29. 50. 47. & 44. Libri primi.

In reliquis viginti ab Imperatore petunt Episcopi, suorumque filios, & aulae proceres jubeat sacerdotalem potestatem, & dignitatem vereri; iis in animum revocans, animarum curam Episcopis commissam esse; hos secundum Apostolos, Ecclesiarum fundatores esse; per hos ea nobis innotescere, quæ Deus vult; hos esse fidelis populi capita, veritatis defensores, eorumque parentes, qui in catholica Fide regenerati sunt; ut velit inter Episcopos, & eorundem populos, pullo non tempore, pacem, concordiam, & unanimitatem servare; eos sinere, saltem semel in anno, in quaque provincia ad Ecclesiarum utilitatem, & disciplinæ incolumitatem coire; in aptioribus Imperii locis tribus publica gymnasia ejus auctoritate instituere; ipsorum legatis ad profanos clericos, in Italia potissimum inquirendos vim, & robur addere; impedire, ne monachi, presbyteri, cæterique clerici tam sæpe palatium frequentent; nonnullos Episcopatus, qui non amplius subsistebant, quia suis bonis spoliati fuerant, restituere; perturbationibus finem imponere, quæ in aliquibus locis dioceseon Alitgarii, & Bangarii, quorum unus Cameracensis, alter Noviedunensis Episcopi erant, grassabantur; eorum furorem compescere, qui, ut suo facerent odio satis, aut sibi illatas injurias ulciscerentur, suorum inimicorum sanguinem privata auctoritate, effundebant; rectum ordinem in monasteriis tueri, & impedire, ne laicorum

a culpa, quibus donata erant, deperirent; domesticas, atque adeo palatii capellas suppressere; suo fideles exemplo docere, ut ad Corporis, & Sanguinis Christi Domini communionem accederent; ad bonos pastores Ecclesiis, dignas satissimas puellarum monasteriis, prudentes, perspicacesque ministros regimini dandos sedulo incumbere; suosque ipsos in Dei timore educare. Significant, postremo loco, Rodovico Pio necessitatem continendi potestates duas intra priusque fines, agentes id recto ordini potissimum obstaculum esse, quod ex longo jam tempore, ecclesiasticis negotiis Principes immiscebant, & Episcopi se ultra quam debent, in negotiis temporalibus occupabant.

Eodem ann. 829. Wormatiæ, seu Augustæ Vangionum, statum habuit Imperator, ut per imperialem auctoritatem, Episcoporum, Procerum, & Legati Papæ consensu, quod prius in constitutionibus visum fuerat, confirmaret. Edixit hac mente Capitulare, cujus notari possunt articuli, qui sequuntur.

1. „ Qui absque Episcopi consensu presbyteros suis in Ecclesiis statuunt, aut ex iisdem ejiciunt, Imperatoris bonum, seu mulctam graviolem solvent. „ In textu legitur *harmiscara*, quod significat gravem mulctam pecuniariam, & nonnunquam honorariam, quæ imponebatur potissimum ob magna crimina, jussis nempe reis, aperto capite, nudisque pedibus, & cruribus processionem subsequi, ephippio, aut cane humeris imposito. Est credendi locus voces *hacheria*, & *hachee*, quæ Gallis deinde usui ad mulctam significandam, ex *harmiscara*, per corruptionem, conflatas fuisse.

5. Jussa, sub mulctæ poena, solutio decimæ; & quoad eos, qui fruuntur Ecclesiæ feudis, solutio nonæ, præter decimam, sub feudi amittendi poena.

8. Turbari non poterit Ecclesia in boni possessione, quod post annos triginta pacifice possidet.

Imperator, & Episcopi, qui cœtui, seu concilio huic adfuere, statuerunt etiam, ut, qui conjugem deservisset, vel, ut aliam duceret, occidisset, publicam, relictis armis, poenitentiam ageret; sin obluetaretur, in carcerem truderetur,

quoad Imperator de re cognovisset. Vetitum præterea, a leinceps frigidae aquae examen, seu probatio, ut hæc ier consueverat, adhiberetur.

Legitur in quodam abbatiæ S. Remigii Remensis cõte manuscripto, Papam Eugenium II. instituisse probationem hanc, ut impediret, ne super reliquiis juraretur, ne venienti altari imponeretur. Mabillonius, ex hujus manuscripti cõlicis auctoritate, quem putat ad nonum sæculum pertinere, hujus examinis ritus recenset. Canebatur Missa, cui ærant accusati, & communicabant; at eos presbyter, aquam communionem donaret, obtestabatur, sanctæ Trinitatis, earumque omnium rerum nomine, quæ sanctiores, & observantia digniores in christiana Religione sunt, ut eas recipere, si culpæ rei erant, cujus accusabantur. Nil respondentes communicabat, inquiens, „ Corpus hoc, & Sanguis hic Domini nostri Jesu Christi sit hodie in probationem tibi. „ Absoluta Missa, aquam benedicebat, ferebatque ad edendi examinis locum; jussosque ex ea bibere, inde, cum aquam, in quam immergendi erant, exorcizaret, in eam immergebat ipse, Christum Dominum rogans, ut impediret, ne eos, siquidem rei erant, aqua reciperet. Cæremonia hæc, tam quoad presbyterum, quam quoad accusatos, servato jejunio peragebatur. Imperatoris decretum hanc generatim servatum fuit, quandoquidem Hincmarus, aliquanto post ab Hildegario, Meldensi Episcopo, super hac probatione consultus, affert rationum monumenta plura ad ostendendum, frigidae aquae judicium admitti posse.

Concilium Thionvillense, seu apud Theodonis villam, an. 835.

Concilium hoc ab Imperatore Ludovico Pio convocatum est, perficiendi causa, ut abrogarentur, quæ in eum gesta erant, cum per Lotharii filii molimina, in Compendiensi conciliabulo, an. 833. depositus fuit. Aduere quadraginta quatuor, tam Archiepiscopi, quam Episcopi; & Drogo Metensis præfuit cum Hottio, Archiepiscopo Trevirensi. Eb-

Remensis Archiepiscopus, omnium quæ in Imperatorem, præcipuus auctor, in cœtum perductus eximere se non po-

potuit, quin, ut cæteri omnes Episcopi, scriptum ederet, quo improbaret patratum in hujus Principis personam factus, qui concilium Metas translatum voluit, ut consiliis, quæ animo versabat, splendorem adderet.

Concilii Præsules, die dominica, quæ Quadragesimæ initium præcedebat, cum Imperatore, Proceribusque, in S. Stephani Ecclesiam, quæ Cathedralis est, coiverunt. In Missa nedia Drogo ambonem conscendit, legitque coram populo Episcoporum omnia ad Imperatoris restitutionem scripta; eo conscendit & Ebbo ipse, damnavitque, vivæ vocis sono, quemadmodum jam scripto fecerat, indignam suam quoad Imperatorem agendi rationem, fassus eum Principem injuste depositum, & poenitentiae ob supposita crimina additum fuisse; tum vero Archiepiscopi septem super Imperatore unam singuli e septem ad poenitentium reconciliationem præscriptis Orationibus recitarunt. Cæremonia hac ad exitum perducta, Patres ad concilium in Theodonis villa continuandum rediere. Imperator suam eo querelam in Episcopos misit, facinorum præcipuos auctores, quæ in ejus personam Compendii, & Sueffione patrata fuerant. Rei in us acciti, eorumque nonnulli depositi fuere. Ebbo se ipse deposuit, suamque abdicationem scripto tradidit. *Reg. Tom. XXL Lab. Tom. VII. Hard. Tom. IV.*

Concilium Aquisgranense, .an. 836.

Februario mense, ann. 836. Aquisgranum Episcopi convenerunt, Imperatoris Ludovici jussu, qui negotia, de quibus acturi erant, ipse proposuit. Quia porro negotia hæc ad Ecclesiæ ministrorum, itemque temporalium Principum officia referebantur; tributa proinde fuerunt in partes duas hujus concilii decreta, quod *secundi Concilii Aquisgranensis* nomine notum est. Nihil ea novi continent; aliud nempe non sunt, quam veteres canones, quibus ut pristinum robur edderetur, opera data est. Complectitur prima pars Capitula, seu Capitularia duo. Capitulare primum super Episcopis constitutiones includit; dividiturque in titulos duos, quorum primus id pertractat, quod Episcopi facere, & secun-

us, quod scire debent. En hujus primi Capitularis articulos aliquot.

1. „ Interdictio, ne Episcopatus donis, aut aliter amittatur. „

3. & 4. „ Episcopus hospitalitatem exercere debet: & ubicunque fuerit, pauperes suscipere, & alere debet; & litigationes quoque, & litigia evitet, oportet. „

6. „ Episcopi ignominioso vinolentiae vitio obnoxii non ponentur. „

Ad ea, quod attinet, quae Episcopus scire debet, nominantur Religionis dogmata, Sacra Scriptura, peccatorum recondita, Canones, & S. Gregorii Pastoralis Liber.

Capitulare alterum sanctiones continet super ratione, quae inferiores clerici, itemque monachi, & religiosae se gerere debent.

1. „ Tam canonicorum, quam monachorum abbates Episcopis subesse debent, „

2. & 3. „ Monachi ecclesiasticis, aut saecularibus negotiis, nisi Episcopus annuat, se immiscere non debent; & quae minus dioecesanum Episcopum, quod eorum nomine faciunt, contemnere. „

5. „ Presbyteri caveant, qui Ecclesiis praesunt, parochi scilicet, ut ne pueri, quin baptizati fuerint, moriantur; ut iidem ab Episcopo Confirmationem suscipiant, ediscantque Cretionem Dominicam, & Symbolum. Super suorum omnium parochianorum vita, & moribus invigilare debent. Si quis in morbum inciderit, operam dabunt, ut confiteatur, & Extremam Unctionem recipiat. Si morbus ad mortem vergit, animae commendationem super aegroto peragent, ei Eucharistiam tribuent, eundemque post mortem christianae sepulturae dabunt. „ Conferebatur ergo tunc Extrema Unctio ante Viaticum, nec ad eam conferendam evadens periculum expectabatur.

Secundi Aquisgravenensis concilii Capitulare tertium de Regis, de Principum ejus filiorum, deque ipsius ministrorum officiis agit. Hujus Capitularis articuli praecipui sunt.

1. „*Regis* gloriosum nomen iis tantum convenit, qui cum bonitate, & iustitia regunt. Crudelis, & injustus Princeps non nisi odioso *Tyranni* nomine dignus est. „

2. „Rex in primis statutus est, ut Dei populum secundum æquitatem gubernet, ut pacem incolumem servet, Ecclesiarumque, & Dei servorum patronus, & vindex sit. „

9. „Monemus Magnitudinem tuam, inquiunt ad Imperatorem Episcopi, ut recte pastores eligas, qui Ecclesias administrare debent; secus enim ignominia clerum afficeret, deprimeretque, & Religionem in discrimen adduceres. „

10. „Eandem tibi sollicitudinem commendamus ad abbatum, vel abbatissarum delectum. Hac de re peculiariter rationem reddes. „

11. & 12. „Adnitere etiam, ut scite, prudenterque ministros eligas, quibuscum regiminis onus partiris. Fac eos deligas, qui Deum timeant, qui bonum exemplum præbeant, quique ex condito dent operam, ut, quæ Dei voluntas est, Imperii splendorem, tui nominis gloriam, totiusque populi bonum comparent. Potissimum vigila, ne quæ sit inter eos seu zelotypia, seu dissensio. „

13. „Eo quoque animum refer, ut inter Principes filios tuos pacem, & concordiam foveas, iisque, quæ David Salomoni filio, aut suo Tobias, monita præbe. „

17. „Tuam itidem Clementiam obsecramus, ut ecclesiasticos, nisi aliqua necessitas urgeat, per sanctum Quadragesimæ tempus, tranquillos relinquant. „ Loquuntur Episcopi de militaribus expeditionibus, aut de coetibus, qui nonnunquam in Quadragesima indicebantur.

22. „Sumi deberet Domini corpus dominicis diebus singulis; quamobrem corrigatur, oportet, quantum ratio patietur, contrarius mos; ne quis a Sacramentis recedens, etiam a salute recedat. „ *Ibid.*

Concilium in Villa - Colonia, ann. 843.

Carolus Rex, cum ejus regni annus quartus excurreret, ann. scilicet 843. interfuit concilio huic, quod aliquorum sententia, Culaniæ in Turena, ad agrum Viennensem, vel,

ut P. Sirmundus statuit, in Villa-Colonia, prope urbem Cenomanum habitum fuit. In eo Princeps hic edidit Capitulare, quod ipse, & quicumque aderant, Episcopi, & Proceres sui singuli subscriptione armarunt. Continet articulos sex, quos Præfatio antecedit, in qua Princeps Ecclesiam cum avi comparans, quæ modo procellis agitur, modo malicia fruitur, ipsam ostendit ejus, a quo regitur, nempe Christi Domini subsidio indigere. In memoratis sex sui Capitularis articulis multus est in cultu, & obsequio, quod Deo debetur; in Ecclesiarum nitore, quæ sumenda cura; in veneratione, quæ altarium ministris deferri debet, suæque iisdem privilegia servandæ, aut nova concedendi necessitate; in populorum suos erga Reges, Regumque erga populos suos officiis. A nemine, quicumque fuerit, nullaque prorsus obducta causa, sibi quidquam contra jus, fasque propositum vult; jubetque de re ab iis, qui scire possent, se moneri, ne circumvenitur, vel ut iis, quæ contra facere potuerit, remedium afferat. *Ibidem.*

Concilium Lauriacum, ann. 843.

Concilium hoc Octobri mense ann. 843. habitum edidit canones quatuor, anathemate refractariis indicto.

Primus. Publicos divinæ legis transgressores impetit, eosque, qui in ecclesiasticis tribunalibus convicti criminum, reuenerent eorundem judicium subire.

2. Eos, qui in regiam dignitatem moliti fuerint, nebstis pro facinoris gravitate fecerint.

3. Eos, qui regię potestati, quæ secundum Apostolum Deo instituta est, obsequi recusaverint.

4. Eos, qui id violare ausi fuerint, quod ad Ecclesiæ tranquillitatem, sacerdotale robur, & regiam dignitatem servandam concilium statuit. *Ibid.*

Concilium Thionvillense, seu in Theodonis villa, an. 844.

Habitu est concilium hoc, Octobri mense ann. 844. prope Thionvillam. seu Theodonis villam, in loco, qui vulgo *Julz*, latine *Judicium*. Ei Lotharius imperator, ejusque fratres reges duo, Ludovicus, & Carolus interfuerunt; Dro-

O, Metensis Episcopus praesuit. In eodem sanctiones, seu canones editi sex.

Primus est ad memoratos Principes cohortatio, qui rogantur, ut inter se pacem, & charitatem servant, atque ita urbis finem afferant, quas eorum divisio excitaverat in Ecclesia, quae Christi Domini Sanguine redempta, tantoque labore, ac studio a Regibus eorundem decessoribus ad unitatem redacta fuerat.

2. Principibus commendatur, ut Episcopatum, ob eorum dissidia, vacantium sedes quamprimum repleant, perficiantque, ut ad eos, qui expulsi fuerant, regrediantur; roganturque eodem tempore, ut simoniaci eliminent, & in rebus omnibus canonum dispositionem sequantur.

3. Obsecrantur, ut laicis adimant monasteria, quae iisdem lonata fuere, in eorumque regimen abbates, & abbatissas reituant; atque in eorundem locum, si forte in recepta administratione minus recte se gesserint, alios sufficiant.

4. Ecclesiarum privilegia servari petunt Episcopi, ultro recipientes se, pro cujusque facultatibus subsidia, in gravi quoque Imperii discrimine, suppeditaturos.

5. Rogant, ut, si ob haec ipsa discrimina tum quidem monasteria laicis adimant, hisque abbates, aut abbatissae reddi omnino non possint, liceat saltem Episcopis, in quorum diocesibus ea monasteria sita sunt, eorundem curam suscipere, ut separationes fiant, divinum Officium celebretur, & monachi sustententur.

6. Postulant, ut Ecclesiae suum vetus robur redintegretur, ecclesiasticusque ordo, regia potestate fultus, id omni in se facere possit, quod ad populorum salutem necessarium est. *Ibidem.*

Concilium Vernotienſe, ann. 844.

Carolus rex: cœgi jussit concilium Vernotii ad Oisum, mense Decembris ann. 844. Ebronius, Episcopus Pictaviensis, ei praesuit, tamquam Archicapellanus palatii, quamvis adesset Venilo, Archiepiscopus Senonensis. Episcopi, qui huius concilii convocationem ut Regis singulare beneficium

spectabant, suum ei gratum animum testati sunt, & ad constituendam Ecclesiae disciplinam canones duodecim edierunt.

Primus. Episcopi Regem hortantur, ut misericordiae suavitate severitatem temperet, suumque populum, Davidis, Izechielis, siveque avi Caroli Magni exemplo, e iustitiae legibus regat.

2. & 3. Eum rogant, ut commissarios mittat, qui ad clericorum, & monachorum reformationem incumbant.

4. „ Cogentur vagantes monachi ad monasteria sua regredi; quod si habitum deseruerint, suave ipsorum culpa expulsi fuerint, & noliint id perficere, quod Deo promiserunt, concludentur, quoad se corripiant. „

5. „ Qui religiosas sibi conjuges sumpserint, excommunicatione plectentur, publicae poenitentiae subdantur, nec Viaticum nisi ad mortem suscipient, si sui tamen erratorem poenituerit. „

6. „ Raptores, quia ecclesiasticam excommunicationem contemnunt, summo civilium legum jure reprimantur. „

7. „ Religiosae, quae falsa quadam pietatis specie virilem habitum sumunt, sibi que capillos amputant, juridice solum admonentur, quippe quae id ex ignorantia potius, quam pravo consilio faciunt; cum eas ab Ecclesiae corpore segregari oporteret, si hac in re per malitiam agerent. „

8. „ Episcopi, certiores facti suorum confratrum nonnullos a belli servitio infirmam corporis valetudinem excusare, ab eoque alios per ipsum Regem exemptos fuisse, hunc Principem rogant, ut sibi per eum liceat subditorum aliquem suis hominibus ducem dare. „ Ebronius, concilii praeses, & Lupus, Ferrariensis abbas, qui ejusdem canones elucubravat, ipsi per se, eodem anno, praelio prope Engolismam inito adfuerant; in quo Lupus quidem captus fuit.

10. Rogant etiam Regem Episcopi, ut Remensis Ecclesiae, jam dudum pastore destitutae, suisque haud ita pridem bonis spoliatae vacationi provideat; & Agil, Aurelianensis Episcopi, qui ex ejus palatii presbyteris fuerat, ordinationem approbet; agentes ordinationem hanc a Venilone, Se-

anenſi Archiepiſcopo peractam fuiſſe, ſuffraganeis conſenſentibus, clero testimonium perhibente, populo denique poſcente.

11. Remittitur ad frequentius concilium Drogonis, Remenſis Epifcopi, & Imperatoris Lotharii Archicapellani negotium, qui nempe Litterarum vi, quas a Papa Sergio obtinuerat, Apoſtolicus in Caroli regno vicarius haberi volebat.

12. Finem faciunt Epifcopi, Regem humillime compreſſati, ut rapinas, & alia complura crimina, quæ divini Numinis indignationem in populos trahebant, impediat; imminis vero ut e ſecularium manibus bona tollat, quæ ad miniſtrorum, altarium, aliorumque Dei famulorum ſuſtentationem, ad pauperum, & peregrinorum ſolacium, ad captivorum redemptionem, Eccleſiarumque inſtaurationem, Deo principes, aliique fideles obtulerant. *Ibidem.*

Concilium Bellovacenſe, ann. 845.

Convocavit Rex Carolus concilium hoc Aprili mēſe ann. 45. Provinciarum duarum, Remenſis, & Senonenſis Epifcopi adfuere cœtui, & Hincmarum, ex antiqua nobilitate cognatum, & Bernardi, Tolofani Comitis, conſanguineum, Remenſem Archiepiſcopum elegerunt; tum edigere ſanctiones octo, quas Carolus Rex ſe ſervaturum, perque omnes ſui regni Eccleſias propagaturum recepit. Fidem obrinxere, quod in iis erat, Epifcopi ſe, quod Regi in iis octo articulis promittebant, fideliter executuros.

Petunt a rege Carolo Epifcopi, per articulum primum, ut, quod ejus antecēſſores fecerant, iis omnem, quam canones tribuunt, auctoritatem ſervet; per ſecundum, ut ne ſinat Epifcopos ob præteritum erratum aliquod dedecorari; per tertium, ut iis, eorumque Eccleſiis id reddi jubeat, quod ſdem, ſeu ſub ejus regno, ſeu ſub regnis præcedentibus, ablatum fuerat; per quartum, ut illegitima, ſi qua unquam e rebus ad Eccleſias pertinentibus dederit, mandata revocet, nec amplius deinceps quidquam tale præcipiat; per quintum, ut pravas omnes conſuetudines, exactionesque in Eccleſias ab ejus tempore inductas ſupprimat, & has ipſas
in

In libertatem restituat, qua sub Ludovico Pio ejusdem patre gaudebant; per sextum, ut eas ab aggressoribus, & oppressionem minitantibus defendendas suscipiat; per septimum, ut privilegia confirmet, quæ Ecclesiis tum ejus patris, tum ipse concesserant; per octavum, ut, si forte vel ipsi, humana imbecillitate ita ferente, non autem audiente malitia, violarent statuta hæc, ejusmodi erratum communi sententia corrigereetur. Porro Meldense concilium, quod Bellovacensis constitutiones refert, de duabus prioribus alte silet; at alias quatuor addit, quæ inter octo præcedentes non reperiuntur; quarum una postulat, ut alienationes, & commutationes bonorum Ecclesiæ, vacantis sædis tempore, nullæ, & irritæ declarentur. *Ibidem.*

Concilium Meldense, ann. 845.

Carolus rex, Junii die 17. ann. 845. haberi jussit in Meldensi Ecclesia concilium hoc; cui quidam Metropolitani, Venilo Senonensis, Hincmarus Remensis, & Redulphus Bituricensis cum suis suffraganeis adfuerunt, & octoginta canones ediderunt, in hunc numerum relatis iis, quos concilia paulo ante, in Theodonis villa, in Villa-Colonia, Lauriaci, & Bellovacii celebrata confecerant. Vernotienſes canones collectioni huic inserti non sunt, quia nondum ad Regis, & populi notitiam venerant; quod mirum videtur, quandoquidem Vernotienſe concilium a Rege Carolo congregatum fuerat. En canones, qui Meldensis concilii proprii, & peculiare sunt.

25. „Tam bene morata sit, oportet, Episcopi domus, ut clerici, & hospites, qui in eam recipientur, nihil notare possint, quod iis exemplo non sit.”

26. & 27. „Significandum Regi est, oportere, ut, cum per aliquam urbem transit, in Episcopatu hospitetur, non ibidem tamen fæminas secum hospitio receptas velit, nec ipse ibi diu commoretur, & direptionem impediat.”

Contingebat sæpenumero, ut Reges, quos iter facere, vel propriæ, vel publicæ rationes cogeant, ad Episcopales ædes diverterent, fæminas, conjugatosque in easdem receptos vel

lent

lent, & ibidem diu morarentur; adeoque eorum per urbes transitus comitatu direptionis occasio esset. Concilii Episcopi suas super hac re querimonias humiliter ad Regem deferunt, significantes prohiberi canonibus, fæminas in clericorum, & potiore quidem jure, in Episcoporum domos ingredi.

28. Obsecratur Rex, ut Episcopus liberius, quam antea, Quadragesimæ potissimum, & Adventus tempore suis functionibus vacare patiatur.

29. „Corrigenda est aliquorum Episcoporum negligentia, qui in ea prava consuetudine sunt, suas ut dioceses, aut raro visitent, aut nunquam visitent ipsi per se. „

30. Veteres super Episcoporum translatione leges renovantur.

31. „Episcopi suis metropolitanis observantiam præstare debent, quæ iis debetur, secundum canones. „

32. „Principes sinant, oportet, Episcopos habere concilia, in quaque provincia, semel saltem, aut iterum quodque anno. „

33. „Episcopus, qui sine causa, quæ cum ratione congruat, concilio interesse neglexerit, ab officio suspendetur. „

34. „In sacrarum Scripturarum interpretatione, seu de scripto, seu verbo tenus, non licet a communi sanctorum Patrum sententia, vel latum unguem recedere; quorundam proinde monachorum reprimenda præsumptio est, qui, ut sibi nomen quærant, novitates venditant. „

35. „Episcopus quisque operam dabit, ut apud se idoneum, integrisque moribus virum habeat, qui presbyteros, quibus demandata est populorum cura, ad omnem Fidei puritatem, divinorumque præceptorum executionem instituat. „

36. Jubentur hi presbyteri, nempe parochi, non nisi raro suis ex Ecclesiis egredi, ut offerre sancta Mysteria, eademque populis dispensare semper parati sint.

37. & 38. „Prohibiti, depositionis indicta poena, clerici arma ferre, & Episcopi super sanctis rebus jurare. „

• Epi-

* Episcopi, & presbyteri super sanctis rebus, videlicet super cruce, reliquiisque, quod appellabatur, *jurare super iura*, iusjurandum non obstringebant; sed solum coram sanctis rebus, *inspectis sacris*, jurabant. Itaque nihil erat, & jurantes manum attollerent, quod laici faciebant, ut crucem, & reliquias altari impositas tangerent.

39. Damnantur perjuria.

* Quia super sanctis rebus jurandi mos tum quidem communis erat, contingebat saepenumero, ut esset perjuriis locus, & ubi aegrotantes pristinam valetudinem recuperabant, & possessi liberabantur, perjuri derepente a maligno spiritu corriperebantur.

40. 41. & 42. Mandatur, ut Regi significantur omnino tria; primum, quoad hospitalia, quae ad nihilum redacta erant, ea potissimum, quae Hibernorum aliqui pro suae nationis hominibus in Gallia fundaverant; alterum, ut ad restituenda monasteria permoveatur, quae, postquam proprietatis jure privatis hominibus data fuerant, a regulae custodia exciderant; tertium, ab eo obtinendi causa, ut commissarios in provincias mittat, quorum opera reddantur Ecclesiis adempta bona.

43. „ Per virtutem Sanguinis Christi Domini interdicendum est laicorum primoribus, iisque omnibus, qui in electionibus gaudent suffragii jure, ne unquam in simoniaci ordinationem consentiant. Qui enim, inquit Sanctus Gregorius, Ecclesiae dignitates vendunt, & qui emunt, pari poena digni sunt. „

44. „ Impediendi sunt Chorepiscopi, ne sanctum chrisma conficiant; ne Spiritum Sanctum tribuant, ne Ecclesias consecrent; ne ordines conferant, nisi ad Subdiaconatum usque; iidemque ne id quidem facere debent, nisi Episcopi jussu, & in locis, quae canones notant; at in dioeceseos ambitu, poenitentiae impositioni, & peccatorum conciliationi vacare poterunt. „

45. & 46. „ Episcopi ob sanctum Chrisma nihil omnino, ne denarium quidem, exigent. Congruit tamen, suo ut Episcopo munus aliquod presbyteri, statis anni temporibus,

bus dent. Interdictum, ne sanctum Christmas alio die, quam Feria quinta majoris hebdomadæ, conficiatur. „

47. „ Dum Episcopus in vivis est, nemo cleri, populi-que placitum, aut potentis alicujus laici mandatum prætexens, oconomum instituere poterit, qui ejus Ecclesiæ bona administret. Si adeo infirmus Episcopus sit, suis ut functionibus vacare non possit, Metropolitanus erit, cum ejusdem Episcopi consensu, huic incommodo providere. „

48. „ Præterquam in morbi casu, neminem nisi in Ecclesiis, ubi baptismales fontes adsunt, & præscriptis quidem temporibus, presbyteri baptizabunt. „

49. „ In laicos sub excommunicationis pœna interdictio, ne suarum Ecclesiarum presbyteros in ruralium locationum procuratione, vel in sæcularibus, indignisque negotiis occupent. „

50. & 51. „ Clerici, qui in aliam diocesin migrant, sine *formatis Litteris* non recipiuntur; nec dabitur iis venia, ut vel altari deserviant; iidem ad alios ordines haud promovebuntur, nisi proprii Episcopi canonicas Litteras exhibuerint. „

52. „ Si qui proceres absque canonicis Litteris clericos ad ordinationem præsentant; hos Episcopus in suas dioceses remittet, ut ibi ordinentur. Quicumque e diocesos parœciis pluribus absolute, nempe, quin peculiari Ecclesiæ addicti sint, ordinari petunt, rejicientur; quique ad titulum ordinari petierint, haud voti compotes fient, nisi postquam annum saltem, in clero ad regulas exacto, vel in episcopali urbe transegerint, ut certo de eorum doctrina, & moribus constare possit. „

53. „ Canonici, seu in urbe, seu in monasterio communem vitam servabunt, ex Ludovici Pii Aquisgrani edita Constitutione. „

54. „ Tituli cardinales, qui in urbibus, & suburbiis sunt, parœciæ scilicet ad Episcopi dispositionem omnino spectabunt. „

55. „ Omnibus Christianis vetita usura est. „

74. 75. „Optandum esset, inquit concilium, ne Rex suarum regaliū ædium capellas laicis conferret; at si quibusdam de causis abusus hic evelli non potest, impediendum item est, ne hi laici decimas percipiant, & ne eas impendant, suos ut canes, suasque concubinas alant. „

76. Rogatur Rex, ut vetet, ne Comites, alique iudices audientias suas teneant post Feriam quartam cinerum, post Quadragesimæ initium scilicet, quo manus omnibus poenitentibus imponuntur, ut per reliquum hoc sanctum tempus poenitentiae exercitationibus, & divinis Officiis vacent.

77. „Celebrabitur ad dies octo Paschatis solemnitas, ne a servilibus solum operibus, verum etiam a venatione, & commercio per id temporis abstinebitur; omnino sub excommunicationis poena. „

78. & 79. Præcipitur, ut ecclesiastica omnia Caroli Magni, & Ludovici Pii Capitularia, omnesque præsentis concilii sanctiones servantur, sub poena depositionis, quoad clericos, & exilii, quoad laicos.

80. Episcopi, qui non ita loquebantur, nisi quis ponerent tamquam certum, fore, ut Rex eorum decreta firmaret, eum reapse, ut id perficeret, obsecrarunt; at procerum precipui perspicientes, iis quidem receptis necesse fore, ut ipsi abbatias, & alia, quibus fruebantur, Ecclesiae bona deleterent, tantopere hujus Principis animum sollicitarunt, ut tandem canones, qui eos spectabant, confirmare renneret, eosque tantum approbaret, qui eosdem non afficiebant. Hallucinatus est ergo Pater Longueval, *Hist. Eccl. Galli. Tom. V. pag. 519.* dum absolute, ac sine ulla distinctione pronuntiavit Carolum regem his Constitutionibus subscripsisse, & se perfecturum, ut servarentur, promississe. Confirmatae quidem fuere in concilio, quod 14. Februarii die ann. 846. Parisiis habitum fuit; at non melius servatae sunt. Cum Carolus rex parlamentum, seu generalem coetum in Remensis dioeceseos locum, Epernai dictum, ann. 846. seu 847. convocasset; laici proceres delectum fecere canonum, qui ad eos non referebantur omnino, vel parum eorundem negotia attingebant, eum catalogum ad Episcopos miserunt,

lisque significarunt, Regem, & se eos tantum canones servare velle, qui novendecim numero sunt. *Ibid.*

Concilium Moguntinum, ann. 847.

Ad initium Octobris mensis ann. 847. Rhabanus, Archiepiscopus Moguntinus, concilium Ludovici Bavariae Regis jussu congregavit, ut ad Ecclesiae disciplinam reformandam incumberet, comperiretque adjumenta, quibus ecclesiasticorum bonorum usurpationem impediret. Adfuere coetui Episcopi duodecim Moguntinae sedis suffraganei, Chorepiscopi, abbates, presbyteri, alique clerici. Ut Dei gratiam ad se traherent, triduum jejunarunt, processionibus interim editis, cumque inter eos convenisset, ut in quaque diocesi pro Rege, Regina, eorumque filiis ter mille quingentae Missae dicerentur, & mille septingenta Psalteria recitarentur, in S. Albani monasterium, consuetum conciliorum locum, coe-runt. Rerum varietas, de quibus acturi erant, eos impulit, ut se dividerent in classes duas; Episcoporum unam, qui cum secretariis Sacrae Scripturae, Canonibus, & Patrum scriptis legendis vacabant; Abbatum alteram cum delectis monachis, qui S. Benedicti regulam evolvebant, expendebantque, qua demum ratione ejus observantia restitui posset. Ex his collationibus sequentes triginta, & unus canones prodire.

Primus. „ Omnia bonorum fundamentum est Fides.
„ At, quamvis Deo sine fide nemo, quod ait S. Paulus, placere
„ possit, Fides tamen operibus indiget, sine quibus mortua est.
„ Episcoporum imprimis est operam dare, ut Fidei purita-
„ tem servant. „

2. „ Debent Episcopi canones, qui recepti sunt, legere,
„ & intelligere, & identidem veritates ad Fidei, morumque
„ puritatem custodiendam accommodatas populo praedicare.
„ Quamobrem Episcopi singuli super paradiso, super inferis,
„ super futura resurrectione, superque operibus, quae homi-
„ nem quemque aeterna vita dignum, aut indignum redde-
„ re possunt, Homilias prae manibus habeant, necesse est,
„ eosque in rusticam romanam, vel teutonicam linguam con-

vertant, ut ab omnibus eorum auditoribus percipiantur. Quia plures ejus sæculi tum Episcopi, tum presbyteri concinnandis Sermonibus haud satis idonei erant, in votis erat, ut iis saltem Sanctorum Patrum Homiliæ, in vulgarem linguam translatae, præsto essent, quas scilicet populo legent, quarumque ope necessaria documenta eidem traderent.

3. „In omnibus parœciis ex ordine Romano administrari Baptismus debet, ita scilicet, ut edantur ante Baptismum præscripta scrutinia; ut solum in Paschate, & Pentecoste, nisi urgeat necessitas, baptizetur; ut baptizandi jubentur dæmoni, ejusque operibus, & pompis abrenuntiare. Dæmonis pompæ, inquit concilium, sunt fastus, superbia, vana gloria; ejusdem opera sunt adulterium, fornicatio, ebriositas, &c.

4. „Necessarium sane est, ut pax inter Christianum populum vigeat; siquidem non habemus omnes, nisi Patrem unum, qui in cælis est, & matrem unam, quæ Ecclesia est. Commendatur peculiariter Episcopis, & Comitibus, hoc est, judicibus, ut inter se consentiant, & in suorum munierum exercitatione, quod ad Dei servitium pertinet, se mutuo sustentent.

5. Communionem privantur, quicumque in Regem, in imperii ministros, & in ecclesiasticas potestates, conjunctionem confecerint.

6. „Quoniam Rex institutus a Deo est Ecclesiæ bonorum defensor, & custos, ea tueri debet, ut suum ipse dominium tueatur.

7. „Ea Episcopis potestas erit, ut hæc bona secundum canones gubernent, dispensentque; & cum ad sui ministerii functiones indiguerint laicorum officio, hi quidem eisdem obedient.

8. „Clerici, qui suæ ordinationis tempore nihil possidebant, quique, dum episcopatum tenuerunt, aut ex quo in clero sunt, terras, aliosve fundos, suo nomine emerunt, hos Ecclesiæ relinquent; at de bonis, quæ iis donata fuerint, aut quæ per successionem a consanguineis acceperint, pro arbitrato statuere poterunt.

9. Renovatur Africani concilii canon super fervorum manumissione.

10. „Decima, quippe quam Deus mandavit, accurate solvetur, eam[Episcopus, ut fidelium oblationes, & Ecclesiæ redditus, tribuet in partes quatuor; unam sibi sumet, alteram in clericos, tertiam in pauperes, quartam in Ecclesiæ fabricam conferet. „

11. „Haud suis terris, suisque decimis spoliabuntur Ecclesiæ veteres, ut novis eædem oratoriis tribuantur sine Episcopi, ejusque concilii consensu. „

12. „Prohibitus, depositionis indicta poena, presbyter Ecclesiam emere, aut pecuniam dare, ut ex ea presbyterum, a quo legitime possidetur, expellat, eamdemque sibi vindicet; itemque prohibiti clerici, & laici sine Episcopi venia, & approbatione presbytero Ecclesiam dare. „

13. „Episcopus quisque operam dabit, ut canonici, & monachi e regulis vivant; a carnis peccatis abhorreant, nec se sæcularibus negotiis immisceant; ne accedant ad tribunalia, nisi forte ut viduam, & orphanum ibidem defendant; ne aleis, ornatu, qui eorum statui non congruat, epulis, vino, venatione cum canibus, aut avibus, &c. delectentur. Nos quidem hæc omnia iis interdiciamus. Pauperes suam ad mensam recipiant, in eaque sanctæ lectioni locus sit, oportet. „

14. „Nihil proprii monachis erit; iidemque non poterunt parochiales Ecclesias, nisi consentiente Episcopo, possidere. Episcopo rationem reddent titulorum, Ecclesiarumve, in quibus statuti fuerint; venientque ad concilium, quod is indicet. „ Perspicitur hoc loco monachos, annuente quidem Episcopo, parochos in titulum esse potuisse.

15. „In Gregorii Papæ Decretis leguntur hæc: *Si clericus sibi capillos crescere sinat, anathema sit.* Quamobrem mandamus, ut hi clerici puniantur, coganturque suum pristinum statum recipere, quem deseruisse videbantur. „

16. „Abbatissa, cui monasterium in urbe est, e claustro non egredietur, quin Episcopus, ejusve Vicarius assensum præbeant, nisi ei ita ab aula mandatum sit; cumque egre-

„ dietur, super religiosarum, quæ ei comites fuerint, agendi ratione invigilabit. Eadem studium conferet, ut regula in monasterio servetur; ut religiosæ ibidem divini Officii omnes, & singulas Horas concinant, cubentque in eodem dormitorio, infirmis exceptis. „

17. & 18. „ Episcopi, Abbates, Comites, eorumque officarii non poterunt pauperum bona deinceps emere, nisi in publico coetu, & coram testibus; ne pauperes opprimantur, coganturque suis ingratis sua bona vendere, adeoque ad indigentiam redacti, latrociniis se dedant. „

19. „ Arguendi iudices, qui se muneribus corrumpi fiunt. „

20. „ Suus erit parricidis locus, in quo asperam poenitentiam acturi consistant; nec amplius arma ferre, aut novum matrimonium inire poterunt. „

* In usum abierat, ut parricidæ hac, illac errantes, ferrisque circulis onusti, medio in mundo viverent; quod in causa erat, ut ipsi se flagitiis pluribus dederent; hanc consuetudinem concilium revocat.

21. 22. & 23. Ancyрани, Eliberitani, Agathensis, & Herdensis conciliorum, super fornicariis, homicidis, aliisque peccatoribus, canones instaurantur.

24. „ Qui presbyterum interfecerit, aget annorum duodecim poenitentiam. Si factum negat, & liberæ conditionis sit, se per iuramentum purgabit, cum duodecim personis iurans; si servus, super vomeribus duodecim ad ignem candentibus incedens se se purgabit. „

* Fuisse constat rationes duas, quibus se accusatus perferendum candens, seu ignitum purgaret; erat prima, ut ferrum ad ignem rubens nudis manibus ferret; erat altera, ut nudis pedibus super vomeribus, ad ignem pariter excandentibus incederet.

25. Eidem poenæ subduntur, qui presbyteros gradu dejectos, a quibus variae peregrinationes, poenitentiae causa instituuntur, interimunt.

26. „ Presbyteri ægrotantium, qui versantur in mortis periculo, Confessionem audire debent. Est iis deinde ob-

„ occu-

oculos ponenda, quam meruissent, poenitentia, non tamen imponenda, satisque habendum, eos ad eandem peragendam, siquidem convaluerint, cohortari. Tum vero, ne iis misericordiae janua claudatur, iisdem Extrema Unctio, & Viaticum e Sanctorum Patrum Decretis tribuantur, necesse est.

27. „ Qui ob crimina ad mortem damnati fuerint, communionem suscipere poterunt, si vere poenitentes, Deoque peccata confessi sunt: iidem nec sepultura, nec Ecclesiae precibus post mortem, nec sancti sacrificii oblatione privabuntur. „ Reis ad mortem damnatis non ea semper facultas concedebatur, ut confessionem apud Sacerdotes ederent. Est hæc fortasse ratio, ob quam hoc de iis tantum fermo est, qui Deo confessi non fuerant, inquit Pater Longueval, in sua *Gallicanae Ecclesiae Historia*, Tom. V. pag. 149. At, si ita se res habet, dicendum erit, reis, iis quoque, qui Sacerdotibus confessi non erant, communionem concessam fuisse; quod nobis quidem videtur difficultatem parere, quam historicus non attigit.

28. „ Incestuosi correctionis impotes ex Ecclesia ejiciantur, quoad poenitentiam egerint; si suis in depravationibus animum obfirmaverint, post presbyterorum monita ad eos reprimendos sæcularis potestatis vis adhibeatur. „

29. „ Si, qui viduam duxit, peccat cum conjugis filia, vel cum duabus deinceps sororibus matrimonium init, aut cum fratris uxore, cum consobrina, cum amita, cum nuru, separari debet, & in poenitentiam nunquam conjugium contrahere poterit. „

30. „ Interdicitur, ne quis deinceps in quarto consanguinitatis gradu matrimonium ineat. „

31. „ Poenitentia peccatis respondere debet, nec imponenda levis ob peccata gravia; discernendum est etiam inter peccatores, qui publicam, & qui secretam poenitentiam agere debent, prout eorum peccata vel publica sunt, vel occulta. „

Has omnes Constitutiones ad Ludovicum Bavarum miserunt Episcopi, rogantes, ut eos auctoritate, qua pollebat,

adhibita, fervari juberet. „ Iis synodicam Epistolam addider, inter cætera conquerentes, observantiæ parum sanctis locis deferri. Fuldenfes Annales ponunt, Octobri mense antequæ-
quentis 848. Moguntia concilium aliud occasione doctæ Gothescalchi, qui in eodem damnatus fuit. Hoc in concilio statutum est, ut hic Monachus ad Hincmarum, Remensem Archiepiscopum, in cujus diocesi sacerdotalem ordinem suscepserat, remitteretur. Rhabanus eodem tempore synodicam Epistolam ad Hincmarum misit, in qua exponit, Gothescalchum dicere, Dei prædestinationem tam ad malum, quam ad bonum referri; nec deesse in terris homines, qui ob hanc prædestinationem, cujus vi præcipites ad mortem aguntur, se ab errore, ac peccato, in quo versantur, emendare non possunt, perinde ac si eos Deus inemendabiles ab initio fecisset.

Concilium Papiense, seu Ticinense, an. 850.

Concilium hoc ann. 850. ad finem vergente, Lothario, & Ludovico Augusto, rerum potentibus, habitum fuit. Angilbertus, Mediolanensis Archiepiscopus, ei præfuit cum Theodomaro, Aquilejensi patriarcha, & Josepho, Episcopo, & Archicapellano totius Ecclesiæ. Baronius ait hujus nominis Episcopum, an. 844. & 853. Eporediæ fuisse. Hujus concilii Patres edidere canones viginti quinque.

Primus. „ Aderunt Episcopo in cubiculo; & ad secretionem servitia, bonæ famæ presbyteri, & clerici, qui eum assidue vigilantem, orantem, Sacræ Scripturæ studio vacantem intueantur, ejusdemque sanctæ vitæ testes, & imitatores sint. „

2. „ Celebrabit Episcopus Missam non dominicis solum, præcipuisque per annum festis diebus, sed singulis, si fieri potest, orabitque peculiariter pro se, pro cæteris Episcopis, pro Regibus, pro omnibus Ecclesiæ pastoribus, pro iis, qui ejus presbyteris commendati sunt, & potissimum pro pauperibus. „

3. „ Moderata mensa contentus erit, & convivis sobrietatis exemplum præbebit, nedum eos ad edendum, & bi-

ben-

bendum sollicitabit; non admittet ad mensam ridicula nugigerulorum, & mimorum spectacula, sed in ea peregrini, pauperes, & infirmi conspicientur. In eadem legetur Sacra Scriptura; suosque ipse convivas deinde pietatis sermonibus detinebit, ut iidem se eodem tempore corporale, & spiritale alimentum sumpsisse gaudeant. „

4. „ Nec aves, nec canes, nec equos, nec pretiosas vestes, nec quidquid fastum, luxumque sapit, conservabit. Erit in sermone simplex, & verax, iis Evangelii locutionibus utens: *est, est, non, non*, seu *Deus scit*, cum aliquid certo pronuntiari opus est. „

5. „ Sine intermissione ad canonicarum Scripturarum, & Religionis dogmatum meditationem incumbat, ut presbyteros, & clericos cæteros in iisdem instituat. „

6. „ Ad populum, prout ejus intellectio fert, dominicis, festisque diebus concionem habebit. Curabit, ut Archipresbyteri omnia familiarum capita visitent, ut, qui publicorum criminum rei comperti fuerint, publicam poenitentiam agant; occulta vero peccata confiteantur iis, quos ipse, aut ejus Archipresbyteri delegerint; qui, si quid difficultatis offenderint, Episcopum consulent; Episcopus autem finitimos confratres, aut metropolitanum, aut etiam provinciae synodum consulat, si ita postulet difficultas. „

7. „ Urbis, rurisque presbyteri super poenitentibus invigilabunt, ut perspiciant, quemadmodum impositam poenitentiam peragant; an ad suorum peccatorum expiationem eleemosynas, & alia bona opera edant; quæ eorum contritio, quæ lacrymæ, ut iisdem poenitentiae tempus immnuant, aut protrahant. Reconciliatio vero non a presbyteris, sed ab Episcopo solum fiet, prout in veteribus canonibus præscriptum est; nisi mortis periculum adsit, aut Episcopus absit, & poenitens cum pietate reconciliari petierit. „

8. „ Presbyteri ægrotos monebunt, ut Sacramentum a S. Jacobo Apostolo commendatum, scilicet Extremam Unionem postulent; aut eam poenitentibus non concedent, nisi postquam conciliati fuerint, ac Domini Corpus, & San-

„ guinem sumplerint. (Ægrotanti, si requirat morbi ratio,
 „ sanctam Unctionem Episcopus suis ipse manibus admini-
 „ strabit. „

9. „ Renovantur veteres canones, qui poenitentes, in
 „ poenitentiae subsunt, matrimonium inire vetant; & qui
 „ contingebat interdum, parentes renuere suas filias in ma-
 „ trimonium dare, quamvis se offerret occasio, easque in
 „ paterna ipsa domo impudicitiae se dedere; praecipitur, ut,
 „ si pater, aut mater in filiae corruptionem consenserint, pu-
 „ blicam uterque poenitentiam agat, antequam ea nubere
 „ possit. „

10. „ Raptores, eorumque socii communionem in morte
 „ percipere poterunt, si vere poenitentes sint, eamque reli-
 „ giose petant; at nunquam raptor eam, quam rapuit, sibi
 „ legitime conjugem sumere poterit. „

11. „ Spectat ad loci Episcopum, in quo crimen patri-
 „ tum fuerit, poenitentiam imponere; ejusdemque erit ad
 „ omnes Episcopos, in quorum dioecesibus reus terras possi-
 „ det, scribere, nec eum, utpote ob crimen excommunica-
 „ tum, ad suam communionem admittant. „

* Editus fuit canon hic ad eorum eludendam fraudem,
 qui terras in variis dioecesibus possidentes, dicebant Episco-
 po, qui eos ob aliquod crimen poenitentiae subdere volebat,
 eam se jam ab alio recepisse.

12. Pronuntiatur, eos omnes, qui sancti Altaris commu-
 nione privati, & publicae poenitentiae addicti sunt, nec arma
 ferre, nec causas judicare, nec publicum ullum munus ob-
 ire, nec coetibus interesse, nec se ad alios conferre posse. Ea
 tamen conceditur iisdem venia, suis ut domesticis negotiis
 vacent, nisi forte suorum criminum enormitate percussi,
 eorundem curam sumere nequeant.

13. Distinguuntur parochiarum genera duo; aliae nuncu-
 pantur *minores tituli, plebes aliae*, seu baptismales; priores
 quidem administrari lubet a simplicibus presbyteris, postero-
 res vero ab Archipresbyteris, qui praeter suarum parochia-
 rum curam, super minoribus etiam parochiis invigilare de-
 bebant, earumque rationem Episcopo reddere. Adeo neces-
 saria

saria judicatur Archipresbyterorum inspectio, ut Episcopus, etsi harum baptismalium Ecclesiarum, uno, eodemque tempore, ac matricis, seu cathedralis Ecclesiæ curæ suscipiendæ par sit, satis tamen habere debeat, super hac per se ipsum invigilare, ut Episcopatus functiones, & onera cum aliis partiat.

14. Quoniam monasteriorum tam ad viros, quam ad fœminas spectantium, pleraque seu ab Episcopis, seu a laicis diruta fuerant; ea concilium reparari jubet, imprimis vero ea, quæ Episcoporum potestati suberant; ita scilicet, ut ad primam synodum eorum quinque restituta sint. Episcopis quoad caput hoc negligentibus excommunicationem minuitur.

15. „ Hospitalia ab iis administrabuntur, quos eorundem fundatores designaverint; quod si foundationis bonis hæredes potiri contigerit, ad eorum usurpationem reprimentam, Imperatoris auctoritas implorabitur. „

16. „ Quoad monasteria, & hospitalia, sub sacri palatii patrocínio a fundatoribus posita, satis habetur ad impediendos Principes, ne ad eorum everisionem conferant, iis significare, si neminem habent in hoc sæculo, a quo judicentur, eos Deum in altero judicaturum. „

17. „ Accurate solventur decimæ; earumque distributionem Episcopus secundum canones, non pro suo ipsius arbitratu, peraget. „

18. „ Non tolerabuntur clerici acephali, qui nempe nullius Episcopi disciplinæ subsunt, quamobrem sæculares, qui sibi suis in domibus celebrata volunt divina mysteria, monebuntur, ut ad id officii eos tantum adhibeant, qui ab Episcopis examinati fuerint, habuerintque commendatitias eorum Litteras, a quibus Ordines susceperint. „

20. „ In laicos, indicta excommunicationis poena, interdictio, ne presbyteris denariorum fisci, & vectigalium receptionem, sua ipsorum negotia, & ejusmodi alia munia demandent, Judæisve committant, qui criminales causas inter Christianos judicent, ab iisque tributa exigant. „

21. Usurariis mandatur, ut id restituant, quod per usuram acquisierint; quod si minus ipsi, dum viverent, fecerint, id facere jubentur hæredes saltem ex dimidio, eoque per eleemosynas peccata redimere. Concilium quidem id solum innuit, quod hætenus actum erat; subdit tamen eum, qui in posterum fœnori dare convictus fuerit, si i-cus extiterit, excommunicatione plectendum, si presbyter, aut clericus, & ab Episcopo monitus, haud se correxerit, suo gradu privandum.

22. Implorabitur Imperatoris in eos subsidium, qui vi-duas, orphanosque, quorum sibi tutelam conquiesierunt, cum-tueri debeant, opprimunt.

23. „Episcopi retinendos curabunt vagos clericos, mo-nachosque, qui errores, quacunque transeunt, disse-mi-nant, aut inutiles quæstiones proponunt. Eos deinde ad-metropolitanum duci jubebunt, ut tamquam pacis Eccle-siæ perturbatores puniantur.“

24. „Prohibentur pater, & mater juniores filios gra-vævis puellis maritos dare, quia sæpe fiebat, ut sub ma-trimonii filiorum velo fœceri nuribus abuterentur.“

25. Ad asperrimam pœnitentiam damnantur veneficæ quædam, quæ se suæ artis vi amorem, aut odium inspirare jactabant, quasque hominibus vitam ipsam adimere suspi-cio erat. Mandatur, ut ejusmodi fœminæ in mortis tantum articulo reconcilientur, ac tum quidem solum, cum dignos pœnitentiæ fructus egerint.

Imperator Ludovicus, qui huic concilio aderat, is eo Capitulare edidit, quod deinde ejus pater Lotharius confir-mavit. Constat illud articulis quinque, quorum duo ad ecclesiastica negotia referuntur. Eorum unus Comitibus, omnibusque publicis ministris mandat, ut ad peregrinorum, pietatis ergo Romam pergentium, securitatem invigilent; prælatos alter ad aulam convenientes vetat, vexationibus hospites premere, & ab iis quidquam, nisi sponte solvant exi-gere. *Reg. Tom. XXI. Lab. Tom. VIII. Hard. Tom. V.*

Concilia Sueffionensia, ann. 851. & 853.

Horum conciliorum primum congregatum fuit occasione Pipini junioris, nepotis Caroli Regis, filii Pipini, Regis Aquitaniæ. Inhumanus hic adolescens jampridem in patris regno perduellionem fovebat, cum a Sanchio, Vasconia Comite, captus fuit, traditusque regi Carolo, qui ex Episcoporum, procerumque consilio, detonsus in S. Medardi Sueffionensis monasterium ann. 851. conclusit. Hoc Episcoporum consilium designat Hincmarus synodicae sententiae titulo, quo eos in concilii modum convenisse significat, ut de junioris ejus Principis puniendi ratione statuerent. At is evasit e monasterio ann. 852. opem ferentibus monachis duobus, qui proinde tamquam inemendabiles ejecti, & a sacerdotio depositi in alio concilio, quod in eadem urbe ann. 853. habitum fuit.

Adfuit Coetui Carolus Rex cum Metropolitanis tribus, Episcopis viginti tribus, & Abbatibus sex. Metropolitanus tres erant, Hincmarus Remensis, Venilo Senonensis, & Amaurius Turonensis. In eo habitæ sessiones octo in Ecclesia monasterii S. Medardi, qui concilio locus electus fuerat. Ejus integra nobis acta non suppetunt, sed eorum tantum epitome, quæ in iis octo sessionibus gesta sunt. Positi sunt primo loco tredecim canones, seu decreta concilii, quæ compendiarium in modum continent, quidquid ibidem quoad ecclesiastica negotia statutum fuit.

1. Actum est initio statim de ordinationibus ab Ebbone peractis, postquam depositus fuerat; hæ pronuntiatæ nullæ, irritæque, ac definitum, illegitime ordinatum fuisse.

2. Cum significatum esset, Herimanum, Nivernensem Episcopum, morbo correptum esse, quo adigebatur, ut ageret absens, & indigna plura, suæque Ecclesiæ curam negligeret; jussus est Venilo Senonensis, ejus metropolitanus, Episcoporum aliquibus comitantibus, Nivernum ire, ut ejus Ecclesiæ negotia in ordinem redigeret, Episcopumque Herimanum, per æstatem, tempestatem ejus malo minime adversam, Senonensi in urbe custodire, ut ejus agendi rationem, quoad fieri per eum posset, moderaretur.

3. Quia

3. Quia Venilo Senonensis Burchardum, utpote haud bonæ famæ hominem, Carnotensem Episcopum ordinare reat-
ebat, mandatum fuit, ut illuc commissarii mitterentur, qui
ejus electionem ad examen revocarent, ut eum Venilo, pro-
ut ipsi de re tota relatum esset, haud cunctatus ordinare.

4. Cum S. Aldricus, Cenomanensis Episcopus, parisi
corruptus, ad concilium scripsisset, suam ut absentiam excu-
saret, seque Episcoporum precibus commendaret, Archie-
piscopus Turonensis, ejus metropolitanus, jussus fuit eum
convenire, & quidquid necessarium esset, in Cenomanensi
Ecclesia perficere.

5. S. Medardi monachi duo, qui juniore Pipino suppetias
tulerant, ut e loco evaderet, in quem Carolo rege manda-
te conclusus fuerat, Rothado Sueffionensi curante per ejus
Archidiaconum ad concilium perducti, a sacerdotio depositi,
& seorsim in diversa monasteria relegati sunt.

6. Cum Carolus Rex de Remensis Ecclesie diacono quo-
dam, falsas ejus nomine Litteras scripsisse accusato, apud Sy-
nodum conquestus esset, huic interdictum fuit, ne a diocesi
recederet, quoad se purgasset, satisve fecisset.

7. Mandatur, ut quamprimum divinus cultus in urbes
& in utriusque sexus monasteriis restituatur, rogeturque
Rex, ut commissarios mittat, qui locorum præsentem sta-
tum, una cum diocesano Episcopo expendant, abusuque
quos ipsi reprimere non potuerint, correctionem ad proxi-
mum concilium, & ad regiam potestatem referant.

8. „ Ecclesie fruantur in omne tempus immunitatibus,
„ & privilegiis, quæ per concessionem Principum obtine-
„ runt. „

9. „ Si minus Ecclesie, multiplicis necessitatis causa, in
„ suas veteres possessiones restitui possunt, iis decimæ sal-
„ tem, & pascua reddentur. „

10. „ Interdictio, ne tribunalia sanctis in locis, domini-
„ cisque, aut festis diebus habeantur. „

11. „ Non impediuntur Episcopi, quominus eos puniant,
„ qui aliquid contra Ecclesie disciplinam egerunt, seu liberi,
„ seu servi sint. „

12. „Incestuosi, alique hujusmodi criminum rei, qui Episcoporum examen subire recusaverint, ad illud a publicis judicibus adigentur, ne criminum impunitas iterum peccandi occasio sit.“

13. „Interdictio, ne quæ ecclesiasticorum bonorum permutatio, sine Regis assensu, fiat.“

Posita sunt ad horum canonum calcem eorum excerpta, quæ in octo hujus Concilii sessionibus gesta, itemque Capitulare, quod ibidem a rege Carolo editum fuit. Continet hoc articulos duodecim, qui totidem ad commissarios documenta sunt, qui quoquo mittendi erant, ut Ecclesias, & monasteria cum diocesano Episcopo visitarent, canonicorum, & monachorum numerum, eorum vivendi rationem, & sustentationem statuerent, ædificia repararent, bonaque, & vastationes expenderent, quas Normanni iisdem intulerant.

Constat ex hoc Capitulari, canonicorum, & canonicissarum collegiales Ecclesias, seu communitates monasteria nuncupatas fuisse; adeoque, tametsi collegiatæ veteres Ecclesiæ hoc nomine designatæ comperiantur, non id tamen argumento esse in iisdem Ecclesiis ab origine monachos extitisse.

Concilium Carisiacense, ann. 853.

Carolus rex, Cadurcum ad Oisum, seu Carisiacum Sueffione profectus, cum Episcoporum, & Abbatum nonnullis, ibidem una cum ipsis concilium habuit, in quo subscripsit articulis quatuor, quos Hincmarus Remensis contra Gothescalchi doctrinam ediderat.

Est hæc articuli primi vis, & ratio, Deum per suam præscientiam, e perditionis massa delectis iis, quos per suam gratiam ad æternam vitam prædestinavit, in eadem perditionis massa, per suæ justitiæ judicium, cæteros reliquisse, quos per suam præscientiam noverat perituros; at non eos tamen ipsos ad pereundum prædestinasse, quamvis iisdem æternam poenam, quia justum id est, prædestinaverit; ac proinde non esse agnoscendam nisi prædestinationem unam tantum, quæ scilicet ad gratiæ donum, vel ad justitiæ retribu-

tio-

tionem pertinet; quod si e perditionis massa evasit humanum genus, non id a Deo derivari, qui rectum, & peccati expertem hominem fecit, ei liberum arbitrium contulit, eum in paradiso collocavit, eundemque in justitia perseverare voluit; sed ab homine ipso, qui libero, quo instructus erat arbitrio abusus peccavit, lapsusque est. Pronuntiatur in secundo, nos amisisse in primo homine libertatem, quam per Christum Dominum recuperavimus; & quemadmodum libero & bonum arbitrio fruimur, cum illud gratia praevenit, adjuvat, ita nobis idem, & ad malum inest, cum illud ipsum a gratia deseritur. Et hoc autem liberum esse, quia per gratiam liberatum, sanatumque est. Docetur in tertio, Deum velle omnes ad unum homines salvos fieri, prorsus excepto nemine, quamvis omnes haud salvi fiant; alios quidem per divini Reparatoris gratiam, æternam salutem consequi, alios autem per suam ipsorum culpam perire. Ita denique quartus habet, quemadmodum nemo unus hominum est, nemo fuit, nemo erit, cujus Christus Dominus naturam non sumpserit, ita neminem esse, neminem fuisse, neminem fore, pro quo ipse passus non sit, tamen non omnes per ejusdem passionis mysterium redempti sint; quod si non omnes per hoc mysterium redempti sunt, non id fieri, quasi pretium sufficiens non sit, sed propterea, quoad infideles, eosque, qui non credunt ea fide, quæ per charitatem operatur, quia salutaris medicina, quæ ex nostra infirmitate, divinaque virtute coalescit, & constat, suapte natura omnibus quidem prodesse potest: at eos tantum sanat, a quibus sumitur. De hoc concilio, in *Annalibus Bertinian.* ad ann. 853. sermo est; ibique hi quatuor articuli summam occurrunt. *L. Tom. VII. Hard. Tom. V.*

Edidit D. Martene, cum nonnullis Flori, Lugdunensis Ecclesiae diaconi Opusculis, Acta cujusdam concilii Cadurci seu Carisiaci, contra errores Amalario tributos habiti, quorum præcipuus erat, eum Christi Domini eucharisticum Corpus in tria distincta corpora divisisse.

Concilium Vermeriense, ann. 853.

Hoc in concilio, quod Augusto mense ann. 853. habitum, Carolus rex relecta voluit Capitula, quæ ipse in Sues-
 menti promulgari jussit, quæque una omnium voca-
 bata fuere. Hoc idem concilium vetat S. Alexandri Le-
 avia, seu Lieuria, in Alsatia monasterium, precarii, &
 ieficii titulo, Conrado tribui: quia illud abbatiæ S. Dio-
 li Fulradus abbas donaverat, & hanc donationem Sum-
 is Pontifex Stephanus confirmaverat. Leberavia hoc
 nore Nanceji primatiali Ecclesiæ unita est.

Concilium Romanum, ann. 853.

Die 8. Decembris ann. 853. Papa Leo IV. Romæ in Ec-
 lia S. Petri concilium habuit, sexaginta septem Episcopis
 stentibus, quos inter aderant quatuor, quos imperator
 tharius miserat. Joannes, Ravennæ Episcopus, cum eo
 conferre non potuisset, deputavit pro se diaconum, no-
 ine *Paulum*, qui omnium primus post Leonem Papam, &
 peratorem Lotharium subscripsit. Ediderunt Episcopi ca-
 nes quadraginta duos, quorum primi triginta octo iidem
 nt, ac qui a Papa Eugenio II. ann. 826. editi fuerant.
 os tamen concilium auxit aliquibus additionibus, quæ se-
 sim impressæ fuerunt in Lucæ Holstenii Romana editione,
 in sequentibus, in quibus posita sunt primo quidem Acta
 nnia concilii ann. 826. deinde vero Acta concilii an. 853.
 m adnotatione hac, canones 39. 40. 41. & 42. esse 1. 2.
 & 4. hujus postremi concilii canones.

39. Statuitur, ut, quo propius ad veterum decreta acce-
 tur, quæ ad ejusdem Ecclesiæ servitium majorem cleri-
 rum numerum ordinari vetant, quam redditus, & obla-
 ones fidelium ferunt, expungatur supervacaneus presbyte-
 rum numerus, qui Romæ versabantur, a propioribus Epi-
 opis ordinati, quorumque tertia pars erat ad obeundum
 ervitium satis.

40. „ Omnes baptismalium Ecclesiarum presbyteri, vel
 qui simplicibus oratoriis deserviunt, convenient ad sui diœ-
 cesani Episcopi synodum, seu in urbibus, seu ruri degant. „

41. „ Laici in Eccleſiis, quæ ab ipsis pendent, alterius di-
 „ œceſis preſbyteros absque Episcopi conſenſu non ponent;
 „ atque id quidem ſub excommunicationis in laicos, & depofi-
 „ tionis in preſbyteros ſtatuta pœna. „

42. „ Eadem pœna in abbates, aliosque patronos eccle-
 „ ſiaſticos pronuntiatur; aſſerturque rationis loco, preſby-
 „ teros collocari non poſſe, niſi ab iis, qui eos ordinandi, &
 „ corrigendi jus obtinent. „ Proceſſit deinde concilium
 contra Anaſtaſium, Romanæ Eccleſiæ preſbyterum, & Cardi-
 nalem titulo S. Marcellini, qui ex annis quinque relictâ Ro-
 ma ſibi domicilium invito Papa Aquilejæ ſtatuerat. Car-
 dinalis hic deſcriptus fuit. *Lab. Tom. VIII. Hard. Tom. V.*

Concilium Valentinum in Delphinatu, an. 855.

Cum Valentiz in Delphinatu Episcopus multorum cri-
 minum accusatus eſſet, Prælati, Lotharii imperatoris juſſu,
 in eam urbem die 8. Januarii ann. 855. ut in eum procede-
 rent, convenerunt, Remigio Lugdunenſi, Agilmaro Vien-
 nenſi, & Rollando Arelatenſi primas tenentibus. Dijudica-
 ta accusati Episcopi cauſa, cujus exitus ignoratur, editi fu-
 ere canones viginti tres; ſex ſuper doctrina, ſuper diſcipli-
 na reliqui.

1. Declarant Episcopi, ſe omnem verborum novitatem
 rejicere, & ſacræ Scripturæ, iisque, qui eam perſpicue ex-
 plicuerunt, S. Cypriano, S. Hilario, S. Ambroſio, S. Hiero-
 nymo, S. Auguſtino, cæterisque Catholicis doctoribus ad-
 hære, ſuperque præſcientia Dei, prædeſtinatione, & qua-
 ſtionibus reliquis, quæ eorum fratribus ſcandalum creant.
 non alia ſenſa fovere, quam quæ in Eccleſiæ ſinu percepe-
 runt.

2. Probant Scripturæ auctoritate, Deum cognoviſſe &
 omni æternitate opera bona, quæ boni, & mala, quæ ma-
 homines acturi erant; prævidiſſe pariter bonos tales fore
 per ipſius gratiam, æternamque mercedem per eandem gra-
 tiam percepturos; improbos autem per ſuam ipſorum ma-
 litiam tales futuros, perque ejus juſtitiam ad æternam po-
 nam damnandos; atque inde inferunt, Dei præſcientiam ne-
 min.

mini necessitatem imponere, ut nequam sit; ac si pravi, sceleratique homines damnantur, non id ob Dei præjudicium, sed ob propriæ eorundem iniquitatis meritum fieri; si pereunt, non eos propterea perire: quia boni esse non potuerint, sed quia boni esse noluerunt, & quia, vel ob actualia ipsorum peccata, vel ob originale ipsum in perditionis massa remanserunt.

3. Confitentur secundum S. Paulum, ejus verba laudant, prædestinationem electorum ad vitam, & prædestinationem reproborum ad mortem; quod explicant, agentes, in eorum delectu, qui salvi fient, misericordiam Dei præcedere eorundem meritum, & in eorum damnatione, qui pereunt, eorundem demeritum præcedere justum judicium Dei; Deum non ordinasse per suam prædestinationem, nisi quod per suam gratuitam misericordiam, aut per suum justum judicium facturum erat: eum in malis hominibus solum prævidisse malitiam, quia hæc ipsorum est, & non eam prædestinasse, quia eadem ab eo non est; quod attinet ad poenam, quæ eorum prava opera sequi debet, eundem, quia scit omnia, hanc prævidisse, & quia justus est, eandem prædestinasse. Addunt, se non modo non credere aliquos a divina potestate prædestinatos ad malum esse, quasi vero aliud esse non possint, sed cum Arausicano concilio iis anathema dicere, qui tantum malum credunt.

4. Eorum doctrinam improbant, qui suis in scriptis paulo ante docuerant, Sanguinem Christi Domini effusum fuisse etiam pro impiis, qui in sua impietate mortui sunt a mundi exordio ad Servatoris passionem usque; asserunt ergo pretium hoc datum fuisse pro iis solummodo, qui in eum credunt, prout ipse Christus Dominus apud S. Joannem ait, *cap. 3. v. 14.* Rejiciunt Hincmari articulos quatuor, aliosque novendecim articulos Joannis Scoti, quippe qui potius ineptorum syllogismorum conclusiones, quam fidei propositiones sint, postulantque, ut novitatum auctores reprimantur.

5. & 6. Firmiter credendum docent, baptizatos omnes fideles vere Christi sanguine ablutos esse, quia in Ecclesiæ Sa-

cramentis nihil inutile, nihil illusorium est, sed omnia in iisdem vera, & cum effectu conjuncta sunt; nihilominus ex hac fidelium, & redemptorum multitudine, alios eternam salutem consequi, quia in sua redemptione, per ipsam gratiam perseverant: alios ad beatitudinem non pervenire, quia in fidei salute, quam ab initio perceperunt, persistere noluerunt, seu quia redemptionis gratiam prava doctrina, corruptaque vita, inutilem reddiderunt. Quoad gratiam, per quam fideles salvi fient, & sine qua nulla unquam ratione prædita creata res recte vixit; & quoad liberum arbitrium in primo homine debilitatum, & Domini nostri gratia sanatum, plena, constantique fide confitentur, id se credere, quod Patres per sacrae Scripturae auctoritatem docuerunt, Africanumque, & Arausicanum concilia, summique Pontifices tenuerunt. Rejiciunt cum contemptu indecentes quaestiones super his negotiis a Scotis propositas, a Joanne Scoto scilicet, quem tamquam barbarum, dissidiorumque auctorem spectabant, quæ in Ecclesia grassabantur.

7. Mandat, ut ad ecclesiasticum robur servandum, quod suam in Episcopis vim amittit, qui nec moribus, nec scientia insigniti sunt, rogetur Princeps, ut electionum libertatem clero, populoque relinquat; seligantur Episcopi in cathedralis Ecclesiae clero, vel in dioecesi, vel in proximis saltem locis; ac si clericus addictus servitio Principis in Episcopum sumitur, de ejus vita, doctrinaque accurate metropolitanus inquiret, ne indignum ordinet.

8. „ Qui potiti fuerint Ecclesiae bonis, excommunicatione ni subdentur, quamvis dicant, ea sibi a Principe donata fuisse. „

9. „ Agetur eodem in laicos jure, qui ab observantia parochis præstanda deficient, aut parochiarum bona usurpabunt. Laici, qui aliquam suis in terris Ecclesiam construere volunt, eam dotare debent, ei prædium, & mancipia tria designare, eandemque præterea Ecclesiae Matri, & Episcopo subdere. „

* Textus habet: *unam colonicam*. Vocabulum hoc significat villam, seu rusticum prædium, cui certum quoddam ter-

ræcultui aptæ spatium, & amplitudo est. Nihilominus in aliquibus veteribus chartis distingui mutuo videntur hæc duo, *colonica*, & *mansus*, seu *mansum*.

10. „ Fideles omnes accurate omnium, quæ possident, decimam solvent. „

11. „ Abrogabitur abusus in sæcularia tribunalia inductus, ut jusjurandum a duabus, quæ inter se litigant, partibus exigatur, cum fieri non possit, ut ne contendentium alteruter perjurus sit. „

12. „ Qui in singulari certamine adversarium occiderit, aut vulneribus obruerit, homicidii poenitentiae subdetur, qui vero mortuus jacuerit, precibus, ecclesiasticaque sepultura privabitur; rogabitur Imperator, ut hoc decretum confirmet, publicisque ipse legibus tam grave malum aboleat. „

13. „ Ad charitatem, & unitatem inter Episcopos factam tectam servandam, ipsi sibi mutuo contra Ecclesiae perduelles suppetias ferent, hos quidem sub excommunicationis poena adigendi causa, ut poenitentiae se subdant. „

14. „ Episcopi nec clericis, nec monachis de eorum vexationibus conquerendi locum præbebunt. „

15. „ Vitam agent Episcopi, quæ exemplo fit. „

16. & 17. „ Tam urbis, quam ruris populos Episcopus quisque ipse per se, vel per alios, eosque idoneos viros erudiet; suæque dioceseos visitationem peraget, quin onerosior sit. „

18. „ Restituentur in integrum scholæ, in quibus scientiæ tam divinæ, quam humanæ, cantusque ecclesiasticus ediscantur. „

19. „ Invigilabunt metropolitani super agendi ratione, quam inierint suffraganei; hi vero quoad eandem rem super suæ quisque diocesis clero. „

20. „ Ecclesiarum ornamenta sedulo custodientur; fiet horum usus e donatorum mente, & ita quidem, ut usus hic nulla omnino in re canonibus adversetur. „

21. „ Nulla fiet bonorum Ecclesiae permutatio; & si qua fiet, curæ, & diligentiae multum ad hanc rem conferetur. „

22. Damnatur abusus, e quo visitationis jura quædam exigebant Episcopi, licet eam non peragerent.

23. Intentantur excommunicationis in eos minæ, qui Archidiaconum Viennensem, seu in ipsius persona, seu in propinquis turbare pergerent. Imperator, ut hujus concilii decreta, quod *Valentinum tertium* dicitur, confirmaret, mutatus est Constantini edictum ad Ablavium, præfectum prætorii, missum. *Rég. Tom. XXI. Lab. Tom. VIII. Hard. Tom. V.*

Concilium Lingonense, ann. 859.

Habitu est concilium hoc Aprilis die 19. ann. 859. in abbazia sanctorum Geminorum, vulgo *S. Joanne*, Lingones prope coram Rege Carolo Juniore, Imperatoris Lotharii filio. Ei præfuerunt Remigius Lugdunensis, & Agilmarus Viennensis Archiepiscopi, quibus aderant Ebbes Gratianopolitanus, alique Episcopi numero plures. In eodem editi canones sexdecim, quorum priores fere iidem sunt, qui sex Valentenses super prædestinatione; nisi quod de Carisiacensibus articulis quatuor ne verbum quidem fiat. Lingonensis concilii canones instaurati fuerunt in Tullensi, seu apud Saponarias concilio, cujus partem conficiunt in *generali Conciliorum Collectione*.

Concilium Tullense, seu apud Saponarias, an. 859.

Habitu fuit concilium hoc mense Junio ann. 859. apud Saponarias, haud Tullo procul; conflatum ex Episcopis provinciarum duodecim regnorum trium Caroli Calvi, Lotharii, & Caroli Junioris, ejus nepotum; ei Principes tres adfuerunt. Eo spectavit concilium hoc, ut schisma, quod paulo ante in Ecclesia coortum fuerat, funditus tolleretur. ecclesiastica disciplina restitueretur, quique obstrictam suis Principibus fidem violaverant, ad obedientiam reducerentur. In hunc finem eam Episcopi facultatem a Regibus tribus obtinuerunt, ut concilia temporibus per canones præscriptis haberentur; quod inter bellorum turbines facere non poterant. Super Episcoporum trium, Tortoldi Bajocensis, Ascarii Lingonensis, & Attonis Verodunensis ordinationibus que-

querelæ ad concilium delatæ, eos scilicet ad Episcopatum illegitimis rationibus pervenisse. Ad Venilonem, Archiepiscopum Rothomagensem, remissa Tortoldi causa; Ascarius se destitutum promisit; satisque concilium habuit vetare, ne unquam ad Lingonensem perinde, atque ad Genevensem sedem, quam ipsam aliquando usurpaverat, eveheretur; demum alteri concilio se sistere jussus est Atto.

Rex Carolus Calvus in Venilonem, Senonensem Archiepiscopum libellum obtulit, in quo dicebat, eum contra fidem, quam ipsi per jusjurandum præstiterat, se Ludovico Germaniæ Principi, ipsius, hosti suis omnibus congestis viribus addidisse; sibi ab eo Principe abbatiam Sanctæ Columbæ, quæ ad eum minime pertinebat, conferendam curasse; & postquam suum ipse Carolus regnum recuperaverat, eundem Venilonem in perduellione perstitisse, negatis subsidiis, quæ ei tamquam suo Principi Senonensis Ecclesia debebat. Venilo cum hoc Principe in gratiam rediit; atque ita evitavit Episcoporum judicium, a quibus per Synodicam Epistolam Episcopis, quos ad eum judicandum elegerant, intra triginta ab accepta Epistola dies se sistere jubebatur.

Ad Britanniam quoque Episcopos concilium scripsit, quos hortabatur, ut ad Archiepiscopi Turonensis, metropolitani sui, obedientiam regressi se mutuo conciliarent. Lecti deinde canones, qui ante dies aliquot in Lingonensi concilio conditi fuerant; quorum priores sex, quod jam diximus, iidem ac Valentini concilii tertii canones sunt.

Can. 7. Statutum in septimo, ut per rogatos Principes sibi liceret provincialia concilia quotannis, & generalem in eorundem palatio coetum singulis annis duobus habere.

8. „ In cujusvis Episcopi promotione, metropolitano-
rum, proximorumque Episcoporum judicium pervincet;
„ nullaque erit populo ad electionem pars. „

9. „ Canonicorum, monachorum, & monialium commu-
„ nitates accurate dioecesani Episcopi visitabunt, ut ibidem,
„ servantur nec ne regula, & statuta, perspiciant. „

10. „ Cohortationibus excitabuntur Principes, & Epi-
„ scopi, ut publicas tam Sacrarum Scripturarum, quam hu-

„manarum Litterarum scholas instituunt, ubicunque iis docendis pares viri comperti fuerint : quia vera Scripturarum intellectio tunc ita exciderat, ut vix aliquod ejus vestigium superesset. „

11. „ Ab iis reparabuntur, aut reficientur Ecclesiae, quarum earumdem proventus percipiunt. „

12. „ Postulabitur a Principibus venia, ut religiosa, seu ecclesiastica quæque communitas sibi ejusdem professionis caput eligat. „

13. „ Ita fiet bonorum, quæ Deo consecrata sunt, distributio, ut eorum nona, aut decima pars Ecclesiis tribuatur. „

14. „ Restituentur hospitalia a piis Imperatoribus fundata, eorumque redditus ad pauperum, & advenarum sustentationem impendentur. „

15. & 16. „ Rogati Principes tres, qui concilio aderant, ut pauperum causas per integros ministros expenderent, & pro potestate sibi a Deo tradita, adulteros, & raptos punirent, quoad ipsi se publice sisterent, ut a sacerdotibus judicarentur, & ecclesiasticæ disciplinæ subderentur. „

Absoluta horum canonum apud Saponarias lectione nonnulli, qui ab Hincmaro stabant, Episcopi in articulis gratiam, & prædestinationem spectantibus nonnulla notare volentes cohibiti fuere, conventumque, ut iidem articuli in concilio, quod primum redintegrata pace haberetur, ad trutinam revocarentur. Hæc præcipua sunt, quæ in concilio apud Saponarias gesta. Ad nos pervenere triginta duorum Episcoporum nomina, qui eidem interfuerunt; & in Actis quidem alii plures adfuisse dicuntur. *Reg. Tom. XXI. Lab. Tom. VIII. Hard. Tom. V.*

Concilium Confluentinum, ann. 860.

Concilium hoc Junii die 5. ann. 860. convocatum eo spectavit, ut solida pax inter Reges Ludovicum Germaniæ, Carolum Calvum, ejus fratrem, & utriusque nepotes tres statueretur. Episcopis tredecim, & Proceribus triginta tribus ea demandata provincia fuit, ut jusjurandum conficerent, quo memorati Principes sibi mutuo fidem obstringerent.

rent. Huic inferuere articulos duos animadversione dignos, & ad ecclesiasticam disciplinam, reique publicæ tranquillitatem servandam accommodatos. Statuit primus, ut, si contigerit quempiam excommunicatum, aut criminis reum, quod excommunicatione dignum est, regnum mutare ad poenitentiam evitandam, eamve secum educere, quam raperit, quave abusus fuerit, eum Princeps, in cujus ditionem se reus receperit, suum ad Episcopum redire cogat, ut poenitentiam suscipiat, impositamve perficiat. Prohibetur in altera constitutione, quæ jam Epernai ann. 845. indicta fuerat, ne quis Episcopus ab Ecclesiæ communione peccatorem amoveat, quem non antea monitis in Evangelio præscriptis hortatus fuerit, ut se corrigeret, & poenitentiam ageret; ita quidem, ut eum, si pertinax fuerit, ad Regem, ejusque ministros deferat ad poenitentiam adigendum; quod si hæc ipsa ratio inutilis fuerit, tum demum ab ecclesiastica communione peccatorem segreget. *Ibid.*

Concilium Tussiacense, ann. 860.

Octobris die 22. ann. 860. Carolus Calvus, & Lotharius Tussiacum, in Tullensi diocesi, frequens concilium ad morum puritatem restituendam convocarunt. Constabat illud e duodecim, vel, ut aliis placet, quatuordecim provinciarum Episcopis; erant autem provinciæ Vesontionensis, Lugdunensis, Trevirensis, Remensis, Viennensis, Senonensis, Colonienensis, Bituricensis, Turonensis, Narbonensis, Burdegallensis, Rothomagensis, Arelatensis, & Moguntina; quamvis enim postremæ duæ haud nominentur in impressis concilii Actis; in aliquibus tamen manuscriptis codicibus extant. Erant omnino quinquaginta septem Episcopi, qui edidere canones quinque.

Primus. Anathemati subduntur, arcenturque a Communione Corporis, & Sanguinis Christi Domini, vel ad mortem, quicumque Ecclesiæ bona seu sibi vindicant, seu donant, seu accipiunt sine Episcopi venia; mandaturque, ut rei, cum poenitentiam petierint, sortem, atque adeo triplum, aut qua-

druplum reddant pro personæ qualitate, damnique ratione, quod Ecclesiæ attulerint.

2. Mandatur, ut carceribus includantur, poenitentiam ibidem acturæ, quoad vixerint, religiosæ, quæ clam deterrint, aut publice nupserint, itemque viduæ, quæ depravis moribus ipsæ sunt, suasve filias prostituunt; homines vero, qui vim iisdem intulerint, ad agendam poenitentiam per ecclesiasticas censuras, Principum, judicumque auctoritate, rogantibus Episcopis fultas adigentur.

3. Juramenta, perjuria, & falsa testimonia damnantur. Horum criminum rei subibunt omnem poenarum vim, quas veteres canones statuunt; expellentur ex Ecclesia, nec eorum nomina inter fideles recitabuntur.

4. Missæ officio adfistere prohibentur, & ab omni christiana societate removentur, qui rapinis dediti sunt: homicidæ, & incendiarii, quique Ecclesiæ bona diripiunt, aut se impuritatis enormibus criminibus foedant; jubenturque Episcopi se mutuo per litteras de excommunicatis commonescere, ne quis cum iisdem communicet.

5. Quia Normanni Ecclesiarum, & monasteriorum plura vastaverant, aut incenderant, & hinc clerici, & monachi bene multi habitum deferendi, nullaque servata regula vivendi ansam arripuerant, præcipitur, ut erronei hi sub suorum Episcoporum, suorumque Abbatum regimen, & disciplinam remittantur.

His canonibus Tussiacense concilium synodicam Epistolam addidit, quam Hincmarus Remensis elucubravit. Ea mittitur ad eos omnes, qui Ecclesiæ bonis potiti erant, ut eos tempus, & rationem doceat, qua Deo bona quædam consecrata fuerant, periculumque, cui eorundem usurpatione obnoxia erat. Agnoscunt Episcopi in eadem Epistola, electorum prædestinationem, existentiam libertatis in homine post Adæ peccatum, sanationis in eadem per gratiam ad bonum faciendum necessitatem; Dei voluntatem ad omnium hominum æternam salutem, & Christi Domini mortem pro iis omnibus, qui morti subsunt. Is fuit super prædesti-

atione disputationum finis, quæ Episcopos, Carisiacensium, & Valentinorum articulorum causa secuerant. *Ibidem.*

Concilium Romanum, ann. 862.

Summus Pontifex Nicolaus I. convocavit concilium hoc; in quo quidem eos damnavit, qui ab inferis excitabant hæresin Valentini, Manetis, Apollinaris, & Eutychetis, ajenium, Divinitatem in Christo Domino passam esse, contra expressam doctrinam Principis pastorum, qui nos docet, Jesum Christum in sua tantum carne passum fuisse. Ad hanc doctrinam firmandam edidit concilium canones duos, quorum primus enuntiat Christum, Deum, & Dei Filium, non nisi in sua ipsius carne mortem subiisse, Divinitate passionis omnis experte, seu impatibili remanente; alteri anathema in eos omnes pronuntiat, qui contrariam doctrinam tradunt.

Concilia Pistense, & Sueffionense, ann. 862.

Rex Carolus Calvus cum quatuor provinciarum Episcopis Pistis in Normannia, prope Fornicis Pontem, super Ecclesiæ, & Imperii malis concilium habuit, in quo Capitulare contra prædatores edidit, jussis Episcopis congruam poenitentiam his, qui rei comperti essent, imponere; jussis item Regis commissariis eosdem e summo legum jure punire. Hoc in Concilio Rothadus Sueffionensis de sententia conquestus est, quam superiore anno Hincmarus Remensis, ejus metropolitanus, in ipsum protulerat. Econtra ejusdem confirmationem Archiepiscopus petiit; ab ea Rothadus ad sanctam Sedem appellavit, universumque concilium appellationi detulit. Concilium, in quo Rothadum Hincmarus Episcopali communione privavit, in Ecclesia S. Crispini Sueffionensis ann. 861. habitum fuit. Sequenti anno 862. in S. Vedardi Ecclesia celebratum concilium alterum, in quo Rothadus, ejus appellatione nihil obstante, judicatus, Episcopatu depositus, ac deinde intra monasterium carceri addictus fuit, Sueffionensis urbis Episcopo statim in ejus locum electo. Habitum eodem anno hac in urbe concilium aliud occasione matrimonii Comitem Balduinum inter, & Juditham regis

regis Caroli filiam, & Edilulfi, Anglorum regis viduam initi. Balduinus Juditham rapuerat; itaque cum ejus matrimonium legibus repugnaret, eum Episcopi, qui Sueffionem convenerant, æque ac Juditham, quæ in raptum consenserat, communione privarunt. Rex Papæ Nicolao I. quod hoc in concilio gestum fuerat, significatum voluit; & Papa respondit, se nihil in sententia contra Balduinum, & Juditham edita mutaturum, quorum scilicet facinus detestabatur. *Ibidem*, & Bessinius in *Concil. Norman.*

Concilium Aquisgranense, an. 862.

Lotharius Rex id assequi volens, ut ejus cum Thietberga, Bosonis Comitis filia, quam ann. 856. duxerat, annoque sequenti deseruerat, matrimonium nullum declararetur, concilium hoc die 28. Aprilis an. 862. cogi jussit. Ei adfuere Episcopi octo, Gontherius Coloniensis, Theutgaudus Trevirensis, Adventius Metensis, Atto Verodunensis, Arnulus Tullensis, Franconius Tungrensis, Hangarius Ultrajectensis, & Ratoldus Strasburgensis. Suam iis Lotharius postulationem exhibuit, rogans, ut, quæ ei potissimum ineunda ratio deciderent. Mandatum Episcopis duobus, ut ipsam quæstionis vim ponderarent, an scilicet, qui conjugem deseruerat, alteram, vivente prima, ducere posset. Hi porro opinati fuere virum ex Evangelio non posse uxorem deserere, nisi ob adulterium; eaque in hac facti specie dimissa, non posse aliam sibi conjugem sumere, quin ipse in adulterium incidat; nullam in præsentī re Lothario causam suppetere, cur Thietbergam repudiaret: quia crimen, quod eidem imputabatur, antequam ea Regi nuberet, patratum fuerat; neque vero matrimonium hoc abrogari posse incestus causa, quandoquidem Lotharius, & Thietberga consanguinei non erant; itaque concluderunt matrimonium subsistere debere. Hæc opinio, quæ cum Ecclesiæ regulis congruebat, concilium non detinuit, quod potius nullum declaravit Lotharii cum Thietberga matrimonium, novique ineundi facultatem huic Principi concessit. Hi quidem Episcopi nitebantur Herdensis concilii canone quarto, qui idem est, atque Agathensis concilii

sex-

sexagesimus primus, in quo pronuntiatur, eos, qui incestum perpetrant, excommunicatos fore, quoad in hoc illicito matrimonio perstiterint; at secum ipsi non reputabant, Thietbergam nunquam Huberto fratri nupsisse, quocum ponebatur ei pravam ineunte ætate commercium fuisse; adeoque canonem hunc ad rem omnino non facere. Nec magis iisdem favebat textus, quem S. Ambrosii nomine protulerunt; in eo quippe dicitur continentiae, post editam adulterii causa separationem servandæ, necessitatem haud eam quidem reciprocam esse, nec virum, sed sæminam tantum spectare. Testimonium hoc, ut constat, perspicue ut certam ponit separationem ob adulterium, quod matrimonii tempore patratum fuit, quod Thietbergæ accommodari non poterat. In hujus conciliaris judicii consecutionem, Lotharius solemnem in modum Valdradam sibi conjugem sumpsit, & Reginam coronare jussit.

Romanum Concilium, ann. 863.

Coegit Nicolaus I. sub initium ann. 863. concilium hoc, ut repararet Legatorum erratum, quos Constantinopolim miserat, quique ad injustam patriarchæ Ignatii depositionem in concilio, quod Photius ann. 861. ibidem congregandum curaverat, per ignaviam consenserant. Erant hi Legati Rodoaldus Postuensis, & Zacharias Anagniensis Episcopi. Cum Papa Constantinopolitani concilli Acta, & Michaelis Imperatoris Litteras, quas Leo, qui a secretis erat, attulerat, legi jussisset, accitus in jus legatus Zacharias, qui in medium adductus, fassusque se in Ignatii depositionem consensisse, & cum Photio communicasse, depositus Episcopatu, & excommunicationi addictus fuit. In Rodoaldum, quia nimirum aberat, procedi non potuit. Ejus causa ad alterius concilii judicium remissa fuit. Quod vero ad Photium spectat, ejus negotium in examine positum fuit; cumque probatum est, eum a sæculari militia ad Episcopatum transisse; vivente Ignatio, Constantinopolitanæ Ecclesiæ patriarcha, eam sedem usurpasse; eo audaciæ devenisse, ut Ignatium ipsum deponeret, & anathematizaret, sanctæ Sedis legatos corrup-

peret, & Episcopos, qui cum eo communicare volebant, relegaret; nec desistere Ecclesiam persequi: omni Sacerdotii honore, omnique clericali functione spoliatus fuit, additis minis, ne amplius ad Ecclesiae, Corporisque, & Sanguinis Christi Domini communionem reciperetur, nisi in mortis articulo, siquidem Ignatium impediisset, quominus Ecclesiam suam pacifice administraret. Gregorius pariter Syracusanus, Photii ordinator, & quicumque ab eodem Photio ordinati fuerant, omni sacerdotali officio interdicti sunt. Quoad Ignatium declaratum est, eum nunquam fuisse depositum; mandatumque, ut Episcopi, & clerici in exilium acti, aut depositi, postquam hic patriarcha expulsus fuerat, in suas sedes, suasque functiones restituerentur, in eos, qui obisterent, anathematis indicta poena. Addidit concilium eos, si cujus criminis accusati essent, primo quidem restituendos, deinde vero judicandos, sed solum a sancta Sede. Ad extremum confirmata est per peculiare decretum super imaginum cultu traditio; pronuntiatumque in Joannem, quondam Constantinopolitanum patriarcham, & in ejus sectatores, imaginum cultus hostes anathema. *Reg. Tom. XXII. Lib. Tom. VIII. Hard. Tom. V.*

Concilium Romanum, ann. 864.

Coactum fuit in Lateranensi palatio concilium hoc a Papa Nicolao I. super ipsius Legatorum praevaricatione, in concilio, quod superiore anno 863. Metis habitum fuerat. Erant hi Legati Rodoaldus, Portuensis Episcopus, is ipse, qui Constantinopolim missus fuerat, & Joannes, Ficocliensis, seu Cervienfis Episcopus in Romandiola. Hi nimirum actui approbationis divortii Thietbergæ cum rege Lothario & matrimonii ejusdem Principis cum Valdrada ipsius concubina cum cæteris Episcopis subscripserunt. Gontherius Colonienfis, & Teutgaudus Trevirensis, qui Romam a Lothario missi fuerant, ut Actorum Metensis concilii confirmationem a Papa peterent, hæc ei cum Aquisgranensis concilii Actis exhibuerunt; sed ea sane adeo turpes, adeoque inauditas propositiones continebant, ut ii Præsules super

eorundem confessione ipsa damnati fuerint. Extat damnationis decretum in Epistola, quam Papa ad omnes Galliae, Italiae, & Germaniae Episcopos scripsit, & in articulos quinque tributum est; in quorum primo Romanum concilium abrogat Metense mensis Junii ann. 863. quod cum Ephesino atrocino comparat; in secundo, Teutgaudum Trevirenses, & Gontherium Coloniensem omni episcopali potestate spoliatos declarat, prohibitosque nullam suae dignitatis functionem edere, ea secus indicta poena, fore, ut nunquam restituantur; in tertio deponit eorundem consortes Episcopos, exhibita nihilominus restitutionis spe, siquidem erratum suum fateantur; anathematizat in quarto Ingeltrudem, Comitissae Mathefridi filiam, & Bosonis conjugem, quem ipsa ex annis septem circiter deseruerat; in quinto, pronuntiat in eos omnes anathema, qui apostolicae Sedis super Catholica Fide, ecclesiastica disciplina, & morum correctione decreta contemnunt. Altum est de Legatis duobus silentium: quia Rodoaldus, conscientiae exprobratione turbatus, ante concilii celebrationem effugerat, eumque synodus inauditum damnare noluit. Romam is quidem una cum Imperatore Ludovico rediit, iterumque Papa licet vetante abiit, & in alias provincias fugit, depositusque, & anathemate perculsus fuit a frequente concilio, quod Papa eodem anno in Lateranensi Ecclesia celebravit. *Ibidem.*

Concilium Romanum, ann. 865.

Indixit Nicolaus I. concilium hoc ad Novembris mensis initium, super Rothadi Sueffionensis Episcopi, Regis Lotharii, Patriarchae Ignatii, Theutgaudi Trevirensis, & Gontherii Colonienfis negotiis. Rothadus, nemine, qui eum accusaret, accedente, in suum pristinum statum restitutus fuit, itemque Suffredus Placentiae Episcopus, qui sua sede pulsus fuerat. Rothadum Papa Sueffionem misit cum Arsenio, Hortae in Tuscia Episcopo, cui in mandatis datum, ut Rothadi restitutionem executioni mandandam curaret, & Lotharium adduceret, ut Valdradam desereret. Theutgaudus, & Gontherius, quos obtinendae restitutionis spes Romam tra-

traxerat, nihil affecuti rediere. *Ibid.* & Mansi, *Concil. Suplem. Tom. I.*

Concilium Sueſſionenſe, ann. 866.

Wulfadii, aliorumque clericorum, quos Ebbo, Remensis Archiepiſcopus, ordinaverat, depositio huic Sueſſionis concilio occasionem præbuit. Nicolaus Papa, ad quem super hac re querelæ allatæ fuerant, cum concilii in eadem urbe ann. 853. habiti Acta legisset, eos clericos haud e regulis depositos comperit. Itaque Aprili mense ineunte ad Hincmarum, aliosque plures Galliarum Episcopos scripsit, ut Wulfadium, cæterosque clericos ab Ebbone ordinatos accirent, amice, jure, necne depositi essent, simul expenderent, concilii in hanc rem habendi Acta ad eum mitterent, nec male haberent eos clericos, qui ad sanctam sedem confuſissent. Sueſſione concilium habitum ann. 866. 18. Augusti die. Ei adfuere Episcopi triginta quinque, e quorum numero erat Rothadus, superiore anno restitutus; eidem adſtitit Carolus Rex. Archiepiſcopus Hincmarus obtulit concilio Monumenta quatuor, quorum primum ea continebat, quæ in Wulfadii, aliorumque clericorum, quos Ebbo ordinaverat, depositione gesta erant; spectabat alterum Ebbonis depositionem, quam canonice factam Hincmarus contendebat; ostendebat, in tertio, Hincmarus Wulfadium, & clericos cæteros ex indulgentia, & auctoritate Papæ restitui posse, quin id posset ad consecutionem in posterum trahi. Haud absoluta fuit quarti Monumenti lectio, quia Remensis Archiepiſcopus ibidem vehementius in Wulfadium invehebatur. Concilium secutum est temperamentum in tertio Monumento propositum, usumque est indulgentia cum Wulfadio, & clericis reliquis, ad ejus imitationem, quod actum fuerat in Nicæno concilio, quod eos recepit, quos Meletius ordinaverat, nihil non subdens Papæ judicio; cui quidem concilii Patres per Synodicam Epistolam Augusti die 25. datam eorum, quæ gesserant, rationem reddiderunt. *Ibidem.*

Concilium Romanum, ann. 868.

Cum Patriarcha Ignatius Romam misisset Acta concilii-
buli, Constantinopoli ann. 866. habiti, in quo Photius eo
audaciæ progressus erat, ut Nicolaum I. Papam deponeret;
Adrianus II. suum esse ratus decessoris sui, Romanæque Ec-
clesiæ honorem ulcisci, ann. 868. Concilium coegit, in quo
ex Episcoporum sententia, qui illud conficiebant, Photium,
semel, iterum, atque adeo tertio, anathemate perculit, ea-
que Acta, utpote erroribus, & mendaciis, scatentia ad flam-
mas damnavit; idem mandavit quoad scripta omnia, quæ
Photius in sanctam Sedem vulgaverat, idemque quoad ea,
quæ Michaelis imperatoris jussu confecta fuerant; proscrip-
sitque conventicula duo, quæ nequam homines in Patriar-
cham Ignatium coegerant. *Ibidem.*

Concilium Wormatiense, ann. 868.

Concilium hoc, quod inter nationalia ponitur, quia Lu-
dovious, Germaniæ Rex, omnes sui regni Episcopos ad il-
lud accivit, mensis Maji die 16. ann. 868. habitum fuit.
Illud Præfules per longam Fidei professionem inchoarunt, in
qua super omnibus Symboli articulis, & peculiariter super
Trinitate, superque processione Spiritus Sancti suam admo-
dum perspicue mentem aperiunt. Edidere deinde sequentes
canones quadraginta quatuor.

Primus. „ Interdictio, ne Baptismus absque necessitate
„ extra Paschatis, & Pentecostis tempora conferatur. „

2. „ Episcopi est sanctum Chrisma consecrare. „

3. „ Episcopus ad consecrandam Ecclesiam accitus ab eo,
„ cujus jussu erecta est, vel a fundatore munus exigere non
„ debet, quod ei tamen oblatum fuerit, accipere potest.
„ Nullam porro Ecclesiam consecrare debet, quam non fun-
„ dator per authenticum actum dotaverit, ut ei luminaria,
„ fundique suppetant, quibus ad ministrorum subsistentiam
„ opus est. „

4. „ Non offeretur in altaris Sacrificio, nisi panis, & vi-
„ num aqua mixtum. „

5. Approbatur Papæ S. Gregorii decisio in Epistola, quam ad S. Leandrum Episcopum scripsit, Baptisma scilicet, seu per unam, seu per triplicem immersionem collatum fuisse, æque validum esse.

6. „Declaratur Episcopatum reddituum dispositio non ad fundatores, sed ad Episcopos pertinere.

7. Mandatur, ut fiant Ecclesiasticorum reddituum, oblationumque Fidelium portiones quatuor, quarum prima ad Episcopum, altera ad clericos, ad pauperes, & peregrinos, tertia, quarta denique ad Ecclesiæ fabricam spectet.

8. „Excerptum est canonis septimi ab Hispalensi secundo concilio editi, qui munia statuit, quæ ad Episcopum solum pertinent, cujusmodi sunt, virgines consecrare, acria, & Chrisma benedicere, Neophytos confirmare, penitentes inter Missarum solemnias publice reconciliare.

9. „Episcopi, presbyteri, diaconi, atque adeo subdiaconi continentiae legi suberunt, secus ea poena plectendi, ut clericaturæ honore priventur.

10. „Episcopus, aut presbyter, si cujus criminis accusati fuerint, se purgabunt, tot Missas celebrantes, quot eis imputata crimina; quod ni fecerint, Ecclesiæ aditu per annos quinque secundum veteres canones interdicentur.

11. „Presbyteri, fornicationis convicti, deponentur.

12. „Presbyteri, fornicationis accusati quidem, at non convicti, se jurejurando purgabunt, ex nono Neocæsariensis concilii canone.

13. „Episcopi, & presbyteri levibus de causis excommunicationi neminem subdent.

14. „Si quis Episcopus innocentes homines, aut levium tantum culparum reos excommunicationi subdiderit, ejusmodi excommunicatis suam finitimi Episcopi communionem non negabunt, ad proximum concilium usque.

15. „Si in monasterio furtum contigit, nec de auctore constat, Abbas, aliusve sacerdos Missam dicet, ad quam omnes communicabunt, ut, quinam innocentes sint, per hanc actionem palam fiat.

* Nonnulla alia concilia præscribere rationem hanc purgan-

gandi crimina, quorum auctor ignorabatur, aut de quibus quispiam sine satis firmis probationibus accusabatur; at usum hunc jampridem in Ecclesia abrogavit timor, ne Christi Domini Corpus peracta sacrilega Communione profanaretur.

16. Excommunicantur Episcopi, qui renunt adesse concilio, vel ab eo nondum absoluto recedunt.

17. „ Si Episcopus venaticus canes, aut aves alit, suspensus erit a suis functionibus ad menses tres; si presbyter, ad menses duos, si diaconus, ad mensem tantum. „

18. „ Interdictio, ne presbytero facultas detur, ut fungatur officio suo, nisi ei rite, ac recte suppetat proprii Episcopi Epistola. „

19. „ Presbyteri, & diaconi, qui Episcopo suo parere, suorumve ordinum functiones in Ecclesia sibi ab eo designata obire noluerint, suo gradu, & communionem, quoad se correxerint, privati erunt. „

20. „ Feminae, per velum Deo consecratae, si in carnis peccatum inciderint, poenitentiae subduntur. „

21. „ Prohibebuntur Ecclesiae aditu viduae, quae velum deserunt, ut ad saeculum redeant. „

22. „ Iis, quos a pueritia parentes monasteriis obtulerunt, quique ibidem e regulari disciplina educati fuere, non licet egredi, eumque statum deserere, cum ad pubertatis aetatem pervenerunt. „

23. Instauratur illud Hispani corum conciliorum effatum, hominem, seu parentum pietate, seu sua ipsius professione, monachum fieri; eosque, qui alterutra ratione ejusmodi sunt, non amplius ad civilem societatem redire posse.

24. „ Qui Ecclesiasticis, aut Ecclesiis injuriam attulerint, excommunicationi suberunt. „

25. „ Peccatorum criminibus presbyteri congruas poenitentias imponent, temporum, locorum, aetatis, doloris, & qualitatibus poenitentium ratione habita. „

26. „ Quicumque presbyterum occiderit, ad eam poenam damnabitur, ut a carne, a vino, ab armorum gestatione, & a vectationibus denique abstineat. Jejunabit quotidie, festis, & dominicis diebus exceptis. Interdictus eidem erit

„ Ecclesiae aditus ad annos quinque. Consistet flexis genibus ad Ecclesiae januam divinorum Officiorum, & Missae tempore. Elapsis his annis quinque in Ecclesiam ingreditur, sibi que locum inter auditores sumet; at ei non licebit ad Communionem accedere; hæc ei gratia non nisi post poenitentiae annum decimum concedetur; & jejunare perget ter in hebdomada, quoad omnino reconciliatus fuerit. „

27. „ Homicidarum publicae poenitentiae subditur, qui odii, aut avaritiae causa paganum occidit. „

28. „ Qui insanus effectus quempiam occidit, poenitentiae addicetur: quia fieri potuit, ut morbus hic ei contingeret ob aliquod occultum peccatum, quod patrauerit; at ejus poenitentia levior erit, quam quae imponeretur homini, qui, sanæ mentis cum esset, alium occiderit. „

29. „ Si quis, arborem amputans, hominem interimit, vel data opera, vel ex negligentia, tamquam homicida punietur; non item si casu. „

30. „ Parricidae, & fratricidae transigent annum in prece ad Ecclesiae fores, itemque annum inter auditores; tum vero communicare poterunt; at carne non vescantur, jejunabuntque ad Nonam usque, quoad vixerint, festis, & dominicis diebus exceptis; tribus per hebdomadam diebus a vino abstinebunt; non arma deferent, nisi in ethnicos, suaeque omnia itinera pedibus agent. Hanc poenitentiam Episcopus augere, vel imminuere poterit. „

31. „ Leprosi admittentur ad Communionem Corporis, & Sanguinis Christi Domini; non tamen iis licebit, cum iis comedere, qui bene valent. „

32. „ Non id sumetur, ut statuatur filiorum numerus, qui ex matrimonio suscipi potest; at deciditur, matrimonium inter consanguineos iniri non posse. „

33. „ Qui incestum patrarunt, conjugium peracta poenitentia, si minus continentiam servare possint, inire poterunt. „

34. „ Qui carnis peccatum cum commatre, aut filiola patrauerit, excommunicatione plectetur. „

35. „ Damnantur ad homicidarum poenas feminae, quae ipsae

„ ipsæ sibi sunt abortus causa; ad leviores autem poenas,
„ quæ dormientes, nihilque tale cogitantes, infantibus spi-
„ ritum intercludunt. „

36. „ Qui cum sororibus duabus, aut cum puella concu-
„ buit, quam ejus uxor e priore thoro suscepit, communione
„ trium annorum spatio privabitur. Jejunabit diebus singu-
„ lis, dominicis, festisque diebus exceptis; prorsusque nec
„ carnem comedet, nec vinum bibet. Eadem poenitentia
„ statuitur ob incestum filiae cum patre, aut matris cum
„ filio. „

37. „ Non separabuntur conjugati, tametsi poenitentiae
„ subsint. „

38. „ Herus, qui sua privata auctoritate captivum suum
„ interfecerit, poenitentiae suberit ad annos duos. „

39. „ Septem annorum poenitentia imponetur fæminæ,
„ quæ famulam ita percusserit, ut proinde intra triduum oc-
„ cumberet, si id dedito consilio fecit; & annorum quin-
„ que tantum, si ancilla mortua quidem est tertio post die,
„ quam ictus eidem infligti fuere, sed casu, & quin dominæ
„ id consilii esset. „

40. „ Episcopus, qui cum cognitione servum ordinave-
„ rit, inscio domino, huic solvet duplum pretii, quod servus
„ valere potest; at si servi conditionem Episcopus ignora-
„ vit, summa hæc solvetur ab iis, qui testimonium pro eo
„ reddiderunt. „

41. „ Excommunicationi subduntur, qui in similitate cum
„ aliquo sunt, & in gratiam redire nolunt, aut ita veteres
„ lites protrahunt, ut easdem finire nolint. „

42. „ Interdictio, ne quis damnetur, quin e juris formis
„ convictus fuerit. „

43. „ Qui in publicorum hostium jus, ditionemque con-
„ cesserint, excommunicatione plectentur, bonisque spolia-
„ buntur ad mortem usque. „

44. „ Adulteri poenitentiam agent per annos septem. „

Exemplaria non desunt, in quibus canones præterea tri-
ginta sex, ad horum calcem, tamquam ad idem concilium
pertinentes occurrunt; at potiora exemplaria non habent,

nisi hos quadraginta quatuor, quos hactenus exscripsimus. Et sane, qui quadragesimum quartum sequuntur, id plerumque solum repetunt, quod in præcedentibus dictum est, ac sæpe quidem iisdem verbis.

Concilium Constantinopolitanum, VIII. generale, anno 869.

Cum Basilius Imperator añ. 868. ad Papam Adrianum II. deputatos misisset, ut Romanæ Ecclesiæ gratias ageret, quæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ schisma extinxisset; Adrianus misit, & ipse Constantinopolim legatos tres, quos iussit ibidem concilium cogere, ut gravia plura negotia in ordinem redigerentur, imprimis vero, ut extrema redintegrationis manus imponeretur. Erant hi legati Donatus Ostiensis Episcopus, Stephanus Episcopus Nepetanus, & Marinus, e septem Romanæ Ecclesiæ diaconis unus. Iis Papa tradidit Epistolas duas, in responsionem ad eas, quas acceperat, ab Imperatore Basilio unam, & a Patriarcha Ignatio alteram. Legati, cum 24. Septembris die Constantinopolim pervenissent, concilium ad 5. Octobris diem in Sanctæ Sôphiæ Ecclesiâ indixerunt. Exposita ibidem fuerat vera Crux, nec non Evangeliorum Liber. Legati primas tenere; tum sedit Ignatius, Constantinopolitanus Patriarcha; sedere deinceps aliorum Orientis patriarcharum deputati; Alexandrinus Patriarcha neminem misit. Episcopi duodecim, qui male habiti propterea fuerant, quia Ignatii defensionem susceperant, sibi locum pro cuiusque gradu sumpserunt; undecimque e præcipuis Aulæ officiariis ibidem, Imperatoris jussu adfuerunt. Habitæ sunt sessiones decem.

SESSIO PRIMA.

In hac sessione, quæ 5. Octobris die habita fuit, Patriarchus Bahanes Imperatoris ad concilium sermonem a secretario lectum voluit. Lectæ deinde Papæ Epistolæ duæ, ad Imperatorem una, ad Patriarcham Ignatium altera, Theodosii, Hierosolymitani patriarchæ Epistola ad Ignatium missa, redintegrationis, seu conciliationis formula, a Legatis allata, ea ipsa scilicet, quæ a Papa Hormisda ad instaurandam

Con-

Constantinopolitanæ Ecclesiæ consensionem ann. 519. missa fuerat, nisi quod hæreseon, & personarum &c. nomina mutata erant.

SESSIO SECUNDA.

Habita fuit 7. Octobris die. In hac primo loco recepti Episcopi decem, qui sub Photio prævaricati fuerant. Ingressi sunt, manu tenentes libellum confessionis errati, quod in Patriarcham Ignatium patrauerant, cujusque lectio luculenter ostendit, eos non nisi suppliciorum metu, quibus Photius suos omnes adversarios afficiebat, ejus partes amplexos esse. Eos concilium recepit, postquam satisfactionis formulæ, quam Legati Roma attulerant, subscripserunt; tum vero pro suo singuli gradu sibi locum sumpserunt. Recepit sub eadem conditione concilium presbyteros undecim, diaconos novem, & subdiaconos septem, qui a Methodio, vel ab Ignatio ordinati fuerant: at deinde ad Photium abierant. Sui cuique Ordinis redditus honos; tum patriarcha Ignatius poenitentias, quas iis imponebat, elata voce, legi jussit.

SESSIO TERTIA.

In hac sessione, quæ in undecimam Octobris diem incidit, cum Episcoporum nonnulli formulæ Roma allatæ subscribere noluisent, legi jussæ imperatoris Basilii, & Patriarchæ Ignatii ad Nicolaum Papam Litteræ, & Adriani Papæ ad hunc Patriarcham responsio.

SESSIO QUARTA.

In hujus sessionis, die 13. Octobris habitæ exordio extitit contentions aliquid super Episcopis duobus a Methodio ordinatis, sed adhuc cum Photio communicantibus. Hi Episcopi, quorum uni *Theophilo*, alteri *Zachariæ* nomen, cum formulæ subscribere noluisent, cujus professione adigebantur, cujus catholicam Fidem defenderent, & Romanæ Ecclesiæ judicium in rebus omnibus sequerentur, e concilio ejecti, in quod admissi fuerant.

SESSIO QUINTA.

Perductus fuit suis ingratis Photius ad sessionem hanc, quam 19. Octobris dies attulit. Ex eo Legati quaesierunt, ad quæ nihil is responsi dedit, nec magis ad deputorum Orientis quaesita respondit; quod in causa fuit, ut data voce Litteræ, quas in hanc rem Romana Ecclesia tunc Michaeli Imperatori, quam ad Photium ipsum miserat, legerentur. Harum Litterarum absoluta lectione Elias, Theodosii, Hierosolymitani Patriarchæ deputatus, dixit ceterorum Orientis deputatorum nomine, se quidem, cum ex annis septem in Hierosolymitana Ecclesia Syncelli functiones ageret, testari posse, eam Ecclesiam nullas Photii Litteras accepisse, itemque nullas ad eum misisse, & quoad Antiochenam Ecclesiam perinde se rem habere; Photium propterea damnatum esse, quod eum nulla patriarchalis Ecclesia receperat, ob eamque pariter causam, quod vi Constantinopolitanæ sedis potitus fuerat. Ea fuit sermonis Eliæ conclusio, oportere Photium agnoscere peccatum suum, ejusque ex animo poenitere, ea spe fore, ut tamquam pariterqueque fidelis in Ecclesiam reciperetur. Sensit cum Legatis concilium, quin novum iudicium in Photium promoueretur, illud teneri posse, quod Summi Pontifices, Nicolaus ediderat, & Adrianus confirmaverant. Photius a Patricio Be- hane, ut se purgaret, extimulatus respondit; „Meæ purgationes in hoc mundo non sunt; si in hoc mundo essent, eas videretis: „ In causa fuit responsio hæc, ut crederetur, ei mentem turbatam esse; ac proinde remisso dato tempore, ut de sua ipsius salute cogitaret.

SESSIO SEXTA.

Adfuit Basilius Imperator sessioni huic, Octobris die 25. celebratæ, mandavitque lectionem Monumenti Legatorum Papæ, in quo totius negotii, quod occasionem concilio præbuerat, narrationem paucis edebant, concludebantque, cum tota Ecclesia in ea esset sententia, ut Photius rejiceretur, inutile fore ejus fautores audiri; qui tamen ingredi iussi sunt; iisque præsentibus, lectæ Nicolai I. ad Imperatorem

Michaellem, & ad Photium Litteræ; deinde Elias, Hieronymorum Syncellus id retulit, quod in Ignatii depositione, & in Photii ordinatione contigerat; nixusque exemplo secundi Constantinopolitani Concilii, sub Imperatore Theodosio, in quo Maximus Cinicus cum iis omnibus, quos ordinaverat, rejectus fuerat, quin ii, a quibus ipse ordinatus fuerat, rejicerentur, a se quidem dixit Episcopos non damnari, qui Photii ordinationi interfuerant, quia eos, ut ita egerent, Imperator adegerat; sed damnari Gregorium unum Syracusanum, ejus ordinatorem, multo jam ante depositum. Ejus sermonem secuta est Episcoporum submissio, qui a Photio steterant, iisque concilium veniam concessit.

Non perinde res habuit, quoad Episcopos, quos Photius ordinaverat. Hi nimirum auctoritati Papæ refragati sunt; atque ut ostenderent non semper ejus rationem haberi, attulerunt exempla, tum Marcelli Ancyрани, qui licet a Papa Julio, & a Sardicensi concilio receptus, eo tamen ipso tempore tamquam hæreticus anathemati suberat; tum Apollinarii, qui a Romæ Episcopis purgatus, ab Africano concilio rejectus fuit; contenderuntque, tametsi Photius e laicorum numero eductus esset, non eum proinde damnari posse; Tarasium pariter, Nicephorum, Nectarium, & Ambrosium e laico statu sumptos fuisse, ut ad Episcopatum promoverentur; per Gregorii Syracusani depositionem Photii ordinationem hand nullam reddi; quamvis Petrus Mongus a Prætorio depositus fuisset, id tamen non obfuisse, qui in Alexandrinum Patriarcham post Timotheum eligeretur, eorumque nullum, quos ipse ordinaverat, damnatum fuisse. Ad didere: si quis nos canon deponit, acquiescimus, & non aliter.

Metrophanes Smyrnensis respondit, eos, cum Nicolaum Papam sibi judicem petierint, non amplius recipi posse, ut de ejus judicio conquerantur: quia secus nullum unquam certum judicium foret, cum nemo judicium approbet, quod eum damnat; quoad laicos, quos ad Episcopalem dignitatem evectos fuisse dicebant, eorum inter, & Photii electionem multum discriminis interesse; Nectarium scilicet a ge-

nerali concilio, & a Patriarchis electum, ordinatumque Constantinopolitanum Patriarcham, quin Imperator, seu ceteris, seu ordinatoribus vim ullam inferret, aut ex eis quispiam, qui eam teneret, expelleretur; in Sancti Iulii ordinatione eidem libertati locum fuisse; Tanta e Pauli decessoris testimonio, catholicorumque Episcoporum consensu, nulla vi facta electum fuisse; Nicephorum libere ab Episcopis, qui convenerant, ordinatum; contra a Photio Patriarcham Ignatium expulsam esse, ut ejus sedem ipse usurparet; Episcopos, qui eum ordinauerant, id imperialis auctoritate adactos fecisse, eundemque a Patriarchalium cathedrarum nulla prorsus agnitione fuisse; quod si Marcellus Ancyranus, postquam a Romana Ecclesia receptus fuerat, anathema deinde subierat, id propterea factum: quia ad haeresin, quam sub Papa Julio anathematizaverat, reversus est Africanum concilium, Papae Zosimi quoad Apianum decreto detulisse, nedum obstitisse, satis habens, ejus presbyteri interdictionem ad Sicquensem Ecclesiam redigere, in qua nempe scandalum excitaverat; quod si Episcopi, quos Petrus Nonus ordinaverat, depositi non fuere, id ad rem praesentem minime facere; cum haereticos, qui ad Fidem redierunt, canones ab iis secernant, qui ab usurpatoribus ordinati fuerint Zachariam, Episcoporum unum, quos Photius ordinaverat, quique objecta proposuerat, ad Metrophanis responsa replicare volentem Legati impedierunt; eique, ac ceteris Episcopis a Photio ordinatis Imperator dies septem ad suum posterum consilium sumendum dedit.

SESSIO SEPTIMA.

Huic quoque sessioni Octobris die 29. habitae Imperator interfuit. Ad eam venit & Photius, renuitque suum abjuramentum libellum tradere. Idem fecere, qui ab eo erant. Episcopi, qui nec Photium ipsum, ejusque conciliorum Acta rejicere, nec Gregorio Syracusano anathema dicere, nec Patriarchae Ignatio se subdere, nec Romanae Ecclesiae decreta exequi voluerunt. Lecta est postrema ad Photium, ejusque affectas monitio, eo spectans, ut sub anathematis poena, et sub-

subeundum concilii judicium promoverentur; in eosdemque anathemata, quorum minæ inutiles fuerant, pronuntiata.

SESSIO OCTAVA.

In hac sessione, quæ die 5. Novembris habita, promissorum saccus, quæ Photius a clero, & ab omnis conditionis laicis exegerat, Libri, quos in Nicolaum Papam cuderat, & Conciliorum, quæ in Patriarcham Ignatium coegerat, Acta flammis addicta. Tum ingredi jussi, qui Photii contra Nicolaum Papam concilio interfuerant, qui contra Romanam Ecclesiam libellos ediderant, qui denique Legatorum titulo in eodem concilio prodierant; cumque interrogati fuissent, compertum est, eorum nullum ei concilio adfuisse, vel Acta cognoscere, quæ per ejusmodi examen suppositionis convicta fuere. Hujus fallaciæ detectio Papæ Legatos impulit, ut Lateranensis concilii, ann. 649. habiti postremum canonem, qui contra falsarios est, lectum vellent. Lectum est etiam Nicolai Papæ, super imaginum cultu, decretum in Romano ann. 863. concilio editum. Iconoclastarum aliqui, qui in concilium ingredi jussi sunt, errorem suum abjurarunt, suosque antesignanos, & nominatim Theodorum cognomento *Crithinum* anathemate perculerunt. Lectum deinde Concilii nomine solemne in Iconoclastas, in eorum pseudo-concilium, & in eorumdem duces, & magistros anathema; & in Photium anathemata repetita.

SESSIO NONA.

Michaelis, Alexandrini Patriarchæ, deputatus interfuit sessioni hac, quæ non nisi Februarii die 12. anno 870. habita fuit. Ad examen vocati, qui falsum testimonium in Patriarcham Ignatium tulerant; iisque imposita pœnitentia. Peculiarem quoque pœnitentiam Marino, Basilio, & Georgio, Michaelis imperatoris scutariis concilium imposuit, qui in ecclesiasticarum cæremoniæ derisionem, sacerdotalibus vestibus induti, sancta Mysteria repræsentaverant. Photii pseudo-legati iterum prodire jussi, ut ejus mendacia Josepho, Alexandrini Patriarchæ deputato innotescerent, qui sessio-

sioni octavæ; in qua se iidem in conspectum dederunt, non adfuerat. Se legatorum personam agere coactos iterum missi sunt; iisque ob vim, quam passi fuerant, errati concessa via.

SESSIO DECIMA.

Adfuit huic sessioni, die 28. Februarii habitæ Basiliæ Imperator, Constantino filio, & Patriciis viginti comitantibus. Eidem adfuere oratores, quos miserunt Ludovicus, Italiae, & Galliae Imperator, & Michael Bulgariae rex. Erant Episcopi supra centum. In hac lecti, qui sequuntur, canones viginti septem.

1. & 2. „Servabuntur tam generalium, quam particularium conciliorum canones, & a sanctis Patribus transmissa doctrina, itemque conciliorum decreta, quæ Summi Pontifices Nicolaus, & Adrianus super Ignatii restitutione, & Photii expulsionem celebrarunt. „

3. „Imago Christi Domini nostri, sanctorum Evangeliorum Libri: Crucis, B. Virginis Dei Mariæ, omniumque Sanctorum imagines honorabuntur, & adorabuntur; sed ita, ut cultus, qui iis exhibetur, ad prototypa, ad Christum, ejusque Sanctos scilicet referatur. „

* Revocandum in mentem est, per *adorationis* vocabulum apud Græcos usitatum, hoc loco non latriæ, quæ uni Deo debetur, sed observantiæ, & venerationis cultum solummodo significari.

4. „Cum Photius nunquam Episcopus fuerit, omnes ab eo peractæ ordinationes nullæ, & irritæ censebuntur; rursusque, quas is consecravit, Ecclesiæ consecrabuntur. „

5. „Renovantur veteres canones, qui vetant, ne ad Episcopatum evehatur, quicumque hoc consilio clericalem, aut monasticum habitum sumpserit; tametsi per ministerii gradus singulos ductus esset. At, si quis inter clericos, aut monachos rectis de causis, nulloque ambitionis, aut lacri animo nomen dederit, per anni spatium lector, post biennium subdiaconus, post triennium diaconus, & post quadriennium Sacerdos fiet. „

Quamvis hoc probationum tempus decennale esset, con-
tum tamen reddebat brevius a veteribus canonibus præ-
ptum spatium ob ejus pietatem, quem promoveri lu-
at.

6. „Anathema Photio, propterea quod falsos Orientia-
legatos, & falsa acta contra Nicolaum Papam supposuerit,
isque omnibus, qui in posterum ejusmodi fraudibus usi
uerint. „

7. „Quamvis e re sit, sanctas imagines pingi, divinasque,
& humanas scientias doceri; par tamen etiam est, id ab
is tantum, qui sapiunt, fieri; quamobrem concilium eos
omnes, quos excommunicationi subdidit, vetat, quoad re-
cipuerint, imagines pingere, & docere. „

* Hujus canonis prima pars Gregorium Syracusanum im-
tit, qui pictor erat; altera Photium, qui litteras docuerat.

8. „Interdictio, ne quis e Patriarchis ab Episcopis, ordi-
nationis eorundem tempore, quidquam præter consuetam
fidei professionem exigat. „

9. „Nulla declarantur omnia promissa, quæ Photius ab
iis exegit, quos litteras docebat; & ab aliis, quos sibi de-
vincire volebat. „

10. „Nemo a suo se Episcopo separabit, quin hic juridice
damnatus fuerit; eademque erit quoad metropolitanum,
aut patriarcham, Episcopi ratio; idque sub poena depositio-
nis in clericos, & Episcopos, atque excommunicationis in
monachos, & laicos. „

11. „Quicumque duas in homine animas esse contendit,
anathema sit. „

* Error hic tribuitur Photio in verficulis, qui leguntur
l nonæ sessionis calcem.

12. „Interdicitur, ne Episcopi per auctoritatem, jussu-
que Principis ordinentur, in eos depositionis statuta poe-
na, qui tyrannica hac ratione ad Episcopatum pervene-
rint, cum evidens sit eorum ordinationem non a Dei vo-
luntate, sed a carnis desideriis derivari. „

13. „Ab inferiore ad superiorem gradum extollentur
magnæ Ecclesiæ clerici, in servitii ab iisdem præstiti com-
pen-

„ pensationem, si bene se gesserint; nec in clerum admittentur, qui procerum domos, aut prædia administraverint.

14. „ Qui ad Episcopatum evecti sunt, non eum demittent, ab Ecclesiis suis recedentes, ut Præsidibus obviam procedant; multo minus se ipsis demittent, equo descendentes, iisque se prosternentes; sed viris principibus datum honorem exhibentes, necessariam ad eos, cum opus fuerit, arguendos auctoritatem servabunt.

15. „ Ecclesiarum nec supellectilem, nec ornamenta, nisi ob causas in canonibus recensitas, nec terras vendere, nec earundem redditus in emphyteuticis locationibus ponere poterunt; sed contra debebunt Ecclesiæ possessiones meliores reddere, quarum proventus ministrorum sustentationi, & pauperum solatio inserviunt.

16. „ In laicos, cujuscunque conditionis fuerint, interdictio, ne sibi capillos attollant, ut clericos imitentur; ne sacerdotalia indumenta gestent, Ecclesiæque caeremonias simulent, secus ea poena plectendi, ut Sacramentis priventur. Ad Patriarchas, eorumque suffraganeos mandatum, ut ejusmodi impietates impediant, depositionis in eosdem statuta poena, si forte tolerantiae, aut negligentiae rei fuerint.

• Eos spectat canon hic, qui Ecclesiæ caeremonias imperatoris Michaelis jussu simulaverant. Quæ iis hoc loco imponitur poenitentia, ejusmodi est, ut ad annos tres a communione separati permaneant; anno primo, plorantes extra Ecclesiam; altero, stantes cum catechumenis; tertio, cum fidelibus.

17. „ Erit in patriarcharum potestate, concilia, prout tulerit, convocare, & ad ea metropolitanos, qui ad ipsorum ditionem spectant, accire, quin hi se eximere possint, prætexentes se ab aliquo Principe retineri. Et sane terrarum Principes, cum ipsi pro arbitrato cœtus habent, Patriarchas, ne suos & ipsi conventus celebrent, & Episcopos ne iisdem intersint, de Ecclesiæ negotiis agendi causa, cum impietatem impedire non possunt.

18. „ Ecclesiæ, quique iis præsent, fruuntur bonis, & privilegiis, quorum possessione post annos triginta gaudent; interdictione, ne quis e laicis eos iisdem spoliaret, sub anathematis poena, ad eorundem bonorum, & privilegiorum restitutionem usque. „

19. „ Prohibentur pariter Archiepiscopi, se visitationis specie ad suffraganeos conferre, ut absque necessitate apud eos commorentur, Ecclesiarumque, quæ ex eorum jurisdictione sunt, proventus consumere. „

20. Si censitarius emphyteuticus neglexerit per annos tres censum, de quo convenit, Ecclesiæ solvere, confugiet Episcopus ad urbis, seu regionis iudices, ut terram, aut possessionem in emphyteusi relictam reddi jubeant.

21. „ Patriarchæ quinque ab omnibus, & ab iis ipsis, qui dominorum potentissimi sunt, honore afficientur; id nemo sibi sumet, ut eos suarum sedium possessione spoliaret; nihil contra honorem fiet, qui iisdem debetur; nemo scribet in Papam, jactatæ alicujus accusationis obducta causa, quod facere Photius, & ante eum Dioscorus ausi sunt. Si quæ forte nihilominus difficultas in generali concilio contra Romanam Ecclesiam suborta fuerit, proponetur quæstio cum observantia, in eundemque modum finietur. „

22. „ In laicos potentes interdictione, ne ad Episcoporum electionem accedant, nisi ad eam ab Ecclesia vocati fuerint: aut canonice electioni oblectentur, sub anathematis poena, quoad huic electioni assensu fuerint. „

23. „ Non licet Episcopo alterius Ecclesiæ terras sibi locationis titulo sumere, aut clericos ibidem statuere, sine Episcopi diocesani consensu. „

24. „ Metropolitani non poterunt suos ad se suffraganeos accire, ut iis Episcopales functiones demandent, ipsi vero interim temporalibus negotiis se dedant; sed id agent, quod eorum muneris est, aliter a Patriarcha puniendi, aut, si reciderint, deponendi. „

25. Episcopos, presbyteros, diaconos, aliosque clericos a Methodio, vel ab Ignatio ordinatos, qui pertinaciter cum Photio perstiterint, sine restitutionis spe concilium deponit.

26. Clerico, qui suo ab Episcopo depositus, aut malehabitus fuerit, ea facultas tribuitur, ut per appellationem apud metropolitanum, aliosque catholicæ Ecclesiæ superiores iudices sibi prospiciat.

27. Iussi ecclesiastici, & monachi in quaque provincia vestibus singulorum statui respondentibus uti.

Post horum canonum lectionem Metropolitanus duo, eodem tempore Fidei definitionem, Nicenæ similem, at longe distinctius enucleatam, legerunt. In ea dicitur anathema Ario, Macedonio, Sabellio, Nestorio, Eutychi, Dioscoro, Origeni, Theodoro Mopsuesteno, Dydimio, Evagrio, Sergio, Honorio, Cyro Alexandrino, denique Iconoclastis. Recipiuntur deinde generalia concilia septem, & inter ea refertur hoc ipsum, tamquam octavum conficiens; tum sententia summis Pontificibus Nicolao, & Adriano in Photium edita confirmatur. Romani Legati omnium primi subscribere; proxime post eos subscripsit Patriarcha Ignatius, deinde vero Orientis Legati; & post Imperatorem Basilium Archiepiscopus Ephesus, cæterique deinceps Episcopi, numero centum, & duo. Monet Anastasius Bibliothecarius admirationi esse tam exiguum numerum non debere: quia Photius Episcoporum plerosque, qui ab ejus decessoribus ordinati fuerant, deposuerat, aliosque in eorum locum induerat, qui tamquam Episcopi in hoc concilio spectati non fuerunt. Qui ad illud admissi sunt, a præcedentibus Patriarchis consecrati fuerant. In Patriarchæ Ignatii vita, quam Nicolaus contexuit, memorie proditur, Episcopos subscripsisse non simplici atramento, sed postquam Servatoris Sanguine calamus imbuerant. Idem egit Theodorus Papa, cum Pyrrhi depositionem scripsit.

Nobis suppetunt concilii nomine synodice Epistolæ duæ: encyclica una, quæ eorum, quæ ibidem gesta, narrationem continet, iussis omnibus Ecclesiæ filiis iudicio se subdere, quod in eo coetu editum fuit; ad Papam Adrianum altera, in qua Episcopi texunt ejus Legatorum elogium, quorum se iudicium secutos ajunt. Hujus octavi concilii Acta quidem integra non habemus, nisi in latina eorundem versione, quam

quam Anastasius Bibliothecarius, Ludovici imperatoris oratorum unus edidit Adrianæ Papæ jussu ex græci autographi exemplo, quod ipse circumspeditionis ergo Romam attulerat, græco autographo ipso Actorum concilii ab Illyriis capto, in quorum manus Romam redeuntes Legati inderunt. Græca porro Acta ad Anastasii versionis calcem impressa, non nisi eorum compendium sunt, in quo ex autographo abscissa plura. Anastasius suæ versionis fronti longam Præfationem apposuit, in qua Photiani schismatis, conciliique hac occasione habiti, susceptæ a Bulgaris fidei, & collationis historiam texit, quæ triduo post concilii finem habita est, ut statueretur utri Ecclesiæ Romanæ, an Constantinopolitanæ Bulgari subderentur; quod ab Orientis deputatis in Constantinopolitanæ Ecclesiæ favorem contra Romanorum Legatorum sententiam decisum fuit. *Reg. Tom. XXII. Lab. Tom. VIII.*

Concilium Vermeriense, ann. 869.

Habitu fuit concilium hoc Caroli regis jussu Aprilis die 24. ann. 869. ut Hincmarus, Laudunensis Episcopus, quem injustitiæ, & violentiæ clero, & populo invisum redoliderant, judicaretur. Aduere cœtui Episcopi undetriginta; & Hincmarus Remensis, Laudunensis hujus patruus, amquam provinciæ Metropolitanus præfuit.

Laudunensis Episcopus, oppositis accusationibus implicatus, ad Papam appellavit, & Romam eundi veniam petiit, quæ quidem negata fuit; at inchoata in eum acta suspensa. Concilium monasteriorum trium cum Charruxienti unionem, Carolo rege annuente jam editam confirmavit. Hic Princeps audita Lotharii regis mortē, se Lotharingiæ regem coronandum curavit, in septem Episcoporum concilio, die 5. septembris ejusdem ann. 869. Metis habito. Hincmarus Remensis super ejus fronte sancti Chrismatis unctiones edidit; at ei Episcopi reliqui coronam imposuerunt, palmamque, & sceptrum dederunt. *Ibid.*

Concilium Attiniacenſe, ann. 870.

Carolus Rex, cui non probabatur Carolomani filii, et puero clericalem tonsuram collatam voluerat, agendi rationem, tamquam clericum, ab Episcopis iudicatum velle, concilium hoc mense Maio coegit, cui adfuere triginta: decem provinciis Episcopi, cum sex Archiepiscopis, Hincmaro Remensi, Remigio Lugdunensi, Harduico Vesontionensi, Wulfado Bituricensi, Frotario Burdegalensi, & Bertulfo Trevirensi. Carolomanus, conjurationis in Regem patrem, aliorumque criminum plurium convictus, Abbatibus quas numero plures possidebat, spoliatus, & Silvanecti in carcerem trusus fuit. Hincmarus Laudunensis in Regem, & in patrum, qui ejus metropolitanus erat, inobedientiam, in eodem concilio accusatus, imminentem sententiam vitavit, per oblatum libellum declarans, se in posterum pro sui ministerii ratione regi Carolo fidelem, & dicto audientem fore, prorsus ut domino subditus, & Regi Episcopus esse debet; Hincmaro quoque Metropolitano suo, secundum canones, & sanctae Sedis decreta per canones approbata, obsecuturum. Hujus libelli ope, cui coram omnibus ipse subscripsit, ei pacis osculum Rex, & Remensis Archiepiscopus obtulerunt. *Ibid.*

Concilium Duziacenſe, ann. 871.

Concilium hoc, quod Augusti die 5. ann. 871. habitum fuit, e Praelatis uno, & viginti, Episcopis tredecim, & Archiepiscopis octo conflatum erat. Ei praefuit Hincmarus Remensis, & Carolus Rex adfuit ipse per se. Princeps hic Monumentum obtulit suas de Hincmaro Laudunensi querelas continens. Alterum Archiepiscopus Remensis exhibuit. Insistebat Rex, conquerens Hincmarum Laudunensem ei fidem fregisse, perduelliones excitasse, ejus subditorum bonis per facti vias potitum esse, in eum calumnias apud Papam struxisse, ei denique armata manu obstitisse. Archiepiscopi querelae maxima ex in parte suarum jussionum, suaeque auctoritatis contemptu continebantur. Hincmarus Laudunensis concilio se stitit, in eoque, ipsius ad sanctam Sedem ap-
pel-

pellatione nihil obstante, depositus fuit; & Hincmarus Remensis tamquam concilii præses, sententiam pronuntiavit in hæc verba: „Eum ego honore, ac dignitate Episcopali „privatum, omnibusque sacerdotalibus functionibus spoliatum judico, salvo omnino, & integro remanente Patris „nostri Adriani, primæ apostolicæ cathedræ Papæ jure, pro- „ut Sardicenses canones statuerunt. „Processus in Hincmarum Laudunensem acta concilium ad Papam Adrianum misit cum synodica Epistola, in qua gestorum confirmationem ab eo petit, enuntians se ad ejus Episcopi depositionem non alia de causa, quam quod ejus ad officium reducendi adjumenta deerant, confugisse. Rogat quoque Papam concilium, ut, si ei forte libuerit perficere, ut causa hæc iterum judicetur, ejus judicium ad loca remittat; interim vero Sacerdotali communione privatum Hincmarum Laudunensem remansurum. Synodicæ Epistolæ adscripta est dies 6. Septembris ann. 871. Actardo Nannetensi, electo Archiepiscopo Turonensi in mandatis datum, ut eam cum concilii Actis ad Papam perferret. Tribuuntur hæc in partes quinque; continent priores tres accusationis in Laudunensem Episcopum capita; processum in eundem quarta; concilii Synodicam Epistolam quinta, eamque, quam Hincmarus Remensis, privatim ad Papam scripsit, *Ibid.*

Concilium Cabillonense, ann. 873.

Maji die 21. habitum est concilium hoc, in quo actum de S. Laurentii Ecclesia, quam Canonici S. Marcelli repetebant, agentes, eam sibi a Regibus, qui ejusdem fundatores erant, donatam fuisse, deinde vero a Cabillonensibus Episcopis usurpatam. Concilium in hanc ipsam Ecclesiam convenit, eamque canonicis S. Marcelli reddendam decrevit. Conflatus erat cœtus ex Episcopis quinque, Chorepiscopo uno, abbatibus, monachis, presbyteris, diaconis, & Archidiaconis, præfide Remigio, Archiepiscopo Lugdunensi. *Reg. Tom. XXXIV. Lab. Tom. IX. Hard. Tom. VI.*

Concilium Colonienſe, an. 873.

Willebertus, ſeu Guillebertus, Archiepiſcopus Coloniaſis, Archiepiſcopis Trevirenſi, & Mognuntino, & Saxoniarum Episcopis adſiſtentibus, præfuit concilio huic, quod 26 Septembris die habitum fuit. In eo peracta eſt cathedralis Eccleſiæ dedicatio, & confirmata Gontherii, qui Guillebertum præceſſerat, ſtatuta, ut nempe Canonicis ad ſubſiſtendum eſſet bonorum ſatis; ut ſuorum ipſi præpoſitorum libera electione gauderent, quin ei Archiepiſcopus intereſſet ipſique pariter eo inconfulto, quidquid ad eorum monaſterium pertinebat, ſtatuerere poſſent. *Ibid.*

Concilium Duziacenſe, ann. 874.

Convocavit rex Carolus concilium hoc, ad quod plurimum provinciarum Episcopos conveniunt. In eo data eſt opera, ut impediretur, ne inceſtuoſa matrimonia, & eccleſiaſticorum bonorum uſurpationes ulterius progredirentur. Offendit concilium in ſynodica Epistoſta ad Aquitaniarum Episcopos miſſa, eos, qui in prohibitis conſanguinitatis gradibus matrimonia contrahebant, indulgentia fruſtra niti, quam Argliſ, cum primum Fidem amplexi eſſent, S. Gregorius conceſſit: quandoquidem ſanctus hic Pontifex eam indulgentiam coarctaverat, addens, eos, cum in Fide firmati eſſent, conſanguinitatis rationem ad ſeptimam uſque generationem habituros, cum initio quidem iis veniam dediffet, ut in quarto, ac tertio conſanguinitatis gradu matrimonium inirent. Affert concilium in has illicitas conjunctiones decreta plura, & inter alia Romani concilii ſub Papa Gregorio II. concilii Agatenſis Acta, & Papæ Siricii ad Himerium, Episcopum Tarraconenſem Epistoſtas. Quoad uſurpatores bonorum Eccleſiæ id exſcribit, quod in eos ann. 860. Tuſſiacenſis concilii Episcopos dixerant. *Ibid.*

Concilium Remenſe, ann. 874.

Habuit Hincmarus menſe Julio concilium hoc, in quo edidit pro ſuæ diœceſis præbyteris articulos quinque.

Primus afficit rurales parochos, qui suarum parœciarum ra posthabita se in Montisfalconis monasterium recipiebant, ibique præbendam, seu distributionem in specie percipiebant, quam canonici singuli ad suam sustentationem accipere consueverant; afficit etiam ejusdem monasterii canonicos, qui ruralibus parœciis potiebantur. Violabant utriusque canones; parochi quidem, suam curam derelinquentes, se intra monasterium in tuto ponerent; canonici vero, monasterium deferentes, ut se ad ruralium parœciarum fertilitatem conferrent, eo animo, ut decimæ emolumentum perpererent. Eos monet Hincmarus, clericis haud licere ab una ad aliam Ecclesiam migrare, multoque minus duas simul tenere, cum fieri non possit, ut quispiam uno, eodemque tempore & parochi, & canonici faciat officio satis. Si forte, inquit, necesse fuerit, noctu infantem in periculo positum baptizari, aut Viaticum ad ægrotantem deferri, haud egredietur e claustro canonicus, ut rus pergat. Si ergo presbyter ob corporalem aliquam infirmitatem, aut ab aliquod occultum peccatum, se in monasterium recipere vult, dimittat scripto suæ curæ titulum; aliter ibidem maneat. Erant quoque tempore clausa, ut monachorum, ita canonicorum claustra; itaque parochorum aliqui bellis grassantibus in ea, tamquam in securitatis loca, se recipiebant.

In altero articulo Hincmarus presbyteros vetat, depositionis indicta poena, quidquam sumere pro loco matriculæ, scilicet a pauperibus, qui in Ecclesiæ matricula inscribebantur, quibusque propterea decimæ, seu oblationum pars tribuebatur. Iisdem in tertio, sæminarum frequentationem, & importuna cum iisdem colloquia interdicit. Per quartum, presbyteris ex ecclesiasticis proventibus, cum eleemosynæ, & hospitalitatis detrimento reservatis, terras, & domos alienamentibus, easque deinde in consanguineos conferentibus summum canonum jus minuitur. Eos quoque vetat in quinto, beneficia seu sibi, seu suis clericis obtinendi animo, dona patronis dare, testatus haud se clericos, qui sibi prælati non fuerint, ordinaturum. *Ibidem.*

Concilium Papiense, seu Ticinense, ann. 876.

Rex Carolus Calvus in urbe Roma, Dominici Natalis die ann. 875. Imperator a Papa Joanne VIII. coronatus, Longobardiæ quoque coronam, in Imperatoriæ confirmationem Papiæ, seu Ticini in Episcoporum, & Comitum indigentium coetu, mense Februario ann. 876. celebrato suscepit. Signarunt in id actum Tusciæ, & Longobardiæ Episcopi septendecim, abbas unus, & comites decem. Iidem Episcopi edidere canones quindecim, qui sequuntur, quique in Pontigonensi concilio confirmati fuere.

1. „ Deferetur honos sanctæ Romanæ Ecclesiæ, cæterarum Ecclesiarum capiti, nihilque quispiam molietur in ejus jura. „

2. „ Honorabitur Joannes Papa, excipienturque cum observantia ejusdem decreta; eique in rebus omnibus debita obedientia præstabitur. „

3. „ Nemo quidquam in terras, quæ ad Romanam Ecclesiam pertinent, aggredietur; quique aliquid eidem ademerint, præter restitutionem, quam facere tenebuntur, ex Imperatoris voluntate punientur. „

4. „ Sacerdotali auctoritati, & clero observantia deferretur. „

5. „ Obsequium in eundem modum imperatoriæ auctoritati exhibebitur, audebitque nemo eidem obistere. „

6. „ Sinentur Episcopi suum secundum canones munus obire. „

7. „ Prædicabunt Episcopi ipsi per se, vel per alios, dabuntque operam, ut presbyteri, qui iisdem subsunt, hoc & ipsi officio fungantur. Laici, qui in urbibus degunt, publicis Ecclesiæ coetibus per dies festos intererunt, itaque, qui ruri versantur; nec cuiquam licebit sine causâ, & sine Episcopi consensu, domesticas capellas habere. „

8. „ Erunt Episcopis prope singulorum Ecclesiam claustra, ubi suis cum clericis canonice vivant. Suos presbyteros impediunt, ne suam Ecclesiam deserant, ut sibi domicilium alibi quærant, eosve sibi secundum canones dicto audientes reddent. „

9. „ In ecclesiasticos interdictio, ne cum fæminis habitent, & versentur; ne ad venationem pergant, seque sæcularium in modum induant. „

10. „ Interdictum, ne sumantur Ecclesiæ bona, mandatumque, ut quamprimum, siquidem sumpta fuerint, restituantur. „

11. „ Solvetur fideliter decima, Episcopusque ejusdem in pauperes distributionem committet. „

12. „ Episcopi, & procures concorditer vivent. „

13. „ Episcopi, Comitesque ministerium suum obeuntes, in suis, non in pauperum domibus, nisi forte rogati consistent. In id etiam incumbunt, ut direptiones, & depredationes impedian. „

14. „ Prohibitus quisque invadere Episcopi bona, cum hunc vita fungi contigerit. Sunt ea successori servanda, vel ad ejus animæ bonum in pauperes eroganda. „

15. „ Infideles nemo retrahet, aut Regi celabit. „ *Ibid.*

Concilium Pontigoni, in Catalaunensi diœcesi, seu Pontigonense, an. 876.

Carolus imperator hoc concilium Junii die 21. haberi jussit, eique adfuit cum sanctæ Sedis Legatis duobus, Joanne, Tuscaniæ, & altero Joanne, Arretii, Episcopis. Eisdem quinquaginta Galliarum Episcopi interfuerunt. Hincmarus Remensis secundum Legatos primus subscripsit, tum Aurelianus Lugdunensis. Habiti sessiones octo. Lecta est, in prima, Papæ Epistola, 2. Januarii die hujus ann. 876. data, qua Senonensem Archiepiscopum Ansegisium statuebat Galliarum, & Germaniæ Primatem, tamquam suum in iis provinciis Vicarium, cum ea potestate, ut concilia convocaret, & sanctæ Sedis deputatos Episcopis significaret. Episcopi, cum ea, quæ in hac Epistola continebantur, audissent, dixere se quidem sine Metropolitanorum præjudicio, & secundum canones, Papæ jussa facturos; & quantumvis a rege Carolo sollicitati, ut sine ulla restrictione Ansegisii primatum agnoscerent nihil ejusmodi facere voluerunt. Sessionem alteram Junii die 22. habitam sibi vindicavit

Actorum Ticinensis concilii, & Litterarum lectio, quas Papa Joannes ad laicos miserat; in eademque ab omnibus Episcopis, proceribusque, qui aderant, confirmata fuit Imperatoris electio. Transacta est tertia sessio, quam 3. Julii dies attulit, in contentionibus super plurium dioeceseon presbyteris, qui sanctæ sedis Legatorum auctoritati reclamabant. In quarta, quæ postridie ejus diei habita, Imperator oratores excepit, audiitque, qui a rege Ludovico, ejus fratre missi partem regni imperatoris Ludovici, ejus nomine, petierunt. In ea lectæ summi Pontificis Epistolæ tres; una ad Episcopos e regis Ludovici regno, quos arguit propterea, quod eum Principem non impedierint, ne in Caroli imperatoris ditionem, dum aberat, armata manu pedem inferret; altera ad Episcopos ex imperatoris Caroli regno, qui huic ipsi fideles permanserant; ad eos tertia, qui Ludovici Bavari partes susceperant. Omnibus, & singulis mandat Papa, suis ut Legatis pareant.

Novi Legati duo, qui Papæ ad Imperatorem, & ad Imperatricem Litteras afferebant, ad sessionem quintam 10. Julii die habitam convenere. Lecta est postridie in sessione sexta Papæ Epistola ad omnes Galliæ, & Germaniæ Episcopos missa. quæ sententias in Formosum, Episcopum Portuensem, in Gregorium Nomenclatorem, & in eorundem socios editas continebat. Lecta iterum Julii die 14. in sessione septima, Imperatoris jussu, Papæ super Ansegisii primatu Epistola; petiitque Legatus ab Archiepiscopis, ut ei se obsecuturos promitterent; qui responderunt se Papæ decretis obsequentiam non alia ratione, quam eorum decessores præstiterant, præstituros. In octava, eademque postrema sessione, Joannes Arretinus, legatus legit scriptum quoddam; Odo quoque Bellovacensis legit scriptum aliud, articulos quosdam continens, quos Papæ Legati, Ansegisius Senonensis, & Odo ipse inconsulto concilio exaraverant. Historicus Aimonius se suppressisse ait eos articulos, quippe qui nullius auctoritatis essent, itemque scriptum a Joanne Arretino lectum, quia ratione, & auctoritate destitutum erat. Comperiuntur ad Actorum concilii calcem articuli novem,

qui

qui esse creduntur ipsi, de quibus Aimonius tam magno cum contemptu loquitur. In iis Papa Joannes VIII. dicitur, post imperatoris Ludovici mortem regem Carolum Romam vocatum in Ecclesiæ S. Petri defensorem elegisse, & Imperatorem coronasse; ante ejus adventum concilium habuisse, & ad Ludovicum regem, ejusque regni Episcopos, abbates, proceresque scripsisse, prohibens, ne quæ ab iis in regis Caroli ditiones irruptio fieret, quoad haberetur collatio, in qua utriusque regnorum jura statuerentur; iidem tamen Papæ Litteras, ab Odone Bellovacensi semel, & iterum exhibitas rejecisse; Ludovicus rex, sanctæ Sedis monita spernens, in Caroli regnum, armata manu invasisse; monitusque, suas ut copias educeret, suorumque criminum poenitentiam ageret, rursusque a Papæ Legatis, ut id faceret, eximulatus haud magis paruisse; adeoque summus Pontifex suos legatos facultatibus instruxisse, ut in ea facti specie, quod e re erat, id agerent. Dicitur etiam Papa, consentiente imperatore Carolo, Senonensem Archiepiscopum Ansegisium, Galliarum primate, suumque vicarium instituisse, conciliumque annuisse, ac præterea sententiam in Formosum, ejusque socios editam, itemque damnationem in Ludovici regis flagitia pronuntiatam suscepisse. *Ibidem.*

Concilium Ravennatense, ann. 877.

Papa Joannes VIII. habuit concilium hoc die 22. Julii, in quo præfuit cum Episcopis quinquaginta, qui omnes e Longobardiæ regno erant; eo consilio, ut ad disciplinæ, & immunitatum Ecclesiæ redintegrationem incumberet. Editi sunt hac mente canoncs undeviginti, qui in Trecensi concilio tertio ann. 878. confirmati fuere.

1. „ Omnes metropolitani, intra tres a consecratione menses, Romam venient, suæ fidei declarationem edituri, & a sancta Sede pallium suscepturi; nullamque functionem peragent, quoad huic fecerint officio satis. „

2. „ Episcopi perficere debebunt, ut intra menses tres, consecrentur, secus eam poenam subituri, ut communione

„ priventur ; post menses quinque, non amplius ad eandem,
 „ vel ad aliam Ecclesiam consecrari poterunt. „

3. „ In metropolitanos interdictio, ne pallio utantur, rē
 „ majoribus festis diebus, aliisque temporibus ab apostolica
 „ sede notatis, interque Missarum sollemnia. „

4. „ Prohibiti Duces, ne Episcopos Papæ præsentent, n
 „ publicos census, aut dona ab iis exigant, neve eosdem r-
 „ quant coram laicis. „

5. „ Excommunicationi subduntur, qui Dei domum vio-
 „ lant, qui aliquid exportant, quin is finat, cui ea concedi-
 „ ta est, quique ecclesiasticos male habent. „

6. 7. & 8. „ Eadem in eos poena, qui virgines Deo con-
 „ secratas, & fæminas rapiunt, quoad parentibus eas reddi-
 „ derint; itemque in homicidas, incendiarios, & latrones. „

9. „ Declarantur excommunicati, qui voluntarie cum per-
 „ sonis communicant, quas excommunicatas norunt; lu-
 „ betque nullam iis aurem præberi, qui post excommuni-
 „ cationis annum operam nullam dant, ut ab ea liberentur;
 „ ea lege, ut si in eo statu e vivis excefferint, cum iis post
 „ mortem minime communicetur, hoc est, iidem non admit-
 „ tantur ad preces, & suffragia, quæ Ecclesia pro iis offert,
 „ qui in ejus communione mortui sunt. „

10. „ In hunc finem Episcopi excommunicatos notos fa-
 „ cient, eorum nominibus ad proximos Episcopos, eorum-
 „ que dioecesanos missis, Ecclesiæque foribus affigi jussis. „

11. „ Excommunicationis indicta poena, prohibetur, ne
 „ rei suscipiantur, qui ad poenas quas meruere, vitandas
 „ loca deferunt, in quibus aliqua delicta patrarunt, & se
 „ alio recipiunt. „

12. „ Eadem in reos poena, qui tribus consequentibus
 „ dominicis diebus, voluntarie a sua parochiali Ecclesia re-
 „ cedunt. „

13. „ Defensores, custodes, & administratores bonorum
 „ Ecclesiæ, pupillorum, viduarumque suo facient officio sa-
 „ tis, impedientes, ne quid contra jus fasque, aut per vim
 „ fiat; ac, si ter moniti, parere renuerint, excommunicatio-
 „ ne plectentur. „

14. „Episcopus statæ Ecclesiæ servitio presbyterum, quem ordinabit, addicet. „

15. 16. & 17. „Interdictio, ne petantur in posterum Romanæ Ecclesiæ patrimonia in beneficium, vel aliter, sub poena nullitatis, restitutionis fructuum, & in eos anathematis, qui hæc patrimonia, eorumve accessiones dabunt, aut accipient; excipiuntur familiares Papæ, qui scilicet ex ejus domo sunt. „

18. „Decimæ solventur presbytero, quem ad eas recipiendas Episcopus proposuerit, & non aliis. „

19. „Missi a Principibus, Comites, & Judices non in Ecclesiæ domibus sibi domicilium sument, consuetudinem prætexentes, nec ibidem erigent tribunalia, sed in publicis ædibus ex usu veteri. „ Concilium Adalgario, Augustodunensi Episcopo, ejusque Ecclesiæ sua in Flaviniacense monasterium, & in Tiliniacensem terram, quæ eidem adempta fuerat, jura firmavit. Papa Joannes VIII. subscripsit primus, & secundum eum Joannes, Archiepiscopus Ravennatensis; tum Petrus, Patriarcha Gradenfis. Subscriptionibus apposita est 26. Novembris, vel, ut alii legunt, Septembris dies. *Ibidem.*

Concilium Trecense, Tricassinum, ann. 878.

Papa Joannes VIII. Lamberti, Spoletani Ducis violentiis coactus Italia egredi, se in Galliam recepit, annoque 878. undecima Augusti die, Trecis, seu Tricassis concilium habuit. Quamvis autem Galliarum duodecim, & Germaniæ tres Archiepiscopos cum suffraganeis ad illud convocasset, omnino tamen adfuere triginta solum Episcopi, relatis in numerum Valberto Portuensi, Petro Fori Sempronii, & Paschasio Amarizæ Episcopis, quos ex Italia secum duxerat.

SESSIO PRIMA.

Aperuit ipse concilium in S. Petri Trecensis Ecclesia, brevi sermone, in quo hortatur Episcopos, ut tangantur injuria, Romanæ Ecclesiæ a Lamberto, ejusque fociis illata, quos, inquit, nos excommunicavimus, & ut vos quoque
no-

nobiscum excommunicetis, rogamus. Episcopi ſibi tempus petiſſe, ut de re cum confratribus, cum adveniſſent, deliberarent.

SESSIO SECUNDA.

Violentias in urbe Roma a Lamberto perpetratas Papa rursus in hac ſeſſione legi juſſit. Concilium unanimi ſententia promuntiavit eum, e mundi lege morte, & perpetuo anathemate dignum eſſe. Roſtagnius Arelatenſis querelam edidit in Episcopos, & presbyteros, qui ab una ad aliam Eccleſiam migrabant, & in maritos, qui conjuges deſerebant, ut iis viventibus alias ducerent. Hincmarus reſpondens coetus nomine, tempus petiit, ut id proferret, quod ſuper ejusmodi rebus canones præſcribebant.

SESSIO TERTIA.

Episcopi ſuæ in judicium contra Lambertum, ejusque ſocios editum conſenſionis actum Papæ obtulerunt; & quia eorum Eccleſiæ patiebantur eaſdem violentias ex eorum parte, qui eas diripiebant; Papa, eorundem rogatu, in uſurpatores bonorum Eccleſiæ pronuntiavit excommunicationis ſententiam, cum ſepulturæ privatione, niſi præſcripto tempore reſtituerent.

SESSIO QUARTA.

Leſti ſunt in hac ſeſſione ſequentes canones ſeptem, quos Papa ediderat, unanimique conſenſu approbatî fuere.

Primus. „Mundi proceres obſervantia proſequentur Episcopos, in eorumque conſpectu, niſi iisdem annuentibus, non ſedebunt; laici non attingent Eccleſiæ bona.“

2. „Nemo petet a Papa, vel ab Episcopis monaſteria, patrimonialia, domos, terras, quæ ad Eccleſias pertinent, niſi quibus canones id concedunt.“

3. „Idem ſtatutum jam fuerat in Ravennatenſi concilio confirmatique ſunt canones ibidem editi.“

4. „Episcopi ſuis confratribus ſuppeditas ferent, ut ſe extrahant e vexatione; conjunctisque paſtorali baculo, &

apo-

„ apostolica auctoritate armati pro Ecclesiæ defensione pug-
nabunt. „

5. „ Laicus, aut clericus a proprio Episcopo excommu-
nicatus non recipietur ab altero, ut necesse habeat poeni-
tentiam agere. „

6. „ Nec magis recipietur alienus subditus, nisi in facti
specie, quam civiles leges enuntiant. „

7. „ Si qua in Episcopum querela subest, ea quidem pu-
blice, & secundum canones fiet, ut impediatur, ne, quod
sæpe contingit, innocentes a scelestis damnentur. „ Hos
omnes canones concilium servari jubet, depositionis in cle-
ricos, omnisque christianæ dignitatis privationis in laicos,
ni paruerint, indicta poena. Lecta est deinde sententia, quam
Papa in Formosum, Portuensem Episcopum, & Gregorium
Nomenclatorem, inque omnes eorundem socios, qui Eccle-
sias expilare pergebant, jam ediderat.

SESSIO QUINTA.

Ottulfus, Trecensis Episcopus in Isaac, Lingonensem Epi-
scopum, supplicem libellum obtulit, in quo querebatur, eum
Vandevrensis parœciæ, quæ ex ipsius diœcesi erat, potitum
esse. Peracta est canonum lectio, qui vetant Episcopos a
minore ad majoris momenti Ecclesiâ transire. Spectabat
id Frotarium, qui a Burdegalensi Ecclesia ad Pictaviensem,
ac subinde ad Bituricensem migraverat. Decretum tulerunt
Episcopi, quo laicos prohibuerunt, uxores deferere, ut alias
ducerent, eosque jusserunt ad primam redire; quoque ipso
mandarunt Episcopis, ut ad Episcopatum reverterentur, quem
deseruerant, ut ad alium transirent. Coronavit Papa Ludo-
vicum Balbum, & ejus conjugem Adelaidem coronare re-
cusavit: quia Ausgardes, quam primam duxerat, adhuc in
vivis erat. Adactus nimirum fuerat a Carolo rege Patre,
ut eam utpote sine ejus consensu ductam defereret. Man-
lavit etiam concillum, ut Heredulfus, qui Laudunensis Epi-
scopus, in Hincmari locum post Duziacense concilium, crea-
tus fuerat, ejus sedis pacificus possessor remaneret. Ea ta-
men Hincmaro data venia, ut siquidem poterat, Missam ca-
ne-

neret; eique ad sustentationem designata est Laudunensis Episcopatus proventus pars. Concilio finem Papa per sermonem imposuit, quo Episcopos hortatus est, ut ei sed Romanæ Ecclesiæ defensionem adderent; itemque Regem, se ad eandem ab hostibus liberandam conferret. Vix, Metenti Episcopo, pallium concessit; quod deinde occasionem præbuit dissidio eum inter, & Bertulfum, Trevirensis Archiepiscopum, ejus metropolitatum, qui nixus canone suffraganeum vetante, sibi nova jura sine sui metropolitani consensu tribuere, eum prohibuit pallium gestare. *Ibidem.*

Concilium Rothomagensis, ann. 878.

Super hujus concilii epocha nihil certi est. Illud Pater Harduinus ad an. 878. refert; Dominus autem Bessinius sub Clodovei II. regno, & Sancti Ouenii episcopatu collocat, in sua Rothomagensium conciliorum Collectione, ea ratione permotus, quod concilium hoc eosdem abusus damnavit, quos is sanctus Episcopus proscripsit in Sancti Eloji vita. Hujus concilii Patres edidere sequentes canones sexdecim.

Primus. „ Post Offertorium thus adolebitur ad oblationes, in divini Servatoris mortis memoriam. „

2. „ Presbyteri suis ipsi manibus Communionem præbunt utriusque sexus laicis, Eucharistiam in eorum ore ponentes, & verba hæc pronuntiantes: *Corpus Domini, & Sanguis profit tibi ad remissionem peccatorum, & ad vitam æternam.* „

3. „ Spectat canon hic presbyteros quosdam, qui divina mysteria, quæ consecraverant, sumere ipsi nolentes, ponebant intra laicorum, tum virorum, tum fæminarum manus, ut ab iis sumerentur.

4. „ Solvetur accurate tam fructuum, quam animalium decima, sine specierum commutatione, sub anathematis in eos poena, qui bis, ac ter moniti renuerint eandem solvere.

5. „ Superstitiosa omnia, seu ad animalium morbos, seu ad aliquam calamitatem remedia prohibentur. „ Continebantur hæc remedia diabolicis quibusdam versibus, quos pastores, aut venatores pronuntiabant super pane, vel super her-

erbis, vel super fasciis; quæ ab iis deinde celabantur in ar-
ore, aut supra bicornem viam projiciebantur.

5. „ Non conferetur iis novum baptisma, qui penes hæ-
reticos baptizati fuere sanctæ Trinitatis nomine; satisque
erit, dum in Ecclesiam recipientur, eos edoceri, iisdemque
manus imponi. „

6. „ Interdictio, ne suscipiantur, qui a proprio Episcopo,
ob patrata crimina communione privati fuerint, secun-
dum concilia Nicænum, Chalcedonense, Antiochenum, &
Sardicense. „

7. „ Sub poena expulsionis e clero in presbyterum inter-
dictio, ne pecuniam, aut munera, seu clerico, seu laico
tribuat, eo animo, ut in alienæ, vel etiam vacantis Eccle-
siæ possessione ponatur. „

8. „ Interdictio, ne Episcopi, seu presbyteri ignoti ad ec-
clesiasticas functiones absque synodi consensu admittan-
tur. „

9. „ Prohibentur presbyteri depositionis indicta poena, vi-
duas velare, quia id, inquit canon, ne Episcopis quidem
licet. Quod spectat ad virgines, his velum dare Episcopi
solum est. „

10. „ Mandatur Episcopis, ut sæpe in monachorum, &
monialium monasteria, gravibus, piisque viris comitanti-
bus ingrediantur; quomodo ibi regula servetur, expen-
dant; in castitatem errata carcere puniant; impedianque,
ne quis e laicis in claustrum, aut in religiosarum cubicula
pedem inferat; cum ne presbytero quidem, nisi ad Missæ
celebrationem, in claustrum ingressus concessus sit. „ In
puellarum scilicet monasteriis Ecclesiæ intra eorum ambitum
erant.

11. „ Suam Episcopus cathedralem Ecclesiam non dese-
ret, ut se crebrius ad aliam suæ diocesis Ecclesiam confe-
rat, seu, quod eodem recidit, haud Episcopalem cathedram
transferet. „ Refertur apud Gratianum, 7. q. 1. cap. 21.
placuit.

12. „ Si laicus alium ad sanguinis usque effusionem per-
cussit, poenitentiam agat ad dies viginti; si clericus, ad tri-

„ triginta; augebiturque poena, pro graduum ratione, ad
 „ quos erit evectus reus; diaconus poenitentiae suberit ad
 „ menses sex, presbyter ad annum, Episcopus ad annos duos
 „ cum dimidio. „

13. „ Qui id agent, quod ethnici Calendis Januariis, aut
 „ lunam, dies, & horas superstitiose observabunt, anathemati
 „ suberunt. „

14. „ Id erit curæ presbyteris, ut rusticos moneant, qui
 „ custodiendis gregibus addicti sunt, ut dominicis diebus ad
 „ Missam conveniant; quippe qui Christi Domini Sanguine,
 „ ut homines cæteri, redempti sunt, ac proinde negligendi
 „ non est eorumdem salus. „

15. „ Qui in urbibus, pagisque degunt, monebuntur, ut
 „ festis, dominicisque diebus intersint Vesperis, noctis Offi-
 „ ciis, & Missæ; constituenturque decani, quibus Dei timor
 „ insit, ut ignavos, otiososque ad divinum servitium ade-
 „ undum extimulent. Festi dies a vespers ad vespers ce-
 „ lebrabuntur, abdicato omni servili opere, congruaque cum
 „ observantia. „

16. „ Cum suæ dioecesis visitationem Episcopus persgit,
 „ præibit Archipresbyter, unus, aut duorum dierum spatio,
 „ ut ejus adventum in parœciis annuntiet; omnesque, in-
 „ firmis exceptis, aderunt synodo stata die, secus commu-
 „ nione privandi. Minoris momenti negotia, si quæ fuerint,
 „ Archipresbyter una cum loci clero expediet, ut advenier-
 „ tem Episcopum non nisi difficiliora detineant. „ Conci-
 „ lium hoc inscriptio generale enuntiat, videlicet ex Rotho-
 „ magensis Archiepiscopatus suffraganeis conflatum. Nullam
 „ habet adscriptam diem, & subscriptionibus itidem caret.
 „ Harduinus, *Tom. VI.* & Bessinius.

Concilium Constantinopolitanum, ann. 879.

Cum Patriarcha Ignatius Octobris die 23. an. 878. obiis-
 set, Photius Constantinopolitanam sedem iterum usurpavit.
 statimque Theodorum, Patrensem Metropolitanum, Romanum
 cum Epistola ad Papam Joannem VIII. misit, in qua sibi vim
 factam dicebat, ut in eam sedem rediret. Supposuit etiam,
 tam

in Patriarchæ Ignatii, quam aliorum Episcoporum nomine, Litteras, quibus Papa, ut eum reciperet, rogabatur; longaque fallaciarum, fraudumque serie id affectus est, ut trecentorum octoginta Episcoporum concilium, cujus Acta exiit ad concilia sua, congregaret.

SESSIO PRIMA.

Præfuit huic sessioni Photius, quæ Novembri mense habita est, quamque sibi totam Papæ Legatos inter, & Photium urbanitatis officia vindicarunt.

SESSIO SECUNDA.

Habita est hæc sessio 17. Novembris die, non in magna secreta aula, ut prima, sed in majore Constantinopolitanæ Urbis Ecclesia. Huic quoque Photius præfuit, assidentibus Papæ legatis tribus, Petro scilicet Cardinali presbytero, Paulo, & Eugenio, Episcopis. Aperuit sessionem Petrus latino sermone, quem Leo, qui Imperatori a secretis erat, græce reddidit; lecta est deinde Papæ ad Imperatorem Epistola, in græcam linguam translata, sed a latino exemplari, pluribus in rebus alia. In hac versione suppressa erat Papæ querela de Photio, qui sua munia, quin sanctam sedem consuleret, resumpsisset, ejusdemque mandatum, ut coram universo concilio veniam exposceret. Lecta deinde ad Photium ipsum Epistola, cujus mutata significatio, & peculiarior adjuncta plura suppressa fuerant. Quod sessionis reliquum fuit, in Epistolarum lectione positum, quas Patriarchæ, & Episcopi ad Photium miserant, quæque omnes, & singulæ in ejus laudibus versabantur.

SESSIO TERTIA.

In hac sessione, 19. Novembris die habita lecta est initio statim Papæ ad Episcopos a Constantinopolitana sede pendentes, ad eosque, qui Ecclesiarum primas, hoc est, Hierosolymitanum, Antiochenam, & Alexandrinam tenebant, Epistola. Lecta deinde synodica Theodolii, Hierosolymitani Patriarchæ, Epistola ad Imperatorem missa, in qua ab eo, quicunque Photium non recipiebat, anathemate percelleretur.

tur. Concilium repetiit anathema; tum lecta Legatorum documenta; superque articulo decimo ad conciliorum irrogationem spectante, quæ contra Photium habita fuerat, concilium suam mentem referens ad Constantinopolitanum ann. 869. celebratum, quodque octavum generale censetur, dixit: „Universis, & singulis, qui illud non rejiciunt, anathema dicimus.“

SESSIO QUARTA, 24. Decembris die.

In hanc admissus Martyropolitanus metropolita, Patriarcharum Antiocheni, & Hierosolymitani Litteras afferens, per quas nullam sibi partem ad ea fuisse, quæ in Photium gesta erant, declarabant, quæque unanimi consensione concilio approbatæ fuerunt. Propositi deinde articuli, qui duarum Ecclesiarum conciliationi fundamenti loco esse debebant, quique in Papæ ad Imperatorem Epistola continebantur. Primus ejusmodi erat: Constantinopolitanum Patriarcham non amplius in posterum ullam ordinationem peracturum, nec eo pallium missurum; ita se concilium cohibuit, ut super hac re sanctionem canonibus consentaneam ab Imperatore petendam diceret. Vetabat articulus secundus, ne quis amplius ad Constantinopolitanam sedem extollendus e laicorum numero sumeretur; Episcopi responderunt, quamvis optandum esset, ut Episcopi de clero seligerentur, si tamen in eo nemo unus Episcopatu dignus occurreret, satius fore e laicis Episcopum eligi. Mandabat articulus tertius, ut Constantinopolitanus Patriarcha presbyteris, & diocesibus ejusdem Ecclesiæ traheretur; respondit concilium, ita quidem rem fore, si quis ibidem idoneus comperiretur; si minus, eum in tota Ecclesia eligendum. Continebat quartus conciliorum damnationem, quæ Romæ, & Constantinopoli in Photium habita fuerant; totius concilii plausu exceptus fuit articulus hic perinde, & quintus, qui in eos omnes, qui Photium agnoscere nollent, excommunicationem ferebat. Tum vero Petrus legatus dixit, pace, & concordia Ecclesiæ jam reddita, cum Patriarcha

Pho-

Photio celebrari oportere; erat Officii hora, elque omnes interfuerunt.

SESSIO QUINTA; die 26. Januarii ann. 880.

In hac omnibus anathema dictum, qui Nicænum concilium secundum, tamquam generale concilium septimum non acciperent. Metrophanes, metropolitanus Smyrnenlis, ab ecclesiastica communione segregatus fuit, qui Photio obluctari pergebat. Edita decreta plura, quæ ad Photii auctoritatem roborandam referebantur; videlicet, ut quicumque Papa Joanne VIII. excommunicati erant, eidem censuræ a Photio addicti censerentur, & quicumque excommunicati, ut depositi essent a Photio, tales a Papa Joanne haberentur; quique ex Episcopis, ut inter monachos nomen darent, Episcopatum deseruissent, non amplius ad Episcopatum redire possent: quia ad monachorum ordinem se redigere, est se in pœnitentium ordine ponere. Is nimirum erat Orientalium Ecclesiarum mos, ut monachi quidem interdum ad Episcopatum eveherentur, sed Episcopis, monachis effectis, nunquam liceret ad suas pristinas functiones regredi. Quidquid in concilio statutum fuerat, tercenti octoginta Episcopi post Papæ legatos sua quisque subscriptione firmarunt, & se singuli concilium Nicænum secundum, generale septimum, ejusque super sanctis imaginibus decretum amplecti vis in subscriptionibus significarunt.

SESSIO SEXTA.

Imperator Basilus, qui præfuit sessioni huic, enuntiantiam proposuit fidei professionem, non eam quidem novam, sed Nicænam, jam in conciliis cæteris approbatam. Expectabat hæc propositio, ut tacite damnaretur additio *Filioque*, edita fidei professione, in qua hæc additio non aderat. Nihilominus Romæ Legati suum, ut reliqui omnes, assensum præbuere. Lectum est ergo Nicænum Symbolum cum Photii Præfatione, in qua dicebat, concilium suscipere definitionem hanc, & iis omnibus anathema dicere, qui eo audaciæ levenirent, ut aliam fidei professionem contexerent, aut

„ nino diſtinctæ ſunt, nihilque altera in alteram aggredi
 „ debet. Episcoporum dignitas eo major eſt, quod Epiſ-
 „ pi quidem Reges conſecrant, Reges autem Episcopos con-
 „ ſecrare non poſſunt. At gravius eſt etiam Episcoporum
 „ onus, quandoquidem eorum rationem reddent, quæ Re-
 „ ges geſſerint, qui & ipſi ſeu per legum auctoritatem, ſeu
 „ per armorum vim, Eccleſiæ, itemque Episcoporum deſer-
 „ ſioni invigilent, neceſſe eſt. Legimus in ſacra Hiſtoria
 „ Sacerdotes, Regibus unctionem tribuentes, eorumque ce-
 „ piſi coronam imponentes, ipſis eodem tempore Domini
 „ legem in manus tradere debuiſſe, e qua ſcilicet rationem
 „ perciperent, quæ ipſi ſe, ſuosque ſubditos, moderarentur, &
 „ honore ſacerdotium afficerent. „

2. Episcopi expoſita in primo canone Episcopatus dig-
 nitate, in hoc ejusdem officia perſequuntur, ſuamque ipſi
 ſibi in eorumdem executione negligentiam exprobrant.

3. & 4. Reges deinde monent, ut Eccleſiarum privilegia
 tueantur, commiſſarios expediant, qui tam canonicorum,
 quam monachorum, & religioſarum monaſteria viſitent, iſ
 neceſſaria comparent, & in iſdem abuſus reforment.

5. Declarantur anathemate percuſſi direptores, & uſurpa-
 tores bonorum Eccleſiæ; & commendatur Episcopis, ut ex-
 plicent populis anathema eſſe ſeparationem a Chriſto Domi-
 no, & ab ejus corpore, quod eſt Eccleſia.

6. Rex, ejusque miniſtri de ratione monentur, qua gu-
 bernare debent; eoque conſilio Episcopi repetunt articulos
 plures Capitularium Regum Galliæ, quorum executionem
 maxime neceſſariam putant.

7. De poenitentia, & correctionis morum, quæ ejus fru-
 ctus eſſe debet, neceſſitate admodum fuſe agitur.

8. Episcopi in hoc poſtremo articulo ſermonem ad Re-
 gem convertunt. Ei Caroli Magni exemplum proponunt,
 qui licet ſacrarum Scripturarum, Eccleſiaſticarumque, & ci-
 vilium legum apprime peritus, ſemper e ſapientioribus con-
 ſiliariis tres apud ſe detinebat, & ad ſui lecti cervical tabel-
 las ponebat, in quibus etiam noctu cogitationes ſcriberet,
 quæcumque ſuper Imperii, & Religionis bono ejus animum
 ſub-

ubiissent, ut suo easdem consilio significaret; huic juveni Principi commendant, ut ne quid faciat, quid virtute, & experientia præcipuos viros consuluerit, sibi in clero, & laicorum primoribus bonos consiliarios eligat, a quibus Deum timere, Ecclesiam, & prælatos honore prosequi, subditosque secundum Dei voluntatem regere doceatur.

Rex Ludovicus post Odonis mortem, qui Bellovacensis Episcopus erat, sui palatii clericum, *Odacrem*, seu *Odoacrem* nomine electum voluerat. Exhibitum fuit Fismensi, seu apud sanctam Macram concilio electionis decretum, cujus illud nullam rationem habuit, Odoacrem Episcopatu indignum judicans. Episcopi hoc ad Regem scripserunt, qui Odoacris partes suscepit: Hincmarus autem una cum suæ provinciæ Episcopis excommunicationis sententiam in intrusum edidit, atque ita impediit, quin is Bellovacensis Episcopus haberetur. Ponenda fuisset Epistola hæc ad calcem Actorum Fismensis concilii: at non reperitur, nisi in *Collectione Operum Hincmari*, quia reapse Præsul hic eam exaravit. In hac sententiam impugnat, quam nonnulli statuere volebant, videlicet Reges bonorum Ecclesiæ dominos esse, eademque, in cujuscumque favorem voluerint, disponere posse. Ejusmodi sermones Ludovico regi, tamquam a maligno spiritu in os inditos ob oculos ponit; ostenditque e. Sanctorum Doctrina, Ecclesiæ bona Deo oblata, & consecrata esse; hæc esse vota fidelium, peccatorum pretium, pauperum patrimonium; eum, qui eorumdem partem retinet, eadem atque Ananiam, & Saphiram punitione dignum esse; Imperatores Carolum, & Ludovicum, hujus veritatis convictos, suis in Capitularibus prohibuisse, ne eorum successores ullam bonorum Ecclesiæ divisionem, aut alienationem instituerent, semperque se ad ea potius augenda, quam imminuenda comparatos exhibuisse. Juniores hunc Principem hortatur, ut ne se obligationi subducatur, quam ejus decessores agnoverant, ad eumque transmiserant, eique testatur hinc ejus regni felicitatem pendere. *Lab. Tom. IX.*

Landaffensia in Anglia Concilia, ann. 887.

Nota quidem sunt concilia septem Landaffi habita; & eorum anni certo statui haud facile possunt, obscuritatis causa, qua involuta est Episcoporum, Regumque Chronologia, qui ea congregarunt. Cæterum nihil, quod magni momenti sit, in iisdem occurrit. Acta de excommunicationibus tantum in perjuros, in homicidas, in incestuosos, & in bonorum Ecclesiæ usurpatores latis loquuntur. In iisdem perficitur usus jurandi super altari per Sanctum sanctorum, cum lubebat veritatem asseri, quæ nota non erat, nec nisi per jusjurandum innotescere poterat. Wilkins, *Anglicæ Tom. I.*

Concilium Coloniense, ann. 887.

Guillelmus, Archiepiscopus Coloniensis, Franco Tungrensis, alique nonnulli Episcopi concilium hoc, prima Aprilis die, consentiente Imperatore Carolo celebrarunt, ut multiplicis generis negotia moderarentur. Renovarunt etiam veteres canones in eos, qui Ecclesias expilabant, in incestuosa connubia, in adulteros, & in virgines, quæ, postquam se Deo consecraverant, in licentia vivebant. *Reg. Tom. XXIV. Lab. Tom. IX. Hard. Tom. VI.*

Concilium Moguntinum, ann. 888.

Arnulphus, Germaniæ rex, primo sui regni anno concilium hoc convocavit. Ei adfuere cum suffraganeis Archiepiscopi Moguntinus, Coloniensis, & Trevirensis. In eodem editi canones viginti sex, quos antecedit præfatio, in qua deplorandum in modum oculis objiciuntur Ecclesiæ calamitates; diruta templa, eversæ, tritæque pedibus aræ; sacra ornamenta dissipata, aut flammis absumpta; Episcopi cæterique altarium ministri ferro, aut igne e vivis sublatis; monachi, & moniales sine subsidio, & sine pastoribus dispersi; oppressi pauperes, direptiones, rapinæ, cædes, in solitudinem redacta regio; hæc omnia iis miseris temporibus cernebantur. Episcopi inter ca rerum discrimina veteres canones in pristinum robur restituere conati sunt.

Primus. Mandatur, ut sine intermissione in omnibus Ecclesiis, pro rege Arnulpho, pro Regina, & pro tota regia familia preces edantur.

2. & 3. Regi ponuntur ob oculos regiae potestatis officia, ostenditurque, oportere, ut ipse iustitiam magnis, æque ac parvis reddat.

4. Declaratur eos, qui Ecclesias fundaverint, bonorum, quibus easdem dotabunt, dispositionem Episcopo relicturos; prout in Toletani concilii tertii canone 29. statuitur.

5. Mandatur, ut presbyter deponatur, qui per simoniam Ecclesiam obtinuit, prohibeturque, ne presbyteri sine Episcopi venia in Ecclesiis ponantur.

6. „ Punientur, tamquam pauperum homicidæ, qui Ecclesiarum, monasteriorum, vel hospitalium bona retinebunt. „

7. „ Ex Ecclesia expellentur, qui aliqua clericos injuria affecerint quoad congruam satisfactionem persolverint. „

8. Excommunicati declarantur scelesti quidam homines, qui injectis in venerabilem presbyterum manibus, ei nares amputaverant, capillos abraferant, ac tam multos ictus inflixerant, ut semivivus in platea remaneret.

9. „ Missa non ubique celebrabitur, sed iis solum in locis, quæ ab Episcopo consecrata sunt, & ubicunque ipse permittet. Ad loca quod attinet, in quibus Ecclesiæ a Normannis incensæ fuere, celebrari poterit in facellis; quoad eandem Ecclesiæ restitutæ fuerint. Per iter vero; si nulla inveniatur Ecclesia, celebrari poterit in agro, vel sub tentorio, dummodo consecrata altaris mensa, & cætera ad celebrationem necessaria præsto sint. „

10. „ Clerici nullam prorsus sæminam, ne sorores quidem ipsas, apud se detinebunt. „

* Veteres canones eam clericis veniam concesserant, ut consanguinearum proximas ad se reciperent; hoc loco nullam prorsus apud se detinere jubentur, ob mala, quæ inde contigerant.

11. In eos, qui usurpant Ecclesiæ bona, excommunicatio, carcer, exiliumve decernitur.

12. „Episcopus non damnabitur, nisi ex depositione septuaginta duorum testium, qui integra fide fuerint; presbyter, ex depositione testium quadraginta duorum; diaconus, ex depositione testium viginti sex, & sic porro quoad inferiores ministros ratione habita. „

13. „Non spoliabuntur suis decimis, aliisque proventus Ecclesiae veteres, ut nova oratoria fundentur. „

14. & 15. „Episcopi nihil aggredientur super alienae Dioeceseos parœciis, sine ordinarii consensu. „

16. Ejus poenitentia, qui presbyterum occiderit, praescribitur in hunc modum: „Quod ei reliquum vitae fuerit, nec carnem comedet, ne vinum bibet. Jejunabit ad vespers usque quotidie, dominicis, festisque diebus exceptis; arma non deferet, suaeque omnia itinera pedibus aget; prohibetur Ecclesiae aditu per annos quinque; Missaeque, & cæterorum Officiorum tempore consistet ad januam, Deum orans, ut eum a tam gravi crimine absolvat; sequentibus annis septem in Ecclesiam ingreditur, quin Communio nem percipiat, sibi que locum inter auditores fuset. Post annorum duodecim poenitentiam ei Communio conceditur; tum vero suam non amplius poenitentiam nisi ter per hebdomadam aget. „

17. Jussa, sub excommunicationis poena, decimæ solutio.

18. „Anathemati subditur quidam *Altemannus* domine, qui spiritalem commatrem, a qua contra regulas ducta per Ecclesiae auctoritatem sejunctus fuerat, rursus sibi conjugem sumpserat. „

19. Instaurantur in impudicos presbyteros antiqui carones.

20. Damnantur, qui per calliditatem perficiunt, ut sibi Ecclesiae bona precario dentur.

21. „Interdictio, ne sæculares coetus in Ecclesiis, aut in atriis, quæ & ipsa e sacrorum locorum numero sunt, habeantur. „

22. Vituperantur, qui decimæ partem per fraudem subtrahunt, suosve famulos impediunt, ne eam solvant.

23. Pronuntiatur, omnes ecclesiasticas causas ab Episcopo, vel ex testium depositione, vel ex accusati jurejurando judicari oportere; ea lege, ut ne testes suscipiantur, qui non-
lum annos quatuordecim nati sint, prout Africana concilia statuunt.

24. Inter Episcopos, & Regis commissarios pax commendatur, hortaturque utrosque Synodus, ut sibi mutuum auxilium præbeant.

25. Qui monasteria, cujuscumque tandem generis fuerint, beneficii titulo possident, jubentur ibidem superiores ponere, qui eorum officio fungi possint, eosque, ut par est, regere, qui eorundem curæ, ac sollicitudini subsunt. Mandat iisdem concilium, ut, cum ab Episcopo acciti fuerint, se ad synodum conferant.

26. Prohibet concilium, ne tam cito viduæ velentur, iisque relictam libertatem vult, ut vel iterum nubant, vel coelibatum amplectantur. Renovatur pariter Eliberitani concilii canon quoad virgines Deo consecratas, quæ virginitatem violant. *Ibid.*

Concilium Metense, ann. 888.

Habitu fuit concilium hoc in S. Arnuli Ecclesia, quæ tum quidem in Metarum suburbiis erat. Ei præfuit Ratbodus, Archiepiscopus Trevirensis, Roberto, Metensi Episcopo, Episcopisque Tullensi, & Verodunensi, ejus suffraganeis, Abbate Stéphano, & presbyterorum multis stipatus. Comites etiam, alique nobiles viri, pietate commendati adfuerunt; in quo editi sequentes canones tredecim.

Primus. „ Contra Normannorum direptionem implorabitur Dei subsidium; dabitur opera, ut pax, ac disciplina, redintegrentur; summumque canonum jus in eos adhibebitur, qui Ecclesiæ legibus parere noluerint. „

2. „ In laicum dominum interdictio, ne quam ex Ecclesiæ suæ, nempe cujus patronus est, decimis portionem summat. Presbyteri est, qui ei deservit, has percipere, tam ad propriam sustentationem, quam ad luminaria ad Ecclesiam, & ædificia servanda, ad ornamenta, & cætera omnia,

„nia, quæ ad sacrum ministerium necessaria sunt, compranda. „

3. „ Presbyter unus, idemque habere non poterit Ecclesi-
„as duas, nisi forte capellam, quæ ex longo jam tempore
„pendeat ab ejus parœcia, vel aliquam Ecclesiam, quæ ei-
„dem adjaceat, & unita sit; multum enim est, siquidem
„unam cum fructu regere possit; nec se ipse animabus ope-
„rare debet temporalis lucri animo. „

4. „ Nullus census e terris ad fidelium sepulturam do-
„natis, nec pecunia pro sepultura ipsa exigetur. „

5. „ Presbyter nullam fœminam, ne matrem quidem, aut
„sorores apud se detinebit. „

6. „ Suos libros, suasque sacerdotales vestes Episcopo in
„proxima synodo ostendent; sanctum Chrisma appositum
„clave custodient; nec arma, nec laicalia indumenta gesta-
„bunt; laici quoque sacerdotales vestes non deferent.
„ Non admittentur in Baptismo patrini duo, sed unus tan-
„tum, qui abrenuntiationes, quæ in eo fiunt, & Catholi-
„cæ Fidei professionem calleat. „

7. Ad supplicem in Judæos querelam, quam Gontbertus,
Metensis Ecclesiæ primicerius, exhibuit, vetiti Christiani cum
iis vesci, quodque bibi, vel edi potest, ab iisdem accipere.

8. Prohibiti quoque presbyteri in locis non consecratis
Missam dicere, Ecclesiæque consecrari jussæ, quas Chorepi-
scopi consecraverant.

9. Religiosæ duæ criminum convictæ, e S. Petri mona-
sterio expulsæ fuerant, quin iis velum concederetur; mandat
concilium, ut velo reddito addicantur carceri in monaste-
rio, ubi iis ad victum panis, & aquæ, parum, documento-
rum autem multum, quoad satis fecerint, præbeatur. Præ-
cipitur etiam diacono carcer, qui sacrilegii convictus fuerat,
eique sanctum ministerium interdicitur.

10. Excommunicatione plectuntur homines, qui paro-
chum mutilaverant, qui eorum consanguineam adigere vo-
lebat, ut ad virum rediret, quem deseruerat.

11. Excommunicationi quoque subduntur direptores, qui
pro-

provinciam vastabant, & singillatim duo, qui illegitima matrimonia contraxerant.

12. Instaurantur interdictiones, ne quis cum excommunicatis communicet, propriis tamen exceptis servis, libertis, & subditis.

13. Præscribitur tridui jejunium cum precibus pro rege Arnulpho, pro pace, & pro peccatorum resipiscentia. *Ibid.*

Concilium Viennense, ann. 892. (in Gallia.)

Legati duo Paschalis, & Joannes, quos Papa Formosus in Galliam miserat, habuere Viennæ Allobrogum ejus jussu concilium hoc, eique præfuere. Aderant Episcopi plures, & inter alios Bernonius, Archiepiscopus Viennensis, & Aurelianus Lugdunensis, cum Episcopis duobus, Valentia uno, Gratianopolis altero. Edidit concilium canones quatuor.

1. „ Communione spoliabuntur, qui Ecclesiæ bona usurpare pergunt. „

2. „ Eadem in laicos poena, qui clericum occiderint, aut mutilaverint, aut ignominia affecerint, aut ei membrum aliquod amputaverint. „

3. „ Par in eos poena, qui pia legata ab Episcopo, vel a presbytero edicta frustrati fuerint. „

4. Non deerant e sæcularibus, qui absque Episcoporum consensu Ecclesias donabant, seu offerebant, exigebantque a presbyteris jura ingressus in beneficium. Hos omnes abusus concilium damnat. *Ibid.*

Concilium Triburiense, seu Triburtinum, an. 895.

Coegit Rex Arnulphus concilium hoc mense Majo an. 895. in suo Triburiensi palatio prope Moguntiam; & ad illud omnes suæ ditionis Episcopos appellavit; adfuerunt ergo viginti duo; e quorum numero erant Archiepiscopi, Moguntinus, Coloniensis, & Trevirensis, qui primi subscripserunt; aderant & Abbates, quorum tamen subscriptiones non apparent. Trium dierum jejunium, processiones, precesque publicæ concilium antecesserunt. Cum Episcopi de Ecclesiæ negotiis agere inciperent, in concilium ingressus Rex, ad

ad deliberationes admissus fuit ; Episcoposque ad suum & ipse consilium admisit. Editi sunt a concilii patribus canones quinquaginta octo, qui pene omnes eo spectant, ut viæ, & criminum immunitatem reprimant.

1. Exponitur pacis vis, & ratio.

2. Eruerat presbytero laicus oculos, crimen prætexens, cujus innocens erat. Episcopus suam ad synodum hunc laicum acciverat, qui tamen accedere noluerat, & ad concilium appellaverat. Cum presbyter sibi jus ab Episcopis petiisset, hi quidem ad Regem miserunt, ut perciperent, quid de eo laico homine, deque cæteris peccatoribus excommunicatis statueretur, qui renuerent poenitentiam agere ; addita eodem tempore canonum ad eum collectione, qui cum excommunicatis communionem prohibent.

3. „ Rex omnibus sui regni Comitibus in mandatis dedit, „ ut omnes excommunicatos, qui se poenitentiae non subdebant, caperent, ad eumque perducerent. Addidit eam „ sibi mentem esse, ut, si forte contingeret, eorum aliquos, is „ obistentes, qui ad eos capiendos mitterentur, interfici, Episcopi nullam his missis poenitentiam imponerent ; seque, „ quod in ipso erat, non passurum, ut ab iis legum compositionis exigetur, aut mortuorum consanguinei vindictam „ persequerentur. „

4. „ Multa, quæ ob vulneratum presbyterum solvetur, „ tota eidem erit, si suis ipse vulneribus superstes fuerit ; „ at, si occubuerit, ea tribuetur in partes tres, quarum unam „ sibi habebit ejus Ecclesia, alteram ejus Episcopus, ejusdemque consanguinei tertiam. „

5. Ei, qui presbyterum occiderit, poenitentia iisdem fere „ verbis imponitur, hæc per decimum sextum Moguntini concilii canonem ann. 888. statuta fuerat. „

6. & 7. „ Sacrilegii reus est, qui in Ecclesiam ingreditur, „ educto gladio ; sacrilegium quoque perpetrat, qui Ecclesiam pecuniam, aut supellectilem surripit. Quoad bona, quæ „ extra possidet, Comites ad hæc restituenda debent eos adigere, qui iisdem potiti sunt. Id si comites non præstite-

runt, Episcopi per canonicas rationes ad hanc restitutionem procedent. „

8. „ Qui Episcopi bannum, hoc est, ejus in jus vocationem contemnit, renuens ei se sistere, pane tantum, & aqua per quadraginta dies jejunabit. „

9. „ Si dies, quam Episcopus in suæ visitationis cursu ad suam tenendam audientiam præscripsit, in eam incidat, quam Comes ad suam indixit, populus universus obediet Episcopo præ Comite, quem ipsum ad Episcopi audientiam in loco residentiae ejusdem Episcopi adesse oportebit. Habebitur tamen ejus ratio, qui suam primus e duobus audientiam indixerit. „

10. „ Episcopus deponi non poterit, nisi ab Episcopis duodecim, presbyter ab Episcopis sex, diaconus ab Episcopis tribus, prout Carthaginensium conciliorum unum destituit. „

11. „ Clericus, qui homicidium, vel coactus patrauerit, deponetur, seu presbyter fit, seu diaconus; at, si homicidio solum adfuit, quin ejus ulla ratione particeps esset, in suo gradu permanebit. „

12. Solemni Baptismo addicti dies sunt festa Paschatis, & Pentecostis. „ Baptismus adhuc eo tempore per triplicem immersionem conferebatur; & in necessitatis casu nullo non tempore conferri poterat. „

13. „ Instauratur vetus decimas, & oblationes quadrifariam partiendi mos; ut una nempe pars ad Episcopum, ad clericos altera, ad pauperes tertia, & ad Ecclesiarum reparationes quarta spectaret. „

14. „ Decimæ, cæteræque possessiones antiquis Ecclesiis servabuntur. Si quis novas terras in veteris Ecclesiæ ditione colit, earum decimam hæc percipiet; at si contigerit, ut, qui nemus eruncavit, desertosve ad quatuor circiter, aut quinque passuum millia campos excoluit, Ecclesiam cum Episcopi consensu ibidem ædificet, tum quidem hujus recens excultæ regionis decima ad presbyterum pertinebit, qui ad ejus Ecclesiæ servitium designatus fuerit, salva Episcopi potestate. „

15. „ Mortui ſepelientur in loci, ubi Episcopuſ degit,
 „ Eccleſia, cathedrali ſcilicet; ſi hæc Eccleſia longius ab-
 „ ſit, ſepulturæ dabuntur in alia Eccleſia, ubi canonicorum,
 „ monachorum, aut religioſarum communitas ſit, ut defun-
 „ cti ex horum precibus ſolatiuſ percipiant. Quod ſi fieri
 „ non poteſt, mortuſ ſepelietur in loco, in quo decimam
 „ cum viveret, ſolvebat, ſcilicet, in ſua quiſque parocchia.
 Liqueſt ex hoc canone, mortuoſ tunc in parocciis ſepultoſ
 non fuiſſe, niſi cum in cathedraliſ Eccleſiæ cœmeterio, vel
 in monaſteriis id fieri non poterat. Admoduſ ſane differt
 hodierna ab eorum temporuſ diſciplina.

16. „ Interdictio, ne quid exigatur pro ſepultura. Ac-
 „ cipl tamen poterit, quod grātis datum fuerit. „

17. „ Interdicitur e ſanctoruſ Patruſ ſtatutiſ, ne laici
 „ in Eccleſiis ſepeliantur.

* Ut canon hic cum decimo quinto concilietur, dicenduſ
 eſt, eum decimuſ quintuſ de ſepultura in Episcopaliſ ur-
 biſ Eccleſia canonem non, prout verba ſonant, ſumenduſ
 eſſe, ſed aut de exequiis, aut de ſepultura in publico urbiſ
 cœmeterio, in qua Episcopuſ reſidet, accipienduſ.

18. „ Interdictio, ne ad ſancta myſteria celebranda uſui
 „ ſint caliceſ, aut patenæ ligneæ, & ne vinuſ ſine aqua con-
 „ ſecretur. „

19. „ Ponentur in calice duæ tertiæ vini parteſ, & una
 „ tantuſ aquæ parſ tertia: quia majeſtaſ Sanguiniſ Chriſti
 „ Domini major eſt, quam populi fragilitaſ, quæ per aquam
 „ ſignificatur. „

20. Repetuntur contra eoſ poenæ, qui clericoſ male ha-
 bent, in ſecundo, tertioque canonibuſ pronuntiæ.

21. „ Litigia preſbyteroſ inter, & laicoſ ab Episcopoiſ fi-
 „ nientur. Laici ſua in cauſa juſjuranduſ adhibere pote-
 „ runt; at a preſbyteriſ non petetur, niſi veruſ per ſuam
 „ ipſoruſ conſecrationem aſſerant: quia hi quidem ob leveſ
 „ aliquam rem jurare non debent. „

22. „ Si gravis inter populuſ diſſeminata accuſatio
 „ eſt, accuſatiq; juſjuranduſ ad eum purganduſ non ſuffi-
 „ cit, candentiſ ferri probatio adhiberi poterit. „

23. „ Qui

23. „ Qui virginem Deo per sanctum velum consecratam in conjugem duxerit, communione privabitur, nec ad hanc rursus admitti poterit, nisi postquam sui criminis poenitentiam publicam egerit. „

24. In Carthaginensium conciliorum uno statutum fuerat, ut ne velum ante vicesimum quintum ætatis annum virgini tribueretur. Triburiense concilium nullos ætatis terminos ponit, omnemque puellam, quæ suapte sponte, nullamque vim passa, velum sumpsit, & per annum, diemque retinuit, illud semper servare vult.

25. „ Prohibentur Episcopi e Papæ Gelasii decreto, viduis velum dare; adigunturque ad coelibatum, quæ illud semel sumpserunt. „

26. „ Si monachus suæ, vel aliorum salutis desiderio permotus petit, ut sibi liceat monasterium mutare, id facere poterit ex Episcopi, abbatis, & fratrum consensu. Si illud deferit, ut liberius vivat, regredi jubebitur, ac, si pertinaciter abnuat, in carcerem conjicietur. „

27. „ Clericos apostatas puniet Episcopus e summo canonum jure. „

28. & 29. Instaurantur Nicæni, & Chalcedonenfis conciliorum decreta super Episcoporum, & presbyterorum ab una ad aliam Ecclesiam translatione; veteresque canones, qui servum, antequam libertatem obtinuerit, ordinari vetant.

30. „ Erit in Episcopi potestate perficere, ut in carcerem tradatur, qui fuerit litterarum lator, quæ Papæ suppositæ fuerint, quoad Romam scriptum fit, ut, quomodo falsarius hic puniri debeat, intelligatur.

31. „ Interdicitur, ne pro furibus, & latronibus, qui sine poenitentia mortui fuerint, preces indicantur, aut elemosynæ erogentur. „

32. „ Cum cohæredes, ad quos pertinet ejusdem Ecclesiæ patronatus, de presbytero ab ipsis ad eam nominando non consentient, Episcopus ex ea reliquias extrahet, claudet ejusdem fores, suumque his figillum apponet, ne quid officil, quoad inter patronos convenerit, ibidem fiat. „

33. „ Interdictio, ne ad clericaturam admittantur, qui
„ mutilati, aut non litterati sunt. „

34. „ In poenitentiae impositione cum iis humaniter
„ lubet, qui in bello contra barbaros, Christianos, paganos
„ rati, per errorem occidunt. „

35. „ Prohibetur, ne Dominicis, & festis, itemque jejunii,
„ & Quadragesimae diebus pateant tribunalia; & Christia-
„ nis praecipitur, ut festos, dominicosque dies, divino servi-
„ tio religiose adstantes sanctificent. „

36. „ Si quis arborem secans, & jam, jamque casuram
„ videns, socium moneat, ut recedat, hic autem malo facto
„ sibi non caveat, & opprimatur, qui arborem secuerit, non
„ arguetur. „

37. Est prope similis facti species.

38. „ Mandatur, ut quicumque liber puellam libertam du-
„ xerit, eam sibi conjugem habeat. „

39. „ Nationum, legumque discrimen matrimonio impe-
„ dimento non est; Francus Bavaricam, aut Saxoniam sibi
„ conjugem sumere potest, id supplens, quod civili contra-
„ ctui deest. „

40. „ Matrimonium viri, & viduae, quacum is vivente
„ ejusdem marito adulterium patravit, nullum declaratur. „

41. „ Si quis conjugem duxit, quacum matrimonio uti
„ non potest, ejusque frater hac abutatur, separabuntur;
„ eique feminae quidquam amplius commercii cum neutro
„ erit; poterit tamen Episcopus facultatem illis concedere,
„ ut, postquam poenitentiam egerint, legitimum ma-
„ trimonium ineant. „

42. „ Si quis post patratum incestum dioecesim mutat,
„ arguetur de crimine, & poenitentiae subdetur ab Episcopo
„ loci, in quo illud patraverit. „

43. „ Si quis cum femina peccat, cui cum ejus filio,
„ aut fratre commercium fuit, eo quidem inscio, & per jusju-
„ randum testante, sibi nullam ea de re notitiam fuisse,
„ huic poterit venia tribui, ut, cum poenitentiam egerit, ma-
„ trimonium contrahat. „ Qui sequuntur, canones duo in
eadem propemodum materie versantur.

46. „ Si fæmina, quam vir apud judicem adulterii causa persequitur, ad Episcopum confugit, hic operam dabit, ut a viro obtineat, ne morti addictam velit; quod si assequi nequit, non eam debet eidem in manus iterum tradere, sed eo mittere, quo se ipsa recipere voluerit. „

47. „ Ei, qui alterius puerum ad Baptismi fontes tenuit, facultas conceditur, ut viduam, nisi ejus commater sit, sibi conjugem sumat. „

48. „ Si quis commatris suæ filiam casu duxerit, eam retinere poterit, & cum ipsa tamquam conjuge vivere. „

49. „ In eos, qui simul adulterium patrarunt, interdictio, ne unquam matrimonio jungantur, ne una degant, neve ullum inter se commercium habeant; si quid alter donavit alteri, id servabitur iis, quos iidem ex hac adulterina conjunctione susceperint. „

50. „ Habebitur homicidæ loco, qui veneno, aut quo vis maleficio, mortem alteri attulerit; eique duplex poenitentia imponetur. „

51. Est confirmatio quadragesimi ejusdem concilii canonis, qui adulterum vetat, fæminam, quacum adulterium patravit, sibi post ejus viri mortem conjugem sumere.

52. & 33. Eorum poenitentiae, qui involuntarium homicidium patrarunt, ex Ancyрани concilii mente modus statuitur.

Postremi canones quinque ita homicidæ voluntarii poenitentiam præscribunt: „ Poenitentiam aget per annos septem, & priorum quadraginta dierum spatio non ei licebit Ecclesiam ingredi; pane tantum, & sale vescetur, & aquam solum bibet: incedet nudis pedibus, ac pannos lineos non deferet, præter quam subligacula; ei nullus erit armorum, nullus vehiculorum usus: e continentiae legibus vivet, sine ullo cum Christianis cæteris, atque adeo cum poenitentibus aliis commercio. Si in morbum inciderit, eumve adversarii e vivis tollendum curent, ejus poenitentia differetur, quoad eum Episcopus cum his conciliaverit. „ Quadraginta, quos diximus, elapsis diebus erit adhuc ad annum prohibitus Ecclesiae aditu; carne, caseo, vino, om-

„ nique mellita potione, exceptis diebus festis, & domini-
 „ cis abstinebit. Morbi, aut itineris tempore, feriam terti-
 „ am, itemque quintam, & sabbatum, denario, vel trium
 „ pauperum alimento redimere poterit. Hoc anno absoluto
 „ ei, ut reliquis poenitentibus, Ecclesia patebit. Consequen-
 „ tes annos duos inter easdem exercitationes transiget, nisi
 „ quod ei licebit, memoratos dies tres redimere, ubicunque
 „ fuerit, seu domi, seu ruri. Per reliquos singulos annos
 „ quatuor servabit quadragesimale jejunium ter, scilicet ante
 „ Pascha, ante S. Joannis festum diem, ante Natale Domini-
 „ cum. Reliquis anni temporibus secunda, quarta, & sexta
 „ feriis tantummodo jejunabit; adeoque licebit eidem ferias
 „ duas, secundam, & quartam redimere. Completis ejus
 „ poenitentiae annis septem, reconciliabitur in aliorum poe-
 „ nitentium modum, & ad sanctam Communionem admit-
 „ tetur. „

Triburiensi concilio Pater Labbæus subdit Nannetensis ca-
 nones, quin ejus epocham statuatur. Haud prope abest, quin illud
 Pater Sirmundus ante annum 658. habitum putet; ac, re
 quidem ipsa, Pater Cointius illud ad ann. 656. refert. In
 eo editi canones viginti, quos nos ad ann. 658. retulimus.

Concilium Romanum, ann. 900.

Concilio huic, quod Papa Joanne IX. Ecclesiam regente ha-
 bitum est, in vulgaribus Collectionibus annus 904. adscri-
 bitur. Illud Pagius ad ann. 898. refert. Oritur difficultas
 ex ambiguitate chronologiae summorum Pontificum, qui
 sanctam Sedem labente nono sæculo, & ineunte decimo te-
 nuerunt. Eorum scilicet pontificatus tam brevis fuit, ut
 nulla ejusdem notandi temporis cura esset. Quod accura-
 tius super hac re constat, Flodoardo Remensi debetur, qui
 animum ad Romanorum Pontificum seriem exhibendam ap-
 plicuit. Ad Joannem IX. quod spectat, Diplomata duo,
 quæ Petrus de Marca profert, unum quidem missum ad Ri-
 culfum, Elnensem in Ruscinonensi Comitatu Episcopum,
 alterum vero ad Gerundensem Episcopum, qui nominabatur Ser-

us Dei, fidem faciunt, eum ab Octobri mense ann. 900. Papam fuisse. Cum autem Papa hic biennium tantum, aut triennium Ecclesiam administraverit, ejus Romanum concilium non nisi ad eundem annum, vel ad sequentium duorum alterum referri potest. Lectis iis, quæ in Joannis VIII. & Stephani VI. conciliis contra Papam Formosum gesta fuerant, concilium edidit decretum suum capitulis, seu articulis duodecim.

1. Damnatur, quidquid in Romano concilio sub Stephano VI. Pontifice habito contra Formosi nomen, & corpus contigerat. Prohibetur, ne quid simile deinceps fiat: quia mortuus in jus acciri nequit, cum fieri omnino non possit, ut ad accusationes sibi iniustas respondeat.

° Papa Stephanus VI. in urbe Roma ann. 897. concilium, seu potius conciliabulum ad Formosi decessoris sui damnationem coegerat. Ejus corpus, quod e sepulchro Stephanus erui jusserat, in medium coetum allatum fuit; pontificalia ornamenta eidem imposita, datusque advocatus, qui ejus nomine responderet; cumque tamquam sanctæ Sedis usurpator damnatus esset, amputatis digitis tribus, abscissoque capite in Tiberin projectus fuit. Depositi, qui ab eo ordinati fuerant, & iterum ordinati.

2. „ Conceditur Episcopis, presbyteris, aliisque clericis „ venia, qui metu adacti judicio huic adfuere, mandatur- „ que, ut ejusmodi violentiis nullus amplius in posterum „ locus sit. „

3. „ Cum Formosus a Portuenſi ad Romanam Ecclesiam „ ex necessitate translatus fuerit, ejus exemplum ad conse- „ cutionem trahi non potest; propterea, quod ab una ad „ aliam sedem Episcopi translationem canones ita prohibent, „ ut refractariis laicam ipsam communionem, vel ad mortem „ negent. „ Post Formosi mortem ei popularis factio suc- „ cessorem elegerat Bonifacium, qui a subdiaconatu, ac deinde a sacerdotio depositus fuerat. Hinc concilium prohibendi occasionem sumit, ne quis in Synodo depositus, & canonice non restitutus ad altiorem gradum extollatur.

4. „ Restituuntur in pristinum gradum Episcopi, presbyteri, & cæteri clerici canonice a Formoso Papa ordinati; quique inter eos quorundam temeritate expulsi fuerant, revocantur. „

5. „ Vetantur ex Africanorum conciliorum statutis reordinationes, rebaptizationes, & ab una sede ad aliam translationes. „

6. Guyio, Spoleti duce, Italix rege, vita functo Berengerius, Forijulii dux perfecerat, ut a Stephano VI. Imperator coronaretur. At Lambertus, Guyi filius ann. 893. a Formoso coronatus id tandem assecutus est, ut suum sibi locum servaret, & Berengerium expelleret. Declarat ergo concilium, eam sibi sententiam esse, ut sancti Chrismatis unctionem imperatori Lamberto collatam confirmet, eamque rejiciat, quam Berengerius extorserat.

7. „ Ad flammæ damnantur concilii a Stephano VI. contra Formosum habiti Acta. „

8. „ Pronuntiantur presbyteri, Sergius, Benedictus, & Marinus, itemque diaconi, Leo, Paschalis, & Joannes rite, ac recte damnati, & ab Ecclesiæ communione segregati, tamquam sacrilegi, & seditiosi; prohibeturque indicta anathematis poena, ne restituantur. „

9. „ Iis, qui Papæ Formosi sepulturam violaverant, concilium, nisi resipuerint, excommunicationem minitatur. „

10. „ Ut remedium violentiis afferatur, quibus moriente Papa suberat Romana Ecclesia, cum ei successor inscio Imperatore, absentibusque ejus commissariis, qui recto servando ordini addicti erant, eligebatur; concilium vult, ut in posterum Papa in Episcoporum, totiusque cleri cœtu, senatu, populoque petentibus eligatur, ac deinde solemnem in modum præsentibus Imperatoris commissariis consecratur, quin cuiquam liceat ab eo jurisjurandi formas recens inventas exigere, sed id tantum, quod semper in usu positum fuit. „

11. „ Interdicitur, ne patriarchale palatium post Papæ mortem, & Episcopalis domus post mortem Episcopi diripiantur, ea in refractarios statuta poena, ut Ecclesiæ cen-

„furas, & Imperatoris indignationem subeant.“ Is abusus per ea tempora grassabatur, ut post Papæ mortem, non modo patriarchale palatium, sed cætera quoque omnia, quæ ad eum tum Romæ, tum alibi pertinebant, expilarentur. Episcopalis pariter domus post Episcopi mortem exspoliabatur. Abusus nimirum hos concilium hoc loco damnat.

12. Damnat etiam absonam, ac præposteram, quæ apud sæculares iudices, eorumque officarios obtinebat, consuetudinem in eo positam, ut commissiones ad criminum inquisitionem venderent; quod in causa erat, ut ea licentius perpetrarentur, scelestis hominibus pecuniam dantibus, ne amplius ab ejusmodi commissionariis inquirerentur. Pronuntiatur Episcopis liberum fore, suis in diocesis inquirere, & punire secundum canones, adulteria, & crimina cætera; eos etiam posse, si opus fuerit, pro tribunali.

sedere, & publice audire, ad eos reprimendos, qui iisdem obstiterint.

Ibid.

FINIS TOMI PRIMI.

Errata sic corrige.

Pag. 449.	Linea 8.	primo — secunda
— 516.	— 33.	Concilium — II. Concilium
— 520.	— 19.	334. sen 335. — 534. sen 535.
— 565.	— 18.	ann. 58. — 581.

